

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 14782

CALL No. 959.61/D.C.B

E1415

Dagh-Register

gehouden int

Gasteel Batavia

vant passerende dier ter plaatse als over geheel
Nederlands India

Anno 1681.

14782

Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen met
medewerking van de Nederlandsch-Indische Regeering en onder toezicht

VAN

Dr. F. DE HAAN.

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ

's HAGE
M. NIJHOFF

1879.

CENTRAL ANTHROPOLOGICAL

LIBRARY NEW DELHI.

Acc. No 14782

Date 31-7-61

Call No..... 959.61.3-C.D.

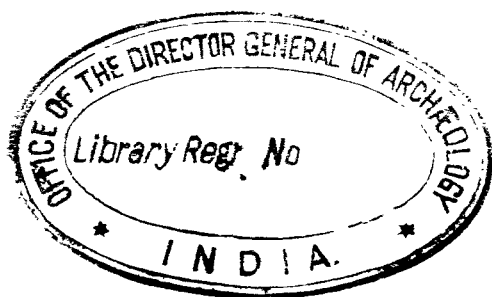
VOORWOORD.

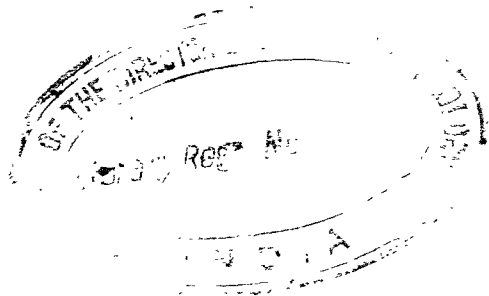
De druk van dit deel van het Dagregister werd aangevangen in de gedenkwaardige maand Augustus 1914.

Eene poging mijnerzijds om eenige bespoediging in dezen arbeid te brengen had eene negatieve uitkomst.

Batavia, 7 October 1919.

Dr. F. DE HAAN.

January Anno 1681 (¹).

Primo January. Het verlopende jaar Gode loff met vernoegen ten eynde en in 'tjaar 1681 heden getreden zynde, soo vervoegen hun desen morgen al vroegh na overout gebruyck de gesamentlycke Heeren Raden der Hooge Regeringe van India ten huysse van Syn Ed^{ht}. den Heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens omme denselven met den beginne van dit nieuwe jaar veel heyl, gesontheit, segen en voorspoet toe te wenschen, verschynende inwylen binnen 't Casteel mede ten dien eynde de gesamentlycke Collegien van de Justitie, alsmede de officieren der politie en schuttery, item de gequalificeerde Comp^s. ministers en bediende aen de penne ende den degen, mitsgaders nogh de aanwezende 7 afgesanten der drie oudste Princen gebroeders tot Cheribon, begeleyt werdende door den coopman Jacob van Dyck, voorts meest alle onser inlandsche hoofden der Ambonnesen, Mardykens, Malleyers, Baleyers, Javanen, oock de Maccassaren, Chinesen etcetera omme van gelycken ider in 't bysonder de gewoonlycke plegtigheden by Syn Ed^{ht}. en vervolgens mede de Heeren Raden van India af te leggen, gelyck geschiet en daarmede, en 't geluckwenschen onder malcanderen, na 't aanhooren van den godsdienst desen voormiddagh met verheuginge ten eynde gebragt zy.

Inmiddens komen nogh des voormiddags ten huysse van den Ed. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman, verselt door den Ternaatsen Prins Rotterdam en den ouden Majuda nevens den jongsten soon des Konings Momdarsaha, de drie Ternataanse Princen ostagiers met namen Prins Alam, Capteyn Laut Rety, en den Quimelaha Marsaoly, anno 1679 door den Gouverneur Robbertus Padbrugge ten castele Orangie in arrest en ontwapent geconfineert gehouden, en alsoo den 18 October des voorgangen jaars gedetineert met 't jaght de Samson van daer herwaerts

Het HS. geeft hier den navolgenden titel: Batavias Daghregister, waarinne vervat en aangehaalt werden alle de aanmerckenswaardigste voorvallen en geschiedenissen aldaer in Comp^s. en gemeene saaken, d'aankomste en 't vertreck van schepen en vaartuygen met haere ladingen van en na alomme, item de bysonderste nouvelles van alle quartieren, en 't voornaemste uyt de advisen van en na Bantam, Tanjongpoera, Indermayoe, Cheribon en verders de geheele Oostcust van Java, welckers generalen inhoud soowel als de brieven van alle andere gewesten egter in 't breede ook by 't verbaelboek syn naar te lesen, mitsgaders in desen nogh de verbonden met en alle translaten van en aen de uytheemsche Koningen, Princen en mindere Regenten in India in desen jare ontfangen en afgesonden aen en van de Hoge Regeringe van India.

overgesonden en alhier ter stede in een woninge by den anderen van Comp^s. wegen gelogieert en g'alimenteert zynde, welckers aldaar affgenomene crissen door eene der met hun overgecome Ternaatse gecommiteerdens, den E. Cornelis van der Duyn, aen Zyn Ed^{ht}. den Heere Gouverneur Generael te dier tyt overhandigt geweest zynde, soo werden deselve ostagiers van den Ed. Heer Directeur Generael Speelmans woninge door den pⁱ. Eerste clerck der Generale Secretarie in Syn Ed^{hts}. camer gebracht, ende aldaar yder hunne affgenomene crissen door welgemelte Zyn Ed^{ht}. ingevolge van 't vastgestelde op den 21 December des afgeweekenen jaars wederom overgegeven, aengesien volgens 't rapport onser terughgecomene Ternaatse 3 gecommiteerdens dogh geene dingen van quaeden gevolge door gemelte 3 ostagiers (sooveel haer bewust was) waeren in 't werck gestelt, ofte oock in Ternaten selfs van voorgekomen, waerop deselve 3 heeren hunne ootmoedige danckbaerheyt bethoont ende verdere beleeftheden afgelegt hebbende, soo werden deselve soodanigh naer eenige gehoudene discoursen en 't genieten van siry pynangh en een glaasje Spaanse wyn op de gesontheyt van den Ternaatsen Koning Amsterdam weder naer buyten gebracht, om hun compliment insgelycx by de andere Heeren Raden in 't bysonder te doen.

Kort daeraen komt den coopman Jacob van Dyck, gedestineert commissaris aen de Cheribonse Princen, mede by Syn Ed^{ht}. met de 7 Cheribonse affgesondene, in 2 distincte malen 't vergangen jaar herwaerts gekomen en hiereven genoemd, om hun depesche naar huys te erlangen, werdende deselve (naardat se een glaasje Spaance wyn op haerer meesters welvaeren alvorens gedroncken hadden) ter hant gestelt de brief van de Hooge Regeringe aen de drie Princen gebroeders hunne meesters mitsgaders de schenckagies, aan yder derselver toegelegt, en soomede bovendien de vereeringe voor yder van haer gesanten particulier, waarmede sy alle met hun gevolg naar becomen afscheyt door gemelte E. van Dyck weder naer buyten werden gevoert, komende 's namiddags noghmaels binnen ten huysse van den Ed^e. Heer Directeur Generael Speelman, alwaer de schenckagiegoederen andermael onder de gesanten verdeelt, en de missive door Syn Ed^{hts}. particulier aen de drie Princen tot Chirrebon overgelevert wesende, soo gaen deselve, nadat se ook met d'E. van Dyck by de andere heeren hebben afscheyt genomen, alle soodanigh naar boort, om nogh desen avont d'E. van Dyk met de scheepen Elisabeth en Buuren mitsgaders zy gesanten met eenige inlantse eygen vaartuygen naar Cheribon te navigeren.

Seeker Comp^s. vaartuygh op gisterenmorgen (gelyck op ultimo December in 't ⁽¹⁾ affgelegde daghregister staat aangeteekent) onder opsicht van den inlants sergeant Jan Francen volladen met eenige nodige provisien voor ons guarnisoen op Carwangh tot Tanjongpoera nevens een advisbrieffje aen den vaendrig Jan Bervelt na derwaerts vertrocken zynde, soo komt gemelte sergeant desen namiddagh met voorn. briefje weder terugge, relateerende dat het voorn. vaertuygh byna halfwegen omtrent de Maronde onaangesien alle aengewende devoiren aen

(1) In plaats van *in 't* staat er: *met*.

lagerwal in de brandingh was comen omgeslagen te werden en alle de provisien gebleven, behalven 1½ leggers arack, 2 halve aemen lampoly, 3 vaten vlees en 5 vaten speck, als eenige weynige kleenigheden, die op de wall waeren komen aendryven, hebbende den sergeant nevens al 't byhebbend volck hun nogh met swemmen gesalveert ende de brieven en 't gelt gebergh, waerop ten eersten eenigh volck met hem weder derwaerts is gesonden om de voorsz. gebergde goederen sooveel mogelyck te versamelen en herwaerts te brengen, namentlyk den lieutenant Willem de Ruyter.

's Avonts verseylen uyt dese reede naer Cheribon 't jaght de Elisabeth ende de fluyt Buuren nevens eenige Cheribonse vaartuygen, sullende en passant Indermayoe aengieren, om de aldaar nogh in besettingh leggende scheepjens van haere behoeften te versorgen, en gaat daarmede derwaerts den E. Jacob van Dyck als commissaris aen de Princen van dat ryck, omme een nieuw contract van wegen de Comp^e., alhier in concept gebragt, met deselve te sluyten en soo daar als op Indermayoe en daaromher de nodige ordres te stellen, en vertrecken als geseght benevens hen ook tegelyk de affgesanten der drie Cheribonse Princen met hun gevolg, medenemende den E. commissaris een memorie ofte instructie van Haer Ed^e. tot syn narigt alsmede een advisbriefje aen den capteyn Jochum Michielse, tot Cheribon present het gesag voerende, dienende eenlyck ten geleyde van den E. van Dyck voornoemt, beyde op heeden geteekent, benevens nogh eenige conceptarticulen van verdragh, om de drie Princen tot Cheribon te werden voorgehouden en daarop als voren gesegt contract met haar te sluyten, dewelcke hiernamaals, wanneer deselve gesloten en geteekent overgecomen sullen zyn, in desen geinsereert staan te werden. De brieven van Haer Ed^e. aan de drie Princen in 't gemeen alsmede die van den Heer Directeur Generael Cornelis Speelman particulier aan deselve staan hieronder te volgen, alhoewel de voornoemde papieren ook alle in 't affgaande generale Indisch briefboek zyn ingeschreven en konnen werden beoogt, sullende eghter van de principale substantie derselve hier vervolgens ook het noodige aanhalen, en vooreerst uyt de instructie voor den commissaris Jacob van Dyck, behelsende in 't kort voornamentlyck de volgende ordres en consideratien: dat de intentie van Haer Ed^e. ten reguarde van de Princen tot Cheribon, item onse besettinge aldaar, alsmede ten belange van onse Maccassaarse militie onder Crain Bissee, jegenwoordigh daar noch in een goet getal present etcetera, den E. van Dyck, als zynde voor omtrent twee jaaren reets voor een sprongtogje in commissie na derwaerts geweest, ten vollen bekend zy, konnende bovendien uyt de translaetbrieven, van de Cheribonse Princen successive ontfangen, genoegsaem werden gesien, dat deselve ten meerendeele gedirigeert zyn om ons te bedancken voor de bewesene hulpe en bescherminge tegen de Bantamse en andere rovers ende het aennemen haerer landen onder Compagnies bescherminge, mitsdien haerselven ook als overgevende om onse bevelens te ontfangen etc., dogh de quade harmonie, die onder de drie Princen gebroeders trotteerde, scheen meteenen genoeg te blycken, gemerckt den oudsten, Sultan Sopo genaamt, alleen als Coning begeerde te regeeren en de twee jongere broeders met eenigh volck en onderhout doen contenteren, welcke pretense superioriteyt

des oudsten geensints met de toegenegentheyt der andere twee vooralsnogh heeft kunnen accorderen, willende zy na 't schynt met even gelycke magt regeeren, gelyck dat nu al eenigen tyt. sedert dat se van Bantam waren tehuys gecomen, soodanich by haer ingeschickt en in gewoonte gebragt was, en aangesien sulx voorheenen reets meermaels best geagt en gerecommandeert zy, soo wiert het by Haer Ed^{le}. alsnogh goetgekeurt 't selve soodanich ook te laten verblyven, en uyt welcken hoofde dan de brieven, aan hun tegenwoordigh gecarteert, niet aen elcke broeder apart, maer aen alle drie in 't gemeen waren geaddressseert en als aen eene regeeringe geschreven, met dese intentie nogtans dat den oudsten evenwel, als daartoe de naaste (omdat maer een tegelyck bevelen konde), de vereyste ordres op de saaken van Cheribon doorgaans hebben te stellen, soodanich als door haerlieden alvorens selve geschiet is, en welcke ordres de twee jongere broeders alsdan ook prompt dienden na te komen, behoudende inwylen yder Prins syn volck en landeryen, die hy zedert eenige tyt gewoon zyn geweest te besitten, sonder malcanderen die te mogen ontrecken ofte overheeren, en dusdanigh verineenden Haer Ed^{le}. de regeeringe aldaar vooreerst nogh wat diende aengesien, sonder dat den oudsten in een volslagen gebiet gestelt wierde, om te ondervinden hoe het sigh daarmede sal willen schicken, en welcke van driën voor 't belang van de Compagnie de bequaamste en meest te vertrouwen mogte wesen, nemende inmiddels nauw reguard op de conduictes des oudsten, als die van outs nogh al wat suspect van de Bantamse kant scheen, doch alsoo mede de twee jongere Princen;

en alhoewel yder der voornoemde Princen hun de herwaerts gesondene gesanten gequalificeert hadden omme yder in 't bysonder soodanige ordres te ontfangen, als wy haer tot verbintnisse aen de Compagnie souden goetvinden voor te schryven, soo nogtans was best geaght selfs ymant derwaerts te committeren omme hare Princen en Regenten grondigh te onderrigten hoedanigh zy hun als trouwe bontgenoten behoorden te comporteren, alsmede wegens de gedaene clagten over de wederstrevigheyt etc. van Crain Bissey en de andere Macassaarse grooten uytgenomen Dain Matara 't nodige ondersoeck te doen etcetera;

den commissaris van Dyck voor Cheribon gecomen wesende sal syn arrivement met 't losbranden eeniger canonnen bekendmaaken, en de medegaende gesanten ten eersten naer lant senden om haere principalen daarvan kennisse te geven, om behoorlycke ordre op de receptie van syn E. te stellen; middelerwyle dat den capteyn Jochum Michielse aan boort diende onthoden, om gesamentlyck met advis van Raade te connen verrigten 't geene van haer Ed^{le}. intentie mogte syn, en vooreerst de statieuse overgifte van de missive en schenckagie alsmede die van den Directeur Generael aen de Princen gebroeders te bevorderen, aan alle 3 gemeen en niet aen ymant in 't bysonder, als wanneer den commissaris den inhoud der gemelte missives haarlieden verders duydelelyck volgens Haer Ed^{le}. meeninge hadde te expliceren en te doen verstaen;

dat om alle verschillen sooveel mogelyck wegh te nemen Haar Ed^{le}. oordeelden best te wesen, voortaan door den oudsten Prins met goetvinden der andere in steede van twee, maer een sabandaar tot Cheribon wierde aengesteld (en voordragende

daertoe den eenen gesant Wiera Sasmita, als na 't scheen de bequaamste) die dan van alle incompsten aen de 3 Princen jaarlyx pertinente reekeninge konde doen, omme voorts in sulcke portiën verdeelt te werden, als zyluyden met elcanderen best connen overeenbrengen, 'tguut vermeend wiert convenibelst te wesen, dat den oudsten en eersten $\frac{5}{12}$, de tweede $\frac{4}{12}$ en den derden $\frac{3}{12}$ daarvan quamen te genieten;

dat Haer Ed^{de}. niet twyffelden off het geciteerd projectcontract, als zynde redelyk opgesteld, souw by de Princen soodanigh werden geaccepteert, te meer hetselve meest na en volgens het jongste contract, met den Sousouhounang opgeregt, ware gereguleert, en wat wyders op yder articul te seggen of te veranderen mogte vallen werd in dese memorie uytgedrukt, bysonderlyck wegens den thol op den aubreyng en uytvoer van coopmanschappen, item 't uytvoeren van peper, 't stabileren van een logie voor de Compagnie tot Cheribon, 't niet aennemen van Maleyers, Mooren, Macassaren etcetera tot ingesetene ofte derselver vaertuygen sonder Compagnies passe, en voorts restitueren van alle sorte van fugativen sonder onderscheyt, en noch meer de gelimiteerde vaert der Cheribonse ingesetenen etcetera onder Comp^{de}. ooge;

dat den Sousouhounang in dit verbout van vruntschap mede soude moeten werden begrepen en ook door die Princen begroet, en ook, soo denselven Sousouhounang wegens het onderteekenen van dit projectcontract eenige swarigheyt mogte komen te maaken, de Princen van Sirrebou dan moesten gedogen hetselve noch met 2 à 3 articulen tot desselvs vergenoeginge quame geamplieert te werden;

dat aengaende 't versoeck van Wiera Sasmita voor synen heer, den outsten Prins, om met de naem van Panambahan vereert te mogen werden, goetgevonden zy 't selve alsnogh te declineren, om den Sousouhounang geen meer aanstoot deswegen te geven;

dat den commissaris van Dyck den titul van Sulthans, aan Haar Hoogheden in 't hooft der opgestelde articulen tot contract gestelt, met believen der 3 Princen in de naem van Pangerans wel mogte veranderen;

dat d'E. van Dyck boven 't restitueren der bekende fugative slaven, die sigh thans tot Cheribon onthouden, ook diende te versorgen dat sekere seven bassen, 2 snaphaenen en 140 realen contant, in den jaare 1678 van eenige Javanen (die een Compagnies gontingh afgelopen en 5 Nederlanders vermoort hadden) in haere handen vervallen, wederom gerestaureert wierden;

dat belangende het district van Cheribon den Commissaris sigh moste bencerstigen soowel onder de hant als anders te examineren, hoedanich eygentlyck de limiten van 't Cheribonse district, ten tyde dat hetselve onder de Matteram gestaen heeft, en nogh gereekent en geconsidercert wierden, ten welcken eynde men van de Princen selfs ook een perfecte beschryvinge haerer limiten, en hoedanig deselve onder hun driën verdcelt zyn, soude moeten afeyschen; item van den Regent Wiera Loddera de nette descriptie van 't gouvernement van Indermayoe en de limiten van Pananoekan etcetera, alles soo accuraet als mogelyck sal wesen;

dat den Commissaris in 't dispuyt tusschen den broeder van Aria Martalaya, gouverneur op Brebes, om 't gouvernement van Lossary volgens een Javaans briefje

van d'E. Couper als gouverneur over te nemen, en den sabandar Naya Sadana, die dat gedestruëerde gouvernement met consent van den capteyn Michielse hadde herstelt, wel soude mogen condescenderen tot den eersten, indien hy met nader blyck van den Sousouhounang off d'E. Couper sikh quaeme te presenteren, maer dat andersints Naja Sadana ook favorabel wiert gerecommandeert;

dat aengesien den Damang Goelongon (volgens de rapporten van ginder) syn gebied seer begon uyt te breyden, voorgevende de gantsche landstreeke van Tschilintje tot Goelongon toe, waaronder hy gantsch Cheribon mede begreep, door den rebeller Pangeran Pougat hem opgedragen te wesen, ende uyt dien hoofde de arme dorpelingen daeromher alle overlast aendede, den optogt in 't lant tegen denselven volgens den voorslagh van den capteyn Jochum Michielse ten eersten moeste bevordert werden, als een saake van importantie ten belange van de ruste in die geheele landstreeke; want dien Goelongon niet alleen gestut, maar syne quade beginselen ook t'eenemaal gesmoort diende en hy, waer 't mogelyck, met syn aanhangh in handen te krygen, en waertoe de Serrebonse Princen haer in persoon ook behoorden te laeten gebruycken, om hunne trouwhertigheyt alsoo tegens haeren schermheer de Compagnie en voor hen selfs en haere onderdanen te betoonen etc.;

dat van gelycken meteenen den ontsnapten rover Boellilling en syn complicen uytgeroeyt diende, ende de conduite over dien optogt den capteyn Jochum Michielse toevertrouwt konde werden, waertoe men dan ook de Europeaanse militie van Indermayoe wel mogte employeeren, mitsgaders alle de inlandse hoofden met haer volcq alsmede de bequaamste der Macassarse hoofden, die haer volck in tugt weten te houden etcetera;

dat den Commissaris (wanneer de voorsz. togt met voorspoet volbragt soude wesen) de besettingen voor Cheribon en Indermayoe sal doen opbreken, tenzy vooreerst nodigh wierd geoordeelt tot verseekeringe der Princen en ryk van Sirrebon, en om Comp^s. ontsagh levendigh te houden, een kleen guarnisoen aldaar te laten;

dat alle de Macassaren onder Crain Bissee dan ook hoe eer hoe beeter van Cheribon dienden gedimoveert en na Batavia op te komen, aengesien successive diverse clagten over hunne insolentien (excepto van Dain Matara) gekomen zy, en weswegen den Commissaris tot Cheribon bequamelyck onderregt kan werden, hoedanigh Crain Bissee, Oranc Panaraga etcetera hun comporteerden, alsmede onder de hant wat eygentlyck mede van de clagten, door Crain Bissee integendeel over den capteyn Jochum Michielse in diverse brieven aan de Hooge Regeringe gedaen, te seggen en te houden viel en van de waarheyt was, om zyne E. teruggekome rapport aen Haer Ed^ls. te connen doen;

dat Haer Ed^ls. vermeenden best te wesen, Crain Bissee te recommanderen, dat hy van Sirrebon den Crain Canjar door een briefje diende te belasten, sich met alle syne byhebbende Macassaren van Sumbawa etcetera, daer zy sich nu ophielden, weder naar Macassar te begeven;

dat men geen van ons volck tot verseekeringe van Cheribon aldaar in besettinge diende te laten, tenzy deselve door de Princen met spyse na behooren

versorgt wierden, gelyck men ook vermeende en geloofde, dat gemelte Princen op den reels gecontribueerden rys tot onderhout onser besettelingē geenige pretentie tot betalinge van dien soudē begeeren te maaken;

dat den Commissaris in syne herwaerts teruggecomste de reyse langs den oever sal moeten nemen, om de Regenten in alle havens van de nodige ordres te versien, voornamentlyck daerin bestaande, dat se den landbouw, houtkappery etcetera yverlyck betragten, met onse ingesetenē die daer ten handel komen vrundelyken ommevangh houden, en by voorvallende ongelegentheden als gebuurige onderdanen van den Sousouhounang en de Compagnie malcanderen getrouwelyck moeten bystaen etcetera;

dat wanneer de saaken tot Cheribon verrigt synde, sal den E. van Dyck den capteyn Jochum Michielse met het gros der beste Europeanen en Macassaren van Intchiasse off Pagadeen te water off te lande naar Craoan expedieeren om aldaer de nader ordre van hier afwagten, terwylen den E. van Dyck selfs met de Crains Bissee, Panaragan etcetera en alle den rest van den treyn herwaarts overcomen moet, egter met die ordre tot Sirrebon te laten om den Balyer Sacrajuda by wederverschyninge aldaar wel by de cop gevat en herwaerts overgesonden te mogen werden;

dat de opgeworpe pagger de Bescherminge naar 't vertreck van d'onse, indien er geen besettinge mogte nodig geoordeelt werden, van de Cheribonders wel in wesen gehouden en beset magh blyven, maar Comp^s. canon daer weder afgeligt, ten waere de Princen het anders versogten en de waerdye betalen konden, mits daeronder geen metael geschut te begrypen etc.;

dat de opgeworpen vestinge op Indermayoe, genoemd Bantams Bril, (nu die landstreeke weder tot ruste zy gebraght) wel gedemolieert mogt werden, dogh het dienstige houtwerck van 't selve hier niet te onpas sal komen, tenzy buyten vermoeden almede verstaen wierd tot nader ordre een kleen guarnisoentje daer nogh te laeten;

dat den Commissaris mits desen gequalificeert wert (op 't verzoek van den getrouwen Wiera Loddera, gouverneur van Indermayoe, die sigh door ouderdom langer onbequaam daartoe bevint) desselfs soon Kentol Wieran Tacke op approbatie des Sousouhounangs in des vaders stede te introduceren, dogh de herstellinge van den Chinees Angapradana als sabandar aldaar na bevindinge te beschicken;

dat de twee verlatene Bantamse vaertuygen (op Indermayoe) door Wiera Loddera - wel gerepareert en tot overvoer van houtwercken etcetera gebruyckt mogten werden, hem verders versierende met een briefje van sauvegarde; dat den Commissaris in 't aenstellen der Regenten tot Intchiassem, Pagadeen en Pamanoekan bysondere circumspectie moste gebruycken in luyden van trouwe etcetera;

dat de 20 Boegysen, door Dain Sitoedjoe van Pagadeen opgebraght, denselven wel mogten aanbevolen blyven, dogh dat de Samadangse vrouwen en kinderen, in 't huys van Chilividara gevonden, Key Ranga Gompol (of tenminsten de bloetvrunden) weder dienden gerestitueert, en soomede de eygentlycke slaven aen haere regte lyfheeren; maar hun geweer bleeff 's Comp^s. eygen;

dat den Commissaris de Javanen en het vaertuygh van den overleden Fransman Jan Steen konde largeeren, indien 't nogh niet geschiet was, doch de versegelde kist herwaarts brengen met 't geene daerby behoorde, om door Haer Ed^{l^{es}}. na Bantam versonden of anders over gedisponeert te werden;

dat de dispositie over de absolute qualiteyt van den provisioneel luytenant Benjamin van der Meer en de verbetering van den boeckhouder Jacob Visscher tot des E. van Dyks wedercomste uytgesteld bleef;

dat van de kiate plancken als de 1400 tot 10 rd^e. 't cento niet te veel konden werden gesonden, soolange de Javaanse Oostcust geen meer uytleverde, en vermits die landstreeke veel houtwerck uytgaff, soo wierd boven de Elizabeth de fluyt Buuren oock derwaarts gesonden en swaer hout in te nemen, en welckers procura om 't groot gebreck van dien op 't ernstigste gerecommandeert bleef;

dogh ingevalle den rysoegst wel geslaagt mogt zyn, soo soude men de schepen eerst liever voll van dat graen verwagten, omme de benodigde oosterprovincien daarmede te versien: en ten welcken eynde de Tegaalse residenten door een briefje dienden gerecommandeert, dat se volgens basaarsprys (dogh sonder gewoel) daar oock een goede quantiteyt rys mosten versamelen; en indien een ruyme party daervan spoedigh by den anderen konden brengen, soo wierd den E. van Dyck geauthoriseert, een der beyde bodems van Cheribon naar Tegaal te stieren, omme vandaer dan volladen met rys, verselt van een advisje aen den E. van Zyl etcetera, naar Banda voortgesonden te werden, en waartoe de nodige contanten soo tot inkoop van rys en houtwercken mitsgaders de verdere benodightheden voor den treyn per 't jaght d'Elizabeth mede gesonden wierden;

dat aangesien de besettinge tot Chirrebon nu al een geruymen tyt geduurt hadde, en veele behoeften successive derwaarts gesonden waeren, soo gingh den ondercoopman Jeremias Cousaart mede onder opsight van den E. van Dyck, de doorgaans gehoude reekeningen naar te sien en in behoorlycke ordre te schicken;

dat wyders den raat tot Chirrebon naast den E. van Dyck bestaen soude uyt den capteyn Jochum Michielsze, de schippers Beyert Visch en Frans van Keys, den ondercoopman Cousaart, den schipper Dominicus van Geyne, den provisioneel luytenant Benjamin van der Meer en den vaendrigh Frans van den Eynden;

dewelcke dan nevens den Commissaris over alle saaken in desen niet aengeroert op approbatie souden mogen disponeren, sonder juyst eerst verdere clenc ordres op 't een en 't ander af te wagten, en 't briefje, dat nu boven dese memorie aan den capteyn Jochum Michielse en raat zy geschreven in eenlyck ten geleyde van d'E. van Dyck, en dat zy gesamentlyck denselven daar als Commissaris sullen hebben aan te sien en te gehoorsamen etcetera, hebbende nu gemelte jaght de Elizabeth wyders als vooren geseght voor en na Sirrebon van hier gevoert de volgende contanten, coopmanschappen, provisien en andere goederen, als namentlyk:

3000 rd^e. aen contanten;

5 canassers amphioen;

4 leggers gesneden arack;

16 vaten vleesch en speck;

- 1 legger Spaance wyn;
- 1 vat mom;
- 4 potten Bengaalse boter;
- 1 aam lampolye;
- 20 bossen caerssen;
- 12 R gesorteerde specereyen;
- 1000 R hart Hollants broot;
- 1080 R custspyckers, bedragende met eenige schenckagie-, equipagie- en andere goederen een summa van / 15198:15:12.

Volght nu de missive, van Haer Ed^e. aen de drie Princen gebroeders tot Cheribon geschreven, in handen van hunne gesamentlyke gesanten afgegaan.

Den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Raden van India, die de magten en zaaken van de Hollandse Compagnie hier benedenswint bestieren, zenden desen brieff uyt een opregt suyver herte aan de drie gebroeders, Coningen van Chirrebon, deselve toewenschende een broederlycke liefde en eendragt onder malcanderen, opdat se alsoo haer lant en onderdanen te beter regeeren en tot haer eygen welstant in ruste houden mogen, als wanneer het haer wel gaan zal en zy ook bequaam zullen zyn tegen haere vyanden te bestaan, waertoe Godt de Heere zynen zeegen gelieven te verleenen, en haer een geluckigh lang leven te vergunnen.

Voorts maecken den Gouverneur Generael en de Raden van India de broeders by desen bekend, dat alle haere gesanten ter behoorlycker tyt hier wel zyn aangekomen en dat wy uyt haere handen wel ontfangen hebben de brieven, van deselve, om aan ons te bestellen, medegegeven, benevens de rys als anders, die tot teecken van vrientschap daerby gevoegt waeren, dewelcke ons alle aangenaem zyn geweest, en wy hebben ook de brieven van elck in 't besonder, alsmede die de Coningen gebroeders aan den Admiraal Cornelis Speelman geschreven hadden, met aandacht gelesen, en insgelyk zyn de gesanten door denselven Admiraal uyt onsen naeme en van onsentwegen oock mondeling gehoord, die ons alle eenpaerigh hebben te verstaan gegeven de blytschap en het vergenoegen van de gebroeders over de hulpe en bystant, die haer van Compagnies wegen was geschiet, zoodat se daardoor bevryt waren geworden van de overlasten ende moeyelykheden, die se al een geruymen tyt tot haer smertelyk gevoelen en tot verderf van haer lant en onderdanen zo van de afgesondenen van Bantam als wel voornamentlyk van de Kiedolse struyckroovers hadden moeten lyden en verdragen. Wy willen derhalven geensints twyffelen en gantschelyk vertrouwen dat de broeders tesamen en elck in 't besonder de getrouwe sorge, die de E. Compagnie voor haer gedragen, en de bystant, die de E. Comp. aan haer gedaan heeft tot zoo merckelycke oncosten en lasten, noyt

vergeten maer altoos en tot den laesten dagh van der werelt toe als eerlyke bondgenoten en nabuuren trouwhertigh en stantvastig gedencken in alle gelegentheyte daer het de E. Comp^e. te stede kan koomen onfeylbaer erkennen sullen, sonder ter regter noch ter slincker hant van haere beloofde getrouwe bereytwilligheyt af te wycken; en alsoo de broeders door haere brieven en gesanten alsnogh gebeden en versoght hebben, dat zy met haer landt en onderdanen onder Compagnies bescherminge mogten blyven, haerselven t'eenemael aan 't welgevallen van de Compagnie en den Sousouhounang Aman Courat overgevende, zoo hebben den Gouverneur Generael en Raden van India van goeder herten en genegentheyte in het voorschreven versoeck bewilligt, en volgens dien ook daervan aan de gesanten des Conings van Bantam, doen se hier waren, alsmede door onse ambassadeurs, doen zy op Bantam waren, aan den Coningh van Bantam selfs kennisse gedaen, met versoeck dat hy sich voortaan met de Coningen van Chirrebon en haer landt en onderdanen niet meer believe te hemoeyen, maer deselve in ruste en vrede te laten, dewyle zy nu onder de bescherminge van de Compagnie nevens den Sousouhounang Aman Courat waren aangenomen, 't welck wy vertrouwen en verhopen dat ook zoodanigh geschieden zal en dat de Chirrebonders van de Bantammers wel ongemoeyt zullen blyven, zoolange de vrede tusschen de E. Compagnie en Bantam duurt, die van Compagnies wegen sonder groote oorsaeken noyt gebroocken zal werden; maer het heeft de Gouverneur Generael ende Raden van India al vrywat bedroeft, datter tusschen de broeders over de maniere van regeringh uyt wysende haere brieven en het mondeling berigt der gesanten eenigh verschil en de beste eenigheyt niet was, op hoedanige wyse het met de saaken van Chirrebon geensints soude connen welgaan, en daerom hebben wy al voor desen, niet lange naerdatt capteyn Jochum en Crain Bissey op Chirrebon gecomen waren, door deselve de broeders laten aanseggen en vrundelyck vermanen dat zy tesamen in broederlyke vrientschap en liefde haer verbinden mosten om zoodanigh dan tegelyck aan de Compagnie in alle getrouwigheyt als eerlycke bondgenoten verbonden en gehouden te blyven, mitsgaders by overcomste van vyanden ook haer best te doen om deselve af te weren en te vernietigen, en dat het daeromme oock noodigh was, om alle disordre voor te comen, dat de broeders malcanderen wel verstaan en eene van drie de eerste wesen moste, omdat se niet alle drie tevens sprecken en bevelen kunnen; dat daertoe de oudste de naeste was, om op de zaeken van Chirrebon de vereyschte ordre te stellen, zoodanigh als zy dat tesamen alvorens hadden goetgevonden, en dat dan de broeders sulcke ordre ook dienen naer te komen, en haer volck die zy onder haer hebben op die wyse te regeren, en dat dan oock op die wyse de oudste broeder in respect en aansien zoude wesen, zonder dat de eere van de twee andere broeders daerdoor vermindert wierde. Alle 't welcke de broeders niet zal kunnen vergeten wesen, en wanneer zy het zoodanigh tesamen comen naer te volgen,

dan zal het op Chirrebon met het landt en de inwoonderen niet qualyck konnen gaen, mits dat yder zyn volck en landeryen, die se zedert eenigen tyt gewoon zyn te hebben en te besitten, behoude sonder die malcanderen te ontrecken; en wat vorder de gemene incomsten en thollen van Chirrebon aangaat, daerover behoorde niet meer als eenen zabandaar gestelt te werden door ⁽¹⁾ den oudsten broeder met goetvinden en kennis van de twee andere, die dan van harentwegen wel ymant daerbyvoegen connen om toe te sien of alles welgaat en getrouwelyk gehandelt werd, hoedanigh dan de incomsten te beter verseeckert zullen wesen, om tot bevorderingh van het gemeene best te gebruycken; en opdat de broeders malcander haer daerin te beter verstaan en naer voorschreven onsen goeden raadt schicken mogten, zoo hebben wy goetgevonden nevens de gesanten naer Chirrebon te senden onsen Commissaris Jacob van Dyck, die over twee jaeren nogh eenmael op Chirrebon van onsentwegen geweest is, denwelcken en nevens hem oock capteyn Jochum en Crain Bissey de broeders dienaangaende en van onse intentie nader by monde zullen connen onderrigten, en hebben wy de gemelte Commissaris oock medegegeven eenige articulen, contractsgewyse door ons in 't Duytsch en 't Maleyts opgesteld, om door de Coningen gebroeders op Chirrebon onderteeckent en beëdigd te werden, gelyck dan deselve oock mede onderteeckenen zullen en Sorge dragen dat het door den Sousouhounang t'zynder tyt insgelyx geschiet, opdat alles tusschen de E. Compagnie, den Sousouhounang en Chirrebon wel magh gaen, en de vrientschap vast en onverbreeckelyk mogten wesen tot het eynde van de werelt toe en zoolang zon en maan haer schynsel zullen geven, vastelyk vertrouwende dat de Coningen gebroeders den inhoud van de voorschreven articulen ter herten nemen en zoodanig in alle deele als eerlyke en getrouwe bondgenoten naerkoomen zullen, hebbende de gesanten geduirende haer aanwesen alhier niets onredelyx bedreven, maer haerselven altyt stil en wel gedraegen, en heeft haer verblyff alhier zoo wat lang geduirt, omdat de Gouverneur Generael ende Raden van India doorgaans veel werck hebben gehad dat nodigh en haestigh was, en omdat wy oock gaerne wilden sien, hoe het sig tusschen de Compagnie en Bantam wilde schicken en of zy oock nogh eenige pretentie op Chirrebon soude komen te maeken, omdat zy dickwils hebben voorgegeven dat zy van outs door bloetverwantschap op Chirrebon mede nogh eenigh reght hadden, hoewel wy het wel beeter weten, en daerom hebben wy oock hetselve altyt tegengesproocken; oock hadden wy gedaght dat ons van den Sousouhounang nogh eenige nadere tydinge zoude wesen toegecomen over de zaeke van Chirrebon, alsoo hy tevoren misnoegen hadde getoont dat geen van de broeders van Chirrebon zedert haere wedercomste van Bantam hem waeren comen begroeten nogh oock niemand van harentwegen aan hem hadden gesonden, dat wy doen onse Commandeur gelast hebben,

(¹) Er staat: *daer*.

als weder daarvan gesproocken wierde, op de beste wyse te excuseren, en daarnevens te seggen dat de ongelegentheyte van de tyt hem niet heeft connen toelaten en dat andersints aan de genegentheyte niet onthrak, zynde nu over weynige daegen met brieven van Samarang en Tagal ons ter kennisse gecomen dat den Sousouhounang Aman Courat geholpen met Compagnies magt zyn intrede binnen de Mattaran hadde gedaen en dat het meeste volck naer eenige gedane tegenstant haer voor hem hebben verootmoedigt, maer dat Pangeran Pongar, de Mataram verlatende, met vrouw en kinderen naer Baggaleen gevlugt ware, 't welck door quaden raadt van onrustige menschen zoodanigh geschiet zal wesen, want den Pangeran Pongar tevoren genegen is geweest met alle de grooten den Sousouhounang Aman Courat tegemoet te trecken en met eerbiedigheyt te verwellicommen, dat voor hem en de zyne veel beter zoude zyn geweest volgens de vermaning en den raad, die de Gouverneur Generael en de Raaden van India door brieven hem altyt gedaen en gegeven hebben. En dewyle het nu eyndelyk met Compagnies hulpe en bystant onder den zegen des Alderhoogsten zoo verre gebragt is, dat den Sousouhounang Aman Courat weder op den thron van zyne voorouders herstelt zy, zoo en sal het oock niet onnodigh wesen dat ymand der broeders uyt de naem van alle gecommitteerd werde, om den Sousouhounang als goede bondgenoten en nagebuuren over zyne herstellingh vrundelyk te gaen begroeten, alsoo hetselve meteen strecken kan tot onderhoudingh van goede en getrouwe vrintschap; om hetwelck dan oock van onse zyde aan de Coningen van Chirrebon te bewysen, zoo stieren wy hierbenevens onder bewaring van onsen Commissaris Jacob van Dyck tot erkenntenis en in vergelding van de gesondene ryst, paarden als anders 't naervolgende:

Voor den oudsten broeder, Sulthan Sopo:

- 1 Persiaans carmosyn fluweel;
- 5 ellen goude moirha;
- 1 moye snaphaen;
- 1 carbyn, twee patroontasschen;
- 2 pistolen;
- 50 vuursteen;
- 12 stux pathole neusdoeken;
- 4 sarasse gobars;
- 3 pond nagelen, 3 @ canneel, 3 @ nooten en
- 2 @ foely.

Voor de tweede broeder, de jonge Coningh:

- 1 Persiaans root fluweel;
- 1 moye snaphaen;
- 1 patroontasch;

2 pistolen;
 25 vuurstenen;
 8 pathole neusdoeken;
 2 sarassa gobars;
 2 Ɔ nagelen, 2 Ɔ nooten, 2 Ɔ canneel en
 1 Ɔ foely.

Voor de derde broeder, Pangeran Depatty Topatty:

1 Persiaans groen fluweel;
 1 moye snaphaen en patroontasch;
 1 pistool;
 20 vuurstenen;
 6 pathole neusdoeken;
 2 sarassa gobars;
 2 Ɔ nagelen, 2 Ɔ canneel, 2 Ɔ nooten en
 1 Ɔ foely.

Alle 't welcke de broeders oock zoodanigh in vrintschap gelieven te ontfangen en aan te nemen, hebbende de Gouverneur Generael ende Raden van India de afgesanten oock daerenboven met eenige vereeringh bedagt, omdat se zoo lange hier goweest zyn, dogh zyn deselve doorgaans naer behooren gedefroyeert, en hebben wy oock onse Commissaris aanbevolen dat hy sigh nevens capteyn Jochum en Crain Bissey met de broeders soude beraden, of er op zyn vertreck herwaarts oock nogh eenige van ons volck tot verseeckering van de broeders op Chirrebou zoude dienen te verblyven, en ingevalle van jae, dat hy dan eenige van de bequaamste daertoe soude uytkiezen, alswanneer de broeders moeten Sorge draegen dat se van behoorlyk onderhoudt versorgt werden; maer wy vertrouwen dat het niet noodigh sal zyn om ymand van de onse aldaar te laten verblyven, vermits nu alles daeromtrent in ruste is. Daerom sal oock misschien de Commissaris onse besettinge op Indermayoe verminderen of oock wel t'eenemael wegnemen, naerdatt hy sal bevinden voor de ruste van het landt en de inwoonderen best en nodigh te wesen. Voorts recommanderen wy de broeders met des Sousouhounangs onderdanen op Indermayoe aan de eene zyde mitsgaders op Brebes, Tagal etcetera aan de andere zyde goede en geuurlycke vrintschap te onderhouden, en niet te gedoogen dat haer van de een of de ander eenige overlast werd aangedaen, gelyck zy oock van haere kant niet zullen naerlaten desnoots aan de broeders naer vermogen de behulpzame hant te bieden, gelyck dat de onderlinge vrintschap en bondgenootschap medebrengt.

Geschreven in 't Casteel Batavia den 17^{en} dagh van de maant December in het jaar 1680.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van 't Nederlants India

(Was getekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont Comp^r. zegel in roden lacke gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^e.

(Was getekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nu nogh de missive, door den Ed^{le}n Heer Directeur Generael Cornelis Speelman aen de drie Princen gebroeders voormelt in 't gemeen geschreven.

Den Admirael Cornelis Speelman sent desen brief uyt een opregt suyver herte aan de drie gebroeders Coningen van Chirrebon, deselve toewenshende een broederlyke liefde en eendragt onder malcanderen, opdat se alsoo haer landt en onderdanen te beter regeren en tot haer eygen welstant in ruste houden mogen, alswanneer het haer welgaan sal, en zy oock bequaam zullen zyn tegen haere vyanden te bestaan, waertoe Godt de Heere zyn zeegen believe te verlenen, en haer een gelukkig lang leven te vergunnen.

Voorts maekt den Admirael Cornelis Speelman de Coningen gebroeders op Chirrebon bekend, dat alle haer gesanten ter behoorycker tyt hier wel zyn aangekomen, en dat ick uyt haere handen wel ontfangen hebbe de brieven, aan deselve om aan my te bestellen medegegeven, benevens de rys als anders, die tot teecken van vrientschap daerby gevoegt waeren, dewelcke my alle aangenaem zyn geweest, en ick hebbe deselve niet alleen met aandagt doorgelesen, maer oocq aan de Ed^e. Heeren Gouverneur Generael en Raden van India in haere hooge vergaderinge vertoont, alwaer se mede gelesen en bevonden zyn van meest deselve inhoud als de brieven, door de broeders aan de Heeren Gouverneur Generael en Raden van India geschreven, sulx oock in de eene zoowel als de andere een welgevallen is genomen, gelyck de Coningen broeders op Chirrebon uyt de antwoordt, die nu daerop gegeven wert en in handen van de Commissaris Jacob van Dyck nevens uwe gesanten overgaat, tot haer vergenoegen sullen connen sien, en ondervinden hoe trouwhertigh de Compagnie nogh gesint en genegen is de Coningen van Chirrebon met haer landt en volck alle zoorte van behulpsaemheyt te bewysen, als maer de broeders oock met malcanderen eenigh zyn en haer eygen gemeene welstant selfs mede betragten. En alsoo in de brief van de Heeren Gouverneur Generael ende Raden van India al het noodige gesegt is, en behalven dat den Commissaris van Dyck uw by monde van 't een en 't ander nogh nader berigt sal connen doen, zoo zal den Admirael in dese zynen brief daervan niet verder spreekken, maer de Coningen van Chirrebon alleen recommanderen en broederlyk vermanen, dat zy haer den goeden raat van de Heeren Gouverneur Generael

ende de Raden van India laten ter herten gaen en haere vaderlyke vermaninge in goede agtinge nemen, getrouwelyk agtervolgende hetgene in de opgestelde articulen van verbont en vrintschap tot bevordering van het gemene beste en tot onderhoudinge van een onverbreeckelyke vrintschap begreepen is, gelyck als dat alle goede en trouwhertige bondgenoten betaemt te doen, alswanneer den Admirael sikh daerover sal verheugen en niet behoeven beschaemt te werden over al de weldaden, die de Compagnie ten goede van het lant en 't volck van Chirrebon gedaan en bewesen heeft, gelyck andersints den Admirael beschaemt soude moeten wesen, indien de Coningen van Chirrebon anders quamen te doen, en haer niet te gedragen zoodanigh als goede en getrouwe bondgenoten schuldig en verbonden zyn, voornementlyk als de Coningen gebroeders met ondancckaerheyt quamen te beloonen de hulpe ende bystant, die de Compagnie al reets gedaan, en de oncosten die se daarom gedragen heeft, opdat de Chirrebonders als vrye volckeren haer landt in ruste besitten en bevryt mogten wesen van de overlasten, die se nu al zoo lange van de Kiedolse struyckroovers en andere geleden hebben. Oversulx recommandeert den Admirael de broeders nogh andermael, dese zyne broederlycke vermaninge en goeden raad in goede sorgvuldige agtinge te nemen. Voorts stiert den Admirael tot vergeldinge van 't geene de broeders aan hem gesonden hebben onder bewaeringe van den Commissaris Jacob van Dyck 't naervolgende:

Voor den oudsten broeder Sultan Sopo voor de twee lasten
rys en een paart:

- 1 Souratse alegia met goude streepen;
- 5 ellen blauw Hollants phelp;
- 5 ellen root zyde camelot;
- 3 ellen carmosynroot laken;
- 2 fyne moerissen.

Voor de tweede broeder, de jonge Coning, voor 15 dragten
rys, een koebeest, wat ajuyn en loock:

- 5 ellen blaauw phelp;
- 5 ellen roodt zyde cammelot;
- 1 fyne moeris.

Aan de derde broeder, Pangeran Depatty Topatty, voor:

- 3 ellen root carmosyn laken;
- 1 fyne moeris;
- 5 ellen blauw zyde camelot.

Alle 't welcke de broeders elck voor 't zyne mede met zoo goeden herte tot teecken van vrintschap van den Admirael believen aan te nemen uyt handen van den Commissaris Jacob van Dyck, als hy het hare uyt handen van hare gesanten aangenomen heeft.

Geschreven in 't Casteel op Batavia den 17^{en} dagh van de maant December in het jaar 1680.

(Onder stont en was getekent:)

CORNELIS SPEELMAN.

(Terzyden stondt Comp^e. zegel in rooden lacke gedrukt).

3 d^e. 's Middaghs komt alhier direct uyt Bengale te verschynen de fluyt Soesdyck, medebrengende een duplicata missive van den E. provisioneel gesaghebber Harman Fentzel en vorderen raat tot Ougly aen Haer Ed^{le}. de dato 21 November 1680, waarvan de originele met de fluyt de Beemster den 25 December voorleden jaars al overgebraght zy, sulx deselve geen ander nieuwwes in sigh bevat, als 't geene onder dien datum in 't afgelegde daghregister genoteert staat, ende bestaat de ladinge van dese fluyt Soesdyck in de volgende coopmanschappen en andere goederen, als namentlyck:

Voor Europa:

204000 R salpeter;
 1500 p^s. chitsen;
 7250 R borax;
 4000 p^s. armosynen;
 607 R zyde;
 450 p^s. sologesjes;
 1087 p^{ls}. zanen;
 1467 p^s. cassen;
 862 p^s. malleemollen;
 500 p^s. hammans;
 400 p^s. douriassen;
 200 p^s. niquanias;
 5400 p^s. roemaals.

Voor Japan:

5100 p^s. effene gingams.

Voor Batavia:

2755 R amphioen;
 100 R stickzyde;

100 p^s. Cassimabass^r. stoffjes;
 70 p^s. mallemolen;
 132 p^s. hammens;
 4910 p^s. maradas photassen;
 1240 p^s. regattys;
 720 p^s. zeylcleeden;
 6424 ₧ cattoene gaeren;
 50892 ₧ boontjes;
 16833 ₧ kitsery;
 19551 ₧ lont in 343 kippen;
 400 ₧ zeylgaeren;
 500 stux lootlynen;
 18 ysere trossen;
 8 wiettrossen en

99000 ₧ ryst, belopende met d'ongelden tesamen een summa van f 165575.

's Avonts wert alhier per den Chinees coopman Oey Kinko met eygen vaartuygh, beladen met 23000 cattys swarte peper, van Cheribon aengebragt een advysbriefje van den capteyn Jochum Michielse aen de Ed^{le}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman, gedateert 22 December lestleden, behelsende eenlyck dat den rebel Goulongan nogh doorgaans besigh was om volcq by den anderen te versamelen, dreygende alles te beroven en doot te slaen, die 't maer eenigsints met d'E. Compagnie en Cheribonders begeerden te houden, en jongst nogh 40 beesten, die na Cheribon beladen met peper stinden af te comen, onderweegs berooft etcetera;

de Macassaren onder Crain Bissec etc. bleven nogh al de arme ingesetene daeromher plagen, sonder dat op de gedaene clagten der Cheribonders door hunne hoofden eenig redres daerin gemaakt wierde, en nogh voor 17 daegen een der berghluydjens, die zy gedwongen hadden haer goet af te brengen, tot Cheribon vermoort; voorts bleeff alles aldaer andersints in vredigen toestant, gelyck breeder by 't aenkomend briefboek staat te lesen.

Des avonts voor het gebedt gewert ons per de chialoup de Vlieger een briefje van Bantam, door den resident Willem Caaff aldaer aen Haer Ed^s. op gisteren geschreven, meldende dat de geordonneerde verversingh voorleden Sondagh met de fregatjes Kat en Kater na de 3 retourschepen, welke daegs te voren die bay gepasseert waren, versonden was:

op de bekendmakinge des residents, dat Haer Ed^s. (niettegenstaande geene cleden nogh amphioen naer Java's Oostcust vervoert mogten werden) egter den Keey Aria Mongonsadana op desselfs gedaene instantie met een pas voor syn vaartuygh derwaarts souden versien, mits hy alvorens beliefdte op te geven wat quantiteyt en sortering van goederen derwaarts begeerde te senden, soo had dien heer sulx alsnu beleefdelyck geëxecuteert, onder voorgeven soodanigen pascedul om de afradinge des jongen Conings niet te derven aenvaerden, alsoock om den haat der Bantamse grooten daarmede niet op zyn hals te haalen;

die 180 Baleyers, die wegens den swaeren arbeyt aen 's Coninx casteel van

Bantam gevlugt waeren, wierden geseght sigh naer Batavia, Java's Oost en Banjermassingh begeven te hebben; 't selve casteel soude soo groot in syn begryp zyn, dat 't geheele hof des Coninx daerin besloten wierde, zynde aangelegt met 4 punten en 2 rondelen, hebbende de lengte van 2 en de breete van 1 musquetschoot; de muuren souden 12 voeten dick en 18 voeten hoogh ende de punten noch 6 voeten hooger vallen, zullende twee groote winkelhaackze poorten hebben, en den fabryck van dit casteel was den getornden Nederlantsen metselaer Hendrick, die nu Keey Loera genaamt wierd; 't gemeen seggen was, dat den jongen Conineq dit casteel extrueerde tot versekering van zyn eygen persoon voor alle inwendige machinatiën, soowel zyner broeders als andere, maar de waarheyt van sulx is nogh niet recht te raden:

't Engels hoeckertje d'Advis, jongst uyt Tonquin gecomen, had soo voor die compagnie als particuliere een capitael van wel 40000 realen aengebragt aen muscus, zyde stoffen, zyde, lackwercken en grove porceleynen, en zouden de Francen in Tonquin na men seyde mede ongevaer 100 cattys muscus hebben opgedaen;

't Deens scheepje de Gulde Fortuyn, den 22 December anno passado van Tranquebare gecomen, was met 400 packen diverse kleeden beladen geweest, en noch met over de 125 soo moorse als jentyffse coopluysden, die weynigh aftreck in haar coopmanschappen hadden;

twee matrosen, genoemt Jan Prenter van Hoorn en Jan Cuyper van Brugge, zich van Batavia fugatiff hebbende gestelt om met de Engelse door te gaan, waeren door een Bantamse visser omtrent de hoeck van Pontangh met haer canootje opgevischt en by den jongen Sultan gebragt, die deselve aan onsen resident op desselfs versoeck gerestitueert had, en gingen nu verseekert herwaarts over, hebbende den resident 20 realen voor haar moeten guasteren, waarvoor se op reequeningh belast dienden etcetera.

4 d°. 's Avonts becomen per borgervartuygh van Tegaal een briefje, door de residenten Thomas Grumel en Aarnout Grevinck de dato 24 en 25 December des vorleden jaars aen Haer Eds. geschreven, verselt onder anderen met een copiëmissive door den E. commandeur Jacobus Couper en raat uyt ons leger omtrent de revier Praga aan de voornoemde Tegaalse residenten, gedaghteeckent den 18 desselven maants, behelsende 't volgende in substantie, en eerst dat van de Tegaalse residenten:

van den commandeur Couper had men aldaar advys ontfangen (gelyck in 't afgelegde daghregister genoteert zy) dat den Sousouhounang Aman Courat den Mattaramsen stoel en olifant geoccupeert had, en den ⁽¹⁾ Pangeran Pougat met zyn aanhang naer 't gebergte van Baggaleen gevlugt was, met intentie (soo men rugte) om door de passagien Windoewasie off Hadjenemangh naar Bantam te vlugten, doch welcke eerste post daertegen met parthey Sousouhounangse Javanen beset stinde te werden;

voorts had men nogh eenige daegen verleden tydinge becomen, dat een troep van 1500 man Javanen omtrent de pas van Windoewasie souden zyn verschenen, in voornemen aldaer het gebergte te passeren, voorgevende van den capteyn Carangh

(¹) Er staat: *dan*.

tot Cheribon gesonden te zyn om sigh by den Sousouhounang te vervoege; dogh omdat die passagien niet wel conden gebruyckt werden, ten aansien den rebel Mamaroet daeromher geposteert lagh, soo had den gouverneur van gedagte Windoewasi (als gheen goet gevoelen van dit volck hebbende) sigh derwaerts begeven om haer den deurtogt te verhinderen; maer zy waeren voor desselfs komste al gepasseert, en naderbant verstaen het volcq van Goelongon, geconjungeert met die van de negorie Dayloor, zoude geweest zyn, dewelcke sigh reets onder den halstarrigen rebel Mamaroet begeven hadden.

By missive van den commandeur Couper voornoemt naar Tegaal consteert wyders 't volgende:

Na 't veroveren van de hoofstad Mattaram en het vlugten van Pangeran Pougat na Bagaleen, had men alle devoiren aangewent, denselven met syne wederhorige Bagaleenders door alle minnelycke aanbiedingen weder tot inkeer en gehoorsaemheyt te brengen; dogh geensints hebbende willen luysteren, maer ter contrarie een onser Javaanse voortroepen afgeslagen en veele vyandelycke actien in 't bespringen van des Sousouhounangs leger gepleegt, soo was men genootsaekt geweest henlieden het vuur wat nader aan de voeten te leggen; dogh inwylen eenige Bagaleense mantrys aen des Sousouhounangs zyde overgecomen zynde, waren deselve met credentiebriefjes na de haere terugge ⁽¹⁾ geschickt, tot een uysterste proeff, offse yets op haere landsluyden ten goeden konden obtineren; by welckers verschyninge de vyandelycke troepen haer van verre hadden toegeroepen hoe zedert hun vertreck haere bloetverwanten omgebragt en haere vrouwen prysgemaakt waeren, sulx men dan geen ander middel siende (gemerckt den vyant door geduurige uytvallen soodanigen schrick onder de Sousouhounangse Javanen gebragt, dat se al van willens waeren geweest op te breeken) goetvond, die wederspannige gasten vigoureuselyck aan te tasten, en was daerop den commandeur nevens den Sousouhounang selfs den 16 December met het gros uyt de Mattaram tegens hen opgetrocken, hebbende alvorens om affronten te verhouden twee vaendels Europeanen onder den lieutenant Willem Taalbeeck derwaerts vooraff gedepescheert, en welke voortroepen nevens onse Javanen voor de comste des commandeurs etc. Pougat met de syne al uyt haere vastigheden verjaagt en denselven met zyne aenhangsels na 't gebergte doen vlugten hadden: sulx den Sousouhounang, bedugt syn broeder wel naar Bantam mogte eschiapperen, de gouverneurs van Tegaal, Brebes, Lossary en Labactson belast had, naer hun gouvernementen te keeren en met alle magt de passagien te besetten om hem de vlugt te beletten, wesende ten dien eynde de Tegaalse residenten door d'E. Couper en Syn Hoogheyt oock aanbevolen, dien Javaanse gouverneur naar vermogen te adsisteren dogh by verschyning van Pougat syn persoon

(1) Er staat: *tu rugge*.

geenigh leet te doen, maer tot de verootmoediging van zyn broeder te persuaderen en by wederspanningheyt hem in handen sien te krygen en dan onvermindert syn respect onder goede verseeckeringh na de Mattaram te laeten geleyden;

de uytgeweekene Mataramse inwoonders quamen dagelyx terugh en wierden alle na behoorycke verdemoediging in genade aengenomen, sulx het sigh daaromtrent al wat ten goeden begon te schicken;

de gouverneur Sjakra Jouda van Tegal en Marta Laya van Brebes hadden aen d'E. Couper belofte gedaan, 's Compagnies verleende prerogativen in haere havenen ongeviroleert staande te houden, en haer uysterste vermogen daertoe in te sullen spannen etcetera.

5 d°. Haer Ed^{le}. op gisteren en heden geoccupceert geweest zynde met het aflesen en teekenen der generale en particuliere brieven, die alsnu met de drie schepen Mauritius Eylant, Silversteyn en Blauwen Hulck voor de tweede besending aan de heeren en meesters na 't Vaderlant mitsgaders oock aan den commandeur Symon van der Stel na de Caap afgesonden staen te werden, en alle deselve op heden dan oock alsnu getkent, gesloten, versegelt en t'eenemael gereet geworden zynde, soo gaat daermede op

6 d°. 's Morgens met een roeychialoup naar 't boort van 't jaght 't Huys te Cleef den p^l. Eerste clercq der Generale Secretarie, omme door gemelte bodem de reets vertrocke retourschepen agterna gebragt ende de generale brieven en verder papieren voorts door den clerck Isaack van Helsdingen over deselve aldaar aan 't Princeneylant of elders gedistribueert en na behoren bestelt te werden in soodaniger manieren als hieronder volgt.

Aan den schipper en schout by nacht Huybert de Gruyt op
't schip 't Eylant Mauritius:

een casje met toegesloten papieren, geconsigneert aen de Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter presidiale camer tot Middelburgh in Zeelant;

een groot pacquet toegesloten en versegelde papieren, geconsigneert aen de Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Delff;

een groot toegesloten en besegelt pacquet papieren, geconsigneert aen de Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Rotterdam;

een cleen pacquet versegelde papieren, geconsigneert aen d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam;

een groot pacquet papieren, geconsigneert aan den commandeur Symon van der Stel en raat in 't fort de Goede Hoope.

Aan den schipper Carsten de Gilde op 't schip Silversteyn:

een kasje toegemaakt en gesloten met papieren, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam;

een klein pacquet versgelde papieren, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter presidiale camer tot Middelburgh in Zeelant;

een klein pacquet papieren, besegelt ende geconsigneert aan de Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Delff;

een klein pacquet toegesloten papieren, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Hoorn;

een klein pacquet versgelde papieren, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Rotterdam;

een klein pacquet papieren, toegesloten ende geconsigneert aan de Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Enckhuysen;

een klein pacquet papieren, geconsigneert aan d'E. commandeur Symon van der Stel en raat aan Caap de Goede Hoope.

Aan den schipper Jan Janszen Lamant op 't schip
den Blauwen Hulck:

een groot toegesloten en versgelt pacquet papieren, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Hoorn;

een groot pacquet papieren, gesloten en besegelt, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Enckhuysen;

een cleen pacquet papieren, geconsigneert aan d'E. commandeur Symon van der Stel en raat aan Caap de Goede Hoope.

Voorts nogh aen losse scheepspapieren behalven de originele instructiën
t'hunner naeregt, die ider der schippers op hun afzeylen
van dese rhede syn overhandigt:

drie stux gesloote secreet zeynen omme by de opperhoofden der retourschepen in 't gesigt en 't aandoen van Caap de Goede Hoope eerst geopent werden;

drie stux authentique instructien tot het aandoen van de Tafel- en Saldanhabay aan Caap de Goede Hoope:

drie stux gedruckte placaten tegens de ongeregeltheden van 't gemeene volck op de tehuysreyse en aan Caap de Goede Hoope.

Dese alle om van yder soort aan de respectieve opperhoofden der retourschepen overreyckt te werden, zynde de instructie door Haer Ed^{le}. voor den heer Admirael Ryckloff van Goens geëxpedieert in dato 29 November anno passato, mitsgaders nogh een byvoegsel de dato 25^{en} December als boven geseght op 't vertreck der voornoemde drie schepen yder der schippers eene origineel terhandgestelt.

En waarmede doen even voor de middagh gaat 't jagt 't Huys te Cleeff uyt dese rhede de retourvloot agterna onder zyl, omme deselve generale papieren in ordre voorsz. te bestellen, medenemende ook noch een gesloten briefje ofte ordre voor de opperhoofden dier 3 retourschepen. omme by 't overlyden van den schipper op 't Eylant Mauritius Huybert de Gruyt eerst geopent, off anders aan den heer Admirael Ryckloff van Goens overhandigt te werden, op gisteren getekent, behelsende

eenlyck dat, aengesien door den schipper Adriaan Steutel, komende uyt Bengalen, gerapporteert was, den schipper Huybert de Gruyt op 't schip Mauritius, die de vlagge van de cruysstenge ende 't commando over dese drie retourschepen was aanbevolen, zedert zyn vertreck aan een swaere sieckte was ingestort, Haer Ed^{ts}. oversulx tot voorkominge van alle abuysen en onheylen goetgevonden hadden, dat by onverhoopt overlyden van denselven schipper de Gruyt desselfs eerste opperstierman Pieter Andriesz. van der Gouw aanstonts in syne plaatse soude hebben op te treden, en ook de vlagge en 't gesagh op dat schip en over dese 3 bodems tot de Caap off andersints blyven waernemen en in sodaniger voegen als gemelte schipper de Gruyt aanbevolen was. Wyders is gemelte clerck, die met de brieven afgaet, ook nogh ter handen gestelt seekere ordonnantie, van Zyn Ed^{le}. den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens onderteekent, dewelcke niet onnoodig geacht zy hieronder tot speculatie in te laschen.

De overheyt van 't Huys te Cleeff werden mits desen expres geordonneert, in compagnie van de chialoup 't Casteel Batavia de retourschepen Blauwen Hulck, Mauritius Eylant en Silversteyn in de Straat Sunda op 't alderspoedigste te volgen, al waar 't tot het Princeneylant toe, om de brieven en 't ingenomen water op 't spoedigste over te geven, en wert mits desen de overheden der voormelte drie retourschepen expres gelast, de brieven ontfangen hebbende, zonder uytstel haer reyse naar de Caap te bevorderen zonder ergens naer te vertoeven, op paene van soodanige correctie als dit versuym emporteert, waeraen den dienst der E. Compagnie zoo grootelyx can gedient off schaede aengedaen werden.

(Onder stont:)

In 't Casteel Batavia den 6^{en} January 1681.

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Ter zyden stont:) Dit briefjen zal by den Schout by nagt origineel verblyven en de copie by den tweden clerck onser secretarye terughgebragt werden.

's Namiddags erlangen per expres vaartuygh met den sergeant François Fermon van Cheribon een briefje, door den capteyn Jochum Michielse etcetera aldaer aan Haer Ed^{ts}. geteekent 3 deeser, behelsende ten meerendeele 't selve 't gheen hiervooren alreede uyt de missive aan de Ed^{le}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman, nu 3 dagen geleden met Chiuees vaartuygh ontfangen, aangeteekent staat, en voorts dat den E. commandeur Couper almede naar Cheribon kennisse hadde gegeven van den toestant in de Mattaram, ende de vrese die men hadde, dat den gevlugten Pangeran Pougarsigh na Bantam soude begeven, met recommandatie om by verschyninge derwaartsover hem sulx te beletten, dogh presumeerde men ook off Pougarsigh wel van willens soude wesen sigh met den Demangh Goulougon te conjungeren, als die veel volck byeen deed vergaderen en diverse arrogantiën van sigh uytstroyen;

't voorgeven van Marta Laya aangaende 't gouvernement van Lassary was ongefondeert, als synde voor desen door den geschoren Chinees Naja Sadana van den Sousouhounang gepaght geweest en noyt onder Marta Laya, eer die plaats door de Kidolesen gedistruueert zy geworden, en ten welcken eynde den capteyn Michielse ook aan gemelte Chinees een briefje hadde verleent om de gevlugte ingesetenen van Lassary weder by den anderen te vergaderen, gelyck sulx oock door denselven voor den Sousouhounang verrigt ware geworden etcetera;

op de vlugt van Pougat soude men nauw doen letten, inwylen dat den capteyn nader ordre van Haer Ed^{le}. tegemoetsagh hoedanigh sigh daerin te gedragen, als voornemens synde by afkomste hem Pougat met de aldaer zynde maght tegemoet te trecken, en waertoe de Cheribouse Sulthans yder oock 1000 man belooft hadden gereet te houden;

den Damang Soera Dikara had den capteyn Michielse door een briefje bekentgemaakt, van Haer Ed^{le}. permissie te hebben om de negorien Intsiassem, Pamanoekan en Pagadeen onder syn gebiet te trecken en als hooft daer te resideren; dogh had men denselven daerop geantwoort, aan die waerheyt te twyffelen, totdat nader blycken daarvan quam te geven;

op 'taanschryven van den Ed^{le}. Heer Directeur Generael had men de Cheribonders belast alle den peper naar Batavia te laten vervoeren, en ingevolge van 'twelcke door de Chinesen dan reets in verscheide vaertuygen over de 500 picols afgescheept waeren;

de chialoup de Zalm was na Indermayoe om nevens 't hoeker de Posthoorn daer in de besettinge nogh te blyven;

den afgevaardigden Balyer Intje Gany om de weghgelopene Macassaren van Pagadeen omtrent de revier Craoang op te soecken, was teruggegecomen met rapport, dat gemelte Macassaren haer onder Sacrajouda, Martajouda en den Tommagon van Goedoegoedoe hadden begeven om haer pardon daer af te wagten, doch de vyff Macassaren, met geciteerde Intje Gany afgestiert geweest, hadden de inwoonders der passeerende negoryen veel overlast aangedaen en omtrent de 77 rd^{le}. aen gelt afgeperst;

den boeckhouder Adam van Grypecove (op 'taanschryven van den schipper Visch dat aen de revier van Indermayoe quantiteyt plancken in voorraat souden zyn, met 't jaghje de Hoop derwaarts gesonden) was onverrigter saaken teruggegekeert, hebbende daer alom geen houtwerck gevonden, gelyck sulx en 't verdere by 't aankomend briefboek breeder staat te beoogen.

Van desen avont tusschen 7 en 8 uren verthoont sigh alhier een verdonckerde sterre met een grooten en seer langen staart off roede, staande alsdoen omtrent 19 gr. boven den horisont in 't N. W. ten Westen; 't hooft daarvan was nauwlyx sigtbaar: de strael van een ongemeene lengte streckte sigh na het Noordoosten, zynde tusschen de 60 en 64 graden lanck en desselfs eynde, 't welck als een haeck omgekromt was, liep tot onder de klaare in Persei zyde, sullende desselfs verderen loop by wederverschyninge nader geobserveert en hier agter dese maant gevoegt werden. Wat nu dit bovennatuurlyck teeken beduyden sal is Godt Almaghtigh alleen bekend.

Heden ter ordinarie vergaderinge onder het afhandelen eeniger saaken raakende Bantam en twee vandaer gecomene Engelse matroosen, item 't vergunnen van repudium des boedels etcetera aan Maria Bruyninx, verlaten vrouw van Barent Cornelis van de Vyver, is ook verders op 't voorstel van d'Heer Gouverneur Generael uyt name van Heemraden goetgevonden door Haer Eerw. nogh 2 nieuwe bruggen op de wegh na Anckee te doen maeken, gelyck by 't resolutieboek staat geëxprimeert.

8 d°. 's Avonts gaat den adsistent Gerrit van Loveren per Javaans vaartuygh terugge naar Bantam met een briefje aan den resident Willem Caaff, op huyden geteekent, behelsende ten principalen een rescriptie op de ontfange advisen vandaer en voorts dat Haer Ed^l. voortaan successive pertinent bericht van den toestant aen 't Bantamse hof waeren verwaghtende, alsmede wat eygentlyck het voornemen des Conincks met het bouwen van zyn nieuwe groote fortresse mogte wesen;

dat den resident den Koningh voor het overgeven der 2 fugative ma'troosen soude bedancken, synde aan de Justitie overgelevert en ook voor de 20 rd^l. op reequeningh belast, en moeste hy doorgaans vigileren om de verdere weghgelopene Nederlanders mede te attrapperen;

dat hy resident den Engelsen agent soude bekendmaaken de aenkomste van twee haerer matroosen alhier met namen Daniel Jansen en Thomas Durent van Londen, die onsen dienst als matroosen hadden versoght, met voorgeven huyten dienst der Engelse te wesen; hetwelck haer was toegestaan, mits zy by reclamatie van den agent weder derwaarts stinden versonden te werden, en in hoedaniger voegen Haer Ed^l. wenschten van die vrunden ontrent onse fugativen mede gehandelt mogte werden;

het Bantams dagregister diende ten eersten gesonden en aghter yder maant ook gevoegt een notitie van alle aenkomende scheepen en vaartuygen met haere ladinge etcetera.

10 d°. 's Morgens komt alhier van Sumatra's Westcust te retourneren de fluyt de Geele Beer en daarmede ook weder terugge den berghmeester François Bilandre nevens desselfs 2 soonen, werdende ons met gemelte bodem nevens verscheyde mynsrapporten en andere bylagen toegebraght een missive door den heer commissaris Laurens Pit de Jonge ende den raat in dato 29 December met nogh een nader particuliere missive van gemelte commissaris en raat in dato 30 December des voorleden jaars, beyde uyt Padangh aan Haer Ed^l. geschreven, spreekende dese laeste ten principalen van de constitutie en gelegentheyt der plaatsen binnenslants en wat den commissaris van de bovenlantse goutmynen was tevoreengekomen en berigt, met de consideratiën dierwegen opgesteld etcetera, mitsgaders nogh een rapport, door den Doctor Harmanus Grim onder dato 15 December aan Haer Ed^l. geaddressseert, bevattende een ampele beschryvinge van de Tambangse goutmynen etcetera omtrent Sillida, de hoedanigheyt der ontbloote aederen etcetera, gelyck dat alles in 't breede by 't aenkomend briefboek en verbaal staat geëxtendeert te werden en te lesen.

Behelsende wyders de eerste, de gemeene missive van den commissaris en raat, in 't korte 't volgende nieuws etcetera:

den commissaris Laurens Pit de Jonge, verselt met den Keyser van Indrapoura etcetera, had een togt van Padangh over Poulo Chinco na de Sillidase goutmynen gedaen en het werck aldaer, sooveel de gelegentheyt wilde toelaten, besigtigt, zynde voornemens nu eerstdaegs weder derwaerts te gaan om alles nader te ondersoeken, hebbende inwylen de myne in maar tamelyck goede gestelte, ende de Walsche bergmeesters François Bilandre en Jacob van Aghterbergh soo onkundigh in dat werck bevonden, dat d'eerste derselver op eygen versoek met dese fluyt de Geele Beer nevens syne twee soonen herwaerts gelargeert wiert; naar 't verrigten in de visite tot Sillida voor die tyt was den commissaris in 't wederkeeren naar Padang onderweegs in de negorye Troessangh geweest, vindende aldaar den Pangliua Radja by den jongen Sultan etcetera van die negorie, vaerende daarmede de revier op tot omtrent de barrang off Malleytse marckt, alwaer se van derselver Pongloes minnelyck gefesteert, en voorts een half uyr nederwaerts aen des jongen Sultans woninge na 's lants wyse hoflyck onthaelt wierden, dryvende voorts de revier aff, en door een krom lopende spruyt in de ruynte komende, vonden een seer schoone baye genaamt Songejelle, daerbinnen seer veel scheepen onbeschadigt konden ankeren en na 't scheen overvloed van allerhande hout te becomen was, uyt welcken hoofde men naderhant de hoeker de Boode om houtwercken derwaerts gesonden hadde;

in de Sillidase myne had onlangs de sterffte seer geregeert, sulx de jongste met den commissaris aldaer gecomene 21 berghluyden tot op een na door de doot weghgeruckt waeren, gelyck op Padangh almede onder d'onse en de inlanders een schadelycke sieckte grasseerde, die onder andere den lieutenant Guilliam van der Stappen mede weghgenomen had;

de oppercoopluyden Jan van Leene en Arent Silvius waeren per de schepen Velsen en Cabeljauw met een troep van 118 Europeesche militairen in 3 compagnien verdeelt onder de luytenants Joannes Ruys, Ultrigh Bergh en Adriaan Soubré nevens een compagnie Mardykers, sterk 38 coppen, en daerby 38 nieuw aangenomene Bougysen, uytmaakende 194 krygers, en daernevens op eygen aanbiedinge den Cottatengsen gouverneur Poety, de Pougloos Rene de Ragia en Paducca Magado etcetera, alle met maar weynigh gevolg, naar Baros vertrocken, om de geschillen tusschen de boven- en benedenlantse regenten te dier plaatsen met de beste middelen by te leggen, het comptoir te visiteren en 's Compagnies vervalte saken daer en omher te redresseren;

kort daeraen had men van Baros bericht becomen, hoe niettegenstaande de nogh fluctuerende onlusten de negotie nogtans weynigh veragtering geleden hadde, beginnende de Dilheerse factie haer almede wat stilder als voorheenen te houden; en de Niassers op Gouongh, hebbende verstaen dat onse magt derwaerts stinde te comen, stelden sigh ook vrywat gereckelycker aan;

den gouthandel tot Padang, een wyle tyts door den afvallenden swaren regen belet wesende, was door 't bedaaren van 't weer weder begonnen toe te vloeyen;

de inlandse regenten waren over 'tsenden van nogh meerder militairen met de fluyt Goylant seer verwondert geweest, uytblasende dat d'E. Compagnie

thans yets bysonders met de Westcust moste voorhebben, dogh de native wantrouw dier menschen maakt, dat se met een kleyntje ligt tot innerlycke speculatiën te brengen zyn;

den coopman en administrateur Reynier Fuys was by provisie van dat ampt ontslagen en had aen den ondercoopman Direk Comans soolange transport daervan gedaen, tot sijn over de beschuldigingen van den fiscaal soude hebben verantwoord;

seeker Moorse boot, in de Maldives tehuis hoorende en naar Aatchin willende, was omtrent de hoogte van Cheylon met eenige menschen van syn schip afgeslagen en sonder stierman off compas door zee geraakt, hebbende hunnen cours na 't opgaan van de son gehouden, en ten laasten, naer uytgestaenen grooten dorst, door de buyteneylanden op de Westcust omtrent Priman 't land ⁽¹⁾ gekregen en waeren alsoo voorts tot Padang aengecomen van waer se in geleyde van onse schepen na Baros zouden vertrecken om voorts naar Aatchin by de haere weder te geraaken, synde in gemelte boot niets als een deel gedroogde Maldivische vis gevonden;

by de Westcust negotieboeken soude komen te blyken de behaelde advance van 't voorleden jaar monteerden als te weten:

tot Padangh.....	f 41097:2:2.
Poulo Chinco.....	» 20062:1:14.
Baros in twee jaaren..	» 25308:4:8.
t'samen.....	f 85267:8:8;

doch waartegen men besyden d'ordinarie lasten de oncosten op de logies tot Padangh, Poulo Chinco en Priman, nu thien jaaren na den anderen opgelopen en niet vereffent ter montura van f 152764:17:2, alsnu op winst en verlies ook eens soude doen afschryven, en soodanigh voortaan alle jaar daermede handelen en die binnens lienie laten voortlopen;

de beloofde nadere bewysen rakende de suspecte handelingen van den commandeur Melchior Hurdt en andere, had men meest byeengekrezen en stinden met den commissaris personele komste na Batavia overg-blagt te werden etcetera, hebbende wyders de fluyt de Geele Beer alhier aangebragt een Westcust cargasoen van de volgende coopmanschappen en andere goederen, als namentlyk:

1406 1/2	teylen gesmolten ingekoght gont;
555375	⊗ swarte peper;
55600	⊗ benjain;
230	⊗ camphur;
210	halfamen clappusoly;
71	vaatjens diverse erts, bedragende met malcauderen een summa van f 156931:11:7.

's Avonts senden Haer Ede. per een Compagnies voertuych met den infants sergeant Jan Francen voor 't guarnissen tot Tanjongpatera 150 rd^s contant, 6 vaten

(¹) Er staat: 't land

vlees, 10 vaten speek, 5 halve legger arrack, 2 halfamen Spaanse wyn, 2 halfaemen lampoly en eenige andere nootlyckheden ten bedrage van f ;

ende daernevens het briefje, op ultimo December anno passato derwaarts gesonden en daegs daeraen mits het verongelucken van 't vaartuygh teruggebragt, verselt alsnu met nogh een nader advysje aan den vaendrighe Jan Bervelt tot voorschreve Tanjongpoera, op heeden geteekent en van inhoude als by 't affgaande briefboek kan werden gelesen, dienende eenlyck meest ten geleyde van de provisiën en 't geciteerde eerste briefje etcetera.

12 d^e. 's Morgens gaat per een cleen Macassers vaertuygh met den sergeant François Fermont (op den 6 deser hier gecomen) weder terugge naar Cheribon een missive aan den commissaris Jacob van Dyck en raat aldaer van Haer Ed^l., op gisteren geteekent, ten principalen tot rescriptie op de advisen, nu 6 daegen geleden vandaer ontfangen, en wyders dat den Pangeran Pougar in syne vlugt omtrent Cheribon of elders by onwilligheyt om sich onder Compagnies magt te geven wel met kragt van wapenen mogte werden aangetast en by tegenstrevigheyt soo weynigh als een van de geringste ontsien, schoon het hem ook 't leven quam te kosten, alsoo desselfs doot voor 't ryck ligt maar te meerder gerustheyt soude geven, en ingevalle Syn Excellentie in onse handen quame te vervallen, soo soude den E. van Dyck soowel na herwaarts als den commandeur Couper kennisse daarvan geven, ende d'eerste ordre afwagten en nakomen;

dat het onaengenaem was tevooren gecomen de veele gedaene successive klaghten over de insolentien onser Macassaren onder Crain Bisse en Panaragan etcetera sonder dat daerin eenig redres was gedaen; ten welcken eynde den commissaris Zyn Excellentie sulx nader diende te recommanderen, insonderheyt om de affgedronge penningen aen de aerme luyden te restitueren, en dat wyders de geëyste goederen door den capteyn Michielse, als 200 vuurstenen en party schryftuygh en medicamenten ten bedrage van f 174:11:5, met den sergeant François Fermont gesonden wierden, alles breder by 't affgaande briefboek te lesen.

15 d^e. 's Morgens komt alhier van Palembangh aan te landen de fluyt Saxenburgh, medebrengende een briefje, door de p^l. residenten Pieter van der Vesten en Willem Zabelaar op 2 deser aan Haer Ed^l. geschreven, nevens verscheyde bylaagjens en daaronder een Maleytse missive, in geel satyn benaeyt, van den Coningh van Jamby aan onse residenten tot Palembangh gesonden om voorts na Batavia aan Haer Ed^l. geadresseert te werden, welckers inhoudt hieraghter ten dage van desselfs inhalinge sal werden geïnserceert, te weten op den 20 deser. Met geciteerde bodem verschynen mede alhier de 2 gesanten, genaamt Ke Nebey Astra Sandra en Key Loera Astragiena, door den ouden Sultan Ratoe van Palembangh aan Haer Ed^l. affgesonden met een missive van denselven ⁽¹⁾, die almede als het voornoemt Jamby's briefje hieraghter, wanneer deselve ingehaelt staen te werden, ider op zyn tyt in translaet sullen volgen, behelsende wyders het schryven van onse residenten in 't kort substantieel het volgende nieuws:

(1) Er staat: met een van denselven missive.

de Palembangers met ongeveer 30 à 60 oorlogsvaertuygen (daerby den Macassaarsen Dain Mangika en nachoda Bongsoe met 20 prauwen gevoegt) naar de Sousang (gelyck in de voorleden maant by 't oude dagregister aangeroot zy) affgedreven zynde, waeren zedert naar Jamby vertrocken, werdende ook te lande door eenige zyner grooten met 3000 Palembangers gevolgt, alwaer geconjungeert voorts die rivier tegen alle ontset uyt zee ende ook de posten te lande nauw beset hielden, sulx de Johoresen, die met omtrent 60 vaertuygen tot hulpe van Jamby verscheenen, den doortogt na boven gesloten vonden; en aan de landzyde had den Palembangen Pangeran Aria alle buytenwercken der Jambynesen reets vermeerstert en tot dicht onder haare wercken gecomen, sulx die plaats soo gebloqueert bleeff, dat'er van boven noch beneden hyna geen ontset te hoopen scheen, en boven noch was den oudsten soon des Jambysen Conincks, Pangeran Depatty, by den Macassar Dain Mangika overgelopen, en die alle syns vaders gelegentheyt als den toestandt binnen Jamby denselven roer en de Palembangers ontdeekt hadde;

de Palembangse Pangerans Dupatty en Maukonbumy hielden zich stil en waeren met haer volck in 't bos gelegert zonder yets aen te vangen, sulx er na 't geleck tusschen haer en den Jambysen Sulthan wel eenig gespreck geweest was;

daartegen hadden de Jambinesen omtrent en om Comp^s. logie, in Jamby staande, haere vastigheden opgeworpen en sich versterckt, om te beletten dat de Palembangers deselve niet quamen te overweldigen, alsoo zy vandaer anders het Jambyse hoff, aen d'andere zyde van de revier gelegen, voort met 't geschut souden kunnen ruineren;

den Johorsen oversten Dato Padouka Radja, geen kans siende om boven in Jamby te komen, had hem omtrent de Palembangers in de revier vervoeght, voorgevende sich als middelaer te willen laten gebruycken om de onlusten tusschen die beyde Koningen by te leggen, dogh aen die kant almede niets konnende uytwercken, soude eyndelyck voorgenomen hebben Palembangh te gaan bespringen, om alsoo by wege van diversie den Jambinees te ontsetten, die het andersints na 't scheen op dese wyse niet lange konde gaande houden, als beginnende reets gebreck aen leeftogt en buspoeder te hebben: waarom hy ook ernstigh om hulpe aan Haer Ed^{ts}. versoght, met belofte in suik geval den geheelen peperhandel in 't Jambyse ryck mits uytsluytinge van alle andere aen d'E. Compagnie alleen te sullen vergunnen;

inmiddens was nu ook den Sulthan tot Palembang op de gerugte afkomste der Johoresen bewogen geworden, Compagnies hulpe almede te versoecken en van gelycken dat den adsistent Sybrandtze uyt Jamby moght opontboden werden; ten welcken eynde ook zyne gesanten met een brieff per dese fluyt Saxenburgh nu na Batavia overquamen, gelyck sulx en 't verdere dienaangaende by 't aenkomend brieffboek staat aangehaelt, bestaende wyders de ladinge, van Saxenburg hier overgebraght, in 't volgende:

313400 cattys geharpte swarte peper en

2000 stuxx Sousongse gedroogde visch, tesamen met de ongelden ter montura van / 39719 : 4 : 8.

's Avonts verschynt alhier van Malacca 'tjaghje Bantam met een missive van de heeren gouverneurs Jacob Jorisze Pits en Cornelis van Quaalbergh mitsgaders den raat, op ultimo December des voorleden jaars aan Haer Ed^{ls}. geschreven, verselt met verscheyde bylagen, meldende onder anderen dat den 9 en 10 des voorleden maants de scheepen Veluwe, Couwerve en Croonnenburgh aldaer behouden uyt Japan waeren aengekomen met een carguasoen van f 970530 : 15 : 3, en soomede van Batavia de chialoupen Orangieboom en Craanvogel, wesende voorts deselve bodems en chialoupen ingevolge van Haer Ed^{ls}. ordres nevens de andere vanhier gesondene scheepen gesamentlyck met het aldaer zynde carguasoen voor de Indische quartieren beladen geworden met een capitael van f 1539252 : 4 : 1, ende verdeelt als volgt:

Voor Cormandel:

in de Veluwe en Cronenburgh.....	f	456271 : 1 : 6.
in Negombo.....	"	46278 : 13 : 7.
Tesamen	f	482546 : 14 : 13.

Voor Cheylon:

in Couwerwen.	"	151150 : 15 : —.
--------------------	---	------------------

Voor Couchin:

in Couwerwen voornoemt.....	"	44793 : 14 : 14.
-----------------------------	---	------------------

Voor Souratta en Persia:

in Couwerwe.	"	181653 : 16 : 4.
-------------------	---	------------------

Voor Bengale:

in Delfshaven, Jamby, de chialoup Orangieboom en Craanvogel..... " 499127 : 7 : 2.
 Bedragende alsoo 't afgegaene van Malacca na de West f 1539252 : 4 : 1.
 Waerby gereekent 't geene met 'tjaghje Bantam alsnu na Batavia gesonden en hier aengebragt zyn, te weten:

7500 R Satsumatse camphur;

169615 $\frac{1}{2}$ R thin ter montura van..... f 60353 : 14 : 5.

Soo was 't geheele carguasoen van Malacca versonden daarmede een bedragen van..... f 1419365 : 18 : 4.

Zynde 't jaght Negombo vooraf den 18 December passado na Masulipatnam, Couwerwe den 26 d^o. met den heer gedesigneert directeur na Souratta, Jaques Buquoy, en Delfshaven en Jamby den 30 desselven maants naar Bengale voortgestevent en het Malax gouvernement op den 25 dier maant aan den heer Quaalbergh getransportcert, sulx den heer Jacob Pits, ingevalle de noch verwaghte papieren

voor Cormandel en Bengalen van Batavia niet eerder daer quamen syn E. den 4 deser maant met de schepen Veluwe en Gronenburgh de reyse na Cormandel egter vermeende te ondernemen tot Dingding, om daer tot den 15 daeraen te vertoeven en dan by langer agterblyven om de reyse niet op te schorten egter de steven na Cormandel sonder brieven voort te setten:

den 17 December was uyt Siam op Malacca gecomen den Engels vry coopman Meester Lamphon met syn scheepje de Fortuyn en eenige cleenigheden voor Comp^s. reequeningh medegebraght hebbende tot f 241, gelyck de extentie daervan en 't verdere by 'taenkomend briefboek en verbaal kan werden gelesen.

14 d^o. 's Namiddags keert uyt de Straat Sunda terugge 't jaght 't Huys te Cleeff met den clerck Isaack van Helsdingen van 't bestellen der generale brieven en verdere papieren voor 't vaderlant als de Caap, hebbende deselve over de retourschepen Mauritius Eylant, Silversteyn en Blauwen Hulck soodanigh verdeelt als hiervoren onder dato 6 deser staat aangetekent, en de retourschepen omtrent Anjer op eergistern de Straat uytseylende gelaten, medebrengende een kleen advisbriefje, van den schipper Huybert de Gruyt eergisteren aan Haer Ed^{ls}. gecarteert en van geen bysonderen inhoud, als dat sy Comp^s. papieren wel ontfangen hebben en ten spoedigsten hunne reyse na 't patria bevorderen sullen, en met rapport dat den voornoemt schipper op Mauritius van zyn sieckte al ten principalen weder gereconvalesceert was.

Aangesien den predicant Johan Fredrick Stomphius op den 11 December voorleden jaars weder beroeplyck gestelt zy en geprojecteert om naar de provincie van Ternaten te gaan, mits dat men daerover alvorens het advis van den Eerwaerde kerckenraat soude innemen. soo is heden ter vergaderinge op 't voortbrengen van een extract resolutie van gemelte kerckenraat nader verstaan, den gemelte domine Stomphius (aangesien denselven sonder eenige kerkelycke attestatie van Ceylon opgesonden zy en sonder dien by de kerck alhier of elders niet schynt te sullen werden geadmitteert) mette naaste besendinge in plaats van na Ternaten vanhier wederom naar Ceylon terugge te senden, om sigh aldaer van een getuyguis wegens zyn comportedement te versorgen en alsdan voorts vandaar te repatrieren, ten waare hy sigh met de kercke en politie op dat eylant wederom konde verdragen etcetera, gelyck sulx by 't resolutieboek breeder staat geëxtendeert.

Wyders is op 't versoeck der opperhoofden van de scheepen Hellevoetsluys, Honsholredyck en Java goetgevonden d'eerste en laaste yder de volle premie, mitsgaders Honsholredyck de halve ordinarie premie voor gedaene uytreyse uyt het vaderlant toe te leggen, alsmede nogh aen den schipper van Honsholredyck, Bartholomeus Nouters, seekere uytgeschoten 50 guldens voor verversinge boven de medegegeven 200 rd^s. aen zyn volck mits sieckte als anders onderwegen geguasteert, te laten vergoeden.

Oock is den ondercoopman Joannes Roos van Batavia (wiens gagie in February 1679 afgeschreven zy) op zyn versoeck nu weder ten dienste van d'E. Compagnie employabel gestelt, om naar gegeven preuve van zyn naartigheyt in vorige gagie en qualiteyt van nu af herstelt te werden.

Nogh is aan den Portugees Francisco Mascarenhas da Silveiro, ingeseten van Timor, op zyn versook geaccordeert wegens eenige nodige saaken in syne reyse na voorsz. Timor en passant Bima te mogen aenlopen, mits hy aldaar geen cleden etcetera sal mogen vercoopen, en ook geen doeken vanhier vervoeren als die hem by passe vergunt syn.

Aengesien het Collegie van Heemraden by 't leven van den heer president Dirck Blom zaliger versogt hebben, om nevens de andere justitie- en stadtscollegien een vaste sitbanck in de groote kerck deser stede te mogen hebben, en die daartoe by Haer Eerwaerde bereets is doen maaken, soo is alsnu goetgevonden, deselve aan de noordwestkant in gemelte kercke regt tegenover de commandeursgestoelte te doen plaatsen, en wyders tot verval der dagelyxe oncosten aan de ringsloote als anders aen gemelte Collegie van Heemraden verstaen, op haer versook noch uyt Compagnies cassa weder te doen verstrecken 4000 contante ryxdaelders etcetera.

Onder 't afhandelen eeniger saaken raakende de oosterprovincien is ook gearresteert, met 't jaght Poulèrun tot recreut voor de presidie van Macassar af te steeken een getal van 100 Nederlantse militairen etcetera.

Eyndelyck syn nogh ook in Raade geaprobeert twee processen crimineel, voor den Agtbaren Raat van Justitie deses Casteels by den advocaat fiscaal m^r. Gualter Zeeman geintenteert, 't eene tegens Sara Mangala, Balyer en weghgelopen slave van een Chinees ingeseten deser stede, om over zyn roveryen aan Comp^s. onderdanen en bontgenoten, nu all over de 5 jaaren in de landen tussehen Batavia en Cheribon als hooft van een parthy geboefte bedreven, gecondemneert met een koorde aan een galge ter doot gestraft te werden, ende het tweede tegens eenen Pieter Alexander van Sluys in Vlanderen, borger deser stede, mitsgaders Tambouco, Chinees van Batavia, over dat sy in October des voorleden jaars den gewesen boekhouder Sebaldus Eyckbergen met een pangay en een kneppel soodanigh hebben op 't hooft geslagen, dat denselven eenige uren daeraen is komen te overlyden, en waerover Pieter Alexander is gesententioneert metten swaerde en Tambouco mette koorde (aan een galge) gestraft te werden datter de doot na volght, dogh de verdere dispositie van den Raat van Justitie daarontrent ten reguarde van de confiscatie haerer goederen blyft tot nader deliberatie over dese ofte dierglyke saaken jegenwoordigh nogh uytgesteld en gedilayeert.

Volgens 't extract resolutie, op gisteren in kerkenrade genoteert en heden by Zyn Ed^{ht}. ter vergadering voortgebracht, soo syn op de daerby gedane nominatie volgens jaarlyxe gewoonte tot ouderlingen en diaconen in de Christelycke gemeente deser stede voor dit lopende jaar verkoren de volgende personen, als:

Tot Ouderlingen uyt Compagnies dienaeren:

d'E. Jorephas Vosch;
d'E. Daniel van den Bolck;
d'E. Albert Brevinck;
d'E. François Tack.

En uyt de borgeren:

d'E. Adriaan van Beekom;
 d'E. Dyonys Kelck;
 d'E. Adriaan van Hosten.

By de nogh continueerde van 't voorleden jaar, als:

d'E. Gerrit Vreelant;
 Bartel Claessen en
 David Disponteyn.

Ende tot Diaconen uyt Comp^s. dienaeren:

d'E. Dirck de Haes;
 Harmanus Bushoff.

En uyt de borgeren:

Joannes Lutgent;
 Pieter Mortier;
 Paulus Dusseldorp.

By de nu nogh continuerende van 't voorleden jaar:

Abraham van Riebeek;
 Louys de Keyser;
 Daniel Braams;
 Jan Lambertse Radder en
 Jan Herculessen.

Synde by dese approbatie meteen nodigh geagt den Eerwaerde kerckenraat te recommanderen, de leden van den Agtbaren Raat van Justitie en regtbancken in soo groten getal in 't toekomende wat meer van dese kerkendiensten te excuseren en by die occagie na andere stigtelyke mannen om te sien, gelyck dat alles breeder by de resolutie staat geëxpresseert.

15 d^o. 's Voormiddaghs werden de gesanten nevens de missive en schenkagie, op eergisteren met de sluyt Saxenburgh van den Koninck tot Palembang, genacmt Sultan Ratoe, alhier aengebragt, van boort en ingehaelt door den sabandar Ocker Ockertsze, verselt met den coopman Joannes van Heden, den cassier Joannes Truytman en den ondercoopman Joannes Heynen, werdende door deselve binnen 't casteel door de gerangieerde compagnie gewapende militairen van de hooftwagt aff tot aan de puye van Zyn Ed^l. woninge en voorts in de groote raatkamer geconduiseert

alwaer de brieften en geschencken aan Zyn Ed^{ht}. de Heer Gouverneur Generael ter presentie van de secretaris Joan van Hoorn overhandigt zynde, soo wierden door de musquetiers drie chergies en van de punt de Diamant 7 canonschoten gedaen, en naedat op de gesontheit des ouden Sultans en Pangeran Depattys een glaasje genuttigt was, soo zyn deselve weder na buyten gegaen en door den sabandar Ockersze voorn. van Compagnies wegen met een wooninge voor haeren ommeslagh in de stadt ter huur versorgt, luydende de voornoemde Maleytse missive na gedaene vertalinge in ons Nederduyts als volgt.

Translaat missive des Sultan Ratoe tot Palembang, aan Haer Ed^{la}. geschreven.

Desen brieff uyt een suyvere opregte genegentheyt van Sultan Ratoe, Koningh tot Palembangh, comt aen den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en de Raden van India in de stadt Batavia, die over haere goetheden in alle plaatsen seer beroemt werden, want zy zyn beschermers van alle haere volkeren, seer wys, verstandigh en sorghvuldigh in haere regeeringe, ende vernuftigh om alle dingen wel uyt te voeren, hulpers over alle saaken der arme, wiens staat soo by nagte als by dage toenemen ende haere deugdelycke namen zyn verspreyt, by gelyckenis als een blixem, die door de geheele werelt gehooert wert. God de Heere wil haere deugden nogh meer en meer laten toenemen, opdat alle menschen sulx hoorende haere hoope als broeders op hun mogen stellen ende alle Koningen en grooten haeren wensch van haer erlangen.

Verders sent Sultan Ratoe Ingabey Astra Sindra en Loera Astra Diewa met desen brieff uyt een suyvere genegentheyt om de saaken van Sulthan Ratoe bekend te maaken, versoekende de liefde en gunste van den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Raden van India. Soo sy in der waarheyt bontgenoten en vrunden van den Sulthan zyn, versoekt Sulthan Ratoe met buscruyt gelieven te helpen: de waerde van dien sal Sulthan Ratoe betalen als hy maar zyn begeerte heeft gekregen. De reden waerom Sulthan Ratoe dit versoekt, is omdatter tusschen Palembang en Batavia geen verschil en is.

Wyders heeft Sultan Ratoe tegenwoordigh aan den Gouverneur Generaal Ryckloff van Goens en de Raden van India niet anders te senden als:

- 2 assegayen;
- 8 oliphantstanden;
- 2 matten;
- 20000 draaden gaaren;
- 50 picols peper, 't geen niet en gelieft te veragten, maer met een suyer en opregte harte aennemen.

Heden ter extraordinaire vergaderingh door den Heer Directeur Generael voorgedraegen zynde, hoe de gagie van den heer Willem Volger zaliger, als Ordinarie Raat van India by missive der Heeren 17 van 24 October 1677 aangestelt

zynde, tot zyn doot toe by dessells reequeningh noch niet ⁽¹⁾ hooger als Extraordinaire Raat met 200 guldens ter maant waere goetgedaen, soo is alsnu goetgevonden den gemelte heere Volgher zyne gagie nevens andere tot Ordonnarie Raat met 350 guldens 's maants op reequeningh te laten valideren zedert 11 November 1678 tot den daage van dessells doot toe, gelyck sulx en de redenen daervan by 't resolutieboek staan geëxtendeert.

16 d°. 's Namiddags komen de fregatjes de Cat en de Cater van Bantam en de Straat Sunda weder terugge, zynde op 5 December des voorleden jaars derwaarts gesonden om nevens eenige koningsvaertuygen van Bantam op de zeeroovers in de Straat te cruyssen, medebrengende een briefje van den resident Willem Caaff aldaer aan Haer Ed^{is}., op eergistern geteekent, dicterende dat hy volgens Haer Ed^{is}. ordre den Engelsen agent afgevraagd hebbende, off de twee haerer natie, genaemt Thomas Duurent en Daniel Jansze, die sigh na Batavia begeven hadden, ook in haeren dienst geweest of verplicht waren en off hy deselve wederom begeerde, zyn E. daerop ten antwoord had gedient van ja, en dat hem met de terugsendinge dienst stont te geschieden, dogh door gemelte resident weder hervat zynde, dat den agent dan ook beliefd de 6 à 7 Nederlanders en onses dienaeren, die men wel wist van Batavia weghgelopen en op haere scheepen onthoudende waaren, te doen restitueren, soo had hy agent de captains der Engelse scheepen des volgenden daags wel by sigh ontboden, maer zylieden sulx genegeert en betuyght niet te weten waar zy mogten wesen; dogh den resident dat haer heel anders beduyt en licentie versoght hebbende om op haere scheepen ondersoek te mogen doen, soo had men daarmede niets kunnen obtineren, hetwelcke gedagte Caaff dan den Coninck bekend maakte en Zyn Hoogheys hulpe tot wederkrygingh van die weghlopers versogt, die daarop had geantwoort sulx buyten zyn maght te wesen, indien se onder bescherminge van de Engelsen mogten zyn, maar ingevalle hy resident eenige dier gasten op straat of omtrent de logie mogte betrappen, dat hy se dan vryelyck soude mogen aentasten;

den Pangeran Kidol, een wyle tyts in slegten aansien by den jongen Sultan geweest, begon het hoofd nu geweldigh weder op te steken, als zynde door Zyn Hoogheyt de regeeringe over de gemeene ingesetenen wederom gedefereert;

uyt Siam was aldaer den 10 deser het Frans schip de Voiltour aangekomen en daarmede ook 3 gesanten des Siamsen Konincks nevens 2 eliphanten als andere goederen tot schenckagie aan den Coninck van Vranckryck, en stonden die Siammers, soo men voorgaff, in de toekomende maant daarmede naer Vranckryck voort te navigeren, synde voorsz. bodem beladen met 5 à 600 picols thin, parthy Japans staaffcoper, timmerhout, rys, 500 potten clappusoly, eenige p^s. eliphanttanden etc^a;

het Engels schip de Nathaniel stinde volgens voorgeven binnen 8 à 10 daegen naar Engellant te stevenen;

volgens Haer Ed^{is}. ordre soude maandelyx agter het Bantamse daghregister een specificatie aller scheepen en vaartuygen aldaer met haere bekende inladingen werden overgesonden etc.

(1) Er staat: *met*.

Heden ter extraordinaire vergaderinge in consideratie gecomen wesende de genomen resolutie des Eerwaerden kerckenraats onder dato 16 December 1680 raakende de verkiesinge der predicanten en 't versenden derselver na buytenplaatsen, 't spoedig drucken van den Maleytsen catechismus, de verhooginge van gagie van domine Cornelis van der Sluys in Ternaten, 't senden van een predicant voor een keer naer den Radja Salamon op Etter in Banda om de sacramenten uyt te deelen, 't deporteren van den schoolmeester Wouter Claassen over quaat comportedement ende 't weder aennemen van den Maleytsen leermeester Hendrick Figuredo in plaatse, soo is daarop en over wegens 'teen en 't ander alsulx geresolveert als by de marginale antwoorden van Haer Ed^e. nevens gemelte geinsereerde extract resolutie des kerckenraats in 't Generale Resolutieboek deses Casteels kan werden gelesen.

Wyders is nogh te deser tyt geaprobeert het proces crimineel, door den fiscaal van India M^r. Gualter Zeeman voor den Raat van Justitie geintenteert tegens den soldaat Daniel van der Lip van Rostock en de daarop gevolgde sententie omme over begaene manslagh aan den matroos Jan Danielse van Schotlant metten swaerde ter doot gestraft te werden; dogh waeromtrent goet geaght zy, Haer Eerwaerde te authoriseren, by alteratie van den scherpregher die dootstraffe metten swaerde in een harquebusade te mogen veranderen.

Eyndelyck is ook gearresteert, op de ingenomen informatie van den deurwaarder Barent van Vliet wegens den toestant der op eergisteren ter doot gecondemneerde 2 personen, Pieter Alexander en Tambonco Chinees, over begaene moort en manslag, onvermindert deselve sententien des doots het verder gedisponeerde van den Raat van Justitie daarontrent tot confiscatie derselver goederen om goede redenen by desen te disapproberen, als een saake van consequentie ontrent ingesetenen en luyden die met vrouwen en familien beswaart ende beladen zyn etc.

17 d^e. Seeckere drie Baleyers met namen Magatty, Pamogan en Radin, op eergisteren met een vaertuygh over Tanjongpoera van Goedoegoedoe alhier gekomen zynde met licentie van den vendrigh in onse veltschans aldaar om met haer smalle snuysteringen van hoenders etcetera herwaerts te mogen vertrecken, relateeren heden voormiddagh mondeling aan den Ed^e. Heer Directeur Generael, ordre van haer daar noch huyshoudende bevelhebbers Sacrajoeda en Wangsa Naya te hebben, om alhier te vernemen wat de Hooge Regeeringe in haar reguard zoude believeen te ordonneren, en dat se bereyt waeren hetselve dan soodanigh naer te komen, zynde in 't geheel sterck ontrent 300 mannen en ongeveer 252 soo vrouwen als kinderen, verklarende dese afgesondene dit soodanigh het mondelingh seggen te wesen van de voorsz. haare bevelhebbers, sonder nogtans dat se borge konden staan off het van herten gemeent was; dogh evenwel voor sooveel haer eygen gevoelen aanginck meynden zy dat seggen met haer regte intentie overeenquam, schynende het terughblyven tot nogh nae haer sustenue te zyn voortgekomen uyt vreesse, dat die hier haer lyffheeren hebben, door deselve zouden werden aangerant en weder in slavernie getrocken, en zylieden andersints wel genegen te zyn het bedragen hares lichaems mettertyt te voldoen; de Macassaren, dewelcke na 't vertreck van Chiliwidara van Paggadeen naar Goedoegoedoe geretireert waeren, seggen zy verder

vandaer al weder verlopen te wesen na Bantam en elders, alvorens de affgesondene van capteyn Michielsze daer gecomen waeren, en was Sacrajouda selfs 5 maanden tevooren op Goedegoedoe van Cheribon geretourneert.

Aangaende den gesententioneerden soldaet Daniel van der Lip van Rostock over begaene ongeluckige manslagh om metten swaerde op morgen geregt te werden, is heden ter vergaderinge verstaan die straffe om redenen en op syn broeders voorbede sooverre te mitigeren, dat hy met de harquebusade ter doot gebragt sal werden.

Voorts is nogh goetgevonden op de bekendmakinge des kerkenraats dat den E. Dirck de Haas by de gedaene electie op 14 deser van denselven tot diacon deser gemeente sich daervan hadde geëxcuseert, verstaan alsnogh te persisteren, onaengesien de excuse dierwegen door hem deswegen gedaen.

Wyders is wegens de provincie van Ternaten en 't depescheren der scheepen en ordres derwarts alsulx gearresteert en besloten, als by 't resolutieboek deses Casteels in 't breede staat aengeroert.

18 d°. 's Namiddags werden de drie Ternataanse Princen ostagiers, Prins Alam, Capteyn Laut Rety en Quimelaha Marsaoly, by Zyn Ed^h. hier binnen 't casteel ontboden en na wat vertoevens tegens den avont, wanneer Haer Ed^h. uyt de raatkamer opstinden, op de plaats onder den groten tamarindenboom door den secretaris d'E. Joan van Hoorn medegeleydt en gebraght, alwaer doen met malcanderen een beschuytje met caas genutticht en een glaasje wyn en bier rontgedroncken en soo eenige weynige discoursen gevallen synde, soo gingen die heeren na 't scheen dien avont omtrent half agten niet qualyck vergnoegt weder naer haer bestembde huys en woninge etcetera, werdende van Haer Ed^h. selve hun depesche gegeven en door den secretaris om de donckerheyt tot buyten des casteels poort wederom geconduiseert, en zyn ook desen dagh onder de vervolgende Ternaatse besongies de 3 vandaar teruggekome gecommitteerdens, de majoor Saint Martin, Van der Duyn en De Gheyn, 's namiddags heen en weder in Raade van India gecompareert, en na eenige vragen bevolen een nader schriftelyck rapport van haer bevindinge en advis over den toestant aldaar op 't papier te stellen.

19 d°. 's Avonts gewert ons per Javaans vaartuygh van Bantam een briefje, door den resident Willem Caaff aan Haer Ed^h. op eergisteren gecarteert, meldende dat op den 16 deser aldaar per een Javaans vaartuygh van Toelongsbauwa, omtrent Lampon op Sumatra's cust gelegen, waeren overgebragt seven Nederlantse matrosen, daaronder 2 jongens, alle met namen Lucas Jansze van Amsterdam, Jan Geens van Amsterdam, Sweris Barentsze van Bremen, Pieter Peulier van Brugge, Michiel Lambertsen van Antwerpen, Vitus Titus van Malacca en Dirck Jansze Beek van der Zee, zynde met de chialoup de Winthont den 9 December passado vanhier naar Malacca vertrocken, dewelcke hadden verhaelt, dat zy daermede tot omtrent de tweede hoeck in de Straat Banca geadvanceert wesende, alsdoen soodanigen rebellie door de resterende ses personen op dito sloep tegens den stuurman ende haerlieden ware begonnen en ontstaan, dat sy om de doot, die de muytenaars haer gedreygt en gesworen souden hebben, te ontgaen, sonder den stuurman mede

te hebben kunnen krygen op dese nieuwjaarsnagt stilletjens met de chialoupsprauw van boort waeren gevlugt, in meyninge om hun naar Palembang te begeven en met intentie des Compagnies residenten aldaar van dese rebellie kennis te geven en assistentie te versoecken, dogh waeren door contrarie winden en stroomen tot voorsz. Toeloudbouwa verdreven, sonder verder te weten hoe het met geciteerde chialoup voorts afgelopen mogte wesen, en soude den Bantamsen resident gemelte personen nu al naar Batavia versonden hebben, indien den Keey Aria Mangosadana niet 25 rd^s. voor yder derselver arme luyden tot bergloon gepretendeert hadde, waarover men nu eerst met hen stinde te accorderen, aangesien die summa te groot scheen;

uyt Siam was daer het Engels scheepje genaamt Tayoevan aangekomen, wetende te verhalen dat ons schip op haer vertreck vandaer mede na herwaarts gereet lagh;

op de bekendmaakinge door eenige geloofwaardige personen, dat sigh thans nogh een parthy onser weghgelopen Nederlanders op het Engels schip de Nathaniel onthielden, had den resident Keey Arias hulpe tot wederkryginge derselver versogt, die daerom de Engelse soo 't scheen aangesprooken hadde, dogh was sulx telkens door haer genegeert, niettegenstaande dat se nogh dagelyckx op haere scheepen gesien wierden etc.;

den jongen Sultan had ernstigh versoght, dat den Moor Mousant Lebe, gewesen schryver van den overleden Fransman Jan Steen, van Batavia eens naar Bantam mogt werden overgesonden, om van hem de waarheyt te vernemen waer eygentlyck syn amphioen, denselven Jan Steen medegegeven, gebleven en bevaren was etc.

Ingevolge van het geresolveerde op eergisteren, soo vertrekt hedenavont direct vanhier vooraf naer de provintie van Ternaten 'tjaght Nieuw Noortwyck, sullende alleen en passant Bouton aangieren, medenemende een missive aan den Heer Gouverneur Robbertus Padbrugge, den commandeur Jacob Lobs mitsgaders den verderen raat aldaar, van Haer Ed^l. op heden geteekent en met diverse bylagen verselt, dienende eenlyck als een preadvys tot bekendmakinge der voorledenjaarse vandaar ontfange tydingen en dat de largo rescriptie in ordres in korten stinde te volgen, gelyck sulx in 't affgaande brieffboek breeder staat te lesen, hebbende voorts gemelte Nieuw Noortwyck, voor dat schrale en ontroerde gouvernement volladen, vanhier weghgevoert de volgende ⁽¹⁾ contanten, coopmanschappen, provisien en andere benodigheden, amunitien, gereetschappen, namentlyck:

4000 rd ^s . aan contanten;	2 p ^s . Persiaanse helphen;
112 packen diverse cleeden;	2 kisten Souratse seep;
1 pack Souratse chitsen;	4 kassen Persiaanse wyn;
1 pack cattoene gaeren;	3 leggers Spaanse wyn;
150 stucx hoeden;	1 legger seck;
2 packen hembden;	5 leggers arack apy;
25 paeren custcousen;	2 leggers annysarack;
20 gros d ^o . knoopen;	1 vat Hollantse
4 p ^s . chergie d'Londre;	5 potten Bengaelse } boter;

(¹) Er staat: *vollende*.

75 lasten rys;	verscheyde ammonietiën, schryftuygh,
90 vaten vlees en speck;	boeken, ambagtsgercetschappen, equi-
20 stucx heele martavanen;	pagie- en andere goederen, bedragende
8000 ₧ buscruyt;	tesamen een summa van / 66782:5:15.
215 staven plat yser en voorts nogh	

Aangesien op den 21 November voorleden geresolveert zy, den geheelen vaderlantsen eysch van 80000 ₧ Bengaalse zyde te voldoen, soo is heden ter extraordinaire vergaderingh tot supplement van dien verstaen, met de scheepen Java en Vrye Zee nogh af te steeken een quantiteyt van 156 baelen, ende de rest tot carguasoen voor Japan alhier overig en in te houden; gelyck dan daerenboven mede zyn gearresteert met de twee voornoemde retourbodems ook nogh een party cleeden na 't vaderlant te versenden; en om den risico als anders van dat noch kostelyck te volgen retourcarguasoen te beter te verdeelen, soo is al meteenen buyten en hoven die 2 scheepen noch voor de laatste besendinge na 't gemelte vaderlant genomineert omme te doen gereetmaaken de fluyt Sparrewoude, gelyck dat en 't verdere alles breeder by 't resolutieboek staat geëxprimeert.

20 d°. 's Voormiddaghs wert de missive van den Coningh van Jamby, op den 15 deser per de fluyt Saxenburgh over Palembangh en onder de papieren onser residenten vandaer hier aengebragt, ingehaelt door den E. sabandeer Ocker Ockersze, verselt met den schipper van gemelte bodem, den coopman Joan van Heden, ondercoopman Jan Heynen, den cassier Joan Truytman en onsen capteyn der Maleyers Wan Abdul Bagus, staande de compagnie militairen na gewoonte in wapenen gerangeert, tusschen dewelcke van de hooftwagt tot aen Zyn Ed°. wooninge en voorts in de groote raatkamer gepasseert zynde, soo wierden kort na 't overlevern van de brieff aan Zyn Ed^h. drie chergies musquetados en van de punt den Diamant 7 canonschoten losgebrant etcetera, en is doen voorts deselve na gedaene oversettinge uyt het Maleyts in onse taale bevonden te luyden en van inhoude als volgt.

Translaatmissive, van den Sultan Anum tot Jamby aan Haar Ed^h. geschreven.

Desen brieff uyt een suyvere opregte genegenthey, die onveranderlyck zoo by nagte als by daege sal blyven, van den Sulthan van Jamby comt aan den Heer Gouverneur Generael ende alle de Raeden van India, die de regeringe hebben in der stadt Batavia en over haere wyshey, verstand, ervarenthey en vromighey seer beroemt en voor de hoven van alle Koningen g'eert zyn, seer stout ende kloekmoedigh in de velde des oorlogs, dat niemant haer derven wederstaen, alsmede seer getrouw en stantvastigh om haere vruntschappen met alle Koningen onveranderlyck te onderhouden, zoolange de sonne en maene sullen schynen.

Verders maeke aan den Heer Gouverneur Generael en alle de Raeden van India bekend, alsdat den brief van de Heer Gouverneur Generael en

't geschenck aan den Sulthan wel is overgebracht en hebbe deselve na gewoonte met groote eere en statie ontfangen, gelesen ende alle de inhoud daeruyt wel verstaan, waarover den Sulthan oock seer verblyt is geweest, temeer den Gouverneur Generael en alle de Raden van India de contracten en vruntschappen niet en willen veranderen; maer alle het geschenck van den Gouverneur Generael heeft den Sultan nogh niet ontfangen, alsoo den capteyn op Palembangh deselve by hem heeft gehouden, omdat Jamby door de Palembangers vyanden Dain Mangica en Bongsoe Toepan sedert den 25 van de maant Souiwal is belegert en van die tyt tot nu toe zoowel by nacht als dagh met oorlogen niet opgehouden. Zoo nu den Gouverneur Generael ende alle de Raden van India opregte genegentheyt tot den Sulthan hebben, zoo gelieven den Gouverneur Generael ende Raden van India in der spoet een schip naer Jamby tot bystant en hulpe van de stadt Jamby te senden, 'tgeene door Godes genaden gevoeglyck sal kunnen geschieden. Soo maer den Gouverneur Generael haere genegentheyt en hulpe gelieven te betoonen, sal de stad Jamby geluck hebben. De reden waerom den Sulthan dit in alle opregtigheyt bekentmaekt is, omdat Jamby ende Batavia van oudsher tot nu toe altyt eens bondgenoten en als broeders sonder eenigh verschil zyn geweest. Den Sulthan is ook wel genegen geweest om selfs ymand aan den Gouverneur Generael en alle de Raden van India te senden, maer hebben tot Jamby geen uytgang kunnen krygen, alsoo Jamby door de vyanden is belegert. Oock is het gevoelen van den Sulthan dat het behoorlyck en redelyck zy den Gouverneur Generael en alle de Raden van India de stadt Jamby helpen en beschermen, want alles, zoo staat en grootheyt, dat in de stad Jamby is, comt den Gouverneur Generael en alle de Raden van India toe; daarom vertrouwt den Sulthan op den Gouverneur Generael en alle de Raden van India dat zy de stadt Jamby in der spoet te hulpe sullen comen. Verders gelieven den Gouverneur Generael en alle de Raden van India de waardye van een duysent rd^s. aan buscruyt met de eerste herwaerts te senden, opdat den Sulthan alsoo de opregte genegentheyt van den Gouverneur Generael en alle de Raden van India magh ontfangen. Tegenwoordigh heeft den Sulthan aan den Gouverneur Generael niet anders te senden als zyne opregte en suyvere genegentheyt, omdat hy nu door dien oorlogh in swarigheyt is. Wyders zoo wanneer den Sulthan zyn begeerte van den Gouverneur Generael en alle de Raden van India zal hebben ontfangen volgens den inhoud deses briefs, sal in der waarheyt alle de peper van Jamby aan niemant anders als de Hollanders vercocht werden.

Aghtervolgens het gearresteerde op eergisteren in Rade van India de drierughgecomene gecommiteerden, d'E. majoor Isaak S^t. Martin, Cornelis van der Duyn en Jacobus de Gheyn, alsdoen aangesegt synde tot Haer Ed^le. vergenoegen een nader schriftelyck rapport van haer E^d. jongste bevindinge en advis wegens en over den generaelen toestant in 't ontroerde gewest van Ternaten op 't papier

te stellen, als wat hun aldaer ontmoet en wat verder van den ontvlugten Conincq Amsterdam en syne onderdanen te verwagten soude wesen etcetera, soo hebben haer Ed^s. op heden het hieronder volgende berigtschrift dierwegen aan Zyn Ed^{ht}. overgelevert, en 't welcke in Rade overgebracht en in opmerkinge genomen wesende, bevonden zy van volgenden inhoud, en hetwelke in de tegenwoordige onderhandse Ternaatse besoiinges en beschryvinge apparent nu of nae desen noch wel tot naeregt konde te passe komen.

Nader rapport aan d'Edele Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende d'Edele Heeren Raaden van Nederlants India, door de gecommitteerdens Isaack de St. Martyn, Cornelis van der Duyn ende Jacobus de Gheyn wegens de saaken van Ternaten overgelevert den 19 January 1681.

Edele Hooghgebiedende Heeren.

Wy hebben omtrent de commissie, die UEd^{le}. Hoogagtbare ons hebben gelieven op te leggen wegens het voorgevallene op Ternaten, naer vermogen met aandacht gelet op alle de bevelen, die UEd^e. Hoogagtbare ons hebben gelieven terhand te stellen en naderhant successivelyck laeten toekomen, en sonder twyffel souden wy niet naargelaeten hebben om die alle punctuelyck te volbrengen volgens den inhoud derselve, indien de middelen daartoe nootsaekelyck ons voorgekomen waeren, maer dewyle deselve zyn ontstaan door de afwykinge van de Ternatanen uyt haer eylant, en dat wy deselve in publyke repture en oorlogh hebben bevonden met de ministers van de E. Compagnie, zoo hebben wy anders niet kunnen doen dan na een wegh uyt te sien, waardoor wy voor een tyt souden doen ophouden de begonnen hostiliteyt en daerentusschen UEd^{le}. Hoogagtbare goede en opregte intentie dien Coningh en zyn onderdanen tragten te kennen te geven, gelyck sulx geschiet is door de overleveringe van UEd^{le}. Hoogagtbare brief met volcomen overlegh van de E. Heer Gouverneur Padbrugge en zyn raad aldaar, waaronder wy ook door UEd^{le}. Hoogagtbare bevel begrepen zyn geweest, als zynde de eenigste middel die nogh overigh was, om die verwarde saeken tot een saghte bemiddelingh te doen haelen, gelyck sulx by resolutie van den 5 April anno passado sal komen te blycken, om nader by de aanteyckeninge en Malleyts daghregister van den 10 derselve maant.

Wat ons arbeyt naderhand geweest is en hoedanigh wy gehandelt hebben tot bevorderinge van UEd^{le}. Hoogagtbare oogwit, kan naargesien werden in onse daegelycxte aantekeninge, gehouden voor Jelolo, die wy verclaeren sinceer en opregt te zyn, naar het voorgevallene, sonder dat wy souden mogen seggen dat ons van d'een off de ander zyde iets is voorgekomen ten laste van de E. Heer Gouverneur Padbrugge off zyn suppoosten als hetgene dat daerin begrepen is, en omdat wy oordelen dat

die klagten van sulcken hoogh belangh niet en waeren, off Zyn Hoogheyt soude konnen daarover satisfactie gedaan werden, zoo hebben wy ons niet ontsien met het goetvinden van welgemelte Heer Gouverneur hem en zyn rycksgrooten zoodanighe voorstellingh te doen, als wy in billickheyt en reden sonder ondiens der E. Compagnie hebben geacht, waarop wy zoodanigen antwoord hebben gekregen, die ons in twyffeling hebben gebraght, off welgemelte Coningh met zyn Ternatanen niet mogten tegens de E. Compagnie qualyck gesint wesen, dewyle op onse billyke aanbiedinge niet anders als smaat en hoon is ontmoet, dat, niet langer te verdraegen zynde, ons genootsaekt heeft met gemene toestemminge agtervolgens UEd^{le}. Hoogagtbare bevelen de wapens weder op te heffen en in handen te nemen, en dat laeste middel te gebruycken om haer daerdoor, waar 't moogelyck, tot de vereyschte redelyckheyt te brengen, en wat daeromtrent voorgevallen is, behoeven wy hier niet te herhaelen, zynde UEd^{le}. Hoogagtbare ten vollen bekend.

De verklaringe van gevoelens, die UEd^{le}. Hoogagtbare gelieven van ons te eyschen, op hetgeen nodigh soude wesen tot herstellingh van de rust en vrede in de Moluccos, is ons niet moogelyck hier wel te doen, vermits den tyt ons gheen gelegentheyt heeft gegeven om behoorlyck te mogen onderzoeken na de oorsaken van de oneenigheden, en dat wy oock niet konnen voor vast stellen die door de Ternatanen werden gepretextteert. Wel is waar dat hun gemene roep is op den Gouverneur en een of twee van syn suppoosten, die zy voorgeven alle dese verwyderinge te hebben veroorsaekt ende met hun noyt meer te doen willen hebben, waardoor soude schynen off hun verplaatsinge de Ternatanen tot inkeer soude faciliteren, maer dewyle het heel anders zoude konnen vallen, zoo konnen wy ons oock niet vermeten om yts daarover vast te stellen, en laten hetselve aan UEd^{le}. Hoogagtbare wysen oordeel.

Wegens het voortsellen van de Christelycke religie, waarover den Heer Gouverneur beschuldigt wert door de Ternatanen geweldiger wyse en onbehoorlycke middelen daartoe gebruyckt te hebben met vervreindinge van haer onderdanen, is ons niet voorgekomen dan de elagten in 's Conings schrift vervat; van de waarheyt derselve konnen wy niet oordelen, als zynde dingen die geschiet zyn voor onse comste aldaar, en naderhant zyn niet vermogens geweest na de sekerheyt van dien te vernemen.

Van Tidoor is ons anders niet gebleken als de protestatie, die ons geduirigh zyn voorgehouden van dien Conincq om noyt te willen afwycken van 't verbond, met de E. Compagnie gemaakt, maer na 't gevoelen van de E. Heer Gouverneur Padtbrugge was dien Coningh een van de principaalste van de opgeresene verwarringen, 't geen in ons aanwesen niet gebleeken heeft, maer ter contrarie, dat hy op de aanmaninge der E. Compagnie zyn wapens by de hare gevoeght heeft om de Ternatanen tot redelyckheyt te brengen; evenwel naar 't begryp dat wy hebben konnen krygen van zyn intrest willen wy vastelyck geloven, dat de afwykinge der Ternatanen met

zyn welbehagen seer wel overeenkomt, om de jalousye die er altyt geweest is, dat zy voor de oudste en liefste kinderen van de E. Compagnie boven hem aangesien zyn geweest.

Wat den Coningh van Batsjan aangaat hebben wy nergens konnen ondervinden, dat hy met de Ternatanen soude vermengt zyn geweest, hoewel zyn afwykingh van 's Compagnies fortresse eenige suspitie soude hebben konnen geven, die hy geëxcuseert heeft op de vrese van door de Ternatanen in zyn negerey overvallen te werden, zynde hem niet mooglyck geweest met alle zyn onderdanen sigh binnen 's Compagnies fort te laten sluyten en om die reden gedwongen geweest een ander vaster plaats tot zyn verseekeringh te verkiesen, waarvandaan hy dagelycx communicatie gehouden heeft met de commanderende sergeant in 't fort Barnevelt en gewaerschout van all hetgeen hem ter kennisse gekomen was, gelyck gemelte sergeant ons getuyght heeft, en wy ook niet konnen gelooven dat zyn intrest soude bestaan in sigh af te sonderen van de E. Compagnie.

De oppercoopluyden Cornelis van der Duyn en Jacobus de Gheyn hebben op de voorstellinge en goetvinden van den E. Heer Gouverneur Padbrugge en raad in Ternaten van dat daar niet nodigh waeren nogh eenige diensten aan de E. Compagnie konden toebrengen, naer toestemminge tot ⁽¹⁾ derselve vertreck off opsendinge door den raat hun gewillig getoont, om UEd^{le}. Hoogagtbare des vereyschenden van eenige nader mondeling off schriftelyck rapport te konnen dienen, dogh onder expresse protestatie zulx tegens UEd^{le}. Hoogagtbare ordre was strydende, egter vertrouwende dit UEd^{le}. aangenaemer soude zyn, zy hier op Batavia 't was in hunner functien off elders de E. Compagnie moghten dienen, als daer in weerwil van den Heer Gouverneur onnut tot laste der E. Compagnie sonder dienst te doen soudon verblyven; en wat aangaat de onderteyckeninge van de daerover genomen resolutie, is niet over de opcomste maar om temeer daarin beslooten pointen door haar beyde gedaan.

Het bovenstaande is tot voldoeninge van bevel, dat wy gister van UEd^{le}. Hoogagtbare hebben ontfangen; de gebreke daarin versoeken wy eerbiedelyck niet te willen misduyden maar dese onse geringe betragtinge aan te nemen als een teycken van onse gehoorsaemheyte, dewyl wy zyn

(Onder stont:)

UEd^{le}. Hoogagtbare getrouwe en gehoorsame dienaeren

(Was getekent:)

SAINT MARTIN,
CORNELIS VAN DER DUYN *en*
JACOBUS DE GHEYN.

(Terzyden stont:)

Datum Batavia als boven.

(¹) Dit *tot* heb ik ingelascht.

's Avonts becomen per Javaans vaartuygh een briefje, van den resident Willem Caaff tot Bantam aan Haer Ed^{ls}. op gisteren gecarteert, dicterende dat hy de recognitie voor berghloon van de seven gevlugte Nederlanders van de chialoup de Winthont aan Keey Aria Mongonsadana vanwege de Toulongbouwse Javanen in plaats van de gepretendeerde 175 realen met 100 realen had afgemaakt, hoewel se na de quade tractamente, aan onse maats bewesen buyten de onnoselheyt der saake, sulx niet en quamen te meriteren;

den gedagten Mongonsadana hadde d'Engelsen andermaal om restitutie eeniger onser fugative matrosen aangesproken, dogh was door die vrunden alweder met het oude antwoord afgeset, alsdat se soodanige fugativen wel bevorens gesien hadden, maar tegenwoordigh niet wisten waar se sigh onthoudende waeren etc.

De ses Nederlantse matrosen en een vry jonge, hieeven vooren in de missive van den resident Caaff onder dato 16 deser van gesproken, wierden alsnu van Bantam herwaerts gesonden, gelyck se dan ook met dit vaartuygh verschenen zyn: dewelcke alle eenpaerigh na aanstonts gedaene nauwkeurige examinatie in volle Rade van India het voorenstaende gerelateerde geconfirmeert hebben, daerby nogh doende dat den hoogbootsman van de gedagte chialoup de Winthont, met namen Govert Jansze van Combergen off Oostende, hebbende lange in Europa te caap gevaeren, al in den beginne der reyse na Malacca vermits de zieckte van den stuurman als hooft aangesteld en sich met de resterende 5 zyne complycen niet ontsien had tegens wil en danck van den stuurman de ladinge stercken dranck als mom, Rense wyn etcetera uyt het ruym te haelen en by naght en dagh onmatigh te nuttigen en dagelycx hun droncken te drincken, insonderheyt op deses nieuwejaars dagh, alswanneer zy voorslagh deden om een jonck te overweldigen en den stuurman over boort te smyten, 't welck door den stuurman gemerckt en met goede woorden van dat quaat voornemen afgeraden zynde, soo hadden die rebellen nochtans gedreygt sulcks te willen doen en den stuurman bovendien het leven te doen kosten, soekende haar nu hier overgecomene 7 tevergeefs mede tot haer quaat bedryf te persuaderen, totdat eyndelyck zy schelmen (siende den stuurman tot het aflopen van d^o. jonck niet te brengen was) uyt eygen autoriteyt het ancker gelight en voor wint aff na dat jonck zeylden, dwingende de andere maats aan 'troer etcetera te gaan; waerop eene deser overgecome matrosen, Sweeris Barents, omtrent een half quartier uys daernae 't ancker weder had laeten vallen en met eenige syner mackers de zeylen stilletjens ingenomen, 't gunt de moeytemakers siende haarlieden doen op 't lyff vielen en aan 't vegten raackten, wanneer den hoogbootsman nevens zyne 5 complices, vermerckende dat hun voornemen dusdanigh niet te werck konde gestelt werden, hadden zy sigh by den stuurman vervoeght en om vergiffenis gebeden, die haar sulx oocq beloofde en, ingevalle zy hun voortaan behooryck quamen te dragen, 't gepasseerde niet te sullen melden; dogh zy, die beloften kort daaran weder niet willende geloven, maar vresende op Palembangh of Malacca beklaagt te werden, hadden alsdoen den stuurman weder toegeduwvt dat se de saaken sodanigh wel souden weten te stellen dat hy op geene plaatsen soude aanlanden daer men over hunlieden konde klagen, ende alswanneer

te dier tyt den stuurman kort daeraen het ordinarie gebet soude doen, was door die voorsz. booswigten uytgebraakt sulx niet van node was, alsoo het geen goet gebet soude geven, smytende haere mutsen op den overloop neder met dese woorden: muts, wil je bidden, soo bid, en noch verder na 't gebet onder 't eeten was den bootsman comen zyn gevoegh digt voor den stuurmans eetensbaeq doen, smeerende meteenen den dreck den matroos Sweris in 't aengesicht, met verder afgryselick gevloek dat het de aanstaande nagt 5 à 4 den hals soude kosten, die haer tegengestaan en belet hadden dat se niet van dat gepasseerde jonck yder 4 à 500 rd^s. aan buyt hadden gecregen, bedryvende voorts den geheelen dagh door allerhande moetwil etcetera; sulx dese overgecomene 7 menschen, voor haer dreygementen en verders voor moorderye bevreest synde, sigh des avonts by donckeren achter van het roer hadden afgelaten en met de by de chialoup zynde prauw de vlugt genomen met intentie hun na Palembangh te begeven en Compagnies residenten aldaar van 't gepasseerde te waerschouwen; dogh 5 dagen langh in d^e. prauw sonder eeten en drincken gesworven hebbende en door harde contrarie wint en stroom Palembangh niet konnende opzeylen, waeren se den sesden dagh by drie Lamponse Bantamse vaartuygen gecomen, dewelcke haer modernaekt uytgekleet hadden en pas sooveel gelaten om hun schamelheyt te decken, brengende haer voorts op Lampon aan lant, alwaar se vier daghen langh slavendienst gedaan hebbende, genootsaekt en gedwongen wierden yder door dwang voor vyftigh rycxdaelders te tekenen, daarop zy doen wyders door de Lamponders op Bantam overgebragt wierden en vanwaar se nu soodanigh voort herwaarts gekomen zyn, en welcke beloofde penningen, hoewel t'eenemaal buyten reden en tot ongehoorde dwingelandye op de naam van bergloon, den resident Caaff, als hiervoor genoteert, met Mongonsadana voor 100 rd^s. had moeten afmaken, alcer hy dese maats hadde kunnen gelargeert krygen.

Op 't voordragen van den Heer Directeur Generael Speelman is op heden oocq noch geresolveert de Japause goude coubans alhier weder, gelyck nu eenige jaeren zy geschiet, tot 10 rd^s. yder in gebruyck en gangbaar te maaken en in casse te ontfangen, temeer se dogh andersints die met de Chinesen als anders hier aangebragt werden door vremde opgekogt en van Bantam als elders na Cormandel en andere Indise quartieren vervoert werden.

21 d^e. Hedenmorgen extraordinaire vergaderinge belegt en door de Heer Gouverneur Generael voorgesteld wesende de hooge nootsaakelyckheyt omme uyt het presente Hooge Collegie ymant der Heeren Raden te committeren en te versoecken tot het herstellen van de verwerde saaken in Ternaten en daaromher metten uytgeweken Conincq Amsterdam etcetera (waerover al dickwyls gemediteert zy) en alsoo te beletten dat de voncken vandaer niet verder in de dierbare Compagnies eygen conquesten van Amboina, Banda etcetera quamen over te vliegen, dewyl het ontsagh van een aansienlyck hooft ontrent dien Conincq Amsterdam gemeent wert seer veel te sullen kunnen oppereren etcetera, soo is naar deliberatie, onaangesien de Heeren Camphuys en Bent haere bereytwilligheyt tot deselve commissie, indien se haar E. mogte opgelegd werden, getoont hebben, geresolveert

de tafel deser Hooge Regeringe althans soodanigh in syn geheel te laten als se nu is, ten aansien niemant na 'tschynt buyten verlet der toenemende veele occupatien als anders present soude konnen werden gemist, en uyt welcken hoofde dan vervolgens verstaan en best geaght zy, den gouverneur Padbrugge alsnogh in die qualiteyt en nevens hem den commandeur Jacob Lobs oock in Ternaten noch te laten verblyven, en wyders 400 der kloeckste militairen vanhier af te steeken naar de voorsz Oosterprovincien onder goede officieren, daaronder den pl. capitain deses casteels Joan Georg Multz, die dan meteenen tot absoluut capitain met 80 guldens voor 3 jaar is gevordert, item 8 lieutenants, 8 vaendrighs en 16 sergeanten.

Wyders is nogh tot opperhoofd onder de character van commandeur over dese aangeleyde navale en krygsmagt na de Oosterprovincien verkoren den manhaften capteyn François Tack, die sigh daertoe, nadat hem sulx was aangesegt, om onder 't gesagh van de Heeren Gouverneurs de Vicq en Padbrugge 'tzy in Amboina of Ternaten de militie na haar Ed. en des raats goetvinden te commanderen daar zy mogten tesamen meenen het nodig te wesen, niet ongenegen gethoont, dogh eerbiedigh de vergaderingh bedaect en versogt heeft, sich over de gelegentheyte van die commissie nader te mogen beraden en zyn schoonvader, de heer Pieter van Hoorn, daarvan eerst communicatie te doen etc.

Heden na de middagh ter ordinaire vergaderingh is onder anderen goetgevonden den gedeporteerden schipper Dirck Thomassen, door den E. Couper en raat van Javas Oostcust opgesonden, wederom van nu aan in syn voorige qualiteyt en gagie te herstellen en te employeren, omdat zyn deportement na ondersoek om geen capitale redenen en zy geschiet.

En soo is mede van gelycken den boekhouder Fredrick Hamer, almede op Javas Oostcust door d'E. Couper over particuliere questien gedeporteert, weder employabel gestelt, om zyn gagie als hy gebruyckt wert weder aanvangh te laten nemen.

Tot bazaarwaghter van de rysmarckt deser stede is in plaatse van den overleden Adriaan van der Laaff weder daartoe aangestelt den oudsten helmbardier van Zyn Ed^{ht}. Marten de Gruyter.

En soomede tot dootgraver van de groote kercke deser stede den borger Jacob Conincq in stede van Lubbertus Indyck z^r.

Gelyck oock nogh zy gearresteert op 't voordragen van den Eerwaerden kerckenraat mits het repatrieren van den gewesen predicant op 'teylant Onrust Harmanus Tolnerus, dien dienst op dat eylant voortaan door een cranckbesoeker te laten waarnemen.

En ten laasten is oock in plaats van den overleden oppercoopman Jacob van Wyckersloot het opperhoofdschap op Timor by provisie weder verstaan te laten waarnemen by den ondercoopman Joannes van den Broek, gelyck al het voorenstaande van heden by het resolutieboek geëxtendeert en breder kan werden gesien en gelesen.

23 d^e. 's Avonts gewert ons per expres Javaans vaartuygh in handen van een Nederlands matroos een missive, door den commissaris Jacob van Dyck en

raat uyt de fortresse de Bescherminge tot Cheribon aan Haer Ed^{ls}. geschreven den 16 deser, behelsende ten principalen kortelyck 't volgende:

den commissaris van Dyck was den 5 deser met 't jaght d'Elizabeth en de fluyt Buuren etcetera nevens de Cheribonse 7 gesanten daar aengecomen en van de Princen met groot respect ingehaelt en ontfangen, zynde de missive van Haer Ed^{ls}. aan haer drie Princen gebroeders op den alonalon off passebaen publyquelyck gelesen en, soo 'tscheen, behaaglyck opgenomen, ende voorts daags daeraen de hier opgestelde articulen van verbintenisse en contract sonder eenigh obstaculen van belangh by de gebroeders en alle de Cheribonse grooten soodanigh onderteeckent, besegelt en met solemnelen eede op haren alcoran bekragtigt, met byvoeginge van dese woorden in hunne taale: den inhoud deses boecks zy ons een vloeck, indien dit contract niet heyliglyck komen te onderhouden;

hebbende doen voorts op 't voordragen van den E. van Dyck om een lanttocht tot uytroeyinge van den rebel Demang Goelongen te doen, die Princen sich gewilligh gethoont en nevens ook Crain Bisseë etcetera sulx voor nodigh geaght; ten welcken eynde dan ten eersten alle maght byeengebraght zynde, was den capteyn Jochum Michielse met een troep van 100 Europeers en 550 Macassaren van Cheribon te landewaerts opgetrocken, by dewelcke zigh mede een maght van ontrent 7000 Sirrebonse Javanen onder de hoofden der omleggende negoryen zouden vervoegen om den rover Goelongon op te soecken en de klop te geven, mitsgaders de landen daeromher eens in ruste te brengen, schoon hy sigh (soo de gerugten liepen) by den bekenden rover Namroet mogte begeven hebben;

den Pangeran Pougat soude men by affkomste stutten en Haer Ed^{ls}. ordre in alles prompt agtervolgen, ten welcken eynde den E. van Dyck oock sulx in de instructie voor den capteyn Michiels naar boven hadde laeten influeren;

den bekenden rover Boelilling soude sigh naar Bantam geretireert hebben en sonder noghtans dat men daeromtrent meer van hem hoorde;

den 8 deser had men aldaar mede de steertsterre gesien, waarvan hiervoren op 6 deser staat aangeroert, werdende van den E. van Dyck beschreven te zyn een comeet met een ongemeene groote staart, staende in het westnoordwest en belendende met het eynde des steerts tot in het noorden ten westen en by helder weder nogh dagelyx gesien, gelyck breeder by 'taenkomend briefboek en verbael onder 't quartier van Sirrebon en Indermayoe staat geëxprimeert.

24 d^e. 's Avonts gewert ons per Compagnies vaartuygh met den inlants corporael Gabriel Cardoosa een briefje van Tanjongpoera door den vaendrigh Jan Bervelt aan Haer Ed^{ls}., op gisteren geteeckent, van gheen bysonderen inhoud, nodig hier aan te teekenen, als dat 't gesondene gelt en provisien daer wel aangebraght was etc.

Heden ter ordinary vergaderinge door den Heer Directeur Generael mondelingh gerapporteert zynde, hoedat de Balyers, omtrent de revier van Craoan onder haer hoofden Sacra Jouda en Wangsa Naya etcetera al een geruymen tyt huysgehouden hebbende, nu eenige dagen voorleden (gelyck hiervoren onder dato 17 deser staat aengeroot) eenige van de haere naer herwaerts hadden gesonden met verklaringe dat se wel genegen waeren, met al hun volcq hier ter stede metterwoon te comen,

indien zy verseekert mogten wesen niet qualyck getracteert te werden, nogh dat die onder hen van tevooren in slavernye waeren geweest daarin niet weder mogten vervallen etc., soo is op dat subject en in haar reguard tegenwoordig verstaan een vaendrigh en 2 sergeanten onser geschickste Balyers nevens die afgesondene luyden aan haer hoofden uyt onsen name te laten medegaen over Tanjongpoera, met ordre ook aan den vaendrigh Bervelt, om deselve met nogh een Nederlands taalkundig sergeant en 4 soldaten naar Goedoegoedoe te laten versellen, om alsoo voor 'tlaaste nogh eens een preuve te nemen, wat van haer intentie te geloven zy ofte niet etc.

Wyders is nogh op heden in Rade van India vastgesteld de twee gerede retourschepen Vrye Zee en Java, die reets met een capitaal van omtrent de 8 tonnen gouts aan retouren beladen syn, ten eersten voor de derde besendinge na 't vaderlant te laten reys vorderen en de fluyt Sparrewoude (die na genome visite daartoe sufficient en bequaam geoordeelt zy) tot overvoer van de onderhandse soo generale en Batavise negotieboekken en alle verdere ampele papieren etcetera noch wat te blyven aanhouden, ende daerby dan als tot een laaste besendinge nevens dien nogh te voegen de fluyt de Geele Beer, te weten voor de presidiale camer van Zeelant en voorschreve Sparrewoude voor Amsterdam. .

Ingevolge van 't gearresterde op den 21 deser, om de Oosterprovincien met een recreut van 400 blanke militairen in 8 compagnies verdeelt te recreuteren en in de troebelen met de Ternatanen by te springen, soo zyn alsnu tot hooftofficieren over deselve gestelt en genomineert:

den capteyn deses casteels Joan George Mults, item den lieutenant Jan Struys als p^l. capitain, sullende yder 4 compagnies commanderen.

En voorts als lieutenants:

Jacob Barentsze Gast;
 Augustin de Molyn;
 Jan Kist;
 Coert Brant;
 Fredrick Pols;
 Gerrit Maccon;
 Andries Hartman en
 Benjamin de Neville;

mitsgaders tot vaendrighs:

Frans Marcussen;
 Jacob van Bruynes;
 Pieter van Nordingh;
 Carel Anthonisse;
 Claas Dideloff;
 Fredrick van Eck;
 Albert Jansen en
 Laurens Timmerlingh, ten meerendele absoluut en eenige provisioneel etcetera,

zynde ter deser occagie meteenen den vaendrigh Willem Lange, vooraf in November voorleden mettet eerste vlootje derwärts vertroocken, meteenen geadvanceert van pl. tot absoluut lieutenant met 30 guldens ter maant heden ingaande.

Den Ambonesen capitain Joncker op 15 September anno passato versogt hebbende om de beloofde premie over 't gevangennemen en overleveren van den hooftrebel Troenajaja met zynen aanhanck in den voorleden jaare 1680 op Java's Oostcust, sterck 174 mannen en 180 vrouwen besyden nogh 68 Macassaren, te mogen genieten, soo is alsnu by nader deliberatie daarover goetgevonden, gemelte capteyn Joncker de voormelte premie van drieduysent rycxdaelders, daarop geset geweest by de heeren Speelman en Hurdt, uyt Compagnies cassa te laten voldoen en denselven bovendien soo over syne voorheene als nu om gedaene diensten op Java's Oostercusten bovendien dan nogh te vereeren met een gouden medailje aan een gouden kettingh, tesamen ter waarde van 500 rycxdaelders of wat min of meer, ende sulx almede op des Sousouhounangs groote debetreecqueningh te laten noteren en belasten.

Aangesien den oppercoopman en ouden eersten dispencier deses casteels, d'E. Adriaan van Nieuwlant, op zyn versoeck mits ouderdom en swackheyt present van 's Compagnies dienst ontslagen sy geworden, zoo is meteenen verstaan in desselfs plaats en functie wederom te laten optreden den ondercoopman en tweede dispencier Pieter Silvius, en in steede van voorsz. Silvius ook wederomme tot tweede dispencier aan te stellen den ondercoopman Johannes Verhaven, in November anno voorleden met 't schip Africa in die qualiteyt uyt het vaderlant hier aangekomen etc.

Wyders is nogh geresolveert de drie Ternataanse Princen ostagiers, den Goegoegoe Alam, Captain Laut Rety en den Quimelaha Marsaoly (in October passato uyt Ternaten door den gouverneur Padbrugge herwärts gedetincert opgesonden en van dewelcke hiervooren al dickwyls gesproken zy) om verscheyde redenen met de tegenwoordige oostersche besendinge naar Amboina mede te stieren om aldaar omtrent ons hooftcasteel vooreerst na haar waardigheyt en fatsoen te verblyven tot nader bescheyt uyt Ternaten van den gevlugten Koningh Amsterdam en synen rebellen ahang en verder resolutie wat men ten besten met haarlieden sal kunnen uytrigten, sullende deselve inwylen in Ambon na haer waardigheyt en conditie ook werden getraecteert, en vanhier op 't schip 't Huys de Betuwe ook soodanigh geplaatst en van alles versien, mitsgaders ten dage van hun afscheyt yder nogh met een redelycke vereeringe in stoffen en goederen van Compagnies wegen bedagt werden, vermits deselve van cleedinge t'eenemaal ontbloot als in 't geheel behoefstigh zyn; maar aangaende den hier mede nogh aanwezende Ternaatsen Prince Rotterdam en den ouden secretaris of staatsman Mayouda (den eersten herwärts uyt Ternaten gesonden om voor een wyle aldaar wat van de handt te mogen zyn en den laatsten anno 1679, omdat hy ginder ten opsigte van Compagnies intrest door den gouverneur Padbrugge en na zyn concepten voor ondienstigh gehouden en 't zy door inductie of anders van den Coningh Amsterdam seer gehaat wierde) is best geagt deselve alsnogh vooreerst en hoewel er in hun derwärts

gaan ook geen swarigheyt gemaakt wiert, egter tot het naeste saysoen alhier te laten verblyven etc.

Eyndelyck door Zyn Ed^{ht}. de vergaderingh bekendgemaakt synde, dat den capteyn François Tack de aangebode commissie na Ambona en Ternaten hadde verclaart soodanigh die hem was voorgesteld niet te kunnen aannemen, omme geen last op sich te laden die hem naderhant in soo verworden werck te swaar soude kunnen gemaakt werden, maar wel sich bereyd getoont omme onder een hooger en eminent hooft vanhier self in zyn qualiteyt van capteyn mede derwaerts te gaan, met versoeck andersints daervan te mogen werden geëxcuseert, soo is daarop verstaan niettemin by de voorige resolutie synentwegen te persisteren en by nader weygeringe syn gagie te doen afschryven etc., gelyck alles by 't resolutieboek duydeluycker komt te blycken.

25 en 26 d°. Niets aenteekenswaerdigh voorgevallen.

27 d°. 's Morgens komt den captain Willem Hartsinck binnen 't casteel met 3 Javanen, die met 12 à 15 man te laude van Chirrebon alhier syn aangekomen en een maant onderwegen geweest met een Javaanse ola of briefje, door den Pangeran Samadangh Keey Ranga Gompol ruym een maant geleden uyt voornoemde Chirrebon aan den Heere Gouverneur Generael geschreven, dewelcke na gedaene oversettinge in onse taale bevonden zy van volgenden teneur.

Translaatbriefje, door den Pangeran Adepatty van Samadangh
uyt Cheribon aen de Heere Gouverneur Generael geschreven.

Desen brieff van Pangeran Depatty Samadangh, waarmede hem vernedert voor den Heer Generael, die vermaart is, in de stadt Batavia, met toewenschinge van UEd^{hts}. dienaar, dat den Heer Generael t'allen tyden in grootheyt magh toenemen en zyn naam vermeerderen.

Verders heeft den Heer Generael voor desen een brieff aen Zyn Ed^{hts}. dienaar met Keey Zantry en Zanta Praya, ten tyden op Indermayoe was, gesonden, welcke wel heeft ontfangen en den inhoud derselve alsmede de besendinge van capiteyn Carrang tot op myn hooft verheven, en oock nagekomen dat ick de Bantamse vyanden uyt mynheers plaatse Zamadangh soude verdryven en weghjagen. Nu verwacht UEd^{hts}. dienaar na het verdere belevan van mynheer.

Nogh maakt UEd^{hts}. dienaar aan zyn heer bekend, alsdat er volckeren van Zamadangh door Chiliwiedara zyn gerooft, die door de afgesondene van capteyn Carrang, Dain Sitonsjo en Dain Boerane, van Pamanoekean zyn medegenomen en op Zeribon gebraght, bestaande in vyff en veertigh volckeren, alle wyven, ten eersten twee vrouwen van Pangeran Zamadangh toebehoorende, welcke UEd^{hts}. dienaar aan den Heer Generael versoeckt, indien den Heer Generael Zyn Ed^{hts}. dienaar gunste gelieft te bewysen, dat deselve wedergegeven mogen werden.

Voor dees tydt heeft UEd^{h^{ts}}. dienaar niet anders om hem voor den Heer Generael te vernederen dan ses ossen, waer bringers aff zyn de broeders van UEd^{h^{ts}}. dienaar, Key Zantoy en Zanta Praya genaamt. Eynde.

28 d°. Aghtervolgens het geresolveerde op den 21 deser soo vertreckt hedenmorgen vanhier 't fregatje de Kater door de Straat Banca over Palembangh, Jamby en Andragiry naar Malacca met een ordre voor den stuurman Jan Nooteboom, hoofd op gemelte bodemtje, tot zyn naeregt, zynde van Haer Ed^{l^s}. op gisteren geteekent en van sodanigen principalen substantie als hieronder in 't korte komt te blyken:

dat Haer Ed^{l^s}. goetgevonden hadden, 't jaghje de Cater welbemant ten spoedigsten na de Straat Banca etc. af te senden om de chialoup de Winthont op te zoeken, aangesien door 7 derselver hier gekome gevlugte matrosen tydinge toegecomen zy, gelyck op den 19 en 20 deser hiervoren staet aangeroot, dat 't resterende volck op die sloep soodanigh tot rebellie en moetwil tegens haeren stuurman waeren uytgespat, dat dese 7 man uyt vreesse voor haer leven sich genootsaekt hadden gevonden met een prauwtje in stilligheyt van boort te vlugten etc.;

dat uyt dien hoofde gemelte stuurman vanhier noordwaarts langs Sumatra's binnen- ofte Oostcust naar de Straat Banca sal opzeylen en voorts door deselve straat na Malacca, doende in 't voorbypasseren Palembangh aen, om daerof advertentie te geven, en soomede Jamby en Andragiry, om te sien of zy daer elders mogte bevaeren wesen, en by ontmoetinge alle devoiren aan te wenden om 't zy inderminne of met geweld deselve chialoup meester te werden, stellende al het scheepsvolck uytgenomen den stuurman in verseekeringe ende weer andere in haar plaats daerop, om dan voorts met de gevangene per de Cater weder naar herwaerts te keeren; maar hun nergens vernemende, soude men de reyse tot Malacca voortsetten en aldaer comende d'ordre van de Heer Gouverneur ('t zy de vermiste chialoup gevonden was ofte niet) verders hebben te aghtervolgen; de chialoup de Winthont op dese kant ofte beneden Andragiry gevonden werdende, soude dan als geseght syne reyse naar Malacca (indien het geschieden kan) met nieuw volck hebben voort te setten, dogh den stuurman, noch in 't leven zynde, syn keure hebben mede daerop te blyven oftewel herwaerts te komen, om syn regtmatige klaghten te doen;

by attrapperinge en de chialoup maghtigh geworden synde, soude de ladinge in stux moeten naargesien en den op te stellen stuurman toegelegt moeten werden, met advis der bevindinge aan den Heer Gouverneur tot Malacca, 't gunt, wanneer de ladinge ten vollen wel bevonden wiert, gespaert konde werden etc.

Gaande voorts met geciteerde fregatje de Cater oock aff twee brieven, d'eerste aan de p^{l^e}. residenten Pieter van der Veste en Willem Sabelaer tot Palembangh en die andere aan de Heeren Gouverneurs Pits en Quaalbergh mitsgaders den raat tot Malacca, beyde op gisteren geteekent en van soodanigen inhoud als dienende ten principale tot rescriptie van de ontfange advysen vandaer en tot notificatie van dese chialoup, gelyck by 't afgaande briefboek onder dien datum staan ingeschreven.

's Namiddaghs wert ons per Javaans vaartuygh van Bantam toegebracht een briefje, door den resident Willem Caaff aan Haer Ed^{is}. op eergisteren geschreven, meldende dat den 23 deser aldaer van Johor een galey was aengecomen met een brief van diens Coninx broeder aan den Pangeran Couloung, sonder dat men den inhoud daarvan tot nogh toe kon vernemen; doch de luyden, daarmede overgekomen, wisten te verhalen dat de Palembangers en Macassaren door de hulpe der Johoresen van den Jambinees lustigh geslagen en verjaagt waeren;

het Engelsche schip Tayoan, den 16 deser uyt Siam op Bantam gecomen, behielt zyne ladinge nogh in, die men verstaan hadde te bestaen in 100 picols koper, 150 picols thin, 200 picols sappanhout, 500 stux olyepotten, 15 lasten sout en 3 lasten rys etc.;

den Pangeran Ardye was voor eenige dagen door den jongen Coninck van zyn dienst ontslagen en t'eenemael uyt de regeeringe gestelt en die bedieninge den Pangeran Kiedol weder opgedragen, onder voorgeven hy in 't gehoorsaemen van 's Coninx bevelen veel neerstiger als Ardye te wesen;

den Pangeran Pourbaya, broeder des jongen Coninx, versogte dat hem door Haar Ed^e. eenigh yser geschut mits betaeling moghte werden toegesonden en door een chialoup niet naar Bantam maer naer 't eylant Poelo Panjang gebracht, alwaar dan eenige zyner vaartuygen souden claer leggen hetselve over te nemen en nae de geordonneerde plaatse te vervoeren, begeerende wyders met een pascedul voor een syner vaertuygen naar Bima te mogen werden gerieft;

den Engelsen agent Bomojear met den captain van 't schip de Societeyt, by den resident Caaff gekomen wesende, hadden drie van haere natie, die nae Batavia gevlugt souden wesen, weder begeert, dogh door onsen resident à contra versogt zynde dat sy alvorens onse weglopers, die men sekerlyck wist wel ten getalle van 8 à 10 personen, daeronder een adsistent, op haere schepen verborgen wierden gehouden, voor den dagh geliefden te brengen, soo hadden die vrunden daarvan niet willen hooren, seggende dat se niet meer op haere scheepen waeren en zy daarvan niet wisten etc.;

den 24 deser waren van Turtiassa op Bantam gebracht des ouden Sulthans brieven aan Zyn Mayesteyt van Engellant ende de Engelse vrunden ter hant gestelt, staande met hun schip de Nathaniel over 4 à 5 dagen naar Engellant versonden te werden; gedaghte oude Koninck hielt sigh thans besigh met het maaken van twee steene vastigheden, d'eene aen de Tanarase revier en 't ander op Turtiassa;

den jongen Sulthan had een gebod laten uytgaen dat de tweede man, niemant van zyne onderdanen uytgesondert, sigh souden hebben gereet te houden om ten eersten op gomeslagh aan de gragt rontsom syn nieuw casteel (die 24 voeten breed souw wesen) te moeten komen arbeyden etc.

Heden ter ordinarie vergaderinge is op 't voordragen van Boedelmeesteren der Chinese en andere vreemde sterfhuysen, door hunnen secretaris ten belange van dien boedel van den geëxecuteerden Chinees Tambauco doen indienen, goetgevonden 't selve collegie toe te passen dat sy ingevolge van 't geresolveerde op den 16 deser den boedel van denselve geëxecuteerden Tambouko sullen mogen aenvaerden en

duermede soo ten reguarde van syn crediteuren als vrouw en kinderen soodanigh handelen, als zy ontrent andere gewoon zyn te doen.

Wyders is op de aanbiedinge van den borger Hendricq Temmer desselfs zeylchialoup naer genomen inspectie door den Heer Directeur Generael goetgedagt voor de Compagnie te laeten inkopen en tot soodanigen prys aen te nemen als met den eygenaer sal kunnen werden bedongen, aengesien men om soodanighe vaartuyzjens overal ten hoogsten benodigt zy, en deselve te noemen de sloep Malacca.

Voorts is nogh gearresteert den capteyn Francois Tack na 't exempel van andere syn gagie te doen stillestaen. aengesien denselven alsnogh by de excuse om de opgeleyde commissie als commandeur over de navale en krygsmaght naar Amboina en Ternaten, soodanigh hem die is opgelegd, blyft persisteren, dogh niettemin hem toegestaen om in syne qualiteyt en gagie van capitayn des genegen zynde te mogen repatrieren, gelyck sulx alsmede 't verdere raakende Bantam en de Engelse aldaar, mitsgaders om over het gestaedigh aanhouden en ophouden van veele van ons voleq tegen deselve vrunden andermael een protest door onsen resident Caaff uyt onsen name te laten doen en daarop schriftelyck antwoord te doen versoecken om de Heeren Meesters toe te senden, by de extensie in 't resolutieboek deses casteels breder kan werden beoogt;

item noch oock hoe den Bantamsen Pangeran Pourbaya syn versoeck om eenigh canon alsooq een passe na Bima best geaght zy in beleefde termen al te slaan en te excuseren.

En is den coopman Hendrick Grudop genomineert om als hooft met de gereede scheepen mede na Amboina te gaan en dan aldaar in die provintie vooreerst als opperhooft op Hommoa gecompleyeert te werden, om daer van eenige bequaeme en capace ministers zedient en by toeval by de hant te zyn.

50 d^e. Aghtervolgens het gearresteerte van eersisteren soo senden Haar Ed^l. desen avont per Javaans vaartuygh met een jongen van den sabandar Ocker Ockersze een missive aan den resident Willem Caaff tot Bantam, op heeden geteekent, ende daarnevens een concept protest, hiervoren van gemelt, omme door den resident Caaff soodanigh aan den Engelschen heer agent Francois Boeyert en die vanwege d'Engelse compagnie aldaar resideren over te leveren, en 't welke hieraghter staat geuserceert te werden, alvorens aangehaelt hebbende den korten inhoud van de gemelte missive aan den resident Caaff, behelsende 't volgende:

dat Haar Ed^l. uyt de ontfange advysen genoegsaem was komen te blycken, dat men met alle versoecken en voorspraaken tot de restitutie der vanhier weghzelopene Nederlanders en die men secker wist dat sich ten getalle van wel 8 a 10 man op de Engelse scheepen etc. onthielden omtrent den Engelschen agent Boeyert niets had kunnen obtineren, maar dat hy bovendien sich nogh in 't reclameren van 8 hunner herwaerts geene ene matrosen seer onbeschaamt hadde getoont, en waervan hun reets communicatie en aanbiedinge tot restitutie was gedaan, welke beleefteyt Haar Ed^l. dan node van de natie verwacht hadde, daar zy integendeel geene reden van 't aelouden onser weghlopers begeerden te geven, maar het daarop noch scheenen aen te leggen om onse natie te debaucheren en

op te houden, 't welc tot Compagnies groote prejuditie quam te strecken etc., en uyt welcken hoofde Haer Ed^l. goetgevonden hallen andermaal over 't aanhouden en vervoeren van ons volck door hem resident Caaff uyt name van de Compagnie in der beste en ernstigste maniere tegen de voorsz. Engelschen heer agent Boyert en die van de Engelse natie tot Bantam te protesteren en 't daertoe nu opgestelde en medegaande protest in geselschap van den adsistent van Loveren en den tolek Huygh Booy aan denselven over te leveren en daerop by geschrifte antwoord te versoeken, nemende inwylen nauw reguard op de antwoorden, die den agent soude komen te geven en 't selve van woorde tot woorde na vermogen opstellende, om van alle drie onderteekent te werden en by gebreeke van yets anders ons van te kunnen dienen; sullende den resident bovendien alle devoiren moeten aanwenden om sooveel bewysen als eenigermaten practicabel sy van die weghlopers in handen te krygen en deselve alle herwaarts te senden etc.:

dat de sobere antwoorde van den jongen Sultan op de versogte hulpe tot wederbecominge der voornoemde weglopers vreemt tevorengecomen zy en tegens syne gedaene belofte door Keey Aria Mangonsadana als ambassadeur alhier regelregt is strydende, gelyck by de alsloen alhier gehoude conferentien met gemelte ambassadeur conde werden gesien, en 'twelcke dien heer door den resident andermaal voorgehouden moste werden etc., ende dat Haer Ed^l. alsnogh de mainctenue daerof soo van de Conineq als zyn persoon verwagtede waeren;

dat het verzoek van den Pangeran Pourbiya om eenig yser geschut en een pas voor een vaartuygh naar Bima niet konde toegestaan en op de bequaamste maniere geëxuseert most werden;

dat het doen betaelen van 100 rycdaelders voor berghloon van de seven arme overgecomene matrosen van de chialoup de Winthout voor seer onredelyck gehouden wiert, temeer deselve door noch de Lamponders van alles berooft, als slaven gebruyckt en daerenboven om sich te laten besnyden noch byna gedwongen zyn, 'twelck Mangonsadana ook wel voorgehouden mogt werden en inwylen die summa op 't comptoir Batavia afgeschreven;

dat de geëyste 100 picols loot voor gemelte Mongonsadana door den sabandaar Ockersze nu gesonden wierden;

dat Haer Ed^l. wegens de aangebraghte tydinge uyt Siam als van 't vertrecq onser schepen vandaar etc. wat nader bericht verwaghten en soomde van wat aansien de Siamse ambassadeurs tot Bantam werden gehouden en waerin haer schenckagien bestaan en tot welcken eynde sy naar Vranckryck wierden affzevaerdigt etc., item wat der Johoresen verrigten met de brieff aen Pangeran Coulong sy geweest, mitsgaders hoe sich den ouden Sultan present al aenstelde, wie hy by hem heeft en tot wat eynde de twee nieuwe steene vastigheden op Turtiassa en Canara gebouwt wierden;

dat den meor Mousat Lebe op 't begeren des jongen Sultans wegens eenigh bericht van de goederen van den overleden Jan Steen naar Bantam soude en bereyt was over te komen soo haest syn hangende proces alhier soude wesen afgedaan;

dat het medegaande protest pertinent moste werden gecopieert en soodanigh

ten eersten aan den Engelschen agent overgelevert etc. en 't welck, als vooren geseght, hieronder in syn geheel nu laten influeeren, luydende als volgt.

Protest, gedirigeert en overgelewert aen den heer François Boeyert, agent vanwegens de Honorable Engelse Oost Indische Comp^e., in deselve syne qualiteyt met desselfs presenten Raadt op Bantam uyt name en vanwegen de H^o. Mog. Heeren Staten Generael der Vrye Vereenigde Nederlanden, Zyn Conincklycke Hoogheyt den Heere Willem Hendrick de Derde, Prince van Orangien etc., als derselver Stadthouder, Capiteyn en Admiraal Generael, de Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen van de Generaele Nederlantsche Geoctroyeerde Oost Indische Comp^e., mitsgaders Syn Ed^{ht}. den Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende de Ed^{le}. Heeren Raden van Nederlants India door haeren alhier remorerenden resident Willem Caaff, als daartoe specialyck geordonneert en gecommitteert.

Het en zal nogh en kan UE. niet onbewust maar al te wel bekend zyn de besendinge, die de Hooge Regeringe tot Batavia in de maant September des jaars 1679 met 3 expresse aansienlycke gecommitteerdens, met namen d'E. Isaack Saint Martin, François Tack en Abraham van Riebeek herwaarts aan uwen overleden heer agent Robbert Parker Z^r. heeft gedaan, met regtvaardige klaghten en doleancen over het debauscheren, aanhouden en vervoeren van veele en verscheyde onser dienaren, borgeren en onderdanen, strydig tegens het regt der volckeren ende de gemaekte laeste vreedenstractaten tussen de kroone van Engellant en onsen staat, gelyck deselve gecommitteerdens te dier tyt daerover oock by geschrifte met reden hebben geprotesteert; ende alhoewel onse hooge gebieders tot Batavia naa dien tyt ingevolge der doenmaels gedane beloften door denselven uwen heer agent Parker aan onse heere gecommitteerdens vastelyck hadden gehoopt, gelooft ende vertrouwt dat er na dien tyt niet meer yets tegens de goede bontgenootschap soude werden ondernomen, zoo is sulcx tot Haer Ed^{ls}. hertelycke leetwesen niettemin naderhant successive ende tot den huydigen uure toe contrarie bevonden en by ons gesien door het aanhouden, ophouden en vervoeren van zoovele Nederlantsche dienaren en onderdanen, die hun om haar welverdiende straffe over haer gepleegde moetwilligheden en misdaden te ontgaan, alhier by uw heer agent Boeyer en die van de Honorable Engelse Compagnies natie hebben onthouden en verborgen en bescherminge genoten, gelyck er alsnogh ten desen dage wel een getal van 10 coppen en meer op uwe schepen te deser rhede zyn doende, die wy meer als eenmaelen UE. hebben genoemd en bekentgemaakt wie en waar zy waeren, daar ter contrarie onse hooge gebieders, den Heer Generael en Raden van India tot Batavia, nogh in de voorleden maant January tot betuyginge van haere oprechtigheyt aan uw Eerwaerde door my

ondergeschreven hebben doen aandienen de komste van 2 van uwe nations
 aldaar, dewelcke Haar Ed^{le}. (hoewel zyluyden verclaarden met uwe permissie
 van Bantam herwaarts gegaen en t'eenemael van uwen dienst gelargeert
 te zyn) ende dat deselve Hun Ed^{le}. overboodigh en bereytwilligh waeren
 om die, ingevolge der voorsz. gedaene notificatie, op uwe wettige reclamatie
 aanstonts terugge te senden en te doen overleveren, gelyck Haar Hoog Ed^{le}.
 alsnogh zyn presenterende en bereyt om te doen, in die niet alleen redenmatige
 maar ook niet min billycke verwagtinge, dat uw Eerwaarde oock zodanigh
 omtrent des Compagnies weghgeloep en tot nogh onder uw haar onthoudende
 dienaeren en onderdanen soudens hebben gehandelt; maar ter contrarie tegen
 alle regten en den bant van goede unie, vrient- en nagebuurschap gebleken
 zynde ende alsnogh blykende dat daaromtrent dagelycx meer en meer van
 uw Eerwaardens werden verkortet en op onse klagten niet anders dan
 bespottet, zoo is het dat onse Hooge Overheyt haer tegenwoordigh niet langer
 hebben kunnen onthouden maar integendeel haer genootdruct gevonden
 tot conservatie van Haer Ed^{le}. regt, als zynde een zaeke van pernitiensen
 gevolge, daartegen intyts te voorsien en oversulex my ondergeschreven,
 als haren resident vanwege den Nederlantsen staat in India hier ter
 plaatse, geordonneert en aangeschreven om over de voorverhaelde onredelycke
 en onwettige proceduren in 't aanhouden en ontvoeren haerer dienaeren en
 onderdaenen, die niet alleen, als vooren geseght, direct strydigh zyn tegens
 het algemene regt der volkeren, 't welck onder anderen voortgebracht
 hebbende de republicquen, commertien, contracten en straffen der misdadigers,
 oock tot bestendighmakinge derselver niet en gedooft nogh en will dat
 den een des anders ondersaten, voornementlyck die door misdaden strafbaar
 of door schulden aan de Justitie of crediteuren verbonden zyn, zoude mogen
 aanhouden, veel min substraheren, verleyden en vervoeren, maar oock tegens
 de gemaekte vredenstractaten tussen den Doorluchtigsten Conincq van Groot
 Brittanien en de Hoogh Mogende Heeren Staten Generael in de jaeren 1667
 en 1674, en waaraff by 't eerste gestipuleert en niet sonder wedersytse
 groote reden gesproocken wert in 't 15 en 16 en by het laeste by renovatie
 van dien in het 7de articul, uyt name van onse souverayne en hooge gebieders
 tot Batavia in voldoeninge van de voorsz. tractaten noghmael en haestelyck
 mits desen instantelyck te versoecken de prompte restitutie en overleveringe
 van alle zoodanige Nederlanderen als er sigh tegenwoordigh te deser plaatse
 onder uwe bescherminge of op uwe scheepen en in uwe logie haer bevinden
 en onthouden, mitsgaders dat in toekomende alle verdere overkomende
 fugativen niet mogen geholpen of aangenomen en beschermt, maer integendeel
 afgewesen en op gedane reclamatie ten eersten weder overgelevert werden,
 en dat wy by contrarie uytcomste en weygeringe van dit redenmatigh en
 ernstigh versoeck en verwagte satisfactie uyt den name als in de hoofden
 deses zyn genoemt tegen den heer François Boeyer, als agent der Honorabile
 Engelse Compagnie in deselve zyne qualiteyt, en die van zynen Raedt als

maght hebbende om sulcx te beletten en dienvolgens gehouden sulcx te verhoeden, absolutelyck protesteren, gelyck wy doen by desen, van door het successive en nogh dagelycx voorvallende ophouden en vervoeren onser dienaren en onderlanen ten hoogsten beledight te zyn ende te werden, en tot welckers herstellinge, restauratie ende verdere verhoedinge onse Hooge Overheyt wel expres gesint blyft haer recht deswegen te vervolgen ter tyt en plaatse daar en zoo deselve te rade werden sal, met betuyginge eghter, daarmede geensints voornemens te zyn de goede correspondentie met haere bontgenoten te staken of yets het minste daartegens te ondernemen, alsoo niet anders dan een goede overeenkomste zoeken te betrachten; maar ter contrarie onse Hooge Overheyt in desen deele tegens alle regt van UE. geen genoegdoeninge op dit ons reghtmatig versoeck kunnende bekomen, zoo sal deselve alsdan genootsaekt werden haerselve met zoodanige middelen voor verdere schade te behoeden, als Haer Ed^h. met reden zullen bevinden nodigh te wesen en oock nootsaekelyck moeten by der hant nemen.

Op alle 't welck, gelyck hiervooren geseght staat, wy dan ten spoedigsten UEd^h. antwoord 't zy in effecte, dat is met overleveringe onser fugativen, off in geschrifte zullen verwaghten, en onderwylen zal ick zyn en blyven etc^a.

(Onder stont:)

UE. dienstbereyden vrunt en dienaer

(Was getekent:)

WILLEM CAAFF.

(Terzyden stont:) Bantham in de Nederlantsche logie den ..
February 1681.

31 d^o. 's Namiddags wert ons per een expres inlants vaartuygh met een souroan of bode van Crain Bissee van Cheribon toegebraght een missive, door den commissaris Jacob van Dyck en raat den 27^{en} deser aldaer aen Haer Ed^h. geschreven, behelsende onder anderen in substantie 't volgende:

den capteyn Jochum Michielse (volgens becomen advis) was met 't geheele gros der maght van Nederlanders en Macassaren onder eenige der voornaemste hoofden van Crain Bissee, die in persoon op Serrebou was gebleven, item een goet gros Serrebou Javanen tot halverwegen naer Goelongon geadvanceert, vindende de wegen overal onbruikbaar en met voetangels beset, tegens denwelcken dien rebel eenige troepes om te recognosceren uytgesonden hadde; en stondt (volgens gerugten) den bekenden rover Namroet, die sich omtrent Galo onthield, met denselven te conjungeren, 't welck een gewenste saake soude wesen, om alsoo die twee vogels na de hope tegelyck te kunnen attrapperen, temeer den Damang Tinbangantang Tsandra Wangsa, hoeft tot Bandon en andere negoryen suydwaerts van Gouloungon gelegen, sich gereethielden met omtrent 5000 man om den rover Goelongon etc^a. mede te komen bespringen;

de 5 Cheribonse Princen thoonden sich omtrent de directie van d'E. Compagnie over haer lant en volkeren vergenoegt te wesen, hebbende Wiera Sasmita alleen

de sabandaarsplaats aanbevolen en nevens hem voor yder der jongere broeders een schryver gestelt, om de incomsten jaerlyx byeen te brengen en onder de 3 gebroeders volgens Haer Ed^l. ordre verdeelt te werden, zynde wyders by deselve Princen geaght nootsaakelyck te wesen, dat onse aldaer opgeworpene vastigheyt, soodanigh die nu was, in wesen en noch beset diende te blyven, aangesien de landen daer allomme nogh in geen volcomen ruste gebragt waeren, ten welcken eynde van Haer Ed^l. versochten, datter 50 Nederlanders onder een goet opperhoofd op haere costen en onderhoud nevens een gedeelte van 't canon ter leen tot haer securiteyt aldaer mogte werden gelaten, met verder instantie om ten eersten een sjap tottet drucken op de passen te mogen erlangen;

de tholvryheyt, d'E. Compagnie toegestaan, was ter ordre van de Princen door gommesslagh aan de boom en op de passer alom bekendgemaakt en soomede, dat niemant als de Compagnie eenigerhande cleeden, amphioen etc^a. in 't lant van Cheribon soude vermogen aan te brengen;

den Javaan Wangsa Tano, hooft tot Pagadeen, was wegens de betigte trouwloosheyt, in 't veroveren van Samadangh gepleegt, onschuldig bevonden, temeer men bespeurt hadde, denselven door Chiliwidara met geweld naar Bantam vervoert en by 't overgaen van Samadangh niet present geweest te zyn, schynende die beschuldiging alleen uyt eersugt van Carta Joula voortgecomen, om door dat middel die plaats mede onder syn gebiet te trecken, en daerom was den E. van Dyck alsnu niet meer bedugt om de regeeringe van Pagadeen door denselven by teruggekome als voorheen te laeten waernemen;

de Samadangse vrouwen, in 't huys van Chiliwidara gevonden en door de Dains Sitoedjon en Boerane naar Cheribon afgebragt, waeren aan den Pangeran Ranga Gompol weder ter hant gestelt etc^a;

met seeker inlants vaertuygh waeren naar Cheribon van Bantam komen vlugten 17 Macassaeren, dewelcke den Crain Bisse met kennisse van d'onse onder sigh getrocken hadde, gelyck alles breder by 'taenkomend brieffboek en verbael staat aengehaelt.

Aghtervolgens het geresolveerde op den 24 deser soo vertrecken hedenavont per inlants vaertuygh met den inlants corporael Gabriel Cardosa weder terugge naar Tanjongpoera de 5 vandaer gecomene Balyers van Sacrajouda en Wangsa Naya en daernevens 3 onser Balysche ingesetenen officieren als: Salack vaandrigh, Wayan Capal en Catoet Pakisan sergeanten, nevens nogh thien mannen, omme de Balyers in de Craoangse bovenlanden onder voorsz. Sacra Joula en Wangsa Naya etc^a. van des Compagnies goede wille tot hun te verseecken en tot het afkomen na herwaarts te persuaderen etc^a., gaande bysyden dien met noch een ander vaertuygh met provisien voor ons guarnisoen van 55 sacken rys, 514 rd^a. contant en eenige kleeden, nogh mede den boekhouder Zacheus de Jager, om aldaer de verstreckinge aan de Nederlantse en inlantse militairen te doen, en medenemende ook een missive aan den vaandrigh Jan Bervelt voornoemt, op heeden geteekent en van soodanigen verderen inhoute, doch van geen sonderling belang als over de voorsz. Balyers etc^a., als by 't affgaande brieffboek is te sien.

Heden ter vergaderinghe door den E. Heere Directeur Generael verthoont zynde een memorie van verscheyde parthyen coopmanschappen, die zedert primo September 1679 tot ultimo Augusty 1680 op de aengebragte carguasoenen alhier tot Batavia te kort en oock sommige te over ontfangen syn, soo is naer gedaene examinatie goetgeaght 't een en 't ander tot vereffening op reequeningh van winst en verlies te laten tegen malcander vereffenen.

Ende aengesien de provisiemagnasynen door verscheyde verhinderingen zedert den jaare 1677 noyt exact syn kunnen werden opgenomen, dat althaus ter ordre van den Heere Directeur door 4 expresse gecommiteerdens geschiet zy volgens derselver overgeleverde memorie en rapport de dato ultimo Augusty 1680, soo is goetgevonden, vermits de dispenciers na examinatie daerover niet wel en hebben kunnen werden aengesproken, het voorsz. te kort bevondene en leccagien tot vereffeninge der magnasynen almede op winst en verlies ongetacxeert te laten afschryven.

Gemerckt de plaats van equipagiemeester alhier met 't vertreck van den E. Jacob Geus in November verleden naar het vaderlant is komen open te vallen, en den schipper Harman Lodewyxe van Enckhuysen by dat werck al lange onder denselven zy geverseert en gebruyckt en zedert November des voorleden jaar die functie by provisie tot genoegen oock heeft waergenomen, soo is alsnu geresolveert denselven tot equipagiemeester van Compagnies grooten ommeslagh alhier alsnu absoluut te verkiesen en aen te stellen.

Oock is na resumptie der verklaringe van de bevondene onbequaemheyt van 't schip den Eendragt verstaan 't selve af te leggen en 't selve in plaats van 't oude Dort, dat nu verkogt (1) sal werden, alhier ter rhede tot een onderlegger te doen gebruycken.

Wyders is noch over eenige saken van Palembangh, item de besendinge en voldoeninge van den eysch voor de Caap mitsgaders wegens 't proces tusschen den E. Vincent van Mook, landdrost ten platten lande, en desselfs huysvrouw Margareta Pessart alsulx gebesoigneert en gearresteert, als by 't resolutieboek deses casteels en de daerby geïnserceerde requesten en advisen dierwegen in 't breede staat aengehaelt.

In dese voorleden maant January syn alhier ter steden uyt verscheyde om- en afgelegene plaatsen aengekomen een nomber van 123 stux soo groote als

cleene vaartuygen, tesamen bemant met 570 coppen, hebbende

soodanige coopmanschappen, leeftogten en andere

behoeften alhier aan en ter merckt gebragt als

hieronder vervolgens specificce staat

aengewesen, namentlyck:

28 stux vaartuygen van Cheribon met 114 man, $55\frac{3}{4}$ lasten rys, 14319 stux diverse zuyker, 119 potten oly, 6500 bossen ajuyn, $\frac{1}{2}$ last swarte boontjes, 200 stux aarde tresselen, 5200 stux gesorteerde gedroogde vissen, 5 picols camirys fruyten en 188 picols en 65 cattys peper;
28 stux vaartuygen transportere.

(1) Er staat: *verkoogt*. Het uittreksel in margine: *'t oude dort te vercopen*.

- 28 stux vaartuygen per transport.
- 2 stux van Javana met 14 man en 2435 canassars diversze zuyker, 500 stux gesorteerde gedroogde vissen, 80 d^{os}. balken, 800 bossen loock en ajuyn, 400 d^{os}. tamerinde en 2 picols Javaans annys;
- 7 stux van Zamarang met 28 man en 20000 diverse zuykeren, 2 lasten groene cadjangh, 600 stux stroye lacken, 2 picols anys, 19 d^{os}. tamarinde, 9 lasten rys, 1 d^o. zout, 41 potten oly, 5 picols Javaans anys, 25 d^{os}. camirys vrughten, 200 bossen rottangs en 500 stux divers gedroogde vissen;
- 4 stux van Grisee met 16 man, 3 picols wasch, 3000 stux diverse gedroogde vissen, 1 last rys, 1 d^o. groene cadjanghs, 19000 bossen diverse zuyker en 2½ picols gedroogt hertevleesch;
- 12 stux van Paccalongon met 48 man en 35¾ lasten rys, 800 bossen pady, ½ last witte boontjes, 22 potten oly;
- 23 stux van Tegaal met 92 man en 62¾ lasten rys, 1400 bossen pady en 1700 d^{os}. zuyker;
- 5 stux van Banjer met 12 man en 75 picols en 5 cattys peper, 5 potten oly, 600 bossen rottangs en een last rys;
- 2 stux van Biema met 24 man en 35½ lasten rys, 100 picols sappanhout;
- 2 stux van Japara met 11 man en 60 canassers zuycker, 70 stux balckiens en 100 bossen pady;
- 11 stux van Indermayoe met 44 man en 31½ lasten rys en 1600 bossen pady;
- 2 stux van Pamanoekean met 8 man, 130 stux balcken en 800 bossen pady;
- 1 stux van Timor met 12 man, 20 lasten rys, 2 picols wax en 50 d^{os}. sappanhout;
- 3 stux van Toelombauwa met 12 man, 3500 stux oude clappus, 43000 d^{os}. oude pinangs en 260 d^{os}. potten en tresellen;
- 2 stux van Johoor met 18 man, 3500 stux dammers, ½ last zagoe, 200 stux deekcadjang en 1 picol thin;
- 1 stux van Caliwonge met 4 man, 1½ last rys en 20 canassers met ajuyn;
- 4 stux van Terbaya met 16 man, 5⅝ lasten rys, een d^o. zout;
- 2 stux van Sambauwa met 13 man, 6 lasten rys;
- 1 van Damack met 4 man en 2 lasten rys;
- 2 van Zumor met 8 man en 3½ lasten rys;
- 1 van Baly met 6 man en 10 stux slaven en slavinnen;
- 5 van Mangoray met 16 man en 15 stux slaven en slavinnen;
- 1 van Kempongh met 4 man, 800 bossen diverse zuycker, 1 p^l. wax en 1 d^o. casumba;
- 1 van Salandjangh met 3 man en een last rys;
- 1 van Sombar met 4 man en 3½ last rys;
- 1 van Barbos met 4 man en 3¾ last rys;
- 1 van Bliton met 5 man en 3000 stux parrings;
- 121 stux vaartuygen transportere.

121 stux vaartuygen per transport.

1 van Tanjongpoera met 10 man en 2000 stux bamboesen;

1 van Atchin met 20 man, 110 taylen gout. 7 picols cattone garen.

50 d^{os}. anys en 5 d^{os}. taback;

Summa 123 stux vaartuygen, welckers generalen aanbrengh in 't volgende bestaan heeft, als te weten:

264	lasten rys;	$\frac{1}{2}$	last witte boontjes;
58814	stux als canassers diversze	6	picol wax;
	zuycker;	23	stux slaven en slavinneen;
187	potten oly;	1	last groene cadjangh;
6300	bossen ajuyn;	$2\frac{1}{2}$	picols gedroogt hertevlees
$\frac{1}{2}$	last swarte boontjes;	3500	stux oude clappus;
200	stux aarde tresellen;	45000	d ^{os} . oude pinangh;
7200	d ^{os} . gesorteert gedroogde vissen;	260	d ^{os} . potten en tresellen;
30	picols camirys vrughten;	1	picol casumba;
188	d ^{os} . en 63 catty peper;	5000	Blitouse parrings;
280	stux balcken;	2000	stux bamboesen;
820	bossen ajuyn en loock;	5500	d ^{os} . dammers;
900	d ^{os} . tamarinda;	$\frac{1}{2}$	last zagoe;
59	picols Javaanse anys;	200	stux deckcadjangs;
600	strooye zacken;	200	bamboesen met oly;
2	lasten zout;	1	picol thin;
800	bossen rottangs;	110	thaylen gout;
4700	d ^{os} . pady;	7	picols cattone garen;
130	picols sappanhout;	5	d ^{os} . taback.

Daarentegen zyn weder vanhier naar de ondergenoemde diverse quartieren vertrocken een getal van 113 stux vaartuygen zoo groot als cleen, die tezamen hebben weghgevoert de onder gespecificeerde coopmanschappen en whaaren, als volgt:

39 naar de Oostcust van Java met 4741 rd^s. aan gesorteerde cleeden, 107 rd^s. divers porceleyn, 88 arack, 5900 amphioen, 14 poetsiock, 56 poeyerzuycker, 24 oudt yser, 23 massoy, 10 commyn, 15 oudt loot, 15 d^o. coper;

13 naar Cheribon met 1027 rd^s. diverse cleeden, 123 amphioen, 120 amphioen, 20 Japans goudt, 10 aan Engelse chergie;

2 naar Banjer met 590 verscheyde cleeden, 12 ysere pannen, 3 benjuin en 4 aan porceleyn;

5 naar Sumbawa met 1112 rd^s. gesorteerde cleeden en 3 aen oudt yser;

1 naar Macassar met 18 rd^s. aan vloersteen, 100 gommelack, 50 kopere theeketels, 24 muskovade zuycker en 20 aen rosenwater;

4 naar Biema met 917 rd^s. aan diverse cleeden, 10 massoy, 15 oudt yser, 12 radix China, 45 porceleyn en 48 rd^s. aan copere loyangs;

66 stux vaartuygen transportere.

66 stux vaartuygen per transport.

1 naar Damack met 40 rd^s. aan cleeden;

1 naar Sombar met 90 rd^s. aan cleeden;

1 naar Japara met 40 rd^s. aan cleeden;

4 naar Terbaya met 120 rd^s. aan cleeden;

2 naar Bantam met 120 rd^s. aan nieuw staaffyser, 450 diverse Japanse comptoiren;

1 naar Timor met 60 rd^s. arack, 6 Macassarse parrangs, 80 diverse cleeden;

1 naar Samarang met 40 rd^s. Chinees gouddraat en 60 aan amphioen;

16 naar Tagal met 1160 stux gesorteerde cleeden en 20 commyn;

9 naar Paccalonge met 750 rd^s. aan gesorteerde cleeden en 10 amphioen;

1 naar Saladjangh met 50 rd^s. aan cleeden;

1 naar Grisse met 110 rd^s. aan gesorteerde cleeden;

4 naar Indermayoe met 250 rd^s. aan gesorteerde cleeden;

1 naar Caliwongen met 50 rd^s. aan cleeden;

2 naar Barbos met 110 rd^s. aan diverse cleeden;

1 naar Amboina over de cust Java met 145 rd^s. aan cattoene garen, 17 soethout, 550 diverse zuycker, 550 amphioen, 50 vloersteen, 50 benjuyn, 105 gesorteert porceleyn, 57 copere theeketels, 105 arack, 4 tabaxpypen, 16 copere becken, 58 d^os. calckdosjens, 15 swart-hegte messen, 250 diverse anys, 57 copere gommen, 42 d^os. loyangs, 5 massoy, 15 drinckglazen, 10 copere draat, 5 copere lampen, 3 d^o. pinanghbecken, 25 cassumba, 10 Chinese kammen, 15 cleyne Japanse comptoirtjens, 7 theepotjens, 15 eliphantstanden, 60 diverse zyde, 5 Chinese koussen en 8 rd^s. aan lancquas;

1 naar Mangeray met 96 rd^s. aan kopere loyangs en 258 diverse cleeden;

2 naar Johoor met 50 rd^s. aan oudt yser, 627 gesorteerde cleeden, 25 amphioen en 10 jentangh;

tesamen 115 stux vaartuygen, hebbende gesamentlyck vervoert zoodanige goederen en coopmanschappen als hieronder tesamengetrocken na de opgevinge by die van den generalen ontfangh wert aangewesen, te weten:

11872 rd ^s . aan diverse gesorteerde cleeden;	60 rd ^s . verscheyden goudtdraat;
259 — d ^o . porceleynen;	10 — Engelse chergie;
4470 — amphioen;	12 — ysere pannen;
14 — poetsiock;	65 — benjuyn;
253 — arack;	48 — vloersteen;
410 — diverse zuycker;	100 — gommelack;
72 — oudt yser;	87 — kopere theeketels;
40 — massoy;	20 — roosewater;
30 — commyn;	12 — radix China;
15 — oudt loot;	120 — nieuw staaffyser;
15 — d ^o . coper;	465 — diverse Japanse comptoiren;

6 rd^s. Macassaarse parrangs;
 186 — kopere loyangs;
 10 — jentangh;
 145 — cattoeene gaeren;
 17 — soethout;
 7 — theepotjens;
 4 — tabaxpypen;
 16 — kopere bekkens;
 38 — d^o. kalckdoosjes;
 15 — swarthegte messen;
 250 — diversen anys;
 57 — d^o. kopere gommen;
 15 — drinckglasen;
 10 — coperdraat;

3 rd^s. d^o. lampen;
 5 — d^o. pinangheckens;
 25 — cassumba;
 60 — diverse zyde;
 10 — Chinese kammen;
 5 — d^o. koussen;
 8 — lancquas.

Summa 19517 rd^s. in 't geheel aan diverse uytgevoerde goederen, en buytendes zyn er noch 3 ledige vaartuygen met behoorlycke passe naar diverse plaatsen affgegaen, die volgens aan- en opgeven niet met allen anders hebben medegevoert.

Conform de gehoude notitie der dootgravers zyn in de afgeweekene maant binnen en buyten in dese voorstadt onder de Christenen overleden en op de ordinarie begrafplaatsen ter aerde gebraght:

	58 Comp ^s . dienaren;
	4 burgers;
	5 Nederlandtse vrouwen;
	8 d ^o . kinderen;
	5 Mardykers of inlantse borgers;
	5 d ^o . vrouwen;
	16 d ^o . kinderen;
	2 slaven en slavinnen;
summa	81

coppen, sonder dat onder dit getal eenige onchristenen als Javanen, Chinesen, Mooren, Balyers, Macassaren of andere heydenen alhier remorerende werden gereekent, als van dewelcke noyt notitie en wert gehouden.

Daerentegen syn in deselve tyt alhier in de Christelycke kercken en gemeente weder gedoopt de volgende kinderen, als:

	14 Nederlandtse;
	53 Portugeese inlantse;
	1 inlantse der Maleytse gemeente;
t'samen	68

kinderen, maar hoeveel meer der soo onder de swarten en alle andere vreemde inlantse ingesetenen werden gemaakt en geboren, dat is oock niet op te brengen noch te raden, maar konnen na gissinge all een groot getal maandelyx uytbrengen.

Oock zyn in gemelte maant in de voorgeciteerde kercken deser stede in den houwelycken staat bevestight:

10 Comp^s. dienaren;
 3 Nederlantse borgers;
 4 Mardykers;
 in 't geheel. . 17 paaren.

Op den 18 deser maant January zyn by den Agtbaren Raet van Justitie over begaene misdryven publyquelyck gestraft en alhier geëxecuteert de volgende delinquanten, namentlyck:

Pieter Alexander van Sluys in Vlaandern, burger, en Tambouco, Chinees inboorlingh, over begaene manslagh aen den boekhouder Sebaldus Eyckbergen den eersten onthoofd en den Chinees opgehangen;

Sara van Mangala, weghgelopen slaeff van Khouko Chinees, opgehangen als hooft van parthy geboefte over diverse gepleegde roveryen aen 's Comp^s. bontgenoten tot Cheribon;

Daniel van der Lippe van Rostock over begaene manslagh aen den matroos Jan Danielse van Schotlant geharquebuseert, als zynde de sententie om onthoofd te werden soodanigh gemitigeert;

Christoffel Hans van Coninxbergen, smit, over gepleegde diverye en huysbraak ten comptoire Timor hier gegeesselt, gebrantmerkt en voor 3 jaer in de kettingh nae de Westcust gebannen;

Jan Cuyper van Brugge, bosschietter in 't Casteel, 3 mael gewipt en Jan Prenten van Hoorn driemael gekielhaelt en beyde 3 jaeren in de ketting nae de Westcust gebannen over 't weghvlughten nae Bantam en dat den laasten een ander gequetst heeft;

Jan van Boegys en Coridon van Mallabaar, slaven van Gerrit Blanckelaer, en Jan Swart, lyffeygen van Hendrik van Veen, over dat den eersten saffraen uyt 's Comp^s. packhuys gestolen en aan de andere twee om te vercoopen gegeven, Jan van Bougys met een koorde om den hals de justitie aen te sien en voor al syn leven, item Coridon voor 12 jaer mitsgaders Jan Swart voor ses jaeren in de kettingh gekloncken en alle drie gegeesselt en gebrantmerckt;

Helena van Macassar, slavin van den coopman Steven Schorer, gegeesselt en op haer reghter wangh gebrantmerckt mitsgaders voor al haer leven in de kettingh nae de Caap gebannen, over dat getragt heeft met toveryen en besweeringen haer lyffvrouw van haer afkeerig te maeken etc^a.;

Rebecca van Simbauwa, slavin van juffrouw Caesar, mede gegeesselt en na de Caep als Comp^s. slavin gebannen, over dat yets by haer heeft gedragen om daarmede te beletten dat haer juffrouw haer niet soude kunnen straffen etc^a.

Hiervoren onder dato 6 deser eenige aenteekeninge van de by ons beoogde comeetsterre gecoucheert synde, met belofte omme by wederverschyninge eenige nader observatie hier aghter dese maant te voegen, soo is deselve van den 6 tot

den 24 deser nogh gesien geworden, hebbende haeren cours verandert ofte gehouden soodanigh als uyt het onderstaende kan werden gemerckt en beoogt:

den 8 January des avonts omtrent half seven sagh men deselve comeet in Pegaso boven de zuydelyckste poot; de staart liep door de klaare scheat en Andromeda tot onder de klaare in Persei zyde;

den 11 d^e. omtrent ten aght uuren was de comeet geresen een weynigh zuydelycker als de klaare scheat; de steert liep daerdoor heen en door Andromeda tot onder de klaare in Persey zyde;

den 13 d^e. by 9 uuren stont de star ontrent het hof Andromeda en nogh wel 5 graden westelycker;

den 15 ontrent 8 uuren was zy omtrent een graad westelycker als het hooft van Andromeda en den 16 bedeckte sy hetselve;

den 19 was de star geresen tot den rugh van Andromeda 6 graden van het hooft, 10 graden van de gordel en 15 graden 54 minuten van de vleugel Pagasi;

den 21 verthoonde zy haer in 't zuydelyxste eynde van de gordel Andromeda, stond 16 graden van de voet Andromeda's, 53 graden van de klaare in Persey zyde en omtrent 57 graden van de Plejades;

den 22 was de comeet 15 graden van de voet van Andromeda, 15 graden 28 minuten van de klaare in 't hooft des Rams en 51 graden 46 minuten van de klaare in Persei zyde;

den 24 wierde de star gesien boven de klaare in den gordel Andromeda, 51 graden 46 van de Pleyades, 28 graden 46 minuten van de klaare in Persei zyde, 53 graden 10 minuten van 't hooft van Medusa; de steert liep midden door de zuydelyxste voet van Andromeda en de Triangel tot de zyde Persei.

Godt de Heere zy gebeden ons van zyn plagen te bevryden, en door dese hoewel geen onnatuurlyke tekenen tot beteringe des levens en heyliginge van Synen grooten name op te wecken. Amen.

February Anno 1681.

2 February. 's Middags senden Haer Ed^{ls}. per eenige terughkeerende Balyers te lande naar de Craoangse landen een duplicaetbrieffie aan den vaendrigh Bervelt tot Tanjongpoera, waarvan de origineele op eergisteren met provisievaertuygh reets afgegaen zy, gelyck onder dien datum staet te beoogen.

's Avonts komt alhier van Siam ter rheede te retourneren de fluyt het Huys te Spyck met verscheyde missives, door den oppercoopman en opperhoofd Aernout Fae etc^a. en desselfs secunde, den coopman Albert Hopman, soo in 't generael als particulier in de maent December jongstleden aan Haer Ed^{ls}. soodanigh geschreven als hieronder vervolgens staet aangewesen te werden, welckers sommiere inhoud oock sullen noteren, ende daernevens besyden dien nogh twee brieffjens van den Coningh van Siam en den Oya Berckelang mede aan dese Hooge Regeeringe syn overgebracht, dewelcke hieraghter op syn tyt naer gedaene inhalinge en vertaelinge mede staen geinsereert te volgen. De brieven zyn van den E. Faa en raat van den 17 November verleden jaers in copey per de fluyt de Voorsigtigheyt tevooren herwarts geschreven en tot nogh niet ontfangen, waarby oock men ⁽¹⁾ gesproocken van nogh een missive van den 19 November 1679, herwarts gecarteert, en haer origineel, per een vreemt scheepje onvolbragten reyse terugge toegebracht, item origineel van den 26 December 1680, per dese fluyt 't Huys te Spyck Haer Ed^{le}. toegepast, nevens nogh twee particuliere brieven, 'teene van 't opperhoofd Aernout Faa en 't ander van den secunde Albert Hopman over en tegens haer verscheelen in ⁽²⁾ beschuldigingen tegens elcanderen, beyde mede in dato 26 December 1680 met eenige aenhorende documenten aen Haer Ed^{ls}. toegepast en hoewel onaengenaem opgeoffert, behelsende de eerste gemene copie missive, door den E. Faa en den coopman Nicolaes Blom onderteeckt geweest, van den 17 November anno passato 't volgende voor nieuws:

den Engels coopman Fredrick de Boessy, in 't laest van July 1679 met een schult van 3000 rd^s. aan den Siamsen Koningh en zyn scheepje naar Tonquin vertrocken, was tot nogh niet weder te voorschyn gecomen en soude volgens de gerugten in gemelte Tonquin in arrest genomen wesen;

⁽¹⁾ Misschien te lezen: *wert*.

⁽²⁾ Mogelijk: *haer verschillen en*.

uyt verscheide plaatsen waeren in Siam 59 vreemde scheepjens en andere vaartuygen zedert October 1679 tot October 1680 aengekomen en in die tyt vandaer weder naer diverse quartieren 65 stux soo scheepjens als vaartuygen vertrocken, daeronder de vry Engels coopman meester Lampton, naer 't verongelucken van zyn scheepje weder met een gecogte vrymanschialoop in Siam aengelant, hebbende van syn verdroncken carguasoen niets opgevischt konnen werden, sulx denselven eerstdaegs weder naer Suratta stinde te vertrecken;

het Engels opperhooft met de mindere haerer dienaren, in Siam residerende, waeren met een haerer scheepjens anno voorleden van Bantam nae Siam gesonden, gelast haer volck en residentie vandaer te lighten, dogh sulx was nogh niet geëffectueert en van 't toekomende oock niet seeckers te seggen, alsoo zy sonder 't afbetalen hunner considerabile schulden aan den Coningh niet light stonden gelargeert te werden; hun resident op Sangoor hadt sigh kort voor 't overgaen van die plaets per een inlants vaertuygh met eenige aen de hant hebbende coopmanschappen nae Riouw op de Maleytse cust begeven, vanwaer hy jongst tot in Siam met wat peper en rottangh aengelant was;

hun scheepje, jongst naer Andragiry afgevaerdigt, was in de straet Sincapoera verongeluckt en een derselver scheepjes, van Bantam anno 1679 daer aengekomen, na gedaene reparatie weder naer Madraspatnam met 1000 picols coper etc^a. in compagnie van een ander particulier scheepje van M^r. George Wyth vertrocken;

seecker particulier Engels scheepje, 1679 met porceleynen, aguilhout etc^a. naar Mocha afgesonden en weder in Siam gekeert, rugten zy dat op haer goederen aldaer wel 4 à 5 centos geadvanceert soude hebben, ten principaelen ontstaen mits uyt Suratta en andere plaatsen niet veele scheepen doen in Mocha overgeromen waeren, maer gemerckt op der Engelsen berigten weynigh staet te maecken zy, soo wiert aan de waarheyt van al dat seggen al vry getwyffelt;

het France schip de Voiltour, daarvan in de voorleden maent gesproocken zy, dat het op Bantam met 5 Siamse gesanten aan den Conincq van Vranckryck was verscheenen, soude op 't ontbieden van den overleden Fransen bisschop Don Pedro, in Siam geresideert hebbende, tot overvoer van gem. gesanten naar Vranckryck, ja selfs, soo men rugte, aan den paus van Romen, uyt Souratta over Cormandel aldaer gesonden geweest syn, hebbende een expres opperhooft medegebraght (alsmede een vry Frans coopman) om in Siam te resideren en handel te dryven, nevens een carguasoen van 474 corgies diverse cust- en Suratse kleeden, 600 picols Hollants yser, 10 picols spyckers, 140 picols poetchioek, 80 picols gesuyverd wierook, 30 picols caatchia, 22 cassen roosewater, 110 picols cattoen en over de 500 picols roode aarde, party Surats leer en diverse alcativen etc^a. boven 't geene den voorsz. vry coopman en eenige officieren hadden; dese nieuwe France negotianten waren met hunne gedaene schenkagien, bestaende in rare glaswercken, manufacturen en 2 à 3 stux cleyn metaal canon by de Siamse Mayesteyt beleeft geaccepteert mitsgaders in de stadt een huys tot woningh en bergingh hunner coopmanschappen vergunt, en van welckers verder gedoente men naderhant duydelicker beright soude geven, en soude oocq volgens de gerugten een hunner scheepjes op Tanassery ten

handel gecomen en haerluyden voornemen wesen om de Golcondase Mooren overal te vervolgen en sigh over de voorheen geleden schade, bysonder in 't veroveren van St. Thome, te revengieren, waertoe zy oock van hun te verwaghten maght in India naar gewoonte vry veel hadden opgegeven;

de vaart des Conings van Siam etc^a. scheen nogh al aen te wasschen, hebbende onder anderen een groot schip met parthy thin, coper, aguilhout, zuycker etc^a. ten bedrage van 15000 rd^a. naar Persia geëquippeert met een ambassadeur, versien van een present, soo men rugte, van 4 duysent rd^a. aan dien Coninck etc^a., sulx dat het scheen den Siamsen vorst sigh allerwegen wilde rugtbaar maken.

De tweede gemene missive, door den oppercoopman Aernout Faa en den raat in Siam aan Haar Ed^{ls}. geschreven de dato 26 December passado, dicteert onder anderen hoe het France schip de Voiltour, hiereven gemelt, de reyse over Bantam na Souratta stondt te nemen, beladen met coper, thin, sappanhout, rys, oly etc^a., en met welcken bodem 3 mandorins des Siamsen Coninx als ambassadeurs, verselt met een suite van 30 à 40 personen nevens eenen Francen pater, die de Siamse taale kundigh was, om hun gesanten in 't overleveren haerer brieven en 't volbrengen haerer affaires omtrent Syn Mayesteyt van Vranckryck te dienen, na Bantam waeren overgevaeren, wesende deselve missive, die eenlyck in hoofse complimenten soude bestaan, op een fyn geslagen goude plaat gegraveert en voorts in een daartoe bereyt kasjen met gesteentens verciert gelegd, dogh die aan den paus van Rome maar op ordinary gout- of silverpapier geschreven, bestaende de geschencken aan Zyn Mayesteyt van Vranckryck ten meerendeele in twee jonge eliphanten, item party Japanse en Chinese lackwerken, mitsgaders een gedeelte reynoceroshoorns en aguilhout etc^a., boven 't welke de gesanten nogh een quantiteyt peper, fyne lywaeten en andere cleenigheden tot haere te doene guastos medegegeven waren, welck overvoeren deser Siamse ambassadeurs door de Francoisen ende 't gewoel van die natie wel van eenigh verder consequentie (die men daeruyt tot nadeel van de Compagnie bedugten moghte) soude kunnen werden, hoewel men het contrarie magh hoopen en dat deselve wel in roock verdwynen sullen;

op den 29 November had men in Siam almede de groote staartstarre beoogt dogh duysterlyck, maar op den 13 December daeraen konde men deselve op den helderen middagh digt aan de sonne en vry onderscheydender als voorheenen sien etc^a.

De derde missive, door den E. Faa aan Haar Ed^{ls}. particulier geschreven, behalven oock nogh eene aan d'Heer Gouverneur Generael de dato primo December passado, verselt met een nader byvoegsel van gemelte Faa dato 26 December daeraen met 6 stux documenten, tot de missive gehoorende, spreekt alleen van zyn debatten en klaghten tegen den ondercoopman en secunde Albert Hopman, en weder de missive van den secunde persoon Albert Hopman, gedateert 26 December, behelsende oock anders niet als ten principalen van de geresene verschillen tusschen geciteerde opperhoofd en hem tweede persoon, gelyck de extensien van de voornoemde missives en 't verdere raakende Compagnies ommeslagh ten voorsz. comptoire Siam by 't aancomend briefboek en verbaal onder 't quartier van Siam

breder kan werden nagelesen, hebbende vorders 't fluytschip 't Huys te Spyck mede- en alhier tot inladinge eenlyck gebragt het volgende sappanhout en weynige andere goederen, als namentlyck:

574650	℔ sappanhout;	
816	potten clappusoly;	
256	℔ guttagamina;	
50	potten honingh;	
67	stux jaty ribben	} voor Malacca;
406	stux diverse plancken	
100	stux inhouten	
bedragende met malcanderen.....		f 16770:19:4.

3 d^e. Voor de middagh verschynt alhier ter rheede van Sumatra's Westcust 't jaght de Zyp, en daarmede oock weder overkomt den capteyn berghwercker Jacob van Aghterbergh alsmede den doctor Hermanus Nicolai Grim etc^a., zynde ons met dien bodem geworden een missive, door den heer commissaris Laurens Pit de Jonge ende den raat uyt Poelo Sinco ter gemelte Westcust aan Haer Ed^lte. tot Batavia geschreven in dato 25 January 1681, verselt met verscheyde documenten en mynsrapporten, behelsende ten principalen van de toestant van de mynen aldaer, namentlyck dat den commissaris met syne byhebbende raaden andermaal van Padangh naar Poelo Chinco vertrocken zynde om een nader visite van Compagnies goutmynen tot Sillida te doen, in 't begin van de voorleden maant aldaar aengecomen was en in deselve myn eenige merckelycke verandering ten goeden gevonden hadde, gelyck sulx den nu overkomenden doctor Grim (die verscheyde monsters en proeffjens van alle de jegenwoordige ertzen oock medegegeven waren) nader by monde soude kunnen relateren;

om nu mede eenigsints te mogen weten, hoeveel die meynen maandelycks de Compagnie quamen te kosten, soo had den commissaris een nauwkeurige calculatie daervan opgesteld, waerby te blycken comt, dat de gagien en kostgelden van 96 Nederlandtse dienaren (daeronder de militairen tot bewaeringe van de paggers by de myn) nevens de onderhoudinge van 214 slaven en slavinnen, item 24 paerden, medicamenten, instrumenten, materialen etc^a. gerekent quamen te bedragen maandelyckx omtrent f 5000, en daertegens nu in sooveel tyts met de voorgeciteerde menschen uyt de myn gehaelt ware 75900 ℔ allerhande soort ertz, die dogh maar volgens de in 't kleen genomen essayen beliepen de waerde van f 10255, alsoo dat dan volgens die voornoemde calculatie, segge alleen gissinge, in een maant 5255 guldens geadvanceert soude connen werden, behalven nogh de verbeteringe, die men sigh daeromtrent indertyt verder mogte comen te ontdekken; en om het werck der myne nu terdegen voort te setten, soo 't wel behoorde, had men al vry veele slaven van nooden, doordien de inlanders of Maleyers ten dien eynde overal onbequaem als te traagh en geensints tot den arbeyt te brengen schenen, als van outs bekend is etc^a.; de Mallabaarse, Macassaerse en Oosterse werden daertoe oock ondienstigh geoordeelt, de eerste daer niet konnende aarden en de andere te stout en fieltagtigh synde; doch de Timorse, die men niet krygen

kan, schenen goet en oock de Madagascarse, doch die kosten te veel gelt en moeyte en quamen weynigh daervan levendigh daer over, en die van Nias, mede niet ondiensstigh synde, konde men oock niet heel wel krygen, en een kleyn getal kan niet veel helpen, soo dattet noch in alles gebreckig scheen; en volgens het mondelingh rapport, by desen door den doctor Grim gedaen, souden er tot die myne mettertijt en als men verder in 't werck quam wel niet min als 10000 slaven tot 't bearbeyden nodigh kunnen wesen, indien het werck na rechten eysch van saaken dan vervolgt soude werden etc^a, maar buyten de proefjes en assayen schynt de ryckdom van 't gout, in quantiteyt daaruyt te verwagten, noch al wat diep te leggen;

het gevoelen van den commissaris en raat over dit werck was dese, dat men oordeelde dat de myne voor de Compagnie ter Westcust eghter nogh voordeligh zoude zyn of werden kunnen en dat se daerom aengehouden behoorde te werden, te meer de onkosten daeruyt reets, na het nu weer gelyckt, goetgemaakt soude kunnen werden, maar 't is vooralsnoch onseker te oordelen, en syn inwylen de onkosten al voorafgegaen;

de voorstellen ofte 't tractaat van den heer Petrus Hartsinck, over 't werck der myne tot Sillida byeengebraght en door de Heeren Mayores herwaerts gesonden, segt den E. Pit tot verwonderingh bevonden te hebben soo net in veelen met de waare saake daer overeen te comen, alsof denselven alles met eygen oogen daar hadde besigtigt, en daerom kon men niet bevroeden, waerom den doctor Willem ten Rheyne anno 1679 soo direct tegens de waerheyt deswegen in veelen hadde connen schryven, sullende den commissaris en raat met den naasten een andere beschryvinge daaraf oversenden, en hadden inwylen voor een goede saak bevonden, dat de Westcust (hoewel in alles vervallen geweest) alle of de meeste materialen, die men van noden hadde, self konde verschaffen en uytgeven, indien maar de kraght van volck en arbeyt daertoe nodigh daer gebraght conde werden, daer het meest aen haperd, en wanneer er al parthy menschen met groote moeyte en oncosten tot aan de myne gebraght waren, soo quamen se veele en veeltyts onvoorsiens te sterven, 'tgunt voor en aleer andere in haer plaats weder versorgt konden werden, telckens dan weder nieuwe ambarassen gaff, gelyck er van de 30 berghwerckers, met den commissaris 't voorleden jaar vanhier vertrocken en die nogh nagesonden, maar drie meer overigh en in 't leven waren;

voorts had den commissaris thans genoagh te doen met verscheyde wercken, die tot dienst der myne en 't afvoeren van den arts naar Sillida en Poelo Chincó by der handt mosten en stonden genomen te werden, insonderheyt tot het bequamen der Sillidatse revier om deselve immer ten deele te connen vaerbaer maaken, en waaraan een groot werck vast soude wesen;

over 't verplaatsen van 't hooftcomptoir ter Westcust was men nogh al niet gereet om Haer Ed^{ls}. met prompt advis van te connen dienen etc^a;

onder de bontgenoten en inlanderen ter Westcust stont het nogh alomme wel en wierd geen veranderingh ten quaden vernomen, hebbende de Bajangers, die sigh een tyt langh wat wrewelagtigh hadden betoont, nu oock versoght voor den

commissaris te mogen verschynen, welck volck de regte eygenaars van de mynbergen Songy Capayang en Songhy Siry soudén syn, als leggende in derselver jurisdictie, en vermeende den commissaris dat den eygendom van deselve en andere voor een kleyntje vrywilligh van die daer geregtige besitters van waren aen d'E. Compagnie wel opgedragen soude werden, 't welck en wat van de binnenlantse mynen nogh te ondersoeken ofte te vinden sal zyn, den tyt verder moeste leeren etc., konnende al 'tvoorenstaande en 'tverdere raakende de negotie etc. by 'taencomend brieffboek in 't breede werden gesien, en heeft voorts gemelte jaght de Zyp alhier tot retour en ladinge van de Westcüst overgebraght de volgende coopmanschappen en goederen, als:

van Padangh:

300 theylen gout;
 88958 ₧ swarte peper;
 90 halfaamen clappusoly, ten bedrage van..... f 27549: 8: 2;

en van Poulo Chincó:

50 theylen ongesmolten gout;
 65622 ₧ swarte peper;
 27 vaten met ertz ongetaxcert, monterende tesamen... 10208: 13: 3;
 summa..... f 57558: 1: 5.

's Middags komt den Moorsen sabandar van Bima Codja Rouboe (op 17 December anno passato met eygen vaartuygh vandaer met brieven van zyn Coninck hier gecomen) binnen, werdende denselven, alsoo nu weder met eygen vaartuygh tot vertreck naar huys gereetstaat en de antwoordbrieven aan de Coningen van Bima, Dampo, Tambora en Sumbawa van Haar Ed^ls. met hem sullen afgaan, te deser tydt deselve met de daarnevens gevoegde geschencken aan den Conincq synen heer van Bima, item die aan de Coningen van Dampo, Tambora, Sumbawa en oock noch aan den Moors coopman Codja Derwits terhandtgesteld en hem weder van Zyn Ed^ls. en de Heer Directeur Generael een behooryck afscheyt gegeven, vertreckende daarmede binnen weynige dagen over Java's Oostcüst weder naer Bima, en syn de voorsz. hem terhandtgestelde vier brieven van soodanigen inhoude als by 't affgaende brieffboek kan werden gesien en egther hieronder oock staan te lesen, en eerst de missive van Haar Ed^ls. aan den Conincq als den ryxcanselier en voornaam bestierder van saaken Turilia Gampo in 't ryck van Bima.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, mitsgaders de Raaden van India woonende tot Batavia senden desen brief nevens haere genegen groetenis aan Compagnies goede vrunden en bondgenooten, den Coninck van Biema en Turilia Gampo, met wensch dat se geluckigh en voorspoedigh mogen zyn in haere personen en regering.

Vorders maken de Gouverneur Generael en Raeden van India den Conincq van Biema en Turilia Gampo bekend, dat se haere twee brieven met 'et

schip Delfshaven de eene en Godja Roebœ de andere mitsgaders de halve codjangh cadjangh wel ontfangen en den inhoud verstaan hebbe, vooreerst rakende het maken van fortresse op het land van Biema, dat hetselve by der hand was genoomen tot versekeringh en beschermingh van haer persoonen, goederen en goede onderdanen tegen de quade menschen, die haer daarin soude willen beledigen, en sulx met kennis van den overleden Gouverneur Generael Joan Maatsuycker H^o. L. M. Waarop de brieven, zedert eenige jaeren over en weder tusschen welgemelte Heer Gouverneur Zaliger en de Conincq van Biema en ⁽¹⁾ Turilia Gampo verwisselt, nagelesen zynde, hebben wy nogh in d'eene eenigh vermaen veel min versoeck, daerom gedaen, nogh in de andere 't minste gedraegen consent off toestemmingh daartoe gevonden off kunnen vernemen, sulcx 't gemelte voorgeven en enckel seggen ons niet sonder groote verwonderingh is voorgecomen, daar het noghtans volgens het 14 articul van 't contract uytdruckelyck bedongen is, ten minsten in tyt van haest en als het gheen lang uytstel kan lyden, van onsen president tot Macassar, die wy eensvooral maght hebben gegeven, als de nootsaekelyckheyt en 't gewigt der saeken mogt vereysschen, na deliberatie 't selve den Conincq toe te staen, dat dan onverbrekelyck hadden moeten achtervolgt wesen, maer 't contrarie sien wy nu door den Conincq gepractiseert, weshalven wy regtvaardige reden gehadt hebben, daerover in onsen voorigen brief te klagen en ons misnoegen te thonen, gheen kleyne saek zynde, dat een Conincq selver tegen syn beter weten en ⁽¹⁾ beëdigt contract soodanige emportante saeken by der handt neemt en alsoo sigh schuldigh maekt aan een bondbreuck; maer geconsidereert het eynde en oogmerck van voorsz. versterckingh, gelyck de Conincq en Turilia Gampo in haere brief aan ons hebben ontledigt en te kennen gegeven en datter quade menschen zyn, die het landt van Bima en hare goede ingesetenen beschadigen en nogh verder daarmede schynen te bedrygen, zoo sullen wy u versoeck jegenwoordigh in dese becommerlycke tyden toestaan, namentlyck: dat de reets opgemaekte vastigheyt zoodanigh magh blyven in wesen, als die by den capiteyn Jan Fransen is gesien geweest, sufficient genoegh geoordeelt werdende om daerin voor een vyand van buyten veyligh te kunnen blyven, voornamentlyck als daeruyt mannelycke tegenweer geboden werd, waaraan het den Conincq en syne onderdanen niet en behoorde te mancqueren, te meer het maar een saamgerolten hoop is van geboesten, die, ten roof eenelyck uytkomende, haaren tegenstrever niet langh derven staan, sullende wy zoodanigen ordre verder daertegen beramen en onsen president gelasten op vereysch naar tytsgelegenheyt en vermogen in 't werck te stellen, dat 't land van Biema welhaest daarvan ontslagen en buyten becommeringh daarvoor sal gebragt wesen, bysonder wanneer gesamentlyck de Conincq met zyn volck de handen mede aan 't werck sullen slaan en hun de saek ter herten laten gaan, by welckers

⁽¹⁾ Dit en heb ik ingelascht,

gebreck sonder twyffel de stouthyt van Aroe Teko zoo verre is doorgebroken, dat hy sigh alleen niet ontsien heeft ecnige negoryen tot Mangary te verbranden, maar oocq Ami Maroua en zyn onderdanen zoo ulieden schryven van 't land wegh te rooven en te vervoeren, dat waarlyck een vyandelycke en lyffstraffelycke misdaet is, en daerom door den Conincq van Biema en Turilia Gampo vrymoedelyck met regt op deselve stont met de daat had behooren tegen te gaan en geweert te werden, al waar 't oock dat gy denselven hadde gedoot, dewylen de natuur leert dat men sigh tegen zyn belediger magh beschermen sonder voor ymand dierwegen te vresen, alsoo ghylieden onder Goodes hulpe en bystandye door de E. Compagnie tot vrye volckeren gestelt zynde geworden en vrygemaekt van het Maccassars juck, volgens contract nu Compagnies vrunden en bondgenoten blyven, ten welckers opsichten seer wel gedaan is dat de Coninck en grooten van Biema de Araus Marvangie, Cain Madsiegy en Adjou op haer vraege met wien ghy 't hielden, met de Compagnie of Zyn Hoogheyt Palacca, geantwoort hebben, dat se hun na Compagnies contracten reguleerden, daerby den Conincq en Turilia Gampo en vordere grooten van Biema moeten blyven persisteren, onverbrekelyck die zoolangh de zon en maan schynt onderhoudende, opdat de Gouverneur Generael en Raden van India geen reden gegeven werden van misnoegen, sullende naer vermogen Sorge draegen, gelyck geseght, dat diergelycke overlasten haer niet meer en geschieden, gelyck wy hoopen dat reets voor den ontfangh deses door den president tot Macassar daarin voor zooveel 't noodigh geweest mogt zyn voorsien sal wesen en dat den afvalligen Bomissara zyn verdiende straffe mede sal gekregen hebben, zynde de tydingh van denselven door Godja Roeboe ons toegebraght, dat hy tot Colonkon met zyn byhebbende rebellen beset was, sonder apparentie van 't te sullen ontcomen, waartoe by dat geval wy niet en twyffelen off die van Biema zullen 't hare nevens die van Dampo, Tambora en Sambawa eendragtelyck gecontribueert hebben en alsoo het landt weer van dat schandelycke geboefte gesuyvert en in een gewenste rust gebraght, by welck goet succes zoo sal 't van 's Coninx en Turilia Gampos plight (¹) syn, den Gouverneur Generael en Raden van India zulx begerende, volgens 't meermael geciteerde contracts veerthiende articul voorsz. vestingh weer te demolieren en te sleghten, alsoo deselve dan niet meer te stade sal komen, ondertusschen evenwel gerecommandeert blyven volgens eygen voorslagh t'harer meerder securiteyt onsen resident daarbinnen metterwoon te admitteren, latende voor deselve een bequaam huys opregten om daarin met Compagnies goederen en coopmanschappen veyligh te mogen blyven, onbekommerder voor brandt als in de voorige plaatse, die wy tot ons leetwesen verstaan hebben door voorsz. ramp tot grote schade van de E. Compagnie vernielt te wesen, sonder dat de stichter en van dien brandt zyn bekend off geattrappeert

(¹) Er staat: *plight dat*.

geworden, dat wy anders gewenst hadden, om die schelmen haer welverdiende straffe door 't vuur mede te laten gevoelen.

Van het soethout valt niet veel te seggen, alsoo het van weynigh belangh en wardye is; daarom zagen wy gaerne dat het niet geschilt en wierde, want daar meer moeyte en coste aan vast is als 't waardigh zy, maar wegens het sappanhout blyven wy persisteren by 't geene dienaangaande anno voorleden aan den Conincq en Turilia Gampo hebben geschreven; evenwel, scheepsgelegentheynt daartoe kunnende uytvinden, sullen wy het hout van Biema meer laeten affhaelen en sal dan nodigh zyn dat het daargereet leyt en by der handt gebraght mitsgaders goet en van bequaeme dichte zy, dogh zoo de E. Compagnie die moghte ontslaan, soo kunnen het de Conincq en Turilia Gampo desbelievende met haer eygen volck en vaartuygen herwaarts aanbrengen, om aan deselve te leveren, gelyck Godja Roeboe nu gedaen heeft, buyten dat wy oocq consenteren de coopluyden, die met onse passe op Biema komen, daarmede te gerieven en aan haar 't selve te verkoopen, mits dat zy het na Batavia voeren en aan ons presenteren, andersints ons onveranderlyck gedraegende aan den inhout van het 3 en 5 articul van 't wedersyts besworen contract, om alleen te gauderen van het recht van seclusie der vremde natien ter negotie aldaar, uyt welcken hoofde het van ulieder pligt is geweest, gelyck wel gedaen hebbe alle de Portugesen vandaer te laeten vertrecken except eenige arme luyden, die daar in clene getale nogh blyven, dat wy vooreerst zoo sullen aansien, mits deselve door andere in factorye niet gebruyckt werden off hun met eenige handel binnen off buyten 'slands bemoeyen, zynde den Portugees Francisco Mascarinyo tegenwoordigh wel door ons gelicentieert om met zyn vaartuygh, gemant met 16 koppen, na Biema te varen, maar alleen om eenige zyner vrunden vandaer aff te haelen, sonder eenige coopmanschappen mede te nemen off daer te brengen, zulx denselven daar arriveerde met ⁽¹⁾ den Conincq en Turilia Gampo zorge dragen datter dienaangaande geen infractie in 't geciteerde 3 en 5 articul geschiede, gelyck wy onsen resident oock sullen gelasten daar goede acht op te nemen, opdat de vruntschap tusschen de Conincq van Biema en Turilia Gampo met den Gouverneur Generael en Raden van India opregt onderhouden werden en onverbrekelyck blyve zoolange als zon en maan haer schynsel geven.

In onsen voorigen brieff hebben wy geschreven dat Crain Panaragan, Radja Bina's zoon, nevens onsen capiteyn en crysvolcq met een parthy van de zynen na Chirrebou was versonden om die plaats en derselver goede ingesetenen, Compagnies bontgenooten, met magt van de overlast der roovers en quaede menschen te helpen bevryden; 't selve is nu volbracht, daarom hebben wy gesamentlyck haer gelast wederom herwarts te komen, om Crain Panaragan met de eerste gelegentheynt, misschien noch in dit jaer, na Biema

(1) Wellicht te lezen: *arriveerende moet.*

tot zyn vader den Conincq te laten vertrecken, wanneer wy denselven met nogh een briefje aan den Conincq en Turilia Gampo zullen vergeselschappen en meteen Radjas dochter, Dain Mesaly, licentieren alom te betuygen de vrundhoudende genegentheyt van den Gouverneur Generael en Raden van India met deselve, ter welcker tyt Lauwaya en Toekassy, die met Godja Roeboe nevens eenige van de hare behouden hier zyn gekomen om haren broeder, u zoon, te ontmoeten en hier in haar campan gelogieert zyn, oock weder thuys sullen keeren, van welckers een en anders behouden varen wy na desen dan een aangenaeme tydingh hoope te verstaan.

Dat de Crains Bontesongo en Lieckebedo van Biema na Macassar weer zyn vertrocken, komt met onse ordre overeen, en is oock volgens het 4 articul van het contract, dat tot gerustheyt der bondgenoten altoos strickt moet gepractiseert, en dienvolgens de frequentatie der Macassaren op 't land van Biema t'eenemaal afgesneden en belet werden.

Dit is al 't geene dat wy op des Conings en Turilia Gampos voorsz. twee brieven weten te antwoorden; ondertusschen moeten ons evenwel verwonderen dat de Conincq in 't minste daarin geen mentie maekt van de schult van 304 rd^s., die de Heer Admiraal Speelman voor hem op zyn versoeck zoo goedhertigh aan den Portugees Marthinjo Anthonio alhier anno verleden heeft betaelt, al eveneens off het hem dat niet en raekte, daar het uyt een goede genegentheyt evenwel zy geschiet, sonder daertoe in eenige deele verplicht te wesen, en daarom ware het wel billyck geweest Zyn Mayesteyt tot Biema aan den resident de voldoeninge hadt versoght, opdat Zyn Ed^{le}. in andere occagie meer diergelyck gerief en goetdadigheyt niet kome te declineren, wes by desen den Conincq willen recommandeert hebben dierwegen contentement te doen, sullende Zyn Ed^{le}. by dese gelegentheyt of anders per den naesten daarover particulier aan de Conincq schryven.

Tot erkenenis van de gesunde cadjangh en om te bethoonen datse ons aangenaam is geweest stuuren den Gouverneur Generael en Raden van India nu wederom tot een teken van haere genegentheyt:

een allegias met goude streepen;

drie bethilles Ternatanes, 't welck de Conincq en Turilia Gampo niet en gelieven te versmaden.

Geschreven op Batavia in 't Casteel den 30sten dagh van d'maant January in het jaar onses Heeren 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van 't Nederlands India
(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyde s'ont 's Comp^s. zegel in rooden lacke gedruckt, daaronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{le}.

(Was getekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nu de missive van Haer Ed^{ls}. aan den Coninck van Dampo.

Dese brief komt uyt een suyver hert van den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende Raden van India tot Batavia aan den Coninck van Dampo, Compagnies vrundt en bondgenoot, die Godt de Heere geluck en voorspoet in dese werelt gelieve te verlenen.

De twee brieven, door Radja Dampo per Compagnies schip Delfshaven en Godja Roeboe aan den Gouverneur Generael en Raaden van India geschreven, zyn wel ontfangen en hebben zy daaruyt met aangenaamheyt verstaen Radjas goedt voornemen, om den moetwilligen rebel Bomisorra met een magt van 3000 mannen, gecombineert met 2000 Bimanesen onder Turilia Gampo, Inely Rasseny en Inely Hoa tot Calonkon te gaan belegeren en denselven 't sy levendigh off doot in handen te krygen, mitsgaders die van Wawaroe, Peremba, Selepe en andere affgevalen negoryen tot gehoorsaamheyt onder haeren wettigen heer, den Conincq van Tambora, weer te brengen, 't welcq oocq, na ons door Godja Roboe, die met zyn vaartuygh hier is aangecomen, berigt werd, in 'twerck soude gestelt wesen en gevolgelyc denselven booswigt zooverre in voornoemde plaatse beset gekregen, dat hy 't niet sal konnen ontkomen, maar nootsaekelyck sigh moeten overgeven, 't geen zoodanigh oock verhopen sal syn geluckt, immers zoo de saak na behooren is behertigt, want hy en zyn volck 't niet lange daer zullen kunnen gaande gehouden hebben door 't gebreck dat daar is van versch drinckwater, by welcq succes dan, gelycq wy voorleden jaar Radja Dampo hebben gerecommandeert, zoo vertrouwen oock dat deselve na Macassar sal syn versonden, om sigh daer voor den president te verantwoorden en nae verdiensten beloont te werden, te verwonderen synde dat den Conincq van Dampo en de andere Coningen van Sambawa de moetwilligheden van dien belhamel zoo lang hebben gedult, daar sy in den beginne van zyn affval met kleene moeyte tot inkeer gebraght en vervolgens in zyn plicht konde gehouden zyn geweest, sonder 't geheele land in rep en roer te stellen en zooveel onnosele Tamboresen met moorden, berooven en gevanckenis te beledigen, niet anders te presumeren off men sal een welgevallen moeten genomen hebben in voorsz. zyn schadelyck en schelms bedryff tot nadeel van die van Tambora, anders hadt hy 't op die naght, wanneer door Radja Dampo geroepen was om by onsen resident Eyckman te comen, teneynde de differenten tusschen hem Bomissora en Radja Tambora by te leggen, mede niet ontvlugten en nae Calonkon sigh konnen begeven hebben, dat zoo niet en hadde behooren te geschieden, nogh overeenkomt met de bondgenoot- en broederschap tusschen sulcke nabuuren als Radja Dampo en andere Koningen op 't eylant Sambawa met Radja Tambora zyn, die malekanderen in noodt en gevaer met alle getrouwigheyt en yver behooren te helpen, om gesamentlyck een vreedigh landt te besitten en voorspoedigh daarin te mogen

leven, 't geen hun hoogste betrachtingh dient te wesen en wy Radja Dampo oock bysonder uyt een genegen hert recommanderen, wanneer de Gouverneur Generael en Raden van India niet sullen nalaeten hare vrunden en bondgenoten, als haer eenigh ongelyck en overlast wert aangedaan, tegen alle buytenlantse gewelden naar vermogen oock te beschermen en in haere jegenwoordige vryheyt, daerin zy naest Godt door Compagnies maght syn gebraght, krachtdadigh te behoeden. Aangaande Godja Roeboe, die heeft alhier zyn aangebrachte sappanhout aan de E. Compagnie geleverd en daarvoor ontfangen 872 $\frac{1}{2}$ realen, die hy alhier aan zyn crediteuren op afsortinge van zyn schult heeft betaelt, maar deselve waren liever in 't geheel door hem voldaan geweest en soude hem moeyelycker gevallen zyn, indien den Gouverneur Generael en d'Raden van India ten respecte van Radja Dampo voor dese reyse daarin niet hadden voorsien, dat in toekomende niet soude konnen geschieden, en daerom sal het goet wesen dat Radja Dampo de 1880 picol sappanhout, die hy aan Godja Roeboe schuldig is, metten eersten voldoe, opdat hy toekomende mousson zyn schulden alhier daarmede oock betalen magh.

Over 's Coninx metgesellen Sikoery en Snusa en dese zyn zoon, die tot Banda hun soudon onthouden, zullen eerstdaags aan onsen Gouverneur aldaar schryven en van deselve ons laeten berichten hoe zy daer gekomen zyn en waerom daar verblyven, om daarnae door ons op 's Coninx versoek dierwegen gedisponeert te werden.

De twee paerden, door Radja Dampo aan de Gouverneur Generael en Raden van India tot vereeringe met Godja Roeboe gesonden, heeft hy, omdat het laat in 't mousson was, aan den capiteyn op Japara overgegeven. Desniettemin bedancken wy Radja Dampo voor zyne genegentheyt en stieren de Gouverneur Generael en Raden van India nu wederomme in handen van Godja Roeboe tot vergeldinge en tot een bewys van trouwhertige vruntchap 't naervolgende:

een allegia met goude strepen;

drie zyde allegias;

drie bethilles Ternatanes, 't welcq Radja Dampo mede met een goet hert gelieft te ontfangen en niet op de waardye te sien.

Geschreven in 't Casteel Batavia op den 30 dagh van de maant January in 't jaar 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Tersyde stont 's Comp'. zegel in rooden la ke gedrukt, daaronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{le}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nu nogh de missive van Haer Ed^{le}. aan den Coninck en de grooten van Tambora.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en Raden van India residerende in de stadt Batavia senden desen brief aan Radja Tambora en zyne grooten, deselve toewenschende uyt een goede genegentheyt overwinningh over haere vyanden en voorts rust en vrede in haer landt en voorspoet in hare regeringh.

De brief, die Radja Tambora aan den Gouverneur Generael en Raden van India den 5 dagh van de maant December des geeyndigde jaar 1680 heeft geschreven, is hier wel ontfangen en hebben wy daaruyt verstaan de vreugde van Radja op d'ontmoetingh van onsen capiteyn Jan Fransen tot Biema, om de hoop die men had dat den afvalligen Bomissora, bedenckende zyn quade gangen en dat wellight door aanmoedingh van gedachte onsen capiteyn de Koningen bondgenoten op het eylant Sambawa gesamentlyck nu de saeken moghten eens worden om t' syner dempingh en uytroeyingh hunne macht byeen te brengen en uyt te setten, tot inkeer en verootmoedingh soude komen off in der minne sonder wapendwangh alles laten beslegten; maar, na 't gebleken heeft, is hy daertoe niet genegen geweest, met zyn vluchten het quaat vergrootende, daar hy aan onsen resident Eyckman noghtans beloften gedaan hadt van tot Biema by voornoemde onsen capitain Jan Fransen te sullen komen, al eveneens off hy bevorens geen schelmstukken genoegh gepleegt hadt, met het dooden en rooven van Radja Tambora's volckeren en die van Wawaroe en andere negoryen tot afval te brengen, en niet die laeste misdryff zyn verdiende straffe beswaren most, waarover dan wel en ten reghten met de Radjas Dampo en Biema beraatslaagt was geworden om hem te vervolgen en in handen te krygen, teneynde eenmael de onnosele ingesetene van Tambora van dien booswigt mogten ontslagen werden; maar hiervan moeten wy evenwel dit seggen, dat wy ten hoogsten verwondert zyn, dat Radja Tambora en de andere Coningen bondgenoten op 't eylandt Sambawa dese goede en zoo noodige zaek niet eer by der hand hebben genoomen en beyvert, daar hetselve was streckende tot haer aller welstant en groote gerustheyt, sonder zoo menighwerf Compagnieswegen daartoe te moeten vermaand werden, want het waerlyck haer gheen roem nogh eer is dat zylieden altoos, als er in hun landt wat te doen valt en d'een of de ander schelm moeyte en onlusten verweckt, om Compagnies hulpe roepen en solliciteren, die 't moeyelyck en kostelyck genoegh gevallen is, de gedachte Coningen van 't juck der Maccassaren verlost en haer tot vry volckeren gemaekt te hebben, en daerom willen de Gouverneur Generael en Raden van India als goede vrunden van Radja Tambora en syne grooten deselve vermaant en ernstelyck gerecommandeert hebben, dat zy gesamentlyck en andere Coningen bondgenoten van Dampo, Biema en Sambawa, die wy 't selve mede hebben aangeschreven, eens zyn in 't behertigen van haer

gemeen intrest en onderlinge ruste en vrede, sonder toe te laten dat ymandt van haer daarin beledigt ⁽¹⁾ werde, waarin wy ons ten hoogsten sullen verheugen en des te genegender laeten vinden, om by swaren overval van buytenlandtse magten deselve naar tytsgeleghenthyt by te staan en te helpen, dese maer van Radja Tambora's eygen onderdanen ontstaan zynde en die light te dempen en te vernietigen is geweest door eygen ten minsten met gecombineerde macht der bondgenoten, zoo het in den beginne maer was behertigt geweest, gelyck wy uyt Godja Roeboe, hier verschenen wesende, verstaan hebben dat nu eyndelyck zy geschiet en in 't werck gestelt, zynde dien roervinck en booswigt voor Godja Roebos vertreck van Bima tot Colonkon zoo dicht beset geworden, dat hy 't niet sal ontkomen maar nootsaekelyck in u handen moeten vervallen, 't geen wy verlangen te hooren en vervolgens dan hy zyn welverdiende straffe met voorweten en communicatie van onsen president tot Macassar sal erlangt hebben, off wel denselven derwaarts gesonden wesen, van zyn quadaaden, gelyck het recht en billyck is, daar te boeten, zynde een groote en achteloose versuymenis van Radja Tambora geweest dat hy, wanneer Turilia Gampo den afgefallen Conincq van Wawaroc, Boenty Sampela, in zyn maght had gekregen en tot Biema wilden brengen om vandaar na Macasser by onsen resident te vervoeren, teneynde daar sigh te verantwoorden, versogt hebbende denselven te ontslaan, met presentatie van het verdere selver te zullen besorgen, zoo schandelyck hem heeft laten ontvluchten en na Colonkon de wyk nemen, dat gheen andere presumptie kan geven off Radja heeft niet eens gemeent dien rebel te laten straffen, maar hem daarvan willen verschonen, contrarie zyn eygen lants interest en welvaren, waarom wy met reden ons daarover misnoegt souden kunnen thoone, temeer hy met voorsz. vlucht met de zyne daarna die van Colonkon heeft gesterckt; dan verhopende dat Radja die fout met andere pligtplegingen weer sal gebetert hebben, zullen 't ten besten opnemen, in vertrouwen op een ander tyt wat voorsigtiger in zyne saeken sal wesen.

Verder vanwege de schult van Radja Tambora ter summa van 400 rycxdaelders off 400 picols sappanhout, die de E. Comp^e. nogh hebben moet, daarvan versoeken de Gouverneur Generael en Raden van India op den ontfangh deses de voldoeningh aan de resident tot Biema, off dat Radja deselve na Macassar aan onsen president off wel met eygen vaartuygen herwaarts aan landt brengen, want het eens tyt wort dat deselve veressent wert, opdat de genegenthyt van Gouverneur Generael en Raden van India omtrent Radja magh continueren.

De twee snaphaenroers, die den Gouverneur Generael en Raden van India voorleden jaar aan Radja ⁽²⁾ Tambora en zyn zoon Abdul Basyty hebben gesonden, zyn per abuys tot Macassar aangebraght en den president overhandigt, die ons laeten weten heeft dat per de eerste gelegenthyt deselve

⁽¹⁾ Er staat: *beedigt*.

⁽²⁾ Er staat: *rodja*.

na Bima voort soude senden om se aan Radja Tambora en Abdul Basyty te doen gewerden, waervan den goeden ontfangh na desen hoopen te verstaan.

Geschreven in 't Casteel op Batavia den 30^{en} dagh van de maant January in het jaar onses Heeren 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont Comp^s. zegel in rooden lacke gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{le}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nogh de missive van Haer Ed^{le}. aan den Conincq en grooten van Smbauwa.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India woonende tot Batavia senden desen brief aan den Conincq en drie grooten van Smbauwa nevens haere genegen groete, met wensch van alle prosperiteyt aan hare personen en regeringh, haer bekendmakende den ontfangh van den brief van de Conincq en grooten, en dat het ons aangenaem zy geweest daaruyt te lesen de Boegisen en Macassaren van 't landt van Smbauwa eenmael gedimoveert zyn geworden. Maar wat sullen wy daarvan seggen off geloven? dewyl wy weten dat sulx in allen deele niet geëffectueert zy, hebbend' wy tyding becomen dat Carkanjer, Bodja Lomme, Libon en Xarre Jarre Janong met een aantal van 3 à 400 zoo Wadjores en Macassaren hun tot Sokon nogh onthouden en aldaer een vastigheyt hebben opgeworpen, en speciale versekeringh van den eerstgenoemden Carrekanjaar zyn aanwesen aldaar uyt een brief, die hy selfs herwaarts aan Crain Bissey heeft gesonden met bethooningh van zyn inclinatie en bereytwilligheyt om nevens zyn volcq van Smbauwa tot Batavia te komen teneynde sigh voor den Gouverneur Generael en Raden van India te verootmoedigen en door de Compagnie in genade aangenomen te mogen werden, waarop Crain Bissey oock gelast hebben denselven te antwoorden dat hy sigh met syn byhebbende geselschap na Macassar soude begeven en daar volgens ordre van de Compagnie in stilheyt metterwoon ternederstellen, dat immers notoir contrarie u schryven is, en daarom niet anders daaruyt te besluyten zy, off het moet met de wille en volle begeerte van den Conincq en grooten wesen, dat dat volckje tot Smbauwa nogh remoreren, daer het immers t'eenemael strydigh zy met het 4 articul van het contract, met de Conincq van Bima door den Heer Admiraal Cornelis Speelman anno 1669 gemaakt, daaronder den Conincq van Smbauwa en vorders alle andere, op dat eylant hun regeringh hebbende, mede begrepen zyn, en oocq selfs tegen het contract, door den Conincq en de grooten van Smbauwa naderhant nogh apart met de Compagnie gemaakt,

bysonder streckende tot gerustheyt van den Conincq en grooten mitsgaders alle onderdanen van Sambauwa, omdat niet anders van deselve hebben te verwaghten als quellingh en becommernisse, gelyck in voorgige tyden tot smerte en schade van 'tlandt van Sambauwa zy ervaren, zulcx het wel behoorlyck was geweest den Conincq en grooten hun yver bethoont hadden in voorsz. Boegisen en Macassaren wegh te wysen en vandaar te doen gaan, welcke versuymenis en nalatigheyt wy ulieden nu erinneren, met ernstige recommandatie dat dienaangaande op den ontfangh deses briefs, zoo niet bevoorens zy besorgt, ons volkomen genoeg gegeven werde, opdat wy mogen versekert blijven van de opregtigheyt en trouwe, die den Conincq van Sambauwa en grooten aan de E. Compagnie hebben beloofd; gelyck oocq voor een onfeylbaar teeken daarvan zullen opnemen, bysonder van den Conincq, zoo deselve ons contentement komt te geven wegens de schult, in onsen brief anno voorleden uytgedrukt, niet alleen betreffende de 3000 rd^s. alhier en 2000 realen op Japara in den jaare 1678 aan Radeen Nabe Jure Pallassan en Godja Derwits ten bedrage van rd^s. 5000 t'samen verstrekt, waarop niet meer als 2063 picols sappanhout volgens u eygen schryven des verleden jaars waren betaelt en waerop desen jaere van Cadja Derwits oock nogh 2514 picol ontfangen zyn, maer oocq daarenboven van de 800 rd^s., tevooren aan den ouden Conincq verstrekt, en nogh 15000 andere picols voorsz. hout, die de Salapangers aan de Compagnie ten tyde van den capiteyn Jan Fransen beloofd hebben op te brengen, daar denselven afgesetten Conincq van Sambauwa en den overleden Singerewarana borge voor gebleven zyn, van welcq een en ander nogh niet met al tot heden ons te goede is gekomen en sulcx niet sonder ons groot ongenoegen, daar wy gedacht hadden tenminste een gedeelte daarvan op de aancomste van onsen capiteyn Jan Fransen daar in gereetheyt soude gelegen hebben, daarby komende dat de Coning en grooten in haer jongste brief, in den beginne deses geciteert, nogh uytstel van twee jaren versoeken, al eveneens off het een zaak was van kleen belangh zoo een geruymen tyt een zoo grooten capitael te missen, dat strydigh is tegen alle redelyckheyt en maniere van negotiatie; evenwel om te toonen de overbodigheyt van den Gouverneur Generael en Raden van India om den Conincq en grooten van Sambauwa vruntschap te bewysen zooveel het mogelyck zy tegemoet te komen, zoo sullen wy haer voorsz. versoeck toestaan en het accoort, met voornoemden onsen capiteyn Jan Fransen gemaekt, aggreren, in onfeylbaar verwachtingh dat den Conincq en grooten daarin niet zullen mancqueren, dienvolgens de helft van vooren gecomputeerden debet desen jaere aan onsen resident tot Bima afgelegt en betaelt of wel met Conings eygen vaartuygen tot Macassar aan onsen president geleverd zal werden, waaruyt wy dan zullen calculeren kunnen wat staat op de vruntschap en beloften van de Conincq en grooten van Sambauwa voortaan te maken zal wesen. Benevens het voorsz. zoo maeken de Gouverneur Generael en Raden van

(¹) Er staat: *yder*.

India de Conincq en grooten van Sambauwa oocq bekent, hoe ongeern dat se verstaan hebben de wandevoiren derselver in 't betrachten van de ruste en vrede op dat eylant en gadeslaan van hun eygen mitsgaders vrunden en bondgenotens interest, die zoo langh ondragelycq door den schelmsen Bomissorra is gestoort en bekommert geworden, daar het van ulieden pligh zy geweest eendragtelyck nevens de andere Coningen te besorgen hy sigh onder zyn wettigen heer, den Tamborees, in ootmoet quam vernederen off door kracht van wapenen daertoe gebraght wierde, waermede voorgekomen soude wesen zooveel geweldenaryen, die hy alomme heeft gepleeght en voornamentlyck aan de onnoosele volckeren van Tambora, daarvan hy sommige gedoot en andere weer vervoert en gevangen genomen heeft, debouchierende daarenboven nogh de goede onderdanen van Hampau, Wawaroe en andere negoryen van haeren heer, den Coningh van Sambauwa, selver zoo verre dat eyndelyck met de afgefallen, een goet getal uytmakende, alomme het geheele landt door heeft geplundert en 't selve in onrust gebraght, sonder datter ymand byna sigh daartegen heeft gestelt, 't geen waerlyck geen eer nogh reputatie voor ulieden en andere Coningen, uE. nabuuren, zy geweest, totdat onsen capiteyn Jan Frausen, tot Biema gecomen wesende, met goet overlegh by dien Conincq en die van Dampo het zooverre gebracht heeft, dat hun machten tot redres van zaeken gecombineert en uytgesonden hebben, met zoodanigen goet succes, als ons door Godja Roeboe berigt is, dat dien onrustigen gast tot Calonkon beset is geraekt en de hoop nu is, hy sigh daervandaen niet kunnen ontrecken maar nootsaekelyck in handen van d'een off d'ander sal moeten vervallen, dat wy geerne na desen zullen verstaan en dan meteen deselve na Macassar sal versonden wesen, om sigh daer voor onsen President te verantwoorden en voor zyn misdryff te boeten.

Geschreven in 't Casteel Batavia den 30^{en} dagh van de maant January in 't jaar 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyde stont 's Comp'. zegel in roden lacke gedrukt, daaronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{ie}.

(Was getekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nogh eyndelyck het briefjen, van Haer Ed^{ie}. aan den voornamen Moors coopman Codja Derwits mede tot Sumbauwa geschreven.

Dese brief comt van den Gouverneur Generael mitsgaders de Raden van India, tot Batavia woonachtigh, aan Codja Derwits, die een langh leven en alles goets wert toegewenscht.

Drie brieven hebben wy van Codja Derwits ontfangen en daaruyt als het schryven van onsen President tot Macassar verstaen, dat met de fluyt Marcken ons 740 picols sappanhout wierden gesonden en met het jacht de Flaman een onbekende quantiteyt, by gebrek van een daats, mitsgaders dat de capiteyn Jan Fransen 1500 rd^s. opnieuws aan Codja Derwits op 't verzoek en omdat ghy daar seer om verlegen waart ter leen had verstrekt. Het eerste aangaende, is hier by 't nawegen zoodanigh met het voorsz. getal picols uytgekomen en bevonden te accorderen, maar dat in gemelde Flaman is geladen geweest, heeft ter daats 1774 picols uytgelevert, uytmakende tesaem het gewigt van 2514 picols, 't gene van ulieden schult afgetrocken zynde, zoo sullen wy het resterende geerne met den eersten in desen jaar geleverd en voldaan sien, en waartoe ulieden zyn yver en devoiren moet contribueren, hebbende wy aan den Conincq en grooten van Sambauwa zoo wegens de resterende schult, die hier als op Japara anno 1678 by Radeen Nabe Joere Pallassangh en u ten bedrage van 5000 is gemaekt en met de Ed^{le}. Heer Admiraal Cornelis Speelman gecontracteert, en waervan nogh maar 2065 picols off nu, met de voorsz. 2514 picols, 4577 picols tesaemen zyn voldaan geworden, gelyck oock wegens de 800 rd^s. oude schult en de 15000 picols sappanhout van de Salaparangers, de E. Compagnie competerende, daar den afgesetten Conincq en Singerewarana borgh voor zyn gebleven, in ⁽¹⁾ ernstige termen geschreven en tot een generaele vereveningh aangemaant, met bethooningh van ons ongenoegen ⁽²⁾ dat daarmede zoo langh tarderen, noghtans met limitatie dat sulcx in 'treguard van de laeste quantiteyt in dit en aanstaande jaar geschiede, in voldoeningh van 's Coninx vrundelycke bede, alsoo wegens den sooberen staat en onvermogen zyner onderdanen seer is klagende, 'tgeene wy dan uyt een goede gunste en genegentheyd zoodanigh hebbende geaccordeert, zullende wy onfeylbaer oocq ter bestemde tyt de betalingh verwaghten, maar het verwondert ons seer dat Codja Derwits van den capiteyn Jan Fransen nogh 1500 rd^s. aan gelt heeft gelicht om hout daarvoor te leveren en daarmede u schult opnieuws beswaart hebt, daar de oude nogh niet eens voldaan is, en oock ulieden wel weet wy niet genegen zyn 't selve tegen $\frac{7}{8}$ rd^s. per picol langer te negotieren, als voor desen aan den Conincq van Sambauwa mede is geschreven, buyten dat ulieden en de regeeringh van Sambauwa nogh interest van het voorenstaande tot Japara op leverantie gecontracteerde capitael ter montura van 2000 rd^s. tegens 2 per cento 's maants schuldigh zyn, daar bevorens een generale liquidatie mede van hadde behooren geschiet te zyn, sulcx 't selve geconcidereert wesende niet kunnen stilstaan by desen ons onbenoegen daarover te thoonen, niet anders als voor een te groote vrymoedigheyt van Codja Derwits kunnende opnemen, egter, op vertrouwen dat hy in gheen gebreke zal blyven om met den eersten ons dierwegen contentement te geven,

⁽¹⁾ In plaats van *in* staat er: *en*.

⁽²⁾ Er staat: *ons genoegen*.

zullen het voor dese reys nogh zoo laten passeren, maar onder bedingh dat het hout voor de 1500 rd^s. niet hooger als tegen $\frac{5}{8}$ per picol, als waarvoor het een yder aldaer tot Sambauwa te koop kan krygen, gerekent moet werden, en dat hetselve goet en van behoorlycke dichte zy, waartoe bequaeme scheepsruymte zullen besorgen en den President tot Macasser mede recommanderen daarop te letten, als hy schepen in handen heeft; dogh zoo de Conincq en grooten van Sambauwa en Godja Roboe het met haer eygen vaartuygh tot Macasser in handen van onsen President condon bestellen, dat soude ons aangenaemer wesen, en staet ulieden per naeste occagie een correcte ⁽¹⁾ daats door ons toegesonden te werden, wanneer daervan uyt China versien sullen wesen, present geen in voorraet hebbende.

Geschreven op Batavia in 't Casteel den 30 dagh van de maant January in 't jaar onses Heeren 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlands India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyde stont 's Comp^e. zegel in rooden lacke gedrukt, daaronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{ls}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Heden ter extraordinary vergaderingh gebesoigneert zynde wegens de oosterprovincien Amboina, Banda, Ternaten en Macassar ende de te doene besendinge en rescriptien nae derwaerts, soo is deswegen in verscheyde saaken en opsichten alsulcx geresolveert als by 't resolutieboek in 't brede kan werden gesien, en soomede hoedanich noch verstaan zy den erts, uyt de Sumatrasede goudmynen dees dagen ontfangen, met de gerede scheepen Vrye Zee en Java mede na 't vaderlandt te senden om te ervaren van wat bevindingh deselve aldaar sal wesen.

4 d^e. 's Morgens werden de brieven van den Conincq van Siam en den Oya Bercquelangh (met 't schip 't Huys te Spyck op den 2 deser alhier aangebragt) ingehaelt door den schipper die se heeft overgevoert, Gerrit Coster, en den sabandaar Ocker Ockersze, verselt met den E. Dirck de Haes en de cooplyden Joan Braakel en Joannes Besselman, item den cassier van den ontfangh Joannes Truytman nevens den capteyn der Maleyers Abdul Bagus etc^e., staande de compagnie krygers deses Casteels nae gewoonte in de wapenen van de hoofdwagt af tot aen de Heer Generaels wooninge, tusschen dewelcke dan en voorts tot in de groote saal, alwaar Zyn Ed^{ht}. nevens den secretaris deser vergaderingh present waeren, gecomen zynde en de brieven aan gemelte Heer Gouverneur Generael overhandigt wesende, soo wierde door de soldatesque drie musquetados en van de punt den Diamant seven canonschooten gedaan, ende doen de brief door den capteyn der Maleyers, als in die tale geschreven, overluyd opgelesen, synde wyders deselve brief van den Conincq

(¹) Er staat: correctie.

alsmede die van ⁽¹⁾ den Berquelangh bevonden na gedaene translatie van volgenden teneur, en eerst het

Translaat van den Conincq van Siam aen Haer Ed^{ls}. tot Batavia.

Een aansienelycke brief van Tsiou Praya Ziry Derma Radja Diesit 't Chada Ima Tiensit Papiedry Tan Bata Cosa te Boedy Pipery Bracarma Pahack Tsiou Praya Bergelangh, grooten Conincq van Siam, wiens throon van gout en oliphant wit is, komt aan den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende Raden van India.

Den brief, die den Gouverneur Generael uyt een suyyere oprechte genegentheyt met alle eerbiedigheyt aan den grooten Conincq van Siam, die een oprecht regeerder is, met schipper Koster heeft gesonden, is door den Conincq van Siam met de gewoonlycke eerbewysinge wel ontfangen en den inhoud claarblykelyck verstaan, voornamelyck dat den Gouverneur het landt van Jaccatra nogh in ruste regeerde, waarover den Conincq van Siam seer verblyd is geweest, verders alsdat den Gouverneur Generael wel genegen zoude wesen en gaarne wilde sien dat er Hollanders op de plaats van Salangh en Bangarey woonden, maer alsoo de quade menschen met die van Kedas tsamengespannen zyn, hebbende haer na die plaatsen begeven en deselve in ruine gebracht, zoodat het aldaar nogh niet klaar geschapen ⁽²⁾ staet, gelyck de geheele saeke den capteyn tot Siam bekend is. Onsen wille is wel, om de Hollanders aldaer te laten woonen, maar zyn bevreesd dat er wederom eenigh onheyl gelyck voorheenen mogte ontstaan. Het soude behooryck wesen dat wy sulcx toestonden, want onse gedachten zyn niet secreet en trachten de wegh van vruntschap nae te jaegen en door onse aanradinge de Hollanders niet tot eenigh onheyl te brengen, 'tgeene alles den capteyn bekend is. Wyders zoo staat er in den brief van den capiteyn dat UEd^{ls}. genegen waeren om den Conincq in alles te helpen en dat om al het versochte goedje na Hollandt was geschreven maar tot nogh niet gekomen, en wanneer de schepen quamen te arriveren, dat'et dan naer Siam soude overgesonden werden. Den schutgieter en timmerman zyn in Siam wel overgekomen; oock heeft den capteyn tegens Zyn Mayesteyt gesegt dat alle de monsters, uyt Ziam medegegeven, in het schip waren, dat zoo lange door contrarie wint achterbleef en nogh niet op Jaccatra was gekomen, 't gene de reden was dat het versochte goedje zoolange achterbleef. Dit zyn de woorden geweest, die den capteyn heeft verklaart, en hebbe hem versogt (wanneer het schip quam te arriveren) dat het inderspoet tot Siam mochte overgesonden werden. Verders vanwegen de nooten- en nagelboomen, die en zullen nergens anders als in het speelhoff van den Conincq geplant werden en tot zyn vermaek dienen. Dierhalven versoeckt

⁽¹⁾ Dit *van* ontbreekt in het HS.

⁽²⁾ Er staat: *klaar schapen*.

den Conincq dat den Gouverneur Generael deselve tot Siam gelieve te senden, te weten 5 noote- en 5 nagelboompjes, de hoogte van een span ofte cobido. Vanwegen den ameljeerder, die tot Siam is gesonden, hebben wy laeten arbeiden, maer het amous root, swart, witt, geel en groen is van geen heldere glants bevonden, en de steenhouwer hebben wy bevonden geen fyn, maer alleenlyck groff werck te kunnen houwen, dierhalven hebbe dese twee arbeidslieden naar Jaccatra gesonden en versoeke dat den Gouverneur Generael den Conincq met twee andere, die beter en fynder kunnen arbeiden, gelieve t'accommoderen en tot Siam senden. Alle de goederen, die den Conincq van Siam versoeckt, staat in den brief, die hy voorleden mousson heeft gesonden, vermeldt, en wanneer deselve sullen ⁽¹⁾ gekomen zyn, zoo versoeckt den Conincq den Gouverneur Generael spoedig gelieft over te senden, 't gene hiernamaels ten beste van den capteyn sal gedyen. Verders sent den grooten Conincq van Siam aan den capitain 25 bhaar en 2 picols Ligoors thin, tot een teeken van vruntschap tusschen den grooten Conincq van Siam en den Hollantsen Konincq, 't geene niet en sal veranderen zoolange de zonne en mane schynsel sullen geven, en den Gouverneur Generael gelieven hetselve mede naer te komen, opdat de namen van sulcke groote en aansienlycke personen niet bevleckt en werde.

Geschreven op Maandagh den 25 November in 't aapejaer.

Volght nu de missive, door den Oya Berquelangh tot Siam aan Haar Ed^{le}. tot Batavia geschreven.

De genegenthyt van Tsiou Praya Ziry Derma Radja Diesit 't Chada Ima Tiensit Papiedry Tanrata Cosa te Boedy Pipery Bracarma Pahack 't Siou Praya Bergelangh comt mits desen aan den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en de Raden van India.

Den brieff met 'et geschenck, dat den Gouverneur Generael met schipper Coster aan myn heeft gelieven te senden, bestaande in 6 goude atlassen, 3 goude brootchia, 5 d^{os}. silvere, 2 chitsen vergulde, 2 d^{os}. versilverde, een alcatief, een snaphaen en desselfs toebehooren, een Ceylons roer met silver ingeleydt en zyn toebehooren, nevens 3 pieken met silver ingeleyt, heb ick met de gewoonlycke eerbewysinge ontfangen en den inhoud des briefs wel verstaan, alsmede dat den Gouverneur Generael nogh by gesontheyt en voorspoet continueerde, waarover ick seer verblyt ben geweest, omdat wy beyde vrienden van den anderen zyn, ende wanneer het den Gouverneur Generael wel gaat en in vrede is, gevoel ick oocq hetselfde. Wyders vermeldt den brieff van den captain, dat hy gaarne soude willen hebben dat er Hollanders op Salangh en Bangary (om thin te negotieren) woonden, 't gene ick seer wel verstaan hebbe, maer wanneer der Hollanders gesonden wierden om daar te woonen, souder alweder eenigh onheyl komen. Dierhalven komt

(1) Er staat: *soullen*.

sulcx met onse beradingh niet overeen, alsoo wy gestadigh nae den wegh van vruntschap trachten te loopen en die tot den laesten dagh toe zoeken te beschermen, maer wy en geven de Hollanders geen schult, gelyck ick de heele saeke hebbe geopenbaert.

Verders staat er in den brief alsdat den capteyn het werck van den Conincq gaarne wil doen, en dat hy al het versochte in Holland heeft laten maeken, 't gene tot nogh niet en is gecomen, maer sulcx geschiet zynde, hetselve inderspoet naer Siam soude senden. De twee persoonen, namelyck een schutgieter en een timmerman, die den capteyn heeft gesonden, zyn voor de voeten van Zyn Mayesteyt opgeoffert; en vanwege de versogte goederen, waarvan uyt Siam monsters zyn gegeven, die waeren in het schip dat door de tegenwinden zoolange achterbleef en nogh niet op Batavia was gekomen, dierhalven het goedje mede zoolangh tardeerde, 't gene te geloven is, maar wanneer het schip sal gekomen wesen, zoo versoeke dat den capteyn het g'eyschte goedje inderhaest tot Siam gelieve te senden.

Vanwegen de nooten- en nagelboomen, die wil den Conincq nergens anders als in zyn speelhoff tot zyn vermaek laete planten; dierhalven versoeke dat den Gouverneur Generael 5 noote- en nagelboomen tot Siam gelieve te senden. Den smeljeerder, die in Ziam was gesonden, is te werck gestelt, maer hy en kan het rood, sward, wit, geel en groen amous geen goeden glants geven en den steenhouwer kan geen fyn, maer niet anders als groff werck maken; daerom zyn dese twee arbeidslieden wederom naar Jaccatra gesonden, versoeckende dat den capteyn een smeljeerder en een steenhouwer, die fyne arbeytlieden zyn, tot Ziam gelieve te senden en den Conincq daarmede helpen, alsmede, wanneer al het versochte goedje, dat in de brief van de verlede mouson vermeld staat, op Jaccatra comt, den Gouverneur Generael hetselve dan inderspoet gelieft herwaerts te senden, 't gene tot UEd^{ht}. beste sal zyn; en tegenwoordigh sent mynen heer aan den capitain tot geschenck 25 bhaer en 2 picols thin, ende tot teeken van myne goede genegentheyt sende oock daarnevens aan den capteyn 7 bhaer, met wensch dat Godt de Heere de vruntschap tusschen ons beyde niet en gelieve te veranderen, tot den dagh des oordeels.

Geschreven op Maandagh den 25 November in 't aapejaar.

's Avonts vertreckt directe vanhier naar Macassar 't jaght Poulurun met een recrement van 100 Nederlantse militaire coppen tot supplement der tytsgeëxpireerde als versterkinge in die presidie etc^a. en medenemende een missive van Haer Ed^{ls}. aan den heer president Jacob Cops en den raat aldaar in 't casteel Rotterdam, verselt met diverse afschriften en bylaegen, op heeden geteekent, nevens oocq nogh een cleen apart complimentbriefje van den Heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens in antwoord aan Radja Palacca, wesende die aan den heer president en raat van soodanigen inhoudt als by 't affgaende briefboek staat te beoogen, en sal 't briefje aan Radja Palacca hieragter volgen, alvorens aangeteekent hebbende

wat contanten, coopmanschappen, provisien en andere goederen in Poulerun voor den omslagh van de Compagnie op 't lant van Macassar syn afgevoert, als namentlyck :

8000 rd ^s . aan contante silver payment;	2 leggers seck;
100 packen diverse cleeden en lywatan;	16 potten Bengaalse boter;
6 packen gecattoeneerde deekens;	1 vat Hollantse boter;
50 ₧ nagelen;	1 halve legger Hollants azyn;
100 ₧ nootemuscaten;	8 halve aemen brandewyn;
100 ₧ foely;	2 aemen olyvenoly;
409 cattys peper;	6 vaten mom;
10 ₧ borax;	2 vaten Rotterdammer bier;
108 stux codebexhoeden;	4 kassen met geweer;
2 stux chiergie de Nisme;	20000 ₧ buskruyt;
895 ₧ platloot;	4 lasten tarruwe;
502 ₧ alluyn;	12 sadels met thomen;
400 ₧ Persiaanse fruyten;	500 patholen;
20 stux gout en silvere allegias;	200 sarassa Chiauwy;
50 stux zyde d ^{es} .;	1 stuck blauw laaken, voorts nogh
100 vaten vlees en speck;	verscheyde materialen, ambagtsgereet-
20 leggers gesneden arack;	schappen, medicamenten, equipagie- en
10 leggers arack apy;	andere goederen, tesaemen belopende
4 leggers Spaence wyn;	f 81095 : 16 : 6.

Volght nu de missive, van den Heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens aen Radja Palacca, Conincq van Bone, geschreven.

Desen komt uyt een opregte en suyvere genegentheyt van den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens aan den Conincq van Boné, die seer getrouw is en om syn oorlogsdaden seer befaemt, die Godt de Heere een langh en geluckigh leven wil verleenen ende victorie over alle zyne vyanden.

Den Gouverneur Generael heeft met droefheyt verstaan dat den Conincq van Boné met een quaat en pynelyck accident in zyn neus gequelt was; wy senden nu eenige medicamenten met dit schip, 't welck seer dienstigh voor soodanige qualen is, zulx wy verhopen dat Godt de Heere die middelen zegenen ende Radja Boney van dat quaat verlossen sal, 't welck ons t'zyner tyt seer soude verblyden.

Hetgeene Radja Boné aan de Comp^e. schuldigh is, hebben wy gesien dat by hem van de mededeelgenoten vergadert wierd en hetselve dan aan den President of in 's Compagnies cassa soude betaalt werden. Wy verwagten van Radja Bone hiertoe syn hulp om dit gelt in te krygen ende effen te stellen, alswanneer den President daeraff behoorycke quitantie van den ontfangh geven sal en d'obligatien geroyeert werden off Radja Boné ter hand gestelt.

Den capteyn Jan Francen heeft wegens Oedjong Pandang goet rapport

gedaen, ende verhopen dat Radja Boné met den President in goet verstant sal leven, om als broeders de algemeene rust en vrede te besorgen.

De twee slaaffjens, die Radja Boné aan my heeft gesonden, heb ick ontfangen en aangesien voor een teeken van Radjas genegentheyt, dat Radja insgelyx gelieft te doen ende ontfangen voor een bewys van myne opregte vrundtschap twee Suratse allegias, het eene met goude en het andere met silvere streepen, een uur- en een halfuurglas, alle in geel lywaat benayt, die door den President op Macassar nevens desen brieff Radja Boné sullen terhandt gestelt werden.

Geschreven tot Batavia in 't Casteel den 30 dagh van de maant January anno 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp^e. zeegel in rooden lacke gedrukt.)

5 d^o. Des morgens al vroegh de gedestineerde militairen na de Oosterprovincien door de Heer Majoor Ysaack Saint Martin op 't pleyen voor het casteel in ordre gestelt en in 8 verscheyde compagnien verdeelt zynde, soo komen deselve doen binnen om hun te verthoonen, marcheerende voorts Zyn Ed^{h^{ts}}. en de Heeren Raden haere wooningen voorby in 't ronde en wyders het casteel uyt om naar boort te gaan, gelyck oocq vervolgens quam te geschieden in ordre aldus:

de eerste onder den capitain Jan George Mults:

lieutenant Jacob Gast,	}	1 comp ^e . sterck in 't geheel;
den p ^l . vaandrigh Frans Marcus van Goens,		
lieutenant Augustyn de Moulin,	}	2 comp ^e . sterck;
vaandrigh Jacob van Bruynes,		
lieutenant Jan Kist,	}	3 comp ^e . sterck;
p ^l . vaendrigh Pieter Noording,		
lieutenant Court Brant,	}	4 comp ^e . sterck;
p ^l . vaendrigh Carel Anthony,		

onder den p^l. capteyn Jan Struys:

lieutenant Fredrick Pols,	}	1 comp ^e . sterck;
p ^l . vaandrigh Claes Diedeloff,		
lieutenant Gerrit Maccon,	}	2 comp ^e . sterck;
p ^l . vaandrigh Fredrick van Eck,		
lieutenant Andries Hartman,	}	3 comp ^e . sterck;
p ^l . vaandrigh Albert Jansen,		
lieutenant Benjamin Nieville,	}	4 comp ^e . sterck.
p ^l . vaandrigh Laurens Timmerling,		

Synde yder comp^e. sterk behalven de officieren en zergeanten 48 coppen en tesamen in 't geheel stercq 435 coppen.

6 d^e. Heden extraordinaire vergaderingh belegt wesende, is wegens de Oosterprovincien ende 't derwaarts senden der 3 Ternataanse Princen ostagiers alsulcx gebesoigneert en gearresteert als by het resolutieboek largo staat aangehaelt, sullende zylieden vooreerst werden geschickt na Amboina, tegen 't welcke zy in den eersten al wat scheenen aan te sien, maar naderhant niet tegens gehad hebben, om dan te sien, wanneer en ter wat gelegener tyt men haerlieden wederom na Ternaten sal kunnen met gerustheyt laten wederkeren, en sal haer oock mits hun tegenwoordige armoede yder 200 rd^s. in persoon als ter leen uyt Compagnies cassa werden verstrekt, en dat om reden particulier op de naem van d'Heer Directeur Generael Speelman, behalven dat zy buytendes ten dagen van hun vertrecq yder oock met de waarde van noch 50 rd^s. in eenige cleeden etc^e. van Compagnies wegen sullen (1) werden beschoncken.

7 d^e. 's Morgens wert mevrouwe Joanna van Ommeren, gemalinne van den Heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens, tredende in haer twee en twintigste jaer, door de Heeren Raden van India met derselver geluckige verjaaringe gecomplimenteert, en verschynen ten dien eynde mede verscheyde der gequalificeerde ministers, en ten principaelen de huysvrouwen der Heeren Raden met het voornaamste jufferschap alhier, om welgemelte Haer WelEd^h. te feliciteren. Godt gelieve Haer Edelheyt met veele gesonde en geluckige jaaren te bekroonen, tot vergenoeginge dergenen, die daaraan in 't bysonder syn gelegen, en wil haer oock voor alle ramp, tegenspoet en verdriet beschermen. Synde met dese verjaaringe den dagh aldaar in 't hoogerhuys onder de heeren en vrunden, hoewel de Heer Generaal in persoon absent was, tot diep in den avont met vreugde en vrolykhyt doorgebracht etc^e.

Voor de middagh gaan de heeren Fredricq Bent en den secretaris Joan van Hoorn per een roeychialoup naar boort, om den coopman d'E. Hendricq Crudop ingevolge van 't geresolveerde op den 3 deser als gesaghhebber der nu affgaande scheepen en krygsmaght na de Oosterprovincien tot Amboina toe, daar de rendevoes vooreerst is gedestineert, op het jaght de Flaman te authoriseren en den volcke voor te stellen, gelyck volgens 't extract resolutie, dierwegen genomen, dan zy geschiet etc^e., komende haer Ed^h. 's namiddags ontrent ten 2 uren weder aan lant.

's Namiddags komt alhier een Chinees jonck, toebehoorende onsen Chinesen capteyn Wanjock, uyt Japan ter deser rhede, en wert ons daarmede toegebracht een missive van 't opperhoofd d'E. Isaak van Schinne tot Nangasachy de dato 2 des voorleden maants January aan Haer Ed^h., behelsende onder anderen kortelyck 't volgende nieuws: den nieuwen Nangasachisen gouverneur Cauwa Goints Ginzey Mondono, die 't gesagh van zyn voorsaat den 12 November anno passado aangenomen had, was met denselven ouden tot syn vertreck toe na Jedo dagelycx in conferentie geweest en door denselven ouden Tsiouseymondono soo wel van den tegenwoordigen gemonopoliserden en gedwongen handel geïnformeert, dat men tegens 't aanstaande

(1) ~~E~~ Er staat: *sullen*.

jaer in de negotie niet veel beterschap na 't scheen te verhopē hadde, gelyck reets aan het slegt pryseren eeniger aangebragte Chinese coopmanschappen van Canton ware gebleeken, welckers eygenaars op gedaene clagten geen verbetering konden obtineren, onder bedreyginge anders hun goederen weder terugge te voeren etc^a., en in ons reguard had hy de tolcken en Ottena des eylants oock reets aanbevolen alles soodanigh als het by de voorige afgegaene gouverneurs tyden ware geschiet, weder aan te stellen en te verrigten, doch of al dese stellingen soowel van de Japanderen als ons volcq, die oock alles uyt de mont der lompe loose tolcken moeten hebben, voor waarheden zyn aan te nemen, is te bedugten en qualyck seker te raden;

de tolcken hadden aan 't opperhoofd voor nieuws aangebraght, dat de 4 ordinary ryxbestierders Sacayo Oetasamma, Inabo Minosamma, Okobo Kangasamma en Fotto Bietsjousamma, d'eerste over de saaken van den Dayro, de 2^e over de lantsheeren, de 3^e over de geestelyckheyt ende de 4^e over de boeren of lantlieden nieuw aangesteld waren, en oock het voornoemt getal met het aanstellen van eenen nieuwen ryxraat genaamt Ita Hora Iwa Mysanna etc^a. tot op 6 leden vergroot; insgelyx soude de opvoedinge van des tegenwoordigen nieuwen Keyzers zoontje, omtrent 3 jaeren out, aan den Jedosen gouverneur Matsendeyro Josemonsanna opgedragen en in zyn plaatse tot gouverneur van Jedo een van des voorigen Keyzers reekenmeesters, genaemt Kaynosio Kiemonsanna, weder gecreëert wesen;

de groote nagelaten schulden van des Keyzers overleden broeder (die hem selfs in 't jaar 1678 de buyck opgesneden hadde) waren ter ordre van Zyn Mayesteyt t'eenemael betaelt en de incomsten van dien heers nagelaten soon $\frac{1}{3}$ jaarlyx van 600 duysent tot op 900 duysent balen rys vergroot etc^a.;

de te doene Jedose schenckagie stonde desemael door de voornoemde nieuw gemaakte heeren (die almede beschoncken dienden van Comp^a. wegen) merckelyck vergroot te moeten werden, en waartoe den affgegaenen Nangasachysen gouverneur soowel als den regerenden reets veele goederen van kostelycke Chinese stoffen, lackwercken, porceleynen etc^a. uytgepickt en de onse toegesonden hadden om tot Keyzers geschencken te dienen, en waartoe oock na gewoonte weder eenighe nageloly wierd gedistilleert;

ses verscheyde joncken waeren zedert 12 November tot den 2 January met koper ten meerendeele geladen uyt Japan naar Tayoan vertrocken;

met een joncke, den 18 October uyt Hoccieuw gezeylt, had men in November geen ander nieuws van onse gesanten in dat ryck konnen vernemen, als dat er 3 onser scheepen in de bhay van Tinghay lagen, dewelcke nogh geene goederen ontlost hadden, maar de licentie daartoe uyt Pekin afwagten etc^a.;

de staartsterre of comeet wierd in Japan met den beginne deses jaars omtrent 6 à 7 uren in den avont aldaer oock gesien in 't W. ten Z. en W. Z. W. met een lange, groote en breede roede, streckende meest na 't N. O. en N. O. ten O., hoedanigh sigh deselve te dier tyt en tot 't laast in January hier tot Batavia mede heeft verthoont en by observatie van bovenordinarie groote zy aangemerckt, gelyck hiervoren onder dato 6 des voorleden maants staat uytgedrukt, wetende

de Japanders hierop te seggen, dat hetselve voorteekenen van te volgene swaere plagen waeren, maar die zy uytleyden en vermeenden dat het ryck van China wel mogte gelden, gelyck breder by 't aankomend briefboek onder 't quartier van Japan staat te lesen.

's Avonts omtrent 6 uren wert den E. Gerrit Vreelant, out eerste oppercoopman en gewesen capitain over de compagnie pennisten deses casteels, (op gisteravont ten 9 uren naer een lange affteerende sieckte overleden zynde) in de Nederlandse kercke deser stede statigh begraven, marcheerende de compagnie pennisten in volle geweer al traineerende onder den E. Joan van Hoorn als capitain vooruyt; daerop volgde syn Ed^e. wapen, gedraegen werdende door den coopman en winckelier Hendricq Cansius, en voorts 't lyck, aan wederzyden en aan de eynden met 6 van zyn Ed^e. wapenen behangen, leggende bovenop ten hoofdeneynde de ringkragen en langscheenen den degen aan d'eene en de bartisaen aan d'andere zyde na 't ordinair gebruyck, wanneer doen naar het lyck gingen de vrunden met rouwmantels een voor een, en daaraan Zyn Ed^e. met de Heeren Raaden Speelman, Bort, Hurt, Outhoorn, Camphuys en Bent, ende wyders de collegien, predicanten alsmede de voornaamste gequalificeerde ministers en borgeren deser stede etc^a.

De 3 Ternataanse Princen ostagiers, den Goegoegoe Alam, den capitain lauwt Rety ende den Quimelaha Marsaoly, als ostagiers den voorleden jaare 1680 door den Heere Gouverneur Robbert Padbrugge uyt Ternate gedetineert herwaarts opgesonden en op 18 October passado mettet jaght de Sampson hier aangelant, ende den 9 November daaraan by Haer Ed^e. verstaan wesende hun hier aan landt te defroyeeren, gelyck onder deselve datums by het afgelegde daghregister kan blycken, alsmede onder den eersten January anno stanty, dat hun doenmaals haer krissen, die haer in Ternaten door den Gouverneur waren afgenomen en herwaarts gesonden, met goetvinden der Hooge Regeeringe door den Heere Gouverneur Generael met fatsoen wedergegeven en behandigt waeren, zedert tot nogh te deser stede aan de Westzyde gedefroyeert en van Compagnies wegen onderhouden geweest zynde, sonder hun met eenige arrest of anders te becommeren, soo hebben Haar Ed^e. staande dese jongste besoignes over de saaken der Oosterprovincien en insonderheyt den toestandt der verwarde saaken met den afgeweeken Conincq en de rebelle Ternataanen in Ternaten oocq haere gedaghten nader laten gaan over dese voorgenoemde drie heeren, als principale stenden van het Ternataanse oude en vermaarde ryck, en daeromtrent na overleggingen in dato 24 January passado gearresteert, deselve tesamen met hun drien met eene der nu aangeleyde en gereede scheepen vooreerst wederomme naar de provincie van Amboina af te senden ende te laten medegaan onder een aequitabel en behoorlyck tractament, omme aldaar in of aan het casteel Victoria by en onder het ooge van den Gouverneur Robbert de Vicq vooreerst te blyven resideren, en van Compagnies wegen soowel als hier, mits haer behoeftheden en dat se van alle middelen immer voor tegenwoordigh syn ontbloot en berooft, te doen defroyeeren en onderhouden, met fatsoen en niettemin onder goede sorge en toeversigt over haer gedoente, waervan hun tot nogh gheen kennisse gedaen en sulcx haer eerst op gisterenmorgen door

den Heere Directeur Generael Cornelis Speelman ten bywesen van den ouden Ternataansen Coninx secretaris en tegenwoordigh alhier zynde Majuda in der bequaamste voegen en manieren geadverteert wesende, soo hadden zylieden daerinne al vrywat swarigheyt getoont en verklaart vooreerst niet te weten, waer des E. Compagnies scheepen en magt, na de Oosterprovincien gedestineert, naer toe tendeerde en eygentlyck toe soude dienen, en dat zy wel genegen waeren direct vanhier nae Ternaten mede te gaen, als het tot beste van het Ternaatse ryck en ruste en herstellinge dier gevlugten Conincq en verstroyde onderdaenen tot vorige vruntchap en harmonie met de Compagnie mogte gedyen, gelyck zy oock vermeenden deselve verstroyde onderdanen by haer terughverschyninge als anders wel soude komen te inclineren en daartoe oock nae hun seggen het weder derwaarts senden van den hier aanwesenden Prince Rotterdam niet ondienstigh soude wesen, niet om hem tot Conincq in zyn broeders plaats aan te stellen, maer om hem daar met fatsoen te defroyeeren en de ontroerde en ontvlugte Ternatanen te doen zien, dat de Compagnie geensints haer en hare ryx distructie maer herstellinge en genesinge was betrachtende, maar dat se op het landt van Ambon niet gaerne wilden comen, om redenen, en veel liever hier nogh vooreerst onder 't ooge van Haer Ed^{ls}. verblyven, tot nader resolutie en bevindinge van de Ternaatse saaken.

Welcke antwoorden deser Princen dan den Heere Directeur door den secretaris Joan van Hoorn aan den Heer Gouverneur Generael heeft doen communiceren en Zyn Ed^{hts}. advis op innemen en of het, en wanneer, Syn Ed^{ht}. mogte goetduncken, de Heeren Raaden daarover eens by den anderen te laten comen en een nader besluit op te nemen, gelyck Zyn Ed^{le}. dan aannam des namiddags te sullen doen, en voor sich selfs daerop vooraf diende, dat hy oock niet en conde oordeelen of dienstigh agten om de voorschreven 3 Ternataanse heeren tegen haeren danck en genegentheyt tegenwoordigh nogh vanhier te versenden etc^a., met welck bescheyt en andere besigheden den secretaris omtrent de middagh andermaal by den Heere Directeur Generael gecomen wesende, soo hadden deselve by nader overdenckinge en redenkavelinge hun bereytwilligh ende welgemoet gethoont om op de verder erlangde berigtinge (van dat soowel ten haeren eygen als het gemeene beste en welstant des Ternataansen ryckx soude gedyen) volgens het goetvinden der Hooge Regeeringe sich tesamen met de nu gereede schepen naer Amboina te transporteren, om aldaer verder 's Compagnies bevelen af te wagten en deselve te agtervolgen, maer dat sy alleen versoghten, omme mits haeren presenten soberen staat en behoefteghen ider met eenige penningen ter leen van de Compagnie te mogen werden geaccommodeert, waarover dan gisteren des aghtermiddaghs gesproken en door de Heer Directeur Generael Cornelis Speelman andermael haer versoek en voorstel in Rade voorgedragen wesende, soo is te dier tyt verstaan, genoemde 3 Princen Alam, Rety en Marsaoly ider een summa van 200 contante ryxdaelders ter leen te verstrecken, dogh omdat zy, als het haer van Compagnies wegen wierde gegeven, ligt meynen souden totte restitutie niet gehouden te syn, soo is oock best geaght, die verstrekinge door en op de naem van d'Heer Directeur Generael Cornelis Speelman aan haerlieden te laten geschieden, en hun buytendes op de

naem en van Compagnies wegen yder op haer afscheytnemen noch te vereeren tot haer gebruyck met de waerde van vyftigh ryxdaelders in cleeden en andere dienstige kleenigheden; ingevolge van welcke resolutie dan zylieden op desen dagh met het depescheren en sluyten der brieven voor de Oosterprovincien etc^a. als andere besigheden en voorvallen (naerdats se haer ondertusschen ten huysen van de Heer Directeur Generael met eeten en drincken wat hadden vermaakt, en haer voor haer geleende penningen in de stadt van 't een en 't ander versorgt) niet eerder als in den avontstont hebbende connen compareren om van de Hooge Regeeringe collegialiter in ordre en met fatsoen een behoorlyck afscheyt te nemen, soo was Zyn Ed^{ht}. (een weynigh onpasselyck wesende) middelerwyle al vroegh na boven en ter nagtruste gegaen, sulx deselve door de E. Mayoor Isaacq St. Martin nevens den capteyn Jan Francen Holsteyn en den schipper van de Betuwe Steven Claerbout (met welcke bodem zy gedestineert zyn te vertrecken) binnengebragt wierden in de middelcamer van Zyn Ed^{ht}. wooninge, alwaer den Heer Directeur Generael ende de verdere gesamentlycke Heeren Raden benevens den secretaris collegialiter in ordre geseten waeren en zy na afgelegde groeten op 3 stoelen regt tegenover te sitten gelast wierde, als den capteyn Jan Franssen en den schipper Claerbout mitsgaders d'E. Majoor aan het noorteynde der camer, werdende ondertusschen den Prince Rotterdam en den ouden Majuda, die mede in 't casteel en by de hant waeren, oock binnengeropen en Rotterdam by d'andere 3 heeren op een ledighstaande stoel te sitten gewesen, deswegen over de voorrangh tusschen haer onder elckanderen wat gecomplimenteert zynde, soo gingh Prins Rotterdam met syn stoel sigh schicken omtrent 2 schreden agter en een schrede boven den eersten Prince Alam, alswanneer hun door de Ed^{le}. Heer Directeur Generael wierde aangeseght, dat se nu gereetstinden om na Amboina en vandaer wederom ter gelegener tyt na de Moluccos te vertrecken, en dat de Hooge Regeeringe alhier het vertrouwen van Haer Hoogheden hadden, dat zy als trouwe bontgenoten van de Compagnie en het Ternaatse ryck altoos souden werden bevonden en haere devoiren besteden omme den uytgeweecken Conincq Amsterdam met zyn aanhang weder tot inkeer en in ruste op Ternaten te doen komen, opdat alle dese onlusten en verkeerde voornemens eenmaal mogten ophouden en de oude vrundtschap en ruste van het Ternaatse ryck met de Compagnie bestendigh gemaakt werden.

Waerop by hun en insonderheyt Prins Alam in 't korte geantwoort wesende dat zy noyt andere intentie nogte gedagten hadden gehadt, als om de goede vrundtschap en trouwe aan de Compagnie te betoonen, dat den afval van den Conincq Amsterdam haer leet was en Zyn Hoogheyt na haerlieden (na 'tscheen) niet hadd' willen luysteren, maar dat zy alsnogh altoos in de gemeene ruste en welstant tusschen het Ternaatse ryck en de Compagnie souden volstandigh en getrouw blyven, presenterende daertoe verder tot bekragtiging van dese haere reden 'tselve alhier nogh voor Haer Ed^{le}. op den alcoran te besweeren; welcke voorslagh dan by de heeren in opmerckinge genomen en eens in 't ronde overwogen synde, soo wiert niet ondienstigh geaght, dese haere presentatie te amplexeren en daarop aanstonts uyt het huys van den Heere Directeur Generael een Mahometaansen

alcoran ofte Arabisch wetboek gehaelt en op de tafel in de camer nedergelegd, ende alsdoen dese Princen aangesegt, indien zy sikh tot het doen van den eedt van getrouwigheyt volgens presentatie alsnogh gereet en bereyt bevonden, sulx nu nogh wel conde en mogte geschieden, doch dat het hunlieden andersints niet en wierde gevergt, 't welck verclaart zynde van jaa, wiert het boek opgeslagen en daaruyt door den ouden Majuda iets voorgelesen, alswanneer eerst door den Prins Alam en vervolgens den capteyn laut Rety en den Quimelaha Marsaoly en doen oocq door den Prins Rotterdam met het leggen van haer hant ⁽¹⁾ op den alcoran haeren eedt van trouwe tot de Compagnie bevestigden met dese significatie, dat haer Godt de Heere en dat wetboek moste straffen en vervloeken, indien zy iets contrarie quamen te doen, na 't welcke dan een compliment en embrasseeringe door haer met handtgevinge als anders aan alle de heeren gedaen zynde, soo wiert hun gesegt, dat men oock die belofte en standvastigheyt van haarlieden allesints bleef verwagten en doen yder oock door den Heere Directeur overgereykt de schenckagie, tot een adieu en haer gerieff op de reyse van Compagnies wegen voor hen gedestineert, die se alle danckelyck aannamen en voorts de heeren andermael bedanckten, bestaande 't selve in 't volgende:

voor den Prins Alam:

1 swaere incarnate goude allegias;

voor den capteyn laut Rety:

1 swaere purpere goude allegias;

voor den Quimelaha Marsaoly:

1 swaere roode goude allegias.

Na 't welcke doen voorts eens weder een roemer wyn op 't welvaeren tusschen Ternaten en de Compagnie als den Conincq Amsterdam etc^a. rondgedroncken wesende, soo wierden zy doen in geselschap der heeren mede voorts binnen in de andere camer by 't jufferschap gebraght, daar se mevrouw Generaels begroet en mede verjaart hebbende, doen oock wat bleven kyken na eenige vierwercken, die inwylen aangesteecken en gebrant wierden, nae hetwelcke zy doen afscheyt namen en door den E. majoor Saint Martin als capteyn Jan Francen en schipper Claarbout ⁽²⁾, omdat het al wat laat was, weder ten huysse van den Heere Directeur Generael geconduiseert zyn, mitsgaders Prins Rotterdam en den ouden Majouda t'hunner geselschap voor 't laast syn bygebleven daer zy haer nagtruste voor 't laaste sullen nemen, omme dan voorts morgen ogtent met behoorlyck fatsoen na boort gebragt te werden, en waarmede dese saake dan eyndigde, sullende wy 't resterende haerentwegen tot de generale resolutien en de ordre, over en in haer

⁽¹⁾ Er staat: *lant*.

⁽²⁾ Er staat: *Claas bout*.

reguard en wegens hunne personen aan den heer gouverneur en raat in Amboina by de nu medegaande brieven gegeven, gedefereert laten;

hebbende na dese demissie der Ternatanen de Heeren der Hooge Regeeringe en 't geselschap van de vrunden ten huysen van Zyn Ed^{ht}. op de verjaardagh van mevrouw Generaals (waarvan in 't begin van desen dagh staet gesproken) verders sijn tot in de naght vervrolyckt en doen ider wederom vernoecht na huys begeben.

Seekeren gentyff, genaemt Nagapa Grando, geboortigh van Trankebare, bekent om eenige bysondere wetenschap ofte kennisse in 't oplossen, smelten en proberen van metallē of mineralen te hebben, en uyt dien hoofde ter ordre van Zyn Ed^{ht}. van 't stadthuys uyt de boeyen, daar hy over schulden als andere feyten by Heeren Schepenen in gestelt was, voor eenige daegen op de punt den Diamant gebragt synde omme in presentie van den E. majoor Saint Martin en den doctor Grim een preuve van eenigen erts, uyt de Tambangse myne op Sumatra's Westcust jongst herwaarts gesonden, te nemen en 't copen van 't gout en silver af te scheyden etc^a., soo hebben deselve gecommitteerde na gedaene probeeringhe op heden aan Zyn Ed^{ht}. den Heere Generael dierwegen het rapportje overgegeven, 't welcq bevonden zy van woorde tot woorde te luyden als volgt en verstaan tot speculatie nevens de proefjes aan de Ed^{le}. Heeren Meesters met de nu gereetleggende 2 retourschepen over te senden.

Rapport, gedaen aan den Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael Ryckloff van Goens wegens den ertz, ons ondergeschreven door Zyn welgemelte Ed^{ht}. ter hande gestelt.

Wy hebben volgens UEd^{ht}. ordre en last bygewoont en nauwkeurigh gelet op de manier van de smeltingh en probering door seeker gentyff, genaemt Nagapa Grande, geboortigh van Trankebare (1), aangaende eenigen ertz, corteling van de Sumatrane cust en uyt de Tambangse myne voortgecomen, en hoedanich van den beginne tot den eynde deselve heeft gehandelt en getracteert en sonderling op wat maniere hy het copen van de andere twee metallē, gout en silver, weet af te sonderen. Het is dan, dat hy dese ertsen eerst in een ysere mortier gestampt en tot een redelyck fyn poeyer gemaakt, die wort gemengt met loot, salpeter en borax, nemende tegen twaelf deelen ertz twee deelen loot, twee deelen salpeter en een deel borax. Dit heeft hy met sterck vuur gesmolten, soodanich dat alleen het loot met 't inhebbende metaal aan de grondt by malcanderen is gesmolten, en de slacken of quartzen met de soutē boven syn gebleven, niet als een glas maar droogh en bros; dit loot heeft hy afgedreven, niet op een capel maar op een afgebrooken smeltcroes, nemende de slacken allengskens boven van het loot met de voorige slacken daerin omgewentelt, totdat alles afgetrocken en het silverkooren suyver is blyven staan; dit nu afgenomen, stoot hy alle de slacken met de smeltcroes, daer eenigsints schynt wat in te syn, mengende daeronder een stuckje aluyn, dat naar ooghgissinge een thiende deel mogt haelen. Hy

(1) Er staat: *trankebare*.

smelt dit van nieuw en sterck en soo 't niet wel wil smelten, set of doet hy nogh wat loot daarby; dit dan ten eynde gebraght, slaat hy de smeltcroes in stucken, leggende het coper in een massa aan de gront, wesende dit zyn manier van doen, scheydende 't silver en gout van malcanderen met salpeter en aluyn in een pot met water gekoockt, die alleen verschillende is van onse manier, dat wy sterckwater gebruycken, uyt dies souden gemaakt, wel behendiger en beter, dogh wort uyt de drooge souden in 't kookken selfde cragt voortgebraght. Wat nu dese ertzen gewogen en ingehouden hebben, can uyt dese stelling gesien worden. Als uyt d'eerste soort van de nieuwe aeder aan den dagh heeft gewogen 20 loot;

	pond	loot	quintin	asen.
waeruyt becomen silver.....	—	—	1	9
coper.....	—	—	$\frac{1}{2}$	—
wesende 't centenaer aen silver	1	15	2	—
coper	—	20	—	—

de tweede soort uyt de dwars inslagh in 't begin der princestollen, wesende deselfde aeder, heeft..	pond	loot	quintin	asen.
gewogen.....	—	16	—	—
waaruyt bekomen silver.....	—	—	1	7
coper.....	—	—	$1\frac{1}{2}$	15
wesende het centnaer aen silver	1	23	3	2
coper	2	23	2	—

de derde sorte is geweest uyt seekere afdwalende ader in 't eynde der princestollen, nieuwelyx daaruyt gebraght, heeft gewogen 12 loot.....	pond	loot	quintin	asen.
waeruyt becomen silver.....	—	—	$\frac{1}{2}$	6
wesende het centnaer aen silver.....	2	—	2	8
coper.....	4	5	$1\frac{1}{2}$	—

Dit aldus gedaan, geprobeert en nauwkeurigh ondersogt als hier opgesteld bekenen wy ondergeschreven.

Batavia in 't Casteel ady 7 February 1681.

(Onder stont en was geteekent:)

SAINT MARTIN en
NICOLAES GRIM.

Heden ter ordinary vergaderinge is gearresteert voor de 100 rycxdaelders, die wegens de 7 herwaerts gecomene matrosen van de sloep de Winthont op Bantam aan de Javanen voor bergloon syn moeten werden betaelt, yder derselver pro rato op reequening te doen belasten, mits zy, hierna onschuldig gevonden werdende, daarvan weder sullen worden ontlast, gelyck sulx ende 't verdere rakende de approbatie van de gerede missive na 't vaderlant en 't uytstellen van de principale rescriptie na derwaarts met de twee laaste retourfluyten by 't resolutieboek breder alles zy te beoogen.

8 d°. 's Morgens verseylen uyt deser rheede de scheepen Flaman, Honsholredyck en Hellevoetsluys naar Amboina, item 't Wapen van Zirckzee en de Betuwe naar Banda mitsgaders 't jaght Roemerwaal naer Ternaten, en daarmede oock per de Betuwe naar Amboina de drie Ternataense hostagiers, met namen den Goegoegoe Alam, den admirael of capteyn laut Rety en den Quimelaha Marsaoly, mitsgaders 455 Nederlantse militairen, in 8 compagnien verdeelt, onder de capteyn Mults en Struys, alle onder 't commando van den coopman Hendricq Crudop, door de Straat Bouton tot Amboina toe, medenemende een schriftelycke ordre tot syn E. en des breden raats naerigt, en bestaan de brieven, die daarmede met gemelte scheepen afgaan en gisteravond alle aan de opperhoofden syn inhandigt, in de volgende: als vooreerst per de Flaman, Honslaardyck en Hellevoet een dubbele missive met verscheyde aangehorende documenten aan den Heer Gouverneur Robert de Vicq mitsgaders den raat in Amboina ten castele Victoria, item per de Betuwe en 't Wapen van Zirckzee een missive aan den E. Willem van Zyl, provisioneel gesaghhebber en den verderen raat ten castele Nassauw in Banda, alsmede per 't jaght Romerswale een brief en verscheyde documenten aan den Heer Gouverneur Robbert Padbrugge, den commandeur Jacob Lobs mitsgaders den raat ten castele Orangie in Ternaten, besyden een missive aan den Conincq van Bouton, alle van Haer Ed^{ls}. op gisteren en eergisteren geteekent en die aan de Conincq van Bouton in de Maleytse en Duytse taele in handen van den E. Hendricq Crudop, en alle van soodanigen inhoute als by 't affgaande brieffboek ampel staat uytgedrukt, sullende egther de brieff aan den Conincq van Bouton in 't geheel hieragter volgen en vooraf noteren de substantie van de instructie voor den E. Crudop en d'opperhoofden deser schepen, tot elucidatie hoedanigh zy gesamentlyck dese reyse aannemen en hoedanigh en hoeverre by den anderen sullen blyven, en (¹) by de zeylaesordres soude konnen werden gesien, hoedanigh de scheepen Flaman, Honsholredyck en Hellevoetsluys voor Amboina, Zirckzee en de Betuwe voor Banda, item Roemerswale voor Ternaten de reyse ten spoedigsten door de Bougerones naar de Straat Bouton hadden voort te setten ende sigh alvorens niet vermogen te separeren, ten welken eynde 't gesagh over deselve den E. Hendrick Crudop tot Amboina toe was aenbevolen, die op het jaght de Flaman de vlagge van boven soude voeren, den breden raat beroepen en daerin presideren, sullende deselve bestaan in:

d'E. Hendricq Crudop als gesaghhebber;

Jan George Mults, capitain op de Flaman;

Bartholomeus Nouters, schipper op Honsholredyck met de vlagge van de voorstengh;

Steven Claarbout, schipper op de Betuwe;

Jan van Velsen, schipper op Hellevoetsluys;

de capteyn Jan Struys op Hellevoetsluys;

schipper Dirck Thomasz op de Flaman;

Dirck Croes, schipper op 't Wapen van Zirckzee;

(¹) Dit en heb ik ingevoegd.

Claas Cnoll, schipper op Roemerswaale;

Jacob Garst, lieutenant van d'eerste compagnie, en andere lieutenants meer etc^a. na gelegenheyt van saaken;

dat men voor Bouton comende haere comste mettet salveren eeniger canonschoten hadde bekend te maaken en voorts dan aan den Conincq en grooten dat er een missive voor haerlieden van Haer Ed^{ls}. was medegebraght, dewelcke na 's landts wyse overgelevert en de scheepen van 't noodige water en verversingh versorgt en met alle voorsightighheyt na den toestant ende 't gedoente der Boutonders nauwkeurigh vernomen wesende, dan soude men wyders gesamentlyck de reyse de straat Bouton door nemen naer het eylant Bouro, nadat dan alvorens in 't aflopen van die straat 't jaght Roemerswaele na Ternaten laeten reys vervorderen met een advysbriefje aan den Heer Gouverneur Padbrugge van den toestant, bevindinge en ontmoetinge tot Bouton en wat of hoe deselve sigh over 't Ternaatse werck quamen te bewegen, of se oock eenige uytsettinge van volcq mogten gedaen hebben etc^a;

dat in 't afzeylen van Bouton oock de militairen van 't schip Zirckzee over de 3 bodems voor Amboina verdeelt dienden, omdat de geheele militie eerst in Amboina moesten werden aan lant gebragt en 't schip 't Wapen van Zirckzee van voor 't gat van Amboina en voor 't arrivement aldaar ten eersten direct naar Banda werden gedepescheert;

dat 't eylant Bouro en aen de noordzyde van 't selve de bogt van Cayely, waer onse post legt, moeste werden aangegiert om te vernemen hoedanigh de saaken daer mogte gestelt zyn, alsmede om de orangkayen en volcken dier lantstrecke de comste van soo een aansienlyck scheeps- en krygsmaght bekend te maeken en te toonen dat derselver bescherminge de Compagnie ernst zy, eghter met soo weynigh tytversuym als mooglyck soude wesen; maar ingevalle daar noch eenige vyandelycke maght vernomen moghte werden, dan soude men deselve nauw beset moeten houden en daerover nader ordre van den gouverneur uyt Amboina afwagten, indien deselve aldaar voor de verschyninge noch niet mogte versorgt wesen;

dat oock wyders op de verschyninge voor of in Amboina, naardat 't schip 't Wapen van Zirckzee alvorens naer Banda met een advisje aen den E. van Zyl en raat wegens 't voorgevallene geduurende de reyse soude wesen afgeschickt, tot welkomste van yder schip eenige schoten diende te geschieden en voorts de medegaande brieven aan den Gouverneur de Vicq en raat aldaer etc^a. overgelevert en derselver bevelen gehoorsaemt;

dat den E. Crudop van 'tgeene geduurende de reyse mogte voorvallen pertinente notitie moest houden en 't selve in geschrifte aen den gouverneur en raat in Amboina overgeven;

dat de medegaande rollen ten vollen konden aanwysen, hoedanigh de militie behalven de zeevaerende over de schepen onder haere respective officieren verdeelt zyn, als te weten:

ten reguarde der militie:

op de Flaman.....	112 copen;
Transportere.....	112 copen;

	Per transport ..	112	coppen;
op Honsholredyck.....		80	"
op Hellevoetsluys.....		83	"
op 't Wapen van Zirckzee.....		80	"
op de Betuwe.....		80	"
op Roemerswael.....		80	"
	tesamen.....	435	coppen;

dat de cajuyt op 't schip de Betuwe tot logiement voor de drie Ternataanse Princen ostagiers moeste dienen en sorge werden gedraegen, dat se onderweegs beleeft ontmoet en met fatsoen en respect aan handen van den Heer Gouverneur in Amboina overgegeven wierden etc^a., en dat tot tractement voor deselve den schipper op de Betuwe ter handt gestelt zy $\frac{1}{2}$ last witte rys, 3 sacken cadjangh, 5 sacken kitsery, 1 aam Spaanse wyn, 1 kelder brandewyn, 50 hoenders, 30 eenden, 200 stucx pampoenen, 400 stucx gesoute steenbrassem, 50 Ⓔ Bengaelse boter en een picol tamerinde, waervan deselve wel onderhouden konde werden, en soomede ons volck van de voor haer medegegeven provisien, hebbende nu wyders alle de gemelte bodems aan contanten, coopmanschappen en andere nootwendigheden vanhier voor de meergemelte 3 oosterse hooftprovintien en den treyn in dien oirt affgevoert hetgeene volgt, namentlyck:

in 't schip Hellevoetsluys voor Amboina:

17000 rd^s. aen contanten;
 141 packen diverse cleeden;
 156 Ⓔ Bengaals cattoene gaern;
 20 p^s. fyne custchitsen;
 4 p^s. dubbele Bengaalse armosynen;
 12 stucx Muscovische jugten;
 20 vellen Persiaans leer;
 50 lasten rys;
 5 leggers arack apy;
 2 d^{os}. annysarack;
 4 vaten mom;
 1 vatt Rotterdammer bier;
 1 vat Hollandse
 3 potten Bengaalse } boter.

voorts nogh verscheyde gedruckte boeken, medicamenten, materialen, schryftuyg. equipagie- en andere goederen, bedragende een somma van f 92050:10:1;

in Honsholredyck voor Amboina:

17000 rd^s. aen contanten;
 141 packen diverse cleeden;

Transportere... f 92030:10:1;

Per transport..... f 92030:10: 1;

800 stux patholen;

151 stux vilthoeden;

16 huyden sool leer;

50 lasten rys;

5 leggers arrack;

1 d°. seck;

4 vaten mom;

1 d°. Rotterdammer bier;

1 vat Hollantse }
5 potten Bengaalse } booter;

10 kassen Persiaanse wyn;

voorts nogh verscheyde materialen, medica-
menten, gedruckte boeken, schryftuygh, ambagts-
gereetschappen, equipagie- en andere behoeften,
ten bedrage van..... » 97778: 2: 8;

in de Flaman voor Amboina:

6 Javaanse paerden;

2 kist medicamenten;

1 pack waxdoeck;

400 bossen pady, tesamen..... » 2420: 7: 11;
bedragende 't carguasoen, met de boven-

genoemde 3 schepen na Ambonna weghgevoert.. f 192239:—: 4;

in 't Wapen van Zirckzee voor Banda:

5000 rd°. aan contante spetien;

106 packen diverse cleeden;

680 ♂ cattoene gaeren }
10 ♂ rouw getweerde naysyde } Bengaalse;

20026 ♂ salpeter;

3 p°. diverse laakenen;

2 p°. groene perpetuanen;

4 p°. gecouleurde sergie;

1 p°. swart wolfe bourat;

30 p°. enckelde Bengaalse armosynen;

2 p°. sergie de Londre;

400 p°. pathole neusdoeken;

156 p°. hoeden;

30 velletjes Spaens leer;

400 ♂ Malax thin;

250	lasten Bengaalse rys;	
20	lasten Souratse tarruw;	
120	vaten vleesch en speck;	
2	vaten Hollantse	} boter;
35	potten Bengaalse	
10	leggers Spaanse wyn;	
$\frac{1}{2}$	legger azyn;	
2	aamen olyvenoly;	
20	vaten mom;	
80	picols swarte suycker;	
20	hoed smeekoolen;	
250	stucx kiateplancken;	
voorts nogh verscheyde yserwerck, gereetschap, medicament, schryftuyg, gedruckte boeken, equipagie- en andere nootwendigheden, monterende tesaemen..... f 84696:3:13;		

in 't schip de Betuwe voor Banda:

5000	rd ^a . aan contanten;	
101	packen diverse cleeden;	
5683	stucx Blitonse parrangs;	
2	packen roode custleere velletjens;	
25	packen huyden soolleer;	
600	leere brantemmers;	
40	p ^a . gesorteert copen gewigt;	
100	lasten Javaanse rys;	
4000	stucx bayelatten;	
250	jateplancken;	
20	vaten zement;	
3000	℥ brootswavel;	
voorts nogh eenige Persiaense vrugten, materialen en andere goederen, ter montura van..... f 62861:1:6;		

en in 't jaght Roemerswale voor Ternaten:

4000	rd ^a . aan contanten;	
127	packen diverse cleeden;	
500	℥ benjuyn;	
136	℥ cattoene gaarn;	
400	stucx patholen;	
46	stucx coddebexhoeden;	
2	packen hembden;	
15	℥ Bengaalse zyde;	
6	p ^a . armosynen;	

10 Muscovische jugten;
 50 velletjens custleer;
 75 lasten Bengaalse rys;
 5 lasten Suratse tarw;
 4000 \bar{e} hard broot;
 3 leggers Spaanse wyn;
 1 legger azyn;
 7 vaten mom;
 7 leggers arack;
 1 vat Hollantse }
 3 potten Bengaalse } boter;
 90 vaten vleesch en speck;
 4 kassen Persiaanse wyn;
 2 kassen roosewater;
 1650 baye plancken;

voorts nogh verscheyde ammonitien, materialen, gereetschappen,
 schryftuygh, medicamenten en andere nootwendigheden. belopende
 tesamen een somma van..... f 74587:6:1.

Volght nu de missive, van Haer Ed^{ls}. aan den Coninc en grooten
 tot Bouton in handen van den E. Crudop geschreven.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India,
 woonende tot Batavia, senden desen brieff uyt een oprechte en suyvere
 genegentheyt aan Paduka Siry Sultan Conincq, Goegoegoe, den capteyn lauwt,
 den hoccum en de 50 raetsheeren van Bouton, met toewensingh aan yder
 in 't particulier van veel geluck, voorspoet en een langh leven op deser
 aerden en hun gesamentlyck een vreetsame regeringe, opdat het ryck van
 Bouton en de volckeren daarin altoos wel mach gaen en de vruntschap
 tusschen de E. Compagnie, Ternaten en Bouton in alle opreghtigheyt tot
 den jongsten dagh magh duuren.

Vorders maken den Gouverneur Generael en Raden van India den
 Conincq en grooten van Bouton, Compagnies bontgenoten en vrunden, bekend,
 dat wy haeren brief uyt handen van onsen majoor Isaack de S^t. Martin
 met de behoorlycke eerbewysinge wel hebben ontfangen, maar verwondert
 ons dat daer in 't minste geen vermaen wert gedaen van de thuyskomste
 uwer gesanten, den lieutenant Ladie, sergeanten Laeroema en Lareeta en tolcq
 Labiti, noch van den ontfangh onser twee brieven, voorleden jaar 1680 op
 den 16 dagh van de maant January en daerbevorens 24^{en} dagh van de
 maant December met den commandeur Lobs en voornoemde gesanten
 geschreven, gelyck oock niet van de daarby gevoegde schenckagie aan den
 Conincq en Goegoegoe en off de vaartuygen, die van Bouton doetertyt noch
 herwaarts gedachte gesanten stonden te volgen, gekeert en behouden daer

weer zyn aangekomen, dat wy anders geerne in allen deele daeruyt verstaen hadden; echter willen wy aen 't selve niet twyffelen, dewyl by ontsteltenis daervan soude gedaen zyn geweest, als sulx onder goede vruntschap betaemt. Middelerwyle is 't ons aangenaem geweest dat Paduka Siry Sultan, den Goegoegoe en verdere grooten onse broederlycke vermaninge, door gemelte majoor St. Martin gedaen en by onse voorschreven brieven gerepeteert, ter herten nemende, den Conincq van Ternaten ten overvloet gewaerschouwt hadden na Compagnies raet hem te willen reguleren en nae de onderwysinge van Paduka Siry Sultan van Bouton te luysteren, dat waerteekenen zyn van des Coninx en verdere grooten haer vreetsaem en genegen hert tot den Conincq, syne raatsheeren ende onderdanen van Ternaten, waerop sy dan doe noch tot inkeer hadden behooren te komen en op Compagnies broederlycke noding van verdere quade machinationen en pogingen afstant te doen. Maar neen; Compagnies wapenen daer soo victorieus onder Godes genadigen zegen allomme in 't vervolgen van de rebellen gedomineert hebbende, dat alle hunne forten en vaste plaetsen syn ingenomen en verdistrueert geworden, buyten twyffel door de wrake Godts, omdat se een onrechtvaardige saeke ondernomen hebben en tegen hun eedt, soo dier besworen, tegen de E. Comp^e. opgestaen zyn, soo syn se voort sooverre gedreven en vervolght, dat zy na 't uytterste eynde van de custe van Halamahera tot Cauw in 't bosch syn gevlooden, soodat sy in Ternaten geen quaet meer kunnende uytrecten, hebben zy, die boose en onvoorsichtige menschen volgende, tot haer verderf den raat van boose onrustige menschen, die ongetwyffelt haer ondergang zoeken, Amboina mede willen beledigen en de geruste ingesetene aldaer niet alleen eerst tot afval solliciteren, maer speciael die van Bouro jongst quelling en moeyten oock laeten aandoen, tot dien eynde derwaerts oversendende eenige vaartuygen en gewapende luyden, die sich niet ontsien hebben een onser zoldaten buyten het fort vindende te doen dooden en omtrent de ingesetenen oock andere moetwilligheden te plegen, dat dan den Gouverneur in Amboina ter kennis gekomen zynde, heeft zyn E. eenige krygsmaghten derwaerts geschickt en vervolgens, op de weet daervan aan ons gedaen, wy mede eenige scheepjes en chialoepen, met een goet aental zoldaten bemant, in de voorleden maant December vanhier na Bouro recht toe recht aan afgevaerdicht, gelyck sulx de Gouverneur Generael en Raden van India in 't passeren van de stadt Bouton Paduka Siry Sultan en verdere grooten by monde door 't opperhoofd, commanderende voorsz. vlootje, hebben laeten weten en daerby ons vorder voornemen om een aansienelycke militaire macht noch te laten volgen, gelyck nu geschiet om het quaet in syn geborte aldaer te smooeren, versoeckende den Conincq, de Goegoegoe en verdere grooten dat sy t'hunner verschyninge op Boutons rheede desbegeerende en daerom benodigt zynde haer met eenige verversingh voor goede betaelingh gelieven te laten gerieven, waaraan de goede en dienstwillige genegentheyt van den Conincq en grooten sal kunnen gespeurt werden. En gelyck het ons aengenaem

is geweest te verstaan, dat Paduka Siry Sultan en grooten van Bouton den Conincq van Ternaten met haeren vreetsaemen raet hebben gedient, maar tot leetwesen dat Zyn Hoogheyt en de Babatos die niet hebben willen plaats geven, soo sal 't best syn dat zy in haere dolinge gelaten werdende, de Conincq en grooten van Bouton hun met deselve gansch niet en bemoeien, maar ons daarmede laten geworden tot soolange wy anders soullen goetvinden, wanneer wy den Conincq en grooten, onse oude goede bontgenooten, 't selve tydigh sullen laten weten. Middelerwyle sal 't oorbaer wesen datt'er sorge alomme gedraegen wert dat tusschen de onderdanen van Ternaten en Bouton op Panthiano geen questie kome te ontstaan, als sulx door ons het voorleden jaer den Conincq al is gerecommandeert geweest, synde inderdaet een groot quaet dat Radja Tambouko Paduka Siry Sultan van Bouton heeft laeten aandoen met het vermoorden en wechvoeren van na gissing 200 syner onnosele onderdanen, daerin wy ons ten hoogsten ontstelt en geraekt vinden, als bysonder ons gelegen latende aan den welstant van onse vrunden en vreetsame bontgenoten; daerom sal den Gouverneur Generael en Raden van India niet versuymen by dese besendingh, die nu weer na Ternaten geschiet, van onsen Gouverneur en den raat aldaer te vernemen door wiens toedoen die schend- en moorderyen in 't werck zy gestelt, om t'zyner tyt rechtvaardige straffe daerover te mogen oeffenen.

Dat nu Paduka Siry Sultan Radia Saynadin overleden is, heeft de Gouverneur Generael en Raden van India uyt de voorsz. brieff als het schryven van onsen president tot Macassar verstaan, daarop niet anders weten te seggen als dat sulx een onvermydelyck nootlot is geweest, die alle menschen yder op zyn tyt moet treffen, waerover niettemin den Gouverneur Generael en Raden van India bedroft zyn geweest, maar het komt ons oock uyt 't een en 't ander vrent tevooren, dat hetselve door Siry Maroidia Sepatty en de ryxraden den voorsz. onsen president op Macassar, die de saaken van Bouton in ons afwesen als dichtst daerby woonende aanbevolen en uyt onsen name ten hoogsten gerecommandeert is altoos gade te slaen, niet sy bekentgemaakt, maar daerop noch tot een verkiesing van een ander in des overledens plaats, sonder zyn E. off ons alvoorens te kennen, oock voortgevaeren, 't geen notoir tegen het 7^e articul van het contract, op den laesten January 1677 tusschen den heer admirael Cornelis Spielman en de Conincq van Bouton Lasumbatta en zyne lantsgrooten gemaekt en door haer op den alcoran beswooren, is strydende, dicterende expresselyck, byaldien den Conincq van Bouton aflyvich wert, dat dan de rycxraeden daervan ten eersten kennis aen de Compagnie moeten doen, opdat van beyden zyde gecommiteerdens mochten werden gesonden, die met de rycxraeden een ander in des overledens plaats sullen verkiesen, 't welck niet geschiet wesende, souden wy rechtvaardige reeden hebben om UE. te beschuldigen dat se het contract niet behooryck achtervolgen, en dierwegen ons misnoegen te thoonen, maar vermits de onrustige tyden wellicht een haestige dispositie daerin sal

hebben vereyscht, sullen wy 't nu soo laeten passeren, temeer omdat daertoe van affkomste de naeste tot de croon is gekomen, den Paduka Siry Sultan Bawabley, die wy verstaan dat een verstandigh heer is, in verseekeringh dat zyn trouwe en oprechtigheyt omtrent de E. Compagnie altoos sal doen blycken en voorsz. contract syner voorsaten heylichlyck observeren en onderhouden, opdat den Gouverneur Generael en Raden van India wegens de E. Compagnie met den Paduka Siry Sultan Bawabley altoos, soolangh son en mane schynt, goede vrunden en bondgenooten en 't land van Bouton en Batavia als een mogen blyven, 't welck den Almachtigen wil bevestigen en dat den Conincq veele jaeren in syne regering voorspoedigh magh blyven, doch by nader veranderinge in de regeringe, als het Godt de Heer soodanich belieft te schicken, wil de Gouverneur Generael en Raden van India de grooten van Bouton vermaent laten, dat se achtervolgens het contract aen ons off aen den president op Macassar, die naby is, kennis daervan geven, opdat soodoende oock de vruntschap te bestendiger blyve, werdende den Conincq en den grooten opnieuw nu gerecommandeert de vergoeding van de geroofde goederen van onse Ambonse burgeren en de straffe over de moort, aan eenige derselver door die van Caroin en Wawoin gepleecht, nader te willen behertigen, sooals wy in onsen brieff, hiervoren geciteert van dato 16 January 1680, die wy in desen voor gerepeteert houden, hebben versocht, opdat de rechtvaerdigheyt van Paduka Siry Sultan Bawabley aan alle menschen soo klaer als de sonne aan den hemel mach blycken en synen naem alomme geroemt werden.

De cleene jonge, die de Conincq en grooten van Bouton aan de Gouverneur Generael en Raden van India tot een vereeringe hebben gelieven te senden, is mede wel ontfangen en wy hebben dat aangemerckt voor een teeken van genegentheyt en oprechte vruntschap; om hetwelcke van onse zyde mede te doen blycken, soo stieren de Gouverneur Generael en Raden van India tot vergeldinge van dien aan de Conincq en grooten van Bouton twee goede snaphanen, twee patroontassen, 25 vuurstenen en twee vergulde houwerklingen, van welke goederen de Conincq aan zyn schoonvader, den Goegoegoe, de helft believe mede te deelen.

Geschreven in 't Casteel op Batavia, den 30^{en} dach van de maant January in 't jaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van 't Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp'. zegel in rooden laske gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer Ed^{le}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

9 d°. 's Morgens gewert ons per Javaans vaartuygh een briefje van den resident Willem Caeff tot Bantam aan Haer Ed^{ls}., op gisteren gedachteekent, dicterende dat den adsistent Evert Rademaker, voor eenige dagen van Batavia naar Bantam gevlugt en sigh onder de Engels en onthouden hebbende, door hem resident met eenige onser matrosen met consent van den Keey Aria Nattasadana, hooft van de boom, met geweld gevangen genomen ware, nadat altoorens geweygert hadde sigh vrywilligh over te geven en daarop in den aanval een onser matrosen der logie, genaamt Pieter de Hoop, met een cris doorsteken, dat hy kort daeraan was overleden, welck voorval den jongen Coninck door Keey Aria Mangosadana verwittigt zynde, had Syn Mayesteyt d'onse doen aanseggen, dat men Haer Ed^{ls}. soude versoeken dien misdadiger ten eersten naar Batavia te doen overbrengen en volgens de wetten te straffen, of dat Zyn Hoogheyt denselven anders door syne honden soude laten verscheuren etc^a., en daerom was den resident een chialoup versoekende om gemelte delinquant etc^a. herwaarts te bestellen.

Ingevolge van 't welcke dan 's namiddags de chialoup de Vlieger na derwaerts werdt afgevaardigt nevens een clerck van den Aghtharen Raat van Justitie mitsgaders den geweldiger, verselt met 2 syner dienaers en 4 soldaten, den eersten om alle de bewysen in de voorgevallene manslag van voornoemde Rademaker na regten te beleggen etc^a., gaande ten dien eynde daarmede een briefje aan den resident Caaff, soo even geteekent en van soodanigen inhoud als in 't affgaande briefboeck breder kan werden gelesen.

's Avonts komt alhier uyt Arrakan te retourneren de fluyt Spanbroek met een missive van den ondercoopman en nieuwen resident Dirck Vonck en den raat aldaar aan Haer Ed^a., gedaghteeckent 17 December voorleden jaars, behelsende in 't korte 't volgende nieuws: den ondercoopman Vonck was met Spanbroeck in Arrakan verscheenen den 29 October 1680, hebbende aldaer alles in goeden toestand gevonden, behalven dat by 't opnemen der effecten en 't gedaan transport van den adsistent Anthony Cramers verscheyde goederen onvercooplyck en parthy beschadigt waeren ontdeckt, en dewelcke dierwegen naar Batavia wierden versonden, en vermeende den resident Vonck datter buyten den inkoop van rys voor contanten voor de Compagnie weynigh voordeelighs in dat ryck te verrigten soude vallen, aangesien den handel daar t'eenemaal onder de voet lagh etc^a.;

gemelte resident Vonck was ses dagen na desselfs comste ter audientie voor den Coninc geweest en hadde de brief en schenckagie van Haer Ed^a., die maar tamelyck aangenaem scheen, overgelevert en den Coninc met een quade siekte besmet gevonden;

totten inkoop van slaven had men geen licentie konnen bekomen, seggende den Coninc datter nu geen jellejassen of vaartuygen op den rooff der Bengaalders meer uytgingen en gevolgelyck van dat slag lyffeygenen in syn lant niet te becomen waren en daerom den uytvoer van slaven niet en konde toegestaan werden etc^a.;

den vrycoopman Thomas Keerdekie was daer den 5 October jongstleden met zyn scheepje Orangie van Masulipatnam en Coringo ten handel aangecomen

met parthye custcleeden, toback en andere snuysteryen en hebbende in retour na Masulipatnam 13 stux eliphanten etc^a. vervoert;

daer waeren oock weder groote gerugten geweest van den aantogt der Bengaalse Mooren, tegens dewelcke de Arrakanders reets preparatie gemaekt en parthye oorlogsvaartuygen opgetoyt hadden, dogh alles was (als wel meermalen is gebeurt) weder in rook verdweenen;

de staartstarre, waarvan hiervooren op diverse plaatsen gesproken zy, had sigh van den 25 November tot primo December passado aldaer mede laeten sien, doch soo die door den resident beschreven wierd, niet seer groot maer wel droevigh aen te sien, staende met de roede recht omhoogh, werdende doorgaans van een groot licht omringt en de laaste reysen verselt met 2 donckere vlacken, en welcke vleckken oock tegelyck met de star al hooger opresen etc^a., gelyck al het voorenstaende in 't largo geextendeert by 't aankomend briefboek onder het Arrakanse quartier staat te lesen, ende van gelycken mede de mi sive, door den Conincq van Arrakan aan Haer Ed^{la}. geschreven (dewelcke hieraghter na gedaene vertalinge, wanneer deselve ingehaelt staat te werden, sal volgen) mitsgaders oock seker rapportje, door den overgecomen adsistent Anthony Cramer aan Haer Ed^a. behandigt, behelsende den toestant ende het voorgevallene in Arrakan zedert het overlyden van den resident Balthasar Hinlopen zaliger, van welckers agterstallen niet sonderlings noch uytgevonden was en deswegen gemelte Cramer by sigh selfs ignorant bleef persisteren, en was, soo men segt, by denselven altyt uytterlyck na hy ondervraagt was niet van veel waarde bevonden om deselve t'aghterheyt te voldoen, welke nogh niet verre van 6 à 7000 rycxdaelders volgens de negotieboeken soude komen te bedragen;

hebbende wyders gemelte fluyt Spanbroek uyt Arrakan hier overgebracht een ryslact van

174 lasten rys, mitsgaders nogh daerenboven aan invendibile terughkomende goederen

35 packen invendibile cleeden;

52 p^a. Tenquinse pelings;

5 p^a. goude en silvere allegias;

25³/₄ ellen Hollandse brocado;

169¹/₄ ellen root laken;

2 viszegens, bedragende tesamen met de ongelden.. f 14812:14:9.

10 d^o. 's Voormiddags wert de brief des Conings van Arrakan, met de fluyt Spanbroek op gisteren aengebragt, ingehaelt met den schipper van gemelte fluyt Harman Springer door den E. sabandar Ocker Ockersze, verselt met den coopman Joannes Brakel, den ondercoopman Jan Heynen, den cassier van den ontfangh Joannes Truytman ende den capteyn der Maleyers Abdul Bagus, werdende de missive naar gewoonte door de gerangieerde musquetiers van de hooftwagt aff na de woninge van den Heere Generael en voorts in Zyn Ed^{h^u}. camer gebragt, alwaer deselve na de overleveringe, synde op een ola in de Arrakanse of Moogse en oock op een vel papier, met des Coninx zegel in roden lacke versegelt, in de

Portugese tale geschreven, gelesen wiert, nadat altoorens 3 chergies met musquetten en 7 canonschoten van de punt den Diamant losgebrant waren, luydende deselve brieff na vertalinge uyt het Portugees in Duyts aldus.

Translaatmissive des Conings van Arrakan aan Haer Ed^l.
tot Batavia.

De magtigste en seer beroemde Conincq van Arrakan Cenda Sudormo Raza, die onder de Coningen der wereld uytsteekt als de zon onder de ligten des hemels, wiens groot vermogen alle ontsien, altyt overwinner zyner vyanden, heer van alle Oostersche en Westersche landen en van het gouden paleys etc^a., Ryckloff van Goens, Gouverneur Generaal, van groot verstant en oordeel, magtigh ter zee gelyck een vergiftige draak.

Ick hebbe seer hoogh geaght de tydinge van zyne gesondtheyt, die my ter kennisse gekomen is door een brieff en geschenck, welcke my gesonden heeft door den capteyn Dirck Vonck, die nu hier blyft voor hooft des comptoirs en wien ick ook alle eer en gunst bewesen heb, gevende hem meteen verlof om in te vorderen de schulden van den gewesene capteyn Balthasar Hinlopen, en voor het overige laat ick niet na Zyn Ed^h. te begroeten. Actum den 24 November 1680.

's Namiddags komt alhier van Palembangh te verschynen de fluyt Wimmenum met een missive, door de provisionele residenten Pieter van der Vesten en Willem Zabelaar aan Haer Ed^l. den laasten des voorleden maants geschreven en met diverse bylaegen verselt, dicteerende den goeden toestand derwaartsover, insonderheyt in den toevloey des pepers, daervan nogh wel 1000 p^l. by de packhuysen en omtrent 2300 p^l. onder de coopluysen in voorraat bleven berusten, waertoe dan ook een nieuwen eysch van cleeden en contanten gedaen wierd;

de negen matrosen van de fluyt Saxenburgh, die sigh aen Compagnies peper vergrepen hadden, wierden nu na Batavia overgesonden om hunne verdiende straffe te ontfangen;

den oorlogh tusschen de Palembangers en Jambinesen bleef alsnogh continueeren en souden die van Jamby, na gerugt wiert, de Palembangers en haer byhebbende Macassaren eerst met een gemist desseyen om des Jambysen Coninx paleys in den brant te steeken en ook naderhant op diverse tyden en plaatsen dapper hebben geslagen, en omtrent 30 der aansienlycxste personen item self eenige duysenden der bovenlantse Palembangers gevangen genomen en omgebraght etc^a., gelyck daaraff by 't aankomend briefboek breeder kan werden gesien, hebbende de ladinge van gemelte fluyt Wimmenum, alhier aangebraght, bestaan in:

325600 cattys geharpte swarte peper en

4 stucx rottingmatten, bedraegende met d'ongelden een somma van
/ 40434: 2: 8.

's Avonts gewert ons per expres inlants vaertuygh met een Nederlants matroos een missive van Cheribon, door den E. Jacob van Dyck uyt het fortje de

Bescherming aan Haer Ed^e. voor 5 daegen gecarteert, bevattende in 't korte het volgende:

uyt ons leger onder den capteyn Jochum Michielse (waarvan in de voorleden maant onder dato 23 January staat aangeroot) had men tot Cheribon berigt ontfangen, dat na eenige gehouden schermutselingen met de voortroepen van den rebel Goulongons volcq en 't vlugten derselver naer geringen tegenstant den capteyn Jochum Michielse met 't geheele gros tot in de negorie Goelongon was geadvanceerd, dogh had deselve t'eenemaal ledigh en verlaten gevonden, en den Damang Goelongon sigh volgens 't berigt van seeker out wyff na de negory Waggon geretireert, ten welcken eynde men hem een Javaans briefjen hadde toegesonden met bedreyginge denselven op 't uytterste te vervolgen en om 't leven te brengen, indien hy sigh aanstonts niet quame te vernederen, 't welck, na 't scheen, soodanigen vrees in hem hadde gebaart, dat twee dagen daeraan in 't leger by den capteyn Jochum was verscheenen en sigh overgegeven en verootmoedigt hadde en alsdoen ook na erlangt pardon voor die tyt eenige hem voorgestelde vragen van zyn rebellie en gedoente als anders omstandigh beantwoort etc^e., soodanigh die by 't aankomende briefboek nevens de missive van d'E. van Dyck syn geinsereert;

van Tegaal was tydinge dat den Pangeran Pougar sigh in de negorie Oudje onthielt met niet meer als 70 man van zyn gevolg, daeronder de soons van de Pangerans Selarong, Pourbaya en Singasary, item de broeder van den Sousouhounang genaemt Radeen Aria Panoelar, zynde den rover Mamaroet nogh op zyn oude plaats Wanagiery, denwelcken Pougar met syn suster tot zyn vrouw ende 20 bywyven alsmede een paert en eenige koninglycke cleederen hadde verheerlyckt en hem Mamaroet nogh Conincq van 't land gemaakt, indien hy de Mattaram konde weder innemen, daerop dien rebel alle de presente Matarammers by sigh hadde doen roepen en tegens Pougar uytgebarsten dat hy niet en behoefde te vreesen, aangesien hy sigh maghtigh genoegh oordeelde om hem Pangeran Pougar soowel tegens de Compagnie als den Sousouhounang te beschermen;

eenige Macassaren, met een Maleyts vaartuygh nevens haere vrouwen van Bantam na Cheribon afgevaren om sigh volgens haer voorgeven onder Crain Bissee te begeven, waeren onderweegs door eenige Maleyers gedwongen om met haer op den rooff te vaeren, waertoe het vaartuygh expres scheen toegerust; dogh hadden die Macassaren sigh eyndelyck soodanigh daertegen gestelt, dat zy met het ombrengen van den nachoda en eenige andere het vaartuygh meester geworden en daarmede op Cheribon aengecomen waeren, gelyck dit alles breder by 't aankomende briefboek onder 't quartier van Cheribon staat te lesen.

11 d^e. 's Namiddags gewert ons per de chialoup van den Malax borger Reynier Broncke door een Mixties Portugees ingeseten van Malacca een missive van den Heer Gouverneur Cornelis van Quaalbergh en den raat aldaar aan Haer Ed^e., op den 17 des voorleden maants January gedateert, verselt eenlyck met een eysch voor dat gouvernement voor desen jaere 1681, meldende onder anderen ten principalen kortelyck, dat den Heer out Gouverneur Jacob Jorisze Pits, volgens zyn E. voornemen op den 4 January met de scheepen Veluwe en Croonenburgh uyt

Malaccas reede na 't eylant Dingding vertrocken zynde, den 17 daeraanvolgende vandaar oock naar Cormandel voortgegaen was, even tenselven dage als de chialoup Orangie met de principale brieven en geschriften van Haer Ed^{cs}. voor de directien van Bengale en Cormandel etc^a. kort daaraan op Malacca waere verschenen, hoewel te laat om de heer Pits aen 't eylant Dingding te belopen, en waerom het voornemen lagh, deselve aen syn E. op Cormandel met vremde scheepjens over Madraspatnam of Portonovo toe te vaardigen en naar te senden, dogh de documenten voor Bengale waeren nogh even te regter tyt ontfangen om met de chialoupen Orangieboom en Craanvogel (als voor die directie geprojecteert) derwaerts voort te gaan;

het France schip de Voiltour, waervan hiervooren onder 16 January gesproken zy, was men op Malacca berigt dat in syn reyse na Siam op Riouw aengeweeest, en den capteyn een brief en geschenck van den Francen Conincq aan den Johorsen Vorst soude bestelt hebben sonder antwoord af te wagten, en weswegen den Johorees 't selve met 4 vaartuygen, soo men seyde, na Siam had nagesonden, 't welck by vervolgh niet als tegen 't interest van de Compagnie scheen te sullen strecken; den Dato Laxamana, alias Paducca Radja, derigeerde thans nevens syne soonen principaal het geheele Johorse ryck en belejde alle saaken, na men meende, tegens het interest van de Compagnie aen, als 't welck bysonder in de groote vaart dier natie tot prejuditie van Malaccas welstant was streckende en aldaer in de negotie niet goets veroorsaakte, gelyck sulx en 't verdere by 't aenkomend briefboeck breder komt te blycken.

Heden ter ordinary vergadering onder het afhandelen eeniger saaken raakende Timor, Japara, Cheribon en Bantam is oock op heden in Rade van India overgelevert een verklaringe wegens de gedane visite en de bequaamheyt van de fluyt de Geele Beer om de reyse totte laaste besendinge na 't Patria te konnen doen, en verder verstaan den voorgangenjaarse pagter der korenmolens, den borger Pieter Bruynseels, wegens ontsteltenisse eenige tyt langh alsdoen van d^o. molen geweest, omdat maer met een radt heeft connen malen, alsnu ⁽¹⁾ op zyn voorige en nu vernieuwde versoeck een afslag van 600 rd^s. pagtpenningen deswegen toe te leggen in conformiter der gemaakte conditien voor de korenmolens.

Wyders is goetgevonden de Heeren Weesmeesteren op hun gedaan versoeck te qualificeren eenige slaven van den overleden inlants capteyn Ticoe volgens desselfs uytterste wille by monde sonder schriftelyck testament de beloofde vrybrieven te mogen verleenen, onvermindert de actie eeniger crediteuren, die sigh wegens des overledens boedel binnen 1 jaar en 6 weeken noch mogten comen op te doen, ende weswegen door den Raat van Justitie biljetten sullen werden aangeslagen, sonder dat de erfgenamen daer verder ytwes op sullen vermogen te pretenderen, gelyck alles breder by 't resolutieboek staat aangeroot.

's Avonts laat gewert ons per expres Javaans vaartuygh een briefje, door den resident Willem Caaff tot Bantam aen Haer Ed^s. op gisteren gedaghtekent, nevens verscheyde bylagen, daeronder seekere verclaringen wegens 't gedaen antwoord

(1) Er staat *als men*

van d'Engelsen op ons protest, en noch het Bantams daghregister van de maant January, meldende 't voorsz. briefje kortelyck 't volgende:

hoe hy resident ingevolge van Haer Ed^{la}. ordre de dato 30 January het overgesonden protest, hiervoren onder dato voornoemt geinsereert, aan den Engelsen agent Boyert overgelevert, doch van denselven daerop soo sooberen en frivolen antwoord becomen hadde, als by de geinsereerde verclaringe hieragter kan komen te blycken, waaruyt genoegsaem kan werden gesien, hoe weynigh sy haer aan onse protesten gelegen laten en als niet waardigh aghten onse regtvaerdige clagten te beantwoorden, seggende gemelte agent alleen in antwoord dat zy 't selve protest nevens haere gravaminas aen hun meesters in Engelandt souden overstieren, maar dat zy daarvoor niet te caveren hadden; en soodanigen antwoord had den resident almede van de Francen bekomen op 't weder afleyschen van 6 onser fugativen, die van de Engelsen af en op hun schip de Voiltour souden wesen overgegaan, dogh niettemin onder beleefder termen van de negative, namentlyck dat sy geen van ons volck in hunne dienst of onder hun hadden nogte veel minder souden aanhouden etc^a., hoewel men ⁽¹⁾ 't contrarie van al eenige stux sekerlyck meynde te weten;

den fugativen adsistent Rademaaker, waarvan onder dato 9 deser vermeld staat dat een onser matrosen van de Bantamse logie in 't gevangen nemen van zyn persoon dootgesteken hadde, was door toedoen des Conings en Keey Aria Nattasadana in hegtenisse gestelt, doch wanneer de chialoup derwaarts gesonden was verscheenen om denselven nevens nogh een fugatief soldaat ende een matroos naar Batavia over te brengen, soo had den Conincq tegen alle verwagten deselve delinquanten door de boom niet willen laten vertrecken, maar verboden geen der 3 Nederlandse gevangenen op swaere boete te laten passeeren, 't gunt apparent uyt quade inductien der Francen en Engelsen wiert gemeent voort te komen, alhoewel Nattasadana seyde te gelooven, dat sulx geschiede om de twee weghgevlugte meyden van Keey Aria Mongonsadana, die tot den landdrost van Mook souden zyn, eerst wederom te willen hebben, en uyt welcken hoofde den resident was versoeckende gemelte twee meyden weder naar Bantam moghten werden gesonden, alsmede aan Nattasadana licentie vergunt dat 10 lasten van syne tarruw naar Batavia moghten werden gevoert etc^a. en alhier vercocht etc^a., omdat hy onse resident daar somwylen in veel saakjes behulpsaem was;

de missive, van den Johorsen Conincq aan den Pangeran Coulong gesonden, scheen van geenen inhout, als dat den Johorees continuatie van de oude vrundschap was versoeckende, en dat hy Coelongsyn volcq in 't opkopen van parthy cleeden, daer zy mede na d'oostcust van Java souden vertrecken, behulpsaem wilde wesen;

de drie Siamse ambassadeurs, mettet France schip de Voiltour overgecomen, souden luyden van aansien syn ende genaemt: de eerste Opra Phipat Radja Maintri, de 2^e Olowang Bizan Soether, de 3^e Choen Lakkol Wietsai, hebbende, soo se voorgaven, wel een schenckagie van wel 20 duysent rd^a. voor den Conincq en den Dauphin van Vranckryck als den paus van Rome by sich, bestaande ten principalen

(1) In plaats van *men* staat er: *met*.

in 2 eliphanten, parthy verlackte kisten etc^a., sullende eenlyck, soo men seyde, gaen om die Mayesteyt van wegens haren Conincq te congratuleren en voor desselfs gesonde present te bedancken; dogh wat hier eygentlyck van waer zy, sal den tyt nader moeten openbaren, dogh off zy met dien ouden bodem de Voiltour de reyse na Europa soudén aennemén wist men nogh niet seeker;

de Francen hadden op den 6 deser haer gehuurd scheepje Tonquin in retour uyt Tonquin bekomen met een picol muscus als goede parthye gout en andere coopmanschappen; oock wasser een particulier Engels scheepje, de Peerl, uyt Bengala gecomen, aan den Deensen agent Pauly geconsigneert, en welcken heer Pauly genegen scheen 't aanstaende jaer te repatrieren etc^a.;

van de vermiste sloep de Winthont had men tot Bantam niets naders vernomen, dogh was omtrent 't eylant Cracatouw door eenige Javanen in zee opgevischt een vatt voll na 't geleek Engelse mom, parthye kiatebalckjes en een scheepstrap, die herwaerts gesonden en alhier te groot geoordeelt zy van soodanigen chialoup, maar van wel een redelyck kloeck schip, doch waer se vandaen gecomen zy, heeft men niet kunnen ervaeren;

de brieven, door den ouden en jongen Sulthan van Bantam nu met 't schip de Nathaniel aan den Conincq van Engellant geschreven, soudén door de Engelsén selfs ten meerendeele syn ingestelt ende met geweldige clagten tegens ons vervult, dat de negotie op Java's Oostcüst door ons voor een yder wierd geslooten en dat wy niemand aldaer ten handel wilden admitteren en de Bantammers veel smaatheden als dreygementen van oorlogh aandeden, en 't welck zy haer vast voorstelden te eeniger tyt nogh te sullen geschieden, 'tgunt zy dan voorgaven oock niet sonder groote schaede aan de Engelse soude kunnen aflopen, en ten welcken eynde den Bantamse Sultan Syn Engelse Mayesteyt om adsistentie van scheepen, volck en ammonitie van oorlogh, soo men seyde, was versoeckende etc^a., en hun voorsz. schip de Nathaniel voor Engellant beladen met een retour van:

20 tonnen witte	} peper;
50 tonnen swarte	
50 p ^{ls} . Tonquinse ruwe zyde;	
10000 stucx Tonquinse pelangs;	
560 potten geconflyte gimber;	
10 à 12 paer verlackte Japanse comptoiren nevens parthye verlackte Tonquinse goederen, gelyck breeder by 't aankomend brieffboeck staat te beoogen.	

Volght nu de schriftelyke overgesonde verclaringe, door den resident Willem Caaff tot Bantam belegt wegens het gedaen antwoordt op 't geinsinueerde protest van Haer Ed^{ls}. de dato .. January, door den Engelsén agent Boyert daerop by monde toegepast.

Ick Willem Caaff, resident ten desen comptoire wegens den Nederlantsen staat hier in India, verklare heden gegaen te wesen, verselt met den adsistent Gerrit van Looveren en den tolcq Huygh Booy, ten huyse van den Engelsén

agent, de heer Francisco Booyer, dien ick in civile termen en met beleefde omstandige reden vraagde, of het hem wel voorstont de besendinge, die Haar Ed^{le}. tot Batavia in de maant September des jaars 1679 aan den overleden heer agent Parcker hebben gedaan met de gecommitteerdens, genaamt de E. St. Martin, François Tack en Abraham van Ribeecq. beneffens haer overgeleverde protesten, zoo mondelings als schriftelyck, over 't aanhouden en vervoeren door zyne naties van vele onse dienaeren, mitsgaders wat beloften en antwoord hy daerop gegeven heeft; daarop voorsz. Booyer my ten antwoordt diende, sulcx seer wel te weten, alsmede het antwoord na des overleden agent Parckers zin daarop; zoo indachtigde ick hem hoe menigmalen dat ick zyn E. hadde bekend gemaakt, wel meer als thien stux fugative Nederlanders op haere scheepen alhier ter rhede present te wesen, waarom ick hem oock zoo menigmalen hadde gebeden en versocht restitutie van deselve te mogen hebben, temeer dat onse Heeren Meesters tot Batavia hem uyt eygen vrywilligheden jongst door my nogh hebben doen adverteren twee Engelse, die aldaer verklaerden met zyn permissie aangekomen te wesen, 't welck Haar Ed^{le}. niet geloovende, presenteerden deselve hem op zyn reclamatie terugge te senden, die dan oock niet minder van zyn E. verwacht hadden, waarom ick nogh andermael hem seer instantelyck versocht, of hy onse meergenoemde wegloopers geliefde over te doen geven; waarop hy my antwoorde hoe 't quam, dat hy zyne voorsz. twee fugativen veel min antwoordt op zyn versoeck en kreegh; daer ick hem op diende, off 't hem niet genoegh waer de belofte, die onse Hooge Regeringe aangaende die voorsz. personen alrede hadden gedaen, en hy wedergevinge van de onse de zyne hem zeker genoegh waeren; daer hy op sprack: indien hy deselve bequam, soude hy sien wat hy soude. Daarop zoo sweegh hy stil, maer dewyl ick wel sagh dat denselven dogh geen inclinatie en thoonde om de onse weder te geven, zoo leverden ick hem een schriftelyck protest, door my onderteeckent, over en versochte dat hy ons daarop per eerste geliefde te antwoorden, 't welck hy besien hebbende, vraagde waarom 't niet in Engels geschreven en door den Generael van Batavia onderteeckent waar, seggende als hy ons een protest aandede, hetselve wel soude onderteeken, dogh daar was weynigh aan gelegen: al gaven wy hem duysent protesten, zoo en hadt hy daarvoor niet te caveren en soude zyn klachte neffens de antwoordinge met voorsz. protest met haer schip de Nathaniel nogh naer Engelant aan zyne Heeren Meesteren oversenden, en my daarop te antwoorden, daarover soude hy sigh mee beraden. Sonder yets meer aangaende die saak te spreken namen wy ons afscheyt, 't welck oock den adsistent met den tolcq. bovengenoemt dusdanigh het gepasseert te wesen in desen neffens my verklaren en tot teeken der waarheyt onderteyckenen.

(Onder stont:)

Bantam in de Nederlantsche logie ady primo February
anno 1681.

(Was geteekent:)

WILLEM CAAFF.

(In margine stont:)

In ons presentie het bovenstaande gepasseert

(Was geteekent:)

G. VAN LOOVEREN.

(Lager stont:) Dit merck ⁽¹⁾ by Huygh Booy gestelt.

12 d°. 's Morgens vertreckt van hier direct na Japara 't schip Africa met een briefje aan den oppercoopman Cornelis Bartelse en raat aldaer, van Haer Ed^{is}. op gisteren geteekent, van soodanigen inhoud als by 't affgaende briefboek kan werden gesien, en soo gaet oock tegelyck mede onderzeyl 't jaghje de Javaense Bode, dogh ledig en vooreerst naar Cheribon en derwaarts medenemende een missive aan den E. commissaris Jacob van Dyck en raat aldaar, op gisteren geteekent, behelsende soodanige ordres en consideratien als in 't afgaende briefboek onder 't quartier van Sirrebou staat ingeschreven, synde gemelte jaghje wyders gedestineert naar Banda en Amboina doch eerst over Japara, met schryven aan den E. Bartelse en raat aldaer, omme met een zoutladinge dan als gesegt langs Bima en Timor de reyse eerst naar Banda en wyders naar Amboina voort te setten ⁽²⁾, en keeren daarmede oock tegelyck terugge naer Cheribon twee onser inlantse vaartuygen onder 't geleyde van een matroos en een Macassaars sergeant, jongst van daer gecomen, die een duplicate missive aen den E. van Dyck en raat terhandt zy gestelt om aen gemelte commissaris overgelevert te werden.

's Avonts verzeylt oock het hoecker de Goutvinck vooraff naar Bantam, om de verversinge voor de twee gereede retourcheepen Vrye Zee en Java van daar af te haelen en die aan deselve in de Straat te bestellen, gaande ten dien eynde een briefje aan den resident Willem Caaff, van Haer Ed^{is}. op heden geschreven, ten principale ten geleyde van voornoemt bodemptje en tot rescriptie van eenige ontfange advisen van daer, als uyt den inhoud by 't affgaende briefboek kan blycken.

15 d°. 's Namiddags gewert ons per Javaans vaartuygh een briefje van Bantam, door den resident Willem Caaff aan Haer Ed^{is}. op gisteren geschreven, dicterende eenlyck dat de chialoup de Vlieger aldaer verschenen was, dogh Keey Aria Mongonsadana onse drie gevangenen niet en wilde largeeren, voor en aleer hy syne twee weghgevlugte slavinnen, die hy seyde hier te zyn, weder bekomen hadde etc⁴.

Des nachts vertrecken uyt deser rhee de naar het lieve vaderlant over Caap de Goede Hoop voor de derde besendinge deses saysoens de scheepen Vrye Zee en Java. God almagtig zy gebeden dese soowel als de voorafgegaene 7 voorspoedigh over te brengen, en dat derselver coopmanschappen eenen goeden marckt tot verligtinge der sware dragende ongelden van d'E. Compagnie en contentement onser Heeren Majores mogen aantreffen, zynde dese twee bodems wederom beladen

(¹) Er staat: *werck*.

(²) Het HS.: *voort-setten*.

met een aansienlyck cargasoen ter montura van f 842545:11:7, hetwelcke soodanigh over deselve verdeelt sy als hieronder in ordre in 't brede specifice staat aengehaelt, namentlyck:

in 't schip Vrye Zee voor Amsterdam:

- 501302 cattys swarte geharpte peper;
- 55890 R Siams sappanhout;
- 8700 R Pattenasen borax;
- 244800 R Bengaelse salpeter;
- 3750 R Satsumatse camphur;
- 15175 R Bengaalse rouwe zyde;
- 607 R d°. monsterzyde;
- 6930 R Persiaanse rouwe zyde;
- 2428 R Bengaals florettegaern;
- 2000 stux salempoeris gebleeckt;
- 14400 stux salempoeris blauwe;
- 80 stux sukertons rouwe fyne;
- 1500 stux Pattenase chitsen;
- 600 stux sologessis d'Bellesoor;
- 500 stux gerras d'Bellesoor;
- 500 stux effene gingam d'Bengale;
- 1087 stux sanen de Bellesoor;
- 500 stux hammans de Handjael;
- 700 stux douriasen of gestreepte lywaten;
- 200 stux niquanias off gestreepte stoffen;
- 5400 stux roemaels Bengaele;
- 5997 stux dubbelde Cassimabasarse armosynen;
- 1786 stux cassen de Bengale;
- 1262 stux mallemolen d°.
- 4000 stux baftas swarte brede Sourath;
- 6000 stux baftas swarte smalle d°.
- 50 stux Japance zyde rocken;
- 4000 stux Japance verlackte doosjens;
- 8 stux Japance verlackte comptoiren, bedraegende met 15 vaten gouters off minerael uyt de Sillidase mine nevens eenige andere ongetaxeerde goederen een somma van..... f 605704:15:8;

in 't schip Java voor Amsterdam:

- 47929 $\frac{1}{2}$ R Malax thin;
- 1250 R Satsumase camphur;
- 8498 R Bengaelse rouwe zyde;
- 15000 R Persiaanse rouwe zyde;

4800 stux salempoeris blauwe;
 450 stux sologisses de Bellesoor;
 554 stux cassen de Malda;
 1200 stux roemaals Bengaelse;
 2000 stux dubbelde armosynen;
 1080 stux blauwe smalle Souratse baftas;
 840 stux swarte smalle d°. baftas, belopende met 12 vaten minerael
 ongetaxeert een somma van..... / 166960: 4: 3;

in 't schip Java voor Hoorn:

226488 cattys swarte peper;
 100000 Ⓔ custsalpeter;
 55440 Ⓔ Siams sappanhout;
 2900 Ⓔ Pattenasen borax;
 1250 Ⓔ Satsumase camphur;
 960 stux gebleekte salempoeris;
 2400 stux bruynblauwe d°s;
 80 stux rouwe fyne suckertons;
 750 stux Pattenase chitsen;
 400 stux sanen de Bellesoor;
 568 stux cassen de Bengale;
 594 stux mallemolen d°.;
 200 stux douriasen of gestreepte lywaten;
 1000 stux roemaals Bengaals;
 100 stux niquanias d°.;
 1000 stux Cassimabasarse dubbelde armosynen;
 503½ Ⓔ Bengaelse monsterzyde;
 2000 stux baftas swarte breede Sourats;
 2040 stux baftas swarte smalle d°.;
 15 stux Japance zyde rocken;
 1002 stux divers Japans lackwerck;
 1048 stux diverse porceleynen, monterende tesamen
 een somma van..... / 118218: 14: 12;

en noch in 't schip Java voor Enckhuysen:

226487 cattys swarte peper;
 95388 Ⓔ custsalpeter;
 55440 Ⓔ Siams sappanhout;
 2900 Ⓔ Pattenasen borax;
 1250 Ⓔ Satsumase camphur;
 1040 stux gebleekte salempouris;
 2400 stux bruynblauwe d°s;

- 750 stux Pattenase chitsen;
- 513 stux sanen de Bellesoor;
- 100 stux niquaneas Bengaelse;
- 581 stux cassen d'Bengalen;
- 406 stux mallemolen Bengaelse;
- 300 stux douriassen Bengaelse;
- 100 stux hammans d'Handjaal;
- 1000 stux roemaals Bengaelse;
- 1000 stux dubbelde Bengaelse armosynen;
- 305¹/₂ stux Bengaelse monsterzyde;
- 2000 stux bastas swarte breede Sourats;
- 2040 stux bastas swarte smalle d°;
- 15 stux Japance zyde rocken;
- 2 stux Japance verlackte comptoiren;
- 1000 stux d°. verlackte doosjes;
- 1050 stux Japance porceleynen, te montura tesamen van / 118622 : 1 : 5.

Zynde wyders nogh in die beyde retourscheepen oock voor Caap de Goede Hoope afgescheept volgende goederen, omdat volgens hiervoor geciteerde resolutie onder dato ultimo January onnodigh geaght zy, daartoe een expresse bodem te gebruycken, temeer der oock geen van de vereyste caliber daartoe te overigh ofte aan de hant zyn, namentlyck:

in 't schip de Vrye Zee voor 't commandement
van Caap de Goede Hoope:

- 20 stux Bengaalse zyde allegias;
- 40 stux d°. Terserse allegias;
- 10 stux gebleekte bethilles d'Oirnaal;
- 20 stux nieuwmodese gingams;
- 20 stux fyne custchitsen;
- 50 stux rouw zeyldoeck;
- 100 stux Japance gesorteerde schotels;
- 10 kisten Souratse zeep;
- 917 ℥ Batavise poeyersuycker;
- 250 ℥ amandelen;
- 70 ℥ rasynen;
- 30 ℥ kismus;
- 8 leggers anysarack;
- 10 d°. arack apy;
- 50 bossen zaeypady;
- 400 bossen Javaanse rottang;
- 1 rottangmande met allerhande bollen en zaaden, in 't geheel belopende
een somma van..... f 3464 : 15 : 15;
- Transportere..... f 3464 : 15 : 15;

Per transport..... / 3464:15:15;

in 't schip Java voor Caap de Goede Hoope:

10 kisten Souratse zeep;
 50 bossen zaeypady;
 400 bossen Javaans rottang, bedragende met malcanderen
 een somma van..... * 558:10:10;
 somma beloopt het afgesondene in de scheepen Vrye Zee
 en Java voor de Cabo de Boa Esperance..... / 5825: 6: 9.

14 d°. De generale en particuliere brieven aan de Ed^{le}. Heeren Majores in 't patria, item de instructien voor de hoofden der afgeseylde retourscheepen Vrye Zee en Java mitsgaders de papieren aan den commandeur Simon van der Stel aan Caap de Goede Hoope door Haer Ed^{le}. op gisteren gelesen en geteekent en deselve gevolgelyck alle nevens de boeken, papieren en verdere documenten voorleden nacht volcomen vaerdigh geraakt, gesloten en gepackt wesende, soo gaat desen morgen al vroegh den p^l. Eerste clercq Fredrick ab Artzat, verselt met den equipagiemeester Harman Lodewyck met een roeychialoup naar boort om deselve te bestellen, komende des namiddags omtrent 2 uren weder terugge aan lant, hebbende omtrent 't eylant Hoorn de generale brieven, kasjens en papieren aan de retourscheepen behooryck bestelt en over deselve soodanigh verdeelt, als by de recepisse daarvan en oock hieronder in 't breede can werden gesien en gelesen, namentlyck:

Aan Cornelis Claesz Sman, schipper op 't retourschip de Vrye Zee:

een paquet gesloten en versgelde papieren, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam;

een packetje gesloten papieren aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Hoorn;

een packetje versgelde papieren aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Enckhuysen;

een kasje met papieren aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam;

een packetje papieren, geconsigneert aan d'E. commandeur Symon van der Stel en raat aan Caap de Goede Hoope;

een originele instructie, van Haer Ed^{le}. tot Batavia voor den breeden raat deser retourscheepen ter naerigt opgesteld onder dato 15 February 1681;

een gesloten secrete zeynbriefje, om in 't gesicht van Caap de Goede Hoope geopent te werden;

een copie authentique zeynbrief, door den Heer Admiraal Ryckloff van Goens de Jonge en den breeden raat voor de voorafgegaene retourvloot opgesteld in dato 5 December 1680;

een gedrukt placcaat, door de Heeren Majores in 't patria geëmanciert tegens den moetwil van 't overvaerende gemeene volcq;

een kasje met papieren, van den Aghbaren Raat van Justitie der stede Batavia geconsigneert aan de camer Amsterdam;

item een kasje met papieren, van 't Eerwaerde Collegie van Heeren Schepenen mede geadresseert aan de camer Amsterdam.

Aan Jan Wageman, schipper op 't retourschip Java:

een pacquetje gesloten en versgelde papieren, geconsigneert aan d'E. Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam;

een pacquet gesloten papieren aan d'Ed^e. Heeren Bewinthebberen ter camer Hoorn;

een pacquet versgelde papieren, geconsigneert aan d'Ed^e. Heeren Bewinthebberen ter camer Enckhuysen;

een pacquetje papieren aan den E. commandeur Simon van der Stell en raat aan Caap de Goede Hoope;

een originele instructie van Haer Ed^s. voor de opperhoofden ofte den breeden raat deser 2 retourscheepen, te hunner naregt opgesteld, van dato 15 February 1681;

een secreet zeynbriefje voor de retourscheepen om in 't gesicht van Caap de Goede Hoope geopent te werden;

een gedrukt placcaat, door de Heeren Majores geëmanciert tegens den moetwil der thuyvaerende maats;

begrypende dese voor gementioneerde pacquetten en casjens soodanige brieven en geschriften als by die daernevens gegane en ingeschreve generale registers staat te beoogen, en die almede by het afgaande patrias briefboek alhier ter Generale Secretarie sullen kunnen werden gevonden etc^a.

Soo komt oock desen namiddagh per eygen chialoup weder terugge den waterfiscaal Pieter Pauw ende de gecommitteerdens uytle Raat van Justitie Jacobus de Gheyn en Abraham van Riebeek, hebbende de scheepen Vrye Zee en Java oock omtrent het eylant Hoorn gelaten en deselve na verrigte monsteringe in 't geheel bevonden bemant te wesen met 226 personen en yder schip bysonderlyck soodanigh als hieronder gespecificeert staat:

op de Vrye Zee:

den schipper Cornelis Sman.....	1
zeevaerende.....	93
militaire.....	11
impotenten.....	9
in 't geheel.....	115 coppen;

op Java:

den schipper Jan Wageman.....	1
zeevaerende.....	88
Transportere.....	89

Per transport.....	89
militairen	13
impotenten.....	9
Jannetje Leenderts, huysvrouw van schipper Wageman.....	1
tesamen.....	112
en in 't geheel alsvoorn.....	227 coppen,

daaronder oock gestelt werden 18 impotenten, dewelcke alhier soo uyt het hospitaal, guarnisoen als te deser rheede leggende scheepen syn verlost om d'E. Compagnie daervan soo wat te ontlasten.

16 d^e. 's Middags komt alhier uyt Tonquin te arriveren 't hoeker de Croonvogel en daarmede oock over twee Spaanse padres of Jesuiten, die door de Coningen van dat ryck herwaarts geordonneert en uyt hare lantpalen gebannen en gedoemt ⁽¹⁾ zyn.

De missive van den ondercoopman en resident Leendert de Mooy en raat aldaer, hierbesyden aan de Hooge Regeeringe tot Batavia geschreven, is van dato 8 January mitsgaders verselt boven de gewone bylagen met nogh twee brieven van den ouden en jongen Conincq van Tonquin, dewelcke hieraghter, wanneer deselve ingehaelt staen te werden, sullen volgen, behelsende wyders de voorseyde missive der residenten 't volgende nieuws:

door den Tonquinsen Conincq waren eenigen tyt geleden twee ambassadeurs na 't keyserlycke hof van Pekin in China gesonden, dogh niet verder als in 't Tartaarse leger geweest, 't welck by de stadt Vanning tegen de Junammers, zynde lanckhaerige Chinesen, derselver vyanden, opgetogen, alwaar dese ambassadeurs by die veltheeren der Tartaren haere aenbevolen saaken verrigt hebbende, in 't wederkeerē door de Junammers in een vaartuygh overvallen, haer tolcq etc^a. dootgeslagen en zy ternauwernoot met swemmen ontkomen en weder in Tonquin geraekt waeren; naederhant had men gehoord dat den Tartaar met becomen secours 't leger van de Junammers geslaegen, drie haerer provintien afgelopen soude hebben mitsgaders tot aan de grensen van Tonquin geadvanceert zyn, werwaarts den Tonquinsen Conincq een groote maght afgesonden had om den Tartar by te springen, welcke troepen, onderweegs de doot van den Cabangsen Conincq vernemende en dat derselver generaals offte krygshoofden, oneens geworden zynde, malcanderen doorsteeken hadden, waren de voornoemde troepen als noodeloos weder terugge keert, want buyten des het geheele Cabangse leger, dat meest in Tonquinders bestont, was komen overlopen en door den Conincq in genaden aangenomen, waerover aan dat hof seer groote vreugde scheen te zyn geweest;

uyt Japan waeren twee Chinese joncken met een groot silvercapitaal aengecomen, die een goede negotie aengetroffen soudē hebben, dogh op haer aankomste in Tonquin yder 1500 teylen hadden moeten uytkeren om van de visite bevryt te blyven en bovendien nogh 15000 thylen of 15 kisten silver afgeperst waren om zyde in troccue voor aan te nemen, waarover dese luyden in 't midden van verleden July seer misnoegt weder nae Japan gekeert waeren;

(¹) Er staat: *gedoent*.

den 25 July 1680 waeren daer de Engelszen met haer scheepje d'Advys, mitsgaders de Francen met het haere genaemt Tonquin verschenen, bestaende hun ladingen in salpeter, peper, swavel, lywaten en contanten, 't welc sy alle voor civile pryzen hadden afgestaen, hebbende de Francen veele moeyte en stribbelingen ten hove gehadt en den Vice Conincq haer 100 picols salpeter tot 3 tayl 't picol mitsgaders een parthy peper en lywaten tot geringe pryzen afgedwongen, en dat nogh in trocque van rouwe zyde, pelings, gase en andere stoffen, zynde by haer oock al vry veel gout voor contant ingecogt, alsmede 110 cattys muscus: haeren coopman Chiappeleyn was daer met 2 mannen overgebleven en door den schipper van 't Engels scheepje een chialoup van de Armeenders gecogt en volladen met porceleyne coppen naar Bantam gesonden;

den bekenden S^r. Samuel Baron soude met gemelte Engelse hoeker aldaar 15000 Spaance realen als parthy lywaten, laakenen etc^a. voor reequeningh van andere hebben aengebragt en alsmede tot laage pryzen tegens muscus, pelings, gasen en andere Tonquinse waren omgeseth en daermede den 17 November weder naar Bantam gekeert zyn, hebbende hy verhaelt dat met den Conincq van Bantam in accort ware geweest om met een Syner Mayesteyts scheepen naar Tonquin te vertrecken, dogh dat sulx door de comste onser ambassadeurs te dier tyt tot Bantam was verhindert geworden;

'tjaghje van den Siamsen vrycoopman Fredrick Boesy, een jaer in Tonquin overgelegen hebbende en beladen met zyde pelings en andere stoffen etc^a., was weder na Siam geretourneert, hebbende alvorens eens in zee geweest om na de Manilhas te vertrecken maar door 't breken van zyn roer weder terugge naar Tonquin te moeten keeren:

volgens de negotieboeken beliepen de ongelden in Tonquin zedert primo December 1679 tot primo November 1680..... f 13795: 3: 4;
en daerentegen de winsten maar..... » 11986: 15: 11;

alsoo dat in dien tyt ten comptoire Tonquin ten aghteren
was geteert..... f 5808: 9: 9;

twee Roomsche priesters, genaemt Joan d'Archona van Plasentia en Dionisio Moralis van Sardinia van de orden der Dominicanen, uyt last des Tonquinsen Conincks met desen bodem naa herwaerts gesonden, had Zyn Mayesteyt eenigen tyt verleden aldaer gevangen laten nemen en in de France logie seer nauw bewaert, die, alhoewel seer sterck geëxamineert, niet en wilden bekennen met wat bodem ofte hoedanigh zy in 't ryck van Tonquin waeren aengecomen, des alsdoen aan onse residenten was belast deselve van daer herwaerts over te brengen, sonder dat sy oyt in 't ryck van Tonquin weder souden mogen off derven aenkomen ofte gebraght werden etc^a., of dat anders de Compagnie daerover misschien wel iets soude te lyden hebben etc^a.;

thien jentiefse matrosen, met seker Armenisch schip den Swarten Arent anno 1678 in Tonquin gestrant, waeren mede aan d'onse opgeoffert en zyn nu dan mede overgecomen om na de cust Cormandel of Souratta voort te geraeken, daer se tehuyschooren;

de staartstarre, waarvan hiervoren al dickwyls gesproken sy, had sigh aldaer 's avonts ten acht uren in 't Westen met een seer lange strael na 't N. W. streckende mede verthoont, al omtrent deselve tyt als se hier is gesien, gelyck alles breeder by 't aankomend brieffboeck gespecificeert staet te beoogen;

hebbende wyders gemelte hoeker de Croonvogel beladen geweest met een carguasoen van de volgende coopmanschappen, namentlyck:

19750 ps. diverse soorten pelings;

170 cattys muscus;

1200 cattys anys;

70 potten terpentyn, bedragende tesamen met de ongelden een somma van f 126055 : 15 : 12.

De voorsz. paaters Spanjolen syn dan vooreerst op eene der scheepen hier ter rhede gestelt om daarna na 't patria of elders versonden te werden, gelyck te tyde daeraff sal werden genoteert, en zoo zyn oock die Moorse matrosen gehandelt om ten tyde met een onser scheepen na de cust off Suratta voort te raaken.

17 d^e. 's Morgens komt den capteyn Willem Hartsinck binnen met eenige Javanen, te lande van Craoang gecomen, medebrengende een Javaans ola, van den Tommagon Natta Jouda aan de Heere Gouverneur Generael geschreven, 't welck nae gedaene oversettinge in onse taale bevonden sy van volgenden teneur.

Translaatbriefje, door den Tommagon Natta Jouda tot Crauwangh aan de Heere Gouverneur Generael geschreven.

Desen brief van mynheers dienaer Tommagon Natta Jouda tot Crauwangh, waarmede my vernedere voor den Heer Generael. Verders de reede waerom UEd^h. dienaer hem met desen brief voor mynheer vernedert, is omdat ick veel op mynheer vertrouwe, want mynheer beschermt en bewaert de plaatse Crauwangh; dogh mynheers dienaers tot Crauwangh zyn seer vervaert, alsoo den roover Sacra Jouda genaemt met die van Bantam is verenigt, zoodat voor jegenwoordigh mynheers volckeren van Crauwangh geen coopmanschappen na het gebergte kunnen brengen, alsmede die van het gebergte na Crauwang, ontstaende uyt het quaat gedoente van Sacra Jouda, vermeugt met Balinesen en Maccassaren, die tydinge hebben gebraght, dat Derpa Jaja van Bantam was gekomen, medebrengende twee paerden en vyftigh volckeren, en Intie Gilangh Maccassar en tsestigh mannen, die haer by Sacra Jouda souden vervoegt hebben en met hem eens geworden zyn. Verders isser een kleyn dorpie, waer hooft van was Key Maas Pongar, dat de roovers hebben verdestrueert; het dorpie is genaemt Iziauw, waarvan 27 volckeren zyn dootgebleven, daeronder het hooft, Inta Soeta genaemt, en van mynheers dienaers van Crauwangh, die na het gebergte om haer coopmanschap te doen waeren vertrocken, drie vermoort alsmede die ⁽¹⁾ van Batavia quamen en weder na boven wilden tot Dadappan, Sary Gatty genaemt; dierhalven heeft UEd^h. dienaer geen magt meer om het

(1) Er staat: drie.

volcq van mynheer te beschermen. Daerom versoeckt UEd^{le}. dienaer hulpe, gelyck mede alle het volcq van de omleggende cleene plaatsjens, en dat de hulpe inderhaest mogte geschieden, opdat de herten van UEd^{le}. dienaars gerust mogen wesen; dogh indien der inderhaest geen hulpe comt, zoo zullen alle de plaatsjens van mynheer t'ondergebraght en verdestrueert werden. Verders is UEd^{le}. dienaars seggen alles in desen brief, waer bronger aff is myn outste broeder Astra Jouda, Jaga Zara en Naja Pada. Eynde.

's Middags komt alhier uyt Bengalen te arriveren de fluyt Stryen en daarmede oock in gesontheit hier over de weduwe van den heer Jacob Verburgh zaliger, laast gewesen directeur aldaer, zynde dien bodem tegelyck met de fluytscheepen Pynacker, Oosterblocker en Swanenburgh uyt de Ganges gezeylt.

De missive, van den E. Harman Fentzel, secunde dier directie, mitsgaders den verderen raat tot Ougly van den 10 des voorleden maants January aen Haer Ed^{le}. geschreven en ontfangen, is verselt met verscheyde bylagen en daeronder oock een briefje door den heer Melck Kassem, fausdaer off Moors gouverneur van Ougly, aen Haer Ed^{le}. dato 25 November 1680, 't welck hieraghter op zyn tyt in translaat sal volgen, altoorens in 't korte aengeteekent hebbende 'tgeene ons uyt voorgeciteerde missive voor nieuws tevoorengecomen zy;

het jaght 't Wapen van der Goes was den 12 December voorleden jaars over Ceylon en Couchin na Persia vertrocken met een carguasoen ter montura van f 115649:17:8 voor Persia en voor Mallabaar f 29009:4:1, en den 29 daeraan de fluyt 't Huys te Bergen voor Persia noch met de overige suyckeren etc^a. tot f 28904:10:8 en voor Mallabaar f 25447:9:9 ende voor Ceylon f 1885:17:11, welke twee bodems ten spoedigsten waeren afgevaerdigt, omdat d'Engelse in Bengale mede een groote quantiteyt suycker en cleeden hadden opgecogt, waarmede zy eerstdaegs twee haerer scheepen, genaemt de Recouver en Poulo Candoor, mede naar gemelte Persia stonden af te senden;

de fluyt Westeramstel, van syn geledene schaede in den storm t'eenemacl gerepareert, stondt in 't laast van January dese voornoemde nu overkomende 4 fluyten na Batavia te volgen, gelyck mede de kat Nederhorst en de hoecker de Lyster naar Ceylon;

in Pattena wierden d'onse nogh al van den schraapsugtigen Nabab Suffichan geplaagt, dogh liepen de gerugten dat des Nabab Chaestachans oudste soon, genaemt Bauser Cometchan, het viceroyschap van de provintie Pattena door den Coninc soude wesen opgedragen, van denwelcken men verhoopte misschien wat meerder courtoisie te sullen genieten;

in Decca wierd het bekende hooftgelt der heydenen nogh al even streng ingevordert, zynde d'onse oock door ordre van des Coninx Duan Hagie Suffichan daerom all lastiggefallen en aangesprooken maar noch niet betaalt;

desen jaere waeren in Bengale van Compagnies scheepen (daer successive aengecomen) 45 soo onderscheepsofficieren als matroosen weghgelopen, ende men berigt dat veele daarvan op de 4 Engelse scheepen ter rhee de voor Bellesoor

leggende sich onthielden, en waarover men voornemens was derwaerts te schryven en by non bekinge tegen de Engelsen dierwegen te protesteren;

oock had sigh jongst seeker matroos omtrent Jessoor laten besnyden, daar tevergeefse moeyten toe aangewent was om denselven weder te erlangen;

den Duwan Ray Boelsient was den 16 December met een groot gevolg van ruyters en voetknegten tot Ougly verscheuen ende door d'onse op zyn onbeschaemt eyschen met 700 stux arduynsteen, eenige geconfyte noten en parthyspecereyen etc^a. beschoncken, om hem tot de beloofde perwanna (alhoewel vrugteloos) tot bevreydinge van onse dorpen Chincera en Barnegoor te bewegen etc^a., ende waarmede hy den 28 daeraen naar Moxudabath vertrocken was, zynde de Engelsen met dien gierigen vreck oock niet beter gevaeren, dewelcke almede vry ryckelyck hadden moeten uyttschieten, eer se desen schraapaart hadden connen afsetten;

uyt Agra had men by schryvens van den 19 October verstaen, dat het bekende hooftgelt aldaer insgelyx weder opnieuw wierd ingevordert, ende waervan de Christenen daar oock niet vry scheenen te sullen wesen;

den Hartogh Hametchan, ongevaer 32 millioenen en 500 duysent guldens uyt de Agrase schatkist ontfangen hebbende, was daarmede met een goet convoy naar het leger vertrocken, en den Amadabatsen Viceroy Aminchan, soone van den beroemden Nabab Chanchanna, supercelaar by den Conincq ontboden, welcke provincie by den Prince Agber weder soude werden bestiert;

den oudsten Prince Sia Assem was van Oudjeen mede ten hove geroepen, maar had geweygert te verschynen, tenwaere zyn vader hem met 't vereyste reystuygh en andere nootwendigheden alvorens wilde accommoderen;

den gewesene Bengaalsen Prince Asem lagh noch voor Sittoorger, en scheen den Conincq van den oorlogh tegens de Raspoeten niet te willen afdaten, voor en aler hy den Rana geheel overweldigt en uytgeroeyt soude hebben;

de staartstarre had men den 28 November passado almede tot Ougly 's nagts in 't O. ten Z. 4 graeden besuyden den equinoctiael met een roede van omtrent 12 graden langh gesien, en den 29 December een andere noch vreeselycker en vuuriger 6 graden besuyden den aequator (volgens de beschryvinge van den raat tot Ougly) sich verthoont met een strael over de 60 graden langh, gelyck alles breder ende 'tgeene Compagnies ommeslagh in dat ryck wyders belangt by 'taankomend briefboek en verbaal staet uytgedrukt, hebbende wyders gemelte fluyt Stryen vandaer alhier aangebragt een inladinge der volgende coopmanschappen en goederen, als te weten:

272000 ₤ salpeter;

400 p^s. roemaals;

270 p^s. douriasen;

240 p^s. malleemollen;

2883 ¹/₄ ₤ florettegaarn;

16589 ₤ zyde in 108 packen;

2000 p^s. taffachelas;

200 p^s. effene gingams;

100 p^s. allegias;

2610 ₤ caatchio;

155 p^s. atlassen;

100 p^s. regattys;

62 ₤ amphioen;

200 kippen lont;

85 lasten rys, bedragende tesamen
een somma van..... f 94722:9:5.

Volgt nu het translaatbriefje, in 't Persiaans door Melck Cassim, fausdaar in Ougly, aan Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael op wit vergult geschreven papier, soodanigh als 't selve tot Batavia vertaalt zy.

In den name des barmhertigen Ontfermers, het innerlyck wesen begaaft met seer loffelycke qualiteyten, de toevlugt van verheventheyt, respect en hooge fortuyn, het uytmundsel in ontsagh, aghtbaerheyt en luyster, den verhevene in een hoogh aansienelycke conditie en staat, den toevlugt en steun van vrunden. De Heer Generael zy geduurigh voor alle onheylen en onaengename toevallen in de beschuttingh en hoede van de Goddelycke Mayesteyt en in de hoogsten staat onder de menschen.

Voorts naer de wenschingh en verlangingh naer de hoogh aansienelycke ontmoetingh van Zyn Ed^t., zoo geeft dit volgende in alle waarheyt en opregtigheyt te kennen, hoe dat voor 4 jaren een groot schip van zynentwegen, met waren en coopmanschappen geladen en met 250 personen, zoo van matrosen als andere dependenten versien, met den nachoda off sloopshoofd hadzy Ferroch ende een Hollandse stierman van de zeecoopplaats Bellesoor zyne voyagie naer de Mahaldivas ondernomen heeft gehad, kerende vandaer weder naer herwaerts met eenige duysenden kotas kauris en andere waeren, en wanneer by Manaar waren, zoo heeft den stierman al willens en wetens uyt een vilains drift over een querelle, die met den nachoda gehad had, dit schip op een plaat geset, als wanneer de Hollanders van die plaat sigh daer byvoegden en de cauwriss, het cayertouw en het verdere toebehoren van het schip geheel en al daer uytgeligt en in een kercq aldaer er gesmeten hebben, durvende de nachoda uyt vrese voor zyn leven sigh daertegens niet setten, invoegen zy, naerdatt alles daaruyt en afgenomen hadden, den brand in dien bodem gestoken hebben, zynde daarop den nachoda tesamen met eenige van het scheepsvolcq en oock met den stierman op haer eygen goraas op de rhede van de zeecoopplaats Balesor gebraght, hebbende den stierman versteken met voorgeven dat in het affkomen verdroncken was; en vermits naer de komste van den nachoda en uyt de verklaringh van de lieden die op het schip geweest zyn gebleken is, dat de Hollanders op Manaar dit zoodanigh geklaart hebben, zoo is daervan een attestatie onder het zegel ende getuygenisse van ettelycke personen in forma beleid, makende daarop de gantse toedraegentheyt en gelegentheyt van dese zaek aan Volger, den directeur van de logie tot Ougly, bekend, die daarop tot antwoord gaff dat dese gantse zaek aan de Heer Generael overschryven en het daartoe brengen soude dat al het geroofde weder aan ons toekomen soude, gelyck den capteyn Fensel, die nu den stedehouder van den directeur Verburgh is, en den schryver Sidier Achmet, facteur en andere dienaren meer daer doen tegenwoordigh waren. Wanneer hy voorsz. directeur nu overleden en den directeur Verburgh in zyn plaats trad, zoo

heeft Verburgh insgelyx beloofd dat de gantsche geschapentheyt omtrent dit schip sonder yts het minste af te doen aan den Heer Generael soude adviseren en maken dat alle de goederen tot den laesten minsten penning aan my gewierden, en alsoo dees oock door de beschickinge Godes overleden zy, zoo is den capteyn Fenzel, die nu de directie waerneemt, de geheele gestalte van die saek met alle haer omstandigheden uyt de voorsz. attestatie vertoont, die mede aengenomen heeft dat de geheele constitutie daervan in het largo en particulier aan de Heer Generael by een missive bekend soude maken en het daertoe brengen dat alle de goederen die doen gerooft zyn weder aan my gerestitueert wierden, sullende dan Zyn Ed^{te}. uyt het schryven van hem voornoemt en uyt de voorsz. attestatie een volcomen berigt van alles krygen; en aangesien tusschen Zyn Ed^{te}. en myn vader zaliger een volmaekte vruntchap en verknogtingh geweest en ten tyde van de regeringh van Mootabad Chaan, Zoebadaer van Oedesag off Brixax, de logien van Zyn Ed^{te}. door het toedoen van myn vader en de zeecoopplaats van Bellesoor en Pipely staende en in esse gebleven zyn, als oock dat ten tyde der regeeringh van den Prince Sias Dioedzja, wanneer de volle dispositie en vermogen over het soebaschap van Oedesah en den fausidarye van de zeecoopplaats Bellesoor en Piply aan myn patroon specteerde, en ick oock van den beginne myner gouverno aff aen de directeuren en capitains van de zeecoopplaats Oegly en van de zeecoopplaats Bellesoor alle hulpe en accommodatie toegebraght en myn patroon altyt de bevelschriften van Siaach Sjoedsiaa en de schriftelycke ordonnantien van de Soebedaren indertyt tot vorderingh van den dienst der E. Compagnie geprocureert, mitsgaders steeds alle ajude en verdere dienst, zooveel als vereyscht wierd, betoont en ick mede in de ⁽¹⁾ saken en affaires van de Compagnie selfs niet de alderminste nalatingh van dienst bewesen heb en nogh niet bewysende ben, zoodanigh als aan Zyn Ed^{te}. uyt de brieven van de voorgaande directeurs sal komen te blycken en nu weder opnieuws uyt de advysen van den capiteyn Fenzel, jegenwoordig vicedirecteur, hetselfde voorkomen, zoo is 't dan dat ick ten aansien van de vruntchap en tot onderhoudinge van dien tot nogh toe patientie gehad heb, daer ick nogtans zoo een bondige verklaringh in handen hebbe en de saek wel kort expedieren soude kunnen; dogh alsoo de directeuren van UEd^{te}. Compagnie voorgeven dat een antwoord van den Heer Generael tot myn satisfactie soude procureren en dat ick dese zaek niet ten uystersten wilde brengen, soo heb ick ten reguarde van de vyftighjarige kennis en vruntchap, zoo door myn vader als my met UEd^{te}. gecultiveert, eenige jaeren langh tot nu geduld genomen, want anders wert in de geestelycke regten een pretentie alleen op twee getuygen naer behoren gefondeert en kan men daerop regt erlangen, en vermits ick wete dat Zyn Ed^{te}. van dese gantse zaek goede kennisse heeft en niet wegens dese gelegentheyt verborgen is, zoo heb uyt consideratie van de oude vruntchap tusschen Zyn Ed^{te}. en myn

(1) In plaats van *in de staat er: ende*.

vader en my het daervoor gehouden dat Zyn Ed^t. niet willen sal dat ick daerby schade soude lyden, en heb aldus die verwagtingh dat de kauris van dat schip geheel en al my sal doen restitueren en 't geen my toekomt aan my laten geworden, alsoo conform het Evangelium en andere hemelse boeken meer niemand een anders goet eerlyck en wettelyck besitten kan. Aldus dan zoo neme Zyn Ed^t. regard op God en zyn eyge religie, in zoodaniger voegen dat op het schryven van den tegenwoordigen directeur het voorsz. volgens de constitutie van dese zaak ordonnere en geen langer dilay en make, alsoo ick niet wel langer gedult soude kunnen hebben; en meer en hoef ick niet te schryven. De daegen van zyn goede stant blyven altyt dueren.

In dato van den eersten dagh der maand Zikaadagh des jaars 1091 van Hedsyara, dat is van de vlucht Muhammeds uyt Mekka naer Mediena, overeenkomende met den 21^{en} November 1680 naer Christi geboorte.

18 d^e. 's Middags komt alhier de chialoup de Vlieger weder van Bantam terugge, medebrengende een briefje van den resident Willem Caaff aldaer aen Haer Ed^{ts}., op gisteren geteekent, meldende dat Keey Aria Mongosadana den gevangen adsistent Rademaker en twee andere onser fugativen niet hebbende willen laten passeren sonder dat altoorens zyn twee weghgelopene slavinnen, die onder den landdrost den E. van Mook in bewaringe zouden zyn, wederom hadde, gelyck hiervoren geseght zy, eyndelyck egter op hoope van deselv te sullen nagesonden werden sigh had laten bewegen, dien gevangen adsistent nevens den eenen matroos te largeren, houdende den derden, synde een weggelopen soldaet en Fransman, nogh tot een waerborgh onder sigh; en welcke 2 andere gevangens nevens de stucken te haeren laste alsnu met dese chialoup herwaarts overquamen:

den Keey Aria Nattasadana bleeff Haer Ed^{ts}. wegens de licentie om zyn tarwe in Batavia te mogen vercoopen danckbaer en had deselve reets herwaarts gesonden; vyfthien onser fugative Nederlanders en 5 Deenen wierden er geseght met 't Engels schip de Nathaniel op den 15 deser van Bantam na Engelant soudens wesen vertrocken;

het vaertuygh met de gesanten van Johor, aen den Pangeran Coulong over eenigen tyt met een brief gesonden, was 4 dagen geleden met eenige cleeden en parthy Chinesen na Java's Oostcust voortgegaan etc^a.;

voorts stinden de zaeken aldaer ten hove en op Turtiassa nogh in voorige termines etc^a.

Na de middagh komen hier ter rhede uyt Bengalen mede te verschynen de fluyten Swanenburgh en Pynacker, zynde tegelyck met de bodems Stryen en Oosterblocker uyt de Ganges afgezeylt, medebrengende twee duplicata missives, door den E. Harman Fentzel en verderen raat tot Ougly in dato 10 January jongleden aan Haer Ed^{ts}. geschreven, waarvan de originele met al de principale bylagen op gisteren met Stryen reets ontfangen zy, gelyck onder dien datum staet te lesen, doch hebben nu dese gemelte bodems hier tot retour vandaer yder medegebragt de volgende coopmanschappen en andere goederen, als namentlyck:

de fluyt Swanenburgh:

185600	Ⓔ salpeter;	100	p ^s . regattys;
200	p ^s . roemaals;	120	p ^s . zeylcleeden;
270	p ^s . douriasen;	200	kippen lont;
240	p ^s . mallemollen;	100	p ^s . lootlynen;
2751 ¹ / ₂	Ⓔ florettegaarn;	1100	Ⓔ zeylgaarn;
15782	Ⓔ zyde in 104 balen;	8976	Ⓔ boter in 66 potten;
1900	p ^s . taffachelas;	85	lasten rys, monterende tesamen
500	p ^s . effene gingams;		met d'ongelden een somma van
2755	Ⓔ caatchio;		f 82587:16:8.

in de fluyt Pynacker:

185600	Ⓔ salpeter;	300	p ^s . effene gingams;
200	p ^s . roemaals;	2755	Ⓔ caatchio;
174	p ^s . douriasen;	120	p ^s . zeylcleeden;
572	p ^s . mallemollen;	9248	Ⓔ off 58 potten boter;
2751 ¹ / ₂	Ⓔ florettegaarn;	127	lasten rys, belopende nevens de
15782	Ⓔ zyde in 104 balen;		ongelden de somma van f 80185:5:11.
1900	p ^s . taffachelas;		

Den sabandaar van Bima Codja Roeboe, op den 5 deser (gelyck aldaer aangeroert zy) door Zyn Ed^{ht}. de brieven etc^s. van de Hooge Regeeringe aan de Coningen van Bima, Dampo, Tambora en Sumbauwa, item aan Codja Derwits terhandt gestelt en zedert door eenige zyner noodige affairen tot noch alhier opgehouden en verhindert zynde, vertreckt heden na de middagh eerst weder over Java's Oostcust na Bima naer huys, medenemende nogh een briefje, in 't Maleyts en Duyts door den Ed^{le}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman aan den Conincq van Bima geschreven, 't welck ter ordre van gemelte Syn Ed^{ht}. hieronder staat geinsereert, luydende als volght:

Briefje, door den Heere Directeur Generael Cornelis Speelman aan den Conincq van Bima geschreven.

Den Directeur Generael Cornelis Speelman hier tot Batavia stuurt desen brief aan den Conincq van Bima, deselve als bondgenoot van de Compagnie groetende met genegenthey, hem toewenschende van goeder herten langduurige gesontheyt, ruste en voorspoet in zyne regeringh en insgelyx aan Turilia Gampo.

Den brief, die den Conincq van Bima en Turilia Gampo aan den admirael geschreven hebben, heeft den admirael op den 19 dagh van de maant December, doe 't mousson al verlopen was, eerst ontfangen en den inhoud van dien wel begrepen, streckende ten principale tot onderhoudingh van vruntschap, daar den admirael getoont heeft altoos van herten toe genegen

te wesen en dat hy noyt gereet is geweest om te geloven het quaat, dat door boose menschen van zyne goede vrunden gesproocken wierdt, voor en aleer de waarheyt hem daarvan quam te blycken; en dewyle dit den Conincq en Turilia Gampo oock niet onbekent maar al over veele jaren gebleken is, nogh oock in toecomende niet veranderen sal, maer dat hy altoos geerne de vruntschap met den Conincq en Turilia Gampo zal blyven onderhouden, zoolange hy op dese werelt leeft, en daarom heeft den admirael oock 't voorleden jaar op het versoeck van de Conincq en Turilia Gampo voor hare reequeningh alhier aan den Portugees Martinio Antonio voldaan de 304 Spaance realen, die de Conincq en Turilia Gampo over genoten goederen aan hem schuldigh waren, gelyck de Conincq niet onbekent kan wesen, en welcken aangaende nu in Compagnies brief oock vermaen wert gedaen. Sulx is des admiraals versoeck, dat den Conincq en Turilia Gampo daerop believe te letten en zorge te dragen dat de voorsz. penningen aan den admirael wederom in deselve spetie comen voldaan te werden; ende wat aengaet des Conincx soon Crain Panaraga, die is tegenwoordigh met zyn volcq nogh op Chirrebou en staet nu in corte met den commissaris Jacob van Deyck nevens Crain Bissey, Dain Mangimba, zoone van Crain Lincques, en Dain Mattara weder hier op Batavia te comen, zynde op Chirrebou niet te verrigten gevallen, hebbende de broeders haerselven onder de beschermingh van de Compagnie en de Sousouhounangh begeven, zoodat zy tegenwoordigh haer landt in ruste besitten, 't welck wy verhoppen dat altyt dueren zal, en indien bequame gelegentheyt van dit jaar comt voor te vallen, zoo zal licht des Conincx soon met al degene die by hem zyn naer Bima geschickt werden, andersints in de maant November of December aanstaende. Ondertusschen werden zy alhier door de Gouverneur Generael ende Raden van India ryckelyck onderhouden, waarvan mede in Compagnies brieven gesproocken is, en zyn deselve alsmede de brieven aan de Coningin van Dampo, Tambora en Sambauwa Codja Rochoe ter handt gestelt, om aan de Coningin met behoorlycke fatsoen te overhandigen, alsoo hy vanhier regelregt naer Bima vertreckt, en wil den admirael niet twyffelen of den Conincq en Turilia Gampo zullen de raadt en goede vermaninge van den Gouverneur Generael en de Raden van India, niet alleen in dese maar in alle andere voorgaande brieven vervat, ter herten laten gaen, daar sigh den admirael mede aan gedraagt ⁽¹⁾, vermits hy het welvaren van zyne vrunden en Compagnies bondgenoten lief heeft.

Geschreven in 't Casteel Batavia den 18 dagh van de maant February in 't jaar 1681.

(Was geteekent:)

CORNELIS SPEELMAN.

(Terzyde stont Comp^e. zegel in roden lacke gedrukt.)

⁽¹⁾ Er staat: *aangedragt*.

Heden ter ordinarie vergaderinghe onder 't afhandelen van verscheyde saaken raakende Timor, Palembangh, Jamby, Amboina, Banda en Ternaten door Zyn Ed^{le}. bekend gemaakt wesende dat Diaconen gereet waeren op aenstaende Woensdagh over aght dagen reecqueningh van de armemiddelen deser stede van 't voorleden jaer te doen, soo is verstaen (na gewoonte omme sulcx by te wonen) te committeren den Heer Ordinair Raat Willem van Outhoorn als commissaris in den kerckenraat nevens den secretaris deser vergaderinge, de E. Joan van Hoorn, en den eersten oppercoopman deses casteels, d'E. Nicolaas Baukes, mitsgaders nogh 2 leden uyt beyde de collegien van Justitien en Schepenen, om alsdan ten tyde daervan behoorlyck rapport aan dese vergaderinge te doen etc^a.

Wyders is door den Heere Directeur Generael voortgebraght de generale bevindinge volgens opneminghe der equipagiemaguasynen van de Compagnie alhier, soodanigh deselve door expresse gecommiteerdens onder opsicht van de Heer Extraordinair Raat Fredrick Bent opgenomen zyn, en waerby quam te blycken datter veele goederen t'over en oock weder tekort bevonden waeren, dogh egter nogh meer te veel als te weynigh en sonder dat men hadde konnen uytvinden den oorspronck van dat verschil, alsoo by geheuge geen perfecte liquidatie dier maguasynen, soo men meent, geschiet zy, en daarom dan deswegen is verstaen 't een en 't ander tot vereffeninge in de nieuwe te formeren equipagieboeken af en aen te schryven, gelyck sulcks alles duydelick by de generale resolutien en specifice by de nieuwe equipagieboeken te sien en te lesen zy.

Zynde ter materie van Palembangh oock verstaen den eersten p^l. resident aldaar, den ondercoopman Pieter van de Veste, mits impotentheyt syne opkomste na herwaerts toe te staan en den by hem synde ondercoopman Willem Sabelaar by provisie weder 't gesagh en de zaaken aldaer vooreerst aen te bevelen, en wyders oock derwaerts te ordonneren en by een missive aan de Palembangse en Jambyse Vorsten onse mediatie aan te bieden tot wegneminghe en bemiddelinghe der gerese geschillen en uytgeborsten oorlogh tusschen die 2 rycken.

19 d^o. Heden niets bysonders voorgevallen, als dat de weduwe van de Heer Directeur Jacob Verburg, op eergisteren met de fluyt Stryen uyt Bengale hier verschenen, door den Heere Directeur Generael Cornelis Speelman, de heer Willem van Outhoorn, den E. Jan Parve en voorts een parthy gequalificeerde juffrouwen van boort wert gehaelt en aen lant in 't Casteel ten huysse van Zyn Ed^{ht}. gebraght.

20 d^o. 's Voormiddaghs werden de brieven van den Konincq en Viceconincq van Tonquin (op den 16 deser per de hoeker de Croonvogel hier aangebragt) door den sabandaar Ocker Ockersze, verselt met den schipper van dat bodemtje Jan Speelman, de cooplyuden Joannes Besselman, Jan Brakel en Egbert van Swenne, item den ondercoopman en cassier Joan Truytman en den capteyn der Maleyers als den Chinees Gantenqua van boort en ingehaelt na gewoonte, zynde de soldatesque deses casteels gearmeert in ordre van de hoofswagt af tot aen de puye van Zyn Ed^{ht}. woninge, tusschen dewelcke die vrunden met de brief gepasseert en voorts in de grote vergaderzale gecomen wesende, soo wierden, alvorens Zyn Ed^{ht}. de

brieven geopent en deselve door den Chinees Gantenqua doen lesen hadde ⁽¹⁾, na 't nuttigen van een glaasje wyn op der Coningen gesontheyt door de compagnie musquetiers drie cherges en daarop van de punt den Diamant 7 canonschooten losgebrant, en als wanneer de voornoemde brieven gelesen en voorts door d'E. Ockerse overgeset zynde na gedaene vertalinge uyt het Tonquins, hoewel het met het Chinees een en hetselve schrift zy, in 't Duyts bevonden te syn van volgenden teneur.

Translaatbriefje, van den ouden Conincq in Tonquin aen Haer Ed^{ls}. tot Batavia geschreven.

Den Conincq van Tonquin sendt desen brieff aan den Conincq van Batavia en alle syne raadsheeren, die by myn boven alle andere natien die in Tonquin komen seer geaght, vertrouwt en genegen zyn, en oock in Tonquin vry mogen woonen als in haer eygen landt.

Wat aangaet de prys van de coopmanschappen, daarvoor zal ick de waardye en hetgene behoorlyck is betalen, maer alhier zyn zoo groote quantiteyt niet verbleven. Ick hebbe alle jaren om diverse goederen geschreven, maar noyt hetgeene versogt becomen, waaruyt bemercke de heren tot myn niet seer zyn genegen, dogh alsoo het schip nu weder staat te vertrecken, sende desen brief, waarachter gemelt staat de goederen, die myn begeren nu zyn te coopen, met versoeck alle niets mancquerende opgesoght en myn toegesonden mogen werden, waaraan dan sal bespeuren dat de heren een goet harte tot myn zyn dragende.

Eysch:

20 kisten silver yder kist 1000 tayl;

5 stucken swart	}	laken;
5 d ^{os} . blauw		
20 d ^{os} . root		
5 d ^{os} . root	}	perpetuaan;
5 d ^{os} . blauw		
5 d ^{os} . asgrauw		

barnsteen in stucken, barnstene coraelen, wit lywaat als voor desen. staaffcooper, thin, schilpadtshoorn, paarlemoer, oliphantstanden;

6 vaatjens olyvenoly.

Nota: het translaatbriefje van den Viceconincq is van een en denselven inhoud als des Coninx, maer hy eyschende 't volgende:

10 kisten silver;

root	}	laken;
blauw en		
swart		

(1) Na hadde volgt nog in het HS. hebbende, dat de heele zinsconstructie in de war brengt.

root
 blauw en } perpetuaan;
 asgrauw }
 barnsteen in stucken, barnstene coraelen, paarlen, wit lywaat, thin,
 cleeden van diverse zoorte, staaffcooper;
 5 p^s. diamantringen van zowassa;
 5 vaatjens olyvenoly.

Nu volgt hier nogh een geschrifje, by en besyden de voorsz.
 2 Conincxbrieven aan onse opperhoofden aldaar inhandigt om aan den
 schipper van de Croonvogel mede te geven, synde een bevelschrifje
 ten belange der hiervoor gementioneerde nu mede herwaarts gesonde
 2 Spaanse papen en in hun reguard van alsulken relaas als desselfs
 inhoudt almede aanwyst.

Tziacq Congh Congh, als last en bevel hebbende van den Conincq
 van Toncquin om alle zyne zoldaten soo te water als te lande te commanderen,
 sent aan den schipper en boekhouder twee Castilianen, Joan en Dionisio
 genaemt, die haer in het landt van Toncquin verborgen gehouden en geen
 goede maer quade leringe aan de volckeren hebben gegeven. Dierhalven
 zyn se gevat, in versekeringe gestelt en aan de justitie overgelevert om door
 haer aan den schipper geintrageert en na Batavia vervoert te werden, met
 aansegginge op lyffstraffe niet weder in Toncquin zullen vermogen te komen.

's Voormiddags verseyt uyt dese rhede voor de desenjaarse besendinge
 naar Timor het jaght Rammekens met een missive aen den ondercoopman Sr. Joan
 van den Broek (die by resolutie van 21 passado tot provisioneel opperhoofd aldaar
 in plaats van den overleden oppercoopman Wykersloot zaliger is aangesteld)
 mitsgaders den verderen raat ten castele Concordia, by Haer Ed^h. op gisteren
 geteekent en van soodanigen inhoud en verselt met alsulke aanharende bylagen
 als by 't affgaande briefboek in 't breede staat te lesen, en soomede de briefjens,
 die daerbesyden in 't Maleyts en Duyts aen Niey Chily Moeda, Vorstinne van Solor,
 en de Senghadjes en bontgenoten van Timor geschreven, mitsgaders aan den Sanghadja
 Dassy en Senghadja Cryn, beyde van Lamahera, dewelcke egter hieronder van woorde
 tot woorde staan te volgen, hebbende 't jaght Rammekens voor dat comptoir Timor
 soo totte negotie als den omslagh vanhier afgevoert en beladen geweest met de
 volgende coopmanschappen, contanten en benodigheden etc^a. als te weten:

18 packen diverse cleeden;
 300 ₧ rompen;
 100 ₧ garioffelnagelen;
 50 ₧ foely;
 50 ₧ Malax thin;
 1 kas Persiaanse wyn;

1 kas roosewater;
 19 stux codebexhoeden;
 50 stux patholen;
 124 stux sarassa ley de Coutchin;
 6 vaten vleesch;
 8 vaten speck;

1 legger Spaance wyn;
 1 halve legger seck;
 4 leggers arack apy;
 40 lasten rys;
 2 lasten tarwe;
 100 stux negrosleeden;
 5700 stux Blitonse parrangs;

1095 R spyckers;

985 R yser etc^a., voorts nogh verschey-
 de provisien, materialen, medicamenten,
 schryfgereetschap, equipagie- en andere
 goederen, samen ten bedrage van
 f 13800 : 12 : 2.

Volght nu de missive, van Haer Ed^{ls}. aen de Vorstin Niey Chily Moeda en de Senghadjes tot Solor geschreven.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India senden desen brief aan Niey Chily Moeda mitsgaders alle de Sanghadjes in de landen van Solor die in het verbont met d'E. Compagnie zyn, deselve toewenshende alle heyl en voorspoet uyt den hemel tot een vriendelycke groetenisse.

Na desen laat den Gouverneur Generael ende Raden van India aan Niey Chily weten ⁽¹⁾ dat se hare brief vergeselschapt met een slaef ontfangen hebben, maer seer verwondert zyn ⁽²⁾ dat Niey Chily op de ernstige vermaningen, diverse jaeren achter malcanderen gedaen, al wederom by hare voornoemde brief in gebreke is gebleven de g'eyachte Wollereze moordenaers aan het opperhoofd tot Coepan over te leveren, ende dat Niey Chily, eerst voorgegeven hebbende hoe zy alle gestorven waren, nu ten laasten versoek doet om pardon voor deselve, welke manier van doen den Gouverneur Generael ende de Raden van India geensints behaegt, maar zyn daerover bedroeft dat Niey Chily's woorden niet opreght zyn. Nu hebben den Gouverneur Generael ende Raden van India goetgevonden Niey Chily op haer begeerde pardon voor gemelte moordenaers, daervan nogh 5 in leven syn, te antwoorden dat zy aannemen op het versoek te letten, wanneer deselve bloetschuldige eerst in handen van 't opperhoofd, St. Joannes van den Broek tot Coepan, ofte aan een onser sloepen, die voor het fort Hendricus sal ankeren, overgelevert zyn, en alsdan by Niey Chily nevens alle de Sanghadjes die in 't verbont met d'E. Compagnie staan daervan nader aan den Gouverneur Generael ende Raden van India geschreven ende gesamentlyck versoek sal gedaen wesen, want het komt de Compagnie toe als beschermers van de Solorse landen de goede voor en de quade tegen te staan, ende daerom ist dat den Gouverneur Generael ende Raden van India zoo ernstigh hebben begeert en alsnogh verwaghten dat alles opregt sonder verdonckeringe magh toegaan, opdat zy mogen doen blycken van hare goede genegentheyt, die zy Niey Chily meer ende meer ⁽³⁾ gedencken toe te dragen, maer den Gouverneur

⁽¹⁾ Er staat: *welende*.

⁽²⁾ Het HS.: *zynde*.

⁽³⁾ Dit tweede *meer* heb ik ingelascht.

Generael ende Raden van India kunnen niet verstaan behoorlyck te wesen dat Niey Chily de brief op naem van haer en de Sanghadjes, die daar niet eens by geweest zyn, heeft geschreven ⁽¹⁾; recommanderen oversulex dat de brief van Niey en alle de Sanghadjes na desen altoos ondertekent werde, opdat daaraan temeer geloof mogen stellen en beter gerust mogen wesen dat de Sanghadjes met Niey Chily eensgesint zyn en alle tesamen de Compagnie een goet hart toedraegen. Voorts heeft den Gouverneur Generael ende Raden van India aan het nieuwe opperhoofd belast met Niey Chily en de Sanghadjes te beraatslagen om vaartuygen met Compagnies passe na de omleggende landen en op de kuste van Relawan uyt te senden tot ruylinge van wax, cicer off schilpadshoorn en slaven voor de E. Compagnie tegens cleeden en andere coopmanschappen, die het opperhoofd daertoe verstrecken zal, mits dat de Sanghadjes Sorge draegen om goede en trouwe nachados op de vaartuygen te stellen, ende dit is oock begrepen in de oude contracten, die met Solor gemaekt zyn. Wat den Gouverneur Generael ende Raden van India aan Niey Chily en alle de Sanghadjes meer te seggen hebben, sal het nieuwe opperhoofd Sr. Joannes van Broek bekend maken, tamat.

Den Gouverneur Generael en Raden van India senden aan Niey Chily in vergeldinge der gesondene slaef en bewys van hare goede genegentheyt
1 ternataue;

1 cassa Bengale;

2 patholen van 5 asta;

3 pathole neusdoeken.

Geschreven in Jaccatra binnen 't Casteel Batavia den 19 February 1681.

(*Onder stont:*)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(*Was geteekent:*)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(*Terzyden stont 's Comp^e. zegel in roden lacke gedrukt, daaronder:*)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{de}.

(*Was geteekent:*)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nu oock het brieflje, van Haer Ed^{de}. aan de Sanghadja Dassy en Sanghadja Cryn tot Lamakera geschreven.

Den Gouverneur Generael en Raden van India senden haere groetenisse aan Sanghadja Dassy en Sanghadja Cryn, beyde van Lamakera, met toewensch van voorspoet en langh leven.

Voorts de Sanghadjes Dassy en Cryn bekendmakende dat haere brief met het geschenck van een slaef en een slavin wel ontfangen en daernevens het versoeck wel verstaan is, waarop den Gouverneur Generael en Raden

(¹) De woorden *he* en *heeft* geschreven zijn door mij ingelascht.

van India antwoorde dat se de Sanghadjes met alle het volcq en 't land van Lammekera een goede genegentheyt altoos toegedraegen hebben en nogh blyven toedragen, maar om hetselve lant met Compagnies volcq te laeten bewaeken, zulx duncken den Gouverneur Generael en Raden van India niet noodigh, als wel wetende dat Sanghadja Dassy en Cryn selfs strydbare en verstandige mannen zyn, die hare vyanden niet en behoeven te ontwyken en oocq volcq genoegh hebben om hare negorye te bewaren en te beschermen, behalven dat er nu op Solor nogh Macasser geen oorlogh en is waervoor de Sanghadjes soude behoeven besorgt te wesen, en Ternaten is onder de Compagnie; dogh omdat Sanghadja Dassy en Cryn tegens eenige quaade gebuuren van Larentoeque off andere boose menschen te beter gereet en bestant mogten wesen, soo is aan het nieuwe opperhoofd tot Coepan, Sr. Joannes van den Broek, geschreven, dat hy aan deselve kruyt en loot sal verstrecken, wanneer het g'eyscht wort, ende wat den Gouverneur Generael ende Raden van India aan Sanghadja Dassy en Cryn van Lammekera meer te seggen hebben, dat staat in de brief, die geschreven is aan Niey Chily en alle de Sanghadjas van Solor, alleenigh nogh een woort van bevel hierby doende dat de Sanghadja Dassy en Cryn de Vorstin Niey Chily altoos moeten helpen en bystaan met goeden en getrouwen raat, want zy die wel van doen heeft, tamat.

Tot vergeldingh van het geschenck en in teyken van dat den Gouverneur Generael en Raden van India de Sanghadjas Dassy en Cryn altoos wel genegen zyn, gaat hiernevens voor Sanghadja Dassy:

- 1 snaphaen met zyn patroontas ⁽¹⁾ en
- 12 stenen;
- 2 Bengaalse armosynen, een root, een purpur;
- 1 cassa Bengale;

voor Sanghadja Cryn:

- 1 snaphaen met zyn patroontas en 12 steenen;
- 2 Bengaalse armosynen, dubbel, een root, een purper:
- 1 cassa Bengale.

Geschreven in 't Casteel Batavia den 19 February anno 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp'. zegel in rooden lache gedruckt, daaronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{ts}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

⁽¹⁾ Er staat: *patroostas*.

21 d^e. 's Namiddags arriveert onverwaght alhier ter rhede uyt ons lieve vaderlant over Caap de Goede Hoope het jaght de Zeyst, voor reecqueningh van de presidiale camer Zeelant den laasten Juny anno passado van voor Vlissingen in zee gelopen onder den schipper Jan Pieterse Root en boeckhouder Hermanus Crol met 101 coppen, te weten 56 zeevaerende en 45 militairen, wesende den 30 November aan Caap de Goede Hoope gecomen en 11 December weder vandaer geseylt, naardat alvorens 1 soldaet en 1 matroos aen de Caap gelaten en vandaer weder overgekregen hadde 11 zeevaerende, hebbende oock de schepen Naaltwyck en de Graanvogel, die mede te volgen stinden, aen gemelte Caap gelaten, en verstaan het schip America door deselve was verpreyt doch met veele sieken en dooden beladen geweest. De retourvloot, onder d'heer Abbema voorleden jaar van hier gegaen, was by dit jaghje Zeyst omtrent Doggerssant versproken ofte eenige derselve, en uyt het schip van voormelte heer Abbema verstaan, dat alle de onder zyn E. gewese retourschepen sonder rampen tot daertoe en, soo men gevolgelyck hoopt, oock kort daaraan salvo in de havenen des vaderlants verschenen waren, hebbende geduirende de reyse 'tjaght Zeyst door de doot verlooren 1 zeevaerende en 2 krygers, alsoo dat in 't geheel nogh hier te lande brengt 97 coppen, te weten 55 zeevaerende en 42 militairen. De vaderlandse papieren, hiermede ons toegecomen, bestaen in de volgende, als een generale missive van d'Heeren 17 uyt Middelburgh van dato 20 Juny 1680, item een apart briefje van gecommitteerde Heeren Bewinthebberen uyt 's Gravenhage de dato 27 May alsmede een brieff der camer van Zeelant van den lesten Juny, mitsgaders onder verscheyde daartoe gehorende bylaegen oock een copiemissive door d'Heeren 17 uyt Zeelant aan den commandeur Symon van der Stel en raat aen de Caap van 20 Juny anno passado etc^e., alle verselt met verscheyde documenten, daeronder oock een nieuwe ordre ten reguarde en wegens 'tstryken der vlaggen etc^e. voor de komende en gaande scheepen uyt en na India, door Zyn Hoogheyt den Heere Prince van Orange beraamt, sooals by deselve magh blycken, en is oock by de voormelte generale missive aan te mercken 'tverkiezen van den heere Joan Camphuys tot Ordinaris Raat van India, en soomed van den heer Damus van Sasburg tot Extraordinaris Raat en dat denselven heer met een der scheepen van Zeelant ter naaster occagie de reyse na herwaarts stinde aan te vangen, en van welcke electie van d'E. Heer Camphuys hieragter by resolutie nader sal werden gesproken, bestaande nu wyders 'tingeladene carguasoen van 'tjaghtje Zeyst voor den ommeslagh van India uyt de hieronder gespecificeerde coopmanschappen en andere goederen en nootlyckheden, als namentlyck:

15 p^s. laakenen;

85 p^s. stametten, heeresayen en perpetuanen;

61549 ₤ loot;

12285 ₤ spykers;

4 leggers Rinse wyn;

6 tonnen mom;

10 leggers France wyn;

10 leggers Canary seck;

51 vaten speck, voorts nogh verscheyde boeken, schryftuygh, equipagie-
en andere getaxeerde goederen, bedragende in 't geheel een somma
van..... f 32760:13:4;

van Amsterdam:

25 tonnen vleesch;
50 vaten speck;
30 vaten mom;
30 vaten haentjesbier, tesamen..... » 8975:—:—;

van Delft:

2100 marcken Mexicaanse realen, comen..... » 46785:—:—;
Somma monteert 't geheele aangebraghte met 't jaght Zeyst f 88520:13:4;

item daerenboven nog van Caap de Goede Hoope:

56 halve aemen traen, ten bedrage van..... f 653:—:—;

ten welckers geleyde benevens dien ons nogh een missive met gemelte
jaght is toegecomen, van den commandeur Symon van der Stel en raat aan Caap de
Goede Hoope aen Haer Ed^{ts}. alhier geschreven in dato 11 December laastleden,
behelsende niets bysonders nodigh hier aan te roeren, als sprekende ten principalen
van de te doene besendinge en slavehandel op Madagascar en den toestant der
Caap etc^a., gelyck alles en 't verdere by 't aankomend briefboek en oock by de
vaderlandse aankomende schrifturen in 't breede staat uytgedrukt en te lesen.

Synde hierop voorts ter ordinaire vergaderinge naar het^e lesen der generale
patriase brieven, met de Zeyst aengebragt, goetgevonden de geciteerde ordres, by
Zyn Hoogheyt de Prince van Orangien op 't strycken der vlaggen van 's Compagnies
schepen ontrent de Europese custen beraemt, te doen observeren en de retourschepen
van nu af aan ten eersten te elckens by instructie sulcx aen te bevelen.

En wanneer wyders den heere Joannes Camphuys, ingevolge van gemelte
generale missive als gesegt tot Ordinaris Raat van India gepromoveert en alsnu
door de vergaderinge daarmede geluckgewenscht zynde, soo heeft zyn E. alvorens
sulcx te willen aennemen sigh daarop nader verklaart en ten dien reguarde vooraf
alsnoch by zyne ingegeve schriftuurtjes op 5 Maart en 2 Augusty anno passato
en 'tgeene men alsdoen daarop over zyn E. persoon alhier heeft gerepliceert
verklaart by te persisteren, dogh niettemin de eere der Heeren Meesters en de
qualiteyt van Ordinaris Raat onder de voorwaarde op- en aengenomen, en is alsdoen
daerop oock een en andermaal door de vergaderinge gecongratuleert geworden.

Voorts is den borger Pieter Gallois op 't voordragen van den Eerwaerde
kerckenraat alhier tot schoolmeester binnen deser stede met 9 rycxdaelders ter
maant aengesteld in steede van eenen overleden Wouter Claesen; dogh 't verder

vorstel des kerckenraats om de in Banda afgeschreven gagie van den inlants leermeester Domingo Abrams wederom te laten goetdoen, is goetgevonden af te slaan, ende dat met aensegginge dat men sulke voorspraken van Haer Eerwaerde na desen niet gaarne meer en sal verwaghten.

Vorders zyn nogh te deser tyt in Raade geaprobeert twee criminele sententien des doots, voor Heeren Schepenen geintenteert, d'eerste by den balljuw Jacob Casembroot op en tegens Hester van Mallabaar, lyffeygene van eenen Dirck Heckmans, over 't dooden van haer eerste meesteres met vergiff, en omdat sy sulcx naderhant oock weder aen haer jegenwoordige lyffheer Heckmans en vrouw in 't werck hadde gestelt, omme daerover op een kruys gebonden, ter doot geworgt en voorts metten viere tot assche verbrant te werden; het tweede proces, by den E. Vincent van Mook, landdrost, geintenteert op en jegens den Javaen Marta van Tegal, rooffvogel van Tangerang, cum sociis, over het steelen van buffels en slaven uyt Batavias ommelanden en omme deswegen mette koorde aan een galge te werden opgehangen, en syn lichaem voorts na buyten gesleept en ten proye der vogelen gestelt.

Eyndelyck heeft den heer Anthony Hurt nogh als president van Scheepenen de vergaderinge voorgelesen seker extract resolutie, by gemelte Haer Eerwaardens collegie over 2 pointen op 17 ⁽¹⁾ deser genomen, 't eerste om een expedient tegens 't vercopen van rottekruyt en ander vergiff hier ter steede uyt te vinden, en waarop dan oock ten algemeenen besten gearresteert is daartegens een placcaet te emaneren en alomme in dese stadt en jurisdictie te laeten publiceren en affigeren, soodanigh dat uyt den inhoudt van dien hieraghter breder sal blyken; en op het tweede raakende den gentyff Tegappa, die buyten kennisse van Schepenen ter ordre van Zyn Ed^{ht}. uyt dese stads boeyen doch niet verder als de punt de Diamant eenige daegen geleden soude zyn gehaelt, is goetgeaght het dispositieff vooralsnogh in statu te laten, en alswanneer daerop welgemelte Zyn Ed^{ht}. voor sich op dat laaste point heeft verklaart, dat sulcx onder goede verseekeringe alleen voor een korte tyt ware geschiet ten dienste van d'E. Compagnie en om een preuve door geciteerde gentyff van den Sillidasen ertz te doen nemen, en weswegen Zyn Ed^{ht}. sich verder aan het oordeel der Heeren Meesters verclaarde te blyven gedraegen en sich te onderwerpen, sustinerende wyders 't regt van de Justitie daarmede in geender maniere te hebben gekrenkt, gelyck dit alles en 't verder noodige over die materien ampel by 't resolutieboek en de geinsereerde geschriften daarvan in 't brede kan werden naegelesen.

25 d°. 's Morgens senden Haer Ed^s. per 2 à 3 Javanen over den wegh van Bacassy een briefje te lande na Tanjongpoera aan den vaendrigh Jan Bervelt, op heden geteekent, behelsende ten meerendeele een advys wegens de gedaene claghten van den Tommagon Natta Jouda door een briefje (onder dato 17 deser geinsereert) over den aldaar zynden en ravogerenden Balyer Sacra Jouda met desselfs aanhangh etc^a., gelyck sulx en 't verdere in 't breede by 't affgaende briefboeck staet te beoogen.

(¹) Dit uitgevallen cijfer heb ik uit de Resolutie aangevuld.

's Namiddags komt alhier uyt Canton te verschynen een Chineese joncke, toebehoorende den Chinees coopman Tzuhinoko, ingeseten deser steede, wetende de daermede overgecomene Chinesen te verhaelen, hoe zy in voorsz. Canton vernomen hadden, dat onse scheepen Alexander en Odyck (den 25 July des voorleden jaers met onse en de Tartarse gesanten vanhier na Hoccieuw vertrocken) daer wel aengecomen waren en voorts de brieven van de Hooge Regeeringe alhier na Pekin stonden opgesonden en vandaer consent tot den vryen handel stonde erlangt te werden, hoewel die tydingen vrywat los en onseker schynen;

den Tartaarsen Keyser zoude den Cantonsen Viceroy Singlamong een strop hebben toegesonden en bovendien veele van de grooten aldaer oock doen onthalsen, na 't schynt om de troebelen van de rebellien en afvallen in dat groote ryck, die daer in verscheyde provintien noch niet en schynen op te houden.

24 d°. 's Morgens komt alhier weder met Compagnies provisiegontingh van Tongjongpoera terugge den boekhouder Zacheus de Jager, hebbende de verstrekkinge aen 't guarnisoen aldaer behoorlyck gedaen, wesende in compagnie van denselven met dit en een à 2 andere vaartuygen oock hier overgekomen onsen Balyen vaandraeger Talack en daermede oock eenige der Goedoegoedese Balyse hoofden, Wangsa Naya en Saran Tacha mitsgaders een neef van Sacrajouda etc., in 't geselschap van den inlants corporael Gabriel Cardosa nevens twee inlandse soldaten, zynde ons daermede in handen van voorsz. boekhouder geworden een briefje, van den vaendrigh Jan Bervelt uyt de veltschans op Tanjongpoera aen Haer Ed^l. nu vier dagen geleden gecarteert, dicterende dat, alhoewel hy alle mogelycke devoirs hadde aangewent om eenigen ryst voor betalinge van de Javaanse hoofden tot onderhoud van ons guarnisoen te bekomen, eyndelyck maar een half last door den Tommagon en een quart last door Wiera Zaba voor betalinge was geleverd geworden sonder meer te kunnen become;

de opperhoofden der Balyers in de hovenlanden van Craoang, sigh eenigen tyt seer twistigh onder den anderen en wispelturig tegens de Compagnie gedragen hebbende, hadden, na 't scheen, nu eghter op de ontbiedinge van Haer Ed^l. geresolveert sigh naar Batavia te willen transporteren, gelyck eenige derselver alsnu overgingen, welcke hadden verklaart al voor lange met parthy vee als anders te hebben willen overcomen, indien zy door den Javaansen Tommagon Natta Jouda daerin niet verhindert en afgeraeden waeren geworden, als hebbende gemelte Tommagon haer diets gemaakt, dat se by verschyninge alhier weder tot slaven gemaakt en mishandelt stinden te werden etc., dogh of dit voorgeven oock nu al inderdaat waar zy en regt gemeent wert, zal de tyt misschien eerlange nader ontdekken.

25 d°. By vergaderinge van Rade van India is heden op het ingedient versoeck voor en vanwege de huysvrouw van den gevlugten dootgraver der Nederlandse of groote kercke deser stede Adriaan de Heger verstaan heeren kerckmeesteren te autoriseren de saake wegens de schulden, die haer weghgelopen man aen de kerck over quaede gedaene reequeningh ten agteren was gebleven, mits haeren armelyken staet inderminne af te mogen maaken, en haer alsoo van die beswaernis te bevryen. Voorts is oock goetgevonden den eersten dispencier deses casteels Pieter Silvius,

thans ondercoopman, op desselfs versoeck mits tytsexpiratie in die functie volgens 't reglement en mits gegeven genougen daerby toe te voegen de qualiteyt van coopman met 60 guldens ter maandt, ingaende primo deses.

Den onderstierman Hendricq van Staden, by den Raat van Justitie wegens het verongelucken in den vergange jaere 1680 van de fluyt Swartsluys ter cust Cormandel vrygesprooken zynde, is op zyn alsnu gedaene versoeck derhalven verstaan desselfs gagie wederom te laeten inschryven zedert 5 September anno passato dat hy met de fluyt Spanbroek naar Arrakan vertrocken en alsoo weder ten dienste van d'E. Compagnie is geëmployeert geworden.

Oock is den outborger Abraham Jacobsze Mispel aangesteld tot aanspreker der begraffenissen, in stede van eenen overleden Cornelis Willemsze.

Eyndelyck is nogh ten principalen in de besoiinges wegens de provincie Banda en eenige verbeteringen, aldaar gedaen, als 't publiceren van 't placcaat tegens 't vercopen van allerhande vergifft en rattecruyt te deser steede alsulcx gebesogneert en geresolveert, als by 't resolutieboek en 't geinsereerde en geaprobeerde biljet derwegen daarby kan werden gesien en gelesen, daaronder oock is genoteert van een uytsettinge te doen op een Chinese joncke, uyt China verwagt en door de op eergisteren gekome andere Cantonse joncke gerugt werdende dat in plaatse van herwaarts naar Bantam soude willen retourneren, om deselve daarvan volgens de voorjaars gedaene beloften te diverteren en 't zy in minne of door arrest by ontmoetinge herwaarts te doen komen om zyn handel te deser steede te dryven.

27 d°. Ingevolge van 't geresolveerde op eergisteren soo vertrecken op heden 's morgens vroegh uyt dese rheede 't jaght de Zyp nevens 't fregatje de Kat en de chialoup de Vlieger na de Straat Sunda, om op seker verwagt werdende Chinese joncke uyt Canton aldaar te kruysen, medenemende ten dien eynde een ordre van Haer Ed^{le}, voor de opperhoofden der gemelte bodems op gisteren ter narigt opgesteld, behelsende kortelyck 't volgende in substantie:

dat op 't rapport door eenige uyt Canton aengecomene Chinesen, hoe seekeren Chinees anachoda (in den voorleden jaere alhier een pascedul vergunt zynde omme van Bantam na de cust van China te vaeren, onder conditie op zyn retour herwaarts te moeten keeren) in plaatse van dien voornemens soude zyn, met een grooter in Canton opgecogte jonck naar Bantam met de voorsz. verleende passe soude willen retourneren en het joncke, waervoor hy de passe geobtineert hadde, maer met weynigh waardye sonder passe naar Batavia te stieren, Haer Ed^{le}. derhalven goetgedaght hebben 't jaght de Zyp, 't fregat de Cater en de chialoup de Vlieger na de Straat Sunda af te senden, om tusschen de hoeck van Bantam en de wal van Sumatra benoorden het eyland Poelo Baby op gemelte eerste joncke te cruysen en by attraperinge buyten de bay van Bantam deselve ongevioleert naar herwaarts over te brengen, ten welcken eynde om deselve te verkennen den Batavisen Chinees Peeko medeging, met ordre om vooral Sorge te draegen dat deselve jonck niet en quame te ontseyleu ofte Bantam binnen te loopen, sullende de becruysing tot den 20 Maart gecontinueert werden, en alsdan deselve niet vernemende ofte geen

nader ordre vanhier bekomende, de schepen ten eersten weder opbreken en herwaarts keeren om rapport van hun bevindinge te doen;

dat ingevalle de chialoup de Winthont gedurende de becruyssinge deser schepen daer ergens moghte werden ontmoet, soo moeste deselve door allerhande middelen werden getragt in haere maght te krygen en in goede verseekeringe aanstonts herwaerts laten brengen etc., gelyck dat alles verder breeder by 't affgaande briefboek uytgedruckt staet te beoogen.

Even voor de middagh arriveert hier ter rhee de uyt Bengalen de fluyt Oosterblocker, zynde met de fluyten Stryen, Swanenburgh en Pynaacker tegelyck vandaar en uyt de Ganges gelopen en hebbende 21 dagen sonder roer geseylt doch eyndelyck nogtans behouden de Straat Sunda beseylt en de retourschepen Vrye Zee en Java omtrent Dwars-in-de-wegh ontmoet, medebrengende eenlyck een triplicaate missive van den raat tot Ougly in dato 10 des voorleden maants, waervan de originele op den 17 en 18 deser alreede ontfangen en 't noodige van vermelt zy, gelyck onder die datums staat te lesen, hebbende gemelte Oosterblocker verders hier overgebraght een inladinge der volgende coopmaatschappen en goederen, namentlyck:

185600	Ⓔ salpeter;	135	p ^a . atllassen;
200	p ^a . roemaals;	100	p ^a . regattys;
270	p ^a . douriasen;	120	p ^a . zeylcleeden;
240	p ^a . mallemolen;	100	kippen lont;
2751½	Ⓔ florettegaarn;	100	stucx lootlynen;
15782	Ⓔ zyde;	8976	Ⓔ booter in 66 potten;
1900	p ^a . taffachelas gingams;	150	lasten rys, bedragende tesamen
500	p ^a . effene gingams;		met de ongelden een somma van
2755	Ⓔ caatchio;		f 85036 : 5 : 4.

Heden ter extraordinaire vergaderinge by den heer Bort als president van Agthbaren Raat van Justitie voortgebraght wesende het proces crimineel, door den E. fiscael van India Gualter Zeeman geintenteert op en jegens den adsistent Evert Rademaeker van Amsterdam, omdat hy sich buyten kennisse als gevlugt in December verleden vanhier na Bantam heeft begeven en aldaer buytendes (wanneer den resident Caaff volgens ordre vanhier hem gedagte te vatten) een onser aldaar residerende matrosen, genaamt Pieter de Hoop, dootgestoken heeft, soo is goetgevonden die sententie tegens denselven, omme dierwegen metten swaerde gestraft te werden datter de doot na volgt, in zyn geheel te approberen en met de executie te laeten voortgaan.

28 d^e. 's Morgens komt alhier uyt Canton in Chiena noch seeker jonckie te arriveren, sonder dat ons eenigh nader nieuws daarmede is toegecomen, zynde oocq desen avont te deser rhee geankert de tweede Chinese joncke uyt Japan van den Chinees coopman Limsinqua, hebbende al een lange reyse gehat en swaar weder uytgestaan mitsgaders een dubbele missive van den E. Isaack van Schinne en raat tot Nangasachy de dato 2 January medegebraght.

Ingevolge van het geresolveerde op 21 en 25 deser heden omtrent de

middagh het placeaat ofte biljet tegens het vercopen of gebruycken van eenigh rattenkruyt ofte andere vergift door den advocaat fiscaal van India Gualter Zeeman en gecommitteerdens uyt den Agtbaren Raat van Justitie van de puye van Zyn Ed^{hts}. wooninge binnen desen casteele en voorts oock door den bailluw en gecommiteerde Schepenen van het stadthuys gepubliceert en meteenen alomme ter plaatse daar 't behoort geaffigeert zynde, soo is hetselve van inhoude en substantie als volgt.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, mitsgaders de Raden van India doen te weten, naardemaal in dese stadt en gemeente zedert eenige tyt herwaarts, en bysonder jegenwoordigh, langs zoo meer ervaren en ondervonden wert hoe verscheyde boosaardige menschen tot nadeel en onheyl van haeren evennaesten sikh niet en ontsien nu en dan het arsenecum rattenkruyt tot uytwerckinge van alle quaat te gebruycken, 't gunt in een welgestelde regeringe gantsch niet gedooft, maer allerwegen en naer vermogen moet tegengegaen, verhindert en ten rigoreusten gestraft werden, zoo is 't dat jegenwoordigh op het voordraegen en de klagten van Heeren Schepenen over dat afschouwelyck quaat die saeke by ons in sericuse opmerckinge genomen wesende, naer deliberatie ten besten en behoudenis van onse algemene goede ingesetenen noodig en dienstigh geoordeelt en verstaan hebben aan allen en igelyck te interdiceren ende te verbieden, gelyck wy doen by desen, dat niemand, wie het oock soude mogen wesen, zal vermogen eenigh arsenecum, antimonium, rattenkruyt ofte eenigh ander vergift, welcke tot nogh toe in de stadt en op de basaar in de huysen en winckels alomme in 't groot en kleyn is geveylt geweest, 't zy in het publycq off bysonder te vercoopen ofte te veralineren, ende dat die hetselve tot wettige en goede gebruycken mochten benodigen, daarvan uyt des Compagnies magasynen ofte stadtsapoteeck sullen connen werden gerieft, met verdere notificatie aan degeene die jegenwoordigh met eenige quantiteyt van 't voorsz. arsenecum ofte rattekruyt etc^a. mogten wesen voorsien, hun daaraf by de Compagnie off anders te moeten ontlasten en 't selve quytmaken binnen den tyt van een maant naar den dagh van heden, op pene wie naer dien tyt sal werden bevonden eenigh arsenecum etc^a. gekogt, vercocht ofte veralineert te hebben, dat deselve zullen werden gestraft boven confiscatie met een pecuniele amende van hondert ryxdaelders en verdere arbitrale correctie naer exigentie en bevindinge van zaeken, daarna sikh een ygelyck onser ingesetenen en onderdanen, binnen en buyten deser stede habiterende, sullen hebben te reguleren. Ordonnerende en recommanderende alle de respective officieren sonder onderscheyt, dese onse ordre buyten alle soorten van conniventie op 't vigorieuste te executeren, alsoo wy sulcx ten algemenen beste derselver soodanigh hebben bevonden te behoren.

Gegeven in 't Casteel Batavia den 23 February anno 1681.

(Onder stout en was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(*Terzyde stont Comp^e. zegel in rooden lacke gedrukt, daaronder:*)

Ter ordonnantie van hooghgemelte Haer Ed^{le}.

(*Was geteekent:*)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Twee Castiliaanse patres, genaemt Joan d'Archona van Plasentia en Dionisio Morales van Sardinia, op den 16 deser met de hoeker de Croonvogel ter ordre des Tonquinsen Conincks vandaer herwaarts overgesonden en op eene der retourscheepen hier ter rheede geplaatst en in versckeringe gehouden zynde, hebben op heden aan Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael in 't Portugees doen overleveren seeker geschrift, 't welcq, in onse tale overgeset wesende, bevonden zy te luyden als volgt.

Translaatgeschrift, door de fraters Joan de Archona en Dionisio Morales aen de Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael Ryckloff van Goens.

Doorluchtige Heer.

Twee religieusen van Manilha, welke, omdat se de wet Godts in 't koninckrycke van Tonquin predickten, gevangen zyn geworden en met geweld hier naar Batavia met een Compagnies schip gesonden, versoecken dat U Excellentie haer licentie gelieven te verleen en om naer Bantam te vertrecken; en opdat U Excellentie haer sulcx met meerder faciliteyt toestaan moghte, soo versoecken wy dat U Excellentie gelieve te considereren dat, vermits wy door geweldt van Tonquin hebben moeten vertrecken, comen wy vandaer soo arm, dat selfs geen schoone hemden hebben om ons te verschonen noch middel om de oude te wasschen, die ons de heeren Hollanders van 't schip, waermede wy gecomen zyn, tot een almoese gegeven hebben, noch eyndelyck geldt om cleederen en andere nodigheden te koopen, welke wy agten niet wel te voegen U Excellentie te significeren. Tot al hetwelcke wy ⁽¹⁾ remedie vinden sullen, indien U Excellentie ons toestaat naar Bantam te mogen vertrecken, alwaer wy reets eenige goede bekende hebben, die ons wel helpen sullen. Ende dit alleen is onse intentie geweest, wanneer wy voor eenige dagen U Excellentie versoght hebben aen landt te mogen gaan, te weten om U Excellentie de handt te kussen ende licentie te versoecken om naer Bantam te vertrecken, ende niet om op Batavia te woonen, daer wy noyt lust toe gehad hebben, alsoo wy in die stadt geene bekende en hebben. De Heere bewaare U Excellenties persoon gelucksalige jaren.

In 't admiraelschip den 28 February van 't jaer 1681.

(*Onder stont:*)

U Excellenties dienaren die U Excellenties hand kussen.

(*Was geteekent:*)

FRAY JOAN DE ARCHONA *en*
FRAY DIONISIO MORALES.

(¹) Er staat: *my*.

Heden ter ordinary vergaderinge door den Heer Ordinaris Raat Willem van Outhoorn als commissaris in den kerckenraat voortgebraght wesende de reequeningh van der armen middelen deser stede van den voorleden jaere 1680, door diaconen op eergisteren in de groote kercke gedaan, soo komt daerby te blycken dat de inkomsten van dat geheele jaar bedragen ryxdaelders 21793:39, en daartegens de uytgiften in die tyt zyn geweest ryxdaelders 19762:10, soodat de middelen desen jaere verbetert zyn ryxdaelders 2031:29, en alsoo dat gantsche capitael der armen onder dato ultimo December 1680 quam te belopen ryxdaelders 56902:25, doch waerontrent is aan te mercken dese verbeteringe voortkomt dat de intresten van 't op renten staande capitaal der diaconie by de Compagnie van 't jaar 1679, doenmaals vergeten te ontfangen, nu tegelyck met die van 't jaar 1680 syn ingekomen, maar dat andersints om de toenemende armoede in qualiteyt en quantiteyt der gemeente te deser steede het capitaal des vergangen jaars 1680 in plaets van verbeteringe eygentlyck ⁽¹⁾ ryxdaelders soude en effective is ten aghteren geteert geworden, behalven dat er oock noch al een goede somma aen desperate en quade schulden onder het generale bovenstaande fons zyn voortlopende.

Fre Joan de Ax Jonas en Fre Dionisio Morales, beyde Roomsche priesters, door de Coningen van Tonquin uyt haer ryck gebannen, aan onse residenten aldaer overgelevert en uyt last derselver Hoogheden met de hoeker de Croonvogel na herwaerts overgecomen zynde en op heden by geschrifte, hier even boven geinsereert, versoeck gedaen hebbende om naar Bantam gelargeert te werden, soo is daarop in haer reguard in Rade van India alsnu goetgevonden, deselve om verscheyde redenen en opsigten niet na Bantam te laeten vertrecken, maer in plaetse van dien met eene der 2 laaste retourschepen, te weten Sparrewoude, naar het vaderlant voort te senden, en in haere armoede hun tot die aanstaande reyse als een aalmoese van 't nootwendige onderhout en cleedinge etc^a. op de reyse te doen versorgen, ende daervan alsdan en harentwegen de vereyste notificatie aen onse Heeren Principalen te geven.

Wyders is te deser tyt in vergaderinge verstaan, aen den predicant Joan Fredrick Stomphius syn gagie, costgelt en huyshuyr als andere van buyten komende predicanten te laten goetdoen, aangesien hy in het vergangen jaar wel door eenigh ongenoegen soo ontrent de politie als kercke op Ceylon vandaar, maer niet gesuspendeert noch gedeporteert, opgesonden zy geworden.

Insgelycks is oock goetgeaght de 10 Moorse matrosen, met de hoeker de Croonvogel uyt Tonquin jongst overgebraght, op een onser alhier ter rheede leggende schepen voor de kost en cleedinge vooreerst te gebruycken en voorts met d'eerste aanstaende besendinge naar Cormandel te laten overvaeren, om hun van de reyse naar Bantam, daer zy om versogt hebben, te diverteren en af te houden.

Voorts is nogh geresolveert op 't versoeck van den E. Jacob Does wegens den uytslaghe over de 20000 ryxdaelders van de heer Andries Boogaert als desselfs gevolmagtigde, ter saake van de oude Jambyse schulden tot noch op zyn E. vertreck

⁽¹⁾ Het bedrag is oningevuld gelaten.

na 't patria onder de Compagnie gesequestreert gebleven, deselve saak soodra mogelyck af te doen en de stucken daertoe nodigh den fiscael van India in handen te doen geven om sikh daerop te verclaaren etc^a., gelyck dan oock aan den gemelte E. Does is geaccordeert en vergunt seekere versogte revisie met committimus aan den Aghtharen Raat van Justitie wegens een proces tusschen den gewesen equipagiemeester Jacob Geus en den ondercoopman Dirck Comans, bevoorens tegens den gemelten Geus gevelt en waerontrent denselven sikh beswaert hadde gevonden.

Eyndelyck is nogh verstaan seeker request en notariale acte, door den E. Abraham Struys in Raade overgegeven wegens het ingediende geschrift van den borger Jan Thyse van Flesbagh in dato 5 September des voorleden jaars, op desselfs versoek almede in 't resolutieboek deses casteels te laten insereren, gelyck deselve documenten in 't voornoemde resolutieboek benevens alle het verdere gebesoigneerde in 't breede gespecificeert te vinden en te lesen zy.

In dese afgelopene maant syn alhier van verscheyde plaatsen aengekomen
69 stux soo kleyne als groote vaertuygen, tesamen bemant met 297
coppen, dewelcke aengebraght hebben de hieronder genomineerde
coopmanschappen, eetbare wharen en andere
nootwendigheden, als namentlyck:

- 4 stux vaertuygen van Japara met 16 man en 800 stux plancken en 4 lasten rys;
- 9 stux van Indermayoe met 36 man en $26\frac{1}{4}$ lasten rys, 1100 bossen suyker, $\frac{1}{2}$ last zagoe en 300 bossen pady;
- 10 stux van Tegal met 37 man, $821\frac{3}{8}$ lasten rys en 4800 bossen pady;
- 7 stux van Packelonge met 28 man en $25\frac{1}{8}$ lasten rys, 2 picols geele verwe en 40000 stux oude pinanghs;
- 5 stux van Cheribon met 21 man en 351 p^{ls}. en 50 cattys peper, 350 canassers en bossen diverse zuiker;
- 5 stux van Samarangh met 16 man en $14\frac{1}{2}$ lasten rys, $1\frac{1}{2}$ p^l. cassumba, 90 potten oly, 200 stux gesorteerde gedrooghde visschen, 1 p^l. buffelssmeer, 26 stux balcken, 5 p^{ls}. camirysvrughten;
- 4 stux van Toelongsbauwa met 16 man en 2000 stux potten en tresellen, 60000 d^{os}. oude pinangs en 2000 d^a. oude clappus;
- 2 stux van Grisse met 10 man en 2400 stux diverse gedrooghde vissen, 1 last rys, 22 canassers swarte suyker, 8 p^{ls}. wax, 30 d^{os}. en 40 cattys peper;
- 1 stux van Malacca met 12 man en 600 bossen rottangs, 2 p^{ls}. Tonquinse anys en 25 d^{os}. toeback;
- 13 stux van Zumbar met 52 man en $57\frac{5}{8}$ lasten rys en 1 d^o. zout;
- 1 stux van Bantam met 4 man en 5000 stux Tonquinse kopjens;
- 1 stux van Pamanoekan met 4 man en 1 last rys;
- 60 stux vaertuygen transportere.

60 stux vaartuygen per transport.

1 stux van Sumbauwa met 4 man, 1 last rys en 10 stux slaven en slavinnen;

1 stux van Sumor met 4 man en 4 lasten rys;

1 stux van Pahangh met 4 man en 25 p^{ls}. harpuys en $\frac{1}{2}$ last zagoe;

1 stux van Pamalangk met 4 man en $1\frac{1}{2}$ last rys;

1 stux van Riauw met 8 man, 500 stux dekadjangs;

1 stux van Damack met 4 man en 5 lasten rys;

1 stux van Zerita met 4 man en 60000 stux oude pinangs;

1 stux van Crawangh met 6 man en 2000 stux bamboesen;

1 stux van Amboina met 7 man en

samen 69 stux vaartuygen, die in 't generael hier ter merckt hebben aengebraght zoodanige coopmanschappen en goederen, gelyck hieronder kortelyck wert aangewesen, als:

800	stux plancken;	8	picols wax;
158 $\frac{1}{2}$	lasten rys;	600	bossen rottangs;
1652	bossen diverse zuyker;	2	p ^{ls} . Tonquins anys;
1 $\frac{1}{2}$	lasten sagoe;	1 $\frac{1}{2}$	p ^l . casumba;
5300	bossen pady;	90	potten oly;
5000	stux Tonquinse copjens;	1	p ^l . buffelssmeer;
2	picols geele verwe;	26	stux balcken;
16000	stux oude pinangs;	5	p ^{ls} . camiryvruchten;
2000	stux potten en tresellen;	1	last zout;
2000	stux oude clappus;	500	stux dekadjangs;
391	p ^{ls} . en 90 cattys peper;	25	p ^{ls} . harpuys en
10	stux slaven en slavinnen;	2000	stux bamboesen.
2600	stux gedroogde vissen;		

Daarentegen zyn weder vanhier na verscheyde plaatsen vertrocken een getal van 63 stux zoo groote als kleyne vaartuygen, dewelcke gesamentlyck hebben vervoert zoodanighe coopmanschappen en goederen als hieronder gespecificeert werden, namentlyck:

26 stux vaartuygen naar de Oostcust van Java met 153 rd^s. aan diverse drinkwharen, 2584 aan cleeden, 2955 amphioen, 55 oud yser, 67 porceleyn, 150 loot, 550 Bengaelse neusdoeken, 50 Chinees goudtraet, 20 comyn, 50 contant, 5 massoy, 44 Bengaelse armosynen, 125 Japans goudtraet, 10 laxa, 10 radix ganty, 5 spyckers, 12 kopere theeketels, 20 tarwemeel en 14 rd^s. aan poetsjok;

6 stux naar Indermayoe met 222 rd^s. aan gesorteerde cleeden, 60 contant, 5 massoy en 90 aan amphioen;

7 stux naar Tegal met 390 rd^s. aan verscheyde cleeden;

13 stux naar Sombar met 1042 rd^s. aan diverse cleeden, 60 contant, 5 massoy en 90 amphioen;

1 stux naar Pamanoekan met 30 rd^s. aan cleeden;

53 stux vaartuygen transportere.

53 stux vaartuygen per transport.

1 stux naar Baly met 200 rd^a. aen cleeden, 90 oud yser, 10 zyde hockjens en 20 Bengaelse armosynen;

1 stux naar Zokan met 207 rd^a. aan gesorteerde cleeden;

5 stux naar Packalonge met 212 rd^a. aen verscheyde cleeden, 120 amphioen en 30 aen contant;

1 stux naar Sumbauwa met 30 rd^a. aen oud yser, 42 porceleyn, 40 Bengaelse armosynen, 370 diverse cleeden en 30 aen Bengaelse neusdoeken;

1 stux naar Pahan met 170 rd^a. aen verscheyde cleeden;

1 stux naar Riauw met 25 rd^a. aen cleeden;

Somma 63 stux vaartuygen, hebbende gesamentlyck weghgevoert zoodanighe coopmanschappen en goederen, als hieronder in 't brede sommierlyck staat gespecificeert:

5462 rd^a. aen diverse gesorteerde cleeden;

148 — aen drinckwharen;

5255 — aan amphioen;

153 — aan out yser;

150 — aan loot;

155 — aan verscheyde goulddraat;

12 — aan kopere theeketels;

50 — aan comyn;

109 — aan divers porceleyn;

140 — aan contant;

104 — aen Bengaelse armosynen;

380 — aan d^o. neusdoeken;

8 rd^a. aan massoy;

10 — aan zyde hokjens;

10 — aan laxa;

10 — aan radix ganty;

5 — aan spyckers;

14 — aan poetsjok en

20 — aan tarwemeel.

Tesamen 10175 rd^a. in 't geheel, en zyn oock buyten des nogh 5 vaartuygen nae verscheyde plaatsen met behoerlycke passen affgegaen, die volgens opgeven anders niet met allen hebben medegevoert.

Wesende behalven voorsz. vaartuygen hier nogh soo uyt Canton als Japan op verscheyde tyden in dese maant oock aengecomen vier stux Chinese joncken etc^a., dewelcke volgens de bevindinge der daarop gestelt geweest synde gecommitteerdens by ondersoek de volgende coopmanschappen en andere goederen hebben aangebragt, als te weten:

den 7 February een jonck uyt Japan, toebehorende den
Chinesen captain Wanjock, met:

1204 kisten Japans staafooper;

1792 stroyen gesorteert porceleyn;

18 cassen met gouldraat;

159 cassen met laxa;

10 dubbelde balys camphur;

1 paar verlackte comptoiren;

27 stux cleendere d^os.;

1 verniste cleerecas;

40 kisten met theeketels;
 40 stux groote ysere pannen;
 9 bossen Japanse rottang;
 2 cassjens met kleene daatsjens;
 2 jacquans met schryffgereetschap;
 22 stroyen calmuswortel;
 96 d^{os}. met gesoute provisie;
 12 d^{os}. met tarwemeel;
 1 canasser met medicamenten;
 1 d^o. met thee;
 681 balys en potten met connemon, soy, missoy etc^a.;

den 24 February een chialoup uyt Canton, toebehorende den
Chinees ingeseten Tzuhinko:

50 p^{ls}. radix China;
 50 balys theecopjens;
 4000 stux groote koppen;
 15 p^{ls}. antimonium;
 25 canassers thee;
 10 d^{os}. taback;
 10 p^{ls}. zandelhout;
 20 bossen offerpapier;
 2 p^{ls}. copere beekens;
 15 p^{ls}. spialuter;
 10 canassers theepotjens;

den 27 February een jonck uyt Canton, toebehorende den
Chinees Limsinko, Bantams ingeseten:

20 picols spialuter;
 25 canassers thee;
 50 balys met theecopjens en pierinkjes;
 15 p^{ls}. radix China;
 20 cattys nayzyde;
 3 picols gemaakt koperwerck;
 12 sacken vergult offerpapier;
 10 corven met lym;
 10 bossen slegt offerpapier.
 6 sacken schryffpapier;
 5 canassers Chinese taback;
 15 d^{os}. Chinese cammen;
 2 cassen offerlight:

- 2 balys theepotjens;
- 7 picols zoethout;
- 1 casse met Chinese wayers;
- 1 d^o. spiegeltjens;

ultimo February een jonck uyt Japan, toebehorende den
Chinees Limsinqua, ingeseten alhier:

- 2200 kisten staafcoper;
- 3000 bossen gesorteert porceleyn;
- 40 kisten met laxa;
- 60 d^o. kopere theeketels;
- 10 packen medecine;
- 30 stux groote ysere pannen;
- 40 cleene comptoirtjens;
- 69 balys met camphur;
- 200 balys met castanien, zoya, connemou etc^a.

Volgens de gehouden aenteekeninge der dootgravers soo zyn in de afgeweekene
maant February hier tot Batavia onder de Christenen overleden en op de ordinary
begraffplaatsen ter aarde besteed:

- 50 Comp^a. dienaeren;
- 1 burgers;
- 1 Nederlantse vrouwen;
- 10 d^o. kinderen;
- 6 Mardyckers off inlandse burgers;
- 1 d^o. vrouwen;
- 14 d^o. kinderen;
- 2 slaven en slavinnen;
- t'samen.... 85 personen, sonder dat onder dit getal gereekent zyn
eenige Moorse, Chinese, Maleytse, Balyse, Javaanse
off andere heydense en Mahumetaanse natien, als
van dewelcke geen notitie wert gehouden.

Daerentegen zyn staande deselve tyt weder in de Christelycke kercke hier
ter steede gedoopt:

- 11 Nederlandse kinderen;
- 25 inlantsche der Portugeesche gemeente;
- 2 inlandse der Maleytse gemeente;
- t'samen.... 38 kinderen.

Wyders syn nogh in de gemelte kercken in den huwelyxen staat bevestight:

- 5 Comp^a. dienaeren;
- 3 burgeren;
- 9 Mardyckers;
- in 't geheel.. 17 paaren.

Op den 14, 19 en 22 deser maant zyn by het Eerwaerde collegie van Heeren Schepenen over begaene misdryven publyquelyck gestraft de volgende delinquanten:

Marta van Tegaal over gepleegde buffeldieverye opgehangen; Nala van Soekapoera, Sampoerna van Sirhon, Astra Ita van Lorentenga om de justitie aen te sien en den eersten voor een jaer in de ketting tot de gemeene wercken gekloncken, over dat alle drie haer aen voornoemde buffeldievery schuldigh gemaekt;

Wayahan van Baly, slavinne van den overleden capitain Mangys, over dat getraght heeft haer lyfheer door vergif of toverye van 't leven te beroven, met een strop om den hals onder de galge gestaen, naderhant gegeesselt, op de regterwange gebrantmerckt en voor al haer leven buytenslants in de kettingh gebannen;

Moman van Boeliling, bywyff en slavinne van gemelte capiteyn Mangis, over dat zy aen het voorenstaende handdadigh geweest, de justitie aangesien, om verder buytenslants versonden te werden;

Joeman van Japara, Javaan, over dat een ander mans soontje voor 20 rd^s. heeft verpant, met een strop onder de galge gestaen, gegeesselt, gebrantmerckt en voor 50 jaeren nae de Caap gebannen om aldaer aen de gemeene wercken te arbeiden;

Catarina van Arou, slavinne van Gabriel Nacken, over dat sy de oudste doghter van haer lyffheer door onwettige middelen heeft getragt tot wederliefde van seeker jonghman, die haer buyten weten van haer ouders ten huwelycq versogt, gegeesselt, op de regterwange gebrantmerckt en voor haer leven buytenslants in de kettingh gebannen.

Wyders is op den 24 deser door gemelte Heeren Schepenen noch geexecuteert Hester van Mallabaar, slavin van den borger Dirck Heckinan, voor desen slavinne van een cleermaker alhier, over dat haer eerste lyffvrouw met rottekruyt heeft vergeven en haer tegenwoordigh lyffheer en lyffvrouw oocq met rottekruyt het leven soeken te benemen, op een cruys gebonden en gewurgt mitsgaders tot assche verbrant;

Francisco Ribero over dat seeker vrouw haer condee afgesneden heeft, aghter het stadthuys gegeesselt, gebrantmerckt en voor een jaer aen de gemeene wercken n de ketting gekloncken;

Christiaan Pothoff, vryborger, aghter het stadhuys gelaerst over 't stelen van een kopere ketel.

Maert Anno 1681.

Primo Maert. Kort over de middagh valt alhier aen 't groote pleyn binnen desen Castele naest aen de logie 't oude yserpackhuys onvoorsiens van ouderdom omverre, sonder noghtans dat eenigh ongeluck (God loff) daerdoor veroorsaekt zy, en de meeste goederen vooraf daeruyt reets na de daertoe geordonneerde packhuysen aen de oostzyde van de Waterpoort getransporteert waren geworden.

2 d°. 's Morgens becomen alhier per Javaans vaartuygh van Bantam een brieflje, door onse gevangenen in Tayoan aan den Eerwaerde domine Theodorus Sas gecarteert in dato 8 des voorleden maants January, zynde aldaer met een Engels scheepje overgebraght, hetwelke door welgemelte E. Sas aan Zyn Ed^{le}. verthoont en overgelevert zynde, in copie is overgenomen en nodigh geaght alhier te laeten influeren, luydende als volgt.

Aghtbare, Godtsalige, Hooghgeleerde Heer.

Mynheer, den 7 September 1680 is myn terhandt gestelt UE. missive (nevens een sackjen met hondert Spaensche realen) van den 19 Juny voorleden door de heer Eduwart Barvel, opperhooft van de Engelse factorie alhier op Taywan aen Formosa, waeruyt verstaen, dat UE. eenigsints misnoegen soude genomen hebben over oneenigheyt, die der onder ons soude mogen wesen, dat met nydigheyt soude vermengt zyn; kan mynselfen van sulck vermoeden wel verantwoorden: God behoed my dat ick met sulck een passie soude besmet zyn, daer ick J. Taffin in 't 20 capittel zyns 2 boeks wel aangemerckt heb, wat gevoelen van verscheyde heyliche outvaders als oocq van verscheyde heydenen selfs, want van myn kant en weet ick niet dat ick ietwes soude geschreven hebben tot vermoeden van 't selve, dan in alle waerheyt en op UE. versoecq, van UE. gedateert den 5^{en} July des jaers 1679 in 't eyndigen van deselve, daarop ick niet heb kunnen nalaten om hetselve UE. te verwittigen en yders gelegentheyt en leven bekend te maken. Niet dat ick stouter sou zyn in absentie als in presentie, dat zy verre. Ick vertrouwe dat Godt almachtigh ons eens sal begenadigen met onse gevanckenisse te wenden (soo wy waardigh zyn). Sou wel heugelyck zyn, Synen heyligen

tempel en Zyn gemeente te meugen aenschouwen, doch 't zy waer het oock zy, alsints is moeyte en verdriet, doch des Heeren wille geschiede. De Godt die de herten en nieren proeft, kan desen Conincq syn herte stieren nae zyn welgevallen tot Synder eeren en glorie. De eenigheyt onder ons in desen bedruckten staet is seer noodig, ja wel zoo zaligh, daer men hier als broeders als dat behoort te leven, want UE. sulx wel sal kunnen bemereken, daer ick verstae dat Sr. Gravenbroek eenige medicamenten syn toegestiert, apparent in 't perticulier versocht, gelyck oock voor eenige jaeren herwaerts Sr. Brummer oock; maer d'E. Compagnie stierden 't in 't generael tot gebruyck van ydereen die daerom benodigt mocht wesen. Hadde mede wel gewenst yetwes daarvan genoten te hebben, doch weynigh daarvan van Sr. Gravenbroeck versocht; kreech tot antwoord dat se niet by der handt en waren ofte geen tyt en hadde omme nae te soeken. De verlede maant soude der myn wel eenige te stade ⁽¹⁾ syn gekomen, want myn vrouw een swaere siekte uytgestaen heeft, doch door de hulpe Godts (die men met recht mach roemen de rechte medicinen) en de Chinese dockters en haer medecynen wederom weynigh tot haer gesontheyt gekomen doch noch geduurigh quynende. Maer de laetdunckenheyt en eygenliefde begint hy sommige hier soo groot te zyn, door 't vertragen van onse verlossinge, dat se weynigh dencken om eens rekenschap te moeten geven onder 't gebiet daer men Duytse tale gebruyckt. Doch Sr. Gravenbroek op zyn versoeck, soo ick verstaen heb, van UE. eenige boeken en papieren zyn toegestiert, daer ick seer over verwondert ben, want sulx ons hier niet en ontbreken, voornamentlyck bybels, testamenten, psalmboeken en andere voorname, want de boeken van domine Jacobus Valenteyn en den predikant domine Leendersen zaliger syn noch meest voorhanden, daer men genoegsaem kan uyt gesticht worden, maer 't schynt dat hy zyn devotie heeft willen over zee stieren.

UE. gestierde 100 ryxdaelders waren my seer aengenaem en quamen wel te pas en volgens UE. schryven om ⁽²⁾ oock te besorgen de weduwe van Davidt Corenburgh, heb haer willen geven en toegeleyt een ryxdaelder 's maents, 2 jaer achtereenvolgende, daer ick tot antwoord kreech dat twee realen en andere dingen niet genoeg voor en was, daer ick selfs niet en weet op wat ⁽³⁾ voet, maer naar myn versoeck sal UE. van wat kant het oock zy restitutie geschieden.

Voorts UE. vermaninge aen ons ⁽⁴⁾ heb ick in groten danck aengenomen. De rechtveerdige sla my, 't sal weldadig zyn; hy bestraffe my, 't sal oly des hoofde zyn; 't is heylsaemer, somtyts een onsachte morgenwecker te hooren, die ons uyt den slaep der sonden opwecke, dan een lieflyck quelen ende het opschudden van peuluwen ten hoofden ende kussens ten ellebogen om

⁽¹⁾ Er staat: *te spade*.

⁽²⁾ In plaats van *om* staat er: *en*.

⁽³⁾ Het HS.: *opwa*.

⁽⁴⁾ Het HS.: *aen onser*.

alsoo gemackelyck in de sonden heen te rencken, want door 't krayen van de haen quaem den apostel Petrus tot berouw.

Om eenige perticuliere dingen over te schryven, en komt myn niet toe, maer dit nae myn vermoeden dat de E. Engelsche factorie van dit jaer met de wederkomst wel soude opbreken (door oorsaecq van 't verlies van de cust van Emia, sulx UE. wel sult hebben verstaan), soodat wy alsdan van de behulpmiddelen soude versteken blyven, off men alsdan wel eenigh gelt tot ons verder onderhoud soude mogen opnemen. Voorts ick verwaghte met geduldicheyt onse verlossinge van de alnachtige handt Godts, 't zy dan in leven ofte sterven. Isser yetwes misschreven, wilt het ten besten opnemen als een vader van zyn kind. Wil hiermede eyndigen en my in UE. gunst gerecommandeert houden, en wil myn voorts verplichten van te blyven

(Onder stont:)

UE. aldergeringsten en gehoorsamen dienaar

(Was getekent:)

H. VERBIES, g'admitteert landtmeter.

(In margine stont:) Actum den 8sten January anno 1681. Tavacan.

3 d^e. 's Morgens vroegh gewert ons per Javaans vaartuygh een briefje van Bantam, door den resident Willem Caaff aen Haer Ed^l. op eergisteren gecarteert, behelsende in 't korte dat 'et France schip de Salamat aldaer van Poedechery op de cust Cormandel in 50 daegen was overgecomen met een ladinge van diverse soorten cleeden, wetende die France vrunden te verhaelen dat het Engels fort op Madras alsdoen op hun vertreck door de Mooren belegert soude geweest zyn:

soomede was van Tayoan op Bantam verschenen het Engels scheepje Formosa met parthy Japanse goude coubangs, staafcoper etc^e., relateerende de daarmede overgecomene Engelsen, dat zy uyt Aymuy voor den Tartar naar Tayoan hadden moeten vlugten, en oock van een jonck met 960 kisten staafcoper, vier kisten gelt en 200 stucken laakenen ter waerdye van wel 50 duysent realen door de Coxinders waeren berooft geworden en dat gemelte Coxinder thans door de Tartarn soodanich soude verswackt zyn, dat hy ten hoogsten geen 4000 man meer konde byeenbrengen, als wesende het meeste gedeelte van zyn volcq met Ay- en Queemuy en de andere eylanden den Tartar toegefallen en in China overgelopen;

uyt de Manilhas was op Bantam geretourneert 's Coninx schip de Bon Avontura met een capitael, soo men voorgaff, van wel 80 duysent realen aen contanten soo voor den Conincq als particuliere;

seeker jonck, met porceleyn, spiaulter en zyde stoffen op Bantam gecomen uyt Canton, bragt tydinge van 't arrivement onser schepen tot Hoccieuw, en dat de onse den handel aldaar vergunt soude zyn etc^e;

den vanhier gevlugten soldaat, jongst van vermelt dat den sabandar Keey Aria Nattasadana met de andere gevangenen nogh niet hadde willen largeeren, was op 9 February door Keey Arias volcq gevat en op de boom in verseekeringe gehouden, dogh den 26 daeraanvolgende by quaat weer en onachtsaemheyt der

waakers des nagts, soo men voorgaff, weghgeraekt etc^a., maar aengesien het een Fransman ware geweest, soo presumeerde S^r. Caaff sulx niet sonder hulpe dier natie was toegegaen;

Keey Aria Mougonsadane had de resident verwittigt voornemens te wesen, met toestemminge van Haer Ed^{le}. een zyner voornaemsten dienaren met een vaartuygh herwaarts te senden om doorgaans alhier op de Bantamse weghlopers te passen en na te jagen en by attrapperinge deselve weder naar Bantam te mogen stieren, oordeelende sulx tot conservatie van goede nabuurschap te sullen strecken, en dat Haer Ed^{le}. ten selven eynde oock weder een chialoup tot Bantam soude willen houden etc^a.

's Namiddags gewert ons per inlants vaartuygh van Cheribon een briefje, door den commissaris Jacob van Dyck tot Cherribon aen Haer Ed^{le}. den 22 des voorleden maants geschreven, verselt met eenige bylagen, daaronder een translaatbriefje, door den E. Jacob van Dyck aan den Sousouhounang Aman Courat Sinnapatty Ingalaga geschreven, 't welck noodigh geaght zy, omdat het van de belangen van Sirrebon spreekt, hieragter te laten influeren;

de drie Sirrebonse gebroeders hadden haer bereytwilligh getoont, een aparte acte aen d'E. Compagnie te verleenen, om 't nu jongst geslote contract indertyt op des Sousouhounangs begeeren met nogh 2 à 3 articulen te vergrooten, maer om gemelte Sousouhounang selfs te gaan begroeten, daertoe had men principaal de twee jongste broeders geensints kunnen persuaderen, versoeckende in plaats van dien eenige haerer voornaemste grooten derwaarts mogten werden gecommitteert, onder verseekeringe, wat de Compagnie verder in haer reguard met den Sousouhounang soude comen te besluyten, haer alles te willen en te sullen onderwerpen;

den capitain Jochum Michielse was den 9 February met de opgetoge magt nevens den gevangenen Depatty Goulougon en 1 zyner voornaemste officiers etc^a. uyt de bovenlanden weder op Cheribon geretourneert, hebbende tot Goulougon en de negoryen daeromher, onder den Sousouhounang staende, goede ordre en hoofden gestelt, met recommendatie haeren heer in alle voorvallende gelegentheden standtvastigh tegens alle vyanden te moeten blyven, en uyt dewelcke eenen Angabey Tsjoutsjonck wegens zyn getrouwigheyt tot gouverneur van Goulougon stinde geauthoriseert te werden;

daegs na des capteyns aencomste had men gemelte gevangen Goulougon nader doen examineren dogh in zyne antwoorden seer variabel en van gering beleyt gevonden, alsoo men die hy beschuldigde met geen fundament verdagt konde houden, en hoewel men doen voorts tot desselfs verseekering goede ordre hadde gestelt, soo was hy nogtans weynigh tyts daerna des nagts listelyck weder ontkomen en gevlugt etc^a., gelyck sulx by 'taenkomend briefboek en verbael met de nader omstandicheden breeder staat te beoogen.

Volght nu 't translaat, voor den commissaris Jacob van Dyck uyt Cheribon aan den Sousouhounangh Aman Courat na de Mattaram geschreven.

Den commissaris Jacob van Dyck sent desen brieff met eerbiedigheyt

aan den grootmaghtigen heer den Sousouhounang Aman Courat Sinnepatty Ingalaga, die in staat en groote waardigheyt boven alle Coningen en Vorsten van dit landt verheven is, hem toewenshende een eeuwige vrede en onverbreeckelycke vruntschap met d'E. Compagnie, dat oock t'allen tyden hy en syne nacomelingen over haere vyanden met glory mogen triompheeren en God hem wil geven een langh leven op der aarden.

Voorts maekt den commissaris van Dyck den Sousouhounang Aman Courat Sinnepatty Ingalaga bekend, dat den Gouverneur Generael en de Heeren Raden van India hem hebben believen met het begin van den verleden maant January naar Seribon aen d'Princen gebroeders te senden, om deselve op haer groote begeerte onder een verbont met d'E. Compagnie en den Sousouhounangh Aman Courat Sunnepatty Ingalaga aen te nemen, gelyck zy Princen gebroeders met groote genegentheyt het contract, soodanigh als by d'Heer Generael en d'Heeren Raden van India was opgesteld, hebben aengenomen, voorts op den allonallon ter presentie van al haer volcq onderteekent en op den alcoraan nevens ses van haer groote besworen en versegelt, sullende door den Heer Gouverneur Generael en d'Heeren Raaden van India, naardat wy weder op Batavia gecomen zyn, den Sousouhounang Aman Courat Sunnepatty Ingalaga een van de onderteekende contracten toegesonden werden, laetende voorts den commissaris van Dyck aan den Sousouhounang Aman Courat Sunnepatty Ingalaga weten, dat hy volgens ordre van d'Heer Generael en d'Heeren Raaden van India Capitain Carrang met 100 Nederlanders, 500 Maccassaren en eenige van dese Princen haar volcq op den 15 dagh van verlede maant naar Goelongon heeft gesonden, om Depatty Goelongon weder onder d'gehoorsaemheyt van den Sousouhounang Aman Courat Sunnepatty Ingalaga te brengen, alsoo hy, groots van herten geworden zynde, den Sousouhounang Aman Courat Sunnepatty Ingalaga geen eer noch schuldigen gehoorsaemheyt meer heeft willen bewysen en al het volcq van den Sousouhounang Aman Courat Sunnepatty Ingalaga afftroek en onder zyn gehoorsaemheyt wilde stellen, seggende dat hy door den Pannabahan Rama off Cadjorang zyn gesanten, genaemt Tjandra Mangala en Tjandra Soeta, tot hooft over al 't gebergten en de inwoonders was gestelt, en daerom d'E. Compagnie soo waerdig niet heeft geaght, op haere getrouwe waarschouwing, door captain Carrangh aen hem gedaen, dat hy zynen heer den Sousouhounangh Aman Courat Sunnepatty Ingalaga most gehoorsaem en getrouw blyven, eens heeft geantwoort noch by den captain Carrang op Cirrebon willen comen. Oock heeft hy Pangerang Pouger beveelen alsints gehoorsaemt en hem tegens zynen heer broeder, den Sousouhounangh Aman Courat Sunnepatty Ingalaga, soeken te helpen, 't welck d'Heer Gouverneur Generael en d'Heeren Raaden van India voor een groot quaat aensiende, ons hebben geordonneert captain Carrangh daernaetoe te senden, en alsoo Depatty Goelongon onder Daman Ardy Wangsa zyn volcq naar de negory Krajoenan had gesonden, raeckte deselven op den 25 dagh van verlede maandt

met d'onse in een gevecht, soodatter 10 van haer en 2 onser Macassaren dootbleven, wanneer zy voorts d'vlugt namen en d'onse Goelongon t'eenemaal verlaaten vonden, zynde Depatty Goelongon naar d'Goenong Ajam geretireert, daar den captain hem door een brieff liet weten dat, byaldien sigh niet aanstonts quam vernederen, vervolgt en dootgeslagen souw worden, 't geen soo groote vrees in hem heeft gebaart, dat vier daegen daaraan sigh is comen verootmoedigen, sullende hem, als hier sal gecomen zyn, meede nae Batavia voeren om nae verdienste gestraft te werden. Voorts heeft den captain alle d'onderdanen van den Sousouhounangh Aman Courat Sunnepatty Ingalaga aldaar weder opnieuw den eet van getrouwigheyt aen haeren heer laten doen, oock alle de hooftten der negorys geordonneert, wanneer Pangerang Pouger off Namrot daarontrent quamen, malkander getrouwelyck mosten helpen en wel sorge draegen dat zy door die wegh haar nae Bantam niet quame te salveren, jammer zynde wy door de gedurigen regen en quade wegen niet by haer konnen komen om haer hoogmoet almede te dempen en alsoo den Sousouhounangh Aman Courat Sunnepatty Ingalaga zyn landt vreedigh te doen besitten, 't welck wy hopen den grooten Godt U Maiesteyt eerlange sal doen sien.

Geschreven op Chirrebou in de vestingh genaemt d'Beschermingh, den 6^{en} dagh van de maant February 1681.

(En was geteekent:)

JACOB VAN DYCK.

Heden den Ed^{le}. Heere Directeur Generaal Cornelis Speelman den ouderdom van 53 jaeren door Goodes genade hebbende bereykt en tredende in syn 54 jaar, soo wert syn Ed^e. soo door de Heeren Raden van India en alle gequalificeerde ministers, borgeren en ingesetenen en oock van al 't principale juffergestoet van Batavia verjaert en daerop deselve des namiddags en 's avonts in syn Ed^e. huys en oock in desselfs thuyne even beoosten 't casteel na zyn Ed^{le}. oude genereuse gewoonte loffelyck onthaelt en vervrolyckt, soodat de meeste niet droogh noch koel naar huys geraekten. Godt de Heere wil dien heer noch veele jaeren tot beste van de Generale Compagnie en haere goede ingesetenen hier en alomme met gesontheit, trouwe, liefde en vrede en voorspoet becroonen.

4 d^e. 's Morgens erlangen per Javaans vaartuygh een advisbriefje van den resident Willem Caaff tot Bantam aan Haer Ed^{le}, op gisteren gedateert, dienende ten geleyde van 2 briefjes, door de opperhoofden der jongst afgegaene retourschepen Vrye Zee en Java van omtrent Cracatou dato 27 en 28 February passado geschreven en van geen sonderlinge inhoud, noodigh hier aan te roeren, als dat zy noch in goeden stant waren en eerlange hoopten de Straat uyt te geraeken, gelyck daaraff nader in 't briefje van den resident Caaff staat, dat de geciteerde retourschepen den 28 des voorleden maants met een goede wint de Straat uyt in ruym zee gezeylt waeren, hebbende de Vrye Zee door onvoorsightigheyt in 't wenden syn galljoen tegens 't schip Java verloren, dogh sonder verder schade geleden te hebben;

een Moors schip, genaemt de Royael Occident, was den 3 deser uyt de Manilhas op Bantam aengekomen met omtrent 60 duysent Spaanse realen contant, 70 kisten Japans staafcoper, wat toback, leer en parthy bedurven tarwe etc^a.

6 d^e. 's Voormiddaghs komt hier ter rheede eyndelyck uyt Siam na een lange reyse te verschynen de fluyt de Voorsigtigheyt, hebbende door storm en onweder in de bogt van Patany moeten loopen ende genootsaekt gewrest aldaer ses weeken langh te suckelen en sich van behoeften te provideren, medebrengende een originele missive, van den E. Aarnout Faa in Siam aan Haer Ed^{is}. geschreven, gedateert 17 November 1680, waervan de copie den 2 des voorleden maants met 't schip 't Huys te Spyck reets ontfangen en aldaer aengeteekent zy, doch den desen nu verselt met verscheyde documenten en papieren, als op de registers kan blyken etc^a. ;

hebbende wyders gemelte Voorsigtigheyt hier overgebracht een carguasoen van thin en soodanige andere goederen als te weten :

335291 R thin :

500 R vermilioen invendibel terugge ;

457250 R sappanhout, belopende tesaemen met eenige ongetaxeerde houtwercken voor Malacca / 125887 : 1 : 9.

's Middaghs wert ons per vier terughgecomene Javanen te lande van Tanjongpoera toegebracht een briefje, door den vaendrigh Jan Bervelt uyt 's Compagnies veltschans aldaer aen Haer Ed^{is}. primo deser geschreven, behelsende kortelyck 't volgende in substantie :

den vaandrigh Bervelt had wegens de gedaene klagten aen Haer Ed^{is}. in 't briefje, door Natta Jouda geschreven over 't vermoorden van 27 van Keey Mas Pougars volcq door Sacra Jouda, nader ondersoek gedaen en alles onwaaragtigh bevonden, hebbende den Tommagon hem sulx daer reets bekend gemaekt dogh geen geloof gemeriteert, als zynde meermaals op leugens bevonden geweest etc^a. ;

Drappa Jaja was op Bougon gecomen doch met maer 6 man in steede van 50 door den Tommagon opgegeven, hebbende op Bantam niet eens derven komen maer weder teruggekeert uyt vrees syn hooft aldaer (gelyck de gerugten van Chilividara etc^a. liepen) te verliesen, en soude hy na de gerugten onderweegs 4 man en 1 vrouw omtrent Zitanton dogh buyten kennisse van Sacra Jouda en Wangsa Naya vermoort hebben ;

den vaendrigh Bervelt was van gevoelen, dat den Tommagon Natta Jouda in zyn briefje aan Haer Ed^{is}. de rebelle Balyers ten onregten beschuldigt had dat zy de landen van Craoang bedurven, gemerckt hy selfs 't gemene volcq seer uytputtede en schattingen opleyde, die hy niettegenstaande het verbot van hem Bervelt sterck deede invorderen, vermits zyn voorouders (volgens zyn seggen) sulx gedaen hadden, werdende bovendien de ingelanden door gemelte Tommagon met continuele hofdiensden soodanigh geplaegt, dat se onmagtigh bleven den landbouw voort te setten etc^a. , gelyck sulx en 't verdere van weynigh belangh breder by 't aenkomend briefboek staat geëxpresseert.

7 d^e. 's Morgens ter extraordinary vergaderinge is in Raade van India onder eenige andere cleene besoignes ten principalen gedelibereert op de saaken

raakende de provincie Amboina en den toestand der sober gestelde fortificatie daer alomme, en na genomen resumptie der voorjarige deliberatien en advysen eyndelycken te deser tyt goetgevonden en vastgesteld een nieuw capitael en regulier hooftcasteel in de gemelte provincie van Amboina te laeten opbouwen, ende dat (insteede van ontrent ofte by het casteel Victoria etc^a.) te doen begrypen en extrueren in de Laha tegenover de plaatse Amahoesoe dicht aen de strandt ontrent seker daer gelegen binnenwater, als present geoordeelt werdende voor de bequaamste en minst gebreekyxste plaatse daertoe, sonder dat de groote of forma van dien vooralsnogh daarbesyden nodigh geaght zy op te stellen, omdat er aan het opmaken van die en andere wercken, en insonderheyt vooraf de lang geprojecteerde vierkante fortresse op Honimoa op de klip Saparoea, noch wel eenige jaaren werck en sulx daertoe alvorens mettet versamelen der materialen tyts genoegh zyn, gelyck sulx en 't verdere gebesoigneerde dierwegen by 't resolutieboek deses casteels ampel geëxtendeert staat te beoogen.

8 d^o. De Goedoegoedoe Balyers den 24 der voorleden maant door eenige van de haere hebbende doen bekent maaken haere genegentheyt om met haeren ommeslagh onder 's Compagnies gehoorsaemheyt alhier sigh metterwoon neder te setten, soo zyn sedert eenige onser Balyische officieren na derwaarts (om deselve daertoe te beter te persuaderen) affgesonden gewerden en op eergisteren met en in geselschap van 2 dier voornaemste hoofden, genaemt Wangsa Naya en Sarantacka nevens eene van Sacrajoudas wegen (zynde Sacra Juda door besmettelyke siekte achtergebleven) terugge alhier gekeert om des Compagnies bevelen te verstaan, en komen nu dieselve aghtervolgens het geresolveerde op gisteren desen morgen by Zyn Ed^h. omme haer afscheyt wederom te nemen, als sullende voorsz. hoofden nevens eenige onser Balyssche officieren andermaal wederom naar Carwangh afgaen om al haer volcq en ommeslagh met den Sacra Jouda tesamen vandaer te haelen en 'tzy te waeter off te lande herwaerts over te brengen en hier ter stede metterwoon sich onder onse Balyse hoofden neder te laeten, sullende egter inwylen 60 à 70 man uyt deselve tot Goedoegoedoe vooreerst nogh mogen verblyven met kennisse van onsen gesaghebber op Tanjongpoera om haere padyplantagien in te oegsten en alsdan tesamen ten getalle van ontrent 500 coppen hier ter stede onder en nevens onse Balyische ingesetenen sich te kunnen erneren, met die precautie nogtans, dat degheene die onder haer volckje voor desen alhier slaven onser ingesetenen geweest zyn, daarvan naar desen bevrydt en liber sullen blyven, mits betalende 't mettertyt uyt hunne handen werck sooveel en hetgeene sy hun meesters gecost hebben, soodanigh ⁽¹⁾ dat by de resolutie, in haar reguarde op gisteren genomen, in 't brede kan werden gelesen.

's Namiddags komt hier de hoecker de Goutvinck eerst uyt de Straat Sunda over Bantam terugge, hebbende de verversinge aan de retourschepen Vrye Zee en Java gebraght, van Bantam medebrengende 10 coyangs sout en 10 picols witte zuycker, bedraegende / 447:15, besyden een briefje van den resident Willem Caaff aen Haer Ed^h, op eergisteren gedateert, verselt met een extract Bantam

(1) Er staat: *soodanigh*

daghregister der maant February, meldende 't briefje van gemelte Caaff dat den stierman van dese hoeker, genaemt Pieter Ente van Middelburgh, sigh stilswygende op Bantam aen lant en met een Javaans vaartuygh aen boort van een der Engelse schepen hadde laeten brengen en tsedert niet ten voorschyn gecomen was, en hoewel Keey Aria Mongonsadana wel belooft had denselven te laten opsoeken, soo scheen er tot 't wederbecomen van hem weynigh hoope, alsoo binnen 7 à 8 daegen 't Engels schip de Societeyt naer Engelant stont te vertrecken en hy nae apparentie daarmede door te gaan;

den jongen Sultan had 20 stux swarte houte balcken voor contant van Batavia begeert, welck slaghe van hout ontrent Palembangh off de Straat Banca soude vallen etc^a.

Op gisteren in Raade van India door den Heer Ordinaris Raat Willem van Outhoorn als opperkerckmeester overgelevert wesende de reekeninge der middelen van de Nederlandse en inlandse kercken deser gemeente hier ter stede des voorleden jaars 1680, soodanigh deselve door den borger kerckmeesteren Dionys Kelek en Adriaan van Beekom zyn gedaen en by 't resolutieboek na gewoonte ingeschreven, soo komt daerby te blycken dat het capitael der Nederlandse kercke wegens veele gedaene capitale reparatien aan deselve in 't voorsz. verjangen jaar merckelyck in dat jaar aan uytgiften boven de inkomsten tekortgeschoten is, als hebbende derselver gandse capitael op

primo January 1680 bedraegen rd^s. 8508 : — ;

daerby in 't voorleden jaar 1680 is ingecomen » 1160 : 8 ;

samen rd^s. 9668 : 8 ;

en daertegens uytgegeven » 5662 : 30 ;

sulx ten agteren rd^s. 2502 : 22.

Soodat het capitaal op ultimo December passado in 't geheel is gebleven rd^s. 6005 : 26.

Het capitael van de inlandse kercke beliep op ultimo December 1679 rd^s. 6338 : 29 ;

en de inkomsten van 't jaar 1680 zyn rd^s. 1757 : 43 ;

item de uytgiften » 839 : — ;

sulx geadvanceert » 918 : 43 ;

Soodat het capitael is verbeterd en voor de inlandse kercke op ultimo December passado in 't geheel noch was rd^s. 7257 : 24.

Wyders is verstaan aan den schipper Jan Wittebol met de twee laaste retourfluyten toe te staan te repatrieren als tweede schipper op Sparrewoude.

Insgelyx is heden ter extraordinaire vergaderinge over de voorledenjaerse overgebleve en opengelaten poincten van het opgestelde reglement etc^a. soodanigh nader gedelibereert als by de extensie daarvan in 't resolutieboek uytgedrukt staat te beoogen en hieronder in 't korte wert aengehaelt.

Vooreerst is beraemt voor den balljuw soo binnen als in de voorstadt een getal van 8 caffers tot nodige dienaren, gelyck hy veel jaaren verleden altoos gehad heeft in plaats van 4 stux, die hem nu zedert anno 1678 maer zyn toegevoegt geworden ;

item 8 caffers voor den landdrost der Westzyde mede in plaats van 4, anno 1678 opnieuw voor hem beraamt;

mitsgaders voor den landdrost der Oostzyde 6 caffers, soodanigh hy die nu is hebbende.

Wyders is te deser tyt goetgevonden den Heer Ordinaris Raat Willem van Outhoorn van de functie van Ontfanger Generael, die hy 10 jaeren lang bedient heeft, te ontslaen en in zyn E. plaatse daartoe weder aen te stellen den Heer Extraordinaris Raat Fredrick Lambertse Bent.

Voorts is nogh gemelte heere Outhoorn oock op desselfs versoeck ontlast van het vice-presidentschap in den Raat van Justitie, in welck collegie zyn E. omtrent de 20 jaeren heeft geverseert, en in plaatse van sulx denselven wederom tot president van Heemraden over Batavias Ommelanden aangesteld in steede van den overleden Heer Ordinaris Raat Dirck Blom zaliger; mitsgaders oocq de Heer Ordinaris Raat Joannes Camphuys in plaats van opgemelte heere Blom zaliger tot buytenregent en opsiender over des Compagnies hospitaal, en daerby zyn E. tot mederegent van 't selve hospitaal nogh bygevoegt den E. majoor Isaack Saint Martin.

Volgens de gedaene beloften in 't voorledenjaarse reglement soo is mede besloten den heere Camphuys jegenwoordigh te versoecken en te verkiesen tot commissaris over het fabrycksquartier en Compagnies wercken alhier, en welke sorge syn E. dan oock op- en aengenomen heeft.

Zynde wyders nogh 's namiddags in Raade van India gebesoigneert over de saaken en poincten, by de vier nu jongst vooraffgegaene brieven na 't vaderlandt aengehaelt en belooft, en voorts oocq over de principale ontfange ordres uyt 't patria by de generale brieven der Heeren 17 in 't vergangen jaar 1680 tot nu toe de dato 21 November 1679, 8 Maert en 20 Juny 1681, gelyck sulx en 't verdere by 't resolutieboek in 't brede kan werden beoogt, en dat ⁽¹⁾ oocq verstaan zy den resident tot Bantam te gelasten om nader instantie omtrent den Conincq en grooten tot wederbecominge van den jongst aldaer weggelopen opperstuurman Jacob Ente te doen.

9 d°. 's Voormiddags komen de Goedoegoedoeze Balyers, waervan op gisteren aengeroert zy, nogmaals binnen by Zyn Ed^{ht}. en den Heere Directeur Generael Cornelis Speelman, dewelcke dan de nodige mondelinge bevelen om haer maeckers te gaan haelen en herwaarts te brengen aenbevolen zynde, soo vertrecken deselve kort daeraen weder naar buyten etc^a. om wyders ten eersten de reyse naar Carwangh aan te vangen.

's Avonts gaat de chialoup 't Casteel Batavia agtervolgens het geresolveerde op gisteren naar Bantam met een missive aen den resident Willem Caeff aldaer, mitsgaders oock een cleen briefje aen den schipper Cornelis Bartelse Coeman en de opperhoofden van 't jaght de Zyp en de sloepen de Vlieger en Cat, daerontrent cruyssende, beyde op heeden geteekent, dienende 't laaste eenlyck tot oproepinge van gemelte bodemptjes, aengesien men berigt zy dat 't verwagte Chinese jonck alreeds tot Bantam aengelant is, en behelsende 't eerste briefje aen S^r. Caaff ten

(1) In plaats van *dat* staat er *dan*; het jaartal 1681 moet natuurlijk 1680 zijn.

principalen de rescriptie op de ontfange advisen vandaer ende de volgende ordres en consideratien etc^a., dat de twee opgesondene gevangenen haar straffen hadden ontfangen en wegens den derden weghgelopen soldaet nader ondersoeck gedaen, en hy by ontdeckinge sonder onderscheyt gereclameert moeste werden;

dat den resident de geslote Bantamse negotieboeken van 't vergangen jaar ten eersten sal hebben over te senden en de betaelde 20 rd^a. aen den Francen chirurgyn wegens den gevangen adsistent Rademaker etc^a. op 't comptoir generael afschryven;

dat men by gelegentheyd den Engelsen agent andermaals om een schriftelyck antwoord op 't geinsinueerde protest moeste aanspreken, en oock tegemoet voeren datter 13 van ons volcq tegelyck met de Nathaniel naer Engelant vervoert souden zyn;

dat men sich in 't toekomende wegens onse fugativen nauwkeurigh sal moeten informeren en de bewysen daarvan op 't papier brengen en herwaerts senden, om die vrunden alsoo te beter te kunnen overtuigen en daarvan na 't vaderlandt advis te geven;

oock diende den resident wel wat speciaelder te ontdekken wat den ouden en jongen Bantamsen Sultan met gemelte Nathaniel wegens de voorgegeve clagten tegens ons etc^a. eygentlyck naar Engelant mogten geschreven hebben;

dat den Deensen agent Pauly zyn vaartuygen nae de Oost van Java wel sal mogen stieren, sonder coopmanschappen die ons daar nadeeligh en by 't octroy van den Sousouhounang verboden zyn, doch dat men liever soude sien, hy ymant van zyn volck met onse schepen derwaerts tot 't verrigten zyner saaken quame te dimitteren, en die wel passagie verlenen;

dat Haer Ed^{is}. wel konnen toelaeten dat Keey Aria Mongonsadana ymant van de zyne tot opspeuringe en achterhalinge van de Bantamse fugativen hier aan de boom liet resideren; dogh dat dan al soowel oock eenige zyner dienaeren op Tangerangh dienden op te passen, alsoo de meeste slaeven over land van hier weghliepen, sullende voorts op zyn versoeck wegens zyne 2 meyden reguard genomen werden etc^a., hoewel men wegens de slaven van de heer Hurdt nogh weynigh satisfactie had erlangt; dat men nader perfect antwoord wegens het voorstel van Mangonsadana om een onser sloepen daeromtrent in 't vaerwater te houden, bleven verwagten, gemerckt de Javanen van natuur doorgaans seer variabel waeren, en soomede wat gemelte Pangeran op de onredelycke pretentie van 't bergloon der 7 matrosen van de vermiste sloep de Winthont eyndelyck soude doen, item wanneer de Siamse ambassadeurs naer Vranckreyck sullen gaen of niet, en wat eygentlyck haer verrigten soude zyn etc^a.;

dat met dese chialoup de versogte 4000 realen van aghten nevens een half aem zeck en een vat mom voor 't comptoir Bantam overgesonden wierden;

dat den resident Caaff zyn uysterste devoir moeste aanwenden om den weghgelopen stierman Ente en nogh een matroos van de Goutvinck in handen te krygen etc^a.;

dat den Conincq met de versogte swarte houte balckjens niet gerieft konde werden, vermits men niet wiste wat hout daarmede gemeent wierde, gelyck alles breeder by 't affgaende briefboek staat geparticulariseert.

10 d°. Heden ter extraordinaire vergaderingh onder 't resumeren der ⁽¹⁾ ordres en brieven van de Heeren 17^{den} is onder anderen wegens Tanjongpoera ende 't opontbieden van den Tommagon Natta Jouda alsulx gebesoigneert en geresolveert als by 't resolutieboek kan werden gesien.

11 d°. Gisteren geresolveert zynde den Tommagon Natta Jouda van Carwangh herwärts te doen ontbieden, soo komt denselven, sonder die ordre te hebben afgewagt, al desen avont hier in persoon te verschynen met eenige van zyn volcq, medebrengeende een briefje, van den vaandrigh Jan Bervelt uyt Tanjongpoera aen Haer Ed^{ls}. vyff dagen verleden geschreven, dienende eenlyck ten geleyde etc^a. van geciteerde Tommagon, die alhier door den E. capteyn Hartsinck ontfangen en vooreerst tot nader ordre gedefroyeert zy geworden, om naderhant gehoort te werden over 't geene hem wegens zyne slechte regeringe ten laste is gebraght etc^a.

Heden en gisteren by Haer Hoogh Ed^{ls}. wegens noch verscheyde poincten en saaken op het voorledenjaarse opgestelde reglement als de nader ordres uyt het vaderlandt gebesoigneert en gedelibereert synde, soo syn onder anderen de volgende poincten afgehandelt en besloten, als kortelyck hieronder kan blycken:

dat alle de stucken en extracten, raekende den oppercoopman en gewesen opperhoofd in Siam Dirck de Jongh, in handen van den fiscael van India sullen werden gestelt, om sikh te verclaeren off hy daerop eenige actie vermeent te hebben, omme alsdan te sien, hoedanich met de gesequestreerde 4 wisselbrieven ter somma van 18150 rd^a. van d'gemelte E. de Jonge verder sal werden gehandelt;

dat men soo haest mogelyck den Macassaarsen rover Dain Mangika en zynen aanhangh met gewelt van Palembangh en Jamby off self ontrent Johor of Andragiry etc^a. sal tragten uyt de wegh te helpen en te dimoveren, omdat se aldaer om veele wigtige redenen niet mogen blyven nestelen, al was 't oock schoon deselve door de Vorsten dier landen wierden getolereert, aangesien dat uyt dat Macassaars gebroetsel indertyl maar meerder onlusten hier alomme nae apparentie soude voortkomen;

dat den campher, met de Chinese joncken uyt Japan nu jongst hier aangebraght, door den Heer Directeur Generael sal werden ingecogt tot soo redelyke en civile pryzen als mogelyck sal wesen;

dat op het ontfange aparte secrete briefje van den heer commissaris Laurens Pit de Jonge en raat ter Westcust de dato 30 December passado uyt Padangh wegens den toestant en gelegentheyte der binnenlantse Westcustlanden en mynen etc^a. met de komste van denselven alhier nader sal werden gedelibereert en 't nodige besloten en inwylen den gemelte E. Pit de nader informatie op dat poinct gerecommandeert, sonder evenwel eenige inclinatie tot die voorstellen aldaar ontrent ymant te thoonen ofte de besittinge van dien te doen blycken, en alsoo daardoor geen quade impressien omtrent dat wantrouwende volck te geven;

dat de laast van de Westcust opgesondene berghmeesters François Bilandre en Jacob van Aghterbergh over hunne bevindinge der Sillidase goutmynen yder bysonder en dan tesaemen alhier nader sullen werden gehoort en haere verantwoordingen

(1) Er staat: *door*.

ingenomen wegen hun onkunde in dat werck, en dan wyders met de twee laaste retourfluyten na 't vaderlant gaen (om selfs voor de Heeren Meesters wegens hun bevindinge etc^a. nader relaas te connen doen) te weten in hun qualiteyten, dogh dat se, genegen zynde noch hier te verblyven, alsdan niets als hunne gagien sonder meer voortaan maar tot nader ordre sullen gauderen;

dat tegens 't buytensporige weghlopen van Compagnies dienaren soo vanhier na Bantam als op Cormandel, Bengale en elders een strickt placcaet sal werden opgesteld en buytendes oock de Heeren Principalen dierwegen sooveel naeregt te geven als mogelyck sal wesen;

dat op de voorgestelde consideratien der Heeren Majores, om by rupture met Bantam den Sousouhounangh met en nevens ons in dien oorlogh te doen treden etc^a., Haer Hoogh Ed^e. sal werden toegepast, dat men vooralsnogh met andere oorlogen om de Oost in Ternaten en elders genoegh te doen heeft en den onmaghtigen Sousouhounangh ons daeromtrent niet kan te stade komen, hoewel men tot den oorlogh met Bantam anders redenen genoegh schynt te sullen hebben, als maer 't vermogen daer is om sigh te konnen revangieren;

dat de verkiesinge van den E. commandeur Laurens Pyl tot absoluyt gouverneur van Ceylon nogh uytzestelt sal werden, totdat men op de brieven, met de heer Abbema na 't vaderlant afgegaen, antwoord sal hebben becomen, omdat alsdan sal connen werden ervaeren off de Heeren Principalen de dispositie deswegen en over dat gouvernement oock noch aan haer behouden hebben of niet;

dat de gestatueerde ordre van Zyn Hoogheyd de Prince van Orange wegens 't stryken van de vlagge der retourschepen op 't aenschryven der Heeren Meesters van dato 20 Juny 1680 sal werden geobserveert en in de instructie voor deselve commandeurs doorgaans aengehaelt etc^a.;

dat wegens de Ceylonse roode mutsen, voor desen uyt het vaderlandt geeyscht, in de nu aftegaene generale missive onder de materie van Batavia door den Heere Gouverneur Generael aen de Heeren Meesters het nodige berigt tot satisfactie volgens Zyn E. gedaene verclaeringe sal werden gegeven;

dat den fiscael van India Gualter Zeeman de portie boven $\frac{1}{6}$ part uyt het geconfisqueerde borgerjaght Henricus volgens ordre der Heeren Majores weder sal moeten uytkeeren;

dat de / 29000 wegens de huur van de gehuurde fluyt de Jonas voorgenomen te betaelen aen de volmaght, d'heer Bort, op de ordre der Heeren Principalen weder sal werden afgeschreven en ingehouden;

dat gheen thin meer vanhier tot nader ordre na 't vaderlant sal werden ghesonden, maer daarmede verstaan vooreerst op Cormandel, Bengalen, Suratta en Persia liever wat te cladden, om de Engelse en andere competeurs dien handel alsoo des mogelyck wat smaekeloos te maeken;

dat tot ontlastinge der vergaederinge etc^a. de heeren Speelman en Camphuys tot vervolg van 't voorledenjaarse reglement op haere E. aanbiedinge weder gecommitteert sullen werden om 't een en 't ander op 't papier te brengen, bysonderlyck over het point der passen hier in India etc^a., item ten belange van

't stuxwyse verpagten van de boom hier tot Batavia alsmede wegens de overtollige ondercooplyuden en adsistenten, mitsgaders dat de periode wegens den schipper Anthony van Doorn, in de generale missive van 20 Juny 1680 vervat, als een positive ordre in 't reglement sal werden geinsereert en verder alsulcke materien meer daerby afgehandelt als gemelte heeren sullen komen nodigh te aghten, om dan wyders in Raade van India geresumeert en geaprobeert te werden.

En onder welke verdere besoiinges te deser tyt oock wyders is goetgevonden en gearresteert in plaats van den heer Jacob Verburgh zaliger, onder die daerom versoeck gedaen hebben, weder tot directeur van Bengalen by meerdere stemmen te verkiesen den eersten oppercoopman deses casteels d'E. Nicolaes Baukes ende meteenen oock aan denselven E. Baukes de commissie der tedeone visite derselve Bengaelse directie gedefereert en mitsdien den heer Jacob Jorisse Pits op zyn versoeck, uyt Malacca jongst gedaen, van dat commissarisschap by desen weder geëxcuseert en ontslaegen is geworden.

Insgelyx is den coopman Joannes van Ceulen, present houder der Batavische negotieboeken, om syn lange goede diensten geadvanceert tot de qualiteyt van oppercoopman met 80 guldens ter maant, om ter adsistentie van d'E. Baukes als eerste gecommiteerde in de aldaar tedeone visite mede te gaan.

Ende is doen wyders oock al meteenen den E. Jan Parve in plaats van den E. Baukes verstaan wederom tot eerste oppercoopman deses casteels te laeten optreden en in desselfs stede weder tot tweede oppercoopman aan te stellen den E. Jacob van Dyck, present lith in den Raat van Justitie en thans commissaris op Sirrebon.

Soo is ook mede ter consideratie van 't vacante commandement van Sumatra's Westcust verstaan den oppercoopman en presenten secunde in de commissie aldaer Jan van Leene 't gesagh der Sumatrased Westcust mette overcomste van den E. commissaris Laurens Pit by provisie te laten waarnemen tot nader absolute dispositie dierwegen na desen te doen, aengesien de beschuldigingen, tegen en over den commandeur Melchior Hurdt gedaen, vooralsnogh niet hebben kunnen werden ondersoght en daarop eerst de overcomste van den E. commissaris Laurens Pit de Jonge moet werden ingewaght.

Eyndelyck is nogh goetgeaght den doctor Willem ten Rheyne op zyn iterative instantie en ingevolge van het aanschryven der Heeren Meesters by provisie als een lith in den Raat van Justitie mede te laeten cessie nemen tot nader bevindinge van zyn persoon.

Oock is den Eerwaerde predicant domine Servatius Clavius van 120 tot 150 guldens nevens de andere ordinarie predicanten alhier in gagie verbeterd sedert den 29 July 1679 dat van Ceylon herwaerts gecomen zy, gelyck dit alles en 't verdere alsmede de onbequaemheyt van de afgevare fluyt Wimmenum, en die verstaan zy te ontaekelen en t'vercopen, item wegens 't affsenden der 2 laaste retourfluyten op 20 deser vooraf nae de Straat Sunda om aldaer aen 't Princeneylant de generale papieren in te waghten en dan nae becominge derselven ten spoedigsten de steven na 't patria voort te setten, alsmede 't largeren van 6 in de ketting

gaande Boegys, eenigen tyt voorleden van Sumbauwa gevangen overgecomen, by 't resolutieboek ampel geëxtendeert kan werden beoogt.

12 d°. Agtervolgens het geresolveerde op den 10 deser gaat alsnu per een Compagniesvaartuygh met den inlants corporael Gabriel Cardosa een briefje naar Tanjongpoera aan den vaendrigh Jan Bervelt, al op eergisteren gedaghtee kent, ten principale tot advertentie en naerigt wegens het oponsbieden van de Goedoegoedese Balyers etc^a. naer herwaerts, gelyck de extensie daarvan in 't affgaende briefboek breder staet te lesen.

's Namiddags gewert ons per Javaans vaertuygh een briefje van den resident Caaff, op gisteren uyt Bantam aen Haer Ed^{ls}. gecarteert, tot advertentie dat een Engels schip, genaamt de Bernadiston, den 20 September uyt Engelant geseylt, aldaer op gisteren was komen te arriveren en soude 't nieuws, daermede overgecomen, per naasten geadverteert werden.

's Avonts verseylt vanhier voor de laaste besendinge direct naar Banda de fluyt de Beemster, medenemende een ampele missive met verscheyde aanhorende schrifturen aen den oppercoopman en p^l. gesaghhebber d'E. Willem van Zyl mitsgaders den raat ten castele Nassauw, van Haer Ed^{ls}. op gisteren getee kent ende soodanigen geëxtendeerden teneur als by 't affgaende briefboek kan werden gesien, hebbende wyders gemelte Beemster voor die provincie weghgevoert een inladinge der volgende goederen en nootwendigheden, als te weten:

193 lasten rys;

1 legger zeck;

1 halve legger France wyn;

54 stux lyfeygen, soo mans als vrouwens, voorts nogh eenige medicamenten,
bedraegende een somma van..... f 11608:1:2.

13 d°. Ingevolge van 't geordonneerde by resolutie van 10 en 11 deser hebben desen voormiddagh de berghmeesters François Bilandre en Jacob van Achterbergh aen Zyn Ed^{ht}. overgelevert yder by geschrifte haer advis en bevindinge en consideratien, over de by haerlieden ondersogte goutmynen tot Sillida op Sumatra's Westcust opgesteld, 't eerste van Bilandre in de France taale, waarvan het translaet in 't Nederduyts alsmede het andere van Aghterbergh in 't Duyts geschreven nodigh geoordeelt zy hieronder soodanigh te laten in hun geheel influenceeren, en eerstelyck dat van den berghmeester Bilandre, luydende aldus.

Translaatrapport, door den berghmeester François Bilandre aen Haer Ed^{ls}. tot Batavia in 't Frans overgelevert den 13 Maart 1681 wegens desselfs bevindinge van de goutmynen op Sumatra's Westcust omtrent Sillida.

Ick ondergeschreve François Bilandre verclare in de qualiteyt van directeur der mynen, soo wel Synen Catholycque Mayesteyt van Spagnien ontrent twaelf jaeren in 't lantschap Limburgh als Zyne Mayesteyt van

Vranckreyck den tyt van vier jaeren in dieselfde qualiteyt gedient te hebben ende tot soolange dat de jongste vrede tusschen de Europische Monarchen affgecondight ware. Naderhant ben ick tot den dienst van d'E. Oostindische Compagnie als bergmeester beroepen en beëedigt geworden, om op de Westcüst in 't voorschreven Indien in de gout- en silvermynen te arbeiden, alwaer gecomen zynde en aan de hoogte en laagte van den Samon op 6 verscheide plaatsen gewerckt hebbende (waerby de heer commandeur Hurdt dickwyls selfs present zy geweest) naementlyck naerdatt men 5, 6 ofte wel 7 en doorgaans in den witten marmer, die schoon van aensien was, op de voornoemde 6 plaatsen gegraven hadden, hebbe ick aangaende het gout inmiddels geen zekerheyt konnen becomen noch erkennen als eenigen ertz met swavel en yser vermengt, temeer den capitain Aghterbergh op verscheide bergen, streckende na 't geberghite Tambangh, gearbeyt en door 9 off 10 ingravingen preuve daervan genomen heeft, hebbe ick almede daer niets als swavelerts konnen gewaer werden.

Van gelycken heeft den lieutenant de Graaff rontsom den Tambangh op verscheiden plaatsen gewerckt en geprobeert, dogh is my daervan almede niets als swavelertz voorgecomen.

Dogh 't is wel de waarheyt dat naast den Tambangh en daerontrent verscheide plaatsen syn, daer den witten marmer, inhoudende een weynighje gout, gevonden wert, dogh geensints genoegh om de oncosten van 't uytgraeven tegemoet te komen off op te wegen.

Want gelyck men weet, hoe magerder steen hoe grooter oncosten tot 'et ingraven vereyscht werden, alsoo dat ick vermene (uyt oorsaeke van de geringe quantiteyt gout) uyt dese marmersteen noyt een groote quantiteyt van waerde tegelyck uyt te haelen sal zyn.

Aengaende het werck ende de mynen van Tambangh, dit is een antieq werck, daeraen de ouden gearbeyt hebben en in 't nederdaelen van 50 à 40 asta en meer off min naukeurigh ondersoek gedaen, waeruyt wel te vermoeden zy, dat se aldaer soo lange en soo diep gegraeven hebben, als eenigh voordeel voor haer te vinden zy geweest.

En om eenige voordeel daerin noch te verhoppen, moest men noch al laeger in de schacht nedersincken ofte soo diep als mogelyck zy ingraeven, op hoope dat de ader sich quam te beteren om vervolght te konnen werden. Dese ader was in de maent September des voorleden jaers noch zeer klein, te weten maer een halff ofte een duym dick, hebbende inmiddels genen bestendigen nogte seeckeren inhoud maer daegelyx veranderende, en wat nog meer is, dese ader bevind sich tusschen en in den witten marmer, hardt en moeyelyck om gebroken te werden, en gescheiden synde wert van geringe waerdye bevonden, aengesien deselve nog doorgaens met silver, swavel en quicksilver onder den steen vermengt zy.

Omme nu noch dieper in de gemelte schacht neder te sincken, is het nootsaekelyck dat de stoude vertrocken werde, om het waeter daerdoor

te lossen ende de arbeyders tot haer gesontheyt een vrye lugt te doen scheppen; ende mits de Europeanen, aldaer de lugt van dat climaet niet konnende verdraegen, veele zieckdens onderworpen zyn, waardoor se in korten tyt komen te sterven, soo soude het voor de Nederlandsche Compagnie voordeliger wesen het werck door slaeven te continueeren, aengesien zy de lugt, 't voedsel en aerd van 't climaet uyt de natuur beter gewoon zyn, bovendien dat men voor de gagie van een eenigen Europiaen thien derselven kan onderhouden, en waertoe men deswegen maar eenige Europeanen van noden soude hebben om de slaven te onderwysen en commanderen, aen dewelcke nodigh zy goeden dranck en broot te geven, 't zy voor haer eygen gelt ofte anders, mits die dingen voor haer aldaer niet te becomen zy.

Gedaen tot Batavia den 12^{en} Maert 1681.

(*Lager stont:*) Ick hebbe mede preuve genomen en langs de bergen ontrent de spruytjes ondersoek gedaen, om den oorspronck van 't lyne gout uyt te vinden, 't welck de Malleyers somwylen door 't uytwassen in kleene quantiteyt van ontrent 2 à 3 stuyver waerdye 's daegs en by geval een weynigje meer konnen bekomen. Dit gout volgens myn gevoelen komt eenelyck van de superficie ofte bovenste deelen des aertrycks en wert door de heete en koude elementen voortgebraght. Zoo wert dit gout oock gemeenelyck maer gevonden wanneer 't zeer hardt geregent ofte gestormt heeft.

(*Ende was geteekent:*)

FRANÇOIS BILANDRE.

Volght nu het rapport, door den 2^{en} bergmeester Jacob van Aghterbergh almede wegens zyne bevindinge van de mynen tot Sillida aan Haer Ed^l. gepresenteert en te deser tyt overgegeven.

Edele Hoogachtbaere Heer en Heeren Ryckloff van Goens,
Gouverneur Generael, ende Raaden van India.

In obedientie van Uwer Edelhedens op gisteren ontfangen bevel heeft desselfs ootmoedige dienaar Jacob van Achterbergh, berghmeester en capteyn van de berghwerckers, alhier in 't korte opgesteld syne bevindinge en oordeel wegens de gout- en silvere meynen op de Westcust, sonder eenige wyde opinge van reden maer eenelyck puur en substantieel nae de grondige kennisse van alle welgeëxperimenteerde berghwerckers, oock hetgeene d'E. Compagnie 't aldergereedste ende profitabelste te vervolgen, aen te vangen en te wercken heeft. Vooreerst

van de Tambangse bergh op Sillida.

Dese is by de Maleyers (Godt weet wat menigte jaeren) ende nu laest door d'E. Compagnie den tyt van 7 à 8 jaeren al bearbeyt. Desen niettegenstaende die vooraffgelopeneyde arbeyden bevinde en oordele ick dat (soo

te seggen) het nog maer een begin is van arbeyt, diewelcke vervolgt werdende met maght van volck en parate wercktuynen sonder versuym en ophouden, in den tyt van acht, veertien à twintigh jaeren uyt ende naer alle de goede kennelycke teykens ende de hoope van alle verstandige bergmeesters groote advancen ende winste soude kunnen geven, insonderheyt als men tzeventigh, tagtigh à 90 clasters en meerder in de diepte sal zyn gekomen, sonder eenigh empeschement van irreparabele stollen en andere alhier onnoemelycke ouervaghte voorvallen in de mynen ende bergen, daervan speciael niet te schryven is en oversulx oocq geen bergmeesters in de werelt die vaste verseeckering van groote winsten en advancen voor vast en seeker spreken off voorgeven sal, sulx dat sy wel uyt de teykens spreken mogen van goede hoope en apparentie, dog alles op hasard en gene verseeckering van ryke mineralen te beloven, hetwelck alleen dependeert en affhanckt van den bekenden zegen, die Godt almachtigh ymant geeft off geven wil.

Sprekende nu van de deucht van de genoemde myne, syn de ware gevende teykens dat de gangh in de myne vermeerdert en verryckt en van jaer tot jaer vermeerden en verryken sal, en dat de ertz daeruyt comende (gesien en geprobeert werdende) hare deucht selver uytspreekt en by alle goede meesters bekendt maekt.

Van den Sumpathieberg.

Hebben dien met vigilantie, nauw en scherp ondersoek op vier à vyff plaetsen met myn volcq laten scherven. Ick segge op vier à vyff plaetsen, omdat myn telkens de plaatze, daer ick begonnen hadt, belast wierdt die te verlaeten, sulx geen verdere teykens kunnen vinden en daervan kan oordelen, als namentlycken dat die gangen van de bergen soo menige jaeren hebben gelegen in den dagh, son, regen en dauw, waardoor in putrefactie haere mineralenmaterie ofte ertzsubstantie als den jongen subtilen zulpheer, zal en mercurius is vergaen, verstorven en verdwenen, gelyck by de coleuren van die ertzen is kenbaer, alhoewel in 't proberen die geen gout en silver geven.

Zulx dat, hoewel die ertz geen lichaemelyck gout off zilver soo datelyck verthonen off kunnen uytgeven, soo geven egter die onaensienlycke ertszen de meesters van grondige vaste kennisse kragtige moet en hoope van goede vindinge en uytkomste van ryke mineraelen, die gevolgelyck in de bergen besloten zyn en door geduurige arbeyt en jaeren, als vooren geseght is, haer soudon openbaeren, dogh alles op hasardt en zegen van Godt.

Van de Bajanghsbergh Sangikapale.

Dese hebben ick thien daegen langh gevisiteert ende scherven daerin geslaegen van 2 à 3 voet diep in den harden steen, en heb bevonden een zeer goet teycken van een gang, welcker erts met de erts van den

Tumbangsen bergh wel soo goet schynt te wesen en van naerder apparentie, hoope en moet van gereede en haestige goede uytslaghe ende effect van gewenste bevindinge, omdat in de beginsel of ⁽¹⁾, aenvangh en inslaen van dese bergh die materiale ertz boven, alsoo goede aenwysinge geven en doen met zyn coleuren en teykens, soodat, naar welverstandige meesters oordelen, in dese al soo deugdelycke en ryke minerale sullen gevonden werden als in de Tumbangse myne, soo die sonder gebreck en naerstige arbeyd en met tyden van jaeren, haer edele gehoopte deugden arbeydende, vervolgt en naergesoght werden, soodat het onkundigh gezeyt en geoordeelt wert, als sy seggen: in de preuve van dese ingeslaege gesteente en steeckt geen gout off silver, want die materie, die geproeft is, door de grote menigte van jaeren, oock in den dagh, son, regen en dauw gelegen hebben, verrot, verdwenen ende evenwel haere coleuren, die zy behouden, naerlaten, welcke aen de recht- en grontkundige bergmeesters de ware en waerachtige tykens van haer geven, dat de lichaemelycke geboorten van gout en silver, verborgen in den bergh, vintbaer en ontdeckt moeten worden, niet soo sloegs datelyck voor de hant wegh maer door arbeyt en tyt van jaeren, totdat men dien bedeckten rock en onreynigheyt van die ertz en ertsen sal hebben weghgenomen en het gewenste suyvere lichaemelycke erts zal zyn aengetroffen, waeruyt haer edele ziele, als het gout en silver door de meesters uytgetogen, met een bly en verheugent gemoet aan te sien en voor die gevondene onwaerdeerlyke conincklycke schatten God ten hoogsten te bedancken sal zyn, hetwelck van herten wenscht geschieden en d'E. Compagnie daervan gauderen mogt

(Onder stont:)

desselfs ootmoedige dienaer

(Was geteekent:)

JACOBUS VAN AGTERBERGH.

(Terzyden stont:) Batavia den 12 Maert anno 1681.

14 d°. 's Namiddags komen alhier van Cheribon over Indermayoe te retourneren de jaghtjes de Elizabeth en de Hoop, medebrengende een briefje van den E. commissaris Jacob van Dyck en raat tot Cheribon aen Haer Ed^{le}., gedaghtekent den 25 February, dienende ten principale ten geleyde van gemelte bodems etc^a., als by 't aenkomend briefboek kan komen te blycken, en hebben deselve alhier aengebraght de volgende goederen, als:

't jaght d'Elizabeth:

24 Tagaalse coyangs rys;

300 stux kiate balckjes;

150 stux kiate plancken, bedragende tesamen met nogh een parthy geweer

⁽¹⁾ Er staat: *in de begin self*.

en eenige goederen van den overleden burger Jan Steen, ongetaxeert,
 een somma van f : : ;

en in 't jaghje de Hoop:

8000 bossen pady:

7 Cheribonse coyangs rys, ter montura van : : ;

Somma bedraeght 't aengebraghte in beyde

die bodems van Cheribon.. f : : .

Een weynigh later in den avontstont verschynt oock nogh van Cheribon met eygen vaartuyghen den Macassaersen gewesen Coninck Crain Bissee seer sieckelyck met 315 syner Macassaren en een Nederlants chirurgyn tot zyn behulp besyden syn ordinary lyfwagt van 7 Nederlandtse militairen, hebbende aldaer zedert primo January des voorleden jaars 1680 soo op Indermayoe, Sirrebon en daeromher ten dienste van de Compagnie gebruyckt geweest en met denwelcken nu oock uyt handen van zyne groten ons is overgelevert een nader briefje van den E. Jacob van Dyck en raat, op eergisteren aen Haer Ed^{le}. geschreven, eenlyck ten geleyde van gemelte Bissee, die mits zyn toenemende sware sieckte toegestaan was vooraf na Batavia nevens de zyne te mogen opkomen, sulcx aldaer nu nogh maer 97 Macassaren onder de Dains Matara en Sitoudjoe overbleven, om tot de komste van d'E. van Dyck te vertoeven en dan volgens Haer Ed^{le}. ordre tot de landtogt met den capteyn Jochum Michielse van Indermayoe over Carwangh na herwaerts gebruyckt te werden etc^a;

wesende voorts den gemelten Crain Bissee, naedat maer 1 à 2 uren hier aan lant en in zyn woninge hadde geweest, noch desen avont overleden tot groote droefheyte van al de zyne, als by dewelcke en generalyck alle Macassaren hy doorgaens seer bemint en gevreesd zy geweest en door de contentien met Radja Palacca in soodanigen ballingschap geraekt, maer off nu desselfs doot in de presente constitutie van tyden voor de Compagnie voor gout off quaet zy te houden, moet de tyt bevolen blyven en is niet seker te seggen ofte te raden.

De twee Castiliaense fratres off Roomsche priesters Joan de Ax Jonas van Placentia en Dionisio Morales van Sardinia, 16 des voorleden maents uyt Tonquin per de Croonvogel hier aengecomen en den 28 daeraenvolgende seker request aen Zyn Ed^{ht}. overgedient hebbende ende alsdoen goetgeaght zynde deselve nae 't vaderlant te senden, gelyck onder die datums hiervoren kan werden gesien, hebben alsnu op heden nogh een nader geschrift benevens een eysch van veele nootwendigheden tot de vaderlantse reyse in 't Portugees aen Zyn Ed^{ht}. doen overhandigen, 't welcke naer gedaene vertaelinge nodigh geaght zy hieronder tot speculatie te laeten influeren, luydende als volgt.

Translaatbriefje off geschrift, in 't Portugees door de paters Joan de Ax Jonas en Dionisio Morales aen de Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael geschreven.

Doorluchtige Heer.

Ten hoogsten sullen wy ons verblyden dat U Excellentie volle en volmaeckte gesondtheyt met allen voorspoet en goet succes geniete etc^a.

Ons en dunckt niet, Doorluchtigste Heer, dat de klagten, die wy in desen brieff over U Excellentie en de Nederlandsche Compagnie voorhebben te doen, U Excellentie noch ymandt anders behoorden te verwonderen en noch veel minder te vertoornen, synde gelyck se zyn soo redelyck en gerechveerdicht, dat de minst verstandige deselven voor soodanigh sal oordelen, alsoo, wanneer de wetten der liefde en menschelyckheyte verbinden (niet alleen dicteren) twee religieusen, welke uyt een gevangnisse van heydenen bedruet ende naect coomen, te herbergen, de herberginge en handbiedinge, die wy by U Excellentie bevinden, is ons maer de gevangnisse van Tonquin in die van een schip te verwisselen, sonder ons nergens in by te staan, hoewel de reeden en gerechtigheyt hetselven wel vereyst. Waarlyck mogen wy over U Excellentie wel klaegen met de woorden, waarmede David klaegde over diergelycke moeylyckheden, indien niet alles gelyck, ten minsten gelyk in de omstandigheden: super dolorem vulnerum meorum addiderunt, de pyn off smerte myner wonden hebben sy vermeerderd, ofte zy hebben my met wreeder smerten bedruet dan de smerte myner wonden: alsoo heeft U Excellentie de gevangnisse, die wy in Tonquin hebben geleden, met die van een schip, waarop U Excellentie ons heeft geslooten, vermeerderd en tot de moeylyckheden van de eerste heeft U Excellentie andre grooter toegevoegt, alsoo wy in deselve noch vryheyt hadden om te wandelen, Europeanen te besoecken en met haer om te gaen, ende in dese en werd ons niet toegestaen selfs de aerde te betreden, ja niet om U Excellentie onse redenen te vertoonen en ons recht te allegeren en by te brengen, een saecke welke onder gene natie geweygert wordt, selfs niet aan de alderschelmste. In de gevangnisse van Tonquin heeft ons nooyt ontbroecke noch schoon goet om aan te doen noch eerlyck te schaffen, en in de gevangnisse van dit schip ontbreekt ons het eerste en het tweede en schiet niet over, alsoo in den tyd van 18 dagen, dat wy op dit schip syn geweest, en hebben wy om aen te trecken niet een schoon hemde gehadt, vermits die wy voor alsnu draegen soo swart als een hoedt, en het schaffen gaet soo slordich dat vele daegen wordt ons niet gegeven dan een pieringh boontjes met broot en dat noch in vastenstyd, dat onse moeyte noch vermeerderd. Selfs de mandoryn, die ons gevangen genomen heeft, hoewel hy ons ons gelt heeft afgenomen, echter daerna met ons meedelyden hebbende, soo heeft hy ons wat geld tot een aelmoese gegeven, om ons in onsen noodt by te staen, 't gene wy tot noch toe by U Excellentie niet bevonden hebben. Eyndelyck in de gevangnisse van Tonquin wierden ons de moeylyckheden lieflyck en soet, gedenckende dat wy deselve om Christy onsen Verlosser willen leeden, en 't gene ons meest bedruet is, dat wy alhier sonder titul ofte waerom noch eenige schynreden lyden moeten, alsoo wy de Nederlandtse Compagnie geen ongelyck ofte letsel gedaan hebben, noch op Batavia eenige actie van onse heylige religie gepleegt, noch eyndelyck en heeft Spangien nu geen oorlogen met Holland (en al ofse die hadde,

soo en is het geen gewoonten de gevangenen te mishandelen), maer eerder heeft Hollandt in hare grooste swaricheden by den Conincq van Spangien hulpe en bystandt bevonden, reden welcke, hoewel gene anderen waren, door haerselven alleen genoegsaem behoorden te syn, om U Excellentie te bewegen ons wat beter te onthaelen. De reden, naedat wy hooren en volgens 't gene wy daeruyt afnemen kunnen, die U Excellentie aanleydinge geeft om ons soodanich te handelen, is vertorent te syn tegen de paters van 't geselschap van Jesus, welcke over weynige maenden op Batavia syn geweest. 't Gene gemelde paters gedaen hebben en weeten wy niet, alleen weeten wy dat, al hadden se noch een groot crimen begaen, soo en zynder nochtans geen wetten noch rechten die gebieden dat de onschuldige betaelen 't gene anderen doen. De Joden, Heer Generael, klaegden dat haer Godt straffe om de sonden, die hare ouders en voorouders gedaen hadden, en door den propheet Ezechiël antwoorde Syne Mayesteyt haer: Nequaquam ultrâ dicetur verbum istum in Israel, sed anima quae peccaverit ipsa moritur; om geenderley wyse en wil ick niet, seyde de Heere, dat voortaan soo een woort in Israel gesproken worde, maer die gesondigt sal hebben (en geen ander) sal alleen daervoor betaelen, soodat, Doorlugtigste Heer, Godt de Heere geensints en wil dat de kinderen, hoewel se eens bloets zyn, voor haerer ouderen misdaden betaelen, en wil U Excellentie dat wy ⁽¹⁾ betaelen sullen 't gene de paters Jesuiten doen, 't en bestaet in geen reden, heer.

Al 't geseyde tot noch toe soude ons seer light vallen, indien U Excellentie ons toegestaen hadde naer Bantam te mogen vertrecken ende vandaer naer Manielha, 't welcke onse eenichste begeerte is, maar sulx van U Excellentie versocht hebbende, en siende dat in verwisselinghe U Excellentie met geweld ons naer Holland wil oversenden, is waerlyck een saeke, die ons tot in de ziele raekt, alsoo wy noch en mogen noch ons dienen souden de reyse naer Holland aan te veerden. Wy en mogen niet, want hebbende door een belofte van gehoorsaemheyt onse wille Gode opgeoffert, soo en mogen wy onse voeten niet versetten sonder bewillinge van onse opperste, die wy nu niet en hebben. 't En dient ons niet, want indien wy onderwege en in Holland met soodanige onthaelinge gelyck tot nog toe getracteert sullen worden, soo sal ons tot aen onse Spangien een seer moeyelycke gevangenis te leyden staan. Eenige personen seggen, dat U Excellentie ons naar Holland senden wil, omdat het de Conincq van Tonquin in een brief, die hy aen de Compagnie schryft, hetselven alsoo gebiedt. Met die reden en geloven wy niet, dat U Excellentie hemselve daertoe behelpt, want behalven dat gheen Christen eenige heydensche Coning gehoorsaemen magh, wanneer hy yets uyt haat van de Christelycke religie gebiedt, soo is geseyde reden verre buyten de waarheyt, want nogh de Conincq van Tonquin noch de Compagnies dienaers, welcke nogh in Tonquin blyven, en hebben niet kunnen weten

(1) Er staat: *my*.

dat wy met een Compagniesschip naer Batavia vertrocken en noch veel minder U Excellentie yets wegens ons schryven, waertoe noodigh is dat U Excellentie verstae, dat niet de Conincq maer de mandoryn ons gevangen heeft genomen, noch in 's Coninx hoff (waer 's Compagnies logie staat) gevangen saten, maer in een vleck ofte dorp Thien genaamt, twee ofte meer daegen reysens van 's Conings hoff verre gelegen, en wanneer de Conincq ons uyt de gevangenisse liet trecken, soo belaste hy tegelyck de mandoryn, dat hy ons aen de Franschen, die in gemelte dorp Thien leggen, leveren soude, met ordre van ons uyt het ryck het volgende jaar met het eerste schip wegh te senden, 't welck de Conincq soo heeft geordonneert, denckende dat alle de schepen vooralsdoe vertrocken waere, 't welck de mandoryn mede denckende, soo heeft hy ons aan de Franschen geleverd, maer omdatter een persoon is geweest, welcke doen seyde te meynen dat het Hollands schip noch in de haeven was, soo heeft dan de mandoryn ons daerop doen gaen dien eygensten dagh, wanneer hy ons uyt de gevangenisse heeft getrocken. Alsoo dan des Conings hoff soo verre daervandaan gelegen was, hoe kon dan de Conincq ofte des Compagnies dienaeren kennisse van onse reyse hebben gehadt om dierwegen aen U Excellentie te schryven? Maer hierover heeft gemelte mandoryn een brieff geschreven, welcke degene is die tot U Excellentie handen is gekomen, en in onse tegenwoordicheyt gelesen, als die mede de Tonquinse taele verstaen en weten te spreken, waerin hy den schipper ordonneert, niet dat hy ons naer Holland overvoeren ofte ons derwaerts oversenden, maer alleen dat hy ons uyt Toncquin wegvoere, soodat dese reden, welcke ons dunckt dat U Excellentie beweegt om ons naer Europa te senden, is dat U Excellentie sichselve persuadeert, dat indien wy nae Bantam ofte nae Manielha vrye raaken, naar Toncquin wederkeeren sullen en wederom daar bevonden werdende, gelyck het gebeurlyck is, soo sal de Compagnie eenige moeyelykheden ontmoeten, de Conincq van Toncquin wel dencken konnende, dat hetselve schip ons in dat ryck heeft gelaaten. Indien desen de reden is, die U Excellentie hiertoe beweegt, soo is U Excellentie bedrogen, want eer wy gevangen wierden, soo hadden wy al voorgenomen om uyt Toncquin te vertrecken, en reets van den schipper van 't Frans schip en van de capteyn van de Franse logie oorlof bekomen om ons nae haer boordt te begeven, maar wanneer wy ten huyse van de Franschen optraden om ons geldt tegen silver te verwisselen om op Bantam daaraf te eeten, soo wierden wy gekent en gevangen genomen, en indien U Excellentie ons niet gelooven en wil, soo kan U Excellentie hetselve lightelyck verneemen van alle het Frans scheepsvolcq, welcke alle hieraff getuygen kunnen en, soo wy meynen, vooralsnogh op Bantam syn. Alsoo wy dan voorgenomen hadden om uyt Toncquin te vertrecken, hoe sullen wy nogh weder derwaerts willen keeren, vooral nu, wanneer, indien wy daer wierden gevonden, wy onse hoofden souden moeten verliezen, soodat de Compagnie hierom op Toncquin geen moeylyckheyt staet te vreessen, en doch, indien Uw Excellentie noch desen aengaende iets vreest, soo sullen

wy U Excellentie een schriftelycke verklaeringe geven van dat wy met het Compagniesschip op Batavia syn gearriveert, en wanneer U Excellentie deselve naar Toncquin sal hebben gesonden, soo en kan d'Compagnie aldaar om onsenthalven geen moeylyckheden overcomen, al quamen wy weder op Toncquin, waartoe, gelyck wy geseyt hebben, verre van meyninghe zyn. Dewyle wy dan klaar en oogenschynelyck alle dese redenen voldaan hebben en geene andere dan de boovengemelte syn konnen, soo versoecken wy U Excellentie op het alderinstandelyckste, dat U Excellentie de ordre van ons naar Holland te senden doch gelieven te veranderen, en ons licentieeren naar Bantam te mogen vertrecken, om aldaer tegen onse armoeden eenige remedie te zoeken, totdat de mousson coomen om naer Manielha te vertrecken, waerhenen wy alleen voornemens zyn te reysen. Wy geloven wel dat, indien U Excellentie dese boovengemelte redenen gehoord hadde, soo en soude U Excellentie ons niet gelast hebben om naer Holland te vertrecken, en daerom vertrouwen wy dat, naelst U Excellentie deselve sal hebben gelesen, U Excellentie alsdan onse smeekelingen plaetse sal verlenen, waerover wy U Excellentie voor altyt verplicht sullen blyven. Edoch indien alle dese redenen niettegenstaende U Excellentie ons noch met geweld naar Holland wil versenden, soo versoecken wy dat U Excellentie ons voortaan met wat meerder liefde gelieve te laeten tracteren en van alies wat tot die reyse noodigh is behoorlyck besorgen, alsoo wy seer benodigt zyn al hetwelcke wy in de rolle hiernevens gaande hebben aengeteekent. De Heere bewaeren U Excellenties persoon geluckzalige jaeren.

Heeden 6 Marty van 1681.

(*Onder stont:*)

U Excellenties dienaren, die U Excellenties handen kussen

(*En was geteekent:*)

FRAY JOAN DE AX JONAS *en*

FRAY DIONISIO MORALES.

Volght nu den eysch, door gemelte padres gedaen, hiervoren van gemelt.

Rolle van 't gene wy van doen hebben en versoecken tot de reyse naer Hollandt.

Ons, Doorluchtigste Heer, ontbreekt alles, alsoo de heydenen in Toncquin ons al het onse en ons silver afgenomen hebben, en dienvolgens werden wy gedrongen U Excellentie om hetselve te versoecken, synde het volgende:

4 slaepdeekens en 4 oorkussen voor 't bedde, yder 2 slaepdeekens en 2 oorkussens;

2 Europiaense hoeden, yder een;

2 mutsen om in zee op te setten, yder een;

50 hembden, yder 15, alsoo de reys te lang is en men kan 't goedt altyt niet wassen;

- 30 ganganse onderbroecken, yder 15, om deselve reden;
- 10 paar kousen, yder 5 paar, om deselve reden;
- 6 paar schoenen, yder 3 paar;
- 6 paar muylen, yder 3 paar;
- 6 onderrocken, yder 3.

Wy en hebben geen meerder cleederen dan die wy tegenwoordigh dragen, en deselve soo light en slordich dat se gants niet en deugen, noch tegen de winden noch tegen de koude over zee, en dienvolgens hebben wy van nooden:

- 2 Hollandse laecken klederen om over zee aan te doen, yder een; voor een kleet verstaen wy broek en wambays; noch 2 kustkleeden om in heet weer aen te doen;
- 2 kinioens ofte lange Japanse rocken, om over zee in koudt weer aen te doen, yder een;
- 2 Hollandse swart laeckens kleederen, om daarmede in Holland aen land te gaen, yder een kleet, broeck en wambays;
- 2 stucken swart lindt, yder een;
- 8 dasjen, yder 4;
- 24 kust neusdoecken, yder 12;
- 12 handdoecken ofte witte servetten, om de handen en 't aengesicht te drogen;
- 12 stucken Europaens zeep, om 't goedt als men kan te wassen, yder 6;
- 2 jongens om ons te dienen, yder een, alsoo deselve seer van noden zyn om 't goedt te wassen;
- 2 kleyne kisten met hare sloten om 't goedt te bergen, yder een;
- 4 kammen dun en groot, yder 2, alsoo deselve ofte gebroecken ofte verloren connen werden;
- 4 dichte ofte fyne kammen, yder 2, om deselve reden;
- 2 schaaren, yder een, naelden en gaaren om de gaten van de kousen te stoppen, pampier, inct en pennen.

In vleesdagen versoecken wy dat men ons te eeten geve van 't gene den schipper, stierman en schryver de Vry- en Saturdaghs te eeten gegeven werdt; in de vigilien ofte vastenavonden, quatertempers en andre vastens versoecken wy dat men ons visch en boontjes te eeten geve. Om des morgens te onthysten versoecken wy in ons particulier kamertje te hebben 2 kelders wyn, 4 potten wit busquit en 4 Hollandse kaesen, alsoo wy de zee niet gewent en zyn en hebben van nooden des morgens een weynichje te eeten, als 't geen vastendag en is:

- 2 pond snuyfpolvyt, yder een pond;
- 24 bossen toebacq, yder 12.

Wanneer eenich religieus van Manielha naer Spangie vertreckt, werdt hem cleedingh en onderhout gegeven en daerenboven tweehondert ryxdaelders,

ende alsoo de Compagnie ons met geweld weghsendt, 't is dan oocq reeden ons te geven 't gene men ons in onse landen geeft, en dienvolgens versoecken wy noch 400 ryxdaelders, yder 200, alsoo het gebeuren kan dat het schip buyten Holland overwintere ofte in een vreemd land vervalte, waar wy deselve wel van nooden sullen hebben om onsselve te onderhouden.

Eyndelyck versoecken wy op het schip Sparrewou genaemt te mogen overgaan, en daerin 2 kamerkens, voor yder een. Dit is alles, Doorluchtigste Heer, en noch meer werdt yder religieus die naer Spangien vertreckt op Manielha gegeven.

's Avonts verzeylt vanhier vooraf na Bantam de hoeker de Goutvinck omme de verversinge aen de retourfluyten Geele Beer en Sparrewoude in de Straet Sunda te bestellen, medenemende ten dien eynde een kleen advisje aen den resident Willem Caaff, op heden geteekent, van soodanigen inhoudte als by 't uytgaende brieffboeck kan werden gelesen.

Heden ter ordinarie vergaderinge zyn de rescriptien na Amboina en Cheribon geresumeert en geapprobeert, soodanich als dat by 't resolutieboeck deses casteels nader kan werden beoogt.

15 d°. 's Morgens komt alhier vervolgens mede van Cheribon met eygen volcq en vaertuygen terugge den Crain Panaraga, des Coninx soon van Bima, hebbende aldaer een geruymen tyt onder Crain Bissee geweest en gesorteert en zynde oock tegelyck met denselven vanhier vertrocken, denwelcken 's namiddags met de Macassaarse coninxkinderen en grooten van gemelte Bissee binnen 't casteel verschynt ten huysse van den Ed^{le}. Heere Directeur Generael Spēelman, werdende voorts vandaer door den secretaris der Hooge Regeringe, d'E. Joan van Hoorn, by Zyn Ed^{le}. gebraght om de doot van haeren overleden heere bekend te maeken, en meteenen te versoecken dat het doode lighaem van denselven, 't welcke by provisie ontrent Tanjongpriok, ontrent 1½ à 2 mylen beoosten dese stadt, ter aarde bestelt staat te werden, door haer naar Macassar mogte overgebracht en aldaer by de oudē Macassaarse Coningen zyne voorvaderen begraven werden, waarop haer voor dees tyt ten antwoorde is toegepast, dat daerop gelet en gedelibereert soude werden, en zyn zy wyders tot dese begraffenisse van hem Bissee ontrent Tanjongpriock met eenige goederen en penningen van Compagnieswegen geadsisteert.

's Namiddaghs verseyt vanhier voor de laaste besendinge naar Amboina de fluyt Spanbroeck met een missive en verdere nodige bylagen aen den heer gouverneur Robbert de Vick en den raat ten casteele Victoria, van Haer Ed^{le}. op gisteren geteekent, wesende de copie der missive oock noch in een apart pacquet gesloten, omme naer Banda voortgesonden te werden en tot communicatie en naeregte voor den E. Willem van Zyl en raat aldaar mede te dienen, behelsende voorts soodanige ordres en consideratien als by 't affgaende brieffboeck in 't breede staet aengehaelt; hebbende voorts gemelte fluyt tot inladinge voor die provintie affgevoert het volgende:

170 lasten rys;

2 leggers seck;

1 legger France wyn:

100 paren Jappance cattoene kousen, voorts noch eenige medicamenten, bedragende tesamen met de ongelden een somma van / 5859:16:5.

's Namiddags gaet naer Cheribon 't jaghje de Snauw met eenige provisien voor die besettinge en omme te dienen tot transport van den E. Jacob van Dyck na herwaerts, medenemende een missive aen denselven, welckers duplicata per een inlants vaartuygh met den Macassaersen sergeant Mantoe van Dain Mataros volck alsnu mede nogmalen wert voortgesonden, zynde van soodanigen inhoud en ordre als by 't affgaende brieffboeck staet geëxpresseert.

16 d°. 's Namiddags komt 't jaght de Zyp nevens de chialoupen 't Casteel Batavia en Vlieger mitsgaders 't fregatje de Cater weder uyt de Straat van 't cruysen op seeker Chinese jonck alhier terugge, hebbende niets konnen opdoen en oock geen voorvallen gehad of iets remarquabels vernomen.

17 d°. 's Nademiddags wert ons per vrymansvaertuygh van Jacobus Permeyn van Tegaal toegebracht een briefje, door de residenten Thomas Grimmel en Aernout Grevinck aen Haer Ed^l. geschreven in dato 11 deser, verselt met eenige bylaagjens en van advis:

dat des Sousouhounangs Javanen volgens ontfangen berigt van Japara door Pougat en Namroet in seekere attacque uyt het velt waeren geslagen en na Wattas hun retrait hadden moeten nemen, ten meerendeele veroorsaekt door 50 Bagilleense mantrys, die in 't heetste van de actie 't rockje omgekeert en wederom den vyandt toegevallen waeren etc^a., van welck voorval ons apparent in korten van Japara selff nader berigt staat toe te comen;

ontrent Sourabaya hadden eenige van de onse, de vyandelycke Balanbargers vervolgende en in een mouras door deselve geattacqueert en van de Javanen verlaten zynde, in de eerste furie 5 Nederlanders verloren, daaronder den lieutenant Otto Kreeft, dogh echter den vyandt die kanse dier genoeg gestaen, gelyck sulx in 't aenkomend brieffboek onder 't quartier Japara kan werden gelesen.

Crain Bisse, gewesen Conineq van Goa, kort nae zyn aenkomste op den 14 deser van Cheribon alhier overleden zynde, soo wert 't lyck van denselven op de Macassaerse wyse ten overstaan van d'E. Ockersze, sabandar, en den capteyn Jan Francen en capteyn der Maleyers in geleyde van des overledens weduwe, alle Macassaerse Coninxkinderen en verdere groten eenige 100 sterck van hier nae Tanjongpriok gebracht en aldaer by provisie begraven, werdende in 't uytvaeren van dese revier den overleden 7 canonschooten ter eeren losgebrant van de zeepunten deses casteels.

18 d°. 's Namiddags vertrecquen alsnu eerst de hoofden Wangsa Naya en Sarantacka met haer gevolg (waervan hieryooren op den 8 en 9 deser aengeroert zy) over Tanjongpoera te lande weder na de Craoangse bovenlanden, en met en nevens deselve dry onser Balyse officieren omme de Goedoegoedese en andere onder haer zynde weggelopene Balyers etc^a. volgens haer voorgeven herwaerts over te brengen, werdende geciteerde hoofden medegegeven een dupplicaatbriefje, aen den vaandrigh Jan Bervelt tot Tanjongpoera voornoemt in dato 10 deser geschreven

en 2 daegen daeraen reets per een inlants vaertuygh vooraf derwaerts gegaen, gelyck onder dien datum in desen te beoogen zy.

Heden ter ordinarie vergaderinge zyn geresumeert eenige af te gaene brieven naar Palembangh, Japara, Macassar en Ternaten, item daerbesyden aen de Coningen van Tidor en Batchian als de instructie voor de twee laaste retourfluyten, Geele Beer en Sparrewoude, dewelcke de Caep voorby 't zy 't Canael ⁽¹⁾ deur oftewel agter Engelant om, na de tyt sulx komt te vereysschen, na 't vaderlant sullen mogen seylen.

En is doen voorts aen Elizabeth Vegnerus, weduwe van den coopman en gewesen guarnisoenboeckhouder Pieter Roemer, geaccordeert het beneficie van repudium des boedels met committimus aen den Raat van Justitie.

Voorts is nogh op de ingediende rapporten van de berghmeesters François Bilandre en Jacobus van Aghterbergh en 't gearresteerde deswegen van den 10 en 11 deser goet geagt, den eersten, Bilandre, volgens zyn verclaerde bereytwilligheyt na 't vaderlant te laeten voortgaen omme de Heeren Meesters persoonlyck nader mondelingh berigt van zyn verrigten en bevindinge der Westcustgoutmynen te doen, en denselven geduurende de reyse met fatsoen te doen defroeyereen en met eenige provisien te versorgen, dogh den anderen, Jacobus van Aghterbergh, op syn versoeck voor dit jaer hier nogh te laeten verblyven, mits alleen maer zyn gagie van negentigh guldens sal genieten, sonder meer, gelyck hy sigh daarmede oock tevreden getoont heeft te zullen zyn.

Wyders is wegens den commandeur Melchior Hurdt (jongst door den E. commissaris Laurens Pit over eenige suspecte handelingen van Sumatra's Westcust opgesonden) op sekere zyn ingedient versoeckschrift alsulx geresolveert en zyn saaken noch in suspens gehouden, als by 't resolutieboek in 't breede staet geëxtendeert.

19 d^e. 's Namiddags verzeylt uyt dese rbeede naar Palembangh de fluyt Saxenburgh ledigh, dogh met een santballast om ablaer tot verhooging van de gront daer onse logie op staet te dienen, medenemende een missive met eenige documenten aen de p^{te}. residenten Pieter van der Veste en Willem Sabelaer, op heden van Haer Ed^s. geteekent en van soodanigen teneur als by 't affgaende briefboek staet geëxprimeert.

Kort daeraan vertreckt oock de chialoup Malacca van hier naar Ternaten, te weten over Japara en Macassar, sullende op Japara een lading zout voor Ternaten innemen en medenemende drie missives, d'eerste aen den oppercoopman Cornelis Bartelsze en raat tot Japara, de tweede aen den heer president Jacob Cops en raet ten castele Rotterdam op Macassar en de derde aen den heer gouverneur Robbert Patbrugge en raat ten castele Orangie in Ternaten, alle van Haer Ed^s. op gisteren geteekent, mitsgaders oock nogh by de Ternataense schrifturen twee briefjens in 't Maleys en Duyts, aen de Coningen van Tidoor en Batchian geaddressceert, alle van soodanigen extensie en inhoud en verselt met sulcke bylaegen als by 't uytgaende briefboek en verbaal staat te beoogen, mitsgaders de twee briefjens aen de Coningen voormelt als hieronder breder magh blycken, en eerst die aen den Conineq van Tidoor.

(¹) Er staat: *Canael*.

Missive van Haer Ed^l. aen den Paducca Siry Sultan Sayfoedin,
Conincq van Tidoor.

Desen brieff comt van den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en alle de Raaden van India uyt een suyver en oprecht herte aen den Paducca Siry Sulthan Sayfoedin, Conincq van Tidor mitsgaders veele andere landen en eylanden oostwaert van Malucco gelegen, welcke door hem met wysheyt seer verstandelyck geregeert werden tot zyne onsterffelycke glorie, die van geslaghte tot geslaghte duuren moet, en wien Godt almaghtigh nogh veele jaeren gesontheit met voorspoet en vrede hier op der aarden verlenen wil, amen.

Nae hetwelcke soo maecken den Gouverneur Generael en Raeden van India door desen bekend, dat zy den brieff, die Uwe Hoogheyt aen haer gesonden heeft, met goede genegentheyt en eerbewys ontfangen hebben door handen van onse gecommitteerden, den majoor Sainct Martin, d'oppercooplyden Cornelis van der Duyn en Jacobus de Gheyn, die ons van alles hebben gerapporteert, en getoont hoeveele meeyten door haer aangewent zy geweest den tyt van twee maanden langh voor Jelolo om de Ternatanen te exhorteren en vermanen tot vrede en vernieuwinge van de vrunt- en bontgenootschap met d'E. Compagnie, alles op den ouden voet sonder veranderinge, met vergevinge en vergetinge van alle de gepasseerde ongelycken, die de E. Compagnie door desen haeren affval geschiet was, onder crachtige betuyginge, zoo zy de aanbiedinge quamen te weygeren en te versmaden, dat niet wy maer zy de schult souden moeten dragen van al het quaet dat daerop te volgen stont, gelyck oock Uwe Hoogheyt niet naegelaeten heeft even datselve door zyne brieven en affgesondene mede te doen, dogh welcke goetheden en bewysen van genegentheyt en zorge voor de behoudnisse en welvaeren van het Ternataense ryck niet met allen hadden connen winnen op die gemoederen van dien Conincq en zyne quade raatgevers, maer dat sulx alles meer door hun bespot als g'eert ofte in aghtinge genomen wierd, waerdoor dan onsen gouverneur en gecommitteerdens beraden zyn geworden, naedat zy alles aen Uwe Hoogheyt tevooren hadden bekendgemaect, de voornoemde Ternatanen in haere firtresse en nieuwgemaekte paggers met Compagnies wapenen aen te tasten, gelyck oocq geschiet is en zy alle tesaemen uyt haere vastigheden gejaeght en op de vlugt gedreven zyn, agterlatende al 't geschut, vaartuygen en andere middelen tot hunne bescherminge noodigh, ende hebben den gouverneur nevens onse gecommitt. oock te kennen gegeven, dat Uwe Hoogheyt zyne corcorren en volck tot hulp van d'onse mede derwaerts affgesonden heeft onder het bevel van Uwe Hoogheys soon Keay Chily Cram alsoock Uwe Hoogheys broeder Goranjaja en capteyn Laut, ende dat in navolginge en voldoeninge van het bontgenootschap, 't welck tussehen Uw Hoogheyt en d'E. Compagnie besloten en vastgemaect is, soodat den Gouverneur Generael ende Raeden van India

niet en kunnen nalaten te betuygen een goet genoeg te hebben in Uw Hoogheys oprechte intentie om het verbont te onderhouden en geensints te verbreeken, gelyck de Ternatanen tot haer eygen schande en groote schaede sulx hebben ondernomen, maer zyn evenwel enigsints verwondert over dat Uwe Hoogheyt de Macquianders en Ternatanen, die tot hem nae Tidor waeren overgelopen, op den eysch en vriendelycke recommendatie van den gouverneur en gecommittcerden aen deselve niet hebben overgelevert om hun onder Compagnies bescherminge op haere voorige woonplaetsen soo in Ternaten ofte op Maleyo als tot Macquian met vrede neder te stellen en alsoo aen het Ternaetse ryck weder een begin van gedaente te geven, om mettertyt meer andere vrymoedigh te maeken dat se haer mede van de trouwloose bontbreeckers mochten afscheyden en gelyck als onder de vleugelen van d'E. Compagnie comen schuylen, waerinne Uwe Hoogheyt nu belet geeft en deselve ophoud, 't welck den Gouverneur Generael ende Raaden van India niet verwaght hadden, omdat, geheel Ternaten verstroyd zynde, nu geensints in opmerckinge comen ofte met de reeden bestaen kan, 't geen Uw Hoogheyt met den Conincq Mandarsaha versproocken en geaccordeert heeft aengaende het over en weder lopen van wedersyts onderdaenen in tyde van vrede, daer het nu een andere tyt en een andere gelegentheyt heeft, want zy gewaerschouwt zyn dat alle degeene, die onder den oorlogh tot d'E. Compagnie overcomen, in bescherminge sullen aengenomen werden, niettegenstaende zy oock veel en swaerlyck moghten hebben misdaen. Daerom versoecken den Gouverneur Generael ende Raaden van India vriendelyck aen Uwe Hoogheyt, dat geene van de onderdaenen der Ternaetse croon, hetzy Macquianders off andere, beliest op te houden, maer deselve te laeten volgen ter plaetse en soodanig als voor het gemeene beste by den gouverneur en commandeur met Uwe Hoogheyt sal goetgevonden werden, mogende de Macquianders sonder eenige vreese voor quaede ontmoetinge wel weder op haer eylant gaan woonen, alswanneer den gouverneur en commandeur last hebben om daer weder in de fortresse eenige soldaten te leggen tot haerder bescherminge, gelyck de andere Ternatanen en Gilolesen onder ons casteel op Maleyo hun oock sonder becommeringe connen nederstellen, ende sullen wy dan niet naelaeten voor toecomende sorge te draegen, wanneer Ternaten weder met d'E. Compagnie g'accordeert en alles op de voorige wyze herstelt sal wesen, dat die volckeren, welcke eerst tot ons mogten gecomen zyn, daerover geen het alderminste leet, schaede ofte verwyf aengedaen werde, ende waervoor den Gouverneur Generael ende Raaden van India beloven borge te blyven, zynde de meyninge van den Gouverneur Generael en Raaden dat er over de voornoemde volckeren vooreerst bequaeme hoofden sullen mogen werden gestelt, tottertyt dat alles absoluyt en in volle ordre ofte stant van regeringe te brengen sal zyn, gelyck aen den gouverneur en commandeur mitsgaders den raet tot Maleyo geschreven is.

Den Gouverneur Generael ende Raaden van India is mede te kennen

gegeven hoe Uwe Hoogheyt, aengenomen hebbende te onderstaen om de Macquianders, die doentertyt tot Toseho onthieuwen, te verwilligen dat se op 't eylant Macquian weder souden gaan woonen, deselve aldaer niet hadden gevonden, maer dat zy weggevlugt waeren mitsgaders 't canon in 't zant begraeven en die plaetse verlaten hadden, ende dat Uwe Hoogheyt alsdoen deselve lantstreecke onder hem in besettinge hadde genomen als een winste van de Ternataunen, gelyck den Ternataensen Conincq Hamdsiu eertyts deselve met Compagnies hulp, doen Tidor met Ternaten en d'E. Compagnie in oorlogh was, den Conincq Zaydt, Uw Hoogheys voorsaet, afgenomen heeft, ende wederom Uw Hoogheyt versogt het voorsz. Toseho als zyn erfflant te mogen behouden, sonder dat d'E. Compagnie 't selve onder haer trecken wilde, echter onder conditie, wanneer het vrede met Ternaten quam te werden, daarvan alsdan weder affstant te sullen doen, waerop den Gouverneur Generael en Raaden van India oock haere gedaghten hebben laten gaen, namentlyck eerst over de besittinge, gelyck als Uwe Hoogheyt die nu onder hem genomen heeft, en off die met het recht, dat onder alle Coningen boven 's wints gebruycklyck is, overeencomt, soo is by deselve eenparigh geoordeelt dat de besendinge, die Uwe Hoogheyt vanwegen onse Regeringe in Maleyo na Toseho heeft gedaen, voor geen overwinninge kan verstaen werden, behalven dat Uwe Hoogheyt voor sighselven off zyn ryck geen oorlogh heeft met de Ternatanen eygentlyck, maer d'onse volgens plicht van 't bontgenootschap met d'E. Compagnie en op de begeerte van den gouverneur en gecommiteerde geholpen heeft, soodat sulcke lande, als se al met den swaerde gewonnen waeren, niet aan den heer die hulpe zend maer aan degeene die se eyscht ofte versoeckt moeten vervallen, tenzy van tevooren anders gedwongen hadden geweest, dat hier niet geschiet is, maer zynde selfs Uw Hoogheyt eenelyck versogt als middelaer de Macquianders te schicken en gewilligh te maeken om nae haere oorspronckelycke plaetse, te weten 't eylant Macquian, te vertrecken. Oocq weet Uw Hoogheyt dat soowel de Ternaetse als andere Molucse landen, zedert dat er vrede tusschen de drie Molucse Coningen door d'E. Compagnie gemaekt is, deselve haere bescherminge opgedraegen zyn, en daerom geensints toestaen kan, dat d'een des anders landen ofte dorpen met geweld souden aen sigh trecken. Ende wat aengaet de tweede reeden, die Uwe Hoogheyt tegen de gecommiteerde heeren Jacob Lobs en Cornelis van der Duyn gebruyckt heeft om de aenvaerdinge van Toseho goet te maeken, naementlyck dat het een regt van erffnisse soude zyn, daerop sal Uw Hoogheyt believen te weten, dat die erffnis met de voorsz. algemene opdracht der Moluxe landen onder Compagnies protectie t'eenemael uytgestorven is, maer d'oude historien en levendige getuygen sullen oock kunnen verclaeren dat Toseho de Ternataense croon toebehoort heeft met de landen daeronder gehoord hebbende, als naemlyck Weda, Cole, Wale, Wastoero en Fidy, aleer deselve door de Tidoresen de voorsz. croon in den oorlogh afgenomen zyn, waervan zedert (als vooren

geseght) Toseho onder Conincq Hamdsa wedergewonnen is, sulx dat Toseho alsnogh moet blyven onder de bewaringe van d'E. Compagnie. Evenwel laten den Gouverneur Generael en Raaden van India aen 't goetvinden van den gouverneur en commandeur als den verderen raat op Maleyo verblyven off het nodigh zy dat d'E. Compagnie aldaer besettinge in dese tyt houden zal ofte niet.

Wat nu wyders nog belangt den gevlugten Ternataensen Conincq Amsterdam, zyne grooten en onderdanen en wat verders tegen deselve sal gedaen werden, daerop hebben den Gouverneur Generael ende Raaden van India goetgevonden en besloten haer altesamen, soolange zy van selfs niet wederkeeren en om vrede versoecken, met den oorlogh overal, 'tzy in Amboina ofte Halamahera, Cauwa ofte waer deselve bevonden werden hun te onthouden na uysterste vermogen te vervolgen en straffen. tot welcken eynde weder opnieuw 3 groote scheepen, 5 jagten en 3 chialoupen nae Amboina gesonden zyn met 10 compagnien soldaten en goede officieren om gebruyckt te werden daer zy van nooden sullen wesen, sonder weder te keeren voor en aleer alles volbragt is, ende sullen wy van Uwe Hoogheys goede meyninge en getrouwe hulpe noch blyven verwaghten 't geene eenigsints tot herstellinge van de ruste der Moluccos dienen kan, en by den gouverneur en commandeur als den verderen raad tot Maleyo nodigh zal g'oordeelt werden, om UE. Hoogheyt indertyt voor te draegen en versoecken.

Den Gouverneur Generael ende Raaden van India hebbende mede een goet behagen geschept in Uw Hoogheys voornemen om de Papoese roovers die Compagnies onderdanen in Amboina en op Ceran gerooft en vervoert hebben, te straffen, alsoo Uwe Hoogheyt volgens rapport der gecommiteerdens besigh was na deselve ondersoek te doen, dienende vooral gesorcht dat de weggevoerde gevangens door haer aengewesen en weder in onse handen gestelt werden.

De geschencken, die Uwe Mayesteyt Paducca Siry Sultan gesonden heeft, zyn door den Gouverneur Generael en Raaden van India met genegentheyt wel ontfangen en seggen daervoor uyt een suyver herte danck, met versoeck dat Uwe Hoogheyt weder soodanigh belieft aen te neemen 't gene hieronder volgt, namentlyck:

- 10 @ goude moirha;
- 8 — fyn rood schairlaeken;
- 2 silvere en } alegias;
- 2 goude.... }
- 8 fyne bethilles Ternatanes;
- 1 cass Persiaense weyn;
- 1 cas roosewaeter;
- 4 dubbelte Bengaelse armosynen.

Den Gouverneur Generael ende de Raaden van India maecken by desen Paducca Siry Sultan bekend dat hy syne brieven aen den Gouverneur

Generael ende de Raaden van India niet meer en believe te schryven in de Tidorese taal maer in goed duydyck Maleyts en met ronde duydeleycke woorden, anders kan het hier niet wel getranslateert en oock beswaerlyck verstaen werden; daerom was het beter dat de brieven ginder meteen getranslateert wierden om alhier Paducca Siry Sulthans meening te beter te begrypen, dogh dit stellen wy in Paducca Siry Sulthans believen.

Geschreven in 't Casteel op Batavia den 11 dagh van de maant Maert in 'tjaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyde stont Comp^e. zegel in rooden lacke gedruckt, daaronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{ls}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nu de missive, van Haer Ed^{ls}. aen den Conineq van Batchian geschreven.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en alle de Raaden van India senden desen brieff aen Paducca Siry Sultan Alawadin, Conineq van Batchian, die God de Heere wil geven een lang leven en voorspoet op deser aerden.

Den brieff, welke Paducca Siry Sultan Alawadin aen den Gouverneur Generael en Raaden van India laatst door handen van den majoor St. Martin gesonden heeft, is met deselve eere en goede genegentheyt als van outs ontfangen, dogh heb daeruyt met verwonderinge gelesen Uw Hoogheyts misnoegen op onsen gouverneur in Molucco Robertus Padtbrugge over het omkappen van de clappusboomen, die in en by de negory (Uw Hoogheyts woonplaetse) stonden, 't welck geschiet is, soools wy verstaen hebben, doordien deselve boomen het uytzicht van 't fort quamen te benemen, alsoo men doenmaels niet en wist wat de vyandige Ternatauen ofte Macquianders soude zoeken in 't werck te stellen om ons volcq den uyt- en ingang te beletten. Den Gouverneur Generael ende Raaden van India konnen niet begrypen waerom UE. Hoogheyd dit voor soo qualyck gedaen opneemt en wat reden daer zyn om soo sterck over die clappusboomen te klaegen, dewyle Uw Hoogheyd meer landt en vrugten heeft als menschen, die deselve kunnen nuttigen en vertieren, en daerom dunckt haer dat die klaghten niet recht zyn, dewyle het ten besten geschiet is. Evenwel stellen het in 't goetvinden van den gouverneur omme daervoor iets te betaelen na redelyckheyt en meer niet. Verders wat belangt 't eylandt Oeby met de andere byggelegte eylandtjes, daervoor heeft den Gouverneur Generael en Raaden van India over 2 jaeren, hoorende dat Uw Hoogheyd genegen was die aan de Compagnie aff te staen, aan den gouverneur Padtbrugge belast

met Uwe Hoogheyt daerinne te accorderen tot 500 rd^s., mits dat daeronder oock souden begrepen zyn de 80 rd^s. ofte 100 ligte realen, wegens de nagelen van outs bedongen, of soo Uwe Hoogheyt deselve eylanden liever aen sigh wilde behouden als voor die prys afstaen, dat het haer eveneens soude zyn, omdat zy voor d'E. Compagnie geen profyt daeruyt weten te trecken. Nu verstaen zy dat den gouverneur aen Uwe Hoogheyt 700 rd^s. geboden heeft, schryvende dat hy sulx gedaen hadde op hoope van Uw Hoogheyt eenmael vernoegeen te mogen geven, en daerdoor al dat geduyrigh klaegen en onder anderen mede van de clappusboomen te overwinnen, maer den Gouverneur Generael en Raaden van India, die Uwe Hoogheyt wel een goet en genegen herte toedragen, sien tot verwonderinge, dat hoe d'aenbiedingen meerder zyn, hoe d'eyschen grooter werden. Indien Uwe Hoogheyt begeert de voornoemde ledige eylanden voor sigh te blyven houden, dat sal oock aengenaem zyn; andersints, soo Uwe Hoogheyt genegen is alsmede Uwe Hoogheys Bobatos, deselve aen d'E. Compagnie over te geven en met onsen gouverneur daerinne accorderen kunt, dan sullen den Gouverneur Generael en Raaden van India om Uwe Hoogheyt te helpen sulx approberen, maer soo daer weder gesproocken komt te werden van het volcq in Hatuwe, daer soo dickwils van gesproocken en veel moeyte om gedaen is, hoewel deselve noyt onder Batchian gestaen hebben, gelyck daeraf nimmermeer eenigh blyck getoont kan werden, ofte van de clappusboomen, soo sal den Gouverneur Generael en Raaden van India gheen coop kunnen toestaen, maer alles op den ouden voet gelasten voort te laeten loopen; ofte indien het gebeurt dat d'E. Compagnie de 5 eylanden comt te coopen, soo sullen evenwel de Batchianders, hoe dickwils zy het begeren, haeren cost ofte benodigheyt op en aen deselve mogen soecken, wanneer slegs een briefjen van den sergeant off opperhoofd, in 't fort Barnevelt commanderende, eyschten om aen den resident tot Oeby verthoont te werden; zynde inmiddels aengenaem geweest dat Uw Hoogheyt met zyn volcq weder en al 3 daegen voor de komste van onsen majoor St. Martin by 't fort was comen woonen, omdat daer beter als buytenaf beschermt connen werden tegens alle vyandige menschen, welcke wy nu belast hebben op alle plaetsen, 't zy in Amboina, Molucco ofte waer zy mogten schuylen te vervolgen en straffen, uytgenomen die van selfs haer onder des Compagnies bescherminge comen te begeven, welckers misdaden sullen vergeven zyn, en anders niet, wesende reets daertoe opnieuws weder 2 scheepen na Ternaten en nogh 5 scheepen nevens 5 sloepen na Ambon vertrocken met 10 compagnien soldaten en officieren (behalven het bootsvolck), die niet sullen mogen wederkeeren voordat alles volbracht is. Evenwel sal het den Gouverneur Generael en Raaden van India aengenaem zyn, indien Uwe Hoogheyt de Macquianders, die aen d'oostzyde van Batchian in de Straet Patientie haer nedergesteld hebben, kunnen bewegen dat zy weder na 't eylant Macquian keeren, om aldaer in vrede onder Compagnies bescherminge te woonen, dogh soo sy niet willen luysteren en Uw Hoogheys

volck eenigh leet komen aen te doen ofte qualyck te bejegenen, soo dood se vryelyck of, indien niet maghtigh zyt, waarschouwt den sergeant, want hy heeft ordre om met syn soldaten den Conincq alsoock zyne grooten en onderdanen te beschermen en by te staen.

Den Gouverneur Generael heeft met genegentheyt ontfangen den jongen, die door Uwe Hoogheyd tot schenckagie gesonden is, en send nu weder tot teycken van een opregt herte de navolgende goederen, in vertrouwen dat deselve soodanigh sullen aengesien en ontfangen werden, als:

- 1 cas rosewaeter;
- 1 silvere en } alegia;
- 1 goude . . }
- 4 fyne bethilles Ternatanes;
- 6 dubbelde armosynen;
- 2 fyne moerissen.

De metale bas is nogh niet vergoten connen werden, maar sal naar desen volgen, eynde.

Geschreven in 't Casteel tot Batavia op Jaccatra den 11 dagh van de maent Maert in 't jaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteeckent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyde stont Comp^r. zegel in rooden lacke gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{ls}.

(Was geteeckent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Tegen den avont erlangen per Javaans vaertuygh van Bantam met 2000 potten witcalck, kostende / 125: — : 8, een missive, door den resident Willem Caeff op gisteren aen Haer Ed^{ls}. gecarteert, behelsende hoe den resident, verscheyde maalen getragt hebbende om den Engelsen agent Boeyer wegens het beantwoorden op 't overgesonden protest te spreeken, sulcx niet hadde konnen obtineren overmits des agents impotentheyd ende het affdepescheren van hun schip de Societeyt item de aenkomste van de Barnadiston; dogh was S^r. Caeff van terzyden beright, dat voorsz. protest met de Nathaniel al nae Engelant versouden ende den Engelsen agent niet van meeninge soude syn daerop in geschrifte te antwoorden, en om aangaende de 13 weghgevoerde Nederlanders met gemelte Nathaniel volgens Haer Ed^{ls}. ordre eenige bewysen te doen beleggen, daertoe sagh men gheen kans, aengesien hem sulx door die eygen natie maer in confidentie bekend waere gemaekt, dewelcke buyten twyffel geen verclaringe dierwegen souden willen passeeren, niettegenstaende eghter die luyden wel inderdaet weghgevoert waeren;

wegens den weghgelopen stierman Pieter Ente en een matroos van de hoecker de Goutvinck item nogh een fugativen soldaet, genaemt Cantin Mobcan, had men

Keey Aria Mongonsadana nader over aengesprooken dogh gheen goet bescheyt becomen, seggende verwondert te wesen dat de Nederlanders weghlieden en dat het met de slaven een andere saek was, als die sulx om haer vryheyt te krygen deden, en dierglycke frivole praetjens meer etc^a., die blycken genoegh waeren, dat hy ons maer met woorden sogte te paayen sonder 't restitueren de weggelopen Nederlanders verder te willen behertigen etc^a., niettegenstaende men hem genoegsaem konde aanwysen waer se haer onthielden;

voorts had den resident aen gemelten Mongonsadana bekentgemaect Haer Ed^{ls}. licentie om een persoon volgens zyn voorstel aen de boom alhier te mogen houden, maer dat oock meteenen, aengesien de meeste slaven over Tangerangh vlugteden en vervoert wierden, al soowel en nodiger soude wesen, dat tot Tangerangh oock een soodanigen persoon van zyneantwegen wierde gehouden, 't welck hy aennam den Conincq bekent te maeken en binnen weynige dagen ymant tendieneynde naar Batavia te sullen stieren, die Haer Ed^{ls}. meteenen soude versoecken om een sloep oock omtrent Bantam ten selven fine te willen houden;

wegens de onredelyckheyt der 100 rd^s., voor de seven matrosen van de sloep de Winthout betaelt, had men Mongonsadana almede nader aengesprooken dogh niet anders ten antwoord gekregen dan dat, ingevalle die Toelongsbauwers voor 't bergen dier luyden soo niet betaelt waeren, zy in 'taenstaende niemant van d'onse meer soudén willen helpen, temeer haer nog door die luyden eerst voor yder 30 rd^s. schriftelyck beloofd was te geven, dat hy egter nu nae zyn voorgeven in 't geheel seer civiel en op maar 100 rd^s. hadde gebragt;

van den inhoud der brieven, door den ouden en jongen Sultan aen den Conincq van Engelant en derselver Oost-Indische Compagnie geschreven, had men niets naders als alreede geadviseert was, konnen te weten krygen;

den Deensen agent Pauly was Haer Ed^{ls}. consent om eenige vaartuygen nae Java's Oostcust sonder amphioen en cleeden tot inninge zyner uytstaende schulden te mogen senden bekentgemaect, en soomede Haer Ed^{ls}. aanbiedinge om een persoon ten dien fine met Compagnies schepen derwarts te connen bestellen, en voor welke presentatie hy danckbaer bleeff en geseght had sich op te sullen beraden;

de saeken aen het Bantamse hof begonnen alweder wat verwert uyt te sien, hebbende den jongen Conincq nu 8 à 9 daegen geleden zyn oom, den Pangeran Coulough, uyt de stadt gebannen en al zyn volcq afgenomen, waerover den ouden Conincq soo gebelgt scheen geweest, dat hy de gegeven incomsten van Bantam aen zyn soon de jonge Conincq wederg'eyst en den geheelen peperhandel als de incomsten van de boom en daerenboven nogh een somma gelts van denselven begeert hadde etc^a., waerover den jongen Conincq aen onsen resident self sijn beklagt hadde, met byvoeginge dat zyn vader wel bewust was, hoeveel hy alle maanden tot het bouwen van zyn casteel quam te benodigen, daer integendeel de vaeder de andere Princen, zyn broeders, veel gegeven maer sulx noyt wederg'eyscht had, en veele diergelycke discoursen meer, waermede den jongen Sultan syn misnoegen tegens zyn heer vader te kennen gaff, inwylen te dierselver tyt aen Keey Aria Mongonsadana, daer mede present, vragende off den eysch uyt Engelant al gereet was, en off er nogh yets

aen ontbrack; waerop dien Conincq tot twee distincte malen gerepliceert hadde, niet anders te willen hebben als geschut, musquetsegels, kruyt etc., ammunitie van oorlogh en anders niet;

voorts had den ouden Conincq aen den jongen doen versoecken, den Pangeran Coulong als een zyner outste oomen en een vrunt van Pangeran Ardy in 't geheel niet te willen verstoten, waerop den Sultan zyn vader wat te bars geantwoort hebbende, had sulx het hooft van dien ouden, na men rugte, soodanigh aen het hollen gebragt, dat in dese reden uytgespat soude zyn om Batavia nu t'eenemael te willen beoorlogen, en liever te sterven dan langer in sulcken ongerustheyt te leven, 't welck den jongen Sultan in syn vaders believen soude hebben gestelt, dogh byaldien hy nogh 7 maande wilde wagten, tottet beloofde succurs uyt Engelant voor hun aenquam, soo soude hy zyn vader daerin en tegens ons willen helpen en bystaen;

het vertreck der Siamse ambassadeurs. hiervoren dickwyls van gesproocken, was nogh totte komste van een Frans schip uyt Souratta uytgesteld, als zynde de Voiltour tot de reyse naar Vranckryck onbequaam geoordeelt, werdende de geschencken dier Siamse gesanten nu maer op 10 duysent in plaets van de voorhenen gerugte 40 duysent realen geacstimeert en dat die tot geen ander eynde overgingen als om den Conincq van Vranckryck en paus van Romen te begroeten;

met het Engels schip de Barnadiston, uyt Engelant gecomen, had men niet veel nieuws uyt Europa vernomen, als dat den Hartogh van Jorck (volgens die vrunden haer seggen) binnen Londen gevangen sat en datter 12 schepen kort nae haer vertreck naer Oost India stinden over te komen, en die men presumeerde door den Brandeburger geëquippeert waren om hier in India te rooven, sullende deselve bestaen in 6 capers, 5 ten handel en 3 met victualien als ammonitie van oorlogh etc., welckers admirael 48 stucken en 500 man soude voeren;

vorders wasset in Europa overal nogh vrede, dogh die van Engelant hielden 30 oorlogsschepen vaerdigh en van gelycken mede onsen staat; den Conincq van Vranckryck hadde zyne guarnisoenen doen verdubbelen ende wel 250 duysent mannen in de wapenen, sonder dat men nogh wist op wien het dien Vorst gemunt mogte hebben.

Met geciteerde Javaans vaartuygh wiert ons mede over Bantam toegebragt een briefje van de opperhoofden van 't jacht Naaldwyck, komende uyt het vaderlant, van omtrent Dwars-in-de-wegh aen Haer Ed^l. geschreven tot bekendmaeking van haere komste in de Straat en dat se primo Juny des voorleden jaers 1680 in compagnie der scheepen de Craanvogel en Meerl voor Amsterdam en America voor Hoorn uyt Texel waeren geseylt en eerst den 6 December aen de Caep gearriveert, vanwaer se den 19 derselver maant December in compagnie van 't jaghje de Craanvogel weder na herwaerts gestevent waeren etc., gelyck dan oock op

20 d^o. voormiddags den schipper van gemelte jaghje Naaltwyck met des Compagnies papieren hier aen lant vooraff verschynt, die bevonden zyn te bestaen eenlyck in een dubbelt briefje, van d'Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam aen de Hooge Regeeringe van India geschreven dato 29 April 1680 (waervan de

originele reets op den 17 en 27 November passado per de schepen Africa en Hellevoetsluys is ontfangen en onder dien datum in 't affgeleyde daghregister aengeteekent) zynde dese brieff nu noch verselt met verscheyde andere dubbelde papieren en documenten, doch buyten de facturen van 't ingelade carguasoen egeene die van eenige emporte bevonden of nodigh hier aen te teekenen zyn, sooals dat by de aenkomende vaderlandse brieffboeken en registers nader moge blycken, dogh is besyden dese vaderlandse geschriften hiermede oock erlanght een missive, van den commandeur Symon van der Stell en den raat aen Caep de Goede Hoop naar herwaerts geschreven den 18 December des voorleden jaers, behelsende onder anderen dat het schip America den 9 dier maant in de Saldanhabay in tamelycke constitutie was koomen aen te landen, hebbende all 24 man door sterfte verlooren en daeronder den schipper Pieter Hasius, behalven dat het bovendien nogh met veele siecken was belemmert etc^a;

met den landbouw ging het byna aen de Caep nu na wensch, en stont het gesaeyde kôorn schoon te velde, belovende een goeden oegst, indien het voor de schrale Z. O. winden bevryt mogte blyven, gelyck sulx en 't verdere uyt dien oirt breeder in 't aenkomend brieffboek en verbaal onder 't Caapse quartier staat te beoogen.

Desen morgen, nadat de voorsz. patriase en Caepse brieven waren geresumeert, zyn alsdoen wyders by Haer Ed^{is}. ter extraordinaire vergaderinge getekent de beraamde instructien tot naregt voor de 2 nu eersdaegs af te zeylen laeste retourfluyten Geele Beer en Sparrewoude, soodanigh die aan de schippers zullen ter hant gestelt en oock by 't patrias uytgaende brieffboek ingeschreven werden.

Aengesien de Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter vergaderinge van 17^{en} by Haer Ed^{is}. missive de dato des verjangen jaers aen dese Hooge Regeringe van India hebben gelieven aan te schryven dat de snaphaenroers of musquetten met snaphaenslooten althans in Europa van beter of meer gebruyck in eenigh oorlogsexpeditien dan de lontroers wierden gevonden, en dat uyt dien hoofde Haer Hoogh Ed^{le}. oock geresolveert hadden voortaan deselve in India mede ten principalen in te voeren en de uytkomende militairen van te voorsien, in die meninge dat sulx hier oock voor best en dienstigst soude werden bevonden, soo zyn daerover zedert eenige tyt herwarts al verscheyde discourssen en speculatiën in Raade van India gevallen, doch by Haer Ed^{le}. alhier meest alle eenpaerigh geoordeelt dat wel een gedeelte snaphanen niet ondienstigh en nut waeren, maer egter 't grootste geweld met viermusquetten was en konde gedaan en dat gebruyck oock voor het beste en sekerste behoorde g'observeert te werden, en insonderheyt in dese landen en outrent de Indianen in practique tot groote securiteyt en gerustheyt te blyven, en uyt welcken hoofde dan oock volgens het goetvinden der vergaderinge Zyn Ed^{te}. de Heere Gouverneur Generael dierwegen aen de heer majoor St. Martin en de verdere presente ervaeren beprofte capitainen heeft geordonneert haer advys en gevoelen daerop en over in geschrifte op te stellen, om d'Ed^{le}. Heeren Majores daer mede te claarder en te seguurder van te dienen, en ingevolge van 't welcke haer Ed^s. sulx gedaan op heden aen welgemelte Zyn Ed^{te}.

deswegen tot haer advis overgelevert hebben het volgende geschriftje, 't welck alhier soodanigh is goetgedaght tot speculatie te laten influeren, lydende als volgt:

Advys, gepresenteert en overgelevert door den Majoor en Capitainen van 't guarnisoen van 't Casteel en de stadt Batavia aen den Ed^hⁿ Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael van India, wegens 't gebruyck der musquetten en snaphaenen in dese landen.

Wy hebben volgens UEd^h^t. last met aendaght gelesen en geresumeert in een extract, ons ter handen gestelt, het voornemen van de Ed^h. Heeren Seventhiene om het gebruyck van de musquetten met lontsloten hier in dese landen te niet te doen, en in de plaets in te voeren die van musquetten met snaphaensloten versien, waerover Uw Ed^h. gelieft van ons gevoelen gedient te werden, en dienvolgens presentereen wy UEd^h. deselve in alle nedrigheyt en seggen nae onse beste kennisse en ervarentheyt, dat wy in verscheyde occasien en gelegentheden geduurende onsen dienst hebben ondervonden dat het gebruyck van de musquetten met lontsloten hier te lande veel vaster en seguurder is onder onse soldaten, en dat wy ingevalle van officie en defencie met deselve meer voordeel hebben vercregen in 'taendoen of afweeren van onse vyanden en ter contrarie menigmael syn verlegen gevallen met de snaphaenen, die wy hebben sien gebruycken in verscheyde expeditien, waer deselve ons zyn coomen te ontstaen of door 'tontramponeren van veeren, staelen off steenen, die 't vuur tot het afschieten van dat geweer op een onseekerder wyse als de lonten by de musquetten toebrengen, daerby gevoegt, dat het wel onderhouden derselve van veel moeyelycker en swaerder ommeslagh is als die van ons ordinarise lontsloten, die in dese lugt soo schielyck het verderff niet onderworpen zyn, als wy dagelyx bevinden ontrent vuursloten te geschieden, meenende nogtans niet ondienstigh te zyn dat onder hondert man twintigh à 25 van de beste slagh snaphaenen gebruyckt werden in handen van curicuse soldaten, om by voorval op verloore schiltwagten, heymelycke en behendige aenvallen geëmployeert te werden. Waarmede in voldoeninge van UEd^h. bevele sullen wy dese ons advys besluyten, verblyvende

(Onder stont:)

UEd^h. onderdaenige en gehoorsaame dienaeren

(Was geteekent:)

St. MARTIN,
J. HOLSTEYN,
W. HARTSINCK,
H. EGBERTS en
F. TACK.

(Terzyden stont:)

Batavia in 't Casteel den 20 Maert 1681.

Sooals wy van de morgen den schipper van 't nieuwe jaght Naaltwyck vooraf met de brieven aan lant kregen, soo komt oock vervolgens dien bodem in den avontstont behouden alhier ter rheede uyt ons lieve vaderlant over Caap de Goede Hoop t'arriveren voor reequening van de camer Amsterdam, zynde al den eersten Juny 1680 onder den schipper Jan Zeeman en boeckhouder Mattheus van Heck in compagnie van de Craanvogel, de Meerl en America uyt Texel gelopen met 147 coppen, te weten 81 zeevaerende, 62 militairen, 4 berghwerckers en 1 vryman, en door veel tegenspoet aen Cabo de Loop om te verversen geweest en aldaer redelyck wel geaccommodeert geworden, sulx niet voor den 6 December Cabo de Boa Esprance had bezeylt, alwaer 5 matrosen en 14 soldaten aen lant gegeven, 2 zeevaerende en 11 militairen weder overgekregen hebbende, den 19 desselven maants weder uyt de bhay herwaarts ware gestevent in geselschap van 't jaghje de Craanvogel, en hebbende geduurende de reyse verloren 2 zeevaerende, 3 militaire en 1 berghwercker, soodat hier noch te lande brangt 78 zeevaerende, 34 militairen, 5 berghwerckers en 1 vryman, tesamen 136 alle meest gesonde coppen, zynde de patriase en Caapse brieven, hiermede overgebraght, heden voormiddagh door den schipper al aen landt gebraght en even hiervoren genoteert, en bestaet wyders het inhebbende carguasoen van 't selve voor den omslagh in India uyt de volgende contanten, coopmanschappen, provisien en andere nootwendigheden, als te weten:

101500 guldens aen diverse contante spetien;
 616 @ goude en silvere moirhas in 12 stux;
 16439 @ plat yser;
 20343 @ loot;
 123 p^s. musquets;
 100 p^s. bandeliers;
 25 p^s. carabyns;
 15 paar pistoolen;
 4 stux geciteilleerde roers;
 2529 @ loot;
 1000 @ staal;
 100 stux roer- en pistoolsloten;
 2465 @ ysere slootplaten in 150 stux;
 33 p^s. diverse laakenen;
 52 p^s. swarte laakenrassen;

Voor de negotie van China:

2 p^s. laakenen;
 82 p^s. croonrassen;
 74 p^s. perpetuanen;
 28 p^s. chergies de Londre;
 2 stux spiegels;
 4 kassen met allerhande drinckglazen;

Voorts nogh:

- 2 leggers Rinse wynen;
- 250 halve pypen moin;
- 10 vacten zeement;
- 8 spieren;
- 10 dommekragten.
- 50 stux anckers;
- 40 hoed smeekolen;
- 100 bootsriemen;
- 500 stux houwelen;
- 200 stux bylen;
- 20 halfaemen lynoly;
- 2 kassen met boeken;
- 13 dozyn handvylen;
- 12 metale cogelformen;
- 15000 schaghten, voorts nogh verscheyde equipagie-, crameryen en andere goederen, alle getaxeert, bedragende tesamen nevens 200 realen voor de rys een somma van..... .. f 145452:6:8.

21 *d*. De fluyten Geele Beer en Sparrewoude eyndelycken geraet en zeylvaerdigh geraekt en de instructie voor derselver opperhoofden van Haer Ed^h. op gisteren, als daar staet gesegt, geteekent zynde, soo vertreeken denselven heden 's morgens vroeg vooreerst vanhier nae de Straet Sunda om onse generale papieren aen 't Princeneylant af te waghten en voorts alsdan naar ons lieve vaderlant voor de vierde en laaste besendinge deses gepasseerden saysoons voort te stevenen. God verleene alle deselve een voorspoedige en behouden reyse, amen. Zynde dese twee bodems gecargeert met een ladinge tesamen van verscheyde Indische wharen en retouren ter montura van f 405545:5:15, dewelcke soodanigh over deselve verdeelt zyn als hieronder specificce wert aengewesen, namentlyck:

In de fluyt de Geele Beer, voor de presidiale camer van Zeelant:

- 191550 cattys swarte geharpte peper;
- 176800 @ Bengaals salpeter;
- 96545 @ Siams sappanhout;
- 70 cattys Tonquinse muscus;
- 7230 stux Tonquinse pelings;
- 816 @ Bengaals cattoene gaarn;
- 300 stux bruytblauw guinees lywaat;
- 400 stux gebleeckte moeris;
- 400 stux fyne gebleeckte salemvoeris;
- 520 stux gebleeckte bethilles;
- 500 stux gebleeckte bethilles Ternatanes;
- 1440 stux geruyte madaphons;

1600 stux geruyte chelas;
 2300 stux gecattoeneerde deekens;
 4000 stux fotassen de Bengale;
 200 stux sologessis d'Bellesoor;
 600 stux mallemollen d'Malda;
 3720 stux baftas swarte breede halve Zourats;
 6180 stux baftas swarte smalle halve d°;
 240 stux breede chitsen tot camerbehangsels;
 400 ₧ tutia;
 15 vaatjes erts off minerael;
 17 p°. yser canon;
 2443 ₧ Japance camphur, bedragende met d'ongelden / 152253 : 19 : 8.

In de fluyt Sparrewoude voor Amsterdam:

226667 cattys swarte geharpte peper;
 176800 ₧ Bengaalse salpeter;
 124778 ₧ Siams sappanhout;
 100 cattys Tonquinse muscus;
 7400 stux Tonquinse pelings;
 680 ₧ Bengaals cattoene gaarn;
 500 stux bruynblauw guinees lywaat;
 300 stux gebleeckte mouris;
 400 stux fyne gebleeckte salempoeris;
 4000 stux gemene bruynblauwe d°s;
 1500 stux d°. gebleeckte chiavonys;
 240 stux gebleeckte bethilles;
 500 stux d°. Ternatanes;
 1000 stux rouwe bethilles;
 80 stux blauwe baftas van de cust;
 1440 stux geruyte madaphons;
 1440 stux geruyte chelas;
 2300 stux gecattoeneerde dekens van de cust;
 3800 stux photassen d'Bengale;
 600 stux roemaals Bengaals;
 630 stux douriasen d'Malda;
 495 stux mallemollen;
 200 stux sologessis d'Bellesoor;
 3680 stux swarte breede halve baftas Zourats;
 6670 stux swarte smalle halve baftas;
 600 stux Sourats gecattoeneerde deekens;
 360 stux Zouratse breede chits;
 400 ₧ tutia;

56 vaatjes ertz off minerael;
 16 p^r. yser canon tot ballast;
 5579 R Japance camphur, monterende met de ongelden / 199791:16: 9.

Item noch in de fluyt de Geele Beer voor Delft:

2000 stux Tonquinse pelings;
 2000 stux bruynblauwe salempoeris;
 1200 stux gebleeckte chiavonys;
 600 stux rouwe bethilles;
 200 stux roemaels Bengaels;
 174 stux Bengaals douriasen;
 520 stux Sourats gecattoeneerde dekens, belopende met
 d'ongelden een somma van..... » 26719:12: 4.

En in de fluyt de Geele Beer voor Rotterdam:

2000 stux Tonquinse pelings;
 2000 stux bruynblauwe salempoeris;
 1200 stux gebleeckte chiavonys;
 500 stux rouwe bethilles;
 200 stux roemaels Bengaals;
 180 stux Bengaelse douriasen;
 520 stux Zourats gecattoeneerde dekens, ten bedrage
 tesamen met d'ongelden... / 26779:15:10.

Gaande kort na 't afseylen der retourfluyten oock de gecommiteerde om de monsteringe van 't daarmede vertreckende volcq te doen per expresse chialoup hun agterna en van welckers verrigten het rapport hieragter sal volgen.

Aengesien verscheyde Chinese coopluysden, in de voorleden en dese maent uyt China en Japan hier aengecomen, licentie versoght hebben een party peper op Bantam te mogen gaen opkopen, omdat se alhier niet een korl konnen krygen en de Compagnie daaraf nu selff oock meest doorgaans gebreck heeft, behalven dat de negotie in eenige andere goederen van belangh hier ter stede in dese tyden oock seer weynigh is beschietende, soo is heden ter ordinarie vergaringe de gemelte Chinesen sulx toegestaen, omdat daardoor de Engelse en andere op Bantam daeraf oock by voortganck noch al eenigermaten s'aen ontset te werden en zy bovendien op eygen aanbiedinge aen de Compagnie alhier deswegen noch 1 rd^s. voor yder picol (van die te copen peper) aen gerechtigheyt nae oude gewoonte betalen sullen.

Soo is oock aen eenige onser Chinese inwoonderen licentie vergunt, om met porceleynen en andere grove whaeren besendinge naar Atchin te mogen doen, mits geen cleeden vandaer brengende op verbeurte van deselve, en als wanneer de Compagnie by die vaart niet kan werden geprejudicieert, gelyck sulx en 't verdere

mitsgaders oock van 't aenleggen van 't jaght de Zyp naer Japara in plaats van de Hollandse Thuyt en de resumptie eeniger af te gaene brieven nae Palembangh en Jamby by 't resolutieboek nader staet te lesen.

22 d°. 's Voormiddags komt den sabandar Ocker Ockerse binnen 't casteel met de 2 Palembangse briefdragers des ouden Sulthans (op den darthienden January passado per de fluyt Saxenburgh hier aengecomen) om van Zyn Ed^h. en den Heer Directeur Generael behoorlyck afscheyt te nemen, werdende deselve nae eenigh defroyement en een afscheytdronck door den Heer Generael alsdoen ter handen gestelt een missive van Haer Ed^h. in 't Maleyts en Duyts op vergult Sourats papier en in geel damast benayt (dienende tot antwoord van het jongst door haer medegebragte briefje) aen den ouden Sulthan Ratoe tot Palembangh, waermede zy dan omtrent den middagh weder naar buyten syn geleydet om op morgen voorts met het gereede schip de Vryheyt na huys te vertrecken, sullende dese missive aen haeren Conincq beneflens oock eene die apart aan den Sultan van Jamby is gecarteert beyde hieraghter werden geïnserieert.

Even voor de middagh komen den waterfiscael Pieter Pauw en de gecommiteerdens uyt den Raat van Justitie weder terugge, hebbende de fluyten Geele Beer en Sparrewoude omtrent 't eylant Purmerent gelaten en deselve nae gedaene monsteringe in 't geheel bevonden bemant te wesen met 152 coppen en yder schip met sooveel personen als hieronder specifice wert aengewesen.

Op de fluyt de Geele Beer:

den schipper.....	1	
zeevaerende.....	65	
Joan Archona.....	} Castiliaense padres.....	2
Dionisio Morales...		
Jan Bruyn, soon van den schipper Bruyn.....	1	
In 't geheel.....	67 coppen.	

Op Sparrewoude:

den schipper.....	1	
zeevaerende.....	61	
François Bilandre, m ^r . bergwercker.	1	
Robbert Bilandre..	} desselfs soonen.....	2
Guilliam Bilandre..		
tesamen.....	65	

En in 't geheel op beyde schepen alsvooren 152 coppen.

Aghtervolgens de biljetten, op eergisteren ter behoorlycker plaatse aengeslagen, soo is heden op den vollen middagh de romp van de afgelegde fluyt Wimmenum ten huysse van den Chinesen capteyn Wanjock by openbaere opveylinge aen den Chinees Niotsionko vercocht voor 250 ryexdaelders.

23 d^e. 's Namiddags verseylt het schip de Vryheyt uyt dese rheede naar Palembangh en daermet oock gemelte gesanten van dien Conincq, en senden Haer Ed^{is}. daermede af een ampele rescriptie aen de p^{ie}. residenten Pieter van der Vesten en Willem Zabelaar, op gisteren geteekent, mitsgaders noch een cleen nabriefje van heden met eenige daartoe pertinierende documenten en besyden dien boven het afschrift van 't briefje aen den Sultan Ratoe, de gesanten op gisteren ter handt gestelt, oock nogh een origineele in 't Maleyts en Duyts aen den Conincq van Jamby, alle van soodanigen inhoud, als by d'extensie daarvan in 't uytgaende briefboek in 't breede kan werden beoogt en van die aen de Coningen van Palembangh en Jamby hieronder nader sal blycken, hebbende wyders gemelte schip de Vryheyt voor 't comptoir Palembangh tot vervolg der pepernegotie en den ommeslagh aldaer medegevoert de volgende contanten, coopmanschappen en behoeften, als te weten:

67600	guldens aen contanten;
173	packen diverse cleeden;
2	canassers amphioen;
3660	in Siams thin;
1	kas Persiaanse wyn;
3	leggers arack;
2	vaten vlees;
2	vaten speck;
$\frac{1}{2}$	legger seck;
1	aam Spaense wyn;
1	vat mom;
$\frac{1}{2}$	Hollandse asyn;
1	aam lampoly;
2	potten Bengaalse boter;
1	last taruw;
10	lasten rys;
1200	stux baye plancken;
3287	in Hollandse spyckers, bedraegende behalven eenige schenckagiegoederen voor de Coningen van Palembangh en Jamby ongetaxeert een somma van f 135070 : 11 : 10.

Volght nu de missive van Haer Ed^{is}. aen den Sultan Ratoe, ouden Conincq tot Palembangh.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de gesamentlycke Raden van India, woonende in de stadt Batavia, representeerde de hoogste overheyt van Compagnies onderdanen alomme in dese landen, senden desen brieff nevens haere genegen groete aen Sultan Ratoe, die de stadt en landen van Palembangh wel en voorsigtelyck regeert, met wensch dat de almaghtige God hem nogh veele jaren in goede lichaemelycke gesontheyt spare en laat continueeren, mitsgaders in zyn ryck rust en vrede gelieve te vergunnen

Vorders maeken de Gouverneur Generael en Raden van India Sulthan Ratoe by desen bekend dat hy de twee brieven nevens de geschencken van Zyn Hoogheyt, de eerste per de chialoup de Orangieboom en de laaste per 't schip Saxenburgh door de gesanten Ingebey Astra Sundra en Soena Astra de Jewa hier aangebragt, met de behoorlycke eerbewysinge hebben ontfangen, gelesen en derselver inhoud wel verstaan, waarop in antwoordt dienen, sooveel den coopman Intie Derma Paya belangt, dat deselve in syn dienst continueren blyft, waerover Zyn Hoogheyt met onsen facteur hadde beraatslaagt, dat sullen wy ons voor ditmaal zoo laeten gevallen, maer dan oock onfeylbaarlyck verwagten, wanneer sikh nae desen onbehoorlyck weer tegen Compagnies residenten en verdere suppoosten, tot Palembang onder Zyn Hoogheys bescherming remorerende, komt aan te stellen, volgens Sultan Ratoe syn konincklyck woord en gedaene beloften de meriterende correctie en straffe daarover aan denselven te doen, gelyck wy onse residenten hebben aanbevolen daartoe by voorsz. geval Syn Hoogheys hulpe aan te zoeken, ons versekerende dat Sultan Ratoe ingevolge van het 10 articul van het contract niet nalaten sal deselve dan met alle vigeur tegen de overlasten te mainctineren, als wy onfeylbaarlyck hadden verwaght dat Sultan Ratoe mede gedaen soude hebben tegen 't invoeren van cleeden door de vreemde handelaars, als onlangs door de Siamse anachoda IJ-aen is geschiet, en niet het tegendeel, dat U Hoogheyt deselve soude favoriseren, het vaartuygh, dat onsen resident beneden in beslagh van gemelte anachoda hadde gehouden, daarvan ontslaende en boven doende komen, dat regelregt tegen het 14 articul van 't geamplieerde contract is strydende, 't gene duydelyck segt dat gene vremdelingen met eenige cleeden gelyck oock met geen amphioen binnen Palembangh mogen geadmitteert worden, maer dat deselve daermede buyten moeten blyven en gehouden werden, sulx wy van sins zyn voorsz. bedongen regt stip te mainctineren sonder de minste infractie daarin te gedoogen, als wy 't selve onsen resident met alle figeur hebben aanbevolen te behartigen, 't gene Sultan Ratoe by desen mede recommanderen te doen en ons daarin de behulpzaeme hant effectivelyck te bieden, opdat Batavia en Palembangh als broederlycke vrunden eens mogen blyven soolang son en maen aan den hemel schynen, waertoe de Gouverneur Generael en Raden van India altoos goede blycken van hare genegentheyt hebben gegeven, en daarom is oock haeren wensch dat het land van Palembangh met dat van Jamby met malkanderen wederom hun mogen vergelycken en in voorige ruste en vrede herstelt werden, synde beyde soo nabuuren en aan den anderen gelegen als de regter en slinckerhand, die malcanderen tot hun wedersytse welstant behoorden te dienen en tegen alle vreemde boose attentaten te hulpe te comen, maar geensints beschadigen en door 't oorlogh hunne lichaemen, de respective onderdanen, te bederven, dat den Gouverneur Generael en Raden van India niet geerne en zagen, als beyde haer bondgenoten synde, wiens onderlingh welvaeren sy hun altoos hebben ter harte laeten gaan, gelyck noch doen, en dat is de reden waerom

de Gouverneur Generael en Raden van India Sultan Ratoe met buscruyt tegen Jamby niet kunnen gerieven, gelyck aan de ander zyde Sultan Anum tot Jamby oock niet genegen zyn te doen tegen die van Palembangh, opdat wy geen werckmiddelen mogen toebrengen tot het vergieten van beyder ingeseten onnosel bloet, ten welcken opsigt dan Sultan Ratoe niet qualyck sal kunnen nemen dat wy hem in syn versoeck aangaende het buscruyt nu niet ten dienste zyn, veel liever willende bewercken dat de oneenigheden ende verschillen, die tusschen soo naebuurge Coningen, de Sultans van Palembangh en Jamby, byde Compagnies vrunden en goede bontgenooten, syn ontstaen ⁽¹⁾, inderminne bygelegt en verevent werden, waertoe den Gouverneur Generael en Raden van India genegentlyck haren broederlycke mediatie en tussenspraeke aanbieden, gelievende ondertusschen en vooraff Sultan Ratoe van alle hostiliteyten tegen die van Jamby te desisteren en zyne krygsvolckeren vandaer weer thuis te ontbieden, dat den Gouverneur Generael en Raden van India bysonderlyck aengenaam soude wesen. In verwachtinge van 't welcke wy dan niet nalaten sullen alles te contribuieren dat tot welstant van beyde die rycken soude mogen strecken. Om evenwel te bethoonen dat wy overbodigh zyn onse vrunden, des benoodicht zynde, na vermogen middelen toe te rycken en te beschicken, dienende tot defensie tegen die hun in haer landt komen bekommeren en willen beledigen, soo senden den Gouverneur Generael en Raden van India aan Sultan Ratoe 2 vaatjes met 200 ponden buscruyt en vorder tot teecken van onse vrunthoudende genegentheyt 't volgende:

10 elle fyn swart laeken;	5 stux pathollen van 5 asta;
10 elle fyn groen laken;	1 kas roosewater;
1 rol swart phelp;	2 Ⓔ nagelen;
1 rol groen phelp;	2 Ⓔ foely;*
5 fyne gebleecte moeris;	2 Ⓔ nooten;
5 fyne basta Brootchia;	2 Ⓔ caneel.
5 stux sarassa gobars;	

Geschreven in 't groot Casteel Batavia op Jaccatra den 20 dagh van de maent Maert 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp^e. zegel in rooden laske gedruckt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer Ed^{ls}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volgt nu de missive, van Haer Ed^{ls}. aen den Sultan Anum, Conincq tot Jamby, geschreven, die onder couvert van de papieren

(1) Er staat: *ontslaen*.

van Compagnies residenten is geslooten geweest om door haer van daer per eerste bequaeme occagie nae Jamby voortgeschickt te werden.

Desen brieff comt van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de gesamentlycke Raeden van India, die in de stadt Batavia woonen, representerende de hooge overheyt van Compagnies onderdaenen, alomme in dese landen remorerende, aan Sultan Anum, die Conincq is over 't landt en de volckeren van Jamby, Compagnies aloude bondgenoot en goede vrunt, hem toewenshende veel geluck over zyne vyanden, vrede en ruste in zyn ryck en daarin een langh en gesont leven.

Wy hebben ons verheugt dat de brief, in de maant October voorleden jaer door den Gouverneur Generael en Raden van India aan Sultan Anum geschreven, hem wel ingehandigt is geworden en derselver inhoud Zyn Hoogheyt aangenaam is geweest. 't Een en 't ander betuygen wy by desen mede van die laast in antwoort van deselve over Palembangh aan ons herwaartsaan is gesonden, maer hadden wy geerne daaruyt een blyder mare en tydingh van den toestant van Jamby en derselver ingeseten vernomen, dat se door den Palembanger en andere onrustige volckeren onbekommert waren gelaten en de verschillen en oneenigheden, die der tusschen de Sulthans van Jamby en Palembangh mogten wesen, bygelegt en weghgenomen geweest, sonder tot schade en ongemack van de onnosele onderdanen tot vyandelycke daden uyt te spatten, 't geen wy vernemen oorsaek te wesen, dat Sultan Anum nogh niemand aan den Gouverneur Generael en Raden van India heeft kunnen senden om met denselven wegens een pepercontract als anders tot welstandt van Jamby en de inwoonderen te beraatslagen, sooals voor desen Sultan Anum dientwegen zyne genegentheyt heeft geuyt en ons bekendgemaekt, als onse Palembangse residenten oock door voorsz. beroerte en inwasie belet zyn geworden Compagnies coopmanschappe na Jamby te senden en aldaer veyligh te vertrouwen, dat wy haer anders hadden bevoolen, om daervoor weer peper in plaats in te koopen en alsoo de negotie als voor desen te handhaven, 't geen dan tot wedersytse schade is streckende, oversulx onsen wensch is dat de Coningen van Jamby en Palembangh, zoo der yts particuliers tusschen haer beyde mochten oneffen wesen, 't selve gelieffden te vergelycken, waertoe tot meerder bevorderingh den Gouverneur Generael en Raden van India genegentlyck hare broederlycke mediatie en tusschenspraeke aan den Sulthan van Palembangh hebben aangeboden, gelyck se by desen aan Sultan Anum oock deen, opdat Palembangh en Jamby als goede buuren wederom eens mogen worden en beyder landen in ruste en vrede gebraght, waertoe byaldien Sultan Anum zyn inclinatie strekt, zoo zullen wy met den allereersten zyne gesanten, met behoorlycke maght versien, hier verwaghten, beloovende den Gouverneur Generael en Raden van India alles van hare zyde te sullen bybrengen dat tot beste en welstandt van beyde reycken sal strecken. Ondertusschen twyffelen wy

niet off Sultan Anum zal manmoedigh zyne beledigers en bestormers tegenstaan en zyn ryck en onderdaenen van verder overlast bevryt hebben, sonder daertoe om het g'eyschte buscruyt van ons benoodigt geweest te zyn, buyten dat hetselve oock Zyn Hoogheyt niet tydigh soude kunnen beschickt hebben om de ongelegentheyт van 't westemousson, andersints daarvan ons selven oock tegen Compagnies vyanden in Ternaten en de Sumatrase Westcust hebbende moeten dienen, welcke redenen wy versoecken dat Sultan Anum plaatse gelieft te geven, sigh versekerende buyten deselve beletselen van onse goede wille tot bystandye en hulpe tegen alle die het land van Jamby onrechtvaerdelyck soeken te beschadigen en te bederven. Om evenwel te betoonen dat wy overbodigh zyn onse vrunden, des benoodicht zynde, na vermogen middelen toe te reycken en te beschicken, dienende tot defencie tegen die hun in haer landt komen bekommeren en willen beledigen, zoo senden den Gouverneur Generael en Raden van India aan Sultan Anum twee vaatjes met 200 ponden buscruyt, 't welcq Sultan Anum nevens noch een casse rooswater, 2 Ɔ nagelen, 2 Ɔ foely, 2 Ɔ nooten en 2 Ɔ caneel voor zoodanigh en voor een teecken van onse trouwhertige goede genegentheyт en vrundschap belieft aan te nemen.

Geschreven in 't groot Casteel Batavia tot Jaccatra den 20^{en} dagh van de maent Maert in 't jaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyde stont 's Comp^r. zegel in rooden lacke gedruckt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^l.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

24 d^r. 's Namiddags wert ons per een Javaen toegebracht seeker briefje, door den bekenden Samuel Baron, voor desen de Compagnie gediend en naderhant by de Engelsen sich begeven hebbende en hier in de jaeren 75 en 74 uyt Tayoan komende gevangen geweest en op ordre der gecommiteerde Bewinthebberen uyt Engelant te dier tyt weder gelargeert en nae Bantam gesonden synde, particulier aen Zyn Ed^h. d'Heer Gouverneur Generael in dato 22 deser gecarteert, behelsende ten meerendele maer een versoeck om hier tot Batavia eens en voor eenigen tyt in persoon te mogen overkomen etc^a., 't gunt hem voorhenen was verboden geworden, soodanigh als uyt den omstandigen inhoud van 't selve, onder 't quartier van Bantam by die aankomende briefjes ingeschreven, des begeert werdende kan werden gelesen en waerop ten tyde 't zy aan hemselve of door en onder 't schryven aan onsen resident Caeff het noodige antwoord sal werden toegepast.

25 d^r. 's Namiddags erlangen met een Bantams coningsvaertuygh door handen van de Keeys Pattra Cassoema en Nara de Marta, afgesondene van den

Keey Aria Mongonsadana, een advysbriefje, gisteren door den resident Willem Caaff tot Bantam aan den sabandar Ocker Ockersze geschreven, behelsende eenlyck dat Mongonsadana volgens zyn voorgeven en Haer Ed^{ls}. toestemminge de voornoemde Keey alsnu nae Batavia te spoediger had afgesonden, omdat voor een dagh à twee van des Conings en andere grooten haer volcq 12 stux gevlugt waeren, bestaende in 2 Maleyers, 3 Macassaren en 7 vrouwen, dewelcke dese Keey soude tragten in 't vaerwaeter off wel in de revier van Batavia te attrapperen en weder naar Bantam te brengen etc^a., en gaande gemelte Keey voort al ten eersten sonder iets daarvan alhier op te doen

26 d^o. 's Avonts weder met haer vaartuygh terugge naar Bantam.

27 d^o. 's Namiddags gewert ons per Javaans vaertuygh een briefje van den resident Willem Caaff tot Bantam aen Haer Ed^{ls}., op eergisteren gedaghtee kent, dicterende:

dat het Engels schip de Societeyt den 19 deser naar Europa vertrocken was met 300 tonnen swarte peper en de rest particuliere goederen, hestaende in Tonquinse pelings en andere zydestoffen, porceleynen, Japanse verlackte comptoiren, d^o. rottangs, 50 picols Japance camphur, thee etc^a.;

't schip de Barnadiston, jongst uyt Engellant tot Bantam aengecomen, had boven 100 duysent realen contant nogh 100 baalen met laakenen, croonrassen, perpetuanen als andere sayen overgebracht mitsgaders, soo gerugt wiert, voor reequeningh van den Bantamsen Sulthan 300 vaatjes buscruyt, 1000 musquetten, 20 vaeten londt en parthy gesorteerde ysere cogels, waernevens oock een brieff van de Engelse Compagnie aen dien jongen Sultan soude syn gevoegt geweest en die eerst na 't vertreck van gemelte Societeyt ingehaelt ware geworden, sonder dat men desselfs inhoudt nogh hadde konnen ervaeren, zynde buytendien door gemelte Barnadiston nogh voor particuliere overgebracht ontrent 10 vaten Engels bier, 40 vaten mom, parthy caes, boter en vorders snuysteryen boven nogh omtrent 10 duysent realen aen aparte contanten;

den ouden Bantamsen Sultan had hem al vrywat bedaart en taalde thans na 'tscheen niet meer van den oorlogh tegens Batavia, hebbende oock syn soon, den jongen Sultan, op zyn nader versoeck de incomsten van de revier Carrangantoe item van de groote passer etc^a. weder toegestaen;

de vaert der Bantammers nam dagelyx nogh toe, synde jongst weder verscheyde vaertuygen met cleeden en amphioen soo nae Palembangh als Java's Oostcust vertrocken en stinden in korten nogh al meerder te volgen etc^a.;

de herwaarts affgesondene Keey (hiervoren vermeldt) tot opsoekinghe eeniger slaven door Keey Aria Mongonsadana soudent last medegehad hebben, eenige hunner fugativen op Batavia attraperende, Haer Ed^{ls}. deselve af te eyschen en aanstonts 'tzy by wygeringe of bekominge derselver weder naar Bantam te keeren;

den jongen Sultan soude volgens berigt den Pangerangh Coeloung (ten hove onthoden hebbende) hem zyn cris op de verschyninghe afgeëyscht hebben dogh door gemelte Coeloung sulx geweygert zyn, met betuyginge liever zyn hooft als syn cris te willen overgeven, dogh sonder dat daer verder iets op gevolgt ware;

seeker Deense schipper, met het schip de Caesar voorleden jaar naar Engeland vertrocken, had een briefje aan den agent Pauly geschreven, meldende onder anderen dat gemelte bodem in compagnie van onse retourschepen 't Huys te Merwede en Ternaten van S^t. Helena t'zeyl waren gegaen, dogh naderhant van malcanderen afgedwaalt.

In den avontstont becomen per borgervartuygh een briefje van Tanjongpoera, door den vaandrigh Jan Bervelt op eergisteren aen Haer Ed^h. uyt 's Compagnies schans aldaer geschreven, verselt met twee Javaanse briefjens, door den Keey Mas Pugar aen voorsz. vaendrigh geschreven, behelsende 't briefje van denselven vaandrigh Bervelt niets van belangh, noodigh hier aan te roeren, als 't geene in de gemelte Javaanse briefjens staat aangehaelt, die nae vertalinge luyden als volgt.

Eerste translaatbriefje, in 't Javaans door Mas Pugar aen den gesaghebber tot Tanjongpoura geschreven.

Desen brieff van u oom Mas Pugar komt aan den admirael op Tanjongpoera. Verders heeft mynheer gesonden Kiay Damang Raxa Nagara om na alle de metgesellen, die de volckeren tot Sidjoehong in het dorpje Tsitalhahab hebben vermoort, te vernemen. Drie zynder gestorven met namen Souta en twee vrouwen, Ouloe en Soeding genaamt, ende twee gequest, Poespa Djewa en zyn zoon, zooals gerucht wert, en u oom heeft inderhaest niet kunnen senden, doordien den capteyn Karangh daerover sal beraden. Dierhalven ick oock vergiffenis bidde aan mynheer, want voor desen zynder oock schelmen geweest, die tegen het volcq van Sepetong hebben amocq gespeelt; daarover heb ick aan den admirael op Jaccatra geschreven; doen warender 5 gequest met namen Rawat, Astraana, Tsitra Wangsa, Memadjadia en Rana Soeta en dan nogh een, die met beesten affquam. Eynde.

Tweede translaatbriefje.

Desen brieff van u oom Mas Pugar tot Sidjoehong komt aen den admirael tot Tanjongpoura. Verders geeft u oom te kennen, dat ghy aan den heer generael zult bekendmaeken wegens de volckeren van Oukor, Bontoelayangh, Maroeyangh, Manga Joeda en Tsepare dat se haar alle onder 't gebiet van Cheribon en den capteyn Carangh hebben begeven en dat die van Tanjongpoura goede wacht houden, maar de volckeren van Parajangan willen het gebod van de heer generael niet nakomen. Ick sal by den capteyn Carangh vernemen off ghy al het volcq onder uw gebiet gebragt heb; sulx waer zynde, kunt ghy een teeken van de heer generael nemen, maar Kiay Tommagon heeft aan my versogt, dat ick aen Joeda Mangala en Cada Sraja soude bekendmaeken om alle de volckeren van Prayangan aen te dienen, dat zy haer onder Compagnies gebiet zullen begeven, maer soo ghy geen

driehondert mannen onder den Tommagon Wira Singa, Tommagon Diala Joeda, Singa Mangala, Ingabey Djaugh Patty, Demang Singa Widjaja en Damang Singa Nagara medeneemt en te berde brengt, zoo sullen zy haer niet vernederen noch laten t'onderbrengen. Verders is u oom gegaen tot de revier van Crauagh op den top van het gebergte, 't geen UE. aan den heer generael kunt bekendmaken, en indien ghy sulx niet doet, soo sal ick geen maght meer hebben om te kunnen gebieden, en sal oostwaarts heen vlugten, want u oom sal gheen maght meer hebben, syn gebied moeten verlaten en het volcq na haer geliefte laten begaen: dit is myn beradinge. Nogh maeke bekend, dat Wangsa Carta het gebied op 't gebergte Nendang heeft en hetselve aldaer na zyn vermogen waerneemt, en hebbe Carta Mangala na alle de dorpijens tot aen Tzeribonnen gesonden. Eynde.

28 d°. 's Avonts komt alhier van Cheribon over Indermayoe en Intchiassem per een expres inlants vaartuygh te retourneren den E. Jacob van Dyck en daernevens met hem almede per hun eygen vaertuygen eenige Cheribonse atgesanten off briefdragers der 3 Princen, medebrengende een missive, van de drie Cheribonse Princen gebroeders aen Haer Ed^{is}. geschreven, dewelcke hieragter op syn tyt, wanneer deselve ingehaelt staat te werden, sal volgen, hebbende den E. van Dyck syne opgelegde commissie aldaar ten vollen volbragt, dogh het te doene schriftelycke rapport aen Haer Ed^{is}., behalven 't gene by syne successive gesonde brieven is vervat en te deser tyt by monde aan Haer Ed^{is}. gerelateert, wegens desselfs onpasselyckheyt nogh uytgesteld, en dat dan nae desen op de overleveringe in desen sal werden genoteert, synde den E. capteyn Jochum Michielse eenige dagen voorleden ingevolge Haer Ed^{is}. voorheen gegeven ordre door denselven E. van Dyck op Intchiassem afscheyt gegeven, om met een goede troep Nederlanders en 2 compagnien onser Macassaren van daar door de lantwegh vooreerst nae Carwangh en Tanjongpoura te marcheren en te dier plaats de nader ordre tot zyn naeregt van hier af te wagten, werdende oversulx nu alleen ons door denselven behalven dien oock noch overgelevert onder eenige Sirrebonse schrifluurtjes een missive, van de residenten Thomas Grunnel en Aernout Grevinck aen Haer Ed^{is}. dato 21 deser uyt Tegal geschreven, meldende dat op den 18 deser aldaer 3 gesanten verschenen waeren, voorgevende ordre van den Sousouhounang Aman Courat te hebben om de tholgelden voor Zyn Hoogheyt tot Tegaal in te vorderen, dogh gheen schriftelyck blyck daarvan te dier tyt konnende verthoonen, maer die zy voorgaven met den Kiey Tommagon Singaperdana, sabandar en regent op Paccalongon, (nevens een briefje van d'E. Couper) in 't corte te volgen stinde, soo bleeff sulx soo lange nogh uytgesteld;

door seeker Ombol had men aldaer berigt, dat het Javaanse leger des Sousouhounangs sigh op Windoeadsje in een pagger sterck verschanst hadden en alsnu niet bevreest den rover Namroet etc^a. daer af te wagten, gelyck dit en 't voorige breeder by 'taenkomend briefboek onder 't quartier Japara en Tegal komt te blyken.

Kort naa de verschyninge van den voormelten E. van Dyck retourneren

hier tegelycke oock weder van Cheribon terugge 't fregat de Snauw en de chialoup de Zalm, als zynde in compagnie en met denselven langs de stranden tegelycke uyt dat district verseylt, hebbende 't laaste eenlyck in 3 Cheribonse coyangs rys en 4 halve leggers lampoly mede overgebragt ten bedrage van f

Op 't gedaen nader versoeck van de weduwe, grooten en verdere Macassaerse alhier aenwesende volkeren van den overleden Crain Bissey, om met het doode lichaam van haer voorsz. overleden heer, dat beoosten dese stadt tot Tanjongpriok by provisie ter aarde bestelt zy, tegelycke na Macassar te mogen vertrecken, omme by syne voorvaderen aldaer te werden begraven, onder presentatie derselver volkeren omme de Compagnie tot allen tyden weder ten dienste te staen, soo is heden ter ordinarie vergaderinge goetgevonden haer 't selve te accorderen omme ons van dien last met fatsoen metten eersten alhier te ontslaan, en overmits den overleden Bissee sigh doorgaans zedert syn komste van Macassar en aanwesen alhier en op Sirrebon ten belange van de Compagnie allesints nae behooren en met volle fatsoen heeft gecomporteert alsmede ten respecte van zyn persoon en gewesen waardigheyt als den regten Conincq van Macassar, die eygentlyck niet bysonders tegens de Compagnie heeft misdaan gehadt, maar principaal ten reguarde van Radja Palacca is gedegradeert en afgeset geworden, hoewel hem des onvermindert de Macassaren in 't gemeen zedert nogh doorgaans groote inclinatie en impressie tot en van syn persoon hebben getoont, is oock met eenen om de behoefdigheyt van zyn weduwe, kinderen en volcq goetgedagt hunlieden t'harer sustentatie noch met een somma van 500 ryxdaelders uyt Compagnies cassa te alimenteren, ende verders tot derselver transport nae Macassar aen te leggen 't schip de Hollandse Thuyn benevens het fluytje Marcken, aengesien hun vertreck met eygen vaartuygen niet raatsaem noch dienstigh wert geoordeelt, om het stroopen en verlopen derselve onderweegs en langs de cust van Java te weeren en geen nieuwe ontroerten door deselve daar elders te verwecken.

Zynde wyders mede gearresteert, den Bimanesen Prince Crain Panaraga met zyn volcq en omslagh, sterck omtrent 250 man, mede weder naer zyn vader op Bima te laten thuys bestellen en daertoe te nomineren de fluyt de Voorsigtigheyt, om alsoo hun roven en weghlopen daardoor oock voor te komen, temeer zyn vader, den Conincq van Bima, daertoe weder versoeck gedaen en hem van zyn vorige begaene fauten gepardonneert heeft, gelyck dit alles in 't breede uytgedruckt by 't resolutieboek nader kan werden gesien en nagelesen.

29 d°. 's Avonts retourneert alhier noch mede van Cheribon en Indermayoe de fluyt Buuren, inhebbende:

197 stux balcken;

1500 stux kiateplancken;

150 stux kleene cromhouten, ten bedraege van f,

sonder dat denselven bodem eenigh nader schryven vandaer heeft medegebragt, als zynde door den E. commissaris van Dyck almede gedepescheert geworden, en met dat nu de besettinge vandaar te waeter t'eenemael is opgebroken, soo verschynt vervolgens op

30 d°. 's Morgens almede nogh van voorsz. Cheribon en Indermayoe 't lecke jaghje de Smit eenlyck met een parthy ammonitie en andere oorlogsgereetschappen, die van de gewese besettinge en treyn aldaer syn overgeschoten.

's Namiddags gewert ons van Bantam per Javaens vaartuygh een briefje, door den resident Willem Caaff op eergisteren aan Haer Ed^{is}. gecarteert, meldende eenlyck de aencomste daer uyt Maccauw van twee Portugese scheepjens, genaemt Nossa Senhora de Rosairo en Nossa Senhora de Milagro, met 4000 picols spiaulter, 200 kisten Japans staaffcooper, parthy thee, syde stoffen etc^a., wetende te berigten dat nogh een Portugees scheepje, St. Pedro, vandaer oock naer Batavia stondt te vertrecken en gerugten dat de Tartaren de luyken van onse scheepen tot Hoccieuw nogh versgelt hielden etc^a.

's Namiddags komt uyt de besettinge voor Cheribon eyndelyck noch mede weder terugge 't bootje de Posthoorn, insgelyx niet anders medebrengende dan eenige ammonitie en oorlogsgereetschappen, 't welck mits de tegenwoordige ruste in dat district volgens ordre door den commissaris van Dyck opgesonden zy, hebbende dit bodemtpje al ontrent de 1½ jaar aldaer gesworven en postgehouden gehadt.

Jegens den avont arriveert hier ter rheede uyt Bengalen de fluyt Westeramstel met een missive, door den E. oppercoopman en secunde als provisioneel gesaghhebber Harmen Fentzel en den verderen raat tot Ougly aen Haer Ed^{is}. de dato 2 February passado geschreven, nevens verscheyde bylagen, daeronder een originele brief van den Ouglysen Moorsen gouverneur Melkassum, waaraf het translaat hiervooren met de fluyt Stryen onder dato 17 February reets ontfangen en aldaer geinsereert is geworden.

Behelsende wyders de missive van den voornoemden E. Fentzel en raat in korte het volgende voor nieuws, hoe in Cassimibasaar 's Compagnies vaartuygen uyt last van den Moxudabatsen fausdaar 5 dagen langh waeren opgehouden geworden, ten meerendeele, als men vermeende, om de onse eenige schenckagie af te persen;

den duwan Raeyboelsient begon al weder nieuwe pretentien te maeken, voorgevende dat de Compagnie door haeren gretigen inkoop van zyde de Agrase en andere bovenhandelaars om de dierte daaraf hielt en dat zyn meesters incomsten daerdoor merckelyck verkort wierden, schynende sulx meest te geschieden om de oude 2500 ropia, als een tweejaerige recognitie voor desen voor den ongemolesteerden handel by hem genoten, wederom te mogen krygen;

in Pattena wierden de onse almede weder niet ongemoeyt gelaten, door 't verthoonen van een copiebevellschrift van des Coninx cancelier, waerinne valschelyck gestelt was, dat de Compagnie een nieuw firman moste hebben, soude onsen handel daar ongemolesteert en behoorlyck voortganch nemen;

tot Ougly leefden de onse met de Moorsee regeeringe nogh in redelycke vrundschap, ten meerendeele door haer op hoope eerlange met een goede schenckagie te sullen worden geregaleert;

de kath Nederhorst had men gedepescheert met een ladinge eeniger behoeften voor Ceylon van / 5785:13:12, item voor Mallabaer / 4382:11:5, alsmede noch per de hoecker de Lyster voor Ceylon / 602:8:3 en voor Nagapatnam / 478:18:11,

mitsgaders voor Jaffanapatnam f 4909 : 10 : 6. gelyck sulx en 't verdere de Bengaalse toestant en generale Compagnies negotie berakende by 't aenkomend briefboek breeder staet gespecificeert, hebbende gemelte fluyt Westeramstel alhier aangebraght een inladinge der volgende coopmanschappen en andere goederen, namentlyck :

voor Japan :

- 18 packen effene gingams;
- 12 d^{os}. tessesserse ⁽¹⁾ allegias;
- 1 d^o. taffachelas gingans;
- 85 d^{os}. florette gaarn;
- 5 d^{os}. dubbelde armosynen;

voor Batavia :

- 2 packen dubbelde armosynen;
- 1 d^o. enkelde armosynen;
- 545 sacken boontjes;
- 107 packen photassen;
- 2 packen regattys;
- 96 vaten speck;
- 41 lasten rys;
- 522 kippen lont;
- 567 p^a. lootlynen;
- 10 packjens seylgaarn;

voor 't patria :

185600 R salpeter en

8 packen tannabanna zyde, bedragende met malcan-
deren een somma van..... f 91573 : 19 : 5.

Hebbende wyders de opperhoofden van desen bodem by monde gerapporteert, hoe zy op haer uytzeylen van de Ganges de 2 noordschepen, van Malacca nae Bengale gestevent, namentlyck Jamby en Delfshaven, agter Ilha de Gale hadden ontmoet en versproken en in goeden stant gelaten, soodat deselve Godt de voorste al in behouden haven waeren, gelyck eerlange met derselver teruggekome nader hopen te vernemen.

51 d^o. 's Morgens komt alhier over Caap de Goede Hoop uyt ons lieve vaderlant te verschynen 't jagje de Craanvogel, daar schipper op is Ommeken Jansen een boekhouder Hendrick Raap, zynde al den eersten Juny anno passado voor reequeningh der camer Amsterdam uyt Texel geseylt in compagnie van 't jaght Naaltwyck en 't fluytje de Meerl mitsgaders 't schip America, bemant met 67 coppen, te weten 42 zeevaerende en 25 militaire, en den 1 December aen de Caap de Goede Hoope gearriveert, zonder tusschenwegen ergens aan te lopen,

⁽¹⁾ Vergelyk Dagreg. 1664 pag. 426: 68 *tesser* ofte herbas zyde.

alwaer 8 matrosen en 1 soldaet aen lant gegaen en daartegens weder 5 matrosen overgecomen zynde, en hebbende onderweeghs door de doot verloren 5 zeevarende en 7 militairen, soo brengt dat bodempje in 't geheel nogh hier te lande 34 zeeluyden en 17 krygsluyden, tesamen 51 zielen redelyck gesont volck.

De patriase papieren, hiermede ontfangen, bestaan eenlyck in dubbele missives van de camer Amsterdam dato 29 April des voorleden jaers, verselt met noch verscheyde andere dubbelde papieren, al ten meerendeele per 't schip Africa den 17 November als andere ontrent die tyt ende per Naaltwyck den 20 deser etc^a. reets ontfangen en onder die datums aengeroert, ende bestaat de inladinge van dit jaghtje de Craanvogel, voor 's Compagnies ommeslagh in India overgebragt, in de volgende coopmanschappen en nootlyckheden, als te weten:

12111 ₧ plat yser;	25 hoet smeekeolen:
514 ₧ groff staal;	10 vaten sement:
25 bossen stiermansstaal;	40 bossen lont;
20550 ₧ loot;	20 p ^a . kopere ketels;
50 p ^a . musquets;	508 stux diverse vylen;
60 p ^a . bandeliers;	16 kopere kogelvormen; voorts nogh
2 leggers rinsewyn;	verscheyde equipagie- en andere
80 halve pypen mom;	cleenigheden, die ter ordre van de
50 vaten speck;	Hooge Regeringe alhier zyn geta-
25 stux anckers;	xeert, bedragende in 't geheel alsoo
10 stux dommekragten;	een somma van / 15716 : 4.
8 stux slypsteen;	

De Caapse missive, hiermede ontfangen, is de duplicata van den commandeur Symon van der Stel en raat de dato 18 December voorleden, waarvan de weergae 20^{en} deser per Naaltwyck reets becomen hebben en aldaer aengeteekent en te vinden zy.

In dese verstrekenen maent Maart syn alhier uyt verscheyde om- en afgelegene plaatsen aengecomen nae de opgevinge van die van den generalen ontfangh een getal van 56 soo groote als kleene vaertuygen, tesamen bemant met 237 coppen, die hier hebben aengebragt de onder gespecificeerde coopmanschappen en andere cleenigheden, als namentlyck:

- 6 stux vaertuygen van Paccalongon met 26 man en 19 lasten rys, 8 picols commikus, 1 last zout, 2 lasten groene cadjanghs, 50 stux buffelshuyden en 150 bossen rottangs;
- 1 stux van Padangh met 50 man en 200 corgies matten;
- 3 stux van Runbangh met 12 man en 30 potten swarte suycker, 3600 bossen tamarinda, 2700 stux padavis, 2800 d^{os}. gedroogde vis pampus, 1000 stux steenbrassem, 200 bossen pady, 2000 d^{os}. tamarinda, 70 stux kleene swalpen en 60 d^{os}. balcken;
- 10 stux vaertuygen transportere.

10 stux vaartuygen per transport.

4 stux van Ziribon met 18 man en $9\frac{1}{2}$ lasten rys, 937 stux canassers en potten diverse zuycker, 85 potten oly en 2200 bossjens ajuyn;

2 stux van Samarangh met 16 man en 11 lasten rys, 125 bossen rottangs, 40 stux groote swalpen, 1500 bossen goemoetstouw, 150 stux knien, 16 picols commikus en 12 potten oly;

1 stux van Baros met 4 man en $1\frac{1}{2}$ lasten rys en 800 stux diverse zuycker;

1 stux van poelo Chinco met 8 man en 100 stux witte stroye sacken;

2 stux van Borneo met 11 man en 700 bossen rottangs, $11\frac{1}{2}$ picols wax, 1 last rys, 2500 stux Javaense parings en 4 picols comyn;

1 stux van Toulongbauwa met 4 man en 600 potten met kalcq;

1 stux van Sumbar met 4 man en 2 lasten rys;

1 stux van Benkalis met 8 man en 5000 stux vischkuyten;

5 stux van Dermayoe met 12 man en 6 lasten rys, 70 koeken balatjangs;

1 stux van Patany met 8 man en 150 stux deckcadjangs, 600 dammers en vyff picols thin;

5 stux van Tagaal met 12 man en 4 lasten rys;

4 stux van Reauw met 50 man en 1050 stux deckcadjangs, 600 d^{os}. groote dammers, 600 d^{os}. vis cabos, $5\frac{1}{2}$ lasten sagou en 2 picols thin;

2 stux van Baly met 14 man en 42 stux slaven en slavinnen.

Somma 56 stux vaertuygen, die gesamentlyck in 't generael alhier dit onderstaende hebben aengebragt, als:

34 lasten rys;

24 picols commikus;

2 lasten groene cadjangh;

50 stux buffelshuyden;

955 bossen rottangs;

200 corgier dubbelde matten;

1767 canassers, bossen en potten diverse zuycker;

5600 bossen tamarinda;

2700 stux vis pada;

5400 d^{os}. gesorteerde gedroogde vis pampus;

1000 stux steenbrasems;

2000 bossen pady;

110 stux kleene swalpen;

60 d^{os}. balcken;

95 potten oly;

2200 bossen ajuyn;

1500 d^{os}. goemoetstouw;

100 corgien witte stroye sacken;

$11\frac{1}{2}$ picols wax;

2500 stux Javaens parings;

4 picols comyn;

- 600 potten met calck;
- 3000 stux viskuyten;
- 70 koeken balatjangh;
- 1200 stux deckcadjangs;
- 1300 d^{rs}. dammers;
- 7 picols thin;
- 5½ lasten sagoe;
- 42 stux slaven en slavinnen;
- 150 stux knien.

Daerentegen zyn vanhier wederom naer d'ondergenoemde plaatsen vertrocken een getal van 50 groote en kleene vaertuygen, tesamen medegevoert hebbende een bedragen van 14777 rd^s. aen diverse coopmanschappen en wharen, als te weten:

- 2 stux vaertuygen naer Tegal met 120 rd^s. aen cleeden;
 - 26 stux naer d'Oost Java met 7015 rd^s. aen amphioen, 360 divers porceleyn, 1485 gesorteerde cleeden, 20 contant, 171 out yser, 25 aguilhout, 24 radix China, 102 arack, 250 Bengaelse neusdoeken, 18 Chinese samsoepotjens, 200 thee, 16 massoy, 46 radix ganty, 955 divers goutdraat, 20 gele verwe, 25 poetsiock, 50 France wyn, 8 seck, 12 copere theeketels, 10 laxa, 50 kalmus, 8 cooperdraat en 200 rd^s. aen Toncquinse pelangh;
 - 1 stux naar Japara met 20 rd^s. aen contant;
 - 2 stux naar Zeribon met 60 rd^s. aen contant en 10 rd^s. aen cleeden;
 - 1 stux naar Benkalis met 110 rd^s. aen diverse cleeden;
 - 5 stux naar Reauw met 510 rd^s. aen diverse cleeden, 195 amphioen en 65 rd^s. aen Japans goutdraat, item 50 rd^s. aen Bengaelse neusdoecken;
 - 2 stux naar Zombar met 6 rd^s. aen out yser en 67 rd^s. aen cleeden;
 - 2 stux naar Zingrap met 226 rd^s. aen gesorteerde cleeden, 10 massoy, 9 out yser en 10 rd^s. aen porceleyn;
 - 2 stux naar Paccalonge met 150 rd^s. aen diverse cleeden;
 - 1 stux naar Bantam met 250 rd^s. aen verlackte comptoiren;
 - 1 stux naar Patany met 350 rd^s. aen amphioen, 112 diverse cleeden en 75 rd^s. aen Bengaelse neusdoeken;
 - 5 stux naar Baly met 455 rd^s. aen out yser, 540 rd^s. kommikus, 381 divers porceleyn, 95 verscheyde cleeden, 5 sintock, 48 ysere pannen, 50 goutdraat, 10 soethout en 10 rd^s. aen commyn.
- Samen 50 stux vaertuygen, die in 'tgenerael vanhier dit onderstaende hebben weggevoert, als:

2861 rd ^s . aen diverse gesorteerde cleeden;	24 rd ^s . radix China;
7558 — amphioen;	158 — diverse natte drinckwharen;
751 — verscheyde porceleynen;	575 — Bengaelse neusdoeken;
100 — contanten;	200 — thee;
659 — out yser;	26 — massoy;
10 — commyn;	46 — radix ganty;
25 — aguilhout;	20 — geele verwe;

1050 rd ^s . divers gouddraat;	250 rd ^s . diverse verlackte comptoiren;
25 — poetsiock;	540 — kommikus;
12 — kopere theeketels;	5 — sintock;
10 — laxa;	48 — ysere pannen;
50 — kalmus;	10 — soethoet.
8 — out koper;	Somma 14777 rd ^s .
200 — Toncquinse pelangs;	

Behalven datter buyten des oock nogh drie ledige vaertuygen naer elders zyn affgegaen, die niets volgens opgevinge dan een pascedulle hebben medegevoert.

Volgens de gehoude aenteekeninge der dootgravers deser steele soo zyn in de affgeweekene maandt Maert hier overleden en op de ordinary begraaffplaatsen ter aarde bestelt:

- 23 Comp^s. dienaeren;
- 1 burgers;
- 6 Nederlantse vrouwen;
- 7 d^o. kinderen;
- 5 Mardyckers of inlandse burgers;
- 5 d^o. vrouwen;
- 17 d^o. kinderen;
- 5 slaven en slavinnen;

tesamen.... 65 coppen, behalven alle Chinese, Moorse, Javaanse, Maleytse, Balyse, Ambonese, Macassaarse en andere Mahumetaanse en heydense vreemde natien, hier domicilium hebbende, als van dewelcke geen notitie en wert gehouden noch oock bequameelyck soude konnen geschieden, omdat by yder daarmede na syne wyse gehandelt wert, doch mogen de Chinesen niemant van de haere laten begraven of trouwen als met kennisse en toestaan van Boedelmeesteren der Chinese sterffhuysen etc^a.

Daerentegen zyn staende deselve tyt in dese Christelycke kercken deser stede gedoopt:

- 12 Nederlantse kinderen;
- 44 inlandse der Portugeese gemeente;
- 2 inlandse der Maleytse gemeente;
- tesamen.... 58 kinderen.

Oock syn de gemelten tyt in deselve kercken in den huwelycxen staet bevestiget:

- 9 Comp^s. dienaeren;
- 1 burgers;
- 6 Mardyckers;
- in 't geheel.. 16 paaren.

By den Agtbaeren Raet van Justitie syn op den eersten deser maant Maart over begaene misdryven opentlyck geëxecuteert de volgende delinquanten, als te weten:

Evert Rademaaker over 't vlughten nae Bantam en begaene manslagh aen een onser matrosen aldaer genaemt Pieter de Hooft onthooft;

Dirck Albertse van Kootwycq, matroos, over gepleegde straatschenderye en geweld en dat ymant gequetst heeft, met een mes boven zyn hooft gegeesselt, gebrantmerckt en voor 6 jaeren in de kettingh nae de Westcust gebannen;

Jan Segewalt van Calcar, kuyper, Meyndert Dirckz Bos van Amsterdam, bootsmansmaet, Joseph Josephse van Rotterdam, Gerrit Marinuse van der Goes, Claes Michielse van Zirckzee, Isaack Janse van Wensveen, Jacob Symonse Gans van Hoorn, Cornelis de Backer van Middelburgh, Jan Willemse van Bossel, Jan Gerbrantse Groen van Purmerent, Job Willemse van Dorth, Matthys Severyn van Gent, Pieter Dirckse Schoenmaker van Rotterdam, Pieter Andriesse van der Veer, Jacob Janse van der Werff van Rotterdam, Jacob Dies van Nieuwpoort, Bastiaen Weynbergen van Delff, Pieter Janse van der Meulen van Dorth, Jan Wouterse Perman van Bergenopsoom, alle matrosen, over dat Joseph Josephse en Gerrit Marinuse voor Palembangh het ruym van hun schip opgebroocken hebben en voorts benevens de andere gevangens gesamentlyck in 't heelen en steelen mitsgaders 't vercoopen van een goede quantiteyt Compagniespeper malcander behulpigh geweest, dese twee laatstgenoemde met een strop om den hals onder de galge de justitie aangesien en daernae gebrantmerckt en benevens Jan Segewalt, Meyndert Dirckse en Claes Michielse gegeesselt, Isaack Janse aen de kaeck gestaen en alle de voornoemde ses in de kettingh gekloncken, namentlyck Joseph en Gerrit voor 6 jaer in de mynen op de Westcust, Jan Segewalt, Meyndert en Claes yder 3 en Isaack 2 jaeren alhier aen de gemeene wercken te arbeyden, mitsgaders de verdere 15 gevangens op een van de hier ter rheeде leggende scheepen yder driemaal van de rheeде gelopen en voor de mast gelaarst.

April Anno 1681.

Primo April. 's Voormiddags wert de brieff en de schenckagie, bestaende in een paert en twee moye pieken van de drie Cheribonse Princen en 't geschenck van den oudsten (op den 28 des voorleden maants door handen van den E. commissaris Jacob van Dyck nevens derselver brieffdraegers of Javaanse bygevoegde afgesanten met 't jaght de Snauw alhier aangebragt en per eygen vaartuygen verschenen) ingehaelt door gemelte E. van Dyck nevens den sabandar Ocker Ockersze, verselt met den capteyn Jan Fraucen Holsteyn, den coopman Willem Bastinck, den cassier van den ontfangh Joannes Truytman ende den capteyn der Maleyers Abdul Bagus nevens den boomwagter Jacob Oldenvliet, die mede in de commissie op Sirrebon zy geweest, staande de compagnie militairen deses casteels naar gewoonte in wapenen gerangeert van de hooftwagt tot aen de puye van Zyn Ed^{h^a}. woninge, tusschen dewelcke gepasseert en tot in de groote zaal gegaen zynde, soo werden nae overleveringe des brieffs aen handen van Zyn Ed^{h^t}. ter presentie van den secretaris deser Hooge Regeringe, d'E. Joan van Hoorn, drie charges en van de punt den Diamant 5 canonschoten gedaen en alsdoen de voorsz. missive door den capteyn der Malleyers als in die tale geschreven nae gewoonte overluyt gelesen, en welcke missive nae de oversettinge uyt het Maleyts in onse taale dan voorts bevonden zy te luyden als volgt.

Translaat missive, in 't Maleyts door de drie Princen gebroeders tot Cheribon aen Haer Ed^{h^a}. alhier geschreven en per haere afgesanten met den E. van Dyck ontfangen.

Desen brieff uyt een suyvere opregte genegentheyt van de drie gebroeders Koningen van Chirrebon komt aan den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en alle de Raden van India, die het gebiet hebben door de macht van de Hollandese Compagnie, soo boven als beneden wint over geheel India. Godt de Heere wil haer zegenen met een langh leven, gesontheit, voorspoet ende welvaren in dese werelt, alsmede in alle haere gedoente helpen.

Verders hebben den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en alle de Raden van India den commissaris Jacob van Dyck gelieven te senden,

medebrengende een brieff en schenckagie, die ons ter behoorlycker tyt wel is overgelevert en met genegentheyt der harten ontfangen alsmede met behoorlycke eere, gelyck brieven van groote Koningen gewoon zyn, ingehaelt en in presentie van ons drie gebroeders gelesen, welcke goede vermaningen van den Gouverneur Generael en Raden van India ten besten van ons drie gebroeders en de volckeren van Chirrebon by ons niet sullen vergeten maer in gedaghte gehouden, want wy drie gebroeders kunnen het goetdoen van de Compagnie niet vergelden, maar Godt sal het de Compagnie beloonen.

Wat aengaet het contract, dat den commissaris Jacob van Dyck heeft medegebragt, hebben wy drie gebroeders met genegentheyt des harten aengenomen en de drie contracten, gelyck gebruyckelyck is, met onse naemen onderteykent alsmede op den alcoran besworen, opdat hetselve oprecht en onverbrekelyck van geslacht tot geslachte mach naegekomen en onderhouden werden. Wyders versoeken wy drie gebroeders om Godtswil en de macht van de Compagnie dat onse volckeren, die ontrent Chirrebon woonen en door den Sousoubounang die tot Talaga Wary overleden ten tyden van onsen vader, die in de Matharam gestorven is, onder hem getrocken heeft, de Compagnie met den Sousoubounang Aman Courat daerover gelieven te beraden en schryven, opdat zy onder het gebiet van ons drie gebroeders moogen blyven. Voorts heeft den commissaris van mynheeren Jacob van Dyck alle 't gene buyten den brieff hem was gelast uyt den naem van de Compagnie bekendgemaakt, 't gene oock door ons drien gebroeders met genegentheyt des harten is aangenomen, want het gedoente van den commissaris Jacob van Dyck uyt de naem van de Compagnie is voor ons drien gebroederen seer goet en wel geweest ende door hem afgedaen, die oock seyde dat wy twee broeders aen Pangeran Adepatty 400 volckeren souden geven, dat wy hebben naegekomen en gedaen, soomede dat er vyfftygh volckeren op Chirrebon sullen verblyven ende dat wy drie gebroederen voor oncosten van de Compagnie 1210 rd^s. souden betaelen boven hetgene wy maent voor maent aen cost voor Compagnies volckeren hebben gegeven, 't gene wy niet hebben gerekent. Verders zyn wy drie gebroeders met den commissaris Jacob van Dyck g'accordeert, dat wy de cost alle maenden als 't behoort aen Compagnies volckeren die op Chirrebon verblyven alsmede voor de Javanen, die de pagger helpen bewaeken en bewaeren, sullen versorgen.

Den ouden Conincq zendt tot geleyde van desen brieff en den commissaris Jacob van Dyck, die weder vertreckt, Kiay Ingabey Nala Dimtaka en Ingaby Carsa Danala en voor dees tyt heeft hy niet anders aen zynen broeder te senden als een swart paert en twee met gout ingeleyde en beslage pieken, tot een teeken van opregte en zuivere genegentheyt tusschen haer beyde.

's Avonts komen andermaal wederom van Bantam de affgesondene van Keey Aria Mongonsadana (dewelcke op den 25 voorleden maents hier oock geweest zyn,

gelyck onder dien datum staat aengeroert) te weten deselve Keeys Patra Cassoema en Nara de Marta met een coninxvaertuygh omme alsnogh tot het navorschen van eenige hunner jongst weghgelopene slaven hier ter steele een wyle tyts te verblyven, gelyck zy ten dien eynde daarvan aan den sabandar Ockerse kennisse hebben gegeven, en denwelcken daeraf het rapport aen Zyn Ed^{le}. heeft gedaen, sonder dat dat volckje selfs binnen 't casteel of ter audientie zyn geweest.

Heden ter ordinarie vergaderinge is behalven het aanleggen van de scheepen Hollandtse Thuyn en Courtgene voor 't aanstaende saysoen na 't patria wyders aen de opperhoofden van 't jaght Zeyst voor gedaene uytreyse over de Caap in 7 $\frac{1}{2}$ maanden wegens de camer Zeelant toegelegt de volle premie.

2 d^e. 's Morgens verschynen alhier met eygen vaartuygh oock eenige afgesondene van den Pangeran Dupatti ofte jongste Prince tot Cheribon, medebrengeende een aparten brief van haer meester nevens een schenckagie van een paert en een pieck, aan den Heer Generael geadresseert, dewelcke, als tegen de intentie en de aldaer gestatueerde ordre van den E. Jacob van Dyck wesende en dat er geen besendinge dan van de 3 gebroeders tegelyck aan ons moste werden gedaen, derhalven verstaen zy niet publyck te doen aen- en eenlyck de brief by den sabandar Ockerse overnemen, aengesien alle drie gebroeders volgens 't aengegaene verbont maer voor eene regeeringe voortaan kunnen en moeten aengesien werden en zylieden uyt dien hoofde geen aparte gesanten vermogen af te senden, sulx dan alleen egter 't briefje uyt 't Maleyts in onse tale is overgeset en de gesanten voorts 't origineel terugge terhandt gestelt en bevonden van volgenden inhoud, die onvermindert de nonacceptatie verstaan zy tot speculatie in desen te insereren.

Translaatbriefje van den Pangeran Dupatti, jongste Sultan tot Cheribon, aan Haer Ed^{le}. tot Batavia.

Desen brief uyt een suyvere opregte genegentheyt van Pangeran Adepatty tot Sirrehon komt aan den Heer Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en alle de Raden van India, die door de macht van de Heer Compagnie het gebiet hebben, soo boven als beneden wints, door geheel India. Godt de Heere wil haer zegenen met een laugh leven, geluck, voorspoet, welvaren in dese werelt tot in der ewigheyt en helpen in alle haere gedoenten.

Verders hebben de Heeren Gouverneur Generael ende Raden van India den commissaris Jacob van Dyck gesonden, medebrengeende een brief en schenckagie, welck op een seer goede tyd door ons is ontfangen, en wy drie gebroeders hebben deselve met een goede genegentheyt nae gewoonte van alle groote Coningen haere brieven ingehaelt en voor ons drie gebroeders gelesen zynde, sullen de goede vermaninge van den Heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India tot beste van ons en het volcq van Cheribon niet vergeten, en wy drie gebroeders kunnen het weldoen van de Compagnie oock niet vergelden, maer Godt sal het voor ons doen. Wyders hebben

over alle swacke en behoeftige. Godt de Heere wil haer daarby laeten continueeren, opdat er altoos een schaduwplaetse magh zyn voor alle Vorsten en haere onderdanen, soo ryke als arme. Oock wil Godt de Heere haer en haere geheele huysgesind gunnen een langh leven en veel geluck in dese werelt.

Verders maecken aen den Heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India bekendt vanwege den commissaris Jacob van Dyck, die haer met een geschenck van UEd^{is}. op een Manendag den 14 January wel is aangekomen. Den brieff is voor ons drie gebroederen gelesen en waar over den inhoud desselfs seer verblyd en van harten verheucht, alsoo daaruyt de goede genegentheyt en liefden van den Gouverneur Generael en alle de Raden van India tot ons hebben bespeurt, omdat sy ons soo wel hebben onderwesen en beraden. Insgelyx waren wy seer verblyt over het contract van vreedem, en waervoor ick oock veel duysentfout danck segge, alsoo de Gouverneur Generael en alle de Raden van India sooveel sorge voor ons draegen, ende op den 15 dagh van deselve maand op Dingsdagh heeft den commissaris Jacob van Dyck ons en alle de groten het contract op den alcoran doen beëedigen en de contracten laten onderteecken, ende vanwege dat den Gouverneur Generael en alle de Raden van India ons hebben gelieven te belasten, dat wy gebroederen den oudsten broeder eere en getrouwicheyt soudem bewysen, gelyck mede den Sousouhounang Aman Courat in alle oprechtheght, dat sullen wy naecomen, omdat de Compagnie het landt van Chirrebom veel helpt en goetdoet. Dierhalven ben ick nu nae veel swervens te water en te lande in rust en vrede op Chirrebom en van meyninge op het landt Chirrebom te blyven woenen, dewyle jegenwoordigh de Compagnie ons heeft verlost en vrygemaekt. Dit is myn meyninge ofte wille en sal oock niet veranderen tot soolange ick in 't landt van Chirrebom sal komen te sterven in den wech der gelucksaeligheyt, want ick stelle op niemant anders myn vertrouwen dan alleen op de Compagnie. Verders gelieve de Gouverneur Generael en alle de Raden van India myn dese woorden te vergeven: soolange de Bantammers hier zyn geweest en totdat de capteyn Jochum Michielsen en Crain Bissey syn gecoomen, en heeft Wira Smita en Tommangon Raxa Nagara altyts listen tot myn ondergang gesogt, doch hebben stilgeswegen, omdat myn wille gants niet is geweest, nae de croon van myn oudste broeder te staan ofte om alleenlyck Coning van Chirrebom te worden, maer ick neme de goede genegentheyt en trouwe van de Compagnie sonder vreesen aan en gelieft aan myn niet te twyffelen, want in dese tyt heb ick geen ander vertrouwen en schaduwplaats als de Compagnie, alsoo de Compagnie by gelyckenis is als myn vader en moeder, die myn goet oft quaadt doen wel kan bespeuren. Op den 16 dagh van denselven maand op Woensdagh heeft den commissaris Jacob van Dyck om een duysent en van oudste broeder een duysent alsmede van myn jongste broeder driehondert mannen versogt, om de plaats Galongong aen te doen, en hebben van myn syde als hoofden gestelt myn broeder Pangeran Dipatti Nata Ningrat

en myn verkregen soon Radin Aria Soeta Djaja nevens nogh 10 grooten. Wyders maecken aen den Heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India bekend vanwege den boom, dat die myn is afgenomen en myn oudste broeder alleen is gegeven, soodanigh oock de basaer, waerover ick, myne grooten en volckeren als verwondert synde niet connen bedencken waarom sulx geschiet zy, want ten tyden wanneer myn vader gestorven en ons twee naegelaten heeft, syn wy beyde door den Sousouhounang Matharam tot Koningen van Chirrebon gemaectt en alle hetgene myn vader heeft gelast, daar heeft den Sousouhounang Matharam geen veranderinge in gebracht, maar de boom en besaar gelyck mede het palleys en alles in twee verdeelt, maar myn jonger broeder Pangeran Dipatti heeft geen erffenis op Cherrebon van de boom noch besaar gekregen, doch nu heeft hy al duysent menschen, dewelcke hem niet door myn vader maer door den Sultan van Bantam syn gegeven, want eer hy die duysent volckeren hadde, is hy altyt alleen in de Matharam by den Sousouhounang verschenen. Oock heeft den commissaris Jacob van Dyck 200 mannen van myn g'evst, die aan myn jonger broeder Pangeran Dipatti syn gegeven, doch indien nu den Heer Gouverneur Generael en alle de Raeden van India goede genegentheyt tot myn hebben, soo versoecke en bidde, dat hetgeene myn vader belast heeft magh naargekomen werden en dat de boom en basar voor altyt in tweekonnen blyven, tot myne kindt en kintskinderen, alsoo ick geen andere inkomsten en hebbe tot behoefte van myne cost en kledinge als van de boom en basaer. Verders soo sal ick inderwaerheyt tegen het gebodt van den Gouverneur Generael en alle de Raden van India volgens het vredecontract niet sondigen ofte hetselve noyt veranderen, nochte oock myne kind en kintskinderen ofte naecomelingen, want ick sulx voor den commissaris Jacob van Dyck in presentie van den cappteyn Jochum Michielse en Crain Bissey op eenen helderen middaghstond op den aloonaloon van Chirrebon hebbe bevestiget. Daerom sende ick dit blaetje geschrift met myn broeder Kiay Mas Pranok Alia en een van myn volck genaemt Ranga Adymangela, twee myner vertrouwste raatslieden van goeden gelove, dewelcke ick gelast hebbe om voor den Heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India te verschynen, en 'tgene ick nogh meer aan de Heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India versoeke, is dat zy op desen brieff antwoort gelieven te geven, opdat ick magh weeten wie ick ben. Voorts heb ick niet anders aan den Heer Gouverneur Generael te senden als twee piecken met gout ingeleyt, die niet en gelieft te veragten, want het is by gelyckenis als een bloempje op een steel, tot teeken van een suyvere oprechte genegentheyt ende erkenenis van myn vader en moeder. Eynde.

Aengesien den coopman Jacob van Dyck mits indispotie als anders tot nogh niet heeft connen vaceren om schriftelyck op te stellen 'tgeene zyn E. wegens desselfs verrigten in de commissie aen de drie Princen gebroederen tot Cheribon

als op Indermayee en daar alomme wel bysonderlyck heeft te rapporteren, soo ist, dat denselven op heden nogtans by provisie vooraf aen Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael op welgemelte Syn Ed^{hts}. ordre inwylen deswegen seker preallabel geschriftje op gisteren gedaghtee kent heeft overgegeven, behelsende in 't kort de substantie der voornaemste verrigtinge syner afgelegde commissie in die contreyen, waaraff hy eerlange en soo haest doenlyck het onderhandse omstandige vertoogh dierwegen na zyn E. berigt met eenige verdere aanhorende documenten sal overdienen, en 't welcke in desen op zyn tyt, wanneer 't selve komt te geschieden, mede sullen aenroeren en het nodige van noteren ende ondertusschen dit verbaalsgewyse geschriftje soodanigh als het hieronder tot speculatie laten influeren, luydende dan aldus.

Aan den Hoogh Ed^{le}. Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael van India.

Hooghgebiedende Heer.

De voornaamste poincten myner verrigtingh op Cheribon en andere plaatsen bestaan cortelyck in de volgende, als:

dat het contract, soodanigh by UEd^{le}. Hoogagtbare opgesteld, door de Princen gebroeders niet alleen in alle syne deelen is geamplecteert, maer bovendien goetwilligh gedesisteert van de titulen, door den Conincq van Bantam hun opgedraegen, en met haere namen, die ten tyden van haer vader waren voerende, onderteekent, voorts beswooren en versegelt, gelyck oock by nader separate acte hebben geaccordeert, wanneer den Sousouhounangh zig ongenegen toonde hem in voorsz. alleantie of contract in te laeten, dat alsdan 't selve nog met 2 à 3 articulen in zyn reguart, soodanigh den E. commandeur Couper van Compagnieswegen redenmatig komt te oordelen, sal mogen geëmployeert werden, dogh zyn de twee jongsten, wat devoiren daartoe oock aengewent heb, niet te bewegen geweest in persoon den Sousouhounang tot het mede onderteekenen van dien te versoecken, maar sullen haare gecommitteerden t'allen tyden daertoe gereet houden, en is verder door Haer Hoogheyts aengenomen de voldoening van alle des E. Compagnies lasten, die gedurende de besettinge soo te water als te lande ter montura van 1210 realen aldaer gevallen zyn, item den onderhoud van de nogh verblevene 44 Nederlanders onder den provisioneel lieutenant Benjamin van der Meer (soo lange d'E. Compagnie sulx sal goetvinden) te besorgen, oock genoegsaame verseekering en albereyts blycken gedaen, omme d'E. Compagnie van alderhande zoorte houtwercken (waervan dat district genoegsaem versien is) te dienen, en geensints gedogen nog admitteren eenige vreemde handelaers, hoedanigh die oock soude mogen zyn, welcke zonder des Compagnies passe aldaar mogte aancomen, gelyck oock op ordre en begeerte (tot soolange d'E. Compagnie ten vollen haer gerieff heeft) aan

niemandt sullen toelaeten den vercoop van peper, rys, zuycker en andere coopmanschappen, onder een generale tolvryheyt van soodanige wharen, sonder onderscheyt, als d'E. Compagnie aldaer sal comen in en uyt te voeren, en hebben de Princen in 't reguart van de Hollandse munt alom door gommesslagh doen afkondigen, deselve soowel als de Spaanse sal cours nemen, gelyck vervolgens door den Tommagon Raxa Negara en Chinees Sarapada is gepresenteert de baar peper tegens 11 rd^s. Hollants te leveren, mits alleen copers ofte ontfangers daarvan mogte zyn, als wanneer staet maeckte voor de Compagnie jaarlyx wel 6 à 7000 picols soudon konnen bemagtigen. Belangende het effect van den optogt naar Goulongon, ende hoedanich die en andere omherleggende volkeren wederom onder de gehoorsaemheyt van d'E. Compagnie ende den Sousouhounang zyn gebragt, hebbe by missive de dato 5 en 22 Februari UEd^{le}. Hoogachtbaarheden omstandigh te kennen gegeven, zynde nogh tzedert veele Javaans hoofden, soo van Sammadang, Galo, Prakamontsjan, Soukapoura, Bandong en andere, den eet van getrouwigheyt aan haeren heer den Sousouhounangh en d'E. Compagnie afgenomen, onder ernstige recommandatie en haere beloften van in toekomende met elkander getrouwelyck alle rebellen en vyanden van den Sousouhounangh tegen te gaan en de culture haerer landeryen hoe langer hoe meer voort te setten, bysonderlyck omtrent de rys, peper ende het kappen van houtwercken, gelyck oock op Indermayoe, Pamanoukan en Intsiassem daartoe de gerequireerde ordre gestelt, de vastigheyt genaemt Bantams Bril gedemoljeert ende den capteyn Jochum Michielsen met 30 Nederlanders en ongevaer 100 Macassaren naar Craoan gedepecheert hebbende, zyn nogh 42 militairen uyt de besettinge benevens het fluytschip Buuren vol houtwercken en ongevaer 70 lasten rys in de verdere kleene scheepjes met ons herwaerts gebragt, van alle 't welcke UEd^{le}. Hoogagtbaerheyt by rapport ten principalen omstandiger sal dienen en voor altoos trachten te zyn en blyven

Myn hoogst g'eerde Heer

UEd^{le}. Hooghachtbaerheys onderdaenigen en getrouwen dienaar

JACOB VAN DYCK.

(*Terzyden stont:*)

Batavia den 2 April anno 1681.

's Avonts komt alhier per een Javaanse gontingh uyt het leger op Java's Oostcust doch nu direct van Japara den capteyn Thielman van Eewyck, zynde aldaer sieckelyck uyt den treyn aengecomen en waerinne hy al een geruymen tyt gesworven heeft, ons toebrenghende alleenlyck een missive van den oppercoopman Cornelis Bartelse Marchier en raat tot Japara de dato 27 des voorleden maants, verselt met verscheyde documenten en behelsende kortelyck 't volgende nieuws:

den handel stont daeromher althans alsnu stil, doordien de Mattaram geraseert, de coopluyden gevlugt en de Bagilleenders met de wapenen aengetast waeren;

tot Samarangh was den 11 February passado 't geheele Chinese quartier

afgebrant door onvoorsigtigheyt van een aracksbrander, 't welcke veel arme menschen hadde gemaekt;

een gedeelte onser militie tot Sourabaya met en nevens de Javaanse magt onder den Pangiran Sacra Ningrat en Jouda Nagara (gelyck hiervoren onder dato 17 passado eenigsints aengeroert zy) de noch rebelle Ballanbangers tot voorby een moeras vervolgt hebbende, waeren de vyanden (als zynde d'onse van des Sousouhounangs volcq in de eerste attacque verlaten) ingevallen, waerover in die furie den lieutenant Otto Kreefft met den sergeant Jan Kools en nogh 5 soldaten gesneuvelt en dry andere Nederlanders gequetst waeren, dogh egter eyndelyck den vyandt nogh op de vlugt geslaegen;

met 't aentimmeren van vaartuygen op Damack wilde het (mits sieckte en schaersheyt der Europaensen en gebreck van Javaanse timmerlieden) niet seer voortschieten, dogh eene chialoup van de grootste chiantre ten meerendeele klaar, en soo gingh het langs de Javaanse Oostcust met de houtkapperye oock seer traag voort, eensdeels omdat de inwoonders hun daertoe soo se voorgaven uyt instigatie der Javaanse grooten onwillig thoonden en ten anderen, dat den Sousouhounangh oock van alle kanten de Calangers of houtkappers dagelyx liet opontbieden en presten;

den E. Jeremias van Vliet hadde in een visite tusschen Rimbangh en Japara seer goet ronthout bequaem tot masten of stengen uytgevonden, synde ligt en taay en oock eenige soo dick dat se wel tot retourschepen konden werden gebruyckt, waarvan hy er oock alreede eenige had gekapt en afgebragt, waervan ons de bevindinge indertyt de deugtsaemheyt, als men er partye van becomt, wel nader sal ontdecken;

het moorden begon omtrent Samarangh weder vry in swangh te gaen en waren wederom een Batavias burgersoon mitsgaders des ouden Samarangsen gouverneurs Alad Alads vrouw nevens nogh een vrouwmensch en 1 drager vermist, die men vermeende daeromher elders vermoort te wesen, gelyck dit alles en 't verdere breeder by 'taenkomend briefboek onder 't quartier van Japara te beoogen zy.

Onder voorsz. Japaarse papiertjes is ons mede nu ter handen gecomen een briefje van den ondercoopman Reynier Praat als hooft der uytsettinge naar Amboina over Bouro, in December verleden van hier gedaen, geschreven uyt 't jagt de Paerl van voor Japara aen Haer Ed^l. dato 13 December voorleden, dienende eenlyck tot bekendmaekingē dat se Japara mits het benodigde drinckwater etc^a. hadden moeten aengieren en alle de scheepjens in goeden stande excepte de sloep de Postbode, nog agter zynde, by malcanderen waeren en voorts nu weder onder zeyl stinden te gaan, om hun reyse na 't eylant Bouro en Amboina voort te senden.

Jegen den avont omtrent ten ses uren wert meejuffrouw Petronella Wonderaers, huysvrouwe van den Ed^len. Heere Cornelis Speelman, Eerste Raadt en Directeur Generael van India mitsgaders Admirael etc^a., dewelcke op gisterenavont aen een langduurige sieckte binnen deser stede in het huys van den heer Jacob Cops, staande aen de Westzyde ontrent te midden der Tygersgraght, is overleden, alsnu uyt gemelte huys in de groote kerck by haer vaeder, moeder en twee

kinderen binnen zyn Ed^{le}. eygen kelder begraven en statieus ter aerde besteet, in soodanigen ordre als hieronder in 't breede staet aangehaelt.

Vooruyt gingen eerst thien bidders in paaren, terwyle twee andere bidders de vrunden oplasen, om in ordre te volgen;

hierop quam het wapen, gedragen door den coopman Hendrick Canzius;
waerop volgde het lyck op een groote nieuwe bhaar, daerover een groot felpen dootkleet met ses wapens bedeckt, gedragen van de ondergenoemde 28 personen:

d'E. Cornelis van der Duyn	} oppercoopluysden;
d'E. Marten Roos.....	

d'E. Joan Francen...	} capitainen;
d'E. Harmen Egbert	

Sr. Roeloff Witwout;

Sr. Mattheus van Lugtenburgh;

Sr. Joannes Cops;

Sr. Egbert van Swenne;

Sr. Joannes Brakel;

Sr. Joannes Besselman;

Sr. Pieter Silvius;

Sr. Steven Schorer;

Sr. Gysbert van Everdingen;

Sr. Willem Bastinck;

schipper Michiel van der Buys;

schipper Adriaan Steutel;

schipper Adriaen van der Werff;

schipper Joan de Geus;

schipper Gerrit Coster;

schipper Cornelis Coeman;

schipper Cornelis Loeffhouwer;

schipper Leendert Rus;

schipper Beyert Visch;

schipper Fredrick Cnol;

schipper Jan Zeeman;

schipper Jan Gerritse;

lieutenant Pieter Wolff;

lieutenant Hans Mens.

Aghter het lyck volgden:

de hoffmeester, eenige opvoedelingen en domestiquen en de koetsiers, tot thien in 't getal, alle in den rouw gekleet en met rouwechierpen een voor een agter malcanderen;

en hierop met slepende mantels:

d'Ed^{le}. Heer Cornelis Speelman;

Jacob Proelius, adsistent;
 Joannes Verhaven, ondercoopman;
 Barnardus Craayvanger, adsistent;
 Leendert Rycke, schipper,

mede een voor een aghter elckanderen en voorts by paaren:

Diderick Groenesteyn, adsistent;
 Hendrick Boot, toesiender over de werckslaven;
 d'heer Fredrick Bent, Raat Extraordinair van India;
 S^r. Pieter Schippers, capitain der borgerye;
 d'notaris Joan Keysers;
 d'heer Joan Camphuys, Ordinair Raat van India;
 d'heer Joan van Hoorn, secretaris van Haer Ed^{la}.;
 d'heer Nicolaes Baukes }
 d'E. Joan Parve. } oppercooplyden des casteels;
 d'E. Vincent van Mook, landdrost;
 d'heer majoor S^r. Martin;
 d'E. Daniel van den Bolck }
 d'E. Albert Brevinck. . . . } leden in de Raat van Justitie;
 d'E. Andrias Cleyer. }
 d'E. Jacob van Dyck. }
 d'eerwaerde predicant Theodorus Sas;
 S^r. Cornelis Castelyn, ondercoopman;
 S^r. Cornelis Cnol, borgervaendrigh;
 S^r. Adriaen Strykersbergen }
 S^r. Wybrant Ulckens. } opperchirurgyns.

Hierop volgden de heeren van de Hooge Regeeringe, dogh de Heer Gouverneur Generael en de heer Balthasar Bort waaren absent door sieckte;

de Prins van Ternata genaemt Rotterdam;

de Princen van Macassar en Bima;

de respective collegien van justitie, predicanten, weescamercommissarissen, ouderlingen, diaconen, borgerofficieren en voorts alle andere personen van qualiteyt, elck by namen opgeroepen;

en doen de mindere Macassaarse en Bimase heeren;

alle de voornaamste Chinesen;

de officieren der Ambonesen;

de officieren der Mardykens;

de officieren der Maleyers;

de officieren der Balyers;

de officieren der Javanen;

mitsgaders daaragter vervolgens een confluentie van groote menichte menschen uyt allerhande slag, soodat selfs de straten daarmede en met de toesienders vol en bedect waren;

werdende binnenshuys de uytvaert van 'tlyck beklagt door een groot aantal aansienlycke juffrouwen, soo Meevrouw Generaals, de huysvrouwen der Heeren Raden en alle voornaeme bekende vrundinnen, waeronder oock geweest is de weduwe van den overleden Macassaersen Crain Bisse met haer gestoet etc., dewelcke dan, nadat de vrunden van het lyck weder thuysgekomen waeren, aldaer in het treurhuys met eenige spyse en dranck werden getracteert en alsdoen ontrent 8 en 9 uren ider weder syns weeghs sich begaven, naedat elck voor 'tzyne de behoorlycke condoleance aan den Ed^{le}. Heer Speelman over zyn voorschreven verlies hadde afgelegt.

4 d^e. 'sAvonts wert ons per den Chinees Lidjiko met eygen vaartuygh van Samarangh toegebracht een missive, door den commandeur Jacobus Couper ende den raat aldaar in dato 27 des voorleden maants aen Haer Ed^{le}. geschreven, onder anderen kortelyck bevattende de volgende novos:

den commandeur Couper met 5 compagnien Nederlanders en 100 vrye Macassaren nevens den Sousouhounangh en de Javaanse maght den vyand boven in 'tland van Baggaleen tot Sjagabaya uyt haere paggers geslagen en die plaats beset hebbende, was alsdoen nevens gemelte Sousouhounangh van de groote revier Praga van de zyde der Zuyderzee weder nae de Mattaram gekeert en voorts mits groote sieckte en sterfte soo onder de onse als de Javanen na Wanacarta afgesackt en inmiddens ondertusschen egter den vlugtenden Pangeran Pougat van eenige onser militie ende de Wattase, Kaddoese en Padjangse Javanen vervolgt, brengende in 't wederkeren, naedat se verscheyde plaatsen tot gehoorsaemheyte gebracht hadden, vandaar mede 33 Bagilleense montrys, by d'onse overgecomen en dewelcke alle door den Sousouhounangh gepardonneert waeren, dogh Pougat, voorby geraakt wesende, had sich met den rebelle rover Namroet geconjungeert, werwaerts alsdoen des Sousouhounangs Javaans leger onder zyn Javaanse veltheeren Adypatty Ourawan en Aria Sindouradja, versterckt met 3000 verdemoedigde Bagilleenders onder Soumabrata, den vyand alleen (sonder eenige onser militairen by haer te begeeren) verders te keer wilden gaan, gelyck geschiede en zy daerop van Pougat en Namroet in twee troepen verdeelt een dagh reysens van Silinga ontmoet wierden, dewelcke des Sousouhounangs magt voor de grooste parthy stillekens lieten voorbytrecken, terwylen de andere al sagtjens retirerende alsdoen van agteren invielen en onse goede Sousouhounangs Javanen geheel in disordre en op de vlugt bragten, 't welck de omgekeerde Bagilleenders, die de avantgarde hadden, vermerckende, soo quaemen zy doen weder haer soo schelms als trouwloos om te keeren en self op onse Javanen vyandelyck in te vallen, sulx se alsdoen oock een groot deel derselve versloegen en de veltheeren Ourawan en Sindouradja het selfs nauwelyx door 'tgebergte en bosschagies met het leven ontquamen, laetende veel volckx in de knip, dogh soude den rover Namroet volgens de gerugten oock in den arm gequetst wesen en was oock vermerckt, den vyand die van Wattas en Cuddoes meerder als de Padjangers verschoont hadde, alsoo er van die laatste seer veel om 't leven waeren gecomen, sonder 'tgetal te weten, wanneer doen hierop de bovenlanden wederom geheel in roer stinden, self in sooverre dat d'E. Couper meende, tenzy

des Compagnies magt alsdoen op Wanacarta niet geweest hadde, den Sousouhounang na 't scheen uyt vreesse en verslagentheyt persoonlyck met al zyn omslagh wel om een goet heencomen soude gesien en gesogt hebben, sulx men daerop doen ten eersten had geresolveert, een legertje van 170 Compagniesdienaeren en 70 Macassaren ten eersten onder den manhaften capitain Sloot weder tegen die annaederende vyanden van Bagilleen en Silinga tot behoudenisse van Cuddoes en Wattas etc*. opwaerts te schicken, gelyck geschiede, en dewelcke in verscheyde rencontres hun al weder verjaagt en een goede parthy ternedergevelt hadden, stellende het den vyand geduurigh voor ons schietgeweer op de loop, sulx het doorgaans bleek des Sousouhounangs Javanen en magten buyten 's Compagnies wapenen niets altoos te wege couden brengen; dogh nu hoopte men van Bagilleen verder noch eens meester te werden, maar 't was te beclaegen dat onse dierbare Europeanen meer door 't jagen en siecktens als door 't vechten doorgaans verslaan, vermindert wierden en om den hals geraekten, synde ondertusschen vervolgens den commandeur Couper met ons overige legertje en alle de sieken van genoemde Wanacarta, agterlaetende 18 dooden, daeronder een vaandrigh en 5 sergeanten, geheel na de stranden en tot Samarangh afgesackt en den 27 Maart daer aengecomen, hebbende egter tot Wanacarta voornoemt 42 onser soldaten onder den lieutenant Carel Schellingh en vaendrigh Rogier Lutgens tot des Sousouhounangs lyffwagt en by Zyn Hoogheyt gelaten, gelyck alles breder by 't aenkomend brieffboek magh blycken.

5 en 6 d°. Synde Paasdagh is niets noterens waerdig voorgefallen.

7 d°. 's Voormiddags gewert ons door den Javaan Marta Wangsa met eygen vaartuygh het origineel briefje van den E. commandeur Couper en raat uyt Samarang de dato 27 passado, waervan de copie voorgisteren reets hebben ontfangen en even hiervoren aengeteekent, sooveel de principale substantie tot nieuws daarin heeft medegebragt.

8 d°. 's Namiddags erlangen per inlants vaertuygh met eenige onser terughcomende Balyse officiers nevens nogh een afgesonden Balyer van Sarantacka 2 briefjens, 't eerste van den capteyn Jochum Michielse en 't andere van den vaendrigh Jan Bervelt, beyde op eergisteren aen Haer Ed^l. uyt Tanjongpoura geschreven, verselt oock met 2 Maleytse of Javaanse briefjens door den Kiey Nebey Carti Jouda en regent van Intchiassem en nu mede op Carwangh en van onsen Balyen vaandrigh Wajahan, die hieronder in translaat sullen geïnserieert werden, alvorens aengeteekent hebbende 't geene nodigh geagt zy uyt de geciteerde eerste twee brieven van den capteyn Michielse en vaandrigh Bervelt in desen aen te roeren, en eerst uyt die van capteyn Michielse, namentlyck dat hy eyndelyck met 50 Europeaense en inlantse soldaten nevens 64 onser Macassaren over lant van Cheribon of eygentlyck van Intchiassem in Compagnies veltschans tot Tanjongpoura was comen aen te landen, zynde de meeste militairen door de moeyelyckheyt der wegen aen de voeten impotent geworden en onderweegs in 't negorytje Boelackan 't gewese hooft van Couwanten Angasoeta met een parthy van zyn volck gevonden, denwelcken gerecommandeert ware, ten eersten weder naar Couwantan onder Intchiassem hen te sullen begeven, om die negory op te bouwen en alsdan 't cappen van houtwercken te bevorderen;

den Angabey Carta Jouda van Intchiassem was met den capteyn Michielse oock nae en op Tanjongpoura overgecomen om syn verstroyt volck op te soecken, hebbende aen d'onse seeker weghgelopen slaeff genaemt François van Coetkien, toebehorende Marcus Boya, ingeseten van Batavia, overhandigt;

den capteyn, een Maleys briefje aen onse Balyers tot Goedoegoedoe vooraf afgevaerdigt hebbende, had door berigt van onsen terughgecomen Balyen sergeant Wayahan verstaen, dat het vertreck der Goedoegoedoeze Balyers vandaer naer Batavia tot nogh niet hadde willen lucken en het noch wel een maant à twee stindt aen t'lopen, eer zy vandaer soudén willen off konnen verhuysen, als 't noch alsoo luckte:

onsen Balyen vaandrigh Batoejangh was daer omtrent die tyt oock uyt de Craoangse bovenlanden met een afgesonden van Sarantacka verschenen, denwelcken nu op desselfs begeeren naar Batavia overgingh en die oock van alles nader onderrigt soude connen geven etc., synde voorts het briefje van den vaandrigh Jan Bervelt van geenén bysonderen anderen inhoudé als hierboven aangehaelt en dierwegen onnodigh eenige verdere extendie als van geenigh belang van te doen etc.

Volgt nu het translaatbriefje, door den Kiey Nebey Carta Jouda, regent van Intchiassem, aen Haer Ed^{la}. geschreven uyt Carwangh.

De nedrige groete van mynheeren haer dienaer Kiey Nebey Carti Joeda, die onder Compagnies gebiet staat, comt voor de voeten van mynheeren d'Generael en de Raden van India, die Godt de Heere in dese werelt en tot in der eeuwigheyt wil bewaeren, amen.

Verders is nu Uw Ed^{la}. dienaer tesamen met den capteyn Jochum Michielse op Tanjongpoura en versoekt Uw Ed^{la}. dienaer nu dat den Heer Gouverneur Generael en al de Raden van India gelieven toe te staan, dat ick met al myn volck die in 't lant zyn gesamentlyck voor de Compagnie magh laeten houtkappen, dogh ben nu om volck verlegen, dierhalven versoecke aen myn beschermheer den Generael en alle de Raden van India dat zy myn ordre gelieven te geven om al myn volcq op te soecken, alsoo zy gevlugt en verspreyt zyn, en dat Uw Ed^{la}. dienaer de kleene steedtjes met namen Cawoengantan, Panaroeban, Soekasary, Carangtenga en Tsitsienkoel onder hem magh hebben, want alle die plaetsen staen onder Tsiasssem, daerom versoeke dat het magh wesen als tevooren

Nogh volgt het translaatbriefje, door onsen Balyen vaendrigh en sergeant uyt Carwangh aen Haer Ed^{la}. geschreven.

Desen brieff van den vaendrigh en sergeant Wayahan Batavia komt aan den Heer Generael ende Raden van India.

Verders versoecken wy om al de Balinesen van Carrawangh, maer onder haer is Sarantacka en Wangsa Naya alleen goet, d'andere zyn niet

oprecht. Haer padygewas is door te hoogen waeter verdorven en alle haere volckeren zyn nae het gebergte gevlugt, omdat zy quaede tydinge van Batavia hadden gehoord, dogh Seprana heeft Derpadjaya evenwel naar Batavia gesonden en Sarantacka wil oock seekerlyck op Batavia comen, de rest is Godt bekend.

Desen namiddagh heeft den Heer Directeur Generael in Rade rapport gedaen van de vercoop van de romp van de fluyt Winnummenum voor 250 rd^s.

10 d^e. 's Namiddags komen alhier per expres vaartuygh 2 expresse affgesanten van den Conincq Sultan Ratoe tot Palembangh met een missive van denselven Conincq haer meester om spoedige adsistentie, doordien zyn ryck in groote noot van syne Jambyse vyanden als anders door eygen bedryff geraekt was, en daarbesyden oock een missive met verscheyde bylaegen van den ondercoopman Willem Sabelaar aen Haer Ed^l. de dato 25 Maart neffens en tot geleyde van het briefje door gemelte Conincq aen de Hooge Regeeringe en waervan 't translaat op den dagh van de inhaeling te volgen staat, behelsende de missive van den resident oock de principale inhoud desselfs en inhoud deser expresse haastige besendinge, gelyck daaraf 't principale kortelyck hieronder sullen laeten dienen:

den eersten p^{ten}. resident Pieter van der Vesten, langen tyt sieck gelegen hebbende, was den 7 February deser werelt komen te overlyden en des anderen daegs aldaer eerlyck in 's Compagnies thuyne begraven en sulx de directie van Compagnies ommeslagh aldaer aan den ondercoopman Willem Sabelaar by provisie verblyven, die oock om die absolute chergie is versoeckende;

't fregatje de Cater, 27 January van Batavia gezeylt om de vermiste chialoup de Winthout op te soecken, was daer den 27 February seer leck in de Palembangse revier verscheenen sonder doen noch 't minste van gemelte chialoup vernomen te hebben, en voorts naer eenige nodige reparatie na Malacca voortgestevent;

den toevloey des pepers vermeerde dagelyx nu op Palembangh, alsoo dat reets omtrent de 3500 p^l. in onse packhuysen waeren geleverd en men voorts bedugt voor plaats om de rest te bergen, indien de verwagte schepen van Batavia tot derselver afhaal in korten niet overquamen;

den Paducca Radja en zyn soon den Laxamana van Johor was den 5 Maart met 125 stux soo groote als kleene vaertuygen in de revier voor Jamby verschenen, onder voorgeven om een oude reequeningh met den Jambinesen vorst te vereffenen, alhoewel men anders wiste alsdat hy ter adsistentie van den Jambinees tegens de Palembangers gecomen was, sulx de Palembangse belegeraers met hunne aldaer leggende vaertuygen in den beginne desen Johorees den deurtogt meenden te beletten, dogh was hy naer eenige onderlinge discoursen met syne prauwenmagt egter sonder moeyte binnen Jamby geraakt, wanneer de Palembangse hoofden aldaer kort daaraan, op des Johoresen voorstel eenige gecommitteerdens met eenige lighte prauwen afgevaerdigt hebbende om met dien Paducca Radja te beraatslagen over de vrede met die van Jamby, soo waeren deselve door den Macassaarsen Prins als haeren medehelper in dien nodelosen oorlogh Dain Mangika, verselt met 70 à 80 gewapende Macassaren, met een groote prauw gevolgt, wien den Johorit in

'taennaderen niet en begeerde aan boort te laten en waerover hy Mangika sigh gebelgt toonende, met de noch 4 by hem hebbende Macassarse hoofden etc^a. met uytgetrocke crissen voorgave per force te willen aen boort komen. dogh wierden inmiddels van den Johorees soo dapper met hun schietgeweer uyt de vaartuygen ontmoet, dat se naer eenige schermutseling genootsaekt werden te retireren ende in 't afsacken door twee canonschoten aen 't sincken geraekten en oversulx soodanigh onthaelt, datter niemand als 2 van de Palembangse gecommiteerdens (die hun met swimmen salveerden) met het leven daervan gecomen waeren en Dain Mangika selfs met veele zyne meeste Macassaren in die attacque alle omgecomen;

den Conincq van Jamby, door de komste der Johoriten en dit avantagieus toeval weder moet geschept hebbende, had zyn magt daerop byeengetrocken en met de Johorese troepen geconjungeert eenen uytval op de Palembangers gedaen en eerst op de prauwemagt. die ten meerendeele van ammonitie en volcq ontbloot lagh (en onaangesien het schieten der Palembangers uyt hunne wercken aan lant) deselve overwelddigt en na 't uytplunderen alle verbrant en alsdoen oock verder 2 der voornaamste paggers geweldigerhand ingenomen en alles gedoot wat se maer attrapperen konden, hebbende die van Palembangh in dese voorvallen niet alleen syn geheele prauwemagt maar, soo gerugt wiert, daerenboven nogh ruym 1000 van zyne beste Macassarse en Maleytse krygers verloren, sulx er van dien daar presenten Macassaersen hoop oock in 't geheel maer 60 à 70 overgebleven zouden zyn, doch evenwel schenen de Palembangers nogtans soo seer niet dit verlies als wel de doot van den Macassaersen Dain Mangika en zyne 4 adhaerente, Dain Majompa, Bodore, Riolo en Mandoera te beclaegen en waardoor nu syn hoogmoet t'eenemaal onder de voet lagh en op 't dreygen van den Johorit voor Palembang selfs gants bevreest was in zyn eygen lant, als meerendeel van tegenstant ontbloot, overrompelt te werden, als in welcken gevalle de onse vermeenden dat zy by overcominge van vyandt haer landt soudent besten moeten geven en de vlugt nae 't bos nemen, temeer den tweeden Prince, Pangeran Aria, met de overige Palembangse magt, sterck noch ontrent 7 à 8000 man, noch voor Jamby bleeff leggen en die plaats niet wilden verlaten voordat se verwonnen was, al soude het hem 't leven kosten, sulx den ouden Sultan Ratoe in zyn uytterste noot dese 2 gesanten, Keey Wadwadjé en Keey Nebey Siti Nagara, nu nae Batavia nevens eenige schenckagie en een brieff hadde afgevaerdigt om hulpe en bystant van de Compagnie te versoecken, mits dat hy by wederherstellinge aen d'E. Compagnie alle de daertoe te doene onkosten soude willen vergoeden en oock de noch op Palembangh overgebleven Macassaren dan alle aen de Compagnie overleveren etc^a., gelyck by 'taenkomend brieffböök en 't coningsbriefje, in desen te volgen, in 't brede kan werden gesien en gelesen.

11 d^o. Des voormiddags wert 't voorgeciteerde Palembangse coninxbriefje en afgesondene nevens de bygevoegde schenckagie door den sabandar Ocker Ockerse, verselt met den E. Dirck de Haes, de coopluyden Joannes Besselman en Egbert van Swenne, item den cassier Joannes Truytman en den capteyn der Maleyers Abdul Bagus ingehaelt en door de na gewoonte gerangieerde militairen deses

casteels binnen in de groote raatcamer gebragt en aen Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael overgelevert zynde, daarop ten respecte van dien Conincq drie salvos musquetados en van de punt den Diamant seven canonschoten gedaen en doen voorts eens op des Sultans gesontheit en welvaeren gedroncken en de brieff overluyt door den capteyn der Maleyers opgelesen, dewelcque voorts nae gedaene oversettinge uyt het Maleys in onse tale bevonden is t'luyden als volgt.

Translaatmissive des Sultan Ratoes, ouden Conincq tot Palembangh, aan Haer Ed^{la}. tot Batavia geschreven per syne expresse gesanten.

Desen brieff uyt een suyvere oprechte genegentheit van Sultan Ratoe, die Conincq is op Palembangh, komt aen Ryckloff van Goens, Gouverneur Generaal, en de Raden van India, die het gebiet hebben in de stadt Batavia, seer vernuftig in alle haere gedoente, beroemt over Haer Ed^{ht}. oprechtigheyt, getrouwigheyt, kloekmoedigheyt en verstandt soo booven als beneden wints, rechtvaerdigh in het gebieden haerder onderdanen en behouders van alle haere oorlogsvolckeren, die oock over haere goedtdadigheyt door de geheele werelt seer beroemt zyn. Godt de Heere verlene haer meer ende meer soodanige deugden, tot welstandt van alle Coningen ende haere grooten mitsgaders tot een schaduwplaatse voor alle hare onderdanen.

Verders sendt Sultan Ratoe Wadjinu Adje en Ingabey Sitia Nagara om voor de hoogheyt van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende Raden van India te verschynen, desen brieff te brengen en met droefheyt des harten de zaeke van Palembangh bekent t'maecken, alsoo de Johoresen sonder haer reeden gegeven te hebben aengetast werde. Dierhalven heeft Sultan Ratoe nu drie maanden verleden Ingabey Astra Tsindra en Loera Astra Djewa gesonden om voor Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India te verschynen ende buscruyt te versoecken, maer nu kunnen wy niet langer wagten, alsoo de Johoresen veel Palembangers gedoot hebben en waeronder den Tommagon Wira Mangala en syn soon, die alles door list van die van Johoor om het leven zyn gebragt en de Pangaran Aria door deselven belegert en alle zyn wapenen weghgenomen en gerooft, insgelyx gebruycken oock veele listen tegen Sultan Ratoe tot Palembangh, soodat Sultan Ratoe voor dees tyt geen ander raat en weet als hem op de genegentheit en hulpe van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende Raden van India te vertrouwen, dat sy het landt van Palembangh sullen beschermen. Daerom versoeckt Sultan Ratoe om spoedige hulpe, en indien der aan Palembangh yets gelegen is, soo gelieft vyff gewapende chialoupen te zenden om in de revier van Jamby te blyven leggen, nevens eenige schepen om de rhede van Jamby en Palembangh te bewaeren, mitsgaders tegelyck oock een gesant van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Heeren Raden van India om alles te beraden, want in dese tyt heeft

Sultan Ratoe den capteyn en coopman van de logie om raet en hulpe versogt, maer hebben niets verkregen, omdat zy geen ordre van UEd^{is}. en hadden. Wyders alle d'oncosten der g'eyste schepen en chialoupen, die tot hulpe van Palembangh sullen gesonden werden, sal Sultan Ratou op hem nemen en daervoor goede zorgē dragen. Voorts heeft Sultan Ratou tot teeken van zyne opregte en suyvere genegentheyt aan Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India niet anders te zenden als een goude pienangbozet, een d^o. waterkom en een piek met gout beslagh, 'tgeene Sultan Ratoe versoeckt Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India hem d'eer gelieven aan te doen om hetselve met goeder herten t'ontfangen.

Op de vorenstaende ontfange tydinge van Palembangh en 't gedaane versoeck des Conings Sultan Ratoe als insonderheyt oock om het belangh, dat de Compagnie in dese tyden aan het peperrycke lant van Palembangh is hebbende, soo is heden ter ordinary vergaderinge geresolveert een tamelycke zee- en krygsmagt tot adsistentie desselven Coninx etc^a. naar Palembangh uyt te setten en daertoe dan syn aangelegt 6 scheepjens en 5 chialoupen en verstaen deselve te bemannen met 250 zeeluyden en oock sooveele militairen, in 5 compagnies verdeelt, te weten 100 Nederlanders in 2 en 150 Inlanders in 3 compagnies, omme door dat ontsagh en aansien onse intentien soo aangaende Palembangh als oock die van Jamby en Johor, soo se daar noch wesen mogten, item het dimoveren der Macassaren te beter uyt te voeren, ende waerover dan meteenen tot hooft en commandant deser expeditie verkoren zy den E. capitain François Tack, om in cas van oorlogh off vrede den waeren dienst en interest van d'E. Compagnie te behertigen etc^a., sullende denselven ten dien eynde oock als expres affgesant en commissaris werden gequalificeert omme de comptoiren te visiteren, de swevende onlusten tusschen die Vorsten te besligten en yder derselver tot haer vorige staat en ruste tragten te herstellen, mitsgaders de Johorese armade wederom naar huys te doen keeren, en by wederspanningheyt van d'een of d'ander den onvergelyckten in zyn goet regt te helpen maintineren en by noot Palembangh vooral te helpen beschermen en alsdan oock dien Coninck tot 't betaelen van de oncosten deser adsistentie volgens gemaekte calculatie op 5000 rd^a. maandelyx te verpligten, item dat hy nu oock meteenen alle de op Palembangh zynde Macassaren en weggelope slaven in onse handen sal hebben over te leveren off gedogen dat se door ons daertoe gedwongen werden, mitsgaders dat 't 14 articul van 't jongste contract, in dato 12 April en 3 July 1678 by d'E. Dirck de Haas en Jan van Leenen gemaekt, raakende den aanbrengh van cleden en amphioen in 't Palembangse ryck, soowel op de ingesetenen des lants als ten reguarde der vreemdelingen aldaar applicabel sal werden gemaekt, op verbeurte van deselve, de helft voor Zyn Hoogheyt en $\frac{1}{2}$ voor de Compagnie, alsmede noch oock om des mogelyck daarby te bedingen 't uytvoeren van 1000 picols peper jaerlycks door de Palembangers te vernietigen of wel te limiteren om die herwaerts te moeten brengen etc^a., ende aangaende Jamby en omtrent dat ryck nae bevindinge

van saaken te handelen en ter gelegener occagie te onderstaen off men den aldaer vallenden peper oock niet voor de Compagnie alleen met uytsluytinge van andere soude connen bedingen en oock vooreerst wederom eenige negotie by der handt nemen etc*.

Synde al wyders meteenen goet geagt als hoeft der genomineerde Amboinese en inlantse militairen en tot tweede naest den E. Tack te laten medegaan den Ambonesen captain Joncker en vervolgens oock tot adsistentie van voornoemde E. Tack nogh mede den coopman Willem Bastinck en de ondercooplieden Joannes Heynen en Dirck Joncker mitsgaders eenige verdere bequame pennisten etc*.

Voorts is oock gearresteert de gagie van den coopman Jan de Harde (eenige tyt voorleden van de Oostcust van Java met slegte getuygenisse herwaarts opgekomen) te laten afschryven zedert het jaar 1679, dat al te dier tyt van Sourabaya naer Japara opgekomen is en geen dienst gedaen heeft en onvermindert de actie, die de Compagnie over zyne administratie aldaar noch ten tyde op hem soude mogen vermenen te hebben.

Eyndelyck is nogh wegens de quartieren van Japan en de cust Cormandel alsulx geresolveert, als breder by 't resolutieboek geëxpliceert staat.

12 d*. 's Namiddags erlangen per Javaans vaertuygh met een onser Mardykers een briefje van Bantam, door den resident Willem Caaff op gisteren aen Haer Ed^h. geschreven, nevens 't lang verwagte vervolg van 't Bantams daghregister van voorleden jaar, dicterende 't briefje van gemelte resident dat Keey Aria Mongonsadana, door den jongen Conincq na Turtiassa gesonden zynde, van den ouden Sultan onder 't losbranden van 't canon soude ingebaelt en beleeft getracteert zyn, 't welck den jongen Conincq seer wel gevallen hadde, hoewel men presumeerde sulx maer uyt spot geschiet te wesen;

den jongen Sultan had een gebodt laten uytgaen, dat alle de op Bantam residerende Macassaren, die 'savonts buyten haere woninge op straat wierden gevonden, vryelyck dootgeslagen mogten werden;

het vaertuygh van den Deensen agent Pauly, den 22 voorleden maants naar Cheribon afgesonden, was 5 dagen geleden met alle zyne coopmanschappen onvercogt over Paccalongan daar geretourneert en met berigt, dat onsen vaendrigh Benjamin van der Meer aldaer niet had willen gedoogen hun amphioen en cleeden in dien oirt te vertieren etc*.

14 d*. 's Namiddags gewert ons weder per Javaans vaertuygh een briefje van den resident Caaff aen Haer Ed^h., op gisteren getekent, meldende dat het schieten tot Turtiassa, hierboven genoemd, niet ter eeren van Mongonsadana was geschiet, maar omdat den ouden Sultan alsdoen met syne grooten gegasteert hadde, en ter contrarie gemelte Mongonsadana seer smadelyck daar bejegent zyn geworden, doch wat van de waarheyt van 't een of 't ander zy, meenen wy in desen niet veel sekens is te seggen;

den jongen Conincq had door voorsz. Keey Aria om licentie tot opkopinge van 25 lasten rys tot Batavia laten versoecken etc*.

De gesanten des ouden Sultans Ratoe van Palembang, op den 10 deser hier aangekomen om eenige adsistentie van scheeps- en krygsmagt tegen haare vyanden

met alle vermogen als in haren noot van de Compagnie te versoeken, syn (nadat op 11 deser al ten eersten het nodige tot een uyt te setten magt derwaarts is vastgesteld) op heden voormiddagh in geleyde van den E. sabandar Ockerse by Syn Ed^{le}. d'Heer Gouverneur Generael en oock by de Heer Directeur Generael geweest, alwaar dan haarlieden de voorsz. resolutie en 't afgaan van den E. François Tack na derwaerts is bekentgemaekt, waerover zy sigh seer wel vernoegt thoonden en nae eens gedroncken te hebben weder nae haer logiement gingen met versoek om uyt vreesse voor de Jambinesen en Johoriten, dat zy met haar hier gecome vaartuygen tegelyck en onder de bescherminge van de voorsz. onse genomineerde magt mogten weder naar huys keeren, dat hun oock gaarne is ingewilligt geworden.

15 d^e. Heden nademiddagh komen naer lang uytzien alhier ter rheede van Hoccieuw in China te verschynen de jagten Alexander en Odyck nevens het hoecker de Brantgans en daarmede oock weder terugge onsen derwaarts gesondenen gesant den capteyn Hendrick van den Eeden en ondercoopman Joan Jacob van Merwede met hun gevolgh, overleverende aan Haer Ed^{le}. een ampele missive van den coopman Joannes Leeuwenson ende den raat in Hoccieuw de dato 3 met een postscriptum van den 9 Maart, verselt met verscheyde bylaagjens en daerbenevens oock noch voor haar selfs een schriftelyck rapport en daghregister wegens hun verrigten in de commissie naer derwärts met eenige wynige aanhorende stuckjes, tot Hoccieuw voorgevallen, alsoo zy niet verder geweest zyn en niet na Peekin hebben mogen opreysen, mitsgaders nogh twee Chinese brieven, d'eene van den Pouy en Combou en de andere van diverse personen aen Haer Ed^{le}., dewelcke hun op de laaste audientie en hun afscheyt waren overhandigt en hieronder in translaat staan te volgen, alvorens aangeleekent hebbende 'tgeene ons uyt de voornoemde brieven en papieren kortelyck en ten principalen voor nieuws toegecomen en voortgebragt zy, als waerinne den E. Leeuwenson by syn brief al verre relatien doet, van welckers sekerheyt egter in velen niet sekens zy te oordeelen;

vooreerst dan waren den 28 Augusty anno passado de jagten Alexander en Odyck mitsgaders 't hoecker de Brantgans met de 2 hier gewese Chinese Tartarse ambassadeurs Liolauja en Lylauja in de revier van Hoccieuw onder Tinhay verschenen en soo oock onsen gesant Hendrick van den Eeden nevens desselfs gevolgh, die den 10 September daeraen in de stadt Hoccieuw met tamelyck fatsoen ingehaelt, in een aparte wooninge geplaatst en maandelycks met 80 taylen off / 310 in silver door de Tartarise regenten gedefroyeert was geworden, en hoewel sulx tot sustentatie van zyn E. en desselfs suite niet conde toerycken, soo waeren deselve noghtans soodanigh aengenomen;

inwylen was den Sinong of gewesen Onderconincq en Opperveltheer des ryx, die in de troubelen zedert 2 à 3 jaeren in Hoccieuw geresideert heeft, den laasten Augusty passado weder naar 't keyserlycke hof van Pekin vertrocken, als meenende alles in de benedenlanden tot ruste gebragt te hebben, en schenen de Hoccieuwse regenten desselfs depart derwärts oock te hebben verhaest ende 't arrivement onser scheepen en gesanten, daar hy seer na verlangt hadde, soo lange voor Zyn Excellentie gesecreteert;

de missive van Haer Ed^{le}. alhier aen den Combon off stadthouder (mits de absentie van den Pouy offte veltheer in 't leger tegen de rebellen door den gesant van den Eeden op de eerste audientie overhandigt ende zyne commissie bekendgemaakt zynde, soo had dien heer onder anderen geantwoort dat over die saake en 't gesandschap aan den Keyser geschreven en licentie tot het opreysen versogt moste werden, dogh de brieff aen den Sinong konde men wel weder teruggenemen, aengesien denselven met de provincie van Fockien nu niets meer te doen hadde, maer die aan den heer Pouy soude hy laten afhaelen en aen Zyn Excellentie naer Chincheeuw in 't leger bestellen, 't welck oock soodanigh volbragt was, zedert welcken tyt men met groot gedult naar dat bescheyt, 't gunt men seyde uyt Pekin verwagt wierd, vertoeft tot den 18 December, alswanneer het keyserlyck antwoord, soo se voorgaven, afgecomen en het verhandelen van Compagnies coopmanschappen toegestaan waere. dogh het opreysen onser gesanten met de brieff als onnodigh aengesien, temeer Zyn keyserlycke Mayesteyt haer aenbrengen nu reets bekend was en oock omdat het opreysen al te ongemackelyck en seer kostelyck viel etc^a.;

eenige dagen daaraan was alsdoen door gemelte Combon de afvordering van dickgemelte keyserlycke van hier medegebragte brieff gevolgt en getragt d'onse door allerhande middelen tot die overleveringe te persuaderen. dogh den gesant van Eeden tegens Haer Ed^{le}. soo stricte ordre daertoe niet konnende resolveren, soo had den Combon sigh seer verstoort getoont en al dreygende uytgeborsten, aen zyn Keyser over die ongehoorsaemheyt te sullen klagen, en al hetgeene hem verders tot nadeel dienaangaende van den Keyser mogte overcomen, aen d'onse te sullen wreeken ende geen versoeken inwylen meer te willen aennemen, oock den vercoop en incoop van goederen aen de coopliden te laten verbieden, schoon die hun egters evenwel altoos sonder der regenten consent genoegsaem volcomen verboden zy nae de successive ervarenheden, sulx den gesant eyndelyck met advis van d'E. Leeuwenson en verderen raade de meergemelte keyserlycke brief den 20 January deses jaars onder protestatie als gedwongen aen de voorseyde Hoccieuwse regenten had moeten overleveren etc^a., sedert welcken tyt doen eerst de negotie op de oude monopoli dogh met veele sribbelingen was toegegaen, klaegende verders gemelte Hoccieuwse regenten seer over 't opperhoofst, den E. Leeuwenson, en denwelcken zy alle de quade toevallen en gelede vexatien in de negotie ten laste wilden leggen en vandaer gaerne verplaatst sagen;

't ligten van 's Compagnies residentie en ommeslagh had voor ditmaal niet kunnen gelucken, omdat volgens der regenten voorgeven alvorens ook expres licentie daertoe van den Keyser versogt en afgewagt moste werden, en waartoe den tyt ditmaal te verre doorgeschoten waere om die met de schepen nogmaals af te wagen, dogh had men niettemin alsdoen volgens ordre vanhier dat comptoir tot op seven Compagniesdienaren gereduceert;

de Hoccieuwse overwinsten volgens de negotieboeken op ultimo July passado beliepen in een ront jaer een somma van.. . . . f 107839:11:9;
 en daertegens in die tyt de generale ongelden..... » 17822:17:8;
 sulx er nog aen winst..... f 90016:14:1;

was overgeschoten, dat omtrent 68 percento quam uyt te maeken, maar met alle de lasten en ongenoemde kosten en equipagie etc^a. sooveel niet sal beschieten;

de twee voorleden jaar hier gewesene Chinese Tartarsche ambassadeurs (waervan in 't afgelegde daghregister op verscheyde tyden wytlopijgh aangehaelt zy) om onse adsistentie van een vloot schepen tegens de Coxinders uyt name des Keyzers te versoeken, had men op hun retournement in Hoccieuw bevonden maar gemeene coopluysen te wesen, en dewelcke (als het vermoeden lagh) misschien wel buyten des Keyzers weten door de Hoccieuwse regenten maer pro forma herwaerts gedepescheert konden wesen, hoewel men daaraan egter oock nogh al soude moogen twyffelen, temeer haere ryxarmade, welcke, na den E. Leeuwenson die opgeeft, bestont in 200 joncken en omtrent sooveel ligte vaartuygen, den 11 Maart 1680 (zynde 5 maanden voor de komste onser scheepen) al in zee gesonden waeren en hun desseyen tegens de Coxinders reets meer door list als oorlogsdaden uytgevoert geworden op volgende wyse ⁽¹⁾, daervan den E. Leeuwenson een gandsche beschryvinge doet, dan of dit soo waar zy of niet is een raedsel, omdat men in dat lant voor ons volcq seer selden en gants weynich waarheyt van haer staatsaeken en gedoente kan wys werden, gelyck de ervarentheyt van over lange geleert heeft, egter sullen die eens tot speculatie in korte aanroeren;

den Combou dan, des Kimsias gesanten te haerer aenwesen in Hoccieuw door giften gecorrumpeert en een broedertwist tusschen Kimsia en Laxia, soonen van den overleden Coxinia, gesmeet hebbende, had de Tartarsche zeemagt tot voor de bay van Haytang laten avanceren, alwaer se na 't vermeersteren van 5 joncken en 120 Coxinders soo lange bleven leggen, tot den Combou, van Laxias intentie verwittigt en met eenige 1000 man naar 't leger tot Zingseuw sigh begeven hebbende (op de become kundschap van Kimsias vlugt naer Formosa) de ryxvloot naar Aymuy liet afsacken;

ondertusschen Kimsias zeevloot, sterck 170 joncken, tusschen Haiting en Aymuy langs de Chinese kust en zyn leger van 25000 man te lande by de reviere Chincheuw geposteert leggende (daartegens het Tartarsche leger geen kans dorste wagen) soo had zyn broeder Laxia zyn personagie soodanigh weeten te speelen, dat hem van 't voorsz. Kimsias leger te lande 18000 man en oock den admirael Laukokie met 113 der capitaalste joncken toegevallen waeren, dogh kort daarop 't vuur van oneenigheyt in Laxias absentie onder syne hoofden in 't leger almede uytgebarsten synde, soo hadden de lanckhaerige of Coxinders alle haere wercken omtrent Zincheuw verlaten en hun van de cust van China te scheep begeven, daerop doen de Tartaren deselve nevens de sterckte Haytong weder in possessie quamen te nemen;

de resterende Coxinders op Ay- en Quemuy, hiervan verwittigt en voor de aennaderende Tartarsche ryxarmado in dese confusie bevreest, hadden de vlugt soo schielyck genomen, dat die eylanden reets drie dagen voor de paresse der Tartarsche zeemagt verlaten en aan haerlieden almede nevens een redelycken buyt ingeruymt waeren geworden etc^a.;

(1) Dit woord *wyse* is door mij ingelascht.

deese victorie was by den Keyser in Peckin nogtans soo considerabel geoordeelt, dat den Hoccieuwsen Combou deswegen met een nieuwe eertitul van Zyn Mayesteyts huys gehonoreert wierde, 't welck in den Pouy of veltoverste, soo men berigt ware, buyten wiens weten dat werck bestookten en uytgevoert was, geen minder jalousie als in den Combou hooghmoet verweckt hadde etc*.;

wyders waren de vulgaire gerugten, dat de Tartaren in de bovenlanden nogh al geen vreedige possessie van 't gantse ryck conden genieten, als hebbende de soon van de ouden bekenden vermaarden Chinesen veltheer Usanquey aen de achtergrensen nogh 2 à 3 provincien geoccupeert, tegens denwelcken den gewesene Cantonsen Onderconincq Pinglamong door des Keyzers last te velde getrocken, dogh desselfs voornemen door dien jongen Usanque verydelt en hy daardoor by den Keyser als suspect ten hove onthoden, soo had Pinglamong uyt vreesse voor ongenade alsdoen getragt het Tartaarsche jock mede van sich af te werpen en uyt dien hoofde eenige keyserlycke bevelhebbers van kant doen helpen alsmede de Portugesen van Maccauw geconstringeert een groote somma gelts op te brengen, waerover dan den Keyser secrete last aen den Quantungsen Pouy dede geven om hem met list in 't net te krygen, 't welck oock geluckt was, soodat Pinglamongh onvoorsiens buyten Canton in een lusthuys in zyn vroolyckheyt overvallen en gevangen wiert, om naer Pekin gevoert te werden, mitsgaders syne goederen ten waardye van veel millioenen geconfisqueert en hy benevens 114 syner voornaemste mandoryns gedoot doen al ten eersten uyt Keyzers last, en door welck middel de Cantonse provincie van den apparenten afval bevryd en onder de gehoorsaemheyt der Tartaren gebleven was;

den gewesene Hoccieuwsen Viceroy Singlamong, oock naar 't Pekinse hoff opgevoert en ter doot veroordelt zynde, was op de voorbede van de Keyserinne moeder en ter consideratie van zyn vrouwe, die een moeye des Keyzers is, nogh daarvan gepardonneert en alegter in eeuwige gevangenis gebannen, dogh 160 syner bevelhebbers waeren alsmede door 't swaert omgebracht geworden;

in de keyserlycke hoofdstadt Pekin was een geruymen tyt verleden een seer schrickelycken brant ontstaan, soodanigh dat in eenige uren eenige duysenden huysen in de asche wierden gelegd en millioenen schaede veroorsaekt, als nogh bovendien een menigte in getal van arme menschen soo door den honger als het deurbreeken der groote Geele rivier om hals geraekt;

de Westtartaren, Soutsatsen genaemt, wierden gerugt dat tegens den Keyser alsmede begonnen te rebelleren, vernieuwende haere oude pretentie op een gedeelte van 't Chinese ryck, als niet willende tevreeden wesen met de toegevoegde appanagie, schynende by weygeringe door geweld hunne intentie willen uytvoeren etc*, gelyck dit alles ende 't verdere de negotie raekende by 't aankomende Indische briefboek en verbaal onder 't quartier van China in 't breede staet aangeroot, hebbende wyders gemelte 3 bodems van Hoccieuw aangebragt de volgende coopmanschappen en goederen, als naementlyck:

't jaght den Alexander:

12205 6 rompen onvercogt terughgebracht;

15074³/₈ ₤ witte ruwe cabessazyde;

653 stux gebloemde pelings, bedragende met de ongelden een somma
van..... f 86870: 3: 4;

't jaght Odyck:

12220 ₤ terughgebragte rompen;

10568³/₄ ₤ ruwe witte zyde;

1458 stux effene witte pelings;

6000 stux porceleynen;

281¹/₄ ₤ medicinale droguen;

60⁵/₁₆ ₤ getwernde zyde, bedraegende met de ongelden » 70888: 8: —;

en in 't hoeker de Brantgans:

753³/₄ ₤ ruwe witte zyde;

421⁷/₈ ₤ ruwe geele zyde;

420 stux witte gielams;

3 stux zydestoffen, monterende met de ongelden » 7633: 14: 8;

sulx 'tgeheele aangebragte met de bodems Alexander,

Odyck en Brantgans van Hoccieuw nevens eenigh onbequaem

geweer, getaxeert tot..... » 93: —: —:

tesamen beloopt een somma van..... f 163485: 5: 12.

Volght nu de translaatmissive, van den Pouy Jauw, veltheer,
en den Combong Houw, stadhouder van de provincie Fockjen, aen
Haer Ed^e. geschreven en met onse schepen ontfangen, die dese mael
niet expres ingehaelt is geworden.

Een brief van de heeren Pouy Jauw en Combong Houw, regeerders
en stadhouders van de provincie Fockjen, waarmede den brief van de Heer
Generael tot Batavia beantwoorden en bekendmaeken, dat uyt deselve als
vorige brieven de genegentheyd van den Heer Generael tot den Keyser
hebben bespeurt, alsmede den gesant Martinus Caesar gesonden, die ons
heeft aangedient, indien den Keyser yets mogte benoodigt hebben, soveel
in magt was behulpsaem te wesen, 't gene wy na boven aan den Keyser
hebben geschreven, die daarin een goet behagen heeft genomen, waarop
den gesant Sansinglausol nevens meer anderen door hem naar Batavia is
gesonden, om de meeninge van den Heer Generael diesaangaende beter te
verstaan en op hope dat de schepen inderspoet afgevaerdigt herwaarts souden
gesonden werden, maar ten contrarie ons niet vertrouwende, syn onse
gesanten met eenige schepen weder vrugtelooos teruggecomen, dogh alschoon
de beloften niet en zyn volbragt, blyft des Keyzers harte egter opregt en

goet en dat het niet aan de meeninge maar aan de magt gemanqueert heeft, waarover den handel is gebleven als voor desen en onsen Keyser de E. Compagnie een seer groote genegentheyd is toedragende, 't geen de Compagnie oock van gelycke gelieft te doen. Verders isser een gesant alhier verschenen, genaemt Hendrick van Heden, brengende mede een brieff aan den Keyser, die hy selfs van meyninge was in handen van den Keyser in Pekkin over te leveren, waarop wy hebben gesegt dat, vermits van de reys vermoeyt was alsmede door d'onbequame en quade wegen, niet noodigh syn reyse derwaerts te nemen, maar beter te wesen in Hoccieuw te verblyven, waarop den gesant dan seyde, van zyn heer ordre te hebben om selfs den brieff aan den Keyser te brengen en t'overhandigen, en g'antwoort wierde: 't is goet, wilt ghy gaan, maar wie sal u geleyder zyn en de vrymoedigheyt hebben om den brief aan den Keyser over te geven? Dierhalven hebben wy de brief nae boven aan den Keyser gesonden. 't Is nu twee maanden verleden dat door ons een magt van crygsvolckeren syn affgevaerdigt, die onse vyanden in Ay- en Quemoeey hebben t'ondergebracht en verjaagt, waarvan dat Camsja alleen is overgebleven en naar Tayoan gevlugt, alwaar hy door gebreck by d'een of ander tyt sal moeten sterven. Dierhalven, alschoon 's Compagnies scheepen alhier tot hulpe waren verscheenen, soude maar vrugtelooos geweest zyn. Wat verder 's Compagnies volckeren, die hier in Hoccieuw syn verbleven, belangt zyn wy toegenegen en sullen Sorge voor haar dragen en wat aangaet de coopmanschappen, door de Compagnie alhier gesonden, daarinne hebben wy haer in 't aanwysen van coopliden te vercopen en kopen van coopmanschappen behulpsaam geweest, waaraan den Heer Generael des Keyzers goede meyninge kan bespeuren. Verders heeft den Heer Generael in synen brief believen bekent te maeken, dat ten tyde alhier den handel is gedreven, geen winsten maar verlies hebben gedaan, waarover wy seer verwondert syn geweest, temeer dewyle 's Compagnies volckeren de goederen selfs hebben vercocht en ingecocht, en wat Leeuwenson aangaet, die verblyft wel in de logie, maar bewyst de coopluyden geen eer en doet haer hoon en smaet aan en alderhande soorte van coopmanschappen die koopt en verkoopt hy selfs, sulx wy vertrouwen dat hy in syn schryven logenagtig is en de Compagnie in den handel verkort heeft en alsoo ydereen blindthockt, waarmede hy (soo 't schynt) by de Compagnie geloof meriteert, 't geene vertrouwen d'oorzaak oock is, dat weynigh scheepen en coopmanschappen herwaerts syn gesonden en oock den Heer Generael niet en gelooft dat den Keyser tot de Compagnie soo grooten genegentheyd is toedragende, gelyck d'Heer Generael van zyn gesanten en volckeren sal kunnen vernemen, die van alles goede openinge sullen doen. Dierhalven sal 't noodig wesen, dat sulcke menschen inderhaest vanhier onthoden werden, wanneer alsdan de Compagnie geen verlies op haere coopmanschappen meer sal hebben en den handel voor altyt wel en behoorlyck gedreven werden. Dit is in antwoord van Uw Ed^{le}. brief.

Geschreven in 't twintigste jaar d'eerste maandt den 18^{en} dagh van des Keyzers regeringe.

Volgt nu nogh 't translaatbriefje, door de factoren van den Timpinchianoon, geweseu Ryxadmiraal ⁽¹⁾, en den Joethetocq, Sergeant-majoor te velde, aen Haer Ed^l. geschreven.

De coopluyden in China met namen Goutchyn, Limsiam, Theougouki, Tsjoukkitten nevens meer andere maeken met desen brieff bekend vanwege het gedoente der quade, leugenagtige, bedriegelycke ende den handel verdervende menschen, die tot schade en naedeel van de Compagnie haer eygen voordeel soecken, alsmede dat, soolange de Hollanders in China den handel hebben gedreven, den Keyser tot haer altydt seer g'inclineert is geweest, waardoor alle groote en gemene lieden haer genegentheyt aan deselve betoonen, en dat alle bevelhebbers en opperhoofden, die voor desen door d'E. Compagnie in China zyn gesonden, haren handel en gedoenten opregt en goet hebben gedreven, maer niet in soodanigen maniere als het tegenwoordig hooft Leuwenson doet, die een leugenaer, schraper en intreckent man is, gelyck op den 3^{en} dag van January is gebleken, wanneer de coopliden leverantie van zyde aan hem hebben gedaan, door een valse daats vier percento haer heeft verkort, hetgeene door hem al lang soo is gepleegt, en op den 8^{en} dag van deselve maandt Goutchin bevindende sooveel tekort te komen, misnoedig is geworden en heeft den tolcq Lacco laten roepen en hem hetselve bekendgemaekt, waarop de daats is gevisenteert en, met de haeren geconfronteert hebbende, bevonde vier cattys te differeren, waarvan alle de coopluyden ooggetuygen zyn geweest, dat op die tydt oock aan den ambassadeur hebben bekendgemaekt, die zyn tweede, om na de waerheyt te vernemen en 't selve t'ondersoeken, heeft geordineert, bevindende het zeggen van de coopluyden waar te wesen, waarover Leuwenson misnoegt is geworden, de daats in syn slaapcamer geborgen en een andere d^o. in de plaats gebracht, waarmede hy de coopluyden de mondt heeft gestopt en logenachtig gemaekt, maar als het soo sal toegaan, soo grypt het regt geen plaats meer en wy kunnen 't met de pen niet uytdrukken, hoeveel fauten hy heeft begaan, gelyck oock met d'aankomste van de scheepen al de lakenen selfs heeft opgekogt en daarnae weder duurder aan andere verkogt (waarvan Johonsing kan getuygenis geven) en heeft alle coopmanschappen daar meeste voordeel op was naer hem genomen en het silver vervalst; soodanig heeft hy met gewigt oock gehandelt, waarvan Theougouki verklaringe kan doen, en het langh tarderen van de schepen ontstaat doordien Leuwenson deselve seer langzaam heeft laten ontlossen en laden, waardoor de Compagnie, naardien het mousson bynae verlopen was, weligt eenige schade sal hebben komen te lyden.

(1) Er staat: *ryn admiraal*.

Wy weten oock wel dat de Heer Generaels berading opregt is, gelyck wy oock aan alle volckeren soo groot als kleene hier hebben bespeurt; diervolgens het niet betamelyck zy, dat soodanich quaat mensch, die een verderver is van den negotie en volckeren, hier langer verblyft.

Wy cooplyden, alsoo we verre gelegen zyn en op Batavia niet konnen komen, maeken dit met een briefje aan den Heer Generael bekend en versoeken dat voorsz. Leuvenson mag opentboden werden en hem t'examinieren waerom hy sulx heeft gepleegt, want wy alle stellen ons vertrouwen op den Heer Generael, die in al syn beradingen opregt is.

Geschreven in 't twintigste jaar de eerste maandt van des Keyzers regeringe.

Tot verklaringh van dese brieff hebben de volgende Chinesen 't selve met haer namen hevestigt als:

(Was geteekent:)

Limlakko, Tanhoko, Tolquen, Thiotsoehong, Phoawa, Poeysiauw, Hyokien, Lymsian, Kamsing, Gontschyn, Lauking, Tjsowan, Outsjoë, Tswain, Theosikong, Theotaytiong, Limbtybouw, Tsamtaykieuw, Theogonky, Tsjonkitton, Lyankhing, Njokoetsee, Hangjenjock, Thiotaykien, Tsoen Jan Kip, Hongzousyn, Theotsoekal, Thansieoe, Lietanzeeng, Poaheengsingh, Jokongsingh, Istieuhieuw, Matingsin.

16 en 17 d°. Is niets registrerens waerdig voorgevallen.

18 d°. 's Voormiddags gewert ons per Javaans vaartuygh van Cheribon een briefje, door den pl. lieutenant Benjamin van der Meer uyt de fortresse de Bescherming aldaer aan Haer Edl^h. geschreven en vier dagen geleden gedaghtee kent, meldende onder anderen kortelyck dat hy van der Meer, verselt met den Tommagon Raxa Nagara, kort naer 't vertreck van den commissaris van Dyck volgens desselfs nagelaten memorie na de negoryen Troessang en Loebanaer was geweest en de hoofden het cappen van houtwercken alomme gerecommandeert hadde etc^h.;

het France scheepje Tonquin, hiervoren onder 3 deser aangeroert, was aldaer van Bantam en eenige derselve hoofden aen lant geweest onder voorgeven om eenige haerer uytstaande schulden in te vorderen en hebbende eenige medegebragte Javaanse briefjens, aen de drie Cheribonse Princen gehorende, aan den sabandar overhandigt en wanneer zy doen voorts 's anderen daegs verder oostwaert waren gestevent ende de geciteerde briefjens door de Princen al ten eersten onsen lieutenant terhandt gestelt ende bevonden van Kiay Demang Singa Wira Prana uyt Bantam aen die Princen geschreven en alle drie van eenen inhoude bevonden, daerby hy dese Francen was recommanderende, om deselve in haere negotie de behulpsaeme handt te willen bieden etc^h.

Heden ter ordinary vergaderinge onder 't afhandelen eeniger saaken raekende

Palembangh en Jamby ende de te derwaarts sendene militaire officieren onder den E. capteyn François Tack soo is meteenen gearresteert, aen de weduwe van den overleden Crain Bissee en verdere by haer zynde Macassarse coninxkinderen en groten boven de reets verstreckte 500 rd^s. nogh gelycke 500 rd^s. uyt Compagnies cassa te leenen, item aan den Bimanesen Prins Crain Panarage op syn versoek mede noch een somma van 250 rd^s. en wyders oock verstaan den lieutenant Martinus van Ingen, een wyle tyts buyten employ geweest, wederom in employ te brengen en in plaats van den lieutenant Feyth aen de Rotterdammerpoort te posteren, ende soo oock den sergeant Willem Cuffelaer tot pl. vaandrig aan te stellen, gelyck dat alles breeder by 't resolutieboek staet gespecificeert.

19 d^e. 's Voormiddags verschynt hier ter rheede uyt Maccauw het Portugees scheepje S^t. Pedro, op 30 voorleden maants van aangeroot, en komt den capitain daervan, verselt met onsen sabandaer Ocker Ockerse, ten eersten binnen, om Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael te begroeten en een particulier briefje van den gouverneur in Maccauw aan Syn Ed^e. over te leveren, 't gunt buyten eenige complimenten van geen substantie bevonden en daerom oock niet getranslateert of nodig geoordeelt is hier in te voegen, als komende dit bodempje alleen om syn negotie hier te dryven, gelyck hun dat dan oock na gewoonte doch onder de nieuwe nauwe restructie toegestaan zy.

20 d^e. Niets voorgevallen.

21 d^e. 's Voormiddaghs komt den E. Jacob van Dyck, laast gewesen commissaris aan de Princen gebroeders tot Cheribon, binnen by Zyn Ed^{ht}., overleverende een ampel rapport wegens syn verrigten in die gemelte commissie onder dagtekeninge van den 16 deser benevens nogh verscheyde andere daarby gehorende documenten, daeronder oock drie geteekende en beëdigde originele contracten van eenen inhoud, in 't Maleys en Duyts geschreven, die door gemelte syn E. vanwegens d'E. Compagnie met en tusschen deselve drie Princen gebroeders aldaer syn gesloten den 7 January 1681, mitsgaders nogh een nader aparte originele acte in 't Maleys en Duyts, door de voornoemde Princen, nu hernaamt Marta Wyaja, Carta Wyaja en Wangsa Carta, aen d'E. Compagnie verleent onder dato 27 February 1681, beyde van soodanigen inhoud als hieronder van woorde tot woorde staat te volgen en behelsende het rapport van den E. van Dyck voornoemt ten principalen in 't brede soodanigen substantie als hiervoren onder verscheyde datums by syne ontfangen brieven alsmede by het vooraf overgeleverde korte pl. berigt successive alrede aangeteeckt zy geworden, doch nu wat omstandiger uytgebreydt, en weswegen dan onnodigh geaght is, nu alhier eenige verdere extensie in desen van te doen, temeer den gantschen inhoud oock by 't aankomende briefboek en verbaal nevens de memorie, door zyn E. ter naeregt aan den daar verbleven lieutenant en gesaghebber Benjamin van der Meer gelaten, onder 't quartier van Cheribon specifice kan werden gelesen en 't voornaamste, te weten het contract selfs, gehelyck van teneur en geamplecteert soos als het den E. van Dyck in schriftelyck concept op syn vertreck van hier den eersten January door Haar Ed^e. is open medegegeven, hieronder staat te beoogen, luydende aldus.

Articulen waerop tusschen den Ed^{le}. Heere Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende d'Heeren Raden van India als representerende de Generale Vereenigde Nederlantsche Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie in dese landen ter eenre en de heeren gebroeders Coningen van Cheribon met namen Marta Wyaja als d'eerste. Carta Wyaja de tweede en Wangsa Carta voor haer en haare nacomelingen ter andere zyde gemaekt en gesloten is een vast onverbreekelyck verbont van onderlinge vrede, vruntschap en gebuysame bontgenootschap in maniere hieronder beschreven.

Vooreerst bekennen en verclaren de Coningen gebroeders van Cheribon, gelyck by haere brieven en uyt het mondeling berigt van haere gesanten gebleeken is, ten hoogsten danckbaar en verplicht te wesen voor de hulpe en bystant, door de Compagnie aen haer en haere onderdanen op haer ernstig versoek en bede onder Compagnies bescherminge syn aangenomen en vrygemaekt van de overlasten, die sy tevooren tot verderff van haer lant en volck van de Kidolse rovers en andersints hebben geleden, waertoe de Compagnie haer volcq onder den capteyn Jochum Michielse en Crain Bissee met nogh eenige andere Macassaerse grooten expres op haer bede naer Cheribon in de maant April van den jaere 1680 hebben gesonden. Daerom beloven de Coningen gebroeders voor haarselven, hare nakomelingen en haere onderdanen altoos en ten laasten daage toe, soo lange son en maan schynen sullen, getrouwe, eerlycke en onverbreeckelycke vruntschap met de Compagnie te sullen onderhouden en altoos sonder veranderinge te sullen syn en blyven danckbaare en getrouwe bontgenoten van de Compagnie, sonder voortaan off naer desen eenige ander beschermheer, 'tzy wie die oock wesen moghte, te sullen erkennen ende aanhangen.

Op welke verclaringe en beloften de Compagnie alsnoch aanneemt de Coningen gebroeders van Chirrebou haer landt en volck en insgelyx haere nacomelingen te beschermen tegens alle soodanige vyanden, als waarmede de Compagnie selfs in geen verbond van vrede is, indien sy van deselve sonder reden off oorsaecke met oorloge beswaert komen te werden, ende indien sulx door andere 's Compagnies g'allieerde quame te geschieden, dan sal de Compagnie door vriendelyck tusschenspraeke de verschillen als middelaers tragten te vereffenen, mits dat de Coningen haer alsdan off in zulcken geval naer des Compagnies goeden raat en vermaninge komen te gedragen.

Daerentegen beloven de Coningen en haer volcq altoos gereet te zullen zyn de Compagnie in tyden van noot en daertoe versogt en geroepen werdende te hulp te komen, mits dat de Compagnie haer vergoet en betale d'oncosten van soodanige bystant, gelyck mede de Coningen en haere onderdanen naer desen gehouden sullen wesen te vergoeden d'oncosten, die de Compagnie tot haer behulp en bystant komt te doen.

Dogh sullen de Coningen en het volck van Chirrebou met niemant, wie het oock zyn moghte, in oorlog mogen treden noch ymandt den oorlogh mogen aandoen, tenzy met voorweten, goetvinden en toestemminge van de Compagnie, gelyck zy oock, met imant in oorlogh zynde, buyten voorweten en toestemminge van de Compagnie geen vrede sullen mogen maeken, insonderheyt niet met de zodanige, waermede de Compagnie selfs in oorlogh is.

En gelyck de Coningen van Chirrebou zedert langen tyt geweest zyn vassalen en onderhorige van den Sousouhoung Matharam, soo beloven zy alsnogh onvermindert de vruntchap met de Compagnie te zullen zyn en blyven eerlycke, stantvastige en getrouwe bontgenoten en vrunden van den Sousouhoung Aman Courat Zinnepatty Ingalaga, als wettige erfgenaam en navolger van den jongst overleden Sousouhoung, op wiens throon hy nu weder met de hulpe Goodes ende bystant van de Compagnie in de verwoeste stadt Mataram herstelt is, en voorts oock van zyne wettige nakomelingen, die naar hem wettelyck in het ryck komen te succederen, dat se deselve oock altyt voor haer meerder en als de oudste sullen erkennen, eeren en respecteren en gesnoots niet voorweten en toestemminge van de Compagnie te hulp komen, temeer vermits den Sousouhoung en zyn ryck sedert den opstant van den trouwlosen Troenadjaja in den jaere 1676 onder de Compagnie bescherminge is aangenomen, gelyck dan oock den Sousouhoung by voorvallende noot de Coningen en 't volck van Chirrebou naer vermogen mede sal adseren, en sal de Sousouhoung door Compagnies en des Chirrebouders gecommitteerde versogt werden dit verbont van vruntchap voor sooveel het hem aangaat mede te onderteekenen en te besegelen; des sulken de Coningen en 't volck van Chirrebou blyven binnen de limiten van haer landt, sodanigh als die tegenwoordig bekend zyn, sonder haerselve tot schade off nadeel van de Compagnie off de Sousouhoung verder te mogen uytbreiden off iets onder haer gebiet trecken, en soo er over de limiten eenigh verschot mogt wesen, dat zal door wedersyts gecommitteerde onvermindert dit verbont van vruntchap vereffent worden.

Soo 't gebeurde dat ymant van de Coningen off de dry gebroeders off wel ymant van de haere yets quame te bedryven en aan te reghen dat tot nadeel van dit verbont off oock tot veragtinge van de Compagnie off de Sousouhoung mogt koomen te strecken, daerover sal dengeene die het doet sonder onderscheyt van personen naer verdienste moeten gestraft werden zonder eenigh uytstel off uytvlugt, gelyck oock van des Compagnies en des Sousouhoungs zyde geschieden zal, indien de Chirrebouders door ymant hunner onderdanen misdaan wierde.

De Coningen van Chirrebou sullen in haer landt ontrent de zeestranden geen fort en vastigheden mogen bouwen als met kennis en toestemminge van de Compagnie om alle wantrouwe tusschen beyde weg te nemen.

En gelyck den Sousouhoung Aman Courat Zinnepatty Ingalaga aen de Compagnie alleen met uytsluytinge van alle andere vergunt heeft

alle ſoorte van cleeden en amphioen in zyn lant te mogen aanbrengen en vercopen, alſoo wert hetselve door de Coningen van Chirrebon aen de Compagnie inſgelyx mede alleen vergunt, en beloven derhalven de Coningen ſelfs en door haere grooten te ſullen zorge draegen dat niemant, wie het oock zy, eenige dier goederen in haer landt brengen en vercopen, 't welck zy daeromme op de basaars met gommeſlagh ſullen verbieden en alle haere onderdanen belasten van niemant eenige cleden off amphioen te mogen kopen als van de Compagnie off van degeene die met Compagnies passe op Chirrebon verſchynen, ſullende oock de Compagnie van alle haer goederen, die ſe op Chirrebon aanbrengen en weder vandaar uytvoeren, gelyck in het gantsche lant van den Sousouhounang, tholvry zyn en van geene ſabandaren off ymant anders gemoeyt mogen werden; oock ſal het de Compagnie vrystaan, ſoo 't haer belieft, een logie op Chirrebon te bouwen om haer negotie te dryven, waertoe haar de Coningen van een bequaam erff des begeert wordende ſullen verſorgen.

De peper, die in 't lant van Chirrebon valt, zal alleen aan de Compagnie en niemant anders mogen verkogt en geleverd werden tegen basaarsprys, dog als de Compagnie ſelfs niemandt ſtiert om die te coopen, dan ſullen de Chirrebonders die mogen vercopen aen Compagnies ingeſetenen, die met Compagnies passe aldaar verſchynen, off zoo de Chirrebonders ende ingeſetene op Chirrebon genegen mogte weſen, de peper ſelfs hier op Batavia te brengen en aan de Compagnie te vercopen voor deſelve prys, die de Compagnie aan andere betaelt, dat ſal haar mede vrystaan, mits dat ſe nergens anders heene vervoert en werde, en ſoo dat quame te gebeuren, zal deſelve by agterhalinge geconfisqueert zyn en die geconfisqueerde peper off de waardye van dien komen tot proffyte van dengeene die ſe aanhaalt en van de Coningen van Chirrebon, elck voor de helft, maar ingevalle de Coningen ſelfs eenige peper elders heene als naar Batavia verſonden, dan ſal deſelve, indien ſe agterhaalt wert, in 't geheel comen tot profyte van degeene die ſe aanhaalt en hier op Batavia aanbrengt.

Compagnies onderdanen en ingeſetenen, die onder Compagnies passe op Chirrebon verſchynen om te negotieren, ſullen haere passen aan den ſabandaar en Compagnies resident, alſer ymant van Compagnies wegen op Chirrebon woont, verthoonen om te ſien off ſe is naar behooren, en ſoo wanneer niemant van Compagnies wegen op Chirrebon is, dan ſal de ſabandaar de regte passe van de Compagnie kunnen kennen aan een chiap, daar Compagnies naam met Maleytſe letters ingedrukt ſtaet, dog ſullen deſe luyden, Compagnies onderdanen en ingeſetenen, niettemin gehouden zyn, voor alle de goederen die zy daar aanbrengen drie ten hondert, inſgelycx voor 't gene zy uytvoeren ſonder onderscheyt mede drie ten hondert te betaalen, item voor yder laſt rys een rd., des ſullen zy oock voor alle andere negotianten marctgangs haer gerief en ladinge moeten erlangen, gelyck ſoodanigh mede met den Sousouhounang gecontracteert is.

Wanneer de Compagnie om houtwercken off rys mogte benodigt wesen, off oock om suycker off yets anders, dan sullen de Coningen van Chirrebon gehouden wesen zorge te dragen dat soodanige goederen aen niemant anders als aen de Compagnie off haere ingesetenen geleverd werden, sullende door de Compagnie op Chirrebon daarvoor in redelyckheyt basaars prys betaalen, en ingevalle de Chirrebonders deselve goederen selfs hier brengen, dan sullen se haar door de Compagnie volgens de Batavische prys betaalt werden, off het sal haer vrystaan die in de stadt aan de ingesetenen te verkopen.

De coopluyden, houtleveranciers etc., die met de Compagnie handelen, kopen en vercoopen in 't lant van Chirrebon zonder onderscheyt van alle zoort waaren, die se van des Compagnies factooren incopen en weder aan deselve verkoopen, aan den heer betalen 2 ten hondert, 't zy dan wat voor goederen het wesen moghte. hout, zout, rys, zuycker en wat dies meer zy, sonder dat de Coningen van Chirrebon deselve coopluyden, zoolange zy met de Compagnie handelen, eenige moeyte sullen mogen aandoen, 't sy aan haere personen ofte middelen, maar deselve laten onder bescherminge van de Compagnie, opdat alsoo van haer gelt verseeckert mogen wesen, gelyck met den Sousouhounangh oock gecontracteert is.

Indien 't gebeurde dat Compagnies schepen off vaartuygen off oock wel de vaartuygen van haere onderdanen en ingesetenen door quaat weder off ander ongemack onder het gebiet van Chirrebon te stranden en te verongelucken quamen, soo sullen de Coningen van Chirrebon gehouden wesen door haer volcq en onderdanen de behulpzame handt naer uysterste vermogen te bewysen en zorge te doen dragen dat geene van de gestrande goederen weggenomen off gestoolen komen te werden, opdat de eygenaars onbeschadigt mogen blyven, dogh sullen ook dezelve de helpers in de redelyckheyt voor haeren arbeyt en bewesen hulpe beloonen.

Oock en sullen de Coningen van Chirrebon niet gedooogen dat de Compagnie off ymant van haere ingesetenen in haar landt eenige overlast werden aangedaan off dat se aan haere goederen beschadigt werden, en indien 't gebeurt, besorgen dat daervan vergoedinge geschiede, boven regtveerdige straffe aan de quaatdoenders.

De Compagnie sal vrystaan onder 't gebiet van Chirrebon 't sy te water off te lande sonder onderscheyt haare vyanden aan te tasten, en de Coningen sullen gehouden wesen de Compagnie desnoot daerin te adsisteren, oock mede aen de Compagnie en haere ingesetenen alle hulpe en bystant bewysen, indien se op haere reedens door eenige vyanden quamen aangerant te werden. Ook beloven de Coningen geene natien, hoedanich die genoemt mogten wesen, in haar landt te sullen admitteren, die met de Compagnie in oorlogh zyn, maar deselve ter contrarie, als gesegt, alleen affbreuck helpen doen, opdat alsoo de vruntchap tusschen de Compagnie, den Sousouhounang ende Chirrebon te bestendiger mag wesen.

De Coningen sullen oock onder haar gebiet noyt eenige Macassaren off

Maleyers, Mooren off wat natie het wesen moghte, met de Macassaren vermengt zynde, metterwoon mogen gedogen, nogh ook aan deselve eenige frequentatie off negotie vergunnen als aan de sodanige die Compagnies pas komen te verthoonen, zonder noghtans dat desulcke haar metterwoon in 't landt van Chirrebon vast sullen mogen ternedersetten, gelyck het contract met de Sousouhoungang oocq medebrengt.

De Coningen van Chirrebon belooven mits desen wel expresselyck alle mogelycke middelen te sullen aanwenden omme alle slaven, die zedert eenige jaeren van hier naer Chirrebon verlopen zyn, off oock eenige misdadigers en schuldenaars, die om haere begaene fauten off om haere schulden van hier naar Chirrebon gevlugt mogten wesen, byeen te versamelen om aan de Compagnie overgelevert te werden, en soo na desen 't sy slaven, 't zy dieven, 't sy dootslagers off andere misdoenders off oock eenige schuldenaaren, van wat natie die wesen mogen, van hier naar Chirrebon quame te retireren, die sullen de Coningen datelyck doen vastsetten en onder goede verseeckeringe ter eerster gelegentheyt herwaarts stieren off daer aan onsen resident overgeven sonder een eenige te mogen ophouden veel min eenige Christen besnyden, en opdat de Chirrebonse onderdanen te yveriger en te gereder moghten wesen zoodanige slaven off andere misdoenders aan den dagh te brengen, soo zullen zy van elcke slaaff 10 en van elcke misdader off banquerottier 20 rd^s. genieten, 't welck de Compagnie daervoor selfs sal uytkeren.

En opdat alle occasie tot onlusten sooveel mooglyck zy weggenomen werden, soo sullen de Chirrebonders en de Chirrebonse ingesetenen niet mogen vaaren als met Compagnies pas, 't sy van hier off van onsen resident op Chirrebon, en ingevalle van Compagnies wegen niemant op Chirrebon resideerde, dan sal versorgt werden dat den outsten Coningh een teecken hebbe van Compagnies wegen om aen zyn vaartuygen te geven, opdat men se kennen en onderschyden magh, mits dat se om de oost niet verder vaaren als tot Baly toe en niet voorby Borneo, gelyck dat van outs met de Sousouhoungang oock gecontracteert, geslooten en besproocken is.

Alle welcke puncten zoodanigh door den Gouverneur Generael ende de Raden van India zyn opgesteld en soowel in de Nederduytse als in de Maleytse taale neliens malkander geschreven en den commissaris Jacob van Dyck nevens de Chirrebonse gesanten van de dry gebroeders medegegeven om zodanigh door de Coningen van Chirrebon en haere voornaemste grooten onderteekent, gesegelt en met cede op den alcoran na haere wyse beëdigd te werden, opdat dit verbant des te oaverebreckelycker en te heyliker vast en bestendig moghte blyven. Daerom zullen der dry van eenen inhoude en allemaal getekent wesen, eene voor d'E. Compagnie, eene voor den Sousouhoungang en eene voor de Coningen van Chirrebon, dewelcke alle dry, door de Coningen gebroeders geteeckent en gezegeit synde, door den commissaris van Dyck en den capiteyn Jochem Michielse vanwege de Compagnie mede geteeckent en daerna alhier op Batavia alle dry insgelycx door den Gouverneur

Generael en de Raden van India met haere namen en Compagnies zegel bevestigt en bekraghtigt sullen werden.

Aldus ter presentie van de menigte der volckeren op den allon allon off passebaan door ons ondergeschreven Princen gebroeders en 's lants grooten ter eender en den commissaris Jacob van Dyck en capiteyn Jochum Michielse in de naam van Zyn Ed^{te}. den Heer Gouverneur Generaal Ryckloff van Goens ende d'E. Heeren Raden van India ter andere zyde gecontracteert, by ons Princen gebroeders en groten besworen mitsgaders met eygen handt en naam onderteekent ende besegelt.

Chirrebon 7 January 1681.

(Was geteekent:)

JACOB VAN DYCK,
JOCHUM MICHIELSZE.

(Terzyden stont denselven inhoud in 't Maleyts geschreven en met Maleyts characters geteekent met de name van:)

Marta Wyaja, Carta Wyaja, Wangsa Carta, Raxa Negara, Anga de Raxa, Pourba Negara, Anga de Prana, Anga Raxa en Naja Patty.

Volght nu de nader aparte acte, door den commissaris Jacob van Dyck opgesteld en van de voornoemde drie Princen Cheribonse gebroeders onderteekent, daerby haer verbindende om het voorenstaende voorsz. contract op 't begeren des Sousouhounangs Aman Courat met nogh 2 à 3 nieuwe articulen te sullen en willen vermeerderen, luydende 't selve van woorde tot woorde aldus:

Nader acte, gemaekt ende gesloten tusschen de gebroeders Princen van Cheribon ende den commissaris Jacob van Dyck uyt de naem ende vanwegen d'Ed^{te}. Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende d'E Heeren Raden van India.

Aangesien wy Marta Wyaja, Carta Wyaja en Wangsa Carta, gebroeders Princen van Cheribon, by het 3^e articul van het contract, 't welck op den 7^{en} dagh van de maant January anno 1681 met den commissaris Jacob van Dyck (als daertoe vanwegen en uyt de naam van Haar Ed^{te}. Hoog Agtbare den Heer Gouverneur Generael ende d'Ed^{te}. Heeren Raden van India gequalificeert) gemaekt en door ons nevens de voornaamste onses ryx besworen en wel expresselyck belooft hebben, den grootmaghtigsten Sousouhounang Aman Courat Sinnepatty Ingalaga als d'oudste en ons meerder te sullen eeren en geadsisteert met des E. Compagnies gecommitteerdens Syn Mayesteyt beleefdelicky gaan versoecken, sigh in dit verbont te willen inlaten en ons als syn en des Compagnies getrouwe bontgenoten erkennen, soo verklaeren by dese separate acte ons niet alleen aan dit contract sonder de minste exceptie te houden, maar beloven ook, byaldien hoogstgemelte Syn Mayesteyt om bysondere redenen (ons vooralsnogh onbekent) niet te disponeren waere

d'articulen te accepteren, soodanigh deselve door de Hooge Regeeringe tot Batavia opgesteld en by ons geteekent zyn, alsdan dit verbont tot volcomene genoegen van ged^e. Syn Mayesteyt met nogh 2 à 3 articulen sal mogen vergroot en geamplieert werden, soodanich als van des E. Compagnies wegen by den commandeur Couper in presentie van onse gecommitteerden nodigh en billyck geoordeelt sal werden.

Aldus gecontracteert en in ons binnenhoff met eygen handt en naam onderteekent.

(Onder stont:)

Chirrebon ady 27^{en} February 1681.

(Was met Maleytse characters geteekent:)

MARTA WYAJA,
CARTA WYAJA en
WANGSA CARTA.

Zynde in margine nevens desen deselve acte in 't Maleyts mede geschreven.

22 d^e. 's Morgens erlangen per Javaans vaartuygh een briefje van den resident Willem Caaff tot Bantam, op gisteren aen Haer Ed^le. geschreven, met advys dat aldaer den 14 deser seeker Fransuan met syn chialoup genaemt Mariana van Banjermassingh over Socquedana en de Oostcust van Java weder was aangekomen met 15 coyangs peper en parthy invendibele terughgebragte cleeden, klagende seer over de slegte negotie te dier plaatsen etc^e.; dogh soude den Deensen agent Pauly, na gerugt wiert, syn afgesonden amphioen op Cheribon tot een goeden prys omgeset hebben gehad, ende hy dan oock den 20 deser weder een vaartuygh met parthy amphioen en weynigh cleeden derwaarts afgevaerdigt hadde;

van Socquedana was mede een Bantams coninxvaartuygh met quantiteyt diamanten geretourneert mitsgaders van Cormandel het Fransche scheepje genaemt Poedechery etc^e.;

wyders wiert voor 't hoeker de Goutvinck, dat nogmaals parthy verversingh aen de retourfluyten onder 't Princeneylant stont te brengen, versogt om twee anckers van 7 à 800 ũ yder etc^e., alsoo hetselve reets twee d^es. in 't wederkeeren uyt de Straat verloren hadde.

's Avonts schryven Haer Ed^le. per de chialoup de Vlieger een briefje na Bantam aan de resident Caaff, soo even geteekent, met ordre en advertentie, hy resident den persoon van Samuel Baron hadde aan te seggen, dat desselfs versoek om eens in persoon herwaerts over te coomen afgeslagen zy, en dat hy sigh ook verder hier in India buyten 's Compagnies jurisdictie soude moeten onthouden, ofte dat andersints omtrent zyn persoon na de ordre van de Compagnie soude moeten werden behandelt;

dogh het versoek van den jongen Sultan om 25 à 30 lasten rys tot zyn nootdruft hier tot Batavia op te mogen laten coopen, wiert Zyn Hoogheyt toegestaan, gelyck dit by 't affgaande briellboek staat te lesen en by de resolutie, op die saaken heden namiddagh genomen, ook breeder kan blyken.

23 d°. 's Morgens komen de militairen, gedestineert ter adsistentie des Conincks van Palembangh onder den E. François Tack na derwaarts te gaan, door het casteel trecken, marcheerende 't groote pleyn ront en Zyn Ed^{hts}. en der Heeren Raden woninge voorby naer buyten de Waterpoort, om soo wyders naar gebruyck naar boort te gaan in volgende ordre:

1ste compagnie Nederlanders onder den:

lieutenant Nicolaes Feyt;
pl. vaandrigh Lodewyck van Rabenhoubt;
tesamen met 3 sergeants sterck..... 57 coppen;

2de compagnie Nederlanders onder:

lieutenant Willem de Ruyter;
pl. vaandrager Cornelis Cock;
in 't geheel met 3 sergeants sterck..... 57 —

de compagnie inlanders onder capteyn Joncker,
de eerste gecommandeert by:

lieutenant Pattybehe;
en vaandraeger Zacharias van Manipa;
sterck in 't geheel..... 57 —

tweede compagnie inlanders onder:

lieutenant Tomatala;
vaandraeger Nirauw;
in 't geheel sterck..... 55 —

derde compagnies inlanders onder:

lieutenant Marcus Pays;
vaandrager Bouralane van Loehoe;
tesamen sterck..... 54 —
Tesamen in 't geheel sterck..... 280 milit. coppen.

's Namiddaghs is capteyn Joncker in Rade van India in Haer Hoogh Ed°. vergaderinge geroepen en verschenen, nadat alvorens daer oock nevens hem t'gelycke om mede present te syn en tot te meer aansien ook gecompareert waeren d'E. Nicolaes Bauckes, eerste oppercoopman deses casteels en nu gesigneert directeur van Bengalen, item den E. majoor Isaak Sainct Martin en den lieutenant deses

casteels Hendrick de Jongh, dewelcke tegelycke met gemelte Joncker binnengeroepen wierden en niet verre van Zyn Ed^{ts}. linckerhant staende gebleven synde, soo seyde Syn Ed^{ht}. alsdoen Haer Ed^e. aldaer ontboden te wesen om de overleveringe van een goudene penninck en kettingh aan den manhaften Ambonesen capiteyn Joncker by te wonen, relaterende doen daerby verder, hoedat gelyck voor desen aan alle wackere Compagnies dienaren en insonderheyt militairen, die sich wel quamen te quyten, belooft was na verdiensten te sullen werden beloont en insonderheyt oock die op Java's Oostcust hunne devoiren hadden besteeft, ende dat ingevolge van dien alsnu ten reguarde van den verwonnen rebellen Prince Teroenajaja etc^e. den Ambonesen capiteyn Joncker, denwelcken gemelte Troenajaja levendigh gevangen gecregen en overgelevert hadde, ende niet alleenigh daarby maar oock in veele andere occagien syn genegentheyt, trouwe en couragie voor d'E. Compagnie betoont, alsnu de daertoe beloofde en gestelde premie was toegelegd en goetgevonden te laten voldoen ende wyders verstaen, hem daerenboven nogh in erkentnisse van syn trouwe tot de Compagnie en verdere gehoopte volherdinge van dien te honoreren met een goudene kettingh en penningh, op welckers eene zyde stont een beelt in forma als hy Joncker met een bloote cris in de regterhandt, het gebergte en 'tgevangennemen van Troenajaja daeromtrent in 't vershiet en in de linckerarm sich wendende om een pael ofte boom, uytbeekdende de standtvastigheyt, daeronder en aen de voeten een halve leeuw lagh etc^e., ende ter welckers andere zyde in gemelte penningh gegraveert ofte geschreven stinde dit volgende.

Eer en gedenckteeken.

Door den Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Heeren Raden van India vanwegen de Generale Nederlandsche Oost-Indische Compagnie vereert aan den manhaften capitayn Joncker van Manipa in Ambon, in erkentnisse van zyne heldendaden, niet alleen in voorgaante tyden op Ceylon, op Sumatra's Westcust, op Macassar, maer oocq nu onlangs op de Javaanse Oostcust ten dienste van de Compagnie tot herstellinge van den Sousouhouanagh Mattaram in de veroveringe van Cacappar tegen de Macassaren en in 't gevangennemen van den rebel Troenajaja met syn aanhangh gepresteert, en waarmede hy de gestelde premie van drie duysent rixdaelders op Troenajajas leven off doot cloekmoedigh verdient heeft anno 1681.

Nadat nu dese harangue door Zyn Ed^{ht}. nytgesproken was, riep deuselve den capitayn Joncker by sich en in 'taannaderen overeynd staande, hingh alsdoen dien penningh en kettingh om den hals, wanneer capiteyn Joncker met groote eerbied syne danckbaerheyt in 't ronde aen alle de heeren in ordre daerover bewees, ende alsdoen eens op 't welvaeren van de Oost Indische Compagnie en 't vervolg van de trouwe diensten, die capiteyn Joncker deselve nogh stinde toe te brengen, gedroncken synde, soo gingh gemelte Joncker doen nevens den E. Baukes, d'E-

majoor en lieutenant tesamen weder af, en wierd hy Joncker doen soo met die kettingh om den hals van uyt de hooftwagt deses casteels door den lieutenant de Jongh nevens een corporaalschap van 12 soldaten tot aan zyn wooninge even buyten de stadts nieuwe poorte geleydet.

Heden ter extraordinary vergadering is den oppercoopman Albert Brevinck, laatst gewesen opperhoofd in Japan, op zyn iteratief versoeck van die functie en voyagie om voorgegeve redenen geëxuseert en meteenen verstaen uyt verscheyde sollicitanten wederom tot opperhoofd naer Japan dit jaer tot vervanger van den E. Isaack van Schinne by meerderheyt van stemme te verkiesen den coopman en winckelier deses casteels Hendrick Cansius.

Wyders is nogh wegens 't voort affsenden der reets in de Straat Sunda affgeseylde fluyten Geele Beer en Sparrewoude voor de laatste besendinge naar het vaderlant alsulx gebesoigneert en om derselver vertreck noch te laeten voortganck nemen gearresteert, als by 't resolutieboek ende de gedaene voorstellinge en alleguatiën van Zyn E.^{de} daerinne geëxtendeert kan werden gesien en gelesen.

24 *d.* 's Morgens wert den E. capteyn François Tack door den Heer Extraordinaris Raat van India Frederick Lambertse Bent en den secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn op het jaght Zeyst te deser rheeде als commendant, affgesant en commissaris naar de rycken van Palembangh en Jamby als aan den Paducca Radja van Johor volgens desselfs verleende en op heden getekende commissie den volcke ter presentie oock van de Palembangse gesanten voorgesteld en geauthoriseert, komende voornoemde heeren doen 's middags ten een uuren met voorsz. E. Tack weder terugge aan lant.

Heden ter extraordinaire vergaderingh voortgebragt zynde het proces crimineel, by den fiscaal van India M^r. Gualter Zeeman geintenteert op en jegens den soldaat Joannes Cornego van Stockholm over moordadige begaene dootslagh aan den hoogbootsman Jochem Carstense van Pommeren, ende die deswegen by den Aghtbaeren Raat van Justitie gecondemneert zy omme mette koorde aan een galge ter doot gestraft te werden, soo is na examinatie der stucken die sententie nu in Rade van India als wel en ten regten gevelt, soolanigh geapprobeert.

25 *d.* Heden ter ordinary vergaderingh is wegens de saaken van Palembangh en Jamby en de af te sendene brieven aan die Coningen als den Laxamana van Johor, item de instructie voor den E. Tack nae derwaarts alsulx gebesoigneert en die schrifturen geresumeert en geapprobeert als by 't resolutieboek staet genoteert, gaande daerop denselven E. François Tack noch desen avont ten negen uuren naar hoort en vervolgens oock op.

26 *d.* 's Morgens als commendant, commissaris en gesant uyt deser rheeде onder zeyl met de jaghten Zeyst en Graanvogel, item de fluyt Buuren en de cat Opmeer, mitsgaders 't jaghje de Snauw alsmede de chialoupen Zalm, Japara en Naghtigaal naar Palembangh met 2 compagnie ofte 113 blanke militairen alsmede oock den capteyn Joncker onder 't gesagh van voornoemde E. Tack met 167 syner Ambonesen en inlandse soldaten in 5 compagnien verdeelt, werdende de gereet gewerde papieren voor gemelte E. Tack weynigh tyds daeraan off desen middagh

per de chialoup de Naghtegaal, welke na deselve is blyven vertoeven, nagesonden, bestaande ten principalen in een instructie voor den E. François Tack ende den raat deser expeditie tot derselver naerigt, item eenige opgestelde vraagpoincten van gemelte E. Tack met de antwoorden van Haer Ed^h. daerop en nevens een advisbriefje aen Compagnies residenten op Palembang mitsgaders drie originele brieven aan de Coningen van Palembangh en Jamby, item den Paducka Radja en den Laxamana van Johor, de laatste op eergisteren en de instructie etc^a. op heden geteekent en alle tesamen van soodanigen inhoud en extensie als by 't uytgaande briefboek in 't breede staat uytgedrukt, sullende egther de brieven aan die uytlandse Coningen en den Laxamana voornoemt na gewoonte hieronder volgen, en heeft het medegevoerde in de bodems Zeyst, Opmeer en Buuren soo voor 't comptoir Palembang als den treyn bestaen in de volgende contante, coopmanschappen, ammonitie en andere goederen, als te weten:

in 'tjaght Zeyst voor 't comptoir Palembangh:

8000 stux Mexicaanse realen;

30 packen diverse cleeden, bedragende behalven f 570

aan schenckagiegoederen voor den Conincq van

Palembang met de ongelden een summa van..... f 32407:13: 4;

item voor den treyn:

10 leggers arack;

2 d^{os}. arack apy;

2 leggers Spaanse wyn;

5 potten Bengaalse boter;

12 kannen jopenbier;

1 stux guinees lywaat;

40 lasten rys;

5 stux molensteenen, voorts nogh

verscheyde oorlogsammonitien

en gereetschappen, medicamen-

ten en andere goederen, mitsga-

ders diverse provisien, schryf-

tuygh en andere nootwendig-

heden, bedragende een somma

van..... f 11652:15:14:

in de cat Opmeer voor

den treyn:

12 vaten vleesch:

Transportere... f 32407:13: 4;

Per transport. f 32407:13: 4;
 20 vaten speek, ter montura van f 3240:—:—;

in de fluyt Buuren voor
 den treyn:

verscheyde ammonitien en ander
 oorlogstuygh, belopende een
 somma van. f 1147:10:—;
 Alsoo monteert het ingescheepte in de drie
 bodems voor den treyn. » 16020: 5:14;
 En sulx de geheele ladinge soo voor de comp-
 toiren als den treyn een somma van. f 48427:19: 2.

En hoewel de Palembangse 2 affgesanten, den 10 deser hier verschenen, nu tegelycke met dit vlootje en onder derselver conduite met haer eygen vaartuygen mede wederom naar huys keeren, soo is egter de brieff in antwoord aan haar meester en hiervoor al geciteert nevens de andere aan die van Jamby en Johor den E. Tacq medegegeven, omme door zyn E. nae bevindinge van saeken en instructie bestelt en mede gehandelt te werden, luydende egter deselve brieven soo aan den Sultan Ratoe tot Palembangh, item aan den Sultan Anum tot Jamby als aan den Paducca Radja en Laxamana van Johor in ordre en substantie als hieronder blyckt en eerst die na Palembangh.

Missive, van Haer Ed^{ls}. aan den Sultan Ratoe, Conincq tot Palembangh, geschreven per den affgesant d'E. François Tack.

De Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Raden van India, woonende in de stadt Batavia, representeerende de Hooge Overheyt in dese gewesten wegens de Vereenigde Nederlandsche Oost Indische Compagnie, schryven en senden desen brieff uyt een opregte genegentheyt aan haren vrunt en bontgenoot den Pangeran Ratoe, Sultan Abdul de Jamaal, Conincq van de stadt en landen van Palembangh, hem wenschende een langduirige gesontheyt, voorspoet in zyn ryck, mitsgaders geluck en zeegen over zyne vyanden.

De brieff, die den Gouverneur Generael en Raden van India in de voorleden maandt Maert aan Sultan Ratoe met zyne gesanten Astra Sindra en Loera Astra Djewa nae Palembangh hebben geschreven, verhopende wy dat lang voor den ontfangh deses daar behouden sal zyn aangebragt en derselver inhoudt by Sultan Ratoe wel verstaen wesen, en dat hy onsen goeden raat, daerin vervat en gegeven, onfeylbaer sal aghtervolgt hebben, 'tgheen ons t'zyner tyt seer aangenaam sal zyn te hooren. Zedert en onverwagt zyn hier verschenen op den 11 dagh van dese maand April UE. Hoogheyt's gesanten Wadjun Adje en Ingabey Sitia Nagara, medebrengeende nevens een brieff van onsen resident tot Palembangh oock een d°. van

Sultan Ratoe met een geschenck van een met gout omslagen pinanghdoos, een d^o. drinckkop en een d^o. piek, die den Gouverneur Generael en Raden van India met danckbaerheyt oock hebben ontfangen, maar het heeft ons bedroeft als wy uyt gedagte U Hoogheys brieff en by monde van de voornoemde gesanten verstonden dat de Johoresen vele Palembangers tot Jamby gedood, Pangeran Aria en zyne volkeren aldaer belegert, zyne wapen gerooft zoude hebben en nogh de stadt en landen van Palembangh zelfs te zullen komen bekommeren gedreyt hadde. Wat zullen wy daarvan zeggen? De Pangeran Ratoe ga in zyn eygen herte eens overleggen, off alle de voorsz. schaden en ongemaeken niet soude kunnen voorgekomen zyn geweest, zoo Zyn Hoogheyt Jamby ongemoeyt gelaten en zyne krygsbenden van daer gehouden hadde. Zoo wort het waerachtig dat niemant in 't verdriet komt off hy helpt er zigh selver in: hadt Sultan Ratoe iets op die van Jamby te preteunderen, waerover met minne geen satisfactie konde erlangen, hy hadde 't selve den Gouverneur Generael en Raden van India kunnen bekentgemaakt hebben en haeren broederlycken raad daerin versoght en deselve zouden daertoe bereytwilligh geweest zyn, gelyck buytendien door de Compagnies residenten Zyn Hoogheyt met goede redenen vermaant is geworden dat werck niet by der handt te nemen, met verklaringe dat het de Gouverneur Generael en Raden van India niet aangenaam soude kunnen wesen, dat ook U Hoogheyt uyt ouse brieven, al voor lange en nogh onlangs geschreven, niet onbewust was, behalven dat het ook, gelyck de residenten wel zyden, niet betaemde dat U Hoogheyt, een bondgenoot van de Compagnie zynde, zyn gebuurvorst den Coninc van Jamby, insgelycx een oud bondgenoot van de Compagnie, gingh beoorlogen sonder al tevoren aan den Gouverneur Generael en Raden van India daarvan kenniss te geven: maar neen, Sultan Ratoe, die goeden en heylsamen raad voorbygaande, heeft met het swaert zigh willen revengieren sonder dat de Gouverneur Generael en Raden nogh weten waerom en waerover, latende daerop een groot getal zyner krygsvolkeren buyten na een anders landt trecken en zyn eygen in groot gevaer van door andere vyanden bedorven en geruineert te werden, dat immers niet voorsichtig gedaan is, en bovendien tot zyn hulp en adssistentie gebruycken een hoop rebellige Macassaren, daar Sultan Ratoe tevoren mede getoont hadde verlegen te wesen, versoeckende aan ons door de residenten dat wy deselve door Compagnies authoriteyt uyt Palembangh wilde doen verhuysen, 't welck U Hoogheyt naderhandt, als wy voornemens waren de middelen daertoe in 't werck te stellen, weder niet begeerde toe te laeten, evenals off U Hoogheyt de Compagnie scheen te willen bespotten. En wat raad dan nu? Sultan Ratoe versoeckt Compagnies hulpe en beschermingh en presenteert alle de onkosten der geeychte gewapende schepen en chialoupen daertoe te zullen voldoen en betalen: de conditie bestaat in reden, en is 't selve de practycq van alle Vorsten in de werelt, maer het kan de Gouverneur Generael en Raden van India juyst niet allyt even gereet en welgelegen komen, om Compagnies

volck op die wyse iemant tot hulpe te stieren. Het is oock de Sultan Ratoe niet onbekent dat wy door Sultan Anum van Jamby mede in zynen noodt en verlegentheyt al tot hulpe zyn versogt, maer dat wy niet goet hebben kunnen vinden Compagnies wapenen tot afbreuck van onse vrunden te stieren, die de Compagnie zelf niet misdaen hebben. Oock soude het immers nogh meer in reden bestaan, indien Sultan Anum, door de Palembangers met behulp van een parthy rebelle en ongehoorsaeme Macassaren zo nauw belegerd wesende, Compagnies hulpe versoght hadde om uyt zyn ongelegentheyt geret te werden, hebbende Princeen, U Hoogheys zoonen, doe den Johorees de eerste maal op de revier van Jamby quam, hem afgewesen en begeert dat hy zigh met de Jambinees niet bemoeien soude en den Maleytsen anachoda Bongsoe, die almede met de Macassaren U Hoogheyt diende, zelf op de Johoresen gerooft, gelyck wy van andere beright zyn, soodat de Johorees genootsaekt was te vertrecken en meer maght by malcanderen te halen.

Dogh evenwel om te betoonen dat wy vrunden in noot zyn en dat de Gouverneur Generael en Raden van India Sultan Ratoe en 't land van Palembang in geen verlegentheyt willen laten, soo hebben se uyt een broederlycke genegentheyt goetgevonden, een expres gesant af te senden en daertoe verkoren een van haere capiteynen met name François Tack, een man ervaren in zaken van oorlogh en van vrede, dewelcke tegenwoordigh regelregt naer Palembang vertreckt met acht soo groote als klene schepen boven de twee schepen die nu al tot Palembang zyn en met genoegsame maght van soldaten, daeronder oock den capteyn Joncker met zyn volck, om onder de bystant en zegen van Godt Almaghtigh degene, die naer reden en billickheydt niet luysteren nogh onse goede vermaninge in aght nemen willen, met kragt daertoe te persuaderen, zynde onsen last aan denselven capiteyn om, op Palembang verschenen wesende, eerst en vooral te vernemen hoe de zaaken daar gelegen zyn en, ingevalle Pangeran Aria met de resterende Palembangse maght van Jamby nogh niet terughgecomen moght wesen, alsdan Sultan Ratoe te vermanen denselven aanstonts en sonder uytstel te ontbieden, ingevalle hy niet ten eersten gehoorsaemt, alsdan daerover gestraft te zullen werden en oock al deghene die hem blyven aanhangen. Want hoe soude men Palembang te hulpe kunnen komen, zolange de Palembangers zelfs anderen overlast zoeken aan te doen, gelyck U Hoogheys zoon Pangeran Aria volgens u eygen en Pangeran Depattys zeggen opentlyck verklaert hadde van Jamby niet te willen vertrecken, zoolange hy dat landt niet t'ondergebraght en veroverd hadde, al soude hy daar dood blyven, en met wat fundament soude dan de Compagnie Palembang kunnen helpen, zoolangh een ander hulpe nodigh heeft om van de Palembangse overlast bevryt te mogen werden. Dogh den Gouverneur Generael en Raden van India hebben evenwel haren voorsz. gesant Tack gelast en aanbevolen, indien hy met onse vloot voor off op de revier van Palembang de Johoresen of Jambinesen off beyde samen quame te ontmoeten met intentie om Palembang vyandelyck

aen te tasten, alsdan haer bekend te maeken dat hy door de Gouverneur Generael en Raden van India was uytgesonden als expres gesant, niet alleen aen Sultan Ratoe maer ook aen de Jambinesen en Johoryten, Compagnies bondgenoten, om haere verschillen by te leggen en de voorige vrede, vrundschap en bondgenootschap te herstellen, dogh daernae niet willende luysteren en Palembangh tegen onse vreedsame vermaninge den oorlogh effectivelyck willende aandoen, alsdan van onsentwegen te moeten verklaeren dat wy hem gelast en aanbevolen hebben Palembangh te adsisteren en in zulcken geval, hoewel tegen onsen danck en ongeerne, zooveel mogelyck alle affbreuk toe te brengen en, als 't anders niet wesen konde, haer aangebraghte crygsmaght te ruineeren, dogh den Gouverneur Generael en Raden van India twyffelen niet, off de Johoresen en Jambinesen sullen niet naarlaeten de goede en opregte vermaninge van de Compagnie in acht te nemen en haerselve gaarne voegen naer de reden en billickheyt, en daerom zo hebben wy nu meteen aan den Paducca Radja, Laxamana van Johor en Sultan Anum tot Jamby geschreven, dat zy mede van oorlogen gelieven op te houden en de Palembangers niet meer beschadigen, latende hun na haer landt weer vertrecken, te weten ingeval Pangeran Aria en zyn volcq door de Johoresen en Jambinesen verhindert en op Jamby beset en belegert gehouden wierde, dat de Gouverneur Generael en Raden van India haer niet wel konnen inbeelden, en sal 't ook vorder van Sultan Ratoe zyn plicht moeten zyn alle de Macassaren, in zyn land en onder zyn gebiet wesende, te doen gaan onder het gesagh van d'E. Compagnie en by provisie van den voornoemden onsen capiteyn François Tack, om door hem na Batavia gebraght en vervolgens onder haren Conincq tot Macasser vervoert te werden off, so den Sultan Ratoe daertoe bekend onvermogeus te zyn, dat wy niet wel zullen konnen gelooven, zoo sal hy moeten gedoogen wy 't selve met ons maght laten doen of by onwilligheyt alle deselve te dooden, niettemin ons alle mogelycke hulpe daertoe mede verschaffende en bybrengende, om alsoo Palembangh eens van die quade en schadelycke menschen te ontlasten, Syn Hoogheyt nu genoegh gebleken zynde wat ongemacken en nadeel door haer zy veroorsaect en te wege gebraght en hoe qualyck hy syne gonst en gegeven eernaam van Pangeran Soeta Delaga aan Dain Mangika besteeft heeft, want het hem en zyn aanhang alleen te wyten zy, datter tusschen Jamby en Palembangh zooveel onnosel en onschuldigh bloet vergoten zy, zodat zy alle, die daer nogh overgebleven zyn, de doodt wel dubbelt hebben verdient, daer wy ook onder begrypen den Maleytsen anachoda Bongsoe, als een voorneem quaad instrument, zoo hy nogh in 't leven en mede tot Palembangh mogt wesen.

Wat belangt nu de vergoedingh der onkosten van dese oorlogsuytsettingh, daarvan sal door onsen gesant goede opregte reekeningh gehouden en aan Sultan Ratoe in behoorlycke forma vertoont en overhandigt konnen werden, telckens als 't U Hoogheyt believen sal, om te konnen sien hoe

groot het bedragen daarvan maandelyx zy en om die al meteen vervolgens te verevenen, zoo met het rescontreren van de peperthollen als met leverantie van zuivere peper zelfs, dat beyde tevens geschieden kan en voor Sultan Ratoe te gemackelycker zal wesen. latende den Sultan aan zyne kant mede goede aanteekeningh daarvan houden, gelyck wy door onsen resident ook zullen laten doen.

Dit is hetgene de Gouverneur Generael en Raden van India nu aan Sultan Ratoe hebben te schryven. Vorders sal de oppergesaghebber deser expeditie, den E. François Tack hiervooren genoemt, met Zyn Hoogheyt spreken wegens zaken de negotie rakende, zoals zyn last medebrenge en hy deselve by monde nader sal deduceren en bekendmaeken, benevens aanwysinge van 'tgeene tot onderhoudinge der gemaekte contracten in aghtinge genomen dient, om te vermyden alle de dispuyten, die daardoor soude komen te ontstaan, zulx den Sultan Ratoe al hetgene onsen gesant gelast is by monde te seggen en daardoor desen brief te korter te maeken, voor soodanigh moet en belijft aan te sien, alsof het mede hierin van woordt tot woorde geschreven stondt, onder andere om in 't contract mede te begrypen dat naer desen geen Macassaren noch Bougys noch die van haren aanhang ofte andere schadelycke menschen gelyck Moren, Maleyers en dierglycke, in Palembangh met der woon zullen mogen toegelaten off geconsenteert werden, want alle Macassaren, die sonder consent van de Compagnie van haer lant vertrecken, volgens contract als rebellen met de doot gestraft mogen werden. Ende hebben de Gouverneur Generael en Raden van India denselven haren gesant noch medegegeven om tot vergeldinge van de gesonde schenckagie en tot blyck van haer onveranderlycke vruntschap te dienen het navolgende:

- 2 kassen rooswater;
- 20 R speceryen;
- 10 stux moeris;
- 10 — sarassa goberts;
- 10 — basta Brootchia;
- 10 ellen Hollandts root phelp;
- 56 ellen scharlaken aen een p^a;

1 rol groen Persiaans phelp, 'twelck U Hoogheyt op de gebruyckelycke wyse uyt zyne handen met deselve genegentheyt mede belijft aan te nemen.

Geschreven in 't casteel Batavia in 't coninckryck Jaccatra den 24^{en} dagh van de maant April in ons jaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van 't Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp^a. zegel in roden lacque gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer hooggemelte Ed^{le}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nu de missive van Haer Ed^{ies}. aen den Sultan Anum Conineq van Jamby.

Dese brieff comt uyt een goede genegentheyt van den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en de Raden van India, woonende in de stadt Batavia en gebiedende over de andere casteelen, volckeren en vorderen ommeslagh van de Nederlantse Oost Indische Compagnie in dese gewesten, aan den Sultan Anum, die Conineq is over de landen en volckeren tot Jamby, wie den hemel veel gesontheyt, geluck en zegen over zyne vyanden en vervolgens ruste en vrede in syn lant gelieve te verleenen.

By desen maken de Gouverneur Generael en Raden van India bekend, dat zy op den 20^{en} dagh van de voorlede maant Maart aan Sultan Anum hebben geschreven en deselve gesonden na Palembangh aan onsen resident aldaer, met last dat hy se op het spoedigste na Jamby veyligh voort soude schicken en besorgen Syn Hoogheyt die in eygen handen kreegh, 't welck alhoewel niet en twyffelen off sal soodanigh voor den ontfangh deses zyn effect erlanght hebben, soo gaet nochtans het afschrift daarvan hiernevens, om herlesen en op den inhoud per eerste occagie weer gediend te kunnen worden na behooren. Ondertusschen is ons tot leetwesen ter kennisse gecomen hoedat, in plaets van tot een broederlyck verstant, de Sultan Anum met de Palembangse volckeren tot Jamby endelyck met de wapenen in geveght syn gecomen en wedersyts een deel onnosel bloet hebben vergooten, ten principale ontstaan door den trolsen en dreygenden hoogmoet van den Macassaarsen rebel Dain Mangika en zynen vorderen aanhangh, dan deselve hebben haar reghtvaardige straffe op den hals gehaalt, sulx, door den Johorees ten regten gedoot en ternedergekapt synde, nu Jamby van die geweldenaar syn ontslagen geworden, en willen voerts de Gouverneur Generael en Raden van India niet twyffelen off het overgebleven Macassaers en Maleytse hoopje van Dain Mangikas en anacho-la Bongsoes aanhangh sal door Sultan Anum ter doot worden vervolght off van daar gejaaght zyn geworden, dat wy voor een noodige saak aansien en by desen Syn Hoogheyt ernstelyck recommandeeren nogh te doen, zoo het niet gedaan en is, midsgaders naar desen noyt weder eenige Macassaren nogh Bougys woonstede nogh verblyff in U Hoogheys lant te vergonnen, want geen Macassaren sonder Compagnies consent volgens het gemaekt contract uyt haar lant vertrecken mogen off zy zyn de doot schuldigh, vertrouwende den Gouverneur Generael en de Raaden van India dat den Palembangsens Pangeran Aria met zyn volck sedert de nederlage, die zy op de revier van Jamby door het voorgenomen verraedt der Macassaren hebben geleden, al weder naar huys vertrocken sal wesen en dat daermet alle vyantlycke bejegeningen opgehouden sullen syn, maer off dat buyten ons vermoeden nogh niet geschiet mocht wesen, soo hebben den Gouverneur Generael en Raden van India Sultan Ratoe van Palembangh by hare brieff seer ernstigh aangemaant en gerecommandeert denselven Pangeran Aria met

al de Palembangers van Jamby weer thuys te roepen en van alle vyantlycke actien te doen ophouden, niet twyffelende off Sultan Ratoe sal daervan in geen gebreeke blyven en Pangeran Aria niet naarlatten syn vaders billicq en redelyck bevel te gehoorsamen, gelyck hy schuldig is te doen. En alsoo het den Gouverneur Generael en Raden van India al lange heeft verdrooten het Jambyse ryck in sooveel onlust en onrust te sien, dat Sulthan Anum door onvoorsigtigheyt en meest met een hoop rebelle Macassaren in te haelen en sooveel eer aan te doen al veel selfs op zyn hals gehaelt heeft en met zyn nabuuren, de Palembangers, ten laaste mede in oorlogh geraeckt is, gelyck tevooren met die van Johor, soo hebben wy eyndelyck goetgevonden een expres gesant aff te senden en daartoe vercooren een onser capitainen, François Tack, een man van ervaertheyt soowel in zaaken van oorloge als vrede, zynde aan hem terhandt gestelt niet alleen onse brieff aan Sultan Anum, maar oock een aan Sulthan Ratoe mitsgaders nogh een aan Paducca Radja, Laxamana van Johoor, alle dry begrypende onse ernstelycke en broederlycke vermaningh tot vrede, vruntschap en eenigheyt en ten dien eynde eerst de wapenen terneer te leggen en de questie off de verschillen die der moghte wesen te vereffenen, off andersints deselve te geven en te stellen in en onder de arbitragie van den Gouverneur Generael en Raden van India en bygevolge in handen van onsen gesant, die onse persoonen representeert en van ons de maght ontfangen heeft om daerin sonder eenige passie t'eenemaal als onpartydigh zoodanigh met zyn bygevoegde raden te handelen, als eerlyck en billick sal wesen sonder ymant te vercorten, maer in sulcker voegen dat den Sultan Anum van Jamby en den Sultan Ratoe van Palembangh alsmede den Johoryt een volcomen genoegen daerin connen en mogen scheppen, tot welstandt van haar landt en yders onderdanen onder de soetigheyt van een eeuwigdhurende vrede; dogh daertoe den Sulthan Anum niet genegen zynde, gelyck wy anders verhoopen, soo protesteren den Gouverneur Generael en Raden van India voor den Godt van dit heelal, dat sy onschuldigh zyn van het verder bloetvergieten, niet kunnende nalaten by desen Syn Hoogheyt dan bekend te maken dat zy gehouden sullen wesen als aangenoomen beschermheeren door die van Palembangh deselve tegen alle tegenstrevers van die billycke presentation en die haar in hun eygen lant willen beledigen met de wapenen ernstelyck te beschermen en te verdedigen, off ingevalle Sulthan Anum onse vermaninge accepteerde en den Palembanger tot geen gehoor te brengen zynde, dan oock Jamby, soo Sulthan Anum in zyn lant aangetast wierde, deselve bystant te bewysen, mits dat het oock zy buyten Compagnies kosten. Om 't welcke te verrichten wy onsen gesant met een goet aantal krygslieden, daeronder Capteyn Joncker en zyn volcq, met een aansienlycke maght ter zee nu na Palembangh afsenden, dogh soo de verschillen tusschen den Sultan Anum en den Sulthan van Palembangh van soodanigen nature en van te groten gewicht moght wesen om door hem tot genoege van parthyen te connen vereffent werden,

soo is syn commissie, die herwaertsover aan ons te renvoyeeren, wanneer by dat geval de volmagtigdens van parthyen dan mede sullen verwaghten, om eens een eynde van oorlogen en begin van een vaste en bondige vrede te maken, daartoe de Almogende syn zeegen gelieve te verleen, opdat 't Jamby en Palembangh altoos wel magh gaan, synde desen onsen gesant oock door ons gequalificeert en volmagtigt om ginder by verschyninge by Sultan Anum een nieuw contract aan te gaau off het oude te vernieuwen en daarin te begrypen 'tgeene tot onderhout van vrientschap nodig is, waarvan voorleden jaer al geschreven en gesproocken zy, dogh de tyden hebben niet toegelaten dat Sultan Anum syn gesanten herwaerts heeft connen stieren. Evenwel twyffelen den Gouverneur Generael en de Raden van India geensints aen het effect van Sulthans gedaene toesegginge, van niemant in zyn landt en onder syn gebiet eenigen handel te vergunnen als alleen aen de Compagnie met uytsluytinge van alle andere, niemantd uytgesondert.

Dit is hetgheen den Gouverneur Generael en Raden van India nu aan Sulthan Anum tot Jamby hebben te schryven. Vorders sal den oppergesaghebber voornoemt met Syn Hoogheyt spreekèn wegens saecken de negotie rakende, sooals zyn last medebrenghet en hy deselve by monde sal deduceren en bekendmaeken, alle 't welcke U Hoogheyt voor soodanigh mede beliest te houden alsoff 'et hierinne mede begrepen en geschreven was, en wy hebben deselve nogh medegegeven een cas roosewater en 12 fl gesorteerde speceryen, 't welck U Hoogheyt niet ten aansien van de waardye maar tot een teeken van opreghte vrientschap en hertelycke genegentheyd uyt syn handen belieft over te nemen.

Geschreven in 't casteel op Batavia in 't conincrycq Jaccatra den 24^{en} dagh van de maant April in ons jaar 1681.

(Onder stondt:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp'. zegel in rooden lacke gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van hooggemelte Haar Ed^{ls}.

(En was geteekent:)

. JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nu nogh de missive, van Haer Ed^{ls}. aen den Paducca Radja en den Laxamana van Johor geschreven.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generaal, en de Raden van India, representeerende de hooge overheyt en opperste maght wegens de Nederlandtse Oost Indische Compagnie in dese gewesten van India, woonende in de stadt Batavia, zenden desen brieff nevens haare genegen groete aan Paducca Radja den Laxamana van Johor en zyn zoon, jegenwoordigh met hun crygsmaght

op de revier van Jamby leggende of anders ter plaatse daar haar dese onse letteren moghten ontmoeten, deselve wenschende veel gesontheyt, een langh en geluckigh leven op deser aarden.

Voorts maacken den Heer Gouverneur Generael en de Raden van India den Paducca Radja Laxamana van Johor, haaren goeden vrundt, bekend, dat alhier op den 10^{en} dagh van dese maandt April zyn comen te verschynen twee affgesondenen van den Palembangsens Conincq, die oock meteenen medebraghten den brieff van onsen capteyn op Palembangh, waarin wy hebben gelesen, hoe het sigh op de revier van Jamby tusschen den Jambinees en Paducca Radja aan de eene zyde tegen den Palembangher en de Macassaren onder Dain Mangica aan de ander zyde volgens de seeckere tydingh, die onsen capteyn soo uyt de Palembangers selve als oock van andere meende te weten, soude hebben toegedraegen en dat de Palembangers en Macassaren van den Conincq van Jamby en Paducca Radja een groote nederlage hadde geleden met verlies van all haare vaartuygen, groot en kleen canon en veel van haar beste volcq; dat cort daerna den oudsten Palembangsens Prince Pangeran Depatty met 't overschot der Macassaren en Maleyers, voorts cenige Palembangers en veele gequeste over den landwegh tot Palembangh was aangecomen en Jamby verlaten hadde, dogh dat den tweeden Prince, den Pangeran Aria, met de meeste Palembangers, zoo gezond als ziek, daar nogh verbleven waaren, sommige zeyden omdat hy van Jamby niet wilde vertrecken en andere weder dat hy door die van Jamby en Paducca Radja met zyn Johoryten aldaar belegert wierde gehouden. Wat de Macassaren aangaet, die haar nogh met de Johoresen, Jambinesen en Palembangers niet en hadden te bemoeien nogh met deselve haar te vermengen, die hebben haar welverdiende loon ontfangen en 'tis ons leet datter een van alle afgecomen is, voornementlyck indien den Maleytsen annachoda Bongsoe den dans mede ontsprongen zoude wesen, want het was haar niet betamelyck, met zooveel geharnaste soldaten en voorvegters ongenoot en onversoght aan het vaartuygh van Paducca Radja te comen, sonder op Paduccas versoek te willen afwycken, zynde deselve maar een parthie saamgerot geboefte geweest, die haer onder twee of drie Macassarse coningskinderen begeven hebben om van den roof en het verlies van andere menschen te leven, goede vrunden tegen malcanderen op te hilsen en haar voordeel daarin te soecken, waarvan den Paducca Radja, doen hy tevooren met Jamby mede oneens was, de ondervindinge oock gehadt heeft en nu weder, want wie isser anders de oorsaek aff als dese rebelle Macassaren, datter tusschen Jamby en Palembangh oorlogh is ontstaan en dat de Palembangers naar Jamby syn opgetrocken? Oock is dit volcq zonder Compagnies consent uyt Macassar vertrocken sonder naa onse goede vermaninge te luysteren en weder naa huys te keeren, waarover zy volgens het contract de dood mede hebben verdient. Maar aangaande Palembangh, dat onse vrunden en bontgenoten zyn gelyck insgelycx die van Johor en Jamby, daarover hebben wy ons

bedroeft en wel meest, omdat tusschen de drie volckeren, die van over veele jaaren soo ver als menschen geheugen connen bynaar als gebroeders van een vader zyn geweest. sulcken grooten oneenigheyt is geresen en dat se aan dat schelmse geboefte, de rebelle Macassaren, zooveel gehoor en gelooff hebben connen geven, die dogh niet als haar bederft zoghten en haarselven groot te maeken, tot schaede van degheene die haar goet deden, gelyck alle schelmen gewoon zyn te doen. Evenwel connen wy uyt de become tydinge niet vernemen noch begrypen dat den Paducca Radja, doen hy op de revier van Jamby met zyn maght verschenen wesende en om eenige Palembangse gecommitteerde versoghte, eenigh quaat in den sin zal hebben gehad, noch oock niet de Palembangers, die maar alleen met een kleene scheppraauw zonder volcq off waapenen by Paducca scheenen aan boort te willen comen om zyn meeninge en de oorsaecke van zyn comste te verstaan, soodat zy tot haar ongeluck door de trotse hoogmoet der voorsz. schelmen mede in noot en den Tommagon Wiera Mangala meteenen om 't leven is geraekt. Daerom connen wy oock niet geloven noch ons inbeelden dat Paducca Radja 't sy alleen off tesamen met de Jambynesen, noch de Jambynesen selff alleen of met Paducca Radja voorgenomen souden hebben, den Conincq van Palembangh, haaren ouden vrundt en bontgenoot, selff in Palembangh te willen gaan aantasten en noch temeer opdat Paducca Radja en Sultan Anum wel weten dat de Compagnie aldaar grooten ommeslagh en veel gelt onder de coopluyden uytstaande heeft en derhalven door soodanige overval in Palembangh niet onbeschadigt soude connen blyven. En dewyle de Gouverneur Generael ende Raaden van India al hebben vastgesteld, doe zy vernamen dat de rebelle Macassaren de Palembangers door haaren quaden raad zoo verre misleyt en bedrogen hadden, zoodat se tesamen naar Jamby opgetrocken waaren, eenige maght uyt te zenden om die rovers en stroopers te zoecken en te vernielen, 't sy op wat plaatse die gevonden quamen te werden, zoo hebben wy die nu te eerder gereetgemaakt en daerover tot hooft gestelt een onser capiteynen, een man van verstandt en ervarentheyt soowel in zaaken van oorloge als van vrede, met name François Tacq, die mede onder hem heeft den capteyn-Joncker en zyn volcq, om niet alleen noch het overschot der Macassaren op te soecken en onder zyn maght te nemen maar wel meest om te vernemen hoe de zaacken tusschen onse bondtgenoten en vrunden tot Palembangh en Jamby gelegen zyn en als onsen expressen gesant aan de Conincq van Palembangh en Jamby en onsen vrund Paducca Radja, Laxamana van Johor, te bewercken de gewenste vrede, vrundschap en eenigheyt tusschen deselve, uytwysende onse brieven aan yder appart hem medegegeven, en vertreckt denselven van hier regthdoor met onse vloot van aght groote en cleene scheepen behalven twee scheepen, die alrheede tot Palembangh zyn, naar Palembangh om Sulthan Ratoe te recommanderen, indien Pangeran Aria met de Palembangers noch buyten ons vermoeden niet thuyt gecomen moghte wesen, denselven aanstonts te ontbieden, en

soo hy niet quam te gehoorsamen met al die hem bleven aanhangen voor altoos uyt Palembangh te moeten verbannen blyven, hem verder aan zyne vyanden ten besten gevende, maar ingevalle den voorsz. Pangeran volgens de gerughten daar door Paducca Radja en Sulthan Anum belegert moght gehouden en in zyn vertreck naar Palembangh verhindert werden, dan zal onsen gesandt, soo hy selfs naar Jamby niet vertrecken can, yemandt aan Sultan Anum en Paducca Radja committeren om onse brieven te bestellen en daernevens recommanderen en vermaanen dat se den Pangeran en zyn volcq in vreedem naar huys believen te laten gaan, daar wy in sulcken geval oock niet aan willen twyffelen, om te dienen tot bevorderinge van den welstant der landen en onderdanen yder de zyne. Maar off het geviel dat onsen gesant met zyne onderhebbende maght voor, omtrent off op de Palembangse revier Sultan Anum alleen of tesamen met Paducca Radja, off oock Paducca Radja 'tzy alleen off oock wel met Sultan Anum tesamen quame te rencontreren, met intentie den Palembanger in zyn landt vyandelyck aan te tasten of dat se hem alreede aangetast moghten hebben, dan sal onsen gesant onse brieven selfs bestellen en daernevens versoecken van alle vyantlycke actien af te laeten en naar voorslaagen van vreedem en vrundtschap te neygen, in vertrouwe dat het van soo goeder herte aangenomen als 't van onsentwegen van opregt herte voor de bondgenotens gemeene welstandt versoght sal werden; dogh indien desen onsen goeden raad en meninge tegen onse gedaghten door Paducca Radja niet aangenomen maar veraght quame te werden, dan sal onsen gesant, als genootsaecht en niet anders connende, van Compagnies wegen moeten seggen, dat de Compagnie geen schult sal hebben van all de onheylen, die daaruyt voortcomen connen, en van al 'tonnosel bloet, datter dan nogh comt vergoten te werden, en dat hy met de maght van de Compagnie als beschermheer van Palembangh denselven sal moeten adsisteren en naar vermogen Paduccas vaartuygen en volcq, die hy tegen Palembangh comt te gebruycken, alle afbreuck toe te brengen, sonder daarmede noghtans den Conincq en 't volcq van Johor eenigh leet te willen doen, off in 't alderminste te verminderen de vrundtschap en het bontgenootschap, van over sooveel jaeren tusschen de Compagnie en Johor opgereght, want de Conincq en 't volcq van Johor onbewust sullen zyn van Paducca Radjas gedoente tegens de Compagnie en haare vrunden in Palembangh. Zynde dit hetgeene dat wy voor tegenwoordigh tot geleyde van onsen gesant aan Paducca Radja te schryven hebben, en watter meer moght zyn hebben wy gelegd in de mondt van deselve, sulx Paducca Radja hem allenthalven sooveel geloof dient te geven, alsoff alles meest begrepen was, ontfangende uyt handen van denselven een kas rosewater en 6 R gesorteerde speceryen tot een teeken van onse onveranderlycke vrundtschap.

Geschreven in 't casteel op Batavia in 't conincrycq Jaccatra den 24^{en} dagh van de maand April anno 1681.

27 en 28 d°. Niets daghregistrerens waardigs voorgevallen.

29 d°. Heden ter ordinary vergaderinge (na 't aflesen en teekenen der alsnu gereet geraakte ampele generale brieven aen d'Ed^{le}. Heeren 17 in 't vaderlant als aan de respective 6 cameran in 't particulier ende soomede van 't vervolg van het 't nader opgestelde reglement item de af te stieren generale resolutien voor 't patria etc.) soo syn wyders door den Heere Directeur Generaal Cornelis Speelman by een ingediende memorie verscheyde poincten voortgebracht en op een en 't andere deswegen het volgende geresolveert en besloten, namentlyck:

1. dat men met het jaght Naaltwyck boven 't gout, thin, speceryen etc^a., op 11^{en} deser by resolutie uytgedrukt, nogh na Cormandel sal affsteeken 1000 kisten Japans staafcoper voor de cust Cormandel;

2. dat men spiaulter, jongst met een Portugees scheepje uyt Maccauw hier aangebragt, ten civielsten pryse voor de Compagnie sal aannemen, dogh niet boven 9 rd^a. het picol;

3. dat men met het schip Japan over Siam vooraff oock voor Japan sal affsenden 200 packen Bengaalse zyde, 100 packen florettegaarn, ter montura van omtrent 150 duysent guldens, en om daarby dan 't Siamse vellencarguasoen, gerekent op omtrent 70 duysent guldens, gevoegt werdende, samen een cargasoen van omtrent 2 tonnen inkoops voor Japan met dien voort te schicken;

4. dat tottet voortsetten van den Siamsen handel met gemelte bodem vooraf derwaerts sullen afgevaerdigt werden 48645 stux kroonen off leeuwendaelders, gelyck alles breder by 't resolutieboek staat gespecificeert.

30 d°. De generale en particuliere brieven en papieren aan d'Ed^{le}. Heeren Principalen in 't vaderlant op gisteren geteekent, en heden tegens den avont in de cassan etc^a. afgepackt en t'eenemaal klaar geraekt zynde, soo gaat den p^l. eerste clercq deser Generaele Secretarie Fredericus ab Artzatt daarmede met de chialoup de Granaatappel des nagts na 't boort van 't jaght 't Huys te Cleeff omme met dien bodem de al voorlangh afgeseylde 2 leste retourfluyten Geele Beer en Sparrewoude in de Straat Sunda agterna te zeylen en die aldaar over te geven om over deselve behoorlyck te bestellen en te verdeelen in ordre en maniere als hieronder wert gespecificeert, namentlyck:

Op de Geele Beer aan den schipper Gerrit van Leeuwen:

een groote cas met boeken en papieren, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter presidiale camer tot Middelburgh in Zeelant;

een kleene kas met boeken en papieren, geconsigneert aan de camer van Delff;

een kleene kas met boeken en papieren, geconsigneert aan de camer Rotterdam;

een groot besloten en versegelt pacquet papieren, geconsigneert aen de camer tot Middelburgh in Zeelant;

een groot pacquet papieren, geconsigneert aan de camer tot Delff;

een groot pacquet papieren, toegesegelt en geconsigneert aen de camer tot Rotterdam;

een klein pacquet versegelde papieren, geconsigneert aan de camer tot Rotterdam;

een klein pacquet versegelde papieren, geconsigneert aan de camer tot Hoorn;

een klein pacquet versegelde papieren, geconsigneert aan de camer tot Enckhuysen;

een pacquet gesloten papieren, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam.

Voorts nogh de volgende losse papieren voor de opperhoofden:

een secreet zeyn voor de opperhoofden van de Geele Beer, om in 't gesigt van Caap de Goede Hoope te werden geopent;

copie instructie, door de Hooge Regeeringe tot Batavia opgesteld voor den heer admiraal Ryckloff van Goens de Jonge en den breeden raat der retourschepen Burgh van Leyden, China, 't Wapen van Alckmaer en Prins Willem Hendrick 29 November 1680, met een appendix voor de retourschepen Mauritius Eylant, Silversteyn en Blauwen Hulck in dato 25 December desselven jaars, mitsgaders nogh een nader byvoegsel voor de overheden der retourschepen Vrye Zee en Java van dato 15 Februari 1681, om mede tot dese hunne ordre en naeregt te dienen;

copie zeynbrieff, door den heer Ryckloff van Goens de Jonge voor den breeden raat der 4 eerste retourschepen beraamt in dato 3 December 1680;

copie instructie, in 't patria opgesteld omme de Taefel- en Saldanhabay aan Caap te connen aandoen in dato 31 July 1666.

Op d'fluyt Sparrewoude voor Amsterdam:

een groote kas met boeken en papieren, geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam;

een kleene cas met boeken en papieren, geconsigneert aan de camer Hoorn;

een kleene kas met boeken en papieren, geconsigneert aan de camer Enckhuysen;

een groot pacquet versegelde papieren, geconsigneert aan de camer tot Amsterdam;

een groot pacquet papieren, toegesegelt ende geconsigneert aan de camer tot Hoorn;

een groot pacquet versegelde papieren, geconsigneert aan de camer tot Enckhuysen;

een klein paquet toegesloten papieren, geconsigneert aan de camer tot Delff;

een klein pacquet papieren, geconsigneert aan de camer tot Rotterdam;

een klein pacquet papieren, geconsigneert aan de presidiale camer tot Middelburgh in Zeelant;

en voorts dese losse papieren:

een secreet zeyn voor de opperhoofden van Sparrewoude om in 't gesicht van Caap te werden geopent;

copie instructie, in 't patria opgesteld voor de retourschepen omme de Taeffel- en Saldinhabay aan Cabo de Boa Esperance te connen inlopen, dato 31 July 1666.

Heden ter ordinary vergaderinge is wegens de spade besendinge der nu noch af te gaane 2 laaste bovengeciteerde retourfluyten Geele Beer en Sparrewoude alsulx gearresteert en geresolveert, als by 't resolutieboek hieragter en oock by 't af te gaene advysbriefje aan de overheden derselve geëxtendeert staat te beoogen, behelsende ten principalen dat zy om hun lang wagten in de Straat nae dese papieren nu weder opnieuw van parthy provisien voor de reyse wierden besorgt en verder geordonneert dat, byaldien se door de laatheyte des tyts de Caap niet mogten kunnen teboven zeylen, haar alsdan om te ververschen na de eylanden van de Mayottes te begeven en aldaer de veranderingh van 't saysoen af te wagten, doch dat almede om boven Madagascar te geraeken komende te ontstaan, soo wert gemeent het eylant Mauritius de naaste plaatse te sullen wesen etc^a.

In dese maant April syn van verscheyde om- en afgelegene plaatsen hier tot Batavia aangekomen een number van 10² stux soo groote als kleene vaartuygen, tesamen bemant met 475 coppen, dewelcke soodanige coopmanschappen, goederen, leeftogten en andere snuysteryen hebben aengebragt als hieronder specificce staat uytdrukt:

- 10 stux vaartuygen met 48 man van Samarangh en 21 $\frac{1}{2}$ lasten rys, 207 canassers zuycker, 2 picols groff bintgaren, 7 stux koebeesten, 3 lasten zout, 250 stux buffelshuyden, 6 potten oly en 4100 bossen pady;
- 11 stux van Cheribon met 69 man en 21 $\frac{1}{4}$ lasten rys, 2400 bossen ajuyn, 3675 d^{os}. suycker gadja, 500 bossen goemoetstouw, 55 potten oly, 60 stux plancken, 1000 potten en tresellen en 15000 araxpullekens;
- 16 stux van Tegaal met 64 man en 22 $\frac{1}{8}$ lasten rys, 17 d^{os}. sout, 1200 bossen diverse zuyckeren en 200 stux plancken;
- 20 stux van Pakkelonge met 81 man en 40 lasten rys, 12 potten oly, 700 bossen pady, 1 last witte boontjes, 3 d^{os}. groene cadjangh;
- 2 stux van Tangerang met 6 man en 2 p^{ls}. taback, 50 bossen piesangh en 200 potten en tresellen;
- 1 stux van Jalou met 20 man en 150 ledige potten, 20 potten gesorteerde vissen, 2 p^{ls}. aguilhout en . stux dammers;
- 1 stux van Damack met 4 man en 4 $\frac{1}{2}$ lasten rys, 1 d^o. zout en 10 potten oly;
- 2 stux van Japara met 10 man en 216 stux plancken, 80 d^o. balcken en 150 bossen pady;
- 2 stux van Reauw met 17 man en 2 lasten sagoe en 650 deekcadjangs;
- 15 stux van Sombar met 59 man en 50 lasten rys en 9 $\frac{1}{2}$ d^{os}. zout;
- 80 stux vaartuygen transportere.

80 stux vaartuygen per transport;

1 stux van Grissick met 4 man en 1000 gedroogde vissen, 500 d^{os}. gesoute d^{os}. en 100 buffelshuyden;

1 stux van Sumor met 6 man en 3¹/₂ lasten rys;

1 stux van Breny met 4 man en 600 bossen pady;

1 stux van Barbos met 4 man en 1 last rys;

2 stux van Siassem met 8 man en 500 stux balckjes;

5 stux van Toulougbauwa met 12 man en 5000 potten en tresellen en 70000 stux oude pienanghs;

1 stux van Patany met 6 man en 1 last sagoe en 2500 stux dammers;

1 stux van Johor met 4 man en 800 stux dammers;

1 stux van Benkalys met 8 man en 5000 stux viskuyten en 200 d^{os}. groote dammers;

2 stux van Pamalangh met 7 man en 7⁵/₈ lasten rys;

1 stux van Terbaya met 4 man en 2 lasten zout;

5 stux van Indermayoe met 12 man en 6 d^{os}. rys;

4 stux van Pamanoekan met 16 man en 650 stux kleene balckjes.

Somma 102 stux vaertuygen, die met den anderen alhier gesamentlyck hebben aangebraght de ondergenoemde leeftogten, coopmanschappen en clenigheden, als:

157 ⁷ / ₈ lasten rys;	20 potten gezorteerde vissen;
32 ¹ / ₂ d ^o . zout;	2 picols aguilhout;
85 potten oly;	5500 stux dammers;
5496 bossen pady,	776 stux plancken;
1 last witte boontjes;	750 d ^o . balcken;
3 d ^{os} . groene cadjanghs;	2400 bossen ajuyn;
1000 stux gedroogde vissen;	5882 d ^{os} . diverse zuycker;
500 d ^{os} . gesoute d ^{os} .;	500 d ^{os} . goemoetstouw;
550 d ^{os} . buffelhuyden;	15000 stux araxpullekens;
2 picols groene taback;	5000 stux viskuyten;
50 bossen piesangh;	2 p ^{ls} . groff bintgaren;
4350 potten en tresellen;	7 stux coebeesten;
5 lasten zagoe;	7000 d ^{os} . oude pienangs.
650 stux deckcadjanghs;	

Daerentegen zyn in de genoemde maant weder na verscheyde om- en afgelegene plaatsen van hier vertrocken een getal van 94 stux groot en elene vaartuygen, vervoert hebbende de ondergespecificeerde goederen en coopmanschappen na de taxatie generally ten bedrage van 12521 rd^s., als namentlyck:

24 naar d'Oostcust Java met 5195 rd^s. aan amphioen, 842 verscheyde cleeden, 26 arack, 255 Japans gouddraat, 15 out koper, 72 porceleyn, 20 Chinese taback, 6 beschuyt, 100 Bengaalse neusdoecken, 55 tamsoeptotjes, 40 spyckers, 20 thin, 3 massoy, 50 contant en 10 rd^s. handquitasols;
24 stux vaertuygen transportere.

24 stux vaertuygen per transport;

1 naar Baly met 150 rd^s. aen out yser, 4 kommukus, 74 gesorteert porceleyn, 65 Japans gouddraat en 50 cleeden;

2 naar Patteny met 80 rd^s. aan verscheide cleeden en 12 rd^s. out yser;

14 naar Tegaal met 615 rd^s. aan verscheide en 18 rd^s. amphioen;

2 naar Reauw met 246 rd^s. aan verscheide cleeden;

1 naar Bantam met 125 rd^s. aan Japanse comptoiren;

1 naar Indermayoe met 40 rd^s. aan cleeden;

5 naar Chirebon met 20 rd^s. aan cleeden en 200 rd^s. Chinese taback;

17 naar Paccalonge met 48 rd^s. aan amphioen en 716 rd^s. gesorteerde cleeden;

15 naar Sombar met 665 rd^s. aan verscheide cleeden;

1 naar Samarangh met 50 rd^s. aan cleeden;

1 naar Atchin met 150 rd^s. aan garioffelnagelen, 195 notenmuschaten, 560 loot, 700 gommelack, 102 out yser, 120 gesorteert porceleyn, 96 kopere theeketels en 180 rd^s. fyne dubbelde matten;

1 naar Malacca met 120 rd^s. aan mom, 75 arack en 20 rd^s. tabaxpypen;

1 naar Terbaya met 20 rd^s. aan cleeden;

3 naar Pamalangh met 200 rd^s. aan verscheide cleeden;

1 naar Grisse met 80 rd^s. aan witte zyde, 8 radix China, 10 kommyn en 20 rd^s. porceleyn;

3 naar Pamanoe kan met 200 rd^s. aan diverse cleeden;

1 naar Barbos met 20 rd^s. aan cleeden.

Somma 94 stux vaertuygen, die gesamentlyck hebben afgevoert een bedraege van rd^s. 12521 aan verscheide goederen en coopmanschappen, als te weten:

5259 rd ^s . aan amphioen;	100 rd ^s . Bengaalse neusdoecken;
5724 — diverse gesorteerde cleeden;	4 — kommukus;
320 — d ^o . Japans gouddraat;	125 — Japanse comptoiren;
15 — out koper;	150 — fyne dubbelde matten;
286 — gesorteert porceleyn;	96 — kopere theeketels;
220 — Chinese taback;	20 — tabaxpypen;
6 — beschuyt;	80 — witte zyde;
40 — spyckers;	8 — radix China;
20 — thin;	10 — kommyn;
5 — massoy;	150 — garioffelnagelen;
50 — contant;	195 — notenmuschaten;
264 — out yser;	560 — loot;
274 — diverse natte drinckwharen;	700 — gommelack.
10 — hantquitasolletjes;	

Samen 12521 rycxdaelders.

Behalven datter noch 4 stux ledige vaertuygen naar elders syn vertrocken en met 's Compagnies pascedul behoortlyck voorsien geweest, sonder eenige inladinge mede te voeren etc^a.

Conform het opbrengen der dootgravers alhier zoo syn in dese gepasseerde maant April overleden en op daertoe geordineerde plaatsen begraven:

29 Comp^s. dienaeren;
 1 burger;
 5 Nederlantse vrouwen;
 13 d^o. kinderen;
 3 Mardykers of inlandse borgers;
 6 d^o. vrouwen;
 19 d^o. kinderen;
 5 slaven en slavinnen;
 tesamen 81 coppen, sonder dat hieronder getelt werden de
 Chinesen, Mooren, Javanen, Macassaren offte andere
 Mahumethanen en heydenen, als van dewelcke
 geenige aantekeninge wert gehouden.

Daerentegen syn in de Christelycke kercken alhier in denselven tyt weder gedoopt:

14 Nederlantse kinderen;
 31 inlandse der Portugese gemeente;
 12 inlandse der Maleytse gemeente
 tesamen 57 kinderen.

Nogh zyn in de gemelte kercken in den egten staat bevestigt:

3 Comp^s. dienaren;
 3 burgeren;
 12 Mardykers en inlanderen;
 in 't geheel . . 18 paaren getrouwt.

Op den 26 deser maandt April syn by den Agtbaren Raat van Justitie over begaene misdryven opentlyck geëxecuteert de volgende delinquanten, als:

Joannes Cornego van Stockholm, soldaat, over moordadighe doodslaghe aan den hooghbootsman Jochem Carstense van Pommeren met de koorde aan een galge ter doot gestraft;

Bernardt Bernaerdse van Amsterdam, soldaat, over 6 wekens absenteerens 3 maal gewipt en 3 jaeren hier in de kettingh gebannen.

Mey Anno 1681.

Primo May. 's Morgens verseylt uyt deser rheede nae de Straat Sunda de retourfluyten Geele Beer en Sparrewoude agterna 't jaght 't Huys te Cleeff met den pl. eerste clercq deser Generale Secretarie omme de generale papieren aan de Heeren Principalen in 't vaderlant over deselve behoorlyck te verdeelen en te bestellen, dewelcke hiervoren onder dato 30 verleden maants synde geëxpresseert, medenemende ten dien eynde een klein briefje aan derselver opperhoofden, op gisterenavont geteekent, behelsende wyders dat, ingevalle zy mits laatheyt des tyts en sterke stroomen en winden de Caap de Goede Hoope niet conde teboven seylen, de opperhoofden dan in soodanigen gevalle gelicentieert werden de steven boven en bewesten het eyland Madagascar naar de eylanden Mayottes te wenden, alwaar veele verversinge tot civile prysen te becomen zy, dogh Madagascar almede niet konnende teboven geseylt werden, alsdan 't eyland Mauritius aan te doen etc^a. en te vertoeven tot zy met het kenteren des mousons hunne reyse verder ten spoedigsten konden vervolgen:

dat den medegaanden bergmeester François Bylandre per de fluyt de Geele Beer op de reyse in de cajuyt gelogieert en naast aan den schipper op dien bodem aan taefel als anders gerangieert en voor zyn provisie als anders goede sorge gedragen soude moeten werden;

dat alsnu met dit jaght om het lange leggen aan de Princeneylanden voor de twee retourfluyten noch 2 à 3 maanden victualie wierde gesonden om by een lange reyse in geen verlegentheyd te geraaken;

dat de opperhoofden naar 't overnemen der generale brieven en voornoemde provisien sonder tytversuym 't zee hadden te kiezen en voorts volgens de medegegeve instructie in zeemanschap de reyse naar 't vaderlant ten spoedigsten tragten te gewinnen sonder de passagie door 't Canaal oock al te veel te schroomen etc^a.

Voorniddaghs komt alhier van Japara te retourneren 't schip Africa met een houtladinge en een missive en eenige bylaagjes van den commandeur Jacobus Couper en raat aldaar de dato 17 April met een apendix van daegs daaraan en besyden dien oock aparte een particuliere brieffl door den oppercoopl: Cornelis Bartelse Marchier en Jeremias van Vliet etc^a. van den 19^{en} desselven maants, alle aan Haar Ed^h., behelsende dese laaste eenlyck de redenen waerom zy de voornoemde

missive des commandeurs aan Haar E^s. niet mede hadden onderteekent en voorts 'tgeene de particuliere questie tusschen den E. Couper en haarlieden was raakende, gelyck in 'taankomende briefboek kan werden gelesen, en van gelycken mede den inhoud der missive van den E. Couper en raat, die ten principalen bestaet in een geëxtendeert verhaal van 'tgeene sedert desselfs jongste advys van 27 Maart op de Oostcust aldaar in 'teen en 'tander voorgevallen en hiervoren onder verscheyde datums en dat onder den 4 April reets aangeroert zy en buytendien oock onder andere saaken kortelyck het volgende nieuws:

den Sousouhouang Aman Courat had sigh voorgenomen na 't vertreck van den E. Couper van Wanacarta weder naer Bagilleen op te trecken, hoewel hem sulx afgeraden was ende hy sich oock in syne meeninge, dat binnen Bagilleen meer schatten te vinden souden zyn als uyt de Mattaram vervoert waren, seer bedrogen gevonden en was voorts door syne mantrys soodanigh verleyt, dat een goed party zyner Javanen in een voorgevallen gevegt (en door de Bagilleenders verradelyck verlaten) omgecomen waeren, gelyck op voorsz. 4 des voorleden maants reets genoteert zy; inwylen hielden sigh de Goenonghkidulose rebellen noch stil, op hope, soo men meende, een kansjen op Wanacarta en Cartasoura Diningrat na Zyn Hoogheys vertreck te wagen;

zedert had men door seecker Javaan, van Silinga gevlugt, op Samarangh tyding becomen, dat Pangeran Pougat na de jongste verlorene schermutselingen by Namroet in een bekommerden stant was levende en van zyne voornaamste mantrys verlaten, en soude bovendien nogh van zyn schelmsen swager naeuw verwaert werden en die soo verwaant was geweest van Pougars doghters boven desselfs vrouws suster tot twee distincte maalen ten wyve te begeeren, maar voornoemde Pangeran Pougat had daertoe niet willen verstaan: sulx waar zynde, soude Namroet Pougat welligt van kant tragten te helpen:

den Sousouhouangh, die seer met siekte aan de oogen gequelt wierd, had op des commandeurs versoek toegestaan, dat er 400 Damackse Calangers weder uyt syn leger naar huys mogten keeren om de houtcappery beter voortganck te doen nemen, gelyck dan oock verder den E. commandeur Couper vervolgens mede van Samarangh den eersten April tot Japara verschenen waere;

van Sourabaya had men nader verstaan, dat de rebelle Balanbangers naar de jongste rencontre, daerin den lieutenant Otto Kreeft en 4 andere Nederlanders waeren gesneuveld, de landen daeromher van Adypatty Pougat, Lamadjangh en Blytar, verdestruert en gemelte Adepatty met nogh eenige syner vrunden gevangen becomen hadden, en voorts oock dat den Dermajouda, Souta Prana en Aria Cartasana by den vyandt weder gelopen waeren, dogh Radeen Caliwongon was in onse handen geraekt, die syn verdiende straffe stinde te ontfangen:

na dese invasie had den Sourabaysen resident van Mechelen op 't aannaderen van den vyandt 't jaght Henricus en twee bemande gontinghs van Sourabaya ontrent Padjarakan afgesonden, 't welck van soo goeden operatie was geweest, dat den vyandt na eenige canonschoten van voornoemde jachtje op denselven de rugge gekeert en sigh na 't landschap Pougat geretireert hadde, tegen denwelcken men

onder Pangiran Tsacra Ningrat en Jouda Nagara, des Sousouhounangs veltheren, in dien oirt eenige magt gedagte weder byeen te brengen om denselven te vervolgen, maar de Javanen schynen alomme gants niet tot haar eygen welstandt te kunnen uytregten:

aangaande Cheribon had den E. commandeur Couper den Sousouhounangh bekentgemaekt, dat de aangegaene en getekend articulen van verdrag metten eersten stinden derwaerts over te komen om door Zyn Hoogheyt mede geapprobeert te werden, daerop hy Sousouhounangh had gerepliceert, dat de Princen tot Cheribon syne onderdanen waeren en eerst om hun te verdemoedigen by hem hadden behooren gecomen te wesen over de vyandelycke actien, door deselve bevorens aan zyn volcq gepleegt etc^a., vervolgende verders waerom den Gouverneur Generaal en den admiraal Speelman haer Sirrebonders tot vrye Princen verclaarde, dewyle zy den eedt, tusschen hen en haer gesworen, niet naerquamen, en wil, seyde hy, den Generael en admiraal myne vyandelycke onderdanen tot vrye Vorsten maaken? etc^a., dogh zy konnen daerin nae believen handelen, Java was des E. Compagnies, hy had daerover niets te disponeren en dierglycke redenen meer, stellende sigh verder aan als seer te onvreeden te wesen, weswegen en waerom den brief, door den E. van Dyck uyt Cheribon aan Zyn Hoogheyt geschreven, nogh ingehouden waere, omdat hy alsnogh tegens de Cheribonse Princen scheen ingenomen te zyn; egter vermeende den E. Couper dat 't selve contract te zyner tyt van hem Sousouhounangh niet soude werden verworpen, doch over 't gevangennemen van den rebel Goulongong hadde Syn Hoogheyt sigh seer verheugt en verlaugt om deuselven te sien;

den Damang Laxamana was voor de komste van d'E. Couper tot Japara vandaer stillekens deurgegaan, waaruyt bleek, dat hy voor de regtmatige straffe over syn misdaet vreesde, gelyck dit alles ende 't verdere raakende de negotie alsmede de oneenigheyt en questie tusschen onse ministers onder den anderen aldaer by 'taankomend briefboek en verbaal onder 't quartier van Java's Oostcust in 't breede staat nagelesen te konnen werden, en heeft wyders gemelte schip Africa van Japara hier overgebracht een inladinge van een kloecke parthy der naervolgende jaty houtwercken als party contanten etc^a., namentlyck:

14000 stux Spaanse realen;	4000 stux gesaagde plancken;
428 p ^s . swalpen;	1874 stux riemhouten en
87 stux huysbalckjens;	4 stux masten van de aldaar nieuw
135 stux anckerstocken;	gevonde soorten by den opper-
15 stux rampaartsplancken;	coopman van Vliet, monterende
71 stux knies;	tesamen / 46995 : 10 : —.
15 stux kromhouten;	

2 d^e. 's Morgens erlangen per eenige Macassaren met eygen vaartuygh van Dain Sitoedje een briefje van Tanjongpoera door den capteyn Jochum Michielse en vaandrigh Jan Bervelt aldaer aan Haer Ed^{is}. van den 27^{en} des voorleden maants gedaghtteekent, meldende dat de rebelle Balyers onder Carta Jouda en Sacra Jouda omtrent Goedoegoedoe en in de Craoangse bovenlanden met roven en steelen nogh al den baas speelden, hebbende oock uyt de negoryen Tjesallach en Karrangillam

6 buffels, 5 paerden en parthy hoenders, item uyt de negorye Banter 2 vrouwen en een kint weghgevoert etc.:

die hoolden der rebellen Sacra Jouda en Wangsa Naya wilden haar (na 't scheen) geensints onder 's Compagnies gehoorsaemheyt begeven, maar voornemens te wesen eerder na den rover Namroet met haar gebroet te vlugten, dogh een derde hunner hoofden, Sarantacka, thoonde hem nogh genegen om na Batavia te willen overkomen:

seeker simpel Javaan, sich daar voor een broeder en affgesant des Sousouhouangs Aman Courat uytgegeven hebbende, had de Craoangse ingelanden uyt name van die Hoogheyt eenige krissen, pieken, een paert, een quitasol en root lacken tot een rockje afgeëyscht, waerover door den capitain Michielse geëxamineert zynde, was in zyn antwoord seer variabel en voor een sot bevonden en sulx tot nader ordre van Haer Ed^l. in de yzers doen sluyten etc^a.

3 d^o. 's Morgens al vroegh wert het canon rondts om dit casteel item de stadt Batavia alsmede de buytenforten na gewoonte eens afgeblasen en ververscht.

Kort voor de middagh gewert ons per eenige affgesondene van den Macassaersen lieutenant Dain Matara te lande van Tanjongpoera een nader brieffje, door den captain Jochum Michielse en vaandrigh Bervelt uyt de veltschans aldaer op eergisteren aan Haer Ed^l. gecarteert, dieterende dat den Balyer Sarantacka by den capteyn was verschenen, confirmerende 'tgeene hiervoor op gisteren aangeteekent staet, dat hy wel genegen was na Batavia te komen. dogh de andere 2 hoofden Sarantacka en Wangsa Naya stelden sigh daertegen, als zynde van willens by eerste gelegentheyth hun toevlugt by den rover Namroet, na Bantam off elders te nemen etc^a.

4 d^o. 's Morgens komt de chialoup de Vlieger van Bantam terugge met een briefje, door den resident Willem Caalf aldaer op primo deser aan Haer Ed^l. geschreven, verselt van het extract Bantams daghregister van de maant April en behelsende in 't korte 't volgende:

de Francen hadden den 21 passado met haar gehuurt fregatje Poedechery 300 packen cleeden van de cust in vaderlantse sorteringe becomen, dewelcke zy met het schip de Voiltour nevens de Siamse ambassadeurs nogh na Europa meenden te versenden:

van Socquedana soude den 19 voorleden maants met een des jongen Bantamse Conings vaartuygen een party rouwe diamanten ter waardye van ontrent 10000 realen aangebragt zyn;

5 à 600 op Bantam remorerende Macassaren, een wyle tyt verleden over opgelegden hovediensten misnoegt geweest zynde, had den Sultan nu weder aan den arbeyt gekregen en na 't afbreeken hunner verstroyde woningkens deselve een aparte plaats aan zee boven de grote passer by den anderen terwoon aangewesen;

den jongen Sulthan liet oock veele gewetselde huysen der Bantamse grooten afbreeken om de steenen daarvan tot 't opbouwen van zyn onderhandse casteel te gebruycken;

vier dagen geleden was uyt Souratta een Engels scheepjen, genaamt Queda, met 5 à 600 packen cleden op vragt aangecomen, zynde den 8 Maart uyt Suratta

gezeylt, met berigt dat 3 dagen voor zyn vertreck twee onser scheepen Bataviawaarts reets gestevent souden zyn :

twee onser weggelopene matrosen, genaamt Adam Hendrix en Gillis Guiliamse, waeren op gedaene belofte van pardon uyt vryen wille van de Francen weder in onse logie gekeert en die herwaarts wierden gesonden met versoek deselve ingevolge der belofte oock geen straffe mogten ontfangen, alsoo men op die manier meerder getal, onder de Francen en elders schuytende, soude tragten te trecken etc^a., alsoo doch anders met reden daarin van de Javanen geen satisfactie te erlangen was.

Benevens en onder geleyde van dit Bantams advis gewert ons mede een klein briefje, door den E. Joan Kel en verderen raat in Souratta aan Haar Ed^{la}, alhier den 28 February passato gedateert, zynde per voornoemde Engelsze scheepje op Bantam aangebragt, waarby eenlyck wert bekentgemaakt, dat 't schip Nieuw Middelburgh den 28 December anno passato in Souratta was gearriveert en den 21 January jongstleden naar Persia gestevent, doch 't schip Coeverden soude omtrent ultimo February over Ceylon en Mallabaar na Batavia vertrecken :

den Prins Sultan Achabar was met de Raspoeten vereenigt en had de wapenen tegens zyn vader den Mogol opgenomen. 't welck geen kleene verhinderinge in de negotie soude komen te veroorsaeken, gelyck sulx en 't verdere by 't aankomend briefboek onder 't quartier Souratta staat te lesen.

's Voormiddaghs becomen per inlandts vaartuygh een briefje, door den lieutenant Benjamin van der Meer uyt de fortresse de Bescherminge tot Sirrebon aan Haer Ed^e. den 28 passato geschreven, dicterende in 't korte 't volgende :

de terughgekeerde gesanten des jongen Sultans en Pangeran Dupatty op 24 des voorleden maants hadden weten te relateren, seekere drie Bantamse zeerovers in hun thuyskeren te hebben ontmoet, dewelcke een der Cheribonse vaartuygen afgelopen, dogh dat de daerop zynde Javanen sigh ter noot met swimmen gesalveert hadden ;

van Samadangh was van den Pangerangh Ranga Gompol seeker Keey affgesonden met advertentie dat aldaar een gesant genaamt Marta Nagara van den Sousouhounaugh Aman Courat was verscheenen, die hem uyt last van Zyn Hoogheyt een kris en een kleetje overhandigt hadde, met verdere ordre om sigh tot den optoght na de Mattaram off daer hy soude onthouden werden gereet te maaken en dat hy voortaan dien titul van Pangeran soude moeten verlaten en de naam van Ranga Gidde aannemen, en dat die gesant kort daeraan na de bovenlanden was vertrocken, om de ingesetene byeen te vergaderen en na zyn berigt by zyn wedercomste den Pangerangh Samadangh in persoon na de Mattaram te willen medevoeren ; doch dat hy dien gesant daarop hadde toegepast, eerst consent van Haer Ed^{la}. tot Batavia tot sulx te willen en te moeten afwaghten, en waerop dan den lieutenant oock ordre was versoekende, gelyck sulx en 't verdere by 't aankomende briefboek onder 't quartier van Cheribon breder staat te beoogen.

's Namiddaghs komt alhier van Tanjongpoura per eygen vaartuygh te verschynen den Macassaarsen Dain Sitoedjou met eenige zyner Macassaren sonder schryven, als zynde buyten kennisse en consent van onsen capitain Jochum Michielse van de

post aldaar opgebroken en herwaarts gegaan etc^a., daarover hy dan oock na de billyckheyt bestraft zy geworden.

5 d^o. 's Avonts senden Haer Ed^{is}. per 2 provisievaartuygen een briefje aan den capteyn Jochum Michielse en vaandrigh Jan Bervelt tot Tanjongpoura, op heden geteekent, dienende ten principalen tot rescriptie op de ontfangene advisen vandaer en verders soodanige ordres en consideratien in sigh bevattende als by 't affgaande brieffboek in 't breede sal konnen blycken, en onder anderen dat den capteyn Jochum Michielse met syne overgebragte maght van Cheribon eens in persoon ter eerster gelegentheyt naar Goedoegoedoe sigh sal hebben te begeven om vandegen te ervaeren hoe het daar eygentlyck met de Balyers gelegen zy en off zy hun niet alsnogh volgens vorige beloften willigh thoonen om na herwärts over te comen, met aansegginge dat se by nader weygeringe etc^a. dusdoende het beloofde pardon t'eenemaal souden verwaarloosen en dat in allen gevalle den Balyer Sarantacka tot de overcomste g'animeert most werden, zynde wyders met gemelte 2 vaartuygen ten behoeve van 't guarnisoen aldaar alsnu overgesonden de volgende nootlyckheden, als namentlyck:

4 lasten rys;	1 halve legger touackasyn;
1 aam Spaanse wyn;	1 pott Bengaelse boter;
1 half aam brandewyn;	20 bossen kaerssen;
4 halve leggers arack;	1 half aam lampoly;
4 vaten vleesch;	6 boeken papier en eenige medica-
6 vaten speck;	menten, bedragende tesamen f ...

6 d^o. In den avontstont komt hier ter rheede van Malacca te arriveren 't jaght Muyderbergh met een missive van den Heer Gouverneur Cornelis van Quaalbergh ende den raat aldaer aan Haer Ed^{is}. de dato 10 April passado, verselt met verscheyde bylaagjens en onder anderen in 't korte bevattende 't volgende nieuws:

in 't begin van Maart jongstleden was aldaar den Chinees anachoda Nioubouco, voorsien van een passe van Haer Ed^{is}. alhier, met zyn jonck nevens nogh een ander Chinese jonck sonder passe over Canton en Couchin China uyt Japan verschenen, medebrenghende 440 p^{is}. Japans staafcoper, 200 p^{is}. spialuter, 35 balys Japanse camphur, 20 balys radix China, parthy porceleyn, laxa, goudtraat etc^a., en waervan men 't coper en spialuter voor de Compagnie aangenomen hadde;

de chialoup de Winthont (ouder dato 20 January hiervooren van aangeroot) was eyndelyck noch den 4 February voor de stadt Malacca verschenen en had men den hoogbootsman van deselve Govert van Crombergen (als den principaalsten roervinck op de gemelte chialoup) gecondemneert om gekielhaalt en tot matroos met 9 guldens ter maandt gestelt te werden, dogh op 't nader berigt, even voor die executie met 't fregatje de Cater van Batavia erlangt, was die sententie nogh opgeschort om den gemelten bootsman en zyne complicen etc^a. nader terdegen te laten examineren;

van Johor had men berigt dat den ouden Laxamana off Paducca Radja de gantsche regeeringe van dat ryck aan sigh was treckende ende de ryxgrooten in bysondere devotie wist te houden en daardoor soo vermeten wiert, dat hy synen

Conincq van Johor tot Rio de behoorlycke en schuldige eerbiedigheyt niet meer scheen te willen toedragen, des die Mayesteyt, vertoornt zynde, al op middelen begon te dencken om hem van dien hooghdravenden gast te kunnen ontlasten;

gemelte Laxamana thoonde allerwegen geen vrunt van de Compagnie te wesen, als hebbende nogh onlangs onse cruyssers een aangehaelt vaartuygh met 70 corgies cleden selfs weder ontweltigt en na Riouw opgebracht, en wegens de geroofde goederen uyt de chialoup van den Malaxen jentieff Andiappa hadde hy wel eenige restitutie beloofd om den haat van de regenten niet op den hals te haalen, dogh daerop niets doen volgen etc^a. off eenige satisfactie geven;

desen Paducca Radja Laxamana was in 't begin van Maart met 100 stux vaartuygen, bemant met ruym 2000 coppen, naer Jamby vertrocken om dien Vorst tegens de Palembangers te adsisteren, dogh wiert gepresumeert sulx wel ten principalen uyt vrees tot eygen bescherminge aangestelt soude geweest zyn, om daardoor de Johorse maght in handen te houden en te verhoeden dat selfs niet onvoorsiens aangetast mogte werden etc^a.;

van Andragiry had men berigt dat aldaer in de revier eenigen tyt geleden een Malax chialoup door een Maleyts vaartuygh was afgelopen en menschen om 't leven gebracht, dogh eenige dier moordenaars souden in Bencalis en Riouw in apprehensie genomen wesen; oock rugte men dat den Conincq tot Andragiry 's Compagnies verbleven cleden hadde vercocht en de waardye daarvan aan gout in bewaringe genomen mitsgaders 's Compagnies logie laten repareren;

die van Nanningh en Rombou behielpen hun nogh met 't betuygen van onvermogentheyt om 't verledenjaarse gemaakte en hier geratificeerde contract te voldoen, sulx het minste van hun niet te obtineren wesende, men eyndelyck wel soude moeten toestaan haere gyselaars uyt hun detentie te largeren;

den thin- en cledenhandel begon in Pera uyt oorsaeke der veele competeurs en sluyckhandelaars ten meerendeel te vervallen; ook was het senden eeniger van Radja Pera's gesanten naar Malacca weder in rook verdwenen;

den bekenden Moor Sedelebe was aen 't Perase hoff t'eenemaal in disgratie en van al zyn vermogen ontset;

met den Quedasen Vorst wasser gheen hoope totte bevrediginge, veel min om eenigh contract met seclusie van d'Engelse en andere natien te bedingen, aangesien dien Conincq te groote voordeelen van die vrunden quam te trekken;

tot off voor Queda had men 2 Moorse scheepjens aan thol doen uytkeeren ruym 2000 rd^s., waarover de opperhoofden die bodempjes hun seer verstoort getoont en gedreygt hadden, sulx de Compagnie op Cormandel weder betaalt te willen setten;

tot Riou souden eenige particuliere Engelse een vaste logie ende inlantse negotie stabileren willen, en ten welcken eynde oock seeker Engelsman, genaemt Anthony Robin, versoeck gedaan en van den Johorsen Conincq en Laxamana licentie verkregen soude hebben, weswegen dien Engelsman nogh dit jaar stint te repatrieren om van zynen Conincq uyt name dier participanten almede consent en commissie van dien handel en comptoir te obtineren, 't welcq soodanigh uytvallende, prusumeerde

den gouverneur Quaalbergh sulx tot groot nadeel van 's Compagnies goudt- en peperhandel op en om Malacca soude komen te strecken:

't Armenisch scheepje Jerusalem was omtrent 't eylant Luconja beoosten de Manilhas comen te verongelucken dogh alle de ingelade goederen ende 't volck excepto 2 man nogh geborgen, en soo was oock tot Malacca een Siams coningsschip seer gedevaliseert aangekomen, aan welckers anachoda op reequeningh des Conings al weder 960 rd^s. waeren verstreckt geworden;

twintigh stux vreemde scheepen, joncken etc^s. waren der zedert den .. December voorleden tot den 4 Maart deses jaers met verscheyde coopmanschappen tot Malacca aangekomen en ten meerendeele in dien tyt al weder nae verscheyde plaatsen vertrocken, gelyck dit alles en 't verdere raakende 's Compagnies negotie en verdere directie aldaar ter plaatse by 't aancomend brieffboek in 't brede staat gespecificeert, hebbende geciteerde jaght Muyderbergh vorders van daar tot ladinge aangebragt de volgende coopmanschappen en goederen, namentlyck:

960 p^s. goude maasen;

85410 ₤ Japans staaffcoper;

26385 ₤ spiaulter;

95997 ₤ thin, belopende tesamen met
d'ongelden f 79483 : 2 : 3.

Heden ter vergaderinge door eenige ingesetene alhier versoek gedaan zynde om restitutie eenige haerer voorheen weggelopene slaven, dewelcke onder meer andere in de voorleden maant door den E. Jacob van Dyck van Sirribon herwaerts syn gebraght, soo is verstaen conform de gedaene belofte de versoekers haere slaven weder te laten largeeren, te weten by forma van pardon en onvermindert de sententie, van den Agtbaeren Raat van Justitie over hunne fugie als anders tegens deselve gevelt geworden.

Oock is op 't voordragen van den Heer Directeur Generael goetgevonden, een quantiteyt van 40 à 50 picols nagelen tegen 140 à 150 rd^s. 't picol over te laten aan eenige Chinese equipanten, om door deselve met hunne joncken tholvry na China te mogen uytvoeren, overmits men van die specerye thans ruym genoeg versien zy, dogh egter onder goede toeversigt dat de Compagnie daardoor niet come benadeelt te werden.

Wyders is nogh verstaen uyt het geprojecteerde ryke cargasoen met 't jaght Naaltwyck voor de cust Cormandel ter monture van ontrent 450 duysent guldens de waarde van 100 duysent guldens aan gout alhier noch over te houden tot de nadere besendinge derwaerts, om de risico te beter te verdeelen.

Oock is aan Catharina Beckesteyn, weduwe van den borger Pieter Jacobse Beckesteyn, geaccordeert repudium des boedels met committimus aan Heeren Schepenen etc^s., gelyck sulx alles by 't resolutieboek deses casteels breder geëxtendeert staat te lesen.

7 d^s. Heden extraordinaire vergaderinge belegt en daerinne voortgebraght wesende de aftegaene conceptbrieven na Cormandel, Siam en Japan, item de notulen raakende verscheyde besoiinges van Sumatra's Westcust, soo is na approbatie van deselve brieven verder noch verstaen totte eerste besendinge na het vaderlant aan te leggen en gereet te maeken het retourschip Africa.

8 d'. 's Avonts seylt uyt deser rheede over Siam naar Japan 't schip genaemt Japan, waarmede dan werden affgevaerdigt twee missives, de eerste aan den oppercoopman en opperhooft Aernout Faa ende den raat in Siam, verselt met verscheyde bylagen, en d'andere aan den E. Isaack van Schinne, opperhooft, mitsgaders den raat tot Nangasaky in Japan, beyde van Haer Ed^{is}. op heden geteekent en soodanigen extensie als by 't uytgaande brieffboek in 't breede magh blycken, hebbende desen bodem voor die comptoiren van hier weghgevoert een inladinge der volgende contanten, coopmanschappen, provisiën, nootlyckheden en andere goederen, als te weten:

voor Siam:

105766 guldens aan leeuwendaelders;

1500 ₧ nagelen;

1500 ₧ rompen;

154 ₧ foely, voorts verscheyde ammonitien, timmermansgereetschap, schryftuygh, equipagie- en 907 guldens schenckagioederen voor den Siamsen Conincq ongetaxeert, bedragende een somma van f 109520: 9:14;

item voor Japan:

50550 ₧ Bengaalse zyde:

15175 ₧ Bengaals florettegaarn, belopende met den

anderen. » 129164: 4:15;

Somma bedraecht het geheele ingescheepte

in 't schip Japan voor Siam en Japan. f 258484: 14:15.

Soo vertreckt mede tegelycke van hier voor de eerste voorafbesendinge deses jaars direct na Pallacatta op de cust Cormandel 't jaght Naaltwyck met een missive aan den Heer Gouverneur en commissaris Jacob Jorisse Pits ende den raat aldaar, van Haer Ed^{is}. almede op heden geteekent, oock verselt met diverse aanharende documenten en van inhoudt als by 't affgaande brieffboek staat uytgedrukt, en heeft dien bodem van hier voor de negotie op die cust affgevoert 't volgende goud en andere pretieuse coopmanschappen, namentlyck:

145555 guldens aan ongesmolten goud;

5500 stux goude coubangs;

1754 ₧ vermilioen;

6129 ₧ Hollantse alluyn;

100050 ₧ Siams thin;

124100 ₧ Japans staaffcoper in 1000 kistjens:

15000 ₧ rompen oft notemuscaten, monterende tesamen met eenigh schryftuygh een somma van f 549984: 17:9.

Nota: alsoo de 5500 stux coubangs uyt desen bodem weder geligt

zyn, soo staan deselve per eerste gelegentheynt ongetaxeert per Poulerun versonden te werden om de resico te verdeelen, en is dan eygentlyck 't cargasoen in Naaltwyck sooveel minder en maar f 249989 in waarde.

9 d°. Heden ter vergaderinge 't versoek van eenige Chinesen om met hun familien etc^a. weder na Sumatra's Westcust (alwaar se voorhenen hebben gewoont en van daar na herwaerts opgesonden syn) met Compagnies schepen te mogen vertrecken afgeslagen zynde, soo is nogtans verstaan aan 2 derselver, genaemt Japkinko en Fetzanko, te licentieeren haere vrunden etc^a. met hunne ommeslagh van daer te mogen ontbieden om sigh alhier by haer metterwoon neder te setten etc^a.

Wyders zyn oock totte eerste besendinge na Bengale geprojecteert de schepen Cleeff, Stryen, Soesdyck, Pynacker, Westeramstel en Swanenburgh en verstaan daarmede voor die directie af te steken 1600 picols peper, 2800 kisten koper en 350 duysent guldens aan contanten in silver.

Adam Hendrix en Gilles Guiliamse matrosen sigh voorheenen vlughtigh gestelt en jongst op Bantam aan onsen resident op belofte van hunne verdiende straffe ditmaal bevryt te blyven vrywilligh weder overgegeven hebbende en daerop van daer herwaerts gesonden zynde, soo is om verscheyde goede redenen te deser tyt in Rade van India oock goetgevonden haer ingevolge van de gedaene beloften voor ditmaal van de verdiende straffe te pardonneren.

Voorts is nogh tot winckelier deses casteels in plaats van den coopman Hendrick Cansius weder aangestelt den coopman Joannes Besselman, laast gewesen opperhoofd in Tonquin.

Soo is mede verstaan tot adsistentie van den E. Nicolaes Baukes in de commissie na Bengalen neven den oppercoopman Joannes van Ceulen te laten medegaan den coopman Egbert van Swenne, gelyck sulx en 't verdere raakende Malacca en 't resumeren van de conceptmissive naar Sumatra's Westcust by 't resolutieboek in 't brede staet geëxpliceert.

10 d°. 's Morgens wert ons per eenige Javanen te lande van Tanjongpoura toegebracht een briefje van den captain Jochum Michielse etc^a. uyt 's Compagnies veltschans aan Haer Ed^e. nu vier dagen geleden gedateert, dicterende dat den Macassaarsen Dain Sitoedjou met al zyn volcq sonder consent van daer was opgebroken en dat hy beneden in de Craoangse revier 5 stux canoas als party rys, hoenders etc^a. de ingesetene had afgenomen en daermede nevens syn eygen vaartuygh na Batavia geseylt was;

den Javaan Marta Mangala was van Goedoegoedoe verschenen met 2 Javaanse lonthoers, die door eenige Bantamse grooten aan de Balyse hoofden in de Craoangse bovenlanden soudon zyn geschreven om deselve na Bantam op te roepen, dewelcke oock herwaerts gesonden zynde na gedaene translatie hieronder tot speculatie werden geinsereert, luydende als volgt:

Translaatbriefje, door eenige Bantamse grooten uyt Turtiassa aen eenige Balyse hoofden in de bovenlanden omtrent de reviere Craoangh geschreven.

Aan Sacra Jouda en alle onse broederen.

Desen brieff van Ingabey Roedjassa, Damangh Zinga Wiedara, Ingabey Derpa Mangala, Ingabey Zoera Diata en Djaya Derpa komt aan Tsacra Jouda en alle onse broederen, Ingabey Marta Jouda, Tommagongh Mangong Jouda, Zoegara Prana, Ingabey Derpa Jouda en Kiey Djaja, waerby bekendmaeken dat de broederschap tusschen ons soo in 't heymelyck als in 't openbaer noyt niet moet veranderen. Dierhalven Zinga Derpa door den Sultan om te beraden tot uliedens wert afgevaerdigt en wanneer g'accordeert sult zyn, gelieft iemandt van d'uwe nevens hem aan den Sultan tot Turtiassa te senden, off mynheer en zyne broeders hem niet vertrouwde, want op Turtiassa wert niet als alles goets tot uliedens beste beraatslaagt. Dierhalven sent metten eersten na Turtiassa om te vernemen off 'er oock yets ten dienste van den Sultan mogte wesen. Wy hebben oock mede Kiay Aria Zoera Dimarta soodra tot uliedens gesonden om gesamentlyck tot Turtiassa by den anderen te verschynen. Uliedens jonger broeder Ingabey Roedjassa draegt sorge voor u slaven Godongh, Batjem, Pagie en Abdul genaemt ende de verdere volckeren zyn op Zourazouangh. Alles wat wy verders in ons harte hebben is Zinga Derpa bekend. Eynde.

Volght nu nogh het tweede translaatbriefje, door Aria Soura Dimarta uyt Turtiassa aen Tsacra Jouda en de verdere Balyse hoofden omtrent de reviere Craoangh geschreven.

Aan Tsacra Jouda en alle myne broederen.

Een nedrige groete en geluckwensching van my Aria Zoura Dimarta komt aan Tsacra Jouda en alle myne broederen, Ingabey Natta Jouda, Derpa Joeda, Zoera Prana, Zoera Jouda en Tommagongh Mangongh Joeda, die Gott de Heere altesamen wil zegenen en door zyn propheet voor alle periculen in dese tegenwoordige eeuw bewaeren, opdat door Godes hulpe voor den Zultaa mogen vernederen, waerop den Zultan oock vertrouwt, en wanneer myne broeders met den anderen overeengekomen zyn, soo wert ghy alle door den Sultan geroepen om voor hem te verschynen. Dit is my belast myne broederen op 't spoedigste aan te schryven.

Ick sende met Zinga Derpa wat dodol en een baetje. Hetgeene ick verder in myn herte hebbe is Zinga Derpa aanbevolen. Eynde.

In den avontstont gewert ons per den tolcq Huygh Boey met Javaans vaartuygh een briefje van Bantam, door den resident Willem Caeff aan Haer Ed^{ls}. op gisteren geschreven, meldende dat den jongen Sultan aldaar door Kiey Aria Mongonsadana om een pascedul voor een Chinese jonck, 't welck Zyn Hoogheyt met peper na Canton gedagte te versenden, hadde doen versoecken, mitsgaders dat den vryborger

goutsmit Manuel Nauwendorff een keer na Bantam mogte doen om voor hem iets te maeken;

seeker particulier Engels scheepje de Prosperiteyt was eergisteren daer uyt Bengalen over Malacca aangekomen met omtrent 30 picols amphioen, party boter, oly, rys etc^a.

11 d'. 's Namiddaghs komt alhier van Macassar direct weder terugge 't jaght Poulerun met een ampele missive, door den heer president Jacob Cops en raat ten casteele Rotterdam aan Haer Ed^{is}. geschreven in dato 21 April passado, verselt met verscheyde documenten en aanhorende bylagen, en daarmede oock is overgekomen den stuurman van 't verongeluckte jaghje de Spieringh, die aan Haer Ed^{is}. oock eenige stuckjens raakende 't blyven etc^a. van gemelte bodempje apart heeft overhandigt tot zyn verschoninge, behelsende voorts de missive van den heer president en raat kortelyck 't volgende nieuws:

na 't afgaan der jongste advisen hadden de Crains Bony en Bontemenompo nevens de galaranghs en verdere Macassarse coningskinderen uyt vrese om gedoot off wel tot slaven gemaakt te werden sigh onder Radja Bony (anders Palacca) begeven, uytgenomen eenige weynige, die alsnogh met hunne lyfleygenen by Crain Sadrebony off nu Radja Goa stantvastigh bleven;

den Radja Tamparangh, alias Arou Vacque, met toestemminge van Radja Palacca door den heer president aan ons casteel onthoden en verschenen wesende om de fluctueerende verschillen wegens Savito met den anderen etc^a. te vereffenen en af te maken, was na uytterlycken schyn van gemelte Hoogheyt Palacca minnelyck ontfangen en bejegent, doch hebbende Zyn Hoogheyt tot diverse maalen oock meteenen weder verscheyde discoursen wegens de geresene onlusten tusschen de Boneers en Radja Tamparangh geurgeert;

kort daeraan den 2^{en} December voorleden jaars was Zyn Excellentie Arou Vacque seer ontstelt binnen by den heer president gecomen, clagende onder anderen bysonderen hoon van seekeren neeff van Palacca geleden te hebben, 't welck hem voor eenigh ongeval deede vresen, met verklaringe synes levens niet wel versekert te wesen en uyt welcken hoofde hy oock naderhant om een Compagnies vaartuygh en 12 musquets ter leen hadde versogt, om syn persoon segour weder na zyn gebiet te brengen;

na dit vertreck van Radja Tamparangh was Zyn Hoogheyt Palacca ook binnen 't casteel gecomen om syn afscheyt van den heer president te nemen, belovende doen onder anderen de verschillen tusschen de Boniers en Arou Vacque in syn reyse naar Bonee te sullen tragten te beslegten, en waerop hy oock voort door Tamparanghs lant na Bony was vertrocken;

een wyle tyts daerna liep het gerugte, dat Radja Bony met verscheyde syner Macassarse groten etc^a. Radja Tamparangh was gaan beoorlogen, gelyck oock in effecte geschiet was, als hebbende Zyn Hoogheyt met al zyn krygsmaght de marsch na Nepo genomen en sigh in postuur gestelt, tragtede inwylen alle bontgenoten en vrunden van Arou Vacque aan zyn zyde te krygen, gelyck reets Radja Nepo, zynde een neeff van Tamparangh, Syn Hoogheyt ter eerster aenkomste mede was toegevallen;

Arou Vacque, hiervan kennisse hebbende, had zyne Onderconingen laten ontbieden om sigh tot tegenweer te prepareren, dogh niemant van deselve ten voorschyn gecomen zynde en hy sigh onmaghtigh bevindende Palacca eenigen tegenstant te doen, had doen daerop de vlugt na Mandaer genomen en onderweegs nogh met een paart door Radja Soupa, een zyner onderdanen, moeten geadsisteert werden, welcken Radja daerover uyt last van Palacca gedoot en voorts ook den afgesetten Arou Mari van Sopingh alsmede desselfs broeder Tokassie nevens verscheyde andere van Tamparangs aanhang om 't leven gebragt waren geworden;

Arou Vacque door Radja Binonang op Mandar wel onthaelt werdende en Palacca sulx ter kennisse gecomen, had eenige zyner grooten aan die Mandaarse Coningen met geschencken affgevaardigt, met versoeck onder seekere beloften dat zy hem Arou Vacque levendigh offte doot mogte overleveren, dogh de Mandaresen, sulx niet genegen synde, hadden besloten Arou Vacque naar 't casteel Rotterdam by den president af te brengen en te geleyden, om de versoeninge aldaar by Palacca voor hem uyt te wercken; doch Palacca, inwylen andermaal besendinge aan die Mandaresen gedaan hebbende, had sooveel tewege weten te brengen, dat se resolveerden Tamparangh met desselfs soon Dain Memong naar het eylant Salemoë, omtrent 5 mylen van 't casteel Rotterdam, te brengen, om soo dan buyten haer toedoen by d'onse te raacken, doch ondertusschen was Radja Bony off Palacca met eenige gewapende prauwen met ammonitie van oorloge, onder visnetten bedeckt, onder protext en voorgeven op Tanate te gaan vissen en jagen na gemelte eylant toegevaeren en van zyne nieuwe Macassaarse Goase vrunden en al hun magt gevolgt etc^a;

sulx Syn Excellentie Arou Vacque, van de Mandarese Conineq op voornoemt eylant Salemoë even gebragt zynde, ten eersten door Radja Bonys volckje en eenige gewapende Boneers met gemalyde rocken aangevallen en soo staandevoets nevens syn soon Dain Memang (die den desperaten gespeelt hadde) deerlyck vermoort en omgebragt waren, van welke crueele daet aan Zyn Hoogheyt Palacca door de handadigers rapport gedaan zynde, soude hy nogh belast hebben Tamparanghs hooft af te doen kappen en naar Boutuale by hem te brengen, keerende daarop den 15^{en} February met al zyn aanhang derwaerts, alwaer het afgescheyde hooft Syn Hoogheyt verthoont wesende, had alsdoen belast 't selve nevens het doode lichaem soo van Tamparangh als Dain Memangs ter aarde te bestellen, en dusdanigh was dien dapperen Arou Vacque, die doorgaans een getrouw bontgenoot van de Compagnie is geweest, jammerlyck door toedoen en nyt van zyn eygen swager, voorsz. Palacca, omgecomen;

de regte oorsaek van dit extravagant gedoente van Palacca en Tamparangh was niet wel uyt te gronden geweest, dogh presumeerde men sulx ten principalen uyt jalousie ontstaan te zyn, omdat d'E. Compagnie ofte de Hooge Regeeringe alhier doorgaans te veel wercx van Arou Vacque na Palaccas sinlyckheyt hadde gemaakt en nogh jongst, wanneer desselfs soon tot Batavia anno 1677 soo minnelyck was bejegent, temeer Radja Palacca sigh had laten verluyden, verstaan te hebben dat Radja Tamparangh veele dingen tot zyn nadeel aan Haer Ed^{ls}. overgebrieft

hadde, en dan wasser nogh yets anders na 't scheen in den wegh gewceest, dat Zyn Hoogheyt niet wilde openbaeren;

en was vorder van terzyden verstaan, dat Radja Bone nogh doorgaans heymelycke beraatslaginge en tesamenkomsten met de Bougyse en Macassarse grooten dagh en nacht hielt en in seekere vergaderinge onder anderen de Arou Pitoes en verdere bontgenoten soude hebben voorgeslagen, ofte zy het met hem wilden houden ofte niet, ofte dat integendeel alle wederspannige soodanigh als Radja Tamparangh getracteert souden werden, verklarende daerby na 't scheen self wel te kunnen beseffen, dat dit voorschreven massacreeren van Arou Vacque by d'Compagnie niet ten beste soude werden opgenomen, dogh scheen hy voornemens eenige gesanten dierwegen met een brieff aan de Hooge Regeeringe tot Batavia aff te senden, en liepen 'er gerugten deswegen dat, ingevalle hy van deselve over dit gedoente en ombrengen van Tamparangh mogte berispt werden, alsdan de wapenen tegens d'E. Compagnie te willen opvatten, belovende voorts verscheyde landen onder zyne gunstelingen uyt te deelen etc^a., en hadde dit syn bedryff soodanigen schrick onder de bontgenoten en andere Macassarse grooten gebaart, dat niemant Palacca in alle zyne raadsplegingen meer derffde tegenspreeken, maar alles toestemden wat hy gefieffde te proponeren, sulx Zyn Hoogheyt thans byna als absolut Keyser op 't eylant Celebes de bontgenoten begon te regeeren, zynde ook byna by menschegeheugen niemant oyt soo groot op Macassar in vermogen geweest etc^a.;

Crain Lincques (die by Palacca vry suspect wiert gehouden, omdat hy dickwyls by den president was geweest) mitsgaders den Glissonder Bambang Sitabo hadden versoght nevens de baere onder 's Compagnies bescherminge aangenomen te werden, dogh dat had men tot nadere feytelyckheyt noch uytgesteld etc^a;

dit voorenstaande dusdanigh voor de aancomste van 't jaght Pouleron aldaar voorgevallen zynde, soo had al Zyn Hoogheys woelen na 't overleveren van Haer Ed^{ts}. brieff en schenckagie weder een gants anderen keer genomen, als zynde 4 Maart nogh binnen 't casteel verschenen om zyn afscheyt van den heer president behoorlyck te nemen, en was doen daags daeraan naer Bontheyn en voorts na Chinrana etc^a. vertrocken, hebbende Arou Tanete als zyn stedehouder in desselfs afwesen op Bontuale gestelt etc^a., en op voorsz. Chinrana soude Syn Hoogheyt volgens de gerugten 2 steene redouten, d'eene aen de mont der revier en d'andere aan een moerassige plaats daeromtrent, willen opwerpen etc^a., doch zyn accident in de neus bekommerde hem seer, sulx hy dickwyls daardoor niet eeten noch slapen konde;

'tjaghje de Spieringh was op 'teylant Amsterdam by de Laars den 20 December anno passado komen te verongelucken, zynde den schipper daervan Cornelis Andriesze met een prauwtje op Macassar aangekomen en 't resterende volcq en goederen benevens 'tscheepsgereetschap etc^a. oock behouden gebleven;

uyt Amboina had men berigt becomen, dat op 'teylant Boero in de bogt van Cayely 12 Ternataanse corcorren veele roveryen gepleegt hebbende, door den Gouverneur de Vicq daarop een uytsettinge van 12 à 15 corcorren en parthy mindere vaartuygen onder 't commando van den ondercoopman Isaack van Thye

na derwaarts was gedaan, dewelcke daar 7 vyandelycke corcorren geattrappeert hebbende, vyff derselver overmeestert en omtrent 150 Ternatanen gedoot en 50 stux gevangen genomen hadden, doch de resterende twee corcorren waren het voor die tyt door de vlugt ontsnapt;

van Biema had men berigt dat den halstarrigen rebel Bomisoro sikh op den bergh Colonkon nogh was onthoudende en dagelycx door Bougysse vaartuygen van Bone of Palacca met levensmiddelen versorgt wierde, welckers hoofden op de afvraginge van onsen Bimasen resident hadden gedient, dat den toevoer aan die van Colonkon haer vrystont, aangesien sy geene vyanden van Radja Bone waeren; oock souden de 30 Bougysen, die sikh op Caloncon bevinden, na hun voorgeven onderdanen van Arou Teko zyn;

Radja Dampo had voorgenomen dit roofnest niet te verlaten voor sikh meester daarvan hadde gemaakt, ten welcken eynde hy een chialoup en 2 stucken geschut van Macassar hadde geëyst etc., gelyck dit alles en 't verdere raakende de gesamentlycke bontgenoten en den toestant op Macassar by 't aencomend brieffboek ampel geëxtendeert staat aangehaelt, hebbende wyders gemelte jaght Poulerun van die presidie hier eenlyck tot inladinge overgebragt de volgende goederen, als:

94 taylen Bornees gout;

40000 bossen pady;

4600 R wax;

500 p^s. invendibile patholen, monterende met malcanderen f 7275 : 18 : 5.

12 d^o. 's Morgens vroegh gaat Zyn Ed^{ht}. verselt met de heeren Joan Camphuys en Frederick Lambertse Bent na 's Compagnies werff hier ter stede, om den nieuwen equipagiemeester Harman Lodewyxe aan de onderhoorige suppoosten aldaar en vervolgens op het hier ter rheeде leggende admiraalsschip Cortjene den volcke behoorlyck voor te stellen en te authoriseren, komende Zyn Ed^{ht}. nevens de andere heeren 's namiddags weder aan lant.

Op den middagh wert 't schip Dordregt, al voor 2 jaeren afgelegt en zedert tot een onderlegger hier ter rheeде gebruyckt zynde, by openbare opveylinge ten huysse van den Chinesen captain Wanjock voor de somma van 850 rd^s. aan den Chinees Tamciako verkogt ten overstaan van de Heer Directeur Generaal nevens den secretaris Joan van Hoorn en sabandar Ockerse na gewoonte.

's Avonts verzeylt vanhier na Sumatra's Westcust 't jaght den Alexander en daermede 10 berghwerckers, 5 groffsmit, 3 timmerluyden en een wagmaaker mitsgaders 7 banditen om in de myn te arbeyden met een missive aan den heer commissaris Laurens Pit de Jonge ende den raat tot Padangh, van Haer Ed^{ie}. op heden geteekent en soodanigen extensie als by 't afschrift van dien in 't uytgaande brieffboek komt te blycken, hebbende voorts gemelte bodem voor die commanderye ingeladen en weghgevoert de volgende coopmanschappen, bergwerckersgereetschappen en andere goederen, als namentlyck:

40 packen diverse cleeden;

17 kisten met bergwerckersgereetschappen;

- 1 kas met koperdraat en vylen;
- 2 blaesbalgen van 6 en 7 voet;
- 1 kasje met blaasbalgspyckers;
- 1 d°. met twee assayeurskasjes;
- 2 ysere probeerovens, daarvan 1 met zyn toebehoorn;
- 2 koperedrade siften;
- 4 kopere capelformen met haer stempels;
- 4 glaase } retorten;
- 1 aarde }
- 24 glase scheykolfjens;
- 2 glase treghters;
- 2 vaten met scherven;
- 2 d°. met moffels en probeertoeten;
- 2 d°. met smeltkroesen;
- 1 banckschroeff;
- 1 kasje met avegaars, een handschroeff en plathoofde spyckers etc^a.:
- 100 berghmoudens;
- 50 wagens;
- 50 emmers;
- 10 gesorteerde dommekragten;
- 25 hoet smeeholen;
- 1 packje met Bengaalse armosynen;
- 2 packen Bengaalse zyde allegias;
- 167 balen }
- 25 benayde sacken } met Sourats cattoen;
- 8 lasten taruw;
- 10 potten Bengaalse boter;
- 1 peperharp;
- 5 stux Compagnies lyfleygenen, eenige mineraelsretorten en voorts nogh
verscheyde materialen en andere gereetschappen, bedragende tesamen
een somma van..... f 26459 : 7 : 11.

15 d°. Heden ter ordinary vergaderinge is verstaan de fluyten Westeramstel en Swanenburgh, onder meer andere bodems naar Bengale aangelegt, de reyse derwaarts over Tutucuryn en Ceylon te laten nemen, om de aldaar gereetleggende Souratse ropien voor Bengalen af te haelen mitsgaders eenige benodigtheden en advisen voor 't Ceylonse gouvernement over te brengen en oock 't verder nodige van daer nae Bengale mede te voeren, en soo is mede voor Cormandel aangelegt 't jaght Pouleron, doch insgelycx over Tutucuryn en Ceylons oostcust tot afhaal eeniger goederen, die op de voornoemde comptoiren voor Cormandel in te nemen mogten wesen, gelyck by 't resolutieboek de extensie daarvan verder magh blycken.

14 en 15 d°. zynde Hemelvaertsdag. In dese dagen is niets registrerens waerdig voorgevallen.

16 d°. Naardat heden morgen den Crain Panaraga, soone des Conings van Bima, voor sighselfs, met en nevens Dain Mangimba, soone van Crain Linques, item Dain Cicila, soone van Crain Cronron, en den juribassa Carre Gappa uyt name van de weduwe van den overleden Crain Bissee, geadsisteert door den secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn, by Zyn Ed^{te}. de Heere Gouverneur Generael hadden geweest en van haerentwegen by monde versogt, dat haer gesamentlycke vastgestelde vertreck naar Macassar met hun gesleep en 'tlyck van haren heer, den overleden Crain Bissee, mogt werden uytgesteld tottet begin van 't aanstaende westerzaysoen, soo komt 's namiddaghs de weduwe selfs in geleyde van den sabandar Ocker Ockerse en zyn vrouw binnen by meevrouw Generaels en heeft zy alsdoen door gemelte E. Ockerse nogh in Rade van India doen overgeven een request, ten voornoemden eynde tenderende, waerop verstaen zy de dispositie nogh in nader beraat te houden en egter inwyle prealabel by discorse gemeent, dat voorsz. haer versoeck om de presente ontroerten op Macassar wel soude mogen werden toegestaan en oock met den dienst van de Compagnie wel best quadreren, luydende voorsz. request van woorde tot woorde als volgt:

Aan den WelEd^{te}. Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende d'E. Heeren Raden van India

Verthoont met alle nedrige ootmoet ende eerbiedigheyt UEd^{ts}. onderdanigste dienaressse Dain Talele, weduwe van UEd^{ts}. gewesenen geringen dienaar Crain Bissee, nevens onse andere UEd^{ts}. onderdanige dienaren, hoedat wyluyden alhier van Macassar zyn gecomen onder de bescherminge en schaduwe van UEd^{ts}. ende nu onlangs geleden Godt Almachtig den suppl^e. heeft gelieft te bezoeken tot haeren leetwesen met het affsterven van haeren Conincq, 'twelcq den suppliant heeft en nogh doet gevoelen, soo ist dan dat met dit groot verlies en desolaten staat veele van d'onse UEd^{ts}. hebben moeyelyck gevallen met het versoecken om weder te mogen vertrecken naar Macassar, 'twelck UEd^{ts}. hebben gelieven toe te staan, als medenemende 't lyck van den Conincq Bissey nevens haerliedens, 'twelck geschiet alles buyten kennisse van de suppl^e. veel minder toestemminge om 't lyck des Coninx te vervoeren sonder eygen bywesen, 'twelck de droefheyt van 't verlies reden genoegh heeft gehad om de minste gedagte te hebben om sulx cunnen ofte willen versoecken, te meerder de mousson contrarie is en de suppl^e. nevens haere kinderen ende volckeren de langduurige reyse seer swaar ende moeyelyck soude komen te vallen. Soo ist dan dat de suppliant nevens alle andere groote van onse staat seer eerbiedelyck met alle nedrige ootmoedigheyt met gevouwen handen en gebogen knien voor UEd^{ts}. voeten vallen, versoeckende UEd^{ts}. wouden gelieven de suppliant nevens diegeene van haerliedens ende 't lyck des Conings alhier mogte affwagten tot het kenteren deses moesons, om te gemackelycker met soo een groot gesleep van mans, vrouwens ende kinderen soude geschieden. Niettegenstaende diegeene UEd^{ts}. versogt hebben om te vertrecken en UEd^{ts}. hebben gelieven

toe te staan, laete dat aan UEd^{is}. gewoonlycke goede discretie, mits dat UEd^{is}. soudén gelieven 't lyck des Conings alhier te laten totdat de supplianté selfs comt te vertrecken met alle diegeene, dewelcke sullen genegen wesen by de supplianté te blyven ende des Coninx lyck sullen tragten te eeren volgens gebruyck onser Macassaren onder de Coningen altyt geweest is. 't Welck doende etc^a.

17 en 18 d^o. Niets voorgevallen nodig hier aan te teekenen.

19 d^o. Ingevolge van het vastgestelde in Rade van India den 8 Maart jongstleden den Heere Ordinaris Raat Willem van Outhoorn van desselfs 10 jarige ontfangerschap generaël en vice-presidentschap in den Raat van Justitie deses Casteels, als niet quadrerende met desselfs presente character, ontslagen en bedanckt zynde ende meteenen (mits het overlyden van den Heere Ordinaris Raat Dirck Blom op 15 November voorleden jaars) weder tot president van 't collegie van Heemraden in zyn E. plaatse aangesteld en verkoren wesende, en naderhant door Zyn Ed^{ht}. d'Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generaël, aan 't selfde collegie by provisie vooraff vergunt synde in Zyn Ed^{hts}. thuyñ hier even beoosten 't casteel de vergaderingen van Heeren Heemraden tot nader en beter gelegentheyt te mogen houden, soo gaat welgemelte Zyn Ed^{ht}. heden namiddags na derwarts om den voornoemde Heere Willem van Outhoorn in geciteerde thuyñ als president van 't collegie van Heemraden de gesamentlycke leden voor te stellen en te autoriseren.

20 d^o. 's Morgens komen de gesanten des oudtsten Sultans van Cheribon (met den E. Jacob van Dycq op 2 April passado van daer hier aangekomen) binnen in geleyde van den sabandaar Ocker Ockerse by Syn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generaël ter presentie van den secretaris deser vergaderinge d'E. Joan van Hoorn, versoeckende by monde hun demissie om weder naar huys te mogen keeren, waarop haar aangesegt sy, dat op 't point van hun vertrecq eersdaags gelet en 't nodige daarontrent geresolveert soude werden, daerop zy na 't nuttigen van een glaesje wyn soodanigh weder nae haer logiement in de stadt gebraght wierden, daer zy dagelyx alomme de vrye in- en uytgancq hebben en dese van Compagnies wegen (ten respecte van haar meesters en eygentlycq aangesien als uyt name van alle 5 de Princen hier gecomen) in een bequame propere woninge gelogieert zyn.

's Voormiddags becomen per een inlants jockum off vaartuygje met eenige Macassaren van den Macassaers lieutenant Dain Matara van Carwangh een Maleyts brieffje, door denselven aan Haer Ed^{is}. gecarteert, 't welcq hieronder in translaat staet te volgen, synde ons daerbenevens oocq overhandigt een missive, door den capteyn Jochum Michielse en den vaandrigh Jan Bervelt uyt de veltschans tot Tanjongpoura aan Haer Ed^{is}. geschreven en den 17 deser gedaghteeckt, behelsende kortelycq 't volgende advis:

men had den Angabey Soeta volgens Haer Ed^{is}. ordre aangesegt, dat hy voortaan met een negorye Couwanten onder 't gebiet van Intjiassem zoude mogen sorteren, en wyders gerecommandeert het cappen van goede houtwercken en 't planten van pagie ernstigh te behertigen etc^a.;

van Goedoegoedoe had men berigt dat den Balyer Darpajaja nevens 24 van de syne na Bantam vertrocken en door 7 affgesondene Javanen des Bantamsen Sultans nae derwaerts gevoert soude zyn, dogh Sacrajouda, hooft dier Balyers, rugte men, hoewel niet onaennemelycq, sigh voor den Sousouhounangh soude hebben verclaert en niet mede nae Bantam willen gaan, daerop den capteyn Michielse dan een briefje aan dien Sacrajouda, Sarantacka en Wangsa Naya had laeten affgaen om haer nogmaals tot de beloofde opkomste naar Batavia te persuaderen;

uyt de negory Toelokipis waeren door eenige van Dain Mataras volcq 2 Macassaren, 2 Magereyers en 1 Sambauwer, hebbende onder de rebellige Balyers gesorteert, afgebraght, die gemelte lieutenant met licentie op haer versoecq onder sich getrocken hadde, gelycq dit by 't aankomend briefboecq en verbaal onder 't quartier van Batavia's resort nader staat te lesen.

Volght nu 't translaatbriefje, door den Macassaarse
lieutenant Dain Matara uyt Tanjongpoura aen Haer Ed^{le}.
geschreven.

Aen Syn Ed^{ht}. de Edele Heer Gouverneur Generael Rycqloff
van Goens en d'E. Raden van India.

Ick laet UEd^{le}. mits desen weten, alsdat my alhier tevooren is gecomen van een van myn volcq, die genaamt is Mangi Mana, heeft doentertyt doen myn volcq laastleden alhier is gearriveert aan myn sergeant syne gagie gegeven en geseft, dat aan my syn gagie overgeven soude, omdat hy niet meer onder myne gehoorsaemheyt wilde staan noch in dienst der E. Compagnie langer wilde wesen, met veele spytige woorden, waerop den sergeant geantwoort heeft dat sulx aan my soude bekendmaeken volgens zyn begeren. Dierhalven versoeke UEd^{le}. Grootachtbare my gelieft toe te staan dat dien belhamel op myn versoeck met UEd^{le}. believen in de boeyens magh werden gesloten, want indien sulx niet geschiet, soo soude myn volcq nae myn commando in wat saake het soude mogen wesen niet meer willen luysteren. Daeromme versoeke UEd^{le}. Hooghagtbare ootmoediglyck met believen my dit toe te staan.

Verders versoeke Syn Ed^{ht}. my niet gelieft qualycq af te nemen 't gene icq verstaan hebbe, dat den capteyn Jochum Michielse naar Batavia opontboden is, 't weleq myn volcq ter ooren gecomen zy, waerover groote murmureringe onder deselve ontstaan zy, en vertrouwe, omdat se in langen tyt op Batavia niet geweest zyn, my wel meestendeels souden begeven, want haer mompeling is soodanigh: wanneer wy maar 7 à 8 dagen op Batavia geweest zyn, laat ons de Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael dan maar weder wegsenden, 't zy naar Tanjongpoura ofte een andere plaatse, het is ons evenveel, wy zyn hem onderdaenige dienaren.

Hiermede bevele Haer Ed^{le}. altesamen met de gantsche familien in

de bescherminge des alderhoogsten Godes en blyve Zyn Ed^{h^{ts}}. neffens d'E.
Raden van Nederlants India haer alderrootmoedigste dienaar

(Was geteekent:)

DAIN MATARA.

(Terzyden stont:)

Tanjongpoura den 18 May anno 1681.

's Namiddaghs komt uyt de Straat Sunda van 't bestellen der generale papieren weder terugge 'tjaght 't Huys te Cleeff met den pⁱ. Eersten clercq der Generale Secretarie, hebbende deselve papieren aan de 2 retourfluyten Geele Beer en Sparrewoude conform de recepisse daarvan opgesteld behoorlycq overgelevert en verdeelt, en waren deselve fluyten den 10 deser uyt de Straat in ruyme zee gelopen, gelycq dat nader by een medegebragt klein briefje, van de overheden dier gemelte fluyten van dien dato aan Haer Ed^h. geschreven, komt te blycken, en daarby verder eenlycq advys, dat de generale papieren voor de Heeren Principalen in 't vaderlant alsmede de gesondene victualien voor de reyse met 't Huys te Cleeff wel ontfangen en behoorlycq verdeelt waeren en Haer Ed^h. ordres soo ten reguarde van den capteyn bergmeester Bilandre als andersints in allen deelen soude werden geobserveert etc^a., gelycq dit affschrift daarvan in 'taankomende briefboek magh blycken.

Heden ter ordinarie vergaderinge is aan den predicant Johan Fredric Stomphius op desselfs versoeck en volgens 'tgeresolveerde van den 24 January passado toegestaan om met 'tjaght Poulerun wederom naar Ceylon te mogen retourneren, onder belofte de politie en kercke aldaar beter satisfactie als voorhenen te sullen geven, off dat andersints volgens die Haar Ed^h. vorige resolutie ten eersten vandaer na 't vaderlant sal voortgesonden werden, gelycq dat zyn verblyff op Ceylon off vertrecq na 't patria vandaer aan den heer Pyll en raat zy gedefereert.

Voorts is verstaan den Bantamse Sultan met een versogte passe voor een Chinese joncq na Canton in China te accommoderen en den tolcq Huyg Boey daarmede meteenen weder na Bantam te dimitteren.

Soo is oocq te deser dage door Haer Ed^h. aen de clerquen der Generale Secretarye alhier op haer versoeck voor extraordinaire diensten toegestaen de jaerlyxe premie van 200 rd^s., omme door den heer secretaris onder deselve behoorlyck te werden gedistribueert en verdeelt na behooren en verdiensten.

21 d^e. Des voormiddags erlangen per den borger Jan van Geesten met eygen vaartuygh een briefje van Tegaal, door de residenten Thomas Grinnel en Aernout Grevincq nu vier dagen geleden aan Haer Ed^h. gecarteert, behelsende onder anderen summierlycq 't volgende nieuws:

het France scheepje Tonquin was den 14 voorleden maants van Bantam over Cheribon daer aangekomen met parthy custeleeden en naar 4 dagen leggens sonder yets verhandelt te hebben weder vertrocken, met intentie om Samarang en Japara mede te bezoeken en wyders een houtlading op Rembang te haalen;

twee gesanten, genamt Locantara en Locajaja, waren den 26 April tot Tegaal verschenen met ordre van den Sousouhounangh om alle strandgouverneurs en

verdere ingezetenen te waerschouwen den rebelligen Namroet en Pangeran Pougar met haeren aanhangh by afcominge in hunne vlugt te stutten en desmogelycq in handen te krygen, wanneer deselve gesanten des volgenden daegs nae verrigter saake na Cheribon mede tenselven fine gegaen waeren etc^a.;

seeker loera, genaemt Sacra Mangala, door den gouverneur van Pamalangk Sindoepraja met 5 limbings en 2 krissen in recompens van eenigh kruyt en loot aan onse residenten affgesonden, had weten te verhalen, dat de rebellen onder Namroet nu een maant geleden de post tot Batapary waren aengevallen dogh door gemelte gouverneur soo onthaelt, dat se met verlies van 20 man al vlugtende terugge moesten keeren, zynde onder de genoemde dooden 2 Angabeys, Anga Jouda en Wiera Jouda, gevonden, welckers afgekapt hoofden den loera onse residenten overgelevert hadde;

den Tegaalsen gouverneur Tsacra Jouda, die met eenige zyner mantrys en 1000 Javanen tot hulp van gemelte Sindapoera etc^a. na de bovenlanden vertrocken was, had den vyant (die tot Galissangk bepaggert lagh en tot Wanaraata met 7000 man soght deur te breeken) mede aangetast dogh naar een Javaans gevegt en verlies 5 zyner voornaamste hoofden weder moeten afftrecken, sulx den vyandt tot Galissangk zyn post was blyven behouden, 't gunt de Tegalse bloohartige Javanen soodanigh den moet benomen had, dat se ten meerendeele van haeren gouverneur weghliepen en daerop 17 negoryen onder Pamalangk den vyandt toegevallen waeren, en weswegen gemelte Tsacrajouda door zyn zoon etc^a. onse residenten had laten weten, dat hy sonder 's Compagnies adsistentie het daerboven niet langer konde gaande houden, uyt welcken hoofde men dan den lieutenant Aarnout Grevincq met 18 Compagniesdienaren en 70 Javanen naar boven had gesonden om de Tegaalders etc^a. te seconderen en te couragieren, gelycq deselve oocq den 13 deser boven gecomen waeren, dogh wanneer den vyand, die in een nader schermutsel inwylen 30 van de zyne verloren hadde, reets van Calliset en nae Goenontiga (een zyner vastigheden in 't gebergte) terughgeweecken was; niettemin had de Javanen dese verschyninge van de onse seer aangemoedigt en zy betuyght nu liever te willen sterven als haer posten te verlaten, hoewel de ervarentheyt ons geleert heeft dat op alle de Javaanse beloften en haere valjandise gants gheen staat te maeken zy.

Heden ter extraordinaire vergaderinge den Crawangsen Tommagon Natta Jouda, verselt van den capteyn Willem Hartsincq, binnen onthoden en verschenen wesende om wegens de onlusten en claghten, tusschen denselven ende de Goedoegoedoeze Balyers onder Sacrajouda en Wangsa Naya mitsgaders onsen vaandrigh Jan Bervelt tot Tanjongpoura trotteerende, eens gehoord te werden en dan verder sigh te verantwoorden, soo heeft hy Tommagon alles van die voorgehoude klagten tegens hem ontkent en ter contrarie syne onschult en geleden ongelycq bysonderlycq van voornoemde rebelle Balyers betuyght etc^a., weswegen dan alsnu goetgevonden zy, den capteyn Jochum Michielse, present aldaar op Carwangh in loco, met den capteyn Hendricq van den Eeden, die daertoe mede verstaan is te committeren en eerstdaegs, van een schriftelycke instructie voor hun beyde versien zynde, oock

derwaarts staet te gaen, die beschuldigingen en onlusten beyde eens vandegen wedyts te doen ondersoeken en wyders 't nodige ten meesten dienste van de Compagnie en gemene ruste der Crawangse landen daerin te verhandelen, en ten welcken eynde mede verstaen zy, meteenen den gemelten Tommagon (als in wien geen swarigheyt van eenigh quaat schynt te resideren ofte te dugten) weder naar huys te laten keeren omme in de examinatie present te wesen, onder recommendatie tot zyn plicht en trouwe tot de Compagnie en omme de ruste dier landen allesints te moeten betraghten etc^a.

Insgelyx is oocq goetgeaght den Macassaarsen lieutenant Dain Matara met de zyne op hun gedaen versoeck eens mede by opkomste van den capteyn Michiels van Tanjongpoura etc^a. herwaarts te laten keeren, 't zy te water of te lande.

Wyders is onder de Bengaalse besoignes heden in Rade wegens de vernieuwde pretentie by den Moorsen gouverneur Melcq Cassim tot Ougly over parthy cauris ter montura van / 8750 na hetgeen daarvan volgens gedaene Ceylonse reequeningh by de Compagnie is geproffiteert off goetgedaen geworden uyt zyn verongeluckt en verbrant scheepje ontrent Manaar anno 1677, by d'onse geborgen en die cauris alsoo getaxeert na 't vaderlant versonden, g'arresteert en verstaen, deselve pretentie met die man in Bengalen te doen afmaeken en de waerde daarvan met een redenmatige winste, al was 't tot 10 à 12 duysent ropias toe min off meer, aan hem te laeten vergoeden, omme alle verdere onlusten in Bengalen te verhoeden en voor te komen, die er reets meer als te veele zyn, en daertoe oocq den nu derwaarts gaanden commissaris en directeur Baukes by instructie onder anderen mede sal werden gequalificeert.

Soo is mede geresolveert de hier noch in voorraet zynde 7000 kisten koper over de comptoiren van India te verdeelen als volgt: voor Cormandel 1000, voor Souratta 4000 en voor Wingurla en Canara 2000 kisten.

Tusschen Heeren Presidenten van den Agtbaren Raat van Justitie en Schepenen alhier eenigh verschil ontstaen zynde ter saake van seeker proces tusschen en van de gentiven Camarasany en Tandia, 't welcq by den Raat van Justitie in reformatie aengenomen dogh de g'eyste stucken daarvan by den Heere President van Schepenen gedifficulteert souden zyn te laten volgen, omdat het proces zedert crimineel geworden, deselve na hun Eerwaerde voorgeven niet en conden worden gemist voordat de criminele sententien daeruyt gemaekt en geëxecuteert waren, soo is daerop te deser tyt in Rade van India goetgevonden, tot vermydinge van onnodige dispuyt, dat Heeren Schepenen den Raat van Justitie ter eerster sessie de nodige stucken deswegen en uyt hetselve proces, tenminsten voor sooveel het de civile questie raekt, 't zy origineel off authenticq onder inventaris sullen laten toekomen, gelycq breder by de extensie daarvan in 't resolutieboek kan werden gesien en gelesen.

25 d^e. 's Namiddags keert uyt de Straat Sunda over Bantam weder terugge 't hoeker de Goutvincq sonder schryven van onsen resident Caaff, hebbende de verversinge aan de retourfluyten Geele Beer en Sparrewoude onder 't Princeneylant gebragt en deselve alsoo meteenen de Straat uyt geconvoyeert.

's Avonts senden Haer Ed^{ts}. met twee terughkeerende Macassaren per een jockon een briefje naar Tanjongpoura aan den capteyn Michielse van soodanigen inhoudt als by 't afgaande briefboek kan werden gelesent, met advertentie dat den capteyn voornoemd op de gedaene clagten van den Tommagon Natta Jouda en vaandrigh Bervelt tusschen deselve sijn nauwkeurigh sal hebben te informeren en dat den capteyn van den Eeden ten dien eynde oocq in korten derwaarts staat te comen om tesamen die quaestie af te maeken en de verdere visite dier landen te doen, sullende inmiddels oocq alle devoiren dienen aangewent om de rebelle Balyers tot ons te doen afcomen etc^a.

's Nachts vertrecken uyt deser rhee de over Ceylon en Tutucuryn vooraf naar Bengale de fluyten Swanenburgh en Westeramstel om op Ceylon de gereetleggende 260 duysent Suratse ropien en verdere goederen, als areecq, siancos etc^a., voor de directie van Bengale af te haelen en daermee ten spoedigsten derwaarts voort te konnen stevenen, medenemende derhalven oocq alleen schryven naar Ceylon aan den presideerend heer commandeur en p^l. gesaghhebber Laurens Pyl ende den raat tot Colombo, ende daarby en inne oocq gevoegt zy een andere aan den commandeur Marten Huysman ende den raat tot Couchin, omme naar genomen lecture 't zy te water off te lande ten eersten nae Mallabaar voortgesonden te werden, beyde van Haer Ed^{ts}. op heden geteekent en met eenige bylaagjes verselt en van soodanigen inhoudt als de afschriften in 't uytgaande briefboek in 't brede konnen verthonen, met dewelcke sich d'Heer Gouverneur Generael oocq volgens resolutie van dato deser heeft geconformeert, behalven in en over al hetgene by deselve tot de voorledenjaarse derwaarts gegaene ordres en advisen van 19 November en 7 December 1680 wert gerenvoyeert, hebbende wyders dese bodems vanhier medegevoert de volgende weynige coopmanschappen en andere goederen, namentlycq:

in de fluyt Swanenburgh voor Ceylon:

- 2000 ₤ rompen;
- 4975 ₤ radix China;
- 1452 ¹/₂ ₤ quicksilver;
- 5931 ₤ vermilioen;
- 300 enkele bossen Javaanse rottings;
- 2 vaten mom;
- 4 kassen met medicinale droguen;
- 1 doos met instrumenten, belopende een somma van / 11981 : 18 : 12;

en in de fluyt Westeramstel voor Bengalen:

- 42480 ₤ spiaulter ongetaxeert, als zynde van Malacca weder terugge gecomen en Bengale 20 Novembris 1680 reets in factura ten laste gebraght.

Heden voormiddagh extraordinary vergaderingh belegt, is door Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael voorgedragen, hoe ter saake van het proces van eenen Tandua gentyff (weswegen op eergisteren eenige gravaminas tusschen de Heeren

Presidenten van den Raat van Justitie en Schepenen gelopen en alsdoen geventileert en 't nodige geresolveert waare) hem soo even uyt name van voornoemde Tandua was overhandigt seeker request, daerby versoekende om surcheance van executie crimineel, waertoe hy by Heeren Schepenen ware gesententioneert omme soo aanstonts op het schavot voor het stadthuys nevens andere geëxecuteert te werden, totdat het proces civiel in de g'admitteerde reformatie voor en by den Agtbaren Raat van Justitie soude wesen gedeceideert oftewel voor den tyt van 14 dagen, omme syne onschult en de valscheit van syne parthye Camarasany, soo hy meende, te sullen connen doen blycken: en aangesien de voorsz. executie voor al te voorbarigh soude connen werden gehouden, alsoo op eergisteren het overgeven der stucken van Heeren Schepenen aan den Raat van Justitie eerst geordonneert en oocq vervolgens geschiet zy, en bovendien den gevangen Tandua reets ontrent twee jaeren by Schepenen in gevangenisse heeft geseten, sonder dat zyn saake zy teneyndegebraght, soo heeft Zyn Ed^h. 't selve request door den secretaris terstont aan den Heer Directeur Generael overgesonden en alsdoen op en met zyn Ed^h. advys door een helubardier de Heeren Raden by den anderen doen vergaderen en in 't bysonder oocq d'heer Hurt als president van Schepenen doen citeren en aanseggen zyn E. alvorens de te doene justitie beliefde binnen te komen. dewelcke dan excepto de heeren Speelman door onpasselykheyt en Camphuys, niet binnen zynde, verschenen wesende, soo is inmiddels den secretaris van Heeren Schepenen door Haer Eerwaerde Collegie op de voornoemde citatie binnengesonden met bekendmaeking, dat den heer president Hurdt versogt te weten, wat Haer Ed^h. beliefte mogte wesen en off het oocq soo nodigh waere dat hy persoonlycq te deser tyt binnenquaeme, alsoo zyn E. voor zyn respect niet compatibel oordeelde nu van de gereetstaande criminele executie van het stadthuys af binnen 't casteel te comen, en wyders met versock dat Heeren Schepenen met hun voorgenomene executie maar mogten voortvaeren, alsoo het disrespectieus soude gelycken voor het gemeen als Schepenen de approbatie haerer vonnissen, daer se nogtaus regt en magt toe vermeenden te hebben, eerst nader van de Hooge Regeeringe mosten haelen en verwagten, waarop door Zyn Ed^h. den secretaris van Hoorn ende tegelycq den secretaris van Dam aan den Directeur Generael gesonden zynde om zyn E. van dese boodschap van d'heer Hurdt mede kennisse te geven en dat de heer Hurdt niet compareren konde, om te verstaan wat voort (¹) van zyn Ed^h. advis daarop wesen mogte en besyden recommandatie dat zyn E. personeel mede in vergaderinge geliefde te compareren, zoo liet zyn E. door den secretaris van Hoorn voor advis weten, dat niet disputeren soude de voortgangcq der executie, indien 't de andere heeren soo goet vonden, maar andersints, dewyle buyten dese saake noch verdere criminele vonnissen by Schepenen te executeren waeren, dat die inmiddels nu voortgangcq konden nemen en dese noch uytgesteld werden buyten kreuke van respect, naardien doch ter naaste weeke, indien 't onder handen zynde vonnisse van seekere Chinese vrouw Mahootse ter doot geapprobeert wierde, weder executie door gemelte Schepenen gedaen moeste werden, met welcke laaste voorstel dan alle de heeren hun hebben

(¹) Bedoeld zal zijn: *antwoort*.

geconformeert, om de executie van Tandia voor tegenwoordigh te doen surcheren, en met weleq bescheyt den secretaris van Dam weder naar het stadthuys gesonden is, gelycq dit alles soodanigh in 't resolutieboek ingeschreven breder kan werden nagelesen.

24 *dº*. 's Avonts erlangen per Javaans vaartuygh een briefje van Bantam, door den resident Willem Caaff aan Haer Ed^h. op gisteren gedaghtee kent, met advis dat den jongen Sulthan nader om een passe voor seeker Chinese joncq na Canton hadde versoght;

den ouden Conincq wiert gerugt met 10 oorlogsvaartuygen nae de hoek van Craoangh was gaen kruysen om alle Javaanse oostvaarders met rys en andere levensmiddelen naar Bantam te doen komen, en van dewelcke oocq daegelycx 3 à 4 aanquamen, hebbende dien ouden Vorst nogh 10 stux vaartuygen, soo men seyde, den jongen Sultan ten dien eynde geëyst, en van dewelcken reets 3 yder met 30 Maleyers derwaerts afgesonden soude wesen; oocq rugte men dat er 1000 Balynesen den ouden Sulthan omtrent Craoangh toegevallen waeren;

den 21 deser waeren tot Bantam 4 fugative Macassaren van Tangerangh opgebracht en souden er op Tangerangh nogh wel ruym 36 Batavise fugative slaven en slavinnen overgelopen wesen;

van Palembangh en Jamby wasser tydinge, dat alles daer met d'aankomste van onse jongste uytsettinge onder den E. Tacq in goeden stande waere gebracht en verder los gerugt de Bantammers wel op hoede mogten wesen, aangesien men daer misschien geloofde dat den Jambinees, Johorees en die van Palembangh tesamen met de Compagnie geconjungeert den Bantammer den oorlogh welligt eens mogten komen aan te doen etc^a.;

van Banjermassingh was met seeker vaartuygh tydinge vernomen, dat ongeveer 3000 Macassaren off wel wat min ginder dien Conincq den oorlogh aandeden en reets in de revier van Banjer een vastigheyt opgeworpen souden hebben:

van 't vertrecq der Siamse ambassadeurs met 't France schip de Voiltour wist men nogh niet seekers;

de Engelsen waren besigh met haer schip de Barnadiston voor Europa met caliaturhout, geconlyte gember, salpeter etc^a. te onderlagen;

den ouden Conincq was met zyne vaartuygen nae 't besigtigen van 't brandende eylant Cracatouw etc^a. weder op Turtiassa gekeert en stinde over 2 à 3 dagen weder, soo men voorgaff, nae de Craoangse hoek te gaan cruysen etc^a.

25 *dº*. Heden zynde Pinxteren, soo verzeylt des avonts uyt deser rheede nae de cust Cormandel 't jaght Poulerun, sullende en passant Ceylon en Tutucoryn en van Gale af voorts Trincoenmale en Punto das Pedras aengieren om eenige der in voorraet zynde goederen aldaar voor Cormandel over te nemen en dan voorts over de zuydercomptoiren Nagapatam, Sadras en Tegenepatnam naar Palleacatta te stevenen, medenemende twee dubbelde pacquetten brieven aan de Heer Commissaris en Gouverneur Jacob Jorisse Pits en den raat, by Haer Ed^e. op heden geteekent, waarvan 'teene op Nagapatnam aan lant sal werden gegeven om ten eersten na Palleacatta versonden en 't ander om aan yder der opperhoofden der voornoemde zuydercomptoiren overhandigt en na genomen lecture telckens verder adresse

gegeven te werden, bevattende gemelte missive soodanige ordres en considerationen als by 't uytgaande briefboek in 't breede wert aangewesen, en voorts wesende in gemelte jaght Poulerun alhier voor de cust Cormandel afgeladen de volgende contanten, coopmanschappen en andere goederen, als namentlycq:

5294 guldens aan gout;

1 kisje met 5300 goude coubangs ongetaxeert, zynde in factura van Naaltwycq al ten laste gebraght en om redenen uyt dien bodem geligt geworden;

100055 ₧ Ziams thin;

40000 ₧ spialter;

129350 ₧ Japans staaffcoper in 1000 kisten;

5262 ₧ radix China;

20000 ₧ nagelen;

2 vaten mom, bedragende tesamen een somma van f 106512 : 15 : 5.

26 d^e. Heden op tweede Pinxterdagh voormiddags vergaderinge extraordinair belegt en daerinne geëxamineert zynde het proces crimineel. voor Heeren Schepenen eerst door den landdrost heer Vincent van Mook tegens eenen Gambier van Macassar ende daarna door den heer bailluw Jacob Casembroot in deselve saake in actie geïntenteert op ende jegens Mahootse off Tsiohootse (bysit ofte vrouw van den Chinees Tankianio) omdat zy 2 Chinese kinderen met vergifftige koexkens om 't leven gebragt soude hebben, en weswegen de laatste, Mahootse, dan door Heeren Schepenen ware gecondemneert levendigh verbrand te werden etc^a., soo is na aandagtige deliberatie daerover verstaen, het gemelte vonnis van Heeren Schepenen des doots by desen te disapproberen etc^a., nademaal de vergaderinge niet konde uyt de stucken van dat proces immer vooralsnoch niet en heeft kunnen sien, dat de gecondemneerde eenige straffe vooralsnoch deswegen conde werden opgelegd, gelyc by 't resolutieboek breder staet te lesen.

28 d^e. 's Middaghs keert den tolcq Huygh Boey per Javaans vaartuygh weder terugge naar Bantam met een briefje aan den resident Willem Caaff, op heden geteekent en van inhoude als het afschrift in 't uytgaande briefboek kan uytwysen, als dienende ten meerendeele tot geleyde van de versogte pascedulle voor den jongen Sultan voor seeker Chinese jonck, daer anachoda op is den Chinees Tchianio, ingeseten tot Bantam, omme daarmede nae Canton in China te seylen en zynen handel te dryven etc^a., sooals uyt het onderstaande afschrift van die verleende passe breder kan comen te blycken, luydende aldus:

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, mitsgaders de Raden wegens de Generale Nederlantsche Oost Indische Compagnie in India doen te weten, dat den regerenden Conincq van Bantam, Sultan Aboen Nazar Abdul Cahaar, aan ons doen versoecken hebbende om een passe off vrygeleyde voor een Chinese jonck, daer anachoda op is Tchianio, van de stadt Bantam naar Canton te mogen vertrecken om aldaar zyne zaaken te verrigten en den handel te dryven,

Soo ist dat wy ten respecte van goede vruntschap met deselve Bantamse Mayesteyt en op goede insighten denselven sulx hebben geaccordeert en hem daertoe by desen onse opene zeebrieff en pascedulle hebben verleent om, als geseght, met zyn jonck onder den anachoda van Bantam naar Canton te vaeren, en versoeken derhalven by desen alle Coningen, Vorsten en Heeren, ofte derselver mindere onderdanen, daarmede den Staat van de Vereenigde Nederlanden in vrede en alliantie is levende, mitsgaders alle des Compagnies bontgenoten en geconfaedereerde vrunden, en ordineeren en beveelen wel expresselycq alle dienaren, suppoosten, onderdanen en vassalen, onder onse gehoorsaamheyt hier in India sorterende, soo hooge als laage ministers niemant uytgesondert, dese bovenstaande joncq met desselfs volck en ingelade goederen by ontmoetinge vry en onverhindert te laten passeren en repasseren en gheen molesten aan te doen, maar ter contrarie, des noots wesende en sooveel het buyten eygen nadeel kan geschieden, alle mogelycke hulpe en faveur te bewysen, soolange en zy ⁽¹⁾ mogte bevonden werden dat zyluyden tegens verwagtinge yets ten nadeel van de Compagnie, haere onderdanen ofte goede bontgenoten mogten willen off comen te ondernemen, by welck geval men haer niet als vrunden sal behoeven aan te sien, maar voor soodanige die haar dese onse passe onwaardigh gemaect hebben.

Gegeven in 't Casteel Batavia op 't eylant Groot Java, hoofvestingh van 't conincryck Jaccatra, desen 27 May in desen jaere 1681.

(Was geteekent:)

RYCQLOFF VAN GOENS.

(Terzyde stont 's Comp^e. zegel in rooden lache gedruckt, en daaronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^e.

(En was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

29 d^o. 's Morgens ontfangen per een inlants vaartuygh een briefje van Cheribon, door den lieutenant van der Meer uyt de fortresse de Bescherminse aen Haer Ed^e. op eergisteren geschreven, verselt met eenige bylaagjens van Tegaal en Japara, meldende d'een en d'ander onder anderen kortelycq 't volgende voor nieuws:

twee afgesanten des Sousouhouangs Aman Courat waeren tot Cheribon verschenen met een Javaans bevelschrift, gedirigeert aan alle de Javaanse gouverneurs etc^e. der zeehavenen om goede wagt te houden, dat den rebellen Pangiran Pouzar en den rebel Namroet in hunne vlugt niet elders en quamen te ontsnappen, maar om by ontmoetinge deselve met haeren aankang te versekeren om van kant te helpen, en waeren de gemelte gesanten na 2 à 3 dagens verblyff doen voort naar Samadang opgetrocken;

het France scheepje Tonquin was weder. van Japara terughkomende, op Sirrebon aangeweest en nae vier dagen leggens voort westwaartaen vertrocken, sonder dat men had connen ervaeren watse eygentlycq daer te verrigten hebben gehadt;

(¹) Denkelijk te lezen: *soolange niet* of wel enkel: *tenzy*.

tot Indermayoe begon het mettet cappen van houtwercken redelycq voort te gaan, als zynde reets 150 stux balcken, 500 stux plancken etc^a. in voorraet afgebragt, en stinde dagelyx nogh meerder te volgen;

van Japara had men advis, dat de saaken omtrent de Mattaram en de verdere bovenlanden alsmede aan de kant van Sourabaya nogh in redelycke termines bleven continueeren, zynde de Balambangse vyanden oecq naar huys geretireert; de Bagilleense grooten hadden van d'onse tot Wattas een Compagnies sjap geëyst om van het beloofde pardon verseekert te mogen wesen, alswanneer zy haer, soo se voorgaven, souden comen verootmoedigen;

van Tegaal was men berigt, dat de optogt van den lieutenant Aarnout Grevinck met 14 Nederlantse en nogh sooveel inlantse militairen in compagnie der Javaanse troepen nae die bovenlanden om die van Pamalang, daar Namroet was ingevallen etc^a., te adsisteren, soodanigen couragie onder des Sousouhounangs Javanen als de gouverneurs van Tegaal, Brebis en Pamalang etc^a. hadde verweckt, dat deselve den vyant daarop binnen Galissang hadden aangetast en oecq dien pagger vermeerstert en in de asche gelegt, dwingende den vyand de vlugt te nemen tot voorby Goenontiga met verlies van 50 man. zynde van onse kant maar een des Sousouhounangs mantrys en drie gemeene Javanen gebleven, nae welcq voorval de rebellen sich daaromtrent niet meer lieten sien etc^a.

's Namiddags komt alhier uyt de provintie van Banda over Bima doch ledigh te retourneren 't schip de Betuwe, medebrengende twee advisbriefjens, 't eerste door den E. Willem van Zyl en raat ten casteele Nassouw in Banda in dato 2 deser, verselt met eenige bylaagjens, en 't andere door den resident Willem Eyckman uyt Bima den 20 daeraan, beyde aan Haar Ed^{ls}. geschreven, behelsende die van Banda kortelycq 't volgende nieuws:

uyt Amboina had men by missive van den heer gouverneur de Vicq dato 7 Maart verstaan, dat eenige onser chialoupen en vaartuygen met parthy militairen aen de westcant van 't eylant Bouro omtrent Tamahouw (waerheen de meeste vyanden gevlugt waeren) in de bogt van Bara eeniger derselver ontdeekt hadden, die men om de ontoegancklycke wegen en plaatse, als zynde op hooge en steyle klippen, niet en hadde konnen bykomen maar onverrigter zaake moeten wederkeren, dogh in 't oversteeken na Xulabessa en Salapulla was de negorye Fattamala nevens nogh 4 andere d^{os}. in den brant gestoken en omtrent 500 soo groote als kleene vaartuygjen (daaronder 8 corcorren) in kolen geleght, vlugtende den vyand (naedat sich daar redelyck geweert en omtrent 10 man verlooren had) nae het gebergte boschwaart in:

uyt Ternaten wasser mede berigt, dat d'E. Compagnie aldaar nogh al met voorspoet oorlogde, dogh den Conincq Amsterdam was tot nogh niet weder te voorschyn gecomen;

seekere inwoonder van Keffingh had in Banda verhaalt, dat de Keffingers alle 's Compagnies onderdanen, sonder pascedulle van haarlieden orangkayen aldaar aencomende, souden willen vermoorden;

twee vaartuygen des orangkays van Ourong etc^a., na Nova Guinea geëquippeert

en aan Goram om een tolcq in te nemen aangegiërt, souden door de Gorammers overrompelt, 't volcq gevangen genomen en 2 daarvan dootgeslagen zyn geworden;

voorts stinden 's Compagnies zaaken in Banda nogh in goede termines, dogh den predicant Henricus van der Linde was den 26 February op Lonthoir komen te overlyden etc^a.

En in het brieffje van den Bimasen resident Eykmans wert eenlyck genoteert dat 't schip de Betuwe, aldaar aangegiërt wesende om sappanhout in te nemen, weder ledigh moste vertrecken, omdat er van dat slaggh hout doen nogh niets in voorraet was etc^a;

het roofnest op den bergh Calonckon onder de maght van den hertneckigen rebel Boemisoera was eyndelycq door de Coningen van Biema en Dampo, g'adsisteert van onsen resident met een troepjen inlanders van 100 coppen, met gewelt aangetast en den 21 April soodanigh ingenomen, hebbende gemelte belhamel sigh met 7 stux vaartuygen door de vlugt gesalveert, dogh zyn neeff Dada met desselfs vader, vrouw, 5 broeders en kinderen had men nevens nogh 75 andere Colonckers gevangen becomen en aan den Conincq van Tambora overgelevert, die se naderhant aan den Conincq van Bima op desselfs versoeck gesonden hadde, om in verseekeringe te houden totdat se nae Macassar gebraght konden werden: inmiddels had men dat roofnest nu gedemolieert, de stene vastigheden omverregesmeten en alle woningen in de asche gelegd etc^a, nae welcke expeditie den resident weder op Biema was geretourneert, gelyck dit breder by 't aankomend brieffboek onder 't quartier van Macassar staat genoteert.

Heden nae de middagh extraordinary vergaderinge belegd en door Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael voortgebraght zynde de nominatie, by Heeren Schepenen deser stede op eergisteren nae jaarlyx gebruyck gedaen, van een dubbel getal zoo Compagniesdienaaren als burgeren. omme daaruyt te continueren offte opnieuw te verkiesen een compleet getal van 7 personen tot Schepenen deser stede Batavia voor het aanstaande jaer, soo zyn uyt deselve alsnu van de oude gecontinueert en van de nieuwe g'elingeert de ondergenoemde, als namentlycq:

d'E. Heer Anthony Hurdt tot president by continuatie:

d'E. Cornelis Swart vicepreses

d'E. Dirck de Haes

d'E. Cornelis Berenbergh

d'E. Cornelis van der Duyn

d'E. Jacob Does

d'E. Jan Lambertse Radder

} mede by continuatie:

} by nieuwe electie.

Wyders is te deser tyt oock nogh verstaen besyden de scheepen Hollantse Thuyne en Courtjene, op den eersten des voorleden maants voor 't vaderlant geprojecteert, nogh totte eerste besendinge aan te leggen en te doen onderlagen het retourschip Africa, latende 't selve inmiddels nogh een togje nae Palembang doen tot afhael van peper, gelyck by 't resolutieboek kan blycken, en soomede de resumptie en approbatie van de conceptinstructie, voor de capitainen Jochum Michielsen en Hendricq van den Eeden ingestelt tot ondersoek van zaaken op Craoang, nevens 't advisbriefje, aen gemelte capteyn Jochum daarnevens gedestineert.

50 d°. 's Morgens met het aanbreken van den dageraat siet men ter gedaghtenisse van de veroveringe van 't conincrycq Jaccatra en dese hoofdstadt Batavia na ouder gewoonte desen dagh vieren met 't uytsteeken van vaendels, standaerden en vlaggen, soo van de bastions des casteels ende de bolwercken in de stadt, alsmede van de hier ter rheeде leggende schepen, item der borgers en inlantse compagnien, zynde op beden 62 jaar geleden dat den Allmogenden Bestierder de Compagnie met die heughelycke overwinninge van dit ryck heeft believen te becronen. God de Heere bevestige en begunstige haeren staet hier in India meer en meer met voorspoet ten beste van 's Compagnies interest en tot ruste en welstant haerer onderdanen, amen. Waartoe oocq des voor- en namiddags in alle de kercken na 'tordinair gebruyck is gepredickt en Godt de Heere gedanckt en om zynen verderen zegen gebeden.

Agtervolgens het gearresteerde den 21 deser soo gaat desen avont den capteyn Hendrick van den Eeden met een inlants vaartuygh en 6 Nederlantse soldaten vanhier naar Tanjongpoera op de revier van Craoan, omme met en nevens den capteyn Jochum Michielsen als gecommitteerde de visite aldaar in de landen van Craoang te doen en de trotteerende onlusten voorts te slissen, medenemende ten dien eynde een instructie voor haer E^s. en een advisbriefje aan den capteyn Michielse, present aldaar reets in loco, beyde op heden geteekent en van soodanigen extensie als by 't affgaande brieffbboek kan werden gesien en oocq kortelyck uyt de volgende substantie blyken :

dat nu omtrent vier jaeren geleden eenige mylen opwaarts van de mont der revier Craoang, waar sigh de revier Chebet in deselve komt te lossen, een veltschans op of by de negorye genaamt Tanjongpoura tot verseekeringh en bescherming van 's Compagnies onderdanen aan de gemelte revier Craoang opgeworpen zy, dogh eygentlyck niet op de gront van de oude Jaccatrasede jurisdictie, die zedert in den jaere 1677 by open acte door den tegenwoordigen Sousouhounang Aman Courat tot Pamanoekan toe vergroot en uytgebreydt en aan de Compagnie afgestaen zyn, en uyt welcken hoofde men die landstreeke en de ingelanden van dien tegens alle overlasten en geweldten tragtede te protegeren, om hetwelcke te besorgen en te gewennen dat de Javaanse rouwe maniere in een civile regeeringe nae onse maximes mogte werden verandert, reets groote moeyten gedaan waren en nogh gedaen moesten werden, om die wantrouwende menschen in een beter verstant met ons te brengen en onse manieren smaakelyck te maaken, weswegen dan vooreerst oock alle, die onsentwegen over haer gestelt wierden, sich bysonderlyck hadden te waghten van het arme landvolcq te schatten, te plagen ofte met harde scheltwoorden etc^a. te bejegenen, en waaromtrent men sigh met het doen van den presenten daar zynden vaandrigh Jan Bervelt niet conde geruststellen, aangesien deswegen van de ingelanden en bysonder den Tommagon Natta Jouda veele clagten waeren tevoren gecomen, hoewel gemelte vaandrigh integendeel over den Tommagon etc^a. oock klaghtigh viel en zy malcanderen van veele vuyle proceduren waren beschuldigende volgens een aparte notitie, die den capteyn Hendricq van den Eeden was ter handen gestelt, opdat het een en 't ander te beter geëxamineert ende Haar Ed^s. te zyner tyt van behoorlyck rapport gediend conden werden;

dat men sich nu van gelyken perfect souden hebben te informeren wegens de claghten, door de Crawangse hoofden over den Mardyker vaandrigh Jacob Paulusse gedaan, item over de Balyers, daar boven in 't lant noch huyshoudende, en off de gegeven ordres in de brieven aan den capteyn Jochum de dato 31 January, 10 Maart en 5 deser niet conden voldaan werden etc^a., als welck voorenstaande geallegueerde de voornaamste redenen waeren, waarom d'E. capitainen Jochum Michielse en van den Eeden tot dese visite gecommitteert wierden, en dat wyders ordre gestelt en besorgt diende, onse besettingen aldaar doorgaans met de vrugten van Craoangh gespysigt en onderhouden mogten werden, om 't bestellen van de nodige montcost vanhier telkens nae derwaarts met veel moeyte te excuseren, temeer vermeent wierd dat op een plaats, uyt welckers district voorhenen overvloed van leeftogt gehaelt was, gheen gebreeck konde werden geleden, indien alles behoorlyck er na aangestelt wierde;

dat oocq met opmerckinge ondersogt moste werden off en wat slag van jatylhout aldaar te bemagtigen waere;

dat alle successive derwaarts gesondene brieven, onder den vaandrigh berustende, nagelesen mosten werden, om te ontwaeren ofte Haer Ed^e. ordres oocq doorgaans voldaan waeren ofte alsnogh uytgevoert konden werden;

dat mede nauwkeurigh ondersogt diende off er gheen beter wegh te lande na herwaarts uyt te vinden, oftewel den presenten te verbeteren was;

dat Haer Ed^e. intentie lagh om het werck aldaar gaarne zoodanigh te dirigeren, dat niet alleen onse gesettinge ginder van het eygen gesay des lants gespysigt maar oock dese stadt en gemeente daarvan en boven uyt die Craoangse landen mede gerieft konden werden;

dat oocq alsnogh nader sorge gedragen most werden om onse munte aldaar alom gangbaar te maaken. waaraan het tot nogh had gehapert, alsmede hoe verre en over wat plaatsen den Tommagon Natta Jouda eyndelyck het gesagh voerde en hoeveel volckx wel onder hem sorteerde, mitsgaders oocq wat hoofden en verdere plaatsen meer onder ons gebiet staen en off de verdeelinghe dier landen nogh zoodanigh zy, als se door den E. capteyn Willem Hartsinck anno 1679 gerapporteert en gelaten waeren, en wel bysonderlyck off er oock eenige rys- off andere plantagien van belangh omtrent onse post by de hant genomen en verbeterd wierden, mitsgaders hoe 't met den bekenden Wiera Saba nu gelegen zy, en dat voorts Haer Ed^e. soo op 't een als 't ander een geëxtendeert rapport tegemoet souden sien en weswegen in 't ondersoeken op wat tyt min off meer niet gesien moste werden en in allen gevalle Haer Ed^e. nader ordre om op te breken eerst vanhier afgewagt etc^a.

's Namiddags gewert ons per Javaans vaartuygh een briefje van Bantam, door den resident Willem Caaff op gisteren aan Haer Ed^e. gecarteert, alleenlyck tot bekendmakinge van 't arrivement van 't schip America en 't fluytje de Meerl in de Straat Sunda en ten geleyde van een ander briefje, door de opperhoofden van America voornoemt, komende uyt het vaderlant, in de Straat Sunda gedateert 26 deser aan Haer Ed^e., meldende dat se all den eersten Juny anno passado met 362 coppen uyt Texel in zee waeren gelopen en eerst den 9 December daaraan door

harde wint in de Saldinhabay ontrent de Caap hadden moeten lopen en voorts den 25 January deses jaars aan Caap de Goede Hoope waren gearriveert, hebbende onderweegs 34 dooden gehadt, en de steven den 22 February van de Caap weder herwaarts voortgeset en zedert nogh 5 man door de doot verloren, sulx er nogh in alles maar 299 zielen en voor deselve maar weynigh provisien meer overigh waeren etc^a.

Even na 't eyndigen van de namiddagspredicatie komen de presente aanwezende en nieuw geëligeerde heeren Schepenen binnen 't casteel, werdende de presente nevens den secretaris en bode eerst in Haar Ed^h. hooge vergaderinge geroepen ende voor haere diensten gedanckt en daerop den eedt van purge afgelegt, als wanneer deselve wederom buyten gingen en kort daaraan de gecontinueerde en nieuwe verkore heeren Schepenen alsdoen binnen ontboden werden. die dan den gewonen eedt aan handen van Zyn Ed^h. afgelegt hebbende, soo vervoegden hun daarop nevens de heeren der Regeeringe op de binnenplaats van Zyn Ed^h. woninge onder den grooten tamarindenboom, alwaar se doen altesamen met een collation onthaelt geworden zynde, soo giuck men nae een wyltje vertoevens mettet vallen van den avont weder na buyten en yder nae zyn huys en logiement.

31 d^e. 's Voormiddags komt alhier binnen 't casteel seeker Mardyker, genaemt Claas van Batavia, relaterende nu 10 dagen geleden met eygen inlants vaartuygh, bemant met 5 weerlose coppen, daaronder 3 Cheribonse Javanen, vanhier onder behoorlycke passe met eenige cleeden en andere cleenigheden vertrocken zyn na Cheribon, doch dat se omtrent de reviere van Pamanoekan van 5 Bantamse oorlogsprouwen den 28 deser vervolgt ende in 'taennaderen door een derselve, bemant met 50 Bantamse Javanen en Balyers (by gemelte Cheribonders voor zeerovers bekend) in 't gesicht van de andere vier met bloote krissen vyandelycq overvallen en van alles berooft waren geworden, dwingende hem Mardyker verder nevens haar ten ancker te blyven, onder dreygement van hem en haar alle doot te slaan. indien se moghten weghvlughten, doch waren zy doen niettemin met ontsaene hard weer en swaren regen, haar kans schoon siende, door snedigh zeylen het nogh geluckelyck ontsnapt.

Aangesien ons op gisteren over Bantam ter kennisse gecomen zy het arrivement van 't schip America en het fluytje Meerl uyt het vaderlant in de Straat Sunda en dat deselve seer sleght van provisien voorsien en ten eynde victualie waeren, soo senden Haer Ed^h. nogh desen avont de fluyt Marcken en de chialoup de Vlieger derwaarts met parthy verversinge van rys, varckens, groente en boomvrugten voor 't selve traage schip America etc^a. en te dien eynde mede een kleen briefje aan derselver opperhoofden, van advis dat men aanstons met de chialoup de Vlieger in antwoord berigt soude verwaghten, wanneer de jongst gezane retourvloot vanhier en Ceylon aan de Caap gecomen en weder vertrocken mogte zyn en offer oocq gheen nader schepen van de nieuwe equipagie uyt 't vaderlant aan de Caap gearriveert waeren en wat tydinge deselve moghten aangebragt hebben etc^a. om sulx nevens 's Compagnies papieren uyt 't vaderlant als van de Caap en soo haest mogelycq over te stieren en oock met dien bodem herwaarts te volgen.

Eyndelyck zyn in dese maant May hier ter stede van diverse om- en afgelegene plaatsen aangekomen een getal van 109 soo groote als kleene vaartuygen, tesamen bemant met 512 coppen, hebbende soodanige coopmanschappen, behoeften en snuysteryen ter merckt gebraght als hieronder specifice komt te blycken, te weten:

- 15 stux vaartuygen van Cheribon met 63 man en 11 lasten rys, 28 potten oly, 3200 bossen diverse zuycker, 116 picols en 74 cattys peper, 950 stux aarde potten en tressellen, 1 last zout, $1\frac{1}{2}$ picol nettegaren, 200 stux mandekens, 550 bossen rottangs, 5100 bossen ayuyn en look en 2000 stux vis pada:
- 4 van Malacca met 40 man en 800 stux viskuyten, 19 picols wax, 1 d^o. drakenbloet, 45 picols camphur en 16 last tarwe, die weder terugge brengt:
- 6 van Rimbangh met 24 man en 750 stux plancken, 420 d^o. balckjens en 100 bossen rottangs:
- 14 van Zamarangh met 62 man en $32\frac{3}{4}$ lasten rys, 100 bossen rottangs, 21 potten oly, 2 picols buffelssmeer, 7 stux koebeesten, 150 bossen pady, 50 stux plancken, $2\frac{1}{2}$ lasten zout, 8000 stux vis combong, 5 picols wax, 60 stux buffelshuyden, 3500 d^os. visch pada, 4000 bossen goemoetstouw, 35 canassers en bossen diverse zuyckers, 5 picols lange peper en 50 stux kistplancken:
- 4 van Riaeuw met 21 man en 850 stux deckcadjanghs, 8 picols harpuys, 8 d^os. thin, 100 stux doelongs, 1 last zagou, 3 d^os. zout, 8 picols verruw en 1500 stux manocken:
- 5 van Grisse met 12 man en 750 stux buffelshuyden, 250 d^os. hartevelen, 4 picols lange peper, 30 potten oly, 2 lasten zout en 3000 stux Spaence realen voor reequeningh van Bonsicqua:
- 2 van Sourabaya met 18 man en 25 potten oly, 1900 stux diverse gedroogde vissen, 60 picols swarte zuycker, 460 stux buffelshuyden en 77 picols en 16 cattys peper:
- 17 van Packelonge met 68 man en $26\frac{3}{8}$ lasten rys, 500 bossen pady, 400 stux hoenders en 2 lasten zout;
- 8 van Tagal met 32 man en 14 lasten rys, 1000 stux gesorteerde visch Bantam, 600 bossen zuycker Sombar en 50 picols buffelshuyden;
- 4 van Japara met 17 man en 350 stux plancken, $\frac{3}{4}$ lasten rys en 8 d^os. zout;
- 5 van Pamanoekan met 12 man en 2 lasten rys, 800 bossen pady en 100 stux balckjens;
- 4 van Caliwongo met 16 man en 350 stux plancken, 1 last groene cadjangs en 14000 stux gesorteerde visch Bantam;
- 5 van Tangerangh met 9 man en 400 bossen piesang, 4 picols saffraen, 100 stux oubisse en 2 picols cranjangsvrughten;
- 87 stux vaartuygen transportere.

87 stux vaertuygen per transport;

2 van Terbaya met 8 man en 4 lasten zout en 25 stux kistplancken;

1 van Sabalat met 6 man en 75 picols en 15 cattys peper;

4 van Sombar met 16 man en $8\frac{1}{2}$ lasten zout;

1 van Damack met 4 man en 5 lasten rys;

1 van Toulongbauwa met 4 man en 1000 stux potten en tresellen;

2 van Sumor met 8 man en 4 lasten rys;

4 van Pamalangh met 18 man en 5 lasten rys;

1 van Calisapo met 4 man en 1 d^o. d^o.;

1 van Brahan met 4 man en $1\frac{1}{2}$ d^o. zout;

4 van Indermayoe met 16 man en $7\frac{1}{2}$ d^o. rys;

1 van Canton met 30 man en 21 picols spiaulter, 15 d^o. thee, 15 d^o. radix China, 8 d^o. zoethoet, 909 stroyen porceleyne copjes, 65 balys met d^o., 45 canassars en packen Chinees papier, 1 cas theepotjes, 7 d^o. met Chinees spiegels, 2 d^o. poppegoet, 6 d^o. offerligt, 6 d^o. Chinees wayers, 6 d^o. medecynen, 3 d^o. met schalen, 5 d^o. trattee, 28 d^o. Chinese kammen, 4 packen meel, 5 d^o. Chinese eetstockjens, 2 bondels copere becken, 1 pack copere slooten, 1 d^o. platcoper, 3 d^o. coperdraat, 2 balys artal, 19 packen pruymen en 5 potten oly tot haar gebruyck;

109 stux vaertuygen, die gesamentlycq in 't generael hier dit onderstaande hebben aangebragt, als:

106	lasten rys;	520	stux balckjens;
49	potten oly;	50	d ^o . groote kistplancken;
3200	bossen diverse zuycker gadja;	800	d ^o . vischkuyten;
91	picols en 89 cattys peper;	1	picol draeckenbloet;
1950	stux aarde tresellen;	16	lasten tarwe;
24 $\frac{1}{2}$	lasten zout;	45	picols camphur;
1 $\frac{1}{2}$	picol nettegaarn;	850	stux deckcadjangs;
200	stux manden;	8	picols harpuys;
750	bossen rottangs;	8	d ^o . thin;
5100	d ^o . ajuyn en look,	100	stux doelangs;
2	picols buffelssmeer;	1	last sagoe;
7	stux koebeesten;	8	picols verwe;
1250	bossen pady;	1500	stux manocken;
1500	stux plancken;	24000	gesorteerde Bantamse vissen;
8000	d ^o . vis combongh;	600	bossen suycker Zombar;
24	picols wax;	400	d ^o . piesanghs;
110	stux buffelshuyden;	4	picols saffraen;
4000	bossen goemoetstouw;	100	stux oubissen;
33	canassers en bossen diverse zuycker;	2	picols cranjangs;
3	picols lange peper;	1	last groene cadjangs;
		21	picols spiaulter;

8 d ^{os} . zoethout;	5 d ^{os} . trattee;
909 stroyen porcelyne copjens;	28 d ^{os} . Chinese kammen:
65 balys met d ^{os} .:	4 packen meel;
45 canassers en packen Chinees papier:	5 d ^{os} . Chinees eetstockjens;
1 cas theepotjens;	2 bondels copere beekens;
7 d ^{os} . met Chinees spiegels:	1 pack d ^o . slooten;
2 d ^{os} . poppegoet;	1 d ^o . plat d ^o .;
6 d ^{os} . offerlight;	5 d ^{os} . coperdraat;
6 d ^{os} . Chinees wayers;	2 balys artal;
6 d ^{os} . medecyn;	19 packen pruymen en
5 d ^{os} . met schalen;	5 potten oly

} tot gebruyck.

Daarentegen zyn vanhier wederom naar d'ondergenoemde plaatzen vertrocken een getal van 112 groote en cleene vaertuygen, tesamen nae ruyge taxatie medegevoert hebbende een bedrage van 16155½ rd^s. aan diverse coopmanschappen en whaaren, als te weeten:

- 45 stux vaertuygen naar d'Oostcust van Java met 2404 rd^s. aan cleden, 5945 amphioen, 75 contant, 60 cassumba, 5 comyn, 195 d^{os}. gouddraat, 24 kopere theeketels, 80 d^{os}. loyangs, 49 d^{os}. out yser, 500 Chinese zyde, 20 wortel ganty, 12 geele verwe, 51 gesorteerde porceleyn, 51 Chinese papier, 5 radix China, 15 quitasollen en 51 rd^s. aan arack;
- 4 naar Pamalangk met 100 rd^s. aan cleeden:
- 1 naar Indermayoe met 4 d^{os}.;
- 1 naar Pamanoe kan met 50 d^{os}.;
- 1 naar Sabalat met 85 d^{os}. gouddraat en 50 rd^s. aan zout;
- 2 naar Rimbangk met 40 d^{os}.;
- 4 naar Caliwong met 170 d^{os}.;
- 1 naar Calisapo met 20 d^{os}.;
- 1 naar Brahan met 20 d^{os}.;
- 2 naar Japara met 50 d^{os}.;
- 2 naar Reacu met 156 d^{os}.;
- 1 naar Baly met 25 d^{os}. , 60 out yser, 40 d^{os}. comukus, 16 gesorteert porceleynen en 150 gouddraat;
- 8 naar Zeribon met 255 rd^s. aan cleden en 20 d^{os}. aan Chinees bier,
- 5 naar Malacca met 550 rd^s. aan Chinese zyde, 57 vloerstenen, 120 mom, 180 Spaense wyn, 10 arack en 20 rd^s. aan goemoetstouw;
- 2 naar Aetchin over Malacca met 550 rd^s. aan gesorteerde porceleynen, 240 radix China, 50 out yser, 61 kopere theeketels, 150 garioffelnagelen, 150 notenmuscaten, 160 fyne matten, 50 poeyerzuycker, 120 loot, 50 aguilhout, 20 lancquas, 120 zout, 255 gommelack, 1500 gouddraad, 15 Chinees papier en 24 rd^s. aan isere pannen;
- 2 naar Zumor met 80 rd^s. aan cleden;
- 3 naar Terbaya met 40 d^{os}.;
- 81 stux vaertuygen transportere.

81 stux vaertuygen per transport:

5 naar Samarangh met 203 d^{os}.;

2 naar Sombar met 40 d^{os}.;

14 naar Paccalonge met 420 d^{os}.;

9 naar Tagal met 570 rd^s.;

1 naar Banjer met 52 rd^s. aan cleeden, 65 Japans gouddraat, 12¹/₂ kopere theeketels, 25 d^{os}. Chinees tabacq, 24 arack, 57 gesorteerde porceleyn, 5 geele verwe, 550 amphioen, 20 radix China en 9 rd^s. aan out yser.

Somma 112 stux vaertuygen, die in 't generael vanhier dit onderstaande hebben weghgevoert, als:

6295	rd ^s . aan amphioen;	40	rd ^s . komukus;
75	— contant;	20	— Chinees bier.
60	— casumba;	37	— vloersteen;
5	— comyn;	120	— mom;
1750	— gouddraat;	280	— Spaense wyn;
177 ¹ / ₂	— diverse gesort. koperwerq;	20	— goemoetstouw;
148	— out yser;	150	— garioffelnagelen;
650	— Chinese zyde;	150	— notenmuscaten;
20	— wortel ganty;	160	— fyne matten;
17	— gele verwe;	50	— poeyerzuycker;
474	— gesorteert porceleyn;	120	— loot;
44	— Chinees papier;	50	— aguilhout;
265	— radix China;	20	— lancquas;
15	— quitasollen;	155	— gommelack;
105	— aan aracq;	50	— ysere pannen;
4446	— gesorteerde cleeden;	25	— Chinees tabacq.
150	— zout;	Somma 16153 ¹ / ₂ rycxdaelders.	
70	— tarruw;		

Behalven datter buyten des oock noch 2 stux ledige vaertuygen naer elders zyn afgegaen, die niet volgens opgevinge dan een pascedulle hebben medegevoert.

Volgens de gehoude aanteeckeninge der doodgravers deser stede soo zyn in de afgeweekene maent May hier ter plaatse overleden en op de ordinary begraefplaatsen met kennisse onder de Christenen alleen ter aarde bestelt:

37 Comp^s. dienaeren;

2 burgers;

5 Nederlandse vrouwen;

3 d^o. kinderen;

5 Mardykens off inlandse burgers;

9 d^o. vrouwen;

13 d^o. kinderen;

2 slaven en slavinnen;

tesamen.... 74 coppen.

Behalven nogh alle Chinese, Moorse, Javaanse, Maleytse, Balyse, Ambonese, Macassarse en andere Mahumetaanse en heydense vreemde natien hier domicilium hebbende, als van dewelcke gheen notitie en wert gehouden, omdat by yder daarmede nae zyne wyse gehandelt wert, dogh de Chinesen mogen geene van haere dooden laeten begraven als met kennisse en toestaan van Heeren Boedelmeesteren der Chinese sterffhuysen etc^a. per notitie.

Daarentegen zyn in deselve tyt in de Christelycke kercken en gemeente deser stede gedoopt:

	11	Nederlantse kinderen;
	25	inlandse der Portugese gemeente;
	2	inlandse der Maleytse gemeente;
in 't geheel..	36	kinderen.

Oock zyn staande gemelte tyt in de voornoemde kercken in den huwelycxen staat bevestight:

	10	Comp ^a . dienaeren:
	3	burgers;
	5	Mardykers:
tesamen.....	18	paaren.

By den E. landdrost Vincent van Mook zyn op den 24 deser maandt uyt de chiampan Middelburgh in de buytencingel aangehaelt en voor verbeurt verklaart lasten taruw.

By 't Eerwaerde collegie van Schepenen zyn op den 23 deser over begaene misdryven opentlyck geëxecuteert Anthony Nicolaes Mardyker, omdat een bamboese huys ondergraeven, een kisje opgebrooken alsmede gestoolen heeft, gegeesselt, gebrantmerckt en voor 5 jaeren in de kettingh aen de gemeene wercken gebannen, mitsgaders

Joemat van Macassar over suspitie dat seeker inlander, genaamt Paay Jan, vermoort en zyn byhebbend gelt genomen, gegeesselt, gebrantmerckt en voor 50 jaeren in de kettingh gekloncken om aen de gemeene wercken te arbeyden.

Juny Anno 1681.

Primo Juny. 's Namiddags na 't eyndigen van den godsdienst keert uyt de Straat Sunda weder terugge de chialoup de Vlieger met de brieven, door 't schip America van 't vaderlant en Caap de Goede Hoop overgebraght, bestaande in een missive van den commandeur Symon van der Stell en raet aldaar nevens verscheyde bylagen mitsgaders een briefje van den Heer Extraordinaris Raat van India en Admiraal der retourvloot Ryckloff van Goens de Jonge, beyde aan Haar Ed^{ls}. de dato 17 February passato geschreven, verselt met een geleydbriefje, door de voornoemde opperhoofden aan Haar Ed^{ls}. noch desen morgen van omtrent 't eylant de Groote Combuys in 't schip gecarteert, met advis in antwoord dat se voor de gesondene verversinge danckbaer bleven en dat de retourvloot van Batavia den 14 February passato aan de Caap was verschenen, dogh van Ceylon nogh gheene schepen vernomen gelyck oocq gheene van de nieuwe equipagie uyt het vaderlant waeren aan de Caap gecomen; met Vranckryck en Engeland was het met onsen staat nogh in vrede.

In 't briefje van den heer van Goens de Jonge is geen en anderen inhoud als de missive van den commandeur Symon van der Stell en raet bevonden en die behelsende ten principalen kortelycq 't volgende nieuws:

van 't eylant Mauritius had men met 't hoeker de Quartel den goeden toestand aldaar vernomen en dat de lang onderhandse ebbenhoute saaginolen eyndelyck klaar was geraekt, van welcke gemeente profitabele inventie eerstdaags de vrugten, na 't scheen, te verwaghten stinden, dogh met het zayen van terwe, rogge off gerst was het alweder soo slecht uytgevallen, dat thans alle hoop daarmtrent t'eenemaal verdyelt scheen, maar met het planten van taback, patattos, Turckse boontjes en den wyngaard, item 't branden van arack, gingh het noch nae wensch, sulx men oock aan d^e. Caap met gemelte hoeker 3862 R Turckse boontjes, 524 R tabacq, 28 R gom elemny, doch maar 9 loot ambergrys, tesamen tot f 5414:7:2, ontfangen hadde;

seeker Engels scheepje, genaemt de Arcany Marchiant, uyt Mocha komende, was den 29 December in slechte constitutie aan de Caap verschenen, zynde derselver opperhoofden ten meerendeele overleden en al het gemeen volck sieck, sulx men verwondert was, hoe sy nogh door zee waren geraekt en bovendien van victualie ontbloot; soo had men deselve met weynige provisien moeten seconderen om haar

maar quyt te raeken (als verclarende anders buytendien onmogelyck weder van de Caap te kunnen vertrekken) sulx die vrunden den 21 January maar sober voorsien de reyse voort naar Engelant aangenomen hadden;

't fluytje de Meerl was insgelycx den 30 December in sleghte gestalte met veele impotenten en maar 4 gesonde aan de Caap geparesseert, hebbende van 42 mannen reets 14 door sterfte verloren;

't schip America, 47 dagen in de Saldinhabay gelegen hebbende, was den 23 January aan de Caap binnengekomen;

tot een goeden soutougst aan de Caap, waarvan al wat veel opgegeven was, wasser mits den gevallen en swaren regen weynigh hoope overigh, dogh met den lantbouw was 't na wensch geslaagt, als hebbende de borgery desen jaere ingeougst 1100 mudden taruw, 300 mudden rogge en 460 mudden garst, dat ruym $\frac{1}{3}$ meerder was als anno passado; van 't cargasoen voor India had men aan de Caap uyt het schip America een legger Rinse wyn en uyt de Meerl 10 vaten mom geligt;

de retourschepen Burgh van Leyden, Alcmaar, China en Prins Willem Hendrick waeren den 14 February onder den Heer Admiraal van Goens aan de Caap geparesseert etc., gelyck by 't aankomend briefboek onder 't quartier van de Caap en Bantam staat te lesen.

De oude logie hier in 't Casteel, een geruymen tyt tot een yserpackhuys gebruykt en waarvan op primo Maart passado een gedeelte reets ingevallen en ingestort zy, heeft men op heden beginnen af te breeken en wegh te ruymen, omme na 't concept nieuwe packhuysen in plaatze daar weder op te timmeren etc^a.

2 d°. 's Voormiddags becomen per Compagnies vaartuygh met den inlants corporael Gabriel Cardosa twee briefjens van Craoang, 't eene door den capteyn Jochum Michielse dato 30 April uyt Goedoegoedoch en 't andere door den vaandrigh Jan Bervelt uyt Tanjongpoura daags daeraen aan Haer Ed^{ls}. gecarteert, dienende 't laaste eenlyck ten geleyde van 't briefjen van den capteyn Jochum en dat verselt met eenige bylaagjens, daaronder oocq een Maleyts briefje, door den Macassaarsen lieutenant Dain Matara uyt Goedoegoedoch aan den Heere Directeur Generael Speelman, 't welcq hieronder in translaat staat te volgen, alvorens genoteert hebbende den korten inhoud van dat van capteyn Jochum, die den 22 des voorleden maants met een troepje van 42 Europeanen, 26 inlanders en 50 Macassaren van Tanjongpoura op Goedoegoedoch verschenen was, alwaar gheene der ontbode Balyse hoofden als Sarantacka voorgevonden hadde, wes men Sacra Jouda en Wangsa Naya noghmaals liet ontbieden, dewelcke, haer sieckelyck stellende, een gesant met 50 man afgesonden met last, al hetgheene d'onse met Sarantacka quamen te sluyten, door haar goetgekeurt soude werden; hierop verclaarde Sarantacka syne genegentheyt om na Batavia te willen gaen wonen, 't welcq de gesanten betuygden de meeninge van haere meesters oock te wesen, dogh gemerckt hunne pady nogh maar half gesneden waere, soude sulx niet gevoeglyck geschieden, voordat se deselve ingeoeegt hadden, na 't welcke dese afgesondene weder na boven keerden;

dogh kort daaraen had men verstaen, hoe Wangsa Naya van zyn verblyffplaats Paggiriekkan en Sacrajouda van Boedjong met al hunnen aenhang en sleep verder

in de bovenlanden ontrent Pannabrangan waeren gevlugt, waaruyt genoegsaam bleek hoe valsch hun voorgeven en zy niet van meeninge waeren, hun onder 's Compagnies maght te begeven;

dogh Sarantacka was besigh met zyne ingeogste pady na Tanjongpoura aff te senden, om dan nevens de zyne met den capteyn Michielse in persoon herwaerts te volgen;

seeker Indermayoes inwoonder had tot Goedoegoedoch een Javaans bevelschrift des Sousouhounangs overgebracht, 'twelcq hem van eenige Mattaramse gesanten, genaamt Locantara en Loccajaja, soo hy seyde, was behandigt, luydende in onse tale aldus:

Dit is een bevelschrift van den Sousouhounang Aman Courat, waarby aan alle de strandvolkeren van Samarang off tot Crawang toe bekend maekt, soo wanneer Sinamroet in den oorlogh moghte overwonnen werden, hem fugatieff stellende en in die plaatsen quam te verschynen, deselve largerende, soo sal ick se van kindt tot kiutskinderen laten uytroeyen en indien myn broeder Maas Pougat hem laat ontsnappen, zal van gelycken doen. Dierhalven magh hy wel toesien. Dit is myn gebodt aan alle de strandvolkeren. Den brenger van dit geschrift is Chilaca Jaya en Chilaca Tarra. Geschreven op Maandagh in de maant April in 'tjaer Ha door Key Tommagon Zourani Crama. Eynde.

Volght 't translaatbriefje, door den Macassaarsen lieutenant Dain Matara uyt Goedoegoedoch aan d'Ed^{le}. Heer Directeur Generael Speelman.

Nae myn nedrige groete maeke UEd^{le}. bekend, dat de Balyers Tsiakari Koedas en Hiwasanas gantsch niet genegen zyn op Batavia te comen, hoewel zy 't selve t'onser eerster verscheyninge op Goedoegoedoe door hunne afgesondenen zoo ernstigh belooft, maar in plaats van de aghtervolgingh hebben hun volgens ingecomen tydingh niet ontsien geheel aghter 't geberghthe te vlughten met voornemen, zoo zy maghtigh sullen zyn hun byhebbende goederen te dragen, sigh naar Bantam te begeven: en dewyle wy ons volgens UEd^{le}. gegeven ordre niet bevoegt vinden verder als geciteerde Goedoegoedoe op te trecken, zoo hebbe nodigh geoordeelt dit UEd^{le}. te notificeren en meteen, soo UEd^{le}. tot de verder vervolgingh moghten resolveren, ons met meerder Macassaren te recruyteren, opdat wy eens nae gedaan werck maghtigh mogen zyn by onse vrouwen te verschynen, dogh byaldien wy alhier lange moeten continueeren, zoo versoeke dat ick met de resterende soldaten, die nogh gheen goede maanden hebben genoten, gelicentieert magh werden op te comen, als connende 't gesagh zoo lange door mynen vaandrigh waergenomen werden.

(Was geteykent:)

DAIN MATARA.

's Namiddags keert de fluyt Marcken uyt de Straat Sunda weder terugge sonder schryven, hebbende de verversingh aan 't schip America en 't fluytje Meerl bestelt en welcke kort te volgen stinden, gelycq deselve oocq beyde tegens den avont hier ter rhee de uyt ons lieve vaderlant over de Caap comen te arriveren, als te weten: 't schip America voor reequeningh van de camer Hoorn, zynde al den eersten Juny 1680 onder den schipper Pieter Pieter Hazas, die onderweegs was komen te overlyden, en den boekhouder Daniel Hulsbergen uyt Texel in zee gelopen met 256 zeevarende en 122 krygers ende den 9 December daaraan door storm in de Saldinhabay geraekt, vanwaer (naar 47 dagen leggens) den 25 January eerst aan de Caap gearriveert zynde en 25 zeevarende en 10 militairen aan lant geset en daartegens maar 10 soldaten overgenomen hebbende, waeren den 22 February vandaar weder herwaerts gestevent en hebben gedurende de reyse behalven den schipper voornoemt nogh 50 zeevarende en 8 soldaten verloren, sulx gemelte bodem hier maar te lande brengt 181 zeeluyden en 114 krygers, tesamen 295 gegagieerde Compagnies dienaeren. De patriase papieren, hiermede ontfangen, bestaan eenlyck in een dubbel generael briefje door d'Ed^{le}. Heeren 17 uyt Middelburgh de dato 2 Maart, item van de camer Amsterdam de dato 29 April 1680, verselt met verscheyde dubbelde bylagen, reets den 20 en ultimo Maart met de jaghjens Naaltwyecq en Craanvogel en oocq in 't lest des voorgangen jaers alhier ontfangen, in compagnie van welcke 2 laastgenoemde bodems dit schip uytgelopen was; daarenboven nogh is gevoegt geweest een kleen briefje van de camer Hoorn de dato 2 May anno passato en hebbende wyders gemelte schip voor den ommeslagh in India hier aangebragt een cargo van de ondergespecificeerde contanten, coopmanschappen en andere goederen, als namentlyck:

Voor de camer Hoorn:

125209 guldens aan contanten;	1000 p ^s . ysere hoepen;
10 stux diverse lakenen;	50 schoven tot heele leggers;
58540 ₤ divers yser;	100 stux plancken;
14815 ₤ gesorteerde spyckers;	100 stux sware sparren;
10 leggers reresche ⁽¹⁾ seck;	270 rollen canefas en ander doek;
5 leggers Rinse weyn;	2042 ₤ aan copere platen;
92 vaten mom;	66 halve pieken;
12 vaten Hollandse boter;	50 stux musquets;
90 vaten vleesch;	50 stux houwens;
27 vaten speck;	250 stux bandeliers, voorts nogh ver-
67 stux anckers en dreggen;	scheyde ambaghtsgereetschappen,
15 stux masten;	boeken, equipagie- en andere goe-
46 hoet smeecken;	deren, bedragende tesamen een
71 p ^s . diverse sware en andere	somma van... / 185270:15:4;
touwen;	

Transportere..... / 185270:15:4;

⁽¹⁾ Misschien: *Neresche*.

Per transport..... f 183270:13: 4;

voor de camer Amsterdam:

41800 guldens aan contanten..... » 41800:—:—;

sulx 't geheele aengebraghte met America bedraeght f 223070:13: 4.

't Fluytje de Meerl voornoemt, met 't schip America tegelyck op de rheede hier gecomen en oocq soodanigh al den eersten Juny 1680 mede in compagnie van 't selve nevens Naaltwyck en Craanvogel uyt Texel gelopen voor reequeningh van de camer Amsterdam, was bemant geweest met 42 coppen, alle zeeluyden, en den 30 December aan de Caap gearriveert, aldaar 4 zeevaerende aan lant geset en daertegens weder 12 matrosen overgecregen hadde, mitsgaders 16 zeevaerende door sterfte verloren en derhalven brengt hier te lande maar 34 Compagnies dienaeren dogh sonder eenigh carguasoen voor India, als hebbende maar eenige goederen voor de Caap uyt het vaderlant gebragt, dewelcke aldaar geligt zyn geworden, en dewyle uyt dese oude patriase advisen niets noterenswaardigh nieuws ons is voorgekomen dan 't geen al bevorens hebben erlangt, soo wert daarvan by desen niet verders genoteert, dan dat dese 2 bodems seer hebben gesuckelt en de Meerl op Caap de Loop om te ververschen aangewest.

3 d°. 's Namiddags erlangen met den borger Anthony Lehue per eygen vaartuygh een briefje van Japara, door den heer commandeur Jacobus Couper en zynen raat aldaar aan Haar Ed^h. geschreven den 26 passado, meldende kortelyck onder anderen 't volgende nieuws:

den E. Couper had een sprongtogje over Damach, Samarang, Caranganjer en Caliwongoe wesen doen, dogh op de 2 laaste plaatsen tegens vermoeden geen duygen in voorraet gevonden, wes zyn E. met de regenten aldaar een contract om 20 duysent stux van die sorteringe te leveren aangegaen hadde;

de houtcappery begon nu tot Damack wat beter aan de gangh te raeken, sulx er reets een scheepsladingh in voorraet lagh:

van Sourabaya had men berigt dat de Balambangse vyanden 7000 sterck de grensen van Passouroan verlaten en hun retraicte naar 't gebergte genomen hadden, latende de landen van Pougat met 2000 man beset, des den Pangeran Tsacra Ningrat en een goede troep Sousouhounangs Javanen na Malang opgetrocken was om den onversoenlycken Dermajouda met zyn broeder Santa Praua en den rebelligen Aria Cartasana te vervolgen en, was 't doenlycq, tot gehoorsaemheyte te brengen;

den Tommagon Jouda Nagara, siekelyck zynde, had den regent tot Sampan (die over 't non pareeren van Tsacra Ningrats ordre gevlugt was) onder zyne beschermingh genomen, 't welck (soo den E. Couper meende) wel van quaden gevolge konde wesen;

omtrent onse posten tot Wattas en Karta Soura di Ningrat stont alles nogh in goede termines, hebbende de afvallige Bagilleense mantrys over hun misdaet weder pardon doen versoecken;

den rebel Namroet had tot nogh met zyn troep in de bovenlanden niets naamwaardigs uytgeregt, als alleen de ingesetene van de verlaten negorye Caliloendjar onder zyne gehoorsaemheyt gebragt en met een andere parthy 't Tegaalse district aengetast, die met verlies van 5 Macassarse voorvegters en 27 gemeene terughgekeert waeren;

den E. capteyn Sloot was mits den gerustigen toestant uyt de bovenlanden den 2 May over Samarangh tot Japara aangekomen om eenigh middel tegens zyn smertelyck accident uyt te vinden; by zyn E. aanwesen had men verscheyde delinquanten, daaronder 8 Nederlandse amphioendieven etc., gevonnist;

van Rimbangh wasser tydingh dat seeker Maleyer Intje Dayang van 's Johoor cum sociis de stadt Djawana soude afgelopen en den regent Sabda Carti nevens nogh 5 Javanen vermoort en 70 menschen tot een rooff weghgevoert hebben, sonder dat men denselven hadde kunnen aghterhalen, gelyck dit verder en alles breder by 't aenkomend brieffboek onder 't quartier van Japara te lesen staat.

's Avonts senden Haer Ed^s. met Javaans vaartuygh een cleen briefje naar Bantam aan den resident Willem Caaff, op heeden geteekent en van inhoudte als by 't affgaande brieffboek te lesen zy, eenlyck tot rescriptie op zyn ontfange advisen, sonder iets van notabel belangh.

Den Tommagon Natta Jouda, op den 21 May volgens resolutie g'licentieert zynde weder naar Carwangh t'huys te mogen keeren, komt heden 's voor- en namiddagh met den E. capteyn Willem Hartsincq binnen 't casteel omme van Zyn Ed^{ht}. en de gesamentlycke Heeren Raden zyn behoorlyck afscheyt te nemen, als sullende op morgen met een Compagnies en eenige zyner vaartuygjes naar Tanjongpoura vertrecken.

Heden ter ordinary vergaderingh is den nieuwen equipagiemeester Harman Lodewyxe van 90 tot 150 guldens ter maant verbeterd, ingaande den 31 January dat hy daartoe aangestelt zy, en den capteyn Harman Egbertse aan de poort Diest van 90 tot 100 guldens ingaande dato deser, gelyck oocq aan Catharina Jansen, inlandse weduwe van den borger Joseph Hendrix de Ryke, op 't nader geproduceerde berigt van Heeren Schepen repudium haeres boedels zy vergunt met committimus aan Heeren Schepenen voormelt, ende van gelycken mede aan Petronella Mendis, inlandse weduwe van den onthoofden borger Pieter Alexander, op haar reïteratyff versoeck met committimus aan den Aghtbaren Raat van Justitie deses Casteels; wyders is den boekhouder Hendrick Wacker van Malacca geaccordeert sikh met stilstant van gagie buyten Compagnies dienst als een borger te mogen erneren.

Voorts is nogh gebesoigneert wegens Tanjongpoura om de rebelle Balyers onder Sacra Jouda en Wangsa daar in 't land na vermogen te vervolgen en te ruïneren, aangesien deselve sikh tegens de gedane belofte nu t'eenmael van ons af en tot alle quaat begeven hebben, opdat alsoo die landen des mogelyck eens van dat geboefte gesuyvert en tot ruste gebragt moghten werden, gelyck sulx by 't resolutieboek breder te beoogen zy en ingevolge van hetwelcke Haer Ed^s. dan oocq op

4 d^e. 's Morgens per een jockou met den inlants corporael Cardosa een briefje affsenden aan den capteyn Jochum Michielse tot Tanjongpoura, soo even

geteekent, daarmede in compagnie tegelycke oocq wederom terugge derwaarts gaat den Tommagon Natta Jouda bovengemelt met eenige van zyn volck, dogh de meeste rest te lande mette duplicata van 't voornoemde brieffje, 't welcq sodanige verdere ordres en consideratien behelst als by de extensie van dien in 't afgaande brieffboek staat te lesen.

's Namiddags komt alhier direct van Masulipatnam te arriveren de fluyt Cronenburgh met twee missives, d'eene van den heer gouverneur en commissaris Jacob Jorisse Pits en raet tot Palleacatta de dato 16 Maart, zynde vandaer over lant op Masulipatnam gebraght, en d'andere van de opperhoofden Hendrick van Outhoorn en Pieter Montmaaker mitsgaders den verderen raat uyt voornoemde Masulipatnam de dato 23 desselven maants aan Haar Ed^s. geschreven, verselt met verscheyde documenten en beyde van soudanigen inhoute als by 't aankomend brieffboek onder Cormandel magh blycken en 't principale nieuws uyt het volgende kortelyck kan werden gesien:

den heer gouverneur en commissaris Jacob Jorisse Pits, den 4 January passado na 't gedaan transport aan d'heer Quaalbergh van 't Malaxe gouvernement van die stadt en den 18 daaraenvolgende van Dingdingh vertrocken zynde, was den 7 February met de schepen Veluwe en Cronenburgh tot Masulipatnam verschenen en daags daaraan door den Moorsen houweldaar off gouverneur met een groot gevolg in Compagnies logie minnelyck verwellecomt, die sigh over des commissaris comste scheen te verheugen en d'eere van zyn E^s. wedervisite versogt hadde, 't welck oocq 2 daegen daaraan volbragt en den commissaris met twee goutlaekense rocken, twee d^{es}. tooken en een bindtgordel nevens een paart geregaleert en van denselven statelycq ontfangen was, toonende gemelte gouverneur tot de Compagnie bysondere genegenthey, met betuyginge en toeseegginge 's Compagnies negotie aldaar te sullen favoriseren etc^a.; in vergeldingh van de bovenstaande regalien had d'heer Pits den houweldaar weder met een schenckagie van speceryen etc^a. ten bedrage van 369 pagoden bedanckt en kort daaraan nae een kort gedaene visite van dat comptoir den 13 February de steven vandaer gewent en den 23 d^o. geluckigh tot Palleacatta g'arriveert, alwaar zyn E. doen oocq daags daaraan als gouverneur en commissaris waere geauthoriseert;

de stadt Nagapatnam en den resorte van dien was volgens Haer Ed^s. ordre nu wederom van Ceylon onder 't Cormandelse gouvernement gestelt en had den heer Laurens Pyl ten aanwesen van den heer directeur van Souratta, d'E. Jaques Bucquoy, tot Colombo den 29 January passado sigh van 't geheele Nagapatnamse bestier ontslagen en den commandeur Vorwer en raet tot voldoeninge van 't g'eyste na Palleacatta gewesen, sulx den heer commissaris Pits reets 1000 goude coubangs tot het munten van fanums derwaerts gesonden hadde met verdere recommendatie om voortaan in de coopmanschappen een eguale merckt met die van Tegenapatnam, Portonovo en Sadrangapatnam te houden;

van Pegu had men bericht dat van 's Compagnies uytstaande schulden nogh f 216 waeren ingecomen en verhoopte men dat dien Conincq zyn aghterstal nogh wel mede eens afleggen soude etc^a., dat eghter te twyffelen staat;

tot Bimelepatnam stont den insaem van lywaten weder toe te nemen, doordien de geresen onlusten tusschen den Orixen Serlesker en Radja Wissumberdeuw bygelegd waeren;

de twee konincklycke jaghttygers en 7 valcken, van de heeren Ibrahim en Sarchiachan in vereeringe tot Golconda becomen om tot geschenck voor Radja Singa te dienen, had men na Sadrangapatnam reets gesonden, hebbende de Compagnie aan guastos al / 4464 gecost, om wyders van over Nagapatnam nae Ceylon voortgeschickt te werden;

van Porto Novo had men berigt, dat het Armeenisch scheepje de Hoopwel uyt de Manilbas aldaar met een silverladingh van 80 duysent ropias was gearriveert, welck scheepje voorleden jaar Malacca had gepasseert, en versoght den heer Pits ordre hoedanigh met sulcke overtreders van passen in 't aanstaande soude mogen gehandelt werden etc^a;

met seeker Engelsch scheepje, tot Madras om te repatrieren gereetleggende, had zyn E. aan de Heeren Majores desselfs aancomste op Cormandel en 't voorgevallene aldaar zedert 9 February passado geadviseert.

En bevat nu de Masulipatnamse missive de dato 23 Maart wyders in sigh nogh 't volgende novos:

'tjaght Negombo was den 16 January daar van Malacca aangekomen en den 4 February met 150 sacken zuycker voor de Compagnie, item 655 packen, 6 canassers en 125 aansienlycke Mooren etc^a. op vracht naar Persia gestevent, waarby de Compagnie / 26552 quame te verdienen;

op de 1000 kisten Japans coper, met gemelte jaght overgebraght, waeren 1641 R tecort geleverd, gelyck oocq op de 4000 kisten uyt Cronenburgh 1065 R ;

de fluyt Aardenburgh, comende van Ceylon met 5 kisten Suratse silvere ropyen en andere goederen voor Bengale, was den 22 February door gebreck van water etc^a. Masulipatnam aangewest en had tot Bimelepatnam diverse equipagiegoederen van de verongeluckte fluyt Swartsluys ingenomen, vandaar de reyse na Bengale voortgeset;

met de procura van lywaten op de noordercomptoiren Palicol, Daetcheron en Nagelwance gingh het nogh redelyck, maar met het grove lywaat, bysonderlyck het guinees, soo wel niet, aangesien d'Engelsen en andere etc^a. seer daarin woelden en gretigen incoop van deeden;

de bewuste versoecken en om de stadt Palliacatta eens in vryen eygendom te erlangen, wierden van d'onse in Golconda nogh al levendigh gehouden; oocq stont den heer Achena, Madoenas broeder, na de Cornatische benedenlanden in corten af te comen, die wellight oocq eens Palliacatta soude besightigen, als wanneer met denselven aangaande die stadt en pretentie gehandelt stonde te werden, hoewel er sleghte apparentie tot een goet succes om den baatsugtigen aart van dien Bramine scheen te wesen, werdende oocq de landen in en omtrent Masulipatnam wyders meest door de Braminees en verder gebroet van den ryxvertrouwder Madoena geregeert en door deselve oock des Compagnies goederen omtrent Palicol geduurigh nu en dan op- en aangehouden, en welckers straffheyt en hebsugt de meeste

Moorse coopluyden na de bovenlanden dede retireren, sulx de landen rontsom Masulipatnam daardoor merckelycq in verval raekten;

uyt Golconda had men berigt dat Sombagie (sone van den overleden Suwagie) na desselfs kroninge met een leger van 110 duysent man te velde getrocken ende de stadt Barempoer overvallen en t'eenemael verdistrueert hadde, in meyninge Ourangabat niet beter te handelen en alsdan tegens den Mogol selfs op te trecken, wiens jongste soon, Sultan Egber, den rebel Rana toegevallen en met desselfs doghter getrouwt was en thans hoope schepte, door Ranaas maghtige hulpe nogh eens op zyn vaders thron te klimmen, gelyck hy daartoe na de gerugten oocq all met 20 duysent ruyters in zyn vaders lant ingevallen soude wesen;

door welck woelen en het verder te velde leggen van 's Mogols soonen, de Sulthans Moasen en Asem, met den hertogh Mamet Aminchan, Dillichan en andere bleeff het lant in 't Noorden soo nauw besloten, datter qualyck lopers conden afcomen en vervolgens oocq sleghten vertier in de coopmanschappen etc^a;

de Engelse schepen President en Eygel waeren den 8 Maart uyt Bengalen tot Masulipatnam aangekomen en den 24de. met 703 packen lywaten als parthy gaarn, packtouw en goeny naar Narsapoer afgezeylt om met hun voorraet tot Madapalem over Madraspatnam naar Engellant reyse te vorderen;

wyders waeren er zedert 7 October 1680 tot 23 Maart deses jaars uyt verscheyde plaatsen tot Masulipatnam 18 stux soo Europeesche, vreemde als andere inlandse scheepjens aangekomen en in dien tyt 14 stux weder vandaar nae elders vertrocken met een goede quantiteyt kleeden en andere goederen en coopmanschappen;

de groote comeetstarre had men alwede tot Masulipatnam van den 24 November 1680 tot den 19 February deses jaars gesien. in den beginne 's morgens in 't Oosten en daarna 's avonts in 't Westen met de roede opwaarts etc^a;

hebbende de voornoemde fluyt Croonenburgh van Masulipatnam hier aangebragt een inladinge der volgende cleeden en andere coopmanschappen van de custe, als:

1130 packen diverse cleden;	43 zacken tarruw;
21000 R claverstaal;	1 pack roggevelen;
27660 R spyckers;	1000 stux goenyzacken, bedragende met
1000 stux leere brantemmers;	eenige terughgesonde en bedurve spece-
5 packen lont;	ryen een somma van / 279402 : 13 : 11.

's Avonts krygen per Javaans vaartuygh een briefje van den resident Willem Caaff tot Bantam, op gisteren aan Haer Ed^{is}. gecarteert, verselt met een extract Bantams daghregister met advis, dat men de overgesonde passe voor het Chinees jonck na Canton ontfangen en den jongen Sultan overgelevert hadde, die daarvoor danckbaar bleeff;

den resident Caaff was Haer Ed^{is}. versoeckende een springhtoghje naar herwaarts te mogen doen om zyn huwelyck te konnen volbrengen.

5de. 's Avonts comt alhier over Mallabaar en Ceylon uyt Souratta te arriveren 't schip Coevorden, ons toebrengende veel en verscheyde schrifturen en daaronder 8 stux verscheyde brieven, alle verselt met veelderhande bylagen conform de medegecome registers en bestaande in de volgende, namentlyck:

van Ceylon een missive door den heer presiderend commandeur Laurens Pyll en den raat uyt Colombo mitsgaders noch 2 particuliere briefjes van zyn E. alleen, beyde in dato 19 April passado, item nogh een particulier briefje van den capteyn Harman Wanderpoel in dato 17 desselven maants, alsmede nogh een particulier d^o. van den coopman Jan Fauconier in dato 13 d^o., alle uyt Colombo aen Haer Ed^s. geschreven;

van Mallabaar een missive door den heer commandeur Marten Huysman en raat tot Cochin in dato 24 Maart, mitsgaders een particulier briefje door den ondercoopman Joannes Spiljardus uyt Coylan in dato 26 d^o.;

en van Zouratta een missive van den E. Joan Kel en verderen raat van dato 8 December 1680, die bevorens met de kat Ypesteyn na Ceylon was gesonden en nu met Coevorden vandaar komt, besyden noch van Souratta een nader missive van gemelte raat uyt Souratta de dato 2 Maart deses jaars aan welgemelte Haar Ed^s. en onder de voornoemde bylagen wyders noch 8 copiebrieven aan d'Ed^{le}. Heeren 17 in 't patria, namentlyck door den E. Pyll en raat tot Colombo en den E. dessave Michiel de Gens en raat uyt Gale in dato 9 en 14 January 1681 per de retourschepen Hendrick Maurits en Oostenburgh, met nogh een nader missive door den E. Pyll en raat in dato 16 February over Persia en den landwegh mitsgaders drie copie missives door den heer commandeur Marten Huysman en raat uyt Coylan en Cochin in dato 24 December 1680 en 3 January 1681 over Ceylon. waarby gevoegt zy een renovatie van 't oude contract met den Conincq Colastri in Cananoor de dato 22 November 1680, dat hieraghter staat te volgen, met nogh een missive de dato 8 Maart over Persia en den landwegh alsmede twee copiemissives door den E. Kel en verderen raat uyt Souratta de dato 20 en 30 January, per Engelsche schepen na 't patria affgeschikt en alle van soodanigen inhoud en extensie als by 't aankomende briefboek yder onder zyn quartier staat uytgedrukt en ten deele uyt de volgende substantie kortelyck magh blycken, en eerst uyt de missive van den E. Pyl en raat op Ceylon de dato 19 April:

de retourschepen Hendricq Maurits en Oostenburgh waeren den 13 January 1681 uyt Gales bay naar ons lieve vaderlant over de Caap vertrocken met een ryck cargasoen van / 448550 : 12 : 12, namentlyck:

't schip Hendricq Maurits voor de presidiale camer Zeelant,
bemant met 132 coppen en:

2000	packen kanneel;
277	packen diverse cleeden;
5988	⊗ cardemom;
78155 ¹	⊗ Mallabaerse peper;
5457	⊗ Madurese indigo;
40000	⊗ Pattnasche salpeter;
10097	⊗ caliatourshout, tesamen ten bedrage van..... / 187501 : 1 : 14;

't schip Oostenburgh voor Amsterdam, bemant
met 121 coppen en:

4000 packen kaneel;
4000 R cardemom;
502 packen allerhande kleeden;
295356 R Bataviasche en Mallabaarse peper;
340000 R Patnase salpeter;
65750 R sappanhout;
5440 R indigo, tesamen ter montura van..... f 260849:10:14.

God de Heere gelieve deselve nevers de andere 9 bodems van hier versonden een voorspoedige en behouden reyse te verlenen, Amen.

Uyt Bengale hadden de schepen Berckmeer, Aardenburgh, 't Huys te Bergen en de kat Nederhorst verscheide goederen tot Colombo aangebragt, mitsgaders van Cormandel 't hoeker de Corhoen, item van Mallabaar 't hoeker de Molenaar, d'flayt Naardermeer, 't jaghje Trincoenmale, 't hoeker de Cockmeeuw, d'kat Ypesteyn, en daarby oocq 't schip Couvorden uyt Souratta was verschenen en soo waeren de fluyten Aardenburgh den 4 en Berkmeer den 9 January weder na Bengale teruggekeert met 10 kisten ropien, 250 packen caneel, 34825 R peper en 5984 $\frac{1}{2}$ ammenums arreecq etc^a;

den E. Jacques de Bucquoy, gedesigneert directeur van Souratta, was aldaar den 17 January mettet schip Couwerve gearriveert en naar eenige gehoude besoignes met de heer Pyll, rakende Ceylon en Zouratta, weder den 4 February over Mallabaar na Zouratta voortgestevent;

naar Nagapatnam had den heer Pyl conform Haar Hoogh Ed^a. ordre aan den commandant Verwer met 't sluyten der loeken op ultimo February passato gelast die stadt met de dependientien en effecten van dien te transporteren aan den heer Cormandels gouverneur Jacob Jorisse Pits, en die dan weder voortaan, soodanigh als het van outs geweest zy, onder 't Cormandelse gouvernement soude sorteren, dogh de bogt van Inchiado had men daarvan behouden benevens de eylanden daaromher, als hebbende van outs altyt onder Ceylon gestaen en onder Nagapatnam eerst gestelt geweest wanneer die stadt van Chormandel gesepareert wierde, waarover noghtans alsnu om 't verschil met die van Cormandel de nader dispositie van Batavia verwagt wierd; dese separatie van Nagapatnam vermeende den E. Pyl dat Ceylon geen bysonder ongerieff soude connen toebrengen, veel min voor de schatkamer van dat eylant gerekent werden;

den Tansjouwersen Vorst Egosie Ragie onaengesien 't betalen van de recognitiepenningen had aan d'onse tot den vryen handel op Trinneleaves en Carcal gheen caul willen verleenen, voordat hem de handen gesmeert wierden, veel min wilde hy tot 't vergoeden der gelede schade in 't spolieren dier logien verstaen;

de revolutien tusschen den nayk van Madure en die van Majsoer bleven noghal continueeren en had den laasten den anderen de stadt Madure afhandigh gemaakt en in 't besit genomen en in de jongste schermutsel den Madureer veel

volx afgeslagen, die, in noot en seer om gelt verlegen zynde, alle de pagoden gespolieert en van de Compagnie nogh 100 duysent rd^s., party volck en canon ter leen versoght hadde; dogh sulx was gemelte Madureer beleefdelyck ontseyt etc^a., doch onaangesien alle dese onlusten wierd den cledenhandel om de Zuyd noghal even sterck gedreven etc^a.;

de peerlbancken op Tutecorin en Manaar waeren in de jongste gedaene visite soo sleght bevonden datter weynigh hoope tot een goede visschery meer overigh was en soomede de banck voor des Teuvers lant leggende, dogh die omtrent de revier van Chilauw jongst opgedaen, een half myl breed en 1 myl langh zynde, had men met een goede quantiteyt jonge oesters beset gevonden, dewelcke over twee à 3 jaar tot 't visschen bequaam souden kunnen worden;

op Madure had den areek redelycken aftreck en wierd vermeent, soolange gheen groter quantiteyt van Mallabaar overquam, in den Ceylonsen weynigh veranderingh gebragt soude werden;

ses Bengaalse Moorse scheepen waeren met rys etc^a. op Gale aangekomen, dewelcke men in trocque van eliphant als anders had aangenomen, dogh wierd seer getwyffelt, dat men van die groote beesten (hoewel den vangst wel behertigt wierd) sooveel niet soude byeen connen krygen als er wel benodigden;

den voorledenjaarsen caneloegst was sonder eenige Nederlantse militie vreedigh volbragt en 7000 packen ingeoegst en van meeninge nu in 't aanstaande dat schillen wederom sonder wagt te laten ondernemen;

de schenckagie voor Ragia Singa, bestaende in 1 luypt, 9 valcken, 3 civethcatten, 25 ₧ muscus en 25 ₧ amphioen uyt Suratta, Bengale etc^a. aangebragt, was den 20 February passato nevens eenige brieven aan die Mayesteyt en hoofsgrooten met behoorlycke eere na Citavacque opgesonden, alwaar het door last van Zyn Mayesteyt tot nader ordre was blyven staan; inwylen waren er 4 hofsgrooten van Ragia Singa afgesonden en daer aangekomen om 't geschenck te besichtigen, die, alles nauwkeurig gevraagd en ondersoght hebbende, wel vergenoegt, na 't scheen, weder na boven gekeert waeren;

wegens het afkomen van een geschenck van Ragia Singa uyt Candia naar Colombo wierden verscheyde gerugten uytgestroyt en de wegen op verscheyde plaatsen opgeruyt, dogh wat Ragia Singa eygentlyck daarmede in sin hadde, konde men niet recht ervaeren; veele voorspelden dat hy de Compagnie inisschien oorlogh soude willen aandoen, dogh alles onseeker;

den bekenden Singalesen dessave Tinnekon had den E. Pyl op Colombo ernstigh versoght (onder voorgeven van Ragia Singa vervolgt te werden en dat die hem tragtede in handen te krygen) om na Palleacatta off Tutucoryn te mogen vertrecken, 't welcq hem eerst als toegestaan was; maar aangesien hy naderhant seer variabel in zyne reden bevonden en oocq suspect gehouden wierde, mitsgaders selfs uytgestroyt had dat geordonneert was na Batavia te vertrecken, zoo had men best geaght gemelte Tinnekon om bysondere insighen en eer hy eens quam te ontsnappen, te verseekeren en herwaarts na Batavia op te senden, gelycq nu mettet schip Coeverden geschiede en hy met 1 à 2 zyner dienaren in gesontheyt verschenen is;

van de vier Europeanen, als te weten: 2 Engelse en 2 Nederlanders, die uyt Candia gevlugt en den 22 February by d'onse op Citavacque en kort daaraan tot Colombo aangekomen waeren, gingen er drie van na herwaarts, dewelcke hier oocq alnu met dit schip Coevorden aangekomen zyn, te weten 2 Engelsen en een Nederlants soldaet, in den jaere 1672 van Tricoenmale om voorgegeven quaat tractement zyner officieren by de Singalesen overgelopen ende die nu oorsaeke van de verlossinge der andere voorsz. gevangenen was en daerom ook op derselver eenpaerigh versoeck op approbatie van Haer Ed^h. alhier pardon van zyn voorsz. misdaet verleent ware, zynde de vierde (een Nederlants soldaet en anno 1673 op Billlegamme van de Zingalesen gevangen genomen) op zyn versoeck tot Colombo in 's Compagnies dienst verbleven;

den 29 Augusty 1680 had men de cath Ypesteyn met 75 blanke militairen voor een togje naar Mallabaar gesonden, dewelcke aldaar seer wel te staade waren gecomen tot 't laggeren van de opgehoude peper tot Calicoylan en Porca;

de Ceylonse generale inkomsten of domeynen excepto Tutucoryn en Nagapatnam waeren in February jongstleden verpagt en hadden gerendeert 18544 ryxdaelders, 't welcq 541 ryxdaelders meerder was als 't jaar van tevooren.

Het particulier briefje van den heer Laurens Pyl de dato 19 April behelst eenlyck het g'eyste berigt van Haer Ed^h. aangaande den persoon van den capteyn en gewese Colombose dessave Harman Wanderpoel, die volgens overgesonde Jaffanapatnamse copie sententie van den 18 Juny 1659 over begaene overspel tot voorsz. Jaffanapatnam gecondemneert was geweest de executie aan te sien en in de keten gekloncken te werden etc^a.

Het ander particulier briefje van gemelte Wanderpoel aan Haar Ed^h. de dato 17 April bevat eenlyck in sijn verscheyde klaghten over den heer Pyl, als voorgevende van denselven seer mishandelt te zyn geworden etc^a, bekennende voorts 22 jaar geleden by een getrouwde vrouwe betrapt en daarover in hegtenisse geset geweest te zyn, dogh het schavotteren t'eenemaal ontkennende, doende wyders verhael van zyne 51-jaerige moeyelycke diensten en versoeckende eyndelyck dat den heer Pyl mogt werden belast zyne beschuldiging, waardoor denselven hem zyn eer en bediening onttrocken hadde, aan onparthydige gecommiteerdens over te geven etc^a.

Het briefje van den coopman Jan Fauconier uyt Colombo dato 13 April begrypt eenlycq een versoeck, dat op zyn persoon geen wantrouwen meer mogt werden genomen en hy in staat herstelt, dat nevens andere g'employeert en g'advanceert konde werden etc^a.

De Mallabaarse missive van den commandeur en commissaris Huysman de dato 24 en 25 melt onder anderen kortelyck:

dat den E. Huysman den 4 December met eenige militie van Couchin tot spoedige afschepinge van den peper voor 't patria en om de zaaken omtrent Atingen en Trevancour door uytterlycq ontsagh in ruste ende den handel aan de gangh te brengen na de Zuyd en Calicoylan ware vertrocken en inmiddens den E. Jaques de Bucquoy met 't schip Couwerven den 12 February daar doen juyst tot Calicoylan by den commandeur verschenen wesende, had men over verscheyde zaaken en

bysonder wegens de pretensie ende 't vervoeren van den areecq nae de bogt van Madure gebesoigneert en 't selve in de gedaene visite den Conincq van Calicoylan voorgehouden, en was doen na dat verrigten den commissaris Huysman weder na Couchin geretourneert;

de scheepen Couwerve ⁽¹⁾ en Nieuw Middelburgh waeren in November 1680 over Mallabaar na Souratta gestevent en 't schip Couwerve 4 February deses jaars met den E. Bucquoy gevolgt en soomede de Gecroonde Vreede den 8 Maart nae Persia;

de winsten op Mallabaar beliepen volgens de jongste geslote negotieboeken van 1680, de lasten afgetrocken, een somma van / 85184:2:4;

den ouden Paljetter was in de maant February overleden, dogh daardoor gheen sonderlinge veranderinge voorgevallen, gemerkt hy al eenigen tyt als levende doot waere geweest, doch door zyne listen in groot aansien etc^a;

soo was van gelycken in Maart den Conincq van Calicoylan uyt dese werelt gescheyden;

van Prins Godormo's conspiratie met die van Goa, waarvan in 't afgelegde daghregister vermeld staat, had men thans niets meer vernomen, sulx men deswegen nu buyten bekommernis bleef;

't scheepje van den Bengaalsen Ouglysen gouverneur Melck Cassim, ophebbende twee Hollandse stuurlyden genaemt Isaack Roth en Leen Quast, had tot Couchin aangegiert, sullende volgens voorgeven vandaar na Gale en voorts met chiancos en eliphanten nae huys keeren etc^a.

Het particulier briefje van den ondercoopman Joannes Spiljardus dato 26 Maart uyt Coylang behelst eenlyck een versoeck om 't opperhoofdschap over die fortresse en de onderhoorige zuydercomptoiren in plaats van den ondercoopman Marcellis Boevius, die den 10 desselven maants was overleden.

Volght nu hetgheene uyt seekere oude missive van den E. Kel en raat de dato 8 December anno passato, uyt Souratta over Ceylon met Couvorden hier aangebraght, voor nieuws genoteert staat:

de kat Ypesteyn was den 18 November 1680 van Ceylon over Mallabaar aldaar verschenen met een inladinge van / 65166, bestaande in 250 packen caneel en 161 duysent R Malax thin, 't welcq kort daaraan aan den maekelaer Kissendas tot een goede prys omgeset waere;

door den sterck gevallen regen was het aertryck in Suratta soodanigh aldaar bevoigt, dat de arme menschen voor den gedreygden hongersnoot bevryt waeren, waardoor het nieuwe hooftgelt voor de tweedemaal was ingevordert, en om de Raspoeten hetselve mede onderdanigh te maeken en tot het Moorsee geloof te dwingen bleef den inlantsen oorlogh en den Conincq te velde nogh al continuerende;

den hertogh Amynchan, die den ondercoopman Dupree eyndelycq uyt desselvs dienst ontslagen en een vrundelyck afscheyt gegeven had, lagh mede nogh te velde, dogh de vereyste quitantie der verevende reerqueningh van zyn vader had men van denselven nogh niet konnen obtineren, hebbende gemelte heer den chirurgyn Jacob van den Bergh in plaats van Dupree weder in zyn dienst genomen;

(¹) Uit blz. 319 blykt dat gelezen moet worden: *Coevorden*.

tot het opbouwen van een nieuwe tent aan Suali's strant was het nodige bevelschrift van den Conincq afgekomen;

dry Engelse scheepen Lancaster, Williamson ende Joanna waeren den 3 October uyt Engelant over Bombain aldaar aangekomen met een gerugt capitael van 24 à 25 tonnen gouts behalven noch een goede som, die met die bodems nae Coudewaar en Calicout soude zyn vervoert, doende gemelte Engelse swaeren inkoop in Souratta van alles dat maar in Europa getrocken wierd en soomede in Golconda van rouwe diamanten en in Agra van muscus om die ter sluyck uyt te voeren;

het France Compagnies fluytschip l'Heureuse, groot ontrent 500 lasten, was den 19 October 1680 in Souratta uyt Vranckrycq verschenen met ongeveer een inladinge van 125 duysent ropia aan silver en de rest loot en yser tot ballast, 't welke zy daarmede nae Dieuw hadden gesonden om de vrachtgoederen van hun reddeloos gehuurt scheepje de Sulmany in te nemen en naar Persia of wel oocq na Suratta over te brengen; oock gaven zy voor, boven 't voornoemde silver nogh wel 80 duysent ropia aan gout met dien bodem te hebben gecregen, dat niet wel te geloven scheen;

't Engels scheepje de Blessingh voor reecqueningh van den Konincq van Bantam (soo men voorgaff) en 't scheepje van den Engelsch vry coopman Jan Tailjer waeren den 13 October en 13 November met goede parthy koper, spialuter, peper en andere whaaren en coopmanschappen van Bantam in Souratta aengekomen;

de vexatien in Pattena namen (volgens de advisen vandaar) nogh eerder toe als af, waerover door de Agrase opperhoofden aan 't Mogolse hof geklaagt soude werden, hoewel er weynigh redres in te hopen was, vermits des Conincks bevelschriften door desselfs slappe regeeringe niet verder als met der regenten intrest overeenquam gehoorsaamt wierden;

in Amadabath wierd de negotie nogh sonder molestie gedreven, soodat te wenschen was den hertogh Amynchan daar mogt blyven regeeren, dogh uyt Agra was men verwittigt dat den Prins Sultan Achabar 't bestier over de Gauseratse provincie was toegelegd, 't welcq voor de Compagnie niet veel goets scheen te belooven;

de groote comeetster had sigh aldaar in de maant November 1680 in 't O. Z. O. naar middernaght met een lange opgaande roede almede verthoont; oocq had men op den eersten September op den klaren middagh een ongemeen helderen kring van verscheyde coleuren aen het firmament om de zon gesien.

Eyndelyck volght nu nogh 't nieuws uyt de nader missive van d'E. Kel en raat de dato 2 Maart deses jaars:

de schepen Coevorden en Nieuw Middelburgh van Batavia waeren in Souratta den 6 en 28 December behouden gearriveert en alle de coopmanschappen met meerder voordeel als 't voorleden jaer omgeset; den 3 January was aldaar 't Engels schip de Bombain Marchiant van Bantam aengekomen met 926 kisten koper, 2 duysent man salpeter, 11 duysent man peper, 154 packen alluyn, parthy porceleynen, aguilhout en areeck etc^a. en den 26 daaraan van gelycken van Bantam 't France schip le Soleil de l'Orient met hunnen commissaris monsieur Boureau en een inladinge van 44 kisten koper, 800 stux spialuter, 13 duysent man peper en 153 baalen

porceleyn, zynde hun schip l'Heureuse dien eygensten dagh met diverse cleden en andere goederen geladen naar Vrancryck vertrocken, en hadden de voorsz. Franschen om capitael te fourneren al hun aangebragte peper tot 5¹/₄ ropia de man vercocht; twee inlandse scheepjens hadden se gehuurt, 't eene om de goederen van Sulmany naar Persia over te brengen en 't ander om met eygen en vragtgoederen na Siam te versenden;

de drie Engelse schepen Lancaster, Williamsen en Johanna waeren den 4 February naar Engelandt afgezeylt met een volle inladinge van cleden en andere coopmanschappen: dese vrunden waeren in Souratta (soo men meende) nu op een effene bodem en van genoegsame contanten versien om hunne nieuwe insameling te doen rontstaen;

in Agra wierden d'onse van den valschen maander niet wyders gemolesteert en den hertogh Amynchan wiert in Amadabath verwacht;

den Mogel, die nogh te velde lagh en de Raspoeten in hunne ontoeganklycke gebergten niet konde bykomen, bleeff evenwel in zyn voornemen volharden om deselve t'eenemaal te verdelgen, hoewel alle syne enterpryses meest tot zyn nadeel quamen uyt te vallen, waardoor 's Conings naem soodanigh by zyne onderdanen ende vreemdelingen in decadentie was geraekt, dat zyn jongste soon, den Prince Achabar, out ontrent 28 jaeren, de wapenen tegens zyn eygen vader had derven opvatten en sigh met de rebellige Raspoeten vereenigen, dewelcke hem oocq tot haar hooft hadden op- en aangenomen en dit sulcken vrees in den Conincq gebaart dat hy 't casteel van Asmeer liet fortificeren om in tyde van noot zyn retraicte daar te connen nemen, hebbende bovendien zynen oudsten zoon belast, den Prins Agber, zyn broeder, met alle vigeur te vervolgen en des mogelyck van kant te helpen, hoewel gesustineert wierd gemelte Prins niet maghtigh enough soude wesen zyn voornemen ten effecte te brengen, temeer den maghtigen Rana oocq overleden was etc^a;

voor 't gouvernement van Ceylon had 't schip Couvorden uyt Souratta medegenomen 260 duysent ropias in contant en 530 sacken taruw etc^a., tesamen tot f 59733 : 2 : 18;

ende voor Batavia, daermede het nu hier verschenen zy, de volgende kleeden en andere goederen, als namentlycq:

van Souratta:

655 packen diverse cleeden;

325 sacken taruw;

18 packen gecattoeneerde deekens;

406 thoola of 10 \mathcal{R} gout- en silverdraat;

6 p^s. boutidaars;

6 p^s. gout en silvere taatsen, monterende tesamen met eenige provisien een somma van f 201485 : 4 : —,

behalven 't welcke noch in dien bodem daarby op Colombo is gescheept geworden en hier ontfangen:

van Ceylon:

240 packen canneel, bedragende met eenige medicamenten / 681 : 3 : 10.

Dain Cicila, soon van den bekenden ouden loosen Crain Cronron, op Macassar mede onder de Coninxkinderen van den overleden Crain Bissee bescheyden en Zyn Excellentie vanzelfs na zyn overcomste van Macassar alhier gevolgt geweest en nu jongst oocq met hem van Zirrebon terughgecomen zynde, nevens den galeran Carre Tacko, almede in Maart met gemelte Bissee oocq hier overgecomen en zedert onder die natie alhier geremoreert hebbende, werden beyde op heden (volgens gedaan rapport aan Zyn Ed^{ht}.) met nogh 70 à 80 Macassaren uyt haar bescheyden compon by de weduwe van Bissey vermist en zyn, zoo gepresumeert wierd, na Bantam overgelopen, waarvan d'seekerheyt hierna ons nader staat te ontwaeren en 'tgevolgh den tyt te ontdecken, zynde ten eersten wel eenige Nederlanders en inlanders den wegh op na Tangerang om hem te agtherhalen uytgesonden, maar zyn niet gevonden, niettemin met rapport dat er eenigh volck derwaerts zy gepasseert, 'tgunt die maats buyten twyffel sullen geweest hebben etc^a.

6 d^e. 's Morgens gewert ons per een expres inlants vaartuygh een briefje van den lieutenant Benjamin van der Meer tot Cheribon aan Haer Ed^a., nu drie dagen geleden gecarteert, behelsende kortelyck 'tvolgende:

den slaafsen rebel Namroet was volgens 'tberigt van den sabandaar van Lossary in dat district ingevallen en had de negoryen Bantaar Killeen, Goenonjaja en Chigoegoer afgelopen en verder voornemen wesende over Gabang na Cheribon af te sacken, wes er 250 gewapende Cheribonders afgesonden waeren te recognosceren waar sigh dien vyandt eygentlyck mogt onthouden, om na bekomen kennisse met parthy Europeauen en een troep van 1200 Cheribonders verder daartegen gesecondeert te werden, ten welken eynde oocq den Pangeran van Gabang aangesegt was, sigh met zyne maght by die van Lossary te voegen om den vyant te stutten;

in het district van Galo waeren parthy vyandelycke Pougaresen en Namroetsgesinde mede ingevallen dogh van de ingelanden weder teruggegalagen, waarheenen men dan almede eenige Cheribonders om verder kundschap van te krygen gesonden hadde etc^a.

's Namiddags erlangen per Javaan een briefje van Bantam, door den resident Willem Caaff gisteren aan Haer Ed^a. gecarteert, dienende ten geleyde van twee advysbriefjens van de opperhoofden van de schepen Sumatra en Goylant, uyt de Straat Sunda op eergisteren aan Haer Ed^a. en den resident Caaff geschreven tot bekentmaeking van hun arrivement in de Straat, 'tlaaste van Sumatra's Westcust ende het eerste uyt ons lieve vaderlant over de Caap aengelant, zynde den 9 November 1680 uyt Texel geseylt etc^a.

Kort daeraen komt den E. landdrost der westzydse buytenlanden Vincent van Mook by Zyn Ed^{ht}., rapporterende dat eenige onser Javaanse ingesetenen, tot verrigtinge hunner saaken boven Anckee gegaen zynde, aldaar parthy Tangerangans, met schietgeweer versien, ontmoet hebbende, deselve d'onse ten eersten aangetast en vuur op hun gegeven hadden, waardoor een onser Javanen was komen te sneuvelen en de rest door 'tvlugten ontkomen.

Op de become tydinge sooeven van 't arrivement van 't schip Sumatra in de Straat uyt het vaderlant soo senden Haer Ed^s. voort de chialoup 't Casteel Batavia derwaerts om de overgebragte patriase en Caapse papieren af te haelen, nemende ten dien eynde een kleen advisje mede aan de opperhoofden van gemelte bodem, met ordre om de voornoemde papieren ten spoedigsten met dese chialoup in handen van dien boekhouder herwaerts te senden en soo van 't een als 't ander nieuws uyt 't patria duydelyck berigt te geven, gelyck sulx by 't affgaande briefboek breder staat gespecificeert.

Heden voor de middagh extraordinarie vergaderingh beleght en daerinne door Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael voortgebraght zynde de nominatie, by het nieuw vercoren collegie van Heeren Schepenen op gisteren van een dubbel getal soo Compagnies dienaeren als burgeren nae jaerlyx gebruyck gedaan, om uyt deselve voor het aanstaande jaer te verkiesen ofte continueren de borgerlycke collegien deser stede van Weesmeesteren, Commissarissen van de huwelyxe en kleene zaeken, Boedelmeesteren van Chinese en andere vreemde sterffhuysen, Regenten van 't vrouwentugthuys en Regenten van 't lazarus huys, soo syn dan alsnu daartoe opnieuw soo uyt de voorseyde nominatien verkoren als g'continueert de volgende personen, te weten vooreerst:

tot Weesmeesteren:

d'E. Heer Fredrick Lambertse Bent, Raat Extraordinair van India, tot president nieuw verkoren in plaats van d'heer Joannes Camphuys;

d'E. Dionis Kelck vicepreses	}	by continuatie:
d'E. Roeloff Witwout.....		
d'E. Gabriel Nacken.....	}	by continuatie;
d'E. Mattheus van Lughtenberg		
d'E. Joan Soury....	}	by nieuwe elexie:
d'E. Jorephas Vosch		

tot Commissarissen van huwelyxe en cleene saeken:

d'E. Isaacq Saint Martin tot president nieuw verkoren in plaats van d'E. Gerrit Vreelant:

Hendricq Boulan tot vicepreses by optredinge;	}	nieuw verkoren;
Willem van Doeyenburgh		
Nicolaes Muller....		
Adriaan Adriaanse.....		

tot Boedelmeesteren van Chinese en andere
vreemde sterffhuysen:

d'E. Ocker Ockerse president by continuatie;
Jan Herculesse, nieuw verkoren;

en uyt de Chinesen:

Bondziqua en }
Limzingqua } beyde nieuw verkoren:

tot Regenten van het vrouwentughthuys:

d'E. Abraham Opdam }
Jacob Karr.... } beyde nieuw verkoren;

en tot Regenten van het lazarus huys:

d'E. Albert de Reus by continuatie;
M^r. Andries Blocqlant, nieuw vercoren.

En aangesien by dese nieuwe verkiesinge onder anderen oocq wederom reflexie zy genomen op den rangh van het collegie van Heemraden, 't welcq anno passado en tot nogh toe onafgedaen is gebleven, soo is deswegen alsnu in Raade van India gearresteert, het collegie van Weesmeesteren in die rangh daar het altyt in geweest zy te laten verblyven, te weten naast aan het Eerwaerde Collegie van Heeren Schepenen, mitsgaders alsnu het Collegie van Heemraden in alle publycke byeenkomste te rangeeren en te laten volgen in ordre naast en aan de heeren Weesmeesteren hierboven gemelt.

Wyders is oocq op het voorstel van den nieuwen president van Heemraden, d'heer Willem van Outhoorn, den 8 Maart passado daartoe geëligeert, vastgesteld, dat gemelte Heemraden alvorens en met het te doene transport aan zyn E. voornoemt oocq sullen hebben te doen publycque reecqueningh van haere administratie en uytgiften soo in 't een als in 't ander raekende de ringsloot etc^a, ten bywesen van den E. Heer Ordinaris Raat Joannes Camphuys metten secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn, nevens den p^l. visitateur generael Roeloff Witwout als 2 leden uytten Raat van Justitie ende 2 uyt het Schepenencollegie, daartoe expres te committeeren, sullende sulx aanstaande Maandagh den 23 deser 's namiddaghs na voorgaande affictie van biljetten op het stadhuis in de groote raatcamer van Heeren Schepenen geschieden, om daarvan alsdan behoorlyck rapport aan dese vergaderinge te geven.

Door den heer president van den Raat van Justitie rapport gedaen wesende, dat de zaake van het proces crimineel in cas civiel in reformatie tusschen de gentiven Tandua en Commarasana afgelopen en Heeren Schepenen hun vonnis van Haer Agtbare oocq geapprobeert zynde, soo is verstaen de criminele sententie van Heeren Schepenen voornoemt jegens denselven Tandua cum sociis alsnu te laten executeren.

Wyders is nogh verstaen na de Craoangse bovenlanden tot dempinge der rebelle Balyers etc^a. en tot ruste dier lantstreeke ter adsistentie van onsen capteyn

Jochum Michielse van hier af te steken een troupe van 30 onser Batavise Balysche ingesetenen onder een haerer lieutenants en vaandrigh en deselve metten eersten over den landwegh na derwaerts te depescheren, gelyck dit alle^s breeder by 't resolutieboek geëxtendeert staat te lesen, en van gelycken mede 't gene 's namiddags ter vergaderinge op het geïnserceerde geschrifje uyt name van de borgerleden Heemraden wegens derselver rangh en tractement geresolveert en hoedanigh over het eerste huydenmorgen reets gedisponeert zy, en dat op het tweede point van het tractament hun sal werden geantwoort, dat noyt de meeninge der Hooge Regeeringe geweest zy, Heeren Heemraden geen tractament voor die vocatie toe te leggen, dogh dat sulx totdat de onderhandse landkaarte der Batavische Ommelanden etc^a. geabsolveert sal wesen, ware en alsnoch bleef gedilayeert, omme alsdan generalyck de landeryen na rato te kunnen schatten en daeruyt een fons te vinden totte kosten van de ringsloote en de verdere Ommelands ongelden benevens 't geene de Compagnie daartoe mede sal contribueren, omme alsdan in dat point ten principalen gedisponeert te werden, zonder dat zy Heemraden daardoor eenigh nadeel stonden te lyden etc^a.

Wyders is oocq op 't voordragen van gemelte heer president van Heemraden verstaen, in plaatse van den afgeganen E. Cornelis Berenbergh tot secretaris van dat collegie wederom aan te stellen den adsistent Balthasar Coyet, die zyn presente gagie en costgelt vooralsnogh daarby sal blyven behouden, totdat op zyn tractement nevens dat van Heemraden nader gedisponeert sal werden.

En omdat mits het overlyden van Otto Suurmont Heemraden oocq van een gesworen lantmeeter tot dienst der Ommelanden zyn ontbloot, soo is goetgevonden behalven den tegenwoordigen reets verkoren stadtslantmeeter Jacob Verbergmoes den stuurman Jan van Es, die door Heemraden by provisie tot dien dienst zy gebruykt, te laten examineren door den fabryck Adriaan de Leeuw, den coopman Herbert de Jager en den lieutenant Martinus van Ingen, omme na verthoonde acte van zyn bequaemheyt, approbatie en authorisatie der Hoge Regeeringe dan voorts door Heeren Heemraden te werden beëdigd etc^a.

Nogh is op het voordragen van den heer Outhoorn als colonel der borgerye verstaen, den tegenwoordigen stadtswaghtmeester Jacob Schoonhoven op zyn versoeck van dat ampt te ontslaan en wyders gearresteert in plaats van één voortaan 2 vaste waghtmeesters aan te stellen en daartoe te verkiesen den borger waghtschryver Hermanus van Tombergen ende den borger Jonathan van Resant, mits zyluyden behalven het openen en sluyten der poorten beyde daarnevens oocq het schryvers-ampt van hunne compagnie sullen waernemen, yder onder een tractement van 13 ryexdaelders ter maant.

Soo is mede op het versoeck van den Nederlandsche borgerkrygsraat om de borgercavallery af te schaffen en onder haere swacke compagnie te verdeelen, goetgeaght 't selve alsnogh in beraat te houden en inwylen den heer Colonell aan te bevelen, somwylen de visite deswegen eens te nemen en die van gheen behoorycke paarden en montura voorsien zyn uyt de ruyterye te trecken en haere wagten nevens andere borgers te doen waernemen etc^a.

7 d^e. 's Morgens wert den Singalesen dessave Tinnecon, op eergisteren met 't schip Coeverden van Colombo hier aangekomen, van boort gehaalt en aan lant gebraght, werdende vooreerst ten huysse van Zyn Ed^ht. gehouden en alsdoen wyders door denselven, nadat hy Zyn Ed^ht. eens hadde gesproken, in zyn thuyn beoosten dit casteel gelogieert, daar hy oocq sedert met zyn 1 à 2 dienaren maandelyx soodanigen tractement van Compagnies wegen vooreerst en tot nader besluyt over zyn persoon heeft genoten, als den hier gewesen dessave van Mature Dom Gaspar Sinne Wirad modeljaar heeft gehad.

En soo zyn van gelycken mede twee geboren Engelse, genaemt Carel Beyert van London en Reuff Neyt van Poortlant, en een Nederlander, genaemt Dirck Balck (anno 1672 by de Zingalesen van Trinquenemale overgelopen dogh op 't voorbidden van de voornoemde 2 Engelse en nogh een Nederlants soldaet, die op Colombo gebleven was, van den E. Pyl gepardonneert, omdat se verclaert hadden, hy d'eenige oorszaak van haere verlossingh was geweest en deselve uyt Candia had voortgeholpen, dat se uyt hare elendige gevanckenisse geluckigh den 22 February passado by d'onse eerst op Citavacque en voorts vandaar op Colombo waeren aangekomen) tegelyke nu van 't schip Coevorden aan lant gebragt en vooreerst hier in 't casteel op de punt de Diamant onder de sorge van d'heer Majoor gelogieert, totdat men sal sien of en wanneer die Engelsen na 't vaderlant of na hunne natie op Bantam sullen vertrecken, gelyck in het vervolgh deses staat te blycken, daar den soldaet Dirck Balck mede vooraf zy geplaatst, totdat over de approbatie van zyn op Ceylon becomen pardon nader sal wesen gedisponeert.

Desen namiddagh zyn na oude en voorhenen tweemaal jaarse gewoonte aan alle des Compagnies slaven en slavinnen de nodige kledingen, bestaende in yder van de mans en de vrouwen een madaphons en een zelas en de kinderen een zelas, ten huysse en op de groote binnenplaats van Zyn Ed^ht. d'Heer Gouverneur Generael uytgedeelt ten overstaan van den Heere Directeur Generael ende de oppercoopliden deses casteels.

8 d^e. 's Morgens becomen per den Chinees Limco een missive van Macassar, door den heer president Jacob Cops en raat ten casteele Rotterdam aan Haer Ed^ht. de dato 24 des voorleden maants geschreven, verselt met eenige bylaagen en behelsende 't volgende nieuws:

de doot van Crain Bissee (met de sloep Malacca daar overgebragt) desselfs broeder Radja Saderbony bekentgemaekt zynde, had hy nevens alle de Macassaren op Celebes hun seer bedroeft daarover getoont en geuyttet, dat alsnu alle hoope tot herstellinge van de oude Macassarse regeeringe verydelt ware, beclagende Sadrebony sich seer, dat zyn overleden broeder om synentwille 't lant van Macassar had moeten verlaten etc^a., dogh wegens het overvoeren van 't lyck van gemelte Bissee na Macassar om by zyn voorouderen begraven te werden had hy gheen bescheyt willen geven, maar gesegt sich daarover eerst met Radja Palacca te moeten bespreken, sulx men daeruyt wel konde mercken, dat hy almede gelyck alle andere bontgenoten sonder Palaccas toestaan niets en durffde byderhant nemen;

van Boelecomba had men onse cleene besettinge gelight en vanwaar Radja

Palacca alle de Bougyse planters met vrouw en kinderen na Chindrana opontboden hadde; oocq wasser van die plaats maar 9½ last rys aan thiende opgebracht, mits den Radja Boelecomba oordeelde dat zyne onderconingkens soowel als hy van d°. thiende vrygekent behoorden te werden;

na Biema had men met de sloep den Aerent den adsistent Philip Castel gesonden om de leverantie van 't beloofde sappanhout op Simbauwa te bevorderen, mitsgaders oocq daarby den vaandrager Cornelis Brugman met 14 soldaten om de belegeraars der Tamborase bontgenoten voor Calonckon te verstercken, gelyck mede na Cayely de sloep Greuningen met eenige coopmanschapjes en de sloep 't Nagelboomtje na Zaleyer affgeschickt waren geworden;

den coopman en secunde persoon dier presidie d'E. Paulus de Bocq, den 19 May op de stoep van den borger Raphael Speckman sittende, wierd 's avonts omtrent agt uyren door de sporte van een heckje, daar hy tegens aanleunde, met een kris moordadigh doorsteeken, soodat den tweeden nagt daaraan was overleden, sonder dat men tot noch had kunnen ervaeren, door wie dese moort volbragt was, als dat men presumeerde het wel door een zyner vorig verpande slaven soude wesen geschiet, doch sonder sekerheyt;

seeker Sumbauwer Malthys (gewesen slaeff van den Fransman Louys Wee) omtrent 5 maanden geleden met de chialoup van den borger Hendrick Lepper naar Bangay om te negotieren vertrocken ende door den Chinees Limko onder meer andere ingecogte slaven van Tamboekoe over Bouton op Macassar teruggebragt zynde, had weten te relateren, dat voornoemde borgerchialoup op een droogte ontrent Bangay verseilt en 't volcq, bestaande in een Nederlants stuurman, in de wandelingh genaemt Hendrick Quitcill, en nogh 25 Ambonesen, door vier Papoese corcorren vervolgt, alle dootgeslagen waren uytgenomen hy, die 't met de vlugt ontkomen en naderhant door de Bangayers aan den sabandar des Konings van Ternaten, die daar met drie corcorren lagh, overgelevert was, met denwelcken hy langs de cust tot aan Tiboro gesworven hadde, alwaar gemelte Ternaatse sabandar met zyn corcorren sigh soolangh ter schuyl hielt tot berigt kreegh, dat onse Oosterse schepen, van hier jongst na Ambona afgegaen, de Straet Bouton gepasseert waeren, wanneer hy Matthys met eygen oogen een kisje hadde gesien, daarinne dien sabandar 48 stux brieven doorgaans verwaert en opgesloten gehouden hadde, welke brieven hem, soo desen jongen voorgaff en rugte, van den Ternaatsen Conincq Amsterdam ter handen waeren aanvertrouwt om aan de Coningen van 't Moorsee gelooff op Celebes, Saleyer, Mangarey, Timor, Biema, Sumbauwa en Java ja oocq selfs aan de Engelse op Bantam te bestellen, meldende, soo hy Matthys gehoord hadde, dat den Conincq Amsterdam de Engelse party nagelen aanbood, die hy op de cust van Halmahera ende andere eylanden ingesamelt en byeengebragt hadde etc., alsmede dat desen sabandar selfs wel na gissinge een last nagelen, aan de Xulanese eylanden gekregen, op Tibooro weder in trocque van andere goederen vercocht soude hebben dogh 2 vaetjens vol gehouden, om aan de Engelse etc. by gelegentheyte te toonen en die natie daardoor tot assistentie aan zynen Conincq te animeren, doch al dit relaas kan men noch niet verder als voor een leugenagtige straatmare aansien en

houden; oocq soude hy sabandar den Conincq op Tibore hebben willen persuaderen met hem na Macassar by Radja Palacca over te vaeren, dogh dat hem sulx was afgeslagen onder voorgeven Radja Bony aan ons casteel was en men oversulx geene dingen byderhant soude kunnen nemen, en souden in dese commissie hem sabandar door den Conincq Amsterdam tot adjuncten zyn bygevoegt geworden de signadjas Katobo en Talyako doch tot noch maar 8 brieven aan den Conincq van Borton, Tamboeko, Bangay, capteyn lauwt op Kaoelon, Xula Bisje, Xula Taliabo, Katobo en den Conincq van Tiboro bestelt zyn en van Tiboro voorts dickgemelte sabandar na Tambouko gestevent, alwaar hy desen relateur Matthys aan den Chinees Limko voor 50 rd^s. had vercocht etc^a., en aangesien na desselfs verder seggen den Conincq van Tiboore dien sabandar geraden hadde weder na zyn Conincq in Ternaten te keeren, mits het te dangereus was soodanige brieven met een corcorre à 2 te bestellen, soo soude hy naderhant, soo gerugt ware, na de eylanden Xula, Tomini, Gorontale en Thentoly vertrocken geweest zyn om meer maght byeen te brengen en alsdan zyn meesters bevelens uytvoeren;

nogh had men van een ander der gecogte slaven door Limko verstaan, dat op Tamboeko een Bougys gesant was aangeweest, van welckers suite hy vernomen hadde, dat de Boegys op Bangay, Tominy en Gorontale minnelyck onthaelt waeren en die inwoonders hun genegen getoont onder de gehoorsaemheyt van Radja Palacca te staan etc^a., gelyck dit alles breder by 't aankomend brieffboek en verbael onder 't quartier van Macassar staat aangehaelt en te lesen.

's Namiddags gewert ons per Javaans vaartuygh met 10 picols zuyster een briefje van den resident Willem Caaff tot Bantam aan Haer Ed^a., op gisteren gecarteert, met advys dat 2 dagen geleden 't Portugees scheepje Alma de Santo Antonio met sandelhout en wax van Timor daar gecomen was, 't welcq binnen 5 dagen weder na Maccauw stinde te gaan, en soomede 't Engels scheepje Tayoan over 5 à 6 dagen na Tonquin en daermet oocq weder derwaerts den persoon van Samuel Baron etc.

In den namiddagh komt per Javaans vaartuygh over Bantam vooraff aen lant den schipper Dirck Pyl met de patriase en Caapse papieren per het schip Sumatra ('t welcq hy omtrent 't eyland de Menscheeter heeft gelaten) overgebracht, dogh de brieven heden niet geopent zynde, soo blyft de aantekeninge van den inhout derselver tot morgen uytgesteld, hoewel er vooraf uyt particuliere brieven en mondelinge berigten zy vernomen van veranderinge, in die Hoge Regeeringe van India by de Heeren Meesters gemaekt, en de verlossinge van de Heer Generael van Goens, als op morgen nader sal werden genoteert.

Kort daaraan na de ordinare parade komen de op eergisteren verkore borger-collegien, als te weten Weesmeesteren, Commissarissen van de huwelyxe en cleene zaeken, Boedelmeesteren van Chinese en andere vreemde sterfhuysen, Regenten van 't vrouwentugthuys en Regenten van 't lazarus huys binnen desen casteele te verschynen en alvorens de oude, alsdoen verder de nieuwgeëligeerde door Haer Ed^a. vervolgens in de vergadersaal geroepen zynde, zoo wierden de affgaande eerst voor haeren dienst bedanckt en de continuerende voor het aanstaande jaar onder den vorigen en de nieuw aankomende onder den gewoonlycken eedt opnieuw bevestigd,

uytgenomen den verkoren borger weesmeester d'E. Jorephas Vosch, die, op zyne binnencomste een request aan de vergaderinge overgelevert hebbende, daarop voor tegenwoordigh van 't weesmeesterschap tot nader dispositie geëxcuseert en voorts na buyten getreden zy, alswanneer na oude usantie, nadat de heeren uyt de raatcamer waeren opgestaen, tesamen met de nieuwe en oude collegianten onder de tamarindeboom gingen en daar met een collation voor een weynigh tyts sich vervrolykten.

Heden voormiddagh ter extraordinaire vergaderinge onder andere besoignes en het lesen der advisen van Macassar is 't fluytje de Meerl nogh mede ten eersten voor de Bengaalse directie aangelegt.

9 d^e. Hedenmorgen extraordinary vergaderinge belegt en daarinne de op gisteren van 't schip Sumatra aangebragte generale brieven en verdere papieren uyt het vaderlant van de Heeren Meesters geopent en gelesen zynde, soo is by een missive van d'Ed^e. Heeren 17 van dato 29 October anno passado, uyt Middelburgh aan dese Hooge Regeeringe geschreven, behalven de daarnevens ontfange bylagen en brieven der camer Amsterdam van dato 4 November, item die van den commandeur van der Stel en raat aan de Caap de dato 5 April als eene van d'heer admirael der retourvloote Rycklof van Goens de Jonge, dato 20 Maart geschreven, komen te blyken, dat Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generael Rycklof van Goens op desselfs ernstigh versoeck van dat zyn hoogwigtig ampt verlost en de successie van 't generale gouvernement van India wederomme aan den Ed^e. Heere Directeur Generael Cornelis Speelman opgedragen zy geworden, mitsgaders oocq den Heer Ordinaris Raat Balthasar Borth vervolgens weder aangesteld tot Directeur Generael, en dat by zyn E. overlyden de survivance dier functie op den Heer Ordinaris Raat Anthonio Hurdt soude devolveren, sulx alle de aanwesende Heeren Raden daarmede een stoel hooger komen op te klimmen, en is oock noch wyders het commissarisschap generael totte visite van alle des Compagnies comptoiren in India opnieuw gedefereert geworden aan den Heer Extraordinaire Raat van India Fredricq Lambertse Bent in stede van den vertrocken heer Ryckloff van Goens de Jonge, die oocq wederom tot Ordinaris mitsgader de heeren Laurens Pyl en Jacob Cops tot Extraordinaire Raden van India gepromoveert en verkoren zyn geworden;

de nieuwe equipagie voor India soude bestaan uyt 19 stux schepen en bemant werden met 4000 coppen en buyten de coopmanschappen, behoeften en andere wharen daarmede den staat van India voor desen jaere met 20 tonnen gouts aan contanten versien en gesecondeert etc^e.

Relaterende verder den schipper Pyl, dat 't schip 't Lant van Schouwen, uyt Zeelant ontrent een en deselve tyt met hun uyt het patria afgezeylt, mede aan de Caap geweest en tegelycke van die plaats met desen bodem na herwaarts gestevent ware en dat daarmede oocq van voorsz. Caap weder ter halver wegen herwaarts teruggekeerde den jongst naar 't patria vertrocken oppercoopman Gelmer Vosburgh.

's Middags comt alhier direct uyt Banda te arriveren 't schip 't Wapen van Zirkzee met een missive van den p^l. gesaghebbber d'E. Willem van Zeyl en den raat uyt het casteel Nassouw op Neyra aan Haer Ed^h. de dato 22 May passado,

verselt met verscheyde documenten en beheisende kortelyck onder anderen het volgende nieuws:

den E. Willem van Zyl had nevens den oppercoopman Keyts in de maant October passado de visite op de eylanden wesen doen en bevonden, dat op Poelo Ay de meeste huysen in de negorye ledigh stonden en vervielen, omdat de sterffte eenige jaeren herwaarts veele der inwoonderen aldaar weghgeruckt hadde, gelyck er oocq veele nooteboomen stonden met verdorde kruynen en eenige jonge aangeplante door langduurige droogte uytgegaen off wel door de koebeesten vertreden;

de fortresse Revangie was in redelycken stant gevonden en de nieuwe kruytkelder nu t'eenemael gereet geraect;

in de vier laadste maanden van 't voorleden jaar 1680 was er gheen regen in Banda gevallen, sulx door de groote droogte (die in eenige jaeren soolange niet geduurt had) de regenbacken alomme uytgedroogt waeren;

de school op Poelo Ay, door ouderdom ingestort, stont men weder op te bouwen, temeer er een grote regenbacq gemaect was, die het water van de dacken van gemelte school en de nieuwe onderhandse kercke (welcke oocq ten meerendeele klaar was) stinde te ontfangen;

op 'teylant Poulerun had men 't reduytjen en eenige andere wooningen van nieuwe adappen dacken versien en was de droogte daar soo groot geweest, dat de hartebeesten en verckens van dorst storven;

tot Dender, Wayer, Laoetang en de verder rontsom gelegene plaatsen op Lonthoir had men alles well gevonden en het gebreekende aan de redouten aldaar doen repareren en bysonderlycq op het hooge lant van Banda van Comber aff tot Dender toe de jonge vrughtdragende boomen soo vol nooten gesien, dat men dit lopende jaar met de hulpe Godes een rycken oegst, na 't scheen, te verhoopen hadde;

op Rosingyn wierd alles mede in goeden stande gevonden, teelende 't vee redelyck voort, en sagh men op dat eylant nu geen speceryboomen meer wassen;

den Orangkay Laco, woonaghtigh tot Keffingh, had volgens 't aangegaene contract van anno 1677 seven Papoese slaven voor 92 rd^s. affgelegt; onder de inlanders op Ceram waeren eenige onlusten ontstaan en den Orangkay Djoemat en priester Lilla tegens malcanderen in de wapenen geweest uyt oorsaeke den eerstgenoemde na Banda hadde geadverteert, hoe eenen Alis 20 sacken met noten naar Keffingh vervoert soude hebben etc^a.;

de chialoup de Piesangh was den 6 December anno passado van de Zuydooster eylanden in Banda teruggekeert met maar derthien slaven en 7½ picol wax, wesende den ondercoopman Maximiliaen de Witte in die tehuisreysse overleden, naardat de Orangkays Torlille en Tety bevredigt hadde, met verder berigt, dat verscheyde huysgesinnen van 'tlant van Manetoete gevlugt en by onsen Radja Salomon ter woon op Etter overgecomen waeren etc^a.;

de vreemdelingen van d'eylanden rontsom Banda hadden in den stillen tyt met haere vaartuygen veele eetbare waeren en andere benodigheden in Banda meer als in ettelycke jaeren aangebragt, tot groot gerief onser ingesetenen aldaer;

den eerwaerde domine Jacobus de Bois was met zyn familie gesont overgecomen

en domine Manteauw een visite nae de eylanden Etter en Arouw etc^a. gaan doen, doch den eerwaerde domine Henricus van der Linde in February passado daar overleden etc^a.

Hebbende wyders 't schip Zirckzee uyt Banda hier aangebragt een inladinge der volgende speceryen, namentlyck:

14000 cattys Banda foely en

29691 cattys Banda notenmuscaten, tesamen ten bedrage van / 54489:14:12.

's Namiddags verschynt alhier van Malacca terugge 't fregatje de Kater, affgesonden geweest door de Straat Banka om de gemeente vermiste sloep de Winthont op te zoeken, medebrengende een missive, van den Heer Gouverneur Cornelis van Quaalbergh en raat aldaer dato 5 May passado aan Haer Ed^{is}. geschreven, behelsende de volgende relatie by korte notitie onder de verdere materien daarin vervat:

den 16 April waeren tot Malacca twee gesanten van den Conincq van Jamby aengekomen met een brieff en geschenck aan den Heer Gouverneur ter waerdy van 100 rd^s., daarby versoeckende alleen om wat buscruyt, handtgranaten en vuursteen, en verhalende gemelte gesanten dat hun meester noghal bedugt was voor den Palembanger, omdat hy voorgaff sigh over zyne geleden schade en nederlage te willen revengieren, weswegen dan den Jambysen Sultan Anum, haeren Conincq, na Johoor met en by den Radja Laxamana soude gaen, om den Johorees voor syne aan hem gedaene assistentie te bedancken, hebbende niettemin gemelte Laxamana op zyn depart van Jamby al het veroverde groff canon medegenomen en van de Palembangse vaartuygen en verderen buyt de helft medegesleept en voorts van dien Sulthan minnelyck afscheyt becomen etc^a.;

van Andragiery had men zedert 't jongst g'adviseerde geen nader berigt, dogh stinde in korten een borgerchialoup van Malacca derwaerts te gaen, waarmede door een briefje aan dien Conincq de restitutie van 's Compagnies aldaar geblevene goederen geinsteert soude werden etc^a.;

van Madraspatnam was den 25 Aprill tot Malacca aengekomen een Portugees schip groot 250 lasten, genaamt Anna Purna, met 1500 packen cleeden en groote quantiteyt yserwerck tot opbouwinge van schepen, waarmede den 2 May nae de Manilhas vertrocken was, en stinden van gemelte Madras, soo sy zeyden, in corten nogh 5 schepen te volgen;

den vertier in den cleedenhandel op Malacca was nu al wat naar wensch geweest, sulx de geëyste 12000 rd^s. contanten weder wierden afgeschreven en bovendien 800 stux Japance goude coubangs met 't fregatje de Cater herwaerts gesonden, gelyck deselve oocq zyn aangebragt ten bedragen van / 24000;

de moeytemaakers op de chialoup de Winthont, hiervoren van gemelt, had men by nader examinatie aan veele schanduleuse en moetwillige misdryven schuldigh bevonden, bysonderlyck den hoogbootsman Govert van Crombergen van Oostende en den matroos Abraham Claessen van Leyden, wes zy beyde daarover gekielhaelt en in de kettinck gekloncken waeren geworden, zynde den stierman Jan Nooteboom op de Kater overleden en in zyn plaats eenen Cors Hendrix weder gestelt, gelyck dit alles en 't verdere breeder by 't aankomend briefboek geëxtendeert staat te lesen.

In den avontstont komt hier ter rhee de van Palembangh te retourneren het hoeker de Croonvogel met twee missives, van den E. capteyn François Tacq, commissaris en afgesant, mitsgaders zynen raade de datos 20 en 23 May passado uyt voorseyde Palembangh aan Haer Ed^{is}. geschreven, d'eerste een copie, die per Malleyts vaartuygh origineel was afgesonden doch tot noch hier niet zy ontfangen, en de laaste verselt met verscheyde documenten, daaronder oock een nader ampliatio van 't contract in 't Maleyts en Duyts, door den E. Tack volgens ordre vanhier met den Sultan Ratou tot Palembangh gesloten en van hem verereg. mitsgaders eenige opgegeve pointen van gemelte Sultan om aan 't voornoemde contract te werden ingelyft, waarby de antwoorden van den E. Tacq oock in margine gevoegt zyn, welke twee stucken hieraghter staan te volgen, nadat altoorens kortelyck aangeteekent sullen hebben 't geene ons uyt brieven van den E. Tacq voor nieuws ter kennisse gecomen zy en eerst uyt die van 20 May, daarby blyckt dat den E. Tacq met de navale en krygsmagt, onder zyn E. beleyt uytgeset, den 9 May passado voor 's Compagnies logie op Palembangh was comen te verschynen en daags daaraan als afgesant statieus ingehaelt en door den Pangeran Macabaumy met een groot gevolg van boort af ten hove geconduseert, alwaar naar afgelegde plegtigheden Haer Ed^{is}. brieff aan den ouden Sultan Ratou overgelevert en privatim gelesen zynde, soo had Zyn Hoogheyt nae eenige gehouden discoursen mits onpasselyckheyt afscheyt genomen, onder toeseegginge des volgenden daags met den afgesant wegens den inhoud van gemelte brieff nader te willen spreken, gelyck zyn E. oock, vergeselschap als d'eerste maal van den capteyn Joncker en coopman Bastincq, den 11 d^o. weder na des Sulthans binnenhoff sich vervoegde, dogh den Conincq soo swack vond, dat niet maghtigh was eenige saaken by der hant te nemen, sulx zyn E. onverrichter saeke weder na de logie had moeten keeren, dogh 2 dagen daaraan noghmaals ten hove onthoden zynde, had den E. Tacq de opgelegde commissie en de pointen, in de instructie voor denselven vervat, den Sultan Ratoe omstandich en duydelick ontledigt en voorgesteld, waarop dien ouden Sultan nevens zyn oudste soon, den Pangeran Dupatty, aangaande de betalinge van 5000 rd^s. maandelyx voor de uytgesette scheeps- en krygsmagt geen swarigheyt hadde gemaekt om haer te verbinden, dogh tot het overleveren van de Macassaren en Maleyers hadden zy niet willen resolveeren en inmiddels belast, de by ons opnieuw g'ordonneerde g'proponeerde articulen in geschrifte op te stellen om door de Pangerans Depatty, Aria en Macaboumy (welcken laastgenoemde genoegsaam scheen de meeste magt en 't gesagh daar in handen te hebben) geresumeert en afghandelt te werden, 't welke dan op 't papier gebragt en door den capteyn Joncker in 't Maleyts den 16 des voorleden May hun overhandigt zynde, soo had Zyn Hoogheyt daartegens weder ses andere pointen oock opgesteld en naderhant aan den E. Tacq doen overgeven om in 't aan te gaene contract mede te werden ingelyft, waarop zyn E. de nodige antwoorden in margine daarby gevoegt hebbende, soo was men eyndelyck nae veele debattens overeengecomen en tot een nieuw verdragh (dienende ten principale tot ampliatio en vervulling van het 4 en 14 articul in het jongste byvoegsel, door den E. van Leene gemaekt onder dato 5 July 1678) 't welcq oock

met wederzydse bewilliging soodanigh besloten, gesegelt en onderteekent geworden zy als hieragter geinsereert staat te lesen, na welcq verrigten den ouden Sultan den E. Tacq met een kris ter gedaghtenisse geregaleert hadde, egter noghtans dese getroffe poincten by verder en onder expres bedingh, dat Zyn Hoogheyt voor 't verlopen en verschuylen der aldaar swevende Macassaren en Maleyers oock instaan soude;

den jongsten Palembangsens Prins Aria met de aankomste van den E. Tacq van Jamby door noot, soo men meende, opgebroken en met veele sieken en gequetsten tehuys gecomen zynde, was na de revieren Saly Compe onpacq en Salajarang (alwaar, soo men rugte, den Jambinees wel 400 menschen gerooft hadde) met een meenigte Javanen en 30 à 40 Macassaren door den ouden Sultan affgesonden om de genoemde Jambinesen het revagieren en verdere hostile actien te beletten etc^a;

van Jamby had men tydinge dat dien Sultan syn soon nevens den Pangeran Diepa Nagara en Keey Ranga na Johor afgedepescheert hadde omme den Conincq van Johor over de aan hem gepresteerde adsistentie te complimenteren, met verder versoeck dat hy Sultan van Jamby oocq het Palembangse ryck selfs soude mogen aantasten etc^a.

En nu uyt de nadere missive van den E. Tacq de dato 23 May blykt 't volgende:

den E. Tacq nevens zynen raade overwogen hebbende, hoedanigh en door wat middel men de rebelle Macassaren en Maleyers van Dain Mangikas aanhangh als den nachoda Bongsoe (die den Sultan Ratoe soolange den oorlogh tusschen hem en den Jambinees duurde, na 't scheen, niet gaarne wilde missen en hun thans soo binnen als buyten de negorye wyd en zyd onder de Palembangers verspreyt hadden) best in handen krygen en tot Compagnies oogwit brengen en dwingen soude, soo was deswegen goetgevonden vooreerst alsnogh geene hostileyten tegens deselve te beginnen, maar sulx wat op zyn beloop te laten en inwylen te tragten de hoofden dier rebellige volckeren door adresse van den capteyn Joncker by den anderen in der minne te krygen, om deselve naderhant onvoorsiens te attrapperen en te dwingen etc^a, alswanneer vermeent wierd de rest van dien hoop dan oocq wel volgen soude etc^a;

wyders had den E. Tacq aangemerkt, dat de Pangeraus Dupatty en Aria, oudste en jongste soonen des Palembangsens Sultan Ratoes, yder van hun beyden alle mogelycke middelen aanwendeden, sooveel van gemelte Macassaren tot sikh te trecken als doenlyck ware, om by afsterven van haeren vader (die als in de 70 jaeren out was) een aansienlycke maght op de been te hebben en malcanderen de besittinge off souverainiteyt van 't ryck te bedisputeren, want offschoon Pangeran Dupatty het regt der eerstgeboorte hadde, soo soude egter den Pangeran Aria, als zynde van een seer ambitieusen aart, sikh daertegens stellen en het ryck voor sich selven tragten te bemagtigen, en waartoe hem de geerffde goederen van een voorname vrouw, Niey Gidde, geweldigh styffden etc^a;

op de become tydinge dat den Jambinees in de Palembangse bovenlanden 6 negoryen afgelopen en wel 6000 menschen weghgevoert soude hebben, had den

E. Tacq den coopman Willem Bastincq en ondercoopman Joannes Heynen na derwaerts den 21 May gesonden om te vernemen, hoe de saeken daar al stonden en wat eygentlyck de intentie van den Jambysen Conincq tot reconciliatie met Palembangh mogte wesen, alsmede hoeverre hy sich met den Johoorees ingelaten hadde, mitsgaders om meteenen de brieven van Haer Ed^h. aan deselve te bestellen etc^a., gelyck dit alles breder by 't aankomend briefboek onder 't quartier van Palembangh staat uytgedruckt, hebbende voorts gemelte Croonvogel hier aangebragt een inladinge van 88500 cattys swarte peper ten bedrage van / 11506 : 12 : 12, dat nu noch niet in reequeningh zy gebragt, omdat zy met de stadtsbesoignes de regte quantiteyt niet geweten hadden, die egter ten naasten stont in reequeningh gebragt te werden.

Volght nu het contract off nader ampliatioe by dat van anno 1678, met den Sultan Ratoe, Conincq tot Palembangh, opnieuw aengegaen.

Bysondere ofte aparte articulen mitsgaders nogmaals nadere verclaringh tot ampliatioe en vervulling van het 14 en 4 articul in het jongs.e byvoegsel, gemaakt den 3 July anno 1678, zynde op heden den 19^{en} May 1681 tusschen Sultan Ratoe, Konincq van Palembangh, ende de Hoogh Ed^h. Heer Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en d'E. Heeren Raden van India door wederzyts gecommitteerdens, de Pangerans Depatty en Mancaboumy ter eenre ende den affgesant, commandant en commissaris François Tacq ter andere zyde, overeengecomen en gesloten als hieronder van woorde te woorde uytgedruckt staet.

In den name Godes, Amen.

Ten eersten so verbind sich den Sultan Ratoe gelyck mede den Pangeran Depatty by aflyvicheyt van syn heer vader, en waaraan by verloop van tyt alle hare successeurs mede verbonden sullen wesen, volgens pligt ende gewoonte aller volckeren des E. Compagnies tegenwoordige spoedige hulpe en presente krygsmaght soo te water als te lande mitsgaders voor de slytagie der scheepen des maants te betaelen een somma van vyff duysent rd^a., hetzy in peper tegens den tegenwoordigen prys à 5 rd^a. het picol ofte in afkortinge derselver thollen, sooals best in des Sultans en naderhand by successie in Pangeran Depattys vermogen sal wesen, sonder by versendinge eeniger scheepen de minste exepatie te sullen maken, maar dese 5000 rd^a. des maants soolange te continueren als daar maght tot bescherminge van Palembangh van noden moghte wesen; bovendien sullen bovengesegde Sulthan en Pangeran nogh moeten betaelen de amunitie van oorlogh, die in feytelyckheyt tegens de vyanden van Palembangh verbruyckt sal werden volgens de reeckeninge, die den commissaris alsdan opmaken zal,

zonder deselve te bedisputeren, sullende de maantgelden der voorseyde krygsmaght ingaan van die tyt dat van Batavias rhede gezeylt zyn; ende indien (dat God verhoede) des noots tot restauratie van dit rycq meerder hulpe vereyschte, sullen de oncosten naar advenant vergroot werden ende de betalinge altyt prompt geschieden ter eerster aanmaninge der residenten alhier. Tot bevestinge en naarkominge van dit apart articul hebben wy Sultan Ratoe en Pangeran Adepatty hetselve met onse gewone signaturen en zegelen bekragtigt.

Ten tweeden sal den Sultan Ratou d'E. Compagnie overleveren alle de Macassaren en Bougys nevens de weggelopene slaven, soo van ons volcq als andere, gelyck mede verscheyde swarte vrye Christenen, op Jamby onder Compagnies gesagh gewoont hebbende en nogh onder de Macassaren berustende ende nu onder Syne Hoogheyts jurisdictie synde, gelyck mede nachoda Bongsoe en Dato Bantam met haeren aanhangh, als hebbende doorgaans met de Macassaren omgesworven en moetende derhalven mede als eygen naturalisten gerekent werden, zonder deselve te mogen verschuylen maar integendeel borge voor de leverantie te staan, en dat sonder eenige de minste fraude.

Ten derden ⁽¹⁾ soo verbied den Sulthau Ratou in erkentnisse van dese tegenwoordige cordate hulpe alle zyne onderzaten, geene uytgesondert, indervoegen als by het 14 articul van het byvoegsel, door den E. Jan van Leenen als commissaris gecontracteert de dato 5 July anno 1678, aan de vreemdelingen verboden zy, geenerley kleeden noghte amphioen voortaan in het district van Palembangh aan te brengen, op paene van confiscatie van goet en vaartuygh, de helft voor den Conincq ende de helft voor de Compagnie, werdende om redenen vooren verhaelt d'E. Compagnie alleenigh den aanbrengh toegestaan, die derhalven alle voorsz. hunne vaartuygen sal mogen visiteren.

Ten vierden sal Sulthan Ratoe de duysent picols peper, in het 4^e articul van 't byvoegsel van 't voorstaande jaar geëxpresseert, tot gheen andere plaatsen senden voor schenckagie als tot Batavia en Malacca.

Ten vyffden sullen alle vreemde cooplyden, tot Palembangh woonende ofte aankomende, sorteren onder de jurisdictie van d'E. Compagnie.

Ten sesden werden in het voorgaande articul uytgesloten de Manekabers, present tot Palembangh ende die namaals aldaar genegen moghten zyn onder den Sultan Ratoe gerustelyck te blyven huysvesten, wel te verstaan soo sy met d'E. Compagnie niets uytstaande en hebben.

Ten sevenden, indien den Sultan Ratoe eenige kleden moghte comen te begeren tot zyn gebruycq, sal Zyn Hoogheyd deselve mogen eyschen van de Palembangse residenten ende vervolgens genieten, zoo die onder desselfs administratie berusten, ofte andersints door haar te laten ontbieden, mits daarvoor betalende sooveel als d'E. Compagnie die afstaande ofte bevorens bedongen zy.

⁽¹⁾ Er staat: *Ten terden*.

Ten aghtsten werden mits desen de contracten, op den 29 Juny 1662 tot Batavia gelyck van 20 April 1678 door d'E. commissaris Dirck de Haes alsmede de poincten, by d'E. Jan van Leenen tot Palembangh den 3 July 1678 gecontracteert en overeengecomen, mitsgaders dese bysondere ofte aparte articulen ende verdere poincten hierin vermelt, door Pangeran Depatty en Pangeran Mancaboumy ter eenre ende den afgesant, commandant en commissaris François Tack ter andere zyde met wederzytse opreghte genegentheyt en bewilliging gesloten tot een waar blyck der vereenigde van Palembangh met Batavia, dewelcke, soolange de son en maan schynsel geven ende den dagh en nacht duuren zal, eeuwich vast en bestendigh sal werden gehouden en aghtervolgt.

(Onder stont:)

Palembangh den 19 May anno 1681.

(In margine was gedrukt het zegel van den heer afgesant in roden lacke)

(En geteekent:)

FRANÇOIS TACQ.

(Ter reghter zyde stont hetselve contract met Maleijtse characters geschreven en daaronder in margine het conincglyck siap van Palembangh in roden lacke gedrukt en daarnevens onderteekent met de namen van de Pangerans Depatty en Manoboumy).

Volgen nu nogh eenige poincten, door den Conincq van Palembangh Sulthan Ratoe aen den afgesant François Tacq opgegeven met versoeck dat deselve het accort mogten werden ingelyft, met de marginale aenteekeningen, door gemelte syn E. daerop toegepast.

(Het volcq en schepen als in het eerste articul, omdat, schoon daer eenige bodems vertrecken, de maght eghter blyft en 't getal derselver niet vermindert, dewyl andere daervoor in de plaets aengehouden werden).

(Indien te becomen zyn, mits daarvoor gevende sooveel als d'E. Compagnie deselve afstaande zyn, sullende de betalinge in peper tegens 5⁵/₃ rd^r. moeten geschieden).

(Gelycq bevorens hierin gewoonte en de ordre van d'E. Compagnie aan de residenten medebrengh).

Eerstelyck, soo der eenige schepen voor 's Coninx reequeningh elders werden gesonden, sal hy de oncosten dragen, maar soo se in Compagnies dienst moghten werden versonden, sal sulx oecq ten lasten van d'E. Compagnie komen.

Ten tweeden, soo den Sultan eenige kleden mogte komen te begeren tot zyn hofs onderhout, sal d'E. Compagnie gehouden wesen den Sultan daarvan te versien, mits betalende het costende, aangesien hy deselve nu anders nergens vandaan kan krygen.

Ten derden, soo den Sultan van d'E. Compagnie eenige coopmanschappen ofte contanten moghte comen te leenen, dat hy deselve weder sal mogen voldoen in peper, de contanten à 3 rd^r. 't picol en de kleden volgens de pryzen hier te marckt.

(Op 5000 en niet minder).

(Voor sooveel toegestaan als deselve over lant aencomen en geen zeevaerende coopluijden en syn).

(Staet Syn Hoogheyt selfs te besorgen).

Ten vierden dat de onkosten der gedane uytsettinge tot des Sultans hulpe maandelix mogen werden vermindert tot op rd^s. 5000 's maants.

Ten vyfden dat, byaldien de Manekabers, nu tot Palembangh present of die er na desen noch mogten bycomen, genegen zyn onder den Sultan te blyven wonen, dat men haar sulx niet sal mogen weygeren, wel te verstaan soo se met de Compagnie niets hebben uytstaande.

Ten sesden dat den Sultan en syne onderdanen aan haere schuldenaars niet mogen tekortkomen.

10 d^e. 's Middags verschynt hier ter rheede van Sumatra's Westcust de fluyt Goylant met een largo missive van den heer commissaris Laurens Pit de Jonge en den raat, de dato 18 May jongstleden uyt Poelo Chinco aan Haer Ed^e. geschreven, verselt met verscheide soo myns- als andere rapporten en verdere documenten, daaronder oock eenige gerenoveerde als nieuwe actens van opdragt en contracten, als te weten: een oude copie acte van opdragt van de negorye Sillida van den jaere 1667, verselt met een nader originele acte in 't Maleyts en Duyts van 't lant van Sillida voornoemt in dato 27 February 1681 item een origineel Maleyts en Duytse acte van opdragt van 't lant van Pynen in dato 10 Maart 1681, mitsgaders een nader contract, met de regenten van Baros gesloten primo January deses jaers, met een amplistie daarop van dato 27 January en nogh een appendix de dato ultimo Maart, alsmede eenige nader articulen tot ampliatie van 't contract, in den jaere 1672 met de regenten van Sinkal gemaakt dato 25 February 1681, alle welke actens en contracten hieragter staan te werden geinsereert, alvorens kortelyck aangeteeckt hebbende 't principaelste dat ons uyt de missive van den commissaris Pit etc^e. tevoorengelcomen is, onder andere saeken bestaende in de volgende substantie:

den E. commissaris Pit den landraet tot Poelo Chinco ontboden hebbende en daerinne de grooten van Bayangh, bestaende in 6 panghloes, die de gheele regeeringe van dat lant in handen hebben, met den Sultan Achmetchia tot Bayangh verscheenen wesende, soo had men deselve een eedt afgenomen om den oproerigen Radja Touackel uyt haer lant te verdryven, en gerecommandeert den peperhandel en aanplantinge van dien korl weder voort te setten en alle 's Compagnies fugativen te restitueren, na 't welke op 't voordragen van den Sultan Achmetchia voornoemt de alliantie van den 18 April 1667, met hun aangegaen, vernieuwt en met een nader acte van opdragt van de landen van Sillida becragtigt ware; en aangesien in 't eerste verbont van voorsz. 1667 de Songy Sira en Songy Capayanghse mynen met speciale benamingh niet uytgedrukt waren, soo was alsnu de volcome overgave

van dien op den 27 February van den Sulthan van Bayangh als absoluut eygenaer ende de Sulthans van Indrapoura en Troessang als de naaste erfgenamen geschiet, waerin niet alleen de Songys Capayangh en Siry maar oock de Tambang More (zynde het geheele gebergte waerin 's Compagnies goutmyne gelegen is) ende Songhy Petty aen de Compagnie geregtigh overgeven wierden, sulx alleen de Songy Pynen, daer Radja Carbou off anders Sultan Sampoerna de wettige besitter van was, nogh resteerde, van 't welcke dan almede op desselfs presentatie een formele opdragt goetwilligh aen d'E. Compagnie den 10 Maert ware gedaen en drie dier voornoemde actens van opdragt origineel in 't Maleyts en Duyts opgemaekt, waervan d'eene aan de transporteurs overgegeven, de tweede ten comptoire aldaer berustende ende de derde herwaerts overgesonden zyn, over welke giften deselve transporteurs dan eenlyck met een smalle schenckagie geregaleert en tevredengesteld waeren geworden, na welcke verrigten den heer commissaris etc*. weder na de myn ter visite gegaen zynde, had hy deselve in volgende gestalte bevonden:

de Princestolle was door 't dove gesteente in de zaalbandt geadvanceert en de dwars inslagh in 't begin van de stolle redelyck voortgeset, alwaar sigh de ader somtyts verloor en weder sobertjes liet vinden, en weswegen men dan dat werck vooreerst gestaekt hadde: de daghader was treffelyck bevordert en leverde 's daegs wel 200 fl erts uyt maer verminderde in waardye;

de roode erts in de oude stolle wierd hoe dieper hoe witter en geringer, dogh van terzyden konde maandelyx nogh wel 60 duysent fl tot 6 à 8 loot uytghealt werden; aen 't eynde van dese stolle had men een dwarsen inslagh geordonneert en een ader van meer misschien apparentie ontdeckt, dewelcke sigh met het aantreffen van 't oude Maleytse werck weder verloren hadde;

hetgheene in de tweede schagt wierd gevonden, had nogh den ouden inhoud gehadt, namentlyck een loot gout tegens een marck silver en nader aan 't sitoort ontrent een derde gout ingehouden, en alhoewel de ertsaderen in de strosse sigh doorgaans seer veranderden, verthonende haer somtyts seer dunnetjes en dan weder wat beter en aen een stuck d'eene hoek merckelyck rycker als d'ander, soo waren egter deselve in 't gemeen na 't scheen merckelyck wat verbeterd, sulx 100 fl van soodanigen besten ertz naar calculatie wel 5475 guldens waerdigh soude kunnen wesen, 't welck de mynsoncosten van een geheele maent dan soude surmonteren;

voorts wierd in de myn meer massyfl schilferaghtigh silver als wel voor een maent gevonden, hoewel het weynigh tot verminderingh der oncosten conde toebrengen, noghtans gaff het hoope tot een goet gevolg; den goeden ertz was doorgaans meest uyt het hangende gecomen, daarvan sigh den berghmeester de Graeff meest hadde afgehouden en de mineurs gelast in 't leggende te arbeyden, waardoor dan 't overvloedigh water in de myn veroorsaekt was, dat sigh thans door een bysonder geluckigh toeval mits een scheurgat in de diepste schaght van selven weder quyt maekte;

de oude Maleytse wercken en uytgedelfde kuylen door de Waalsche bergwerckers had men nader besigtigt en daeromtrent eenige mineraelertzen ontdeckt en onder anderen een ader van byna een vinger dick, dewelcke sonder uytstel aangetast en

een schacht daerin laten sincken was, werdende de zuyderschaght genaamt; den ertz, uyt dit nieuwe werck gehaelt, had na genomene preuve ten eersten na die calculatien al vry veel gegeven en waerin oock eenige klene stuckjens byna massieff gout, soo men seyde, gevonden ware geworden, doch hoe los al dese dan verslimmerde en dan verbeterde hoope dier goutmynen altoos geweest zy, blyckt al weder, dat by een nader gedaene reyse van den heer commissaris Pit na de mynen in April verleden zyn E. de ertzen de geheele strosse deur en meest overal alweder in quantiteyt en qualiteyt doorgaans seer vermindert en sleghter hadde gevonden;

de Songy Sirase myne had men almede nader gevisiteert, dogh geene goutaderen of teekenen van mineralien daerin konnen ontdekken;

den lieutenant en bergmeester Johan de Graeff was om zyn suspecte handelinge en gepleegde ontrouwe uyt 't bestier over de myne geset en naar Padangh opgesonden om aldaer tot nader ordre van Batavia buyten employ te verblyven, mitsgaders in desselfs plaats over dat emportante werck weder tot hooft en om de toesigt te nemen aangesteld den ondercoopman Cornelis Spanbroek, die daerontrent oock naerstig was vigilerende; 't lant van Pynen, vanwaer door een klooff van 't geberghte een wegh voor vragtwagens na de myn ende oock een goeden haven conde gemaakt werden, wierd om desselfs goede gelegentheyt by den commissaris en raat voorgelagen en ordre versogt om de overvaart van Sillida tot in de bhaey Pynen te mogen verplaatsen, alwaer de gelegentheyt, soo men meende, oock seer bequaem soude connen zyn om een hooftresidentie te formeren, temeer anders de Sillidase revier wegens de brandinge seer moeyelyck was om in te comen en Sillida mits de naby gelegentheyt en engte der bergen tot geen defensive fortificatie tegens een Europeaansen vyandt konde gemaakt werden;

ontrent de bequaame negorye Ayerhadje meende den E. Pit seer dienstig te wesen oocq een residentie wierde gemaakt, omdat de Compagnie daardoor den peper, op de Westcust aen dien zuyderoirt vallende, tot redelycken pryse soude bemagtigen en oocq de lorrendrayers uyt die bogt beter konnen houden etc^a., en was men voornemens na gedaene visite de opdracht van dat landschap almede aan de Compagnie te bedingen en te vernieuwen en Haer Ed^a. ten naasten dan nader openinge dierwegen te doen;

na Songy Capayangh in 't bovenlantse geberghte had men eenige inlandse personen gesonden om die goutrycke landen eens te ondersoeken, dewelcke dan door de regenten aldaer minnelyck ontfangen ende eenige derselver gesanten nevens parthy myneraelsteen en uyt die mynen afgebragt waren geworden;

de oppercooplyuden J. van Leene en Silvius waeren den 1 May uyt hunne commissie naar Baros etc^a. weder op Poelo Chingo verscheenen en hadden wegens hun verrigten aldaer een rapport, verselt met verscheyde documenten, aan den heer commissaris overgelevert, behelsende ten principalen kortelyck 't volgende:

de Barosse Radjas d'Ilheer ende d' Ouloe waeren met haere ingeseten en weder vereenigt ende uyt haere vastigheden tot Cottalamma door de wapenen gebragt mitsgaders eenige nieuwe poincten met haer gesloten en 't oude contract vernieuwt, de oudste soonen van d'Ilheer en d' Ouloe tot successeurs in haer vaders plaetsen

gesteld en daerop den ouden d'Ilheer om zyn onwilligheyt etc^a. in de logie gegysselt, dogh kort daeraan overleden zynde, soo was desselfs oudste soone op approbatie van Haer Ed^e. in syne plaetse weder aangestelt; de moeytemaakers benevens de Aetchinse Keeys Jorauan en Boeyanghs had men getragt in handen te krygen, en waervan dan den Radja Mangsoor in de logie by de cop gevat en op 't schip Velsen gevangen geset was geworden;

met de regenten van Sinckal uytgenomen Ragia Lilla Sitta (die gevlugt was) had men het oude contract voor haer plaets oocq gerenoveert en daerby mede een nieuw verbont gemaekt, waarin het verbranden van Radja Lillas Sittias wooning veraccordeert en door den vaandrigh Maurits nevens de regenten volbragt geworden ware;

vier gecommiteerde Batassen van Surcam en Corlam waeren tot Baros verschenen, dewelcke (als zynde van d'Ilheers party) oocq met Radja d' Ouloe vereenigt en met d'E. Compagnie veraccordeert waeren, en haer doen voorgehouden hun voortaan met geen questien van de inlantse regenten meer te bemoeien, maar alleen de bevelen van de Compagnie te gehoorsamen, onder verdere vermaningen, de rebellen mitsgaders die van Aatchin by alle occagien des nodigh aan de Compagnie over te leveren off wel om het leven te brengen, hetwelck zy soodanigh oocq aengenomen en 2 teylen gout daerop genoten hadden;

de Niassers van Sunonbauwa had men over 'tquaet bejegenen van den vaandrigh Mauris getragt aan strandt te besetten, dogh dien aanslagh, te vroeg ontdeect zynde, was van weynigh operatie geweest, wanneer voorts de havens van Nay en Lambora tot verkryginge van den vryen slavenhandel gevisiteert zynde, had men met die ingesetene almede een mondelinge accordatie aangeaen;

aen die van Goenongh Sitoli was oock een besendinge tot verseekeringe van leeftogten voor 't comptoir Baros gedaen, hebbende wyders de regenten en oudsten des volcks van gemelte Baros een panglima vanwegen d'E. Compagnie over haer versogt en te kennen gegeven dat eene uyt het geslagt van den Sultan van Indrapoura haer aangenaem soude wesen, 't welcq noghtans tot nader ordre van Batavia uytgesteld was gebleven etc^a.;

den capteyn Pieter Muller en den ondercoopman Jacob Claesszen Hayman waeren tot Baros overleden en den boekhouder Joannes Fonteyn weder in des laatgenoemdens plaatse de administratie aldaar nevens den coopman Backer aanvertrouwt;

den gedetineerden Ragia Mangsoor, hiervoren van vermelt, was den 27 April uyt de yzers en van het schip Velsen by nagt weghgeraekt sonder te weten hoe ofte waar;

het comptoir Baros was met 45 militairen, daaronder 10 Mardykens, en de chialoupen Neptunus, Sonneblom en Steur met 50 zeevaerende beset gelaten en wyders op de Barosse togt 15 Nederlanders, daeronder den adsistent Meugens, en 2 Mardykens overleden;

onder de Bougysen had men verscheyde overlopers aldaar gevonden, sonder te connen ervaeren waervandaen se quamen, daerna geinquireert soude werden

en de ordre en usantie van Batavia wat en hoedanigh met die gasten best te handelen afgewaght etc., gelyck dit alles en 't verdere by 't aankomend briefboek en verbael ampel geëxtendeert staet te lesen, hebbende voorts de fluyt Goylant van Sumatra's Westcust hier aangebragt een retour van 't volgende gout, peper en andere goederen, als te weten:

804 teylen gout;
 172994 R peper;
 168 R camphur;
 43450 R benjuyn;
 80 halfamen clappusoly;
 77 vaetjens en 1 kasje mineraels ertz,

bedragende met malcanderen een somma van.... / 85248:19:—.

Met geciteerde fluyt Goylant is ons buyten 't pacquet oec nogh toegecomen een apart advisje van Fronica Wys, weduwe van den overleden directeur der mynen Jacob de Werelt en tegenwoordige huysvrouwe van den adsistent Philip Heynman, in dato 24 April uyt Poelo Chinco aen Haer Ed^s. geschreven, behelsende ten principalen een versoeck om de van haerlieden geëyste materialien tot 't voortsetten van hun beloofde werck nodigh etc^a.

Volght nu de acte van opdraght van 't lant van Sillida etc^a.

Nader acte van opdraght, verleent ende gepasseert by Jang de Pertuan Sultan Achmetchia tot Bajangh mitsgaders Jang de Pertuan Sultan Mametchia, Kayser van Indrapoura, en Jang de Pertuan Sultan Besaar, Conincq van Troessangh, waarby de opdraght en overgifte van 't eylant Sinco ende het geheele landt van Sillida, streckende zuydwaarts over de Sillidase revier tot aen het geberghte van Pynang en noortwaarts tot aen de revier Lampo, gelyck het door haer in den jaere 1667 in de maand July aan de E. Heer out commandeur Jacob Jorisse Pits, jegenwoordigh Raat Extraordinaris van India, zy gedaen, wert geconfermeert, bevesticht en vernieuwt.

Kennelyck zy een iegelyck dat wy Jang de Pertuan Sulthan Achmetchia tot Bajang, Jang de Pertuan Sultan Mametchia, Keyser van Indrapoura, en Jang de Pertuan Sultan Besaar, Conincq van Troessangh, in het jaer na Machomets geboorte 1078, zynde nae de Nederlandtse reeckening in den jaere 1667 in de maand July, aan de E. Heer out commandeur Jacob Jorisse Pits opgedraegen en in vollen eygendom overgegeven ende getransporteert hebbende het geheele lant van Sillida met alle app- en dependentien van dien, strekende van de revier Lompo noortwaarts tot aan het gebergte van Pynangh zuydwaerts, mitsgaders het eyland Sinco, in zee terzyden off voor het land van Sillida ongeveer een gootelinghschoot van de wal gelegen, alsnu by het aanwesen van de E. heer Laurens Pit de Jonge, drossaart van de oostzyde landeryen buyten Batavia, expres commissaris van den Ed^{le}. Heere Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende d'E. Heeren

Raden van India, representerende de Vereenigde Geoctroyeerde Nederlantse Oost-Indische Compagnie in dese landen, te raade zyn geworden gemelte opdracht en overgifte uyt beduchtinge dat daarinne wel eenige duysterheyt mogte resideren, nader te becragtigen, bevestigen en vernieuwen, gelyck geschiet mits desen, verklarende wel uytdruckelyck dat wy Jang de Pertuan Sultan Achmetchia tot Bajangh, wettigh erffheer en out possesseur van meergeciteerde landen, ende wy Jang de Pertuan Sultan Mametchia, Kaiser van Indrapoura, mitsgaders Jangh de Pertuan Sultan Besaar, Conincq van Troessangh, naeste erffgenaemen en erffwagters derselver, als zynde alle dry uyt een conincglycke linie en stamme gesproten en affgedaelt ende uyt dien hoofde volcomentlyck tot de erffnisse gewettigt en geregtight, uyt onse hooge maght en souveraine jurisdictie soo voor onsselve als onse nakomelingen en erffgenaemen, die jegenwoordigh zyn en naemaals wesen sullen, aan bovengedagte Vereenigde Geoctroyeerde Nederlantse Oost-Indische Compagnie opdraegen ende in vollen eygendom transporteeren en overgeven de meergenoemde landen van Sillida, streckende ten zuyden over de Sillidase revier tot aen het gebergte van Pynangh, ten noorden tot in 't midden van de revier van Lompo, ende ten oosten tot verby kleen Sillida en Songy Salla opwaarts daar de Sillidase revier haar oorspronk is nemende, dicht aan de voet van het gebergte van Aboe, ter welcker plaetse zy haer naem in Songy Aboe komt te veranderen, met alle de app- en dependentien van dien, specialyck de goutbergen, spruyten en revieren van de Songys Capayangh en Sira, daarbinnen gelegen, alsmede Moare Tambangh, de Songys Petty en Barangan (voorheen by ons met de naam van Samma bekend), welke drie laaste, ten zuyden over de Sillidase revier gesitueert en haer water in deselve loosende en uytstortende, uyt kragte van dien alle mede onder Sillida gehoorende zyn, mitsgaders oock het eyland Sinco, terzyden off voor Sillida ongeveer een gotelingschoot van de wal in zee gelegen, in erkentnisse van de vaderlycke voorsorge, heylsame hulpe en protexie, by ons doorgaans van welgedagte E. Compagnie genooten, tot dien eynde geheel affstand doende en renunchierende van de magt, autoriteyt en 't regt, dat onse voorouders en wy oyt off oyt van outsher over dese landen, bergen, spruyten en revieren hebben gehad offte onse nacomelingen naemaals souden mogen pretenderen te hebben, 't selve voor altyt onwederroepelyck overlatende en cederende, begerende wel expresselyck dat meergedagte E. Compagnie sonder de minste contradictie van ymand ter werelt, wien het oocq soude mogen wesen, deselve met alle haer geregtigheden, inkomsten en domainen zal blyven behouden en besitten ten eeuwigen dagen toe, omme wyders daarmede te handelen als vry ende eygen goet, zoodanigh als Zyn Ed^t. den Heere Gouverneur Generael ende de E. Heeren Raden van Nederlants India ende uyt Haer Ed^{le}. name den oppergesaghvoerder te deser custe in tyt en wyle te raaden soude moogen werden, gelastende dierhalven alle onse onderdaenen, jegenwoordigh in de jurisdictie van Sillida woonende offte

die na desen daarbinnen moghten comen, veelgedagte E. Compagnie voor haer wettigh Vorst en souverain overheer aen te sien, te onderwerpen en te gehoorsamen, alsoo wy sulx ten meesten dienste van den lande en welvaeren der goede ingesetenen hebben bevonden te behooren. Ende opdat dese onse bovenstaande opdragt en overgifte van te meerder kragte wesen en voor de posteriteyt blycken magh, hebben wy deselve benevens welgemelte heer commissaris ende den presenten Nederlantse raat, wy als transporteurs en overdragers en haer E. als aennemers, met onse gewoonlycke handteekeningen zoowel onder het Nederlantse als Maleytse bevestigt en meteenen versogt, dat des E. Compagnies ordinair zegel, in roden lacke gedrukt, daaraen gehanden mogte werden.

Aldus gegeven, opgedragen, getransporteert en aengenomen op 't eylant Sinco, gelegen op Sumatra's Westcust, in Compagnies vastigheyt desen seven en twintigsten February in 't jaer onses Heeren 1681, zynde na de Maleytse reequeningh het 1091ste jaer na de geboorte Machomets den 9 dagh in de maent Saphar, in presentie van Panglima Radja, gouverneur tot Padangh, Sirre Narra, gouverneur tot Sillida, en den tommagon Catip Moeda, die oock verklaeren wel te weeten dat wy transporteurs tot het doen van bovenstaende opdragt en overgifte volcomen gewettigt zyn en desen mede als getuygen hebben onderteeckent, dogh by absentie van den gouverneur Sirre Narre in desselfs plaets als getuygen Sultan Mamoelja, eerste ponglou en regent van Bayangh.

(Onder stont en was geteeckent:)

LAURENS PIT DE JONGE,
PIETER VAN DEN HOORN,
JOANNES MELMAN *en*
CORNELIS SPANBROECQ.

(In margine stonden de namen der booven genoemde regenten in Maleytse characters onderteeckent en daaronder 's Compagnies zegel in roden lacke gedrukt).

(Nogh laeger stont:)

Ter ordonnantie van welgemelte heer commissaris
ende den raet

(Was geteeckent:)

ADAM HENDRICKSZE PEN, secretaris.

(Ter lincker zyde den inhoud van dese acte, in Maleytse characters geschreven en van de regenten onderteyckent, alsmede ter reghter zyde door den commissaris Laurens Pit de Jonge, den coopman Pieter van den Hoorn, den fiscael Joannes Melman en den ondercoopman Cornelis Spanbroek, inwyfers in marginel andermael 's Compagnies zegel in roden lacke en daaronder:)

Ter ordonnantie van welgemelte heer commissaris en den raad
(Was geteeckent:)

ADAM HENDRICKSZE PEN, secretaris.

En aangesien in dese voorenstaende nader acte van opdragt aan de oude offte eerste van 't jaer 1667 gerefereert wort, zoo is niet onnodigh geaght deselve hieronder mede tot speculatie weder in te lassen, luydende van woort tot woort als volgt:

Translaat opdraght van de negorye Sillida met de daaronder gehoorende landen en 't eylant Chinco, gedaen door de Sulthans tot Bajangh en Indrapoura benevens den Radja Trousangh met zyne en Bajangse pongelous aen den heer commandeur Jacob Jorissen Pits.

In 't jaar naar Machomets geboorte 1078, zynde by ons Christenen 't jaer 1667, heeft den Sultan tot Bajangh Achmetchia, Sultan Mametchia van Indrapoura, Radja Troessangh en de gesamentlycke pongelous van Bajangh en Troussangh de negorye Sillida met alle de daaronder sorterende landen en plaatsen van de revier Lompo noordwaarts tot Peynen zuydwaarts benevens 't eylant Chinco aan den commandeur Jacob Jorisze Pits, anders by de Maleyers Bintara Radja genaamt, opgedragen, zoodat hy Sultan Bajangh benevens den Sulthan van Indrapoura en Radja Troessangh affstant doen van alle hare vordere pretentien op deselve landen, onder voorwaerde dat zy noghte niemant van de haere offte haere nacomelingen ten geenigen daege daarop meerder sullen moogen pretendeeren, en sal den commandeur naar desen oock niet vermogens wesen geseghde landen aan ymand van genoemde Sulthans tot Bajangh en van Indrapoura weder over te geven, maar sal gehouden zyn, deselve landen niet meer willende aanhouden, aan den Gouverneur Generael tot Batavia opdraegen. Dit is beslooten ten eylandt Chinco binnen 's Compagnies logie den 25 dagh der maand Joemahadie alhier, zynde by ons in de maant July, ter presentie van de volgende getuygen: den Orangkaya Panglima Radja, gouverneur Sirre Narra, Sr. François Backer en Joannes Melman, geschreven door Catip Moeda, en is besegelt met het chiap van den Coninc van Minanghcabou, genaamt Paducca Sire Sultan Achmetchia Ibirou Binouat Iescandaar Dulcoruini Riajatchia Iluhasil Alam.

(Onder stondt:)

Gecollationeert accordeert met syn minuyttranslaet.

Poelo Chinco desen 29 April 1681.

(Was geteekent:)

A. EYGEL, eerste clerq.

Volght nu nogh de acte van opdraght van 't land van Pynen door Sultan Sampurna aen d'E. Compagnie.

Acte van opdraght en overgifte van de negorye, 't gebergte ende het geheele landt, by de Nederlanders Pynangh en de Maleyers Pynen genaamt, met alle de app- en dependentien van dien, soodanigh als 't by desen door

Sulthan Sampourna alias Radja Carbauw, vryheer en wettigh erffbesitter derselver mitsgaders ponglou off raadsheer tot Sillida, aan de E. heer Laurens Pit de Jonge, drossaart van de oostzydse landeryen buyten Batavia, expres commissaris van den Ed^{len}. Heere Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende de E. Heeren Raaden van India, representerende de Vereenigde Geoctroyeerde Nederlandtse Oost-Indische Compagnie in dese landen, wert opgedraagen, overgegeven en getransporteert.

Wy Sulthan Sampurna alias Radia Carbauw, vryheer en wettigh erffbesitter van de negorye, 't geberghte ende het geheele landt van Pynen, certificeren en verclaren zoowel voor ons selven als onse nacomelingen en erfgenamen, die iegenwoordigh zyn en namaels wesen sullen, aan de Vereenigde Geoctroyeerde Nederlandtse Oost-Indische Compagnie uyt onse absolute maght en prive jurisdictie op te draegen en transporteren en in vryen eygendom over te geven, gelyck doen mits desen, de negorye, het geberghte ende het geheele landt van Pynen mitsgaders de spruyten en revieren daarbinnen gelegen, streckende ten noorden aan de Sillidase revier, ten zuyden tot aan 't geberghte van Songy Nypa, gelegen by Telleboeton, ende ten oosten opwaarts tot aan 't geberghte van Manda, met alle de app- en dependentien van dien, in sulcker voegen als hetselve van outsher by onse antecessours beseten zy en present noch by ons gepossiedeert wert, in erkennisse van de vaderlycke voorsorge, hulpe en protexie, doorgaans by ons van welgedagte E. Compagnie genooten, tot dien eynde geheel afstant doende en renunchierende van de magt, autoriteyt en 't regt, dat onse voorouders en wy oyt off oyt van outsher over dese landen, bergen, spruyten en revieren hebben gehadt offte onse nacomelingen en erfgenaemen, 't zy uyt ons gesprooten off by wegen van collatrale successie soude moogen pretenderen off verimeynen te hebben, 't selve voor altyt onwederroepelyck overlatende en cederende, begerende wel expresselyck dat meergedagte E. Compagnie deselve met alle haere inkomsten, gerechtigheden en domainen zal blyven behouden en besitten ten eeuwigen dagen toe, sonder de minste moeyenisse off contradictie van ymant te werelt, wien het oock soude moogen wesen, omme wyders van nu aff aan daarmede te handelen als vry en eygen goet, zoodanigh als Zyn Ed^l. de Heere Gouverneur Generael ende de E. Heeren Raaden van Nederlandts India ende uyt Haer Ed^le. name den oppergesagvoerder te deser custe in tyt en wyle te raden soude moogen werden, waarom wy dan oock ons selven onder de souveraine heerschappye van meergedagte E. Compagnie en derselver vaderlycke sorge en hoede zyn stellende en overgevende, gelastende dierhalven dat alle onse onderhoorige inwoonders en onderdanen, jegenwoordigh in de jurisdictie van Pynen remorerende off die naderhant daarbinnen mogten komen, zoo mede sullen hebben te doen ende veelgedagte E. Compagnie voor haar wettigh Vorst en souverain overheer aan te nemen, erkennen, onderwerpen en gehoorsaemen, alsoo wy sulx ten meesten dienste van den lande en welvaeren der goede ingesetenen hebben bevonden te behooren.

Ende opdat dese onse opdracht, overgift en onderstellinge van des te meerder kraghte zyn en voor de posteriteyt blycken magh, hebben wy deselve benevens welgemelte heer commissaris ende den presenten Nederlantsen raad, wy als transporteur, overdrager en ondersteiler en haer E. als aannemers, met onse gewoonlycke handteeckeningh soowel onder het Nederlantse als Maleytse bevestight en meteenen versogt, dat des E. Compagnies ordinair zegel, in rooden lacke gedruckt, daaraan gehangen mogte werden.

Aldus gegeven, opgedraagen, getransporteert en uyt vryen onbedwongen wille gesubmitteert mitsgaders geaccepteert op 't eylant Chinco, gelegen op Sumatra's Westcust, in Compagnies vastigheyt ten tienden dagh der maant Maart in 't jaer onses Heeren 1681, zynde na de Maleytsze reequeningh den 19^{en} dagh der maant Saphar in 't jaer Machomets 1091, in presentie van Jangh de Pertuan Sulthan Mametchia, Kaiser van Indrapoura, Panghlina Radja, gouverneur tot Padangh, en den tommagon Catip Moeda, die meteenen oocq verclaeren wel te weeten dat wy transporteur, overdrager en ondersteller daertoe ten vollen geregtigt en gewettigt zyn en desen mede als getuygen hebben onderteeckent.

(Onder stont en was geteeckent:)

LAURENS PIT DE JONGE,
PIETER VAN DEN HOORN *en*
JOANNES MELMAN.

(In margine stinden de namen der bovengenoemde regenten in Maleytse caracters onderteeckent en daaronder 's Compagnies zegel in roden lacke gedruckt).

(Nogh laeger stont:)

Ter ordonnantie van welgemelte heer commissaris
en den raad

(Was geteeckent:)

ADAM HENDRICKSZE PEN, secretaris.

(Ter lincker zyde den inhoud van dese acte in Maleytse caracters geschreven en van de regenten onderteyckent alsmede ter regter zyde door den commissaris Laurens Pit de Jonge, den coopman Pieter van den Hoorn en den fiscael Joannes Melman, inwyders in margine andermael 's Compagnies zegel in rooden lacke en daaronder:)

Ter ordonnantie van welgemelte heer commissaris en den raad
(Was geteeckent:)

ADAM HENDRICKSE PEN, secretaris.

Volght nogh het contract, met de regenten van
Baros gesloten.

Nader contract ende articulen, waerop Radja d'Ilheer en syne onderregenten op hunne voorgaande verootmoedings weder met ende benevens Radja d'Ouloe en de gantsche regeringh ende gemeynte

van Baros als waere bontgenoten zyn aangenomen ende veraccordeert by de oppercoopluyden Jan van Leene, secunde der commissie, en Arent Silvius, tweede van de commanderye ende opperhooft tot Poelo Chinco, gecommiteerde van d'heer Laurens Pit d'Jonge commissaris ende den raet tot Padangh over de Westcust van Sumatra, in den name van d'Hoogh Ed^{le}. Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Ed^{le}. Heeren Raden van India vanwegen de Vereenigde Nederlantse Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie en de grootmaghtigen Conincq van Maninghcabou als desselfs stadthouder, den heer commandeur tot Padangh, overeengekomen, veraccordeert en beslooten tot een eeuwigduyrent bestant van vrede en schuldige onderhoudingh der volgende articulen.

1. Vooreerst Radja d'Ileir ende de syne sikh hebben verdemoedigt voor de voorsz. gecommiteerde ende bekent syne schult, als overtreden en verbroocken hebbende de contracten, bevoorens met d'E. Compagnie gemaekt, ende gebeden om vergiffenisse van dien, met versoeck van weder als bondgenoots onder beschermingh van d'E. Compagnies ende de regeeringh van derselver commandeur tot Padangh als stadhouder van den Conincq van Maninghcabou te werden aangenomen en behouden, beloven by desen nader contracte volcomen gehoorsaemheyt ende soodanighe verbontbreeckingh noyt meer te sullen beginnen, met afswearingh van alle andere oppermaghten ende specialyck de croone Aetche voor hun en hunne naarcomelingen altoos en eeuwiglyck.

2. Ten tweeden, Radja d'Ilheir ende syne regenten belooven van haer te doen ende vanhier uyt te dryven de twee Aetchinse boejangs ende de keys Jourouaen met haeren aanhangh ende deselve ter discretie van d'E. Compagnie te laten, accordeerende mettet 1 en 6 articulen van 't contract van anno 1668, den 29 April en de 10 articulen van de nadere opgestelde articulen van anno 1670, den 2 October bevestight.

3. Ten derden, Radja d'Ilheir en d'syne sullen haar oecq niet bemoeien met Maradja Moeda, Radja Mangsoor en de Sulthan oullaballanghs, maar deselve als verstoorders van de gemeene rust ende schadelycke instrumenten in de regeringh ende voor den welvaart deser lande ter verantwoordingh aan d'E. Compagnie ende 'tgoetvinden van voornoemde gecommiteerde overlaten sonder eenigh tegensprecken, accordeerende mettet voormelte contract van anno 1668 ende 'tbyvoegsel van den jaere 1673.

4. Ten vierden, Radja d'Ileir ende de syne sullen aan d'E. Compagnie tot vergoedingh van de oncosten van scheepen, volcq ende andersints, ter bevredingh van dese strydende parthyen gedaan, mitsgaders van de schaden hier geleden moeten opbrengen een geltboete, welcke, door voornoemde gecommiteerde gestelt zynde op 100 thail @ 16 rd^s. d'thail, noghtans op de ootmoedige klagte van armoede ende bede tot vergiffenisse ofte quytsheldingh

van Radja d'Ileir vermindert is op de helfft, te weten 50 thail off 800 rd^s, in termeynen van 5 jaar 'tzy in goud, silver, camphur, benzoin off andere goederen te betalen, ende dat hy de verdere dispositie in desen van de goedertierentheytt van d'Hoogh Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael ende d'Ed^{le}. Heeren Raaden van India tot Batavia, byaldien hy door zyn goet comportement en trouwe aan d'E. Compagnie sulx moght comen te meriteeren, sal moeten afwaghten en naarcomen.

5. Ten vyffden, Radja d'Ouloe ende Radja d'Ileir benevens alle onderregenten van Baros sullen aan d'E. Compagnie affstaen ende overhandigen alle 't geweer ende ammonitie van oorlogh van de croone Aetche, onder hun nog berustende, ende voorts alle 't gene tot teyken en bewys van onderwerpingh aan dat ryck moghten ontfangen ende nogh in handen hebben.

6. Ten sesden, Radja d'Ouloe ende Radja d'Ileir benevens alle d'onderregenten ende de gemeynte houden 't vonnis van d'E. Compagnie, over Lelewangsa ende Bandara Moeda gegaen, voor wettigh ende sullen noyt meer eenigh versoeck voor deselve doen nogh daarvan een woort meer te moogen spreekken.

7. Ten sevenden, Radja d'Ouloe ende Radja d'Ileir met de regenten belooven d'persoonen van voornoemde gecommitteerde aan te nemen en te houden als reghter ende middelaers over hunne geschillen ende onlusten van burgerkrygh ende tot bevredingh ende vereeningh van deselve, mitsgaders naar te comen ende te volbrengen soodanige articulen en conditien als d'gemelte gecommitteerde naar ondersoek van saeken tot ampliatio van desen nader contracte sullen oordeelen ende bevinden ten meesten nutte en dienste deser gemeente te behooren, op paene dat dengenen die sich sulx niet comt te onderwerpen als een verstoorder ende vyant van de gemeene rust sal werden aangetast en gestraft.

8. Ten aghsten, Radja d'Ouloe en Radja d'Ileir ende de regenten sullen over geene onderlinge verschillen, die naa desen onder hun moghten ontstaan, met malcanderen vermogen in verwyderingh off tweespalt te comen, maar malcanderen niet cunnende verstaan nogh overeencomen, alsdan sulx aan de residenten alhier en door deselve mitsgaders oocq by hare eygen brieven aan den heer commandeur ende stadthouder tot Padangh bekendmaacken ende syn E. oordeel ende uyspraeck daarop afwaghten, voor goet houden ende naarcomen, op paene dat dengeene die desen ter contrarie doet naar belangh van saacken sal werden gecorrigeert.

9. Ten negenden, Radja d'Ouloe ende Radja d'Ileir en de regenten sullen over geene voorgaande geschillen nogh zydekiesingh ende geleden ongelyck van en wegen de Battas eenige onlusten nogh verwytt off verwyderingh onder malcander vermoogen te maecken, maar sulx in 't geheel vergeeten ende vergeven ende met deselve voortaan in vrede tragten te leven, sonder ooyt meer den eenen sonder weeten van den anderen nogh oocq niet buyten kennisse van de residenten van d'E. Compagnie eenige Battas vermogen af

te roepen ofte aanhanck tegen malcanderen te maacken, nogh met deselve yets in 't bysonder tot nadeel van den anderen te ondernemen.

10. Ten thienden, Radja d'Ouloe ende Radja d'Ileir, alle regenten ende de gantsche gemeente van Baros sullen voortaan oocq onder malkander weder moeten leven en t'samen regeeren naar hunne oude costumes ende volgens de contracten, met d'E. Compagnie gemaekt, ende in alle eenigheyt, ruste, vrede ende broederschap hunne presente residentien en woonplaatsen verlaten ende weder inkeeren tot haere gesamentlycke negorye ende woonplaats, ende traghten deselve te doen welvaeren tot ruste ende beste der gemeynte, op paene dat degheene die anders come te doen als een wederspannige daartoe sal werden gedwongen.

11. Ten elffden, Radja d'Ouloe ende Radja d'Ileir ende alle regenten sullen geene vreemde handelaars ende speciaal geene Aetchinders onder wat praetext off schyn 't oocq moght wesen hier meer vermogen te laten aancomen, maar deselve afwysen met alle vermogen, en sullen de Barohesen oocq niet vaaren als met onse zeepassen ende eenlyck op soodanige plaatsen als vanhier tot Batahan ende gelyck by de voorige contracten zy veraccordeert, ende volgens den inhoud van dien vermogen de bontgenoten van d'E. Compagnie op dese Westcust oock als bevoorens hier aan te comen.

12. Ten twaelffden, Radja d'Ouloe ende Radja d'Ileir met de gantsche regering sullen traghten den handel ende negotie van d'E. Compagnie met alle opregtigheyt ende vermogen voort te setten, ende waaruyt de voorgenoemde gecommiteerde nogh voor haer vertreck vanhier aan de beyde Radjas ende regenten eenige inkomste tot hun onderhoud sullen toeleggen en by de ampliatio van desen hieraghter volgen.

13. Ten dertienden, Radja d'Ouloe ende Radja d'Ileir met alle regenten en de gemeynte van Baros vernieuwen en confirmeeren hiernevens de vorige contracten, met d'E. Compagnie gemaekt, deselve nevens desen nadere contracte naar hunne wyse op den alcoran met solemnele eede besweerende ende bevestigende trouwelycken te onderhouden en te doen onderhouden voor hun, haare kinderen en naarcomelingen voor altoos ende eeuwiglyck. Amen.

Aldus veraccordeert, gearresteert en is tot een eeuwigduyrent contract met d'E. Compagnie onder 't afleggen van solemneelen eede 't Maleyts geschrift off translaat van desen op den alcoran naar de Mahemataanse wyse plighatelyck beswooren en bevesticht ende benevens dit in 't Nederduytsch met hunne eygen handt onderteykent, gelyck de in 't hooft genoemde gecommiteerde 't selve benevens desen wegens d'E. Compagnie mede hebben ondergeschreven, ende door den Cotatengesen gouverneur Poety ende den Padangsen ponghlou Paducca Magat, de voornoemde gecommiteerde tot adsistentie bygevoegt, als getuygen van desen gearresteerden nader contracte oocq doen onderteykenen alsmede door den schryver van 't selve als secretaris in desen, genaamt Intie Boeroe, zynde in 't Nederduyts ende Maleyts van yder taal twee instrumenten beschreven, om van yder taal een in handen

van des E. Compagnies residenten ende van yder taal een in handen van de Radjas d'Ouloe ende d'Ileir te werden bewaart.

Binnen 's E. Compagnies gefortificeerde logie tot Baros desen eersten January anno Christi 1681 ende naa de vlugt Mohammedi in 't jaar 1090 den 10^{en} der laaste mane Silhety, zynde benevens desen oocq onderteyckent in 't Maleyts als boven geseght. Jan van Leene, Arent Silvius, Radja d'Ouloe, Radja d'Ilheer, Radja Ebrahim, Orangcay Baly, Maradja Moeda, Radja Cittja Moeda, Radja Sittja Lilla, Bandhara Radia, den Tommangongh en Gouvernadoor Poety, Paducca Magat ende Intje Bouroe als secretaris.

Ampliatie off vermeerderde articulen aan 't nader contract van den eersten deser maant ende jaer door d'gecommitteerde oppercoopluyden Jan van Leene ende Arent Silvius in den naam ende vanwege d'E. Compagnie ende des Maningcabousen Coninx met de Radjas d'Ouloe en d'Ileir mitsgaders alle regenten van Baros gemaakt, beslooten ende geswooren te onderhouden altyt en eeuwiglyck.

1 Articul. Dat nadien Radja d'Ileir met'et nogh aanhouden ende verschuylen van den Aatchiensen Keys Jourouaan ende de twee d°. boujanghs mitsgaders den anderen bekenden rebel 't 2^e articul van 't jongst met ons gemaekte nader contract heeft overtreden ende verbroocken, sigh daarover weder verootmoedige, vergiffenisse daarvan versoecke ende benevens zynen zoon Radja Ebrahim belooven ende sweeren, sulx voortaan niet meer te doen, maar ter contrarie deselve ende alle die van de Aetchinse factie, weder by hun comende off hierontrent zynde, terstont sullen aanwysen ende in onse handen overleveren om deselve weder naar Aatchin t'onser goetvinden te doen vertrecken.

2 Articul. Dat Radja d'Ileir ende Radja Ebrahim mitsgaders alle regenten ende de gemeente van Baros voortaan geene de minste correspondentie meer mogen houden met de rebellen, by ons in 't 3 articul van 't voornoemde nader contract van den eersten deser maant gesecludeert, maar hun in 't geheel van die ontrecken, op paene van dat die ter contrarie doet daarover sal werden gestraft.

3 Articul. Ende sal dienvolgende Radja d'Ouloe en alle de syne tot den inhoud van de twee voorstaande articulen voortaan mede gehouden zyn, als accorderende mettet 5 en 11 articul van 't meergemelte nader contract.

4 Articul. Ende opdat dese drie voorgaande articulen te beter werden onderhouden, soo sullen Radja d'Ouloe en Radja d'Ileir met de pongelous ende oudsten des volcx sonder uytstel aan d'E. Compagnie afstaan ende in onse handen overleveren alle de wapenen en 't geweer, mitsgaders oocq de bouwer ende brieven en alle teyckenen van gehouden correspondentie ende onderwerpingh van en aan de croon Aetchin, die hier nogh in wesen ende aan te wysen moghten syn.

5 Articul. Dat Radja d'Ileir aan ons sal moeten reden geven ende verantwoorden de twee ongedaghtekende brieven, waarvan de minuten off copies by 'tinnemen van Oudjong Tanna op 16 deser maant in syn huys aldaar bevonden ende in onse banden zyn gevallen, door denselven aan de croon Aetchin geschreven, ende wat daarop sy gevolgt, ende sal hy voorts alsmede synen soone Radja Ebrahim beloven en sweeren sulx noyt meer te bestaen, op paene van anders doende daarover gestraft te werden naar behoren.

6 Articul. Dat Radja d'Ouloe en Radja d'Ilheer met alle regenten en de gemeente van Baros, nu weder versoent en in de oude negorye off Cota Lamma t'samen vereenight zynde, voortaan altyt soodanigh in rust en vrede sullen moeten blyven leven, ende ten dien eynde sal soowel Radja d'Ouloe als Radja d'Ilheer alle degeene, 't zy groot off cleyn, die van d'hunne nogh op Soeboeloe, Surcam, Corlangh ofte op eenige andere plaetsen hierontrent moghte zyn verbleven, sonder eenigh uytstel moeten inroepen, om binnen nogh ses dagen in de Cota Lamma weder te keeren ende by de vereenigde gemeente mede te verschynen, of dat anders alle ongehoorsame in desen voor rebellen gehouden en gestraft sullen werden; ende soo oock yemant, wie hy zy, van beyde zyden tot eenige twist off scheuringh na desen eenige oorsaek geeft off weder uyt de Cotta Lamma elders vertrecken ende gaan woonen wilt, soo sal sulx terstont door voornoemde Radias aan den resident alhier bekentgemaekt en alle desulcke daarover volgens d'E. Compagnie gestraft ende voor rebellen aangesien ende met hun geslacht uytgeroeyt ende als vyant vervolgt werden.

7 Articul. Ende opdat dese nieuwgemaekte vrede des te beter werde onderhouden, soo sal alle geleden hoon ende smaet aan wedersyden soo van d'Oulousen als Ilheerse kant vergeten ende vergeven blyven sonder oyt daarover malcanderen eenigh verwyf of onlust aan te doen, op paene van anders als een verstoorder van de gemeene rust te werden gestraft.

8 Articul. Ende sal Radja d'Ileir ende d'zyne aan Radja d'Ouloe ende de syne binnen nogh ses dagen na desen dagh volcomen moeten hebben gerestitueert alle slaven, huysraet ende goederen, die tsedert 't verstrueren van Cota Lamma in 't begin van de maant April laastleden hebben gerooft en nogh in 't leven ende in wesen ende hier aan te wysen syn, ende insgelycx sal Radja d'Ouloe ende d'zyne in maniere alsvooren aan Radja d'Ileir ende d'syne soodanige restitutie oock hebben te aghtervolgen, gelyck by ons op 22 deser maant uytgesproocken ende by parthyen oock aengenomen is te gehoorsamen, ende waarvoor dat beyde d'Radias als hoofden van de gemeente sorge dragen ende de ongehoorsame aan ons aanwysen sullen om naar bevindingh van saecken daerin nader te versien.

9 Articul. Ende sal een yder die bevorens dese burgerkrygh ende als van outs onder Radja d'Ouloe heeft gestaen, 't zy dan waar die thans mogten syn, weder onder de regeeringh van denselven keeren ende verblyven, ende soodanigh oock degheene die onder Radja d'Ilheer sorteren, op paene

dat anders sonder verschoningh sullen gestrafft ende daerenboven dan nogh oock over hunne onregte verwisselingh ende zydekiesingh van regeeringh door ons veroordeelt werden.

10 Articul. Ende sullen oock de Battas, die voor desen onder Radja d'Ouloe hebben gesorteert, thans weder onder de bestieringh van denselven ende die onder Radja d'Ileir hebben gestaan weder onder zyn gebied keeren en verblyven, sonder dat beyde genoemde Radjas malcanderen hierin sullen mogen hinderlyck zyn, nogh oock over eenige gepasseerde acties met de Battas deselve nogh oock malcanderen vermogen eenigh verwytt off ongelyck te doen, op paene dat anders als verstoorders van de gemeene ruste sullen werden gehouden.

11 Articul. Radja d'Ouloe en Radja d'Ilheer met alle regenten ende de gantsche gemeente van Baros sullen verbonden syn de oude negorye ende haere vereenigde inwoonderen voortaan te defenderen ende te protigeren tegens de Battas ende andere die deselve soude willen overlast ofte schade aandoen.

12 Articul. Beyde de Radjas ende de gemeente sullen oock de wegen ende passagies van Cota Lamma tot 's Compagnies logie ende werwaarts die te gebruycken hebben altyt veyl en bequaam moeten houden ende defenderen.

13 Articul. Radja d'Ouloe en Radja d'Ilheer sullen oock cort, goet en wettigh regt en justitie niet alleen onder de Barohesen maar oock onder de Battas, die sulx aan hun moghten comen te versoecken, hebben te oeffenen.

14 Articul. Ende soo er eenigh verschil over saecken van belangh onder d'Ouloese ende Ileirse moghten comen te ontstaan en sy met malcanderen daarin niet connen overeencomen, soo sullen se de geheele saeck aan den resident alhier bekendmaecken, maar soo 't door behulp van denselven parthyen oock niet soude connen voldaan werden, soo sal 't dispuyt ende 't oordeel daarover aan den heer commandeur tot Padangh gedefereert ende syn E. uytpraak sonder tegensprecken aangenomen, voor goet gekeurt en aghtervolght moeten werden, op paene dat die anders doet syn reght ende saeck verliesen en als een wederspannige gestrafft werden.

15 Articul. Ende nadien de oude negorye Baros door de maght en goedertierentheytt van de Compagnie nu weder in ruste en vrede sy herstelt, soo syn oock meteenen aan deselve vervallen ende sullen door d'Radjas d'Ouloe ende d'Ilheer en alle regenten moeten aangewesen ende in onse handen overgedaan werden alle Aetchinse conincklycke landeryen en andere soodanige goederen die tsedert de opreghing van 't verbont met d'E. Compagnie hier nogh hebben behouden, om daarover by ons voorts naar vryen wille te disponeren, op paene van correctie die desen ter contrarie comt te doen.

16 Articul. Maar alle wapenen ende 't geweer, bevorens tot gemeene defentie der negorye tegen de stroopingh der Battas ende andere roovers

ingekoght ende gehouden ende 't geene van de E. Compagnie ten dien eynde moghten hebben vercregen, sal weder te voorschyn gebragt ende als voormelt gehouden ende gebruyckt moeten werden, op paene van straffe tegen de ongewillige.

17 Articul. Ende nadien Radja d'Ileir thans out en swack is ende door syne kranckheyt dese onse laaste onderhandelingen niet heeft connen hywesen, maar dat alles in den persoon van synen outsten soon Radja Ebrahim sy geschiet, soo sal denselven van nu voortaan benevens zynen heer vader ende tot desselfs behulp mede regeren en naar zyn overlyden tot Radja d'Ilheer optreden ende daervoor van allen ende een ygelyck moeten gerespecteert ende erkent werden, en uyt dien hoofde sal Radja Ebrahim 't voormelte nader contract, met zyn vader hier opgereght, mede hebben te onderteykenen ende op den alcoran besweeren trouwelyck te onderhouden en insgelyx oock dese onse ampliatioe, die ten meerendeele met hem zy verhandelt, en sal Radja Moeda synen heer vader Radja d'Ouloe in de regeeringh oock succederen.

18 Articul. Ende nadien oock de plaats ende qualiteyt van Orangkay Baley vacant is, soo wert daartoe door d'E. Compagnie ende met goetvinden van beyde d'Radjas gekoosen ende gestelt den persoon Tonaansja, om dien dienst in alle getrouwigheyt ende opregtigheyt tot d'E. Compagnie ende 't welvaren van Baros waar te nemen ende te bedienen, ende uyt dien hoofde sal denselven 't nader contract ende dese ampliatioe van dien mede hebben te onderteykenen ende op den alcoran besweeren te gehoorsamen ende soodanigh oock moeten aghtervolgen.

19 Articul. Radja d'Ouloe en Radja d'Ilheer sullen malcanderen hun behoorlyck ende competent respect geven ende daarin houden ende oocq van een yder, wie hy zy, soodanigh aengesien, g'eert ende als vanwege d'E. Compagnie in haere staten ende waerdigheden bevestigt, erkent moeten werden.

20 Articul. Ende sullen Radja d'Ouloe ende Radja d'Ilheer met alle de regenten en de gantsche gemeente van Baros niet alleen voor de verlossingh van sooveel elenden ende verderffenissen maar oock voor de herstellingh van rust en vrede, door 't vermogen en de goedertierentheyte van d'E. Compagnie aan hun bewesen, altyt ende voortaan ende geduyrigh gehouden zyn ende blyven daervoor alle waere danckbaerheyt ende trouwe aan deselve te betuygen ende alle opregtigheyt ende gehoorsaemheyt aan den heer commandeur tot Padangh toe te brengen ende zyn E. als vanwege ende in den naame van d'E. Compagnie ende Haer Hoogh Ed^{ic}. tot Batavia te respecteren ende te erkennen, ende in desselfs plaats aan te sien, voor soodanigh mede te eeren ende te houden de residenten alhier.

21 Articul. Ende opdat de Radjas d'Ouloe ende Ilheer met de regenten van Baros des te meerder in alle trouwe ende opregtigheyt aan d'E. Compagnie mogen ende sullen blyven verschuldigt en verbonden, soo

is 't dat door ons op approbatie van d'Hoogh Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael ende d'Ed^{le}. Heeren Raaden van India ende soolange beyde de Radjas en de regenten hun wel ende nae den inhoud van de contracten, met d'E. Compagnie opgeregt, comen te dragen ende met malcanderen in rust ende vrede vereenight blyven, van 't geene d'E. Compagnie hier uyttet district van Baros incoopt aan deselve werd vergunt en toegelegt, te weten:

1. Op yder baar witte off half cabessa benzoin, groot 600 r ende getaxeert op 100 rd^s. waerdye. rd^s. $2\frac{1}{2}$

2. Op yder baar bruyne benzoin, groot alsovooren, getaxeert op $66\frac{2}{3}$ " 2

3. Op yder baar extraordinaire witte benzoin, groot alsovooren ende getaxeert op rd^s. 150 " 4

4. Op de camphur naar haere waardye ende dat sal werden aangebraght voor 't bedragende in prys van 100 rd^s. genieten off per cento " 5

't welck door de residenten telckens op 't versenden ende vertreck van een schip off chialoup met opgemelte goederen van hier naar Padangh aan voornoemde Radjas ende regenten in gewilde sorteringh cleeden uytcoops sal werden afgerekent en betaalt, om onder hun te verdeelen naar behoren.

22 Articul. Ende soo d'E. Compagnie ofte wegens deselve den heer commandeur tot Padangh ende als stadthouder van den Conincq van Maninckabou na desen moght bevinden tot ruste en vrede der goede ingesetene van Baros ende tot voorkominge van nieuwe oproer en onlusten noch eenige nadere articulen by dese ende andere nodige ordres te vereyschen, soo sullen d'Radjas d'Ouloe en d'Ileir met alle regenten ende de gemeente van Baros schuldigh ende gehouden zyn deselve aan te nemen ende van goeder herten te aghtervolgen, op paene dat die ter contrarie comt te doen verliesen sal de voordeelen, in 't voornoemde articul hun toegelegt, ende verders als een ongehoorsame gehouden werden.

23 Articul. Alle welcke voorenstaande articulen beneven 't voormelte nader contract van primo deser maant mitsgaders de voorige contracten, met d'E. Compagnie gemaekt, Radja d'Ouloe en Radja d'Ilheer met alle de regenten, oudsten des volcx ende gemeente van Baros mits desen vernieuwen, confirmeren ende naar hunne wyse met solemneele eede op den alcoran sweeren trouwelyck te onderhouden ende te doen onderhouden voor hun, haare kinderen en naarcomelingen voor altoos en eeuwiglyck, amen.

Aldus veraccordeert ende gearresteert in maniere als van 't voorstaande nader contract van den eersten deser maant January sy genoteert ende insgelyx op den alcoran bevestigt, beswooren ende verders onderteykent, mitsgaders dubbele instrumenten in yder taal gemaekt, ende van yder taal een aan de residenten als oock aan de Radjas d'Ouloe ende de Ilheer ter handt gestelt binnen 's Compagnies gefortificeerde logie tot Baros desen

27^{en} January anno Christi 1681 ende naar de vlucht Mahomets 1091 den 8^{en} der eerste maene Inhaerem.

(*Was geteekent:*)

Jan van Leene, Arent Silvius, Radja d'Ouloe, Radja d'Ilheer, Radja Ebrahim, Orangcay Baly, Maradja Moeda, Radja Sitia Moeda, Radja Sitia Lilla, Bandara Radja, den Tommagongh en d'Gouvernadoor Poety.

(*Beneede*) ⁽¹⁾.

Radja Paducca Magat en Intje Bouroe als secretaris.

(*Lager stont:*)

Appendix.

Ende nadien d'E. Compagnies gevangen Radja Mangsoor uyt syne banden op 't schip 't Huys te Velsen den 28 deser maant voor dagh weghgeraekt en alsoo met de vlucht ontkomen is, sonder dat men tot nogh toe can vernemen, waar off onder wien sigh is verschuylende en dat denselven eghter als een straffbaere misdadiger benevens Maradja Moeda, Sultan Oulouballangh en andere rebellen van d'E. Compagnie weder in onse handen moet komen, soo is 't dat Radja d'Ouloe, Radja d'Ileir beneffens Orangcay Baly en alle de pongelaus en outsten des volcx van Baros hun mits desen met solemneelen eede op den alcoran verbinden en sweren gemelte Radja Mangsoor benevens de voorgenoemde voor altoos en eeuwich te verklaren en te houden voor hunner algemeynen vyant en dat, soo ooyt come te vernemen waar denselven en d'andere sigh onthouden en hun begaen cunnen, hem en haer te vervolgen en in handen van d'E. Compagnie aan den resident alhier te sullen overleveren, op paene en straffe dat die anders doet, selver voor vyant van d'E. Compagnie sal gehouden en vervolgt werden en sy alle gesamentlyck de gunst van Haer Hoogh Ed^{ls}. tot Batavia en van den heer commandeur tot Padaugh comen te missen en niet genieten 't faveur en voordeel, hun anders van goeder herten toegedaght en toegelegt.

(*Onder stont:*)

Gedaan ende onderteykent 's Maleyts en Duyts en beyde op den alcoran b'eedight door de gesamentlycke Barosse Radjas en regenten binnen 's E. Compagnies vastigheyt tot Baros desen laasten Maart anno 1681.

(*En was geteekent:*)

Radja d'Ouloe, Radja d'Ilheer, Orangcay Baly, Mirada Moeda, Radja Sittia Moeda, Radja Sittia Lilla, Touhansia, gemaghtigt van Bhandara Radja, Tommengongh en Intje Bouroe als secretaris.

(¹) Het HS. leest: *reeneede*. Wellicht: *Rana di Radja*.

Eyndelyck volgen nogh de nader articulen en ampliatio van 't verbont met de regenten van Sinkol.

Nadere articulen tot ampliatio van 't verbont van den 14 Maert anno 1672, gemaect ende geslooten tusschen de oppercooplyden Jan van Leene ende Arent Silvius, tweede van de commanderye, gecommiteerde van d'E. Heer Laurens Pit de Jonge, commissaris, ende raad wegens d'Hoog Ed^{le}. Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende d'Ed^{le}. Heeren Raaden van Nederlants India tot Batavia ende van den Conincq van Maningcabou als stadthouder tot Padangh over de Westcust van Sumatra in den name van de Generale Vereenigde Nederlantse Geotrojeerde Oost-Indische Compagnie ter eenre, ende de regenten ende poulous van den lande van Sinkal ter andere zyde, tot een eeuwigduyrent ende vast contract van vrede ende vruntchap tusschen beyde parthyen, ende luyt als volgt:

1 Articul. Dat de regenten van Sinckel gesamentlyck ende in 't bysonder van de reghter ende lincker zyde der revier opnieuw afsweeren de croon Aetchin ende dat ryck met alle haere onderdanen verclaeren ende houden voor hare vyanden ende dat se daarentegen als waere bontgenoten ende onderdanen van den staet der E. Compagnie ende des Conincx van Maninckcabou mitsgaders aen desselfs stadthouder, den heer commandeur tot Padangh wegens den Hoogh Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael ende d'Ed^{le}. Heeren Raaden van India tot Batavia, belooven ende sweeren alle getrouwigheyt ende gehoorsaemheyt voor haer, haere kinderen ende naarcomelingen eeuwiglyck ende altoos.

2 Articul. Dat voormelte regenten van Sinckel met alle getrouwigheyt ende onderdanigheyt aennemen ende erkennen den persoon van zyne presente Hoogh Ed^{le}, den Hoogh Ed^{le}. Heer Ryckloff van Goens, voor Gouverneur Generael van Indien wegens den staet der E. Compagnie in plaats van wylen den Hoog Edⁿ. Heer Joan Maatsuycker hoogh loffelycker memorie.

3 Articul. Dat de gesamentlycke regenten van Sinckel van beyde zyden der rivier den persoon van Radja Lilla Sittia, over verscheyde misdaden en vreesse voor straffe op de tydingh van onse herwaarts comste uyt hun land geweken ende vlughtigh geworden, van nu aff aen hunnentwege van zyn qualiteyt ende staet te deporteren, hem publyck uytbannen ende voor haren vyand verklaren sonder denselven oyt off oyt weder te mogen laten in hun land comen, op paene dat hun anders de protexie ende beschermingh van d'E. Compagnie ontseyt ende hy selver voor rebellen ende vyanden van ons sullen aangesien ende gehouden werden ende bovendien nogh betaelen moeten een boete van 1000 rd^s. in camphur ende benzoin, ende sal de plaats van desen Radja Lilla Sittia in de regeeringh van Sinckel

werden bekleet ende bedient by Mashoera de Radja, van denwelcken daartoe present van ons met gemeene toestemmingh werd verkooren, ende dat oock den persoon van Poeytam in de plaets van zyn overleden vader tot Pongloulou Cottu Barou sal optreden.

4 Articul. Dat de regenten van Sinckel soo mettet gedogen van de Aetchinse sluyckvaart als 't verliesen van 't beschreven contract ende verbond, in den jaere 1672 met d'E. Compagnie opgeregt, ende andersints tegen 't selve misdaan ende dat verbroocken hebben, maar nademael de voornaeme oorsaek hiervan is ende de schult daarvan heeft voornoemde Radja Lilla Sittia, soo sullen ons vernoegen met de voorstaande straffe over hem gegaen ende dat de gesamentlycke regenten tot bewys van hun onschult ende verseeckeringe van haere opregtigheyt in desen 't quartier ende de huysingh van gemelte Radja Lilla Sittia tot Sinckel sullen afbreken, verbranden ende tot den gront toe ruineren, tot bevorderingh ende getuyge van 't welcke wy met de pongelous sullen opsenden den vendrigh Joannes Maurits benevens den Padangsen pongloulou Paducca Magat ende Toncamet, Sinckelees woonaghtigh binnen Baros, met bedingh om binnen acht dagen hier by ons weder te keeren, waartegen zy weder soolange hier by ons sullen laeten haeren eersten regent Radja Indramoelia met zyn volck off dienaren.

5 Articul. Dat de gesamentlycke regenten ende in 't bysonder van yder zyde der revier van Sinckel geene andere nogh vreemde handelaers ende niemand als alleen d'E. Compagnie in haar landt meer sullen gedoogen ende specialyck alle sluyckvaarders ende handel van ende naar Aetchin ofte van off met eenige van die natie ofte van haere onderdanen ende van Sinckelees selver sullen moeten weeren, op paene ende boete van telckens soodanige schultboete in waerdye aen d'E. Compagnie te moeten opbrengen ende betalen, als dien sluyckhandel in waerdye sal syn geschiet ende de residenten tot Baros ofte de hoofden van onse cruysende chialoupen in dit vaarwater oft wy andersints de regenten sullen comen aan te wysen.

6 Articul. Dat de meergemelte regenten van Sinckel met alle vermogen sullen arbeyden ende traghten den handel aan d'E. Compagnie van deughtsaeme camphur ende goede witte benzoin voort te setten ende te doen vermeerderen, waarby sy ontrent Haar Hoogh Ed^{le}. tot Batavia ende by den heer commandeur tot Padangh eere inleggen ende loff verdienen sullen.

7 Articul. Dat de regenten ende ingesetene van Sinckel met haere vaartuygen ende goederen sullen vermogen te vaeren op Baros ende met de residenten van d'E. Compagnie aldaar te mogen handelen maar nergens anders, ende naar Padangh willende sullen daartoe zeepassen van gemelte residenten moeten versoecken ende sonder deselve niet vermogen te varen ende verders soodanigh het vyfde articul van 't voorige contract, tot Padangh geslooten, is luydende.

8 Articul. Dat de voornoemde regenten van Sinckel mits desen wederom vernieuwen ende besweeren 't voorigh contract ende verbond, in

den jaere 1672 tot Padangh opgerecht ende hier aan strand geconfirmeert ende bevestight, ende dat se 't selve benevens dese nadere articulen onder solemneele eede hun onderwerpen ende trouwelyck sullen onderhouden, naarcomen ende doen onderhouden als waere bondgenoten ende onderdanen van den staet der E. Compagnie ende van den Conincq van Maninckcabou voor altoos ende eeuwiglyck. Amen.

Aldus veraccordeert ende gecontracteert ende onder 't afleggen van solemneelen eede beslooten, vastgesteld ende besworen te onderhouden ende onderteykent na de Mametaanse wyse door alle de regenten van Sinckel ende met d'ordinaire handteykeningh van voornoemde gecommiteerde wegens d'E. Compagnie mede bevestight, benevens den Padangsen ponglo de Paducca Magat ende den Barosen onderregent Bandhara Radja als ten overstaan van deselve, mitsgaders onsen Maleytsen schryver Intje Boeroe als secretaris, in 's E. Compagnies schip 't Huys te Velsen, geanckert leggende bezuyden voor de revier van Sinckel, desen 12 February anno Christi 1681 ende naar de vlucht Mhameds 1091 den 24 der eerster maane Inharren op Woensdagh.

(Was geteeckent:)

Jan van Leene, Arend Silvius ende in 't Maleyts van de reghter spruyt der revier Radja Indramoelia, Radja Sittia Bacti, Pongloul Kehing Tousiaen, Pongloul Ranti Paniangh, Tonseydin, Pongloe Liemoes, Pongloul Perbentsjein, ende van de lincker spruyt der revier Mhasourad d'Radja, Pongloul Baton Batou, Pongloul Cotta Barou, Ponhitam, ende van onse zyde Paducca Magat, Pongloul de Padang, Bandhara Radja, Pongloul de Baros en Intje Bouroe, secretaris.

(Onder stont:)

Gecollationeert en met zyn principale d'accorde bevonden. Baros desen 23 February anno 1681.

(Was geteeckent:)

FRANS BACKER ende

JOANNES MOURITS VAN HAPPEL.

's Avonts komt hier ter rheede uyt ons lieve vaderlant over Caap de Goede Hoope te arriveren 't schip Sumatra, zynde den 9 November 1680 voor reequeningh van de camer Amsterdam alleen in zee gelopen met 268 zielen, bestaande in 149 zeevarende, 97 militairen, 1 berghhopman, genaamt Benjamin Olits, nevens 12 andere berghwerckers, 1 vrouw, 2 soonen ongegagieert en 2 dienstmeyden, als 1 predicant, genaamt Joannes Cuterius, alle onder den schipper Jacob Carstense en den boeckhouder David Davidse, dogh den schipper is den 16 November op de Jarmuyse bancken overleden en den opperstuurman Dirck Pyl in syne plaatse opgetreden, zynde voorts door contrarie winden genootsaekt geweest den 24 de. de Torbhay in te loopen en aldaer naar de goede wint 6 dagen gewaght hebbende,

waren den 30 d^e. voortgeseylt en den 18 Maart aan Caap de Goede Hoope verschenen, alwaar door den commandeur van der Stel 17 soldaten en 5 zeevarende geligt waren mitsgaders nogh eenen, genaamt Hans Broekenaar, om als derde op 't eyland Mauritius te resideren en daertegens weder 1 lantspassaeet en 11 matrosen overgecregen hebbende, waeren den 7 April herwaarts aan gestevent en hebben geduurende de gantsche reyse behalven den schipper 15 zeevarende, 6 soldaten, 4 berghwerckers en de huysvrouw van den heer Olits door de doot verloren, sulx gemelte bodem hier nogh te lande brengt een getal van 137 zeevaerende, 75 krygers, 9 berghwerckers, 1 predicant, 2 dienstmeyden van d'heer Olits, die onderweegs getrouwt zyn, en 2 syner soonen, tesaemen in 't geheel tweehondert seven en twintigh zielen.

De patriase papieren, met dit schip overgebracht, zyn op den 8 deser door handen van den schipper Dirck Pyl ontfangen en onder dien datum aangeteekent te vinden, bestaen hebbende in een duplicata generale missive van d'Ed^e. Heeren Seventhiene in dato 20 Juny 1680, den 22 February met 't jaght de Zeyst hier reets aangebragt, benevens nogh een nader generale missive uyt de vergaderinge van de gemelte Heeren 17 uyt Middelburgh in Zeelant geschreven dato 29 October passado, behelsende onder anderen de notabele veranderinge in de Hooge Regeeringe van India, gelyck de korte substantie van dien onder dato 9 deser hiervooren aangeroert zy, mitsgaders nogh een briefje van de Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam in dato 4 November 1680, verselt met verscheyde documenten, daaronder oock seekere berghordre, door den voornoemden heer berghopman Olits ter narigt wegens 't bewercken der mynen opgesteld dato 2 November 1680, met eenige consideratien wegens de bergwercken op de Westcust, door eenige gecommiteerde Heeren Bewinthebberen van de camer Amsterdam op 't papier gebragt, alsmede nogh eenige stucken raeckende de bergwercken en mynen, die onder de overgecomene papieren niet gevonden zyn en alhier uyt de handen van den heer Olits voornoemt ontfangen en in copie by de geciteerde papieren gevoegt, als te weten: seekere conditien, tusschen den heer Petrus Hartsinck en den berghopman Olits aangegaen dato Clausdaal den 2 April 1680, nevens nogh twee commissies, door d'Ed^{le}. Heeren Principalen eene van de camer Amsterdam en eene van de Heeren 17 op den heer Olits verleent de dato 18 May en 2 October 1680, alsmede seeker briefje, door eenige Heeren Bewinthebberen, wegens 't werck der goutmyne gecommiteert, aan den berghopman Olits op zyn vertreck uyt Amsterdam nagesonden in dato 4 November 1680, alle van soodanigen extensie als by het aankomende generale patrias briefboek, hier ter Secretarie berustende, kan blycken, hebbende geciteerde schip Sumatra wyders voor 's Compagnies ommeslagh in India hier overgebracht de naervolgende contanten, coopmanschappen en andere goederen en nootlykheden, als namentlyck:

199500 guldens aan contanten;

158 stux diverse laakenen;

100 stux laekenrassen;

100 p^s. croonrassen;

60 p^s. perpetuanen;

20 p^s. Turckse groffgreynen;

5504 stux gesorteerde drinckglasen;

5 p^s. gout en silvere moihras;

20 p^s. diverse phelpen;

10 halve p^s. Cameryx doek;

300	gros cnopen;	50	halfamen olyvenoly;
119	stux diverse zyde wollestoffen;	200	leggerschoven;
1903	stux hoeden;	100	verckensschoven;
243	p ^s . witte gaeren canten;	900	stux ysere hoepen;
40	p ^s . linten;	41023	⌘ yser;
9	stux curieuse copere lanthaerns;	7300	⌘ spyckers;
4	grootte spiegels;	4888	⌘ lont;
45	kleyndere d ^o s;	111 1/2	⌘ conserva rosarum;
1	kostelycke horologie;	20	halve leggers teer;
2	goude gemalieerde verrekykers;	11250	⌘ harpuys;
117 1/2	stux barsteene corallen;	20	vaten pick;
420	p ^s . curieuse glaswercken;	6	halfaemen zeep;
90	neusbrillen;	4300	⌘ roet;
6	comptoirtjes filagrainwerck;	52	stux gesorteerde anckers;
38	kookers met haer gereetschap;	15	stux dreggen;
42	kleyndere d ^o s;	14	balen diverse zeyldoek;
30	leggers Spaanse wyn;	37	hoet smeeholen;
25	leggers France wyn;	75	calibermusquets;
50	tonnen vleesch;	74	stux houwerklingen;
40	vaten speck;	7508	⌘ loot, voorts nogh verscheyde
10	vaten boter;		crameryen, rariteyten, gedruck-
12	varckens azyn;		te boecken, equipagie- en an-
36	kelders azyn;		dere goederen, alles getaxeert
5	halfaamen wyntint;		bedraegende een somma van
25	kelders gedisteleerde wateren;		/ 528843 : 3 : 8.

Met geciteerde bodem geworden ons behalven de voornoemde patriase papieren oock nogh twee brieven van de Caap de Goede Hoope nevens verscheyde daarby gevoegde documenten, 't eerste door den Heer Admirael der retourvloote Ryckloff van Goens de Jonge ende synen raat van Caap de Goede Hoope dato 20 Maart nevens een appendix van den 25 daeraanvolgende aen Haer Ed^l. geschreven, en de andere door den heer commandeur Simon van der Stell en raet mede uyt 't fort de Goede Hoope van den 4 April met een byvoegsel van 5 d^o. met eenige bylagen, welckers principale en resteerende met 't schip 't Lant van Schouwen, dat tegelycke met desen bodem van de Caap herwaarts was gestevent, ons stinden toe te comen, behelsende die beyde brieven wyders soodanigen substantie als by 't aenkomend briefboek onder 't quartier van de Caap staet uytgedrukt en voor 't principael nieuws uyt 't volgende kortelyck komt te blycken, en eerst uyt de missive van den heer Ryckloff van Goens de Jonge, die als commissaris aan gemelte Caap de visite gedaen hebbende, alles in behoorycke ordre, de oncosten besnoeyt ende den landbouw ende alderhande plantagie door den commandeur van der Stel met yver voortgeset gevonden hadde;

met de schepen 't Lant van Schouwen en Sumatra, den 17 en 9 November uyt Zeelant en Texel geseylt en den 17 en 19 Maart passado aen de Caap verscheenen,

had men de veranderinge in de Hooge Regeeringe van India item de behouden aankomste van de retourvlooten des vergangen jaers onder de heer Sybrand Abbema en d'E. Volckert van Goens in de havenen onses lieven vaderlants alsmede den vreedigen toestant in Europa etc^a. verstaen, en onaangesien den Heer Admirael Ryckloff van Goens de Jonge by deselve brieven tot Ordinaris Raat van India was gepromoveert, soo soude zyn E. nogtans de reyse naar 't patria volbrengen en na de verwagt werdende en te volgene schepen van Batavia als Ceylon niet langer als den 25 Maart vertoeven, van dewelcke nogh geene als 't schip Silversteyn ten voorschyn ware gecomen, die van de andere twee, Blauwen Hulck en Mauritius Eylant, tusschen de eylanden Romeyro en Mauritius door een harde storm was afgedwaelt;

den oppercoopman Gelmer Vosburgh, uyt het patria van syne particuliere affairen berigt gecregen hebbende, stinde met 't schip Schouwen van de Caap weder na Batavia te retourneren, en denwelcken men in de gunste van Haer Ed^s. was recommanderende;

den schipper van Sumatra Jacob Carstense omtrent 7 dagen na zyn vertreck uyt Texel overleden zynde, soo had den heer van Goens de Jonge in desselfs plaetse aangesteld den opperstuurman van dien bodem, genaemt Dirck Pyl, dogh het tractement aen Haer Ed^s. gerefereert, en soomede by optredinge tot opper- en onderstuurman de stuurlyuden Pieter Symonse Visjare en Popke de Haen.

Blykende uyt de Caapse missive van den heer commandeur van der Stel en raet de dato 4 en 5 April boven 't voren aengehaelde nogh 't volgende:

de ingesamelde graenen van dit jaer had men by nader opneming bevonden te bestaan in 2020 $\frac{1}{4}$ mudden, sulx den E. commandeur overslagh maekte, dat men 't aanstaende jaer meer terruw en rogge aen de Caep (onder Godes segen) soude kunnen oegsten, als tot ons guarnisoen en de Nederlantse ingesetenen aldaar van noden soude wesen, sulx 't senden van rys uyt India dan by sulck succes wel soude connen werden geëxcuseert, uytgenomen 80 à 100 lasten 's jaers tot de slaven, die sonder rys niet subsisteren en konden etc^a.;

de manier van 't prepareeren van den wyn aldaer (by den commandeur alleen bekend) had zyn E. aan de borgerye gecommuniceert, vermeenende een goeden voortganck te sullen nemen om mettertijt deughtsamen wyn te procureren, die ten minsten na 2 à 3 jaeren leggens goede Franse wynen in kraght en lighaem soude kunnen egualeren, en soude inwylen met het senden van eenige leggers daarvan na Batavia gecontinueert werden;

het lighten van vaderlantse drancken en provisien uyt de passeerende schepen soude sooveel mogelyck geëxcuseert werden;

den 28 Maart was den Heer Admirael van Goens de Jonge met de schepen Burgh van Leyden, China, Alckmaar, Prins Willem Hendrick en Silversteyn gecombineert uyt de Tafelbay naar de havenen onses lieven vaderlants vertrocken;

's daegs voor 't depart van voornoemde retourschepen was aan de Caap over Lissebon en 't eylant Madera eyndelyck behouden komen aen te landen 't fluytje de Gulden Wagen, hebbende 6 maanden lang tot Lissebon na een paspoort moeten wagten om vandaer naar Phernambucco te seylen om de goederen van

de verongeluckte cat Horstermeer in te nemen en naar Ceylon over te voeren, dogh sulx niet connende obtineren, hadden d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen tot Amsterdam den schipper belast, syn reys vandaar naar Madera te nemen om een ladinge Maderasche wyn in te coopen en daermede na de Caap te stevenen en alsdan een gedeelte daarvan voor Batavia te lossen en de rest na Ceylon over te brengen, sulx dat bodempje den 14 October 1680 van Lissabon geseylt en den 25 d^e. tot Madera gecomen was, vanwaer na 't negotieren van 143 pypen, costende tesamen met de ongelden rd^s. 3920, den 18 December daermede nae de Caap reys vorderde, zynde op Madera voor reequeningh van de Compagnie wegens die wyn nogh 2671 rd^s. schuldigh moeten blyven en van deselve wyn met de scheepen Schouwen en Sumatra alsnu 110 pypen na herwaarts geschickt ende de rest, bestaende in 19 pypen ('t verdere met opvullen verconsumeert wesende), in gemelte fluytje Gulde Wagen verbleven en daermede voort na Ceylon gegaen;

't retourschip Hendrick Maurits was 's daegs na 't vertreck van de heer van Goens van Ceylon aan de Caep gepareseert, zynde den 15 January in compagnie van 't schip Oostenburgh uyt Gales bay gegaen en den 16 Maart in een swaren storm omtrent 8 mylen beneden Ilha Contant van malcanderen afgeraekt;

den daar gesonden en gebannen Macassaersen Prins Dain Mangala had den heer commandeur 6 stux brieven, in een paquet tesamengebonden, inhandight met versoeck die nae herwaarts versonden moghten werden, gelyck oock met 't schip 't Lant van Schouwen geschiede;

even na 't sluyten van de voorgenoemde missive de dato 4 en 5 April waeren de retourschepen Mauritius Eylandt en den Blauwen Hulek vanhier noch salvo mede aan de Caep gearriveert, gelyck oock 't schip Oostenburgh van Ceylon, hebbende 't eerste door den swaeren storm op 17 February voor in de boegh een soo swaeren leek gekregen, dat se genootsaekt waeren geworden de boeghspriet en 't gallioen af te saegen, een parthy peper en 6 stucken yser geschut over boort te werpen, om het leek boven water te krygen etc^e.; 't schip Oostenburgh was oock in dien storm soodanigh ontset, dat se het met twee pompen even konden gaande houden, breder by de Caapse advisen te sien, soodat er noch al wat werck scheen te zyn om die schepen na 't patria weder na vermogen te versien;

hebbende voorts gemelte schip Sumatra oock noch boven zyn vaderlantse ladinge van de Caap hier overgebracht:

100 pypen Maderasche wyn, uyt 't fluytje Gulde Wagen overgenomen;

8 mudden Caapse rogge tot provisie;

21 sackjes thuynsaden;

20 vaten spyckers;

12 ankerstocken;

800 paeren Caapse schoenen, monterende tesamen behalven den wyn

f 4578:5:—.

Heden ter vergaderinge is gearresteert de aangebragte 880 picols peper met de hoeker de Croonvogel van Palembangh voor Bengale te laten dienen en ten eersten overschepen;

en is doen voorts aen den paghter van de aenkomende rys Louys Michielse etc^a. Mardyker op zyn versoek vergunt een maent stilstant van pagtpenningen om de schaersheyt van den toevoer van dat graen te deser stede, totdat den toevloey van 't selve weder wat ruymmer sal worden.

Aangesien met de aenkomste van de schepen America en Sumatra uyt het vaderlant 's Compagnies cassa alhier nu redelycker wyse met contante silvere spetien versien sy geworden, soo is te deser tyt op het voordragen van de Heer Directeur Generael verstaen, met de eerste nu gereetleggende schepen naar Bengale in plaetse van de voorige geprojecteerde 3½ tonnen alsnu derwaerts af te steeken 5½ tonnen gouts in silver, en waerdoor dan die directie met een carguasoen van 8 tonnen geadsisteert sal werden en dusdanigh besyden de reële effecten aldaer in loco in staat gestelt omme de eysschen soo voor 't vaderlant als de quartieren van India te connen na behoren voldoen, en blyvende dan niettemin by cassa alhier nogh genoegh in voorraet ten behoeve der handelcomptoiren Tonquin, Palembangh en Siam, daer men oock al meest en best met contant silver moet en kan ter merckt gaen.

Op seeker ingediende versoeckschrift van den capteyn van den Eeden en ondercoopman Jan Jacob van Merwede om van haere belastinge op reecqueningh wegens de gedaene onkosten hunner uytrustinge des voorleden jaers in de commissie doenmaels naar China te mogen werden en blyven gelibereert, is jegenwoordigh in Rade van India gearresteert (om die ongelden en uytrustinge in hunne qualiteyten doenmaels als onse gesanten aan den Keyser van China, hoewel se deselve niet hebben mogen volbrengen, waarlyck ten respecte van de Compagnie syn geschiet en sulx hun andersints merckelyck soude ten aghteren setten, als bedragende dat voor den capteyn van den Eeden f 1738:8 en voor den ondercoopman van Merwede f 1034:8) deselve 2 messieurs, als ten respecte van de Compagnie geschiet zynde, daarvan in 't geheel te ontslaen en hunne reecqueningh deswegen weder te doen ontheffen en die somma op het generael te laten afschryven en liquideren.

Wyders is noch oocq den E. Jorephas Vosch van zyn verkiesinge tot borger weesmeester deser stede op desselfs op eergister gedaene voorstel alsnu absoluyt geëxcuseert en ontslaegen ende in desselfs plaetse uyt de vorige nominatie wederom daertoe aangestelt den E. Jan Soury, denwelcken dan den gewonen eedt voor 't Collegie van Schepenen in handen van dien heer president sal afleggen en in de Weescamer sessie nemen, gelyck dit alles breeder by 't resolutieboek komt te blycken.

11 d°. Op de become tydinge per Javaans vaertuygh van 't arrivement van 't schip 't Lant van Schouwen uyt het vaderlant, item 't jaght Jamby uyt Bengalen in de Straet Sunda, soo gaet de sloep de Vlieger desen avont na derwaerts om 's Compagnies brieven en papieren van beyde deselve af te haelen en ten spoedigsten herwaerts te brengen, dogh sonder eenigh schryven aan de opperhoofden medegenomen te hebben.

15 d°. 's Morgens become per terughgecomen provisievaertuygh van Carwagh een briefje van den capteyn Hendrick van den Eeden en den vaandrigh Jan Bervelt, uyt Tanjongpoura aen Haer Ed^a. nu 3 dagen geleden geschreven, met advis dat den capteyn van den Eeden voornoemt en den Tommagon Natta Jouda

den 5 en 7 deser in de veltschans vanhier aldaer waeren verschenen en den laesten aanstonts na Telgampol gegaen, staende den capteyn oock ten eersten nae Goedoegoedoch te vertrecken om met den capteyn Jochum Michielse conform de medegegeve instructie van en over den toestant daeromher te besoigneren;

de pady van den Balyer Sarantacka begon dagelycx af te comen en waeren reets op Tanjongpoera 8000 bossen daarvan afgebragt etc^a.

's Namiddags comt alhier per Javaans vaartuygh van Bantam te verschynen den resident Willem Caeff, overleverende aen Haer Ed^s. in stede van eenigh mondelingh off schriftelyck rapport een extract daghregister van de voorleden maant May, behelsende ten principalen eenlyck 'tgeene hiervoren by en uyt de successive ontfangene advysen vandaer zy aengeteekent, mitsgaders daarbesyden een briefje van den oppercoopman Gelmer Vosburgh uyt 't schip Schouwen in de Straet, nu vier dagen geleden aan hem Caeff gecarteert, met advertentie dat gemelte bodem den 17 November voorleden jaers van voor Vlissinge in zee gelopen en den 17 Maert anno stanty aen de Caep gearriveert was, vanwaer se den 7 April herwaerts aen waeren gestevent etc^a.

Heden ter vergaderinge voortgebragt wesende de nominatie van Nederlandse borger krygsofficieren, op den 11 deser by 't Collegie van Schepenen deser stede opgesteld naar jaerlycx gebruyck, van een dubbel getal soo Compagnies dienaren als borgeren, omme daeruyt te verkiesen de officieren der borgerschutterye ende cavallerye, soo syn althans uyt deselve voor het aanstaande jaer daertoe ten principalen van de oude gecontinueert ende eenige weynige uyt de nieuw g'nomineerde verkoren de volgende personen, als te weten:

over de compagnie aen de Oostzyde:

Pieter van Leeuwen tot capitain	}	by continuatie;
Adriaen van Hosten tot lieutenant		
David Disponteyn tot vaandrigh		

en tot sergeanten:

Cornelis de Jager	}	by continuatie;
David Aldertse van der Mey		
Hendrick Damman en		
Cornelis Zuydhoff		

over de compagnie van de Westzyde:

Pieter Schippers als capiteyn	}	by continuatie;
Willem Moubagh als lieutenant		
Cornelis Cnoll als vaandrigh		

en tot sergeanten:

Jan de Vry by continuatie;
 David Schouten
 Joannes de Pape } nieuw verkoren;
 Jan Munster }

item over de borgerlycke cavallerye:

Jan Wynasse als ritmeester
 Eduard Pittavin, lieutenant } alle by continuatie;
 Jan Thyse van Plesbag, cornet }

en tot quartiermeesters:

Joannes de Vlamingh
 Hans Christoffel Haneman } almede by continuatie;

en soo syn oocq nu meteenen by Schepenen voortgebraght een dubbel getal tot supplement van verscheyde wyckmeesteren die manqueren uyt de ingesetenen deser stede in verscheyde blocken ende in plaetse van degheene die verstorven, verhuyst en vertrocken zyn, mitsgaders van deselve alsnu geapprobeert en aangesteld de onderstaande personen om voorts by 't Eerwaerde Collegie van Schepenen te werden bevestigd, als te weten:

eerstelyck aen de Oostzyde binnen de stadt:

Jan Wynasse in 't block..... B;
 David Disponteyn in 't block..... D;
 Pieter de Ruyter in 't block E;
 Carel Modet in 't block..... H;
 Louys de Keyser in 't block..... K;
 Nicolaes Muller
 Hendrick Dyckman } in 't block..... Q 1;
 Roeloff Witwout in 't block..... Q 2;
 Cornelis Berenburgh in 't block..... Q 4;
 Harman van Doeyenburgh in 't block..... S 1;

en aen de Westzyde der stadt:

Jan Durant in 't block..... A;
 Joannes Vegnerus in 't block..... B;
 Pieter Silvius in 't block E;
 Pieter Bout in 't block..... G;
 Pieter van Dorth in 't block H;
 Cornelis van der Duyn in 't block..... K;
 en François Dionys in 't block..... L;

en meteenen in opmerckinge genomen zynde de noodige krygsofficieren over de 4 compagnien 's Compagnies dienaeren soowel der pennisten van 't casteel als de stadt, item het ambagts- en bootsvolck van den equipagiemeester en soomede dat van den fabryck hier aan lant bescheyden, soo syn almede te deser tyt daarby gecontinueert en tot supplement eeniger ledige plaetsen etc^a. onder deselve voor het aanstaende jaer verkoren de volgende:

over de compagnie pennisten in 't casteel:

d'E. Joan van Hoorn als capiteyn	} by continuatie;
Manuel Bornezee, lieutenant	
Mattheus van Lughtenburgh, vaandrigh	

sergeanten:

Pieter van Daalen	} by continuatie;
Allart Block	
Joannes de Raet	
Frederick van Artzatt	} nieuw verkoren;
Jan George Thourman	

over de compagnie pennisten in de stadt:

d'E. Dirck de Haes tot capteyn nieuw verkoren in plaets van d'E. Marten Pit;
 Pieter Silvius tot lieutenant by optredinge;
 Joannes Cops vaendrigh, nieuw verkoren;

sergeanten:

Louys de Keyser	} by continuatie;
Steven Schorer	
Everhard van der Schuur	} nieuw gekoren;
Pieter du Clasel	

over de compagnie van den equipagiemeester:

d'E. Harmen Lodewyx tot capteyn by optredinge in plaets van d'E. Jacob Geus;
 Willem Lucifer lieutenant, nieuw verkoren;
 Albert Bruynigh vaandrigh, by continuatie;

sergeanten:

Cornelis Condé;
 Claes Pieterse van der Straelen;

Jan Scheepens;
 Adam Smith;
 Frans Janse van Polanen;
 Jan Carstense Block;

over de compagnie van de fabrycq:

d'E. Adriaen de Leeuw, capteyn by continuatie;
 Jodocus Hildebrant, lieutenant }
 Cornelis van Lingh, vaandrigh } alsvooren;

sergeanten:

Christiaan van Quickelenburgh;
 Isaack Janse;
 Jan Gerrits;
 Jan van Geleyn;
 Meyndert Roeloffse.

En alsoo den stuurman Jan van Es volgens resolutie van 6 deser door de 5 genomineerde examineurs. den E. fabryck Adriaen de Leeuw, den coopman Herbert de Jager en lieutenant Martinus van Ingen, conform derselver verklaringe volcomen bequaam tot landmeter geoordeelt wert, soo is op 't gedaen rapport deswegen door den heer president Willem van Outhoorn denselven Jan van Es als lantmeeter van Heemraden geconfirmeert, om voorts door het Eerwaerde Collegie van Heemraden daerinne te werden beëdigd.

Wyders is nogh op 't voordragen van d'Heer Directeur Generael tot vervolg des peperhandels na Palembangh met 't schip Africa goetgevonden af te senden 20 duysent stux Spaanse realen:

en insgelyx met de Croonvogel na Tonquin tot inkoop van pelings en muscus etc^a. 113 duysent guldens aen marckrealen.

Den coopman Roeloff Witwout als visitateur generael en ondercoopman Gysbert van Everdingen als boeckhouder generael, mitsgaders Fredrick ab Artzatt als eerste clerq ter Generale Secretarye een wyle tyts by provisie tot genougen gebruyckt en daarby preuve van hunne bequaemheyt gegeven hebbende, soo syn deselve op heden in Rade van India in verwagtinge van hunne verdere goede comportementen yder daerinne absoluyt bevestigd en de twee eerste yder toegelegt 150 guldens ter maant en den laaste tot coopman gevordert met 60 guldens ter maant, alle voor 5 jaeren.

Gemerckt de Weescamer hier ter stede eenige dagen verleden in Rade van India heeft doen indienen seker extract resolutie, by Haer Eerwaerde den 4 deser genomen, behelsende een voorstel om kennis en visite van alle testamenten die hier in India gemaekt werden te mogen hebben, 't welck door de heeren Camphuys en Bent als oude en nieuwe presidenten van 't selve collegie eens geëxamineert

zynde, soo is te deser tyt daerop verstaen, dat aan gemelte Weescamer voortaan soodanigen kennisse en vertooninge sal werden gedaen van alle testamenten, geene uytgesondert, om des nodigh geregistreert te kunnen werden, gelyck sulx al van outs geordonneert en in gebruyck geweest zy.

Wyders door den Heer Directeur Generael voortgebragt wesende een t'samentreckinge van diverse over en tekort bevonde goederen en coopmanschappen by de Batavische packhuysen zedert primo September 1680 tot ultimo February deses jaers 1681, bestaende in 8 groote parthyen onderwigten en maar 2 overwigten van nagelen en nootenmuscaten, soo is nae examinatie goet geagt volgens voorige usantie het tecortcomende by de Batavische negotieboeken te laeten afschryven ende het overige aan de winsten wederom goet te doen, nadien daerin geen sonderlinge excessen zyn aengemerckt, en soo is van gelycken mede verstaen te vereffenen het tekortkomende op 7000 kisten koper tegen $\frac{3}{4}$ percento, met 't schip Courtgeene in December passado uyt Japan hier aangebragt, als waervan de scheepsopperhoofden om gegeve redenen vry en onverandwoordelyck geoordeelt worden.

Buytendes is oock verstaen 221 $\frac{3}{8}$ realen aan verloren silver in 't smelten van verscheyde out silverwerck, dat tot gebruyck van den Heere Gouverneur Generaels huys zy vermaekt geworden, almede by de Batavise boecken te laeten vereffenen;

dogh wegens seekere twee postjes van eenige gestole goederen uyt de packhuysen deses casteels, mede by voornoemde memorie van d'E. Heer Directeur aangeteekent, als te weeten eene van 640 $\frac{1}{2}$ £ quicksilver, uyt het packhuys n°. 5 onder bewaeringe van den adsistent Reynier Ruytjers vermist, alsmede 126 £ amphioen in een canasser uyt 't packhuys n°. 1 onder de verantwoordinge van den adsistent Adriaan Heemskerck, daerop is gearresteert 't selve door de gemelte administrateurs aan de Compagnie te laeten vergoeden en haerlieden uytkoops op reequeningh voor te belasten, als den adsistent Reynier Ruytjers voor de 640 £ quicksilver @ 34 stuyver..... f 1088: 7:—;

en Adriaen Heemkercke voor de 126 £ amphioen @ 260 rd^s.

't picol..... f 805:—:—;

onvermindert nochtans hunne nader te doene verantwoordinge deswegen etc.

Wyders is ten belange der te doene rescriptie en besendinge desen jaere na 't ryck van Tonquin alsulx gebesoigneert en geresolveert als by 't resolutieboek in 't breede staet uytgedrukt, en onder anderen dat den ondercoopman en presente opperhoofd aldaer Leendert de Moy van 40 tot 50 guldens's maants en den adsistent en secunde Joan Sibens van 20 tot boekhouder met 50 guldens sonder verbant verbeterd zyn geworden.

14 d^o. 's Voormiddaghs komt onsen Balyen lieutenant Lanang met zyn compagnie sterck 60 coppen binnen, marcheerende 't pleyn van 't casteel ront en der Heeren Raden huysen voorby weder na buyten, om agtervolgens het gearresteerte op 6^{en} deser om desen avont over den landwegh naar Carwangh ter adsistentie van onsen capteyn Jochum Michielse nae Goedoegoedoe off Tanjongpoura te gaen om de rebelle Balyers aldaer met vigeur te helpen aantasten, medenemende een

briefje van Haer Ed^e. aan de capiteynen Jochum Michielse en Hendrick van den Eeden aldaar van dato deser en soodanigen inhoude als by 't affgaande briefboek in 't breede kan werden gelesen.

15 d^e. 's Namiddags keert hier uyt de Straet Sunda terugge de sloep de Vlieger en daarmede oock den E. Gelmer Vosburgh, in November passado mettet retourschip de Burgh van Leyden op zyn eygen versoeck van hier na 't patria vertrocken dogh aan Caep de Goede Hoope van zyn affairen, daar hy om vertrocken was, de nodige bescheyden ontfangen en zyn huysvrouw en kinderen, als bekend zy, hier gelaten hebbende, was met permissie van den heer commissaris van Goens en den raet der retourvloot als gesaghhebber met het schip 't Lant van Schouwen weder van de Caap na herwaerts terugge gelicentieert, overleverende denselven meteenen nu oock mede de patriase papieren, met gemelte schip Schouwen uyt het vaderlant overgebragt, bestaende in een duplicata generale missive der Ed^e. Heeren 17 in 't patria uyt Middelburgh dato 29 October 1680, verselt met verscheyde dubbelde en andere papieren, facturen en bylagen, mitsgaders nogh een briefje der Heeren Bewinthebberen der camer Zeelant de dato 7 November 1680, mede aen Haer Ed^e. alhier geschreven, en bovendien een dubbeld briefje van den heer admirael Ryckloff van Goens de Jonge en raet der retourvloot uyt 't fort de Goede Hoope de dato 20 Maart, item nogh een gelycke duplicate missive door den commandeur Symon van der Stel en raet aldaar van dato 4 April passado, verselt met verscheyde bylagen, zynde dese twee laatstgenoemde briefkens van de Caap soowel als de generale missive der Heeren 17 van 29 October en meest alle de documenten excepto de brieven en bysondere stucken van de camer Zeelant reets met 't schip Sumatra op den 10 deser ontfangen en aldaer aengeteekent te vinden, synde noch met geciteerde chialoup de Vlieger ons mede toegebragt de papieren, met het jaght Jamby uyt Bengalen overgebragt en van derselver overheden in de Straet nevens die van Schouwen almede overgenomen, bestaende in een missive, door den E. p^l. gesaghhebber Harman Fentzel en verderen raet tot Ougly aen Haer Ed^e. geschreven den 9 April lestleden en verselt met verscheyde documenten, en daarby onder anderen oock een verantwoordinge van den oppercoopman en administrateur Mattheus Berckman onder dato 4 April en raekende eenige tekortgecomene balcken en andere goederen voor eenige jaeren geleden ten zynen aanwesen en administratie als secunde persoon ter cust van Mallabaar.

Behelsende wyders de Bengaelse missive kortelyck tot nieuws het volgende: de fluyt Aardenburgh was aldaar den 18 Maart van Ceylon off Gale langs de cust Cormandel met een lading areecq en 20 duysent Souratse ropias als parthy equipagiegoederen van de verongeluckte fluyt Swartsluys gearriveert;

den salpeter had men ditmael tegens vermoeden sonder verhinderinge ofte eenige moeyte van de Mooren uyt Pattena afgecregen (uytgenomen een vaartuygh, dat met 47600 ₧ van dat minerael verbrant was, van 't welcke men noghtans 2720 ₧ uyt het water weder opgevischt hadde);

den prins Aghber soude (volgens de gerughten) met zyn vaders des Mogols leger slaegs geweest zyn en 1200 man verloren hebben, sulx na die naderlage by

den Rana was comen vlugten, van denwelcken en de verdere Ragias der Raspoeten hy Agber alsdoen als Conincq over haer geproclameert soude wesen en oock naderhant met de dogter van Radja Jasmetsingh getrouwt en, soo 't scheen, weder soo maghtigh geworden, dat 70 duysent paarden te velde konde brengen, waarmede hy zyn eygen vader de kroon vermeende te ontveldigen; oock soude hy 's Conings schatkamer in Souratten en de groote schatten van den Mamet Amynchan voor een gedeelte, na men rughte, na sigh genomen hebben, en hoewel den Nabab Chaestachan 1000 ruyters nae de posten van Ragimahol en Gerry gesonden had om den deurtogt nae Bengale te beletten, soo wist men niet wat zyde dien ouden Vorst vermeende te kiezen;

tot Malda waeren door een ontstaenen brandt wel 200 huysen in de assche gelegd, sonder noghtans dat de Compagnie daardoor schade geleden hadde;

de bekende silversmith en wasscher, die 's Compagnies merck na gecontrafaict en lywaten verwisselt hadden, waeren over haer schelmstukken eyndelyck op d'onse hun aanhouden door den Moorschen Adaleth nogh gestraft dogh niet soodanigh als wel verdient hadden;

den E. Harman Fentzel had een springhtoghje na Cassimabasaar tot spoedige afbrenginge der zyde gedaen en was van de regenten aldaar minnelyck ontfangen en bejegend en oock wegens de 2500 realen tweejaerse recognitie van Rayboelchient niet lastigh gevallen;

uyt Bellasoor waeren sedert den beginne deses jaars tot 22 Maart nae verscheyde plaatsen 51 stux vreemde schepen en vaartuygen vertrocken, daaronder seven Engelse scheepen, te weten vier Compagnies scheepen als Barckley Castel, Sampson, den Egel en de President na Madras, een gourap van den vry Engelsman Mr. Wils na Masulipatnam, 't vry Engels scheepje Jan en Willem direct nae Engelant ende 'tscheepje van den vry Engelsman Edmond Bugdin, de St. Joris, na Malacca ende tesamen uyt Bengale weghgevoert hebbende een swaar capitael aan grove lywaten en andere goederen;

tot Bellisoor hadden d'onse de nodige perwanne geobtaineert van des Conincks nieuwen Duwan Seffichan, naedat men denselven t'zynen aanwesen aldaar alvorens beschoncken hadde; wyders leefden d'onse in geheel Bengale voor tegenwoordigh met meest alle de Moorse regenten ten principalen in goede harmonie, gelyck dit alles en 't verdere raekende de negotie etc^a. by 't aenkomend briefboek en verbael breeder staet geëxpresseert en onder het quartier van Bengalen is te lesen.

's Namiddags becomen per Javaans vaertuygh van Bantam een briefje, door den adsistent Gerrit van Loveren op gisteren aen Haer Ed^s. geschreven, meldende 't volgende:

Key Aria Mongonsadana was door den jongen Sulthan met de naem van Pangeran Aria Diepa Niratt begiftigt en twee dagen geleden met de suster van Pangeran Jaja Ingerat getrouwt, mitsgaders desselfs soon nevens den besneden Hollandsen metselaar Hendrick weder beyde tot Key Arias verkoren;

uyt Souratta had den Bantamsen Sulthan met syn schip de Bombain twee blanke Moorse vrouwen overgekregen, dewelcke aldaar 1000 realen incoops gecost soude hebben;

het Engels scheepje Tayoan was twee dagen geleden na Tonquin met 4 kisten gelt voor die Compagnie en 8000 realen voor particuliere vertrocken;

den Deensen agent Pauli had al wederom een vaartuygh met kleeden nae de Oostcust van Java afgesonden;

en was men wyders berigt dat 't schip de Veluwe van Cormandel nu oocq in de Straet Sunda was komen te arriveren etc*.

Desen dagh na de aghtermiddags predicatie en ordinaire parade syn de borgerlycke krygsofficieren deser stede, op eergister gecontinueert en vercoren, alle binnengecomen en in de groote raatkamer verschenen wesende, soo wierden mits de continuatie van alle de hooftofficieren alleenlyck de nieuwe sergeanten beëdigt ende voorts de andere alle op den ouden eedt gecontinueert en bevestight, waerna oock van gelycken nu voor ditmael mede binnenquamen de nieuwe verkore hooftofficieren van 's Compagnies dienaren off pennisten ende de equipagiemeester, die oock na gewoonte bevestight zyn geworden en nae hetwelcke dan voorts 't geheele geselschap op de binnenplaets van Zyn Ed^h, wooninge onder den grooten tamarindenboomen op een collation onthaalt zynde, soo gingen na een wyltje vertoevens en sigh wat ververscht hebbende, yder in 't vallen van den avont weder nae zyn huys. inmiddens Zyn Ed^h, de Heere Gouverneur Generael gesproocken hebbende van de 2 Engelsen, op 5 deser met 't schip Coevorden van Ceylon hier aengecomen, dewelcke zedert anno 1660 by Ragia Singa in Candia gevangen geseten en in de maant February deses jaers nevens 2 onser gevangenen de vlugt uyt Candia genomen hebbende, eerst geluckigh op Sitavaque en voorts op Colombo afgecomen waeren, en dat deselve instantigh versogt hadden om na en by haer natie op Bantam te mogen keeren; soo is alvorens haer sulx toe te staan best geacht, den Engelsen heer agent Boeyert deswegen eerst kennisse te geven, om dan by reclamatie van gemelte agent die arme myden met te beter fatsoen per een onser chialoupen na Bantam te bestellen etc. . gelyck sulx breeder by 't resolutieboek staet te lesen.

16 d^e. Ingevolge van het gearresteerde op gisteren senden Haer Ed^s. per Javaans vaartuygh een briefje aan den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam, met ordre dat aen den engelsen agent Boeyert aldaar notificatie soude werden gedaen van de twee Engelsen, dewelcke zedert anno 1660 by den Candischen Coninc op Ceylon gevangen geseten en jongst met 2 van ons volck door de vlugt gesalveert op Colombo en vandaer per Coevorden hier aengecomen waeren en versoght hadden na Bantam by haere landluyden te mogen keeren etc*, om te ervaeren wat gemelte agent daerop soude antwoorden en off hy deselve oocq soude reclameeren off niet, gelyck by 't affgaande briefboek breeder staet te lesen.

Nae den middagh verschynt hier ter rhee de 't jaght Jamby uyt Bengalen, welckers medegebragte papieren van den E. Fentzel en raat tot Ougly alreede op gisteren per de chialoup de Vlieger vooraf ontfangen en aldaer aangetee kent zyn, ons wyders toebrengende een inladinge van de volgende coopmanschappen en andere Bengaelse retouren, namentlyck:

voor Europa :

295936 R salpeter;

voor Batavia :

284 baalen zyde;

26 canassers amphioen;

26 packen photassen;

1 pack binnen gereede zyde, bedraegende met de ongelden een somma van / 182550 : 16 : 11.

Soo komen oecq des namiddaghs alhier uyt Amboina te arriveren de schepen Hellevoetsluys en Honsholredyck en daarmede weder vandaer terugge de volgende militaire officieren, in February jongstleden derwaerts afgevaardigt:

Gerrit Maccon	{	lieutenants;
Fredrick Pools		
Willem Tange		
Benjamin de Nieville		
David Tellier	{	vaandrighs;
Jacob van Bruynes		
Nicolaes Christiaense		
en Claes Dideloff		

mitsgaders nogh 25 mindere officiers en gemeene soldaten, tesamen 31 militaire coppen, medebrengende besyden een ryck nagelretour een dubbelde missive, van den heer gouverneur Robbert de Vick en raet ten casteele Victoria aen Haer Ed^e. geschreven dato ultimo May en verselt met verscheyde boeken en verdere papieren daertoe pertinierende en behelsende ten' principalen kortelyck 't volgende nieuws en voornamentlyck en eerstelyck van 't eylant Bouro, waervan ons soo over Macassar als Banda reets bevorens stuxwyse eenige tydinge toegecomen zyn, namentlyck:

den ondercoopman Ysaack van Thye nevens den lieutenant Jacob Huysens met een magt van 29 corcorren in October laastleden jaers van Amboina na 't eylant Bouro gesonden en den 25 d^o. in de bogt van Cayely verschenen wesende, hadden 6 vyandelycke Ternataanse corcorren ontdeckt, die sigh ten eersten op de vlucht begaven dogh, van de onse vervolght en ondergeschept werdende, de wal moesten kiezen en tegenstandt bieden, hoewel er egther vyff van na een harde schermutsel in onse handen vervielen en de sesde het door de vlugt nogh ontsnapt was ende in dese actie 120 der vyanden gesneuvelt en 50 gevangen genomen en wyders 2 metale stuckjens met parthy schilden en swaerden veroverd, met verlies van een onser Europaenen en een inlants soldaet, en door welke victorie meteenen den mixties borger Joannes Bystervelt (met nogh twee andere), welckers sloepje door die vyanden afgelopen was geworden, uyt hun gevanckenis weder verlost wierden;

uyt de voornoemde rebelle gevangene had men verstaen, dat den vyandt daer 12 corcorren sterck waeren geweest, als 2 van Ternaten, 9 van Zula Bessy

en een van Xula Taljalo, van dewelcke er boven de geciteerde 6 stux nogh 3 in een revier Wayoeroe souden leggen, en waerheenen 10 onser corcorren afgevaardigt waeren om deselve te besetten en des mogelyck mede te vermeesteren etc^a.;

seekeren paap, Iman Tayoely genaemt, hem op 't eylant Bouro onthoudende, soude, nae men rugte, den Conincq van Ternaten groote beloften gedaen hebben om dat geheele eylant onder desselfs devotie te willen brengen, en weswegen hy oock van den Conincq Amsterdam met een Macassaarse vrouw en 3 stux slaven beschoncken soude zyn geworden en aen de hoofden van syne voornoemde 12 corcorren oock belast van 't eylant Boero niet te wycken, 't mogte gaen soo het wilde; hebbende dese maets oock wyders, aldaer seer hoogh opgegeven, dat haeren Conincq Amsterdam met een groote maght selfs in persoon te volgen stinde en soomede den snooden Bacary van Ceram met wel 100 corcorren, mitsgaders nogh eenen ander babato met 40 stux van Bouton, en denwelcken dan meteenen last souden medebrengen, besendinge nae Bantam te doen om de Engelse ter assistentie van haeren Conincq te versoecken, waardoor alle de inwoonderen op 't eylant Boero meest, soo men seyde, uyt vreesse boschwaart in gevlugt waeren;

de uytgesette scheeps- en krygsmaght van Batavia tot dempinge dier rebellen en oproerige in d'Oosterprovincien etc^a. was onder den ondercoopman Reynier Praet den 17 January en naderhant onder den coopman Hendrick Crudop den .. Maart geluckigh aen 't casteel Amboina verscheenen, uytgenomen alleen het 't jaghje de Spieringh, dat benoorden de Salines op 't eylant Kuoad ofte Amsterdam ontrent Macassar was komen te verongelucken dogh al het volck en goederen geborgen, en de sloep den Arent, met die geborgene goederen na Macassar gesonden, aldaar oock aengehouden geworden, gelyck ons van dit voorval oecq reets vandaar door de heer Cops kennisse zy gedaen en hiervoren al genoteert, zynde den gouverneur Robbert de Vick inwylen nae gemelte eylant Bouro over Mampa selfs in persoon een toghje wesen doen, dogh vont te syner E. aankomste daer alles in redelycken stande en den E. Crudop met de scheepen en Haer Ed^e. brieven, des syn E. aldaer van eenige Boeroese Orangkayen beleeft onthaelt zynde en op alles ordre gestelt hebbende, den 6 April weder aen het casteel waere verscheenen en naderhant met de terughkomste van seekere brieffbrenger verstaen, dat noch de meeste Boeroese inwoonderen door eenige meynedige hoofden met vrouw en kinderen in haere vastigheden in de bosschen besloten gehouden ende alsoo het afkomen belet wierden, en daerom had men doen op 6 May 't jaght de Flaman met 200 onser militairen onder den capteyn Jan Struys nevens 4 lieutenants en 4 vaandrighs weder opnieuw na derwaerts gesonden, om die hartneckige rebellen alle met de wapenen aen te tasten en tot gehoorsaemheyte te brengen:

op 't eylant Ceram bleven de onlusten tusschen den Radja Saulauw en Owanno Patty, item de negoryen Pieroe en Tanoenoe nogh al fluctuerende, dogh de questie van den Radja en ingesetenen van Elnamma was door het p^l. opperhoofd Jacobus de Vick op Honimoo bygelegd en de Papoese rovers wierden thans daeromher niet meer vernomen;

aan de brandtstigting van gemelte Honimoo had men omtrent de 40 stux

dier eygen inwoonderen schuldigh bevonden, van dewelcke Latoelessy, des Orangkays neeff, en Latoemahina, seconde diers negorie, besyden 2 andere als de voornaemste aanstookers den 21 December opentlyck geworpt en verbrant waeren geworden en benevens dien den Radja selfs met nogh 8 andere syner complices in een boete van 50 rd^s. yder gedoemt en voor al haer leven naar Loehoe gebannen, mits soolange in de kettingh arbeydende tot gemelte geltsonnma voldaan soude wesen, en de rest van dat volckje waeren almede een amende van 10 rd^s. yder opgelegd, voor sooveele sijn met den mattacaus eedt etc^a. besoedelt hadden, waardoor en met 't suppleren van die vacanten plaetsen van de gedooide en gebannene dat geheele eylant nu weder in stilte gebragt was, zynde het nieuwe gesonden opperhoofd voor dat comptoir, den E. Crudop, nevens den predicanth Helenius met haere familien den 9 May oocq derwaerts vertrocken ende den ondercoopman Jacobus de Vicq nae gedaen transport aan denselven syn vervanger weder aen 't casteel teruggekeert;

op het eylant Oma was almede door den Orangkay van de negorie Holileen, genaemt Simon Toealaysma, en Paulus Toeho, inwoonder in gemelte negorie, brant gesticht, als hebbende seeker huys van eenen Steven Laotoemalessy in kolen gelegd en onder 't branden desselfs jongste soon vermoort en noch een andere broeder doodelyck gequett, waerover dien Orangkay tot straffe wederom eerst met een parringh in 't hooft gecapt en Toehoe met een toraen doorsteeken en voorts beyde tot pulver gebrant waeren geworden, sulx gedagte eylant en residentie na 't volvoeren van dat proces en 't vervullen der ledige Orangcays plaetsen met eenige uyt de beste inwoonderen insgelyx weder in eenigheyt bleeff continuerende;

ter custe Hitoe en op Loehoe (alwaar men 't laaste saysoen 600 baaren nagelen ingesamelt hadde) bleeff alles nogh in gewenst postuur en de moorsgesinde te diers plaetsen haer nogh in ruste en tot 's Compagnies dienste gewilligh toonende, dogh de sterfte wilde derwaartsuyt, na 'tscheen, nogh niet ophouden;

maar de inwoonderen tot Larique ende die onderhoorige negoryen bevonden wel de vreedsaemste en gemackelyckste van alle 's Compagnies Mooren te wesen en sulx 's Compagnies staet aen dien hoeck redelyck verseekert te aghten;

den Radja Somith, door misverstant met die van Amahey in dispuyt geraekt en wiens jongste broeder by den Gouverneur om consent tot revengie overgeleden vermeend ongelyck aangehouden hebbende, was den 20 January aen 't casteel Victoria verscheenen en had van 't voornoemde dispuyt niet willen weten en eenlyck versogt, dat de Toehalesen weder in haer oude negorye mogten komen wonen en pretenderende de opperhoofdye over deselve, dogh sulx was hem afgeslaegen en gepresenteert dat men deselve in haer voorige negorie weder soude doen wonen, indien hy tewege konde brengen dat de weghgevoerde vrouwen en kinderen van die negorie uyt de slavernie gerestitueert wierden en by Radja bovendien belofte moste doen dese elendige menschen voor alle overlast te beschermen, welck antwoord hem niet bevalligh wesende, was kort daeraan misnoegt weder nae huys vertrocken;

wyders stond alles aen 't hooftcasteel in Amboina in goede termines, doch waren den predicanth, domine Caheyn, den 5 December ende den fiscael Rogier van Houten den 10 February item den lieutenant Jacob Huyssens op Boero den

29 January overleden, mitsgaders oock den capteyn Johan George Mults den 29 April, die met behoorlycke eere ter aerde was bestelt;

de twee cometen had men aldaer almede gesien, als d'eerste den 17 November 1680 's morgens ten 3 uuren in 't O. dogh wel soo suydelyck, en de andere ten eersten maale den 10 January deses jaers 's avonts omtrent halff sevenen in 't W. N. W. etc^a;

de paghten van 's Compagnies domeynen hadden aldaer voor een ront jaer op ultimo February 1681 opgebracht rd^a. 7110;

uyt Ternaten had men by missive van den heer gouverneur Padbrugge de dato 21 Maart, 9 en 13 May verstaen dat zyn E met 't schip 't Wapen van Middelburgh etc^a. een circulaire visite door de Molucse eylanden tot dempinge der rebellen hadde wesen doen en op Saban den Goegoegoe Philip da Fonseca nevens al het dorpsvolck vandaer naar Taroena doen verhuysen en alsoo weder onder synen wettigen heer gestelt;

den Conincq Lolada, die sigh met de meynedige Gorontaelders, Limbotters etc^a. te veel ingewickelt ende het dorp Boulan verwoest, 't bestiael gedoot en syne corcorren in de gront gecapt hadde etc^a., was tevergeefs getragt in handen te krygen en sulx een landtogt tegens denselven ondernomen en daerin het dorp Salanradonga verbrant (om maer te toonen dat men sigh aen hem oocq weynigh gelegen liet etc^a.) sonder daer doen yets verders te attenteeren;

op de Manado was alles met weynigh moeyte weder terechte gebraght, de Alphoresen door het vernielen eeniger vyandelycke dorpen tevredestelt;

de dorpen bewesten Tontoly, Taboely, Paloe, Parigi en langs de binnenhoght van Tomini waeren oock weder onder 's Compagnies gehoorsaemheyt gebraght;

voor Gorontale was de heer gouverneur Padbrugge in den beginne minnelyck onthaelt en eenige afgesondene van dien Conincq aen boort verscheenen, des men van haer de vastigheyt Padangh etc^a. tot bekragtinge van haere goede meeninge had opgeëyst en van de genoemde gesanten oocq toesegginge daertoe becomen, dogh 't effect niet gevolght zynde, wierdt dat nest met gewelt aangetast, dogh d'onse in 't aanlanden wat onvoorsightigh en ten eersten van de Gorontaelders vyandelyck aangevallen synde, raecten aan 't retireren, 't welcq eghter met des E. gouverneurs verschyninge aen lant weder couragieuselyck hervat ende den vyant met verlies van 29 coppen etc^a. na een harde tegenstant op de vlugt gedreven ware en doen Padaugh veroverd en in besit genomen gewerden, doch hebbende de onse in dien aenval oock 5 dooden gekregen;

op 8 Maart was den gouverneur daer te landewaert in na Doemoegoe gegaen en die post met 28 Nederlantse militairen beset hebbende, weder naar boort gekeert, ende des anderen daghs met een troepje soldaten en nogh een troep matroosen na 't dorp Gorontale gemarchieert. alwaer van eenige afgesondene ontmoet wierde, die sigh ten eersten op genade en ongenade overgaven en haer misdaet bekenden, onder dewelcke drie der voornaamste roervincken waeren, als te weten de Goegoegoes van Gorontale en Limbotte, genaamt Gatoe en Isneen, nevens den Prins Moeda item den jongen en trotsen Conincq Bea, versoeckende den laasten

eenlyck als een Prins gehandelt en niet gebonden te mogen werden, 't welck men hem oock beloofde, dogh in 't aan boort brengen had hy getragt sich nogh met de vlugt te redden, dogh weder gevat zynde, was aan handen en voeten gebonden en soodanigh in verseekeringe gebraght, hebbende doen onderweegs vry wat gescholden en ons met den Conincq van Ternaten ende de Engelschen als gedreygt gehad, nae welck verrigten en verootmoediginghe men de Gorontaalse en Limbotse hoofden byeenversamelt en hun opnieuw boven 't vorigh verbont nogh voorgeschreven en opgelegd hadde 't volgende:

1. Dat se jaarlycx aen de Compagnie tot schattinge 150 balcken en 75 affuytplancken, $\frac{2}{3}$ door die van Gorontale en $\frac{1}{3}$ door die van Limbotto, souden moeten geven;

2. Item aan onse militie voor brantschattinge 150 stux slaven ofte derselver waardye in gout en silver;

3. Sooveel corcorren aen d'onse over te leveren als men noodigh oordeelde;

4. Het aldaar nogh synde stuck yser geschut van een voorheen verongeluckt schip van 6 w bals aan de Compagnie te restitueren;

5. Geen vaartuygen aan de andere zyde in zee te houden;

6. Niet voorby Tammelette off Balante bogtwaarts in te vaeren;

7. De beledigde bontgenoten satisfactie te geven en te voldoen;

8. De gevlughte Tamelers ongemoeyt te laten;

9. De Doemoegers te laten vertrecken waer se begeerden;

10. Hunne vastigheden te sleghten en voortaan geen andere op te werpen;

11. Geen meer Koningen als een in Gorontale en een in Limbotto te mogen hebben;

12. Geen eernaemen van Zeeconingen, Coningh van 't Geloof off yets diergelycx aen ymand te geven etc^a;

met 'tsluyten van welcke en nogh andere articulen, die in forma van een contract gebragt stinden te werden, den gouverneur Padbrugge vermeende dat alles in gewensten stande gebragt soude worden;

den gouverneur wyders van Gorontale over Balanta naar Bangay reys vorderende, had daer gheen inwoonders meer gevonden maar verstaen, dat se door de Bougys van Bangay affgehaelt en naar Balanta en Mondone overgebraght waeren en dat Radja Palacca ten dien eynde oock 9 vaartuygen met gesanten nae Bangay gesonden hadde; *

dogh eenige der Bangayers, die de Compagnie genegen waeren, souden sich na Gapy metterwoon begeven hebben;

die van Xula Taljabo en Lihitoby gaven voor, niets met de Compagnie te doen te hebben, voor en alear den Conincq van Ternaten weder by d'E. Compagnie gecomen soude wesen, sulx op de presumptie dat sich aldaer eenige voornamen Ternataenen onthoudende waeren parthy onser militairen na derwaerts gesonden waeren, doch de dorpen noghtans van menschen verlaten gevonden, waarvan er drie in de asche gelegd en alsoo d'onse weder vandaer vertrocken waeren;

de negorie Fattamatta had men almede van inwoonders ontbloot bevonden,

dogh eenige onser bondtgenoten, ongewapent landewaert in om buyt uyt de verlatene thuynen te haelen hun begeven hebbende, waeren onvoorsiens van die ingelaunden overvallen en tot 18 man in de pan gehackt, dogh den sergeant Adolf Winckelaer, die oocq nevens 2 soldaten in een jolletje sonder geweer als een pistool naar lant wilde vaeren, oocq van een vaartuygh met 7 gewapende Xulanesen overvallen zynde, had sigh tot tweemaelen soo dapper geweert, dat se hem mosten verlaten en nogh wonderbaarlyck ontkomen waeren;

alle de hoofden der negoryen van Xula Bessy waeren by den gouverneur aan boort hun komen verootmoedigen, dewelcke zyn E. als gyselaers voor de trouwe hunner dorpelingen mede naer Maleyo off Ternaten genomen hadde, gelyck dit alles in 't breede by 't aenkomend briefboek onder de quartieren van Amboina en Ternaten geëxtendeert nader staet te lesen;

hebbende wyders de gemelte twee bodems uyt Amboina hier overgebraght een rycke inladinge der volgende speceryen etc., als te weeten:

't schip Hellevoetsluys:

550973 R garioffelnagelen, bedraegende tesamen met de ongelden, 5 stux casuarissen en 2 cacatouwen een somma van.. f 106411:16:15;

en in 't schip Honsholredycq:

524322 R garioffelnagelen;

485 R coelitlawan of.....;

4 stux casuarissen;

2 stux cacatouwen, ter montura van..... f 104965:15:7.

Hebbende wyders den schipper van Honsholredycq mondelingh gerapporteert in 't herwaerts komen een chialoup, die van Boero nae Ambon ginck, te hebben verpreyt en daarvan nader voor waerheyt verstaen hoe onse aanwezende maght op dat eylant de aldaer zynde rebellen andermalen aengetast en meest alle t'ondergebraght en op weynige overige gevlugte belhamels nae verootmoedigt en veel buyt van slaven als anders becomen hadden, waaraf ons d'omstaandigheden by de nader te ontfangen Ambonese brieven breeder sullen blycken.

17 d°. 's Morgens gaet den E. Nicolaes Bauckes, van de heeren en vrunden alhier afscheyt genomen hebbende, uyt het casteel omtrent negen uren met Zyn Ed^{ht}. d'Heer Gouverneur Generael nevens de heeren Hurt en Bent, item den E. Joan van Hoorn, secretaris van Haer Ed^e., nevens verscheyde andere vrunden en juffrouwen nae boort, om op 't jaght 't Huys te Cleeff als commissaris en directeur van Bengalen onvermindert de nader visite van den Commissaris Generael, d'heer Bent, conform de commissie op zyn E. verleent den volcke voor te stellen en te autoriseren, dogh de heeren Outhoorn en Camphuys ende diverse andere, die mede tot buyten gingen, namen hun afscheyt aan de Waterpoort, nae welcke autorisatie men met den anderen aen boort sigh wat ververscht hebbende, soo komt Zyn Ed^{ht}.

des middaghs omtrent 12 uren weder aan lant, blyvende den E. Baukes met zyn familie meteenen aen scheepsboort, en is doen des 's middaghs ter vergaderinge de instructie voor zyn E. als commissaris en directeur van 's Compagnies saeken in 't tryck van Bengalen nevens een geleydbriefje aen den pl. gesaghebber, d'E. Harman Fentzel, en raet tot Ougly geresumeert, geapprobeert en geteekent, gelyck by 't resolutieboek is te sien, omme met den E. Baukes op morgen derwaarts voortganck te nemen, gelyck zyn E. oocq dan op .

18 d°. 's Middaghs met de schepen 't Huys te Cleeff, Stryen, Soestdyck, Pynacker en 't fluytje de Meerl uyt dese rheede onder zeyl gaet, met denselven oock den oppercoopman Joan van Ceulen en coopman Egbert van Swenne etc., omme in de Bengaelse visite ter adsistentie van zyn E. gebruykt te werden, behelsende wyders de voornoemde instructie en 't geleydbriefje nae die directie, door Haer Ed^s. op heden geteekent (en verselt met veelderhande bylaegen), soodanige ordres en consideratien als by 't uytgaande briefboek in 't breede geëxtendeert staet te beoogen, hebbende voorts de gemelte bodems voor 's Compagnies emportanten handel in dat ryck van hier weghgesleept de volgende contanten, coopmanschappen en andere goederen, namentlyck:

in 't jaght 't Huys te Cleeff:

140400 guldens aan silveren payment;

715 kisten Japans staafcoper;

60000 ₤ Malax thin;

20000 ₤ spialter;

4171 ₤ radix China;

6928 ₤ notenmuscaten;

6092 ₤ nagelen;

55000 ₤ zandelhout;

80977 cattys swarte peper;

6243½ ₤ quicksilver;

1678 ₤ vermilioen;

11220 ₤ root coper;

40270 ₤ loot;

9 p^a. diverse laakenen;

1 legger Rinse wyn;

2 leggers seck en Spaanse wyn;

3 half aemen olyvenoly;

1 legger Hollants asyn;

2 vaten mom;

1 pyp Madery wyn;

voorts nogh eenige medicamenten, schryftuygh, crameryen
en andere goederen, bedragende een somma van f 262627: 8: 1;

Transportere f 262627: 8: 1;

Per transport..... .. / 262627: 8: 1;

in de fluyt Stryen:

107718 guldens aen Mexicaense realen;

769 kistens Japans koper;

5955 R Hollantse spykers;

55 p^s. diverse laekenzen;

5 p^s. goude en silvere moirhas;

420 stux curieuse christalyne glazen;

20 stux groote spiegels;

25 stux boekspiegels;

1 kas met brillen, verrekykers etc^a.;

20 p^s. diverse phelpen;

15 stux swaare en 4 stux werpanckers;

8 stux cabeltauwen;

voorts nogh eenige andere equipagiegoe-

deren, ten bedrage van..... » 165626: 9: 7;

in de fluyt Soesdycq:

119780 guldens aen Mexicaense realen;

707 kisten Japans koper;

15 stux swaare anckers;

6 stux swaare kabeltouwen;

voorts nogh eenige ongetaxeerde equipagie-

goederen, monterende een somma van.. » 151078: 4: 8;

in de fluyt Pynacker:

156945 guldens aen Mexicaense realen;

76250 R Japans koper;

15 stux swaare anckers } ongetaxeert;

6 stux swaare touwen }

voorts nogh verscheyde andere equipagie-

goederen, belopende tesamen een somma van.. » 155948: 9: 10:

in 't fluytje de Meerl:

88075 cattys swarte peper;

55749 guldens aen Mexicaense realen, ter montura van » 69225: 2: 6;

sulx 't ingescheepte in de 5 bodems na

Bengale bedraegt een somma in 't geheel van.. / 800505: 14: —.

's Namiddaghs krygen per Javaans vaartuygh een briefje, van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam aen Haer Ed^h. op gisteren geschreven, meldende dat het Coninx schip Bombayen en soo mede het France schip le Soleil de Orient beyde uyt Suratta, item een jonckje uyt Siam over Palembangh aldaar waeren aangekomen;

den vry Fransman Moreana was met syn chialoup en 150 baeren peper (van Banjermassingh gebraght) nae Bengalen vertrocken;

den jongen Sulthan en den nieuw gemaekten Pangeran Aria Diepa Nirat hadden versoeck gedaen dat haer van Batavia voor betalinge 190 picols staaffyser mogten werden gesonden; oock had desen Pangeran belast dat men Haer Ed^s. van syne verhoginge en nieuwe functie kennis soude geven en voorts den Ed^e. Heere Cornelis Speelman in syn toekomenden staet van Gouverneur Generael doen feliciteren;

de chialoup van den Bataviasen vryburger Hendrick Kalst was aldaer even te voren van Malacca met seven lyffeygene sonder eenige coopmanschappen aengekomen, zynde hy Kalst (volgens deser slaven rapport) omtrent Dwars-in-de-wegh door drouckenschap buyten boort gevallen en verdroncken, ende gemerckt dese slaven verklaert hadden onvermogens te wesen de sloep nae Batavia te brengen, soo versoght den adsistent van Loveren dat Haer Ed^s. om eenige onheylen voor te comen daerin 't nodige geliefden te ordonneren etc³.

Besyden en onder 't couvert van 't gemelte Bantams briefje gewert ons mede een missive, van den p^l. gesaghebber d'E. Joan Kel en raat uyt Suratta aen Haer Ed^s. geschreven in dato 12 April passado, zynde per 't Conings schip de Bombain uyt Souratta gebragt, meldende onder anderen kortelyck hoe het groot desseyen van den Prins Achabar thans al voor kragteloos aengesien wiert en den hertog Touwerchan 't leven gekost had; den Prins Masem was zyn broeder met een leger wel tegengesonden, maar zy schenen den anderen niet te soecken;

den Mogol bleef nogh hartneckigh tot Asmeer leggen sonder yets tegens de Raspoeten te ondernemen en inwylen de wegen tusschen Agra en Amadabath nauw besloten en noch even onveyl, wes alle goederen over den Brampoersen wegh afgebragt wierden, daer Sambagie Ragie geduurige aanslagen op maekte en goeden buyt bequam, 't welck de swervende coopliden de lust tot den handel al wat benam;

wegens de solicitatien tot vernietiginge van den verhoogden thol was nu seeker berigt van 't Mogolse hoff afgecomen dat den Conincq vermeende de Europeanen genoegh gefavoriseert te hebben met haer van 't opgestelde hooftgelt vry te kennen, sulx de hoope tot ontslaginge van de 1½ percento verhoogden thol nu t'eenemael scheen verdweenen en dat deselve voortan volgens 's Conings begeren tegens 5½ percento soude moeten betaelt werden, gelyck sulx en 't verdere by 't aenkomend brieffboek onder 't quartier van Souratta breeder staet aengehaelt en te lesen.

20 d^e. Heden ter vergaderinge onder 't afhandelen eeniger saeken raekende 't af te sendene carguasoen na Japan en wat quantiteyt Bengaalse en Chinese zyde men derwaerts sal afsteken, soo is aen de weduwe van den overleden Macassaersen Crain Bissee nevens de verdere Macassaerse hier aanwezende coninxkinderen daeronder sorteerende mitsgaders oock den Bimanesen Prince Crain Panaraga op

hun voorheen gedaen versoeck alsnu te deser tyt geaccordeert om alhier tesamen noch in plaets van nu in corten te vertrecken tottet aanstaende westermousson te mogen overblyven, dewyl men oock inmiddens den naderen toestant van saeken en 't gedoente van Radja Palacca op Macassar, die daer thans al vrywat schynt te woelen, sooveel te beter soude konnen afwagten, omme dan wyders te syner tyt de mesures ten meesten dienste van de Compagnie daerna te connen nemen, en om welcke reden dan oock verstaen zy de daertoe voorheen 3 genomineerde scheepen Hollandtse Thuyn, Voorsichtigheyt en Marcken weder elders te emploeyeren, als te weten: de Hollandtse Thuyn vooreerst voor 't vaderlant te laten vervaerdigen en de Voorsichtigheyt naar Sumatra's Westcüst te senden en daermede oock besyden de vereyste ordres een parthy der jongst gecome berghwerckers derwaerts te doen bestellen etc^a., gelyck alles breder by 't resolutieboek staet uytgedrukt en soomede de resumptie van een briefje nae Bantam om de chialoup van den borger Kalst hier te haelen en alsoo voor te komen dat de Bantammers die chialoup en 't volcq niet mogten aantasten en eenige moeyte daeruyt komen te ontstaen etc^a.

21 d^o. 's Namiddaghs verschynt hier ter rheede over de Caap uyt ons lieve vaderlant 't schip 't Lant van Schouwen, zynde voor reequeningh van de camer Zeelant van voor Vlissingen den 19 November 1680 in zee gelopen met 319 coppen, te weten 171 zeevarenden, 147 militairen en een vrouw, alle onder den schipper Adriaen Pieterse en boekhouder Jacobus Roggeveen, ende den 17 Maart aen Caap de Goede Hoop gearriveert, aldaer zy 18 zeevaerende en 18 militaire gelaten hebben en daertegen weder 6 matrosen en 3 soldaten overgecregen en den 7 April herwaerts gestevent zyn, wesende gedurende de gantsche reyse door siekten gesturven 22 seeluyden en 22 krygers, sulx hier noch maar te lande brengt 137 zeevaerende en 118 militaire en een vrouw, tesamen 248 gegagieerde zielen, en hebben wy de patriase en Caapse papieren, met desen bodem uytgebraght, door handen van den coopman Gelmer Vosburgh, die van de Caap weder teruggegecomen is, op 15 deser reets ontfangen en onder dien datum hiervooren aengeteekent etc^a., mitsgaders dit schip wyders voor den ommeslagh in India hier aangebraght een inladinge van de volgende contanten, coopmanschappen en andere goederen en benodigheden, als namentlyck:

van de camer Zeelant:

199259 guldens aen contanten;
 150 p^a. diverse croonrassen;
 44 p^a. schair- en andere laakenen;
 200 p^a. diverse lakenrassen;
 59 p^a. perpetuanen;
 112272 }
 7508 } @ loot;
 88 stux France codebexhoeden;
 7 leggers Rince wyn:

20 leggers France wyn;
 29 leggers seck;
 10 halve leggers azyn;
 15 sierkens zout;
 254 halve en heele leggerschoven;
 900 ysere banden;
 50 riemen kleen formaet papier;
 51 salder smeekeolen;
 50 vaten teer en harpuys;
 6 balen wit Hollants doek;
 20 stux anckers en dreggen;
 25 huyden pompleer;
 240 p^s. diverse ancker- en andere touwercken;
 4 masten;
 40 onderpalmen;
 7069 f spyckers;
 1000 staven off 58550 f yser:
 24 dommekraghten;
 250 stux kruythooren etc^a. alles getaxeert bedragende tesamen met 200
 realen voor de reys een somma van... / 281757:19:—;

voor de camer Amsterdam:

6 spiegels ter montura van..... / 1544:—:—.

Hebbende desen bodem van Caep de Goede Hoop 100 pypen Maderase wyn, 8 mudden rogge en eenige andere goederen ter montura van / 15558:19:7 aengebragt, gelyck hiervoren den 10 deser aengeroert zy. Daerentegens is wederom aen gemelte Caep uyt dickgenoemde schip Schouwen geligt 6 riemen cleen formaet papier en 50 schoven duygen etc^a.

Een weynigh later arriveert hier ter rheede van Cormandel over de zuydercomptoiren 't schip de Veluwe, ons uyt dat gouvernement besyden desselfs inladinge toebrengeende 4 stux brieven, de eerste door den heer gouverneur en commissaris Jacob Jorisse Pits en raet tot Palaeacatta in dato 30 Maart geschreven, verselt met diverse documenten, daeronder twee missives door den E. president Hartsinck en Palaeatsen raet dato 6 November 1680 en 9 February deses jaers met nogh een appendix door den heer Pits uyt Palaeacatta van den 16 Maart aan d'Ed^{le}. Heeren 17 in 't patria geschreven, item nogh oecq onder deselve het transport der stadt Nagapatnam, waerin begrepen zyn alle cauls en contracten, wegens die stadt en met de landvorsten daeromher successive gemaekt, en vorders soodanigh deselve op ultimo February 681 met alle effecten etc^a. bevonden en van 't Ceylonse gouvernement, wederom onder dat van Cormandel gestelt zy geworden etc^a. De tweede missive, door den heer Pits particulier 29 Maart geschreven, is verselt mede met eenige aparte bylagen daertoe specterende en behelst de verhandelinge eeniger

poineten in de instructie van Haer Ed^a., de dato 7 December 1680 voor zyn E. opgesteld, raekende desselfs begonnen commissie in de visite ter custe Cormandel etc^a., zynde dese voorenstaende papieren alle van Palleacatta over lant op Porto Novo overgebragt.

De derde missive is van de residenten Lambert Hemsineq en Adriaen de Clerck uyt Sadrangapatnam van dato 29 Maart, meldende onder anderen dat alles aldaer sonder molest der regenten in goeden stande was, dogh vreesde men voor de afcomst van Suwagies magt nae Visiapour en dat 's Conings van Golcondaes landen wel eenige aenstoot moghten leyden, 'tzy door geweld off roverye, doch buyten dien gingh het onder de regeeringh van Lingosie Sangersoe redelyck, maer in den vertier der coopmanschappen was zedert October weynigh sleet geweest etc^a.

De vierde en laaste missive is van den coopman Nicolaes Clement uyt Porto Novo de dato 3 April en gelyck de andere alle aen Haer Ed^a. geschreven, nevens eenige daertoe specterende papieren en zynde de voorsz. brieven van soodanigen extensie als by 'taenkomend briefboek en verbael in 't breede staet gespecificeert en uyt het volgende voor sooveel het nieuws kortelyck belangt eenigsints magh blycken, te weten uyt de Palleacatse van dato 30 Maart en Porto Novose van 5 April:

de onlusten tusschen den Serlaskeer en den Ragie Wisumbordeeuw waren omtrent Bimelepatnam bygelegt en 'trevagieren gecesseert, als hebbende gemelte Ragie een boete van 36 duysent ropien aen den eersten moeten betaelen:

tot Nagelwance woelden de Engelse vry sterck, als hebbende tot inkoop van lywatan over de 8000 pagoden aenbestelt, 't welcq d'E. Compagnie aldaer niet veel goets soude baeren;

de heer Achena, tweede grootminister van staet in 'tryck van Golconda, had onse residenten aldaer geforceert om 's Compagnies staafcoper tottet maeken van nevels in Konings munt te moeten geven, omdat de munters lange stilgeseten en den Conincq wel 10 duysent pagoden aen gerechtigheyt daarby verloren hadden etc^a., en nu was gemelte heer Achena op afcomende wegh na de Carnatische benedenlanden met een gevolg van party ruyters en pions en reets tot Tripady genadert, voorgevende de groote pagode tot Cansiewaron te willen bezoeken, hoewel men geloofde sulx maer geschiede om de vestingh Chinsy te bespieden, en hebbende wyders oocq sigh niet ongenegen getoont by d'onse tot Palleacatta in 't casteel te willen comen, by welcq soodanigh toeval men van den eygendom van die stadt vermeende met denselven te spreken:

op 't versoek van den veltheer Mahomet Ibrahim hadden d'onse na veel debatten een Nederlandtsen stuurman voor 'tschip van den Golcondasen Conincq nae Mocha geprojecteert geleent, maar die was onverwagt weder afgedanckt en een Engels stierman in plaets genomen;

door 't stroopen van Sambagies swervende troepen bleven de wegen in de bovenlanden nogh even onveyl. en 't welck oocq traegen aftreck in meest alle coopmanschappen veroorsaekte etc^a;

tot Daatcheron waeren tusschen de landregenten daeromtrent eenige onlusten ontstaan en daerdoor onse residenten genootsaekt geworden tot bewaring van

's Compagnies logie en goederen boven het geordonneerde getal nogh 27 pions in dienst te nemen;

tot Sadrangapatnam begon den kledenhandel in den aanbrengh van guinees lywaal weder wat te wackeren en soomede tot Tegenepatnam, als zynde den aftreck der coopmanschappen daar vry emportant geweest;

Porto Novo wierd bevonden een plaets van groote negotie en toevoer van kleeden, wes den E. Hartsinck in syn visite aldaer nodigh geaght hadde 4 aparte geselschappen van inlantse cooplyuden aen te stellen en waartoe haer reets 5 parthyen verbonden hadden om een fons van 21500 pagoden te fourneren, zynde d'prys der vercofte coopmanschappen met die van Tegenepatnam genoegsaem eguael, sulx daerop sedert ultimo July 1680 oocq gewonnen was / 62609:11:7, behalven dat voornoemde cooplyuden nogh een quantiteyt hadden gecontracteert, die se ter oorsaeke der violente proceduren van den heer saubedaar Gopalladas tegens d'E. Compagnie nogh niet hadden derven ontfangen en sonder 't welke de winsten voor 't sluyten der boekjens noch mercklyck meer souden zyn geweest:

voornoemd soubedaar had den veltheer Ragonado Pandito omtrent den Vorst Siambosy Ragie soo swart weten te maeken, dat hy den beschuldigten in 't slot Chinsier in verseekering hadde doen setten en 't welck alomme groote alteratie veroorsaekte, speelende hy soubedaer inwylen de meester en traverseerende allerwegen 's Compagnies gedoente, sigh oock niet ontsien hebbende de voornoemde verbonden cooplyuden op lyffstraffe te dwingen haere gemaekte contracten te breeken en bovendien nogh te belasten 's Compagnies goederen tot Porto Novo in arrest te houden en haer tot Tegenepatnam dubbelde thol af te nemen, omdat sulx tot Malacca omtrent de Mooren oocq soude zyn geschiet aen 's Duwans schip, 't welck 20 percento thol had moeten betaelen etc^a., doch desen dubbelden thol was eghter tot Tegenepatnam door den paghter en de gearresteerde goederen tot Porto Novo door den ondercoopman Clement weder herstelt en in voorige trant gebraght;

de stadt Madure, voorheen door den Masjoerder ingenomen, soude alsnu door den erffvorst van Madure met adsistentie van den Teuver en veele visiadoors weder belegert wesen, sulx gelooft wierd den Vorst van Madure syn heerschappie nogh wel behouden soude etc^a.;

in December anno passato was uyt Tanassery voor Poedechery aengecomen een Frans gehuurt hoekerbootje met het kloeke schip van den Moorsen coopman Mier Abdul Backier, dat de Francen in zee genomen en opgebraght dogh naderhant op de afvraginge van den veltheer Raganado weder gelargeert hadden, wesende 't gemelte scheepje na 't lossen van eenigh thin en loot en 't innemen van eenige kleeden weder na Tanassery gekeert;

het scheepje van den bekenden soo voor sighselfs als genoemden Moors coopman Nellabocar Marçay was in 't begin van dit jaer weder tot Poedechery geretourneert met 142 baeren thin en 4 eliphanten en na Porto Novo afgesackt, alwaar een ladinge van 200 packen kleden ingenomen hebbende, den 3 Maart weder na Bantam waeren gestevent onder het bestier van 9 Francen, hoewel die natie aen dien bodem (soo men meende) niets eygens hadden, alsoo gemelte Moor de

France dienaers moste betaelen en voor 't leenen van de France naem een derde van de scheepsruimte afstaen, voorgevende wyders dat van die natie pouvoir tot de geheele equipagie van Porto Novo wist te beschikken, sonder dat wy sulx souden connen off derven verhinderen etc^a.;

sedert voorleden jaers waren van Porto Novo nae diverse plaetsen vertrocken 20 stux schepen en, nae men voorgaf, wel met 6500 packen cleeden etc^a., en daertegen weder 15 scheepjes uyt verscheyde gewesten daer waeren aengecomen met 82000 pagoden aen gout en 114000 rd^a. aan silver, behalven diverse andere goederen etc^a.;

twee kloeke Deense schepen lagen in de Porto Novose reviere en een op Coereloer, welcke vrunden alles aensloegen wat hun voorquam;

van Poedechery had men gerugten datter 5 à 4 France schepen in Souratta gearriveert souden zyn en waervan er een à twee op Cormandel stinden te komen, en weswegen die vrunden reets wel voor 40 duysent pagoden aen lywaeten aenbestedinge hadden gedaen;

met 't bebouwen van de gront, door den Raganado Pandito aen de Compagnie tot Porto Novo in eygendom gegeven, was al een begin gemaect en de muur in 't vierkant een halve manslengte opgevoert en van binnen aen de zuydzyde een royaël packhuys opgeslagen;

de cat Naerdermeer en 't hoeker de Corhoen waeren den 28 en 29 Maart van Colomho met areeq. item 't hoeker de Lyster den 7 Maert uyt Bengale tot Nagapatnam aengecomen, welcke stadt nu, als hiervoor genoteert is, onder 't gouvernement van Cormandel gestelt was, en een Portugees scheepje, aldaer mede uyt Bengale aangelant, had zyn ingelade 70 lasten rys etc^a. tot Nagapatnam willen vercoopen, dogh sulx afgeslagen wesende was daermede na Porto Novo vertrocken;

behalven twee Engelse, 9 February en 16 Maart van Madraspatnam nae Engellant vertrocken, stinden er nogh 2 andere mede in korten derwaarts te stevenen;

het particulier Engels scheepje de Commertion was in 't begin deses jaers uyt Aetchin tot Porto Novo geretourneert en 5 February nae Tranquebare vertrocken om wyders nae Europa te zeylen, geladen met 1150 packen diverse cleeden, meest guinees lywaat etc^a.;

den soubedaer had tot Porto Novo den Deensen capteyn tot een contributie van 200 pardaus door 't arresteren haerer goederen willen dwingen, dogh deselve praeparatie maekende om geweld te gebruycken, soo was dien capteyn met eeren daervan vry geraekt.

En heeft nu eyndelyck wyders het retour, van 't schip de Veluwe van de cust Cormandel en principalyck van die zuydercomptoiren alhier overgebraght, bestaen in de volgende cleeden, coopmanschappen en andere goederen, als namentlyck:

van Palleacatta:

151 packen cleeden;
85041 R gesmede ysere kogels;

8915 £ lang scherp;
 1672 £ hoepyser;
 762 £ spyckers;
 34659 £ salpeter;
 243 stux arduyne vloersteen; en;
 2 paeren meulensteen, bedragende met de ongelden / 31569 : 10 : 2;

van Sadrangapatnam:

65 packen diverse cleeden;
 300 stux roggevellen;
 5040 £ geraffineerde salpeter;
 3600 stux } arduyne vloersteen } geslepene,
 2720 stux } } ruwe;
 monterende..... • 13258 : 6 : 4;

van Tegenepatnam:

335 packen diverse kleeden;
 300 stux roggevellen;
 ten bedrage met de ongelden..... • 75071 : 8 : 6;

van Porto Novo:

984 packen diverse kleeden;
 600 stux roggevellen, ter montura met de ongelden van • 215497 : 6 : —;
 sulx dat het van Cormandel aengebraghte
 met de Veluwe van Pallacatta en de zuyder-
 comptoiren in 't geheel komt te belopen een somma
 van / 335376 : 7 : 12.

's Namiddaghs senden Haer Ed^e. de chialoup de Vlieger na Bantam om de chialoup en slaven van den borger Hendricq Kalst (die in de herwaertskomste van Malacca in de Straet Sunda buyten boort gevallen en verdroncken waere) herwaerts te brengen, gaende ten dien eynde mede 2 borger ingeseten deser stede om de saaken van gemelte Kals aldaer wat te redderen en te helpen bevorderen en medenemende een kleen advisbriefje aen den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam, op heden geteekent en van soodanigen verderen inhoud als by 't afgaande briefboek kan blycken.

's Avonts erlangen per Javaans vaartuygh een briefje van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam aen Haer Ed^e., nu drie dagen geleden geschreven, met advis dat den Engelschen agent Boeyert op de bekendmaeking dat twee haerer natie van Ceylon gecomen waeren, deselve aanstonts hadde gereclameert, met versoeck dat se ten eersten na Bantam moghten werden gesonden, waarmede hem bysondere vruntchap soude werden gedaen;

den jongen Sulthan tot Bantam was boven de jongst geëyste 100 picols yser nogh om 400 picols schuytloot vanhier tegens 6 realen 't picol versoekende.

22 d^e. Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens by missive der Ed^{he}. Heeren 17 in 't patria de dato 29 October anno passato op desselfs ernstige instantie syne verlossinge van dat swaarwichtighe ampt toegestaen zynde, met verdere ordre der Heeren Meesters om sigh binnen 14 dagen nae den ontfangh van de gemelte missive te verclaeren off Zyn Ed^{ht}. na 't vaderlant vertrecken off hier verblyven wilde, gelyck hiervooren onder dato 9 deser aengeroert staet, soo heeft Zyn Ed^{ht}. 't selve heden ter extraordinaire vergaderinge in gevolge van dien de Heeren Raden voorgehouden en syn intentie verclaert, namentlyck dat hy desselfs resolutie tot vertreck nae het vaderlant vastgesteld hadde, en hem niets dan een swaere siekte daarvan soude verhinderen, Godt biddende Zynen zeegen tot dit voornemen te verleenen ende hem voor siekte te bewaeren, 't welcq dan soodanigh by de heeren aengehoort is en voorts al meteenen tot desselfs transport na 't vaderlant op Zyn Ed^{ht}. voorstel aangelegt het schip 't Lant van Schouwen en van gelycken mede de schepen Coevorden en Courtjene, omme 't eerste voor de presidiale camer van Amsterdam en 't andere voor Zeelant beyde eerst nae Ceylon en vandaer voor dit saysoen na 't vaderlant gesonden te werden, sullende een van beyde daertoe over Mallabaar voorafgaen om den peper tot haere vaderlantse ladinge nae Ceylon over te brengen, gelyck sulx by 't resolutieboek breder kan werden gesien en gelesen en soomede de op heden ingediende verklaringen wegens de gedaene visite van de scheepen Honsholredyck, Hellevoetsluys en de Betuwe en de bevonde bequaemheyt derselver tot de gedestineerde besendinge na Japan etc^a.

23 d^e. 's Namiddaghs verschynt hier ter rhee de fluyt Delfshaven met een duplicata missive van den p^l. gesaghhebber, d'E. Harman Fentzel, en verderen raat tot Oug'y, in dato 9 Aprilaan Haer Ed^{he}. alhier geschreven, waervan de originele reets den 16 deser per 't jaght Jamby aangebragt ende onder dien datum aangeteekent en te vinden zy, als met gemelte jaght tegelyck uyt Bengale en de Ganges t'zee gelopen en hebbende gemelte fluyt Delfshaven alhier overgebragt een cargasoen der volgende coopmanschappen en andere Bengaelse retourgoederen, namentlyck:

voor Europa:

560400 R salpeter;
2 packen zyde bariga;

voor Batavia:

284 balen zyde;
26 canassers amphioen;
25 packen photassen;
29 potten Bengaelse boter;

100 lasten rys.
190 kippen lont;
2457 ₧ wasch;

voor Malacca:

40800 ₧ salpeter;
1 pack armosynen;
31 potten Bengaelse boter;
20 p^a. viszegens;
20 packen zeylgaern;
bedragende met malcanderen een somma van.... / 191072:11:1.

's Namiddaghs erlangen per Javaens vaertuygh van Bantam door adresse van den hier zynden resident Willem Caeff een dupplicaetbriefje van den E. Joan Kel en verderen raet in Souratta, de dato 12 April aan Haer Ed^a. geschreven, waarvan de weergaade reets per des Bantams Conings scheepje aangebragt en den 18 deser alhier ontfangen en onder dien datum aangeteekent zy, wesende den desen met 't France schip Le Soleil d'Orient uyt Souratta gebragt en nogh verselt met een nader advisje van den secretaris dier directie Jan van den Bergh, den 19 April van voor de rheede van Souratta aen Haer Ed^a. gecarteert, eenlyck tot bekendmaekingē dat 't schip Couwerven met den Heer Directeur Jaques de Bucquoy met zyn familie etc^a. over Ceylon en Mallabaar even ter selver tyt aldaer behouden was comen te arriveren, gelyck sulx by 'taenkomend briefboek onder het quartier van Souratta nader staet te lesen.

Heden na de middagh den Heer Ordinaris Raet Willem van Outhoorn als president van Heemraden nevens de verdere leden van dat collegie met haeren secretaris aghtervolgens het gearresteerde in Rade van India op 6 deser en de daerop gedaene publycke bekendmaekingē door 't affigeren van biljetten ter behoorycker plaatse hier ter steele op het stadthuys in de opene raetkamer van Heeren Schepenen verschenen wesende ten overstaen van den Heere Ordinaris Raat Joannes Camphuys metten secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn, nevens den visitateur generael alsmede d'E. Daniel Bolck en Abraham Riebeeck, leden uyt den Agtbaren Raade van Justitie, met en nevens den secretaris Jacob Overtwater mitsgaders d'E. Dirck de Haes en nevens den secretaris, d'E. Jacob van Dam, uyttet Eerwaerde Collegie van Schepenen, alle expres hiertoe gecommitteert zynde, soo hebben gemelte Heeren Heemraden nu van derselver administratie en uytgegeven gelden soo tottet graven der ringslote aan de westzyde buyten deser stede als de verdere algemeene heerenwegen, bruggen en wat daeromtrent verder mogte wesen geguasteert zedert de maent 1679 tot .. April deses jaers in gemelte raetkamer hunne reequeningh door mont en overleveringe van den E. Pieter van Leeuwen soo voor syne als de E. Jacob van Dycks voorige administratie dier gelden gedaan, en waervan hier namaals met de overleveringe van 't rapport der gecommiteerdens wegens hun Ed^a. bevindinge te syner tyt nader staet aangehaelt te werden.

Door den Heer Ordinaris Raet Balthasar Bort ter vergaderinge voortgebraght zynde de conceptbrieven soo aen onse residenten als den ouden en jongen Conincq in Tonquin om met de hoeker de Croonvogel nae derwaart af te gaen, soo zyn deselve na gedaene resumptie g'approbeert, gelyck almede by 't resolutieboek staet aengeteekent.

24 d°. 's Morgens al vroegh komen de aanwezende Heeren Raden van India Cornelis Speelman, Balthasar Borth, Anthonio Hurt, Willem van Outhoorn, Joannes Camphuys en Fredrick Lambertse Bent item eenige der oude gelicentieerde heeren mitsgaders de respective collegianten van justitie, officieren etc^a. alsmede nogh verscheyde 's Compagnies gequalificeerde ministers en andere bediende hier ter steede en van gelycken mede de huysvrouwen der voornoemde heeren en gequalificeerde etc^a., om den Heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens te verjaeren en met den intrede van Zyn WelEd^hte. drie en tsestigste jaer synes ouderdoms veel geluck en den segen des Alderhoogsten toe te wenschen.

's Avonts verseylt uyt dese ricede nae Tonquin 't hoeker de Croonvogel met een missive aen den ondercoopman en president Leendert de Moy en raat, mitsgaders nogh twee brieven aan den ouden en jongen Conincq in dat ryck, alle van Haer Ed^h. op heden geteekent en soodanigen inhoudt als by 't uytgaande briefboek geëxtendeert staet te beoogen, sullende de brieven aan die Coningen hieronder eghter van woorde tot woorde volgen, naedat sullen hebben genoteert 'tgunt gemelte bodempje voor 's Compagnies ommeslagh in dat ryck vanhier weghgevoert heeft, bestaende in de volgende meest contanten, weynige coopmanschappen en andere goederen als:

115700	guldens aen marcckrealen;
5	ketenen barnsteene coralen;
8	packen guinees lywaat;
4	stux carmosyn laeken;
12	stux perpetuanen;
100	picols swavel;
1	legger Spaense wyn;
1	vadt mom;
$\frac{1}{2}$	vat Hollantse boter;
1	pot Bengaelse boter,
$\frac{1}{2}$	aem olyvenoly;
6	aamen clappusoly;
$\frac{1}{2}$	last taruw;
2	picols poeyersuycker, voorts nogh eenigh schryftuygh, ammonitie en andere goederen, bedragende behalven de schenckagien voor den ouden en jongen Conincq een somma van... / 152554: 7: 8.

Volght nu de missive van Haer Ed^h. aen den ouden Conincq van Tonquin.

Den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Raden van India

senden desen brieff uyt een opreghte genegentheyt ende tot onderhoudinge van vruntschap aen Annam Koekon, den vermaerden Conincq van Tonquin, denselven naar hertelyke groete toewenschende gesontheyt ende een langh leven hier op der aerden mitsgaders victorie over zyne vyanden.

Uwe Mayesteyts brieff, jongst aen ons per het scheepje de Croonvogel¹ gesonden, hebben wy op de verschyninge van hetselve scheepje nu vier maanden geleden ons door den schipper, daerop vaerende, vergeselschap met persoonen van qualiteyt en aansien, daertoe hier aan lant gecommiteert, laten toebrengen en gevolgelyck ontfangen met soodanigen eere ende respect, gelyck wy altoos gewoon zyn geweest Uwe Mayesteyts brieven, als komende van een groote en vermaarde Conincq, te doen, tot betuyginge voor alle den volcke hier op Batavia dat wy Uwe Mayesteyt in hooge aghtinge houden ende estimeren, en daerinne wy geduurigh sullen volharden ende Uwe Mayesteyt sooveel vernoegen traghten te geven als in ons vermogen sal zyn. Maar om tegenwoordigh de Conincq van de begeerde coopmanschappen en het daernevens geëyste silver te versorgen, dat en is van ons vermogen niet, welcken aangaande de Conincq versoght wert dat hy de Gouverneur Generael ende Raden van India beliest te verschonen, want indien wy al van soodanige goederen ende ruymte van silver versien waeren, soo souden wy deselve op andere comptoiren van de Compagnie in dese landen met veel meerder voordeel aan de man kunnen brengen en het gelt wederomme besteden, als wy in Tonquin gemeenlyck daarvoor komen te bedingen, behalven dat de Compagnie deselve nogh jaeren langh aan de hant blyven ende voor een gedeelte leggen bederven, gelyck nogh aen verscheyde overblyffselen tot onse schaede komt te blycken, zynde den handel in de landen van de Conincq nogh soo niet gestelt, dat wy deselve met voordeel weder souden kunnen hervatten, vermits de zyde, daer de negotie meest in bestaet, te dier valt en in Japan geen winste kan geven, sonder dat deselve in andere landen buyten Japan oock getrocken of verkogt wert. Andersints hebben den Gouverneur Generael ende Raden van India genegentheyt genoegh om den handel in de landen van den Conincq te dryven en den Conincq ten dienste te staen. Daerom hebben wy oocq tot een bewys van onse bereytwilligheyt de barnsteene koralen, die de Conincq in 'tjaer 1676 geëyst heeft ende die in 'tjaer 1678 tsoeck geraeckt waeren, volgens ons voorgaande schryven weder opnieuw uyt Hollandt ontboden en nu weynigh dagen verleden vandaer ontfangen, die wy tegenwoordigh aan onsen capitayn oversenden, zynde seer kostelyck en soo curieus, dat deselve niet altyt soodanigh in ons lant te krygen souden wesen, sulx wy vertrouwen dat dese de Conincq aangenaem wesen en wel bevallen sullen alsmede dat de Conincq de waerde van dien met genegentheyt betaelen sal, opdat de E. Compagnie daaraan gheen schaede komt te lyden nogh oock aen de bereyde leere hartevellen, leere taepies off laersies, zyde watten, porceleyn theepotten en flessen, over twee jaeren ontboden en die nu jongst uyt Japan hier aangebraght zyn, mitsgaders nu mede aan

onsen capitain werden overgesonden om aan de Conincq over te geven, niet twyffelende off hy sal deselve aennemen en naer behooren betaelen, want andersints en soude de E. Compagnie daarmede geen wegh weten, vermits die goederen voor het gebruyck van andere luyden niet te pas kunnen komen, wesende mede volgens de gesonde monsters wel eenige van de goude stoffen, door de Conincq begeert, in Japan aenbestelt en vandaer alhier ontfangen, maar die komen wel op 60 Japance tailen het stuck te staen, dogh deselve zyn seer mooy en swaar, sullende buyten twyffel de Conincq naer syne sindelyckheyt wesen. Oocq hebben wy uyt Hollant bekomen een gedeelte van de 18 lantaernen van drierhande groote, daer de Conincq over 5 jaeren om versoght heeft en dewelcke soodanigh zyn, dat sigh de Conincq daerover voorzeker sal verwonderen, want het gebruycq van alsulcke costelykheden niemant als sulcke groote Koningen past, oocq toekomt, en daerom sal de Conincq oock light kunnen begrypen, dat dierglycke aensienelycke stucken werx seer veel gelt moeten komen te kosten. Voorts stieren wy nu weder naer de landen van UE. Konincklycke Mayesteyt hetselve klein scheepje, dat nu al eenige jaeren aghter malcanderen in Tonquin geweest heeft, genaemt de Croonvogel, ende daarmede niet anders als eenige nootwendigheden voor ons volck en bovendien een weynigh Hollants silvergelt tot inkoop van eenige weynigh zydestoffen, die wy voor het gebruyck van d'E. Compagnie van doen hebben, dogh niet sooseer om de nootsaekelykheden van deselve als wel om de oude vruntschap tusschen de Conincq en de Compagnie te onderhouden en niet te laten versterven en om meteen te vernemen, wat van des Coninx dienst moghte wesen, genegentlyck versoeckende dat de Conincq onse capiteyn ende verdere dienaeren in zyne gonste en bescherminge belieft te houden ende te ordonneren dat men deselve onder Uw Mayesteyts gebiet in alles behulpsaem zy, opdat hy sonder verhinderinge magh erlangen en bekomen het weynige dat wy hem gelast hebben in te koopen en opdat ons daarby des Coninx genegentheyt tot de Compagnie en hare dienaeren mede blycken magh, gelyck wy tot een teeken van de onse hierbenevens aan den Conincq overstieren:

een van de grootste lantaernen, waarvan hierboven gesproocken staet en die wy onder de waardye van 500 tailen Tonckiens fyn silver uyt Hollandt tot in Tonquin toe niet soudén kunnen bestellen;

twee lantaernen van de cleynste soort, die mede onder de 80 tailen Tonquins fyn silver elck stuck uyt Hollant in Tonquin niet connen gebraght werden;

twee van de kostelycke bovengenoemde Japance stoffen;

twee stoffen van deselve soorte, die in China gemaakt zyn;

twee halfamen olyvenoly, niet twyffelende of de Conincq zal hierin zyn vergenougen en welbehagen vinden ende die mooyigheden met genegentheyt van de Gouverneur Generael ende Raden van India ontfangen, 't welck wy te zyner tyt met verlangen sullen tegemoetsien.

Geschreven in 't groot casteel tot Jaccatra den 25 dagh van de maent Juny in 't jaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van 't Nederlants India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp^e. zegel in roden lacke gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer hooghgemelte Ed^{ls}.

(Was getekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volght nu de missive van Haer Ed^{ls}. aen den jongen off Vice Conincq in Tonquin.

Den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Raden van India senden desen brieff aan den jongen Conincq ende mederegeerder van het Tonquinse ryck, denselven toewenshende langh leven, gesontheyt ende voorspoet hier op aarden mitsgaders victorie over syne vyanden, tot welstant van 't Tonquinse ryck, en dat hetselve van vader op zoon voorterven ende Batavia daermede in vruntschap ende vrede als van outs leven magh, zoo langh als de zon en maan haer schynsel zullen geven.

Den brieff van Uwe Hoogheys heer vader Anam Kockon, den Conincq van Tonquin, en daerbenevens oock den brieff van Uwe Hoogheyt selffs, jongst aan ons met het scheepje de Croonvogel gesonden, hebben wy op de verschyning van hetselve scheepje nu 4 maanden geleden ons door den schipper daerop vaerende, vergeselschap met persoonen van qualiteyt ende aansien, daertoe hier van lant gecommitteert, laten toebrengen en gevolgelyck ontfangen met soodanigen eere ende respect, gelyck wy altoos gewoon zyn geweest Uwe Hoogheys brieven, als komende van een groote en vermaarde Conincq, te doen, tot betuygingh voor alle den volcke hier op Batavia, dat wy Uwe Hoogheyt in hooge aghtingh houden ende estimeren, en daerinne wy geduurigh sullen volharden ende Uwe Hoogheyt zooveel vergenougen traghten te geven als in ons vermogen zal zyn. Maar om tegenwoordigh de Conincq van de begeerde coopmanschappen en het daernevens geëyste silver te versorgen, dat en is van ons vermogen niet, welcken aangaande de Conincq versoght wert dat hy de Gouverneur Generael ende Raden van India belieft te verschoonen, want indien wy al van soodanige goederen ende ruymte van silver versien waeren, zoo zouden wy deselve op andere comptoiren van de Compagnie in dese landen met veel meerder voordeel aan de man kunnen brengen en het gelt wederomme besteden, als wy in Tonquin gemeenlyck daarvoor comen te bedingen, behalven dat de Compagnie deselve nogh jaeren langh aan de hant blyven ende voor een gedeelte leggen bederven, gelyck nogh aan verscheyde overblyffselen tot onse schaede komt

te blycken, zynde den handel in de landen van den Conincq noch zoo niet gestelt, dat wy deselve met voordeel weder souden kunnen hervatten, vermits de zyde, daer de negotie meest in bestaet, te dier valt en in Japan geen winste kan geven, zonder dat deselve in andere landen buyten Japan oock getrocken off vercoght wert. Andersints hebben de Gouverneur Generael ende Raden van India genegentheyt genoegh om den handel in de landen van den Conincq te dryven en den Conincq ten dienst te staan. Daerom hebben wy oock tot een bewys van onse bereytwilligheyt drie kettingen en een masse barnsteene coralen, zynde curieus en zoodanigh dat se niet altyt in ons lant te krygen zyn, aan onsen capitain gesonden benevens nogh dertigh bereyde harteleere vellen en dertigh paaren taopies, tevooren door den Conincq gevordert en door ons ten respecte van de Conincq in Japan doen aanbesteden, die wy met het laaste schip vandaer hebben ontfangen, welcke den capteyn aan u sal presentereen, niet twyffelende off 't een en 't ander sal den Conincq zoodanigh welgevallen, dat den Conincq de waarde van dien aan onsen capitain ten genouge zal voldoen, opdat de Compagnie daerin gheen schade komt te lyden, vermits die goederen voor 't gebruyck van andere luyden niet te pas kunnen komen. Voorts stieren wy nu weder naar de landen van Uwe Conincqlycke Mayesteyt hetselve kleen scheepje dat nu al eenige jaeren aghter malcanderen in Tonquin gewceest heeft, genaamt de Croonvogel, ende daermiede niet anders als eenige nootwendigheden voor ons volcq en bovendien een weynigh Hollants silvergelt tot inkoop van eenige weynige zydestoffen, die wy voor het gebruyck van de Compagnie van doen hebben, dogh niet zoozeer om de nootsaeckelyckheyt van deselve, als wel om de oude vriendschap tusschen de Conincq en de Compagnie te onderhouden en niet te laten versterven en om meteen te vernemen, wat van des Coninx dienst moghte wesen, genegentlyck versoeckende dat de Conincq onse capiteyn ende verdere dienaeren in zyne gunst en bescherminge belieft te houden ende te ordonneren dat men deselve onder Uwe Mayesteyts gebied in alles behulpsaam zy, opdat hy sonder verhinderinge magh erlangen ende bekomen het weynige dat wy hem gelast hebben in te koopen en opdat ons daerby des Coninx genegentheyt tot de Compagnie en haere dienaeren mede blycken magh, gelyck wy tot een teeken van de onse hierbenevens aan den Conincq overstieren:

een groote schoone lantaarne, die seer kostelyck is en dewelcke wy na desen onder de waarde van 400 tailen Tonquins fyn silver uyt 't vaderlant in Tonquin niet zouden kunnen bestellen;

een lantaarn die wat kleender is, die mede onder de 80 tailen yder niet zoude te bekostigen wesen;

een Japans goude stoff en oock

een Chinees, welcke in die landen oock seer dier vallen en oock beswaerlyck konde aanbesteedt werden;

een half aam olyvenoly, niet twyffelende off de Conincq sal hierin

zyn vergenougen en welbehagen vinden en die moyigheden met genegentheyt van de Gouverneur Generael ende de Raaden van India ontfangen, 't welcq wy te zyner tyt met verlangen sullen tegemoetsien.

Geschreven in 't groot casteel tot Jaccatra den 25^{en} dagh van de maant Juny in 't jaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van India

(Was geteekent:)

R. VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp^t. zegel in roden lacque gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer hooghgemelte Ed^{le}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

's Namiddaghs komt alhier per 2 Compagnies vaartuygen met den inlants corporael Harman Jacobse van de revier van Carwangh en Tanjongpoura te verschynen den Balyer Sarantacka met omtrent 24 van zyn volcq onder opsicht van 3 onser Macassaerse en 4 inlantse soldaten, medebrengende een partye van zyn pady om sigh alhier metterwoon neder te setten, als hebbende hem van de rebellen Sacrajouda en Wangsa Naya gesepareert, en is denselven door den sabandaar Ocker Ockerse eerst by Zyn Ed^{le}. de Héere Gouverneur Generael gebragt en doen met zyn volckje en omslagh door den Ed^{le}. Heer Directeur Generael hier ter stede in 't campon onser Balyers en onder den capitain Tiben geplaatst geworden.

Met geciteerde vaartuygen geworden ons oocq twee briefjens, 't eerste van de E. capitains Jochum Michielse en Hendrick van den Eeden uyt Goedoegoedoch nu drie daegen geleden en 't ander door capteyn van den Eeden alleen uyt Tanjongpoura daags daarna op eergisteren aen Haer Ed^{le}. geschreven, verselt met eenige bylaagjens, daeronder oocq een Javaans briefjen, aen den nieuwen gedesigneerden Heere Generael Speelman geschreven, 't welck hieraghter in translaet staet te volgen.

Behelsende 't eerste briefje van de capitainen Michielse en van den Eeden uyt Goedoegoedoch:

hoe den 6 deser den E. captain van den Eeden op Goedoegoedoch was verscheenen, nae 't welcke men (verstaen hebbende dat de rebelle hoofden Sacra Jouda en Wangsa Naya over 't verbranden van haer pady door onse Macassaren oneens geworden soudén syn) soo had men een briefje aan die rebellen afgevaardicht om deselve tot inkeer te persuaderen, dogh de brieffdragers het antwoortbriefje van Sacra Jouda en Wangsa Naya verduystert hebbende, onder voorgeven haer ontstolen te wesen, braghten berigt, dat zy niet van meeninge waeren af te komen maar ter contrarie haer tegen de Compagnie ter weer wilden stellen, en ten welcken eynde sy oocq reets party van hun goet aen de overzyde der revier gebragt hadden om daarmede wyders nae Bantam te vlughten etc^a.;

dogh den Balyer Sarantacka bleeff nogh standvastigh om na herwaarts te comen en hebbende ten dien fine van zyne 31000 bossen pady al 17000 stux nae

Tanjongpoura afgebragt, waermede hy nevens eenige van zyn volck met vrouwen en kinderen per 2 Compagnies vaartuygen alsnu nae herwaerts overquam, sullende de rest ten naasten volgen;

onse Macassaren hadden soo nu en dan uyt de daeromher leggende negoryen tot Goedoegoedoch van haere natie gebragt 14 mans en 10 vrouwspersoonen en soudon er van deselve onder 't volck van Wira Sabe nogh al parthy schuylen, die men mede soude traghten in handen te krygen;

van eenige uytgesondene om de rebellen te verspieden had men berigt dat Sacra Jouda en Wangsa Naya met de haere al over de revier nae de westzyde gevlugt waeren en de wegen na de negory Boodjong met boomen toegekapt en met voetangels etc^a. beset hadden;

't versoeck van Kieey Maas Pugar om op Oeker te wonen, had men hem toegestaen en gerecommandeert met die van Bandongh en Tinbangantan in vruntschap te leven en by overkomst van vyanden malcander de behulpsaeme handt te bieden;

den Daman Tinbanganton was den 10 deser by den captain op Goedoegoedoch verscheenen, bekendmaekende dat sigh volgens ordre van den E. van Dyck metterwoon op Bandongh begeven hadde en Tjandra Wangsa, broeder van den Tommagon Wiera Angon Angon, nu zyn plaats op Tinbangantan weder bekleede;

den E. capteyn Michielse was voornemens met de overcomste van Dain Sitoedjou nae Boodjang op te trecken om de rebellen aldaer voort te vervolgen en haer pady vandaer te laten voeren, alsmede de verstroyde Javanen by malcanderen te versamelen, konnende wegens desselfs commissie nogh gheen volcomen berigt geven, soolange hy niet 't vervolgen der Balyers nogh besigh was, dogh den captain van den Eeden ginck weder naar Tanjongpoura om de klagten en verschillen tusschen den vaandrigh Bervelt en den Tommagon etc^a. te ondersoeken, gelyck dit alles breeder by 't aenkomend briefboek onder 't quartier van Craoangh staet te lesen, en soomede den inhoud van 't tweede briefje van den capteyn van den Eeden, dienende eenlyck ten geleyde van 't voornoemde en tot bekendmaeking van zyn weder aancomste tot Tanjongpoura nevens den Balyer Sarantacka, die nu herwaerts gingh, item dat den soldaet Engelbregt Deuts, die de consumptieboekjes daar gehouden hadde, overleden was.

Volght nu het translaat Maleyts brieflje, door den
Tommagon Natta Jouda uyt Craoangh aen den Ed^{le}n Heere
Cornelis Speelman geschreven.

Mynheer.

Desen brief is van my den Tommagon Natta Jouda uyt Craoangh en verthone deselve aan mynheer den nieuwen Gouverneur Generael, dien Godt in dese wereltd met gesondtheyt en langh leven en een goede bestieringh over alle 's Compagnies onderdaenen gelieve te zegenen. Ick sal my alle beveelen, die mynheer my sal gelieven toe te senden, onderwerpen en gehoorsaemen.

Mynheer, veele zynder die quaet van my spreeken, dogh hebbe gheen schult. Onder de Compagnie sal ick leven en sterven en de Compagnie nimmermeer verlaten. Indien ick evenwel yets mogte misdaen hebben, bid ick mynheer om vergiffenisse.

Den desen senden oock mynheer syne thien ombels en wenschen insgelycx mynheer de Gouverneur Generael Cornelis Speelman gesontheyt en een langh leven. Dit is het teeken van my den Tommagou Natta Jouda uyt Craoangh.

23 d°. 's Voormiddags komt den hier remorerenden Prince Rotterdam, broeder des Conincks Amsterdam van Ternaten, binnen het casteel, rapporteerende hoe hy, nu eenige daegen geleden met zyn eygen vaartuygh nae d'Eylanden hier buyten om te vissen gevaeren zynde en omtrent de hoek van Ontong Java komende, een inlants vaartuygh met parthy vanhier gevlugte Macassaeerse slaven en rebellen hadde ontmoet, dewelcke op de afvraag, waervandaen en wat volck zy waeren, sigh ten eersten in postuur van tegenweer hadden gestelt, als wanneer hy Rotterdam, daeruyt vermerckende dat het schelmen ofte fugativen moesten wesen, daerop was ingevallen en na weynigh tegenstant twee derselver omgebracht en vyff daarvan gevangen genomen en het vaartuygh met zyn volcq verneestert hadden, welke 5 gevangenen hy dan oocq hier opgebracht en overgelevert heeft, die naedat voorsz. Prins Rotterdam ter ordre van de Ed. Heer Directeur Generael Speelman in geleyde van den E. secretaris Joan van Hoorn van dit voorval rapport aan d'Heer Gouverneur Generael hadde gedaen) doen voorts in landen van den fiscael van India syn overgelevert, om voor den Agtbaren Raat van Justitie teregtgesteld en nae examinatie en bevindinge van saack gestraft te werden etc.

's Avonts even voor het gebedt komt den E. fiscael Gualter Zeeman, verselt met de gecommiteerde leden uyt den Agtbaren Raat van Justitie, d'E. Jacob de Gheyn en Abraham van Riebeeck, rapporteren, dat eenige onser Batavise Javanen omtrent de hoek van de revier van Tangerangh een leedigh tingangh aan de wal gedreven gevonden hadden en daerinne niets als een dooden Javaan, die nae de gedaene visite der verscheyde wonden met Javaense krissen moordadigh om 't leven scheen gebracht, sonder dat men egther eenigh nader bericht daarvan vooralsnogh had kunnen become.

26 d°. Aangesien hier ter steede en wel bysonder aan 't Vierkant, waer de zeevaerende van de rheede komende ordinarie aanleggen, door de gemeene matroosen niet alleene veel baldadigheden soo nu en dan worden gepleegt, maar daerenboven na 't nuttigen van den sinberovenden arack malcanderen seer vilain uytdagen en met messen soodanigh beschadigen, dat veele daarvan oocq komen om 't leven te geraeken, soo is het dat te deser tyt tot weeringe van dat quaat door de Hooge Regeeringe den fiscael van India Gualter Zeeman ende verdere hooftofficieren van de Justitie alomme zyn belast nauw reguard daerop te nemen omme die boosaerdige actien voor te komen en de schuldige tydigh te vatten, om wyders andere tot een exempel gestraft te kunnen werden, ten welcken en waertegens oocq al eenige tyt

herwaarts in concept geweest zynde om een strict placcaet jegens te emaneren, soo syn daartoe eenige poincten in forma van placcaet in geschrifte op 't papier gebragt en oock eenige nader notitien by den fiscael Zeeman opgemaect, om by de Hooge Regeeringe nader geresumeert en geapprobeert en ten tyde ter executie gebragt te werden om alsdan ter plaatse daer het behoort te publiceren en te affigeren etc^a., dogh inmiddens heden na de middagh den matroos Claas Croon van Amsterdam over 't uytdagen van mesvegten g'atrappeert wesende, soo wert denselven aanstons daerop door den E. fiscael en gecommiteerdens uyt den Agtbaren Raat van Justitie deses Casteels voor de eerste maal op de plaats agter 's Compagnies equipagiewerff aan 't Vierkant ter executie gestelt en over 't uytdaegen van mesvegten etc^a. geccesselt en met een sneede in den beek voor eenige jaeren in de kettingh nae de Westcust gehannen.

27 d^e. 's Namiddaghs becomen een klein briefjen van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam aan den E. sabandaar Ocker Ockerse, op gisteren gecarteert, tot advertentie dat seeker Chinees schryver Soesinko door den Keey Sacradana en den Chinees Koncko, ingeseten tot Bantam, met 100 bhaeren peper nae herwaarts wierden gesonden en men aldaer tydinge had, datter een Engels schip uyt Engelant in de Straat Sunda was komen te arriveren, mitsgaders dat het gerugt der 500 Bantammers die naar Sirrebon stinden af te gaan weder t'eenemael in roock verdweenen was.

Een weynigh later gewert ons per de chialoup de Vlieger een briefje van Bantam, door denselven adsistent Gerrit van Loveren op eergisteren aan Haer Ed^{le}. geschreven, meldende:

dat de chialoup van den verdroncken Batavias ingeseten Hendricq Kalst alsnu mede nevens desen herwaerts overgebragt wierde;

den nieuwen Pangeran Aria Diepa Nirat had men uyt Haer Ed^a. naem wegens syne verhooginge geccomplimenteert en bekendgemaect, dat hem den incoop van 100 picols staaffyser door Haer Ed^a. was toegestaen, wes dien heer ymant herwaarts soude affvaerdigen om 't selve te haelen, die dan oocq nogh 100 picols out metael tot het gieten van eenige bassen soude versoecken;

het coninxschip Bombain had uyt Souratta aldaer 400 packen diverse kleeden aangebragt;

van het vertreck der Siamse ambassadeurs nae Vranckryck konde men nogh niets seekers adviseren, doch van de twee eliphanten, die se tot geschenck voor den Conincq van Vranckryck hadden medegebragt, wasser al een gestorven en de andere oock niet gesont;

het Siams coninxjonckje, op 16 deser over Palembangh aldaer aengecomen, soude volgens de gerugte een eliphant tot geschenck voor den Pangerangh van Sirrebon medegebragt hebben, die eerstdaags na derwaarts bestelt soude werden, maar aangesien den Siamsen Conincq met dien Pangeran sooveel men weet noyt eenige correspondentie heeft gehouden, soo wert aan de waarheyte van desen alhier al wat getwyfelt;

het Portugees particulier scheepje Nosse Sinhora de Monti was den 19 deser

na Madras gestevent met 100 picols cooper en omtrent 35 duysent realen aan goude coubangs en Spaanse realen, hebbende bovendien nogh 10 à 12 duysent realen aan uytstaande schulden onder de Javaanse coopluyden op Bantam agtergelaten, deweleke sy voor die tyt niet hadden kunnen innen;

men rughte aldaer datter voor eenige daegen weder 50 Macassaren van Batavia nae Turtiassa by den ouden Conincq waeren komen overgelopen etc^a.

Naedemaal den coopman Hendrick Cansius den 23 April passado tot opperhooft in Japan zy verkoren, soo is denselven heden ter ordinary vergaderinge op zyn versoeck oocq gebeneficeert met de daertoe staende qualiteyt en gagie van oppercoopman met 100 guldens ter maant, ingaande wanneer hy transport van 's Compagnies effecten tot Nangasachy uyt handen van den E. van Schinne sal overgenomen hebben.

Wyders is oock den opperstierman Gerrit Kenninck tot verrichtinge syner zaacken toegestaen alleen na 't vaderlant te mogen vertrecken en syn huysvrouw en familie hier te laeten verblyven, dewyle doch genegen zy weder uyt te komen en de Compagnie langer te dienen.

Op 't versoeck van Sara Rodrigo, inlandse vrouwe, is te deser tyt verstaen deselve uyt de kettingh, daar zy over schulden in geraekt zy, te laeten largeeren en voortaan in 't vrouwenspinhuys te doen confineeren, dogh haere 2 kleene kinderen mits haeren armelycken staat onder de sorge van de Diaconye ten laste van haere creditrice Catrina Anthonisse, die haer in de kettingh doen slaan heeft, te doen bestellen.

Aan Susanna Coris, weduwe van den sergeant Joannes de Clercq, is om gegeve redenen en 'tnader gedaen berigt van den Agtbaren Raat van Justitie vergunt repudium haeres boedels met verder committimus aen gemelte Agtbaren Raat van Justitie.

Aangesien den heer Benjamin Olits, op den 10 deser met 't schip Sumatra uyt het vaderlant in qualiteyt van berghhopman der Sumatrase goutmynen uytgecomen, by vertoonde actens van Gecommitteerde Heeren Bewinthebberen maandelycx bedongen heeft 250 guldens of 100 rd^a. aan gagie en 50 realen costgelt etc^a., soo is heden in Rade van India op desselfs gedaene versoeck en nae eenige cavillatien wegens de betaelinghe met swaer ofte light gelt, gelyck in 't betaelen der soldien van alle andere dienaeren geschiet, goetgevonden hem hetselve in swaer gelt, gelyck hy daer bedongen heeft en oock verclaart expres bedongen te hebben en van gheen light gelt te weten, te laten goet doen, voor soo verre hy tot syn onderhout sal comen te benodigen, en oocq soodanigh syne medegebragte expresse berghwerckers hun in 't patria bedongen costgelt in swaar gelt te laten betaelen en haer hetselve van nu af aan tesamen te laten genieten.

Op 't gedaene berigt van de heeren Outhoorn en Camphuys dat heeren Heemraden volgens resolutie van 6 deser de reequeningh van hunne administratie wegens de uytgegeven gelden tottet graven der ringsloote als anders hadden gedaen, soodanigh deselve nevens een notitie van de bevindinge der gecomitteerdens alhier eerstdaegs overgelevert stinde te werden, soo is te deser tyt verders daarontrent

goetgevonden, aleer men aan de ringsloote etc^a. yets verders soude byderhant nemen ofte meer penningen uyttschieten, hetselve werck eens perfectelyck te laten opnemen door deselve gecommitteerde, die over voorsz. reacqueningh hebben geseten, namentlyck den heer Joannes Camphuys metten secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn, en den visitateur generael Roeloff Witwout als de gecommitteerde leden uyt den Raat van Justitie en Schepenencollegie in geselschap van 't Collegie van Heeren Heemraden, omme te sien hoeveel er nogh wel aen die ringsloote tot Ryswyck toe te graeven en te voltoeyen sal wesen, om daeraf te syner tyt dan almede behoorlyck rapport van te doen.

Eyndelyck syn nogh in gagie verbetert den E. Daniel van den Bolck van 75 tot 100 guldens zedert 5 October 1678 en den E. Jacob van Dyck van 50 tot 100 guldens ter maant zedert 30 July 1680, als hebbende beyde en yder zedert dien tyt als ordoonnaire leden in den Agtbaren Raat van Justitie aangesteld geweest en in gemelten Raade sessie gehadt, gelyck dit een en ander alles breeder by 't resolutieboek gespecificeert staet te lesen, en soomede dat de twee jongst van Ceylon herwaarts gesonden Engelsens, die uyt Candia gevlugt en by d'onse afgecomen waeren, op de gedaene reclamatie van haren Bantamsen agent Boeyert nae derwaarts sullen werden gelargiert en gesonden aan denselven en overgelevert.

28 d^e. 's Namiddags senden Haer Ed^e. per de chialoup de Vlieger een briefje aan den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam, op heden geteekent en van inhoudt als by het uytgaande briefboek en verbaal staat te beoogen, gaande daarmede oock alsnu nae derwaarts de 2 van Ceylon gecomene en in Candia gevangen geweest zynde Engelsens, genaamt Carel Beyert en Reuf Neyt, op gisteren onder 't point der resolutien in desen van genoteert, dewelcke alhier op 't afscheytnemen van Syn Ed^e. de Heere Gouverneur Generael wegens Ragia Singa op Ceylon ter presentie van den secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn, op d'Heer Generaels afvragingen van gemelte Ragias Singas gedoente en toestant verscheyde discoursen hebben gerelateert, ten principalen overeenkomende mettet geene den Engelsens meester Robbert Knor in het begin van het voorgangen jaar 1680 aan den voorsz. secretaris van Hoorn ten bywesen van den Eerste clercq Fredrick ab Artzatt heeft verclaart gehad en doenmaals soo by de Ceylonse papieren als het Batavias daghregister is aangeteekent en ingeschreven, en daertoe wy ons in desen nu oock op het bequaamste sullen refereren, schynende allerwegen te blycken dat Ragia Singa niet alleen in zyn persoon noch leeft, maar oock in alle kragt van de regeeringe zynes ryx en onderdaenen is continuerende etc^a., en wat er verder van syn vermogen en comportementen valt te seggen, dat sullen wy, als uyt dese luyden niet veel seekers gehoort en zy als gevangenen in soo een politiecq hof en onder soo loosen volck t'eenemaal blint gehouden geweest zynde, aan wyser oordeelen en sooveel geschreve schrifturen deswegen over en bevolen laeten etc^a. en 't geloof van dien 't zy ten goeden of ten quaeden mede daerby stellen.

's Avonts verseylt uyt dese rheedt naer Palembangh 't schip Africa met een missive aan den E. commissaris François Tacq ende den raat aldaer, by Haer Ed^e. op heden geteekent en van soodanigen extensie als by het affgaande briefboek

magh blycken, hebbende gemelte bodem tot voortsettinge van den peperhandel en den present aanwesenden treyn derwaartsover ingeladen en weghgevoert de volgende contanten, coopmanschappen en andere benodigtheden, als namentlyck:

20000 stux Mexicaanse realen;

18 packen bruytblauw guinees lywaat;

25 packen Souratse chitsen:

10 packen niquanias:

8 packen rode karekams;

220 p^r. patholen, monterende tesamen met de ongelden

en 1 half aam olyvenoly..... / 72723:3:15.

29 d^o. 's Namiddaghs gewert ons per Javaans vaartuygh een briefje van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam aan Haer Ed^e., op gisteren geschreven, met advys dat het particulier Daens hoeker d'Advys met peper en copper vandaer na Bengale was vertrocken en soomede het particulier Engels scheepje met eenige Moorsee cooplyden naar Siam;

het France schip de Soleil d'Orient (hiervoreen van vermelt) was dees daegen aldaer uyt Souratta met haeren commissaris monsieur Jaques Boureau gearriveert en, nae men voorgaff, medegebragt hebbende 16000 realen contanten tot inkoop van peper en 850 packen diverse cleden, soo voor Europa als hun comptoiren op Bantam en Siam;

het Engelse schip de Persiaensche Merchiant was uyt Engeland in de Straat aangelant, zynde met nogh een haerer schepen, genaemt London, uyt Duyus geseylt en aan dees zyde de Caap van den anderen geraekt en souden die vruuden bovendien nogh twee andere hodems uyt Europa op Bantam desen jaere nae haer seggen te verwagten hebben;

den provisioneelen Engelsen agent Francois Boeyert was in die qualiteyt absoluyt bevestight en eenen Samuel Baron (voor desen in dienst van onse Compagnie geweest zynde) soude oocq tot hooft van haer negotie in Tonquin gestelt wesen;

gamelte bodem was 3 maanden en twee daegen onderwegens geweest, doch het nieuws, daarmede overgebragt, stinde ten naasten g'adviseert te werden etc^a., alsoo men daeraf noch weynigh hadde vernomen.

30 d^o. 's Voormiddaghs comt den Macassaersen vaandrigh Dain Toedjou binnen 't casteel met twee afgecapte hooftiden van Bantamse slavendieven, dewelcke hy hier boven Anckee omtrent of na de kant van Tangerangh met eenige van de syne geattrappeert en overweldigt hadde.

In dese afgelopene maant Juny syn alhier van verscheyde plaatsen aangekomen een aantal van 152 stux soo groote als cleene vaartuygen, tesamen bemant

met 675 copen, dewelcke in 't generael hier ter merckt soodanige

coopmanschappen, leeftogten en andere behoeften hebben

aangebragt als hieronder van yder derselve spe-

cifice wert aangewesen, namentlyck:

- 1 vaartuygh van Japan, al in Maart verschenen met 50 man en welckers ontlossinge en afreeckeninge der thol nu eerst zy geschiet, met 1204 kisten Japans staelfcoper, 1792 stroyen gesorteert porceleynen, 18 cassen met goudtraat, 159 cleene casjes met laxa, 6 picols camphur, 29 stux verlackte cleene en groote comptoiren, 1 kleercas, 56 kisten met coperwerck, 40 ysere pannen, 900 bossen Japangs rottangs, 2 Jaquans kisten met schryffgereetschappen, 2 casjes met cleene daatjens, 1 canassartje met medicamenten, 1 d°. met thee, 550 balies en potten met conimon en soya etc., picols gomlack terughgebraght;
- 1 van Oelejambay met 4 man en $\frac{3}{4}$ lasten rys en 3000 stux visch pada;
- 8 van Rimbangh met 31 man en 690 stux plancken, 340 d°. balckjens, 31000 stux visch pada, $10\frac{1}{2}$ lasten zout en 150 bossen rottangs;
- 3 van Batangh met 12 man en $5\frac{1}{2}$ lasten rys, 500 bossen pady;
- 4 van Toulongbauwa met 16 man en 52000 stux oude pienangs, 2700 d°. oude clappus, 1000 potten calcq en 900 potten en tresellen;
- 6 van Japara met 22 man en 68 stux groote en cleene balckjens, 150 stux plancken, 190 picols buffelshuyden, $\frac{1}{2}$ d°. cattoene gaern, 20 canassers diverse zuycker, $3\frac{1}{2}$ lasten sout, 500 bamboesen met oly, 1500 stux vis pada, 600 bossen ajuyn en 40 picols en 25 cattys peper;
- 9 van Paccalonge met 55 man en 100 stux eenden, 1000 stux eyeren, 50 d°. tresellen, 5 lasten rys, 1500 bossen zuycker catoepa, 100 stux buffelshuyden, 100 d°. koebeesten, 50 d°. geytebocken, 600 stux oude clappus, 1000 stux oubissen, 20 canassers ajuyn, 6 d°. taback en 350 stux hoenders;
- 3 van Sourabaya met 22 man en $\frac{1}{2}$ last rys, 15 picols diverse zuycker, 44 d°. en 50 cattys peper, 750 stux buffelshuyden, 800 d°. hartevelen, $7\frac{1}{2}$ picols cattoene gaarn, 7 lasten zout en 26 potten oly;
- 26 van Tegael met 101 man en 5600 bossen diverse zuycker, 71 lasten rys, $7\frac{1}{2}$ d°. zout, 850 bossen pady, 250 d°. rottangs, 11 picols peper, 10 potten oly, 14 picols zintock, 1 last swarte boontjes, 68 buffelshuyden, 300 stux plancken;
- 1 van Pamanoekean met 4 man en 200 stux balckjens;
- 3 van Banjer met 14 man en 1850 stux toetops, 40 corgies grove matten, 500 bossen rottangs;
- 6 van Singenap met 24 man en 17500 stux vis Bantam, $6\frac{3}{4}$ lasten zout, 200 stux buffelshuyden, 650 d°. hartevelen, 4 lasten groene cadjangh, 24 potten oly, 5100 stux gesoute vissen, 20 potten blatjangh en 200 bossen zuycker catoepa;
- 9 van Cheribon met 55 man en 2100 stux en canassers diverse zuycker, 1250 d°. tresellen, 4 picols nettegaarn, $\frac{1}{2}$ last groene cadjanghs, 5 picols commukus, 50 stux hartevelen, $4\frac{1}{2}$ lasten rys, 2 picols capock, 3 lasten zout en 12 potten oly;
- 80 stux vaartuygen transportere.

- 80 stux vaertuygen per transport.
- 10 van Terbaya met 49 man en 8 lasten zout, 52000 stux vis pada, $5\frac{1}{4}$ lasten rys, 170 stux plancken en 8 potten oly;
- 3 van Indermayoe met 12 man en $3\frac{1}{2}$ lasten rys, 2 canassars gesorteerde tabacq;
- 1 van Tayo met 4 man en 150 stux plancken;
- 5 van Grisse met 50 man en 50 bossen rottangs, $2\frac{1}{2}$ lasten groene cadjanghs, 6 canassers cattone gaern, 100 stux buffelshuyden, 700 stux stroye sacken, 26 potten oly, 3000 stux vis Bantam, 3 picols gedroogde hartevlees, 22 lasten zout en 1 last rys;
- 10 van Samarangh met 52 man, $50\frac{3}{4}$ lasten rys, $\frac{3}{4}$ d^o. groene cadjangs, 25500 stux vis pada, 82 picols en 26 catty peper, 104 potten oly, 18 canassers diverse zuycker, $\frac{1}{2}$ last boontjes, 170 stux klene kistplancken, 12 picols kommukus, 8 canassers ajuyn, $4\frac{1}{2}$ lasten zout en 6000 stux vis combongs;
- 1 van Maccauw al in Maart passado doch oock nu eerst afgereekent, zynde een Portugees scheepje met 50 man en 2607 stux spialuter, 342 canassers radix China, 51 packen lancquas, 2112 stroyen gesorteert porceleyn, 240 balys met theecopjens, 5 balys coperdraad, 7 canassers met theepotjens en 60 ledige potten;
- 6 van Sombar met 24 man en 3 lasten zout, 7 lasten rys, 400 bossen pady en 1700 stux visch pada;
- 1 van Baly met 6 man en 16 stux slavinnen;
- 1 van Brebes met 4 man en 1 last rys, 2000 stux diverse zuycker;
- 2 van Pamalangh met 8 man en 500 stux oude clappus, 2000 stux gesoute eyeren en 5 lasten rys;
- 5 van Mandavy met 14 man en 1550 bossen rottangs, 1100 stux toetoepe en 40 corgien matten;
- 4 van Sombar met 22 man en 500 bossen rottangs en 2 picols wax;
- 1 van Bantam met 4 man en 170 picols harpuys;
- 1 van Damack met 4 man en 5 lasten zout en 200 stux plancken, 6 d^os. dootkisten;
- 1 van Caliwonge met 4 man en 20 canassers swarte zuycker;
- 1 van Malacca met 12 man en 950 stux buffelshuyden, 2 lasten groene cadjangs, 19 d^os. zout en 10 potten oly;
- 1 van Babien met 6 man en 4 lasten zout.

Somma 132 stux vaertuygen, die met den anderen alhier gesamentlyck hebben aangebraght de ondergenoemde leeftoghten, coopmanschappen en kleenigheden, als:

1204 kisten Japans coper;	10 picols camphur;
3904 stroyen gesorteert porceleyn;	29 groote en cleene verlacte comptoiren;
18 cassen met goudtraat;	1 verniste kleerkas;
139 kleene casjes met laxa;	56 kisten met coperwerccq;

40 ysere pannen;	1420 bossen ajuyñ;
900 bossen Japane rottangs;	1100 stux toetoepts;
2 kassen met cleene daatjens;	178 picols en 1 catty peper;
2 jacquanskisten met schryffge- reetschappen;	100 stux eenden;
11 picols gedroogde calmus;	100 d ^{os} . coebeesten;
96 stroyen met diverse gedroogde vissen;	50 d ^{os} . geytebocken;
12 d ^{os} . met tarwemeel;	1000 d ^{os} . oubis;
1 canassartje met medicamenten;	8 canassers Javaans tabacq;
1 d ^o . met thee;	550 stux hoenders;
550 balys en potten met conimon en soya etc ^a .;	1500 d ^{os} . hartevelen;
2 picols gommelack;	14 picols zintock;
2 d ^{os} . wax;	1 last swarte boontjes;
154 lasten rys;	80 corgien grove matten;
119500 stux vis pada;	26500 stux vis Bantam;
1756 d ^{os} . diverse plancken;	9 ³ / ₄ canassers groene cadjangs;
608 stux balckjens;	20 potten blatjangs;
81 lasten zout;	17 picols commukus;
4650 bossen rottangs;	2 d ^{os} . capock;
1500 d ^{os} . pady;	700 stux stroye sacken;
52000 stux oude pienangs;	¹ / ₂ last boontjes;
3000 gesoute eyren;	5 picols gedroogde harteveles;
3800 stux oude clappus;	2607 stux spialutter;
1000 potten kaleq;	342 canassers radix China;
22000 d ^{os} . en tresellen;	51 packen lancquas;
2350 buffelshuyden;	240 balys met thee;
18 picols cattone en nettegaern;	5 d ^{os} . coperdraet;
13083 canassers diverse zuycker;	7 canassers theecopjens;
5064 potten en bamboesen met oly;	60 ledige potten;
	16 stux slavinne;
	170 picols harpuys.

Daerentegen zyn in de genoemde maent weder nae verscheyde om- en afgelegene plaetsen van hier vertrocken een getal van 128 stux groote en cleene vaertuygen, vervoert hebbende de ondergespecificeerde goederen en coopmanschappen na de taxatie der licenten generalyck ten bedraege van 29515 rd^s. als volgt:

58 naar d'Oostcust van Java met 7185 rd^s. aen amphioen, 4775 cleeden, 5 massoy, 3 Chinees papier, 75 suycker diverse, 17 benjuyn, 40 Chinees bier, 20 contant, 80 coper, 52 yser, 40 laeckenen diverse, 85 aracq, 52 vloerstenen, 50 dackpannen, 20 poetsioek, 45 southout, 58 galenoten, 15 thee, 24 hoede Batavische, 53 porceleyn diverse, 24 radix China, 12 busquit en 10 rd^s. aan mosterzaet;

5 naar Sombar met 80 rd^s. aan cleden;

61 stux vaertuygen transportere.

- 61 stux vaertuygen per transport.
 5 naar Japara met 160 d^{os}.;
 5 naar Rimbangh met 60 d^{os}.;
 7 naar Cheribon met 255 d^{os}.;
 2 naar Indermayoe met 40 d^{os}.;
 1 naar Pamanoe kan met 40 d^{os}.;
 1 naar Singnap met 25 d^{os}.;
 14 naar Tegal met 755 d^{os}.;
 7 naar Paccalonge met 190 d^{os}.;
 2 naar Brebes met 100 d^{os}.;
 2 naar Pamalangh met 80 d^{os}.;
 1 naar Calisapo met 50 d^{os}.;
 1 naar Grisse met 66 d^{os}., 10 comyn en 15 rd^s. aan porceleyn;
 1 naar Babien met 50 d^{os}.;
 2 naar Batan met 55 d^{os}.;
 4 naar Banjer over de cust van Java met 135 rd^s. aan amphioen, 700 kleden, 60 contant, 10 soethout, 8 loot en 40 rd^s. aan coper;
 1 naar Samarangh met 280 rd^s. aan amphioen, 65 goudtraat, 20 laecken, 100 zyde en 800 rd^s. aan cleden;
 8 naar Terbaya met 240 rd^s. aan cleden;
 1 naar Maccauw met 1200 rd^s. aan caliatourhout, 500 bintrottangs, 200 sout, 100 sappanhout, 10 cardamom, 5 zagoe, 9 matten en 24 rd^s. aan yser;
 5 naar Canton met 1400 rd^s. aan caliatourhout, 42 sappanhout, 510 sout, 770 buffelshuyden, 300 hartevellen, 280 oude areecq, 45 zeekroos, 50 matten, 360 bintrottangs, 1248 peper, 2500 garioffelnagelen, 100 rys, 840 loot, 170 notemuscaten, 600 suycker, 50 aguilhout, 500 zyde en 1250 rd^s. aan cleden;
 1 naar Dilly over Malacca met 60 rd^s. aan goudtraat, 100 gommelack, 25 casumba en 16 rd^s. aan porceleyn.

Somma 128 stux vaertuygen, die gesamentlyck na ruyge calculatie hebben afgevoert een bedraegen van rd^s. 29515 aan verscheyde goederen en coopmanschappen, als te weten:

7640 rd ^s . aan amphioen;	59 rd ^s . aan matten;
9729 — » cleeden;	770 — » buffelshuyden;
860 — » bintrottangs;	12 — » benjuyn;
2600 — » caliatourhout;	40 — » Chinees bier;
400 — » zyde;	80 — » contant;
125 — » goudtraat;	120 — » coper;
510 — » zout;	56 — » yser;
142 — » sappanhout;	60 — » laecken;
10 — » cardamom;	85 — » aracq;
5 — » zagoe;	500 — » hartevellen;

280 rd ^s . aan oude areecq;	840 rd ^s . aan loot;
45 — » zeekroos;	120 — » notemuscaten;
1248 — » peper;	30 — » aguilhout;
2500 — » garioffelnagelen;	100 — » gommelack;
32 — » vloersteen;	25 — » cassumba;
50 — » dackpannen;	24 — » hoede Bataviase;
20 — » poetsiock;	82 — » porceleyn divers;
55 — » zoethout;	24 — » radix China;
38 — » galnoten;	12 — » busquit;
15 — » thee;	10 — » mostertzaet;
100 — » rys;	Somma 29313 rycxdaelders.

Behalven datter nogh twee ledige vaartuygen naar elders zyn vertrocken en die alleen met 's Compagnies pascedulle behoorlyck zyn voorsien geweest sonder eenige inladinge mede te voeren etc^a.

Conform het opbrengen der dootgravers zyn in dese afgeweekene maant Juny soo binnen als buyten dese stadt onder de Christenen overleden en op de ordinarie begrafplaetsen ter aarde bestelt:

33 Comp ^s . dienaeren;
3 burgers;
2 Hollandse vrouwen;
18 d ^o . kinderen;
6 Mardyckers off inlandse borgers;
2 d ^o . vrouwen;
11 d ^o . kinderen;
4 slaven en slavinnen;
tesamen.... 79 coppen.

Sonder dat onder dit getal gerekent zyn de onchristenen als Javanen, Chinesen, Mooren, Balyers, Macassaren, Bougys off andere heydenen en Mahumetanen hier remorerende, als van dewelcke gheen notitie wert gehouden, ten aensien yder nae zyn welgevallen daarmede handelt, hoewel de Chinesen geene van haere dooden buyten kennisse en toestaen van heeren Boedelmeesteren der Chinese sterffhuysen mogen laten begraven.

Waerentegen in de Christelycke kercken en gemeente hier ter steede in deselve tyt weder zyn gedoopt geworden:

11 Nederlandse kinderen;
30 inlandse der Portugeese gemeente;
1 inlandse der Maleytse gemeente;
in 't geheel.. 42 kinderen.

En wyders oock in dese maant in voornoemde kercken in den egten staat onder de Christenen en onse religie bevestigt:

	8 Comp ^s . dienaeren;
	1 burger;
	8 Mardykers;
	2 slaven;
tesamen.....	<u>19</u> paeren.

By den Agthaeren Raat van Justitie zyn de volgende persoonen over begaene misdryven op den 19 deser maant Juny publickelycq gestraft, naementlyck:

Vincent Fredricksen Schaaff van Amsterdam en Laurens Albertse van Amsterdam, beyde soldaten en over dat se 2 à 3 weeken hun uyt haer bescheyden wagtplaatsen g'absenteert, yder 3 maal gewipt om den eersten een geheel jaer en den laasten ses maanden aan de gemeene wercken sonder gagie te arbeiden;

op den 27 deses Claas Croon van Amsterdam, matroos aan 't Vierkant, gegeesselt en voor 3 jaeren in de kettingh na de Westcust gebannen over dat op Paasdagh aan 't Vierkant met een bloot mes groote moeyte gemaekt en yder die maar lust hadde 't zy lincks off reghts uyttartede.

By het Eerwaerde Collegie van Heeren Schepenen zyn op den 16 deser maant Juny over begaene crimen in 't geven van valsche getuygenissen publyck op 't schavot gestraft de onderstaande 13 quanten, als te weten:

Landoua de Costa, Mardycker, met een strop om de hals onder de galge gegeesselt, gebrantmerckt, voor 50 jaeren in de kettingh gebannen en 150 rd^s. boete;

François de Costa, Mardycker, mede gegeesselt en op de reghterwangh gebrantmerckt mitsgaders voor 10 jaeren in de kettingh;

Pieter Perera, Mardyker, gegeesselt, gebrantmerckt, voor 5 jaeren in de kettingh en 100 rd^s. boete;

Cammanassary, Sjentieff, gegeesselt en 100 rd^s. boete;

Domingo van Cheylon } Mardyckers, gegeesselt en voor 10 jaeren yder in
Domingo de Costa } de kettingh;

Carel Anthonisse, Mardycker, gegeesselt;

Naga Appa } Sjentieven, de justitie aangesien en voor den tyt haeres levens

Wiera Goea } buyten lants gebannen;

Saurys, Sjentieff, en
Hendrick Jansen, Mardyker } de justitie aangesien;

Amanda, Sjentieff, de justitie aangesien en voor den tyt synes levens buyten lants gebannen met 50 rd^s. boete;

Moarack, Sjentieff, om syn impotentheyt aghter het stadthuys gegeesselt en voor den tyt syns levens buyten lants gebannen.

July Anno 1681.

Primo July. 's Morgens gaat den Heer Ordinaris Raat Joannes Camphuys, verselt van den secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn, naar 't boort van 't schip Honsholredyck, omme den oppercoopman en gewesen winckelier deses casteels Hendrick Lansius als opperhooft van 's Compagnies emportanten handel in 't ryck Japan voor 't toecomende jaer 1682 (in plaets van den E. van Schinne) volgens desselfs verleende commissie voor te stellen en te authoriseren, komende haer Ed^s. 's namiddaghs ten een uuren na verrigter saecke weder aan lant.

Wanneer doen des namiddaghs ter ordinary vergaderingh onder de resumptie en approbatie van de na derwaerts af te gaene missives daarby oock vastgesteld zy, voor dese maal wederomme 24000 picols coper te doen inkopen, oftewel sooveel als de 4 derwaerts af te gaene scheepen, Japan, Honsholredyck, Betuwe en Hellevoetsluys sullen kunnen weghvoeren, van dewelcke den laaste bodem direct weder herwaerts sal keeren en d'andere over Malacca na de Indische custe voortgaan.

Voorts is noch te deser tyt niet ondienstigh geoordeelt den capteyn Jochum Michielse tot dempinge der rebelle Balyers in de Craoangse bovenlanden nogh eenigen tyt te laten verblyven en den capteyn Hendrick van den Eeden de saecken tusschen den Tommagon Natta Jouda en vaandrigh Bervelt etc^a. tot Tanjongpoura, daer hy nu is, inwylen om tyt te winnen maar alleen te laten waarnemen en daeraf een pertinent berigt oversenden.

2 d^o. 's Morgens gewert ons per Compagnies vaartuygh met den inlants corporael Gabriel Cardosa een briefje, van den capteyn Hendricq van den Eeden op Carwangh tot Tanjongpoura op eergisteren aan Haer Ed^s. geschreven, behelsende 't volgende :

den capteyn van den Eeden was na de overcomste van den Tommagon aldaer nae Goedoegoedoch by den capteyn Michielse opgetrocken geweest, dogh denselven met 't vervolgen der rebelle Balyers noch soo geoccupeert zynde, dat over de saecken raeckende de aanbevolen commissie niet had kunnen besoigneren, soo was den optogt van capteyn Jochum tegens den 22 des voorleden maants vastgesteld en den capteyn van den Eeden den 21 d^o. van Goedoegoedoe weder nae Tanjongpoura teruggekeert en onderwegen de visrycke revier of moeras Patschinian gevisiteert hebbende, had deselve door de veele ruygte tot 't visschen onbequaem

bevonden en verstaan dat den daar voorheen gewesen Javaansen regent Singa Perwangsa van dese visscherye, die meest in cabos bestont, doorgaans eenige gerechtigheyt hadde genoten, dogh sulx was nu door seeker Mardyker Antony Limoa, die hem deselfde visscherye toeëygende, nu een wyle tyts aan den Tommagon Natta Jouda onthouden, maar aangaande de claghten, door gemelte Mardyker over dien Tommagon Natta Jouda gedaen, deswegen had men gheen bysonder verder naeregt kunnen erlangen;

van het jatyhout was gheen bysonder slag van goet hout vernomen, dogh wierd gerugt dat boven de revier Chebet wel yets soude te becomen zyn, 't welck ondersoght stinde te werden;

de wederzydse klagten, tusschen den vaandrigh Bervelt en Tommagon Natta Jouda getrotteert, had den capteyn van den Eeden ondersogt, dogh alles tot noch vry verwert en onseeker gevonden, dewyle deselve eenlyck op 't aanbrenghen der Javanen berusteden en scheenen ten meerendeele ontstaan te wesen, dat den vaandrager den Tommagon tot het aghtervolgen van Haer Ed^s. ordre wat te streng was gevallen, aangesien de luytjes en Javanen aldaar doorgaans nae haer eygen sin hadden geleefd, maar wegens het snoot bedryff, dat den Tommagon te laste soude gelegd wesen, had den capteyn van den Eeden denselven niet kunnen aanspreecken, omdat het niet klaar bleek en temeer men nu oocq syn hulp in 't vervolgen der rebelle Balyers van nooden hadden, daertoe hy en de syne hun doorgaans bereytwilligh en gediensigh thoonden;

doch soo waeren oock aan d'ander zyde de gedaene beschuldigingen door de Javanen en eenige onser inlantse militairen aldaar tegens den vaandrigh Bervelt ten meerendeele ongefondeert en soo almede verwacht bevonden;

wyders had den capteyn van den Eeden de schans opnieuws wat defencief opgemaakt gevonden en oock den vaandrigh Bervelt tottet commanderen over deselve bequaam genoegh, dogh van de nodige verdraegsaemheyt omtrent dien wispeltuyrigen Javaansen landaart scheen denselven gants niet versien en waeruyt oock den grooten haat der Javanen tegens denselven resulteerde, wes syn E. vermeende dat desselfs verplaatsinge vandaer hier of elders niet ondienstigh voor de Carwangse ruste en soude wesen;

van den nodigen rys konden de besettelingen daer genoegsaam versorgt werden, wanneer er alles in ruste was en bleef, dogh het groot en klein vee etc^a. moste van het geberghte en de bovenlanden afcomen, 't welcq noghtans daaromtrent wel mede eenigermaten soude kunnen opgequeekt werden, wanneer 't selve van de inwoonderen behertigt wierde, dat nu niet geschiede en de landen daeromher meest alle geheel woest waeren;

den Mardyker Jacob Poulus had 6000 bamboesen van daer gèvoert en voorgegeven, sulx uyt ordre van Haer Ed^s. geschiet ware, dogh men soude deswegen by aankomste van de klagers en beklaagde almede duydeluycker berigt in 'teen en 'tander kunnen erlangen;

van den capteyn Jochum had men berigt, dat zyn E. na 't opruymen der toegekapte wegen tot de negorie Coodja, omtrent 2 mylen hooger als Goedoegoedoe,

met zyn troepje was aangekomen en de aldaer zynde Balyers, die sigh ter weer stelden, op de vlugt gedreven hadde met aghterlatinge van 5 dooden, party geweer en eenigh huysraat, en stinden deselve met het becomen ontset der 50 Balyers van Batavia nu nogh nader vervolght te werden, gelyck breeder by 't aankomend briefboeck onder 't quartier van Carwang en Tanjongpoura staat te lesen.

's Avonts verseylen uyt deser rheede nae Japan de schepen Honsholredyck, Hellevoetsluys en de Betuwe en daarmede per het eerste het gedesigneert opperhoofd den E. Hendrick Cansius omme den E. van Schinne te vervangen, medenemende yder bodem een missive door Haer Ed^e. aan het tegenwoordige opperhoofd, d'E. Isaack van Schinne, ende den raat tot Nangasachy, driedubbelt op heden geteekent, en soomede het drievoudigh apart briefje wegens den inkoop van 't copier en de quantiteyt van dien, aan de opperhoofden van Schinne en Cansius g'adresseert, beyde van soodanigen extensie als by 't uytgaande briefboek en verbael in 't brede kan blycken, en voeren de gemelte bodems alsnu (behalven 't schip Japan, vooraf over Siam vertrocken met een bedraegen van $f\ 129164:4:15$) van hier noch nae derwaarts een redelyck ryck carga van $f\ 726475:12:-$, verdeelt als hieronder specifice wert aangehaelt en bestaande in de volgende goederen en coopmanschappen, als namentlyck:

in 't schip Hellevoetsluys:

203 balen Bengaalse rouwe zyde;	2 vaten mom;
256 packen diverse kleeden;	17 potten Bengaalse boter;
19 balen florettegaarn;	3 halve amen wyntint;
136 packen Chinese syde;	2 d ^e . olyvenoly;
29 p ^e . diverse laeken;	3 picols wasch;
42 p ^e . croonrassen;	1 groote spiegel;
46 p ^e . laekenrassen;	100 stux neusbrillen;
26 p ^e . geconleurde perpetuanen;	5 kelders met gedistilleerde wateren;
60000 R Bimaes sappanhout;	1 kas Persiaanse wyn;
5046 R caatchia;	2 kassen rosewaeter;
2575 R garioffelnagelen;	1 kist Souratse zeep, bedragende met
19 packen roggevellen;	een doos met medicamenten en 800 rd ^e .,
1 pyp Maderyse wyn;	aan de Japance opperhoofden betaelt, een
1 legger Spaanse wyn;	somma van. $f\ 256221:14:7$;
2 halve aamen brandewyn;	

in 't schip Honsholredyck:

258 packen diverse kleeden;	226 balen Bengaalse zyde;
1 pack Bengaalse armosynen;	158 balen Chinese zyde;
20 packen florettegaarn;	20 p ^e . groffgrynen;
20 packen roggevellen;	55 p ^e . diverse laeken;

45 p ^s . diverse laeckenrassen;	140 ₤ Hollandse boter;
66 p ^s . diverse croonrassen;	15 potten Bengaalse boter;
35 p ^s . gecouleurde perpetuanen;	3 halve amen wyntint;
60000 ₤ Biemaas sappanhout;	3 picols wax;
1679 ₤ mommie;	4 amen clappusoly;
2519 ₤ nagelen;	1 casse Persiaanse wyn;
1 legger zeck;	3 kelders met gedistilleerde wateren;
1 pyp Maderwyn;	2 kassen roosewater;
2 halve amen Rincewyn;	1 groote spiegel;
1 legger France wyn;	1 kist Souratse seep;
2 halve amen brandewyn;	610 ₤ diverse Persiaanse fruyten, mon-
7 halve amen olyvenoly;	terende met malcanderen een somma
2 vaten mom;	van..... f 246025: 9: 8;
1 legger Hollandse azyn;	

in de Betuwe:

253 packen diverse kleeden;	60000 ₤ Biemaas sappanhout;
1 pack Bengaalse armosynen;	5000 ₤ caatchia;
19 baalen florettegaarn;	5004 ₤ notenmuscaten;
200 baalen Bengaalse zyde;	23 packen roggevellen, voorts noch
156 packen Chinese zyde;	verscheyde andere kleenigheden, bedra-
25 stux diverse laeken;	gende tesamen.... f 224228: 8: 1;
1000 stux diverse laeken, croonrassen	
en perpetuanen;	

Soodat het carguasoen, met geciteerde drie bodems alsnu
 affgaande voor Japan, monteert een somma van..... f 726475: 12: —;
 en 't geheele carguasoen na Japan met dat over en van Siam
 daerby gerekent en gecalculeert voor de Siamse vellen etc^a. op » 175000: —: —;
 Total..... f 901475: 12: —.

Godt geve dat het alle behouden moge vaeren en tot soulaes van de Generale Compagnie een gewenschte marckt aantreffen etc^a.

Aghtervolgens het gearresteerde op gisteren soo senden Haer Ed^s. per een Compagnies gontingh met den inlants corporael Harman Jacobse etc^a. alsnu een briefjen nae Tanjongpoura aan de capteyns Jochum Michielse en Hendrick van den Eeden, gisteren geteekent en van extensie als by 't uytgaande briefboeck verder magh blycken, zynde tot subsidie voor de besettelingen aldaer oock daarmede versonden 400 rd^s. contant payment en nogh wat schryftuygh tot gebruyck etc^a.

3 d^e. 's Namiddaghs keert de sloep de Vlieger terugge met een briefje van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam aan Haer Ed^s., op eergisteren gedateert, van advys dat de twee overgecomene Engelsen Charel Beyert en Reuff Neyt aan haeren agent Boyert geïntrageert zynde, zyn E. daarvoor danckbaar bleeff etc^a;

het nieuws met het Engels schip de Persiaanse Marchiant uyt Europa soude ten principalen bestaen, hoe den Conincq van Engellant met de Croon van Spanien,

den Keyser en de Ryxvorsten in alliantie getreden waere en desselfs broeder, den Hertogh van Jorck, door 't Parlement van de successie der Croon van Engeland t'eenemaal gepostponeert;

den Graeff van Straffort was over hooghverraet onthalt en bleven noch 5 à 6 der voornaamste conspirateurs in den Toer gevangen, die eerstdaags mede hun straffe te verwaghten hadden etc^a.; andersints was het overal in Europa nogh in vredige termines;

vyff hunner schepen waeren dit jaar uyt Engeland na Madras vertrocken en daarmede een nieuwen Gouverneur genaamt M^r. Giffort;

de 100 picols yser sagh den Pangeran Aria Diepa Nirat daegelycks tegemoet, hebbende sich wegens de gedaene excuse en 't weygeren van geyste loot en metaal voor den Conincq tevreden gestelt;

den aftreck der Souratse cleden was op Bantam althans van gheen belangh en souden Haer Ed^s. derselver deugtsaamheyt uyt 6 overgesonde chitsen, van 8 tot 20 realen 't orgie kostende, konnen ontwaaren:

den Siamsen anachoda had tot overvoer van den medegebragten eliphant naar Cheribon voor een vaartuygh 80 ryxdaelders gepresenteert, dogh niemant konnen vinden, die dat groote dier met een Javaans vaartuygh derwaarts derfde brengen;

de van hier gevlugte Macassaren waeren voor drie weeken nevens en onder Dain Cicila, soon van den ouden Crain Cronron, by den ouden Coninc tot Turtiassa comen overlopen en wierden van dien Sultan in aansien gehouden;

de Portugeese scheepjens Nosse Sinhora de Rosairo en Nosse Sinhora de Milagri waren den 26 passado van Bantam na Maccauw met 1300 baren peper en 20 duysent realen aan contanten vertrocken;

seecker Nederlander, genaamt Paulus Aarnoutsen van Amsterdam, voor 8 maanden van Batavia sigh fugatieff gestelt en zedert onder de Francen opgehouden hebbende, was nu weder by d'onse in de logie op belofte van pardon vrywilligh wedergekeert en gingh nu herwaarts over etc^a.

Ingevolge van het vastgestelde op 27 passado de heeren Willem van Outhoorn als president van Heemraden ende den heer Joan Camphuys metten secretaris, d'E. Joan van Hoorn, alsmede de gecomitteerde leden uytten Raat van Justitie en Schepenen nevens het Collegie van Heemraden hun gesamentlyck hedenmorgen al vroegh nae boven begeven en de g'ordonneerde visite van de ten deele gegraven ringslote aan de westzyde deser stede genomen hebbende, doen van den toestant en bevindinge derselver desen namiddagh aan Haer Ed^s. mondelingh vooraf soodanigen relaas, als hierna op zyn tyt by 't overleveren van haer Ed^s. schriftelyck rapport sal komen te blycken.

4 d^e. 's Namiddaghs becomen per een onser borgeren vaartuygen mondelinge tydinge van Japara hoe de saecken aldaer en langs Java's Oostcust noch in redelycke termen stonden, zynde het ontrent Sourabaya en aan die kant nu wat still en den E. Couper noch op Japara, hebbende eenige van ons volck metten Sousouhouanagh en syn leger op Wanacarta gelaten, om na 't verwagte become secours en de nodige ordres van Batavia weder met al onse maght derwaarts op te trecken en des

mogelyck den noch rebellerenden Pangeran Pougat en zyn aanhangh in de landen van Baggaleen en daarboven en bewesten te onder en tot devotie te brengen en soomede, indien het mogelyck soude wesen, den rover Namroet, die de bovenlanden van Tegal en daaromher alle in roeren en onder contributie hielt en met stropen becommerde.

3 d°. Den E. Jacob van Dyck, onlanx geworden tweede oppercoopman deses casteels en lieutenant van de compagnie pennisten in de stadt, de voorleden nagt omtrent ten twee uren alhier overleden zynde, soo wert denselven hedenavont omtrent 6 uren nae zyn qualiteyt in de stadt begraven, marcherende vooruyt met slepend geweer de compagnie pennisten van de stadt, opgevoert door den vaandrigh Pieter Silvius, daarop volgde 't lyck, bedeckt met een swart laecken, leggende daarop ten hoofdeneynde de ringkragen en aan de zyden den degen en de partisaen; aghter het lyck gingen de vrunden en daaraan de gesamentlyck Heeren Raden van India, Speelman, Bort, Hurt, Outhoorn, Camphuys en Bent, metten secretaris d'E. Joan van Hoorn etc^a, voorts de respective collegien, eerwaerde predicanten, capitainen, coopluyden en andere gequalificeerde Compagnies dienaeren en burgeren en eenige weynige der voornaamste Chinesen etc^a.

6 d°. 's Middaghs krygen per Javaans vaartuygh een briefje van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam aan Haer Ed^a, op eergisteren geteeckent, ten geleyde van eenige Engelse couranten, dewelcke met 't schip London uyt Engellant aldaer waeren aangebraght, bevattende dese Engelse novelles onder anderen 't volgende:

den 9 October 1680 wasser in Spangien op verscheyde plaetsen een groote aardbevinge gevoelt en daardoor veel schade geleden, bysonder in de stadt Mallaga, alwaar 871 huysen omverregefallen en noch 1259 soodanich beschadigt, dat se niet meer te bewoonen waren; 40 menschen had men doot en 112 gequetst gevonden, buyten meenigte die hier en daer in de ruïnen begraven: dierglycke schuddinge wasser noch noyt in Spanien geweest, als hebbende 's morgens omtrent 7 uren maar 8 minuten langh geduurt;

mettet overlyden van den Cardinaal Caraffa (waarover tot Paris groote droefheyt bedreven wiert, als hebbende de hovelinghe denselven 't pausdom toegelegt) leven in 't consilium der Cardinalen 22 plaetsen ledigh staan:

de Francen, omtrent de grensen van het Duytsche ryck leggende, gebruyckten tegens die onderdanen noch veel hostile actien, dat gheen blycken scheenen om de gemaekte vrede lange te willen onderhouden; de brieven uyt Vlaanderen meldeden weynigh anders als van groote oorlogspreparatien der Francen etc^a;

den heer Gillis Valckenier, burgemeester en bewinthebber tot Amsterdam, was aldaer den 7 November 1680 overleden, werdende in dese Engelse couranten beschreven te zyn geweest een der voornaamste bevorderaers van de vrede tusssen de croone van Vranckryck en onsen staet en aangesien voor een vrund der Francen etc^a;

den 14^{en} Augusty waren op de cust van St. Domingo in West Indien in seker orancaen 25 France coopvaardyeschepen gebleven en daardoor veel voorname coopluyden tot Rochelle geruïneert;

tot Falmouth in Engelant had men den 22 November 1680 de comeet off staartstarre 2 uren voor den dagh in 't Z.O. met een roede van 20 voet langh in 'toogh na 't N.W. streckende gesien etc^a.

's Namiddags becomen per een Compagnies vaartuygh met den inlands sergeant Jan Francen schryven van den capteyn Jochum Michielse op Carwangh uyt de negorye Coodja, aan Haer Ed^a. nu vier daegen geleden geschreven, verselt oock met een Javaans briefje van den Tommagon Natta Jouda, 't welck hieraghter in translaat staet te volgen en behelsende 't briefje van den capteyn kortelyck 't volgende:

dat den Tommagon Natta Jouda ontkende eenigh overlast aan den Mardycker Anthony Lamoa off zyn volck gepleegt te hebben;

op den 22 Juny was den capteyn Jochum Michielse met 37 Europeanen, 25 Mardyckers, 65 Macassaren en 792 Javanen van Goegoegoedoe boven op Boodjangh gecomen, vindende die negorye van menschen ontbloot en eenige der rebelle Balyers een half dagh reysens van daer by de negorye Coodja, die sigh wel ter weer stelden, maar op 't aannaderen van d'onse de vlugt namen, wesende egter van 5 derselve, die met een canoa over de revier tragten te komen, twee dootgeschoten en de resterende alle ontkomen, doch by d'onse onder eenigh goet, dat se aan de revier hadden moeten aghterlaten, oock een nieuw Bantams vaandel van deselve veroverd;

den 26 Juny onsen Balysen Batavisen lieutenant Lamangh met zyn troepje van 64 man by den capteyn Michielse in de bovenlanden verscheenen wesende, had men daegs daeraan met onse maght van Europeanen, Balyers en Macassaren de marsch voort te landewaart voortgeset (latende den lieutenant Aly met de inlander nevens Wiera Saba op Codja verblyven), hebbende aan de andere zyde der revier twee rebelle negoryen in de asche gelegd en den wegh wyders over den hoogen bergh Goeling Java tot de negory Pannawongan, in 't Cheribonse district leggende, genomen en daeromtrent de ontbodene hoofden der Cheribonse volckeren, Radin Wangsa Martha, Daman Ieya de Wangsa en Wiera Prana ontmoet en deselve gerecommandeert, de rebelle Balyers by ontmoetinge in haere vlugt te stutten en in handen tragten te krygen etc^a., waernae den capteyn weder met de magt afgesackt en op primo deser tot Coodja teruggekeert was; inwylen waeren noch 7 fugative slaven (die sigh by Naya Troena onthouden hadden) te voorschyn gecomen, dewelcke almede tot nader ordre onder de sorge van Dain Matara in verseekeringe gestelt bleven;

dre van Sarantackas volck, by den rebel Wangsa Naya eenigen tyt met gewelt aangehouden geweest, waren het oock ontsnapt en met vrouwen en kinderen weder terugge affgekomen;

de uytgesondene na Indermayoe om na de verrichtinge des Sousouhounangs gesanten te vernemen, waeren den 22 der voorleden maant teruggekeert met berigt, dat die gesanten op Samadangh niet anders gedaen hadden als den last om Pougat en Namroet in hunne vlugt te moeten stutten bekend te maecten, gelyck dit en 't verdere breder in 't aankomend briefboeck onder 't Craoangse quartier staat te lesen.

Volgt nu 't translaatbriefje, door den Tommagon Natta Jouda aen Haer Ed^{ls}. geschreven.

Desen brieff comt van mynheers dienaer den Tommagon Natta Jouda tot Craoangh, waarmede hem vernedert voor den Heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India en bekent maekt vanwegen het roven daer UEd^s. dienaer mede beschuldigt werdt. Het is dan sulx dat UEd^s. dienaer, op de visplaatse rawa Capadyen gecomen zynde, door het volcq van Toontje aangeklaegt is haer vis gerooft te hebben, hetwelck niet waar en oocq door UEd^s. dienaer niet gepleegt is, maar doen UEd^{ls}. dienaer van Batavia is vertrocken, heeft hy een contingh beneden Capadayen ontmoet, waaraen vragde wat aldaer deden, die zeyden gecomen waeren om hout te haelen. De naam van deselve is Chili Oucat. Het vaartuygh visiterende, hebbe gheen hout maar vis daerinne bevonden, hem vragende hoe aan de visch gecomen was, die antwoorde, dat rawa Capadyen gestopt en deselve aldaer becomen hadde, zynde nae UEd^{ls}. dienaers gissinge daerinne omtrent tweehondert kleene visjens, met meeninge hem nae Tanjongpoura by de capitains Jochem en van den Eeden te brengen, dogh was daartoe niet genegen; soo hebbe hem gelargeert en om weynigh visch versogt, die doen eenhondert en veertigh stux heeft gegeven, gelyck drie Batavische volkeren van den lieutenant Pange oock wel weten, dat hy de visch met zyn eygen wil heeft gegeven en is oock niet alleen door UEd^{ls}. dienaer maar door zyn grooten, Tamba Baya, Zouba Bengala, Marta Gatty nevens 50 van myn volkeren geëyscht. De reden waarom dese visch hebbe durven versoecken, is omdat den Heer Generael en alle de Raden van India myn over Crauangh hebben gelieven te stellen. Dese is onderteekent door den Tommagon Nata Jouda, Tamback Baya, Souba Bengala en Marta Gatty. Eynde.

7 d^e. 's Namiddaghs ontfangen weder per Javaans vaartuygh een briefje van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam, op gisteren aan Haer Ed^s. geschreven en verselt met een pryscourant der coopmanschappen aldaer, meldende dat de Engelschen voor eenige dagen 18 kisten met klene stuckjens canon en musquetonders, met hun schip den Persiaensen Marchiant uyt Engelant gebragt, ten hoof by den Coninck geleverd hadden, dogh de verdere aangebragte inladinge van dien bodem was nogh onbekent.

't France schip den Voiltour stont over 8 daegen nae Siam te vertrecken en daarmede oock een vry Frans coopman, genaemt monsieur de Rouan (jongst met de Soleil d'Orient uyt Souratta gecomen), die men rugte wel een capitael voor syn particulier aan diverse cleden etc^a. ter waardye van 50 duysent realen mede stint te nemen;

van den Engelschen agent Boyert, die sigh eenige dagen geleden wat extravagant hadde aangestelt, wierd door die vrunden selfs seer divers gesproken, voorgevende denselsen wellight als onbequaem nae Engelant soude werden gesonden;

tusschen haer ende de France natie was drie dagen geleden een groot tumult voorgevallen, als zynde een der Engelschen swaar gequetst geworden, waarover die vrunden hun getoucheert vindende, wel met 80 à 90 persoonen na de France logie sich begeven hadden om' revengie te haelen, dogh den Francen commissaris Bureau syn logie gesloten houdende en met 20 à 25 soldaten met geladen geweer sich tot tegenweer gestelt hebbende, soo was die furie door den Engelschen tweeden persoon m^r. Griffit, die te dier tyt by de Francen sich bevindende, gestut en de Engelse door denselven weder nae haer logie gedreven, waarop des avonts de France soowel als de Engelse over die moeyte door den Bantamse Conincq yder in een boete van 500 realen gecondemneert waeren geworden en 't welck zy oock aanstonts moesten uytkeren, met verdere waarschouwinge voortaan beter ordre te houden op verbeurte van swaerder straffe, en hoewel men vermeent hadde die questie daarmede voort geslist soude geweest en gebleven zyn, soo hadden nochtans de drie aldaer leggende Engelse schepen 't France schip le Soleil d'Orient 's nagts op zy gecort en dit en dat gedreygt, waarop den Francen commissaris weder aan syne schepen belast hadde haer vaardigh te maecken en by attacque de Engelse als vyanden tegen te gaan, doch scheen dese bravade almede sonder bloetstorten weder geëyndigt en al meest afgelopen te zyn, en uyt welck voorval men byna presumeerde, off de Engelse wel eenige secrete advertentie van oorlogh tusschen de croonen van Vranckryck en Engelant mogten gehad off gekregen hebben, sonder dat eghter uyerlyck daaraf iets wiert gehooft;

seeker Maleyer genaamt Lela Maradja (zynde een Batavias fugatyff) met een Lampons vaartuygh, bemant met 4 man, na Tangerangh volgens voorgeven tot incopinge van Bataviase fugative slaven vertrocken, had nevens 4 syner complices gemelte prauw onderweegs afgelopen en de Lamponders dootgeslagen, uytgenomen eenue die, swaar gequetst en voor doot aangesien geweest, het noch was ontkomen; desen moort aan den Bantamsen Conincq ontdeekt hebbende, had Zyn Hoogheyt voornoemde Malleyer op zyne terughkomste in apprehensie doen nemen, doch vermits hy die schult onkende en den Conincq berigt waere, dat eenige daegen geleden ontrent Tanageran een ledigh vaartuygh met een dooden Javaan opgevischt en na Batavia gebragt soude zyn, soo versogt Zyn Mayesteyt dat 't selve vaartuygh nae Bantam moght werden terughgesonden, omme daerdoor den moordenaer te konner overtuygen en syne straffe te doen voelen etc^a.

8 d^e. 's Morgens wert ons per een inlants vaartuygh over Cheribon toegebragt een briefje, van de residenten Tomas Grinnel en Aarnout Grevinck uyt Tegael nu drie daegen geleden aan Haer Ed^s. gecarteert, verselt met verscheyde bylagen en behelsende 't volgende in korte substantie voor advis:

den lieutenant Aernout Grevinck met eenige onser militie na bovenen getrocken zynde om des Sousouhounangs Javanen tegens de rebelle Namroeders te seconderen en dien vyandt al voor desselfs bovencomste sigh nae Goenontiga geretireert hebbende, was weder op Tegael teruggegecomen en den 21 passado andermael opgetrocken, wanneer kort daaraen (op 28 voorleden maants) den vyand door de posten van Pamalangh met 4000 man weder deurgebroken en tot op Margiassa

geadvanceert ware en sigh aldaer vastgemaekt had, dogh onsen lieutenant, met 27 Compagnies dienaeren en goede parthy Tegalse Javanen daarentrent gecomen wesende, was met die rebellen in actie geraeckt en had hun nae een schermutseling met verlies van 9 dooden, daaronder 2 voornaeme hoofden, op de vlugt gedreven, na 't welcke d'onse met nogh 13 Europeanen van Cheribon en 2600 Javanen van Paccalongan gesecondeert zynde, was men te raade geworden den vyandt nochmals op Wargiassa aan te tasten, dogh die rebellen, sulx verstaan hebbende, hadden sigh na 't gebergte geretireert, waerop die post doen weder in besit genomen waare etc^a., gelyck breeder by 't aankomend brieffboecq onder 't quartier van Japara staat te lesen.

Heden ter vergaderinge in Rade van India is den heer Antonio Pavilioen toegestaen revisie van seeker proces in cas van appel, door den Aghtbaren Raat van Justitie tegens hem gevelt, jegens de erfgenamen van Paulus Janse Hijte zaliger, onder de clausulen daertoe gebruyckelyck.

Wyders is nogh in Rade verstaan tot versterkinge van onse militie op Java's Oostcust in de nader optogt tegens den Pangeran Pougat en den rover Namroet onder den E. Couper, met 't jaght de Zyp wederom 100 Nederlandse militairen in 2 compagnien verdeelt derwaerts aff te steeken, om des mogelyck haest eenmael tot een goet eynde van dat soo verwarde werck en de herstellinge van de ruste des lants te geraecken etc^a.

En eyndelyck is nogh te deser tyt wegens de besendinge naar Cormandel en oock nae de custe van China alsulx gebesoigneert en g'arresteert, als by 't resolutieboeck van 't een en 't ander in 't breede staat te lesen.

9 d^o. 's Naarmiddags krygen per inlants vaartuygh door den Chinees Limsoucko een briefje, van den p^l. lieutenant Benjamin van der Meer uyt Cheribon aen Haer Ed^s. geschreven dato 2 deser, meldende eenlyck dat de 250 Cheribonse Javanen, door de drie Princen tot adsistentie van die van Tegal en Lossary afgesonden, terugge waeren gekeert met relaas de hoofden dier bovenlandse negoryen goede wagt hielden en beloften hadden gedaen de rebelle Mamroeden by afkomste alle mogelycke tegenweer te doen, maar indien den vyandt haer te sterck mogte vallen, dat men se alsdan van Sirrebon soude konnen seconderen; wyders hielden haer de rebellen van Namroet daarentrent thans vry stil, hebbende de wegen uyt vrees toegekapt etc^a., gelyck sulx en 't verdere by 't aankomend brieffboeck onder 't quartier van Cheribon staat te beoogen.

Heden ter extraordinaire vergaderinge zyn verhandelt verscheyde besoignes raeckende Sumatra's Westcust en 's Compagnies goutmeynen aldaer, mitsgaders eenige aangegaene als gerenoveerde contracten, door den heer commissaris Laurens Pit de Jonge etc^a. met diverse der Maleytse regenten off bontgenoten van Sillida, Pynang, Baros en Sinkal gesloten, alsnu by Haer Ed^s. alhier g'approbeert, als te weten:

een acte van opdracht van 't geheele lant van Sillida, door Sulthan Mametchia tot Bayangh item Sultan Mametchia, Keyser van Indrapoura, en Sultan Besaar van Troesangh aen de Compagnie gedaen dato 27 February 1681;

een nader acte van opdracht van 't lant van Pynang door Sultan Sampurna of Radja Carbauw aan de Compagnie dato 10 Maart 1681;

een nader contract, door de oppercoopluyden Jan van Leene en Arent Silvius met de regenten tot Baros gemaakt dato primo January 1681;

item nader articulen en ampliatio van 't verbont, met de regenten van Sinkal door gemelte oppercoopluyden gemaakt in dato 12 February 1681.

Synde onder anderen oock verstaan den lieutenant en bergmeester Jan de Graeff, over zyn quade conduicte door den E. commissaris Pit buyten functie gestelt, herwaarts te laten komen om nader g'examineert en terechtegesteld te werden.

Voorts is onder 't nader resumeren der consideratien over de Sumatrase goutmynen en de geformeerde berghordre, by den heer berghhopman Benjamin Olits in 't patria opgesteld en door de Heern Majores ons soodanigh toegesonden, goetgevonden denselven heer Olits (op 10 des voorleden maants uyt het patria seer sieckelyck met Sumatra verschenen) mits zyn groote swackheyt vooreerst hier nogh wat te laten verblyven tot betere gesontheit, en om inwylen dan oock by de teruggekome van den commissaris Laurens Pit met zyn E. over de successen en apparentien der goutmynen te beter te kunnen consuleren, onder ons ooge en consideratien, en om dan sigh op 't een en 't ander deswegen eenigsints te verclaeren, sullende inmiddels alsru 25 syner uytgebragte onderbergmeesters en bergwerckers met de fluyt de Voorsightigheyt derwaarts voorafgaan, omme alle mogelycke progressen in en omtrent dat ruwe mynenwerck te betragten, en bovendien nogh 40 matrosen, omdat er niet meer en die noch seer schaars te missen zyn tot 't bemannen der schepen en chialoupen ter Westcust in 't vaarwater, mede met de fluyt voornoemt expres af te steken, gelyck dit en des meer alles by 't resolutieboek breder staat g'expresseert.

11 d^r. Heden ter namiddaghvergaderinge is aan de huysvrouw van den cranckbesoecker Benjamin van der Cloot toegestaan met eene van 's Compagnies schepen na haer man op Palleacatta te mogen overvaeren en soomede 2 à 3 Gentyven, behalven noch 3 andere Gentyven met namen Annanda, Wiera Goea en Nagaappa, dewelcke over begaene misdaden binnen deser stede by het Eerwaerde Collegie van Schepenen publyck gestraft ende na derwaarts gebannen zyn, om van hier buytenslants te blyven.

Tot hooftofficieren over de 100 militairen, op 8 deser wederom naar Java's Oostcust tot reccent geprojecteert, zyn te deser tyt genomineert den capteyn Hendrick van den Eeden nevens de vaandrighs Jan Bervelt, Nicolaes Christiaansze en Claes Dideloff, welke laaste meteene tot absolut vaandrager à 40 guldens voor drie jaer verbetert zy, zullende den capteyn van den Eeden en vaandrigh Bervelt ten dien eynde ten eersten van Tanjongpoura werden herwaarts ontboden en den p^t. vaandrigh Willem Kuffelaar weder in zyn steede naar Tanjongpoura werden gesonden, hoewel den Heer Gouverneur Generael zy van verstant geweest, dat den capteyn van den Eeden had behoren hier ter stede gebruyckt te werden tot fabrycq van 's Compagnies wercken en ommeslagh in plaets van den overleden Adriaan de Leeuw.

Voorts is nogh goetgevonden met 't gereetleggende Engelse schip de Barnadiston een brieffje over Bantam en Engelant aan d'Ed^h. Heeren Principalen in 't patria

af te senden, 't welck door Zyn Ed^h. sal werden g'concipieert, gelyck dit een en ander soodanigh by 't resolutieboek breder staet te sien.

12 d^e. Heden in Rade van India over de saecken raeckende 's Compagnies negotie en ommeslagh ter custe Cormandel gebesogneert zynde, soo ter materie van 't verlenen der passen, 't bestellen van goutcapitael soo direct als over Malacca etc^a., soo is onder anderen oock de versoghte opcomste nae herwaerts aan den oppercoopman Hendrick van Outhoorn g'accordeert, te weten om na 't vaderlant te gaan of zyn gagie tot nader employ te doen cesseren, en aangaande de tecortcomentheyt op 't jongst overgebragte koper anno passado met de schepen uyt Japan soo op Cormandel als in Bengalen, waarvoor de overheden dier bodems daer ter plaetsen op hunne reequeningh zyn belast geworden, daarover al eenige malen gesproken en na ondersoek niet anders g'oordeelt zynde, als dat de overheden aan die tekortcomentheyt absolut onschuldigh en de fieltery of het bedroog, dat er onder mogt wesen, in Japan selve schynt te hebben gehapert, soo is alsnu deswegen nader goetgevonden en verstaen, deselve opperhoofden op haer ingegeven versoeckschriften na die gedaene examinatie weder daervan te doen ontlasten en vry te spreekken, als te weten, die van de fluyt Croonenburgh op Cormandel den schipper Leendert Laurensen en ondercoopman Nicolaes Ansloo voor 2706 R of f 2121:17:8:

en die van 't schip de Veluwe mede op Cormandel den schipper Jan van Dorre en boeckhouder Willem Valentyn te cort geleverd..... 3200 R of R 2100:—:—;

item die van 't jaght Jamby in Bengalen den schipper Leendert Maas en boeckhouder Cornelis van Bergen..... 2973 R off R 990:12:1;

mitsgaders die van de fluyt Delfshaven oock in Bengale den schipper Symon van den Bergh en boeckhouder Christiaan Harmense Duyker..... 4925 R off R 1640:6:14;
tesamen in 't geheel..... 13802 R offte f 6852:16:7.

Wyders is noch vastgesteld den optreck der Batavise schutterye voor desen jaere met de naeste aanstaende lighte maan te laten voortganch nemen en geschieden, naementlyck den 25 deser die van de Europeanen en die van de Mardykeren en inlanderren op den 23 daeraanvolgende, mitsgaders van de Maleytse en Balysche inwoonderen hier ter steede vervolgens weder den eersten Augusty aanstaende, gelyck sulx breeder by 't resolutieboek deses casteels staet uytgedrukt.

14 d^e. 's Morgens al vroegh gaet Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generael verselt met den heere Bent ende den Mayor Isaack de S^t. Martin nevens eenige schippers nae 't eylant Onrust omme den nieuwen equipagiemester Harman Lodewyxe aldaer te authoriseren, 't welck dan verrigt zynde, soo komt Zyn Ed^h. met 't verder geselschap 's namiddags ten 3 uuren weder aan landt, hebbende onderweegs op de rhee de schepen 't Lant van Schouwen en Courtgeene meleenen eens wesen besien.

's Avonts gewert ons per Javaans vaartuygh een briefje, door den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam aan den resident Willem Caaff alhier eergisteren

gecarteert, eenlyck tot advys, dat hy berigt was nu 5 daegen verleden van Turtiassa 500 stux Balinesen naar de bovenlanden van Craoangh waeren vertrocken, dewelcke tot hulp van den Balyer Sacra Jouda derwaerts gingen, sullende den wegh over Silinsky nemen en tot haer hoofd hebben seeckeren Balyer, door den ouden Conincq met de naam van Kiey Nebey begiftigt, en stinden er dan volgens de gerugten nogh 200 Macassaren van Turtiassa te volgen etc^a.

13 d^o. Senden Haer Ed^s. per een Compagnies gontingh nae Carwangh een briefje aan de capitainen Jochum Michielse en Hendricq van den Eeden tot Tanjongpoura, op gisteren geteekent en van inhoude als by 't affgaande brieffboek kan werden gelesen, gaende daermede alsnu oock nae derwaerts af den pl. vaandrigh Willem Kuffelaer om in plaets van den vaandrigh Jan Berrevelt na 't vertreck van de capitainen Michielse en van den Eeden 't gesagh over de veltschans Tanjongpoura te voeren en aldaer post te houden.

's Namiddaghs wert ons per een Chinees vaartuygh van den capteyn Watho van Macassar toegebracht een missive. door den heer president Jacob Cops en raat ten casteele Rotterdam in dato 25 des voorleden maants aan Haer Ed^s. geschreven. behelsende een recit van 't veroveren en demolieren van 't rooffnest Calonckon op Bima etc^a., waarvan hiervooren onder dato 29 May reets iets gesproocken zy, en wyders dat alles op Macassar nogh in redelycken stant was, onthoudende Radja Palacca sich noch tot Bonee, sonder dat men eenige bysonderheden tsedert 't laaste schryven van hem vernomen hadde;

de Zaleyerse Koningen waeren alle aen 't casteel Rotterdam verscheenen en hadden opnieuw belofte gedaen hunne schult aan d'E. Compagnie te sullen vereffenen etc^a.;

de chialoup Groeningen, na Cayely gesonden, had mits groote leckte tot Chindrana op Mandaer moeten inlopen en was aldaer in de gront geraekt, werwaerts dan 't chialoupje de Nagelboom gesonden waere om 't volcq en de geborge goederen af te haelen, gelyck alles breder by 't aenkomende brieffboek komt te blycken, en oock soodanigen verder relaas van de minees en conduites van Radja Palacca als de Bougys en Macassaren daar op 't lant van Celebes als men nae de gelegentheyte des tyts en niet sooals men het wel wenschte scheen te beleven, doch omdat in de aanstaende besoignes alhier over den Macassaerschen toestand en met de nader te volgen en verwaghte advisen ons wel eenige verder materie over de Macassaarse saacken sal komen te suppediteren, soo sullen wy dit nu hierby laeten berusten.

Heden ter vergaderinge onder 't resumeren van een conceptbriefje nae Craoangh en ten reguarde der opcomste van den capteyn van den Eeden en vaandrigh Bervelt, als dat den capteyn Michielse de aenbevolene saecken aldaer voorts sal hebben uyt te voeren, soo is oock meteenen het beloofde pardon, door denselven aan die rebellen en vlugtelingen verleent en toegeschickt, voor goet gekeurt en g'approbeert ende wyders oock dat de landen, die dese Balyers rebellen hebben g'occupeert gehad, weder aan de naeste en getrouwste Javaanse ingezetenen van Carwangh by provisie en op nader approbatie sullen werden ingeruymt en overgegeven etc^a.

Wyders is verstaan by 't af te gaene briefje na Bantam dien Sultan en grooten aldaer door onsen resident te doen bekendmaecken, dat zy onse ingelanden en landen in onse eygen jurisdictie sullen moeten in ruste en ongemoeft laten, off dat men genootsaecht sal wesen ons regt met vigeur selve nae behoren te mainctineren etc^a.

Aen den paghter van de vaart Molenvliet, genaemt Tamsiako, is op zyn ingelevert request om 2 maanden quytsheldinge van pagtpenningen na deliberatie 55 rd^s., zynde ruym een halve maant, afslaghe vergunt, omdat den overtoom etc^a. meer als een maant langh ontstelt zy geweest.

Soo is oock den Chinees Tandsinio toegestaen een zyner lantslieden genaemt Hoeko met Compagnies schepen tot inninge zyner schulden nae de Westcust van Sumatra te mogen senden, mits betaelende 20 rd^a. voor 't ordinair transport en vragtgelt.

Tot afhael der gereede houtwercken van Cheribon de fluyt Croonenburgh dienstigh geaght nae derwaerts af te vaardigen, soo is oock meteenen goetgevonden tegelycke dan oocq de twee Cheribonse gesanten, met den E. van Dyck hier aangekomen, weder derwaerts nae huys te laten keeren met de ratificatie op 't jongst gemaecte contract, tusschen de Compagnie en het ryck van Sirrebon in dato 7 January passado tot Sirrebon gesloten, en 't welck soodanigh zy geamplecteert en verstaen te approberen en, als gesegt, met onse ratificatie te bekraghtigen, die bezyden een briefje aan de drie Princen gebroeders in antwoord van de ontfange haerentwegen en tot verder onderrigtinge wat men gaerne van haer hadde, in handen van deselve gesanten haer mede toe te schicken om hun van te dienen en naer te regten.

Voorts is nogh wegens de besendinge nae China gebesoigneert en by Haer Ed^{ls}. 't nodige geresolveert om met de schepen Odyck, Jamby en de Brantgans onder den p^l. coopman Jurriaen Munnick derwaerts te gaan met intentie omme des mogelyck het comptoir tot Hoccieuw te lighten en de negotie der nu mede te sende goederen maar onder Tinhoy ofte wel elders aan scheepsboort te dryven en deselve op d'een of d'ander wyse te tragten te vertieren etc^a., alsulx als by 't resolutieboek in 't brede uytgedrukt staet en van gelycken mede, dat dese voornoemde drie schepen mits de tegenwoordige schaersheyt van voorraet des pepers alhier, de revier van Palembangh sullen aanlopen om aldaer van dien korf sooveel over te nemen als se tesamen met gemack voeren kunnen, en waertoe de ondercooplyden Abram Bouden en Cornelis Lindius de Jonge gecommitteert sullen werden, om tot sooverre toe mede nae de Straet Banka te verseylen en dan met een der Palembangse schepen off vaartuygen weder herwaerts te keren.

Aangesien 8 baalen vervalschte Chinese zyde, anno 1679 uyt Hoccieuw ontfangen in 't vaderlant en Japan, bevonden zyn geworden met hennip in plaets van zyde gevult te wesen, soo is te deser tyt verstaan, deselve 8 baalen door de hooftministers en suppoosten, dewelcke doenmaals de administratie en het bestier van saacken in China hebben gehad, alsnu weder aan de Compagnie te laten vergoeden tot soodanige pryzen als de voorsz. zyde in die jaeren uytkoops soewel in 't vaderlant als Japan soudén hebben kunnen rendeerén, en dat dan te verdelen, als namentlyck :

voor reecqueningh van den E. commandeur Martinus Caesar zaliger ofte door desselfs weduwe te doen betaelen de helft ter somma van... f 2380:4:2;
 en door den coopman Jacob van der Plancken zaliger off
 desselfs weduwe een vierdepart off..... » 1190:2:1;
 en door den coopman Joannes Leeuwenson oock een vierdepart » 1190:2:1;
 tesamen..... f 4760:8:4,

synde sooveel die zyde na wytreecqueningh uytkoops soude zyn waardigh geweest, behalven 't welke oock nogh verstaen zy, de voornoemde coopman van der Plancken zaliger ofte desselfs weduwe en erfgenaemen in Compagnies cassa te doen remboerseren sekere f 1676 wegens 200 stux pelings en gielams, by hem in 't jaer 1679 van den pouy of veltheer in Hoccieuw zyn ontfangen en waarvoor de waardye anno passado aan den gemelten pony van hier van Compagnies wegen g'recompenseert zy moeten werden, en vermits buyten dese tekort bevonden Chinese zyde in den jaere 1679 oock sekere 4 baalen Tonquinse zyde door de opperhoofden alsdoen aldaer ten comptoire ingecogt en naderhant onder meer andere in Japan insgelyx in plaets van zyde met stroomatten opgevult bevonden zyn geworden, soo is alsnu meteenen oocq deswegen verstaan, deselve aan de Compagnie almede te laten goetdoen door de doenmaals gewese Tonquinse opperhoofden, tot soodanigen pryse als de Tonquinse zyde in Japan vertiert te dier tyt heeft gerendeert, namentlyck:

door den coopman en gewesen opperhoofd Jan Besselman
 $\frac{2}{3}$ parten off..... f 1064:—:—
 en door den ondercoopman en gewesen secunde in Tonquin
 Cornelis Comans $\frac{1}{3}$ part off..... » 552:—:—;
 synde tesamen..... f 1596:—:—.

Naedemael onse noch overige gevangen en in Tayoan in 't begin deses jaers noch jongst weder een briefje aan eenige haerer bekende, gelyck zy jaerlyx als er gelegentheyt zy geweest over Bantam met de Engelse vrunden, die aldaer met de Coxinse Chinesen zedert 8 à 9 jaeren hebben genegotieert, zy geschiet, hebben herwaarts geschreven en hiervoor onder dato 2 Maart is geinsereert, soo hebben den E. Dirck de Haes en d'Eerwaerde Theodorus Sas nu weder yder een briefje aan deselve in antwoord toegepast, verselt met eenige contante penningen en medicinalen tot sustentie en onderhout dier arme menschen, 't welke op heden van hier nae Bantam is afgeschickt, om door adresse van den Engelschen secunde op Bantam, Mr. Samuel Griffit, op de bequaemste maniere met de besendinge, van die vrunden weder nae Tayoan te doen, aan hunlieden voortgeschickt te werden etc^a.

16 d^e. Hedenmorgen komt seecker Maleyer inwoonder, omtrent de hoeck van Ontong Java in onse Batavische jurisdictie remorerende, rapporteren dat parthy Javanen op de naam des Bantamsen Sultans hem aldaer in zyn wooninge veel moeyelyckheden aengedaen, mitsgaders met dreygementen vergoedinge van het afgelopen vaartuygh door den Maleyer Intje Lela Maradja cum sociis affgeëyscht hadden, voorgevende hem met all zyn byhebbende familie andersints nae Bantam te willen opbrengen en dat hy sigh in 't Bantamse gebiet onthielt, sulx gemelte

Maleyer, niet anders konnende, voor die tyt die pretentie met 40 rd^s. afgemaect en daerop de helft voldaan hadde, met voorwaarde de rest tegens haer wedercomste van Bantam over 3 à 6 dagen mede in gereetheyt te brengen, op welck berigt Haer Ed^s. dan aanstonts 1 onser Maleytse sergeanten nevens een haerer schryvers en 4 à 5 man met denselven afgekomen Malleyer goetgevonden hebben op morgen nae derwaarts te senden, om daer 3 à 4 daegen te vertoeven en by wederverschyninge dier Bantammers deselve te insinueren, dat se onse landen ende de daerin woonende ingesetenen ongemoeyt sullen hebben te laten en sigh van daer te houden, mitsgaders gemelten Malyer de afgedwonge 20 ryxdaelders weder uyt te keren, off dat men andersints ons deswegen soude moeten gevoelig thoonen, mitsgaders dat, ingevalle zy yets uyt naeme haeres Conincks in onse jurisdictie te verrigten mogten hebben, sulx aen ons alhier alvorens hadden te laten weten, omme de saecken te onderzoeken, alswanneer haer altoos in der billigheyt satisfactie stinde te werden gegeven etc^a.

's Avonts senden Haer Ed^s. per Javaans vaartuygh een briefje aan den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam ten meerendeele tot rescriptie op de ontfangene advysen van daer, gelyck sulx en 't verdere daarin vervat by 't uytgaande briefboeck staet geëxpresseert.

17 d^e. 's Namiddaghs erlangen per Javaans vaartuygh door onsen borger weesmeester St. Gabriel Nacken een briefje, van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam op cergisteren geteekent, met advys dat de 200 gerugte Macassaren, die tot adsistentie van Sacra Jouda nae de Craoangse bovenlanden stinden af te gaen, nu tottet uytdiepen van de gragt aan 's Conings fort binnen Bantam geëmployeert waeren geworden;

het particulier Engels scheepje de Peerel was eenige daegen geleden met 300 kisten koper, parthy peper, spialuter en 7 à 8 duysent realen in contanten voor reecqueningh van den Deensen agent Pauly van Bantam nae Bengale vertrocken etc^a.

Zynde ons benevens en onder couerto van 't geciteerde Bantams schryven oock gewerden een cleen advisje, van de opperhoofden van 't schip 't Huys te Merwede of den E. Wouter Valconier uyt het vaderlant in de Straat Zunda ongedateert aan den g'cligeerden Heere Generael Cornelis Speelman g'adresseert, eenlyck tot advertentie dat gemelte bodem primo February met 269 coppen uyt ons lieve vaderlant na herwaerts gestevent en den 22 May de retourschepen Vrye Zee en Java aan Caep de Goede Hoope gelaten hadde, zynde Jan Wageman op Java overleden en hebbende verder de schepen Macassar, Sillida, Civethcath ende Baaren, uyt 't patria nae India gedestineert, aldaar aan de Caap noch mede op hun vertreck gelaten etc^a., gelyck dan oock verder des 's avonts 't geciteerde schip 't Huys te Merwede behouden hier ter rheeде komt te ankeren, zynde, als gesegt, den eersten February passado onder den E. Wouter Valconier als Raat van Justitie deses casteels en den schipper Jacob Cornelisse Starrenburgh voor reecqueningh der camer Amsterdam dogh uyt Zeelant in zee gelopen met 270 coppen, a's te weten 149 zeevaerende en 121 militairen, en aan Caep de Goede Hoop den 10 May verscheenen en den 22 d^e. van daer nae herwaerts gestevent, alvorens 3 zeeluyden en 3 militaire aan lant geset en daertegens een matroos weder overgecregen hebbende ende geduurende

de reyse overleden 9 zeeluyden en 23 militairen, soo brengt dien bodem hier maar te lande 156 zeeluyden en 93 krygers, tesamen 229 gesonde Compagnies dienaeren, bestaande wyders de patriase papieren in een generale missive uyt de geauthoriseerde Heeren Bewinthebberen representeerende de vergaderinge van de 17 en besoignerende in 's Gravenhage de dato 23 January deses jaers, mitsgaders een particuliere missive der camer Amsterdam dato January alsmede nogh een missive der camer Zeelant de dato 30 January, alle verselt met verscheyde documenten en van soodanigen inhoud en vervattende alsulcke ordres en consideration als by het aankomende patrias briefboeck hier ter Secretarie berustende staet te beoogen, hebbende gemelte bodem wyders voor den omneslagh in India hier aangebragt de volgende contanten, coopmanschappen en andere nootwendigheden, als namentlyck:

van de camer Amsterdam:

199491 $\frac{3}{4}$ guldens aan contanten en bhaar silver;	28769 ₤ yser aan 600 staven;
70 p ^s . Muscovische jugten;	20 stux dommekragten;
10 stux groote spiegels;	14882 ₤ diverse verruwen;
8 stux maane- en verrekykers;	89 riemen divers formaat papier;
10 leggers Spaanse wyn;	50 duysent stux schagten;
3 leggers Rinse wyn;	200 douzyn pergament;
30 tonnen vleesch;	20 stux pergaments varckensvellen;
30 vaten speck;	26 stux ankers en dreggen;
20 varckens azyn;	15 p ^s . gesorteerde touwen;
50 halve pypen haantjesbier;	30 vaten pick;
38 kelders brandewyn en gedistilleerde wateren;	30 vaten harpuys;
3 halfaamen wyntint;	12 baalen Hollants doeck;
3 smaltoenen wit sout;	35 hoet smeeekolen, voorts nogh verscheyde geweer en ammunitie, medicamenten, ambagtsgereetschappen, equipagie- en andere goederen, bedragende volgens factura met 200 rd ^s . voor de reys alles getaxeert een somma van
30 vierendeels boter;	f 245942:16:8;
100 leggerschoven;	
30 varkensschoven;	
5810 ₤ yser aan diverse hoopen;	
1200 ₤ spyckers;	

van de camer Zeelant:

70 vaten vleesch ter montura van f 7000:—:—.

Met geciteerde bodem gewert ons mede een missive, van den commandeur Symon van der Stel en raat aan Caap de Goede Hoop den 16 May aan de Hooge Regieringe alhier geschreven, verselt met verscheyde hylagen, daeronder oock een missive, door gemelte commandeur en raat aan de Ed^l. Heeren 17 in 't patria den

27 April deses jaers geschreven, behelsende onder anderen die nae herwaarts gecarteert in kort voor nieuws het volgende:

het retourschip Mauritius Eylant, dat wegens sleghte gestalte met 21 hegte knies en een nieuwe wangh voor zyn groote mast versien en daardoor weder bequaam geworden zynde om de reyse na 't vaderlant voort te setten, was alsoo eyndelyck met de schepen Blauwen Hulck, Hendrick Maurits en Oostenburgh den laasten April tesamen nae derwaerts voortgeseylt; Godt verleene dese 4 kostelyck geladen bodems nevens de vooraf vertrocke en gevolgte een voorspoedige en behouden reyse, Amen;

den 9 April was 't Engels scheepje de Rabock van Madagascar aen de Caep om water en behoeften aangekomen, hebbende in den tyt van agt maanden 330 slaven genegotieert op een plaats genaamt Terra Delgada, gelegen tusschen 20 en 21 graeden zuyderbreete aan de westcant van Madagascar, en dat voor negroscheeden, cruyt, loot, schietgeweer etc., komen yder slaeff, na men voorgaff, niet veel meer als 6 à 7 rd^s. te staen, dogh hadden zy oock in dien tyt hun schip in de openbaere zee moeten pericliteren, alsoo er een swaere banck voor die revier lagh, en waren dese vrunden van meeninge geweest nae Masambique over te steeken om hun nogh inhebbende coopmanschappen te verhandelen, dogh buyten gissinge soo langen tyt aan Madagascar t'soek gebraght hebbende, soo vonden hun genootsaecht, om gheen sterffte off sieckte onder de slaven te veroorsaeken, terugge na de Barbados te keeren, gelyck zy oock den 19 April van de Caap na 't innemen eenlyck van wat water, sonder dat den commandeur haer eenigh ander behoeften hadde toegelaten mede te deelen, naar gemelte Barbados voortgeseylt waaren, met intentie het eylant St. Helena om haer noch wat te revictualieren aen te lopen;

't fluytje de Gulde Wagen, uyt het vaderlant over 't eylandt Madera aan de Caep gekomen en 'tgunt daar mits zyn lange reyse opnieuws van provisien had moeten werden versien, was den 27 April nae Ceylon voortgestevent:

den 8 en 15 May waeren de nader retourschepen Vrye Zee en Java van Batavia mede aan de Caep behouden gecomen en stinden soo haest mogelyck na 't patria te volgen;

den 10 May was 't jaght Sillida, in 't lest van December van de camer Amsterdam uytgeseylt, alsoock het schip 't Huys te Merwe ende den 15 daaraanvolgende het schip Macassar beyde uyt Zeelant aan de Caap mede gepareseert, hebbende 't laaste een moeyelycke reyse gehadt en al 43 man van 370 coppen verlooren, gelyck dit en 't verdere by 't aankomend brieffboeck en 't verbael onder 't quartier van Caep de Goede Hoop staet te lesen en soomede dat desen bodem van voorsegde Caep voor Batavia medebrengt:

4 leggers Caapse wyn, costende volgens factura een somma van / 480 : — : — ;

daertegens hadden se aan de Caep uyt 't Huys te Merwe geligt drie riem groot Hollants papier volgens den inkoop tot / 33 : 6 : — ;

dit voormelte jaght Sillida was door de Heeren Meesters geprojecteert en g'ordonneert de reyse te nemen van de Caep naar Madagascar om aldaer sooveel slaven als het voeren konde in te ruylen en te kopen en dan daarmede direct naar

Sumatra's Westcust voort te gaan, om deselve aldaar tot dienst van het werck der goutmynen over te brengen, gelyck het dan oock eersdaegs soodanigh stont g'employeert en van de Caep voortgeschickt te werden.

18 d°. 's Morgens ontfangen weder per Javaans vaartuygh van Bantam een briefje, door den adsistent Gerrit van Loveren op eergisteren aan Haer Ed^e. geschreven ten geleyde van een advisbriefje, door de opperhoofden van 't schip Couwerven, komende uyt Souratta, in de Straat Sunda nu vier dagen geleden aen Haer Ed^e. gecarteert met advertentie van hunne behouden overcomste en den goeden toestand van 's Compagnies saecken in die directie, behelsende wyders 't Bantams briefje van den adsistent van Loveren kortelyck 't volgende:

den rebelle Balyer Sacra Jouda was met 100 van zyn aanhangh op gisteren tot Turtiassa aangekomen, voorgevende tegens de onse omtrent de negorye Cambang Coening in de Craoangse bovenlanden in actie geweest te zyn en dat hy sigh door ons volck soude heengeslagen hebben etc^a.

Seeker stuurman genaemt J. v. Hooren, een wyle tyts over 't onbehoorlyck slaan van de soon van den vryborger Jan Thyssen (op 't jaght de Flaman in 't vergangen jaer ter rhee de voor Macassar, dat daervan was comen te sterven) vlugtigh geweest zynde en sigh, sonder dat eenige kennisse daervan zy geweest, tot Bantam alsnu onthoudende en berou over zyn misdaet gecregen hebbende, heeft te deser tyt per een Javaans vaartuygh een briefje aan den Ed^e. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman drie dagen geleden geschreven, daerby instantelyck om syn parden over gemelte misdaet is versoeckende etc^a., gelyck de extensie daervan by 't aankomend briefboek kan blyken.

's Avonts zeylt van hier vooraff naar Hoccieuw over Palembangh 't hoeker de Brantgans, sullende tot Palembangh de te volgene schepen Odyck en Jamby inwaghten en alsdan daarmede g'combineert nae China stevenen, om tot voorsz. Palembangh of uyt onse daar leggende schepen sooveel peper als zy bergen kunnen over te nemen, waarmede oocq werden afgeschickt twee briefjens, 't eerste aan de overheden van de verwagt werdende peperschepen van Palembangh, op heden geteekent, eenlyck met ordre om by ontmoetinge van desen hoeker sooveel peper voor China over te geven als bequaemlyck kan voeren en hun wyders in de herwaerts komste midden in 't vaerwater te houden, om de nader te volgene schepen Odyck en Jamby by ontmoetinge almede sooveel peper over te geven als tot vulling van derselver ladinge voor China nodigh sal wesen etc^a.;

't andere briefje aan den E. capitain en commissaris François Tack ende den raet tot Palembangh, mede van Haer Ed^e. op heden geteekent, behelst eenlyck tot advertentie dat zyn E. by verschyninge van de jagten Odyck en Jamby, item 't hoeker de Brantgans voor Palembangh (als geprojecteert zynde naar China) sal tragten dese bodems met hunne peperladinge ten eersten mogen werden versorgt omme hunne reyse nae Hoccieuw ten spoedigsten daermet te kunnen bevorderen etc^a., gelyck breeder by 't allgaande briefboek kan werden gelesen, sullende de peperladinge van desen hoecker by 't vertreck der andere Chinaasvaarders hieragter op zyn tyt werden aangeteekent, dewyl nu ledigh van hier gaet.

Heden ter vergaderinge de brieven van de Ed^e. Heeren 17 ende de camer Zeelant, met 't schip 't Huys te Merwede op gisteren aangebragt, gelesen zynde, soo is oock alsdoen verder geapprobeert seker proces crimineel, by den E. fiscael Gualter Zeeman g'intenteert voor den Agtbaren Raat van Justitie deses casteels tegens den soldaet Adam Croes van Sonnenbergh over het openen van zyn bescheyden post de punt de Zaphier hier in 't casteel 's nagts tusschen den 12 en 15 deser, mitsgaders het besteelen van 's Compagnies packhuysen te dier tyt daeromtrent aen de westzyde van de Waterpoort, en waarover denselven by sententie, van gemelte Raade van Justitie gevelt, is gecondemneert omme met een koorde aan de galge gestraft te werden datter de doot naar volgt.

Wyders is noch aen de Chinese cooplyden Quedjeuwqua en Khonpeeko toegestaan haerentwegen yder nae Sumatra's Westcust met Compagnies schepen tot inninge hunner oude uytstaande schulden te mogen medesenden de Chinesen Tsoko en Japkeenko mits betaelende elck na gewoonte 20 rd^s. voor transportgelt, gelyck dit by 't resolutieboek in 't breede staet te lesen.

19 d^e. 's Namiddaghs komt alhier van Sumatra's Westcust te retourneren 't jaght den Alexander met een missive van den E. commissaris Laurens Pit de Jonge en raat uyt Padangh aan Haer Ed^e., verselt met veele documenten, de dato 19 Juny en daarby oock noch een kleen nader briefje van den oppercoopman Arent Silvius uyt Poulo Chinco den 22 daeraan, dienende 't laaste eenlyck tot advis van 't ingeschepte gout aldaer en behelsende de missive van den commissaris Pit en raat kortelyck 't volgende voor nieuws:

den E. commissaris Pit, de goutmynen anderwerff gevisiteert en nu weder vry in waarde vermindert bevonden hebbende, was den 9 May vandaar weder naar Padangh gekeert en zedert vandaer noch nader berigt dat de mynen, dogh bysonder den ertz uyt de strosse, in ryckdom van gout al wederom wat schenen verbetert, sulx genoegsaem bleeck, dat 't werck dier myneu een gestaedige veranderinge onderworpen waere;

wegens de hooftregenten boven in 't lant tot Songhy Pagou was een afgesant op Padangh verscheenen, versoeckende eenigh geweer en parthy buspoeder etc^a. om tegens seeker rebell, daer zy mede in oorlogh waeren, te gebruycken, by welcke occasie den commissaris en raat dan goetgevonden hadden, den Mardykervandigh Thomas de Lima met eenigh gevolg met deselve eens daer nae bovenen te senden om dusdanigh die landstreeke sonder umbragie meteenen te kunnen ondersoecken:

met de procura van houtwercken door die van Troessangh in de bogt van Songhy Jelle gingh het nu al wel, en had men reets wel 1 à 2 scheepsladingen, zoo zy seyden, in voorraet etc^a.;

de 5 hooftgesaghvoerders van Songhy Capajangh hadden haer genegen getoont om met de Compagnie weer negotie te dryven, dogh de onderlinge twist binnenslants belette de sulx en was den jongst affgesondenen Radja Poety met zyn gout nae Sillida gegaen, als willende uyt een opgevat misnoegen 't selfde niet na Padangh ter merckt brengen etc^a.;

de hooftgebieders van Bayangh waeren mede 's Compagnies hulpe versoeckende

om den rebel Touackel te verjagen, als daertoe zy haer te swack bevonden en 't welck haer eenigsints belooft was;

het bysonder opgeven van de laboresse Fronica Wys, huysvrouw van den adsistent Philip Heynman, om groote voordeelen uyt de myn door 't vuur tewege te brengen, begon nu geheel in roock te verdwynen, en hadden zy oock hun onvermogen verclaert mits gebreck van de nodige wercktuigen, eenlyck, soo men meende, om aen de eere te blyven; wes den E. Pit onnodigh agte eenige onkosten haerentwegen te doen etc^a., als die se met al hun petitie van veelerley dingen die niet hyderhant of te becomen waeren seer groot maeckten, hebbende wyders voormelte jaght den Alexander van Padangh en Poulo Chincó de volgende ladinge van parthy gout, peper etc^a. hier overgebracht, als te weten:

van Padangh:

96	teylen gout;
187260	℥ peper;
10300	℥ benjuyn;
344 ¹ ₄	℥ camphur Baros;
114	halve aamen clappusolye, bedragende te samen f 41679:17: 1;

en van Poulo Chincó:

110 tailen ongesmolten gout ter montura van • 5362:10:— :
sulx het aengebragte met den Alexander van

de Westcúst in 't geheel beloopt. f 47042: 7: 1.

's Middags arriveert hier ter rheedē directe van Souratta 't schip Couwerve met een missive van den heer directeur Jaques du Buquoy en den raet aldaer de dato 13 May laastleden, verselt met verscheyde bylaagen, mitsgaders oock noch een briefje van den E. Bouquoy particulier, dien eygensten dagh aen Haer Ed^{te}. geschreven tot advis van het voorgevallene en 't verrigten van zyn E. in desselfs reyse van hier over Malacca, Cheylon en Mallabaar na Souratta etc^a. en daertoe oock verselt met eenige documentjes, by zyn E. aanwesen op Mallabaar voorgevallen, gelyck den verderen inhoud daarvan by 't aankomend briefboek en 't verbael in 't breede onder 't Souratse quartier kan blycken en van gelycken mede den inhoud van de algemeene missive, die boven hetgeene de negotie eygentlyck raekt nogh ten ruygen en kortelyck in sigh bevat 't volgende nieuws:

den nieuwen heer directeur Jaques de Buquoy met zyn E. familie per 't schip Couwerve den 17 April passado aangelant zynde, was des anderen daegs met de behoorlycke plegtigheden als directeur voorgesteld en het transport dier directie door den secunde persoon en gewesenen p^t. gesaghebber, d'E. Joan Kel, van alle des Compagnies effecten aldaer overgegeven;

de aangewende devoiren van de onse nevens de Engelse en France vrunden tot vernietinge van de bewuste verhooginge van 1½ per cento thol in plaets van

't opgestelde hooftgelt, en weswegen reets 7000 rd^t. aan 't hof geguasteert waeren, schenen nu geheel en t'eenemael vrugteloos uytgevallen, aengesien den Mogol, in plaats van quyttscheldinge, by een nader perwanna ernstigh belast hadde, dat zyn voorigh mandament deswegen gehoorsaamt moste werden en de afrekeninge dier thollen met de drie voormelte Europese natien ten eersten moste geschieden, wes men dan genootsaekt soude wesen die reecqueningh te vereffenen en sich daarnae te schicken om voor verdere affronten bevryt te blyven:

tot Brootchia hadden de Engelse vrunden onse werckluyden soecken tot haer te trecken en weswegen oock al eenige sporrelinge geweest dogh noghtans weder bemiddelt en in voorigen stande gebragt geworden waere,

met den Souratsen stadtsvoogt en de verdere regenten leefde men in goet verstant, dogh den gouverneur van 't casteel had 's Compagnies smalschip met zyn volle ladinge niet alleen naer de ordinaire losplactse niet willen laten passeren, maer nogh bovendien de matroosen op een hostile maniere met slaan en andere mishandelinghe van 't selve afgejaegt en belast alle het canon van de smalschepen te lighten en de stuckjes rontom de logie met de trompen binnen de schietgaten te trecken, 'twelcq noghtans naegebleven en niet verder in voorgevallen was, omdat men dien stadtsvoogt had laeten aanseggen, dat by continuatie van soodanighe proceduren de gerugte schepen van Batavia haest souden opdagen en hy mogt sien wat hy dede etc^a.;

voorts bleven de binnenlantse ontroerten in 't Mogolse ryck nogh al continuerende en den Mogol in 't verdelgen of vervolgen der Raspoeten volherden, waardoor de negotie groote verhinderinge was lydende;

den hertogh Aminchan was gedegradeert en in ongunst van Zyn Mayesteyt vervallen om de inclinatie tot den Prince Achabar, als dien hy met de vereyste vigeur in zyn voornemen tegens den Mogol zyn vader niet gestut soude hebben etc^a.:

Sambagie Ragia, die de stadt Souratta tot op 50 cos met zyn maght genadert was geweest, had in 't teruggekeeren de landstreeke daerontrent in passant geravagageert en de stadt Gasiapour in kolen geseth, en wierden desselfs desseynden door die ingesetenen eghter nogh gepresen;

de Engelse vrunden woelden in Souratta doorgaans sterck in den incoop van lywaeten en andere retouren, alles aanslaande wat maer te krygen was, sonder op de deugt en pryzen heel nauw reguard te nemen en noghtans groote capitaalen bestedende, en hoewel se oocq tot nogh meest met eygen capitael hadden genegotieert, soo was haer maeckelaar thans aanbevolen parthy gelt tot $\frac{5}{8}$ percento 's maants voor haer te lighten, als zynde die vrunden oock door den Mogol vryheyt vergunt om ropyen te mogen laten munten sonder daerof de ingestelde geregtigheyt van $2\frac{1}{2}$ percento te betaelen;

de Francen bleven na 't affsenden van haer schip le Soleil d'Orient na Bantam meest stille sitten, dogh haer aghterstal van 750 duysent roepia baarde hun niet weynigh ongerustheyt, en was hun maeckelaar wegens de non voldoeninge van de gepretendeerde 80 duysent ropia van den Benjaans coopman Mamucksient Wora in arrest genomen dogh op voorbeede eeniger grooten en toesegginge dat se haest

eenige ryck geladene schepen uyt Vranckryck souden becomen vooreerst nogh weder gelargeert etc^a., doch het scheen dat by overkominge van meer dierglycke stormen die vrunden haer son in 't Oosten welschielyck moght komen onder te gaan; oock was den 26 April een scheepje van den Moors coopman Hases Malem met parthy copen, thin, spiaulter, peper, porceleyn en alluyn van Atchin in Souratta teruggegecomen, hebbende nu wyders dit schip Couwerve van die directie uyt Souratta hier overgebracht een rycke inladinge van de volgende contanten, coopmanschappen en andere goederen, als namentlyck:

20000 p^s. Orangseepse silvere ropyen;

201 packen diverse lywaeten;

60192 R indigo Biana;

4002 R root zegellack;

400 R aloë Succatoria;

80 lasten tarruw;

200 baalen cattoen;

50 p^s. goude en silvere allegias;

20 p^s. houwerklingen;

6 p^s. ysere balancen;

77 p^s. copergewicht;

50 korven ayuyn, voorts noch parthy ongetaxeerde goederen, bedraegende 't bovenstaande tesamen een somma van..... f 480621:—:15.

20 d'. 's Voormiddags senden Haer Ed^{ls}. per de chialoup de Vlieger een klein briefje aan den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam, op heden geteekent, eenlyck ten gelyde van seeker pacquet Franse brieven, met 't schip Couwerve op gisteren uyt Souratta ontfangen en gehoorende aan den commissaris dier Franse natie Jaques Boureau, aldaer thans present, gelyck by den inhoude daarvan in 't afgaande briefboek komt te blycken.

Daarentusschen gewert ons 's avonts naar het gebedt een briefje van Bantam, door den adsistent van Loveren aan Haer Ed^{ls}. op gisteren gecarteert en meldende:

dat de jongst geresene verschillen tusschen de Engelse en France vrunden aldaer weder bygelegt waeren, hoewel se met malcanderen nogh weynigh gemeenschap hielden;

met de schepen London en Persiaanse Marchiant hadden de Engelse vrunden uyt Engelaut, nae men had vernomen, 25 kisten met gelt en over de 100 packen laakenen etc^a. overgekregen;

het Franse scheepje Formosa was 18 deser met eenen Mr. Gassenaar naar Tayoan vertrocken, die aldaer als hooft stinde te resideren, hebbende tot voortsettinge van haere negotie medegenomen 600 bhaeren peper, parthy contanten, loot, laakenen en andere stoffen etc^a.;

den Franssen commissaris Boureau, die nevens de Siamse ambassadeurs in 't laast van de aanstaande maant met 't schip le Soleil d'Orient naar Vranckryck stinde te vertrecken, had sigh aangeboden om eenige Compagnies brieven nae Europa mede te nemen en gemelte vrunden waeren nu besigh met het afschepen der Siamse schenckagiegoederen voor den Francen Conincq, bestaande in 5 schutsels,

4 groote comptoiren, 10 pakken met zyde stoffen en andere goederen, behalven nogh 't geene uyt haer schip de Voiltour overgenomen waere, en stinden daerbezyden oock 2 Roomse priesters, die lange jaeren in 't Siamse ryck geresideert hadden, mede nae Vranckryck te gaan, in welckers plaatse weder 2 andere nae Siam soudon keeren, dogh wat eygentlyck die natie haer intentie met dese besendinge der Siammers nae Vranckryck soude wesen, konde men niet ervaeren, hoewel het voorgeven waere, dat se meer op de religie als wel de negotie in 't Siamse ryck schenen te sien en de religie aldaer sogten voort te planten, dogh dat is soo geheelyck tot noch niet wel aan te nemen, om veel consideratien daerontrent militierende etc^a.:

seeker Mixties jongetje out 6 à 7 jaeren, van hier gestoolen en door eenige Tangerangse schelmen by den Pangerang Aria Diepa Nierat gebraght en reets op zyn Javaans geschoren en gekleet, had men getragt weder te krygen en deswegen gemelte Pangeran om dat kint versogt dogh tot antwoord bekomen, dat men Haer Ed^{la}. sulx eerst adviseren moste en die dan daerom den Sultan diende te schryven oftewel door des kints ouders sulx den Sultan te doen versoecken, eer hy hetselfde konde largeren;

wegens het gevondene vaartuygh met een dooden Javaan ontrent de hoek van Tangerangh, waarvan hiervooren onder dato . . deser aangeroert staet, had gemelte Pangerangh geen verder vraege of pretentie gemaekt, omdat men geseght had die Javaan voor een Compagnies onderdaen aangesien waere geweest etc^a.;

op het aandienen dat eenige Bantamse volckeren uyt des Sultans naam seeker onser ingesetenen Maleyer, ontrent Ontong Java in 's Compagnies jurisdictie woonende, een parthy gelt hadden afgeperst onder dreygement denselven andersints nae Bantam te voeren, had gemelte Pangeran g'repliceert, dat de soodanige geene van zyn Conings volckeren konden wesen maar schelmen, die sigh daerontrent in 't bos ophielden en die men by attrapperinge wel moghte dootslaan, aangesien by 't geslotene contract met Bantam alle Bantamse volckeren, die op Compagnies jurisdictie sonder sjap ofte passe gevonden wierden, vryelyck mogten werden van kant geholpen, gelyck mede indien eenige 's Compagnies onderdaenen soodaenigh in 't Bantamse gebiet moghten werden aghterhaelt.

21 d^o. In den avontstont komt alhier direct van de cust Cormandel en Paliacatta te verschynen de kat off fluyt Naardermeer, waarmede ons behalven de inladinge geworden zyn drie brieven, d'eerste van den commandant Pieter Vorwer en raat tot Nagapatnam de dato 9 April, de tweede van den heer gouverneur en commissaris Jacob Jorisse Pits en zynen raade uyt Tegenepatnam de dato 2 May en de laaste van de E. Willem Carel Hartsinck en den raat tot Palleacatta de dato 12 desselven maants, alle aan Haer Ed^{la}. geschreven en verselt met verscheyde documenten en hylaegen en behelsende eerstelyck de Nagapatnamse missive kortelyck de volgende novos:

met den landvorst Egosie Ragie leefde men nogh in redelyck verstant, hoewel wegens 't voorigh spoliëren van onse logie tot Trinnelevaas nogh gheene vergoedinge was konnen g'obtineert werden nogh te hoopen, dogh scheen dien Vorst wel genegen 's Compagnies residentie aldaer weder opnieuws te willen admitteren, wanneer de

actie der geroofde goederen daarmede gemortificeert moghte blyven, 't welck dan noch soodanigh op zyn beloop was gelaten, temeer omdat d'E. Compagnie tot Portonovo, als daar naaby gelegen, eerst een nieuwe logie gestabileert hadde; egter wiert inwylen de vruntchap met de zuyder landregenten nae vermogen onderhouden en genoten d'onse een onbekommerde negotie, hebbende verder gemelte Egosia Ragia sigh aan de zyde van den Madureer verklaerd en van gelycken mede den Teuverheer, als die denselven reets met een aansienlyck leger in persoon te hulp gecomen was tegens den Nayck van Maysoer, denwelcken tevoren de stercke fortresse Madure ingenomen hadde en welcke plaets nu de andere parthy nogh gebloqueert hielde, in hoope den Maysour weder te verdryven en daardoor hun landen voor 't dreygende gevaer te bevryden en te herstellen;

de lasten van 't voorgangen jaer beliepen tot Nagapatnam volgens de gesloten negotieboecken op ultimo February 1681 een somma van..... f 82113: 19: 6; en daertegens de winsten maar.. .. » 44901: 13: 7;

sulx ten aghteren..... f 57212: 5: 15;

't welck noghtans / 13106: 14: 11 minder oncosten waeren als 't jaer tevooren en ontstaande desen noch groote lasten ten principale van de veele gedaene nodige raparatie mits den stercken gevallen regen aan diverse punten, en waardoor de buytenstadt oock merckelyck schade geleden hadde, hebbende de generale incomsten dier buytenstadt in 12 maanden maar..... f 33362: 16: 14 konnen haelen en daertegens d'ongelden..... » 33291: 1: 4

sulx daervan maar..... f 71: 13: 10

quamen over te schieten, dat niet wil seggen.

Uyt de missive van den heer commandeur en gouverneur Pits uyt Tegenepatnam blyckt verder etc*. 't naervolgende:

den 4 April was gemelte heer Pits van Palleacatta nae de zuyd vertrocken om die comptoiren te visiteren en den 6 d^o. tot Sadras mitsgaders den 13 daeraan tot Tegenepatnam verscheenen, hebbende alvorens een instructie aan den E. Willem Hartsinck tot desselfs naeregt tot Palleacatta gelaten;

de residenten tot Golconda hadden in vergeldinge van de geschoncke jaghttygers en valcken voor Ragia Singa op Ceylon tot schenkagie aan de Moorse grooten weder geëyst 2 moye Ceylonse elephantjes voor den heer Chalilulchan en 2 kostelycke Persiaanse paerden voor den heer Seriachan, mitsgaders een baal fyne Ceylonse canneel en 6 kassen Persiaanse wyn voor den heer Serieff Molck, sulx die dieren de Compagnie soodanigh al vrywat dier scheenen te staan te sullen komen;

van Nagapatnam had men berigt dat de gecommitteerdens derwaarts besigh waeren 's Compagnies effecten aldaer volgens medegegeven memorie op te nemen en alles te verrigten wat haar aanbevolen was;

geduurende des heer commissaris Pit aanwesen tot Porto Novo had zyn E. de saecken ende differentien (die men in 't eerst sustineerde niet als door de wapenen gesligt te konnen werden) soodanigh gedirigeert, dat nae verscheyde onderhandelingen en het doen van een schenkagie van 4 à 500 pagoden aan den subedaer alles weder was vereffent en in der minne bygelegd, en waeren daar ter

plaatse soo op de rheede als in de revier 16 vreemde scheepen gevonden, daeronder 2 Deense waeren geweest.

Nu volgt nogh 'tgheene uyt de missive van den raat tot Palleacatta terloops valt te annoteren:

kort nae het vertreck van den heer commissaris Pits nae de zuyd had den groot gouverneur der Karnatische benedenlanden Lingosie Sangeroesoe nevens synen haweldaer en andere mindere regenten getragt 's Compagnies negotie aldaer allesints te becommeren met 't versiegelen van de packhuysen, 't vastsetten hunner factours en 't arresteeren der lywaten, mitsgaders 't beletten van alle toevoer van levensmiddelen off maintementos tot d'onse, onder frivool voorgeven daertoe ordre van den heer Achena, broeder des Golcondasen ryxbestierder Madoena, te hebben, overmits Zyn Excellentie te zynen aanwesen op Tripety, 50 mylen van Palleacatta gelegen, door den heer commissaris niet waere gecomplimenteert en beschoncken geworden, van welcke harde proceduren dan ten eersten aan onse residenten tot Golconda advertentie was gegeven, om omtrent den Conincq en grooten eenigh redres in te erlangen, en inwylen had men daer tot verseekeringe van 's Compagnies effecten en voorkominge van verder onheylen noch 50 toepassen en 50 pyons extraordinair in dienst aangenomen, om des nodigh ons in eenige defentie te kunnen houden, doch den heer commissaris, inmiddels hiervan verstandigt, had door 't schryven van een briefje aan geciteerde Lingappa sooveel te wege gebracht, dat den toevoer van vivres in de stadt Palleacatta vooreerst weder toegelaten waere geworden;

de Engels en wierden daar oock nogh al meer getroubleert, omdat se het dorp Kandoer, 3 myl van Madras gelegen, uytgeplundert hadden, wes den Moors regent Lingappa oock ordre aan alle haweldaars etc^a. affgesonden hadde, hun krygsvolk te versamelen om de stadt Madras te blocqueren en de Engels en daardoor tot eenige contributie te constringeren, hoewel sulx tot nogh gheen gevolg genomen hadde, en zedert was er weder gerugt, dat Lingappa voornoemt ten hove soude ontboden wesen om van zyn gedoente den Conincq redenen te geven, maar was het te beklagen dat den insaem der kleeden, en wel principalyck 't guinees lywaat, dat anders nu soo wel aan de gangh was, door dese onredelyckheden in veelen moste stillestaan etc^a.;

uyt Arrakan had men met de sloep de Jonge Orangiespruyt, behoorende den vrykoopman Thomas Keerdecoe, advys becomen, dat het schip den Briel daer van Malacca, naedat 3½ maant onderweegs geweest waere, verscheenen was, maar dattet mette negotie in dat ryck seer sleght stondt en dien Arrakansen Conincq heel sieck lagh etc^a. en was met gemelte sloep uyt Arrakan overgebracht omtrent 30 lasten rys, die men voor reequeningh van de Compagnie aangenomen had, gelyck dit alles en 't verdere raeckende de negotie breeder by 't aankomend briefboeck en verbael staet g'expresseert en onder de Cormandelse schrifturen kan werden gelesen, hebbende voorts de voornoemde kat Naardermeer soo van Tegenapatnam, Nagapatnam, Porto Novo als Palleacatta de volgende cleeden en andere goederen tot inladinge hier overgebracht, als te weten:

448 |
 159 | packen diverse kleeden;
 100 gros gaeren knopen;
 17 packen roggevellen;
 30 paeren kattoene manskoussen etc., bedragende met malcanderen
 f 159514:8:14.

Met geciteerde bodem is ons onder de bylagen van Palleacatta oock noch ter handen gecomen een copie missive, van den E. directeur Reynier Casembroot en den raat tot Gamron in Persia aan Haer Ed^{le}. alhier geadresseert de dato 15 Maart deses jaers, zynde van 't schip N. Middelburgh te lande van Couchin en over Tutucorin daer ontfangen, waarvan de originele met de bylagen eghter hiernaer eerst staan te becomen, dogh is de ampele Persise brief behalven de consideratien wegens 't vernietigen van 't zydecontract nogh kortelyck onder anderen meldende de volgende novos:

de Engelsen hadden door haeren agent ten hove nae lang solliciteerens en veel geltverspillens op haer voorgestelde 3 poincten nogh eyndelyck 3 mandementen g'obtaineert, naementlyck restitutie van de penningen, haer door den gewesen hartogh van Gamron Naser Alichan over eenige jaeren met geweld afgedwongen, item dat geene regenten om eenige schenckagie haer soudon vermogen aan te spreekken off moeyelyck vallen, als blyvende 't selve geheel aan haer discretie, en voorts dat zy alle haere schulden sonder moeyte soudon mogen innen en liquideren, met welck eerste firman zy dan al sooveel hadden uytgewerckt, dat er 750 thoman uyt haer maeckelaers geconfisqueerde goederen weder waeren gerestitueert, dogh de twee laaste pointen waeren van weynigh consideratie, als sullende mettertyt vanselver moeten vervallen; den gemelten Engelsen agent was wel op zyn vertreck uyt Spahan nogh met een eerekleet, paart en houwer van Zyn Mayesteyt geregaleert, dogh dat had hem aan wedergeschencken oock meer dan 800 thoman gecost, sulx hy nae het scheen weynigh voordeeligs verrigt hadde:

doch de Portugesen hadden met het arresteren der Moorse schepen haar oogwit, raeckende de pretentie van den halven Congosen thol, wat beter bereyckt en niet alleen ten genougen satisfactie bekomen, maar oock haer vervallen reputatie (soo men meende) weder in voorige estime gebragt, als zynde nae diverse dispuytten wegens de aghterstallige pretentie van den halven Congosen thol deswegen veraccordeert mitsgaders oock voor de aanstaande jaeren, nae welck accordt des Conings affgesant weder van Congo na Spahan geretourneert was;

met de Masquetse Arabiers soudon de Portugesen, die in September anno passado uyt de Persische golf geseylt waeren, volgens de gerugten mede vereenigt wesen en 't eylant Corfoekandt op de cust van Arabien voor haer residentieplaats bedongen hebben, om hetselve nae believen te besitten en fortificeren, dogh aan de waerheyt hiervan wierd nogh al wat getwyffelt;

de 40 packen g'arresteerde kleeden door de pachters waeren van den ryxvertrouder Athamad Douleth op de bekendmaeckinge onser residenten aan 't hoff weder gelargeert, deswegen men dan 200 ducaten aan den Mostoffie Chasse en

100 d^{os}. aan den Derroga voor hun gedaene devoiren tottet restitueren derselve vereert hadde;

in de leverantie der zyde volgens 't contract had men onaangesien alle devoiren geen verminderinge connen obtineren, werdende voorts ten reguarde van 't zydecontract de ontlasting daervan by den directeur Casembroot en raat voor nootsaekelyck gehouden, dogh niet onder conditie van thollen te betaelen, maar wel onder een ander favorabelder contract;

voorts leefden d'onse nogh aldaer met de regenten in goede correspondente vruntschap;

den hartogh Naser Alichan was over zyne tyrannige regeeringe door den Conincq afgeset en op een van de casteelen aan de oostzyde van Gamron in eeuwige gevanckenisse geset mitsgaders alle zyne groote goederen geconfisqueert en eenen Mortusa Coelybeeck, een heer van een goet naturel en by de gemeente bemint, weder met zyn plaatse gehonoreert, en die alle disordres in Gamron soght te herstellen en te redresseren, hebbende onse ministers bysonder minnelyck bejegent en oock alles wat men te versoecken hadde nae redelyckheyt ten eersten toegestaan, wes denselven oock op zyn intrede tot Gamron met een schenckagie ter waarde van 527 guldens was geregaleert geworden etc^a.;

den gewesen wesier van Chiraas en hartogh van Gamron Mortusa Coelychan, die over de 6 jaeren in Chiraas geseten heeft, was integendeel weder door Zyn Mayesteyt uyt zyn detentie ontslaegen en op vrye voeten gestelt, niet buyten vermoeden off soude wel in des Ryxbestierders Attamat Douleths plaats (die van zyn bedieninge ontslaegen sogt te wesen om een pilgrimacie naar Mecha te doen) mogen gestelt werden en by welckers voortganck de Compagnie misschien een goeden vrunt en voorspraeck soude vinden en men hoope konde scheppen dat alsdan door zyn gunst van 't hof nogh yets ten goede soude konnen werden g'obtineert;

op het valsch voorgeven eeniger onser qualyck geintentioneerde ten hove, dat Compagnies logie tot Gamron met hooge toorens in forma van een fortresse met eenige stucken canon opgetrocken was, hadde Zyn Mayesteyt by expresse affgesondene aan den hartogh geordonneert daernae nauwkeurigh te inquireren, alsmede wat eygendom dat wy daaraan hadden mitsgaders door wien tot het opbouwen geauthoriseert waeren, gelyck dan oocq kort daaraan onse logie door gecommitteerde gevisiteert waere geworden, dewelcke het contrarie ondervonden en den hartogh daervan rapport deden, als wanneer d'onse by denselven wierden ontboden en des Conings ordre bekendgemaekt, oock nae den eygendom gevraagt, waarop gedient zynde, dat de Compagnie dese plaatse tot berginge van haere coopmanschappen etc^a. waere vergunt ende 't selve oock over de 40 jaeren in gerustheyt beseten hadden, oock het tegenwoordige gebouw op 's Compagnies eygen kosten opgetrocken was; ende overmits men gheen sufficante blycken en bewysen hadden om de eygendom der gront te connen bethoonen, soo had men hem eenlyck het mandement, anno 1666 door den heer Lairesse g'obtineert, overhandigt, 't welcq den hartogh nae genomen lecture en copia de onse had wedergegeven, met byvoeginge den Conincq heel anders als hem was aangebragt te sullen informeren etc^a. en

hoewel tsedert dien tyt niets naders daarop waere gevolgt, soo wierd noghtans gevreesd, dat wegens dien eygendom nogh wel eenige moeyelyckheden soudén mogen connen ontstaan, aangesien alle de goederen van den afgesetten hartogh Nasar Alichan aan de croon waren vervallen en denwelcken 's Compagnies wooninge onder anderen als zyn eygen huys den Coninck by inventaris mede opgegeven hadde etc^a.

de negotie scheen in 't Persische ryck thans weder wat beter als nu eenige tyt voorheenen te floreren;

met het overleyden van 's Coninx opperste jagtmeester was Zyn Mayesteyts bevel, om op alle coopmanschappen een vasten prys te stellen, oock tenietgeloopen, waarover de coopluyden niet droevigh waeren;

den ouden bassa in Bassoura was om zyne quae de regeeringe door den Grooten Heer ten hoove opontboden en een nieuwen, genaemt Hossen, die voor eenige jaeren deselve functie noghmaals had bekleet, in zyn plaets gestelt en, soo men rugte, van goet verstant, oock de Europaenen toegedaan ende van de gemeente bemint;

'tjaght 't Wapen van der Goes was den 5 May uyt Bengalen over Couchin in Persia met 181 packen kleden, 565164 @ diverse zuyckeren etc^a. ten bedraege van f 245514:4:14 g'arriveert;

de Engelse hadden dit jaer in Persia maar een kleen scheepje genaemt Revengie van haer Compagnie gekregen met 50 zacken Bantamse peper, 40 packen zuycker, 50 d^o. gember, 70 d^o. ryst en 50 blasen oly en voorts vrugtgoederen en zynde den 25 January met bingh van particuliere coopluyden weder nae Souratta vertrocken;

de Fransen saten daar thans heel stil, sonder eenige negotie, hoewel se in Souratta een Moors scheepje hadden gehuurt, dat daegelyx met weynige goederen voor haere Compagnie tegemoet gesien wiert;

de saecken aan 't Persise hoff bleven nogh in voorige termines, sonder dat de minste veranderinge ten goede in de regeeringe wierd vernomen, zynde in Spahan over den landwegh twee ambassadeurs aangekomen, d'een van de croon van Deenemarcken en d'andere van Sweeden, dogh wat haer aanbrengen was en wist men nogh niet, hoewel de Engelsén wisten te verhaelen, haere principale insighten soudén wesen om den vryen handel in 't Persische ryck te versoecken en dat haer yder apart in Gamron off in Congo een wooninge mogt werden vergunt;

met 'tschip Nieuw Middelburgh wiert nu aan wyn en fruyten etc^a. niet meer als een bedraegen van f 18458:7:8 voor Batavia afgesonden en zynde voorts in dien bodem nogh gescheept eenige cleenigheden voor Ceylon ten bedraegen van f 2878:2:—, voor Couchin f 2509:13:4 en voor Cormandel mede f 28972:12:15, gelyck dit voorenstaande en 't verdere wegens 't zydecontract en 's Compagnies saecken en negotie etc^a. in Persia by 't aankomend brieffboek en verbael onder dat quartier largo staet aangehaelt en te lesen.

's Avonts werden ons per 't borgerjaghje 't Witte Paart, toebehoorende den Japaarsen Chinesen capteyn Oypinko, uyt Amboina over Japara toegebracht brieven van den heer gouverneur Robbert de Vick en den raat ten casteele Victoria, aan Haer Ed^l. geschreven in dato 14 en ultimo Juny, d'eerste zynde een copie, welckers principale met de stucken daertoe dienende met de fluyt Spanbroeck was afgesonden,

die over Bima te dier tyt den 14 Juny na herwaerts was gedepescheert, doch tot noch niet is verschenen, en de laaste oocq alsnu verselt met verscheyde documenten en daaronder een copie missive, van den heer commandeur Jacob Lobs en raat in Ternaten aan gemelte heer de Vick geschreven dato 21 May nevens eenige bylagen daertoe specterende, behelsende kortelyck 't volgende nieuws en eerst uyt de Ambonse missive van den 14 Juny, alsmede in copie ontfangen, waarvan d'originele met de fluyt Spanbroeck nogh te volgen staat:

van Bouro had men nader berigt dat onse uytgesette magt met 't jaght de Flaman etc^a. onder den pl. capteyn Struys den 5 May daer waeren aangekomen en de hoofden van Amblauw, Manipa en Bonoa aan de redout Oostenburgh ontboden en die men doen te verstaan gegeven hadde, gecomen te wesen om de rebellen voorts te verdelgen, waarover zy hun verheugt getoont en hun dienstwilligheyt toe aangeboden hadden, wanneer men voorts alle middelen sogt om de rebellen te ontdekken ende de Amblauwers en Manipers op haere aanbiedinge oock g'licentieert wierden deselve op te soecken, die kort daeraen met 7 gevangene teruggekeert waeren, uyt dewelcke men verstaan hadde, de rebellen, door onderlinge twist verdeelt zynde, Sadaha en Leyely hun aan de revier Samelachie onthielden en dat den verradersen paap Iman Tayoly nevens Tagelissa en Cayely etc^a. aan de revier Wayapol laegen, waarheenen men dan gesamentlyck met 18 groote en cleene vaartuygen vertrocken was en in de revier Wayapol 22 mylen opwaerts een negorye ontdeckte, die sigh tot tegenweer stelde, dogh de rebellen door de onse in disordre gebraght zynde, was deselve negory overweldigt en 40 gevangen gekregen, daaronder den soon van Patty Tagalissa mede was, die te verhaelen wiste, dat se al tydigh kantschap van onse komste dogh niet gedaght hadden dat de Hollanders hun soo hoogh op de revier soudén begeven; de swarten, inwylen de vlugtelingen vervolgende, hadden oock het hooft van den orangkay Cayely nevens parthy gevangene teruggebraght, dogh den paap Tayoly was den dans voor die tyt nogh ontsprongen en tegens den Patty Tagalissa waeren se viermaal in actie geweest, eer se hem gekregen, dogh had eyndelyck nevens alle de syne sigh gevangen gegeven en desselfs soon d'onse omtrent de verlaten negory van Zadaha een metale vierponder en een nieuwe gilaloe in 't bos aangewesen, die men in 't water gesleept en daarmede nevens 355 gevangene den 20 May weder naar onse post op Bouro geretourneert waere, als wanneer vyff daegen daeraan onse magt weder na de revier Samalahie oock was gevaren om den rebel Zadaha op te soecken, vindende daer een parthy dier gasten aan 't bouwen van een vaartuygh, daer af er een dootgeschoten en eenige gevangen genomen waeren en de andere gevlugt, dewelcke vervolgt wesende, was nae dry daegen uytblyvens opnieuw den patty Leyely neven 21 van de zyne, daeronder eenen orangkay, gevangen afgebraght, mitsgaders oock den voornoemde Zadaha in 't teruggekeeren met zynen capitain geattrappeert, sulx nu voor onse magt op voorsz. eylant Boero niet heel veel meer te verrigten viel etc^a;

inwylen waeren er nogh eenige orangkays nevens haere volckeren op 't beloofde pardon aan de redout g'paresseert, die sigh onder de gehoorsaemheyt van de Compagnie begeven en hun domicilium aldaer weder genomen hadden etc^a.

By de nadere missive van d'heer gouverneur de Vicq de dato ultimo Juny blyckt hoe de revolte op 't eylant Boero nu ten meerendeele was afgehaspelt en de meeste ingelanden soo door dwang van Compagnies wapenen als het toedoen van eenen Amboinees Bangasary etc^a. op genade en ongenade verscheenen, uytgenomen den loosen Moorsen paap Iman Tayely met noch 7 hoofden en nae gissinge ontrent de 80 man, die haerselven, als wetende autheurs deser revoltes te zyn, van onse clementie mistrouwden en noch in de bosschen en bergen sworven;

uyt Ternaten had men by missive van den 21 May van den commandeur Lobs en raat advis, dat den heer gouverneur Padbrugge in de revier van Gorontale met de volckeren van die plaats en Limbotto den 7 Maart wegens derselver bondbreuke etc^a. omtrent 's Compagnies bontgenoten slaags was geweest ende dien oorlogh (schoon hevigh begonnen) met weynigh verlies van onse zyde geëyndigt, mitsgaders de voornaamste roervincken in handen gekregen ware, dogh was men in Ternaten verwondert, waer zyn E. te weten Padbrugge, soo lange bleef, aangesien geene tydinge van denselven was becomen, sulx men meende dat zyn E. in 't teruggekeeren noghmaals met de Bangayers of andere etc^a. te doen moste gekregen gehadt hebben;

de vyandelycke of uytgeweken Ternatanen bleven alsnogh in haere schuythoeken op 't lant van Halamechera in vrede sitten, hebbende d'onse soo nu en dan eenige schaede toegebracht en onder anderen de schuyt en schepprauw van 't fregat 't Ontroerde Ternaten (omtrent de revier Cauw), bemant geweest met 18 man, overvallen als se van boort nae seeker vermeent baaken, voor aan de revier op een rif gestelt, en voorts uyt nieuwsgierigheyt binnen de spruyt gevaren zynde, eerst van een prauw met 10 man vervolgt en voorts van een groote magt van vyandelycke corcorren, gilaloes en andere vaartuygen omcingelt wierden en met de vyanden in actie geraekten, doch doen te swack wesende hadden al schietende moeten retireren, wes de prauw met een sergeant, 6 soldaten en 4 matrosen na 't quetsen van eenige derselve met een canonschoot met schroot in der vyanden handen vervallen en die menschen alle elendigh omgecomen waeren, dogh de schuyt met de resteerende 9 man noogh behouden, en hoewel men daerop de bloetvlag had laten wayen om revengie te nemen, soo had den vyandt schoon veel stercker als d'onse egter niet derven uytcomen etc^a;

met de militia stont het thans in Ternaten al wat slegt geschapen, als konnende de veele en nieuwe sterckten en forten door de groote sieckte en sterffte niet genoegsaam alom nae behooren beset werden, als zynde binnen 't casteel Orangie maar 82 gesonde en 58 impotente soldaten, op Terlucco 12, op Toseho 26, op Macquian 25, op Gofassa 20 en in 't fort Sawoe 20, daartegen de 2 laaste wel merckelyck versterckt dienden of ten minsten het lant van de snoode Alphoeresen daeromher gesuyvert, alsoo men te dier tyt nauwelyx 10 treden sonder pericul buyten de fortressen hynae derfde gaen; oock was Goffasa seer bouwvalligh, soodat 't jaghje Amsterdam besyden dien daar in besetting moste gehouden werden en soo was met het sober getal van volck op de schepen daer in 't vaarwater oock gelegen, en waaromme men opnieuw nu 200 militaire coppen uyt Amboina hadden gevordert;

wat sobere adsistentie van de hulpbenden der inlandse bontgenoten in Ternaten te verwagten was, had men door ervaerentheyte geleert, hoewel den Tidorees sikh alsnogh niet ongenegen thoonde zyne magt by d'onse te voegen en hebbende nogh onlangs oock preuve van goede nabuurschap schynen te willen geven mettet overleveren van secker Macquiander (broeder van den Senghadje van Gnooffagieta), niet lange tevooren door den uytgeweken Ternaatsen Conincq Amsterdam tot lieutenant aangesteld, en bezyden dien oock noch sendende een brieff, door eenige Ternaatse grooten aan den Tidoreesen Prince Ceram geschreven, behelsende ten principalen eenige uytstroyselen en misleydingen en onder anderen hoe den Coninck van Ternaten ontkomen was en een groot lant onder sikh gekregen hadde, 't welck nochtans met het verhael van den gemelten gevangen Macquiander geensints quam te accorderen;

het jaghje de Perel, na Sawoe gesonden om onse besettelingen aldaer met eenige nootlyckheden te versorgen en gheen bescheyt daarvan in lange gekregen hebbende, soo was een boot met den pl. vaandrigh Meyndert de Roy en 12 militairen etc*. nader derwaarts gestiert, die op hunne teruggekomste rapporteerden, den 17 May weynigh benoorden de revier van Sawoe na lange soeckens een wrack, tot onder den overloop afgebrant, sonder geschut en anckers gevonden te hebben, sonder eenigh mensch daerontrent noch oock te kunnen ervaeren off het gepresumeerde ongeluck van dat jaghje de Perel door eygen ongevall voortgecomen dan wel door de vyandelycke Ternatanen overrompelt waere, hoewel het laaste naast geoordeelt wiert, dewyl zy op eenige seynschoten van lant door een eergie van musquetten geantwoort was, sonder dat ymandt ten voorschyn quam: gelyck dit alles breeder uyt die afschryfften in 'taenkomend brieffboeck onder 't quartier van Ternaten staet ingeschreven.

Besyden de voorseyde Ambonse en Ternaatse tydingen is ons met geciteerde Chinees vaartuygh van Japara oock noch geworden een briefje, door den oppercoopman Cornelis Bartelse Marchier aldaer aan Haer Ed^l. nu vier daegen geleden geschreven, in 't kort bevattende 't volgende nieuws:

den commandeur Couper was den 13 deser met de presente krygsmagt van Japara weder vooreerst naar Samarang getrocken, latende tot besettinge van den Japaarsen bergh, logie en boom maar 30 's Compagnies dienaeren verblyven;

men rugte aldaer dat den Pangeran Pougat weder op de been soude wesen en van den rover Namroet door eenen anderen wegh stont gevolgt te werden, om hun naderhant te conjungeren en alsoo tegelyck Wattas off wel Cartasoura Di Ningrat (des Sousouhounangs jegenwoordige stantplaets) aan te tasten of te overrompelen;

de Calangers hadden hun tot het houtcappen weder onwilligh getoont, omdat se 10 ten hondert voor bosregt aan den heer souden moeten betaelen en bovendien onder den boosen en schraapsugtigen Pangiran Souranata gestelt bleven;

eene der grootste onderhandse chialoupen was eyndelyck gereet geraeckt, die per eerste gelegentheyte herwaarts gesonden stint te werden, en hoewel de Quaal tot het aantimmeren van vaartuygen seer wel gelegen was, soo gingh het opbouwen

traagjes voort ten principalen uyt gebreck van genoegsaame werckluyden en goede ordre ontrent deselve; den rys was tot Damagh wel geslaagt, geldende thans de coyangh daer maar 15 à 14 ende de 100 bossen pady 1 à $1\frac{1}{2}$ rd^s;

van Sourabaya had men tydinge dat alles daer nogh in redelycken stant was, dogh tusschen den Pangiran Sacra Ningrat ende het volck van secker hooft genaemt Soura Wagra, sorterende onder Jouda Nagara, over eenige padylanden alweder eenig geschil geresen, waarover zy handtgemeen rakende, 2 van Sacra Ningrats volck op de plaats dootgebleven en 4 andere gequetst waeren, en vermeende den resident van Mechelen dat sulx wel tot een openbaren oorlogh soude kunnen uytbarsten, indien daerin niet voorsien wierde, temeer er ordre van den Sousouhounang gekomen ware, dat het volcq van gemelte Sourawagra sikh onder Sacra Ningrat soude moeten stellen en hy sonder bediening zyn woonplaats nemen waar 't hem goet daghte;

de France, met hun scheepje Tonquin ter rheede Japara leggende, hadden hun medegebragte kleden publyck vercocht, 't welck tot prejuditie van Compagnies verleende prerogativen streckte, gelyck alles en 't verdere raeckende de negotie in 't brede by 't aankomend brieffboeck onder 't quartier van Japara staat uytgedruckt.

22 d^e. 's Avonts becomen per Compagnies vaartuygh met een inlants soldaet van de revier Craoangh twee briefjens, 't eerste door den capteyn Jochum Michielse uyt Goedoegoedoe in dato 19 deser, verselt met eenige klene bylaagjes van geen belang en daeronder een Javaans briefje van den Sousouhounang aan de Craoangse ingesetene, behelsende eenlyck een ordre om de wegen daeromher tot Tangerang toe schoon te maecken, en het andere is van den capteyn Hendrick van den Eeden uyt Tanjongpoura dato 20 deser, beyde aan Haer Ed^le. en van soodanigen inhoude als by 't aankomend brieffboeck onder Craoang staat te lesen en oock hieronder kortelyck in substantie komt te blycken:

den capteyn Michielse, boven tot Codja gheen seekere tydinge van der rebellen verblyffplaats hebbende konnen bekomen, was den 4 deser naar Tanjongpoura na 't verbranden van die negorye afgesackt, dogh kort daeraan weder naar Goedoegoedoch opgetrocken en had Wiera Saba en passant belast het volckje van Couwanten na haer negory te laten keeren, hoewel hy voorgaff die plaats hem door den Sousouhounangh gegeven was, 't welck dat volck contrarieerde, seggende onder 't gebiet van Intchiassem te staan en waarop dan nader ordre van Haer Ed^le. verwacht wierd;

den Javaansen paap Lintongmouw, die doorgaans op Codja by den rebel Sacra Jouda gewoont hadde en met het verbaast vlugten dier rebellen uyt haere handen ontsnapt zynde, was nu oock met vrouw en kinderen by Sarantacka afgecomen, verhaelende dat Sacra Jouda en Wangsa Naya al lange voorgenomen hadden gehadt, by verder approche van Compagnies magt tegens haer nae Bantam off om de oost te willen vlugten, hoewel men oock seyde den laasten sikh onder 's Compagnies gehoorsaemheyt soude hebben willen begeven, indien hy zyn volck daartoe had connen persuaderen, en had men gemelte paap gelicentieert de rest van zyn volck oock te mogen gaan opsoecken;

naderhand had men verstaan dat die van de negory Tsicero de rebellen

onder Sacra Jouda montcost geweygert souden hebben, voorgevende sulx uyt vreesse voor de Compagnie niet te derven doen, dogh Wangsa Naya was alsdoen by dat hoopje niet geweest; den Sultan tot Bantam soude door een brief van die rebellen begeert hebben dat zy nae Bantam souden komen en zy daerop gedient, eerst 1000 mannen by den anderen te willen versamelen en alsdan daarmede na Bantam te sullen afsacken; men vernam anders thans daeromtrent van die rebelle niet meer, als zynde alle uyt vreesse voor 's Compagnies wapenen weghgevlugt, en hoewel de ingesetene Javanen doorgaans betuygden geene weglopers onder haer te houden, soo waren er evenwel door de Macassaren 55 stux fugativen affgebraght.

En de missive van den capteyn van den Eeden uyt Tanjongpoura relateert verder hoe den capteyn Michielse, nevens den Tommagon Natta Jouda en verdere Craoangse hoofden tot Tanjongpoura verscheenen wesende, na 2 daegen weder opgetrocken was, hebbende tesamen inmiddels de questien tusschen denselven Tommagon en den vaandrig Bervelt geëxamineert, dogh gheen der wederzydse beschuldigingen van groot belang noch heel waerschynelyck bevonden, mits deselve ten meerendeele op losse Javaanse praatjens etc^a. berusteden;

gemelten Tommagon had wyders beloften gedaen nae zyn vermogen te sullen helpen betragten de Hollantse munt in die landstreeke gangbaer te maecken, de verwilderde wegen ontrent Tanjongpoera op te ruymen en de schans en onse besettinge voortaan met 't nodige vee te helpen versorgen etc^a., en waarontrent men by geschrifte de Craoangse hoofden belast hadde hem daerinne de behulpzame handt te bieden, en gemerckt het afvallende water in den regentyt de negory Telloygompal, waer hy huys hield, veel schade toebragt, had hy Tommagon licentie versogt om wat hoogerop tot Paranhansapy boven Tertanagara te mogen gaan wonen;

de visscheryen langs de revier Craoang verklaarde hy Tommagon door den Sousouhounang aan zynen vader erflyck toegevoegt souden zyn geweest en versogt daerom nu oock nader Haer Ed^{ls}. by die oude gerechtigheyt te mogen werden gemainctineert, onder belofte onse schans van visch te sullen versorgen en dat de Batavise ingesetenen bovendien oock haer gerieff wel souden kunnen erlangen;

aangaande de verdeelinghe der Craoangse landen onder de Javaanse ingesetenen, die bleeff soodanigh nogh als den E. capteyn Hartsinck deselve te zynen aanwesen aldaer geordineert hadde;

die van de revier Chebet hadden sigh van bovenen aan beyde de zyden van die revier nederwaarts metterwoon begeven en beyverden thans den landtbouw;

jatyhout en wasser omtrent de revier van Carwangh weynig te vinden, dogh aan de revier Tsiassem soude volgens 't seggen van den Tommagon nogh wel wat goet hout te becomen zyn;

Wiera Saba onthield sigh jegenwoordigh nogh still in de negorye Parangasapy, hebbende, na 'tscheen, over zyne onderdanen weynigh ontsagh, en waardoor hy doorgaans in gebreeke bleeff van 't ghene men hem belastede, maar zyn broeder Naya Teroena, hoofd tot Tartanagara, wierd voor een gevaerlyck instrument in die landstreeke gehouden als zynde een doortrapt, boosaardigh mensch, bekend voor

een der grootste slavendieven en verdere fouten en oock tegens de Compagnie seer ingenomen, alsmede een der principaalste aanstigters geweest van 't voornemen om d'onse den 10 January anno 1679 tot Tanjongpoera alle verraderlyck te vermoorden, hebbende oock noch jongst de rebellen 2 etmalen geluysvest en self, soo men hoorde, Wangsa Naya afgeraden niet by ons af te komen etc^a., en zoude den vlugtigen rebel Sacra Jouda volgens berigt nu al naar Bantam getrocken en de negorye Tsicero met veele geroofde Javanen als vrouwen en kinderen gepasseert zyn;

inwylen bequam men soo nu en dan weder parthy gevlugte Macassaarse slaven, die moeyelyck vielen te bewaren, omdat men se in de yzers niet wel derfde sluyten (om de resteerende niet bevreest te maecken, als die dan oock de ingelanden daeromher te meer gewelt aandeden), wes die schelmen (daeronder veele die moorden en andere boosheden op Batavia gepleegt hadden) eghter in 't geheel vandaar gedimoveert dienden te worden;

den vaandrigh Willem Kuffelaer, vanhier gesonden om by vertreck der E. capitainen 't gesagh aldaer in plaats van den vaandrigh Bervelt te voeren, was er den 19 deser gepareseert etc^a.

's Avonts laet vertreckt uyt dese rhee de naar Sumatra's Westcust de fluyt de Voorsightigheyt ende gaan daarmede oock derwaerts 7 bergwerckers en 16 gemeene mineurs en zenden Haer Ed^h. met desen bodem een largo missive aan den heer commissaris Laurens Pit de Jonge en raat tot Padang, op heden geteeckent en behelsende soodanige ordres en consideratien aangaande de negotie, lantregenten en 's Compagnies mynwercken als verderen ommeslagh aldaer als by 't uytgaande briefboeck geëxtendeert staat te beoogen, hebbende gemelte fluyt wyders soodanige coopmanschappen, bergwerckers, gereetschappen en andere nootwendigheden voor de Westcust commanderie weghgevoert, als hieronder vervolgens wert aangewesen, namentlyck:

10000 rd ^a . aan payment;	50 paeren witte cattoene coussen;
557 packen diverse kleeden;	6 kisten met medicamenten;
10 packen Bengaalse ruwe zyde;	500 goenysacken;
50 stux fyne nieuwmodese chitsen;	6 kelders met gedistilleerde waters;
2 Persiaanse alcativen;	... vaatjens Batavis anysarak;
1 stuck root laeken;	1 halve legger Rinse wyn;
280 stux zyde patholen;	2 leggers France wyn;
50 Bengaalse armosynen;	4 leggers Spaanse wyn en zeck;
31917 \mathcal{R} cust claverstaal;	6 pypen Maderywyn;
600 staven lang plat yser;	6 halfaamen brandeweyn;
200 staven lang vierkant yser;	$\frac{1}{2}$ aam wyntint;
10 bossen roeyser;	50 leggers gesneden arack;
100 staven Hollants staal;	2 vaten mom;
40 vellen divers Persiaens leer;	1 half aam jopenbier;
50 stux Muscovische jugten;	2 leggers wynazyn;
24 lasten taruw;	4 halfamen oly;
75 paar schoenen;	10 kisten zeep;

6 kassen roosewater;	100 bossen schachten;
25 vaten speck;	15 pennemessen;
20 potten Bengaalse boter;	200 stux zegellack;
20 vaten gesouten vleesch;	200 ₧ inctstoff;
10 lasten rys;	12000 ₧ buscruyt;
10 lasten pady;	2 vaatjes kogels;
976 ₧ poeyerzuycker;	50 kippen Hollants en
2 vaatjens Batavis anys;	50 kippen Bengaals lont;
400 ₧ diverse Persiaanse fruyten.	150 kippen stroolont;
40 ₧ nagelen;	26 vaten spyckers, voorts nogh di-
50 ₧ noten;	verse geweeren, gereetschappen, equi-
30 ₧ canneel;	pagie- en andere goederen, monterende
25 ₧ foely;	tesamen een somma van / 242706:10:13.
46 riemen gesorteert papier;	

Heden ter vergaderinge is aan de opperhoofden van 't schip 't Lant van Schouwen op hun versoek voor gedaene spoedige uytreyse uyt het vaderlant over Caap de Goede Hoop vanwegens de camer Zeelant toegelegd de ordinarie volle 6 maandige premie, gelyck by 't resolutieboek kan blycken.

23 d'. 's Middags komt alhier van Carwangh en Tanjongpoura terugge den capteyn Hendrick van den Eeden met een inlants vaartuygh, zynde vandaer ontboden om met eenige militie eersdaegs na Java's Oostcust voort te gaan en in den treyn geëmployeert te werden, sonder eenig schryven mede te brengen en dienende alleen by mondeling rapport, dat sich aan zyn gerescribeerde advisen over zyn bevindinge op Carwang gedienstig was refererende en dat den vaandrig Bervelt in 1 à 2 dagen mede stont hier te verschynen.

's Avonts verzeylen vanhier over Palembang naar Hoccieuw in China de jagten Odyck en Jamby, zynde de hoecker de Brantgans den 18 deser reet voor- affgegaen, gelyck onder dien datum blyckt, en daarmede den p^l. coopman Juriaen de Munick als hooft over de drie voornoemde bodems derwaarts vertreck om by absentie van den coopman Leeuwenson met advis van rade alles te doen, wat ten besten van de Compagnie geoordeelt mogte werden, en sooveel de voyagie aangaet legt de ordre, dat de schepen, op de cust van China g'arriveert zynde, onder Tinhay buyten de revier sullen blyven leggen en aldaer ('t zy ons comptoir in Hoccieuw na de intentie geligt werdt ofte niet) de coopmanschappen binnensboorts moeten verhandelt werden en ingevalle men deselve soodanigh niet konde vertieren, alsdan de reyse eens nevens het opperhoofd Joannes Leeuwenson, die in allen gevalle mede sal moeten herwaarts komen, na de eylanden Ay- en Quemuy nemen om te onderstaen off er met de sluyckhandelaers, 'tzy Tartaren off Chinesen, uyt de revier van Chincheeu geen negotie soude kunnen gedreven werden, en het aldaer niet willende gelucken, hun nae Canton te vervoegen om te sien 't selve aldaer mede te ondersoecken, dogh geenen handel elders langs die custe konnende doen, dan egter niet langer als tot 't begin van Maart te verblyven en dan direct in alle gevalle na herwaerts terugge te keeren. Met de voorsz. schepen en op Odyck in handen

van den coopman Jurriaen Munnick open senden Haer Ed^h. mede een seer ampele missive aan den coopman en opperhoofd Joannes Leeuwenson ende den raat tot Hoccieuw, dubbel op heden geteeckent en verselt met verscheyde bylaagen, waeronder oock een briefje, in de Chinese en Duytse tale op Sourats vergult papier geschreven en in geel damast benayt, aan den veltheer of povy en den stadthouder of combon, regeerders der provintie Fockien, mutatis mutandis of tweevoudigh geschreven, synde de voornoemde missive aen onse recidenten in Hoksuiw van soodanigen extentie als by 't uytgaende briefboek kan blyken en soomede den inhoud van het tweevoudigh briefje aan de Hoccieuwse regenten, 't welck eghter volgens ordre hieronder in 't geheel staat te volgen, hebbende gemelte 2 bodems wyders tot den handel in 't ryck van China vanhier weghgevoert de volgende coopmanschappen en andere goederen, daarby dan noch de intenemen peper tot of voor Palembangh sal moeten komen en hieragter na desen sal aangehaelt werden:

in 't jaght Odyck:

6186 ₤ garioffelnagelen;	170 ₤ diverse Persiaanse fruyten;
1200 marck Mexicaanse realen;	6 cassen rosewater;
151406 cattys peper;	1 legger Spaance wyn;
12200 ₤ zandelhout;	1 half legger zeck;
250 ₤ rouwe barnsteen;	2 halfaamen France wyn;
107 oncen bloetcorael;	6 potten Bengaalse boter;
78 stux diverse laeckenen;	1 vat speck, voorts nogh verscheyde
40 stux laakenrassen;	andere provisien, medicamenten, schryf-
106 stux croonrassen;	tuygh en andere goederen, bedragende
50 stux perpetuanen;	tesamen..... f 99858:18:3;

in 't jaght Jamby:

6070 ₤ garioffelnagelen;	
12200 ₤ sandelhout;	
61908 ₤ groot loot;	
1200 Mexicaanse realen;	
81 stux diverse laeckenen;	
39 stux laeckenrassen;	
57 stux perpetuanen;	
94 stux croonrassen;	
175 ¹ / ₂ ₤ rouwe barnsteen;	
20 stux guinees lywaat;	
monterende met malcanderen een somma van »	70657:15:6;
sulx 't alhier ingeschepte in de voornoemde	
bodems bedraeght..... f	170496:15:9.

Ende aangesien dese voornoemde bodems, als even hoven genoteert, mits gebreck van peper alhier hunne ladinge van dat grain niet hebben kunnen medenemen, soo is by Haer Ed^{ls}. goetgevonden deselve by ontmoetinge der verwaght werdende peperschepen van Palembangh haere volle competentie tusschenwegen of wel aldaer op Palembang selfs daarvan over te nemen, en ten welcken eynde oock 't hoeker de Brantgans reets vooraf derwaerts gesonden zy, omme de opperhoofden van 't schip de Vryheyt of andere vol peper by rencontre te waerschouwen, hun regt in 't vaarwater herwaarts te houden, opdat dese jaghten Odyck en Jamby voornoemt 't selve niet mogten komen mis te lopen, en ten welcken eynde dan nu als gecommiteerdens tot daertoe werden medegesonden de ondercooplyden Abraham Bouden en Cornelis Lindius de Jonge, totdat se 't gemelte peperschip of schepen komen te ontinoeten, ende alsdan daeruyt sooveel peper over te schepen als de jaghten Odyck en Jamby besyden 't hoeker de Brantgans kunnen bergen, en welke gecommiteerdens nae die overschepinge dan voorts met de Vryheyt of een ander bodem terugge na herwaarts sullen keeren en daarvan rapport doen.

Volght nu de missive, van Haer Ed^{le}. aen den Pou en Combon tot Hoccieuw in China geschreven.

Desen brieff comt van den Gouverneur Generael ende de Raaden van India op Batavia aan de heeren Pou Jauw en Conbon Ghouw, regeerders ende stadthouders van de provintie Fockjen wegens den wytberoemden Keyser van China en Tartarien.

Met de behouden wederkomste van onse drie schepen, het voorleden jaer nae Hoccieuw gesonden, hebben wy met aangenaemheyt ontfangen de brieven, die U Excellenties aan ons hebben gelieven te schryven en welke ons door onsen afgesant, den E. Hendrick van den Eeden, behandigt is geworden, inhoudende onder anderen antwoord op onse brieven, die wy hem 't voorleden jaer aan Uwe Excellenties medegegeven hadden en oocq de redenen waeromme hy volgens onse ordre na Zyne Keyserlycke Mayesteyt na Pekin niet is opgereyst maar gepersuadeert geworden onsen brieff, die wy gelast hadden dat hy aan Zyn Mayesteyt selfs zoude overhandigen, aan Uwe Excellenties over te leveren, dat ons al wat onverwagt voorgecomen is en wel gewenst hadden dat niet geschiet was, dog nu dat soo uytgevallen is, soo moet het daarby gelaten werden ende wy ons vergenoegt houden met uwe sincere betuyginge van dat Zyn Keyserlycke Mayesteyt ende Uwe Excellenties d'E. Compagnie een goede genegentheyt zyn toedragende, welck vergenoegen des te grooter soude zyn, indien wy de vrugten daarvan hadden mogen genieten en onsen coophandel met meerder vryheyt ende voordeel als eenige jaeren herwaarts geschiet is, hadden mogen exerceren, kunnende wy op de kleene proffytten, die daer telckens behaelt zyn, niet bestaan, komende de oncosten van onse residentie tot Hoccieuw jaerlyx al wat hoogh te lopen, daer noghtans deselve niet nodigh is, alsoo er na 't vertreck van

onse schepen geen off weynigh handel gedaen wert, sulx wy goetgevonden hebben deselve vandaar in 't geheel te lighten zonder eenigh volcq van ons aldaer te laten verblyven, waaromme wy vrundelyck versoecken, dat Uwe Excellenties den coopman Joannes Leeuwenson met ons ander volck inderminne afscheyt gelieven te geven en na de schepen met hun geheelen ommeslagh en ingecogte coopmanschappen te laten vaeren, zoo haest het haer gelegen sal komen, hebbende hy oock van ons ordre omme sulx by Uwe Excellenties met alle eerbiedigheyt ende beleeftheyt te versoecken, zulx wy vertrouwen dat Uwe Excellenties hun goetwillig largeren sullen en dat daertoe al langh voor den ontfangh deses licentie van Zyn Keyserlycke Mayesteyt sal wesen afgecomen, dewyle sulx door onsen voornoemden coopman Leeuwenson volgens onse ordre aan Uwe Excellenties het voorleden jaer versogt is geworden, dogh niet toegestaan, overmits Uwe Excellenties betuygde 't selve niet konde geschieden voor en aleer aan Zyn Keyserlycke Mayesteyt daarvan kennisse soude zyn gedaen ende Zyn Mayesteyts bewillighingh ende ordre afgecomen was, die wy verhoppen, gelyck geseght, dat Uwe Excellenties al bekomen sullen hebben en dat het nu voorts van Uwe Excellenties believen sal syn, ons volck niet langer op te houden maar na de schepen tydigh te laten vertrecken, alwaar se gecomen zynde van ons last hebben den coophandel te vervolgen, zonder nogtans eenige goederen aan lant te laten gaan, voor en aleer dat se daer verkogt ende betaelt sullen zyn, want wy nu weder om onse 3 schepen, die wy nu senden, niet ledigh te laten varen, in deselve weynigh coopmanschappen laten schepen hebben om aan boort te verkoopen, zoo wy die ten genoegen kunnen quyt raecken ende anders niet, niet van meeninge zynde deselve na boven te brengen, maar sullen degeene, die se begeren, uyt de schepen selfs moeten afhaelen ende tevens betaelen, waarmede oock niet veel tyt sal mogen doorgebracht werden, alsoo de schepen niet langer mogen vertoeven als het mousson toelaet en waartoe wy een tyt bepaalt hebben, dewelcke verstreeken zynde, zoo sullen se moeten vertrecken, alchoon zy dan nogh gheen een stuck goet mogten verhandelt hebben, hoedanigh wy oock voornemens zyn, als wy maer eenighsints behouden konnen blyven, jaarlycx besendingh met een scheepie na China te doen, om de vruntschap met Zyn Keyserlycke Mayesteyt en Uw Excellenties te onderhouden en niet te laten versterven. Den coopman Leeuwenson hier by ons komende, zullen wy aansprecken ende examineren wegens de clagten, die Uw Excellenties en verscheyde Chinese coopluysen over hem hebben gelieven te doen ende, schuldigh werdende bevonden, na verdienste straffen.

De jonck groot 90 lasten, die voor Aymuy aangeslagen is, is van hier met Compagnies pascedul na Chincheu gevaren ende het volck, tot 80 in 't getal daerop bescheyden geweest, zyn onse onderdanen en ingesetenen hier op Batavia, alwaer in gheen gebruyck is dat hun het hayr na de Tartaarse manier geschoren wert, zulx zy daerom voor gheen Coxinse Chinesen konden aangesien zyn geweest, indien deselve uyt dien hoofde mogt aangeslagen

zyn, gelievende Uwe Excellenties te weten, dat wy aan de Coxinse Chinesen als zynde onse vyanden geen pascedul verleen en dat onse Batavise Chinesen als veele jaeren zoo op Canton als Chincheeu om haeren coophandel te doen gevaeren hebben, zonder dat haer oyt eenige moeyelyckheden nogh schaede is aangedaen geworden, want om sulx voor te komen zy hier van ons met pasceduls versien werden, gelyck als geseght de voorsz. jonck oock gehadt heeft en waaraan degheene die deselve aangeslagen hebben respect hadde moeten dragen ende haer handen daarvan afhouden, ende dewyle het Uwe Excellenties niet kan behaaglyck zyn, dat ymant buyten recht en rede schaede soude komen te lyden, zoo versoecken wy vrundelyck, dat door de autoriteyt van Uwe Excellenties meergenoemde aangeslagen jonck met alle de coopmanschappen, daerinne geladen geweest, magh werden g'restitueert ende al het volck in vreyheyt gestelt en voorts den anachoda, genaemt Quedsonqua, toegelaten zyn coophandel tot Hoccieuw off Chincheeu te mogen doen, hetwelcke wy van de goetheyt ende regtvaerdigheyt van Uwe Excellenties sullen verwaghten, en gelieven Uwe Excellenties oock aan onsen coopman Joannes Leeuwenson gehoor en gelooff te geven, sooveel hy door onse ordre desen en anders aangaande Uwe Excellenties sal comen voor te dragen, blyvende den Gouverneur Generael ende Raaden van India in diergelycke en andere zaaken altoos bereyt, de onderdanen van 't keyserryck in haer goet regt ende geregtigheyt oock te maintineren en voor te staan ende voorts tot dienst van Uwe Excellenties, wanneer daertoe gelegentheyt sal werden gegeven.

Geschreven in 't Casteel tot Batavia op 't eylant Groot Java den 19 dagh van de maant July anno 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlands India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp^s. zegel in rooden lacke gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer Ed^{ts}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Heden ter vergaderinge onder 't teekenen der g'approbeerde brieven na Cormandel, China en Sumatra's Westcust in Rade geresumeert het advysbrieffie, aan de Ed^{le}. Heeren XVII in 't patria opgesteld en by Zyn Ed^{ht}. d'Heer Generael voortgebracht, om met 't Engelse schip de Barnadiston van Bantam derwaerts af te gaan, waarinne by de Heeren Raaden na lecture verstaan zy eenige cleene veranderingen te laten geschieden, hoewel Zyn Ed^{ht}. by 't selve concept, soodanigh als het was, nu geheel blyft persisteren, gelyck sulx by 't resolutieboek breeder staat aangehaelt.

24 d^e. 's Voormiddags senden Haer Ed^{ts}. per Javaans vaartuygh een briefje aan den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam, op heden geschreven, tot rescriptie

op de ontfangen advisen van daer en met advertentie, dat met 't Engels schip de Barnadiston een advisbrieffie aan de Ed^{le}. Heeren Principalen na 't vaderlandt meenden af te senden en dat hy die vrunden sulx derhalven soude hebben bekend te maeken.

25 d^o. Ingevolge van het g'arresteerde op 12 deser heden den vastgestelden dagh zynde om de Nederlandse borgerschuttery deser stede mitsgaders 's Compagnies dienaeren een generale parade en optreck in de wapenen te laten doen, soo werden 's morgens al vroegh de trommelen geroert om 't volck byeen te vergaderen, die dan oock yder onder haere respective vaandelen op 't groote pleyn voor 't casteel aan de landzyde omtrent de middagh verschynen, en aldaer na gewoonte aan de oostzyde langs de wegh heenen opgemarcheert en gestelt wesende, soo sagh men des namiddaghs omtrent ten halff twee uyren den Ed^{len}. Heere Directeur Generael Cornelis Speelman (dewyl Zyn Ed^{ht}. d'Heer Generael geresolveert had binnen te blyven) nevens de Heeren Raden B. Borth, A. Hurt, W. van Outhoorn, J. Camphuys en F. L. Bent uyt het casteel mede derwaarts komen, verselt van de voornaamste gequalificeerde ministers besyden oock Meevrouw Generaals met een goet aantal juffrouwen en de verdere voornaamste ministers en borgerofficieren met haere vrouwen als de aanwezende Javaanse gesanten van Cheribon, de weduwe van Crain Bissee, den Bimanesen Crain Panaraga, den Ternaatsen Prins etc^a., haer gesamentlyck vervoegende op een te midden van 't pleyn aan de westzyde opgeregte tent off ordinair verheven speelhuys, met groente en bloemen na gewoonte soo wat opgepronckt, ter welckers reghterzyde dicht aan de stadsgraght gerangieert stinden de ruyterye mitsgaders de compagnie uytgelesene militairen deses casteels, g'commandeert by den Edelen capitain Hendrick van den Eeden, en aan de linckere zyde sagh men de compagnie van 't Vierkant, g'commandeert door den captain Jan Francen, mitsgaders de compagnie van de Nieuwpoort, door den lieutenant Heysselbergh opgevoert en aghter 't selve de compagnie van de Uyterse poort onder den lieutenant Hans Ments, waarenboven oock tot alle goede ordre in de stadt de compagnie soldatesque van de Rotterdammerpoort voor het stadthuys geposteert stondt en tot ontrent den avont en 't eynde van den optreck bleeff vertoeven, werdende doen voorts na de verschyninge der Hoge Regeeringe aanstonts de borgercompagnien regt tegenover het speelhuys door haere officiers in ordre gestelt en in fronte op de punt van 't rappier gesloten, als wanneer den Ed^{len}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman, verselt met de Heeren Raden Anthonio Hurdt en Willem van Outhoorn, den eersten als president van Schepenen en den laasten als colonel over de burgerye, nevens den ballieuw Jacob Casembroot ende den landdroost Vincent van Mooock als twee gecommiteerde schepenen sigh van 't tonneel begaff en van de reghtervleugel aff voor de gerangieerde compagnien eerst de oude affgaande officieren voor haere gedaene diensten bedanckte en de nieuw verkorene als gecontinueerde op een bevallige manier met fatsoen authoriseerde, hetwelcke dan dusdanigh volbraght en hun Ed^{ht}. weder op 't lustprieel g'retourneert zynde, soo wierden alle de hooftofficieren soowel van de borgery als de militie door een helmbardier van Zyn Ed^{ht}. op het voorseyde theatrum medegenodigt, alwaar men

dan met een glaasje wyn op 't welvaeren van ons lieve vaderlant, de Oost-Indische Nederlandtse Compagnie, de hoofstadt Batavia en soo voort sigh verheugde en daeronder van een matig geprepareerd collation watt nuttigde, waarmede dan onder een groot gekrioel van menschen den tyt tot omtrent 4 uren doorliep, als wanneer de officieren alle met een beleeft afscheyt weder van de schauplaats affgingen en yder sigh voor hunne compagnien in postuur stelden; werdende doen voorts na gewoonte en op het zeyn van den heer colonel Outhoorn, denwelcken daartoe mede weder van boven afgetreden ware, drie generale chergies gedaen en daerop in ordre afgemarcheert, de tent dicht voorby en met geledern in Haer Ed^{te}. presentie al aftreckende vuur gegeven, in maniere en rang na den loop der jaerlyxe beurten als hieronder kan werden gesien, en was dan voor dese maal d'eerste compagnie met ambagtsgezellen en matroosen onder den:

E. capteyn en equipagiemeester Harmen Lodewyxe:

lieutenant Willem Lucifer;

werdende 't vaandel gedragen door den adsistent....., als zynde den gewesen vaandrigh Albert Bruynningh op eergisteren na China vertrocken en nogh gheen ander in zyn plaats gestelt;

sergeanten:

Cornelis Condé;

Claas Pieterse van der Stralen;

Jan Scheepens;

Adam Smits;

Frans Jans van Polanen;

Jan Carstense, baas blockmaker, stercq in 't geheel 195 coppen, bestaande, als geseght, uyt ambaghtsvolck en zeevaerende, daaronder oock eenigh ledigh gaande schippers, stuurluyden etc^a.:

de 2de:

den borgercaptain Pieter Schippers;

lieutenant Willem Moubagh;

vaandrigh Cornelis Cnol;

sergeanten:

Jan Vry;

David Schouten;

Johannes de Pape;

Jan Munster, stercq in alles 159 coppen, bestaande uyt de borgeren van en aan de westzyde deser stede;

3de:

den lieutenant en baas cruytmaker Jodocus Hildebrants, zynde den capteyn en fabryck Adriaen de Leeuw overleden en nogh gheen ander in zyn plaats vercoren ;
vaandrigh Cornelis van Linghen ;

sergeanten :

Christiaan Quickelenburgh ;

Isaack Janse ;

Jan Gerrits ;

Jan van Geleyn ;

Meyndert Roeloffse, stercq tesamen 162 coppen, bestaande uyt de handtwerckslieden en andere 's Compagnies supposten, in 't Ambagtsquartier onder en by den fabryck bescheyden ;

4de:

den E. capitain Joan van Hoorn ;

lieutenant Manuel Bornezee ;

vaandrigh Mattheus van Lugtenburgh ;

sergeanten :

Pieter van Daalen ;

Allart Block ;

Johannes de Raat ;

Fredrick van Artzatt ;

Jan Georgh Thourman ;

corporaels ;

Jan Jeppes ;

Govert van Hoorn, stercq in 't geheel 172 coppen, bestaande uyt ongetrouwde pennisten en andere suppoosten, hier in 't casteel en aan lant bescheyden, mitsgaders eenige ondercooplyden, boeckhouder, cranckbesoeckers etc*. van de hier ter rheeде leggende schepen ;

5de:

den borgercapteyn Pieter van Leeuwen ;

lieutenant Adriaan van Hosten ;

vaandrigh David Disponteyn ;

sergeanten:

Cornelis de Jager;

David van der Meyde;

Hendrick Daman;

Cornelis Suydhoff, stercq tesamen 157 coppen, bestaande uyt de borgeren van de oostzyde binnen en buyten dese stadt;

6de.

den E. capteyn Dircq de Haes;

lieutenant Pieter Silvius;

vaandrigh Joan Cops;

sergeanten:

Louys de Keyser;

Steven Schorer;

Everhard van der Schuur;

Pieter du Clasel, stercq in 't geheel 190 coppen, bestaande uyt alle getrouwde pennisten en andere Compagniesdienaren hier aan lant bescheyden en in de stadt remorerende, sulx uyt 't voorenstaande komt te blycken, dat dese ses compagnien Nederlandse schutterye in 't geheel tesamen stercq zyn geweest een getal van 1053 coppen, zynde 84 minder als 't voorleden jaer. Dewelcke dan vervolgens van 't groote pleyn en stedewaart in gemarcheert wesende, soo trocken doen wyders eerst de ruyterye van 't casteel mede de tent voorby al schietende en stelden hun weder aan de oostzyde van de wegh dicht aan des casteels graght in ordre, wanneer doen in gelycker voegen de compagnie soldatesque van 't casteel al chargeerende voorby en aghter het prieel om weder op hun voorige plaats eens ront marcheerden en daerop eyndelyck de drie resteerende compagnien militairen oocq soodanigh van 't Vierkant, Nieuw- en Uyterse poort voorby stedewaarts in en voorts yder na zyn bescheyden post, waarmede de tyt dan oock al g'passeert was tot het vallen van den avontstont, sulx alsdoen den Ed^{len}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman met Meevrouw Generaels als oock de Heeren Raden en een groot deel van het verder vrouwengeschie en geroepen vrunden etc^a. hen weder binnen dit casteel begaven en van de compagnie soldaten desselfs gevolgt wierden en de ruyters na stal reden, komende den E. captain Joan van Hoorn met syne compagnie en weynigh later mede uyt de stadt weder binnen, treckende à uso 't groote pleyn ront voorby alle de heeren haere woningen in ordre en niet weynigh met schieten chargeerende tot op 'taghterpleyn voer des capteyns woonhuys, waar doen yder van 't optrecken voor desen dagh gelargeert wierde, om hun 's avonts op het

toebereyde gastmaal, door hun respective hooftofficiëren aangesteld en alwaar den Heere Directeur Generael Speelman en de meeste der Heeren Raden als andere vrunden mede present waren, wat te ververschen etc., hoedanigh dan dese Batavische wapenverthooninge met vergenoegen in vrolyckheyt een eynde genomen heeft, sonder dat men (Godt zy gedanckt) van eenigh ongeluck yets gehooft ofte vernomen, hoewel het clapperbussen nogh meest de gantsche nagt duurde.

Onder den optreck senden Haer Ed^s. des middaghs de sloep 't Casteel Batavia naar Bantam met een briefje aan den adsistent Gerrit van Loveren, dienende eenlyck ten geleyde van een pacquet met 2 generale advisbrieven, geconsigneert aan onse Heeren Principalen in 't patria, 't eene aan de praesiderende camer Zeelant en 't andere aan de camer Amsterdam, van eenen inhoud, omme van Bantam met 't Engelsch schip de Barnadiston over Engelant na 't vaderlant voort versonden te werden en behelsende soodanige materien als by 't patrias uytgaande briefboeck hier ter Generale Secretarie berustende kan werden nagelesen.

In den avont vertrecken mede uyt deser rheede de schepen 't Wapen van Zirckzee en de Veluwe directe na de cust Cormandel, sullende beyde de zuyder-comptoiren Nagapatnam, Sadrasgapatnam en Tegenepatnam aanlopen, omme parthy inhebbende goederen voor die comptoiren te lossen en de gereede retouren voor Batavia in te nemen ofte wyders sonder tytversuym na Palleacatta op te zeylen, daartoe principalyck de Veluwe is geprojecteert, mitsgaders 't Wapen van Zierickzee naar Masulipatnam om de principale lywaten van die en andere noordercomptoiren af te voeren, en gaet met deselve bodems aff een duplicata missive met diverse afschriften en nodige bylagen aan den heer commissaris en gouverneur Jacob Jorisse Pits en raat ten casteele Geldria, mitsgaders oock een particulier briefje aan gemelte syn E. en beyde van Haer Ed^s. op heden geteekent en soodanigen rescriptie en verdere ordres en consideratien in sigh bevattende als by 't uytgaande generale Indisch briefboeck en 't verbael in 't breede g'expresseert staat te beoogen, hebbende gemelte bodems voor den handel en omslagh ter custe Cormandel van hier weggesleept de volgende contanten, coopmanschappen en andere goederen, als namentlyck:

in 't Wapen van Zirckzee:

34450 ₤ notenmuscaten off rompen;	1767½ ₤ iuckstoff;
7084 ₤ foely;	50 p ^s . Bengaelse armosynen;
8000 ₤ sandelhout;	1 legger Rinse wyn;
2872 ₤ quicksilver;	1 legger Franse wyn;
30255 ₤ groot loot;	2 leggers seck;
854 ₤ vermilioen;	4 pypen Maderywyn;
16 stux diverse laeckenen;	2 vaten mom;
120 riemen papier;	4 aamen olyvenoly;
100 bossen schaghten;	2 halve leggers Hollants azyn;

voor Nagapatnam:

200 stux codebexhoeden;
 9 Persiaanse fluwelen;
 2 leggers arack apy;
 1 halfaam olyvenoly;
 15 vaten vleesch;
 5 vaten speck;

100 stux baye plancken;
 4 lasten tarruw, voorts nogh 3 kisten
 medicamenten, parthy geweer, ambagts-
 gereetschap, gedruckte boecken, equipage- en andere goederen, bedragende
 tesamen f 34178:—:5;

en in de Veluwe:

56502 guldens aan divers gout;
 20528 cattys swarte peper;
 10000 ₧ benjuin;
 1 vat vlees;

1 vat speck, monterende met d'ongelden een somma van » 64282:—:4;
 sulx 't ingeladene in die beyde bodems in 't geheel monteert f 98460:—:9.

26 d°. 's Morgens becomen per eenige Javanen over lant een briefje van den capteyn Jochum Michielse, uyt Tanjongpoura aan Haer Ed^h. nu drie dagen geleden geschreven, tot advys dat hy den 21 deser met zyn byhebbend troepie volx van Goedoegoedoe tot Tanjongpoura was afgesackt;

van de gerugte 300 Balinesen en 200 Macassaren, die van Bantam souden komen, wierd nogh niets vernomen, dogh de rebellen Sacra Jouda en Wangsa Naya met haer volck tot de negorye Chilimber afgecomen te zyn, vanwaer se een schenckagie van 8 slaven en 8 koebeesten aan den Bantamsen Sulthan hadden gesonden en daarby om pardon souden versoght doch dat niet gekregen hebben, onder voorgeven de Compagnie niet tot onvrund te soecken, maar wat staat op dese Javaanse praaties te maecken zy, leert ons de ervarentheyt meer als te veel, dat het al meest logenen voortbrengt;

op 'taandienen van den Angabey Wangsa Tonna van Pagadeen, dat sigh omtrent syn gouvernement 20 Macassaren onthielden (die, soo men meende, van Cheribon waeren weghgelopen) had men eenige onser Macassaren en Balyers daerop uytgesonden om deselve te attrapperen en van de weghlopers al een goet aantal by malcanderen, die daer vry wat belemmeringe gaven etc^a.

Omtrent de middagh gewert ons per Javaans vaartuygh van Bantam een brieffie, door den assistent Gerrit van Loveren eergisteren aan Haer Ed^h. geschreven, meldende dat den Francen commissaris Boureau in 't laast van de toecomeude maant met hun schip de Soleil d'Orient na Vrancryck stindt te vertrecken;

den rebellen Balyer Sacra Jouda, met zyn aanhangh uyt de Craoangse bovenlanden op Turtiassa verschenen wesende, was door den ouden Sultan aldaer onder 't gesagh van den vanhier gevlugten Macassar Dain Cecila gestelt, die men rugte by Zyn Mayesteyt in groote aestime wierd gehouden, dogh wat haer voornemen was, konde men niet ontdekken;

500 mannen waeren van Turtiassa op Bantam gecomen onder den Keey Aria Soura de Marta, die eenlyck tot 't uytdiepen van de graght aan 't nieuwe casteel des jongen Coninx gebruyckt soudén werden;

den Pangeran Aria Diepa Nierat versogt nogmaals restitutie van zyne 2 meyden, die hier by den landdrost van Moeck soudén zyn, willende daarvoor 2 andere fugativen in plaats restitueren;

het Cantons jonck was van Bantam weder naar derwaerts vertrocken en van gelycken het France schip de Voiltour na Siam alsmede de sloep van den Engelsman Jan Dalis met Engelse bieren, mom, wyn etc^a. na Malacca.

28 d^e. De inlandse burgerye buyten en binnen deser stede remorerende, bestaende uyt Mardykers, Pampangers, Ambonese Christenen, eenige Bandanesen en Boutonders, volgens 't vastgestelde op 12 deser allmede hun voor desen jare eens weder in de wapenen sullende verthoonen, om de sterkte en gestalte van deselve te beter te ervaeren en behoorycke ordre en discipline ontrent te kunnen houden, soo siet men tenselven eynde de Nederlantse borgerruyterye na oude gewoonte op heden mede te paart en in haer volle monteringe omtrent den middagh soo uyt de stadt als voorstadt op 't pleyu voor 't casteel pareren, haer aan de oostzyde in fatsoenlycke ordre stellende, en eerstelyck dicht aan de zyde deses casteels graght de voorsz. Nederlandse borgerruyterye ⁽¹⁾, waaraan vervolgens de inlantse 8 compagnien, mede g'compareert wesende, hun na gewoonte en rangh rangeeren tegenover het schouwprieel, nevens 't welke al weder ter reghterhandt na de stadt waeren geplaatst de ruyterye en compagnie militairen deses casteels, gecommandeert door den capteyn Hendrick van den Eeden, ter slineker zyde de compagnie van de Diestpoort onder den capteyn Harmen Egberts en naast daaraen de compagnie van de Rotterdammerpoort onder den capitain Thielman en aghter het speelhuys de compagnie van de Uyterse poort onder den lieutenant Hans Ments, behalven dat de compagnie van de Nieuwe poort mede in batalie op het groote pleyu voor het stadhuys geposteert bleeff, omtrent ten twee uyren over de middagh, alswanneer den Ed^l. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman noghmaals met de Heeren Raden Bort, Hart, Outhoorn en Bent metten secretaris Joan van Hoorn (als zynde Zyn Ed^l. gesint in 't casteel te blyven en den heere Camphuys buyten in desselfs thuyu) nevens Meevrouw Generaels mitsgaders veele voorname gequalificeerde mannen en vrouwen daartoe genodigt, alsmede de weduwe van den overleden Macassaarsen Conincq Bisse, item den Ternatsen Prins Jenner Quitichil Rotterdam, de Cheribonse gesanten etc^a. sigh alle vervoegden op het tonneel off tente, alwaer nae gedaene onderlinge begroetinge den tyt met voorvallende redencavelingen soowat voorbygelopen en inuitidens de compagnien door derselver officieren in reyen en gelederen geregt en behooryck gestelt zynde, soo wierden de officieren der Nederlandse borgercavallery en vervolgens de inlandse officieren yder voor hare compagnie met een hertelyke aansprake door den Ed^l. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman ten bywesen van den heer colonel Outhoorn mitsgaders den landdrost Vincent van Moeck en gecommiteerde Schepenen in hunne functien tot

(1) De marginale aantekening voegt hierbij: *sterck ontrent 50 coppen.*

trouwe voor dese stadt en de Nederlandse Compagnie aangemoedigt en gecontinueert en eenlycken eenige nieuwe sergeanten onder de swarten aangesteld, welke ronde soo langs alie de compagnien gedaen en doen zyn E. met zyn geselschap weder boven op het speelhuys getreden zynde, soo wierden doen door ordre van gemelten heere Speelman alie hooftofficiere door een helmbardier op het speelhuys genodigt en nevens 't ander geselschap met een matig gastmaal na gewoonte getracteert en nu en dan op 's lants en Compagnies welvaeren eens omgedroncken, daermede den tyt onder een zedige vrolyckheyt tot omtrent half vyven doorgeschoten en onderwylen door dees en geene botsemaekers soo wat gespeelt wesende, soo verwoegden hun de officieren yder weder by en voor haere compagnien, daerop dan à uso drie chergies gedaen hebbende, soo passeerde eerst de burgercavallerye al chargeerende de tent twee malen voorby en daerop marcheerden doen de inlantse compagnien vervolgens van gelycken mede al schietende stedewaart in, in soodanigen ordre als hieronder staat aangeteekent en eerst als geseght de Nederlandse burgercavallerye onder den:

rittmeester Jan Wynantse;
 lieutenant Eduard Pittavin;
 cornet Jan Thyse van Vlesbach;

quartiermeesters:

Joannes de Vlamingh;
 Hans Christoffel Haneman, stercq tesamen 43 coppen;

1. Voorts de compagnie Mardyckers buyten de stad, present by verwisselinghe in ordre de eerste, onder den:

capteyn Anthony Adriaanse;
 lieutenant Abraham Perera;
 vaandrigh Jan Pieterse;

sergeanten:

Domingo Matthysze;
 Nicolaes Paulusze;
 Pieter Juriaanse;
 Abraham Domingo;
 Jacob Janse;

Louys Michielsze, stercq in 't geheel 153 coppen:

2. De eerste compagnie Mardyckers binnen dese stadt aan de westzyde onder:

capteyn Paulus Symonse;
 lieutenant Isaack Jacobse;
 vaandrigh Pieter de Rosairo;

sergeanten:

Jan Stoelties;
 Bartholomeus Dias;

Jan Carlo;
 Paul Janse;
 Domingo Fransze;
 Francisco Jansze, stercq 149 coppen.

3. De tweede compagnie Mardykers binnen de stadt aan d'oostzyde onder den .
 capteyn Domingo Jansze;
 lieutenant Symon Fernando;
 vaandrigh Nicolaas Jansze;

sergeanten:

Lucas Perera;
 Joan Bastiaansze;
 Melchior Domingo;
 Palquaal Danser;
 Anthony Collé;
 Albert de Soysa, sterck tesamen 155 coppen.

4. De compagnie Pampangers en Christen Ambonesen onder den:
 capteyn Marcus Mendosa;
 Thomas Fernando lieutenant;
 Abraham Verbeeck vaandrigh;

sergeanten:

Anthony Mendonsa	}	Pampangers;
Anthony Vintura		
Allonso Mendonsa		
Isaack Ferman	}	Ambonesen, stercq in 't geheel 106 coppen.
Jacob Symonsze		
Baenwa		

5. De derde compagnie Mardykers buyten de stadt onder:
 capteyn David Delcampo;
 lieutenant Domingo Diogo;
 vaandrigh Jacob Fernando;

sergeanten:

Jacinto Salvaador;
 Anthony Jansze;
 Pedro Figoredo;
 Frans Andriesze;
 Manuel Symonsze;
 Jan Adamsze, sterck in 't geheel 126 coppen.

6. De compagnie Mardykens en Mooren aan de westzyde van de Crocot by Anckee buyten de stadt onder:

capteyn Jan Cardosa;
lieutenant David Bastiaansze;
vaandrigh Anthony Jacobsze;

sergeanten:

Vintura Rosairo;
Domingo Michielsze;
Manuel Gonsael;
Joan Nicolaes;
Joannes Hockset;
Hendrick Anthonisze, sterck tesamen 130 coppen.

7. De eerste compagnie Mardyckers buyten de stadt onder den:
oudtcapteyn Pieter Alvis;
lieutenant Louys de May;
vaandrigh Jacob Paulusze;

sergeanten:

François Andries;
Adam Pietersze;
Pieter Alvis de Jonge;
Cornelis Andriessze;
Anthony Abramsze;
Michiel Fransze, sterck in alles 204 coppen.

8. Ende ten laasten de compagnie gemengelde overige Bandanesen gemengt met eenige Boutonders, Mooren en andere, over dewelcke al in eenige jaeren en tot nogh weder gheen capitain gestelt zy en sulx onder den:

lieutenant Aly en
vaandrigh Dirck 's Hartogenbosch;

sergeanten:

Wayamby;
Tingal;
Loesy;
Lavadjoe;
Andries Oluffz;
Laynembo, sterck 169 coppen.

Sulx dusdanigh de voornoemde 8 compagnien inlanders excepto de Nederlandse burgercavallery, in den beginne van desen afftreck aangeroot, in 't generael een

number van 1174 coppen hebben uytgemaect, na welke aftreck doen des Compagnies ruyterye en de vier compagnien soldatesque insgelyx ordentelyck oock al chargerende voorby 't lustpriel en eerst die van de stadt yder na zyn bescheyden post affgemarcheert wesende, soo vertrock den Ed^{le}. Heer Directeur Generael Speelman en de heeren met Meevrouw Generaels ende 't verdere gestoet van jufferschap en gequalificeerde geselschap sich oock weder na binnen (daerop doen de compagnie van het casteel volgde) en namen de heeren en juffrouwen ten huysse van Zyn Ed^{ht}. kort daaraan van elckanderen afscheydt, waermede doen alsoo desen optreck oock geëyndigt wierd, sonder dat men God loff van eenigh ongeval, sooveel ons bewust zy, gehoort heeft.

's Avonts komt alhier per een inlants vaartuygh van Tanjongpoura op Carwagh den vaandrigh Jan Bervelt, overhandigende een brieflie, door den capteyn Jochum Michielse aldaer aan Haer Ed^{le}. op eergisteren ten geleyde van hem Bervelt geschreven, met advys dat sikh geene der rebelle Balyers noch ander gespuys daerom present meer liet sien etc^a;

thien Macassaren en 10 Balyers had den E. capteyn na Pagadin gesonden om de noch swervende Macassaren, die sikh aldaer moghten onthouden, op te soecken en almede aff te brengen, inmiddels dat er van de fugativen al 83 stux byeengebragt waeren.

29 d^e. 's Morgens verschynt alhier uyt Amboina ledigh de fluyt Spanbroeck doch over Bima en Sumbauwa, vol met sappanhout ongewogen, omdat men daar te dier tyt daartoe van geen daats versien was, medebrengende twee briefjes, de eerste van den heer gouverneur Robbert de Vick en raat ten casteele Victoria in Amboina dato 14 Juny origineel, waarvan de copie op 21 deser al per Chinees vaartuygh hebben ontfangen en onder dien datum hiervoor aangeroot zy, en 't andere briefie zynde van den Bimassen resident, den adsistent Philip Castel, uyt Sumbauwa aan Haer Ed^{le}. in dato 19 July geschreven alleenlyck ten geleyde van voornoemde fluyt en 't sappanhout, met advys dat er noch wel een scheepsladinge van dat hout in 't bos in voorraat lagh, met hetwelcke den Moor Codja Derwits vermeende zyn geheel aghterstal dan aan de Compagnie te sullen connen voldoen, en aangesien het cappen en affbrengen van dat hout doorgaans seer traagsaem voortginck, soo vermeende gemelte Castel het niet ondienstigh soude wesen, daer op Sumbauwa 1 à 2 Nederlanders te plaatsen, dewelcke die luytjens gestadigh daartoe konden aanporren;

den ontsnapten rebellen Bomnisoro onthielt sikh thans daaromtrent op Kampan, sulx den resident tot zyn securiteyt een paar musquets en wat kruyt en loot versogt, temeer de gerugten oock liepen, dat eenige Boegys van Radja Palacca uyt Macassar daer stinden over te comen, dewelcke doorgaans niet veel goets uytregteden waar zy maar quamen etc^a.

Met geciteerde Spanbroeck geworden ons mede noch door handen van den schipper Harman Springer drie Malleytse briefjens, 't eerste van den Moor Codja Derwits uyt Sombauwa aan Haer Ed^{le}. geschreven, en de twee laaste door Crain Linques, denwelcken te dier tyt op Bima present was, in 't Macassaars geschreven, en die na gedaene vertalinge in 't Duyts bevonden zyn te luyden als volgt, en eerst

het translaatbriefje door den Moor Codja Derwits in 't Maleyts uyt Sumbauwa aan Haer Ed^e.

Ick den aldergeringste Codja Derwits opoffere mits desen myne hertelycke groete aan den Ed^e. Heer Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en d'E Heeren Raden van India, die God wil gunnen een langhgeduurige gesondtheyt in dese werelt.

Wyders maecke by desen UEd^e. Hoogh Agtbare reverentelyck bekend, dat den adsistent Philip de Castel soodanigen quantiteyt sappanhout ongewogen heeft ontfangen; want ick heb aan den heer president Jacob Cops versoght om 't selve te laten wegen; soo heeft zyn E. my gesezt, dat se in China nogh doende zyn om een daats te laten maecken, waarover ick ontstelt ben geworden. Daarom is dit sappanhout niet gewogen, 't welck in de fluyt Spanbroeck ingescheept zynde 2½ vadem langh en 5 vadem breed, mitsgaders 5 vadem hoogh, 't welck ick in 't geheel aan UEd^e. Hoogh Agtbare goede discretie sal laten. Oock heeft den resident Eyckman op Sumbawa ontfangen en in de fluyt Marcken ingescheept 740 picols ende met verwonderingh heb ick verstaan dat deselfde quantiteyt niet meer als 740 picols bevonden zy, daer op yder 2 picols 15 cattys overwigt zy geweest, 't welck tot myn voordeel diende opgebracht te wesen, maar als sulx moet wesen, dat de 15 cattys dewelcke op de twee picols te veel zyn geweest tot myn voordeel niet gevoegt worden, soo sal ick tot den dagh des oordeels myn aghterstal niet kunnen vereffenen; daerom soo versoeck ick seer ootmoedelyck, naedemaal dit medegaande sappanhout ongewogen overkomt, dat door UEd^e. ordre soodanigh daermede magh gehandelt werden als voor desen met 8 vademen, 't welck in 5 reysen was versonden, geschiet zy. Wyders heb ick oock van UEd^e. Hoogh Agtbare 2 brieven, d'eene in Duyts en d'ander in 't Maleyts geschreven, ontfangen, die ick in presentie van Radja Sumbauwa en de verdere grooten heb doen lesen, ende de reden, waerom dat den voorsz. Radja met zyne grooten en wy altesaemen met de Compagnie niet kunnen handelen, is omdatter gheen opregte goede daats zy. Dat dogh het wegen en het hangen van de daats opreghtelyck magh geschieden, des neen, wat raat? ick ben maar by witten draat te vergelycken. Vorders verwaght ick het ander schip, dat op de rheede van Pangaty met Philip de Castel is; wanneer ick dat oock sal volladen hebben en myn gesontheyt het toelaat, soo sal ick trachten voor UEd^e. Hoogh Agtbare te verschynen, andersints sal ick op Onjang Pandan UEd^e. Hoogh Agtbare nader ordre verwaghten, want als Godt de Heere my gesontheyt geeft, sal ick niet vertragen om den dienst van de Compagnie te doen, maar ick versoeck aan UEd^e. Hoogh Agtbare om een goede daats, dat men een haar gelyck kan wegen, want die van Sumbauwa, Dampo en Byma syn niet genegen met ons te handelen, soo der gheen goede daats en zy; niets hebbende om aan UEd^e. Hoogh Agtbare te senden, dan eenlyck bidden dat Godt UEd^e. Hoogh Agtbare gesamentlyck voorspoet en gesontheyt geve. Eynde.

Nu volgen nogh de twee translaetbriefkens, van Crain Linques uyt Bima aen den Ed^{le}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman in 't Macassasers geschreven.

By desen maeck ick aan den Heer Admirael bekend, dat op den 8 January deses jaers, zynde Dynsdagh 's nachts, al de Macassaren van 't campon baroe by Radja Bone zyn overgegaen, met expresse ordre om gheen alcoran of criswater aghter te blyven en diegheene, 't zy wie het oock mogte wesen, die by hem niet overquamen, voor vervloecht en heylloos gerekent souden werden, en soo der ymant derfde bestaen by de Hollanders te blyven, die soude het onaangesien der persoonen zyn leven kosten. Dit is geschiet in den beginne; doen Crain Congro, Radja Goa en Radja Bone voorgenomen hadden om Aroo Vaque te vermoorden, doen heeft hy ons oock altemaal laten roepen. Dain Maleva, Crain Jaranika, Crain Bonto Songoe, Crain Babane, Crain Bontoma Nompo, Crain Beroangy, Crain Mamampang en Crain Pamolicang, mitsgaders verscheyde volckeren en onderdanen, soo van Sandrabones, Lagoes, Banckhals, Boeloecombas, Hagan, Joudjos en Boroangys. Alle voorsz. zyn by Radja Bone overgegaen, behalven die van Maroes, Syangs en Segeres blyven nogh bestendigh. Dat ick op Byma ben gecomen, is, hy stiert my om een metale stuckje van Radja Bima te kopen, maar voorsz. Radia weygert het onder voorgeven dat den capteyn Jan Francen doen hy hier was alles medegenomen heeft; dogh alschoon dat het er was, ick en kan myn eedt en pligh, dien ick omtrent de Compagnie heb gedaen, niet overtreden, daerom ben ick hier gebleven, met ootmoedigh versoeck, dat den Heer Admirael gelieft om my te gedencken, dat in de maant October een schip herwaerts moge komen, daer ick mede met my vrouw en kinderen na Batavia magh vertrecken, alsoo ick naast Godt Almaghtigh my geheelyck op d'E. Compagnie verlate. Eynde.

(Onder stont:)

Geschreven op Byma primo July 1681.

Volght nu het tweede briefie:

Bevorens opoffere myne gebiedenis aan d'Heer Admirael Cornelis Speelman, soo ist dat ick by desen reverentelyck bekend maecke, als dat met leetwesen heb verstaen het overlyden van Crain Bisse, daerom versoecke seer instantelyck dat myn soon Casim magh gelicentieert werden om by ons over te komen, alsoo ick met zyn moeder tegenwoordigh op Bima ben, opdat men dan gelyckelyck na Batavia sigh magh begeven, vermits niets anders en tragte (soo lange als den Almogenden my 't leven geeft) als onder d'E. Compagnie te leven.

Wyders de reden waerom dat Radia Bone den Arou Vaque om 't leven heeft gebragt, is, dat hy beschuldigt wordt naar Batavia eenige

brieven aan de Hooge Regeeringe geschreven te hebben. Daerom ben ick bevreest dat 't my oock sal gelden, want Arou Vaque, die soo een trouwe vrunt altyt geweest is, heeft hy om 't leven gebraght: wat sal hy sigh aan my gelegen laten? Oock aangesien dat ick niemant en hebbe van myn eygen natie daer ick op vertrouwen magh, alsoo se altemaal sigh voor Radja Bone zyn gaan buygen. Crain Bonte Songoe heeft hy op Bonthain vaste commando gegeven; Creyn Jereneka desgelyckx, item de Crains Bontomanompo, Mandala, Beroangy, Mamanpang en Pamolicong. Wat Crain Cronron en Sandrabone belangt, die zyn tegenwoordigh met Radia Bone soo vast verknoght dat men 't niet beduyden kan. Daerom versoeck ick, byaldien den Heer Admirael nogh om my is denckende, dat dogh in de maant October een schip herwaarts magh aankomen, opdat ick met myn vrouw en kinders daermede naar Batavia magh vertrecken, alsdan van alles in 't breede mondelingh berigt sal doen, wanneer oock 'tgheen ick ten aghteren ben alles mogelyck sal sien te vereffenen. Evenwel ben ick sterck doende om myn vaartuygh in September na derwaarts te stieren, om als geseght myn aghterstal effen te stellen. Ick ben op Bima oock hertelyck doende om myne uytstaande schulden te innen. Ondertusschen heb ick Radia Tambora gesproken om een paer goede coetspaerden van soodanigen couleur, als de Heer Admirael heeft gelieven te ordonneren, 't welck hy belooft met 't laast vertreckende schip van hier de Heer Admirael sal geworden. Hiermede eynde.

Den Maleyts sergeant Intje Boedjangh met den schryver Bandul en eenige onser Maleyers door Haer Ed^{le}. den 17 deser, gelyck onder dien datum hiervoren staet aangeroot, na de vis- of woonplaats van den Maleyer Baggus omtrent Ontang Java op zyne gedaene claghten van geleden overlast door eenige Bantammers gesonden zynde, soo keeren deselve heden na de middagh weder terugge, doende wegens hun verrigten aan den sabandaer Ocker Ockersze soodanigen rapportie in 't Maleyts, als door denselven na gedaene vertalinge soo aanstonts aan Haer Ed^{le}. overgelevert zy en uyt het onderstaande komt te blycken, luydende als volgt.

Rapport, door den Maleyts sergeant Intje Boedjangh aen den sabandar Ocker Ockerse gedaen wegens syn verrigten omtrent de visplaatse van Bagus by Tangerangh gelegen.

Op den 17 dagh van de maant July 1681 zynde Donderdagh is den sergeant Intje Boediong en den schryver Bandul nevens ses van haere mackers door den Gouverneur Generael ende de Raden van India na de visplaatse van Baggus gesonden, alwaer gecomen wesende en dry daegen gewagt hebbende, is den sabandar Aghmeth nogh niet verschenen. Intje Boedjang dat siende heeft dry van syne volckeren na bovenen by hem gesonden, alwaer se den sabandaar op de plaetse Wringing Pitoe ontmoeteden, daerop

den afgesonden corporael Intje Cariem tegens hem seyde: Keey sabandaar, wy zyn van den Heer Generael gesonden en hebben uw op de visplaatse van Baggus gewagt, daerop den sabandaar antwoorde: t'Is goet, ick sal derwaarts gaan, gelyck oocq kort daeraen met vier Javanen en een Balyer met een canootje by Intje Boedjong is verscheenen. Intje Boedjong alsdan tegens den sabandar seggende: Sabandaer, wie heeft uw gesonden om 's Compagnies volekeren, die op 's Compagnies lant woonen, overlast te doen en van Baggus gelt te vorderen? Is het uyt last van den Sultan off eenige grooten, ofte heeft den sabandaer sulx uyt zyn eygen motyfl gedaen? Waerop den sabandaar antwoorde: Ick hebbe aan een gequetste Lamponder gevraagd, die zeyde dat Baggus het afgelopen vaartuygh aan de Bantamse zyde van de revier tot sigh genomen hadde, waerop ick naar den Keey Depatty ben gegaen en hem sulx bekend gemaect, die myn naar Baggus om het vaartuygh van hem te eysschen gesonden heeft, en soo hy 't selve niet conde wedergeven, alsdan 40 ryxdaelders (zynde sooveel het vaartuygh waard zy) in plaets daervan te betaelen, waerop Baggus 20 rd^s. heeft betaelt, soo datter nogh 20 rd^s. aan manqueren. Intje Boedjong seyde daerop: Ick sal se uw niet geven en eyssche de 20 rd^s. die Baggus aan den sabandar gegeven heeft oock wederom, maar soo den sabandar niettemin deselve wil hebben, 't is goet, gaet dan mede naar Batavia, en soo den sabandar my niet mogt vertrouwen, sullen der 2 à 5 van myne volckeren alhier soolange verblyven. Den sabandaar seyde: Doordien Keey Depatty my na derwaerts niet heeft gesonden, durve ick niet na Batavia gaen, maar hy heeft my alleen na de visplaatse van Baggus gesonden gehadt.

's Avonts verseylt om een houtladinge van hier na Cheribon de fluyt Croonenburgh met een brieffie aan den pl. lieutenant Benjamin van der Meer, resident aldaer, op heden geteeckent, van soodanigen teneur als by 't uytgaande briefffboek staet te beoogen, hebbende gemelte fluyt eenlyck voor ons guarnisoen aldaer medegenomen de volgende provisien en nootlyckheden, als gaande als geseght om vandaer de in gereetheyt leggende houtwercken af te haelen, naementlyck:

1 halfaam arack apy;

1 halfaam Spaanse wyn;

10 kannen olyvenoly:

4 @ speceryen, parthy schryfftuylgh, medicamenten, geweer en andere goederen, bedraegende tesamen behalven 118¹/₈ rd^s. en eenige kleeden tot verstrekinge van de guarnisoenhouders aldaer f 555:15:15.

Heden ter vergaderinge is goetgevonden de procureurs Manuel van Schriek en Jan van den Bosch (die over eenige injurien tegens Heeren Schepenen door 't selve collegie in hegtenisse zyn geset) alsnu van haere gevanckenisse op derselver gedaen versoeck te doen ontslaen, onvermindert noghtans de actie, die Heeren Schepen voornoemt tegens haerlieden moghten vermeenene te hebben, gelyck sulx by 't resolutieboek breeder komt te blycken.

30 d^e. 's Avonts komt alhier van Bantam terugge de chialoup 't Casteel Batavia met een briefje van den adsistent Gerrit van Loveren aen Haer Ed^l. op gisteren gedateert, meldende:

dat het gesonde pacquet voor de Heeren Meesters om met het Engels schip de Barnadiston over Engelang na 't patria te gaen, aan den capteyn van dien bodem in presentie van den agent Boeyer op eergisteren overhandigt was, sullende dat schip over 4 dagen van Bantam na Engelang de reyse beginnen, en hun ander schip, de Persiaense Merchant, daer se met 't afscheepen sterck aan besigh waeren, stont oock over 25 dagen na Engelang te volgen en omtrent deselve tyt oock, soo zy voorgaven, de France Soleil d'Orient met haeren commissaris Boureau en de Siamse ambassadeurs naar Vranckryck; gemelte Francen hadden aen den jongen Conincq moeten betaelen 4000 realen voor 18 picols amphioen, al een à twee jaeren geleden door Zyn Hoogheyd met den tsedert overleden Fransman en vanhier gevlugten borger Jan Steen na Java's Oostcust gesonden en daer t'soeck geraeckt, 't welck sy sonder tegenspreken hun soo moesten laten gevallen op hoope van een scheepsladinge peper te become, dogh den Sulthan dat gelt weghhebbende had haer eghter doen alleen voor hun scheepje Poedechiry, dat na Cormandel stint te gaan, maar 100 bharen peper toegestaen, en van des Bantamsen Coninx oude schult aan genoemde Francen ten bedrage van noch wel omtrent 25 duysent ryxdaelders konden sy almede niets become, wes sy oock discoursgewyse voorgaven, indien se gheen peper of gelt konden krygen, geheelyck wel eens van Bantam te willen opbreken en hun guarandt aan 's Conings schip Bon Avontura (voor eenige dagen met een capitael van ruym 40 duysent realen na de Manilhas vertrocken) op de teruggekome te willen verhaelen, hoewel op die praatjens geen staat te maecken zy; niettemin klaagden zy Francen doorgaans seer over de onredelycke Bantamse regeeringe en insonderheyt over den Pangeran Aria Diepa Nirat, die zy voor den autheur van al dit werck hielden;

gemelte Pangeran had thans aen eenige Bataviase ingesetenen absolut geweygert haere fugative slaven wederom te geven, alschoon deselve in zyn eygen huys waeren aangewesen en gevonden, maar bovendien soude hy op Tangerangh expres eenige scheimen houden, die hem dagelyx 4, 6, 7 en 8 stux slaven, soo meydens als jongens, nu en dan toebaghten, en onder welcke fielen wel de voornaamste oprockenaar wiert gesezt te zyn seeker weghgelopen slaef en gewesen mandoor van den landdrost van Mook, die somtyts des avonts by donkeren van Tangerang binnen dese stadt wist in te sluypen en bedecktelyck by eenige syner vrunden in 's Compagnies slaven- of Tayolys quartier hem soude onthouden, alwaer hy dan soo 's Compagnies als andere lieden slaven debaucheerde en nae Tangerangh weghbragte, vanwaer se nae Bantam den geseiden Pangeran Diepa Nirat gevoert wierden en in hoedaniger manieren 't gestole casties kint, dat nogh by gemelte Pangeran was, daer mede gecomen soude zyn, welckers moeder een Soloreese vrouw en weduwe van seeker overleden soldaet gesezt wiert te wesen, die mede in 's Compagnies quartier alhier soude woonaghtigh geweest zyn;

het Chinese jonck, onder dato 26 deser van aangeroot, had een capitael

van wel 30 duysent rd^a. in peper, loot, areeck als eenige contanten en 20 pakken laakenen, perpetuanen en croonrassen van daer naar Canton weghgevoert;

den jongen Sulthan bleeff nogh, soo men rughte, volharden om zyn schip de Bombay met eenige afgesanten nae Engelant te willen senden en soude tot een der ambassadeurs den Keey Nebey Naya Cassoema al verkoren hebbende en oock ten dien eynde, soo men seyde, eenigh volck na herwaarts hebben gesonden om parthij onser matroosen tot 't bemannen van 't selve zyn scheepje te debauchereren;

van Dain Cecila en der Macassaren intentie op Turtiassa konde men nogh niets naders ontdekken;

de Francen souden desen jaere geene besendinge nae Tonquin doen, maer hun scheepje Tonquin genaemt met nogh een hunner bodems in korten na Souratta te versenden;

den Deensen agent Pauly had zyn afgesonden vaartuygh den 15 deser na Java's Oostcust met alle zyne onvercogte kleeden weder teruggekeken, als hebbende geene aldaer kunnen vertieren etc^a.

31 d^e. 's Morgens al vroegh comen de 100 Nederlandse militaire, geprojecteert om onder den capteyn Hendrick van den Eeden naar den treyn op Java's Oostcust te gaen, binnen 't casteel, marcheerende in twee vaandels verdeelt na gewoonte 't groote pleyn rondt Zyn Ed^h. en der Heeren Raden woninge voorby en soo voort buyten de Waterpoort, vanwaar se kort daeraan met gerede chiampans na boort afsteken, omme op morgen met 't jaght de Zyp na de Oostcust van Java te navigeren onder de vaandrighs:

Claes Dideloff;

Jan Bervelt;

Nicolaes Christiaensze.

In dese verstreckene maant July zyn uyt verscheyde om- en bygelegene plaatsen alhier aangekomen een getal van 102 stux groote en cleene vaartuygen, samen bemant met 415 coppen, dewelcke soodanige coopmanschappen, leeftogten en andere snuysteryen hebben opgegeven en hier aangebragt, als hieronder specifice wert aangewesen, namentlyck:

- 14 stux vaartuygen van Samarangh met 58 man, 19¼ lasten rys, 75 potten oly, 1670 stux plancken, 3¼ lasten boontjes, 4 d^{os}. sout, 2500 stux duygen, 24 canassers diverse zuyckeren en 150 stux tinkans;
- 1 van Madura met 4 man, 8500 stux diverse zuycker, 2 lasten diverse cadiangh en 12 potten oly;
- 1 van Caligaby met 4 man en 3 lasten rys;
- 15 van Rimbangh met 55 man, 330 stux balcken, 1852 d^{os}. plancken, 10400 d^{os}. gedroogde vissen en 250 bossen zuycker;
- 29 stux vaertuygen transportere.

29 stux vaertuygen per transport.

- 1 van Candangnauwer met 3 man, 30 bossen diverse zuycker en 4 potten oly;
- 3 van Sombar met 12 man en 4 lasten rys;
- 2 van Barbos met 8 man, 4900 bossen diverse suycker en 3 lasten rys;
- 11 van Paccalonge met 44 man, $14\frac{1}{8}$ lasten rys en 500 stux oude pienangs;
- 1 van Pamanoekan met 4 man en 100 stux balcken;
- 2 van Sumor met 8 man en 12 lasten rys;
- 3 van Caliwonge met 12 man, 340 stux diverse plancken, 18 potten oly en 600 stux oude clappus;
- 1 van Macassar met 6 man en 60 stux hoenders;
- 9 van Tegael met 36 man, $27\frac{1}{2}$ lasten rys, 7 d^{os}. sout, 6 stux volwassche koebeesten en 6 d^{os}. kalveren;
- 1 van Brahan met 4 man en 3 lasten sagoe;
- 4 van Bantam met 12 man en 400 picols peper;
- 5 van Japara met 25 man, 12 potten oly, 100 musquetsladen, 500 d^{os}. balckjens, 3000 d^{os}. gesorteert gesoute vissen, 2 picols kapock, 2 lasten zout, 4 picols zuycker, 40 stux plancken, 940 d^{os}. leggerduygen en 15 picols lange peper;
- 1 van Jankoewan met 4 man stux plancken;
- 11 van Zeribon met 44 man, 4200 stux en bossen diverse zuycker, 1650 d^{os}. aarde tresellen, $11\frac{1}{4}$ lasten rys, 41 potten oly, 4 picols capock, 50 stux plancken, 3000 d^{os}. gesoute eyren, stux oude clappus en 30 stux zoolleer;
- 2 van Terbaya met 10 man, 400 stux leggerduygen, 60 d^{os}. plancken, 1 last rys en 100 bossen pady;
- 1 van Pamalangk met 4 man, $5\frac{3}{4}$ lasten rys en 300 bossen pady;
- 1 van Banjar met 4 man en 600 bossen rottangs;
- 3 van Toelongbauwa met 12 man, 2900 stux oude clappus, 700 stux aerde potten en 110000 d^{os}. oude pinangs;
- 5 van Zingnap met 20 man, 21000 stux diverse zuycker, 2 lasten zout, 81 potten oly, 6 lasten diverse cadjangs, 300 stux gesoute harders, 60 d^{os}. buffelshuyden, 20 potten gesoute garnelen;
- 6 van Indermayoe met 24 man, $26\frac{3}{8}$ lasten rys, 100 bossen diverse zuycker;

Somma 102 stux vaertuygen, die gesamentlyck in 't generael alhier dit onderstaande hebben aangebragt, als:

129 lasten rys;	150 tinkans;
162 potten oly;	59060 bossen canassers diverse zuycker;
4460 stux diverse plancken;	350 stux balckjens;
$3\frac{1}{4}$ lasten diverse boontjes;	10400 d ^{os} . diverse gedroogde vissen;
15 d ^{os} . zout;	8 lasten diverse cadiangs;
3840 stux duygen;	31600 stux oude clappus;

60 d ^{os} . hoenders;	1650 stux aarde tresellen;
6 d ^{os} . volwasseche coebeesten;	3000 d ^{os} . gesoute eyren;
6 d ^{os} . kalveren;	30 d ^{os} . zooileer;
5 lasten zagoe;	400 bossen pady;
400 picols peper;	600 d ^{os} . rottangs;
100 stux musquetsladen;	700 aarde potten;
5000 d ^{os} . gesorteerde gesoute vissen;	110000 stux oude pienangs;
6 picols capock;	60 d ^{os} . buffelshuyden en
15 d ^{os} . lange peper;	20 potten gesoute garnalen.

Daarentegen zyn van hier wederom naar d'ondergenoemde plaatsen vertrocken een getal van 101 groote en cleene vaartuygen, tesamen medegevoert hebbende na calculatie en taxatie van den ontfanger en licentmeester een bedraegen van 21152 rycxdaelders aan diverse coopmanschappen en wharen, als te weten:

- 50 stux vaertuygen naar d'Oostcust van Java met 5490 rd^s. aan amphioen, 5537 kleden diverse, 20 laeken, 19 loot, 40 wax, 10 wortel ganty, 3 soethout, 172 porceleyn diverse, 15 suycker, 40 zyde, 12 coper, 14 Chinees papier, 27 benjuyn, 25 comyn, 10 poetsiok, 41 radix China en 10 rycxdaelders aan galnoten, 20 busquit, 154 yser en 20 rd^s. contant;
- 1 naar Canton met 100 rd^s. zout, 150 oude pinangs, 450 caliatourhout, 500 loot, 8 zeekroos, 10 sandelhout, 50 gommelacq, 50 cardamom, 70 gedroogde garnalen, 100 bindrottangs, 20 sagoe, 50 fyne matten en 5210 rd^s. aen peper;
- 9 naar Packalongan met 280 rd^s. aan diverse kleden;
- 7 naar Tegal met 550 rd^s. aan kleden diverse;
- 1 naar Janckowan met 60 rd^s. d^o.;
- 2 naar Sumor met 250 d^o.;
- 1 naar Pamalagh met 60 d^o.;
- 2 naar Rambangh met 90 d^o.;
- 2 naar Zombar met 60 d^o.;
- 1 naar Calisappo met 20 d^o.;
- 5 naar Cheribou met 200 rd^s.;
- 1 naar Caliwagy met 60 d^o.;
- 2 naar Caliwoengoen met 90 d^o.;
- 4 naar Indermayou met 217 d^o.;
- 2 naar Terbaya met 40 d^o.;
- 2 naar Zingnap met 155 d^o.;
- 5 naar Zamarangh met 410 d^{os}., 65 Japans goudtraet en 20 rd^s. aen comyn;
- 5 naar Japara met 8 rd^s. aracq, 10 kleden, 40 mom, 100 tarruwe en 10 boter;
- 2 naar Macasser over d'Oostcust Java met 5110 rd^s. aan kleden, 75 yser, 40 gommelacq, 67 aracq, 520 mom, 100 rd^s. Rinsewyn, 30 gedistilleerde wateren, 10 boter, 18 pypen en 350 rd^s. aan zyde;
- 100 stux vaertuygen transportere.

100 stux vaertuygen per transport.

1 naar Palembangh met 50 rd^s. aan zout, 38 aracq, 24 radix China,
12 coper en 56 rd^s. aan porceleyn.

Somma 101 vaertuygen, die in 't generael van hier dit onderstaande hebben
weghgevoert, als te weten:

5490 rd ^s . aan amphioen;	450 — aan caliatourhout;
9179 — aan kleeden;	300 — aan loot;
20 — aan laeken;	8 — aan zeekroos;
19 — aan loot;	10 — aan zandelhout;
40 — aan wacx;	90 — aan gommelacq;
10 — aan wortel ganty;	50 — aan cardamom;
5 — aan soethout;	70 — aan gedroogde garnalen;
208 — aan porceleyn diverse;	100 — aan bindrottangs;
15 — aan zuycker diverse;	20 — aan zagou;
390 — aan zyde Chinese;	50 — aan matten fyne;
24 — aan coper;	3210 — aan peper;
14 — aan papier Chinese;	65 — aan gouddraat;
27 — aan benjuyn;	20 — aan comyn;
25 — aan comyn;	115 — aan aracq;
10 — aan poetsiock;	360 — aan mom;
65 — aan radix China;	100 — aan tarruwe;
10 — aan galnoten;	20 — aan botter;
20 — aan busquit;	18 — aan pypen;
209 — aan yser;	50 — aan gedisteleerde wateren;
20 — aan contant;	100 — aan Rinse wyn;
130 — aan zout;	Somma 21152 rycxdaelders.
150 — aan oude pienangs;	

Volgens de gehouden notitie der dootgravers zyn in dese verstreekene maant
binnen en buyten dese stadt en voorstadt onder de Christenen overleden en op
de g'ordonneerde begraafplaatsen ter aarde bestee:

45 Comp^{es}. dienaeren;
2 burgers;
7 Nederlandse vrouwen;
11 d^o. kinderen;
6 Mardykers of inlandse borgers;
8 d^o. vrouwen;
17 d^o. kinderen;
3 slaven en slavinnen;

tesamen..... 99 coppen.

Behalven nogh alle onchristenen als Javaenen, Chinesen, Mooren, Balyers,
Macassaren off andere heydenen en Mahumetanen, alhier domicilium hebbende, van
dewelcke geen aantekeninge wert opgebragt, omdat yder nae zyne wyse daarmede

handelt, hoewel de Chinesen geene van haere dooden sonder kennisse en toestaen van Heeren Boedelmeesteren der Chinese sterffhuysen mogen laten begraven etc*.

Daarentegen zyn in dien tyt alhier in de Christelycke kercken en gemeente deser steele weder gedoopt:

	16	Nederlandse kinderen;
	60	inlandse der Portugese gemeente;
	2	inlandse der Maleytse gemeente;
in 't geheel....	78	kinderen.

Oock zyn in dese maant in de geciteerde kercken in den huwelyxten staet bevestight:

	7	Comp ^s . dienaeren;
		burgers;
	7	Mardyckers;
	1	slaef en slavin;
tesamen.....	15	paaren.

By den Agtbaren Raat van Justitie zyn op den 22 deser maant over gepleegde misdryven opentlyck g'executeert de onderstaende delinquanten, als te weten:

Adam Croes van Sonnenburgh, soldaet, over diefstal van quicksilver en koper uyt 's Compagnies packhuys opgehangen;

Leendert Jacobse van Lier, matroos, over weghvlughten en dat eenigh geweer en goederen met sich genomen, gegeesselt en voor drie jaeren in de kettingh na de Westcüst gebannen;

Ary Christiaensze van Delff, kettingganger, over dat zyn kettingh gebrooken en tegens de wagt groot geweld geoeffent, gegeesselt en gebrantmerckt mitsgaders voor 12 jaeren in de kettingh na Sumatra's Westcüst gebannen;

Maria de Silva van Macao, lyffverbondene aan Julius de Baseliers, over gepleegde diefstal omtrent Masulipatnam gegeesselt en drie jaeren met de kettingh in 't vrouwentugthuys gebannen;

Joema van Macassar;

Boegys van Macassar;

Taocal van Bougys;

Cartoedia van Macassar;

Sambauwa van Sambauwa, slaven onser ingesetene alhier, alle vyff over 't weghlopen buyten dese jurisdictie gegeesselt, op de reghterwangen gebrantmerckt en yder voor dry jaeren in de kettingh gekloncken, de eerste 2 by haere lyffheeren en de andere 3 aan de gemeene wercken.

Augustus Anno 1681.

Primo Augustus. Gelyck hiervoren op 25 en 28 jongstleden genoteert zy in hoedaniger voegen de Nederlandtse en inlantse burgerye in de daertoe bestemde dagen opgetrocken hebben, soo sal hieronder volgen de hoedanigheyt der wapenvertooninge, aghtervolgens het gearresteerde van 12 passado op heden door de Maleytse en Balyse ingeseten en soo buyten als binnen dese stadt remorerende gedaen. Namentlyck omtrent de middagh komen 4 compagnien Maleyers en kort daeraan 9 compagnien Balyers in ordre uyt de stadt vervolgens aanmarcheren tot op 't groote pleyn voor 't casteel, alwaer deselve aan de Oostzyde van de wegh na gewoonte gestelt en de Nederlandse burgercavallery inwylen almede weder in volle monture aan dese zyde des casteels gragt gerangeert wesende, soo verschynt omtrent ten 2 uren nae de middagh den Ed^{le}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman, vergeselschapt van de Heeren Raden Balthasar Bort, Anthonio Hurt, Willem van Outhoorn en de heer Bent (zynde Zyn Ed^{ht}. noghmaals binnen 't casteel en de heer Camphuys in zyn thuyt gebleven dogh mevrouw Generaels nevens veele der gequalificeerste ministers met haer huysvrouwen mede geparesseert), hun gesamentlyck alweder begevende op het opnieuw met groente opgetoydde schouwtonneel, alwaer sigh de Cheribonse gesanten insgelyx op gedaene citatie by lieten vinden, werdende een wyle tyts met hoffelycke redenkavelingen doorgebraght, alvorens de ruytery en Compagnies militairen van 't casteel, door den lieutenant Hendrick de Jonge mits absentie van den capteyn Hendrick van den Eeden opgevoert en aan de regterzyde van 't tonneel naast aan de Steenhouwersbrugge gerangieert, in ordre sich stelden, mitsgaders de compagnie van het Vierkant, gecommandeert by den capteyn Jan Francen, aan de linckere zyde na 't casteel, mitsgaders de compagnie van de Nieuwpoort onder 't bevel van den lieutenant Heysselbergh alsmede aghter 't theatrum in een kringh de compagnie van de Rotterdamerpoort onder opsicht van den capteyn Thielman van Eeuwyck, alswanneer de nieuwe onder Balyse officieren (alsoo er gheene der Maleyers aangekomen waeren) door den Ed^{le}. Heer Directeur Generael Speelman, geadsisteert van de Heeren Raden Hurt en Outhoorn en secretaris Joan van Hoorn item den bailleuw Casembroot en landdroost van Moock nevens twee gecommiteerde schepenen, met de gewoonlycke plegtigheden yder voor haere compagnien geauthoriseert en daerop alle hooftofficieren, soowel Maleytse als Balyse,

op het lustprieel genodigt en met wat spyse en dranck getracteert wierden, alsoo dat den tyt tot ruym vier uren doorgeschoten was, eer sikh deselve weder af en voor hun compagnien begaven, en doen trock eerstelyck de burgercavallery al chargerende de tent tweemalen voorby en soo steewaart in, en daerop volgden de Maleytse en Balyse compagnien in ordre agter malcanderen, marcherende oock stedewaart in op navolgende wyse: eerst de vier compagnien Maleyers, alle onder de sorge van den:

1. capteyn Wan Abdul Bagus, die de voorste was, en verder tot hooftofficieren by sikh hadde;
lieutenant Intje Auwangh;
vaandrigh Intje_Mara;

en voorts tot sergeanten:

Coetut;
Intje Boedjangh;
Intje Abdul Carim;
Intje Soeloe;
Intje Goenam;
Intje Marta, stercq in alles..... 123 coppen;

de tweede compagnie Maleyers:

2. lieutenant Intje Amit;
vaandrager Intje Ronkingh;

sergeanten:

Intje Tilar;
Intje Soelongh;
Intchie Kun;
Intje Fackier, stercq tesamen..... 102 coppen;

de derde compagnie Maleyers:

3. lieutenant Intie Saliman;
vaandrager Intje Morah;

sergeanten:

Intje Medan;
Intje Dye;
Intje Bongsoe;
Intje Oekan, sterck in 't geheel..... 102 coppen;

de vierde compagnie Maleyers:

4. lieutenant Intie Lanangh;
vaandrager Intie Todja;

sergeanten:

Intie Thedja;
Intie Sayit;
Intie Soree;
Intie Bagus, sterck tesamen 102 coppen;
Sulx de Maleyers in 't geheel uytmaaken 429 coppen.

Hierna volgden in ordre alle de 9 Balyse compagnien en vooreerst:

de compagnie Balyers onder den:

5. capteyn Tibeën;
Tambessy lieutenant;
Wayahan Catewel vaandrigh;

sergeanten:

Nanga Boeleling;
Paganding van Baly;
Oesson Bioeu van Baly;
Momon Boucoelangh;
Nanga Paboejangong;
Nioman Liemon, sterck in 't geheel 102 cppen;

tweede compagnie Balyers onder den:

6. capteyn Pangoekiran;
Manga Pande lieutenant;
Wayahan Tagal vaandrager;

sergeanten:

Wayahan Boeleangh;
Wayahan Padadeka;
Niomon Panida;
Braman Boelelingh;
Wayahan Pamogangh;
Cuttut Cappal, sterck tesamen 102 coppen;

derde compagnie Balyers onder den:

7. capteyn Coettut Timpangh;
 Loutondoe lieutenant;
 Wayahan Batoejong vaandrager;

sergeanten:

Wayahan Hella;
 Pinaty;
 Kuttut Badongh;
 Nanga Carrawassangh;
 Sabang Batavia;
 Nioman Kolontingh, sterck in alles 102 coppen;

vierde compagnie Balyers:

8. lieutenant Coettut Coeta;
 Nioman Salat vaandrager;

sergeanten:

Cuttut Pakisan;
 Waajar Cappol;
 Nioman Tahoman;
 Wajar Abassan;
 Tjoelick;
 Moman Tjahoo, sterck in 't geheel 102 coppen;

vyffde compagnie Balyers:

9. lieutenant Mambal;
 Moman Packazanbat vaandrager;

sergeanten:

Abian;
 Majongh;
 Paboeba;
 Tagal;
 d'Angy;
 Pagiella, sterck in 't geheel 102 coppen;

sesde compagnie Balyers:

10. lieutenant Lampieda;
Joman Pagihan;

sergeanten:

Passack Pomogan;
Oemar Mambal;
Nanga Brattan;
Wajan Samma;
Cuttut Sebetang;
Wayan Zallat, sterck tesamen... 102 coppen,

sevende compagnie Balyers:

11. lieutenant Guilliam;
Cuttut Atie vaandrager;

sergeanten:

Cuttut Toesang;
Diaka;
Samahan;
Salam;
Bondalaming;
Habdian, stercq in 't geheel... 102 coppen;

de agtste compagnie Balyers:

12. lieutenant Babba Zoelon;
Nioman Tabahan vaandrager;

sergeanten:

Wayahan Boelillingh;
Panjer;
Wayahan Pandy;
Cuttut Allam, sterck in alles... 47 coppen;

de negende compagnie Balyers:

13. lieutenant Paganting Lanang;
Wayahan Zamplahan vaandrigh;

sergeanten:

Palimboe;

Zoera;

Wayahan Joemat;

Doel, sterck tesamen..... 42 coppen;
 bestaande alsoo de negen compagnien Balyers in een nomber van 805 coppen;
 sulx alle 13 compagnien Balyers en Maleyers sterck opgetrocken
 hebben..... 1252 coppen.

Na welke aftogt de compagnie van de Rotterdammer als die van 't Vierkant en Nieuwpoort almede weder chargeerende de schouwplaats voorby stedewaert in en yder na zyn bescheyden post marcheerde, en dede kort daeraen mede alsdoen de ruyterye en compagnie deses casteels een marsch rondom de schouwplaats, wanneer se in voorige ordre weder rangieerden, totdat alsdoen den Ed^e. Heer Directeur Generael Speelman met de verdere Heeren Raden, mevrouw Generaels ende 't daarby zynde verder vrouwentimmer en aansienlyck geselschap hen oock terugge na 't casteel begaven en ten huyse van Zyn Ed^{ht}. van malcanderen afscheyt namen, waarna eyndelyck de compagnie militairen mede binnen marcheerden en soo vervoegde sikh yder daerop weder na zyn eygen wooninghe, hoedanigh dan desen optreck der Malyers en Balyers als de laaste voor dit jaer almede met genoegen en Godloff sonder eenigh ongeluck een eynde genomen heeft.

Kort na den optreck soo komen de twee Cheribonse gesanten, begeleyt door den sabandar Ocker Ockerse, binnen om van Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael en de Heeren Raden van India hun afscheyt te nemen, werdende door Zyn Ed^{ht}. in desselfs kamer ter hant gestelt de missive ende schenkagie aan de drie Princen gebroeders ende daerenboven nogh een geschenckie voor yder van haer afgesondene in 't bysonder, en behalven dien nogh een pacquet papieren, geconsigneert aan den lieutenant en resident van de Compagnie Benjamin van der Meer tot voorsz. Cheribon, daerinne nevens 't briefie van Haer Ed^e. gesloten zy een origineel contract, met deselve Princen opgeregt in dato 7 January deses jaers en met Compagnies zegel daaraghter, gesuppleert met de ratificatie, van gemelte Haer Ed^e. op voorsz. contract verleent en heden onderteekent, sullende 'tselve onsen lieutenant de Cheribonse Princen overhandigen om by haer bewaart en gehouden te werden, en zyn verders de voornoemde papieren van soodanigen inhoude als by 't uytgaande brieffoeck in 't breede staet uytgedrukt, sullende eghter de ratificatie en de missive, in 't Maleyts en Duyts aan de Princen op wit Sourats vergult papier geschreven en in geel damast benayt, hieronder volgen en luydende aldus, als eerstelyck de brieff aan de Princen.

Missive, van Haer HooghEd^{ht}. tot Batavia aen de drie Princen
 gebroeders tot Cheribon geschreven.

Den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Raden van India, die de maghten en saecken van de Hollantse Compagnie hier beneden 's wints

bestieren, zenden desen brieff uyt een oprecht suyver herte aan de drie gebroeders Coningen van Cheribon, deselve toewenschende een broederlycke liefde en eendragt onder malcanderen, opdat se alsoo haar lant en onderdanen te beter regeren en tot haar eygen welstant in ruste houden mogen, alswanneer het haer wel gaen sal en zy oocq bequaem sullen zyn tegen haere vyanden te bestaan, waartoe God de Heere Zynen zegen believen te verleenen en haar een geluckigh langh leven te vergunnen.

Maackende den Gouverneur Generael ende de Raden van India by desen bekend, dat den commissaris van Dyck ter behoorlycke tyt met de scheepies, die aldaer in de besettinge hadden gelegen, hier wederom verscheenen is en behoorlyck rapport van zyne verrigtinge op Chirrebon gedaen heeft, meest overeencomende met den inhoudt van den brieff, die de Coningen gebroeders in handen van hare gesanten, Kiay Ingabey Nala Djentacka en Ingabey Carta Danala tot geleyde van den voorsz. commissaris van Dyck herwaarts gesonden, en die wy met de gewoonlycke statie ontfangen en ingehaelt hebben. En gelyck de Coningen gebroeders ider voor het zyne en alle met malcanderen het contract met haer volcomen genoegen op den alcoran besworen en hetselve nevens verscheyde van haere grooten geteekent hebben, gelyck van onsentwegen mede gedaen heeft den commissaris van Dyck en den capitain Jochum Michielsze, zoo en willen wy niet twyffelen, off de Coningen gebroeders zullen hetselve in allen deele eerlyck en getrouwlyck naekomen en door haere onderdanen mede doen onderhouden, op welck seeker vertrouwen den Gouverneur Generael ende de Raden van India hetselve contract alhier mede voor goet gekeurt en met hare hanteekeningh bekragtigt hebben, zoodat tegenwoordigh een van deselve weder terugh-gesonden werden in handen der gesanten, om nevens desen brieff aan de Coningen gebroeders te bestellen, opdat zy hetselve veelmaals naleesen, den inhoudt wel onthouden en voorts naer behoren bewaren moghten. De weergae daarvan sal onder ons blyven en een cotype onder handen van den resident, en dan sullen wy het derde aan den commandeur Couper stieren voor den Sousouhounan, 't welck eerstdaegs te geschieden staat, sullende het schip op Cheribon aancomen om uwe gesanten mede te nemen, die daartegens dienen gereet gehouden te werden. Maar de Gouverneur Generael ende de Raden van India zyn seer verwondert geweest uyt den commissaris te vernemen, dat geene van de broeders genegen waeren in persoon naer den Sousouhounan mede te gaen om denselven te begroeten en nevens onsen commandeur te versoecken dat hy het contract, voor sooveel het hem aangaet, nevens ons mede woude approberen, niet connende bedencken wat oorsaecke de Princen mogen hebben om daertoe soo ongenegen te zyn, en nogh temeer dewyle de broeders in haren brieff aan ons versoecken, dat wy met den Sousouhounan wilden beraeden en denselven bewegen eenige volckeren, die ontrent Chirebon woonen en die den overleden Sousouhounan volgens u schryven Cheribon ontrocken zoude hebben, weder onder de drie gebroeders Coningen van

Cheribon gestelt moghte werden, 't welck immers door de broeders zelfs hadde behooren te geschieden, 't gunt buyten twyffel den Sousouhoenan veel aangenamer soude zyn geweest, ons qualyck connende inbeelden dat den Sousouhounan Aman Courat daartoe te bewegen zal syn, vermits geene van u alle in persoon voor hem komen te verschynen; dogh evenwel connen de broeders hare gesanten, die se derwaarts stieren, naar behoren onderrigten, en dan sal onsen commandeur Couper deselve naer vermogen behulpsaem zyn, zooveel de reden en billickheyt kan toelaten, gelyck oock de broeders volgens haer onderteykent geschrift, aan den commissaris van Dyck verleent en aan ons overgebraght, haer sullen moeten onderwerpen, 't geene den commissaris genootsaecht moght werden tot vergenoegh van den Sousouhoenan nogh by het contract te voegen, dogh zal evenwel de commandeur ten voordeele van de broeders zooveel doen als mogelyck is; zynde het ons aangenaem geweest, dat de twee oudste haren jonger broeder nogh 400 mannen hadden toegevoeght, want het is nootsaekelyck, gelyck wy tevooren oock geschreven hebben, dat de broeders met malcanderen eendragtigh en vreedsaem zyn en elcanders eere met liefde voorstaen en maintineren, anders kan het lant en volck van Chirrebou niet welgaen, want als de broeders niet eenigh zyn, dan connen het de onderdanen oock niet wesen, alsoo het den eenen dan met dese en den anderen weder met den ander hout, en ondertusschen wert het gemeene best van 't lant en volck verwaarloost en niet ter herten genomen, dat wy van onse zyde ten goede van de gebroeders altyt zullen traghten nae vermogen voor te comen. Oversulx heeft het de Gouverneur Generael en de Raden van India niet goetgedaght de aparte gesanten van de tweede en derde Prince aan te nemen, nogh oock haere overgebraghte brieven te beantwoorden, 't welck deselve niet en moeten aanzien voor eenigh teecken van ongenegentheyt, maar alleen voor een nootsaekelyckheyt tot vermydingh van dispuytten onder de broeders met malcander, die andersints lightelyck daaruyt souden connen ontstaan, behalven dat oock onsen commissaris van Dyck voor zyn vertreck alle verschillen tusschen de broeders vereffent en overeengebraght heeft, alsmede door onsen last deselve gerecommandeert, dat se gheen aparte besendingh buyten elcanders kennisse aan ons believen te doen; 't welck wy oock gaarne zoodanigh naegecomen zagen, want wy niet goetvinden connen, naar desen zoo weynigh als nu andere brieven of besendingen aan te nemen als vanwegen de drie broeders met malcanderen, tenwaere yemant van haar door de andere verongelyckt ofte overlast aangedaen wierden en hy daarover eenige clagten te doen hadde, waarvan dan kennisse aan onsen resident gegeven can werden, om herwaarts aan ons volgens de cincere waerheyt over te schryven, welcke recommandatie, door onse commissaris aldaer aen de gesamentlycke broeders gedaen, wy by desen nogh andermael vernieuwen, en hebben wy ons vergenoegen genomen dat ghylieden de 1210 rd., door de Compagnie t'uwen dienste uytgeschoten, weder aangenomen hadden te

voldoen, 't welck wy vertrouwen dat oock al ten vollen geschiet sal wesen, en dat de broeders oock in gheen gebreecke zullen blyven goede Sorge te dragen dat ons volck, aldaer in de pagger tot uwe beschermingh gebleven, behoorlyck gespyst werde, en insgelyx de 60 Javaenen, die daarby geordonneert zyn om de pagger te helpen bewaecken. En is nu voorts het begeeren van den Gouverneur Generael en de Raden van India op de gebroeders Coningen van Chirrebon dat zy met ernst believe te bevorderen het hacken van bequaeme houtwercken en de aanplantinge des pepers, 't welck grootelycx zal strecken tot bevorderingh van Chirrehons welstant en tot verbeteringh van de neeringh, daar de onderdanen wel uyt varen moeten, alsmede uyt den lantbouw en 't gezaay van rys, daar UE. onderdanen noyt mede verlegen sullen wesen, alsoo de Compagnie en de stadt Batavia veel van noden heeft, om oock nae andere plaetsen te versenden, zoodat de Chirrebonse ingesetenen haer overschot hier bequaamlyck tot geldt sullen connen maecken, dat om de naabyheyt voor haer gemackelyck en welgelegen comt te wesen.

En opdat de Gouverneur Generael ende Raden van India mede haer genegentheyt betonen moghten, soo stieren wy tot een teecken van oprecht en welgemeende vruntchap en in recompense van 't gheene de Coningen gebroeders aan ons tot vereeringh gezonden hebben 't naervolgende, 't welck zy met een genegen herte voor soodanigh mede believe aan te nemen:

voor den oudsten broeder, Radja Marta Wyaja:

- 1 Persiaens moerpaert van bruyne couleur out 4 jaeren;
- 4 sarassas gobars;
- 1 alegia met goude streepen;
- 3 fyne moeris;
- 1 cas rosewater;
- 3 ʘ nagelen, 5 ʘ caneel, 5 ʘ noten en 2 ʘ foely;

voor den tweeden, Carta Wyaja:

- 1 rol rood Persiaens fluweel;
- 2 sarassa gobars;
- 1 cas rosewater;
- 2 ʘ nagelen, 2 ʘ caneel, 2 ʘ noten, 1 ʘ foely;

voor den derden, Wangsa Carta:

- 1 rol root Persiaens fluweel;
- 2 sarassa gobars;
- 1 cas rosewater;
- 2 ʘ nagelen, 2 ʘ canneel, 2 ʘ noten en 1 ʘ foely.

Zynde uwe gesanten geduirende haer aanwesen tot coste van de Compagnie behoorlyck getracteert, die haer oock doorgaens wel en geschickt gecomporteert hebben, sonder dat daar yets over te klagen zy, voor zooveel ons bekendt is.

Geschreven in 't casteel tot Batavia den 31 dagh van de maant July in het jaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlands India

(Was geteeckent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden stont 's Comp^t. zegel in roden lacke gedrukt, daeronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^le.

(Was geteeckent in absentie van de heer secretaris:)

FREDRICQ AB ARTZATT, Eerste clerck.

Volght nu de ratificatie van de Hooge Regeeringe op de articulen van verdragh, gesloten tot Cheribon door den commissaris Jacob van Dycq uyt name en vanwegens d'E. Compagnie ter eenre ende de drie Princen gebroeders aldaer ter anderen zyde in dato 7 February 1681, soodanigh 't selve hiervooren onder dato 21 April door gemelte commissaris aen Haer Hoogh Ed^le. geteeckent overgelevert en aldaer geinsereert te beoogen zy.

Den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Raden van India, gesien en gelesen hebbende het tvoorenstaande contract, soodanigh als hetselve door de drie gebroeders Coningen van Cheribon met namen Marta Wyaja, Carta Wyaja en Wangsa Carta, geadsisteert met haere voornaamste landgrooten Raxa Nagara, Anga de Raxa, Pourba Nagara, Anga Deprana, Anga Raxa en Naya Patty, op den alcoran volgens de Mahumetaanse maniere solemneel besworen en met haere handteekeningen bekrachtigt is, gelyck oock vanwegens de Generaele Vereenigde Nederlandtsche Geoctroyeerde Oost Indische Compagnie uyt haere name, als daertoe geauthoriseert zynde, oock gedaen hebben den E. commissaris Jacob van Dyck en den capteyn Jochum Michielsze, verklaeren mits desen hetselve invoegen als het legt te approberen en te ratificeren, belovende oversulx den inhoude van dien van Compagnies wegen eeuwigh en onverbreekelyck te sullen naarmaken, onderhouden en te doen naarmaken en onderhouden door alle, die onder des Compagnies gehoorsaemheyt als onderdanen sorteren, mits welcke wy dit contract door dese onse ratificatie en approbatie met eygen handteekeninge en het zegel van hooghgemelte Compagnie hebben bekrachtigt.

Gedaen in 't casteel Batavia ⁽¹⁾ op 't eylant Groot Java in onse vergaderinge den 31 July anno 1681.

(¹) Er staat: *Bahia*.

(Was geteeckent:)

RYCKLOFF VAN GOENS,
CORNELIS SPEELMAN,
BALTHASAR BORTH,
ANTHONIO HURT,
WILLEM VAN OUTHOORN,
JOANNES CAMPHUYS en
FREDERICK LAMBERTSE BENT.

(Terzyden stont 's Comp^r. zegel in roden lacke gedrukt, en daeronder:)

Ter ordonnantie van hooghgemelte Haer Ed^{le}.

(Geteeckent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

De voorengeciteerde Cheribonse gesanten dan by Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael afgedepescheert en buyten gebraght zynde, soo vervoegen hun deselve wyders oock ten huys van den Ed^{le}. Heere Directeur Generael Cornelis Speelman, verselt alsnogh met de E. sabandaer Ockersze, alwaer zy door welgemelte zyn Ed^{le}. oock een missive nevens eenige schenkagiegoederen, voor de drie Princen in 't generael geprojecteert, quamen te erlangen en na 't welke zy doen weder na haer logiement in de stadt wierden gebraght om op morgen met hun eygen vaartuygen voorts naar huys te keeren, zynde de missive van d'Ed^{le}. heer Speelman oock in 't Maleys en Duyts op wit Sourats vergult papier geschreven en in geel damast benaeyt en van soodanighen inhoude, als by 't afgaande briefboek insgelyx staet ingeschreven en hieronder mede geinsereert te beoogen.

Missive, van de Edele Heer Cornelis Speelman aen de drie Princen gebroeders tot Cheribon geschreven.

Den admiraal Cornelis Speelman zendt desen brieff uyt een oprecht suyver herte aen de drie gebroeders Coningen van Chirrebon, deselve toewenschende een broederlycke liefde en eendragt onder malcanderen, opdat se alsoo haer lant en onderdanen te beter regeeren en tot haer eygen welstant in ruste houden mogen, alswanneer het haar wel gaan sal en zy oock bequaem sullen zyn tegen haere vyanden te bestaan, waartoe Godt de Heere Synen zegen believe te verleen en haer een geluckigh lanck leven te vergunnen. Wyders doet den admiraal aen de Coningen gebroeders weten, dat hy haeren brieff door handen van haere gezanten, Kiay Ingabey Nale Djentaka en Ingabey Carta Danala, tot geleyde van den commissaris van Dyck hier verscheenen, wel heeft ontfangen en desselfs inhoud mitsgaders het bericht, van denselven commissaris zoo by geschrifte als by monde gedaen, duydelick verstaan, overeencomende met hetgheene de gebroeders aen den Heere Gouverneur Generael en de Raden van India hebben geschreven, waarop tegenwoordigh met de gesanten in 't breede geantwoort wert,

zoodanigh als tot nader onderricht ten goede van de broeders alsmede haar lant en volck comt te vereysschen, zoodat den admirael buyten het voorsz. schryven van den Gouverneur Generael en de Raden van India nu niet anders te seggen weet, als de gebroeders broederlyck te vermanen, en ten hoogsten te recommanderen dat zy dat alles in goede aghtinge believen te nemen en hetselve zoodanigh te aghtervolgen, alswanneer het haer en haar onderdanen buyten twyffel wel zal gaen en de stadt Chirrebon door een goede regeeringh en door de vruntschap met de Compagnie vol neeringh zal werden, als zynde naaby Batavia gelegen, dat voor de ingezetenen van Batavia en Chirrebon te gemackelycker comt te vallen, als maar de Chirrebonders naarstigh in den landtbouw, de aanplantingh van peper, 't maecken van suycker en 't hacken van bequame houtwercken, die in de bosschen van Chirrebon niet en gebreecken, willen wesen, zynde door de Gouverneur Generael en de Raaden van India nu drie dagen geleden een schip affgesonden om het hout dat daer gereet leyt af te haelen, en waartoe de broeders gelieven te gelasten dat haeren stedehouder en sabandaar de behulpzame hant comen te bieden, opdat het inderhaest magh affgeladen werden, dat de Gouverneur Generael ende Raden van India alsmede den admirael aangenaem zal zyn, stierende tegenwoordigh tot onderhout van vruntschap en tot vergeldingh van hetgeene met de commissaris van Dyck aan den admirael tot vereeringh gesonden is

aen de oudste broeder:

een groote kalkoense haen;
 een groote kalkoense henle, daar my de gesanten bericht hebben dat
 hy zeer begeerigh naa was;
 vyff ellen Hollants geblomt stof;
 vyff ellen groen Hollants satyn;
 thien ellen swart Hollants stoff;
 vyff ellen Hollants satyn;

aen de twee jonger broeders yder:

vyff ellen Hollants geblomt stoff
 vyff ellen Hollants zatyn;
 vyff ellen swart stoff.

't Welck de broeders soodanigh van den admirael met een goet herte in danck believen aan te nemen, niet om de waardye maar tot een bewys van des admiraels genegenthey. De gesanten hebben haer doorgaens wel gedragen en zyn tot coste van de Compagnie naar behooren getracteert, hebbende dagelycx haeren toeganck hier in myn huys gehad.

Geschreven in 't casteel tot Batavia den 31 dagh van de maant July in het jaer 1681.

(*Was geteeckent:*)

CORNELIS SPEELMAN.

's Avonts gaat 't fregatie de Kater nevens 2 Compagnies gontings van hier na Craoangh om parthy fugative en aldaer opgevatte slaven en andere Macassaren en Balyers etc^a. af te haelen, sullende 't gemelte fregatie aen de mont dier revier blyven leggen en de gontings na Tanjongpoura opvaeren etc., ende senden Haer Ed^{is}. daermede aff een briefie aan den capteyn Jochum Michielse, op heden geteeckent en van alsulcken advertentie en substantie als het uytgaande briefboeck onder hedigen datum kan uytwyzen, gelyck daernevens en besyden dien oock tot behoefte der besettinge wiert derwaerts geschickt 2 lasten rys, 1 kan met inct, 12 boeken kleen formaat, 5 boecken mediaan papier, 4 bossen schaghten, 4 halve leggers arack, 1 aam lampoly, 2 vaten vlees, 5 vaten speck, 1 pot Bengaelse boter, 1 halfaam Spaance wyn etc^a.

Een weynigh later vertreckt oock van hier het jaght de Zyp na Japara, dat al lange derwaerts zy geprojecteert geweest, en daermede oock den capteyn Hendrick van den Eeden, item de 3 vaandrighs Jan Bervelt, Claes Dideloff en Nicolaes Christiaensze nevens 100 fluxe Nederlandse militairen, om den wederspannigen Pangiran Pougat en verdere overige rebellen in 't Mataramse ryck met temeer vigeur te vervolgen en des mogelyck eens een eynde van dien langduurenden oorlogh op dit eylant te maecken, medenemende een missive aan den commandeur Jacobus Couper en raat op Java's Oostcust, van Haer Ed^{is}. op heden geteeckent en van alsulcken teneur als by 't affgaande briefboeck staet geëxpresseert, en heeft gemelte jaght wyders na derwaerts voor de negotie als tot behoeften voor den treyn weghgevoert de navolgende coopmanschappen en andere nootlyckheden, als te weten:

218	packen diverse kleeden;	$\frac{1}{2}$	legger Hollantsen azyn;
100	stux patholen;	5	potten Bengaelse boter;
40	canassers amphioen;	5	vaten bisquit;
1	legger Spaanse wyn;	4	kisten met medicamenten;
1	aam zeck;	3	fyne snaphaenroers;
$\frac{1}{2}$	legger France wyn;		bedragende met den anderen een
4	vaten mom;		somma van f 74587: 18: 6.

Hedenmorgen is hier binnen desen casteele een begin gemaect om de fondamenten van de nieuw te bouwen packhuysen, daar de oude logie en 't ysermaguasin gestaen heeft, op te graven en aan de oostzyde desselfs aen te leggen.

Kunnende oocq wyders by 't resolutieboek noch blycken hoe desen avont ter extraordinarie vergaderinge het contract van dato 7 January 1681, met de Cheribonse Princen gebroeders aangegaen en hierboven van gesproken, zy geaprobeert, gelyck by 't voornoemde resolutieboek en de hiervooren geïnseerde ratificatie etc^a. in 't breede is te sien, en soomede verder het verhandel wegen Japara en Craoangh,

ten desen dage tot ordre en rescriptie derwaartshenen gedaen, daartoe ons by desen wyders refereren.

2 d°. 's Morgens vertreeken de 2 Cheribonse affgesanten van de drie Princen met eygen vaartuygen weder naar huys met soodanige brieven als op gisteren hier aangeteekent staat te lesen.

's Avonts retourneert te deser rhee de van Palembangh de fluyt Buuren, medebrengende parthy Macassaren van Dain Mangikas volck, waarvan hierna op zyn tyt nader aantekeninge sal werden gedaen, dogh sonder schryven, als sullende 's Compagnies papieren van den E. François Tack met de volgende schepen Africa en Saxenburgh, tegelyck met hun vertrocken, gesonden werden, bestaende wyders de ladinge van Buuren in .

356100 cattys swarte peper ter montura van..... f 42653:5:—.

Heden ter extraordinary vergaderinge is wegens de Oostcust van Java gearresteert den insaam van rys item de procura van houtwercken en zuykeren en 't opbouwen van chialoupen derwaerts ernstigh te recommanderen en verder ten reguarde van den Sousouhounang en de noch trotteerende onlusten in desselfs ryck alsulx te ordonneren als by 't resolutieboek ofte in 't breede by de af te gaene missive sal moghen blycken.

3 d°. 's Namiddaghs verseylt oock naar Japara de cat Naardermeer om een houtladingh van daer over te haelen, medenemende een nader briefie aan den commandeur Jacobus Couper en raat, door Haer Ed^h. op gisteren geteekent en van inhoude als by 't uytgaande briefboek magh blycken, hebbende eenlyck 20 packen guinees lywaat en 12 packen blauwe boelongs medegenomen ten bedrage met d'ongelden van f 5077:18:10.

Even na de parade komen hier van Palembangh terugge aan te landen 't schip Africa in compagnie van de fluyt Saxenburgh, 't laaste volladen dogh 't eerste maar voor een gedeelte met peper en medebrengende een ampele missive, van den E. François Tack, capteyn commissaris en gesant, mitsgaders den raat aldaer uyt het jaght de Zeyst van voor de reviere van Palembangh aen Haer Ed^h. geschreven in dato 19 July en verselt met verscheyde documenten, daeronder oock een copie placcaet, door den Sultan Ratoe tot Palembangh geëmaneert den 24 May, behelsende dat alle Chinesen, Maleyers en andere vreemde ingesetene te dier plaetse voortaan onder de gehoorsaemheyte van de Compagnie sullen staan, en dat geene cleeden nogte amphioen door ymant buyten de Compagnie daer souden mogen werden aangebraght, gelyck uyt den inhoude van dien hieraghter op zyn tyt staet te lesen, zynde met gemelte bodems almede noch een kloecke parthy van de gesubjugeerde en verheerde Macassaren van Dain Mangikas etc^a. volcq met vrouwen en kinderen overgecomen, waarvan hier namaels indertyt, wanneer deselve alle geparesseert en geplaatst zyn, duydelijker notitie sal werden gedaen, als konnende alsnogh het seeker getal en de namen van dat gebroet niet perfect aangeteekent werden, en bevattende wyders de missive van den E. Tack en raat etc^a. 't volgende kortelyck voor 't principale nieuws:

den E. Tack, bemerckt hebbende dat den Sultan Ratoe en syne ryxgrooten

voorgenomen hadden om de Macassaren en Bougys van Dain Mangika en de Maleyers onder anaghoda Bongsoe des mogelyck uyt onse handen te houden en haere vlugt te bevorderen, had daerop den capteyn Joncker nevens de lieutenants Feyt en Ruyter om soowat te recognosceren de revier opgesonden en te ondersoecken door wat middel deselve wel souden kunnen ontsnappen, om by die gelegentheyte na vermogen sulx te verhinderen etc., welke dan op hunne teruggekomste rapporteerden, omtrent een half uyr boven onse logie aan de oostcant van de Palembangse revier een spruyt gevonden te hebben, waardoor se met groote vaartuygen tot verre beneden onse logie eschiapperen konden, en soomede door seekere kleyndere spruyt, die na 't gebergte van Lampon opvloeyde, hebbende meteenen in 't afvaeren van die revier 't Maleytse quartier alsmede 't campon van de Macassaren eens besigtigt, alwaer se van den anachoda Bongsoe en Crain Auro, moeder van Dain Mangika, beleeft onthaelt waeren geworden; inwylen liet men den gemelte capteyn Joncker met Dain Memang, hooft der Bougysen, en Manganaya, hooft der Wadjoes, heymelyck corresponderen, dewelcke oock kort daeraen met gevoegelycke submissie by den E. Tack verscheenen, waardoor men doen volcomen kondschap kreegh van 't geene by gemelte Macassaren en het Palembangse hof omgingh, alsmede door de Maleytse datos Marta en Bantham wat de Palembangse grooten dagelycx met dien hoop Maleyers besogneerden, tenderende om haer alle elders heen te helpen en soo lange te verbergen, totdat onse magt vertrocken soude wesen, temeer den Sultan Ratoe selfs, als voorgeseght, oock alle vlyt aanwendede om dat volck te salveren, als hebbende onder anderen den capteyn Joncker voorgeslagen, d'E. Compagnie jaarlyx 1000 picols peper voor het behoudenisse van dien troep Macassaren in zyn ryck, hoewel tegen zyn eygen interest en voorige ernstige versoecken, te willen schencken, dogh sulx niet konnende gelucken, soo waeren deselve doen doorgaans van de Pangerans Depatty, Aria en andere geprotegeert geworden, dewelcke oock niet nagelaeten hadden daegelycx te pitscharen hoedanigh zy best den dans ontspringen konden, selff voorstellende onder anderen onse schepen by nacht in brant te willen steken of wel de logie af te lopen en haer in sulcken gelegentheyte soo dan salveren, 't welck die Macassaren soo stout hadde gemaect, dat se tot verscheyde maalen met den Pangeran Aria digt onder de schepen met haere vaartuygen waeren genadert, en met het uyttrecken der crissen op hun wyse onder de oogten van d'onse malcanderen getrouwigheyt gesworen hadden;

dese haere beraetslaginge van den voornoemden Maleyer dato Mara aen d'onse ontdeckt en hy daerover verspiet geworden zynde, soo had den Prince Aria getraght dien man van kant te helpen, wes hy genootsaect wiert 's Compagnies protexie te versoecken, gelyck hem die oock toegeseght en zyn wooninge met eenige van capteyn Jonckers volcq beset waere, waardoor haer pernicious desseyne verydelt zynde, soo had gemelte Prince Aria den geciteerden Maleyer Mara by sigh laten ontbieden, denwelcken niet dervende verschynen, doen van hem opentlyck met de doot gedreygt wierde, sulx den E. Tacq denselven Pangeran Aria had laten aandienen, dat soodanige proceduren hem als een Prince zyns vaders ryx niet en pasten en vervolgens wel leelyck souden komen uyt te vallen, temeer 'tselve sonder weten

van zyn vader, den Sultan Ratoe, geschiede etc^a. en dat dien man in onse bescherminge genomen was, 't welck oock soodanigh den ouden Koninck in generale termen bekendgemaekt zynde, met versoeck daerin te willen voorsien, soo had dien ouden gerepliceert hem sulcke dingen onbewust, dogh wel conde beseffen waar dese moeyelyckheden vandaen quamen, aangesien hy alle vreugt van zyn oudste soon, maar daertegen alle droeffheyt van den jongsten, desen Aria, beleefde, dogh echter was het zyn kint, dat hy zoodanigh niet straffen konde als hy wel verdient hadde;

ondertusschen kreeg men beright, dat de Macassaren haere vaartuygen prepareerden om wegh te vlughten, wes geordonneert wierd de chialoupen Zalm en Japara etc^a. 2 uren beneden de logie in de revier soodanigh te posteren, dat sy niet wel ontkomen konden, 't welck doen een bysondere verslagentheyt in die messieurs Macassaren verweckte, en inwylen daardoor oock de Palembangers van hun voornemen gediverteert zynde, was sulx van soo goeden operatie geweest, dat den Pangeran Dupatty en eenige Palembangse grooten, onse goede intentie begrypende, selfs de overleveringe der Macassaren harder begonden te dryven, en daarop den capteyn Joncker door deselve bekendgemaekt dat, ingevalle den commissaris Crain Anro met de verdere Macassaren ontbieden wilde, deselve alle by zyn E. verschynen souden, gelyck mede den Sultan Ratoe selfs haer tot de verootmoedinge had geraden, als kunnende deselve niet langer protegeren, en waerop eyndelyck Crain Anro met haeren aanhangh by den E. Tack verscheenen en dat al bevende, omdat men haere officiers de crissen voor de deur afgenomen hadde, hoewel deselve haer naderhand weder overhandigt wierden; den E. Tacq dese Crain Anro, Mangikas moeder, wat gereprochieert hebbende, had zy eenlyck gerepliceert niet gecomen te wesen om haer te ontschuldigen, maar om over hunne misdryff vergiffnisse te versoecken, 't welck haer dan toegestaan zynde, mits se hun geweer overgeven en na Batavia met 's Compagnies schepen vertrecken mosten, soo hadden sy alle daerin gecondescendeert;

Dain Memang en Manganaya, doen daarop almede ontboden en aangesegt synde sigh tot 't overgeven van hun crissen en tot 'et vertreck gereet te maecken, hadden sulx almede aangenomen, dogh den eersten meteenen wegens zyn agterstal aan den Sultan Ratoe om raat gevraagt, waernae eyndelyck den Keey Wadjoe Wadioe uyt name des gemelten Sultans by den E. Tack verscheen, om te bootschappen dat de Macassaren alsnu in onse handen overgelevert waeren, 't welck den E. Tacq soo niet konnende begrypen gerepliceert hadde, dat zy van selfs gecomen en niet door Zyn Hoogheyt overgelevert waren, en dat hy oversulx van zyne belofte niet conde ontslaegen werden, voordat al dien hoop op 's Compagnies schepen en in onse maght soude zyn gestelt, waarop dan volgde dat alle de Macassaren den 2 July hun geweer aan den E. Tacq quamen overleveren met versoeck om 14 dagen uytstel, waarvan hun 5 daegen toegestaan wierde om haer tot de reyse herwaarts gereet te maecken en haer volck byeen te versamelen, gelyck se oock den 9 July met de schepen Saxenburgh, Buuren en verscheyde eygen prauwen van voor Palembangh affgedreven waeren, waernae doen buyten desen hoop Macassaren den anachoda Bongsoe met syn aanhangh nogh aan de Maleyers manquerende, soo had

men best geaght hem door listigheyt te krygen, om alsoo syne vlugt voor te komen, gelyck denselven oock, door soete woorden in onse logie gelockt zynde, aldaer nevens den dato Toenara in arrest genomen ware, waerop Bongsoes soon mede verscheen, die belofte dede de rest der Maleyers byeen te vergaderen en prauwen gereet te maecken om zyn vader met den E. commissaris na herwaerts te volgen, sulx dan soodanigh al desen wilden hoop sonder eenigh bloetvergieten gesubjugeert waere, dogh omdat sooverle menschen, ten getalle ruym van 768 zielen, de 2 voornoemde fluytschepen niet overcroppen souden, had men goetgevonden deselve over de 4 schepen Africa, de Vryheyt, Buuren en Saxenburgh te verdeelen, en tot meerder verseekeringe eenige onser militie daarby te voegen, te weten: den lieutenant de Ruyter, een vaandrigh en 33 Nederlandse coppen op Africa en Saxenburgh, mitsgaders den lieutenant Pattybehe en vaandrigh Zacharias met 53 onser Ambonesen op de Vryheyt en Buuren, gelyck se oock soodanigh herwaerts overquamen, en dusdanigh vermeende den E. Tacq het tweede en voorname point van zyne commissie nu oock volbraght te hebben, resteerende alsnu nogh 't sluyten van de vrede tusschen de Coningen van Palembangh en Jamby, daertoe den Palembangsen Sultan Ratoe sigh genegen thoonde, en oock toegestaen hadde twee afgesanten nae Jamby te senden, met volle autoriteyt de vrede te maecken, dogh inmiddels verstaen hebbende dat den Jambysen Sultan Anum op zyn lant geen vrede met deselve wilde aangaen, als meenende Zyn Hoogheyt daardoor gekrenckt te wesen, soo had den E. Tack voorgeslagen met die voornoemde gesanten selfs nevens de scheepsmagt tot voor Jamby te willen opzeylen om de questien aldaer inmediateyck te bemiddelen, 'tgunt soodanigh oock ware gearquiesceert en den E. Tack oock ingevolge van dien den 12 July van Palembangh na beneden de revier afgedreven;

inwylen had men van Jamby berigt, dat dien Sultan Anum nevens veele syner grooten met 30 vaartuygen en 600 man den 13 May na Johor vertrocken en desselfs soon Pangeran Dupatty den 30 Maart met 350 coppen reels voorafgegaen was, om den Johorit voor de bewesene weldaet en adsistentie tegen Palembangh te bedancken en haere desseyen te bevorderen; inmiddels den 5 Juny den afgesonden coopman Willem Bastinck etc^a. tot Jamby aangekomen en daags daeraen voor de Coninginne met respect ter audientie gebraght synde, versogt na gedane openinge van zyne commissie dat Zyn Hoogheyt tot Johor van desselfs komste mogte werden geadverteert en vooreerst alle hostiliteyten met Palembangh stillestaen, 't welck geaggreert wiert, en uyt Johor verstaen dat den Jambynesen Vorst door den Johorees maar sober onthaelt waere geworden;

twee gesanten des Konings van Siam rugte men in Johor met een schenkagie voor dien Vorst aangekomen souden zyn uyt name haeres Coninx aanbiedende den Johorees in 't ophouwen van zyne negorye Johor de behulpzame hand met materialen en volck te willen bieden, sonder dat daerop besluyt genomen soude zyn;

onse logie tot Jamby was in sleghte gestalte en seer ontrampolineert gevonden, sulx de reparatie niet weynigh soude kosten; 3 Nederlanders en 3 slaven van de

Compagnie waeren daer bescheyden gevonden en bovendien onthielden sikh in de logie en 's Compagnies pedaken nogh 88 Mardykers;

den 26 Juny was den Sultan Anum van Johor met zyn gevolg tot Jamby teruggegekomen en door den coopman Bastingh geccomplimenteert, daarop sikh Zyn Hoogheyt over desselfs komste verblyt getoont en verclaert hadde nu niet te twyffelen off soude door toedoen van Haer Ed^h. affgesant in syn regtvaerdige saake satisfactie erlangen, temeer hy gaerne alle haat en nyt tegens de Palembangers begeerde af te leggen, wanneer het maar sonder zyn disreputatie konde geschieden;

daerop waeren Haer Ed^h. brieven en geschencken des volgenden daags statieus ingehaelt en aen Zyn Hoogheyt op de passebaan overgelevert, werdende den coopman Bastinck voorts den 28 ter audientie gelaten, alwaer onder anderen Zyn Hoogheyt de wegh tot vermiddelinge voorgeslagen zynde en meteenen wegens het aengaen van een nieuw contract ofte 't vernieuwen van 't oude, alsmede over de uytstaande oude Compagnies schulden, soo had gemelte Sultan gerepliceert seer verheugt te wesen over de aanbiedinge van Haer Ed^h. adsistentie tottet besleghten der swevende discrepantien tusschen hem en den Sulthan Ratoe van Palembangh, die nae zyn voorgeven den oorlogh sonder reden tegens Jamby begonnen en zyn gesant met 51 koppen vermoort hadden, wes hy als beledigde niet konde goetvinden sonder kreucke van zyn respect ymant na Palembangh te senden om de vrede aldaer te sluyten, hoewel tot de vrede genegen was, en aangaande een nieuw contract met de Compagnie ofte het oude te vernieuwen, soude sikh in alle billigheyt laten vinden, dogh van zyn aghterstal was hy onvermogens in die noch bekommerlycke tyden yets af te leggen, hoewel naderhant zyn best daertoe wel soude doen, versoeckende meteen om nogh 1 à 2000 rd^s. ter leen etc^s.; de begeerde satisfactien nu door hem van de Palembangers bestont in 't volgende, dat se de schade, in hare bespringinge op Jamby geleden, souden vergoeden, schuldt bekennen ende de schulden van den anachoda Bongsoe en andere Palembangers betalen, item de moort, aan zyn gesant en volck begaen, vergoeden ofte straffe over de handdadigers oeffenen etc^s., en wyders dat de vrede op zyn lant ofstewel ter halver zee tusschen Palembangh en Jamby mogte gesloten werden, alwaer hy selfs in persoon wel soude willen verschynen off geccommitteerdens met volle autoriteyt senden; gelyck dit alles en 't verdere breeder by 't aankomend briefboeck staet aangehaelt, en dat op dit berigt en verdere goede hope tot vrede d'E. commissaris Tack met capteyn Joncker etc^s. na Jamby voortgeseylt was, hebbende gemelte schepen wyders van Palembangh de volgende peper etc^s. alhier overgebraght, namentlyck:

't schip Africa:

128490 cattys peper, bedragende met de ongelden..... / 16500:17:8;

en de fluyt Saxenburgh:

..... cattys peper, tot.....

Volgt nu het placcaat, door den Sulthan Ratoe tot Palembang dubbelt in 't Maleyts ten faveure van d'Compagnie geëmaneert en aengeslagen en met het ryxzegel becragtigt, waervan een tot narigt aen de Sousang gesonden en het ander ten behoeve van de residenten tot Palembang origineel overgegeven zy.

Omdat tusschen de Compagnie en den Conincq van Palembang Sulthan Ratou Abdul Jamal vrundschap is ende de Compagnie den Sultan Ratoe seer haastigh is te hulpe gecomen, soo is tusschen den Sulthan Ratoe als Koningh van Palembang ende den affgesant, commandant en commissaris François Tacq geaccordeert, dat voortaan alle Chinese, Maleytse en andere vreemde ingesetenen, die tegenwoordigh in Palembang zyn ofte namaals daerin mogten komen te woonen of met vaartuygen te handelen, sullen staan onder het gebiet ende jurisdictie van de Compagnie, ende oversulx onder diegeene die haerentwegen het gesag in Palembang zal zyn aanbevolen, waeromme ick Sulthan Ratoe by desen beveele, dat sigh alle ende een ygelyck die dit aengaen magh daerna sal hebben te righten. Voorts verbiede ick aen alle myne ingesetenen ende onderdaenen, niemant uytgesondert, voortaan ende na desen tyt eenige kleden ofte amphioen van buyten hier in te brengen, op paene dat deselve goederen, kleden ofte amphioen, in haere vaartuygen van buyten aankomende gevonden werdende, sullen verbeurt verklaert zyn, de helft voor den Sultan Ratoe Jamal ende de helft voor de Compagnie, ende sullen daerom de dienaers van deselve Compagnie soewel aan de Sousang als hierboven vermogens wesen alle aankomende en affgaande vaartuygen uyt ende in de revier van Palembang te visiteren. Om dit te bekrachtigen heb ick Sultan Ratoe hieronder doen stellen myn conincklyck zegel.

Gedaen in Palembang desen 24 May 1681.

(Terzyden stont in de twee originele 't conincklycke zegel van Palembang).

Volgt nu een lyste der wapenen en geweeren, door Crain Anro alias Dain Sayo, synde Dain Mangicas moeder, en de verdere Macassaren van haer gevolg aen onse gecommitteerdens tot Palembang overgelevert, by haer selfs overgegeven.

1 metale 2 ponder;	
1 ysere bas;	
1 Japans roer met gout	} beslagen schietgeweeren;
1 d°. met silver.....	
2 d°. met koper.....	
2 pistolen met silver....	
6 pieken, daeronder 2 met gout beslaegen;	
1 Hollandse houwer met koper beslagh;	
3 krissen, waeronder een met een gout beslagen dop en een sonder gevest en 42 schilden;	

	roers etc ^a .	critsen	parrangs	pieken assagayen	schilden	bandaliers.
Per Carre Ago	1	48	2	13	—	—
Carre Pappoe	6	18	—	16	6	—
Pande Loebœ	3	43	1	18	—	1
Dain Poely	—	16	—	13	—	—
Carre Manyeway	1	17	1	12	—	—
Carre Biassa	—	15	2	10	—	—
Touabœ	3	19	—	9	—	1 houwer
In het 2 ^{de} quartier:						
Maganaya	3	69	10	75	15	—
Dain Memang	4	15	2	5	9	2 ysere italien.
Tesamen.....	25	260	18	171	30	—

't geweer van anachoda Bongsoe Topan ontfangen bestaet in:

12 krissen;	1 coper badjouranty;
1 haek;	1 d ^o . met hoorne platen;
1 ysere bas niet veel bysonders;	6 schilden;
2 metale basjes;	18 hasagayen;
3 Maleytse roers niet veel bysonders;	4 Maleytse parrangs en
1 d ^o . met gout ingeleyt;	114 ysere Blitonse houweelties.

Volgt nu het sommarium hoedanigh de gesubiugeerde Macassaren van Dain Mangica etc^a. over de schepen verdeelt, onder wat hoofden bescheyden en soodanigh van Palembangh na Batavia gesonden en hier gecomen syn, als:

met 't schip de Vryheyt:

	mans	vrouwen
de Princes Dain Sayo	12	42
Carre Ago	25	27
Carre Papo	25	15
Wangieway	14	22
de weduwe van {		
Dain Mangica }	5	15
Pande Loebœ	14	28
Toeabo (Nota. Dese is na wey- nigh dagen vanhier weder doorgegaen over Bantam na Palembangh).....	10	2
Tesamen op de Vryheyt	405	149

per 't schip Africa van:

	mans	vrouwen
Crain Ago	37	37
Mansjeway	10	15
Pande Loeboe	17	22
Dain Poly	20	14
Carri Biassa	18	9
Tesamen op Africa...	102	97

op de fluyt Buuren en Saxenburgh:

	mans	vrouwen
Dain Memma	12	24
Crain Poly	27	35
Makoneya	70	81
Twendre	16	9
Tesamen op Buuren en Saxenburgh	125	149

	mans	vrouwen
sulx er in alles met de 4 bodems boven genoemt na Batavia gesonden syn.....	352	407
In 't geheel.....	759	zielen.

Jegens den avontstont komt alhier van Mallabaer over Ceylon te arriveren 't jaght de Pyl, ons toebrengeende vier brieven, d'eerste van den heer eerste commandeur Laurens Pyl en raat tot Colombo op Ceylon in dato 10 Juny nevens diverse bylagen, en daarby een geleydbriefie van den dessave Michiel de Geus en raat uyt Gale dato 14 d^o., de derde door den E. commandeur en commissaris Marten Huysman en raat tot Couchin van dato ultimo April, verselt met verscheyde documenten, daeronder eenige annotatien van voorsz. E. Huysman op de brief, door den heer Hendrick van Rheede uyt Couchin na 't vaderlant geschreven den 9 December 1675, item de contracten van negotie, desen jaere ter custe Mallabaar met de coopluyden tot Couchin, Porca, Calicoylan, Cananoor en in Atingen gemaect en aengegaen, ende het vierde ontfangen schryven aan dese Regeringe is van den Heer Directeur Reynier Casembroot en raat tot Gamron in Persia de dato 9 April, zynde per 't schip 't Wapen van der Goes op Ceylon gebragt en almede met diverse bygevoegde documenten, waaronder oock bevinden een origineel advys der Spahanse residenten wegens het zydecontract en om dat af te gaen en over de betalinge der thollen in Persia dato 26 February passado, alle aen Haer Ed^{te}. en van soodanigen inhoudt als by 't aankomend briefboek en verbael yder onder zyn quartier staat te lesen, ende het nieuws onder anderen uyt 't volgende magh blycken:

als eerst uyt de Ceylonse missive van den E. Pyl, die betuygde dat men thans op dat eyland in goede ruste en vrede leefde maar den oorlogh tusschen de Neycken van Madure en Maysoer aan die overcust noch al continueerde, hebbende den laatstgenoemde nogh jongst een groote victorie bevogten en veele Madureers ternedergehackt en gevangen, waardoor den Teuverheer en andere palliagares en crygsoverstens terugh na hun landen waeren geweken en alsoo den Maysoerder gelegentheyt gegeven om syne progressen voort te setten, sulx dat geheele lant in roer geraekt en de ingelanden door vrunt en vyant berooft en uytgeput wierden, wes veele haer naer andere plaatsen onder de bescherminge van den Trevancatter begaven, waardoor den opluykenden handel tot Madure weder wat declineerde, dogh Bottate leet daarby in de cledenegotie nogh geen hinder;

't schip 't Wapen van der Goes was uyt Persia den 10 May tot Gale verschenen en met parthy Souratse ropias, peper, paerden etc*. nevens parthy caneel en packen cleden den 9 Juny over Cormandel na Bengale voortgegaen;

de jongst ontfange schenckagien voor Radja Singa, te weten 3 jonge leeuwen, 2 Persiaanse paerden, 2 jaghttygers en 14 valcken, had men den 29 April van Colombo onder opsicht van den pl. sergeant Jacob Cuyck van Nierop nevens 5 Persianen en een Golcondaer na bovenen nae Candia opgesonden, die in passant het voorige voorafgedepecheerde geschenck, dat tot Citavaque alsnogh was blyven staen, mede hadden genomen, en dewelcke nu reels tot aen 's Coninx gravet geadvanceert waren en aldaer door twee afgesondene Zingalese hoofden alsmede de araatches, lascorins, majoraals en verdere inwoonders der Billigaloorle met soo grooten eerbewysing ontfangen geworden, als noyt aan d'onse tevooren scheen te syn geschiet, sulx men van dese besendinge noch wat goets verwaghtede;

den vertier der eliphanten was thans sleght, als zynde dit jaer nogh maar een Bengaels scheepie tot Jaffanapatnam verschenen geweest, 't welck de winsten merckelyck soude verminderen;

de hoeker de Cockmeeuw, onbequaem langer te vaeren, had tot Colombo moeten afgelegt werden, sulx er nogh in 't Ceylonse vaarwater de catten Nederhorst en Ypesteyn, item de hoekers de Bergheendt, Molenaar en Lyster ende aan de oostcant den Egel en 't jaghie Trinquenemale maar overbleven, welke beyde laaste alsmede wegens hun sleghte gestalte ten eersten vertimmerd dienden.

Het Gaalse advys van den E. dessave de Geus en raat dient eenlyck ten geleyde van 't jaght de Pyl en de ingelade goederen aldaer en verder, dat alles daeromtrent tot nogh in goeden toestant ware.

Uyt de Couchinse missive van d'E. Marten Huysman en raat wert het volgende aangeteekent:

de Engelse en France hadden 't voorleden mousson op 't noorder Mallabaar door behulp der Cananoorse Mooren omtrent de 1000 candylen peper erlangt, dogh Adersia, hooft der Mooren, sigh sedert eenige tyt wat redelycker omtrent d'onse getoont en wyders de twee resteerende stucken canon op Cananoor overgelevert ende 't oude contract voldaan;

den nieuwen Coninc Colastry had een ola van tholvryheyt op een silvere

plaat geschreven aen d'onse aldaer verleent, wes men voornemens was dierwegen alsmede wegens de intrede tot de croon hem een matelycke schenckagie te doen;

den oorlogh tusschen de Portugesen en Arabiers was nogh niet bygelegd en souden de Portugesen (soo men rugte) op een der Arabische schepen eenige dier natien de voeten gespoelt hebben;

seker Moors scheepie van den Ouglys Bengaals gouverneur Melck Cassem had men wegens onbequaamheyt entrance in de Cochinese revier moeten vergunnen, en soo was mede den 5 April uyt Siam een Moors scheepie, in Souratta thuis hoorende, met een Engels stuurman tot Couchin aangekomen, geladen met parthy coper, thin en spialter, waarmede 't selve na verversinge naar Souratta voortgeseylt waere.

Volgt nu nogh 't geene ons onder anderen uyt de Persische missive van den E. directeur Casembroot en raat tot Gamron, per 't Wapen van der Goes op Ceylon overgebracht, tevooren gecomen zy, namentlyck dat aldaer goede apparentie tot een gewenschten handel was, aengesien de coopluyden in 't contracteeren der zuylkeren seer voorbaarigh schenen etc*.

volgens de geslote boeken had men op de voorledenjaerse coopmanschappen geadvanceert $f\ 342853:14:—$, waaraf de ongelden tot $f\ 48393:9:15$ getrocken, soo wasser in die directie in 12 maanden $f\ 294460:4:1$ suyver gewonnen geweest, dat in dese tyt nogh wel passeeren kan;

van Spahan had men berigt, dat wegens de Poolse, Sweedse en Portugesen haer verrigten aan 't Persiaense hoff nogh niets naamwaardigs was voorgevallen, hoewel er gerugt wierd dat die van Sweeden tot geen ander insighte waeren gesonden, dan om den zydenhandel in Persia mede te versoecken, 't welck te wenschen scheen voor de Compagnie dat die natie mogt werden toegestaan, aengesien d'E. Compagnie alsdan sikh des te gevoeglycker van 't lastige zydecontract soude connen ontlasten;

den Turcksen Bassa van Bassora soude volgens gerugten een expressen met brieven aan den Conincq en grooten in Spahan affgevaardigt en wegens het aenhouden haerer schepen op Congo als 't affvorderen van thollen satisfactie van de Persianen begeert hebben, off dat anders zyn eygen reghter soude willen wesen en met de wapenen soecken;

volgens de bekendmaakinge van den Gamronsen Hartogh soude den Coningh sikh seer gramsteurigh tegens den sabandar Imersa Ragie hebben getoont over 't valsch overbrieven, dat de Hollanders haer logie tot Gamron gefortificeert en met canon beset soude hebben, daer het contrarie nu bevonden ware etc*.

de Francen hadden den 2 April uyt Souratta 2 kleene scheepjens eenlyck met 30 packen dongrys voor haer reequeningh en de rest aan vraghten in Persia gekregen, waervan het eene noch gehuurt en het andere by haer van de Portugesen in Dieuw gecogt waere, sulx die vrunden aldaer bycans stil en sonder negotie saten:

van de Engelse waeren er oock nogh gheen schepen gearriveert, hoewel se voorgaven uyt Souratta haer scheepie de Revengie te verwaghten etc*.

En heeft nu wyders gemelte jaght de Pyl alhier van Gale aengebraght de volgende cleden en verdere goederen, als te weten:

300 packen diverse cleeden;

210 packen canneel;

17 packen roggevellen;

87 stux cayertrossen van Mallabar;

2 stux onbequaem yser canon, bedragende tesamen met de ongelden een somma van f 95070 : 14 : 8.

4 d°. Heden ter extraordinary vergaderinge van den toestant der saaken op dit eyland en d'ontroerten op Java's Oostcust nader gebesoigneert zynde, soo is verstaen boven de 100 militairen, met den capteyn van den Eeden derwaerts afgestecken, bovendien nogh 50 soldaten met de fluyt Delfshaven na Tegal af te senden, om met onse en des Sousouhounangs magt aldaer tegens de rebellen onder Pougat en Namroet etc°. aen dese kant te ageren, gelyck sulx breeder by 't resolutieboek staet uytgedrukt.

5 d°. 's Namiddags krygen per Javaans vaartuygh een briefje van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam, op 2 deser aan Haer Ed^{le}. geschreven, eenlyck ten geleyde van 't extract daghregister der maant July en met advis dat aldaer over Malacca van Madras een Engels scheepie genaemt de Ciffier was gearriveert sonder eenigh bysonder nieuws.

Tegens den avont komt 't jaght de Zyp, op primo deser vanhier na Java's Oostcust met den E. capteyn van den Eeden en 100 militairen versonden, onvolbragter reyse en onverwagt weder terugge, als hebbende die voyagie mits groote leckte conform de resolutie, by den scheepsraat genomen, sonder merckelyck pericul van sincken niet connen gewinnen etc°. en niet verder als tot de hoeck van Zedary geweest.

Heden ter extraordinarie vergaderinge onder het afhandelen eeniger weynige saaken raekende de besendingen naar Cormandel, Souratta en Persia is aan de opperhoofden van 't schip Sumatra op haer versoek voor gedaene spoedige uytreyse nu jongst wegens de camer Amsterdam in 7 maanden en 1 dagh toegelegt de volle sesmaandige premie.

Wyders is op 't versoek van den E. Wouter Valconier, jongst met 't schip 't Huys te Merwede uyt het vaderlant hier overgecomen, verstaen, denselven conform het aanschryven der Ed^{le}. Heeren Majores als een lith in den Agtbaren Raat van Justitie deses Casteels ten eersten te laten introduceren en sessie nemen naast aen de tegenwoordige leden in dat collegie.

Voorts is den ondercoopman Joan Georgh Thourman, die zedert het overlyden van den coopman Pieter Roemer de plaats van guarnisoenboekhouder deses casteels heeft waergenomen, in die functie geadvanceert tot coopman met 50 guldens, en in zyn plaatse weder als overdrager den adsistent Gerard de Grave tot ondercoopman met 36 guldens, zynde den boekhouder Jan Jeppe mede geadvanceert tot ondercoopman met 36 guldens om de visite der scheeps- en soldyeboecken waer te nemen, gelyck sulx en 't verdere wegens 't afsenden van de militie onder den capteyn van den Eeden in plaats van 't terughgekeerde jaght de Zyp met de fluyt Delfshaven nae Japara by 't resolutieboek breeder kan werden gelesen.

6 d°. Niets annoteerens waardigh voorgevallen.

7 d°. Ingevolge van het gearresteerde in Rade van India op eergisteren soo vertreckt hedenavont de fluyt Delfshaven over Tegal na Japara etc*. en daarmede den capteyn Hendrick van den Eeden, die op primo deser met 't jaght de Zyp al gedepescheert en buyten vermoeden mits groote leckte onvolbragter reyse, gelyck hiervooren onder dato 5 deser genoteert. teruggegecomen, gaande de daerop geweest zynde 100 militairen nu per dese fluyt mede over, en bovendien nogh andere 50 soldaten onder den vaandrigh Carel Tabbert voor Tegal, om tot den optogt tegens de rebellen aldaer boven in 't lant te dienen, en neemt desen bodem besyden het brieffie, met de Zyp afgevaerdigt, nu nogh mede een nader klein brieffie aen den E. commandeur Couper en raat, en oock eene aen de residenten Thomas Grinneel en Aernout Grevinck tot Tegal, beyde op gisteren geteekent en behelsende soodanige rescriptien als by 't afgaande brieffboecq en verbael in 't breede staet geëxpresseert, hebbende wyders dese fluyt oock weghgevoert de goederen, die voor den treyn en handel op Java's Oostcust in de Zyp bevorens waren geladen en nu in 't geheel overgescheept en onder primo deser syn genoemt, en bovendien eenlyck oock nogh voor Tegal de volgende provisien etc*, namentlyck:

3 leggers arack;

2 vaten vlees;

4 vaten speck;

$\frac{1}{2}$ legger arack apy;

$\frac{1}{2}$ aam Spaanse wyn;

$\frac{1}{2}$ aam Maderywyn, voorts nogh parthy ammonitie, medicamenten, weynige speceryen en andere goederen tot f 1832:5:11.

8 d°. 's Namiddags komt alhier van Macassar over Japara te verschynen 't jagie 't Casteel Rotterdam, van dese laaste plaats ons en passant oock toebrenkende een brieffie en eenige bylaagies, van den oppercoopman Cornelis Bartelse uyt Japara dato 4 deser aen Haer Ed^h. geschreven, tot advis dat den commandeur Couper thans met de geheele magt op Samarang sigh onthield etc*, synde wyders het nu ontfangen schryven van den heer president Jacob Cops en raat ten casteele Rotterdam aen Haer Ed^h. den 21 July gedaghtee kent en verselt met diverse aanhoorende documenten, daeronder mede zyn gevonden twee translaatbriefiens. 't eene door den Conincq van Tambora aen Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generael en 't ander van den Conincq van Bima aen d'Ed^h. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman geschreven, dewelcke hieragter geinsereert staan te werden, alvorens aangeroot hebbende 't geene ons onder anderen uyt de voorseyde missive van den heer president Cops voor nieuws is tevoorengecomen:

den 14 Juny had Radja Palacca sigh by den heer president door de Arous Amaly en Marrouangy laten excuseren dat volgens bespreck aen 't casteel mits indispositie selfs niet verschynen konde, en wyders om een pascedulle voor syne al lang gedestineerde gesanten na herwaarts Arou Tjeballe en Arou Tassiada met de jourjabassa Patoto en Mange Samail doen versoecken, dewelcke eyndelyck klaar geraeckt zynde, met 6 hunner eygen vaartuygen en ruym 500 man dan nu

in compagnie van 't voornoemde jaghje Rotterdam herwaarts vertrocken, excepto Patoto, die met 55 slaven van Palacca en 8 oppassers op 't jaghie Rotterdam overquamen;

gemelte Radia Palacca had alsnoch aen alle Macassaren en Bougysen op Celebes of in 't district van Macassar verboden niet by d'onse te komen, sulx geene dier naticn sich verstouten dorsten in of aan 't casteel te verschynen, dan die door hem daartoe wierden gelicentieert, en dat op sware en dootstraffen; men rugte wyders aldaer oock dat, ingevalle Haer Ed^{is}. tot Batavia met de overcomste zyner gesanten en 't overleveren van desselfs brieven eenigh misnoegen over het ombrengen van Radja Tamparangh mogten komen te bethoonen, alsdan wellight den oorlogh tusschen Zyn Hoogheyt Palacca en de Compagnie daerop stinde te volgen, en waartoe oock (na 'tscheen) veel preparatiën gemaect wierden, als hebbende hy ten dien eynde een generael opontbodt der volkeren na Bone laten doen, en was nogh dagelyx mede besigh omme Chindrana te fortificeren, hoewel hy inwylen met zyn accident aan de neus en keel seer g'incommodeert wiert;

den Moluxen gesant des Conincq van Ternaten wiert gesegt vandaer weder na huys vertrocken te zyn, sonder dat men kan ontdekken wat zyn aanbrengen geweest ware, en Arou Marrouangy had door ordre van gemelte Radia Bone het volck van Pattanbierang op Oedjang Tana gebraght en aan Radja Goa overgelevert;

de gesanten van Radja Dampo waeren op Macassar aengekomen met klagten soo over Radja Sumbauwa als voornamentlyck over die van Hampan, omdat se den belhamel Boemi Soero geadsisteert en eenige Dompouse negoryen verbrandt, mitsgaders parthy volck en buffels weghgevoert hadden, versoeckende wyders licentie om die van Hampan te beoorlogen, 't gunt haer eghter was afgeraden;

de chialoup Malacca, in April verleden na Ternaten vertrocken geweest, was den 19 Juny onvolbragter reyse op Macassar teruggekeert, als hebbende het verder als de cust van Ende niet konnen ophaelen;

Radja Palacca had met zyn stedehouder Arou Amaly en verscheyde grooten buyten verwagtinge in dit zyn gewoel oock aan den heer president doen presenteren en binnen 't casteel brengen eenige kostelycke kleynodien (daeronder oock 2 goude kettingen en 1 medalje) voorhenen door de Compagnie aan Zyn Hoogheyt liberalyck vereert, met versoeck om die goederen tot onderpant soo lange aen te nemen dat zyn schulden en aghterstal aen d'Compagnie soude wesen voldaan, 't welck door den heer president, als vrywat aanstotelyck schynende, op de beleefste wyse geëxcuseert zynde, soo hadden de voornoemde afgesondene na veele wederzydse debattens die kleynodien eyndelyck weder na Bontuale gebraght om Zyn Hoogheyt van hun wedervaren rapport te doen, gelyck dit alles en 't verdere by 't aencomend brieffboeck onder 't quartier van Macassar staet te lesen, en

Volght nu de translaatbrieff, door Radja Tambora aan Zyn Ed^{ht}. in 't Maleys geschreven.

Desen brieff schryft UE. slaeff Radja Tambora met een zuyver hert, gelyck mede zyn soon Abdul Bedsje en alle het volck van Tambora, aen

den Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en alle de Heeren Raden van India, die becleeden de grootste en aldergrootste plaatse en charges, die seer scherpsinnigh en verstandigh zyn in alle de saacken, soowel te lande als ter zee, die oock seer rechtvaardigh zyn in haere vonnissen soowel bovens- als benedenswints wegens 's Compagnies maghten, die oock seer medogende zyn over alle arme menschen en pelgrims, die oock aen een igelyck die sulx versoecken behulpsaem zyn, die oock hun beloften en contracten, die zy met andere Koningen en Vorsten aengaen, trouwlyck onderhouden ende niet en verbreecken, wiens loff en reputatie overal waer de son schynt gerenommeert is, wiens loffelycke daden op de geheele werelt doordringen gelyck den reuck van calembac en muscus en van klaarheyt doorschynen als het water van een fonteyn.

By desen doet u slaeff Radja Tembora d'E. Heer Gouverneur Generael en Raaden van India bekentmaecken, hoedat den Calonkonsen oorlogh door het veroveren van die plaatse een endt heeft genomen, daar wy Godt en de Heer Generael en Raaden van India voor hun beweesen bystandt voor moeten bedancken, en wy oock verplicht blyven in der eeuwigheyt onse bondtgenoten niet aff te vallen. Vooralsnu zyn onse cleene negryen den vrede genietende alleen door de hulpe van d'E. Compagnie, togh wat het gemeene volck van Calonkon betreft, hun saack en is nogh niet gedecideert, en staet die in handen van Radja Tureligampo en Dampo.

Boemisooro is met 5 prauwen, die onder het gebiedt van de soon van Demankerry, genaemt Nere Kanawa, en eenen Naga Karoekon stonden, het naar Ampan ontvlugt met ontrent 100 gewapende mannen, en is met haer oock weghgevlugt een Bougyse handelprauw, die daerontrent 2 maanden binnen Calonkon hadde gelegen en haer geholpen met kost, alsoo hy Boemisooro om het gebreck van kost 't soo langh anders niet soude hebbe cunnen uythouden, en dat het Boemisooro is comen te ontsnappen is den coopman off my niet te weyten, alsoo onse wagtplaatse, vermits wy gheen prauwen hadden, aldaer niet en was, dogh Radja Dampo en Tureligampo hadden de wagt op de zee, en soodrae als dien schelmsen Boemisooro gevlugt was, hebben de resteerende, die in Calonkon verbleven waeren, gheen tegenstant tegens ons meer willen doen, maar hebben hun geweer voor Radja Dampo, Bima, het volck van Coree en my comen neerleggen, en hadde ick daerom gehoopt dat er gheen verstroyingh van myn volck uyt soude gesprooten hebben, gelyck 's Compagnies contract luyt, dogh naar d'in possessie nemingh van gemelte plaats soo heeft een yder, soowel Domponesen, Bimanesen als Coreers, van de ingesetenen medegenomen en onder malcanderen verdeelt, soodatter niet een meer in Calonkon en is verbleven, en hebben zy aan my Radja Tembora niet een daervan te wil geweete, gelyck als tusschen my en den coopman Willem Eyckmans in onse bentingh, daar wy tesaamen lagen voor het overgaen van voorsz. Kalonkon, anders besproocken was, te weeten dat, wanneer Calonkon soude stormenderhant overgaen, dat

de helft van de daarbinnen zynde menschen souden vervallen tot buyt van haere overwinners en de andere helft aan my Radja Tembora, hebbende toen ter tyt Jenelisapi en Boemi Luma, die overheden van de Bimanesen waeren, alsmede diegeene, die hoofden over de Domponesen waren, aan my en den coopman Willem afgevraagd, hoe het wesen soude met de buit, byaldien men Kalonkon met geweld quam te veroveren, daer Willem haer op tot antwoord gaff, dat ick Radja Tembora my dierwegen tot morgen bedencken zoude en dat zy op morgen weeder komen wilden, hetwelck dan geschiedende, is door den coopman Willem aan haer geaccordeert dat, byaldien Calonkon met geweld komt veroverd te werden, dat de helft van de overwonnene hunne verwinnaers tot buit zonden vervallen en de andere helft onder Radja Tembora zoude verblyven, daar ick aan den coopman op tot antwoord gaf dat sulx stont aen de wil van d'E. Compagnie, en dewyl hy deselve alhier representeerde, dat ick my daer mede aen gedraagh, en zegde daerop den coopman: t'is wel waar dat ick sulcks segge, dogh het blyft in 's Compagnies maght, om dit myn zeggen of goet te vinden of te disapprobeeren, en hebben alle de voorgenoemde overheden sigh daarmede gecontenteert gehouden en daerin gelicentieert.

Na dato is Radja Dampo in persoon selfs voor Kalonkon gekomen en heeft Boemisooro op zyn komst aen hem gesonden 2 syner gesanten, de een genaemt Sigale en den anderen Siela, medebrengende tot een geschonck voor hem 2 buffels en 10 hoenderen, en bennen die gesanten niet ontrent myn of des koopmans willen komen, maar zyn zonder by ons te willen komen recht toe nae Jenelipapekats pagger gemarcheert, alwaer Turiliaddo sigh oock onthielt, zynde de hoofdwagt van de Domponesen, waerom den coopman dan oock niet wel tevreeden is geweest op die van Papekat en Turiliaddo afvroegh, waerom dat se die gesanten acces hadden gegeven buyten zyn en myn kennis, hetwelck zy, vermits die van Kalonkon myne onderdanen zyn, niet en hadden vermogen te doen, en dat zy moesten weten dat se hier maar door last van d'E. Compagnie gekomen waren om Radja Tembora te helpen, en vermits Radja Dampo vermerckte dat den coopman Willem die gesanten van Boemisooro wilde doen aanhouden, heeft hy die denselven avondt weder terugh nae Boemisooro gesonden, sonder daarvan eenighe kennisse aan my of den coopman Willem te geven, en vermits dat gedoente ons suspect was, soo hebben daer niet vorder op geprotesteert.

Op de komst van Radja Dampo en Turiligampo hebbe haer oock bekentgemaect, hoedanigh ick met de veltoverstens van Dampo en Bima wegens Kalonkon, wanneer het met force overwonnen wierdt, versproken was, en hebben die toen oock die conditien sigh wel laten gevallen.

Na die tyt heeft Boemisooro zyn zoon genaemt Sejamal en zyn neeff Sidada afgesonden tot een van de Koreese overstens, genaemt Nanteraffakoere, om door denselve voort by Radja Dampo geleidt te werden met goede woorden, inwyze alsof zy sigh wilden opgeven en verootmoedigen, die sulx

dan oock gaerne sagh, en soo werdt er gerught, sonder dat ick of den koopman daarvan de waarheyt weeten, alsoo wy gemelde Jaminal niet gesien of vernomen hebben, maar eghter wel gemerckt dat den gemelde Nanterassakoere in dese gantse Calonkonse oorlogh weynigh zyn devoir heeft gedaen, maar ter contrarie heymelike correspondentie met Boemisooro gehouden. Na dato hebben Radja Dampo en Turiligampo de laatstgenoemde gesanten weder by hun doen komen en aangeseght, dat byaldien Boemisooro genegen moght zyn om met hun te accorderen, dat hy dan buyten soude komen om bondige conditien te maecken, en dat zy aldaer jegenwoordigh niet en waaren gecomen uyt haer zelve, maar door expresse last der grooten van d'E. Compagnie, dogh Boemisooro heeft zyne woorden hoe langer hoe meer verdrayt en ten laatsten bot uyt geseght, dat hy sich niet opgeven wilde, maar liever sterven en met zyn negory vergaan, hetwelck den coopman Willem hoorende, zegde: ick hebbe sulx al langh geseght, dat zyn voorgeven van verootmoedigingh geen ernst en was, en dat het maar alleen stratagemas zyn geweest, en hebbe ick Radja Tambora toen een pagger heel dicht aan Kalonkon laten opwerpen tesaamen met den coopman Willem, soodatter gheen paggers dichter aan Kalonkon waren dan de myne en die van den coopman Willem, en wanneer wy in die paggers maar 5 dagen hadden gelegen, soo is hy Boemisooro uyt Calonkon gevlught, sonder dat hy door de wapenen daar soo hardt gedwongen is geworden of dat er hardt gevoghten is, en is daerop het overgaen van Calonkon gevolght sonder storm of force daerop te doen.

Nu soo is het dat het contract, tusschen my, Radia Dampo en Turiligampo en den coopman Willem en de voorengenoemde twee veltoverstens gemaakt, inhoudt, soo Calonkon met gheen geweldt of stormenderhandt gewonnen werdt, dat er dan geene ingesetenen verstroyt zouden mogen werden, en dat alsdan maer alleen den schelmsen Boemisooro in handen van d'E. Compagnie overgelevert soude werden, en nu en houden Radia Dampo en Turiligampo sich aan dat voorengenoemt contract niet, en hebben zy in myne handen nogh oock in die van den coopman Eyckmans zelfs niet een mensch overgegeven, en hebben hetselve sooals verwondert daerover aengesien, temeer dewyl diegeene, die selfs by my wilden overkomen, door die van Dampo, Bima en Kore aengehouden en na sich genomen zyn, en heeft Nantirassakorre boven diegeene, die by my wilden overkomen en hy na sich getrocken heeft, nogh evenwel boven de 200 menschen uyt het ryck van Calonkon weggevoerd, daar noghtans den Calonkonse oorlogh ter ordre van d'E. Compagnie eenlick aengevangen is geworden om den schelmsen Boemisooro alleen, gelyck oock melden de ordres, door de Heer Generael en Raaden van India uyt het casteel Batavia aan die twee Coningen gegeven, dat se UE. slaef de Conincq van Tambora helpen soudon.

Behalven dat, soo is de Calonkonse oorlogh te eyndigen de Coningh van Dampo voor zyn portie aenbevolen geweest, en dewyl hy alleenigh

hetselve soo haest tot gheen goet eyndt soude hebben cunnen brengen, soo ben ick Radia Tambora en den coopman Eyckmans en Radia Turiligampo met 's Compagnies maght hem te hulp gecomen onder het gesagh van voornoemde Eyckmans, en soo hebben wy daerdoor een spoedige overwinningh over Calonkon erlanght.

Hetgeen dat Koodia Roeboe wegens die van Dompoe aen d'E. Compagnie heeft gerelateert, en is inderdaet soo niet, want ick en den coopman Eyckmans hebben dat geheel anders ondervonden.

Ten tyden toen capiteyn Maros op Bima was, heeft hy aan Radia Bima en Turiligampo geseght, dat wanneer sy Wawaroe zouden tot gehoorsaemheyt hebben gebragt, dat sy maken soudent dat myne onderdanen niet verstroyt en wierden, dogh hunne goederen moghten (gelyck den oorlogh medebrengt) wel verbeurt zyn, mits dat hunne persoonen eghter onder my, hunnen wettigen heer, verbleven, en daerom soo soude het oock betamelyck aghten, dat watvoor Wawaroeneesen op Bima off elders door de myne gevonden werden, dat se prompt my weder gerestitueert wierden, en schoon ick schaamtshalven oversulx aan Radia Bima niet en klage off restitutie versoecke, soo betaemde het eghter dat hy sulx (als een oudt en bedaagt Conincq zynde) indaghtigh was, hetwelck de grooten dan hoorende, oock aangenaem soude zyn, daer zy in het contrarie gheen behagen kunnen hebben, want Radia Tambora onder haer en haere discipline is behoorende.

Ten tyde toen capitain Maros sulx aan Radia Bima en Turiligampo recommandeerde, zoo zegden hy daerop: hetgeen de capitein zegt is betaemelyck, en zoo het anders was, en moght het geen helpen genoemt werden, gelyck seecker Boegis coningszoon, genaemt Dain Malema en Dain Maneenre, en den Sola Patoto, toen sulck gespreck in het huys van den Conincq van Biema geschiede, selfs aengehoort en bygewoont hebben en als gesanten van Radia Boni tot getuygen kunnen dienen, zeggende de capitain Maros, dat hetselve daarna oock soodanigh wegens Calonkon, als bevoorens wegens Wawaroe geseght was, verstaen moeste werden, alsoo de grooten van Batavia het alleen op de persoon van Boemisooro gemunt hadden en dat die aan de president op Macassar overgelevert most werden, hetzy met of tegen zyn wil, en is capitain Maros daerop na Macassar vertrocken en Radia Turiligampo en Radia Tambora en den coopman Eyckmans zyn opgetrocken na Wawaroe en daar aankomende, soo hebben wy een dagh à 2 met die van Wawaroe te bestoken toegebragt en syn alstoen de grooten van Wawaroe uytgekomen om zigh voor my te verdedigen, gelyck oock mede voor Turiligampo en den coopman Eyckmans, overleverende alle hunne goederen, bestial en wapenen, gelyck de gewoonte is van diegeen, die zigh als verwonnen overgeven, kunnende Jenely Rasseny en Jenely Hoa (sulx oock bygewoontd hebbende) getuygen, zeggende vorders de grooten van Wawaroe dat zy geck waeren geweest, dat zy sigh door de soete woorden van Boemisooro hadden laten misleyden, en dat zy daerom present

hun welvaeren van my hun heer waeren smeeckende, en hebben sy doen alle ten overstaan van den coopman Eyckmans onder het drincken van crissenwater my getrouwigheyt geswooren, en segde doen den coopman Eyckmans: ghy volck van Wawaroe, laat sulx niet meer geschieden dat ghy tegen u heer opstaet, want sulx is strydigh tegens het begeeren van de grooten van de Compagnie, en is die saeck daerop soodanigh verbleven. Doen Radia Turely Gampo naar Tambora optrecken soude, heeft hy aan my versoght om 200 Tamboreesen tot gidsen en wegwysers, die hem dan oock met volle wapenen toegeschickt hebbe en hem den geheelen Calonkonsen oorlogh ten dienste geweest zyn, togh het schynt dat hem daarmede niet hebbe cunnen vergenoegen, en hebbe ick geen ander volck van Calonkon weder dan eenlyck die in handen van den coopman Eyckmans zyn vervallen, dat geweest is de ouder broeder van Boemisooro met zyn vrouw en kinderen en zyn suster en broerskinderen, die hy my oock weder overgelevert heeft, en Boumisoras oudste broeders soon genaamt Zydada heeft hy zelve een dagh à 2, 3 by sigh gehouden en onthaelt, alsof het zyn eygen zoon was, dogh genoemde Zydada, sulx in geen consideratie nemende, is evenwel in 't midden van de naght weghgelopen, waaruyt dan oock gerught is ontstaen en daervan aan Radia Dampo en Turelygampo kennis is gegeven, te meer omdat wy aghteden dat hy zyn oom naar de negry Ampan was gevolght, en opdatter ter opsight op de passen waer hy passeeren most moghte zyn, waardoor hy dan niet cunnende weggeraecken naar de pagger van Turelygampo zyn toevlugt genomen heeft, 'tgeen wy het daegs daeraen dan oock eerst quamen te vernemen, en liet doen Turelygampo aen den coopman Willem Eyckmans oock versoecken, dat hy hem de broeder van voorsz. Zydada mede toesenden soude, daer ick en den coopman Eyckmans malkanderen over gesproocken hebbende, hebben hem den broeder van voorsz. Zydada mede toegeschickt, seggende den coopman Willem: laat voorsz. Zydada met zyn broeder maar vooraf naar Bima gaen, alsoo zy gasten zyn die te vertrouwen zyn, en my moeylyck vallen soude om haer alhier in bewaerender handt te houden, 'tgeen die maar daarover te doen zal vallen zal d'E. Compagnie wel ordonneren, gelyck mede over Boemi Sampela, die soo schelmaghtigh van Wawaroe, naardat hy daer eerst overwonnen was, weder naer Calonkon overgelopen is.

Toen die van Wawaroe sigh verootmoedigt hebben, waren zy sterck 400 mannen behalven de vrouwen en kinderen, en op Calonkon zyn voor dese geweest ontrent 700 weerbare mannen, daer vrouwen en kinderen niet mede onder gereeckent en zyn, togh nu naar het overgaen van Calonkon, soo is Boemi Sampela en het volck van Wawaroe alle in handen van Radia Turelygampo, en is daerover tot nogh toe ten overstaan van den coopman Eyckmans niet gepitsjaardt, gelyck volgens belofte van Radia Bima aan capitain Maros hadde behoren te geschieden, gelyck den coopman die geheele saeck soocals se sigh tsedert de overgaef van Wawaroe tot het overgaen

van Calonkon toe toegedragen heeft, oock genoegsaam bekend is, en laete ick dierhalven alsnu myn saeck dierwegen t'eenmael in consideratie van myne heeren meesters den Gouverneur Generael en Raaden van India, sullende sigh haer slaeff Radia Tambora en zyn soon Abdul Besje daeraan volcomentlyck gedragen, temeer dewyl zy met een suyver hart tot d'E. Compagnie zyn levende en zy onmaghtigh zyn, vermits hun armoede, om te erkennen de deugden en weldaden, die zy van de Gouverneur Generael en Raden van India en verdere grooten hebbe genooten, en bidden daerom dagh en nacht aen Godt, dat hy UE. zeegent met 's Compagnies maght, op wien wy ons vertrouwen en met wien wy oock volgens de gemaecte contracten getrouw blijven sullen nu en hiernaer en altyt.

Boemisooro is van Ampan gevlugt zonder dat men weet werwaarts, dogh zyn vrouw en kinderen zyn alsnogh daer in weesen, en dat is hetgeen waardoor ick ongerust ben, omdat hy in 's Compagnies handen nogh niet en is.

Dewyl de E. Compagnie my gerecommandeert heeft myn schult aen haer met sappanhout af te leggen, zoo hebbe daerin verheugt geweest, en daerom sal oock myn devoir doen om Haer Ed^s. recommandatie daerin te voldoen, zooveel als kan, 't welck my te mackelycker vallen sal en nu vermits de uytlendigheyt van dien schelmsen Boumisoro myn landtschap alsnu in vrede ben sittende en daerom versoecke ick, dat UE^s. my een schip gelieven toe te stieren, opdat ick hem zyn ladinghe in champanhout geven kan.

Ick hebbe present niets te senden, om daerdoor te thoonen dat ick of myn soon Abdul Besje UE^s. onderdanen zyn, als eenlyck myn nedrige groete voor de voeten van de Heer Gouverneur Generael en de Raaden van India en den Heer Admiraal Speelman, en soo dit schryvens UEd^{ts}. verveeldt of daerin iets niet na behoren is gestelt, versoecke dierwegen vergiffeniss.

(Onder stont:)

Geschreven in de negory Tambora op Dynsdagh op den 3 dagh der maand Oawel dats in Mey in 't jaer 1090.

Volght nogh de translaetbrieff, door Radia Bima aen den Ed^{le}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman geschreven.

(Naar veel complimenten was geschreven als volgt:)

By desen laet ick aan den Heer Admiraal weten, hoedat zyn E. missive, met Codia Robo aen my gesonden, my wel toegecomen is, en hebbe deselve met groot vergenoegen gelesen, temeer dewyl uyt den inhoud van dien quam te vernemen, hoedat de heeren myn schult, die ick hebbe begaen door het maecken van een fortres, my hebben gelieven te vergeven, en oock dat hetselve moght verblyven in die forma, gelyck het capiteyn Jan France heeft gesien.

Wat myn schult van 504 rd^s. aen Martinjo Anthony, die de Heer

Admiraal voor my voldaan heeft, betreft ⁽¹⁾, die hebbe ick weer betaelt aen schipper Spree met chiappanhout, te weten 304 p^s. die denselven schipper met het schip de Flaman van hier vervoerd heeft, gelyck hetselve oock met voorweten van den coopman Willem Eyckmans is geschiet. Ick hebbe present aen de Heer Admiraal niets te senden dan twee witte aepen, te weten een mannetie met een wyffie; 'k had deselve verleden jaer met Codia Robo al gemeent gehadt om te senden, togh die heeft deselve toen vergeten om mede te nemen, en daerom sende die alsnu in handen van schipper Spree, omdat se my dagte een rariteyt te zyn en meteenen oock moghten dienen tot een teecken, dat ick nogh leve en mynheer Admiraal niet en vergete.

Crain Linkis hier komende heeft myn oock de groetenis van de Heer Admiraal toegebraght, alsmede aen Radia Tambora gerecommandeert om 2 eenhaerige geele paerden op te soecken, die dat aengenomen heeft, en waght dierhalven maar alleen naer scheepsgelegentheynt om die over te cunnen senden. Oock sendt Radia Linkis aen den Heer Admiraal een witten aap.

(Onder stont:)

Geschreven in de negory Bima op Maandagh den 14 dagh der maan Aher dats Juny anno 1681.

Wat nu belangt de gesanten van Radia Palacca hiervooren van aengeroert, daeraf is eenlyck den tolck Patoto, als geseght, met dit bodempie overgecomen en staen zy dagelyx met hun vaartuygen te verwaghten, daermede zy oock op Japara aangeweest zyn en dan telckens met hun te vervaerdigen ordinair wat langhwylich vallen, sulx van deselve t'hunner verschyninge nader sal werden gesproocken.

's Avonts vertreckt uyt deser rhee de voor de laaste directe desen jaerse besendinge naar de cust Cormandel 't schip America, sullende en passant de zuyder-comptoiren Nagapatnam, Sadras en Tegenepatnam aangieren en medenemende een missive van Haer Ed^{is}. aen den heer gouverneur en commissaris Jacob Jorisse Pits ende den raat tot Palaeacatta, op heden geteeckent en van soodanigen inhoudende als by 't affgaande brieffboeck en verbael in 't breede staet aengeroert, hebbende voorts voor dat gouvernement van hier medegevoert de volgende contanten etc^a.:

600 stux goude coubangs;

2500 stux schaghten;

24 stux carmosynrode laeken, bedragende een somma van f 23928:—:5.

Heden ter ordinarie vergaderinge door den heere Anthony Hurt als president van 't Collegie van Schepenen geproduceert zynde twee haerer resolutien, in dato 4 en 6 deser genomen wegens de maten en het gewigt, te deser steede gebruyckt werdende, soo is verstaan dat de kannen en maten onder de dranckverkopers, als van outs gestatueert, sullen moeten inhouden 11 mutsjens, ende dat se oock soodanigh sullen geeyckt werden en daerentegen alle andere maatkannen, die eenigen tyt

⁽¹⁾ Er staat: *het rest*.

herwaarts gebruyckt zyn, ingetrocken werden, item dat de gantangs van de rysmate voortaan gemaekt sal werden, afgestrecken wesende, op het volle gewicht, te weten 5 in den baly ofte 46 balys in een last, inhoudende 5000 R gemeene rys, en waarmede dan het sout oock gemeten sal werden, sonder noghtans op het meerdere gewicht van dien te reflecteren, en verder dat de Chinese speckvercoperyen sullen blyven by het cattygewicht, dogh hunne daetsen en gewichten alle mede op den eyck na de oude ordres gebraght werden, dogh de Hollantse winckels, comenyen ende backers etc^a. sullen het geëyckte troisgewicht van 16 oncen in een pont gebruycken ende de swaerte van het broot soodanigh verblyven, als het by de Batavise ende nadere ordonnantien zy en moghten werden gestatueert.

Voorts is op de bekendmaeckinge en 't voordragen van de Heer Directeur Generael, datter thans in Compagnies groote cassa nogh wel ontrent een millioen guldens aen contanten voorhanden waere, goetgevonden, daarvan 470 duysent guldens met de laaste voorhandse directe besendinge na Bengale te senden, behalven nogh de g'projecteerde 50 off 100 duysent guldens, die niet Oosterblocker dan misschien sullen volgen, gelyck dit alles breeder geëxtendeert by 't resolutieboek komt te blycken.

9 d^o. 's Morgens al vroegh gaet Zyn Ed^{ht}. d'Heer Gouverneur Generael Ryckloff van Goens, verselt met den Heer Extraordinaire Raet Fredrick Bent, met een roeschuyt na de rheede om 't retourschip 't Lant van Schouwen eens te besichtigen, off het voor Zyn Ed^{ht}. tot de reyse na 't vaderlant oock bequaem ofte na zyn sin moghte wesen, en komende tegens den middagh weder aen lant en binnen 't casteel.

10 d^o. 's Voormiddags gewert ons per drie Macassaren van Dain Matara te lande van Tanjongpoura een brieffie, door den capteyn Jochum Michielse aldaer aen Haer Ed^{ts}. drie dagen geleden gecarteert, meldende eenlyck dat men thans aldaer over de 100 stux fugative byeen hadde, dewelcke met de verscheyninge van 't fregat de Kater per eenige vaartuygies nevens dien Matara met syne byhebbende Macassaren en het gros van Sarantackas volck na herwaarts soude gesonden werden;

de uytgesondene om de 20 Macassaren, die sigh tot Pagadin soudon onthouden, waeren onverrichter saecke terughgecomen, als hebbende geene derselver aldaer konnen vinden, dogh integendeel nogh 15 andere fugativen afgebragt etc^a.

Een weynigh later erlangen oock per Chinees vaartuygh van Lihooko een brieffie van den pl. lieutenant Benjamin van der Meer, uyt Cheribon aen Haer Ed^{ht}. nu drie dagen verleden geschreven, behelsende kortelyck 't volgende nieuws:

Damangh Joeda Mardouwa, broeder van Depatty Goelongon, omtrent een maant geleden by den lieutenant op Chirbon verschenen wesende met berigt, van zyn broeder affgesonden was om over desselfs misdryff vergiffenis te versoecken en alsdoen terugh na Goulongong opgegaen, met antwoordt, indien 't syn broeder ernst ware, dat dan persoonlyck moste afcomen, soo was Dupatty Goulongongh den 6 deser oock vrywilligh tot Cheribon afgecomen en had sigh voor den lieutenant verootmoedigh, gevende zyn kris en pieck over met bede om genade en dat zyn

misdaet moghte werden vergeven, denwelcken men dan tot nader ordre andermael in versekeringe hadde laten nemen, opdat hy voor de tweede reys niet weder quame te ontsnappen; met gemelte Goulongong waeren mede eenige Javanen verschenen, van den Sousouhounangs veltheer Sindoe Radia expres afgesonden om Patty Goulongong te soecken en na den Sousouhounangh te brengen, die dan nu na de uytcomst van gemelte Goelongon vertoefden, om haeren heere rapport van te brengen;

drie afgesondene van den Tommagon Tanoebaya, hooft van Prahan Moekan, waeren mede op Sirrebon afgecomen met versoeck, dat voornoemde Dupatty na de kant van Goulongongh niet weder mogt werden opgesonden, aengesien denselven tsedert zyn laaste vlugt uyt Cheribon daerboven niet goets uytgeregt hadde maar doorgaans getraght 't bewint over Goulongon weder aen te trecken en die ingelanden in tweespalt gebragt etc^a.;

seeker Cheribonder Wisaprana, tot verscheyde maelen den rover Namroet met provisien voorsien en alsnu met 53 stux buffels, 6 koebeesten etc^a. terugh afgecomen zynde, was met 5 syner mackers in apprehensie genomen, dogh daerop door de 3 Sirrebonse Princen versoeck gedaen dat gemelte Wisaprana voor deese mael mogte werden gepardonneert, omdat hy sulx sonder verder agterdogt soude gedaen hebben;

de Sirrebonse militairen, ter adsistentie van de onse na Tegael gesonden, waeren op Cheribon geretourneert;

men rugte aldaer sterck weder van de swervende zeerovers, en dat deselve omtrent de hoeck van Onjongtana seeker Javaens vaertuygh afgelopen en het volck vermoort hadden, excepto eene met swemmen ontkomen en die de tydinge op Cheribon gebragt soude hebben;

de gesanten des Sousouhounangs Locantara en Lohadiaja waeren van Samadangh weder geretourneert en na twee dagen verblyvens op Sirrebon met haer gevolg oostwaertaen over lant vertrocken, wesende door de Sirrebonse Princen gebroeders met paerden, dragers en montcost versien etc^a.

's Namiddaghs verschynt alhier den eersten gesant, genaemt Arou Tasiada, van Radia Palacca met 3 vaertuygen en omtrent 280 à 300 coppen, zynde met 't jaghie 't Casteel Rotterdam tegelyck van Macassar nae herwaarts afgesteeken en oock op Japara aangeweest, medebrengende een brieflie van Zyn Hoogheyt aen Haer Ed^{l^e}. nevens nogh een tweede particulier van denselven aen de Heer Directeur Generael Speelman, dewelcke hiernamaals, wanneer het eerste ingehaelt staet te werden, sullen volgen.

's Avonts becomen per Javaans vaertuygh een brieflie van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam aen den sabandar Ockerse alhier, op eergisteren gecarteert, tot advys aldaer berigt ontfangen te hebben, dat men tot Batavia twee menschendieven van den Bantamsen Pangiran Aria Diepa Nierat gevangen genomen hadde, dewelcke den adsistent van Loveren presumeerde mackers te wesen van de gewese slaaff van Manuel Nauwendorff, die sigh thans omtrent d'E. landdrost van Mooek by een Chinees arackbrander soude onthouden, en hoewel dien Pangeran

sulx bekend waere gemaect, soo had hy sigh niets daervan laten ontvallen, willende inmiddens aldaer nogh gheene onser fugativen restitueren etc^a., wat sollicitatien deswegen oock quamen te geschieden etc^a.

12 d^a. 's Avonts komt alhier den tweeden afgesant, genaemt Arou Tsieballa, van Radia Palacca mede van Macassar met het sesde vaertuygh te arriveren, synde oock tegelyck met 't jaghie 't Casteel Rotterdam vandaer vertrocken en op Java aangeweest, daer af dan aen den Heer Generael kennisse gegeven zynde, zyn zy door den sabandar in haer vaertuygen verwellekomt en aengesegt dat eerstdaegs over haer receptie stonde gedisponeert te werden.

Heden ter vergaderinge gebesoigneert wesende wegens 't affsenden van de in voorraet zynde notenmuscaten etc^a., soo is verstaen alle de in packhuysen leggende 150145 R met de aenstaende retourschepen na 't vaderlant te senden, omdat se aldaer 't meeste voordeel kunnen afwerpen ende de comptoiren Mallabaer, Souratta en Persia met de verwacht werdende rompen uyt Banda over Malacca wel sullen kunnen versorcht werden, gelyck mede gearresteert zy, de geheele quantiteyt Japans copen van omtrent 5500 kisten, die hier noch in voorraet zyn, tegenwoordigh met 't schip Couwerve na Souratta aff te steeken.

Aangesien de Heer Ordinaris Raet Joan Camphuys metten secretaris Joan van Hoorn ende de verdere gecommiteerdens op den 25 der voorleden maant (gelyck hiervoren onder dien datum staet aengehaelt) de reecqueningh van Heeren Heemraden in Schepenen raetkamer wegens de uytgegevene penningen door deselve hebben opgenomen, soo wert op heden in Raade van India een kort rapportie van hun E^s. bevindinge derwegen door gemelte heere Camphuys overgelevert, en waerby komt te blycken, dat deselve Heeren Heemraden zedert de maant July 1679 tot April deses jaers soo aen de ringsloote aen des stadts westzyde als aen eenige andere slooten, wegen, bruggen etc^a. met de daerby gevallen ongelden hebben uytgegeven een somma van rd^s. 45220 : 14 : — behalven nogh een nader reecqueningh van de maenden February, Maert, April en May, bedragende noch rd^s. 847 : 56, 't welck van de 44000 rd^s., door Heeren Heemraden uyt 's Compagnies cassa ontfangen, afgetrocken zynde, soo soudens deselve nogh rd^s. 68 : 2 : — in verschot wesen en daer noghal een goede somma stinde te vereysschen, die zy aen diverse personen voor coely- en graefloonen schuldigh waeren gebleven te betalen, en welck voorengenoemde rapport nodigh geaght zy hieronder in zyn geheel te insereren, luydende als volght:

Rapport, in Raade van India overgelevert door gecommiteerde tot het opnemen der tedeene reeckeningen door Heeren Heemraden.

Wy ondergeschreve, door UEd^{le}. in Raade van India gecommiteert zynde om by te wonen en op te nemen de tedeene publycke reeckeningen van Heeren Heemraden wegens haer E. ontfangh en uytgift, hebben ons tot dien eynde op Maendagh namiddagh den 25 Juny 1681 vervoegt op het

stadthuys in de camer van Heeren Schepenen, alswanneer den E. Pieter van Leeuwen, borgercapitain en althans in rangh den naesten aen d'Heer President van Heemraden, voor sigh selven en uyt de naem van de vordere leeden verclaerde en vooraff seyde, dat de voorige ontfangh en uytgift van den E. Hans Helt zaliger, in syn leven brugh- en dyckgraeff, haer geensints aenginck nogh verder raecte, als dat na desselfs overlyden door de Hooge Regeeringe waere gecommitteert geworden om de reequeningh daervan op te nemen, 't welck geschiet was, en zy en wisten niet beter off d'Ed^{len}. Heer Ordinaire Raet Dirck Blom zaliger, in syn leven President van 't gemelte Collegie van Heeren Heemraden, hadde daervan in Rade van India behoorlyck rapport gedaen.

Waerna door deselve Heeren Heemraden opgelesen wierden d'originele reeckeningen, welckers copien, die hier bygevoegt zyn, UEd^{le}. konnen vertoonen dat:

In de maanden July, Augusty, September en October 1679, is uytgegeven een somma van	rd ^s .	2819 : 25 : —
In November.....	»	5306 : 4 : —
In December.....	»	5374 : 47 : —
In January 1680.....	»	5816 : 44 : —
In February.....	»	1563 : 8 : —
In Maart.....	»	2705 : — : —
In April.. ..	»	2870 : 47 : —
In May.....	»	2325 : 41 : —
In Juny.....	»	2157 : 28 : —
In July.....	»	1939 : 27 : —
In Augusty.....	»	2506 : 28 : —
In September.....	»	5383 : 27 : —
In October.....	»	5075 : 18 : —
In November.....	»	5633 : — : —
In December.....	»	1997 : 22 : —
In January 1681.....	»	1330 : — : —
De gagie van den E. van Dyck bedraegt.....		416 : 32 : —
Somma in den tyt van 19 maanden uytgegeven	rd ^s .	45220 : 14 : —
Bestaende desen uytgift, voor sooveel by de gemelte reeckeningen heeft connen gesien werden, uyt de naervolgende posten:		
het aenbesteede en onbetaelt gebleven graeffwerck etc ^a . door d'E. Hans Helt zaliger.....	rd ^s .	1444 : — : —
loonen van coelys die aen de ringsloot hebben gearbeyt.....	rd ^s .	26580 . 59 : —
d ^o . aen de gemeene wercken	»	5246 : 58 : —
	»	51627 : 29 : —
aenbestede graghten off graefwercken.....	»	4825 : 58 : —
Transportere.....	rd ^s .	37897 : 19 : —

Per transport.....	rd ^s .	37897: 19: —
houtwerck tot de ringsloot....	rd ^s .	49: —: —
d ^o . aen de gemeene wercken..	»	1246: 22: —
		» 1295: 22: —
iserwerck tot de ringsloot....	»	301: 4: —
d ^o . tot de gemeene wercken...	»	155: 45: —
		» 436: 47: —
kleene ongelden tot de ringsloot	»	222: 58: —
d ^o . tot de gemeene wercken..	»	155: 20: —
		» 378: 10: —
verdiende gagien, costgelden en huyschuuren....	»	2172: 4: —
huur van een loots om hout onder te bergen. .	»	119: —: —
steen, coraal, sant etc ^a . tot het ophogen van bruggen en wegen.....	»	350: 12: —
voeragie en onderhoud van paerden.....	»	252: —: —
oncosten tottet planten van boomen.....	»	172: 38: —
voor 't maecken van eenige wooninge aen de ringsloot	»	80: —: —
voor medicamenten.....	»	86: 6: —
Somma alsvoren.....	rd ^s .	43220: 14: —

Dewelcke afgetrocken zynde van rd^s. 44000, door Heeren Heemraden op diverse tyden uyt 's Compagnies cassa ontfangen, soo soude nogh door haer E^s. moeten werden verantwoordt rd^s. 779: 34: —, dogh by een nader reecqueningh, den 27 van deselve maent Juny aen ons overgelevert, blyckt dat door haer E. nogh is uytgegeven:

In de maant February 1681.....	rd ^s .	321: —: —
In Maart.....	»	245: 36: —
In April.....	»	45: —: —
In May.....	»	238: —: —
Tesamen.....	rd ^s .	847: 36: —

Ende dat daerenboven nogh moste betaelt werden:
aen diverse personen voor loon van hun slaeven » 284: 19: —
aen de heer landdrost van Mooock voor aenbesteet
graeffwerck in de ringsloot..... » 1114: 24: —
aen eenen Piet de Waal alsboven (hier wort geen
somma voor uytgetrocken)..... » : —: —

Invoegen Heeren Heemraden om tot ultimo May afbetaelingh te doen noghal een goede somma van nooden hebben, zynde de voornoemde reecqueningh van de jongste vier maanden (hoewel niet publycq gedaen) hierby gelegd en soomede de gedaene reecqueningh door juffrouw Geertruyd de Liefde, weduwe wylen d'E. Hans Helt bovengenoemt, ten bedrage van rd^s. 6699: 42: —, die door denselven van graven, coelyloonen, 't maecken van bruggen en wegen etc^a. soude zyn uytgegeven en betaelt, en welcke laastgenoemde reecqueningh ons insgelycx door Heeren Heemraden is

overhandigt onder verklaringh als boven gesezt, dat haer deselve niet aen en gaet, 't welck dan zynde als 't geene wy nopende onse voornoemde commissie connen rapporteren, soo gedragen wy ons vorders aen alle de voornoemde nevensgaende reeckeningen ende blyven volgens onse schuldige plicht

(*Onder stont:*)

UEd^{le}. onderdaenige dienaer

(*En was geteeckent:*)

JOANNES CAMPHUYS,
JOAN VAN HOORN *en*
ROELOFF WITWOUT.

(*Terzyden stont:*) Batavia in 't casteel den 12 Augusty anno 1681.

13 d°. 's Voormiddaghs komt den Macassaersen lieutenant Dain Matara met zyn onderhebbend volck per eygen vaartuygen van Tanjongpoura hier te verschynen en daerbenevens onder desselfs opsight 120 diverse inlandse fugativen, die aldaer successive by d'onse gecomen en oock opgevat zyn geworden, alsmede het resteerende van Sarantackas volck, bestaende in 98 coppen soo mans als vrouwen, met 38 canoas of vaartuygiens, mitsgaders den Javaensen paep Lingtongmouw met 30 zielen en 4 canoas, en gewert ons daarmede een briefie van den capteyn Jochum Michielse, nu drie dagen geleden aen Haer Ed^{le}. geschreven, verselt met een rolle dier overcomende fugativen, alsmede twee Javaanse briefiens van en aen den Daman Tinbangautin mitsgaders eenige beschuldiginghe in 't Javaens over den Javaen Wangsa Troena, zynde alle van gheen bysonderen inhoude nodigh hier aen te roeren, en behelsende 't briefie van den capteyn Michielse eenlyck, dat zyn E. na 't affsenden der voornoemde weghlopers van meeninge was oock van Tanjongpoera met zyn troepie op te breecken en te lande na herwaerts over te comen en alsdan transport der schans etc*. aen den vaandrigh Kuffelaer te doen, en die zyn huysvrouw daer versogt;

seeker Craoangs Javaen, uyt de bovenlanden geretourneert, had verhaelt dat alles daerboven omtrent 't district van Goulongong, Samadangh, Bandong, de Prelangers etc*. weder in ruste was, en den Pangeran Ranga Gompol op Samadangh omtrent de 70 nieuwe huysen weder opgebouwt hadde etc*.

Een weynigh later komt mede 't fregat de Kater van de revier Craoangh hier ter rheede, hebbende eenlyck tot convoy van de voornoemde weghgelopen slaven en Craoangse vaertuygen gedient en tot overvoer van eenige van Sarantackas en Dain Mataras volck.

Heden ter extraordinarie vergaderinge is gearresteert de aengecomene gesanten van Radia Palacca van Macassar met fatsoen en soodanigh als omtrent andere aensienlycke inlandse Coningen gebruycklyck zy in te doen haelen, en deselve naderhant te doen plaetsen aen de westcant van het groote pleyn hier voor 't casteel, alwaer een campon off ruyme vierkante pagger tot gemack van haer en haere medegebraghte volckeren en ommeslagh sal werden opgerecht en tot temeer gerustheyt een goede waght van Nederlanders en Ambonesen daerby geposteert.

Voorts is nogh door Zyn Ed^{ht}. in Raade gebraght een verklaeringe van den schipper en verdere officieren van 't schip 't Huys te Merwe wegens de slegte en quaele gestalte van dien bodem, soo op de uytreyse als hier te lande ondervonden, gelyck alles breeder by 't resolutieboek en de insertie van dien staet te lesen.

14 d^e. 's Voormiddags wert de brief en schenckagie, bestaende in vier stux slaven, van den Radia Bone off Palacca nevens syne 2 gesanten, op den 10 en 12 deser met 6 eygen vaertuygen en 550 man behalven nogh omtrent 200 stux slaven om te vercoopen van Macassar hier aengecomen, 't welck tevooren noyt soodanigh statieus geschiet zy, ingehaelt door den sabandar Ocker Ockerse, verselt met den E. Daniel van den Bolck en Dirck de Haes als den capteyn Jan Francen, den ondercoopman Joannes Truytman ende den capteyn der Maleyers Abdul Bagus, staande de compagnie militairen deses casteels na gewoonte in de wapenen gerangeert, tusschen dewelcke van de hooftwagt aff tot aen Zyn Ed^{ht}. wooninge en voorts in de groote vergaderzaal gepasseert zynde, soo wierden na overleveringe van de brief en schenckagie in handen van Zyn Ed^{ht}., die daer metten secretaris Joan van Hoorn present was, van de soldatesque drie charges en van de punt den Diamant 7 canonschoten gedaen, en is het briefke wyders, aen Haer Ed^{ts}. geschreven, na gedaene vertaelinge uyt 't Maleys in 't Nederduyts bevonden van volgenden inhoud, waeragter dan verder medegevoegt zy het translaet van Palaccas brief aen den Ed^e. Heer Cornelis Speelman particulier, luydende in ordre als volght, en eerst .

De translaetmissive, in 't Maleys door Radia Boney aen Haer Edelhedens geschreven.

Desen brief uyt een zuivere opreghte genegentheyt nevens veele groete van Radia Boney komt aen den Heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India, die wegens de Compagnie het gebied hebben in de stadt Batavia, een stadt van over lange bekend, vol van grootheyt en ryckdom. Radia Boney heeft naest Godt op niemant geen vertrouwen als alleenlyck op den Heer Generael, want den Heer Generael is in plaetse van Godt in 't bestieren van alle goede, opreghte, eerlycke en voortreffelycke saacken, helpende alle die in nood zyn, aestimerende alle Compagnies vrunden en bondgenooten. Godt de Heere wil hem gunnen een langh leven en in zyne loffelycke regeeringe bystaen, opdat een ygelyck die haer op hem verlaten geruster mogen zyn. Tot dien eynde verleene den Almaghtigen oock Zynen segen over hem in dese werelt ende hiernamaels, amen.

Verders maect UEd^{te}. broeder Radia Boney aen den Heer Generael de zaacke bekend. De reden waerom Godt de Heere Zyn straffe heeft gesonden over ons alle de volckeren van Boney en Soepingh nevens alle de bondgenoten van de Compagnie, omdat in 't harte van Todani niet anders is geweest en geen andere gedaghten gehad heeft, als onser aller vrundschap met de Compagnie aff te scheyden en te breecken. Dierhalven hebben wy goetgevonden en overdagt, dat over ons allen geen geluck konde komen nogte de Compagnie

geen grootheyt noch voorspoet behouden om in rust en vrede op Hoediong Padangh te wonen, ofte de soodanige, die tusschen vrunden (gelyck wy alle met de Compagnie zyn) verwyderinge soecken te maecken, moeten werden uytgerooyt, gelyck wy den grooten Godt dancken dat Hy onse gebeden heeft verhoort en dat Todani gestorven is. Daerom send Radia Boney Aroe Tsiada en Arou Tsiobala om voor de voeten van den Heer Generael te verschynen, dit blaatie geschrift te brengen en onse gehele zaecke bekend te maecken, want wy alle bidden Godt vieriglyck dat Hy de Compagnie wil zegenen, opdat onse vrund- en bondgenootschap met deselve in alle oprechthgheyte langer magh duiren. Wyders heeft Radia Boney tot teecken van een zuivere genegentheyt aen den Heer Generael niet anders te senden als vier slaefiens.

Volght nu de translaatmissive in 't Maleyts door Radia Boney aen d'Ed^e. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman.

Desen brieff uyt een zuivere opreghte genegentheyt nevens veele groote van Radia Boney komt aen zynen broeder, den Heer Admiraal Cornelis Speelman, die in grootheyt, ryckdom en hoogen staet verheven ende in alle syne gedoenten seer gepresen is, die oock door zyne oprechthgheyte en kloeckmoedigheyt veele groote landen en steden heeft t'ondergebraght, beroemt wesende over liefde, die hy aen alle Godts dienaeren en Compagnies vrunden bewyst, daerdoor gerust maeckende alle harten, die haer op hem verlaten. Godt de Heere bewaere en verlange zyn leven, opdat wy altyt hulpe van hem moogen verkrygen, gelyck reets alle de volckeren van Macassar (die altyt op hem vertrouwen) de vrede door hem hebben verkregen, want hy is degeene die 't landt Macassar door zyne goede regeeringe in ruste heeft gebraght. Den Almaghtigen geve dat zyn staet hoe langer hoe meer magh toenemen en zyn regeeringe standtvastigh blyven, amen.

Wyders zend de broeder van den Heer Admiraal Speelman Radia Boney, Aroe Tsiada en Aroe Tsoebala om voor de voeten van den Heer Generael en den Heer Admiraal Speelman te verschynen. Soo sy door onwetenheyt yets mogten komen te misdoen, versoecke den Heer Admiraal haer gelieft te onderreghten, alsoo Aroe Tsiada nogh jong zynde niet veel kennisse heeft.

Voorts heeft Radia Boney aen den Heer Admiraal Speelman niet anders te zenden als 6 slaven tot een teecken van een zuivere opreghte genegentheyt, 'tgeene niet en gelieft te veraghten.

's Middaghs krygen per Javaens vaertuygh een briefje, van den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam op eergisteren aen Haer Ed^e. geschreven, met advys dat seeker gewesen slaef van onsen borger Manuel Nauwendorff, genaemt Isaack (nevens nogh 11 dierglycke gasten op slavenrooff na Batavia geweest en hy

alleenigh op Bantam geretourneert zynde) gerelateert hadde, hoe 2 syner medemackers, zynde Soloresen (dewelcke 't bewuste casties jongetie, dat nogh by den Pangeran Aria Diepa Nirat bleef, nevens nogh een dierglycke meysie by eenen Keey Wiera Tangala, hooft op Tangerang, gestolen hadden) alhier opgevat en gevangen genomen waeren, maer de resteerende 9 Soloresen, syne medecomplicen, op Tangerangh gebleven, met intentie om hun voornemen in 't steelen van slaven eerstdaegs opnieuw weder te hervatten, en dat er op Tangerang by gemelte Keey Aria Wiera Tangala nogh 16 Batavise slaven waeren, die in korten na Lampon stinden versonden te werden, daeronder 4 van den ingeseten Louys de May, door des Bantamsen Sulthans volck ontrent de eylanden alhier uyt een steenprouw voor eenige dagen weghgeruckt en na Tangerangh opgebracht, verklaerende den geciteerde slaeff Isaack verder, dat wanneer de voornoemde menschen dieven tot Batavia quamen, zy doorgaens door een mandoor (zynde mede een Solorees), in 's Compagnies slavenkwartier alhier woonende, in een geheyme plaatse verborgen wierden en tot het menschen stelen de behulpzame handen geboden;

den Pangeran Aria Diepa Nierat, om restitutie van 7 fugative slaven van de weduwe van eenen stierman Jacob Croes versogt zynde, had absoluyt geweygert deselve weder te geven, niettegenstaande hem deselve aangewesen en sulx door den Sulthan hem selfs opgelegd waere, voorgevende zyne 16 slaven, die sigh ten huysse van den landdrost van Moock hier soudon onthouden, eerst weder te moeten hebben, en alswanneer hy sigh daerop dan nader bedencken soude, bekennende wyders oock volck om Batavise slaven te steelen uytgesonden te hebben en dat sulx alhier mede geschiede, onder verdere vrage, waerom soodanige gasten tot Batavia niet gevat en door Haer Ed^{la}. op 't weghlopen der slaven geen ordre gestelt en wierde etc^a.;

't Engelsch schip de Barnadiston was den 4 deser met peper, parthy geconfyte gember etc^a. na Engellant vertrocken en van gelycken mede den 10 d^e. haer particulier scheepie de Prosper na Bengale, item de France scheepiens Tonquin en Salamatty mitsgaders het Moors scheepie de Loyael Occident na Souratta;

seeker matroos, genaemt Ariaen Groen van Sevenhuysen, in den jaere 1679 de fluyt Swartsluys op de cust Cormandel mede helpende verliesen en alsdoen wechgelopen zynde en nu eenigen tyt in Engelsen dienst sich onthouden hebbende, was op belofte van pardon nu weder in onse logie tot Bantam vrywilligh teruggekeert etc^a. en wiert soodanigh herwaerts gesonden.

Even voor den ontfangh van geciteerde Bantams briefien hebben Haer Ed^{la}. reets van hier oock een advisie aen den gemelte adsistent Gerrit van Loveren, op heden geteeckent, vervaardicht en dat nu desen avont oock noch is voortgegaen, dienende eenlyck tot antwoord der ontfange briefiens vandaer, en met advys dat eene der voornoemde Solorese menschen dieven alhier gevangen waere etc^a., met ordre om op die en andere schelmen aldaer oock nauw te letten en die traghten te attrapperen en van sulck volck nauw advis te geven etc^a., gelyck en 't verdere by 't affgaande briefboeck breeder staet te lesen.

's Avonts becomen per Mardijker vaartuygh een briefie van de residenten

Thomas Grinneel en Aernout Grevinck uyt Tegael, aen Haer Ed^{ls}. op eergisteren geschreven en meldende kortelyck 't volgende:

dat de rebellen onder Namroet, door onse en de Javaense maght uyt het Tegaelse destriect gedreven, sijn nu tot Goenontiga waeren onthoudende, 200 sterck, als zynde den rebel Namroet selfs met de rest van zyn maght na Wattas (soo men meende) opgetrocken en hebbende alvorens de wegen aen dese zyde onbruyckbaer gemaect, wes den Tegalsen Tommagon Bauwa Raxa en Angabey Sjacrajouda voorgenomen hadden die wegen weder op te ruymen en den vyandt almede op te slaen; voorts was alles omtrent Tegal noch in ruste gebragt, gelyck by 't aenkomend briefboeck onder 't quartier van Japara de verdere extensie nader kan blycken.

Heden ter extraordinarie vergadering onder 't afhandelen van verscheide saecken raeckende Mallabaer is goetgevonden, mits het overlyden van den oppercoopman Adriaen van Lier, de vacante plaetse van secunde persoon aldaer ter custe wederom te suppleren met den oppercoopman Gelmer Vosburgh, in de voorleden maant Juny mettet schip 't Lant van Schouwen van de Caep de Goede Hoope weder herwaarts teruggegecomen, gelyck sulx ende 't verdere raeckende den peper, die voortaan op Mallabar niet hooger in reequeningh sal mogen werden gebragt als se eygentlyck komt te costen, item wegens het aen te gaene contract met den Samoryn by 't resolutieboek in 't breede uytgedrukt staet te lesen.

15 d^o. 's Avonts vertrecken uyt deser rhee de direct naer Bengale de scheepen Sumatra, Alexander, de Stadt Grave en Marcken, medenemende een vierdubbele missive aen den Heer Directeur Nicolaes Bauckes en den raat tot Ougly, by Haer Ed^{ls}. op heden geteeckent en behelsende soodanige ordres en consideratien als 't uytgaande briefboeck en verbael kan uytwyzen, hebbende dese bodems van hier tot ontsot voor die directie weggevoert de volgende contanten en andere goederen, als te weten:

't schip Sumatra:

105891 guldens aen ongemunt silver;
20 stux carmosynroode laeken:
4 groote spiegels, tesamen ter montura van..... f 109260:--:15;

den Alexander:

151235 guldens aen Orangseepse ropyen:
5 groote spiegels, bedragende..... » 151736:16:15;

de fluyt de Graeff:

151255 guldens aen ropyen;
5 groote spiegels, belopende met de ongelden
tesamen..... » 151736:16:15;
Transportere..... f 412733:14:9;

Per transport..... / 412733:14: 9;

't fluytje Marken:

2726 marcken bhaarsilver ter montura van..... » 66110:11: —;
sulx 't versondene met de vier bodems voor

Bengale bedraegt..... / 478844: 3: 9.

Heden ter extraordinaire vergaderinge na 't afhandelen eeniger saecken raeckende Bengalen ende 't resumeren en approberen van de derwaerts af te gaene brieven is 't versoghte repudium des boedels aen Maria Anthonys, weduwe van den borger Geerloff Martense Pluys, toegestaen, met committimus aen Heeren Schepenen, en soomede aen den paghter van de aenkomende rys Louys Michielse, Mardycker cum socys, om den soberen aanbreng van dat graen nogh een maant surcheanse van betalinge der pagtpenningen tottet uyteynde van 'tjaer om den sleghten aanbreng van dat graen geaccordeert.

Wyders is nogh te deser tydt verstaan de vacante plaetse van tweede oppercoopman deses casteels in plaetse van den E. Jacob van Dyck, op den 3 July passado overleden, weder te suppleren, en daartoe te verkiesen den coopman en grootcassier alhier Mattheus van Lughtenburgh.

En aengesien by de afgelegde reecqueningh van Heeren Heemraden op den 12 deser is komen te blycken, dat Haer Eerwaerde wegens 't graven der ringsloote als anders noch eenige penningen aen sommige luyden ten aghteren stinden, soo is heden in Rade van India mede verstaen, op 't voordragen van de heer Outhoorn, als president van 't selve Collegie, aen Haer Eerwaerde tot afbetaelinge der aghterstallen als tedoene verdere guastos uyt Compagnies cassa opnieuw weder te laten verstrecken een somma van 3000 rd^a., gelyck alles by 't resolutieboek breeder kan werden gesien.

16 d^o. 's Avonts gewert ons per den Ambons borger Casper Thomas met eygen vaartuygh mondelinge tydinge uyt Amboina over Macassar, dat alles aldaer den 21 July in goeden stande was gebleven en onse militaire magt van 't eylant Boero weder teruggegecomen, aengesien de volckeren van dat eylant weder onder 's Compagnies devotie en in ruste gebragt waere, brengende gemelten borger hier oock over een missive van den heer president Jacob Cops en raet, ten casteele Rotterdam op Macassar aen Haer Ed^h. in dato 9 deser geschreven, behelsende onder anderen kortelyck 't volgende voor nieuws:

hoe de Arous Amaly, Marowangy en Tanete (waervan op 8 deser aengeroert staet), van Radia Palacca affgesonden geweest met eenige kleynodien om tot verseeckeringe van zyn schult aen den heer president te overhandigen, tsedert 't jongste schryven vandaer noghmaals binnen 't casteel verscheenen waeren, en uyt last van Zyn Hoogheydt Palacca wegens de limietscheydinge van de landen van Boelecomba en Tanete etc^a. verscheyde discoursen geurgeert hadden, maar aengesien deselve geen andere ordre verclaerden te hebben als Zyn Hoogheys meeninge maer bekend te maecken, soo had men 't finael dier saecke tot de verschyninge van Radia Palacca selfs uygesteld;

van Bone had men bericht, dat gemelte Hoogheyd, in de revier van Chindrana uyt wassen gevaeren en de prauw omgeslagen zynde, alsdoen uyt desselfs neus een prop en daarby nogh de gedaente van een worm ruym een vinger langh was geschooten en naderhant nogh een vleesagtige substantie als een hoenderey uyt zyn keel gevolgt, sulx hy alsnu zyn asem weder konde haelen en als voorheenen eeten en slapen;

den 5 deser was Radia Goa nevens Dain Nias, weduwe van den Ternaatsen Prins Calematte, en Radia Tello met haer gevolgh na Bone opgetrocken, maar tot wat eynde wiste men niet, en den loosen Cronron was mits sieckte aan 't casteel verbleven;

de chialoup den Arent was den 30 July seer leck van Bima teruggegecomen en daermede 3 Kalonkonse rebellen, nameutlyck de Boemies Dada van Calonkon en Sampela van Wawaroe, gewesen hooft van de negory Celepe, item Ebrahim en Saleman, broeders van Dada en broederssoons van Boemisoero, mitsgaders eenen neef van denselven genaemt Doela, waervan de principale Dada en Sampela alsnu na herwaerts overgesonden werden met dit borgervaatuygh. sullende de andere drie van Macassar weder aan den Radia Tambora overgeschickt werden etc^a;

den quastigen rebellen Boemisoero selfs soude (volgens berigt) in persoon by Radia Palacca op Bone overgekomen en gevlugt wesen, gelyck sulx en 't verdere breeder by 't aenkomend briefboeck onder 't quartier van Macassar staet te lesen, wesende de 2 voorsz. Calonkonse overgebragte gevangen grooten, alsnu herwaerts gekomen, ten eersten van dit borgervaatuygh overgeset op het schip Cortgene, met intentie der Regeringe om deselve daermede naar Ceylon in bannissement te versenden etc^a.

17, 18 d^e. Niet annoterens waerdigh voorgevallen.

19 d^e. 's Namiddags komt den sabandar Ocker Ockerse binnen, overleverende in Rade aan Haer Ed^{ls}. een Maleyts briefie mettet translaatie van dien, door seecker Javaen uyt Bantam aan den resident Willem Caeff alhier geschreven, 't welck bevonden zy van volgende teneur.

Translaatbriefie, door een eerlyck man aen den resident Willem Caeff alhier geschreven.

Dit is een brief van myn om bekend te maecken dat Sacra Jouda als hooft gestelt is over 150 Balinesen, 200 Macassaren en 10 van Batavia, daerbenevens 1000 Javanen van Turtiassa, dewelcke vandaer over lant na de plaetse Cambang Koenigh sullen gaan om Dain Matara aen te doen en hem te dwingen wederom op Bantam te komen, sonder dat hy sigh voor Christenen sal buygen. Gemelte volckeren Tangerangh gepasseert hebbende, sullen directelyck haer cours na Batavia nemen, om aldaer na haer vermogen brant te stighen. Den belhamel daarvan sal wesen een Macassar, onder Pangeran Pourbaya bescheyden; oock sal den Sultan een schip met een gesant genaamt Kiay Ingabey Naya Diprana na Engellant senden, om 50

schepen te versoecken, welckers oncosten den Sultan sal betaelen en oock het voordeel daeraff komende ofte eenige landen daarmede winnende voor hem behouden, gelyckerwys mede de schaede by ongeval van d^o. schepen vergoeden. De landen, die hy daarmede meent aan te doen, zyn Samadangh, Indermayoe en andere meer, omdat die haer onder des Sulthans gehoorsaemheyt soudén buygen etc^a.

Wyders had den resident Caëff nogh mondelingh berigt ontfangen dat de bovengementioneerde volckeren op heden reets van Turtiassa hun marsch na de Craoangse bovenlanden genomen hadden, doch alsoo de verdere inhoud van dit briefje na der Javanen manier vry wat verciert en loogenaghtigh gelyckt, is daerop gants niet wel geloof alsnogh te slaen.

's Avonts verschynt alhier te lande van Tanjongpoura den capteyn Jochum met zyn troepe sterck 20 Nederlandtse militairen en 7 Mardyckers, en daernevens den Balyen lieutenant met 45 onser Balyers, en oock eenige Macassaren van de compagnie van Dain Matara, komende met denselven lieutenant Dain Matara, die op 13 deser hier reets te water aengecomen is, tesamen zyn^{er} Macassaren binnen 't casteel, marcheerende 't groote pley nont Zyn Ed^h. en der Heeren wooninge voorby, en omtrent de hooftwagt in ordre gestelt zynde, soo syn de heeren uyt de vergaderinge opgestaen, alswanneer gemelte capteyn Jochum nevens syne hooften inlandse officieren onder den grooten tamarindenboom met een glaesje wyn wierden verwelkomt en getraecteert, ende hun voorts daerop weder voor en by hunne compagnie vervoegt hebbende, soo trecken de Macassaren en Balyers in ordre stedewaert in en yder na zyn wooninge en de Nederlandse militie hier in de hooftwagt etc^a., en levert gemelte capteyn aen Haer Ed^h. oock over een briefje, door den vaandrigh Willem Kuffelar uyt Tanjongpoura op eergisteren geschreven, benevens een instructie, denselven vaandrigh ter naerigt gelaten, alsmede een Maleytse instructie voor de Javaense hoofden in of omtrent Tanjongpoura, door hem opgesteld, mitsgaders nogh andere gewisselde Javaanse briefiens etc^a., ende behelst dat van den vaandrigh Kuffelaer aen Haer Ed^h. eenlyck 't volgende advis:

hoe den capteyn Jochum Michielse aen hem Kuffelaer transport van 's Compagnies veltschans hadde gedaen en denselven den 13 deser de Javaanse grooten aldaer als gesaghebber voorgesteld;

den Tommagon Natta Jouda en Angabey Wiera Saba hadden hun verbonden alle maanden ten behoeve van de besettingen een coyang rys te leveren voor betaelinghe, wes den vaandrigh ordre versogt tot wat prys dat graen hun soude werden voldaan;

den Daman Raxanagara ofte Wiera Dieuwa had op zyn schult van 424 gantangs rys 105 d^{os}. voldaan met belofte de resteerende allengskens mede af te betaelen;

den capteyn Michielse had den vaandrigh alle de namen der omherleggende Javaanse hoofden ter handt gestelt, als te weten: op Samadangh Ranga Gompol off Pangeran Samadangh, op Soekapoera Tommagon Wiera Dedaha, op Prackan Moetjang den Tommagon Tanoebaya, op Bandong Daman Timbangantan, over die van Chicalongh

en Chirbonnan Radin Wangsa Martha, Daman Jaja Dewangsa en Wiera Prana, en oock nogh nader Maes Pougat en Daman Souradikara, item over de naestgelegen zeeplaetsen Pamanoekean en Pagadien den Angabey Wangsa Tanno, op Intchiassem den Angabey Carta Jouda, en de verdere negoryen herwaerts stinden meest onder die van Galo en Pangua, met dewelcke alle den vaandrigh vruntschap diende te houden en somtyts briefjes wisselen, om den toestant daeromtrent te ontwaaren, en wyders de Javaense hoofden omtrent Craoangh met beleeftheyt te bejegenen aghtervolgens de gegevene ordres, in de brieven van Haer Ed^{le}. successive vervat, en indien eenige fugativen wierden gebragt, de soodanige by eerste gelegentheyd na herwaerts op te senden etc^a., gelyck dit alles by 't aenkomend briefboeck onder 't quartier van Tanjongpoura oock nader komt te blycken.

's Avonts vertreckt vanhier na Bengale voor de laaste directe besendinge van dit jaer de fluyt Oosterblocker, medenemende een nader missive aen den heer directeur en commissaris Nicolaes Bauckes en raat tot Ougly, van Haer Ed^{le}. op heden geteeckent en soodanigen inhoudende, als by het uytgaande briefboeck en verbael in 't breede staet aengehaelt, hebbende wyders gemelte bodem oock voor die directie weghgevoert de volgende contanten etc^a., als te weten:

15847¹/₄ Spaance realen;

253³/₄ marck Mexicaanse realen;

1200 ysere halve legger hoepen;

2550 stux kiate leggerduygen, bedragende met de

ongelden een somma van..... f 48280:14:6.

Heden ter ordinarie vergaderinge door den Heer Ordinaris Raat Anthonio Hurt in Rade van India als President van 't Collegie van Heeren Schepenen voortgebragt zynde seecker resolutie, by Haer Eerwaerde op 16 deser genomen wegens degeene, die hier ter steede met de sieckte van lazarye syn-besmet, met voorstel dat deselve van de bywoninge der onbesmette in 't nieuw daertoe opgebouwde lazarus huys op 't eylant Purmerent nevens d'andere dienden gesemoveert, met versoeck dat eenige doctoren en chirurgyns daertoe moghten werden gecommitteert omme accurate inspectie te nemen van soodanige personen, die beschuldigt wierden met die jammerlycke sieckte besmet te zyn ende welcke waarlyck geïnfecteerde alsdan oock sonder tegensprecken afgesondert en derwaerts bestelt dienden te werden, en daarby wyders nogh versoeckende dat 't voornoemde lazarus huys met den eygendom van de doode kreek in de mont der revier Angiol aen het stuck lant, bevorens voor 5 jaeren by Schepenen tot doenmaals het geprojecteerde lazarus streckende mogte werden begiftigt, dewyl de gemelte doode kreek van outs by de eygenaers van 't bovengenoemde lazarus huys sonder tegensprecken doorgaans was gebruyckt en bevischt, soo is goetgevonden 't eerste voorstell wegens de visite ende 't voornemen ontrent de personen, die met de sieckte van lazarye besmet mogten zyn, soodanigh te approberen, en daertoe tot de visites deswegen te committeren de doctoren Andries Cleyer, Willem ten Rheyne en Louys de Keyser nevens de opperchirurgyns Wybrandt Uylkens en Harmanus Herckmans; ende aangaande het laaste versoeck wegens den eygendom van de doode kreek omtrent

de mont der Anchiolse reviere, weswegen den heer Anthonio Pavilioen op 11 July passado mede heeft geinsteert, daarop is verstaan, sulx in handen van Heeren Heemraden te stellen, omme Haer Eerwaerde nader berigt dierwegen alvorens inne te waghten.

Wyders is goetgeaght seeker Fransman, genaemt François Tangy van Porto Louys, mitsgaders den Portugees Louys de Silva van Portugael, by de Engelse hebbende gevaeren en dees dagen van Bantam herwaerts gecomen en in 's Compagnies dienst versogt hebbende, wederom na Bantam aen de Engelse en France terugge te senden benevens een advisbrieffie aan deselve vrunden om te sien, off sulx oock van eenige goede operatie ten goeden in 't wedergeven van onse fugativen soude mogen wesen etc^a. en om ons aan 't aanhouden van de haere niet in te wickelen tot reden dat zy ons volck dan oock met eenigh regt souden meenen op te houden, gelyck zy zoo onredelyck doorgaans zyn doende.

Aangesien in 't vaerwater tusschen dit en Serribon volgens berigt parthy zeerovers weder souden werden vernomen, die eenige handeldvaartuygen souden hebben aengerant en beschadigt, soo is heden in Rade van India tot weeringe van dien gearresteert het fregat de Kater nevens eenige vaartuygen met Macassaren ten eersten daeromtrent voor eenige tyt weder te laten kruysen om op deselve te passen etc^a.

Voorts is nogh geresolveert, dat de Macassaren, Bougysen en Maleyers, ten getalle van ontrent 800 zielen, die door den E. François Tack met onse schepen in de voorlede maant van Palembangh successive herwaerts zyn gesonden en tot nogh aan boort gebleven, aen lant sullen werden gebragt en soodanigh geplaatst als de gelegentheyte sal comen mede te brengen en hieraghter op zyn tyt gespecificeert staat te werden.

Eyndelyck is nogh te deser tyt wegens den omneslagh en Compagnies saecken in Bengale alsulx gearresteert en beslooten, als by 't resolutieboek in 't breede staat te beoogen, en soomede dat de heeren Outhoorn en Joannes Camphuys metten secretaris Joan van Hoorn op heden in Rade van India overgelevert hebben hun Ed^a. rapport wegens 't besigtigen en de bevindinge van de gestalte der gegrave ringslote etc^a. buyten de westzyde deser stede, waarby goetgevonden zy (volgens de daerinne aengehaelde consideratien) de aerde, die nogh van de wester hoeckpunt der ringslote omtrent de revier Passangaran tot de fortresse Anckee langsheenen ongeslegt zy leggende, om deselve voor het instorten te bevryden metten eersten te laten slegten en vereffenen etc^a., en welck rapport oock verder noodigh geaght zy hieronder ter speculatie te laten influeren, luydende in syn geheel als volgt, soodanigh het by de resolutien oock is ingeschreven geworden.

Rapportie van de gedaene visite der ringslote aen de westzyde buyten deser stede Batavia, overgelevert aen den Ed^e. Heer Gouverneur Ryckloff van Goens ende de Ed^e. Heeren Raden van India.

De onderstaande gecommiteerdens ingevolge van UEd^e. resolutien de dato 27 Juny in 't geselschap van 't Eerwaerde Collegie van Heeren Heemrade

nevens gecommiteerdens uyt den Agtbaren Raat van Justitie als het Eerwaerde Schepenen Collegie op den ... der voorleden maant des morgens vroegh begeben hebbende tot het besichtigen van de gegraven ringsloot, zyn uyt de Amanusgraght zuytwaart opgevaeren door de nieuw gegrave sloot even boven de fortresse de Vyffhoeck, by de kaerte genaemt de kleene ringsloot, tot in de groote ringsloot, die ontrent ... roeden oostwaerts vandaer quam te eyndigen voorby het revierken de Grogol, 't gunt besichtigt en aengemerckt wesende, dat het slootie aan de noordtzyde hoewel eeniger malen bewosschen, tot aen Ryswyck quame te responderen, soo syn doe gesamentlyck weder langshenen de ringsloot westwaerts opgegaen, latende de prauwen daernevens vaeren tot aen de zuydwester hoeckpunt, en vandaer langs een gegraven slootie westwaert op tot aen de revier Pasangaran, 't welck zyn water door gemelte sloot eeniger malen aen de ringsloot quam mede te deyen, en na welcke inspectie aen de hoeckpunt der ringsloote weder in de prauwen gestapt en deselve noortwaerts aff tot aen de fortresse Ankee voeren, en soo voorts die rivier aff door Amanusgraght wederom tot aen de stad.

In dit besichtigen nu hebben wy soo in de graght naest de Vyffhoeck off kleene ringsloote als in de ringsloote selfs doorgaans bevonden deselve 4, 3 en ten minsten 2 voeten diep en de wyte, soo gelooven, na het geordonneerde besteck te wesen, en sulx deselve vaerbaer voor geladene prauwen by gemeen ofte hoogh, dogh niet met het laaste water, dat te dier tyt oock noghal eenigermaten dogh weynigh afstromigh, en dat nogh al meest aen de kant van Ankee, scheen te hebben.

In de ringsloote had sigh de aerde en het zant (dat door het afflopende water was medegesleept en oock hier en daer een weynigh ingekalft) meest tegen de uytstekende gemaecte puncties ternedergeset en aldaer elders eenige ondiepte gemaekt, 't welck nae het algemeen gevoelen voor die tyt gemeent wiert dat door het weggraven van die hoeckpuncties te helpen souden zyn, en daardoor oock een eenparigh schuuringh van 't water en soo oock een doorgaande gesigt bekomen.

De aerde uyt de ringsloote van de revier Passangaran ofte de zuytwester hoeckpunt daeromtrent off Noordoost ten Noorden langsheene tot aen Ankee en was nogh niet geslegt, 't geen nootsaekelyck schynt dat hoe eer hoe beeter dient te geschieden, omdat se apparent andersints misschien in het regenmousson voor een goet gedeelte weder aff- en in deselve sloote soude regenen, wesende de aerde van de ringsloote omtrent de Grogol oostwaerts naer Ryswyck mede nogh niet geheel geslegt.

Dogh dat sal apparent bequameclyxst met het voortgraven van deselve tot voorsz. Ryswyck, daer nogh omtrent 445 roeden aen komen te manqueeren, tegelycke konnen volbraght en geëffent werden, als welcke voortgravinge om het regte nutte van het begonnen en nu sooverre gebragte werck in dien oirt te erlangen, mede voor dienstigh gehouden wert.

De revier Passangaran schynt oocq niet onnodigh daer se met het slootie in de ringsloote sigh sproeyt, gestopt te werden ofte een overtoom daervoor gelegd, omme alsoo door dat water de ringsloote doorgaans in zyn omtreck en insonderheyt in het drooge saysoen wat meer water en schuuringe te geven, dewyl het reviertie de Grogol bysonder in die tyt 'sjaers seer weynigh off geen water bybrengt en alsoo dat die schuuringe off treckinge andersints in de voorsz. drooge tyt niet heel veel schynt te wesen en daerom alsdan wel het nootsaeckelyckste soude zyn, ende dan soude men oock met een overtoom ofte andersints tot dien eynde kunnen stoppen de 2 middelgraghten ofte slooten, die tusschen de fortresses Vyffhoeck ende Anckee zuydwaarts op tot in de ringsloote gegraven zyn om in de regentyt het afsackende water te loosē, waarvan sigh de westelyckste uytstort in Bacherasgragt langs de Ankese wegh, niet verre van het oude lazarus huys, en de oosterlyckste door Bacherags- en Amanusgragt affwaerts reght door tot dicht aan de zee kant; en wanneer dese twee graghten gestopt ofte anders versorgt waeren, dan soude al het water in de drooge tyt uyt de langs de ringsloote sigh moeten loosē aan 't Westen en Noorder by de fortresse en aldaer in de groote revier Ankee, mitsgaders ten Oosten en eynde derselve omtrent het schansse Ryswyck in de revier de Crocott, en daerdoor de meergemelte ringsloote van de Passangaran aff tot aen Anckee en Ryswyck toe, ofte in zyn geheelen ommetreck, altyt levendigh water en een geduirige loop ofte afreck soude hebben, 't welck oock seer nootsaeckelyck schynt, maer dan soude oock wederom de voornoemde 2 middelgraghten, tot losinge van het water gemaect, misschien in de drooge tyt weynigh doortoght of afreck geven, gelyck oock weynigh water en diepte om te bevaren behouden, maer niettemin in het regenmousson tot losinge van overvloedigh water altoos seer wel te stade komen.

En dit is dan hetgeene wy in die visite door UEd^{is}. ordre hebben bevonden, en wat wy gemeent hebben ingevolge van dien nodigh te rapporteeren, sonder dat eghter de consideratien, daarby aengehaelt, voor goet ofte om soodanigh aghtervolgt te werden behoeven aengesien te werden.

Waerop dat Uw Ed^{is}. haere speculation en gedaghten daerover verder kunnen laten gaen, en soodanigh wyders in disponeren als tot dienste van de Compagnie en het algemeene beste der landen en ingelanden mogte gemeent werden te requireren.

(Onder stont:)

UEd^{is}. onderdaenige dienaeren

(En was geteeckent:)

W. VAN OUTHOORN,

J. CAMPHUYSZ *en*

JOAN VAN HOORN.

(In margine stont:) Overgelevert in Rade van India desen 19^{en} Augusty anno 1681.

21 d°. 's Morgens senden Haer Ed^l. de chialoup de Vlieger na Bantam en daermede oock derwaerts seker Fransman in Francen dienst, genaemt François Tanghy van Porto Louys in Bretagne, nevens nogh een Portugees, by d'Engelse geweest zynde, met name Louys de Silva van Porto in Portugael, dewelcke van ginder weghgelopen en op eergisteren hier aengecomen zyn en onsen dienst versogt hadden, gaande daermede ten dien eynde oock aff een briefie aan den boeckhouder Gerrit van Loveren, 't welck anders niet veel bysondere substantie begrypt, alsmede een d°. aan den Francen commissaris Jaques Boureau mitsgaders eene aen den Engelsen agent François Bouwyear, alle op heden geteeckent en van soodanigen teneur als by 't affgaande briefboeck staet te beoogen, sullende egter de twee laaste briefiens hieronder volgen, ende eerst dat aen den commissaris der Francen, luydende aldus:

Aan den heer Jaques Boureau, Commissaris Generael,
en Raat wegens de France Royale Compagnie op Bantam.

Ed^l. Heer.

Wy senden UE. hiernevens een uwer onderdaenen, genaamt François Tanghy van Porto Louys in Bretagne, die tot ons is overgecomen zonder eenigh blyck te thoonen van UE. consent, en alsoo denselven aan ons om dienst heeft versogt, hebben hetselve als onbetamelyck geweygert en dienvolgens goetgevonden, UE. desen persoon wederom terug te senden, met verwagtinge van UE. genereusheyt en liefde tot de gerechtigheyt, dat diegheene, die wy seckerlyck weten dat van onse natie onder uwe maght zyn, ons insgelyx sullen toegesonden werden, opdat de oprechte onderhoudinge van vruntchap daardoor gecultiveert ende wy niet genootsaeckt werden, daerover ons onbenoegen te thoonen, waaraf door onsen aldaer residerenden adsistent aen UE. nader verclaeringe sal werden gedaen.

Desen tot gheen ander eynde dienende, wenschen wy UE. toe Godes zegen en een geluckige behouden reyse nae Vranckryck, waarvan zoo UE. ons den praecisen dagh van UE. vertreck bekent gelieft te maecken, soo soudon wy op UE. gedaene aanbiedinge tegen dien tyt een briefien aan onse Heeren Principalen oversenden, om door uwe goetheyt deselve verder transport te doen hebben, verblyvende verder nae onse vrundelyck groetenisse
(Onder stont:)

Ed^l. Heer, UE. goede vrunden en bereyde dienaeren
(Was geteeckent:)

RYCKLOFF VAN GOENS,
CORNELIS SPEELMAN,
BALTHASAR BORTH,
ANTHONIO HURT en
JOAN CAMPHUYS.

(Terzyden stont:) In 't Casteel Batavia den 21 Augusty 1681.

Volght nu het briefie van Haer Ed^{le}. aen den heer François Bouwyear, Agent wegens de Engelse Compagnie tot Bantam.

Ed^{le}. Heer.

Wy senden UE. hiernevens een Portugees, genaamt Louys de Zilva, geboortigh van Porto in Portugaal, die wy verstaan dat twee jaeren in dienst van de Engelse Compagnie geweest (uyt dien hoofde een uwer onderdaenen) en sigh buyten UE. consent deselve onttrocken en tot ons overgecomen is, met aanbiedingh om voortaan ons te dienen, 't welck wy hem als onbetamelyck geweygert hebben en dienvolgens goetgevonden, UE. denselven persoon terugh te senden, met verwagtinge van uwe genereusheyt en liefde tot het geregtige regt, dat diegeene, die ons gerapporteert werden van onse natie onder uwe maght te wesen, ons insgelycx sullen toegesonden werden, opdat de opregte onderhoudinge van vrundtschap daardoor gecultiveert, en wy niet genootsaecht werden daerover ons onbenoegen te toonen, waeraf door onsen aldaer residerenden adsistent aen UE. nader verclaeringe sal werden gedaen, en indien UE. ons den praecisen dagh van 't vertreck van UE. schip de Persiaense Coopman gelieft bekend te maecken, soo souden wy op UE. gedaene aanbiedinge een briefien daarmede aan onse Heeren Principalen in 't vaderlant wel willen oversenden, om door uwe goetheyt transport te doen hebben.

Desen tot geen ander eynde, blyven nae vrundelycke groete ende toewenschinge van Goodes zegen

(Onder stont:)

Ed^{le}. Heer, UE. goede vrunden

(Was geteeckent:)

RYCKLOFF VAN GOENS,
CORNELIS SPEELMAN,
BALTHASAR BORTH,
ANTHONIO HURT *en*
JOANNES CAMPHUYS.

's Avonts erlangen per Javaans vaartuygh wederom een briefie van den adsisten Gerrit van Loveren tot Bantam, aen Haer Ed^{le}. op eergisteren gedateert, met advys:

dat de 1000 stucks gerugte Balinesen, die onder Tsacra Jouda nae de negorye Tsilingsing stonden af te gaan, na men nu voorgaf op gisteren van Turtiassa vertrecken souden;

het Engels schip de Retourneer was eergisteren van Bantam nae Siam geseylt met eenen Mr. Gasper, die als commissaris derwaarts gingh met parthy contanten om haere schulden af te betaelen en de verdere saecken van 't comptoir te redden; van Timor was een chialoupie genaemt S^t. Joan, in Siam thuyshoorende,

met sandelhout en wax tot Bantam gecomen en stont eerstdaags nae Siam te retourneren, gelyck sulx en 't verdere by 't aenkomende brieffboeck onder 't quartier van Bantam staet te lesen.

22 d°. 's Avonts komt alhier van Palembangh te retourneren 't schip de Vryheyt en daarmede oock nogh een goede ende principale parthy gesubjugeerde Macassaren, waarvan hieragter nader notitie sal werden gedaen etc., sonder eenigh schryven van den E. Tacq etc. medegebragt te hebben, als zynde tegelyck met de schepen Africa en Saxenburgh vandaar afgeseylt en onderweegs eenige tyt opgehouden, op de ordre deser Regeringe, dat daaruyt in de naar China vertrockene schepen parthy peper is overgescheept geworden, als hieragter nader sal blycken, en komen daarmede oock weder terugge de twee gecommiteerde ondercooplyden Abraham Boudens en Cornelis Lindius de Jonge, overleverende een klein brieffie, door den p^t. coopman Jurriaen Munnick uyt het schip Odyck, geaenckert in de Straat Banca, aan de Hooge Regeeringe dato ultimo July geschreven, mitsgaders nogh een klein rapportie wegens hunne verrigtinge omtrent 't overschepen van de peper, op gisteren gedaghteeckent, beyde behelsende kortelyck in substantie, dat se met de jaghten Jamby en Odyck, na China gedestineert, den 24 passado van Batavias rheede geseylt, vyff dagen daeraan 't schip de Vryheyt tusschen de eerste hoeck van Sumatra en 't eylant Lucipara ontmoet en aanstonts uyt dien bodem de Vryheyt van zyn Palembangse inladinge volgens ordre voor China overgescheept hadden de volgende peper, namentlyck:

in 't jaght Jamby:

95477 cattys swarte peper, bedragende met d'ongelden f 14301:19:10;

en in 't jaght Odyck:

108484 cattys swarte peper, tesamen met d'ongelden

monterende..... » 16598: 1:—;

sulx 't pepercarguasoen, in de twee voornoemde bodems

voor China nogh overgescheept, bedraagt een somma van..... f 50900:—:10.

't Welck door de voornoemde gecommiteerdens agter de Batavise factura gevoegt en daarvan door de opperhoofden behoorlyck cognossementen verleent zynde, zoo hadden die bodems hunne reyse naar Hoccieuw aanstonts voortgeset, sulx het geheele cargasoen, dit jaar voor China alhier en in de Straat Banca overgescheept, komt te belopen f 201396:14:3, daaronder egther noch niet gereeckent 't geene in 't vooraffgegaene hoecker de Brantgans op Palembangh voor China stinde ingescheept te werden en nader nae desen is gebleeken te syn geweest:

340 picols peper ter somma van..... f 4415:12:8.

Heden ter vergaderinge is geaprobeert seeker crimineel proces, op en jegens des Compagnies slave Manhella van Rotty by den E. fiscaal van India Gualter Zeeman voor den Agtbaren Raat van Justitie geintenteert, om volgens de daerop

gevelde sententie over gepleegde sodomy met een schaep op 6 deser hier buyten de rheede in 't water nevens hetselve versmoort te werden.

Wyders is oock verstaen aan den Mardycker Jan Rodrigo te doen verleenen een erffbrief van seeker erff, breet 2 en diep 7 roeden, gelegen even buyten de Rotterdammerpoort tegenover de halvemaan Enckhuysen, en 't welcke desselfs schoonmoeder Ursula van Bengala anno 1668 uyt name van de Compagnie volgens seeker bewysschrift van den Heer Extraordinaris Raat Jan Thyssen en fabryck Jan van Sterckenburgh zaliger in eygendom gegeven zy geworden in plaets van een ander erff, daeromtrent in een nieuwe wegh getrocken en te dier tyt haer toebehoort hebbende.

Voorts zyn te deser tyt oock noch in Raade van India tot retour naar 't vaderlant verdeelt voor de eerste aanstaande besendinge de schepen 't Lant van Schouwen en Africa voor de praesidiale camer Amsterdam ende den Hollandsen Thuyt en de Vryheyt voor de camer Zeelant, mitsgaders wegens den toestant ter custe Mallabaar ende de aff te sendene schepen Courtgeene en Coevorden over Mallabaar, Ceylon na 't patria alsulx geresolveert als by 't resolutieboek staet uytgedrukt, waarby oock te beoogen zy, hoedanigh eenige gedetineerde Ambonese Orangkayen en Calonkonse grooten en andere met gemelte twee bodems vanhier na Cheylon versonden en aldaer getraceert sullen werden.

23 d^e. 's Morgens komt met houtwercken alhier van Cheribon te retourneren de fluyt Croonenburgh met een briefje van den pl. lieutenant Benjamin van der Meer, aldaer aan Haer Ed^l. nu drie dagen geleden geschreven en van geenèn bysonderen inhoude, nodigh hier aan te roeren, als dienende ten geleyde van geciteerde bodem en desselfs inladinge, bestaande uyt de volgende houtwercken, namentlyck:

1460 stux plancken;

55 stux cromhouten;

751 stux diverse balcken;

90 stux swalpen;

80 stux ankerstocken, costende een somma van..... rd^e. 563½.

's Avonts vertrekt uyt deser rheede het retourschip Courtgeene na Ceylon over Mallabaar etc^e., sullende de reyse nemen bewesten Baixos de Padua vooreerst na Wingurla en Canara, en aldaer de nodige goederen gelost en ingenomen hebbende, wyders zuydwaarts aff langs Mallabaar onderweegs de fortresse Cananoor aangieren, om te vernemen off daer yets voor Couchin oock over te voeren mogte wesen, en dan voorts na Couchin afsacken, alwaar den in voorraat zynde peper als anders voor 't vaderlant ingeladen hebbende, dan daarmede nae Colombo sal afzeylen, om alsoo volgens intentie deser Regeeringe ten tyde na ons vaderlant versonden te werden, medenemende ten dien eynde twee briefiens, 't eerste aan de residenten Robbert Lindsay en Abraham Lefeber op Canara en Wingurla en 't andere aan den E. commandeur Marten Huysman en raat tot Couchin, beyde op heden door Haer Ed^l. geteeckent en van soodanigen extensie als by de afschriften van dien, in 't affgaande briefboek ingeschreven, staat te beoogen, hebbende gemelte bodem

voor 't commandement van Mallabaar en die van Wingurla en Canara, daaronder sorterende, als tot onderlage voor 't vaderlant vanhier weghgevoert de navolgende coopmanschappen, nootwendigheden en andere goederen, als te weten:

voor Mallabaar:

2000	kisten Japans coper;	4	aamen brandewyn;
4620	℥ foely;	1	legger aunsarack;
2144	℥ vermilioen;	2	leggers arack apy;
2553 ³ / ₄	℥ quicksilver;	1	halve legger wynasyn;
6	stux diverse laakenen;	16981	℥ divers yser;
3	stux laeckenrassen;	104	stux hoeden;
909	stux drinckglaesen;	1549	℥ radix China, voorts verscheyde
4	leggers Spaanse wyn;	materialien, geweeren, gereetschappen,	
6	pypen Maderywyn;	schryfftuygh, medicamenten, equipagie-	
1	legger France wyn;	en andere goederen, tesamen ten bedrage	
1	halve legger Rinse wyn;	van..... f 123439 : 3 : 4 ;	

en voor Ceylon off eygentlyck tot onderlage voor 't vaderlant:

326400	℥ Bengaalse salpeter;	1740	stux kettinghkogels ongetaxeert,
68775	℥ Siams sappanhout;	monterende met den anderen	
49711	cattys swarte peper;	f 28683 : — : 8.	
1	kist met medicamenten;		

Met geciteerde schip Courtgeene syn oock nu vanhier nae Ceylon overgesonden twee Ambonse orangkayen, met name Quimelaha Hassy en Capteyn Laut, yder met een haerer dienaeren, tehuis hoorende op 't eylant Bouro en anno 1679 door den gouverneur Robbert de Vick en raat om eenige suspitien van oproer oft niet bekendmaecken van eenige gesondene brieven des Koninx van Ternaten, aan hunlieden gedetineert, herwaarts opgesonden, dewelcke op Colombo off Gale sullen bestelt en daar vooreerst van 's Compagnies wegen eerlyck getracteert werden, en ter gelegener tyt met een stuckie lant om te bebouwen versorgt oftewel yets anders om aan de kost te geraecken; en in hoedaniger voegen oock met de 2 Calonkonse of Bimanese grooten, genaamt Boemy Sampela en Boemy Dada, die yder mede met een dienaar alsnu per Courtgeene tegelyck als balling naar Ceylon overgaen, is goetgevonden te doen handelen, om van verder quaat haerentwegen bevryt te blyven, dogh dewelcke aldaer by aankomste van eenige Moorse en vreemde schepen voor die tyt in verseekeringe sullen gestelt of andersints, soo 't noodigh wierd geaght, naar de Caap gesonden werden, en welcke 8 personen nergens als op Colombo aan lant sullen vermogen te gaan, dogh binnen boort wel wel getracteert werden, ten welcken eynde voor deselve oock alhier door den E. sabandaar Ockerse parthy behoeften zyn bestelt geworden.

Heden ter extraordinaire vergaderinge den E. mayoor Saint Martin nevens den capteyn Jan Francen met eenige oude, afgeleefde en andere gebreckelycke sergeanten in Raade van India op de lange gedaene voorstellen van de Heer

Gouverneur Generael verscheenen wesende, soo is nae examinatie derselver en haere conduictes goetgeagt, dese onderstaande van 's Compagnies diensten te ontslaen dogh niettemin, omdat zy van geen fauten off debauches werden beschuldigt, soo lange sy leven en hier continueren conform het reglement van anno 1680 het beraamde tractement van 6 rd^e. ter maant yder te laten genieten, temeer zy alle de Compagnie lange jaeren gedient hebben, wesende benaamt als volgt:

Nicolaes Phypher van Lubeck,	} bescheyden aan de Nieuwpoort;
Paulus Stepe van Westermaal,	
Jan Reynierse van Oldenburgh,	
Jan Barentse Struys van Groeningen,	
Jacob Gysbregtse van Somersdyck,	} aan de Rotterdammerpoort;
Hendrick Rosemont van Sluys in Vlaanderen,	
Herman Ockerse van Haerlem, aan de Diestpoort;	
en Thomas Sibilio van Tournell aan Jaccatra;	

gelyck oock bovendien den sergeant Aarnout Themming van Aarnhem als geheel onbequaem door puure debauche met de aanstaande retourschepen is verstaan na 't vaderlant te doen vertrecken.

Wyders is nogh te deser tyt onder 't afhandelen eeniger saecken, dienende tot rescriptie na Souratta, verstaan te ordonneren omme tegens aanstaande jaer weder 3 à 400 duysent contante ropias over den wegh van Ceylon voor Bengale af te steeken, indien deselve aldaer buyten krenke van Compagnies credit tegen $\frac{3}{8}$ off $\frac{1}{2}$ percento sullen kunnen bemagtigt werden; item dat de gemagtigdens van den gewesen heer directeur Sibrant Abbema mitsgaders de erfingenen van den secunde persoon Albert van Oosterwyck alsmede den packhuysmeester Cornelis Comans aan de Compagnie sullen moeten vergoeden 3393 $\frac{3}{4}$ ƒ Japans staefcoper, op een parthy, met 't schip Schielandt anno 1678 in Souratta aangebragt, tekort uytgelevert, te weten yder een derde part en dat uytcoops tot 28 rd^e. 59 stuyver 2 penningen 't picol, mitsgaders nogh andere 4394 $\frac{1}{2}$ ƒ coper, op een andere parthy, anno 1680 aldaer aangebragt en tekort geleverd boven de vergunde $\frac{1}{2}$ percento leccagie, by d'E. Joan Kel en packhuysmeester Comans mede aan de Compagnie te doen rembourseren, namentlyck door yder de helft uytcoops à 28 rd^e. 59 $\frac{1}{8}$ stuyver 't picol; zynde oock verder gearresteert de respective directeurs in Souratta en Persia, item den gouverneur op Ceylon, wegens den Mochasen handel een opregt advys te doen geven en oversenden, off deselve voor de Compagnie dienstigh off ondienstigh zy te houden.

Oock is te deser tyt in Rade van India besloten de reductie der pagoden tot 6 guldens en de ropias tot 30 stuyvers het stuck over alle comptoiren eguael voortaan te doen coers nemen en by de boecken gangbaar maacken en alle goederen, provision, behoeften en kleenigheden getaxcerde reequeningh te doen houden, gelyck 'teen en 't ander by 't resolutieboek nader en in 't breede geëxteendeert komt te blycken.

24 d^e. Hedenmorgen comt den sabandaar Ocker Ockerse binnen 't casteel, relaterende van eenige inlanders verstaan te hebben, dat voor weynige dagen 2

Tegaalse handeldvaartuygen in hunne tehuystryse van hier door de Bantamse zeeroovers afgelopen en hunne goederen gerooft souden wesen.

25 d°. 's Avonts komt de chialoup de Vlieger van Bantam weder terugge met 18 picols poeyerzuycker ten bedrage van / en besyden dien medebrengeende twee briefiens, 't eerste van onsen adsisten Gerrit van Loveren, op eergisteren gedateert, en 't andere van den Francen commissaris Jaques Boureau, den 22 deser aan Haer Ed°. in de France tale geschreven, beyde van soodanigen inhoud als by 'taankomend brieffboeck komt te blycken, sullende 't laaste egter nae gedaene vertalinge in 't Nederduyts hieronder volgen, behelsende 't briefie van den adsistent van Loveren kortelyck 't volgende:

den gesondenen Fransman François Thangy nevens het briefie aan den Francen commissaris Jaques Boureau overhandigt zynde, soo had zyn E. sigh dierwegen danckbaar getoont, met belofte, alle onder haer schuyllende weghlopers van onse natie van gelycken ongeëyscht te willen en sullen overleveren, als er bevonden wierden, etc°.;

maar aengesien den Portugees Louys de Silva noyt in Engelsen dienst waere geweest, soo had men denselven volgens ordre weder laten loopen en derhalven het briefie aan den Engelsen agent Boeyert ingehouden, 't welcq alsnu origineel weder teruggesonden wierd;

van onsen hofverspieder had men berigt, dat Sacra Jouda nu 5 dagen verleden van Turtiassa met 250 Balinesen na Tangerangh vertrocken was, en stinde den Balisen rover Koetut met 200 Macassaren en parthy ander geboefte in korten te volgen, welke voornoemde volckeren nevens nogh parthy Macassaren onder Dain Cecila van Tangerangh hunne marsch gesamentlyck agter Batavia om souden nemen door de negoryen Kambanghkoeningh, Tsilingsingh, Pamanoekan etc°, om die ingelanden weder onder des Bantamsen Sulthans gehoorsaamheyt te dwingen en dan wyders naar Tsiasssem, Pagadingh en Cheribon op te trecken, om die landen mits de absentie van den capteyn Jochum Michielse almede weder onder dien Vorst te brengen, ten welcken eynde tot Bantam oock nogh eenige oorlogsvaartuygen gepraepareert wierden om deselve te seconderen etc°.

van Radia Palacca rugte men oock dat aldaer een Maleyts briefie, geadresseert aan dien Bantamsen grootpriester Chee, voor Batavia aangebragt te wesen, dogh den inhoud daarvan had men egter niet kunnen ontwaaren.

Volght nu het translaatbriefie, door den commissaris der Françoisen, d'heer Jaques Boureau tot Bantam, aen Haer Ed°. in de France taale geschreven.

Myne Heeren.

UE. seer beleefde letteren van den 21 deser, waernede UE. beliest hebben my te eeren, hebbe ick nevens den soogenaamden Fransman Tanghy, die UE. goetheyt aan my teruggesonden, ontfangen, als zynde in dienst van de Royale France Compagnie en sigh sonder myn consent aan uwer genade gepresenteert heeft gehad, over 't welke ick my ten hoogsten,

soowel voor my selfs als uyt naam van de voornoemde Compagnie, aan uwe edelmoedigheyt seer verplicht bevinde, sullende aan deselve Compagnie daervan oock kennisse werden gegeven, betuygende ick, myne heeren, dat sulx door my noyt vergeten sal worden, om in gebreeke te blijven uwe welwilligheyt en goede intelligentie van waare vrunden soodanigh weder te verevenen, dat indien ick kennisse hadde van eenige uwer natie ofte verplichte onderdanen, die in myn magt waaren, soude door my deselve sorge werden gedragen, dat de soodanige aan diegeene, die wegens uwe doorlughtige Compagnie alhier resideren, wederom gerestitueert wierden, maar tot noch is my niet bekend dat eenige by ons geweest zyn, noghte oock dat ymant dierwegen klaghtigh gevallen zy. Bovendien soude ick my seer verwonderen dat eenige gevonden wierden, aangesien ick wel expresselyck aan alle scheepsofficieren van de Royale Compagnie, die tsedert myn aankomste alhier geweest zyn, verboden hebbe gheene derselve aan te nemen, en by my heeft sigh niemant om dienst te nemen vertoont, want anders soude ick deselve aanstonts teruggegesonden hebben gehad. Sulx indien het seker is datter eenige geweest zyn, moeten deselve buyten myn kennisse met de afgesonde schepen van de Royale Compagnie overgevaeren zyn, maar ingevalle hiernamaals eenige hun mogten komen aan te bieden, sal ick thans sooveel te meer verplicht zyn, om uwe redelyckheyt met deselve beleeftheyt te bejegenen in 't restitueren van soodanige persoonen aan diegeene, die alhier uwentwegen resideren, ende 't welcke ick voorseeker in soodanigen gelegentheyт na vermogen doen sal.

Ick soude my seer verblyden d'eere te mogen hebben om uwe soodanigen geringen dienst te kunnen doen (in verwagtinge, dat het Godt en uwe, myne heeren, magh believeen eenige gelegentheyт voor te brengen om grooter dienst aan UE. te kunnen praesteren) als uwe brieven met alle mogelycke seekerheyt (waarmede UE. van meeninge waart my te cargeeren) nae Hollant mede te nemen, dus sal ick deselve (myne heeren) uyt goeder herten verwagten, staat maekende ten langsten den eersten September aanstaande te vertrecken, UE. ootmoedigh bedanckende voor den goeden wensch, die UE. belieft heeft my wegens het welvaren in myne reyse toe te wenschen. Ick wensche dat 't Syne divine goetheyt mogt believeen, alle uwe onderwindingen met soodanigen goet geluck oock te segenen, inwylen ootmoedigh versoeckende, myne heeren, my in al hetgeene, waartoe uw E. my bequaem mogten oordeelen om eenige dienst te kunnen doen, gelieven te commanderen, terwyl ick met alle sinceriteyt en veel respect verblyve

(Onder stont:)

Myne Heeren, UE. seer ootmoedigen en seer gehoor-
saemen dienaer

(Was geteeckent:)

JAQUES BOUREAU.

(Terzyden stont:) Bantam den 22 Augusty 1681.

26 d°. 's Morgens senden Haer Ed^l. te lande een briefje na Tanjongpoura aan den vaandrigh Willem Kuffelaer, 't welck men voornemens was geweest al voor agt dagen te laten voortgaen, dogh parthy derselver Javanen stillekens deurgegaen zynde, soo ginck dit briefje nu op heden met 3 Javanen derwaarts, en boven 't welke met een Compagnies gontlingh heden avont in handen van den adsistent Cornelis Cop te water, om de verstreckinge aan 't guarnisoen te doen, nogh een nader briefje aan gemelte Kuffelaer tot Tanjongpoura stont te volgen nevens 71 rd°. contant, 1000 steenbrassems, 20 stux parcallen en 25 stux gingans, gelyck dat oock soodanigh is voortgegaen, en dienende beyde die briefiens ten principale tot rescriptie op de ontfangene advisen vandaer, soools by 't uytgaande briefboeck breeder staet te lesen.

Heden ter ordinarie vergaderinge onder 't afhandelen eeniger saacken raeckende Siam en Persia is derwegen als anders alsulx geresolveert als by 't resolutieboek in 't breede uytgedrukt staat te lesen, waarby oock kan werden beoogt dat den Conincq en Berquelang van Siam na gewoonte in recompens van den geschoncken thin met een schenckagie ter waardye van f 9035 weder sullen werden geregalleert, gelyck dan oock verder is gearresteert, dat den secunde persoon Albert Hopman en den Ligoorsen resident Nicolaes Blom mits de nogh trotteerende onlusten tusschen haerlieden en het opperhoofd Faa aldaer, in haere qualiteyten nae herwaerts sullen hebben op te comen, en soomede, dat den directeur Reynier Casembroot in Persia op desselfs vaders versoeck een sprongtogie nae herwaert sal mogen doen, en die directie inwylen by provisie by den secunde persoon Justus van den Heuwel werden waergenomen, en sulx meer als de verdere ministers van die directie ende 't zydecontract is raekende etc^a.

Aangesien den fiscaal van India Gualter Zeeman, de stucken ten laste van den gewesen oppercoopman Dirck Tymonsze de Jongh wegens zyne gemeente suspecte handelinghe ten zynen aanwesen in Siam ter handt gestelt geweest zynde en geresumeert hebbende, op heden in Rade van India verklaart heeft, uyt deselve stucken den voorsz. de Jongh van geene ontrouwe handelinghe met fundament te kunnen overtuygen, soo is alsnu te deser tyt verstaan, die saecke voorts aan de Heeren Majores over te laten, hoedanigh Haer Ed^l. verder mettet betaelen van zyne 4 ingehoude wisselbrieven tot 18150 rd°. gelieven te handelen, en dewelcke derhalven nevens de geëxamineerde stucken te synen laste met de eerste retourschepen oock na 't vaderlant versonden sullen werden.

27 d°. 's Avonts laat vertreckt van hier na Palembangh 't schip 't Huys te Merwede met een missive aan den E. capteyn en commissaris François Tack mitsgaders den raat, van Haer Ed^l. op heden geteeckent en soodanigen rescriptie en inhoude als by 't afgaande briefboeck in 't breede staat uytgedrukt, en hebbende eenlyck ten behoeve van dat comptoir en den treyn aldaer medegenomen:

3000 stux goenysacken;

9 riemen gesorteert papier;

200 stux schachten;

2 kassen rosewater	} ongetaxeert;
35 & speceryen	
ten bedrage van..... f 743:9:8.	

En aangesien parthy uytgeweeke Macassaren onder den overleden Macassaers en Dain Mangika, met nogh eenige Bougysen etc^a. onder de hoofden Dain Memang en Manganaya, alsmede eenige Maleyers etc^a. onder den Maleytsen Maharadia Lilla (alias anachoda Bongsoe Topan) eenige jaeren herwaerts in de rycken van Palembangh en Jamby hun terwoon neder gelaten en haer daeromher met roven en stropen etc^a. onderhouden en door hunne sinistre menees veel quaat, jae den oorlogh selfs tusschen die croonen Palembangh en Jamby gebrouwen en gefomenteert hebbende alsnu na de jongste renovatie van 't Palembangse contract door 't kloeck beleyt' van den E. capitain en commissaris François Tack den 2 July passado haar geweer aldaer aan denselven overgegeven en in onse handen vervallen zyn, en vervolgens oock kort daeraan met de schepen Buuren, Africa, Saxenburgh en Vryheydt successive na herwaarts opgesonden, soo syn deselve hier oock vervolgens soodanigh aangekomen en zedert dien tyt, geweest zynde in de voorleden maant, tot nogh op de schepen verbleven, van waar deselve dan alsnu gedimoveert ende hier aan lant pro tempore huysvestingh gegeven, mitsgaders deselve soodanigh geplaatst en verdeelt zyn als hieronder vervolgens conform de daervan opgebragte notitie op heden specifice werdt aangewesen, namentlyck:

Macassaren:

Per 't schip Africa den 3 deser aengebragt en den 11 d^o. in het campon van Crain Bissey alhier geplaatst en onder haer eygen hoofden verdeelt als:

	mans	vrouwen	tesamen
		en kinderen	
By Dain Pole.....	17	—	—
Carre Papas.....	27	—	—
Mange Sade.....	5	—	—
Carre Byasa.....	13	—	—
Carre Pole.....	10	—	—
Manga Tomatoe.....	8	—	—
vrouwen en kinderen:			
By Saty.....	—	17	—
Bagy.....	—	45	—
Anro Sade...	—	8	—
Toede.....	—	11	—
Sary.....	—	14	—
Anro Kannus.....	—	14	—
Carre Nassa.....	—	8	—
Transportere....	80	117	—

	mans	vrouwen en kinderen	tesamen
Per transport...	80	117	—
Maleyers:			
By den capteyn Maleyer Abdul Bagus geordonneert den 20 Augusty:			
Nachoda Bongsoe met.....	3	—	—
Tonara.....	4	—	—
Vrouwen en kinderen etc ^a .			
By Dayangh.....	—	8	—
In 't geheel met Africa aengekomen			212
Bougysen:			
In het campon op 't groote pleyn hier voor 't casteel aen de Westzyde den 22 deser geordonneert, zynde den 2 d ^o . reets per de fluyt Buuren hier aengekomen geweest en onder haer eygen hoofden verdeelt, als:			
By Dain Memang.....	14	—	—
Maga Naya.....	26	—	—
Carre Pole.....	35	—	—
Vrouwen, kinderen etc ^a .			
By Dain Madjanangh.....	—	28	—
Dasabang.....	—	30	—
Masampang.....	—	29	—
Tesamen met Buuren overgecomen			162
Macassaren:			
In het campon van Crain Bissee alhier den 23 ^o deser aen lant gebragt, zynde 4 dagen tevooren met 't schip de Vryheyt overgecomen:			
By Raden Panoelis.....	109	88	—
Aghter het Spinhuys:			
By Dain Nisayoe alias Cranantro, moeder van Dain Mangika.....		71	—
Tesamen met de Vryheyt.....			268
Bougysen:			
In het campo hier voor het casteel op 't groote pleyn by Radia Palaccas aff- gesanten den 25 deser geplaatst, zynde den 3 d ^o . per de fluyt Saxenburgh aengecomen:			
Transportere....			642

	mans	vrouwen en kinderen	tesamen
Per transport...			642
By Aroe Toewadjoe.....	53	—	—
Vrouw en kinderen.....		54	—
Tesamen met Saxenburgh aengebragt			107 zielen.
Sulx in 't geheel successive hier aan lant geplaatst zyn.....			749 zielen.

Behalven dien syn nogh 12 stux fugative slaven en 16 stux slavinnen van Palembangh met voornoemde schepen hier overgebraght, daarvan eenige onder 't voornoemde getal mede begrepen syn, dewelcke naderhant uyt haere campons gehaalt en op de Maronda geplaatst zyn.

Heden ter extraordinarie vergaderinge is verstaan den coopman Joannes Brakel en den boeckhouder Juriaan Heere na Siam te laten gaen, den eersten om als secunde persoon in plaetse van den opontboden ondercoopman Albert Hopman daar ten comptoire en den anderen als resident tot Ligoor in steede van den ondercoopman Nicolaes Blom gebruyckt te werden.

Wyders is oock den coopman Joannes Besselman, tegenwoordigh winckelier hier ten casteele, op zyn versoeck aangestelt tot cassier in de groote cassa in plaetse van den E. Mattheus van Lugtenburgh, op den 15 deser tot tweede oppercoopman geëligeert.

Synde verders nogh te deser tyt wegens Palembangh alsulx gearresteert, als de extensie van dien en 't verdere aangeroerde by 't resolutieboek breeder kan werden gesien en gelesen.

28 d°. Niets voorgevallen.

29 d°. Heden in Raade van India al wedcrom geredencavelt zynde, hoedanigh men het overtollige water der groote revier bequameelyckst de landen aan de oostzyde, daer deselve voor desen over 20 à 22 jaeren om de molens gestopt is geworden, tot haer gerieff weder eenigermaten soude kunnen mededeelen en bequameelyckst derwaerts afleyden, soo is alsnu verstaen, om met te beter fundament daarvan te oordeelen, een expresse inspectie deswegen op morgen naar de middagh te doen nemen, en daartoe in geselschap van 't Eerwaerde Collegie van Heemraden te committeren den heer Ordinaris Raat Joannes Camphuys metten secretaris Joan van Hoorn, om van hunne bevindinge dan, behooryck rapport te geven, en tot welcke visite mede sullen werden versogt eenige der voornaamste ingelanden aan dien oort, namentlyck de heer Pieter Anthonisse Overtwater, de heer Pieter van Hoorn, d'heer Anthony Pavilioen, d'E. majoor Isaack Sainct Martin en d'E. Isaack Soolmans, om haer E. advis daarover ten algemene beste der landen mede in te nemen etc°.

Wyders is oock den soldaat Pieter Willemse van Wybinga, die over dat tot Cheribon den gevangen rebel Depatty Goelongen by nacht hadde laten eschiapperen in de kettingh zy gekloncken, van zyne banden alsnu weder ontslagen en als soldaet herstelt, omdat sulx volgens de getuygenisse van den capteyn Jochum

Michielse onnosel zy geschiet en dat voornoemde Goelongon sigh nu oock weder vanselve in Compagnies handen naderhant heeft overgegeven, gelyck sulx by 't resolutieboek geëxtendeert nader staat te beoogen.

30 d°. 's Avonts senden Haer Ed^{is}. de chialoup de Vlieger nae Bantam met een klein brieffie aan den adsistent Gerrit van Loveren, op heden geteekent, dienende eenlyck ten geleyde van twee pacquetten brieven, 't eene om met 't Engels schip de Persiaanse Marchiant van Bantam na Engellant, en 't andere met het France schip le Soleil d'Orient in handen van den Francen commissaris Jaques Boureau na Vranckryck en voorts nae ons lieve vaderlant voort te gaan, zynde 2 generale briefsiens, yder dubbel by den anderen, de dato deses van Haer Ed^{is}. geteekent en verselt met noch 2 copien generale brieven, de dato 25 July passado per de Engelse Barnadiston mede over Bantam afgegaen, dogh beyde van eenen inhoude ende geconsigneert aan d'Ed^{is}. Heeren Bewinthebberen ter vergaderinge van Seventhiene tot Amsterdam, behelsende soodanige substantie en advertentien, als by 't generale afgaande patrias briefboek, hier ter Generale Secretarie berustende, kan blycken.

Gaande besyden dien oock mede na Bantam een klein complimentbriefie aan den Francen commissaris Jaques Boureau aldaer, mede op heden geteekent en van soodanigen teneur als by 't onderstaande afschrift blyckt, luydende als volgt:

Aan den E. Heer Jaques Boureau, Raat en Commissaris
Generael wegens de Royale France Compagnie in India.

Ed^{is}. en Genereuse Heer.

Wy hebben met bysonder aangenaamheyt ontfangen UE. geaestimeerde letteren van den 28 courant en ons seer verheugt in het antwoort, op den onsen van den 21^{en} daerbevorens gepast, soodat wy ons nu door UE. genereuse beloften en toeseggingen derven verseecken dat gheene onser fugativen uyt onsen dienst hen na Vranckryck sullen connen begeven en haere trouw omtrent haer meesters en souvereynen te breeken, gelyck wy UE. oocq volcomen verseekeringe geven, van onse zyde dieselve pligt en offitien te betragten, gaande nu hiernevens onse brieven aan de Heeren onse Principalen, om onder UE. voorsichtige conduicte haer verder adres te erlangen, mits desen versoeckende dat UE. tot conservatie van syne gesontheit op soo swaeren reyse tot een geringe cleenheyt gelieve te ontfangen 28 gesorteerde speceryen, bestaande in wat nagelen, canneel, foelye en nootenmuschaeten, van yder evenveel. Godt bewaere UE. op syne reyse en dat hy met vreugde en blydschap zyn vaderlant magh betreden, verblyvende

(Onder stont:)

Ed^{is}. Genereuse Heer,

UE. goede vrunden en bereyde dienaeren

(Was geteeckent:)

RYCKLOFF VAN GOENS,
 CORNELIS SPEELMAN,
 BALTHASAR BORTH,
 ANTHONIO HURT,
 WILLEM VAN OUTHOORN *en*
 FREDRICQ LAMBERTSE BENT.

In margine: In 't casteel Batavia den 30 Augusty 1681.

Wesende dese voorstaande afgesonden brieven heden ter extraordinarie vergaderinge soo na 't vaderlant aen de Heeren XVII als na Bantam alle nae gedaene resumptie soodanigh in Rade geaprobeert, gelyck dat by 't resolutieboek breeder staat te lesen, en soomede op

31 d°. By nader resolutie van desen dage de approbatie der brieven aan den oppercoopman Aernout Faa en raat in Siam als een advisje aan den ondercoopman Nicolaes Blom tot Ligor item de gewone hofsche missives aan den Coningh en Berquelangh tot Siam, als die na lectura en resumptie wel ingestelt bevonden zyn.

In dese afgelopene maant Augusty zyn alhier van verscheyde om- en afgelegene plaatsen aengecomen een nomber van 129 stux diverse soo groote als kleene vaartuygen, samen bemant met 585 coppen, dewelcke ter merckt alhier soodanige coopmanschappen, leeflogten en andere snuysteryen hebben aengebraght als uyt de onderstaande specificatie in 't breede komt te blycken, namentlyck:

19 stux vaartuygen met 86 man van Samarangh en $31\frac{1}{2}$ lasten rys, 2093 stux canassers diverse zuycker, 120 potten oly, 1 last witte boonties, 4 picols ajuyn, 5600 bossen tamarinda, 130 p^s. buffelshuyden, 1000 stux vis pada, 900 bossen goemoetstouw, 3 p^{ls}. kapock, 10 Chinees dootkistplancken, 524 stux groote en kleene dootkist d^{os}. en 420 stux plancken;

23 van Cheribon met 94 man en $25\frac{1}{2}$ lasten rys, 500 stux tresellen, 1000 d^{os}. oude clappus, 5690 canassers, stux en bossen diverse zuycker, 17 lasten zout, 250 rysmantjes, 44 potten oly, 1650 bossen tamarinda, 32000 bossen ajuyn;

14 van Tegael met 81 man en $55\frac{3}{4}$ lasten rys, 10800 stux en bossen diverse zuycker, 6 stux coebeesten, 100 bossen rottangs, 250 d^{os}. pady en 10700 d^{os}. tamarinda;

9 van Japara met 46 man en 160 picols sappanhout wegende, 6 d^{os}. wax, 60 korven ajuyn, 600 bossen tamarinda, 330 stux balcken, 50 d^{os}. plancken, 17 lasten zout en 5 d^{os}. rys;

65 stux vaertuygen transportere.

65 stux vaartuygen per transport.

6 van Rimbangh met 24 man en 490 stux plancken, 290 d^{os}. balcken, 66 d^{os}. dootkistplancken, 1000 bossen tamarinda;

13 van Packelonge met 62 man en 22 lasten rys, 50 stux plancken, 12 potten oly, 500 potjens zuycker en 4000 bossen tamarinda;

5 van Caliwonge met 12 man en 60509 stux tamarinda, 15 coebeesten en calveren, 8 potten oly, 62 korven ajuyn en 20000 stux oude pienangs;

10 van Terbaya met 40 man en $16\frac{1}{8}$ lasten rys, 100 bossen pady en 3 picols ajuyn;

1 van Amboina over Japara met 16 man en 15 picols massoy, 172 canassers zuycker;

3 van Indermayoe met 12 man en $12\frac{1}{4}$ lasten rys en 150 stux hoenders;

2 van Damack met 8 man en $8\frac{7}{8}$ lasten rys;

1 van Baly met 8 man en 30 stux slavinnen;

1 van Coedoes met 4 man en 1 last rys;

1 van Tjalantjang met 4 man en 2 lasten rys;

1 van Feroekel met 4 man en 3 lasten zout;

1 van Malacca met 12 man en 40 picols cattoen.

1 van Barbas met 4 man en 4000 stux zuycker;

1 van Calisappo met 4 man en $1\frac{1}{2}$ lasten rys;

1 van Caligawe met 4 man en 200 bossen tamarinda en 12 canassers ajuyn;

2 van Sampan met 8 man en 70103 picols en bossen zuycker catoepa;

5 van Singnap met 12 man en 70500 stux diverse zuycker en 27 potten oly;

2 van Grisse met 8 man en 5000 bossen zuycker catoepa, 500 stux gezoute herders, 8 potten oly, 2 lasten rys, 7000 stux gedroogde steenbrasems en 5 picols wax;

2 van Madura met 8 man en 4700 stux gedroogde steenbrasems, 7000 kleyne bossen tamarinda, $\frac{1}{2}$ last groene cadiangh en $\frac{1}{2}$ d^{os}. witte boonties;

1 van Banjer met 4 man en 600 bossen rottangs;

1 van Toelongbauwa met 4 man en 50000 stux oude pienangs en 500 d^{os}. oude klappus;

1 van Lassum met 4 man en 200 bossen zuycker jaty;

1 van Zombar met 4 man en $4\frac{3}{4}$ lasten rys;

1 van Pamalangh met 8 man en $6\frac{5}{8}$ lasten rys;

Somma 129 stux vaartuygen, welckers generalen aanbrengh gesamentlyck heeft bestaan uyt dit onderstaande, als:

172 $\frac{1}{4}$ lasten rys;	38650 bossen tamarinda;
170860 stux, canassers en bossen diverse zuycker;	150 picols buffelshuyden;
219 potten oly;	10000 stux visch pada;
1 last swarte boonties;	900 bossen goemoetstouw;
32659 picols, bossen en korven ajuyn;	3 picols capock;
	590 stux gr. en kl. dootkistplancken;

10 d ^{os} . Chinese d ^o . d ^o .;	160 picols sappanhout;
1010 d ^{os} . plancken;	11 d ^{os} . wax;
22000 d ^{os} . aerde araxpullekens;	620 stux balcken;
500 d ^{os} . tresellen;	50 d ^{os} . slavinnen;
1300 d ^{os} . oude clappus;	15 picols massoy;
250 d ^{os} . rysmanties;	50000 stux oude pienangs;
37 lasten zout;	12 picols cattoen;
19 stux coebeesten en calveren;	500 stux gesoute harders;
700 bossen rottangs;	11700 d ^{os} . gedroogde steenbraessesems;
650 d ^{os} . pady;	$\frac{1}{2}$ last boonties;
150 d ^{os} . hoenders;	$\frac{1}{2}$ d ^o . groene cadjangs.

Daarentegen zyn vanhier dese maent wederom naar d'ondergenoemde plaatsen vertrocken 126 groote en kleene vaartuygen, tesamen medegevoert hebbende een bedragen na de gemaecte calculatie op de boom van 16696 rd^s. aan diverse coopmanschappen en wharen, als te weten:

- 55 stux vaartuygen naar d'Oostcust van Java met 6420 rd^s. aan amphioen, 5388 kleden diverse, 172 yser, 42 benjuyn, 50 poetsiock, 38 galnoten, 15 massoy, 15 porceleyn, 8 radix China, 529 diverse drancken, 7 koper, 60 Japans goudtraat, 240 zyde, 18 dackpannen, 50 comyn, 45 zeyklleden, 50 wortel ganty en 12 rd^s. aan busquit;
- 15 naar Cheribon met 515 rd^s. aan kleden, 12 yser, 10 Chinees papier, 25 porceleyn, 150 amphioen en 14 rd^s. aan arack;
- 9 naar Terbaya met 290 rd^s. aan kleeden;
- 17 naar Paccalonge met 528 d^o. aan d^{os}.;
- 1 naar Cambodia met 35 rd^s. aan zout en 290 rd^s. aan cattoen;
- 3 naar Japara met 90 rd^s. aan dackpannen, 15 vloersteen, 8 aracq en 29 rd^s. aan kleeden;
- 3 naar Zingnap met 120 rd^s. aan kleden;
- 1 naar Calisapo met 50 d^{os}. aan kleeden;
- 1 naar Padangh met 300 rd^s. aan zout, 25 casumba, 10 ambalo, 100 zyde en 20 rd^s. aen porceleyn;
- 1 naar Rimbangh met 40 rd^s. aan kleeden;
- 1 naar Banjer over Grissee met 60 rd^s. aan kleeden;
- 5 naar Zombar met 140 rd^s. aan d^{os}.;
- 2 naar Pamalaugh met 50 rd^s. aan d^{os}.;
- 1 naar Madura met 155 rd^s. aan d^{os}.;
- 2 naar Samarangh met 60 aen d^{os}. en 5 rd^s. aan yser;
- 1 naar Tsilantjangh met 40 rd^s. aan kleeden;
- 8 naar Indermayoe met 627 rd^s. aan kleeden en 15 rd^s. aan arack;
- 1 naar Cadoes met 20 rd^s. aan d^{os}.;
- 1 naar Calygawe met 35 aan d^{os}.;

Somma 126 stux vaartuygen, die in 't generael vanhier dit onderstaande hebben weggevoert, als:

6570 rd ^a . aan amphioen;	50 rd ^a . aan comyn;
8147 — kleeden;	45 — zeylkleeden;
187 — yser;	50 — wortel ganty;
42 — benjuyn;	12 — busquit;
50 — poetsiock;	10 — Chinees papier;
38 — galnoten;	555 — zout;
15 — massoy;	290 — caltoen;
60 — porceleyn diverse;	15 — vloersteen;
8 — radix China;	25 — cassumba en
351 — drancken diverse;	10 — ambalo.
340 — zyde;	Somma 16696 rycxdaelders.
108 — dackpannen;	

Behalven datter buytendes nogh dry ledige vaartuygen naar elders zyn afgegaen, die niets (volgens opgebraghte aanteeckeninge van de heer ontfanger en licentmeester) dan een pascedulle elck hebben medegevoert.

Conform de opgebragte notitie der dootgravers zyn soo binnen als buyten dese stadt in dese afgelopene maant Augusty onder de Christenen alhier overleden en ter behoorlycker plaatsen ten grave bestelt:

45 Comp^a. dienaeren;
 1 burger;
 3 Hollandse vrouwen;
 9 d^e. kinderen;
 7 Mardykers off inlandse borgers;
 11 d^e. vrouwen;
 26 d^e. kinderen;
 4 slaven en slavinnen;

tesamen.... 106 coppen.

Behalven nogh alle Javanen, Chinesen, Mooren, Balyers, Macassaren, Bougys off andere onchristenen hier domicilium hebbende, van dewelcke geen aanteeckeninge wert gehouden, aengesien yder nae syne wyse daarmede handelt, hoewel de Chinesen geene van de haere buyten kennisse en toestaan van heeren boedelmeesteren der Chinese sterffhuysen mogen begraven.

Daartegens zyn in gemelte tyt in de Christelycke kercken en gemeente te deser steede weder gedoopt geworden:

16 Nederlandse kinderen;
 28 inlandse der Portugeese gemeente;
 1 inlandse der Maleytse gemeente;

in 't geheel.. 45 kinderen.

En voorts nogh in dese maant in voorgeciteerde kercken onder de Christenen en onse Gereformeerde religie in den tegten staat bevestigt:

11 Comp^{te}. dienaeren;
1 burger en
10 Mardykers;
tesamen..... 22 paaren.

Op den 22 deser maant is by den Aghtbaren Raat van Justitie over gepleegde gruwelycke stomme sonden met een schaap Manhello van Rotty, slaaf van d'E. Compagnie, nevens voorsz. beest hier buyten de rheede in see versmoort.

September Anno 1681.

Primo September. 's Morgens komt alhier direct van Ceylon te arriveren 't fluytschip 't Huys te Bergen, ons vandaer toebrenghende twee missives, d'eerste van den heer Laurens Pyl, Extraordinaris Raat en pl. gesaghhebber, mitsgaders den raat tot Colombo, in dato 10 July aen Haer Ed^h. gecarteert en verselt met verscheyde documenten, daaronder oock een boeck, vervattende de gerequireerde ampele consideratien van 't eylant Ceylon en den generalen toestant desselfs, soo ontrent de fortificatien, den handel, als den Conincq Rana Singa met de stucken daartoe specterende, tesamen byeengebonden en behelsende den tegenwoordigen staat en gelegentheyd van 's Compagnies ommeslagh daar alomme ende de constitutie dier landen, steden en stercken, wat daeraen gemaect is en nogh komt te gebreeken, met hoeveel Europische en inlandse dienaeren deselve beset syn, alsmede de magt der Singalese hoofden en lascarins aldaer, waerin de magt van den Conincq van Candia nae de naaste gissingen en conjectures soude bestaen en hoeverre hy maghtigh soude zyn de Compagnie 't schillen van den canneel te beletten, mitsgaders wat staat datter op den landbouw op Ceylon selve en het rysgewasch etc^a. te maeken zy en wat quantiteyt nely daer jaerlycx wel ontfangen en ingeogst wert etc^a., zynde wyders benevens de voornoemde missive van d'E. Pyl (die ten meerendeele in veelen ten selven eynde specteert) van soodanigen verderen largo extensie als by 't aancomende brieffboeck onder 't quartier van Ceylon kan werden gelesen, en soomede den inhoud van het tweede of geleydebriefje van den dessave Michiel de Geus en raat tot Gale de dato 14 July aan Haer Ed^h. tot advertentie van de ingeladen canneel etc^a., en werdt bovendien hieronder uyt de voornoemde Colombose missive het volgende kortelyck voor nieuws geannoteert:

dat de canneelschilders, dewelcke men alweder in 's Conings landen en gebiet sonder militie boven Negombo in de Pittigal Corle had gesonden, door 's Conings arachias en lascarins uyt die bosschen der Pittigam Corle volgens hun voorgeven ⁽¹⁾ waeren gedreven geworden en den canneel, die se geschilt hadden, vermorselt en in de revier gesmeeten, mitsgaders de daar staande canneelboompiens onder de voet gecapt dogh de chialias geen leet aangedaen, als seggende voor dese reyse door

⁽¹⁾ In margine: *Nota: dit is naderhant bij 't volgende schryvens gebleken een valsch voorgeven der chialias te zijn geweest.*

's Conings goetheyt gepardonneert te wesen, maar dat zy op verlies van hun hoofden de revier van Cayamelle meer te passeeren verboden waeren, 't gunt al wat vreemt was tevooreengekomen;

tot Madure accresseerde de negotie en wasser volgens de gesloten negotieboecken in 12 m. nogh *f* 79498 suyver overgewonnen;

't fort tot Manaar was conform 't project vereleent, dewyl dat minder dan 't oude te voltoeyen stont te kosten, maar den handel was aldaer sleght bevallen en soomede de perlvisserye noch al van geringe hoope;

tot Jaffanapatnam verarmden de inwoonders langs hoe langer hoe meer, waardoor veele quamen te verlopen; oock was den vertier der eliphanten present seer sleght;

de comptoiren Trinquenemale en Batticaloa waeren 't voorleden jaer weder *f* 65378:6:6 ten aghteren geraeckt door 't sterven der eliphanten als andere lasten, en soo quam Gale almede op ultimo February weder *f* 22087 19:4 tecort;

het Batticalose Halmalille hout wiert tottet bouwen van vaartuygen onbequaam geoordeelt, hoewel het egther boven water gebruyckt wierde:

tot Trinquenemale was een scheepie des Conings van Siam met 100 kisten schenckagiegoederen, gedestineert voor den Conincq van Persia, en eenige coopmanschappen van thin, coper, spiaulter, porceleyn, zuycker, sappanhout etc*. nevens drie afgesanten aangekomen, die men op hun versoeck voor reequeningh des Siamsen Coninx eenige contanten had verstreckt, omdat se wegens laatheyth des tyt en leckte de reyse nae Persia niet conden erlangen;

voorts stont alles op 't eylant Ceylon nogh in goede termines en hoewel den lantbouw na vermogen voortgeset wiert, soo conde Ceylon egther noghtans sooveel reys niet opbrengen of leveren, als er tot nootdrift der ingesetenen en onderdaenen, onder 's Compagnies gehoorsaemheyth sorterende, van noden was etc*.

Hebbende wyders gemelte fluyt het Huys te Bergen van Ceylon besyden de brieven hier overgebraght een inladinge van:

1200 packen canneel;

2 canneel comptoirties:

12 snaphaen- en

12 pistoolloopen

12 bartisaenen

} met silver ingelegt;

bedragende tesamen..... *f* 3604:14:—.

's Avonts vertreckt uyt dese rheede na Siam over Ligoor de fluyt Croonenburgh en daermede den coopman Joannes Brakel, omme als secunde persoon in Siam geëmployeert te werden in plaets van den ondercoopman Albert Hopman, die om de langh getrotteerde onlusten met het opperhoofd Aernout Faa best geaght zy te laten herwarts opcomen, en soomede den onderkoopman en Ligorsen resident Nicolaas Blom, en gaande daermede in handen van gemelten coopman Brakel aff vier brieven, d'eerste met de nodige bylaegen aan het opperhoofd den E. Aarnout Faa en raat aldaer, de tweede een geleyd- en advisbrieffie aan den resident Nicolaas Blom tot Ligor, de derde aan den Conincq van Siam en de laaste aan den Oya

Berquelaugh, alle by Haer Ed^{is}. op gisteren en eergisteren geteeckent en van soodanigen extensie als by 't affgaande briefffboecq in 't breede kan werden gesien, sullende de twee laaste oock hieronder volgen, nadat altoorens genoteert zy 't geene in desen bodem voor Siam en Ligor is affgeladen, bestaande in de volgende contanten, coopmanschappen als schenckagie- en andere goederen, naamentlyck:

48310 stux leeuwendaelders;

1390 R platloot;

375 R geel coper:

5000 R yser:

3093 R gesorteerde spyckers;

4 hoet smeeckolen, en voorts noch eenige provisien, lantmeetersgereetschap etc., bedragende nevens de schenckagiegoederen voor den Conincq en Oya Berquelaugh, die hieronder in de brieven gespecificeert staan, een somma van..... f 112666 : 15 : 15.

Volght nu de missive, van Haer Ed^{is}. aen den Conincq van Siam geschreven.

Den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Raden van India schryven desen briefff uyt een opreghte herte en suyvere genegentheyt aan den Conincq van Siam, die seer rechtvaerdigh is in de regeeringh over zyne onderdanen mitsgaders door de geheele werelt vermaart en beroemt over syne verstant en wysheyt, onderhoudende met alle Koningen, Vorsten en Heeren een goede vrede en vruntschap, die den hemel wil zegenen met gesontheyt, voorspoet ende een langh leven hier op der aerden, alsmede met victorie over zyne vyanden.

Van Uwe Mayesteyt hebben met de behoude wederomkomste nu 7 maanden geleden van een onser schepen uyt Siam, genaamt 't Huys te Spyck, een briefff met behoorlycke eere, respect ende statie ontfangen, gelyck oock 25 bharen, 2 picols Ligoorse thin, daarnevens tot geschenck gevoeght, waarvoor wy Uwe Mayesteyt genegentlyck bedancken, alsmede voor de goede affectie ende vrundtschap, die Uwe Mayesteyt aan ons volck in Siam bewysen, waerinne verhoppen dat Uwe Mayesteyt onveranderlyck continueren sal ende ons vergunnen den vryen handel tot Oediang Salang ende Bangary, met uytsluytingh van alle andere vreemde natien en zonder dat wy daar eenige thol voor onse aantebrenghen ende uyttevoeren coopmanschappen hebben te betaelen, waartoe Uwe Mayesteyt by zyne voorige brieven eenige toeseggingh ende beloften heeft gelieven te doen, wanneer de landen aldaer van den oorlogh zouden wesen verlost ende in ruste gebraght, 't welcke wy meenen dat nu al geschiet ofte op handen is, zulx eerbiedigh versoecken Uwe Mayesteyt ten voorsz. eynde ons met een bondigh ende kragtigh traafte bevelschrift vooraff gelieft te laten versorgen, opdat wy ons daarvan by bequaeme tyt ende gelegentheyte zoude kunnen dienen, en hetwelcke wy niet nalaten zullen met danckbaerheyt aan Uwe Mayesteyt te erkennen ende

bereytwilligh UE. Mayesteyts begeerte na vermogen te voldoen, dat eghter ten belange van de geëyste vyff nooten- en vyff naegelboompies van een span ofte cobido hooghte niet geschieden kan, ten aansien deselve haar niet laten verplanten ende niet groeyen zoude op plaatsen daar deselve niet gewoon zyn te wasschen, zulx die niet als verdort en onvrugtbaar in Siam soude kunnen gebraght werden ende Uwe Mayesteyt daarvan gheen nuttigheyt trecken kunnen, zulx Uwe Mayesteyt ons gelieft ten goede af te nemen dat die niet gesonden werden, nogh oock het massieff goude koffertie, Uwe Mayesteyt toebehorende, 't welck nu 2 jaeren geleden na Hollandt gesonden is om aldaer curieus geamaljeert te werden, gelyck oock geschiet is ende zoodanigh weder na herwaerts geschickt met een onser schepen genaamt Ceylon, dogh hetselve is nu al 18 maanden uyt Hollandt vertrocken geweest en komt tot noch niet ten voorschyn, in voegen wy vermoeden genoemde schip door een sware aangetroffe storm in ruyme zee met volcq en al zal gesoncken en vergaen syn, zynde het een groot, kostelyck en sterck gemant schip geweest, daarby de Compagnie merckelyck veel komt te verliesen, en waarmede behalve het voorsz. koffertie noch verscheyde goederen, voor Uwe Mayesteyt in Hollant gemaect, gezonden zyn, waarvan jongst specificatie aan onsen capitain Aernout Faa bestelt hebben, om UE. Mayesteyt daarvan kennisse te geven, ende meteen dat wy alsulcke goederen weder opnieuw voor Uwe Mayesteyt uyt Hollandt onthoden hebben, en die ons vandaer toegecomen zyn, hebben wy jongst met het schip, dat over Siam na Japan vertrocken is, aan onsen capitain Aarnout Faa gesonden om aan Uwe Mayesteyt te presenteren ende te laten volgen, bekomende Uwe Mayesteyt nu oock een goet amaljeerder, genaamt Jacob Wilst, ende een steenhouwer, genaemt Abraham van Someren, die fyn werck kan maecken, waarmede wy verhoppen Uwe Mayesteyt beter zal gedient zyn dan met de 2 voorige personen van die kunst, welck Uwe Mayesteyt ons weder heeft gelieven terugh te zenden. Wy bevinden ons tegenwoordigh alweder ontbloot van rare en curieuse goederen, die Uwe Mayesteyt soude kunnen aengenaem zyn; daerom versoecken den Gouverneur Generael ende de Raden van India dat Uwe Mayesteyt het navolgende geschenck niet believen aen te sien na de waerde, maar alleen dat het voorkomt uyt een goet hert ende genegentheyt, bestaande in:

een seer curieus hoorelogie, dat aghtentwintigh uren aghter malcanderen loopen kan, in een dubbelde goude kas;

twee goude geamaljeerde verrekeykers, d'eene wat grooter als d'andere, die seer mooy en kostelyck zyn;

ses seer cierlycke schryffboecken van diverse grooten;

ses van de beste neusbrillen in haere huyskens voor oogen van verscheyde ouderdom, zynde de bovenstaande goederen op de begeerte van Uw Mayesteyt al over vyff jaeren uyt het vaderlant gevordert en in den jaere 1678 alhier ontfangen, maar datmaals nevens verscheyde andere costelyckheden

de Compagnie door quade boosaerdige menschen diefstaghtigh ontstoolen, zoodat wy die, om Uw Mayesteyt dienst te doen, nogh andermael ontboden en nu onlangs van onse Heeren Meesters uyt het vaderlant weder becomen en goetgevonden hebben U Mayesteyt by desen voor wat raers tot geschenck op te offeren, als zynde waardigh om door de handen van groote Coningen gelyck U Mayesteyt gebruyckt te werden, alsmede nogh:

een seer groote costelycke lanthaarn van cooper gemaekt tot versieringe van U konincklycke hoff, die soodanigh is als nogh noyt voor desen in 't vaderlant zyn gemaekt geworden, en daerom oock seer veel gelt comt te kosten, sulx nergens bequaemer toe als om aan groote Coningen te presentieren:

een comptoirtie, van canneelhout gemaekt en met gout beslagen, wesende soodanigh hout off groote stucken canneel in het canneellant seer beswaarlyck te krygen, waartoe derhalven veel tyt vereyscht om by malcanderen te versamelen:

vier stux seer mooye canneelhoute bardisanen, waarvan de spitsen met silver seer curieus ingelegt zyn;

vier stux canneelhoute rottingen;

een canneelhoute bandees, cierlyck uytgesneden, met nogh:

12 stux diverse canneelhoute kelcken en coppen, die seer mooy zyn, hoedanige wy nogh noyt uyt het canneellant gekregen, nogh alhier vooren selfs gesien hebben;

een kas met diverse gesnede glasen en glase rariteyten, expres tot voldoeninge van U Mayesteyts curieusheyt uyt het vaderlant van onse Heeren Meesters ontboden;

drie stux levendige kakatouvogels;

aght stux levendige casuarisvogels;

een seer kostelyck en conincklyck stuck goutlaeken van 13 ellen lanck en ontrent $1\frac{1}{4}$ el breed, alsmede:

een seer kostelycke alegia, bynaar geheel van gout.

Alle 't welcke wy verhopen dat door onsen capitain onbeschadigt aen U Mayesteyt overhandigt werden en U Mayesteyt soo aengenaem zyn sal, als onse genegentheyt groot en hereytwilligh is, uyt dewelcke het U Mayesteyt wert toegesonden.

Geschreven in het groot casteel Batavia in het conincqrycq Jaccatra den 30 van de maant Augustus in het jaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden was Comp'. zegel in roden lacke gedrukt en daeronder stont:)

In absentie van de heer secretaris

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{ls}.

(Was geteekent:)

FREDRICQ AB ARTZATT, Eerste clerck.

Volght nu nogh de missive, van Haer Ed^{la}. aen den Oya Berquelangh in Siam geschreven.

Desen brieff comt uyt een opreghte herte en zuuyvere genegentheyt van den Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ende de Raaden van India aan den Oya Berquelangh, die een wys ende verstandigh heer is mitsgaders van seer groot vermogen omtrent den grooten en wytberoemden Conincq van Siam, wien den Godt des hemels ende der aerden wil zegenen en veel geluck en voorspoet op dese werelt verlenen.

Den Gouverneur Generael ende de Raden van India hebben van den Oya Berckelangh met de behoude verschynningh nu 7 maanden geleden van een onser schepen uyt Siam een brieff nevens 7 bharen thin tot geschenck ontfangen, welcke haer seer aengenaem is geweest, gelyck oock de goede genegentheyt, die Uwe Exellentie betuygen den Gouverneur Generael ende de Raden van India toe te draegen, waerinne wy verhopen Uwe Exellentie onveranderlyck volharden sal ende tweeeghbrenghen dat ons vergunt werde den vryen handel tot Oudiang Salang ende Bangary met uytsluytingh van alle vreemde natie, en zonder dat wy daar eenige thol voor onse aentebrenghen ende uyttevoeren coopmanschappen hebben te betaelen, waartoe Zyne Conincklycke Mayesteyt by voorige brieven eenige toeseeggingh ende beloften heeft gelieven te doen, wanneer de landen aldaer van den oorlogh soudén wesen verlost ende in ruste gebraght, 't welcke den Gouverneur Generael ende de Raeden van India meenen dat nu al geschiet ofte op handen is, sulx versoecken ten voorsz. eynde een bondigh ende kraghtigh traaf ofte bevelschrift vooraf magh versorgt werden, opdat den Gouverneur Generael ende de Raden van India by bequaeme tyt ende gelegentheyt haer daarvan zoude kunnen dienen, en 't welcke zy niet nalaten sullen met danckbaerheyt te erkennen ende bereytwilligh de begeerte van Zyn Conincklycke Mayesteyt na vermogen te voldoen, dat eghter ten belange van de geëyste 5 nooten- ende 3 nagelboompies van een span ofte cobido hoogte niet geschieden kan, ten aensien deselve haer niet laten verplanten ende niet groeyen soude op plaatsen daer deselve niet gewoon zyn te wasschen, sulx die niet als verdort en onvrughtbaer in Siam zoude kunnen gebragt werden, weshalve ten goede gelieft te nemen dat die niet gesonden werden, nogh oock het massief goude koffertie, Zyne Konincklycke Mayesteyt toebehorende, 't welcke nu 2 jaeren geleden na Hollant gezonden is om aldaer curieus geamaljeert te werden, gelyck oock geschiet is ende zoodanigh weder na herwaerts geschickt met een onser schepen genaemt Ceylon, dogh hetselve is nu al 18 maanden uyt Hollant vertroocken geweest ende komt tot nogh niet ten voorschyn, invoegen vermoeden genoemde schip door een swaere aengetroffen storm in ruyme zee met volck en al zal gesoncken ende vergaen zyn, zynde het een groot, kostelyck en sterck gemant schip geweest, daarby d'E. Compagnie merckelyck veel komt te verliesen, en waermede behalven

het voorsz. koffertie nogh verscheyde goederen, voor Zyne Konincklycke Mayesteyt in Hollant gemaect, gesonden zyn, waarvan jongst specificatie aan onsen capitain Aernout Faa bestelt hebben om Uw Exellentie daarvan kennisse te geven, ende meteen dat wy alzulcke goederen weder opnieuw voor Zyne Conincklycke Mayesteyt uyt Hollant outboden hebben, en die ons vandaer toegecomen zyn, hebben wy jongst met het schip, dat over Siam naar Japan vertrocken is, aen den capteyn Aarnout Faa gezonden om aen Zyn Conincklycke Mayesteyt te presenteeren ende te laten volgen, werdende nu oock gezonden een goet amaljeerder, genaamt Jacob Wilst, ende een steenhouwer, die syn werck kan maecken, genaamt Abraham van Someren, waermede verhopē Zyne Mayesteyt beeter sal gedient zyn dan met de 2 voorige persoonen van die kunst, welcke weder terughgesonden zyn.

Van soodanige curieuse ende rare goederen, die den Gouverneur Generael ende de Raaden van India zeer geerne tot bewys van haere goede genegentheynt aan Uwe Exellentie nevens desen brieff zouden zenden, vinden zy haer tegenwoordigh alweder onversien, sulx versoecken Uwe Exellentie haer gelieft te verexcuseeren dat se nu niet anders senden dan:

drie goude Souratse botidaers, te weten:
 een incarnaet met gout;
 een purpur met gout;
 een groen met gout;
 drie andere goude laekens zonder bloemen:
 een groen en gout;
 een blauw en gout;
 een purper en gout;
 een stuck carmosynroot felp, langh $45\frac{3}{4}$ el;
 een heel costelycke alegia, meest van gout;
 twee stux canneelhoute bardisaanties;
 twee stux canneelhoute rottings;
 een canneelhoute bandees met:
 6 stux canneele kelckies als anders.

Alle 't welcke onsen capteyn Aernout Faa aan den Oya Berquelangh van onsentwegen overhandigen sal, die wy verhopē dat u oock wel bevallen en aengenaem wesen sullen, hebbende den Gouverneur Generael ende de Raden van India tot een teeken van haere bereytwilligheyt alle naerstigheyt aangewent om voor den grooten Conincq van Siam soodanige rare goederen uyt te vinden, als zy condē dencken dat eenigsints met zyne sindelyckheyt soude overeenkomen, en daeronder oock gebruyckt de goude verrekykers, hoorlogie, vergulde schryffboecken en van de beste neusbrillen, die de Coninc al over 5 jaeren geëyscht en die wy in 't jaer 1678 van onse Heeren Meesters becomen hadden, dogh te dier tyt door quade menschen diefaghtigh gestoolen zyn, en die derhalven nogh andermael door de Gouverneur Generael en de Raaden van India uyt 't vaderlant zyn

gevordert en onlangs vandaer weder ontfangen, verhopende dat al deselve en 'tgeene daer nogh meer bygevoegt is, den grooten Conincq behaeglyck wesen sullen, maar off dat tegen ons vermoeden zoodanigh niet moght wesen, soo sal ons den Oya Berquelangh groote vruntschap doen, indien hy ons beliest te laten weten, waermede wy den Coninck in onse jaerlycx vereeringe alsmede den Oya Bercquelangh selfs meest sullen kunnen behagen, opdat wy zoodanigh in 'topsoecken van 'teen en 'tander temeer blycken van onse genegentheyt mogten toonen, hebbende den Gouverneur Generael ende Raaden van India oock goetgevonden, in plaets van den tweede persoon, die nu ginder is, weder derwaerts te senden den coopman Joan Braekel, die tevooren langh in Ligoor gelegen heeft en by den Oya Berquelangh welbekent is, zynde nu onlangs uyt 't vaderlant gekomen, alwaer hy van 't gebreck aen zyn gesicht, dat hy op Ligoor hadde gekregen, weder is genesen, vertrouwende dat denselven nevens den capitain Faa, als zynde beyde luyden van goet verstant, by den grooten Conincq en den Oya Bercquelangh mede aengenaem wesen sal.

Geschreven in 't casteel Batavia in 't conincqrycq Jaccatra op den 30 Augusto in het jaer 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlands India

(Was geteekent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden was Comp^s. zegel in roden lacke gedrukt, ende daeronder stont:)

In absentie van de heer secretaris

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{la}.

(Was geteekent:)

FREDRICQ AB ARTZATT, Eerste clerq.

Omtrent dese tyt heeft men vry merckelyck hier ter plaatse bevonden te regeeren de besmettelijke kinderpockies, waardoor veele jonge kinderen soowel onder de Europese als inlandse natien zyn komen te overleyden, gelyck oock alhier eenigen tyt herwaarts een groote droogte geweest en ervaeren zy, daerdoor 't gras op den velde als affgebrant staet aen te sien, 't gunt tot verquickinge van menschen en vee oversulx wel een vroegen en spaeden regen van den hemel is verlangende.

Heden ter extraordinaire vergaderinge onder 't lesen der Ceylonse brieven ende consideratien van den toestant en ommeslagh van dat eylant, waeraf hiervoor notitie zy gedaen, heeft Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens ter dier materie en over de Ceylonse saecken soodanigen geschrift door den E. secretaris Joan van Hoorn in Raade doen overleveren, als hy de extensie van dien in 't generale resolutieboek voor Zyn Ed^{ht}. sentiment van 't Ceylonse werck magh blycken.

2 d^e. De weduwe van den sergeant Laurens Valck, genaemt Anna Rosina Stigtmulder, heden ter vergaderinge versogt hebbende om mette eerste aanstaande retourschepen te mogen repatrieeren, soo is haer sulx vragt- en costvry om redenen geaccordeert.

Aengesien de nieuw te maecken packhuysen aan de oostzyde binnen dit casteel, alwaer het oude soldyecomptoir en ysermaguasyne heeft gestaan, alreede zyn begonnen, om de fondamenten opnieuw in te heyen, soo is heden in Rade van India verstaen en vastgesteld met den opbouw derselver ten eersten ofte soo haest mooglyck te laeten voortvaeren volgens seker daarvan geproduceerde project, namentlyck:

het eerste te maeken packhuys tegen 't groote voorpleyn van 't casteel, van het soldyecomptoir aff tot aen de zygangh van de generaelswooninge, sal wesen van gelycke breete en hoogte als het voornoemde nieuwe soldyecomptoir, synde breed 30 voeten en 4 duymen binnensmuurs, en daeragter en tegensaen dan met een middel scheydmuur nogh een soodanigh packhuys gemaect sal worden, dogh op de breete van 41 voeten en 2 duymen binnenswerx, sulx er verder nogh tot aen het lywaatpackhuys een plaats, breed aen 't vooreynde 19 voeten en 5 duymen en aghter 23 voeten en 5 duymen, sal komen over te schieten, dat aen beyde eynden met een stuck muurs afgesloten en naderhant tot berginge van cogels, ammonitie off andere goederen g'appropriert sal werden etc^a.

3 d^e. 's Morgens in den dageraet gaet Zyn Ed^{ht}. d'Heer Gouverneur Generael van Goens met den E. majoor Saint Martin te paarde sijn wat te vermaecken en om de gelegentheyte en toestand der groote revier en desselfs loop ontrent de schans Noortwyck en daeromher soowat te besichtigen, en komen omtrent ten 11 uren weder binnen 't casteel.

's Namiddags komt de chialoup de Vlieger van Bantam weder terugge met 22 picols zuycker, kostende met de 18 voorheen gesonden rd^s. 205 $\frac{1}{2}$ en brieflie van den adsistent Gerrit van Loveren, op gisteren aen Haer Ed^{ht}. geschreven, met advys dat het Engelsch schip den Persiaensen Marchiant reets op ultimo Augusty vandaer na Europa voortgegaen waere, en dat oversulx het packet brieven, gedestineert met dien bodem na 't vaderlant aen onse Heeren Majores versonden te werden, te laat gecomen was, wes 't selve nu weder teruggequam, dogh het ander off duplicata packet was aan den heer Francen commissaris Jaques Boureau overhandigt, die belofte gedaen hadde, voor de goede bestellinge sorge te dragen en daerop eergisteren geëmbarqueert was, om met de France Soleil d'Orient de reyse na Vrankryck aan te vangen, hebbende voor desselfs vertreck onsen adsistent van Loveren een antwoordbrieflie in 't Frans aen Haer Ed^{ht}. alhier, op eergisteren gedateert, ter hant gestelt, 't welck nu mede ontfangen en nae gedaene vertaelinge bevonden zy van volgenden teneur.

Translaatbrieflie, door Jaques Boureau, Commissaris Generael wegens de France Compagnie in India, uyt Bantam aen de Hooge Regeeringe alhier geschreven.

Myne Heeren.

Ick hebbe de brief van den 30 jongstleden, waermede myne Heeren de goetheyt hebben gehad my te honoreren, met bysondere verheuginge

ontfangen nevens het packet aan de Heeren Bewinthebberen van uwe seer doorluchtige Compagnie, sullende door my in 't bysonder Sorge werden gedragen dat 't selve met alle mogelycke seekerheyt en neerstigheyt zyn adresse erlange, soo haest het God believen sal my geluckigh in Vranckryck te doen aanlanden, wel van harten wenshende andere gelegentheyt te hebben om myne ootmoedige gehoorsaemheyt te konnen betoonen, UE. ten hooghsten verplicht blyvende voor de schenckagie van vier packiens met speceryen, die UE. met sooveel genereusheyt belieft hebben aan my te doen, sonder dat ick het nogh verdient hebbe, 't welck my te meer verbindt, door alle bedenckelycke middelen uwe goetheyt weder traghten te vergelden, om aen UE. die vergenoeginge, die van my begeert wert, te geven. Oock verskere ick UE., myne Heeren, dat ick geensints in gebreeke sal blyven, deselve voor sooveel in myn magt is te volbrengen, hertgrondigh biddende dat de goddelycke Voorsienigheyt alle UE. edelmoedige onderwindingen met veel voorspoet en goet succes gelieve te segenen en voor nogh veel jaeren volcomen gesontheyt verleenen, en aen my de gelegentheden om inderdaat te connen betoonen, dat ick met alle mogelycke eerbiedigheyt ben

(Onder stont:)

Myne Heeren, UE. seer ootmoedigen en gehoorsaemen dienaer

(Was geteeckent:)

J. BOUREAU.

(Terzyde stont:) Tot Bantam den eersten September 1681.

Soodat dan dat eene packet brieven aen de Heeren Meesters in 't vaderlant, nu weder terugge hier overgekregen, sal moeten blyven leggen tot nader occagie om met een anderen Engelsman ofte anders wel met onse retourschepen almede eerst voortgeschickt te werden.

5 d°. 's Namiddags gewert ons per Compagnies provisievaartuygh van Tanjongpoura een briefje, door den vaandrigh Willem Kuffelaer op gisteren aen Haer Ed^{le}. geschreven, en komt daarmede oock weder terugge den adsistent Cornelis Cobs, hebbende de verstreckinge aen onse guarnisoenhouders aldaer behoorlyck uytgereyckt, en behelsende 't voornoemde briefje wyders in 't korte de volgende substantie:

ingevolge van Haer Ed^{ls}. ordre had men den Tommagon Natta Jouda en Angabey Wiera Zaba etc^a. in de schans doen komen en voor de geleverde coyangs rys yder 16 rd^s. aangeboden, dogh deselve verclaert hebbende, die onder 20 realen niet te connen leveren, was men eghter na veel debattens op 13 rd^s. geaccordeert: den Javaen Wiera Djecuwa had van zyn agterstal rys 46 gantings voldaan en betuygden de Craoangse hooffden tot nogh onvermogens te wesen, onse besettelingen met genoegsaeme rys te connen versorgen, aengesien alles daar na 't voorgeven alweder door de Macassaren en stropende Balyers onthloot en vernielt ware geworden;

van de gerugte 1000 Bantammers onder Sacra Jouda had men daer wel tydinge, dogh sonder seekerheyt of en dat se na de Craoangse bovenlanden stinden

te comen; de vrouw van Sarantacka, by den Tommagon Natta Jouda aengehouden geweest, had men weder becomen en nu herwaarts gesonden;

eenige onser besettelingen hadden sigh onwilligh getoont het gesonde gesoute vleesch tot rantsoen te ontfangen, wes 't selve weder teruggequam om alhier besigtigt te werden en daerop ordre versogt, wat hy sulcke occagien te doen stinde;

op 't aandienen van den Javaen Singa Mangala, dat Naya Doeta, oom van den Tommagon Natta Jouda, van Bantam teruggecomen ware, had men denselven laten ontbieden en van hem verstaen, dat hy omtrent 2 jaeren geleden door de Bantammers met geweld derwaerts gebragt en tsedert dien tyt soo nauw bewaert soude zyn, dat noyt hadde konnen ontkomen als nu, dat met de vlugt gesalveert en in de Craoangse bovenlanden wedergecomen was, hebbende hy op Bantam verstaan, dat Sacra Jouda in syne vlugt na derwaerts 60 Javaense vrouwens onderweegs met geweld medegenomen en aldaer gebragt hadde, alsoock aan den Bantamsen Sultan versogt met parthy volck g'adsisteert te werden, wanneer hy genoegsaem kans sagh den capteyn Jochum Michielse 't hooft te bieden, en verder verhaelt hoe hy met d'onse slaags geweest dogh nae verlies van 60 man de vlugt moeten nemen, waerop gemelte Sultan hem 1000 man soude toegesegt hebben, dogh waeren voor zyn vertrecq van Bantam nogh niet gereet geweest; nu had desen Naya Doeta wyders aan den vaandrigh een pas versoght, om de berghluyden in de Carwangse bovenlanden tot 't afbrengen van vee te animeeren en de Hollantse munt gangbaar te maecken, dogh sulx was hem tot nader ordre van Haer Ed^{le}. alhier gerefuseert, en waerop dan ordre wiert versogt etc^a.

Aangesien met 't verkiesen van den coopman Jan Besselman tot cassier de groote kledenwinckel hier ten casteele is komen open te vallen, soo is heden ter vergaderinge in desselfs plaatse weder tot winckelier aengesteld den coopman Abraham Opdam, en wyders door den Heer Ordinaire Raat Joannes Camphuys te deser tyt in Raade van India overgelevert een rapport wegens de gedaene inspectie en nader visite met den secretaris, d'E. Joan van Hoorn, nevens Heeren Heemraden en eenige heeren ingelanden, hoedanigh het overtollige water der groote riviere in de vaart Molenvliet tot gerief der landen, aan de oostcant van de oude groote rivier gelegen, door een openinge elders omtrent de fortresse Noortwyck bequamelyckst in de voorsz. revier soude connen werden gebragt, en welck rapport dan by de vergaderinge overgenomen en oock nodigh geaght zy hieronder soodanigh te insereren, luydende aldus:

Rapportie, aen d'Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael Rycqloff van Goens en Raden van India gedaen door den Ordinaris Raat Joannes Camphuys en den secretaris van UEd^{le}. vergaderinge Joan van Hoorn.

Ingevolge van UEd^{le}. besluyt van voorleden Vrydagh zyn wy des volgenden daegs namiddags met de gecommitteerde Heemraden en heeren ingelanden gereden boven Noortwycq en langs de grooten heerenwegh, die van dese stadts oostzyde nogh Z. Z. O. oploopt, ende hebben ontrent 400

roeden boven Noortwyck en 1400 roeden van de zee kant ofte de wegh naar Angiol deselve grooten heerenwegh westwaert ingeslagen na de groote revier en aldaer tusschen het lant van den heer Anthony Pavilioen en den borger François Penneman besigticht een bequaeme plaetse, daer een droge grep van omtrent 8 à 10 voeten breed en bynae soo diep ontrent N. O. tusschen beyden liep, die op de verheyte van 160 roeden respondeert op de bovengemelte reghte groote wegh, en dewelcke tot omtrent 200 à 150 roeden daerbeneden wedersyts met een kleene en ondiepe sloot is begraven, vanwaer die wedersytse sloot regt N. N. W. affloopt tot aen 't lant van de heer Pieter van Hoorn en d'E. majoor S^t. Martin en daer ineen tesamen, voort met een elleboogh oostwaerts tot aen 't lant van den capteyn Alvis en d'heer Overtwater en verder noordwestwaerts nae Jaccatra, voorby welcke fortresse deselve sloot sigh dan omtrent 50 roeden westwaerts wederom in de oude originele gestopte groote revier komt uyt te storten.

Om nu in desen na de voorgevalle redenen en discoursen te spreucken van in plaats van omtrent de Corcot de groote revier aan de oostcant eenige losinge van 't overvloedigh water, dat de molens en Molenvliet niet maghtigh zyn sonder veel moeyte, umbragie en gedurige onkosten te connen verswelgen, te geven en de ingelanden aen dien kant daarmede volgens haer versoeck te gerieven en daermet oock de fortresse Jaccatra en de guarnisoenhouders van dien van goet water te versorgen, soo heeft den E. Ordinaris Raat Joannes Camphuys aen de gecommiteerde Heeren Heemraden en presente heeren ingelanden gevraegt, off met het verleyden van het overvloedige water in de regentyt en oock in de drooge tyt, meer als Compagnies molens van noden hebben, eenige swarigheyt gemaect en de eygenaers der landen in de regentyt eenige schade soude toegebracht konnen werden, en is door haer E. gesamentlyck en eenpaerigh gemeent van neen, en dat met het opgraven ofte verwyden van de bovengeciteerde grep boven Noordwycq en soo oostwaerts aff tot op de groote zuyderwegh een waterlosinge langs alle die landen te brengen voor jegenwoordigh wel het bequaamste zoude wesen, als werdende by eenige gemeent, dat het niet geraeden soude zyn den ouden dam, daer wat beneden en boven de groote dam gelegen, tot noch weder te openen, gelyck dan oock de medegegane heeren ingelanden yder voor 't syne praesenteerden de kosten tot het voorsz. opgraven te willen helpen dragen, ende dewelcke na de calculatie van den E. Heemraet Pieter van Leeuwen omtrent de somma van 1000 rd^s. geschat wierden te sullen belopen; dogh dit point en oock 't verder goetvinden over dit voorstel en genomen visite sullen wy nu wyders aan Uw Hoogh Ed^h. wys oordeel bevolen laten, alleenlyck seggende dat soowel de slegte gestalte van den dyck langs de vaert Molenvliet, op veele plaatsen by ons beoogt, en de nootsaekelyckheyt van de losinge van 't overvloedige water, 't gunt by de aenstaande regentyt merckelyck staet toe te nemen, ten hoogsten en hoe eer hoe beeter weder eenige openinge, 't zy daer off alsvooren in de Corcot off wel elders, zy

vereyschende, soo tot behoudenis van den qualyck gestelden Molenvlietdyck als alle de wercken, fondamenten en sluysen der molens etc^a. en meer andere inconvenienten, die daaruyt souden kunnen voortkomen.

(Onder stont:)

UEd^{la}. ootmoedige dienaren

(Was geteekent:)

JOANNES CAMPHUYS en

JOAN VAN HOORN.

(In margine stont:)

In Rade van India overgegeven den 5 September 1681.

Op welck gedaen rapport door Haer Ed^{la}. dan na deliberatie goetgevonden zy, ten beste van 't gemeen en nutte van des Compagnies molenwercken etc^a. soodanigen doorgravinge wat boven de buytenfortresse Noordwyck uyt de groote revier aan het lant van de heer Anthonio Pavilioen tot in de groote zuyderwegh te laten geschieden door het Eerwaerde Collegie van Heemraden, om het overvloedige water van Molenvliet aff en voorby de fortresse Jaccatra weder naer dese stadt, daer ten meerendeele alrede slooten zyn, een openinge te geven etc^a. gelyck sulx ende oock verder eenigh gebesoigneerde raeckende den toestant op Ceylon ende hoedanigh Zyn Ed^{ht}. de Heere Generael Ryckloff van Goens sigh de saecken ten belange van dat eylant heeft gelieven te ontrecken en ten dien eynde een nader geschrift aan de vergaderinge over te geven etc^a. by 't resolutieboek uytgedrukt in 't breede staat te lesen.

6 en 7 d^o. Niet registrerens waardigh voorgevallen.

8 d^o. Heden na de middagh ter extraordinaire vergaderinge in Raade van India al wederom in de emportante saeken van Ceylon gebesoigneert wesende, soo is door de gesamentlycke Heeren Raaden deser Regeringe (omdat sigh Zyn Ed^{ht}. dat werck in 't geheel heeft believen te ontrecken, gelyck hierboven staet aangeroot) geresolveert en besloten, den Heer Extraordinaris Raat en eerste commandeur Laurens Pyl (die 't bestier van saacken op dat eylant zedert December anno 1679 tot genoegen p^l. heeft waergenomen en by missive der Ed^{la}. Heeren 17ten in 't patria de dato 29 October 1680 tot de honorabele character van Extraordinaire Raat van India zy gepromoveert geworden) alsnu oock meteenen tot absoluyt gouverneur en directeur van het emportante gouvernement van 't eylant Ceylon met den aankleve van dien te verkiesen en aan te stellen, mitsgaders denselven daerin toe te voegen het tractement van Extraordinaris Raat tot 200 guldens ter maent, dat hem is competerende, en dat van den tyt aff dat 't bestier van saecken aldaer uyt handen van den heer out gouverneur Ryckloff van Goens de Jonge over- en waergenomen en provisielyck bekleet heeft, en van hetwelcke zyn E. dan een behoorlycke commissie en acte sal werden verleent en toegesonden, sooals dat behoort.

Wyders is nu oock aangaande de andere vacante functien in en onder het voorsz. Ceylonse gouvernement oock meteenen gedisponeert en vervolgens verstaen, vooreerst den E. commandant Pieter Vorwer op Nagapatnam onder Cormandel te

laten verblyven ende op Ceylon tot commandeur van Jaffanapatnam en daarbesyden mede als de oudste en naaste in rangh tot tweede persoon van 't geheele gouvernement instede van den heer Pyl wederom te eligeren den E. Dominicus van Vorsten, althans commandeur, hoofstadministrateur en president van de justitie tot Colombo, sullende die hoofstadministratie voortaan weder alleen maar door een oppercoopman werden becleet, doch het presidentschap van de justitie by den gouverneur selfs, gelyck overal gebruycklyck zy, weder werden waergenomen, ende de generale Ceylonse hoofdboecken gehouden by denselven hoofstadministrateur mitsgaders de Colombose negotieboecken by den tweeden administrateur, die niet meer als een coopman sal wesen en waartoe, te weten tot eerste en hoofstadministrateur by den heer gouverneur op Colombo, dan weder is genomineert den oppercoopman Thomas van Rhee, present opperhoofd ter custe Madure op Tutucoryn, die naest aan de jongste der commandeurs op Ceylon in rangh sal volgen.

Soo is mede instede van den overleden commandeur Willem van der Moolen tot commandeur van de stadt en landen van Gale verkoren den E. commandeur Salomon Lesagie, tegenwoordigh 't gesagh voerende over de landen etc*. van Trincoenmale en Baticaloa, met besluyt om aldaer nae desen, conform 't gearresteerde alhier van 't jaer 1677, mede maer een oppercoopman in 't gesagh ten hoogsten te gebruycken.

Voorts is oock den ouden capitain Marten Scholtes in de stadt Gale vereert met de character van eerste capitain van 't Ceylonse gouvernement en dat hy by opcomste van den dessave Michiel de Geus de rangh aldaer naast aan den commandeur sal hebben, onvermindert de rangh van den dessave van Madure en dat oock sonder consequentie, als alleen om zyn lange diensten en hoge jaeren geschiedende.

Om nu den voornoemden E. Thomas van Rheede in 't opperhoofdschap van Tutucoryn wederom te vervangen, daartoe is insgelyx opnieuw genomineert den oppercoopman Rutgert de Heyde, thans pⁱ gesaghhebber en secunde off administrateur op Jaffanapatnam, item weder in die functie op overgecomen versoeck den ondercoopman Isaack van Dielen geconfirmeert en meteenen op zyn versoeck en tytsexpiratie geadvanceert tot coopman met 60 guldens voor vyff jaeren, en tot welke qualiteyt en gagie etc*. aldaer mede verhoogt zy geworden den ondercoopman Willem van Dielen, die de plaatse van secretaris tot Colombo van den heer gouverneur en raat is waernemende en oock daarbesyden als een lith in gemelte raade is gebruyckt geworden.

Eyndelyck zyn nogh de capitainen Jan Delcourt en Jacob Witsenburgh, beyde geposteert op Colombo, verbeterd van 80 yder tot 100 guldens en ten haeren opsighte oock verstaen, dat zy voortaan mede als ordinarie leden in den politiquen raat tot Colombo sullen werden gebruyckt, gelyck op alle andere plaatsen en na d'ordre van de Compagnie de usantie altoos geweest, dan alleen op Ceylon zedert eenige jaeren daarontrent anders geprocedeert zy; dogh den capteyn en gewesene dessave der Colombose landen Harman Dirxe Wanderpoel is om verscheyde redenen en insighten en het advis van den heer gouverneur Pyl best geaght met eerste gelegentheyd vandaer te laten herwaerts opkomen in zyn qualiteyt, ende den

coopman en gewesene tweede administrateur op Colombo Edmont van Sterreveld weder tot dessave der Colombosche landen te laten gebruycken, gelyck dit alles by 't resolutieboek ampel en in 't breede uytgedrukt staat en te beoogen, ende soomede 't gebesoigneerde wegens den Singalesen dessave Tinnecon etc^a.

Synde wyders te deser tyt na deliberatie oock vastgesteld de verdelinge van de 2 vastgestelde retourschepen, over Ceylon desen jaere te laten repatrieeren, namentlyck Couverden over Ceylon voor de praesidiale camer Amsterdam en Cortgeene voor Zeelandt.

Zynde oock na Ceylon beroepen te gaen den predicant Joannes Cuyterus, onlanx mettet schip Sumatra uyt 't vaderlant gecomen, ende oock de limietscheydinge en het gebied der stadt Nagapatnam, nu wederom onder het Cormandelse district sorteerende, voortaan tot wegneminghe der nieuw trotterende dispuuten tusschen Ceylon en Cormandel te ordonneeren dat die zal zyn en blyven in die stant, daar het anno 1673 voor de separatie van Cormandel onder Ceylon te dier tyt zy geweest etc^a.

9 d^e. Heden ter ordinarie vergaderinge is den out schipper Jacob Valck op zyn versoek als regerende schipper op 't retourschip de Vryheyt gestelt en verstaan hem daarmede te laten repatrieeren; soo is oock aan Alidad Moor, paghter van 't handelen aan de schepen, op zyn ingedient request en om redenen en mits zyn betoonde lydende schade verstaen, 2 maanden pagtpenningen, monterende 1110 rd^s., tottet uyteynde van 't jaar te borgen, om dan te sien hoedanigh verder daarontrent nodigh sal wesen te mitigeren ofte niet etc^a.

Voorts is in plaatse van den overleden Bartolomeus van Doornyck weder tot cipier van Heeren Schepenen deser stede op zyn versoek aangesteld den borger Ysaack Dinckels.

Eyndelyck is jegenwoordigh oock in consideratie gebragt en naar deliberatie verstaan, mettet aanstaande vertreck van Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens na het vaderlant alvorens een generale visite en opneminge te laten doen van alle des Compagnies fortification, wercken, huysen, erven etc^a. hier ter plaatse soo binnen als buyten dese stadt en 't casteel en alles hierontrent gelegen, geene of niets uytgesondert, omme perfectelyck alles beschreven, de gebreeken genoteert en accuraat in caarten en descriptionen vertoont te werden, en waertoe uyt desen Raade gecommitteert zyn, om behoorlyck rapport te zyner tyt van te doen, de heeren Anthonio Hurt, Joannes Camphuys en Fredrick Lambertse Bent, dewelck mitsgaders tot haer E. assistentie, om alles perfect op te nemen, den E. waterfiscaal Pieter Pauw;

d'E. majoor Isaack S^t. Martin;

den capteyn Jan Francen;

den capteyn Willem Hartsincq;

den constapel majoor Ameling Leydeman;

den lieutenant Martinus van Ingen en

den ondercoopman Pieter van Ommen;

gelyck dit alles en 't verdere genoteerde raeckende de mede te nemen papieren, door Zyn Ed^{ht}. naar het vaderlant by 't resolutieboek ampelder komt te blycken

10 d^e. 's Avonts erlangen per Mardyker vaartuygh een briefje van den resident Thomas Grinnel tot Tegael, dato 6 deser aen Haer Ed^l. geschreven dogh mits desselfs indispositie ongeteekent gebleven, verselt met eenige bylaagiens en kortelyck behelsende 't volgende nieuws:

den capteyn Hendrick van den Eeden was aldaer den 21 Augusty met de fluyt Delfshaven en 't gesonde recreut militairen aangeweest ende des volgenden daags na Samarangh voortgestevent, hebbende alvorens ter adsistentie van den resident Grinnel den adsistent Adriaen Willemson tot nader ordre op Tegal geplaatst en volgens Haer Ed^l. ordre oock de 50 Nederlantse militairen aen lant geset; even na desselfs vertreck was den 23 jongstleden 's nagts in des residents Grinnels camer tot Tegael een hevigen brant ontstaan en daardoor zyn wooninge nevens alle 's Compagnies negotieboeken en verdere papieren alsmede parthy cleeden, eenige contanten, provisien, medicamenten etc^e. in de asche gelegd, dogh den brant door de hulpe der Javanen nogh geblust geworden, sulx 's Compagnies packhuys, kruytkelders en de twee bolwercken etc^e. nogh waren blyven staan en den impotenten resident Grinnel de brant ter nauwernoot ontloopen, dogh wat schade de Compagnie hierby quame te lyden, konde men niet seker adviseren, wesende den lieutenant van der Meer op dit voorval daer van Cheribon overgecomen om d'onse de behulpsaeme hant te bieden en men thans besigh om die vervalle vestingh sooveel doenlyck weder in postuur te brengen;

de Javaanse gouverneurs van Tegaal, Paccalongon, Pamalangh en Brebes van Wanarata, daer se geposteert lagen, ontboden en op Tegaal verschenen zynde, soo had men met hun vastgesteld, den vaandrigh Willem Tabbert met 41 Nederlantse militairen na boven en tegens de rebellen onder Namroet mede te laten opgaen en de hooftpost van Wanarata te begrypen, werwaarts deselve dan den 29 passado oock opgetrocken waeren en den lieutenant Grevinck primo deser met nogh 51 Nederlantse coppen gevolgt, sulx er tegenwoordigh behalven de Javanen 94 Compagnies dienaeren op Wanarata geposteert lagen;

uyt ons leger tot Cartasoura Deningrat onder den commandeur Couper had men berigt;

den E. Couper was op de become tydinge dat de vyandelycke Bagilleenders onder Pangeran Pougat 't hof of tegenwoordighe residentsplaats des Sousouhounangs op Cartasoura dagelyx naderden. op het versoeck van Zyn Hoogheyd met onsen Nederlantse magt den 10 Augusty van Samarangh opgebroken en 4 dagen daerna aldaer aangecomen, hebbende den Sousouhounang den vyand, sterck omtrent 10000 coppen, met zyne Javanen reets, soo men seyde, op de vlugt geslagen en daaraff even voor des commandeurs aencomste weder geretourneert, latende den vyandt door een troep van 2500 Javanen vervolgen, dogh deselve waren onderweegs door eenen rebel Mas Souta Dita uyt het paaps geslagt van Wana Cassoema met omtrent 1000 van zyn aanhangh gestut en terughgedreven ende den vyand weder tot op 2 uren van Cartasoura g'advanceert, sulx den E. commandeur met onse magt den 18 jongstleden tegens deselve was op- en uytgetrocken en hebbende dien hoop na een schermutselingh met verlies van wel 100 coppen weder op de vlugt geslagen

en 16 stux gevangene gebragt, die men na examinatie na de andere werelt gesonden hadde, en naderhant verstaen, dat 40 dier voornaemste belhamels met 300 man naar Gounang Kinang gevlugt en weder in aantogt waeren om de tusschengelegen dorpen tot devotie te brengen, wes den commandeur een troep van 150 onser inlandse militairen nevens 6 à 700 van des Sousouhounangs Javanen derwaerts had afgesonden om die roervincken des mogelyck voort te ruineeren;

wyders had des Sousouhounangs veltheer Aria Sindou Radia met een troep zyner Javanen, gesecondeert door eenige onser militairen, enige der Bagilleense vyanden omtrent Wattas en Cuddoes tweemaal oock geklopt, sulx des Sousouhounangs saecken tegenwoordigh in de bovenlanden wat voorspoedigh scheenen te blyven, 't welck te wenschen ware lange mogt continueren, om eenmael een goet eynde van dien moeyelycken langdurigen oorlogh te maecken, gelyck dit alles by 't aankomend brieffboeck onder de quartieren van Java's Oostcust nader komt te blycken.

's Nagts ontrent twaelf uyren komt den sabandar Ockerse binnen met een briefie van den adsistent Gerrit van Loveren van huydigen datum, per expres Javaans vaartuygh van Bantam aen Haer Ed^l. gecarteert ten geleyde van een ander briefie van de opperhoofden van 't schip Macassar, comende uyt het vaderlant en zeylende in de Straat Sunda, aen Haer Ed^l., gedaghtee kent 4 deser, met advys dat gemelte bodem, den 12 Juny van Caap de Goede Hoop affgeseylt, den laasten jongstleden in de Straat Sunda was verscheenen, hebbende tusschen de Caap en hier 26 dooden gehad en versoeckende mits veele siecken om verversinge etc^l.

12 d^o. 's Morgens werden de patriase brieven mitsgaders die van de Caap de Goede Hoop, met 't schip Macassar overgebragt zynde (door den schipper van 't admiraalsschip hier ter rheede ter ordre van Haer Ed^l. vooraf affgehaelt en gisteravond aan lant gebragt) geopent en gelesen, zynde de vaderlantse advisen alle dubbeld van deghene welke ons den 17 July per 't schip 't Huys te Merwede al zyn toegecomen en aldaer aangetee kent, verselt met verscheyde dubbelde en andere bylagen, als van de Heeren XVII van 29 October 1680 uyt Middelburgh in Zeelant en van 25 January deses jaers uyt 's Gravenhage, mitsgaders van de camer Amsterdam van . . January en van de camer van Zeelant mede een briefie van den 31 d^o., dogh de brieven van den commandeur Symon van der Stel en raat aen Caap de Goede Hoop zyn gedateert ultimo May en 10 Juny, verselt met eenige weynige verdere documenten en daaronder een missive van gemelte heer commandeur en raat, dato 26 May per de retourschepen Vrye Zee en Java aan d'Ed^l. Heeren XVII in 't vaderlant geschreven, alle van soodanigen inhoudte gelyck by 't aankomend brieffboeck onder 't Caapse quartier staat te beoogen, als niet bysonders in sigh bevattende nodigh hier aan te roeren, dan dat het laaste off na advis van den 10 Juny spreekt van eenige moeyelykheden op 't schip Macassar ende klagten van veele officieren over den schipper Hendrick Bontekray voorgevallen, die den E. van der Stel met de daer af gevalle verklaringen best geaght had na herwaerts te renvoyeren, en inwyl den schipper van 't hoecker de Quartel tot gerustheyt als regerend schipper met en boven voorsz. Bontekray met dien kostelycken bodem te laten herwaerts komen.

's Namiddaghs komt alhier van Bantam per Javaans vaartuygh den tolck Huygh Boey te verschynen met een briefje van den adsistent van Loveren, op eergisteren aen Haer Ed^{le}. geschreven, meldende:

dat er 3 Oosterse handelvaartuygen volgens 't aanbrengen van den hofspioen voor weynige dagen omtrent het riff van Carang Sandoulang hier beoosten Batavia door eenige des ouden Coninx prauwen afgelopen, het meeste volck dootgeslagen en een der vaartuygen op Turtiassa opgebraght souden zyn mitsgaders de goederen, bestaande meest ~~in~~ kleeden en eenige contanten, ten bedrage van omtrent 5000 realen tot Bantam verkogt en als buyt verdeelt wesen;

van gelycken wierd er gerugt, dat 6 Madurese vaartuygen omtrent Madura door des ouden Bantamsen Sulthans volck alsmede afgelopen waren;

van Cheribon wiert op Bantam gerugt, dat den rover Sacra Jouda met zyne 300 Balinesen daeromtrent was, hebbende zyne mackers, met hem van Tangerangh gegaen, in 't district van Indermayoe gelaten, hoewel dit gants niet wel gelooflyck of, na ons bekend is, waar kan wesen;

drie Portugese sloepen waeren er tot Bantam van Timor aengecomen met parthy sandelhout en daarvan 900 picols aan de Engelse geleverd en in 't schip London overgescheept om na Engelant versonden te werden;

den tolck Huygh Boey gingh alsnu op 't versoeck des jongen Coninx herwaarts, om uyt desselfs naam parthy yser, loot etc^a. van Haer Ed^{le}. te koop te versoecken etc^a.

's Avonts komt alhier ter rhee de uyt ons lieve vaderlant over Caap de Goede Hoop te arriveren het voorgementioneerde schip Macassar, zynde voor reequeningh van de camer Amsterdam doch uyt Zeelandt in compagnie van 't schip 't Huys te Merwede den eersten February deses jaers in zee gelopen onder den schipper Hendrick Bontekray en boeckhouder Cornelis Houwens met 364 coppen, als te weten 217 zeevaerende, 145 militairen, een predicant, genaemt Bartholomeus Grouwels, en een vaandrigh met name Alexander van Weevoort, behalven 2 vrouwspersonen, wesende aan Caap de Goede Hoop den 15 Mey gearriveert, alwaer 19 zeevaerende en 25 soldaten aan lant geset zyn ende den sergeant Jacob Cloeck in des overleden boeckhouders plaats opgetreden en weder een ander sergeant van lant in zyn steede geordonneert, item den opperstierman Hendrick Pop om voorgevallen oneenigheden van 't schip geligt en op het hoecker de Quartel gestelt, mitsgaders den schipper van gemelte Quartel, genaemt Paulus Leenderts, als gebiedend schipper het schip Macassar aanbevolen en daernevens den vorigen, Hendrick Bontekray, als tweede schipper gecontinueert en voorts ter ordre van de Heeren Bewinthebberen ter camer Amsterdam door den commandeur Symon van der Stel 27 militairen van 'tjaghie Sillida, geprojecteert tot den slavenhandel op Madagascar, alsmede nogh 6 soldaten en 29 matrosen van de Caap selfs op desen bodem daer weder overgegaen zynde, soo was 't selve den 12 Juny daarmede van ginder herwaarts gestevent, hebbende geduurende de gandse reyse door de doot verlooren 37 soldaten en 52 matrosen, sulx nogh hier te lande brengt 191 zeevaerende, 121 militairen, daaronder den vaandrigh en een sergeant, een predicant behalven zyn suster alsmede noch een vrouwspersoon, in 't geheel 312 zielen, daaronder al veele siecken.

En zyn de patriase en Caapse papieren hedenmorgen reets vooraf ontfangen, als hierboven by de aantekeninge daarvan magh blycken, hebbende wyders dit schip Macassar voor den ommeslagh in India hier overgebragt een inladinge van de volgende contanten, coopmanschappen en andere nootwendigheden, als namentlyck:

203759 guldens aan contanten en bhaar	17000 p ^s . schaghten:
silver;	245 £ witte styfsel;
22 p ^s . gecouleurde phelpen;	68 p ^s . gesorteerde werpanckers en dreggen;
32 p ^s . swarte laeken;	5 vaeten roet;
12 p ^s . goude en silvere moirhas;	32 p ^s . masthouten;
22 stux groote spiegels;	40 vaten harpuys;
50 leggers Spaanse wyn;	50 halve leggers teer;
30 halve pypen mom;	20 vaten pick;
17 d ^{os} . haentjesbier;	14 balen zeyldoeck;
5 halfaamen wyntint;	55 hoet smeekolen;
12 verckens azyn;	44019 £ staafyser;
25 kelders gedisteleerde wateren;	7500 £ gesorteerde spyckers, voorts
8 kelders vlier- en goutsblomazyn;	nogh diverse berghwerckersgereetschap-
46 halfaamen oly;	pen, stuurmans- en lantmeetersinstru-
50 vaten boter;	menten, ammonitie, materialen, equi-
50 vierendeels Leytse booter;	pagie- en andere goederen, bedragende
40 vaten speck;	behalven 200 realen voor de reys, 1
500 leggers- en varckensschoven;	legger Rinse wyn voor de Regeeringe
5 smaltonnen wit zout;	en eenige overige provisien een somma
3455 £ ysere hoepen;	van..... f 269359:10:8.
400 riemen gesorteert papier;	

Heden ter vergaderinge is na 't afhandelen eeniger saecken raeckende Souratta, Persia en Mallabaar etc^a. aan den borger Jan Scholt van Bylevelt toegestaan, om met zyn vrouw per de aanstaande retourschepen na 't vaderlant als matroos voor de kost te mogen overvaeren.

Voorts is den borger Manuel van Nauwendorff aangesteld tot eyckmeester deser stede in plaats van den borger en nieuw geworden cippier Isaack Dinckels.

Insgelyx is goetgeagt de plaats van de overleden stadtsvroedvrouw Barbera Vettemans te vervullen met Anna Christoffel Cranendonck, die eerstdaags van Malacca hier te verwagten staat, en dat onder het tractement, van outs op de stadtsvroedvrouwen gestelt.

Wyders is te deser tyt by den heer Ordinaire Raat Anthony Hurt in Rade gebragt de reequeningh van 't kleen zegel en daarby komen te blycken, dat zedert ultimo Augusty 1680 tot ultimo Augusty 1681 deswegen alhier in Compagnies cassa ingecomen en ontfangen zy een somma van 2764¹¹/₃₀ rd^a., gelyck sulx by 't resolutieboek en de daerin geinsereerde reequeningh dierwegen specificce staat te beoogen.

14 d^e. 's Morgens senden Haer Ed^h. naar Carwangh per een Compagnies vaartuygh (daerin tot nooddruft onser besettelingen aldaer gescheept zyn 4 halve

leggers arack, 1 legger touackazyn en 200 rd^s. contant) een briefie aan den vaandrigh Willem Cuffelaer tot Tanjongpoera, op heden geteekent en dienende ten principalen tot rescriptie op de ontfange advisen vandaer, gelyck by de extensie van 't selve, in 't affgaande brieffboeck en verbael ingeschreven, kan werden beoogt.

15 d°. Heden ter extraordinaire vergaderinge is wegens de saecken op Mallabaar, Souratta en Persia en de derwaarts aftegaene brieven met 't schip Couwerwe alsulx gebesoigneert en gearresteert als by 't resolutieboeck staat te lesen.

16 d°. 's Avonts vertreckt vanhier over Mallabaar na Souratta 't schip Couwerwe, gaande daarmede met zyn familie oock na voorsz. Mallabar of Couchin over den oppercoopman Gelmer Vosburgh omme als administrateur en tweede persoon van 't Mallabaarse commandement wederomme geëmployeert te werden, en is desen bodem gedestineert omme na 't innemen van de in voorraet zynde goederen voor Souratta ten eersten derwaarts voort te stevenen, en senden Haer Ed^s. daarmede aff 5 brieven, d'eerste aan den E. commandeur Marten Huysman en raet tot Couchin op Mallabar en de andere aan den E. directeur Jaques Buquoy en den raat in Souratta, mitsgaders oock nogh een missive aan den heer directeur Reynier Casembroot en raat tot Gamron in Persia, omme ter eerster gelegentheyt uyt Souratta 't zy, soo 't noodigh wert geoordeelt en de gelegentheyt van des Compagnies dienst medebrengh, met desen bodem selve oftewel te eerder of anders per inlantse off Engelse besendingh derwaarts te werden voortgesonden, en zynde voornoemde drie brieven alle van Haer Ed^s. op gisteren geteekent en soodanigen inhoud, ordres en advertentien, als by 't affgaande brieffboeck en verbael in 't breede kan blycken, hebbende wyders voorsz. schip Couwerwe vanhier voor Souratta en Persia weghgevoert de ondergespecificeerde coopmanschappen en andere goederen, namentlyck:

voor Souratta:

9410 @ quicksilver;	1 halve legger France wyn;
5032 @ vermilioen;	1 legger zeck;
1037 @ Bantamse poeyerzuycker;	2 pypen Maderywyn;
5495 kisten Japans staafcoper;	1 legger Hollants azyn;
400000 @ garioffel nagelen;	2 leggers arack apy;
7700 @ foely;	1 halfaam jopenbier;
94815 @ Siams thin;	2 halfaemen olyvenoly;
4780 @ groot sandelhout;	1 quartaam wyntint, voorts nogh parthy
4069 @ radix China;	ammonitie, geweer, gereetschappen,
3000 @ benjuyn;	schryftuygh, medicamenten, equipagie-
4 p ^s . fyne laeken en;	en andere goederen, bedragende tesamen
26 stux spiegels;	een somma van. . . f 289607:10:4;
1 legger Rinse wyn;	

en voor Persia:

- 40 packen allegias;
- 2 kassen Tonquinse pelings;

Per transport. f 289607:10:4.

Transportere..... f 289607:10: 4.

3 p^r. diverse laeken;.

2174 R radix China;

10 halve stux Cameryx doeck, voorts nogh wat schryff-
tuygh, monterende..... » 26727: 1:10.

Sulx het gescheepte in Couwerve voor Souratta en Persia

in 't geheel comt te bedragen f 316334:11:14.

Heden ter vergaderinge den Bandanees ingeseten Dirck 's Hartogenrade nevens 8 à 10 soo Bandanesen als Boutonders versogt hebbende om 't eylant Hoorn buyten deser rheede in possessie te mogen nemen, dewyle zy 't eylant Purmerent, 't welck voorheenen lange jaeren by hun is beseten en alwaer zy met licentie der Hooge Regeeringe sigh met vischen als anders hebben geërneert, alsnu met 't opbouwen van 't nieuwe lazarus huys hebben moeten verlaten, soo is haer sulx toegestaan, mits dat den eygendom van gemelte eylant oock aan de Compagnie sal moeten verblyven.

Wyders is oock in Raade van India op 't versoeck van de weduwe van den overleden Macassaersen Crain Bissee verstaan, drie haerer volckeren als ballingen politiquelyck in de kettingh nae de Caap de Goede Hoope te senden, omdat se over haer quaet na regten niet en zyn konnen gestraft en eghter van quaden gevolge geoordeelt werden, gelyck sulx en 't gebesoigneerde wegens Palembangh by 't resolutieboek breeder staet te lesen.

17 d^r. 's Morgens senden Haer Ed^l. weder een briefie aan den vaandrigh Willem Kuffelaer tot Tanjongpoura, op gisteren geteekent, eenlyck ten geleyde van 26 onser Balyers per eygen vaartuygjes, met pasjes voorsien, die met Sarantacka herwaarts zyn overgecomen en nu weder voor een keer derwaarts gaen, om haer overige pady af te haelen en tot onderhoud herwaerts te brengen, en waarmede deselve oock weder terugge sullen moeten keeren, gelyck by 't afgaande briefieboek staat te lesen.

19 d^r. 's Morgens komt alhier van Tegaal den ondercoopman en gewesen siecken resident Thomas Grinnel, hebbende op de become licentie van Japara voor zyn vertreck daer op de ordre en licentie van d'E. commandeur Couper van den ommeslagh aldaer transport aan den adsistent Adriaen Willemsen gedaen en van denselven ons mede- en toegebraght een briefie, sonder selfs verders iets over te geven off te rapporteren, de dato 13 deser aan Haer Ed^l. uyt voormelte Tegaal geschreven, verselt met eenige weynige bylaagiens, behelsende eenlyck 't volgende tot advis:

hoe Compagnies troepe aldaer onder den lieutenant Grevincq en vaandrigh Tabbert (waarvan hiervooren op 10 deser staet aangeroot) sich op Wanarata by de Sousouhouangs Javaanse magt geconjungeert hadden, dogh aengesien men door der Javanen laffigheyt gheen seekere kundschap van den vyandt tot Gomongtiga konde erlangen, had men de Javaanse grooten gepersuadeert de rebellen met hun volck over Calisat te naderen, en wiert dan wyders aan het goet succes niet getwyffelt; de bovenlandse dorpelingen wierden door de vyanden daeromher t'eenemael

uytgeput en berooft, waardoor den vyand selfs gebreck aan levensmiddelen begon te lyden, wes sy hun onderhoud met kleene parthyties mosten soecken, gelyck by 't aankomend briefboecq onder 't quartier van Japara nader staat te lesen.

's Middags erlangen per 2 Javanen, Raya Naya en Soeta Dita, te lande van Carwangh of onse post tot Tanjongpoura een briefie, van den vaandrigh Willem Kuffelaer aldaer aan Haer Ed^h. op 15 deser geschreven, eenlyck tot advys:

dat de opperhoofden van Cheribonnon 't afgesonden Maleyts briefie van den capteyn Jochum Michielse door den Javaensen Mangoen Patty op de overleveringe door gemelte opperhoofden in stucken hadden gescheurt en daarby geuyttet met de Compagnie en den Sousouhounaugh niet te doen te hebben, maar dat se haer eygen meester waren, hebbende bovendien gemelte Mangoen Patty met 10 van zyn byhebbend volcq nevens vrouw en kinderen eenigen tyt gevangen genomen, wes den nu overcomenden rapporteur deswegen Raga Naya weder van daar gevlugt waere om hier aen Haer Ed^h. rapport van te doen;

den Javaen Soeta Dita van de negorye Groedock by Tschiassem quam nu mede herwaarts om Haer Ed^h. wegens eenigh door hem aldaer gekapt kiatenhout te spreecken etc^a.

Den heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens conform het geannoteerde van primo en 5 deser sigh van de Ceylonse besoignes in Raade van India hebbende willen excuseeren, en nogh heden voor de middagh verclaert de onderhandse conceptmissive na derwaerts mitsgaders de commissie en acte voor den heer Extraordinaire Raat Laurens Pyl als gouverneur van Ceylon niet te sullen nogh te kunnen teekenen, ende deselve stucken heden na de middagh ter vergaderinge daerop, hoewel Zyn Ed^h. niet compareerde, binnengebragt wesende om geteeckent en met 't gereede schip Coevorden affgesonden te werden, soo heeft Zyn Ed^h. noghtans na voorgaande commissie van de heeren Hurdt en Outhoorn metten secretaris Joan van Hoorn aan denselven eyndelyck derwegen sigh laten geseggen ende de voornoemde missive aan den heer Pyl en raat mitsgaders de commissie en acte voor zyn E. als gouverneur van 't eylant Ceylon onderteekent, dogh met die stipulatie daarby en verklaringe, dat hy sulx eenlyck dede om gheen disordre te veroorsaeken, dewyle de Heeren Raden van sentiment waeren dat het niet teekenen van dien tegens de maximes ende de gronden van de Compagnie strydigh soude wesen, hoewel Zyn Ed^h. sigh noghal eghter daarmede geensints en konde confirmeren en al voor desen de Ceylonse saecken had onttrocken, gelyck sulx en het verdere te dier saecke gebesoigneert en voorgevallen, by de aparte resolutie daervan, in 't generale resolutieboek ingeschreven, in 't breede kan komen te blycken.

20 d^e. 's Morgens erlangen per inlants vaartuygh een briefie, van den p^t. lieutenant Benjamin van der Meer tot Cheribon den 16 deser aan Haer Ed^h. geschreven tot advys:

dat de Cheribonse gesanten van hier aldaer aangecomen en de brieven en geschencken van Haer Ed^h. aan de 3 Princen gebroeders met behoorlycke statie ingehaelt en ontfangen waeren mitsgaders 't geratificeerde contract in 't Maleyts en Duyts aan die Hoogheden door den lieutenant selfs overhandigt;

op 'taanschryven van den captain van den Eeden en raat tot Tegaal had men 9 Nederlantse militairen en 250 Cheribonse Javanen derwaerts afgesonden, om den lieutenant Grevinck ende de Tegaalders tegens de rebellen te seconderen mitsgaders voorts de verdere posten daeromher te helpen besetten en aldaer de nader te gevene ordre van den heer commandeur Couper wyders af te waghten;

de geprojecteerde Cheribonse gesanten aan den Sousouhounangh waeren nu in gereetheyt gebragt, verwagtede eenlyck Haer Ed^{ls}. ordre om na de Mattaram op te trecken, als wanneer den gevangen Adepatty Goulongon, die door den commandeur Couper uyt name des Sousouhounangs opontboden waere, mede derwaerts na bovenen soude connen gesonden werden etc^a;

de Cheribonse Princen hadden in minderinge van hun schult aen de Compagnie 400 rd^s. in contant voldoen, mitsgaders de drie maanden provisie voor onse besettelingen in voorraet weder versorgt, gelyck dat breeder by 'taankomend brieffboek staet te lesen.

Heden voormiddagh wert alhier binnen 't casteel aan de hoeck tegenover Zyn Ed^hs. de Heere Gouverneur Generaels wooninge op het geleyde fundament van 'toptebouwen nieuwe groote packhuys aan de zuydwesthoek door den oudsten soone van den heer Ordinaris Raat Balthasar Borth, genaemt Jeronimus, den eersten steen geleyt ten bywesen van de Ed^{le}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman ende den secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn, nevens den eerwaerde predicant domine Theodorus Sas etc^a.

's Avonts vertreckt uyt dese rhede direct na Ceylon 't kloecke schip Coevorden, gedestineert om voorts in compagnie van 't voorafgegaene schip Courtgeene over Mallabaar vandaar dit saysoen na ons lieve vaderlant voort te stevenen en medenemende een missive aan den heer Laurens Pyl en raat tot Colombo mitsgaders een commissie en acte voor gemelte heer Extraordinaris Raat Pyl als gouverneur en directeur van 't eylant Ceylon en den resorte van dien, zynde van Haer Ed^{ls}. op heden geteekent en van soodanigen extensie als by 't allgaande brieffboek komt te blycken, en heeft dit schip voorts vanhier na Ceylon medegevoert de volgende contanten, coopmanschappen en andere nootlyckheden, namentlyck:

tot onderlaage voor 't patria:

55540 ₧ Siams sappanhout;

ende voor Cheylon en desselfs behoef en negotie:

.... guldens aan contanten;
3181 ₧ vermilioen;
500 kisten Japans staafcoper;
2001 ₧ geel coper;
85 packen rouwe dongrys;
1041 ₧ garioffelnagelen;

60000 ₧ thin;
800 cattys Tonquinse anys;
4 p^s. swarte laekenrassen;
200 vaten vlees;
350 vaten speck;
1 legger Rinse wyn;

1 legger France wyn;
 6 leggers Spaance wyn;
 7 leggers Maderywyn;
 15 halfaamen brandewyn;
 5 aamen jopenbier;
 4 halve leggers Hollants azyn;
 2 aamen wyntint;
 2000 stux baye planken;
 121449 R gesorteert yser;
 35575 R Hollantse spykers;
 6 swaere anckers;
 13 werpanckers;

6 levendige paarden;
 5 halfaamen olyvenoly;
 2 vaten Hollantse boter;
 1 halve legger tamarinde; voorts nogh
 verscheide gereetschappen, schryfftuygh,
 medicamenten en andere goederen, be-
 dragende tesamen met 3 halfaamen oly-
 venoly, 2 vaten Hollantse boter en 1
 halve legger tamarinde voor 't schip
 Courtgeene, tot de vaderlantse voyagie
 noch mede afgescheept, een somma
 van..... / 251888: — : —.

Met geciteerde bodem wert nu oock na Ceylon overgesonden den derden gedetineerden Ambonsen orangkay van Boero, genaemt Senghadie Laomita, met een van zyn dienaeren, om aldaer nevens de 2 voorafgesondene met Courtgeene, Quimelaha Hassy en captain Laut, eerlyck getracteert en ter gelegener tyt almede met een stuckie lant of anders versorgt en soodanigh bejgent te werden, als hiervoren onder dato 23 jongstleden van de 2 jongstgenoemde orangkayen staat aangeroert, werdende besyden dien oock nu nogh na derwaarts gesonden 6 andere inlandse banditen, met name Ditta Rotta, Bappa Massum, Bappa Jouma, Bappa Ony, Augustyn van Macassar en Jacob van Macassar, de 4 à 5 laaste meest 's Compagnies lyffeygenen, dewelcke over hunne begaene dieveryen en andere feylen alhier qualyck zyn te overtuygen geweest en daerom in de kettingh op Ceylon gebannen sullen moeten blyven.

21 d°. 's Middaghs komt alhier van Indermayoe met eygen vaartuygh den Javaan Wiera Patty, soone des gouverneurs Wiera Loddera aldaer, eenlyck om sikh eens voor de Hooge Regeeringe van India tot Batavia te verthoonen en deselve te begroeten en oock eenige boodschappen aan d'Ed^l. Heer Directeur Generael Spielman af te leggen etc^a.

's Namiddags gewert ons per Javaans vaartuygh een briefje, door den adsistent Gerrit van Loveren tot Bantam op gisteren aan den resident Caaff alhier geschreven, meldende dat men volgens 't aanbrenghen van den hofspioen verstaan hadde, eenige volkeren van den jongen Sultan na Turtiassa waeren afgesonden om het meeste volck en ammonitie van oorlogh vandaer na Bantam te brengen, sulx er gepresumeert wiert weder eenige nieuwe onlusten tusschen de vader en soon aldaer ontstaan waeren, doch onseker soowel als dit voorgeven selfs etc^a;

men rugte mede dat over Tangerangh op Turtiassa vier menschendieven met de ketenen om de beenen vanhier waeren aangekomen, dewelcke hier weghgelopen souden wesen;

den Engelsen agent Boyert was met eenige Javaanse grooten aan hun schip London gevaeren geweest om een bequame plaats en logys voor de Bantamse ambassadeurs, die daarmede, soo men seyde, aan Zyn Konincklycke Mayesteyt van Engelant affgevaardigt stinden te werden, uyt te kiezen.

Drie crimineele processen by den E. fiscael van India Gualter Zeeman voor den Agtbaren Raat van Justitie deses Casteels geintenteert en heden ter extraordinaire vergaderinge door Zyn Ed^{ht}. in Raade voortgebraght wesende, soo zyn de gevelde sententien des doots, daerop gevolgt, alsnu geaprobeert, als te weten:

eene tegens den soldaat en ruyter deses casteels Jan Overvelt van Wiltlage in 't sticht Osnabrugge, omme over 't quetsen van zyn mederuyter Christoffel Heynen van Coninxbergen met een pistoolencogel in de Jonckersstraet, met Zyn Ed^{ht}. uytrydende, dat 18 dagen daarnae aan de quetsure is overleden, metten swaarde ter doot gestraft te werden met confiscatie zyner goederen;

de andere tegens eenen Jan van Macassar, slave van den schipper Fredricq Cnol, over fugie na Tangerangh en dat andere slaven heeft willen debauchereren etc., om deswegen mette koorde aan een galge opgehangen te werden;

en de derde sententie tegens eenen Malin, Rottinees en slave van de Compagnie, mede over gepleegde slavendieverye en verkopinge aan die van en na Tangerangh ende Bantam etc., om mede deswegen aan een galge ter doot gestraft te werden, gelyck 't selve alle breder by de resolutien kan werden gesien.

25 d°. In den avont laat vertreckt uyt deser rheede de fluyt Buuren na Palembangh met een missive aen den E. François Tacq, capitain, commissaris en afgesant, mitsgaders den raet aldaar, van Haer Ed^{ht}. op heden geteekent en alsulcken inhoudt als by het affgaande brieffboeck kan werden gesien, dienende ten principalen ten geleyde van de voornoemde fluyt ende het daerin afgescheepte cargasoen, bestaande in de volgende contanten, cleeden en andere provisien, namentlyck:

8000 Mexicaanse realen;	1 vat Hollandse boter;
220 packen diverse cleeden;	1 halfaam olyvenoly,
1 halve legger nieuwe Spaanse wyn;	bedragende 'teen met 't andere de
1 halve d°. Hollandsen azyn;	somma van..... f 84055:5:15.

Den paghter van de aancomende rys te deser stede, Louys Michielse Mardyker cum sociis heden ter vergaderinge wederom versoek gedaen hebbende om nogh een maant surcheance van pagtpenningen, soo is haer sulx om gegeven redenen en 't ingenomen berigt wegens den slegten aanbrengh van dat graan g'acordeert en vergunt boven de reets vergunde twee maanden tottet eynde van 't jaer, om dan te sien hoedanigh verder daarontrent na bevindinge van saecken sal dienen gehandelt.

Gelyck oocq wyders is gearresteert den procureur Jan van den Bosch over eenige onbetamelijke injurien als anders, tegens het Eerwaerde Collegie van Heeren Schepenen gepleegt, en op de schriftelycke klagten, deswegen door Haer Eerwaerde aan ons gedaen, van zyn procureursampt te deporteren en wederom tot soldaat te stellen en bovendien 14 dagen langh op eene der punten deses casteels ter schildwagt te doen planten.

Op de bekendmaekinghe eeniger onser Balyers, hoedat er van den aanhangh der rebellen van Sacra Jouda en Wangsa Naya nu en dan dagelyx eenige herwaerts quaemen en welligt nogh wel veele van dat volck stonden te volgen, indien zy sich van het voorheen beloofde en gegeven pardon mogten verseekert houden, soo

is te deser tyt deswegen in Raade van India geresolveert, om verscheyde goede redenen haerlieden sulx andermaal te verleen en daartoe een klein geschrifte van pardon, in de Duytse, Maleytse en Javaanse taele geschreven, haer alomme in de bovenlanden toe te senden, gelyck sulx en den inhoud van dien by 't resolutieboek kan werden gelesen, sullende 't voornoemde pardonbriefje hierna op zyn tyt, wanneer het afgesonden staat te werden, volgen en in desen g'insereert werden.

26 d°. 's Voormiddags becomen per den borger Jan Forest een briefje van Carwagh, door den vaandrigh Willem Kuffelaer uyt Tanjongpoura aan Haer Ed^h. nu drie dagen geleden geschreven, verselt met weynige bylaagiens, daaronder een Maleyts briefje van Keey Maas Pougat, hooft van de negorye Bandongh, mede aan Haer Ed^h. geschreven, 't welck hieronder wert g'insereert, alvorens in 't korte aangeroeft hebbende 't weynige in gemelte briefje van den vaandrigh vervat, namentlyck dat de ingelanden daaromtrent thans in goede ruste leefden, hoewel de gerughten van de wederafcomste van den rebellen Sacra Jouda met parthy volck noghal bleven continueren, maar dat hy in zyn voornemen door den jongen Sultan tot Bantam vooralsnogh gestut waere geworden.

Volght nu het translaatbriefje, door den Tommagon Keey Maas Pougat uyt Bandongh aen Haer Ed^h. geschreven.

Desen brief van Kiay Maas Pougat, waarmede my vernedere voor den Heer Gouverneur Generael ende de Raden van India. Verder eenigen tyt voorleden heeft UEd^h. dienaer bekendgemaekt, 't geene den Sousouhounangh Aman Courat aan myn voorouderen de volckeren van Oukor heeft laten weten, dat zy onder myn soudens staan, 't geen ick oock doentertyt aan UEd^h. hebbe verwittigt, en soude sulx gaerne hebben gedaen, maar verwaghte eerst UEd^h. ordre. Daerna is den capteyn Carangh alhier verscheenen, denwelcken eenige van myn volckeren begeerde om aen Kiay Damangh Cambanghantan te geven, maar hebbe sulx niet willen toelaten, bevoorens ick UEd^h. ordre daartoe hadde ontfangen. Dit is hetgeene aan myne heeren bekendmaeke, en dat nogh verder te seggen hebbe is den vaandrigh op Tanjongpoura aengedient.

's Middaghs gewert ons per Javaans vaartuygh een briefje van Bantam, door den adsistent Gerrit van Loveren aen Haer Ed^h. op gisteren geschreven, meldende dat het gesondene volck van den jongen Coninck aan zyn vader op Turtiassa, om desselfs volck en ammonitie na Bantam aff te haelen (gelyck hiervooren onder 21 deser genoteert staet), nogh gheen consent daartoe van den ouden hadden konnen obtineren en dat des jongen Sultans gesant belast soude zyn, sonder antwoord van zyn vader niet weder te mogen keeren;

den voornoemden ouden Sultan wiert oock geseght, dat den stvanhier gevlugten Macassaar Dain Cecilia, soone van Cronron, soude voorgeslagen hebben om met eenige magt op de Cheribonse handeldvaartuygen (die na Batavia wilden) te gaan

cruyssen en deselve met geweld na Bantam op te brengen, dogh dat sulx door gemelte Cecilia waere gerefuseert;

twee Bantamse oorlogsprouwen, yder met 12 à 13 bassen en 30 coppen, waeren sonder eenige coopmanschappen na Java's Oostcust vertrocken, sulx men meende deselve op de ontmoetende vaartuygen met roven wel souden doen gevoelen wat van haer intentie was; oock waeren er eenige Bantamse rovers na Java's Oostcust geweest doch met verlies van haer prauw en 9 haerer mackers wedergecomen en eghter door den jongen Coninck andermaal geordineert hun noghmaals tot soodanigen togt gereet te maecken etc^a.

Des middaghs komt hier ter rheeде uyt Persia over Mallabar en Ceylon en nu direct van de cust Cormandel te verschynen 't schip Nieuw Middelburgh, waarmede ons onder anderen van diverse Indise directien syn ter handen gecomen 8 stux brieven, namentlyck een originele missive van den heer directeur Reynier Casembroot en raat tot Gamron in Persia van dato 15 Maart, waarvan de copie den 21 July passado al per de kat Naardermeer mede van Cormandel hier reets zy aangebragt en onder dien datum hiervooren aangeteekent, dogh den desen alsnu verselt met verscheyde documenten daartoe specterende, en voorts uyt Souratta een missive van den heer directeur Jaques de Buquoy en raat aldaer de dato 10 Juny nevens diverse bylaegen, zynde over den landwegh op Cormandel gebragt, en daarby oock nogh gevonden een origineel particulier briefje van den Benjaans coopman Narrendas Naen, den 8 Juny uyt Souratta mede aan de Hooge Regeeringe alhier geschreven, welck laaste hieraghter geinsereert staat te werden; van Mallabaar twee missives, d'ene door den E. commissaris en commandeur Marten Huysman ende den raat tot Couchin en 't andere van gemelte zyn E. particulier, beyde aan Haer Ed^{le}. van dato ultimo Juny, welcke pacquetten over Ceylon of van Tutucoryn na Cormandel zyn bestelt geworden, behelsende 't laaste eenlyck een versoeck om van desselfs commissie en oock van dat commandement ontslagen en in een equitabel ander employ gebruyckt te mogen werden, zynde de gemeene Mallabaarse brieven daarbenevens verselt van veelderhande bylagen en onderdes verscheyde copiecontracten van negotie alsmede eenige originele annotatien door gemelte E. Huysman op de memorie, door den heer out commandeur Hendrick van Rheeде tot Couchin in dato 17 Maart 1677 aan den heer commandeur Jacob Lobs ter naregt gelaten, en voorts zyn van Cormandel oock nogh erlangt vier stux brieven, d'eerste van den heer commissaris en gouverneur Jacob Jorisse Pits ende den raat tot Pallacatta dato 19 July, alsmede een nadere missive, vier dagen daeraen door zyn E. particulier wegens desselfs opgelegde commissie van 's Compagnies ommeslagh ter custe gecarteert, mitsgaders nogh een nabriefje, den 28 d^o. door den heer Pits en raat voornoemt ten geleyde van de bovengeciteerde Couchinse papieren en eenige andere bylagen, ende de laaste van de opperhoofden Hendrick van Outhoorn en Pieter Moutmacker mitsgaders den verderen raat tot Masulipatnam in dato 10 Augusty, alle aen Haer Ed^{le}. geschreven en met veelerhande documenten verselt ende behelsende de geciteerde brieven soodanige substantien, als by 't aankomend Indisch briefboeck yder onder zyn quartier ingeschreven ampel staat te lesen, ende de novos van alle

deselve daarby genarreert gevonden ten principale uyt het volgende kortelyck magh blyken en vooreerst uyt de Souratse missive de dato 10 Juny:

wegens de pretentie der Mooren op den gemerckten thin, met de St. Joris verover't en van Couchin na Souratta overgesonden, hadden de Boraas by den Souratsen stadtsvoogt soo verre om de restitutie van dien aangehouden, dat d'onse genootsaekt waeren geworden op 't aandringen van gemelte stadsvogt totte restitutie en 't wegen van 't selve toe te staan, sulx de gemelte Boraas dan 167 gemerckte stucken uylbrengende 12856 ₧ daarvan uytgesogt en sonder verder daerin iets ten goede te kunnen oblineren na haer genomen hadden, voor welckers bedragen ter montura van / 4711 dan den Souratsen gouverneur by provisie gedebiteert ware geworden, en waarmede men vermeende dat alsnu alle verdere pretentien dienaangaande wel gemortificeert souden blyven;

den opgelegden en verhoogden thol van $5\frac{1}{4}$ percento hadden d'onse in Souratta aghtervolgende het exempel der Engelsen en Francen alsnu t'eenemael mede moeten voldoen en afgereekent, bedragende 50940 ropia, en tot noch maar sleghte apparentien dat het voorsz. verhoogde hooftgelt van $1\frac{1}{2}$ percento weder afgeschafft en ingetrocken soude werden, dogh in Agra hadden onse residenten 't selve ditmael eghter nogh met eenige geschenckie afgemaekt;

volgens de geslooten negotieboecken op ultimo May was er in 12 maenden in Souratta gewonnen..... f 645831: 18: 4;
en daartegens dien tyt d'ongelden van afgetrocken..... » 80505: 5: 5;

soo quam er nogh suyver over te schieten..... f 565528: 15: 1;
dat f 112561 minder was als 't voorleden jaer, ontstaande ten meerendeele uyt den geringeren aanbrengh der gesonde coopmanschappen;

den Grooten Mogol Orangseep bleef met zyn leger noghal tot Asmeer stilleleggen omme de ondernemingen van zyn zoon Achaber te observeren, welcken Prins sikh van den verlaten Raspoetenvorst Rana na Sambagie had begeven, om nevens dien Vorst (volgens haer aangegaene contract) de landen van zyn vader te bekommeren, hebbende sikh, alsoo den regentyt voorhanden was, tot Sallere g'inquartiert en Sambagie sich in zyn casteel op een ontoegankelyck gebergte 25 dagh reysens van Souratta geretireert ende inwylen den Mogol op dit gerugte door 't geheele land mandementen afgesonden, om dese zynen soon te aghterhaelen en des mogelyck levendigh off doot in handen te krygen etc*.

den vermaerden Benjaens coopman Maninck Sient Wora was den 16 May komen te sterven, dogh hoopte men dat 's Compagnies negotie daardoor eghter gheen hinder soude lyden, temeer desselfs broeder Samarsangh Wora de continuatie van den handel in des overledens plaats versogt hadde;

uyt Persia had men berigt, dattet jaghie Negombo daer van Cormandel verscheenen en den schipper Albert van Ysselmuyden op dien bodem overleden was;

van Mocha was er in Suratta tydinge, dat seeker Hollants schip, van Batavia na Cochín gesonden ende door storm verdreven wesende, eyndelyck ter rheede Mogha was verscheenen, sulx men hoopte en vaststelde dit het reets gemeente verlooren geaghte jaghie Mallabaar soude zyn;

van Mallabaar waeren desen jaere door de inlanderen ende Engelsen, soo men rugte, ontrent 1100 £ nagelen, 10700 £ rompen en 960 £ foely in Souratta aangebraght en door gemelte Engelse na Europa vervoert, en bleven dese Engelse vrunden in 't procureren van lywaten nogh al even yverigh continueren, dogh met de Francen beschoot het in Souratta seer weynigh, als sittende na gissinge wel met nogh 770000 guldens aan schulden beswaart, wesende haer gebuurt jaghie den Oliphant met eenige vrachtgoederen en maar 80 kassen wyn voor haer reequeningh uyt Persia aldaer geretourneert, welcken vogt de Mooren, omdat die quantiteyt tot eygen consumptie voor die natie te groot geoordeelt wierde, niet hadden willen laten lossen, sulx die messeurs door manquement van gelt dagelyx veele affronten der Mooren mosten lyden;

in Brootchia begon den insaem der lywaten seer te vertragen, vermits behalven d'Engelsen haer oock nogh andere competeurs verthoonden.

De geciteerde Mallabaerse missive van den E. Huysman en raat behelst:

dat er uyt Goa was gerugt aldaer een vaartuygh van Tannoera met een pater, genaemt Manuel de Costa, als gesant van den Sammoryn en brieven aengecomen ware, denwelcken een lange en geheyme conferentie met den Portugesen gouverneur gehouden soude hebben en uyt name van gemelte Sammoryn de vrede en eenigheyt met de Portugesen versogt, om op malcanders plaatsen vry te mogen negotieeren; oocq soude den Sammoryn (volgens gemelte paters voorgeven) de Jesuiten op Calicoet een klooster op zyn eygen kosten toegestaan hebben te houden;

de vrede tusschen de Coningen van Couchin en Calicoylan was op 't aanhouden van den eersten door bemiddelingh van d'onse tot Aregatty geslooten, dogh de verschillen met den Conincq ende de Princen in Teckencour (hoewel nu wat stil) waeren in 't geheel nogh niet afgedaen;

om de vreemde competeurs den peper sooveel mogelyck te ontsetten had den E. commandeur Huysman een contract met den coopman Babba Porhoe wegens den handel in Maysoer en Cananoor aangegaen;

van Cannara etc^a. had men advis dat den resident Lefeber selfs na Pannela by den Vorst Sambagie ware vertrocken om beter vryheyt in den handel en goede munte voor 't copen te bedingen, met goede apparentien van den reets begonnen handel op Canara, die aan de coopluynen opengesteld was;

van Porca waeren 3 ragiadoors van den Conincq nevens de g'intresseerde coopluynen wegens den aengehaelden areeck tot Couchin aengecomen, met deselve veraccordeert, dat se in alles voor haere pretentie van 7158½ vier duysent en vier hondert fanums ragias souden genieten;

de aght Trevancoerse stamhuysen hadden alsnu dien Conincq alle trouwe beloofd, wes een geruste regeeringe aen dien cant verhoopt wierde, dogh met de Singenatie en den Calicoylansen regent waren de saecken nogh wat geëmbrouilleert etc^a.;

volgens 't sluyten der negotieboecken van 't voorleden jaer soo beliepen de generale winsten over de cust Mallabaar..... f 293718: 4: 3;

Transportere..... f 293718: 4: 3;

Per transport..... f 295718: 4: 3;
 en daerentegen d'generale lasten..... » 206917: 17: 12;
 sulx er nu na de Mallabaerse reequeningh anno 1680
 nogh was gewonnen..... f 86800: 6: 7.

Blyckende wyders by de missive van den heer gouverneur Pits en raat tot Palleacatta in dato 19 July:

dat de schepen Naaltwyck, 't Wapen van der Goes en Nieuw Middelburgh 'teerste over de zuydercomptoiren van Batavia, 't tweede uyt Persia over Ceylon en 't laaste van Ceylon over de zuydercomptoiren in de maant Juny tot Palleacatta behouden waren aengekomen en die beyde eerste verder na Bengale gedepescheert;

tot Nagelwance hadden onse residenten (door den grooten aanwas der moordenaars en dieven, die verscheide dorpen daaromtrent uytgeplundert en verbrant hadden) tot verseekeringe van 's Compagnies logie en goederen nogh 10 extraordinaire pions moeten aannemen;

op Noorder Cormandel vreesde men, datter met de doot van den groot gouverneur Kistnappa wel eenige veranderingh in de negotie mogte voorvallen;

den E. Pieter Vorwer, present commandant tot Nagapatnam, was tot opperhoofd van Masulipatnam verkoren in plaats van den E. Hendrick van Outhoorn, die zyn demissie na Batavia had versogt, en soude 't gesagh op Nagapatnam weder by den oppercoopman Pieter Moutmaker off den coopman Joannes Huysman gesuppleert werden;

tot Golconda stinden de saacken maar tamelyck, aangesien dien Conincq na 't scheen sigh met de regeeringh weynigh bemoeide, volgende eenlyck syne hertstogten en syne vermaecklyckheden te besoecken, terwyl andere het bestier des ryx waernamen en dirigeerden, hebbende onse residenten aldaer by den heer Achena over de onhebbelycke proceduren van den grootgouverneur Lingosie Sangerasoe wel geklaegt dogh een smaedlycke antwoord becomen, en tot besluyt, dat men 't different met gemelte Lingosie self affmaecken soude etc^a;

naderhant had den landheer Longappa eenige gecommiteerdens nae Palleacatta affgesonden om van d'onse satisfactie over 10 zyner opgestelde poincten te begeeren en gedurende die onderhandelinge 's Compagnies logie tot Sadragapnam beset en wel een quantiteyt van 40 duysent pagoden aan kleden g'arresteert, wes men hem eyndelyck die pretensien had moeten in te willigen, mits de regeeringe der stadt op de oude wyse soude gaen en aen wederzyden een vreedsaeme harmonie onderhouden werden, op welcke aengeroerde poincten dan voor 't principael 't volgende met hen waere gearresteert geworden:

dat de beloofde 7000 pagoden, van ouds al de gemeente quytgescholden zynde, soodanigh oock behoorden te blyven sonder na desen haer daeromme meer lastigh te vallen;

de dispositie der maintementos off opdrang der granen omtrent eygen vassalen en subjecten wierd aan hem g'defereert en gelaten, mits na redelyckheyt daerinne gehandelt, de arme ingesetenen niet te veel gevergt nogh d'E. Compagnie in haeren handel het minste verlet off hinder toegebracht soude werden;

de herstellinge van den vorigen visiadoor was toegestaan onder conditie, sooder eenige goederen, wie se oock moghten toecomen, gemist off gestolen wierden, hy en den habaldaar daarvoor moesten instaan en volgens gebruyck onder verbintenis voor responderen; bovendien waren de heeren Achena en Lingappa een schenckagie belooft ter waardye van 1000 à 1500 pagoden, waartoe de coopluysen het haere mede souden contribueren, en dusdanigh was het voorsz. contract ten genougen van parthyen gesloten en daerop Lingappas volmaghten weder na bovenen vertrocken, 's Compagnies negotie om de Zuyd weder opengesteld, de goederen van 't arrest ontslagen en alle verwarringen met de regenten geslist;

kort hierna had men gehoord dat voorsz. Moorsen regent Lingappa omtrent 2 uren van Madras sigh met zyn krygsmaght, sterck ontrent 2500 voetknechten en 140 ruyters, was onthoudende, om de Engelse allen toe- en uytvoer te beletten, hoewel men presumeerde dat se niet veel nader souden derven komen;

het gewesen opperhoofd der Francen tot Poedechery, monseur Martin, was met 2 Europische en parthy inlandse soldaten te lande vandaer over Golconda na Souratta vertrocken, omme (gelyck noghmaals aangeroot) haeren directeur Baron te vervangen, hebbende in zyn stede eenen monseur Delton gelaten om de France saeken, die alsnogh van geen belangh waren, waer te nemen;

den Engelsman m^r. Robbert Freeman, van haeren gouverneur tot Madras aan den Portonovosen saubedaar afgesonden zynde om te tenteren, de zeeplaetse Coereloer in pagt te krygen en aldaer een logie te stabileren, had, een wyle tyts met schoone woorden opgehouden zynde, het laaste eyndelyck verkregen, mits dat zy gelyck de Portugesen van haere goederen $5\frac{1}{2}$ percento thol souden betaelen, maar de pagt van Coereloer en om hun daar neder te setten was haer afgeslagen, waarover gemelte Engelsman dan misnoegt en stilswygend was vertrocken, 't welck door den soubedaer soo qualyck scheen opgenomen, dat hy des afgesants baggagie aangeslagen en versegelt hadde;

drie Engelse schepen waeren tot Madras uyt Engellant gearriveert en met een derselver oock den nieuwen gouverneur Willem Giffort, zynde met nogh 2 andere bodems uytgelopen, welcke naar Bengale gedestineert waeren.

Zynde verder by de Masulipatnamse missive de dato 10 Augusty aan dese Regeeringe oock noch 't volgende buyten den goeden toestand van Compagnies saecken voor nieuws tevoorengecomen:

tot het become van vragtgoederen van dit jaer nae Persia wasser goede apparentie, alsoo veele grooten en coopluysen verseekeringe deden dat een groot schip deselve niet soude kunnen weghvoeren;

den Golcondasen Coninck had het gesagh over de casteelen etc^e. in Karnatica aan den heer Achena nevens 200 duysent pagoden aen inkomsten opgedragen en sulx den Nabab Chaliluchan ontrocken, die nu behalven eenige slegte provinties en fortressen niet anders als het cancelier- en het grootgouverneurschap van 't Masulipatnamse district bleeff behouden;

't groot governo van Eloer en Ragiamandron, dat door den overleden

Kistnappa bestiert was, had Syn Mayesteyt aan den heer Ousseynebecq, hebbende 't selve over 8 à 9 jaeren noghmaals bekleed, weder overgegeven;

men rugte mede dat de komste van Sombagies gesant aan den Golcondasen Conincq maar ten meerendeele specteerde om eenige contanten tot afbetaelinge van zyn leger te vorderen, ende hetwelcke (soo men meende) hem niet soude geweygert werden om met dien Vorst in geen oorlogh te geraecken;

van Golconda hadden d'onse 4 stux geobtineerde bevelschriften tot largatie van 's Compagnies houtwercken en andere goederen ontfangen;

met den insaem der lywaten tot Palicol, Daatcheron en Bimelepatnam ginch het maar slapies voort, zynde ter laatstgenoemder plaatse tusschen den Serlesker en de daeromher gelegene Ragias alweder eenige nieuwe onlusten ontstaan en men oversulx bedugt, dat dat lant wel weder in vuur en vlam en de negotie daardoor in 't voetsant konde gebragt werden etc^a.

En heeft nu voorts 't voorengemelte schip Nieuw Middelburgh, daarmede ons alle dese tydingen en brieven zyn toegecomen, oock van elders alhier overgebraght de volgende inladinge, als te weten soo van Gale, Persia en Cormandel, namentlyck:

van Gale:

558 packen canneel, bedragende..... .. (Nota) f:.....

uyt Persia:

17 stux fluwelen;
 9 p^a. wolle alcativen;
 4556 stux divers aardewerck;
 25547 ₤ alderhande drooge tafelfruyten;
 500 kassen Chirase wyn;
 50³/₄ kassen roosewater, voorts noch eenige oude rariteyten en parthy medicinale droguen, monterende met den anderen een somma van... . f 18458: 7: 8:

en van Cormandel:

673 packen diverse kleden;
 15655 } off 64 packen cabel- en zeylgaarn;
 7404 }
 15 packen lont;
 800 stux leere brantemmers;
 1900 stux goenysacken;
 6685 ₤ claverstael;
 10920 ₤ diverse spyckers, belopende tesamen met een somma van 462 guldens, die versuymt zyn op Cormandel van de fluyt Croonenburgh jongst in factura te brengen, een somma van..... f 200146: 14: —.

Volght nu het briefje, door den Benjaans coopman Narrendas Naan uyt Souratta aen Haer Ed^{le}. in 't Nederduyts geschreven en onder de Souratse papieren, als hiervoor genoteert, mede met desen bodem hier overgebraght, synde in 't Duyts geschreven en alleen met zyn naem in de Benjaense taele onderteeckent en by 't schryven van d'heer directeur Buquoy en raat oock mentie van gemaect.

Batavia.

Aan den Ed^{le}. Heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en d'Ed^{le}. Heeren Raaden van Nederlands India.

Ed^{le}. Erntfeste, Groot Agtbare, Dappere, Welwyse, Voorsienige en Seer Genereuse Heeren.

WelEd^{le}. Heeren.

't Is my ten hoogsten en van herten leet, dat ick UEd^{le}. Grootagtbare met myn smeecken al weerom moet comen lastigh te vallen, maar nademael UEd^{le}. Grootagtbare myne geheel desolaeten staet niet onbekent en connen zyn, veroorsaect door swaere ongevallen en rampen, myne swervende scheepen ter zee overgecomen, soo wil oock niet twyffelen, off UEd^{le}. Groot Agtbare sullen daardoor bewogen worden omme dese myne letteren met een gunstigh en meededogent oog aen te sien, temeer als UEd^{le}. Groot Agtbare sigh sullen gelieven te erinneren dat ick, sonder roem gesproocken, my en de myne magh noemen van d'outste en toegenegenste dienaeren te zyn, die UEd^{le}. Groot Agtbare in dese gewesten zyn hebbende.

Ick sal UEd^{le}. alsnu niet traghten lastigh te vallen met myne pretentien, die ick meenighvuldigh en met goet reght van d'E. Compagnie ben pretenderende, sullende alles over 't hooft sien en maar eenlyck spreekken van de soodanige, daer my naar 't oordeel van alle de werelt satisfactie van behoorde te werden gedaen, gelyck dan eerstelyck sal spreekken van myn scheepie, dat in den jaere 1660 naer de Mallebaerse cust om peper en canneel te handelen hebbe gesonden, daer 't selve in plaets van alle hulpe en bystant (als ick, als een oudt dienaer van d'E. Compagnie, wel hadde gehoopt van UEd^{le}. Groot Agtbare ministers te sullen ontfangen) door d'opperhoofden aldaer is aangehouden en sonder myne wil off ordre in 's Compagnies dienst (met 15 personen, die daarop voeren) ten oorlogh tegens de Portugesen, Mallabaeren en Nairos is gebruyckt geworden, hebbende gemelte bodempie ontrent de 15 maanden in die reyse t'soeckgebragt en daervan 8 maanden en eenige dagen in dienst der E. Compagnie (als vooren geseght) geconsumeert, sonder dat ick nogtans (als anders wel billick was) daarvoor tot nogh toe iets ter werelt en hebbe genoten, als eenlyck op Tutucoryn 916½ faum off roepia 205¾, aldaer tot onderhout van het daer varende scheepsvolck verstreckt, dat immers geheel niet in eenige

consideratie en can comen, hebbende 't onderhouden van 't scheepsvolck in die tyt, dat se d'E. Compagnie hebben gedient, my alleen comen te kosten een somma van roepia 1456 en dat behalven nogh de huur van 't bodempie, daer almede tot dato niets ter werelt van en hebbe genoten, gelyck dan mede nogh bovendien uyt gemelte bodempie is gelicht geworden 15½ candylen canneel en 2½ d°. peper, zynde goederen, die myn volck van d'E. Compagnie selfs hadden genegotieert. 't Is wel waer dat dese ligtinge is geschiet onder beloffte van my die coopmanschappen in Souratta te doen bestellen, maar Ed^{le}. Groot Agtbare Heeren 't effect daarvan en hebbe ick noyt vernoomen, nogh is aan my daarvan oocq noyt eenige de minste vergenoeginge gedaen. Behalven dit zyn uyt myn schip genaemt Amadabat, wanneer uyt Tanassery in den jaere 1666 op de custe Cormandel was gecomen, geligt 18 stucken geschut, als 16 ysere en 2 metaele, zynde daarvan door mynen factor op Masulipatnam 4 p^s. vercocht, dogh in derselver plaetse zyn wederom 4 andere, die van myn gebleven schip geborgen zyn, op de custe gecomen, soodat opgamelte getal van 18 p^s. (daervan almede nogh noyt eenige voldoeninge hebbe vernomen) naer alle redenen my soude dienen gerestitueert te werden. Opgemelte schip Amadabat is oocq aanstons naar zyn arrivement op de custe Cormandel in beslag genomen, den schipper daarvan geligt en 't schip in maght van d'E. Compagnie bewaert en daerenboven nogh tot myner laste gebraght d'ongelden, die voor 't selve verstreckt zyn, ten bedrage van / 906:13:14, dogh ten principalen gelieve UEd^{le}. Groot Agtbare in consideratie te nemen, dat meergemelte schip Amadabath soo lange op de cust is gehouden geworden en niet eerder rys heeft mogen vorderen, voor en alleer voor de gedaene guastos borge hebben moeten stellen ter somma van 2000 ofte 2500 roepia en dat in soodaniger voegen, dat het schip soude gelargeert werden en direct naar Souratta comen, sonder hetselve met vraghtaederen naer Persia te senden oftewel en passant op Ceylon aen te gaen, maar directelyck van Cormandel naer Souratta te stevenen, hebbende den borghtoght de risico ter zee op sich genomen, en daarvan oock in de gemelte borghtoght expres vermaen is gedaen; egther is tegens dit verbant myn schip in plaetse van naer Souratta naer Bengala gesonden, gelyck dan oock 't selve in die voyagie door de daerop gesette stuyrluyden is verseylt geworden, en welck verlies UEd^{le}. Groot Agtbare wel sullen connen oordeelen dat niet ten mynen laste can comen, alsoo myn bodem contrary het verbant van de borghtoght (als boven reets hebbe geseght) naar Bengala is versonden. Op dese drie voorverhaelde saacken versoecke dan gants ootmoedigh UEd^{le}. Groot Agtbare hun regtvaardigh en mededogent oogh gelieve te slaan, opdat my daarvan tenminsten eenige vergoedinge magh werden gedaen, en 't welck ick oocq niet en twyffle te erlangen, principalyck als UEd^{le}heden naar hunne gewoone wysheyt gelieven in aghtinge te nemen de deugdelyckheyt van myne praetentien, daarby nogh comende de desolaetheyt van mynen tegenwoordigen staet, hebbende myne

veelvoudige en groote verliesen ter zee en de roveryen van den befaemen Suwagie my van een vermogent coopman gebraght tot een arme en elendige staet. Ick verwaghte dan, Ed^e. Groot Agtbare Heeren, met smerten UE. Groot Agtbare gunstigh antwoord op myne versoecken; ondertusschen sal ick niet nalaten omme stadigh UEd^{le}. Groot Agtbare welstant te wenschen en Godt bidden dat hy

(Onder stont:)

Welwyse, Voorsienige en Seer Genereuse Heeren, UEd^{hden}. neme in Syne heylige en goddelycke hoede, verblyvende wyders in alle nedrige onderdanigheyt

(Lager stont:)

Ed^{le}. Groot Agtbare Heeren, UEd^{le}. onderdaenige, nedrige, getrouwe en alle eer en dienst schuldigen Dienaer

(Was geteeckent met Moorse caracters de naem van:) NARRENDAS NAAN.

(Terzyde stont:) Souratta ady 8 Juny 1681.

Heden ter vergaderinge van Haer Hoogh Ed^{ls}. is aan de weduwe van den overleden borger Jan Steen op haer versoeck goetgevonden de weynige goederen van voorsz. haer mans nalatenschap, die op Cheribon by onse residenten aengeslagen en herwaarts overgesonden zyn geworden, aan haer weder te restitueren onder cautie de restituendo.

Voorts is nogh aan den Chinees Tiotsauka toegestaen revisie van seeker proces tusschen hem en eenige andere Chinesen onder de gewone clausulen daartoe gebruycklyk.

En op de ingediende en door den heer Directeur Generael voortgebraghte verclaringe van den E. fiscael Gualter Zeeman, hem ter handt gestelt geweest zynde over eenige suspecte vuyligheden, die op 't schip Macassar op de uytreyse gepleegt soudon zyn door den schipper Hendricq Bontekray, waarby komt te blycken, dat gemelte E. fiscael uyt die stucken geene actie tegens den voornoemde Bontekray na behooren meende te kunnen formeren, soo is te deser tyt in Rade van India deswegen verstaan, den voorseyden schipper Bontekray van die saecke voorts weder te releveren en als regerende schipper op 't schip Macassar te doen continueren, gelyck sulx by 't resolutieboek breeder staet geëxpresseert.

27 d^o. 's Morgens komen alhier ter steede per een Javaans gontingh eenige Engelse messieurs van Bantam, namentlyck den capitain of hoofman van 't Engelse schip London, genaemt Jan Daniels, nevens een Engels doctor van gemelte schip met name Joan Nats, mitsgaders een Engels coopman van Madras, M^r. Iljart, voorgevende om dese stadt eens te besien en haer alhier wat te vermaecken.

Heden ter extraordinaire vergadering g'arresteert zynde 165 packen hier in India ongewilde gedruckte chitsen op parcallen na 't vaderlant te senden met de eerste aanstaande retourschepen, soo is wyders oock verstaan de opperhoofden van 't schip Nieuw Middelburgh op hun versoeck weder te doen ontheffen en vry

te kennen van seekere f 1101, waarvoor se op Cormandel nu jongst door den heer gouverneur Pits over tekort uytgelevert copier op hunne reequeningh, te weten den schipper Jacob Been en boeckhouder Pieter Elias yder voor de helft, waren belast geworden, omdat se volgens de ingediende attestaten wegens dit copier met geen fundament konnen werden aengesproken, als hebbende by de brutto uytleveringe aldaer eerder te overigh als tekort gehadt etc^a.

Voorts is nogh te deser tyt goetgevonden, aen den E. Isaack Soolmans op zyn ingedient request aen Heeren Heemraden toegestaen, om een goot van 1½ voet breed en vierkant te mogen laten leggen in de groote revier een wynigh bewesten de fortresse Noortwyck aan de vaart Molenvliet ende denselven goot te mogen laten leyden in de oude gestopte groote revier tot aen zyn lant, tot gerief van 't selve en andere ingelanden daarontrent, dogh op zyn eygen kosten en verbant om telckens des g'ordonneert de voorseyde goot met weder te stoppen ofte te herstellen 't nadeel, dat se mogt comen te veroorsaeken, gelyck sulx by 't resolutieboek breeder uytgedruckt staat te beoogen.

28 en 29 d°. Is niets aandienckens waardigs voorgevallen.

30 d°. Heden ter vergaderinge is den Bandaas borger Casper Thomasse duysent ryxdaelders ter leen toegestaan onder sufficient borghtogt, omme in Banda met de aankomste onser schepen deselve weder te restitueren.

Voorts is op het ingediende request wegens de weduwe van den weghgevlugten dootgraver Adriaan de Heger om tot reddinge van haeren boedel te werden gequalificeert haere vaste goederen te vercoopen, deselve aan Heeren Schepenen gerenvoyeert etc^a. om daerin na bevindinge van saecken te handelen.

Wyders is nogh aan de opperhoofden van 't schip Macassar op haer versoeck voor gedaene uytreyse in 7 maanden en 12 dagen vanwegen de camer Amsterdam dogh uyt Zeelant toegelegd de ordinaire volle premie.

In dese teneyndegelopene maandt September zyn hier ter steede uyt verscheyde om- en afgelegene plaatsen aengecomen een getal van 140 stux diverse soo groote als cleene vaartuygen, t'samen bemant met 614 coppen, en die dusdanige coopmanschappen, leeftogten en andere behoeften hebben aangebracht, als hieronder wert gespecificeert, namentlyck:

7 stux vaartuygen van Japara met 54 man en 9 lasten rys, 8 canassers zuycker, 700 stux plancken, 170 stux balcken, 50 p^h. ayuyn, 26300 bossen tamarinda, 3 lasten zout en ... stux musquetsoegels:

15 van Madura met 60 man en 6323 bossen, canassers en stux diverse zuycker, 6700 bossen ayuyn, 6000 stux arackspullekens, 14 lasten rys, 500 stux rysmanties, 600 stux steenbraessens, 15 potten oly en 500 stux aerde tresellen:

22 stux vaartuygen transportere.

- 22 stux vaartuygen per transport.
- 20 van Samarangh met 86 man, $65\frac{1}{8}$ lasten rys, 1900 bossen tamarinda, 620 stux plancken, 400 d^{os}. kleynder, 100 stux tinkams, 33 potten oly, 60 bossen rottangs, 5 picols out koper, 700 stux gedroogde vis cabos;
- 25 van Tegael met 108 man, $98\frac{7}{8}$ lasten rys, 500 bossen tamarinda, 16 stux koebeesten, 300 stux diverse zuycker;
- 4 van Grisse met 20 man, 32610 stux, bossen en canassers diverse zuycker, 600 stux stroye sacken, $6\frac{1}{2}$ lasten zout, 4 lasten rys en 300 stux steenbraessesms;
- 15 van Rimbangh met 68 man, 1810 stux plancken, 50 d^{os}. Chinees dootkist d^{os}., 460 balcken, 6 lasten zout, 4000 stux oude pienangs, 800 bossen zuycker jaty;
- 10 van Paccalonge met 42 man, 42 lasten rys, 9 stux coebeesten, 30 canassers diverse zuycker en 1 last witte boonties;
- 8 van Terbaya met 32 man, $22\frac{3}{4}$ lasten rys, 450 bossen pady en 300 stux leggerduygen;
- 2 van Banjer met 8 man, 600 stux cadiangs en 400 bossen rottangs;
- 3 van Caliwonge met 12 man, 400 stux plancken, $2\frac{1}{2}$ lasten rys en 150 ditos tinkans;
- 3 van Dermayo met 12 man en $6\frac{1}{2}$ lasten rys;
- 2 van Batangh met 8 man en 5 lasten rys;
- 2 van Sombar met 8 man en 6 lasten rys;
- 5 van Zingnap met 20 man, 79000 stux, bossen en canassers diverse zuycker;
- 5 van Damack met 24 man en $21\frac{3}{4}$ lasten rys;
- 4 van Sumor met 16 man en $28\frac{1}{2}$ lasten d^{os};
- 1 van Karanganjer met 4 man en $2\frac{1}{2}$ d^{os};
- 1 van d'Oost van Java met 20 man en 55 lasten d^{os};
- 1 van Madura met 4 man, 1000 stux steenbraessesms en 1000 d^{os}. tamarinda;
- 4 van Pamanoeakan met 16 man, 330 stux balcken en 250 stux plancken;
- 1 van Babien met 4 man en 30 corgien matten;
- 1 van Coedoes met 4 man en $1\frac{1}{8}$ lasten rys;
- 1 van Suribaya met 4 man en 40000 canassers, bossen en stux diverse zuycker;

Somma 140 stux vaartuygen, die met den anderen alhier gesamentlyck hebben aangebracht de ondergenoemde leeftoghten, coopmanschappen en cleenigheden, als:

315 $\frac{1}{4}$ lasten rys;	6730 picols ayuyn;
159261 canassers, bossen en stux diverse zuycker;	29700 bossen tamarinda;
4160 stux plancken;	6000 stux aracxpullekens;
960 d ^{os} . balcken;	500 d ^{os} . rysmanties;
100 d ^{os} . musquetsladen;	4600 d ^{os} . steenbraessesms;
	48 potten oly;

300 stux aerde tresellen;	67½ lasten zout;
25 d ^o . coebeesten;	50 stux Chinees dootkistplancken;
1 last witte boonties;	4000 stux oude pienangs;
250 stux tinckans;	600 d ^o . cadjangs;
460 bossen rottangs;	450 bossen pady;
3 picols out coper;	500 stux leggerduygen;
700 stux gedroogde vis cabos;	30 corgien matten.

Daarentegen zyn in de genoemde maant weder nae verscheyde om- en afgelegene plaetsen van hier vertrocken een getal van 140 stux groote en cleen vaartuygen, vervolgens vervoert hebbende de ondergespecificeerde goederen en coopmanschappen, na de taxatie der licenten generalyck ten bedrage van 12055 rd^s. als volgt:

- 49 vaartuygen naar d'Oostcust van Java met rd^s. 4105 aan kleden, 1480 amphioen, 40 yser, 30 massoy, 100 zandelhout, 10 loot, 8 aracq en 100 ryxdaelders contant;
- 6 naar Japara met rd^s. 80 aan dackpannen, 160 kleeden, 2 porceleyn, 9 vloersteen en 5 rd^s. aan aracq;
- 4 naar Zingnap met rd^s. 160 aan kleeden en 5 aan porceleyn;
- 9 naar Zamarangh met rd^s. 100 amphioen, 400 kleeden en 8 rd^s. aan arack;
- 11 naar Cheribon met rd^s. 100 contant en 560 aen kleden;
- 22 naar Tegal met rd^s. 1250 aan kleden en 8 aan arack;
- 7 naar Paccalonge met rd^s. 650 aan kleden;
- 1 naar Padangh met rd^s. 550 aan zout en 50 aan gommelaq;
- 1 naar Demack met rd^s. 80 aan kleeden;
- 3 naar Caliwonge met rd^s. 180 aan kleeden;
- 2 naar Batangh met rd^s. 180 aan kleeden;
- 1 naar Zombar met rd^s. 40 aan kleeden;
- 5 naar Caranganjer met 320 rd^s. aan d^o.;
- 8 naar Terbaya met 50 rd^s. aan d^o.;
- 1 naar Indermayoe met 30 rd^s. aan d^o.;
- 3 naar Zumor met 400 rd^s. aan kleeden en 100 rd^s. aan contant;
- 4 naar Rambangh met 110 rd^s. aan kleeden;
- 1 naar Grissick met 40 rd^s. aan d^o.;
- 2 naar Pamanoekan met 70 rd^s. aan d^o.;
- 1 naar Cadoes met 25 rd^s. aan kleeden;
- 1 naar Bantam met 120 rd^s. aan Japanse comptoiren;

Somma 140 vaartuygen, die gesamentlyck nae ruyge calculatie alsvooren genoteert vanhier hebben afgevoert een bedragen van rd^s. 12055 aan diverse goederen en coopmanschappen, als te weten:

9260 rd ^s . aan diverse cleeden;	9 rd ^s . aan vloersteen;
1380 — aan amphioen;	5 — aan porcelyn;
200 — aan contant;	560 — aan zout;
80 — aan dackpannen;	21 — aan aracq;

30 rd ^s . aan gommelack;	50 rd ^s . aan massoy en
120 — aan Japanse comptoiren;	100 — aan zandelhout, 't welck is
10 — aan loodt;	sommierlyck 12035 rd ^s .
40 — aan yser;	

Behalven datter noch twee ledige vaartuygen naar elders zyn vertrocken en die alleen met 's Compagnies pascedulle behoorlyck zyn voorsien geweest. sonder eenige inladinge mede te voeren etc^a.

Conform 't opbrengen der dootgravers zyn in dese afgewekene maant September soo binnen als buyten dese stadt onder de Christenen overleden en op de ordinarie begraefplaatsen ter aarde bestelt, als:

42 Comp ^s . dienaeren;
6 burgers;
2 Hollandse vrouwen;
23 d ^o . kinderen;
5 Mardyckers of inlandse burgers;
3 vrouwen;
34 d ^o . kinderen;
4 slaven en slavinnen;
tesamen..... 117 copen.

Onder welck getal niet gerekent werden de onchristenen als Javanen, Chinesen, Mooren, Balyers, Macassaren off andere heydenen en Mahumetanen, alhier remorerende, als van dewelcke geen notitie wert gehouden, omdat yder na syne wyse daarmede handelt, hoewel de Chinesen geene haerer dooden sonder kennisse en toestaan van boedelmeesteren der Chinese sterffhuysen mogen laten begraven etc^a.

Daarentegen zyn in deselve tyt alhier in de Christelycke kercken en gemeente deser steede weder gedoopt:

14 Nederlandse kinderen;
24 inlandse der Portugese gemeente;
in 't geheel.... 38 kinderen, zynde in dese maant gheene kinderen
der Maleytse gemeente gedoopt geworden.

En soomede zyn in dese maant in de voorgenoemde kercken in den huwelycken staat bevestight:

6 Comp ^s . dienaeren;
2 burgers;
8 Mardyckers;
1 slaef en slavin;
tesamen..... 17 paaren.

Op den 15 deser maant zyn by den Aghtbaren Raat van Justitie over begaene quade feyten en misdryven opentlyck gestraft de volgende quanten, namentlyck:

Jan Overvelt van de Wiltage, ruyter en soldaat op de punt de Diamant, over gepleegde manslagh aan zyn mederydende ruyter Christoffel Heynen van Coninxbergen onthalst;

Jan van Macassar, slaef van Fredrick Cnol, schipper, over 't weghvlughten na Tangerangh en dat getragt heeft andere slaven na derwaarts mede te debauchereren, en Mali Rottinees, slaaf van d'E. Compagnie, over dat verscheyde lyffeygens gedebaucheert en door zyne complicen na Tangerangh laten brengen, beyde opgehangen en hun doode lichaemen na het buytengeregt gesleept etc*;

Frans van Rotty, slaef van Thomas Pedel, over 't weghvlughten nae Tangerangh gegeesselt, op de reghterwangh gebrantmerckt en voor drie jaeren by zyn lyffheer in de kettingh gekloncken;

Wouter Hendricxe van Enckhuysen, soldaat, over dat zedert Juny 1680 geen dienst gedaen en eghter zyn gagie maandelycx getrocken, gegeesselt en voor drie jaeren in de kettingh gekloncken;

Roeloff Christoffelsz van Westerrysen, matroos, over 't snyden van een ander matroos over zyn neus en lip aan 't Vierkant gegeesselt, met een mes over zyn wangh gesneden en voor drie jaer in de kettingh gekloncken;

Zacharias Willemsze van Batavia, soldaat, over een maant absenteerens gewipt en voor 2 jaeren in de kettingh geslooten.

By den lantdrost etc*. en gecommiteerdens zyn den 9^{en} deser gevisiteert het lichaem van een onbekende Javaen, ontrent de swarte wagt achter de punt Zeelandia vermoort;

item het lichaem van den Javaen Prana van Dermayo, op de weg van de Crocot vermoort.

October Anno 1681.

Primo October komen alhier van Bantam met een Engelse kits genaamt Charles (bemant met 10 matroosen dier natie, toebehoorende den Engelsen agent François Boeyer) parthy Engelse messieurs, als te weten den capteyn Barton ende de ondercooplyden Willem Adies, Jan Stielman, gedesigneert opperhoofd van Tonquin voor die Compagnie, met zyn huysvrouw en Thomas Chepert, tesamen eenlyck om haer in dese staet soo wat te vermaecken, als hebbende volgens opgeven geen de minste coopmanschappen aangebragt of yets anders nodigh hier te verrigten.

Soo verschynt oock kort daeraan te deser rheede van Bantam den Fransman Sr. François Combal met zyn chialoup, almede zonder ladinge als eenlyck weynige contanten en gedestineert na Cheribon, om aldaar ten behoeve van de Francen eenigen rys in te coopen.

2 d°. 's Morgens keert den resident Willem Caaff met de chialoup de Vlieger van hier na Bantam weder terugge, medenemende een instructie te zynere naregt van Haar Ed^l., op gisteren gedaghteeckent, verselt met weynige bylaagiens en onder deselve een pardonbriefje voor den gevlugten stierman Jacob van der Hooren, beyde van soodanigen teneur als by 't affgaande Indisch brieffboeck staat te lesen en oock de substantie uyt de instructie in 't korte ende 't pardonbriefken in zyn geheel hieronder als volgt, en vooreerst uyt de memorie, die kortelyck behelst:

dat Haar Ed^l. mits desen ernstigh renoveerden de voorheen gegeve recommendatien, om doorgaans prompt berigt van alles herwaerts te geven en de dagelyxe aantekeninge van 't geen aldaar mogt comen voor te vallen maandelyx over te stieren, alsmede de ongeslote negotieboecken van 't voorleden en dit lopende jaar, en welcke boecken na deesen oock doorgaans effen mosten werden gehouden, ofte dat by verdere sloffigheyt onaangenaeme correctien deswegen stinde te volgen;

dat gy by overcomste tot Bantam de advisen, door den adistent van Loveren herwaerts geschreven, moeste resumeren en van de bevindinge na de meeste waarheyt berigt geven en wyders wat eygentlyck van 't roven der 5 slaven door de Bantammers uyt een steenprouw van onsen inlants borger Louys de Mey waar mogt wesen of niet, alsmede van de oosterse handelprauwen, die ontrent Carrangsandoelang zouden afgeloopen en 't volcq vermoort zyn, item hoeveel roofvaartuygen door de Coningen

van Bantam wel waren affgesonden en waarheenen, mitsgaders wat van den optogt van den Balysen rover Sacrajouda na de Craoangse landen en 't destriect van Cheribon mogten wesen en off den Macassaarsen Dain Cicila daarby off by den ouden Conincq g'employeert wierde en wat de intentie der Bantamse grooten met de daar zynde Macassaren wel mogte zyn etc^a.;

dat Haer Ed^{is}. alsnu niet conden goetvinden om restitutie der slaven vooreerst meer te doen versoecken, aangesien de Bantamse Coningen en den Pangeran Aria Diepa Nierat daarmede maar scheen te spotten, hoewel den resident by gelegenthey, dogh als uyt sigh selven, de bekende fugativen nogh wel mogt reclameeren;

aangaande de meyden van den voornoemden Pangeran behoefde men niet meer te reppen, tenzy den resident daarom weder lastigh wierd gevallen en dan den Pangiran tegemoetvoeren, dat hy tegens zyne gedaene beloften ons alomme quam te verkorten en zyn voorige goede beloften niet te praesteren;

dat den fugativen stuurman Jacob van der Hooren, die over mishandelinghe aan een Hollandse jongen, op 't jagt de Flaman voor Macassar voorgevallen, anno passado vanhier weggevlugt en nu door een briefte vergiffenisse over dat zyn misdryff versogt hebbende, by desen om redenen daarvan ware gepardonneert en ten dien eynde zyn pardonbriefte medeginck, om hem dan voorts by eerste gelegenthey te doen herwaerts komen;

dat alsnu ten behoeve van 't comptoir Bantam opnieuw met dese chialoup overgesonden wierde de nodige contanten, provisien etc^a., namentlyck:

5000 Spaanse realen;

1 aam zeckwyn;

1 pot Bengaalse boter;

50 R Hollandse boter, voorts nogh parthy victualy, schryfftuygh, geweer etc^a., bedragende met de helft van de speceryen die daar zyn een somma van..... f 9327:8:15.

En volgt nu het pardonbriefte, van Haer Ed^{is}. op den stierman Jacob van der Hoorn verleent.

Pardon.

Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, mitsgaders de Raaden van den Staat der Generale Vereenigde Nederlantse Oost Indische Compagnie in India residerende, doen te weten:

Alsoo den persoon van Jacob van der Hoorn, gewesen stierman in dienste van de Generale Nederlantsche Oost Indische Compagnie, in den voorleden jaere 1680 op het jagt de Flaman in het mishandelen van seeker jongen en soon van den borgercornet Jan Thyse van Flesbach sigh sooverre en qualyck heeft vergrepen, dat hetselve kint van die mishandelinghe na weynige uren deser werelt is overleden en hy oversulx vervallen in soodanigen straffe, als na bevindinge van zaacken soude geoordeelt wesen soodanigen capitalen

misdaat te meriteeren, dogh van welcke straffe den gemelten Jacob van der Hoorn door zyne fugie in 't selve voorgangen jaar vanhier na Bantam sigh tot nogh hebbende onttrocken en vandaar den 15 July laastleden by een briefie aan ons ootmoedelyck versogt ende gebeden om gratie en pardon deswegen en dat hy alsoo wederom mogte na herwaerts komen, soo is het dat daarop in Raade van India gelet zynde, om redenen en insigten ons daartoe moverende zyn bewogen gewerden, voorsz. Jacob van der Hoorn by desen deswegen te releveren en gebruycken in desen bysondere gratie, hem meteenen te pardonneeren, gelycq wy doen by desen, sonder dat sulx eghter, als om bysondere insigten geschiet, na desen in eenige consequentie sal mogen by ymant anders getrocken ofte genomen werden.

(Onder stont:)

Actum gegeven in 't casteel tot Batavia op 't eylant Groot Java desen 25 September anno 1681.

(Was geteeckent:)

RYCKLOFF VAN GOENS.

(Terzyden 's Comp. zegel in rooden lacke gedrukt, en daaronder:)*

Ter ordonnantie van Haar Hoogh Ed^{ls}.

(Geteeckent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

's Avonts retourneert alhier voor de laaste besendinge uyt Banda de fluyt de Beemster en daarmede oock herwaerts komt den coopman Nathaniel Goethant, den lieutenant Andries Hartman en den p^l. d^o. Joris Bellisson, zynde ons voorts door den schipper Siewert Roos met desen bodem geworden een missive van den p^l. gesaghhebber, d'E. Willem van Zyll, en verderen raat ten casteele Nassouw op Neira, de dato 15 September aan Haer Ed^{ls}. geschreven, verselt met verscheyde bylagen, en daaronder oocq een origineel briefie van de gesamentlycke Bandasche negorye van den 15 September, dogh niet anders bevattende als een compliment van dancqbaarheyt over de jongst vergunde vryheden aan hunlieden wegens 's Heeren contingent over het branden en leveren van aracq aan de Compagnie, alsmede het openstellen van de vaart na de Zuydoosterse eylanden, gelyck sulx en hetgeene in de gemeene missive van den p^l. gesaghhebber en raat verder van 't een en 't ander, en oock van de verwayde en confusie voyagie van den coopman Joannes de Hartogh en den predicant Carolus Manteau van de Zuydooster eylanden naar Timor en den laasten oocq na Bima verdreven geweest, alles vervat staat by 'taankomend Indisch brieflboeck onder 't quartier van Banda in 't breede te lesen en het nieuws kortelyck uyt het volgende kan blycken:

dese fluyt de Beemster was na 3 maanden suckelens eerst in 't begin van de maant Juny in Banda aangekomen; de felle Z. Ooste winden hadden al wederom de goede apparentien tot een opulent notenspeceryegewasch verydelt, hoewel men egter hoopte in den stillen tyt nogh een goeden oegst te verwaghten, opdat de boomen op het hooge lant als tot Poelo Ay alsnogh vol halfwassene nooten hingen en het onstuygmigh weder ten meerendeele ditmaal voorby was;

met het kerckie tot Poelo Ay hadde men nu gedaen wercq gekregen: van Quemelemori had men berigt, dat dien Radia voornemens was de negory Kelliwaro op Keffingh en die van Goram te beoorlogen. omdat de Gorammers 2 zyner vaartuygen omtrent Onin overrompelt, het volcq gevangen en 2 daarvan dootgeslagen hadden;

de volckeren van de negoryen Maccore op 'teylant Arouw hadden een leermeeſter versogt om in de Christelycke religie onderwesen te mogen werden;

het jagt Roemerswael was den 20 Augusty uyt Amboina benoorden Ceram met een recreut van 54 militairen etc^a. in Banda aangekomen, den schipper Claas Janszen Knoll onderweegs overleden, en dat schip ultimo Augusty weder na Amboina gezonden; den coopman Joannes de Hartogh was met de chialoup de Pysangh van de Zuydooster eylanden naar het aandoen van Etter etc^a. en oock self Timor in Banda geretourneert, hebbende 't jaghie de Javaanse Boode, omdat by de wint niet wel bezeylt was, moeten aghterlaten, off den predicant Carolus Manteau om beter te seggen een togie na Bima verder mede laten doen, en van Timor had men daarmede advis, dat d'onse met hulpe der bontgenoten de rebellige Rottinese negoryen Decca, Thy en Omaly t'ondergebragt, de belhamels omgebragt en in ostagie en veele menschen gevangen genomen hadden etc^a., waaraf ons van Timor in korten wel nader kundschap staat toe te comen;

en heeft dese fluyt de Beemster ons wyders uyt Banda voor ladinge toegebragt de volgende speceryen etc^a., als te weten:

8670 cattys Banda foely in 201 heele en 3 halve sackies;

37128 cattys Banda notenmuscaten;

240 cattys Banda mannetiesnoten ongetaxeert;

6 halve leggers gepeekelde noten, bedragende t'samen

de somma van..... f 30644: 6: 11.

Heden ter extraordinary vergaderinge onder 't afhandelen van verscheyde zaacken raeckende de direction van Souratta, Persia en Mallabaar is onder anderen oock ter materie van Mallabaer verstaan, den veroverden thin uyt de St. Joris anno 1675 en die nu jongst gants onvoorsigtigh tot een quantiteyt van 12856 R van Couchin weder na Souratta gesonden en by de Mooren aldaar g'eygent zy geworden, door dengeenen te laten vergoeden, die aan dat onvoorsigtigh versenden van gemelte thin schuldigh sullen bevonden werden, gelyck dat en 't verdere g'arresteerde op heden by 't resolutieboek in 't breede staat aangehaelt.

3 d^e. 's Middags senden Haar Ed^{is}. per den Craoangsen Javaan Ragga Naya te lande naar Tanjongpoura een briefſie aan den vaandrigh Willem Kuffelaar, aldaar geposteert, op heden geteeckent, en daarnevens ingevolge van 't gearresteerde in Rade van India op 23 deser oock mede een open nader pardonbriefſie voor de verstroyde rebelle Balyers etc^a. en andere fugativen, die nogh in de Craoangse bovenlanden mogten omswerven, om deselve daardoor desmogelyck nogmalen tot herwaartskomste en tot inkeer te animeeren alsmede van de Bantammers en 't verder revagieeren in de bovenlanden af te houden, en behelsende wyders alle beyde soodanigen substantie, als by 't affgaande briefſieboek kan werden gelesen en den inhoude van 't laaste oock uyt het volgende blycken, zynde in 't Duytsch,

Maleyts en Javaans nevens malcanderen op Hoorns pargament geschreven en met Compagnies zegel in roden lacke daaronder bevestigd geweest.

Pardon.

Alle de Balyers, Macassaren, Malleyers, Boutonders off andere, soo vrylieden als fugativen, die desen sullen sien, werden daarby gelicentieert en toegestaan met haere personen, vrouwen en kinderen te mogen herwaerts komen, om soodanigh te werden gehandelt en getracteert, als Sarantacka en degeene die met hem hier verscheenen zyn is geschiet, sullende oocq die voor desen slaven geweest zyn daarvan blyven bevrydt, mits zy indertyt aan haare meesters hebben te betaelen sooveele zy deselve hebben gekost gehad, en waartoe hun van nu af aen nogh een tyt van 3 maanden tot verschyninge te deser plaatse zy vergunt.

Actum Batavia in 't casteel den 24 September 1681.

(Onder 't Nederduyts stont 's Comp^e. zegel in rooden lacke gedrukt.)

Zynde oock noch even soodanigh gelycke dubbel pardonbriefie door de landdroost van Moock een om de Oost en een om de West te lande vanhier opgestiert, om de verstroyde en gevlugte menschen sooveel doentlyck herwaerts te locken.

's Avonts erlangen per borgerchialoup uyt Amboina een missive van den heer gouverneur Robbert de Vicq ende den raat ten casteele Victoria, de dato 9 September aan Haer Ed^l. geschreven, benevens verscheyde documenten daartoe specterende, principaal spreekende van eenige onlusten, met den coopman en pl. secunde Gerrit van de Voorde voorgevallen, maar andersints den redelycken welstant van Compagnies saacken in 't generael, gelyck onder dese bylagen bevonden zyn 2 briefiens, door den heer gouverneur Padbrugge uyt Ternata na Amboina den 12 en 16 July gecarteert, behelsende onder anderen dat en oock het Ambonse advis kortelyck 't volgende nieuws:

van de Papoese zeeschuymers en haere roveryen wierdt niet meer gehoord, hoewel egter de gestelde wagten soo oost- als westwaertuyt nogh gecontinueert wierden om die schelmen te diverteeren, en soomede was het op de zuydcuste van Ceram redelyck still en de ongemacken met de Tihoelalesen door het verseekeren van 3 der voornaamste moeytemakers verdweenen;

tusschen de Satoewers etc^e. en de Sawayers waren de bygelegde geschillen weder ontfonckt en tot dadelyckheyt uytgeborsten en sulx eenige negorien in de assche geraekt en 28 van die van de Sawayse kant gesneuveld; inmiddens bleven de beroerten in 't gebergte tusschen de Oelisivas en Oelilimas nogh alsvooren continueeren;

met het kruytmaacken gingh het in Amboina voorspoedigh, werdende dat pulver aldaar beeter als het Batavise bevonden, en quam thans 7 stuyvers het te kosten;

item voor Couchin:

2 stux laakenen met de ongelden tot..... / 453: 3:12;

alsmede voor Souratta:

65889 ₹ rompen;

2 vaten Hollantse booter;

1 vat vlees en speck;

2 halve leggers gepekeld noten, ten bedrage van • 6908:16: 1;

en voor Persia:

18000 ₹ rompen;

20051 ₹ nagelen;

100000 ₹ Bimaas sappanhout;

1 legger Spaance wyn;

2 leggers aracq apy;

2 leggers knyparacq;

$\frac{1}{2}$ aam jopenbier;

$\frac{1}{2}$ aam wyntint;

2 halve aamen olyvenoly;

$\frac{1}{2}$ legger azyn;

2 vaten Hollantse booter;

2 vaten vlees;

2 vaten speck;

500 ₹ spyckers;

1 doosje met medicamenten;

1 trompet, ter montura van. • 14764: 6:13;

ende in 't Huys te Bergen voor Ceylon:

1170 p^a. rouw zeyldoeck;

2000 stux bayeplancken, en noch

24000 guldens aan payment, } ongetaxeert als

1200 stux bayeplancken, } zynde Ceylon

in de factura per Couvorden reets vooraff ten

laste gebragt en bedragende de voorenstaande 2

eerste posten maar • 4261:14: 9;

voorts in 't jaght d'Elisabeth voor Couchin:

5000 ₹ rompen;

4 packen niquanas;

- 2 halve aamen olyvenoly;
- 3 trommels;
- 2 vaten theer;
- 6 slypsteen, besyden eenige equipagie- en andere goederen ongetaxeert, met 't schip Courtgeene reets vooraff gesonden en alsnu in de factura Couchin mede ten laste gebragt, samen belopende..... f 8075:17:11.

Oock zyn met geciteerde schip Macassar alsnu mede vanhier na Ceylon gesonden de onderstaande kettinghdelinquanten en banditen, om aldaar aan de gemeene Compagnieswercken soodanigh gebruyckt te werden, namentlyck:

Lima van Rotty.....	}	lyffeygene van de Compagnie;
Lawa Cassan.....		
Manuel van Goa.....		
Mancassy van Bouton		
Tololo van Ternaten	}	beyde Maleyers en gewesene soldaten van den capteyn Joncker;
Cassy Raey.....		
Bappa Bouton		

in welckers plaatse weder by occagie sooveel Mallabaarse slaven van daar na herwaerts sullen werden gesonden.

Den Heere Directeur Generael heden ter extraordinaire vergaderinge onder 't resumeeren der aftegaene brieven na Souratta, Persia, Mallabaar en Ceylon genotificeert hebbende, hoe Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael R. van Goens sigh van 't lesen van de conceptbrieff na Ceylon hadde believe te excuseeren, met die verclaringe aan den secretaris gedaen, dat hy met die brieff niet te doen en hadde, maar 'tgeene hy van Ceylon te seggen hadde, dat sulx in 't vaderlant soude doen en meteenen oocq nu nader soowel de Ceylonse als de Mallabaarse aftegaene brieven niet te sullen teekenen maar alleen die na Souratta en Persia, soo is te deser tyt daarop gelet wesende verstaan, den Heer Generael (door de heeren Hurdt en Outhoorn metten secretaris als gecommiteerde) tot het lesen van dese brieff na Ceylon nogh nader te versoecken, 't welcq geschiet zynde, soo hebben gemelte heeren gerapporteert, dat welgemelte Zyn Ed^{ht}. sigh de Ceylonse saacken alsnoch hadde en bleeff ontrecken en dese Ceylonse brieff derhalven oock niet en wilde teekenen, maar dat eghter sigh wel van de copia soude dienen, omme daarop zyne consideratien te cunnen laten gaan ende den Raat voor de aanstaande nader besendinge over Malacca deselve mede te deelen, gelyck sulx en 't verdere by 't resolutieboek breeder g'extendeert staat te lesen, en soomede 't gebesoigneerde wegens 't versenden van de op eergisteren aangebragte notenmuscaten met de fluyt de Beemster, soo naar het vaderlant als tot voldoeninge der eysschen nu nogh met dese besendinge na Ceylon, Mallabaar, Souratta en Persia.

5 d^e. 's Voormiddags onder den gewoonlycken godsdienst komt hier ter rheede uyt Ternaten en passant over Bouton en Japara te verschynen 't schip 't Wapen van Middelburgh en daarmede den E. commandeur Jacob Lobs nevens oock den p^l. captain Joan Struys met 40 Nederlantse militairen, die daar thans

het sloepie de Posthoode, den 19 Juny passado met het schip de Flaman uyt de bogt van Cayely op Boero tegelyck na Amboina gestevent, was nogh niet weder te voorschyn gecomen, sulx den heer gouverneur de Vicq vaststelde dat het wel verongeluckt mogt wesen;

met het jaght de Flaman waeren op primo July 17 gevangene orangkayen, daaronder den Sadaha Gnossa, mitsgaders nogh 70 à 80 gemeene soo mans als vrouwens van 't eylant Boero in Amboina overgebragt en daarmede oock seecker berigt becomen dat de Boerose onlusten nu t'eenemael afgedaen waeren, waarover men in dat gouvernement een formeelen dancq- en bededagh hadde gehouden, wesende oock naderhant in 't laast van Augusty den gevangenen yman Tayoly, als de principaalste oproermaecker, nevens nogh 8 andere verraders in Amboina opgebragt en daarmede dien oorlogh aldaar Godloff ten eynde en dat eylant en oock de Ambonse provincie, soo men hoopte, in voorige ruste herstelt, dat Godt geve lange magh duuren;

van de Xula Bessys eylanden waeren 8 gesanten, met een passe van de heer gouverneur Padbrugge versien, in Amboina gecomen, versoeckende uyt naam van de regeeringe van dat eylant als onderdanen van en onder 's Compagnies bescherminge aangenomen en tegens de Ternatanen en andere vyanden beschut en beschermt te mogen werden, daer hun nogh geen bescheyt op gegeven was;

uyt Ternaten had men by missive van den heer gouverneur Padbrugge etc. dato 16 Juny verstaan, dat zyn E. den 7 d^o. van zyn lange ommelandse togt na de eylanden weder aan 't casteel Orangie was geretourneert, hebbende onderweegs Ysmola aangeweest en die ellendige menschen overrompelt en t'eenemaal t'ondergebragt;

naderhant had gemelte heer Padbrugge in een springtogie naar Gammacnorra de meeste afgefallen Ternatanen in een dorp by den anderen gevonden, die naar tamelycken tegenstant hetselve verlaten en op de bergen en in bosschen hun verschuyt en ter vlugt begeven hadden, in welcken schermutsel een soldaat aan onse zyde en 11 van de haere gesneuveld en maar 4 gevangene becomen waeren, uyt dewelcke men verstont den ellendigen toestant dier hoop en des Coninck Amsterdam en dat Baccary den voorneemsten beleyder van alles was en den Coninck Amsterdam met geweld van ons affhield, hoewel se nu al soo verre in 't onderspit lagen, datter geen hoop tot restauratie meer overigh scheen en niet eene vinn meer roeren en conden etc., gelyck dit alles by 't aankomend Indisch brieffboeck onder de quartieren van Amboina en Ternaten breeder staat te beoogen en ons apparent en volgens hoope eerlange uyt Ternaten selve directelyck nader advis van staet toe te komen.

Ende aangesien te deser tyt alhier per particulier borger- inlands vaartuygh uyt Amboina mede overgecomen zy seecker orangcay van de negorye Hatoelahat, genaemt Djou Floris Ferdinandus, medebrengeende een licentiebriefje tot zyn herwaerts comste van den heer gouverneur Robbert de Vicq, sonder dat in de voorgeciteerde missive aan de Hooge Regeeringe egter zynentwegen 't minste wert aangeroert, soo is niet ondienstigh geoordeelt, per memorie hetselve hieronder te laten insereren en influeren, lydende aldus:

Aan Djou Floris Ferdinandus, orangcay en hooft van de negorye Hatoelahat, wert by desen licentie vergunt, nevens 7 coppen zyner onderhoorige, hieronder genaamt, van hier per de chialoup van den Chinees anaghoda Tanawangh als passagiers na Batavia te navigeeren omme eenige zyner zaacken aldaar te bevorderen, mits naar verrigtingh herwaerts te retourneeren.

Namen der personen:

Anthony Leylopoeaman;
 Domingos Toehusula;
 Cinto Mayary;
 Domingo Ancotta;
 Anthony Pessy;
 Joan Tapitoeny;
 Laurens Tamboer, een jongen.
 (*Onder stont:*)

Amboina aan 't casteel Victoria den 2 September 1681.
 (*Was geteeckent:*)

ROBBERT DE VICQ.

4 d^e. 's Avonts verseylen uyt deser rheede de schepen Macassar, Elisabeth en 't Huys te Bergen, 'teerste over Ceylon en Mallabaar na Souratta en Persia, tweede en passant over Ceylon na Mallabaar en 't laaste eenlycken naar Ceylon, medenemende naar die gouvernementen en directien bezyden de noodige carguasoenen en behoeften oock diverse schriffturen en onder anderen 4 stux brieven, door Haer Ed^l. op heden geteeckent, met derselver bylagen, als eerstelyck eene aan den heer Laurens Pyll en raat tot Colombo, eene aan den E. commandeur Marten Huysman en raat tot Couchin op Mallabaar, alsmede eene aan den heer directeur Jaques de Bucquoy en raat in Souratta, mitsgaders eene aan den heer directeur Reynier Casembroot en raat tot Gamron in Persia gecarteert, alle dubbel afgaande en behelsende soodanige ordres, consideratien en rescriptien, als by de afschriefften derselve in 't generael uytgaande Indisch briefboeck en verbaal onder dato deeser in 't breede staan te lesen, ende hebben de voornoemde bodems wyders voor Ceylon, Mallabaar, Souratta en Persia vanhier affgevoert de volgende contanten, coopmanschappen en andere goederen en nootlykheden, yder bysonder, als namentlyck:

in 't schip Macassar voor Ceylon:

6 stux paerden;
 700 bossen pady tot derselver voeragie en 24000 guldens
 aan payementgelt in 4 kisten, zynde Ceylon per
 't schip Couvorden reets vooraff in factura ten laste
 gebracht, sulx nu eenlyck bedragen de paerden en pady / 486 : 10 : 15 ;

item voor Couchin:

2 stux laakenen met de ongelden tot..... f 453: 3: 12;

alsmede voor Souratta:

65889 ₠ rompen;

2 vaten Hollantse booter;

1 vat vlees en speck;

2 halve leggers gepekeld noten, ten bedrage van • 6908: 16: 1;

en voor Persia:

18000 ₠ rompen;

20051 ₠ nagelen;

100000 ₠ Bimaas sappanhout;

1 legger Spaance wyn;

2 leggers aracq apy;

2 leggers knyparacq;

$\frac{1}{2}$ aam jopenbier;

$\frac{1}{2}$ aam wyntint;

2 halve aamen olyvenoly;

$\frac{1}{2}$ legger azyn;

2 vaten Hollantse booter;

2 vaten vlees;

2 vaten speck;

500 ₠ spyckers;

1 doosje met medicamenten;

1 trompet, ter montura van. • 14764: 6: 13;

ende in 't Huys te Bergen voor Ceylon:

1170 p^r. rouw zeyldoeck;

2000 stux bayeplancken, en noch

24000 guldens aan payment, } ongetaxeert als

1200 stux bayeplancken, } zynde Ceylon

in de factura per Couvorden reets vooraff ten

laste gebragt en bedragende de voorenstaande 2

eerste posten maar • 4261: 14: 9;

voorts in 't jaght d'Elisabeth voor Couchin:

5000 ₠ rompen;

4 packen niquanas;

- 2 halve aamen olyvenoly;
- 3 trommels;
- 2 vaten theer;
- 6 slypsteen, besyden eenige equipagie- en andere goederen
ongetaxeert, met 't schip Courtgeene reets vooraff gesonden
en alsnu in de factura Couchin mede ten laste gebragt,
samen belopende..... f 5075:17:11.

Oock zyn met geciteerde schip Macassar alsnu mede vanhier na Ceylon gesonden de onderstaande kettinghdelinquanten en banditen, om aldaar aan de gemeene Compagnieswercken soodanigh gebruyckt te werden, namentlyck:

Lima van Rotty.....	} lyffeygene van de Compagnie;
Lawa Cassan.....	
Manuel van Goa.....	
Mancassy van Bouton	
Tololo van Ternaten	} beyde Maleyers en gewesene soldaten
Cassy Raey.....	
Bappa Bouton	
	} van den capteyn Joncker;

in welckers plaatse weder by occagie sooveel Mallabaarse slaven van daar na herwaerts sullen werden gesonden.

Den Heere Directeur Generael heden ter extraordinaire vergaderinge onder 't resumeeren der aftegaene brieven na Souratta, Persia, Mallabaar en Ceylon genotificeert hebbende, hoe Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael R. van Goens sigh van 't lesen van de conceptbrieff na Ceylon hadde believe te excuseeren, met die verclaringe aan den secretaris gedaen, dat hy met die brieff niet te doen en hadde, maar 'tgeene hy van Ceylon te seggen hadde, dat sulx in 't vaderlant soude doen en meteenen oock nu nader soowel de Ceylonse als de Mallabaarse aftegaene brieven niet te sullen teekenen maar alleen die na Souratta en Persia, soo is te deser tyt daarop gelet wesende verstaan, den Heer Generael (door de heeren Hurdt en Outhoorn metten secretaris als gecommiteerde) tot het lesen van dese brieff na Ceylon nogh nader te versoecken, 't welcq geschiet zynde, soo hebben gemelte heeren gerapporteert, dat welgemelte Zyn Ed^{ht}. sigh de Ceylonse saacken alsnoch hadde en bleeff ontrecken en dese Ceylonse brieff derhalven oock niet en wilde teekenen, maar dat egther sigh wel van de copia soude dienen, omme daarop zyne consideratien te cunnen laten gaan ende den Raat voor de aanstaande nader besendinge over Malacca deselve mede te deelen, gelyck sulx en 't verdere by 't resolutieboek breeder g'extendeert staat te lesen, en soomede 't gebesoigneerde wegens 't versenden van de op eergisteren aangebragte notenmuscaten met de fluyt de Beemster, soo naar het vaderlant als tot voldoeninge der eysschen nu nogh met dese besendinge na Ceylon, Mallabaar, Souratta en Persia.

5 d^e. 's Voormiddags onder den gewoonlycken godsdienst komt hier ter rhee de uyt Ternaten en passant over Bouton en Japara te verschynen 't schip 't Wapen van Middelburgh en daarmede den E. commandeur Jacob Lobs nevens oock den p^l. captain Joan Struys met 40 Nederlandse militairen, die daar thans

niet van nooden en verlost waren, ende is daarmede oocq onverwagt herwaerts gebragt als een gevangen van oorloge den uyt- en afgeweken Conincq van Ternaten genaamt Quitchilly Amsterdam, en besyden hem oock nogh verder den gewesen Conincq van Gorontale met name Bea, mitsgaders den Goegoe Gatou ende den capteyn laut van Gorontale alsmede Ischnen, Goegoegoe van Limbotto, item Intje en Cipou Javanen en Indal en Tsiery Maleyers, als eenen Masihour, Ternataan van Gnoffatiga op Macquian en broeder van den Senghadia, voorts eenen Abdul van Tagulande mitsgaders Digra Woly, Senghadie van Fatzey op Xulabessy etc^a., hebbende den E. Lobs t'zyner verschyninge aan lant aan Haer Ed^{la}. overgelevert een largo missive van den heer gouverneur Robbert Padbrugge ende den raat ten casteele Orangie in Ternaten, geschreven in dato 30 Augusty deses jaars, met een appendix van primo September mitsgaders nogh een briefie, door zyn E. particulier aan de Hooge Regeeringe gecarteert, nevens diverse documenten, daartoe in 't een en 't ander specterende, uyt dewelcke komt te blycken, dat de ontroerten in de Moluccos alsnu ten meerendeele gestilt, de buytenvolckeren excepto die van Boulan etc^a. meest onder 's Compagnies gehoorsaamheyt gebragt en de hartneckige Ternatanen soodanigh verswackt waren, dat se t'eenemael als onmagtigh scheenen yets van belangh in 't werck te stellen, en alhoewel de verdere novos, in de voornoemde missive vervat, op diverse tyden over Amboina etc^a. ten deelen ons reets toegebragt zyn en onder dato 3 deser hiervooren oocq alreede yetwes van aangeroot staat, soo is noghtans niet onnodigh geoordeelt, de voornaamste substansie alhier terloops te repeteren en 't verder soodanigh aan te haelen, als uyt het volgende kortelyck kan werden gesien;

en eerst uyt de gemeene missive van de heer gouverneur Padbrugge en raat, hoe het zeevarend volcq, op 't jagie de Perel bescheyden, dat den 7 Maart deses jaars, voor Sawoewoe ten ancker leggende, in een storm tegens de wall gedreven was, met verlies van zyn schuyt en boot mitsgaders een matroos nogh eyndelyck alle behouden in onse post op Sawoe aangekomen waren, hebbende sigh met een gemaackte vlot aan lant gesalveert, niettegenstaande de rebelle Ternataanse off Alpoerese berghboeren aan strant op hun pasten;

den heer gouverneur Padbrugge en commandeur Lobs etc^a. met 't Wapen van Middelburgh uytgeweest zynde naar Toseho, waer sigh de 14 Maquiaanse dorpen ternedergeslagen hadden, hadden deselve van menschen verlaten gevonden, wes men aldaar postgevat ende na 't versorgen van de nodige vivres met eenige militairen onder den lieutenant Cromhuysen besettinge gelaten hebbende, was de heer Padbrugge weder na 't casteel Orangie gekeert en doen 't Wapen van Middelburgh oock na Dodingo afgevaerdigt, om de rebelle Ternatanen door een briefie alweder tot inkeer te nodigen, en ten selven eynde oock na Bobane mitsgaders per 't jaghie t'Ontroert Ternaten na de revier van Cauw besendinge gedaan geworden, die alle vrugteloos geretourneert waeren;

de sloep den Eendragt, over Toseho na Batchian en Ismola in de Straat Patientie gesonden met opene brieven van pardon, om de tot noch uytgeweke Macquianders weder tot ons te nodigen, was alsmede onverrigter zaacke gekeert, hebbende eenlyck een meenigte corcorren etc^a. op strant gesien;

met de teruggekomste van het jagie Voorhout van Tescho had men verstaan, dat d'onse na 'tondecken der uytgeweke en thans als vyandelycke Macquianders en haere vaartuygen door deselve hevig aangetast waeren, dogh na 't sneuvelen van den Senghadie van Macquian, die de principaalste aanvoerder met eenige andere belhamels was, hadden se de vlugt moeten nemen, op welcq berigt doen 't Wapen van Middelburgh, met 40 soldaten mede na de derwaerts gesonden zynde, 7 veroverde pryzen van vaartuygen teruggebragt hadde;

't bootie nevens de chialoupen Vlissingen en Kruyskercken andermaal na de Straat Patientia etc^a. met 70 militairen afgedepescheert om dese meynedige Macquianders, die de aangebode vreedebrieff, soo de heer Padbrugge voorgeeft, verbrant en de mede gesondene Labouwers vermoort hadden, te straffen mitsgaders hun vaartuygen te verdistrueeren, waren victorieus wedergekomen, als hebbende den vyandt na eenige schermutselingh met verlies van parthy volcq ter vlugt geslagen en 16 derselver negoryen mitsgaders 200 soo groote als kleene vaartuygen, soo men voorgaff, in de assche gelegd;

na welcq heldadigh verrigten den heer Padbrugge met 't jagt Experiment voort de besigtinge der landen in de Moluccos had ondernomen en vooreerst na Macquian de steven gewent om 'tfortie Zeeburgh weder op te bouwen en dan vandaar na de Celebesche eylanden over te steeken, alvorens hy en passant den fiscael Andries Oelofs, alias Loffzangh, aan den Tidoresen Conincq Sayfoedin gesonden had, om Zyn Hoogheyd de trouwloosheyd eenige zyner onderdanen, die de onse op Toseho, soo men meende, verraden hadden, voor te houden etc^a., dogh scheen uyt het antwoord van gemelte Coninck te mercken, dat hy sigh selfs de eere der herstellinge van de Ternataanse saacken toeeygende en te verstaan te geven, off hy alles in zyn magt was hebbende om den Conincq Amsterdam aff- en een ander aan te stellen off te begeeren etc^a., en tragtende doorgaans de Macquianders te bewegen van hun lant na Tidor off elders te doen vlugten, gelyck se oock all voor een goet gedeelte by hen na en op Tidor geretireert en tot noch verbleven waren;

tot Taboukan vond den gouverneur die inwoonders traagh, wes hy presumeerde de Spanjaerds aldaar buyten de onse 't gesagh wel wat onder de handt mogten voeren, gelyck men oock naderhant meende ontdeckt te hebben dat dese traagheyd uyt vreesse voor de Spanjaerts voortgecomen ware;

de Sabausche saacken hadden sigh na de heer Padbrugges sin wel moeten schicken, omdat hun vermeynt Conincqje soolange in hostagie gehouden had, tot se alle van Saban vertrocken en tot Taroena nedergeslagen waren, welcke clappusrycke landstreeke dan door den gouverneur als een vermeynde groote ingebeelde saack voor de Compagnie aangeslagen was en verpagt stinde te werden, hoewel 't inderdaat van naby veel min als van verre in de schriften in effecte gelyckt te wesen;

de Coningiens van Mangenietoe, Piantay en Takindta waren weder versoent, en soo den heer Padbrugge daar een opperregeerder van veele Pisangkoningen en Vorsten;

op 't becomen berigt dat de Gorontaalders en Limbotters seekere negorye

Bwool afgeloopen en veele vermoort en verjaegt hadden, wierd door d'heer Padbrugge geoordeelt dese daat en bontbreucke gestraft diende, temeer den opgeblasen doch nu hier gevangen Radia Bea diergelycke hostiliteyten in de bogt van Tomini etc^a., soo men rugte, meer pleegde, wes zyn E. ten bywesen van den Conincq van Ceauw tot Saban ende de gesamentlycke Taroense Coningen etc^a. raad gepleegt en deselve daarop beloften gedaan hadden tot 's Compagnies dienst yder een corcorre met 50 coppen te sullen beschicken, om g'employeert te werden soo het den heer gouverneur quame goet te vinden;

na welck besluyt den Ceausen Conincq na zyn lant vertrocken en den gouverneur Padbrugge met 't schip 't Wapen van Middelburgh derwaerts gevolgt en naar verrigter zaacke weder vertrocken was;

na de gehoude raatspleginge met de hoofden tot Buool en naderbant 't sligten van den broederkrygh tot Tentoli tusschen den Conincq en capteyn laut, was den gouverneur afgesackt tot Caupidan en had alle de geroofde vaartuygen der Gorontaelders verbrant en weghgesleept mitsgaders die verwarde bestieringe aldaar herstelt en de meest schuldige gestraft en den Conincq en andere grooten gevanckelyck met zigh gevoert;

tot Boulan had den gouverneur alle devoiren aangewendt om den Conincq Loloda van 't eedtespan der Gorontaelders af te trekken, dogh tevergeefs, dewyl hy vanselfs zyne negorye onvoorsiens verwoest, 't vee gedoot, zyne corcorren in de gront gecapt en de vlugt landewaarts in genomen hadde, werdende door d'onse maar een dagh reysens vervolgt en een groot dorp Salamadongh verbrant; desen Conincq was voorheenen de Compagnie off liever den Ternataanse Vorst altoos getrouw geweest, en van denwelcken hy noch onafscheydelyck scheen af te hangen, en waerop 't voornoemde eedtverwantschap met Gorontale en Limbotto door toedoen der Ternatanen oock scheen gesmeet te zyn;

tot Manado waren de baloorige berghboeren door de heer Padbrugge oock scherp over den heeckel gehaalt, dogh de strandtboeren over hun muyterye etc^a. in een boete van verckens gedoemt, waarmede hun doen, alles weder vergeten en vergeven, toegestaan, wierd hunnen moet op haer oude vyanden te mogen koelen, zynde doen voorts oock de negoryen Poenot, Saccan, Passan en Datahan door d'onse selfs in 't vervolg van de reyse na Gorontale afgebrant, en in welke twee laatstgenoemde plaatsen alle de stutten onder de huysen en al het huysraat van goet ebbenhout gevonden wierd, van hetwelcke dan een liniaeltie tot een monstertie herwaarts overquam;

tot Gorontale en daeromtrent had den gouverneur de afgesondene Don Jeronimo d'Arras weder voorgevonden, dewelcke alle de lantsgrooten omtrent Parigy ende in de bogt van Tomini aan 's Compagnies zyde getrocken hadden;

op de hoeck van Padang hadden de Gorontaelders een hegte vestinge opgeworpen, waardoor se d'onse een toegangh na Dommoegoe weygerden en allen toevoer afsneden, welck dorp dan vooraf en op het vernielen van de vaartuygen in de lewas met een tamelyck getal onser crygers en vastigheyt versorgt waere, om de nieuwe Christenen aldaar voor hun Gorontaelders wreetheyt te verseekeren,

doch dit guarnisoen, in korten door gebrecq van levensmiddelen tot het uysterste gecomen zynde, had zigh genootsaecht gevonden een wegh door de wapenen te banen en daarop vooreerst die vesting opg'eyst en een vryen toeganq tot ons volcq begeert, 't welcq afgeslagen zynde, resolveerde d'onse die sterckte, daar ontrent de 900 man in lagen en van den hertneckigen capteyn laut en bekenden Quitchil Moeda gecommandeert wierden, met onse swacke magt, sterck 40 coppen (als zynde de krygsbende der bontgenoten van Saccan etc. nogh niet weder verscheenen), couragieuselyck te attacqueeren, 't welcq oecq soo wel geluckt was, dat men deselve na gedaene stercken tegenstant met verlies van 4 man aan onse en 29 aan haer zyde veroverd en den vyandt daaruyt verjaagt hadde, werdende doen voorts met de verschyninge van onse verdere crygs- en hulpbenden der bontgenooten landewaert in na Gorontale vervolgt; dogh die lafhartige Gorontaalders door dese victorie den moet ontvallen, hadden daarna den gouverneur in 't aannaderen hunne gesanten tegemoet gesonden en sigh op genade en ongenade overgegeven, gelyck deselve oock na 't verseekeren der gemeente schuldigste en hooftbelhamels en het opleggen van een brantschattingh van 150 stux slaven eens en 150 balcken en 75 affuytplaten jaarlyx door de heer Padbrugge weder in genade op- en aangenomen waren geworden en dese voornaamste roervincken geweest:

den gewesen jongen Coningh van Gorontale genaemt Bea;

den Goegoegoe van Gorontale, Datoe;

den capteyn laut Moeda en den gewesen Radia Agamma, naderhant geworden Goegoegoe van Limbotto, dewelcke alsnu nevens andere herwaerts gevanckelyck overquamen, versoeckende den gouverneur Padbrugge daarby, dat deselve tot ruste dier landen soo verre van de hant mogten werden gesonden, dat se noyt weder derwaerts mogten komen te verschynen etc.;

na 't uytvoeren van 't voornoemde exploit had den gouverneur 54 corcorren etc. met 1500 inlander coppen der bontgenoten vooraff naar Balante onder den Ceauschen Conincq op de Tominische rooffvaartuygen gesonden, van dewelcke kort daaraan de helft, als die van Tomini, Taroen, Candahaar en Tontoly, trouwlooslyck doorgegaan waeren en eenlyck de Ceauwers, Tagulanders en Caudipanders over Balanta, Balantacq en Gepa naar verrigter zaacke tot Bangay by den gemelten gouverneur weder verscheenen met berigt, dat se een Tomiensche rooffvogel hadden ontmoet en daarop als hoofden geweest den Goegoe van Lamboene, die met 17 van de zyne vrywilligh overgecomen was, dogh dat den capteyn laut, denwelcken sigh terweergesteld hadde, daardoor met al de zyne in de pan gehackt waere;

het eylant Bangay was door de inwoonders uyt vreesse van de voornoemde Tomiensche rovers verlaten en soudon, soo men rugte, door hulpe van Radia Palacca met negen zyner vaartuygen, daartoe expres derwaerts gesonden, naar Balanta overgevoert gewesen zyn, 't welcq den gouverneur al wat vreemt was tevoorengecomen, temeer dewyl er gesegt wierd, dat Palaccas volcq die ingelanden gewelt aandoen en op zyn naam schattinge afeyschten, dogh dit zyn wel ten regten maar gerugten, by den heer Padbrugge gehoort, sonder dat daarvan yets sekens valt te seggen; van voorsz. Bangay was den gouverneur weder vertrocken om de vyandige

uytgeweke Ternatanen op te soecken, ten welken eynde de corcorrevloot naar Xula Taljabo vooraffsondt om deselve tot inkeer te noodigen, dogh sulx vrugteloos afgelopen zynde, had men moeten resolveeren alles te vuur en' te swaart te vervolgen en daarop de dorpen en corcorren van dat eyland verbrant;

tott Fattematte was het dorp niet alleen verlaten maar oock de steene burght t'eenemaal geslegt en al het puyn in zee geworpen bevonden;

naderhant de meeste onser byzynde bontgenoten naar Mongoly en Waytina gelicentieert om sikh van boommeel of sagoe te versorgen en eenige derselver aen 't moeskoppen te landewaart in ongewapendt sikh begeven hebbende, waeren door eenige Xulanesen overvallen en 18 derselver dootgeslagen, 't welcq haer soo flauwhertigh had gemaect, dat se nergens toe meer bequaam scheenen, dogh de dorpshoofden van Xulabesie uytgenomen die van Fagoedoe, Fatze en Gay sikh op des gouverneurs ontbodt verootmoedigt hebbende, schepten zy eenigsints weder moet en wiert den Senghadie van Fetzey, die belast zoude hebben de afgesondene van den gouverneur na de Xulas te dooden, mede gevanckelyck na herwaarts gesonden;

tot Xulabesie alles soo wenschelyck afgeloopen, keerde den gouverneur weder na de Moluccos voorby Ouby tot in de Straat Patientia, alwaar den Conincq van Batchian by zyn E. aan boort verscheenen met alles wat hy byeenhadde, met denwelcken en de bontgenoten men den marsch dwars over het hoogh gebergte na d'binnenbogh van Weda had genomen, en aldaar eenige der gevlugte Macquianders verrast, gevangen en gedoot, onder dewelcke den Conincq van Ceauw den Goegoegoe van Macquian, een der snoodste schelmen, het hooft met eygener handen afgesneden had etc., en aldus was den gouverneur Padbrugge met 't schip Middelburgh den 7 Juny 1681 met gesont volcq weder aan 't casteel Orangie en de bontgenoten eenige dagen daeraan daar mede van hun om- en doorlantse togt van 7 à 8 maanden weder verscheenen;

naderhant had den gouverneur nogh twee springtogies gedaan, d'eerste met 't schip Middelburgh en 't jagie Voorhout nevens de corcorremagt onder den Conincq van Ceauw naar Gammaknorra, alwaar volgens de verklaringe van den gevangenen broeder van den Senghadie van Gnoffagita den Conincq Amsterdam met alle zyne grooten en meest al het uytgeweken Ternaatse volcq in een groot dorp zouden zyn, 't welcq den gouverneur naar tamelycken tegenstant met verlies van een onser soldaten en 11 van den vyant oocq vermeestert en ingenomen had, bevindende 't selve seer gelegen en soo groot, dat wel 1000 huysen daarin konden staan; 's Conings hoff, hoewel van hout en bamboesen, was oocq groot en al moytjes opgebouwt, alwaar men oocq een der meyneedige brieven, die door den Conincq van Ternaten allomme zyn gesonden, dogh den vyandt daaruyt gevlugt gevonden hadde, wes den gouverneur deselve nogh tot in Tobare vervolgde sonder te attrappeeren, sulx na 14 dagen uytblyvens weder aan 't casteel Orangie geretourneert was, hebbende in Tobare alles vernielt en verbrant;

den 21 July deses jaars had den gouverneur het tweede springtogie met het jagie Voorhout en eenige vaartuygen van Gammaknorra dogh sonder vreemde hulpe ondernomen, om die van Cauw het ombrengen van de 11 man van 't fregatie

t'Ontroert Ternaten betaalt te setten etc^a., alwaar 7 dagen daaraen na een hardneckige openinge aanlandede, vindende 't selve doen reets verlaten en den vyandt hooger op gevlugt, sulx er niets voorgevallen was, als dat zy door een hinderlage den gouverneur in een der dorpen aangeranst, dogh na 't sneuvelen van 3 à 4 voorvegters 't hasepadt weder gekosen hadde, werdende daerop alle de dorpen daaromher in de assche gelegd, en aangesien den tyt te verre was doorgeschoten om den vyant voor dien tyt meer te vervolgen, was zyn E. weder na Maleyo gekeert, latende de stroom van Cauw beset, opdat der vyanden vaartuygen niet mogten ontsnappen;

onderwylen was den 24 July den Conincq van Taroena met 4 stux vaartuygen mitsgaders daarbezyden oocq seer onvoorsiens een rorehe vaartuygh van Gammacnorra ende vanwegen de afgevallene gevlugte Ternataenen aldaar voor 't casteel Orangie verscheenen met de volgende hunner hoofden als afgesanten, namentlyck den Hoccum Marsoly, Quimelaha Tamagola, Senghadie Calaba, den yman Bantam ende de Senghadiens van Gammacnorra en Zawoe, zigh op genade en ongenade met alle de haere aan d'E. Compagnie overgevende, belovende bezyden dien den Conincq Amsterdam 't zy levendigh off doot oock in 's Compagnies handen te sullen leveren, met die de Compagnie meer mogte begeeren te hebben, mitsgaders, nadat zy wel bejegent waeren, kort daerop ten eersten den eman ofte paap, met de voornoemde gesanten overgecomen, met het vaartuygh terugge na Gammacnorra gekeert, om de andere aldaar mede te verseekeren dat se van de Compagnie oocq wel ontfangen souden werden etc^a.;

daarop had den gouverneur de voornoemde gesanten over 't overleveren des Ternaatsen Conings in Compagnies handen in raade gehoord en te kennen gegeven, dat men Zyn Hoogheyt niet doot maar levendigh begeerde, waarop die gesanten lieten blycken, hem liever doot te willen leveren, als voorwendende dat hy ligtelyck niet levendigh te krygen zoude zyn. temeer zy zelfs thans met gemelte Conincq en zynen clynen aanhangh van maar 60 à 70 man in oorlogh waren en sigh tegens malcanderen al versterckt hadden etc^a.;

uyt dit capitael voorval en het over en weder gaan en keeren der Ternataensche ryxgrooten hadde doen den gouverneur moet geschept, dat er wel verder eenige veranderinge ten goede mogte voorvallen en daerom oocq niet ongeraden geagt 't schip Middelburgh nogh eenige dagen op te houden, gelyck sulx dan oocq naar wensch ware geluckt en dusdanigh uytgevallen als volgt;

nadat de voorgemelte Ternataanse ryxgrooten en met namen Hoccum Marsaoly, Quimelaha Tammagola, Senghadie Calabe, den yman Bantam, als de Sengadies van Gammacnorra en Sawoe tot ons overgecomen waren en hun in Compagnies handen overgegeven hadden voor haar en de haere, die noch op de overcust van Halamahera als fugatief sigh onthielden, soo hadde d'heer gouverneur Padbrugge hunlieden van terzyden te kennen en te verstaan gegeven, dat tot hun versoeninge met de Compagnie veel soude connen helpen, byaldien zy de hoofden der principaalste booswigten, als Baccary en Calabo, opbragten, waerop wel een premie van 1 à 200 rd^a. soude staan, en zy met die boodschap aanstonts weder na

overen vertrocken en des volgenden daags, 't welcq geweest was den 27 Augusty, met de afgecapte hoofden derselve en drie voornaamste belhamels en snode raatsluyden van den Conincq van Ternaten, als van den captain majoor Baccari, den bekenden schryver of sec^r. Calabo voornoemd mitsgaders voor 't derde dat van den schryver Kaissousa, teruggegecomen, niet van Gammacnorra ofte Cauw, gelyck zy voorheen verciert voorgegeven hadden, maar van Sawoe en alwaer den Conincq met zynen klynen aanhangh volgens hun seggen oock noch was en als omcingelt bleeff en daar zy oock die voorname hoofden hadden becomen;

op welcq schielyck voorvall doen voort het jagt Nieuw Noortwycq met een parthy fluxe blanke crygers onder den lieutenant Joannes Oliviers, g'accompagneert van eenige Ternataanse grooten, tenselven dage nogh naar Sawoe wierd afgesonden, om door alle moogelycke middelen den Conincq Amsterdam mede met zyn aanhangh levendigh in handen te mogen krygen, alwaar dan dien bodem 's namiddags ter rheede verscheenen zynde, een Ternataan door den Hoccum Marsoly als de Senghadie van Sawoewoe en verdere voornoemde grooten aan boort quam, versoeckende dat er geen canon mogt werden gelost off ander gerugt gemaect, opdat den Conincq, daar niet verre vandaan zynde, sulx niet mogte gewaer worden en alsoo door de vlugt sigh tragten te salveeren, welcken afgesondenen met een beleefd antwoord weder teruggekeert zynde dat de ryxgrooten selfs mogten afcomen, soo waren deselve oock een uur daaraen aan boort verscheenen met berigt den Conincq present by 't dorp Gammesongi in 't gehugt Tisoa was met zyn Coninginne, sonder in 't minste op de onse te dencken, en dat zy nogh dertigh coppen boven de daar zynde wagt hadden gesonden (onder voorgeven Zyn Hoogheyt voor alle overlast te bevryden) en meteenen de gebiedende hoofden laten aanseggen, dat se op het aennaderen van d'onse sich terzyden soudent afbegeven en den Conincq dan alsoo in onse handen overlaten etc^r;

daarop doen den vaandrigh Meyndert de Roy met 20 man wiert voorafgesonden om den Conincq van agteren te bespringen en van den lieutenant Oliviers met de resterende militairen kort gevolgt, onderweegs ontmoetende den Ternaatsen lieutenant Boedoeloe, die versogt de onse soolange wilden vertoeven, totdat Zyn Hoogheyt zyn maaltyt gedaan en sigh ter ruste begeven zoude hebben, dogh die eghter na een weynigh weghblyvens wederkeerde, seggende dat het nu tyt was en meteenen het huys, daar de Conincq in was, met de vinger denoteerende, sonder sigh selve eghter derwaarts mede te derven begeven, ende hierop wiert alsdoen wyders het huys aan alle canten omringt, wanneer Zyn Hoogheyt, 't gerugt vernemende, tragtede door een zydeur te ontsnappen, dogh door den vaandrigh de Roy aan die kant gestut zynde, was na de voordeur gegaen en hadde den lieutenant Oliviers toegeroepen: o lieutenant isser genade, 't welcq met ja beantwoordt zynde, mits o Conincq uw geweer overgevende, soo had hy aanstons zyn kris van hem afgelegt en van 't huys affkomende, andermael gevraagt: isser genade, 't welcq nogmaals met: ja Conincq, gerespondeert zynde, wierp hy een pinanghmesie, dat noch by hem was, wegh en alsoo sigh in Compagnies handen nevens zyn Coninginne gewilligh overgevende, sonder dat er veel meer volck by off ontrent hem vernomen wiert, alsoo die sigh

alle op de vlugt en van hem af begeven hadden, omdat niemant egter zyn Conincq derfde helpen gevangennemen off overleveren, maar thoonde hy sigh aanstonts bereytwilligh nevens d'onse na boort en vervolgens na 't casteel Orangie mede te gaan, betuygende daarnevens dat omswervende leven al moede te zyn, en dat hy door eenige zyner ryxgrooten soo verre misleyt ware geworden, dogh zyn verbaast wesen en cloppinge des harten had niettemin syn groote vrees oocq wel te kennen gegeven, die nogtans door vrundelycke aanspraecke allengskens weder was verdweenen; ende alsoo is desen grooten Ternaatsen Conincq Quitchil Amsterdam, die nogh soo onlangs van zyne onderdanen in Ternaten en daar allomme gevreesst, g'eert en ontsien was geworden, alsnu door zyn dorp Gammesongi gaande van alle de zyne met de neck aangesien en ('t welcq aenmerckenswaardigh is) van niemant tot de minste slaaff inkluys gevolgt geweest en soodanigh op den 30 Augusty deses jaers als een gevangen van oorloge in Compagnies handen vervallen en binnen 't casteel Orangie by den heer gouverneur Robbertus Padbrugge gebragt, zynde naakt, bloot en van alles berooft;

den gouverneur en raat dan verder hierover gedelibereert hebbende, soo had men om verscheyde bysondere consideratien goetgevonden Zyn Hoogheyd Amsterdam soodanigh met zyn bysit per 't schip 't Wapen van Middelburgh na Batavia te senden, benevens nogh 11 andere gevangene, soo van Gorontale als anders, hiervoor reets van vermelt, dewelcke den gouverneur Padbrugge sustineerde in dien oort niet wederom dienden te comen om geen nieuwe onlusten te veroorsaecken, en den heer commandeur Jacob Lobs op zyne aanbiedinge tot geleyde derselver mede te laten gaan en om meteenen Haer Ed^l. verder van al 't gepasseerde aldaar te beeter mondelinge rapport te kunnen doen, gelyck zy oocq in goede gesontheyt, als gesegt, op heden hier aangekomen zyn, werdende noch verder g'adviseert, hoe op 't vertrecq van de heer Lobs vandaar per een borgerchialoup van Batchian ten casteele Orangie was verscheenen den Conincq Alawadin, om over de coop van 't eylant Ouby met den gouverneur Padbrugge te abboucheren, en waarmede men oocq berigt kreegh van het uytroyen van 1502 nooten- en een groot getal nagelboomen op 't gemelte eylant Batchian etc^a;

het particuliere briefje van den heer gouverneur Padbrugge behelst eenlyck eenige redenen wegens het niet versenden, volgens de ordre vanhier gegeven, van den lieutenant Cromhuysen en boeckhouder Harxe naar Amboina, met verder versoek dat aan hem Padbrugge sekere zyne pretentie van schult op den Conincq Amsterdam op de versegelde en herwaarts overgesondene schatkist van denselven, mitsgaders oocq op desselfs heer gouverneurs extraordinaire tafel- etc^a. oncosten nader mogten werden geleth en hem deselve weder goetgedaan etc^a., gelyck dit voorenstaande en het verdere de Moluccos raakende alle by 'taankomend briefboeck onder het Ternaatse quartier ampel g'extendeert staat te beoogen.

Op welck voorenstaande tydinge en de overcomste van de heer Lobs met desen Conincq uyt Ternaten dan heden ter extraordinaire vergaderinge g'arresteert zy, de verdere mede overgecomene Gorontalse en andere gevangene, behalven den Conincq Amsterdam, na den teneur van 't schryven van d'heer Padbrugge nogh al

voort met de reets afgeseylde scheepen Macassar, 't Huys te Bergen ende Elizabeth na 't eylant Ceylon mede voort te senden, sonder deselve eens hier aan lant te doen comen off door ymant te laten spreekken, omdat se aldaar van het minste quaat gevolg en best versekert sullen connen zyn, en ten welcken volgende dan ten dien eynde een expresse roeychialoup is affgesonden na de Straat, met een briefie aan d'opperhoofden van gemelte vertreckende bodems en ordre dat se tot nader bescheyt aanstonts ten ancker souden comen, omdat welligt nogh eenige dier gevangene mede na Ceylon voortgesonden stinden te werden, wanneer Haer Ed^l. wyders 's namiddags in Raade van India by nader deliberatie van en over desen overwonnen Conincq van Ternaten en de verdere medegecome Gorontalse en andere gevangenen gebesoigneert en verstaan hebben, vooreerst Zyn Hoogheyd den Conincq Amsterdam nogh desen avont van 't schip 't Wapen van Middelburgh nevens zyn wyff en weynigh ommeslagh en eenlyck een slaeff en een slavin aan lant te laten haelen met een schepprauw van staat, doch sonder andere commotie, door den heer commandeur Lobs nevens den captain Struys en schipper Rande, oock sonder eenige statie etc., 't welcq ingevolge van dien oock soodanigh geschiet zy, komende 's avonts ten 8 uren den gemelten Conincq aan lant, werdende almede volgens ordre door den E. majoor Isaack Saint Martin voor de lantpoort ontfangen en verwellecomt en soo voorts ten eersten door zyn E. nevens de voorsz. gecommiteerdens na bovenen op de punt de Robyn gebragt en in het ledighstaande huys van den captain ('t welcq door de Heer Directeur Generaels ordre en van den ouden Mayuda na haere wyse reets was opgeschickt en vervaardigt) geconduiseert en geplaatst, om tot nader dispositie onder de toesigt van den E. majoor aldaar te verblyven, die denselven by discoursen nu en dan voort sal sonderen na de waere oorsaeken van desselfs afval van de Compagnie en de naemen der principaalste belhamels, die dat spel gebrouwen en hem daartoe verleyd hebben, voor en aleer hy door inductie van andere in 'teen of 't ander by toeganq van een ygelyck gediverteert mogte werden, en weswegen oock verboden zy, dat vooreerst niemant hy gemelte Conincq te comen, als die daartoe expres gebruyckt en g'ordonneert sullen werden.

Met geciteerde 't Wapen van Middelburgh is ons oocq noch van Japara en passant toegebragt een missive, door den oppercoopman Cornelis Bartelse Marchier aldaar aen Haer Ed^l. dato primo deser geschreven, behelsende uyt dien oirt mede kortelyck 't volgende voor nieuws:

uyt ons leger tot Cartasoura Diningrat van d'heer Couper had men berigt, dat de Sousouhoenangse Javanen wel eenige schermutselingen met de vyanden daaron trent hadden gehouden, maar doorgaans tecortgeschoten en moeten wycken, en tenwaere den vyand door onse magt niet gestut en weder teruggedreven was geworden, souden se den Sousouhounangh tot zyn groote disreputatie van Cartasoura al opgeslagen en hy sigh op de vlugt moeten begeven hebben etc.;

eenige van de gemelte rebellen waren allmede tot in 't district van Damack comen affsacken, waerheenen dan den oppercoopman van Vliet door d'E. Bartelse met een kleyn troepie Europeanen en Macassaren gesonden was om deselve tegens te gaan, dogh onderweegs uyt de vlugtende Damackse Javanen verstaande, den

vyand op Gohorq 3 uren van Damacq haer uyt hun gesette post geslagen hadde en van de oversyde der revier Damack waren naderende, waren d'onse weder teruggekeert en hadden nauwelyx tot Damack de militairen eenigsints in ordre gestelt, off wierden all van eenige der vyandse amockspeelders aangetast, van dewelcke 5 op de plaats nedergevelt zynde, de rest doen voort in 't lant de vlugt genomen hadden, en daerop doen de Damacqse regenten met de Calangers en al haer volcq, stercq ontrent 2000 coppen, byeengebragt en een uure gaens na boven gemarcheert zynde, was men van dien vyandt weder opnieuw als woedende aangetast, dogh hadden zy na eenige schermutselingh en 't doen sneuvelen van parthy derselve fielten de vlugt confuselyck moeten nemen, werdende doen van onse Macassaren vervolgt, die nogh 4 afgecapte hoofden terughbragten, en zedert welcken tyt den vyandt daaromher niet weder vernomen was geworden;

inwylen had den heer commandeur Couper den E. capitain Sloot met 1 compagnie Europeanen, 1 compagnie Mardykers, 80 Macassaren nevens de gansche Javaanse maght van Soura Nata oocq derwaerts na Damacq tegen dese rovers afgesonden, en die reets tot Samarang waren gecomen, dogh aangesien deselve vyanden reets geslagen en verjaagt waren, stinde die magt voort weder terugge na boven in 't leger te keeren om in 't zuydergebergte en tegens Pougat gebruykt te werden, gelyck alles breeder by 't aancomend briefboecq onder het quartier Japara staat te lesen; en heeft wyders 't schip 't Wapen van Middelburgh alhier uyt Ternaten aangebragt:

14 stux invendibele silvere allegias en parthy geweer etc., bedragende nevens de recognitiepenningen der Moluxe Coningen in factura gebragt een somma van.. f 54499:3:7.

En dewyle dit schip 't Wapen van Middelburgh, als in den hooft deses gesegt, oocq en passant op Bouton heeft aangeweest en den heer Lobs met dien Conincq en grooten g'aboutcheert, sonder dat nogtans zy eenige intelligentie met den Conincq Amsterdam off de andere gevangen grooten hebben gehad, soo heeft niettemin den Conincq van Bouton een missive hierbezyden aan d'Heer Generael en Raden van India geschreven, dewelcke hieragter op desselfs inhalinge sal werden g'insereert en soomede dan nader gesproocken van het voorvall van 3 maats van een gehuert Compagnies sloepie, in 't lest van 't vergangen jaar 1680 door de heer gouverneur de Vicq tot advis uyt Amboina na Ternaten gesonden geweest dogh door onkunde van den stuurman en andere toevallen na langh omswervens in de Tonkabesjes eylanden verongeluckt en al 't ander volcq op diverse tyden behalven hun drien om den hals geraeckt etc.

6 d'. 's Morgens voor den dageraat comt de expresse afgesonden chialoup na de vertrockene Ceylonse schepen terugge met een briefje van de opperhoofden derselver, op gisterenavond aan Haer Ed^h. geschreven, tot berigt dat het schip Macassar en 't Huys te Bergen haer anckers ontrent de Groote Combuys hadden laten vallen om de nader bevelens vanhier in te wagten, dogh dat d'Elisabeth al vooruyt en weghgezeylt was. waerop 's namiddags 't schip 't Wapen van Middelburgh dan na derwaerts afzeylt, omme agtervolgens het geresolveerde op gisteren de van

Ternaten medegebragte en nogh ophebbende 11 stux Gorontaelse, Limbotse als andere Ternataanse gevangene aan de voornoemde 2 bodems over te geven ende om daarmede naar Ceylon in ballingschap overgevoert te werden, gaande ten dien eynde noch mede na derwaerts een cleyn nabriefje aan d'heer gouverneur Pyll en raat tot Colombo, by Haer Ed^{la}. soo even geteeckent en behelsende eenlyck de aangenaeme tydinge van 't goet succes van 's Compagnies wapenen tegens de afgevallene en uytgeweken Ternatanen en hoedanigh den Conincq Amsterdam alhier gevangkelycq opgebragt en gehuysvest zy geworden en dat de resterende 11 gevangene alsnu na Ceylon gesonden wierden, van dewelcke Bea, gewesen Conincq van Gorontale, Hatouw, Goegoegoe van Gorontale, Masihour, broeder van de Senghadie van Gnoffatiga op Macquian, en Digra Woly yder bysonder hetzy tot Colombo, Gale off Jassanapatnam etc^a. geplaatst en met een redelyck tractament van 's Compagnies wegen versien soudon moeten werden, dogh Moeda, gewesen captain laut van Gorontale, en Ishnen, Goegoegoe van Limbotte, als van quader consequentie van Ceylon wyders na Caap de Goede Hooppe mette retourscheepen vandaar bestelt om aldaar mede gelyck de voorledenjaarse van hier gegane Maccoesse banditen getracteert en gehandelt te werden, mitsgaders de overige 5, namentlyck:

Intche..	}	zynde Javanen,
Cypou..		
en Indal	}	Maleyers, item
Tsiery..		

Abdul van Tagulande, als van mindere calibre, alle 5 om op Ceylon elders in de kettingh aan de gemeene wercken te arbeyden, omdat se alle elff volgens het schryven en sustenne van den gouverneur Padbrugge en raat niet wederom in Ternaten dienden te komen om geen nieuwe oproeren daar elders te veroorsaacken, gelyck sulx by 't resolutieboek en afgaande Indische brieven breeder staat g'expliceert, komende al tydigh op

7 d^a. 's Namiddags 't gemelte schip 't Wapen van Middelburgh uyt de Straat hier ter rheede weder terugge, hebbende den schipper alle de 11 stux overgesonde Ternataanse ballingen aan de na Ceylon vertrockene 2 schepen Macassar en het Huys te Bergen volgens ordre nevens de nabriefjes behooryck bestelt en overgelevert.

Den Javaan Raga Naya, door den Angabey Mangon Patty uyt de Craoangse bovenlanden na herwaerts gesonden en den 19 des voorleden maants hier aangekomen zynde, heeft op heden aan den captain Michielse gerelateert dat, wanneer hy door gemelte captain ten zynen aenwesen omtrent Craoangh met een briefje aan de hoofden der Sirbonnanse volkeren was afgesonden, zy hem in 't overleveren van dien tot antwoord hadden gegeven dat, al bragt hy 4 brieven van den captain, zy daarna niet wilden luysteren dogh wel na de brieven van den Sultan tot Cheribon, en indien Mangonpatty met zyn volck sigh daaronder oock wilde begeven, dat hy dan op Chikondangh mochte woonen, maar byaldien Mangonpatty onder den Sousouhouangh wilde blyven staan, hy alsdan vandaar soude moeten vertrecken, waarop Mangonpatty haar tot antwoord hadde gegeven, dat Chikondang Sousouhouangh 's lant was en hy van den Sousouhouangh daar als hooft gestelt etc^a.

Heden ter vergaderinge aan diverse persoonen gelicentieert zynde om na elders heen te mogen vertrecken en daaronder oocq den doctor Hermanus Grim, om met zyn vrouw en familie met de eerste aanstaande retourschepen te repatriëren, soo is meteenen aan den Bandaas borger ⁽¹⁾ geaccordeert, uyt Compagnies cassa 1200 rd. ter leen te mogen genieten om in Banda weder in cassa betaelt te werden.

Wyders is nogh te deser tyt oocq op het voorheen ingediende schrifttelyck versoeck van de weduwe van den E. Martinus Caesar zaliger, om van de betalinge van de helft van de vervalschte 8 packen Chinese zyde ter somma van f 2580 te mogen bevryt blyven, mitsgaders de overgeleverde memorie door den Heer Directeur Generael Cornelis Speelman deswegen alsnoch over eenige vermiste ende tekort bevondene goederen ten comptoir Hoccieuw in China zedert den jaere 1676 tot 1680 alsulx geresolveert als by 't resolutieboek in 't breede gespecificeert staat te lesen, en verstaan onder anderen in 't reguardt van juffrouw Caesar by onse voorige resolutie tot betalinge der tecortgecomen zyde te persisteren.

8 d. 's Voormiddaghs komt alhier van Palembangh binnen de revier de sloep de Nagtigael sonder schryven, doch relateert den stuurman eenlyck by monde dat zy met den E. François Tacq nevens de schepen Zeyst, Craanvogel en Opmeer item 't jagie de Snauw en chialoup Japara telyck vandaer uyt Palembangs rivier na herwaerts gestevent en sulx die bodems mede voor de hant waren, en comende daarop oocq op

9 d. 's Morgens heel vroegh den voornoemden E. Tacq met de slop van 't jagt Zeyst aan lant nevens den coopman Bastincq, aan Haer Ed^h. overleverende zyn largo rapport en verdere aangehorende schriftuuren, daaronder mede drie originele contracten, in 't Maleys en Duyts beschreven, als eene tusschen de Compagnie en den Conincq van Palembangh, eene tusschen de Compagnie en den Conincq en 't rycq van Jamby, item eene tusschen de Coningen van Palembangh en Jamby, dato 19 May, 5 en 10 Augusty gesloten en gemaackt, waarvan het eerste wegens de Compagnie en Palembangh hiervooren in copie reets ontfangen en onder dato 9 Juny passado g'inserceert zy, sullende de twee andere, namentlyck dat van Jamby met de Compagnie en dat tusschen de Vorsten van Jamby en Palembangh met de ratification dier wederzydse Coningen hieragter volgen.

Ende zyn voorts des namiddags de reets genoemde schepen Zeyst, Craanvogel, Opmeer en 't jagie Snauw nevens de sloep Japara alle van Palembangh hier ter rhee verscheenen en cort daaraan den Amboinesen capitain Joncker nevens den coopman Willem Bastincq en de schippers dier bodems mede aan lant.

Behelsende nu wyders 't geciteerde rapport van den E. Tacq, op gisteren gedateert, onder andere consideratien van den staat, gelegentheyd dier rycken ende negotie etc^h. het volgende, 't welcq nodigh geagt hebben in desen terloops kortelyck aan te roeren en 't verdere tot het rapport selve en 't verbael daarvan te maeken te defereren;

den 20 July was den commissaris Tacq met de jagten Zeyst en Craanvogel van Palembangh afgestoken naar Jamby om de nogh openstaande geschillen tusschen

(¹) Uit het marginaal extract blijkt dat deze persoon heette Justus Bovet.

die beyde croonen te medieeren en te helpen slissen, ten welcken eynde de Palembangsse gevolmagtigde Keey Patchia Tanda en Andemoy in compagnie onser chialoupen Japara, Salm en Nagtigael cort daeraan mede derwaarts gevolgt en eenige dagen verder in de reviere voor Jamby weder byeengekomen waren en van gelycken mede den coopman Willem Bastincq en voorts des Jambysen Conincks g'qualificeerde volmagten tot de vreedehandeling met Palembangh, genaemt Keey Ranga Negara Nicrana, sabandar, en Keey Deman Jouda Negara, die den 29 July aan 't jagt Zeyst by den E. Tacq voor de Jambyse revier verscheenen, met een bondige credentiebrief van haeren heere versien, waarop men ten eersten werck begonnen en na verscheide gehoude conferentien en het aanhooren van yders pretentien en debatten tusschen deselve eyndelyck door onse mediatie en interventie op den 5 Augusty tusschen die beyde Coningen van Palembangh en Jamby door derselver gecommitteerdens een bondigh en vast contract van vrede aangegaen, gesloten en besegelt waere geworden tot wederzyts genoegen, uytgenomen eenige weynige articulen wegens de pretentie op sekere 10 bekende dorpen en eenige geleden schade in dien door die van Palembangh oorlogh, 't welck aan het oordeel en decisie van Haer Ed^{ls}. tot Batavia gedefereert was gelaten;

na welcq verrigten den E. Tacq op het versoeck der Jambinesen van 't jagt Zeyst in persoon na boven na Jamby opgevaeren zynde den 8 Augusty, was hy met alle fatsoen en statie daar ingehaelt en aanstonts door die Hoogheyt ten hove genodigt geworden, 't welcq nogtans voor die tyt beleefdelyck g'excuseert bleeff maar niettemin nogh tenselven dage door den coopman Bastincq den Conincq openinge van het verhandelde gedaen, dogh die sigh over 't verrigten zyner gevolmagtigdens daarontrent niet al te wel vergenoegt hadde getoont, gelyck Zyn Hoogheyt sulx 's anderen daags avonts te zyner verschyninge vooraff self in 's Compagnies logie by den E. Tacq genoegsaam hadde laten blycken, als willende geensints zyn vermeent goet regt op de 10 in dispuyt leggende dorpen aan den Palembanger overgeven, en had derhalven oock dierwegen gedilayeert hetselve contract te bekragtigen, doch eyndelyck niettemin d'opgestelde ratification door minlycke persuasie van den E. commissaris Tacq noch op den 14 Augusty met het ryxsegel ter presentie van de Palembangsse volmagten bekragtigt, mits dat de questie der 10 dorpen etc^a. door Haer Hoogh Ed^{ls}. alhier als gesegt soude werden gedeceideert en alsoo dat na herwaerts gerenvoyeert, na 't welcke den E. Tacq doen wyders getragt hebbende met den Conincq van Jamby selfs een nader contract voor de Compagnie tot renovatie van 't oude van anno 1645 en met uytshuytinge van andere natien in den peperhandel etc^a. aan te gaan, soo waren zyn E. verscheide disпутen over die saacke met die Jambyse Hoogheyt voorgekomen, dewelcke nogtans telckens gedebatteert zynde, had men den Jambinees eyndelyck bewogen. het oude contract van negotie niet alleen te vernieuwen, maar alsnu nogh nader te vermeerderen en daerop den vryen peperhandel etc^a. aan d'E. Compagnie alleen met uytshuytinge van andere soo Europeause als inlantse natien in zyn rycq tot 4 rd^a. 't picol contant, off anders 4 1/2 rd^a. halff gelt, halff aan cleeden vergunt, en waarvan dan gevolgelyck behoortlycke verdragsactens opgesteld, geslouten en besegelt waeren geworden onder

dato 10 Augusty 1681, in sigh begrypende soodanige substantie in 7 articulen als by het afschrift van dien, hieragter g'inserieert, in 't breede can blycken en waaraan in desen gerefereert wert;

wyders was den E. Tacq op Jamby oocq berigt, dat de Johoresen op de gerugte aannaderinge van onse magt naar en voor Jamby hun al in gereetheyt halden gehouden om met haar vaartuygen van Riouw na elders te vlugten, als wesende voor d'onse seer bevreest en in bedugten geweest, off het hun daar mede soude hebben gegolden, ende welcke vlugt oocq noch volvoert zoude geworden zyn, indien den Jambysen Sulthan Anum door een expres afgesonden vaartuygh den Johorees van 's Compagnies goede meeninge en ten welcken eynde onse magt onder den E. Tacq aldaar was gecomen, bytyts niet hadde geadverteert;

na dit verrigten had den E. commissaris Tacq den 22 Augusty sich met de magt van Jamby weder na beneden en voort na Palembangh begeven, hebbende alvorens den ondercoopman Joannes Heynen vooreerst als hooft van dat comptoir aldaar nevens den adsistent Sybrant Sybrantsze om de vervallen negotie te herstellen met 4 à 5 matroosen gelaten, ende wierd zyn E. door de Jambyse grooten, Pangeran Aria Diepa Nagara en Keey Ranga Nara Wicrana, tot aan de mont van de revier uytgeley gegeven, en quam alsoo voorts den eersten September voor Palembangh weder ten ancker en daar oocq weder boven in 's Compagnies logie, die men noch in goeden stande had gevonden, en 4 dagen daaraen weder ter vergunder audientie aan den Palembangschen Conincq Sultan Ratoe openinge van 't gecontracteerde en g'passeerde op Jamby gegeven, die het verdragh, tusschen hem en Jamby aangegaen, in presentie der Jambyse mede derwaerts afgesondene dan oocq met het ryxsegel van Palembangh becragtigt en geratificeert en daarmede dat nu zyn volle leden hadde;

tot vergoedinge van 's Compagnies gedrage oncosten met dese uytsettingh ten dienste van den Palembanger had gemelte E. Tacq daarop na verscheyde gehoude conferentien en aanmaningen eyndeling niet sonder moeyte den 17 September een obligatie groot 22500 rd^s. ten laste van den Sultan Ratoe en desselfs erffgenamen geteeckent gecregen, waarvan het principale besegelde ten comptoire Palembangh was gebleven, gerekent zynde voor 4½ maanden tot 5000 rd^s. yder maant etc^a., soodanigh dat by Haer El^{te}. instructie van hier was opgegeven geweest en gelyck dit voorenstaande ende het verdere raackende de commissie, den staat en gelegentheyten der Koningen van Palembangh en Jamby, de negotie en 's Compagnies ommeslagh op die comptoiren in 't breede duydelick geëxprimeert by 't aancomend brieffboeck onder 't quartier van Palembangh staet te lesen en te outwaeren, hebbende voorts de cath Opmeer van Palembangh hier overgebracht:

188200 cattys geharpte peper, bedragende met d'ongelden

een somma van..... . f 24170:13:12;

item nogh de Craanvogel:

4000 stux drooge vissen ter montura van..... f 240:—:—.

Zynde van Jamby noch niets medegecomen, omdat mits den verarmden en noch sleghten staat van dat rycq de negotie en peperculture eerst weder soude moeten opnieuw by de hant gevat en begonnen werden etc^a.

Volgt nu het contract van commercie, tusschen den Conincq van Jamby en d'E. Compagnie opgerecht, aldus luydende:

Nader contract ofte overeencomste mitsgaders renovatie van het accoord de dato 6 Juny 1643, gemaect door Sultan Anum, Conincq van Jamby, ter eenre ende wegens den Hoogh Ed^{en}. Heer Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en de Ed^e. Heeren Raden van India door gemelte Haer Hoogh Ed^{is}. expressen affgesant, commandant etc^e. François Tacq ter andere zyde vernieuwt en gesloten.

In den name Godes. Amen.

1. Ten eersten soo wert het accoord, by Zyn Hoogheyt Pangeran Depatty Anum en den heer commissaris Pieter Soury op den 6 Juny anno 1643 gesloten en geteekent, weder gerenoveert en mits desen van wederzyden nader becragtigt en van waerden gehouden, wel te verstaan voor sooveel als hetselve niet en sal comen te stryden tegens dese volgende articulen, welcke wy verstaan dat strictelyck, sinceer en opregt agtervolgt en naargecomen sullen werden.

2. Ten tweeden sullen de Europiaenen, Indianen en andere natien, hoe die oocq genaemt mogte wesen, alsmede de inwoonders van dit ryck geenderley peper directelyck off indirectelyck uyt Jamby mogen voeren, uytgesondert de Nederlantse Oost Indische Compagnie ofte desselfs residenten, die de peper alleenigh sullen mogen incoopen en uytvoeren.

3. Ten derden, soo den Sultan eenigh gesantschap wilde afsenden, sal Zyn Hoogheyt in sulck een geval niet meer des jaers als 1000 picols peper mogen uytvoeren om aan de Indische Vorsten te verschencken, sonder daermede te handelen ofte coopmanschappen te zullen dryven.

4. Ten vierden, omdat Sultan Anum begeert dat van nu voortaan d'E. Compagnie den peperhandel alleenigh sal genieten, zoo is van wederzyden vastgesteld, dat deselve ingecogt sal werden tegens 4 rd^e. contant, ende aan cleeden vier en een halve rd^e. het picol, wel te verstaan d'eene helft te betaelen in contant en d'andere helft in cleeden, alswanneer de peper oocq suyver, sonder vuyligheyt en gelyck van outs by d'E. Compagnie in gebruyck is, moet geleverd werden.

5. Ten vyfden en om alle dispuytten te vermyden, soo sullen de kleeden g'wardeert werden tegens soodanigh een prys, als de vier sabandaars van Zyn Hoogheyt met de residenten van d'E. Compagnie overeen sullen comen, niet naar yders drift maar met wederzyts bewillinge en volgens coopmansgebruyck.

6. Ten sesden, opdat alle frauden en sluyckeryen geweert mogen werden, soo sullen alle vaartuygen, die dese reviere willen uyt dryven, door Zyn Hoogheys sabandaar en een dienaar van d'E. Compagnie gevisiteert en byaldien voornoemde bodems met peper geladen bevonden off ontdeckt

werden, sal gesegde peper vervallen de eene helft aan Zyn Hoogheyt en de andere helft aan de Compagnie voorschreven.

7. Ten sevenden werden dese articulen hier beraamt en vastgesteld om voor de geheele werelt te doen blycken de nader vereeniginghe tusschen Jamby en Batavia, dewelcke eeuwigh en onverbrekelycq met dit contract sal duuren.

Geschreven en beslooten in Jamby in 'tjaar Jesu Christi 1681 in de maant Augusty den 20 dagh van de maant op Woensdagh in de namiddagh, off na de Mahometaanse styll in 't jaer 1092, Ha genaemt, in de maant Saban den 6 dagh van de maant, dagh en tydt alsvooren.

(Onder stont en was geteekent:)

FRANCOIS TACQ.

(Terzyden stont het wapen van gemelte E. Tacq).

Volght nu oocq het contract, tusschen de Coningen van Palembangh en Jamby door mediatie van de Compagnie gesloten in het jaght Zeyst voor de baare van Jamby, den 5 Augusty 1681.

Tractaat van vrede, by interventie van Haer Hoogh Ed^{le}. den Ed^e. Heer Gouverneur Generael Ryckloff van Goens en de E. Heeren Raden van India door Haer Hoogh Ed^{le}. expressen afgesant François Tacq als mediateur tusschen wederzyts partyen aengenomen en dienvolgens met de gecommiteerde van Sultan Ratoe, Conincq van Palembangh, namentlycq Kiay Patchiatanda en Kiay Andemoy, ter eenre ende de gecommiteerde van Sultan Anum, Conincq van Jamby, genaemt Kiay Ranga Nara Wierana, sabandaer, en Keay Deman Juda Nagara, ter andere zyde beraemt, gesloten en getekent als volgt.

1. Eerstelyck wert mits desen beslooten en vastgesteld, dat er van nu af aan sal zyn en blyven een eeuwige, vaste, bondige en opregte broederlycke vrede tusschen Sultan Ratou, Conincq van Palembangh, en Sultan Anum, Conincq van Jamby, soo te water als te lande in 't reguart van alle onderdanen en inwoonders der beyden rycken voorsz., van wat qualiteyt en conditien zy zyn sonder uytneminge van plaatse off personen.

2. Sal Zyn Hoogheyt Sultan Ratou aan Sultan Anum weder restitueren by verschyninge van desselfs af te senden gecommiteerdens dertien stux gontings, soo en op der wyse als die bevorens aan Pangeran Aria verleent zyn geweest, off in plaatse van dien, wel te verstaan soo gemelte gontings verouderd ofte vergaan mogten zyn, yder vaartuygh met 40 rd^e. te vergoeden en betalen.

3. Daarentegen zal Zyn Hoogheyt Sultan Anum afstant doen en weder onder de jurisdictie van Sultan Ratoe stellen en laten blyven thien dorpen met hare inwoonders uyt het lantschap van Tambesie, dewelcke niet en werden gereeckent onder een sekere bruytsz., daarby opgemelde

lantschap aan die van Jamby overgegeven is geweest, en oversulx zyn voorsz. dorpen met hare nam-n gespecificeert, namentlyck Kairon, Pangon, PanuJuan, Soura Wadiaia, Arahan, Lorboe, Malapary, Moara Sale, Kamahan Sikajou, Depatty Ringane Prangajula, en nogh 5 huysgesinnen uyt het dorp Kaniahan Mousy, gelyck mede op vrye voeten gestelt ende weder geleverd sullen werden sooveel menschen alsser by Lyan Gatty van de Palembangse stranden gevangengenomen en tegenwoordigh nogh in 't leven off tot Jamby present zyn.

4. Daarentegen sal Sultan Ratou insgelyx, soo der eenige Jambyse inwoonders in het Palembangse ryck gevangen gehouden wierden, deselve restitueren en vrye voeten stellen.

5. Ende om te betuygen hoe seer het gemoet van Sultan Anum tot vrede inclineert, soo verguut Zyn Hoogheyt mits desen uyt enckele genereusheyt aan de gecommiteerdens van Sultan Ratou seeckere 3 begrave stucken canon te mogen ongemolesteert laten opgraven en weder medeneemen.

6. En sal Sultan Anum de 900 rd^e, die Dain Mangica Zyn Hoogheyt schuldigh zynde en voor welcke souma Dato Bongsoe Topan sigh als borge ten principalen, van Sultan Ratoe niet meer praetendeeren, omdat voorsz. Dato en erfgenaem van gemelte Dain in handen van d'E. Compagnie overgelevert zyn.

7. Om alle verwyderingen voortaan te praevenieren ende geduirigh in eenigheyt en vrede te mogen leven, soo belooven en verseekeren wy, soowel Sultan Ratoe als Sultan Anum, dat, soo er eenigh geschil tusschen Hunne Hoogheden ofte derselvers onderhoorige landen en volckeren mogte comen te ontstaan, geene de minste hostiliteyt off vyantschap te sullen plegen, maar bevorens de g'heele saack aan het wys oordeel van de Hoogh Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael en de Ed^{le}. Heeren Raden van India gereserveert laten, welckers mediatie zy zich ten allen tyden gewilligh onderwerpen.

8. Dit tractaat sal voor geratificeert gehouden werden, als de Coningen van Jamby en Palembangh hun ryxzegel hier onder aan in presentie van den heer afgesant François Tacq sullen hebben laten stellen.

9. Ende hebben wy oversulx wederzyts voorgen. gecommiteerdens dit tractaat met onse eygene hantteekeninge ondertekent in 't jagt Zeyst, geauckert leggende ter rhee de voor de revier van Jamby den 5 Augusty 1681

(Onder stont 't siap van Kiay Ranga Nara Wierana, Kiay Deman Juda Nagara).

*(In margine was geteeckent in 't Maleys aldus:) Kiay Patchia Tanda,
Kiay Andemoy.*

(Ende was mede op zyde van 't siap van Kiay Ranga gedrukt het wapen van de heer afgesant in 't roode lacque daarboren geschreven stont:)

Ons present als mediateurs

(En was geteeckent:)

FRANÇOIS TACQ.

Volgt nu nogh de ratificatie op het voorenstaande contract, door den Sultan Ratoe tot Palembangh daerop verleent.

Wy Sultan Ratoe, Coninck van Palembangh, verstaan hebbende door ons gecommiteerdens, de Kiays Patchia Tanda en Andemoy, alsmede naderhant door ons voorgelesen zynde zeecker tractaet van vrede, in 't jgt Zeyst voor de bare van Jamby den 8 Augusty deses jaars gesloten door de mediatie van een expressen afgesant François Tacq ende by onse voorgeciteerden gemagtigdens ter eenren ende Kiay Ranga Nagara Wicrana benevens Daman Juda Nagara wegens Sultan Anum, Conincq tot Jamby, ter andere zyden overeengecomen ende geteekent, soo hebben wy den inhoud van het voorsz. tractaat met aandacht naargesien, overwogen en bevonden hetselfe met ons regt en billickhyt overeen te comen, weshalven 't selve agteren en ratificeren mits desen. Maar dewyle Sultan Anum de overeengecomen restituten ter wederzyden g'renvoeyert aan de Hooge Regeeringh tot Batavia en eenlyck wat de vrede tusschen onser heyder reycken betreft geratificeert heeft, soo agteren en ratificeeren wy deselve insgelyx op een en deselve wyse, belovende wyders de overeengecome vrede van nu aff aen heylg en onveranderlyck te onderhouden in alle opregtigheyt sonder argh ofte list; en bovendien om te betuygen het vertrouwen, dat wy op ons regt en de regtmatige proceduren van d'Heer Gouverneur Generael ende Raden van India, residerende tot Batavia, hebben, soo verstaan en condescendeeren wy dat de restitutie ten wederzyden absolutelyck by Haar Hoogh Ed^h. afgedaen werden, belovende op conincklycke trouwe derselver decisie te sullen naarcomen en agtervolgen, en om te doen blycken dat de dorpen, in het voornoemde tractaat gemelt, ons van outs toebehoorende zyn en derhalven van regtswegen toecomen, mitsgaders om ons regt in allen deelen voor de Gouverneur Generael en de Heeren Raden voorsz. naar behooren te deduceeren, soo werden onse gemagtigdens onder het geleyde van den E. commandant voornoemt naar Batavia gesonden, sullende onderwylen, gelyck mede by het wederkeeren onser gecommiteerdens, d'geslotene vrede tusschen Palembangh en Jamby onderhouden en maintineeren ofte te doen onderhouden en maintineren, ende tot een waeragtigh teycken van dese onse sincere en opregte wille hebben wy dit geschrift met onse zegel bevestigt en gesterckt.

Actum Palembangh den 30 September 1681.

(En wys onderaan gedruckt het conincklycke chiap).

En volgt noeq de ratificatie op het contract van vrede tusschen Palembangh en Jamby, door den Conincq off Sultan Anum tot Jamby daerop gedaen.

Wy Sultan Anum, Coninck tot Jamby, hebben hooren leesen het tractaet van vrede, in het jgt Zeyst etc^e. door behulp en mediatie van

den expressen afgesant François Tacq ende by onse gemagtigdens Kiay Ranga Nara Wierana en Deman Juda Nagara ter eenre ende Kiay Patchia Tanda en Kiay Audemoy wegens den Sultan Ratoe, Conincq van Palembangh, ter andere zyde overeengekomen en onderteeckent, welcq tractaat met aandagt overwogen en gepondereert hebbende, soo agreren en ratificeeren hetselve mits dese voor sooveel als de vrede tusschen die beyde reycken van Palembangh en Jamby betreft, en dewelcke oversulx heyliglyck en onverbreekelyck belove van nu aff aen te onderhouden en maintineeren in alle opregtigheyt sonder argh off list. Maar nademaal wy niet als tot groote schade en praejuditie van ons ryck en ingesetenen de thien dorpen, in het voorsz. tractaet articul gemelt, zoude connen overgeven, gelyck mede de strantluyden, nu onlangs en staande den oorlogh gevangen genomen, niet mogen restitueren, soo laten wy eghter de geschillen van restitutie soo van ons zis d'andere zyde gedefereert aan het hoogh en wyser oordeel van den Hoogh Ed^e. Heer Gouverneur Generael en de E. Heeren Raaden van India, belovende op conincklycke trouwe de decisie van Haar Hoogh Ed^e. te sullen aghtervolgen, en tot welcken eynde, alsmede om ons regt voor gemelte Haar Hoogh Ed^e. te deduceren, soo werden onse gemagtigdens onder het geleyde van d'heer commandant voornocmt na Batavia gesonder, sullende onderwylen alsmede by het wederkeeren onser gecommiteerdens de gesloote vrede tusschen Palembangh en Jamby onderhouden ende maintineren, en tot een waeraghtigh teecken van dese onse goede en sincere wille hebben wy dit met het ryxzegeel bekragtigt.

(Onder stont:)

Actum den 14^{en} Augusty 1681.

(Lager stont en onder het Maleytse was gestelt:) Jamby den 30^{en} dagh van de maant op Donderdagh in 't jaer na Mahomets geboorte 1092 ten huyse van Sultan Anum *(mitsgaders daaronder het ryxzegeel van den Conincq gedruckt)*.

Hier wort nu oocq nogh bygevoegt het verbantschrift, van den Sultan Ratoe, Coninck tot Palembangh, aen d'E. Compagnie verleent van zyn schuldt wegens de uytsettinge, van de Compagnie t'zyner adsistentie gedaan.

Wy Sultan Ratou, Coninck van Palembangh, bekenne aan d'E. Compagnie wegens de hulpe, die de Heer Gouverneur Generael en d'Ed^e. Heeren Raden van India aan ons en ons ryck hebben gedaan soo met scheepen als crygsvolcq, volgens aangegaen accoort met d'heer afgesant François Tacq tegenwoordigh schuldigh te wesen 22500 rd^e. over vier maanden en een halve, die zyn E. soo hier als naar Jamby t'onser bescherminge geweest is, en gerekent tegens 5000 rd^e. 's maants, welcke somma wy volgens den inhoude van het voorsz. contract beloven aan de residenten alhier op haere aanmaninge te sullen

voldoen en betalen, soodanigh als met d'E. commissaris voornoemt overeengekomen is, sullende onse erfgenamen insgelyx gehouden blyven voornoemde somma op te leggen en te betalen, indien wy overledene daerinne quamen te gebreken. Tot teeken en bekentenis van dese schult hebben wy dese obligatie gepasseert en met ons zegel bekrachtigt.

(Onder stont:) In 't Nederlants comptoir Palembang ady 15 September 1681. (*Onder de originele obligatie in het Maleys was gedrukt het zegel van Sultan Ratoe*).

Den Macassaarsen hier aanwesenden lieutenant Dain Matara aan Zyn Ed^{ht}. op heden versoeck gedaan hebbende om met de doghter van den van Palembang hier overgesonde Macassaarse Princes Dain Nisayoe, alias Crain Anro genaemt, zynde de moeder van den bekenden omgebragten Macassaarsen rover Dain Mangica, te mogen trouwen, soo is hem sulx toegestaan en gelicentieert.

's Namiddags wert ter ordre van Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael door 2 Nederlandtse matroosen en een Amboinees, dewelcke alhier den 5 deser met het schip 't Wapen van Middelburgh met d'heer Lobs van Bouton overgecomen zyn, aan den secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn, een mondeling relaas gedaan van hun wedervaeren en 't verliesen van een gehuurde borgerchialoup, waarmede zy in October des voorleden jaers 1680 door de heer gouverneur Robbert de Vicq uyt Amboina na Ternaten gesonden wesende, eyndelycq na 't verlies van dat sloepie en veel suckelens op Bouton by d'onse gecomen zyn, ende 't welcke dan in geschrifte opgesteld en aan Zyn Ed^{ht}. overhandigt zynde, en bevonden zy van soodanigen inhoudt als uyt de onderstaande insertie magh blycken.

Relaas van de ondergenoemde twee matroosen en een Amboinees gedaan van 't verlies van een gehuurde chialoup, daarmede sy tot bestellinge van brieven in de maant October des voorleden jaers 1680 door de heer gouverneur de Vicq uyt Amboina na Ternaten gesonden waeren, en hoedanigh zy onvolbragter reyse die sloep hebben verloren en eyndelyck op Bouton geraeckt, van waer se mettet schip 't Wapen van Middelburgh op 5 deser hier gecomen zyn.

Jan Mortier van Middelburgh ende Jacobus Janszen van Amsterdam, matroosen, d'eerste hebbende gewonnen 9 en d'ander 10 guldens per maant, mitsgaders den Amboinees Jan Selamme, winnende 3 rd^e. ter maant, zyn met de gehuurde borgerchialoup van Frans Colyn nevens nogh een matroos, genaemt Claes Groenendael van Uytregt, en twee soldaten, diens namen haer onbekent zyn, item nogh 4 Amboinesen den 22 October 1680 door d'E. gouverneur de Vicq uyt Amboina afgesonden na Ternaten eenelyck met brieven, en dat over 't eylant Bouro, vanwaar zy, hun ladinge gelost hebbende, also overstaecken na 't eylant Bonoa en d'cust van Cheram om vandaar volgens haer ordre 't eylant Oeby te beseylen, in meeninge daer off daaromtrent

de gouverneur Padbrugge te vinden, en quamen na vier dagen vaerens omtrent zeecker eylant, dat zy ront zeylden, maar egter niet verkent raekten waar zy waeren, en zeylden alsoo voorts, swervende onbekent den tyt van 14 dagen totdat haer water op was, en alsdoen genootsaecht wierden ten dien eynde om water te soecken een soldaat en drie Amboinesen met een prauwtie, 'tgeen zy onderweegh gevist hadden, op seecker eylant aan lant te zenden, gelyck geschiede met een onderlinge beraemt zeyn, dat zy op het doen van een musquetschoot weder zouden aan boort comen, 't welcq hoewel diverse malen gedaen wesende, en nadat zy 2 etmalen na deselve gewagt hadden, sonder dat deselve weder aan boort of te voorschyn zyn gecomen maar egter telckens op haer zeynschooten van lant geantwoort wierde, soo resolveerden zy uyt vreesse van overvallen te werden vandaer sigh te begeven en al voortswervende meenden zy doen de cours zuyden aan te stellen om Bouro off Amboina weder te bestevenen, dogh telckens in de eylanden en reven verwart raeckende, vonden inwylen eyndelycq water en branthout aen een onbekende plaats, en wederom zeyl maeckende en all gelyck meest doorgaans door en by meenigte eylanden en 't lant langs zeylende voor de wint, raekten zy onverwagt op een onbekent riff vast, alwaar de sloep by nacht aan stucken gestooten en vol water geraeckt is, en zyn de bovengenoemde 3 maats alsdoen met een prauwtie aan lant om volck te soecken gevaeren, maar onderwegens, dewyl nogh wel 2 à 3 mylen verder van wall waeren, als zy van de chialoup op 't riff meenden te sien, wiert haer prauwtie aan stucken gestooten en haer alsoo de magt om weder na de chialoup te keeren ontnomen, alswanneer zy resolveerden in 't bos te gaan om menschen en eetwaeren te soecken, en vonden na drie weken swervens eyndelyck vier Boutonders met een prauw, die in 't eerst weghliepen en naderhant met omtrent 20 man weder by haar quamen en haer in een negorye op 't eylant Pinonco bragten, daar zy 2 dagen geweest zynde tydingh kreegen, dat die van Tome en visschers van Pinonco met een prauw aan de verongeluckte chialoup geweest hadden ende den stuyrman en den Amboinees, die daarop gebleven waren, de laaste doot in de coy en den stuurman nogh levendigh gevonden hadden, dogh dat den stuyrman, in haer prauw doen na lant medegenomen, onderwegen gestorven en alsdoen door hun overboort geworpen ware, en verder door haer uyt de chialoup geborgen 2 dreggen, 1 vlagh, 3 musquets, 1 nagtglas, 2 kleetjes, een degen en metale potten, gelyck zylieden oocq naderhant, soo men gehoort hadde, de sloep om het yserwerqc verbrant en de zeylen in de negorye gescheurt en de touwen gekapt en gedeylt hadden, hebbende die inwoonders verder al 't bovenstaande aan den Conincq op Bouton gebragt, die 't aan dese 3 maats weder praesenteerde, 'tgunt zy hadden geweygert en niet derven na haer nemen, gelyck oocq den Conincq daarna die goederen d'heer Lobs op zyn comste uyt Ternaten had aangeboden, dogh zyn E. mede best geagt, daerop alvorens Haer Ed^{le}. nader goetvinden vanhier af te wagten, en zyn doen

wyders met haer 3 na de 10 weeken langh op Pinonco hadden huysgehouden en door de orangeay aldaar met hetgeen zy hadden wel getracteert waren, nevens verscheyde vaartuygen en parthy volcq die door den Conincq van Bouton waren opontboden, mede na Bouton gebragt, daar zy na 7 dagen varens den 2 April aanquamen, alwaer se te dier tyt verspraken een sergeant en 2 man, die na voorsz. Toucabessies eylanden van Macasser geordonneert waren om de gewoone visite en uytroeyinge der speceryboomen te doen, dogh zy bleven op Bouton by den Conincq huyshouden tot er gelegentheyt van d'een off d'ander Compagnies schip soude comen om hun af te halen, en zyn alsoo daar 5½ maanden geweest tot de comste van d'heer Lobs mettet schip Middelburgh uyt Ternaten in de maant September en inwylen door dien Conincq mede wel getracteert en doen aan gemelte heer Lobs overgelevert, hebbende den Conincq hun oocq op hun comste van Pinonco en op haer vertrecq met't schip Middelburgh yder een kleetie vereert.

En soo zyn van 10 man met haer 3 teregte gecomen, als twee Hollanders en 3 Amboinesen op den eylant weghgeraecht, 1 Hollander alvoren op de reyse overleden, en 1 Hollander en 1 Amboinees by de verongeluckte sloep verbleven en omgecomen.

Gelyck oocq op haer aanwesen tot Bouton 't sloepie de Postbode mede verdreven en seer leck uyt Amboina was te lande gecomen, en nu by 'taanwesen van d'heer Lobs na eenige reparatie nevens den sergeant, die de visite in de Toukabesjes gedaen hadde, na Macassar opgesonden geworden.

In 't casteel Batavia den 9 October anno 1681.

(Onder stont:) Ten overstaan van my

(En was geteeckent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

10 d'. 's Morgens vertoonen hun de op gisteren met den E. François Tacq van Palembangh teruggecomene militairen hier binnen 't casteel, bestaande in een compagnie Nederlanders, onder den lieutenant Nicolaes Feyt en vaandrigh Carel Rabenhaut opgevoert, stercq 58 coppen, ende 2 compagnien Amboinesen, sterck 48 en 36 coppen, onder haere eygene officieren van den capteyn Joncker en onder het hooger gesagh van den E. Tacq voornoemt tesamen in de expeditie na Palembangh en Jamby tot slissinge des oorlogs tusschen die Coningen gebruyckt geweest zynde, marcheerende deselve 't groote pleyn eens ront en soo voorts weder na buyten en yder naar zyn bescheyden plaats.

Kort daaraan wert de briefl van den Conincq van Boeton, op 5 deser per het schip 't Wapen van Middelburgh hier overgebragt, aan lant en ingehaelt door d'E. sabander Ocker Ockersze. verselt met den schipper Gryn Rande, den capteyn Jochum Michielse, den coopman Willem Bastincq, den ondercoopman Joannes Truymans en den capteyn der Malevers Wan Abdul Bagus, staande de compagnie militairen deses casteels na gewoonte in de wapenen gerangieert, tusschen dewelcke gepasseert en in de groote vergaderzaal (alwaar Zyn Ed^{ht}. de Heer Gouverneur

Generael metten secretaris, d'E. Joan van Hoorn, reets verscheenen waeren) gebragt zynde, soo wierd er, alvorens den capteyn Maleyer de brieff opgelesen hadde, sonder eenige chergies van de musquetiers maar alleenlycq 5 canonschooten van de punt den Diamant, te weten op 't overleveren des briefs aan Zyn Ed^{ht}. en voor het openen en lesen derselve, gedaen, ende doen de gecommiteerden na eens omgedroncken te hebben weder gedepescheert, ende is die brieff na gedane oversettinge uyt het Maleyts in onse taele bevonden van volgende inhoud.

Translaatmissive, in 't Maleyts door den Conincq tot Bouton aen Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael geschreven.

Desen brieff uyt een zuiver opregte vrundschap en genegentheyte van UEd^{le}. vrunt Paducca Siry Sultan tot Bouton en comt aan Paducca mynen vrundt den Heer Gouverneur Generael, die Godt de Heere voor alle periculen deses werelts wil behoeden en gunnen dat zyn staat en grootheyte hoe langer hoe meer, soolange de son en maan haer schynsel geven, magh toenemen, alsmede een langh leven op deser aarden en voorspoet in alle zyne gedoente, opdat door zyne opreghtigheyte en mildadigheyte alle zyne vrunden geholpen mogen werden, amen.

Vorders maaekt UEd^{le}. vrunt Paducca Siry Sultan tot Bouton aan mynen vrundt Paducca den Heer Gouverneur Generael zyn geheele zaake bekent, eerstelyck dat Paducca Siry Sultan de vrunt- en bontgenootschap met den Heer Gouverneur Generael en d'E. Compagnie tragt te onderhouden, gelyck voor desen UEd^{le}. vrunt den Paducca die overleden is heeft gedaen, waerinne UEd^{le}. vrunt Paducca Siry Sultan tot Bouton oocq niet zal veranderen, maar tot den dagh des oordeels aghtervolgen en naarmen. Soodanigh vertrouwt UEd^{le}. vrunt Paducca Siry Sultan mede van mynen vrunt den Heer Gouverneur Generael. Ten tweeden maaekt UEd^{le}. vrunt Paducca Siry Sultan tot Bouton aan mynen vrundt Paducca den Heer Gouverneur Generael bekent, als datter een chialoup aan Poulo Toemia met goederen en volckeren, behalven drie personen, die gesalveert zyn, is verongeluckt, welcke volckeren by UEd^{le}. vrunt Paducca Siry Sultan door die van poulo Toemia nevens drie musquets, een copere pott, een houwer, twee Bengaalse cleetjens, twee ysere anckerringen en een uyrglas zyn gebragt, gelyck mede lange daerna wederom een chialoup tot Bouton met 7 mannen is gecomen, waarvan na langh vertoevens een gestorven is, soodatter maar ses zyn overgebleven, dewelcke UEd^{le}. vrunt Paducca Siry Sultan tot Bouton aan den gouverneur op het schip heeft overgelevert.

Tegenwoordigh heeft UEd^{le}. vrunt Paducca Siry Sultan tot Bouton tot teecken dat leve aan mynen vrunt den Heer Gouverneur Generael niet anders te senden als twee slavinnetiens, gelyck mede voor de Compagnie twee, Walinoe, Wamoesty genaemt, en voor myn vrunt den Heer Gouverneur Generael twee, Wacocia en Waily genaamt, die niet gelieft te versmaden,

maar tot een teekken van een zuivere opregte genegentheyt aan te nemen. Nogh maaekt Ed^e. vrundt Paducca Ziry Zultan aan myn vrunt den Heer Gouverneur Generael bekend vanwege de balcken, waarover den Gouverneur Generael aan den gouverneur van de Moluccos heeft geschreven, voor jegenwoordigh nogh niet gereet zyn maar, zoo het Godt gelieft, sal Paducca UE. vrunt toecomende mousou deselve tragten te becomen en verzenden.

Heden nademiddagh comen 2 Mardyckers relateren en rapporteren aan Zyn Ed^e. hoedat se nevens 3 Nederlantse wiltschutten, yder met een roer en 2 pistolen versien, mitsgaders nogh een Mardycker omtrent 3 uren gaans vanhier op de wegh na Tangerangh twee inlanders ontmoet hebbende, deselve hadden afgevraagd wat volcq zy waren en waervandaen, dewelcke daerop na het seggen: van Jaccatra, de vlugt genomen, en daeruyt als anders de wiltschutten konnende vermercken dat se weghlopers off andere schelmen mosten wesen, soo hadden se daarop vuur gegeven en die alle beyde ternedergevelt, alswanneer aanstonts er noch wel 30 stux van dat slaggh allerhant geboefte uyt het bosch de onse onverhoets overrompelden en de genoemde 3 Nederlanders en 1 der Mardyckers jammerlycq om 't leven gebragt en vermoort hadden, dogh dese 2 relateurs wacren het nogh met de vlugt ontcomen.

Tegens den avont comt alhier van Bantam terugge de sloep de Vlieger met een brieffie, van den resident Willem Caaff aan Haer Ed^e. geschreven dato 8 deser met advis, dat hy resident met zyn teruggecomste tot Bantam alles in behoorlycke ordre voorgevonden en de groetenisse van Haer Ed^e. aan den Pangerang Aria Diepa Nierat afgelegt hadde dogh omtrent den jongen Conincq mits desselfs onpasselyckheyt noch geen audientie connen erlangen;

men had aldaar oocq berigt dat er 600 Bantammers, na de bovenlanden ontrent Chirrebon afgesonden geweest, weder op Turtiassa terugge waren gecomen, dogh den rebel Keey Sacra Jouda soude sigh met 150 stux Balinesen en 400 Javanen ontrent Cheribon nogh onthouden;

den Macassaersen Dain Cicilla was alsnoch by den ouden Conincq op Turtiassa, hoewel buyten employ, hebbende omtrent 30 Macassaren onder hem, dogh conde men niet ontdekken wat desselfs intentie mogt wesen;

het g'adviseerde van den adsistent van Loveren op 12 Augusty passado had den resident soodanigh bevonden, namelyck dat 4 slaven, toebehoorende den Batavias borger Lovys de Mey, te dier tyt na Lampon waeren vervoert en aldaar vercocht ende het vaartuygh tot Turtiassa opgebragt;

ende van gelycq had men ondervonden 't geene van Loveren op den 12 September hadde overgebrieft, als hiervooren van staat aangeroot, dat de volckeren van den ouden Sultan 3 oosterse handelprauwen ontrent Carrangh Sandoelangh afgelopen, 't volcq vermoort en de daerin gevondene kleden op de marckt tot Bantam opentlyck vercocht mitsgaders 2 derselve vaartuygen op Turtiassa opgebragt hadden, dogh hoeveel roofvaartuygen er van de Bantamse Coningen nogh in 't vaarwater gehouden wierden konde men niet ontwaeren etc.;

den weghgevlugten stuurman Jacob van der Hoorn was met het Frans scheepje de Salamatty als passagier na Suratta genavigeert, wes de acte van pardon, op denselven door Haer Ed^{la}. verleent, herwaerts teruggegesonden wierde, en daarbenevens de helft van de speceryen, voor den Engelschen capitain van de Persiaense Marcheant geprojecteert geweest, zynde de andere helft tot gebruyck van 't comptoir aangehouden; met de onderhandse negotieboekkiens van dat comptoir was men nogh besigh en stinden overgestiert te werden etc^a.

's Avonts gewert ons per eenige onser Balyers met eygen vaartuygh een briefje van Tanjongpoura op Carwagh, door den vaandrigh Willem Cuffelaer aan Haer Ed^{la}. nu vier dagen geleden geschreven, behelsende dat eenige afgesondene Javanen na de bovenlanden om na Sacra Jouda te vernemen terugge waeren gecomen sonder yets van hem Sacra Jouda vernomen te hebben, en met verder relaas, dat zyn macker Wangsa Naya met parthy van zyn volcq sigh in de bosschagie omtrent Timbananting soude onthouden;

Keey Maas Pongar had men gerecommandeert onse besetteling met levensmiddelen te versorgen, waartoe hy goede apparentie zach, indien de verstroyede volckeren van de negorye Cambang Coening haer voorrige negorie, als daartoe seer bequaam, weder mogten bewoonen, en daerom hy tot opsoeckinge dier volckeren aan Haer Ed^{la}. een passe liet versoecken; nevensgemelte Keey had den Tommagon Natta Jouda oocq aangehouden, dat de negorye Cheram, voor desen door den Tommagon Tamback Baya bewoont, item de ledighstaande negorye Baya, voorheen by den Tommagon Wiera Dedaha beseten, wederom door deselve opperhoofden mogte werden gehabiteert, als wanneer men hoopte onse post en volcq te beeter van leeftogt soude connen werden versien etc^a.

Heden ter ordinarie vergaderinge is onder 't afhandelen ceniger saacken g'arresteert 't schip 't Wapen van Middelburgh over Malacca naar Masulipatnam aff te senden, omme vandaer wyders met Moorse vragtgoederen en passagiers over Ceylon etc^a. naar Persia voort te gaan, en wyders den stuurman Cryn Cornelis Coster gelicentieert met zyn vrouw en kinderen per de aanstaande retourscheepen mits tytsexpiratie in zyn qualiteyt na 't vaderlant te mogen vertrecken.

Voorts is oock goetgevonden den capteyn François Tack, op gisteren van Jamby en Palembangh terugge hier aangekomen, als capitain deses casteels te posteren in plaatse van den capteyn Aarnout Wesdorp zaliger dogh onvermindert de militaire voorrangh van den out capitain Jan Francen Holsteyn; item den capiteyn Jochum Michielse, jongst van Carwagh hier geretourneert en vooreerst aan de poort Uytregt geplaatst, alsnu te stellen aan de Nieuwe Poort in plaats van den overleden capteyn Abraham Daniel van Renesse; en soomede den p^l. capteyn Joan Struys by provisie weder de poort Uytregt aan te bevelen, in stede van den capteyn Pieter Muller zaliger, in den begin deses jaers op de Westcust is overleden, gelyck dit alles ende 't verdere raeckende de hyderhaut te nemene besognies der 3 Ternataanse Princen in Amboina en oocq 't geene wgens den na Ceylon gebannenen capteyn laut en Quimele Hassy alsmede den Amboisen Bongasary is nodigh gragt te noteren, by 't resolutieboek breeder staat te beoogen.

12 d°. 's Avonts senden Haer Ed^l. per den Bandaes borger Casper Thomasse Kerper met zyn eygen vaartuygh een preadvysbriefje aan den heer gouverneur Robbert de Vicq en raat ten casteele Victoria in Amboina, als over welcken boegh hy zyn reyse na Banda staat te nemen, zynde op gisteren geteeckent en van soodanigen inhoud als by het uytgaande brieffhoeck staat te lesen.

15 d°. 's Morgens erlangen per onsen borger Hendricq Labey met Javaans vaartuygh een briefje van den resident Willem Caaff tot Bantam, op eergisteren aan Haer Ed^l. geschreven, meldende dat de twee uytgesondene rooffvaartuygen des ouden Conings na Java's Oostcust voor 7 à 8 dagen op Turtiassa weder terugge waeren gecomen, en datter alsnu geene van dierglycke slagh van Bantam meer in 't vaarwater souden zyn:

den rooffsen Maleyer Intie Amat, die de sloep van den Malax borger Hendricq Temmer anno 1679 omtrent Bantam had afgelopen, was wegens een zyner verlaten vrouwen den desperaten speelende en nadat hy 5 Javanen hadt gedoot, zyn huys in den brant gestoken hebbende, waardoor nogh 10 à 12 huysen in de asche waeren gelegt, cort daarnae met nogh 7 zyner mackers door 's Conings volcq dootgeslagen:

wyders stint den jongen Conincq met een nig't van den overleden radeen Oediongh te trouwen, en scheen zyn vader voornemens op Bantam te comen om die aanstaande bruyloft by te wonen, als hebbende ten dien eynde een schenckagie van 2000 realen cleynodien vooraf aan zyn zoon gesonden;

gemelte jonge Conincq was oock van intentie om zyn schip de Bombayen over Malacca na Cormandel te senden en, soo men voorgaff, wyders tot overvoer van vragtgoederen van daer na de Manilhas;

met het Engelse schip London, dat na de comste van haer schip de Scipio Africanus uyt Engelant soude blyven leggen, misschien uyt gebrecq van lootsvolcq etc^a., stinden wegens den jongen Bantamsen Sultan 10 Javaanse Keys als gesanten met 20 Javaanse dienaeren en eenige geschencken aan den Conincq van Engelant overgesonden te werden, dogh wat haer verrigten aldaar zoude zyn, had den resident niet connen ontwaeren etc^a.

's Namiddags becomen per Javaans vaartuygh nogh een nader briefje van Bantam, door den resident Caaff aan Haer Ed^l. op gisteren gecarteert, ten principale ten geleyde van een briefje, door de opperhoofden van 't fluytie Egelenburgh uyt het vaderlant in de Straat Zunda aan Haer Ed^l. op eergisteren geschreven met advis, dat se den 28 Maart passato voor reequeningh van de camer Hoorn uyt Texel waren g'seylt met 55 coppen en den 22 July aan Caap de Goede Hoope g'arriveert, vanwaer se in compagnie van 't schip Tidor en de hoecker de Quartel den 12 Augusty herwaertsan waren gestevent, hebbende geduurende de reyse 4 man door de doot verlooren en 8 sielen aan de Caap gelaten etc^a.

Meldende wyders 't Bantams briefje van onsen resident Caaff, dat den Deensen agent Pauly ontrent 6 dagen geleden een ledigh vaartuygh over Cheribon na Banjermassingh had gesonden, onder voorgeven een zyner vaartuygen, dat nu al by de 2 jaaren was uytgeweest, aldaar op te soecken etc^a.

14 d^e. 's Middags comt hier ter rheede uyt ons vaderlant te arriveeren over Caap de Goede Hoope de fluyt Egelenburgh, den 28 Maart passado voor reeckeninge van de camer Hoorn uyt Tessel in zee gelopen met 55 coppen, zynde den schipper daarop genaemt Sybrant Teunisse en den boeckhouder Gerrit Dryver en den 22 July aan de Cabo gearriveert, mitsgaders den 12 Augustus in compagnie van het schip Tidor en 't hoecker de Quartel weder vandaar afgezeylt, hebbende gedurende de reyse 4 personen verlooren en mits sieckte aan de Cabo nogh 8 man gelaten, sulx hier nogh in gesontheit overbrengt 41 gegagieerde coppen.

De brieven, daarmede uyt het patria ontfangen, bestaan eenlycq in een duplicata generale missive van dato 23 January deses jaers, met d'schepen 't Huys te Merwe en Macassar den 17 July en 12 September reets ontfangen en onder die datums aangeroot, mitsgaders nogh een cleen briefje van de camer Hoorn aan de Hooge Regeeringe alhier de dato 15 Maart, verselt met eenige weynige bylaagiens, en heeft gemelte fluytie wyders de volgende goederen en benodigheden tot inladinge voor den ommeslagh in India overgebracht, namentlyck:

10 leggers Rinse wyn;	211 p ^s . masthouten;
140 vaten vleesch;	41208 @ staafyser;
25 halve amen olyvenoly;	16819 @ spyckers, tesamen ten bedrage
8 vaten Hollantse boter;	van..... / 30158 : 18 : 12.
52 vaten geroockt speck;	

Zynde ons met desen bodem oocq nogh geworden een missive van Caap de Goede Hoope, door den E. commandeur Symon van der Stell en raat aldaar aan Haer Ed^e. geschreven in dato 7 Augusty, meldende onder anderen kortelycq 't volgende:

't fluytie de Sivetkath was den 11 Juny vandaar na Ceylon en 't jaght Sillida den 3 July over 't eylant Madagascar en de Westcust van Sumatra na herwaerts gestevent, en den 20 en 22 daaraanvolgende de schepen Tidor en Egelenburgh uyt het patria aan de Caap aangelant in goede constitutie;

't fluytie Baaren had men oocq den 5 Augusty over Mauritius na Ceylon gedepescheert om een rysladinge ten behoeve van de slaven aan de Caap vandaar te haelen;

't hoecker de Quartel wierd mede herwaerts gesonden, omdat het daar geen dienst en conde doen, gelyck dit alles en 't verdere by 't aancomend briefboeck onder de Caapse papieren g'expresseert staat te beoogen.

Door den heer Joannes Camphuys als commissaris over 's Compagnies wercken heden ter ordinarie vergaderinge verthoont wesende seekere schriftelycke verclaringe van de baasen der timmerlieden en metselaars wegens hunne gedaene visite der waterlopen aan des E. Compagnies molens en Molenvliet en de quade gestalte van meest alle deselve, soo is na deliberatie om diverse redenen verstaan, vooreerst het contract van des Compagnies papiermoolen, 't gunt oocq al lange ten eynde is gelopen, t'eenemaal af te schaffen en geen papier meer alhier te laten maacken, dewyl hetselve oocq dogh niet en deugt en bovendien buyten de ongelden der moolens nogh dunder als het vaderlants te staan komt, en wes vooreerst desselfs

waterloop toegestopt sal werden en dat gebouw tot een kruydstooff off elders anders toe g'accommodeert en g'employeert, gelyck by het resolutieboek en de g'insereerde verclaringe daarvan breeder can blycken.

15 d°. 's Voormiddags comen de 2 gesanten van Zyn Hoogheyt Radia Palacca item den Ternaatsen Prins Rotterdam en de hoofden onser Balyers, item de Macassaerse hoofden Dain Matara en Dain Sitoedioe, item Majuda etc^a. binnen by Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael en d'Ed^{le}. Heer Cornelis Speelman om het compliment van 't eyndigen van haer groote Moorse Pouassa off jaerlyxe vasten op gisteren af te leggen. 't welcq 30 dagen geduurt heeft en soo een ceremonie onder die Mahomethaanse zeckte is, gaande na verrigte beleeftheyt en ontfangen onthaal omtrent de middagh weder na buyten en yder na hun logiement.

Tegens den avont gaan de heeren fiscael Pieter Pauw, den majoor St. Martin, de capitamen Jan Francen Holsteyn ende Hartsincq etc^a. met een zeylchialoup vanhier na Onrust, item de Maronde en Bacassy, om de posten en wercken aldaar te besien en op te nemen, gelyck haer E. nu al eenige weecken hier in en ontrent de stadt met alles besigh zyn geweest te doen in conformiteyt van de ordre, by resolutie daartoe gestatueert en op haer E. geëxpedieert.

's Avonts laat comen hier van Palembangh met eygen vaartuygh te verschynen twee afgesanten des ouden Conings van Palembangh met twee briefiens van haer meester. als een aan Haer Ed^{ht}. en een aan den Directeur Generael, dewelcke op den dagh van de inhalinge hieragter na gedaene vertalinge geinsereert staan te werden, zynde zylheden met off cort na den E. commissaris Tacq vandaar gegaen en nevens zyn E. na herwaerts geëxpedieert geweest.

16 d°. In den avontstont gewert ons per Javaans vaartuygh een briefie van Bantam, door den resident Caaff aen Haer Ed^{ht}. op gisteren geschreven, ten principalen ten geleyde van 't extract Bantams dagbregister der maant Augusty ende een cleen briefie van de opperhoofden van 't schip Tidor, comende uyt het vaderlant, met verder advis, dat den vanhier gevlugten Macassaarsen Dain Cicila door den jongen Conincq was aangesegt sikh binnen weynige dagen niet alleen van Turtiasa maar uyt het Bantamse gebiet met al zyn volcq te retireren, sonder dat men de redenen waarom had connen ontdekken;

gemelte jonge Sultan had oock op eergisteren zyn huwelyck met de nicht van den radeen Oudjongh met groote solemniteyt voltrocken etc^a.

En behelst voorts 't briefie van de opperhoofden ofte den coopman Jacob van Ackersdyck, uyttet schip Tidor op gisteren geschreven, eenlyck dat se den 28 Maart van voor Vlissingen met 363 zielen waeren uytgelopen en den 20 July aan de Caap g'arriveert, en aldaar 14 man overgekregen en voorts 17 persoonen op de reyse verlooren hadden; in 't vaderlant stonden de saacken nogh wel, dogh in Engeland tusschen den Conincq en het Parlament etc^a. sweefden noghall vry eenige onlusten.

17 d°. Heden ter ordinarie vergaderinge wegens verscheyde zaaken raackende het eylant Ceylon gesproocken zynde, is deswegen alsulx gebesoigneert, als by de aparte resolutie en de geinsereerde geschriften van Zyn Ed^{ht}. en de Heeren Raden

seer ampel can werden nagelesen, waarby te beoogen zy de consideratien en reden daarover gevallen, en hoedanigh Zyn Ed^{ht}. sich van de Ceylonse saacken heeft ontrocken en daarby blyfft persisteren, en dat de Heeren Raden uyt dien hoofde conform de resolutie van 8 September vastgesteld en besloten hebben, met de Mallabaarse en Ceylonse besoignes voort te gaan en aanstaande Maandagh daarvan een aanvanck te maacken, en dan voorts soolange te continueeren totdat men daarmede eenmaal gedaan sal hebben.

Wyders is te deser tyt oock verstaan, den E. commandeur Jacob Lohs seekere verschotene 58 rd^a. aan den Ternaatsen gevangen hier gebragten Conincq Amsterdam voor eenige cleedinge op de herwaertsreyse te laten vergoeden en gemelte gedetineerden Conincq voorts vooreerst matelyck na zyn conditie van cleedinge en andere behoeften te defroyeeren en somwylen door den Heer Directeur Generael Speelman als 't pas geeft vooraff eens te doen hooren etc^a.

En aangesien voor eenige dagen per een Bandas borgerchialoup van Theunis Claasse Soet van eene der Bandase Zuydoostereylanden, genaamt Tenimber, 2 soonen van de voornaamste Orang kayen van dat eylant alhier syn overgecomen met intentie om Christenen te werden, soo is heden in Raade van India goetgevonden, deselve daarontrent aan den Eerwaerde kerckenraat alhier ten goeden te recommandeeren om dan weder over Banda na huys te bestellen en hun inwylen (bysonderlycq den eenen, genaemt Falxoor, om zynen yver etc^a.) mits armoede 20 rd^a. en de cost staande hun aanwesen alhier te laten gauderen.

Eyndelycq is nogh g'arresteert seekere 147 picols cassia ligna van 't eylant Ende, dees dagen hier gebragt, tot 5 rd^a. 't picol voor de Compagnie aan te nemen en dan te doen verbranden etc^a. of anders mede te handelen, meest om hetselve uyt vremde handen te houden en de aanbrenghers van den verderen toevoer en 'tschillen van dien bast aff te soeten.

Zynde oock van gelycken verstaan seekere 52 kisten zeep, van Bantam hier overgebragt en aan de boom in arrest genomen, onder betalinge van dubbele tholl voor deese maal wederomme te doen largeeren, omdat se niet geslooken zyn en verder gegeve redenen, by de resolutie daarvan te sien etc^a.

18 d^e. 's Namiddags senden Haer Ed^{ht}. met den tolcq Huygh Boey, die alsnu met een Javaans vaartuygh weder na Bantam teruggegaat, een briefje aan den resident Willem Caaff, op heden geteekent, dienende ten principale tot rescriptie op de ontfange advisjes van daar, sooals dat by den inhoud van 't selve, in 't afgaande briefboeck ingeschreven, kan werden gesien en gelesen.

Een weynigh later comt alhier met eygen inlants vaartuygh van Japara te verschynen den oppercoopman Jeremias van Vliet, hebbende in den treyn op Java's Oostcust een geruymen tyt van over de 3 jaeren als treynmeester etc^a. zyn dienst gepresteert, en brengt mede een missive van den oppercoopman Cornelis Bartelse Marchier etc^a. de dato primo October, waarvan de originele op den 5 deser per 't Wapen van Middelburgh reets ontfangen en aldaar aangeroert is, dogh denselven alsnu verselt met een nader largo appendix van den 15 deser nevens verscheyde bylagen daaraan dependierende, behelsende 't volgende in korten voor nieuws:

den capteyn Hendrick van den Eeden was met de fluyt Delfshaven en zyne 110 Nederlantse militairen van Batavia op Samarangh den 26 Augustus aangekomen en daags daaraan na ons leger tot Cartasoura Diningrat, om zich by den heer commandeur Couper te voegen, opgetrocken;

uyt ons leger tot gemelte Cartasoura onder dato 25 Augusty had men berigt, dat den E. commandeur met onse magt en den Sousouhounangh met 1000 paarden gesamentlyck na Soudamara, daar den vyant geposteert lagh, opgetrocken en met deselve in gevegt geraeckt was, werdende den vyant op de vlugt gedreven en van onse Macassaren vervolgt, die met 9 gevangenen terughquamen en berigt, dat se van den vlugtenden vyant in 't najagen er nogh over de 100 gemasacreert hadden, en daaronder van de voorname hoofden Radin Lagawa en Radin Datoe, dogh den belhamel Mas Soemadita, die sigh Pangeran liet noemen, was het nogh ontcomen en in dat gevegt aan onse cant maar 3 dooden en 4 gequetsten becomen, zynde doen den vyandt naar de negorye Cassapeen ontrent Grompol geweeken, waarheen dan den heer commandeur een gedetacheerde troep militairen had gesonden om haer vandaar te doen verhuysen;

den rebelle Pangeran Pougat soude zich na de berigten noch in 't land van Bagaleen onthouden maar den slaafsen Namroet na Silinga vertrocken wesen;

den Sousouhounangsen veltheer Sindou Radia was met zyn legertie naar Calimade gemarcheert, om onse post aldaar tegens de vyandelycke Namroetsgesinde te recreuteren;

by nader schryvens van den E. commandeur Couper dato ultimo Augusty uyt ons leger tot Cartasoura had men verstaan, dat ons afgesteeke troepie Macassaren en Maleyers, om de Javanen te verstercken en den laast geslagen vyandt verder te vervolgen, zeer onverwagt door een tesamengeraaptten hoop uyt het paapse geslagt van Wana Cassoema terugge waren gedreven met verlies van 17 onser Macassaren en Maleyers, op welcq berigt den E. Couper doen 3 vaandels Europeanen en inlanders nevens 80 Macassaren derwaerts gesonden dogh den vyandt ten eersten het hasepadt gecosen hadde, denwelcken men dan door 150 Javaanse ruyters had laten vervolgen, dogh die door 19 amocqspeelders weder teruggejaagt zynde, had men egther deselve desperate gasten alle met haar eygen doot verwelcomt;

den capteyn Hendrick van den Eeden was den 6 September met zyne byhebbende militie behouden tot Cartasoura Diningrat by den E. commandeur aangekomen en soomede den lieutenant Ryssel met de zyne van Japara, gelyck dit alles ende het verdere raackende de negotie als anders tot Japara etc^a. by het aancomend briefboecq in 't breede onder 't quartier Japara staat te lesen.

's Avonts gewert ons per inlants vaartuygh van Cheribon een briefie, van den lieutenant Benjamin van der Meer aldaar nu drie dagen geleden aan Haer Ed^{ls}. geschreven, verselt met twee Maleytse briefiens, door de drie Princen gebroeders mede aan de Hooge Regeeringe mitsgaders aan den Ed^{ls}. Heere Directeur Generael Cornelis Speelman particulier geschreven, zynde beyde van eenen inhoud en waarvan het translaat hieragter staat te volgen, alvorens genoteert hebbende 't weynige nieuws, in het briefie van onsen resident tevoorengelcomen, namentlyck:

dat den opperstuurman Hans Kreuger uyt de boven- en Indermayoese ommelanden terugge was gecomen, relaterende ondervonden te hebben, dat de meeste en beste kiatenboomen tusschen Cheribon en Samadangh stinden, alwaar de ingelanden besigh waeren met hout te cappen en reets 500 balcken en goede parthye dunne plancken in voorraet gebragt hadden dogh die van Samadangh nogh niets uytgeregt, omdat dat volckie nogh verstroyt en den Pangerangh besigh was deselve byeen te brengen etc^a.; voorts had men tot de voorsz. houtprocure aan yder gouverneur der bovenlanden bevolen 100 man af te senden;

op het becomen berigt dat seeker Chinees vaartuygh van Batavia omtrent off tusschen de hoeck van Oediongh Tana en Qualizappo, 2 uren van Cheribon, door eenige zeeroovers afgelopen en het volck vermoort waeren etc^a., had men den 4 deser denselven stuurman Kreuger met 11 Nederlantse militairen nevens 10 Macassaren en 10 Javanen derwaerts uytgeset, dewelcke die schelmen met het geroofde vaartuygh daarontrent nogh attrappeerde en, zy sigh tot tegenweer stellende, daerop waeren ingevallen, en ten eersten twee dier fielten onder de voet geschoten hebbende, hadden se wyders de vlugt zeewaertsin genomen, latende het vaartuygh van den Chinees tot buyt aan d'onse over, in welke en in schermutselingh oocq een onser Nederlantse soldaten gesneuveld en 2 gequetst waeren geworden.

Volght nu de translaatmissive, van de drie Princen gebroeders tot Cheribon aen Haer Ed^{la}. tot Batavia in 't Maleys geschreven, item aen den heer Speelman mutatis mutandis.

Desen brieff uyt een zuivere opregte genegentheyt nevens veele groete van de drie Coningen gebroederen tot Cheribon comt aan den Heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India in de stadt Batavia, die Godt de Heere wil zegenen met een langh leven en veel geluck op deser aarden, opdat haere regeeringe des te bestendiger magh duuren en dat het de Compagnie in dit India wel gaan magh.

Verders maacke bekent, dat den brieff en het geschenck van UEd^{la}. door onse gesanten wel hebben ontfangen en deselve met groote eerbewysinge als alle groote Coningen haere brieven inghaelt. Wy en sullen niet naarlatten de deugden en genegentheden, die den Heer Gouverneur Generael ende Raden van India ons hebben beweesen, altyt in gedagten te houden. Nogh hebben wy drie gebroederen wel ontfangen het contractgeschrift, dat UEd^{la}. hebben gelieven te onderteekenen, maar den factor vorderde ons aff het contractgeschrift, dat den commissaris Jacob van Dyck hier hadde gelaten. Well is waar. dat wy dry gebroederen deselve hebben onderteekent, vermits den commissaris seyde dat, wanneer wy hetselve hadden geteeckent, den Sousouhounangh Aman Courat ende den Heer Gouverneur Generael en Raden van India van gelycken souden doen, ende alsdan soude een aan ons drie gebroederen, een aan den Sousouhounangh werden gegeven, d'ander soude op Batavia blyven. Nogh hebben UEd^{la}. geschreven vanwegen de peper en houtwerccquen van

Cheribon. Daarop antwoorden wy, dat wy drie gebroederen genegen zyn de Compagnie daerinne te helpen, en hebben wy tot dien eynde aan alle onse onderdanen op Chirrebon ordre gegeven, dat zy peper zouden planten en houtwercken opsoecken om deselve te cappen. Wyders vanwege de zaacke den Sousouhounang raackende, hebben wy drie onser gesanten naar de Mattaram gesonden, en wanneer die sullen geretourneert zyn, sullen UEd^{le}. wegens die zaacke van alles openinge doen, ende vanwege de regeeringe onser drye gebroederen sal den factor, hier op Chirrebon residerende, UEd^{le}. genoegsaam advis connen geven, 'tgeene wy oocq hoopen hy sal hebben gedaan. Oock hebben UEd^{h^{te}}. believen te seggen, dat maar een hoeft op Chirrebon diende te zyn; daarop hebben wy nogh gheen regt beslyt connen nemen, maar den uytslag sal UEd^{h^{te}}. by tytsgelegentheyte werden bekendt gemaakt, gelyc mede den factor sal connen doen. Wy en hebben tegenwoordigh niets aan den Heer Gouverneur Generael en Raden van India te senden, dan offeren onse personen op tot haeren dienst. Eynde.

19 d°. 's Avonts comt den schipper Leendert Maas (zynde op gisteren met een expresse chialoup ter ordre van Zyn Ed^{h^{te}}. naar het schip Tidor gevaeren) weder terugge, medebrenge de vaderlantse en Caapse papieren, met dien bodem overgebracht, en deselve ontrent Bantam gelaten, bestaande de patriase brieven in noch een 3dubbelde generale brief van 23 January deses jaars, mitsgaders een duplicata van den commandeur van der Stell en raat aan de Caap dato 7 Augusty, hiervooren onder dato 14 deser reets aangeroot en nu verselt met nogh eenige nadere bylagen, wesende besyden dien nogh oock een particuliere missive van de camer Zeelant de dato 10 Maart met een appendix van den 14 d°. deses jaars aan Haer Ed^{h^{te}}. geschreven erlangt nevens de bygevoegde documenten, waarby onder anderen voor nieuws ons tevooren komt, dat de zaacken in 't vaderlant meest nogh in voorgaanden staat sich lieten vinden dogh verscheide desseynen, die men gesegt heeft Vranckryck in den sin hadde gehad, waeren mette lange winter buyten twyffel niet in 't werq gestelt en voorsz. Coninc nogh sterq besigh met recreuteren zyner plaatsen ende volcq te werven als scheepen te equipperen, sulx dat het sich liet aansien off weder eenige wigtige desseynen moste voorhebben, daer wel naar wiert geraeden maar niet seekers van conde werden gesegt, dewyl alles met groote secretesse geschiede etc^a.

20 d°. 's Morgens comt hier ter rhee van Timor en passant over Japara te retourneeren 't jagt Rammekens, ons toebrengende een missive van den ondercoopman en pl. opperhoofd Joannes van den Broeck mitsgaders den verderen raat ten casteele Concordia, aan Haer Ed^{h^{te}}. dato 26 Augusty met een appendix van den 2 September 1681 van voor Solor geschreven ende verselt met verscheide documenten, en werden ons daarmede oocq twee Maleytse briefkens, 'teene door de Vorstin Niy Chily Moeda, den Senghadie Dasie en den Senghadie op Lamakera, mitsgaders eene door de Coningen tot Coupangh mede aan Haer Ed^{h^{te}}. geschreven en dewelcke alle hieragter te zyner tyt in translaet staan te volgen, alvorens ter loop aangeroot

hebbende hetgeene ons uyt de voorsz. missive van het pl. opperhoofd etc^a. voor nieuws aangedient wert;

op het becomen berigt, dat sikh de volckeren van de negoryen Thyomaly en Deca op 't eylant Rotty tesamengerot, tegens de Compagnie, soo men voorgeeft, wat gerebelleert en hun medebontgenoten van de negoryen Osipoco en Termane eenigsints vyandelyck aangetast off gedreygt hadden, had men alle mogelycke middelen aangewent, deselve inderminne te vereenigen en tot gehoorsaamheyt te brengen, dogh deselve daarna niet willende luysteren maar liever met haere quade desseynen voortgaen, soo was men genootsaackt gewerden (aangesien de voornoemde 3 rebelle negoryen verklaart hadden, de negoryen Osipoco en Termane mitsgaders alle die 's Compagnies vlagge voerden te onder te willen brengen) sulx te beletten met het uytsetten van een inlants corpus gemengelt met d'onse en bestaande in 26 Nederlantse soldaten en 5 à 600 onser bontgenoten. te weten Sonnebayers, Coepanesen en Amabiers, en onder 't gesagh van den schipper Daniel den Back per 't jagt Rammekens en eenige vaartuygen den 18 April naar derwaerts te senden, die 't op hunner aancomste op gemelte eylant die rebellen uyt haar negoryen gevlugt gevonden hadden en sikh in de hoolen en speloncken daarontrent onthielden, sonder uyt te willen comen off sikh voor de Compagnie te verootmoedigen, wes men vooreerst die ledige negoryen Thyomaly en Deca in de assche gelegd en naderhant met het aanstookken van groote vuuren etc^a. aan de ingangen dier onderaardsche schuytplaatsen haer sooverre gebraght hadde, dat se hun verclaarden te willen verootmoedigen, indien haer Conincq Pormessa, die zikh met ontrent de 60 rebellen in een andere speloncq onthielt, aldaar mogte gebraght werden, 't welcq geschiet zynde, waeren eenige der rebellen daardoor en door goede woorden, aangesien men haar door gewelt niet conde dwingen, nogh eyndelyck uytgecomen, en de andere, hoewel eenige door den roocq verstickten, nogh hartneckigh in de hollen bleven, hoewel niettemin de rebelle gevangene Coningies van Thyomaly en Deca eyndelyck gedwongen bleven, over haer moetwill vergiffnisse te versoecken, daarop alsdoen hun tot een straffe en boete opgelegd wierde, den eersten 600 slaven en 50 cattys gout nevens alle 's Compagnies overgelopene slaven te restitueren, soo der eenige mogten bevonden werden, en den tweeden 300 slaven en 25 cattys gout, mitsgaders de laaste 500 slaven en 40 cattys gout nevens alle onser overgelopene slaven etc^a., na welck verrigten 't jagt Rammekens met onse nevens der bontgenoten magt weder aan het casteel Concordia den 8 Juny geretourneert was, bestaande de overgebragte buyt behalven eenigh gout in 96 mans, 158 vrouwen en 184 kinderen, alle gevangenen;

voorts leefde men met de inlantse regenten van Coupan, Sonnebay en Amaly etc^a. op Timor in goet verstant, toonende haer in allen deelen bereytwilligh tot het gehoorsamen van 's Compagnies bevelen;

omtrent off wel in het fort Concordia waeren in 't begin deses jaars door een schielyck ontstaenen brant 12 bamboese huysen mitsgaders 76½ p^a. sandelhout door het vuur vernielt;

van Lawayangh had men berigt, dat onder de Orangcayen en Senghadies

aldaer eenige onlusten waeren ontstaan, waarover de Vorstin Niey Chily Moeda in 't fort Henricus was comen vlugten, dogh niet lange daernaë dat geschil door gemelte Vorstin met 6 buffels weder afgemaect etc^a. en bygelegd;

door de vaart der Portugesen op Liffauw, die haer cleden tot civile pryzen vercochten, waeren 's Compagnies lywaten gants op Timor thans niet getrocken; oock hadde den Portugesen capteyn Horney de cooplyden strengelyck verboden geen sandelhout aan d'onse te coop te brengen, sulx men niet meer dan 1050 p^a. voor de Compagnie ditmaal had connen becomen;

op de aancomste van d'onse voor de negory Lamahale hadden sigh die inwoonders tesamengerot en waren in volle krygsrusting met vaandels en trommelslagh op strant comen affsacken, gevende op d'onse, die met de chialoup Egmont daarvoor lagen, met scharp gelade stuckiens en musquetten vuur, wes men datmaal onverrigter zaacke vandaar had moeten vertrecken en dat affront almede tot vaster occagie uytstellen;

volgens de gesloten Timorse negotieboecken op ultimo January '681 quam te blycken dat d'ongelden in 12 maanden daar beliepen een somma van $f \ 22092 : 16 : —$; en daartegens de winsten maer..... $\gg \ 15608 : 11 : 14$;

sulx dat comptoir op dien tyt ten agteren was gecomen $f \ 6484 : 4 : 2$;

gelyck dit alles ende het verdere raackende de negotie etc^a. by 't aancomend brieffboeck breeder onder 't quartier van Timor staat g'expresseert, en heeft nu wyders dit jagt van Timor alhier aangebragt:

105000 cattys sandelhout;

140 stux lyffeygene, voorts nogh parthy onbruyckbaar geweer ongetaxeert,
bedragende alle tesamen..... $f \ 56595 : 5 : 4$;

item van Japara:

420 picols swarte zuycker tot..... $f \ 1575 : — : —$.

Volgt nu het translaatbriefje, door de Coningen van Coupangh aen Haer Ed^a. tot Batavia geschreven.

Desen brieff uyt een zuyver en oprecht hart van de Coningen van Coupang, Zoone- en Amaby, die haer op de Compagnie alhier verlaten ende onder desselfs bescherminge omtrent 't casteel Concordia woonen, eere bewysende aan Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India, die Godt de Heere wil zegenen met een langh leven.

Verders wanneer der een schip van de Compagnie was gecomen, zyn wy gesamentlyck zeer verblyt geweest en den brieff met 'et geschenck van de grooten uyt de handen van het opperhoofd S^r. Joannes van den Broeck wel ontfangen, waarvoor wy de grooten hertelyck bedancken. Oock hebben wy een welgevallen genomen in den persoon, die in de plaats van 't overledene opperhoofd is gesuccedeert. Uyt de grooten haeren brieff hebben wy oock met aangenaamheyt gelesen hoe zy genegen waren met ons in vrede te leven; wy sullen hetselve dagelyx mede tragten naar te comen. Wat aangaat

Amarassie, daarmede zyn wy noch in vyantschap en staan onder het gesagh van de Portugeesen. Dierhalven kunnen tot geen vrede ofte ons oogwit om haer door Godes en UEd^{le}. hulpe te overwinnen, waerna wy nu al twee jaren hebben getragt te geraecken; wy weten eghter well, dat de grooten genegen zyn ons te helpen.

Verders cunnen niet naarlaten aan de grooten bekend te maacken ons gedoenten op 't lant Rotty op ordre en belastingh van den schipper Daniel den Back en den schryver Gerrit van Blanckelaer, namelycq dat die van de plaatsen Thydecka en Omaly na de Compagnie niet hebben willen hooren nogh onder deselve buygen, maar den schryver Blanckelaer heeft groote misslagen begaen. Dierhalven zyn wy te rade geworden, een klaeghbriefh aan ons opperhoofd over dat gedoente om alles bekend te maacken te schryven, om uyt onser aller naam in nedrigheyt aan de grooten te versoecken, dat Blanckelaar niet weder herwaerts magh gesonden werden, alsoo een groothartsz, trots en opgeblasen man is en met ons niet can overeencomen, waarover de Coningen van Coupangh, Sonnebay en Amabey alsmede de Coningen van Rotty, Pello Zadeck genaemt, aan ons versogt hebben om aan de grooten te schryven, en zy versoecken ernstelyck dat tot teeken van leven van yder Conincq gelieft te ontfangen twee tailen gout; zy versoecken mede dat kleyntie met genegentheyt magh werden ontfangen. Nogh versoecken de Koningen aan de grooten Sr. Joannes van den Broeck, die dit jaer tot opperhoofd is verheven, hier magh continueren, alsoo wy in zyn verrigtinge en regeeringe een goet behagen scheppen. Wyders versoecken Radia Rotty, Pello en Zadeck aan de grooten om een vlagge en een trommel van de Compagnie om te gebruycken tot een teeken van vertrouwen voor de grooten van Termene, want zy willen hetzelfde by tytsgelegentheyt voor den vyant gebruycken, opdat mogt bevreest worden degeene, die tegens haer wilden opposeren. Eyndigende desen briefh, alsoo aan de grooten niet anders te schryven hebben als onse nedrige groete uyt ons geheel harte aan de grooten, die Godt de Heere wil zegenen met veel geluck tot in der eeuwigheyt. Amen.

Wy blyven in der waarheyt de grooten hare dienaeren en vrunden
(Onder stont en was geteeckent:)

Amasousangh, Radia Coepangh, Amatoma
Nano, edelman van Sonnebay, Amataram,
edelman van Amabey, Pello Radia, hooft van
't lant Termene op 't eylant Rotty, Saocq Ganea,
beyde regeerders op Termene.

Nogh volgt het translaatbriefje, van de Vorstin Niey Chily Moeda tot Solor aen Haer Ed^{le}. mede geschreven.

Desen briefh uyt een zuivere opreghte genegentheyt van Niay Chily Moeda en alle de Sanghadies komt aan den Heer Gouverneur Generael en

de Raden van India, die Godt wil zegenen met veel geluck en een langh leven op deser aerden.

Verders den brieff en het geschenck, dat den Heer Gouverneur Generael en de Raden van India hebben gelieven te senden, is tot Coupangh wel aangecomen en door den commandeur van den Broecq by Niay Chily Moeda gebragt met bekendmaeckingh, dat UEd^{ht}. nogh welvarende waren. Doen heeft Niay Chily Moeda alle de Senghadies in presentie van den commandeur laten roepen en den brieff gelesen, die met dese naargenoemde schenckagie is ontfangen, als 1 p^s. cassa Ternatanes, 1 p^s. cassa Bengala, twee zyde chindos van 5 asta, 3 d^{es}. van een bloem. Dit alles heeft Niay Chily Moeda en alle de Senghadies met genegentheyt ontfangen.

Den Heer Gouverneur Generael en de Raden van India hebben gelieven te seggen vanwege de roovers van Walier, die zyn alle gestorven, maar Niay Chily Moeda en alle de Senghadies versoecken seer vrundelyck dat den Heer Gouverneur Generael en Raden van India niet gelieven te gedencken van hetgeene van de volckeren van Walier gesegt is, want Niay Chily Moeda heeft alle de Senghadies by den commandeur op Coepangh doen comen en gesegt dat zy die woorden niet geliefden te gelooven. Indien mynheer selve gelieft te gelooven, soude het schynen den Gouverneur Generael ende Raden van India geen genegentheyt tot het eylant Soloer meer hadde. Dierhalven versoeckt Niay Chily Moeda vergiffenis, dat die woorden niet meer gelieven te gedencken, maar soo er yets anders jegens de Compagnie misdaen wert, soo gelieven UEd^{hts}. hetselve soo by nagte als by dage, des morgens en des avonts altoos in gedagte te houden.

Dit is de hantteekeninge van Sanghadie Limahala, Soebangh Poela genaamt.

Dit is de hantteekeningh van Sanghadie Adanara Boeli.

Dit is de hantteekeningh van Sanghadie Trongh Wary Amon en den leeraer Kitsjil Trongh.

Tegenwoordigh hebben wy niet anders te senden als een picol wasch tot een teecken van leven. Den annachoda Palembangh heeft de penningen van de slaven, door den factor gecogt, niet willen ontfangen, maar begeerden een briefie van den factor aan den Heer Gouverneur Generael ende Raden van India.

Dit is het mercq van Niay Chily Moeda en alle haere grooten, die getuygen dat niet gerooft zyn.

Geschreven op het lant Lawajangh den 19 van de maant Saban op Dynsdagh in 't jaar Haa.

Item nogh het translaatbriefie van de Senghadies Dasje en Carien.

Dese brieff uyt een zuivere opreghte genegentheyt nevens veele groete van Sanghadie Dasie en Sanghadie Carien comt aan den Heer Gouverneur

Generael Ryckloff van Goens ende Raden van India, die Godt de Heere wil gunnen dat haeren hogen staet hoe langer hoe meer magh toenemen en daarover door de geheele werelt beroemt worden, want den naem van de Heer Generael is hier beneden wints gepresen over zyne voortreffelycke regeeringe wegens de Compagnie, seer verstandigh om alle zyne onderdanen soo groote als kleene te regeeren, medoogent over alle arme en nooddruftige, onderscheydende het goede van het quade, 't regt van 't onrecht, de levende van de dooden, helpende den staet van de Compagnie in dese werelt, door zyne kloeckmoedigheyt kragteloos maeckende alle zyne vyanden. Dit is den name van den Heer Generael in dese werelt, wien Godt de Heere daarby oocq wil laten continueeren. Amen.

Verders maect Sanghadie Dasie en Sanghadie Carien de geheele zaacke aan den Heer Gouverneur Generael ende Raden van India bekend, dat de twee vierroers, kruyt, koegels en desselfs toebehoren nevens andere elden, die UEd^{ts}. hebben gelieven te senden, uyt handen van den commandeur tot Coepangh Joannes van den Broeck wel hebben ontfangen, en Sanghadie Dasie en Saughadie Carien doen soo by naghte als by dage niet anders als alleenlyck op de Compagnie dencken, gelyck de sonne en mane, want wy en hebben op niemant anders te dencken als de Compagnie.

Wyders versoect Sanghadie Dasie en Sanghadie Carien aan den Heer Gouverneur Generael en Raden van India om vier musquets, vier houwers, een hellebaert en een klocq om met een Hollantse sergeant op het lant van Lamakera, zynde Compagnies eygen lant, gestelt te worden. Nogh versoect Sanghadie Dasie aan den Heer Gouverneur Generael ende Raden van India, wanneer er wederom een schip op Soelot comt, dat Sanghadie Carien daarmede by den Heer Gouverneur Generael ende Raden van India magh verschynen. Voor tegenwoordigh hebben wy aan UEd^{ts}. niet anders te senden als een slavinne en een picol wax tot teeken van leven. Den annachoda Palimbangh heeft aan den commandeur Joannes van den Broeck op het lant Solor verkogt twee en dertigh slaven en slavinnen voor rd^s. 500 om op Batavia te ontfangen.

(*Was onderteekent:*) Zanghadie Dasie en Zanghadie Carien op het lant van Solot.

(*Onder stont:*) Indien der in dese brieff eenige misslagen mogten begaan zyn, gelieft ze ons te vergeven, alsoo geen hegte Maleyers en zyn.

's Namiddags retourneert te deser rheede van Japara de fluyt off cath Naardermeer, welckers medegebragte ladinge bestaet in de navolgende houtwercken, namentlyck:

- 174 p^s. diverse balcken;
- 200 stux gesaagde plancken;
- 100 p^s. patholen;
- 100 p^s. swarte zuycker;

1840 p^s. leggerduygen, bedragende met een parthye terughgebragt geweer, ambagtsgereetschap, equipagiegoederen en een wissel van 2592 rd^s. een somma van..... f 12043: 5: 3.

Zynde het schryven daarbezyden van den E. Bartelse uyt Japara dat van ... deser en in handen van den oppercoopman van Vliet ons reets op ... deser gewerden.

Kort daaraan verschynt mede te deser rheede van Caap de Goede Hoope 't hoecker de Quartel, zynde al den 24 February uyt Zeelant afgezeylt met 19 coppen, alle zeevaerende, en hebbende zedert een wyle aan gemelte Caap gesworven en aldaer 7 matroosen gelaten, dogh daertegens 12 bootsluyden weder overgekregen, met dewelcke 9 Augusty na herwaerts nevens Tidor en Egelenburgh gestevent zy, hebbende volgens de opgebragte notitie geduurende de reyse maar een man verloren, sulx noch hier te lande brengt 25 zeeluyden en eenlyck een duplicata missive van den commandeur Symon van der Stell en raat der Caap de dato 7 Augusty passado, waarvan de weergae op 14 deser reets met 't fluytie Egelenburgh ontfangen en onder dien datum hiervooren aangeteekent en te vinden zy, sonder dat daarmede yets anders tot inladinge is medegebragt.

Heden ter extraordinaire vergaderinge is wegens het employ der verwagte Japanse noortsvaerders en andere schepen mitsgaders het verwagte Japanse retourcargasoen alsulx gebesogneert en geresolveert, als by de extensie van dien in 't resolutieboek in 't breede staat gespecificeert.

21 d^s. 's Morgens comt den E. Jacob van Ackersdyck en den schipper van 't schip Tidoor vooraf aan lant en kort daaraan op den middagh gemelte schip Tidoor uyt het vaderlant over Caap de Goede Hoope op dese rheede te verschynen, zynde den 28 Maart passado voor reequeningh van de camer Zeelant van voor Vlissingen in zee gelopen met 363 zielen, met den coopman Jacob van Ackersdyck en den schipper Evert van Gelder en 211 zeevarende en 144 militairen onder den lieutenant Jan de Moor, mitsgaders den predicant genaemt Mattheus Heck met desselfs huysvrouw ende suster, alsmede de huysvrouws suster van den advocaat fiscael van India Gualter Zeeman, item de huysvrouw en de suster van den voorn. lieutenant met een dienstmaagt, wesende den 20 July met gesont volcq en maar 5 dooden aan Cabo de Boa Esperance aangelant en hebben aan de Caap overgekregen 23 matroosen en 19 soldaten, en daarentegens 15 zeevaerende en 15 militairen weder aan de Caap gelaten, mitsgaders geduurende de reyse in 't geheel verlooren 11 soldaten en 7 matroosen, alsoo dat desen bodem hier nogh te lande brengt 208 zeevaerende en 141 militairen nevens den predicant en al het vrouwvolck etc., tesamen 356 zielen, wesende de hiermede overgebragte patriase en Caapse papieren eergisteren aan lant gebragt en onder dien dagh aangeteekent;

en heeft dit schip wyders voor den ommeslagh hier in India ingeladen de naargenoemde contanten, coopmanschappen en andere behoeften, als namentlycq:

200000 guldens aan contanten;

762 p^s. gesorteerde hoeden;

22037 fl loot;

25 p^s. diverse laakenen;

76 vaten vleesch;

20 vaten booter;

14 leggers Rinse wyn;

5 leggers France wyn;

26 leggers zeck;	600 strengen zeylgaern;
50 halve leggers azyn;	2000 zeylnaalden;
50 halfamen olyvenoly;	1000 lycknaelden;
99 tonnen Luyx bier;	141 p ^s . diverse masthouten etc ^s .;
43 tonnen Goes bier;	1 boot in 't geraamte;
50 fleskelders brandewyn;	11 keetels;
213 leggerschoven;	58451 R yser en spyckers;
318 divers formaat papier;	26 p ^s . dommekragten;
257 diverse gedruckte boeckiens;	16000 moppeklincken;
50 halder smeeholen;	voorts nogh verscheyde equipa-
26 halve leggers teer;	giegoederen, alles getaxeert, bedragende
25 vaten harpuys;	met de 200 roepia voor de reys een
47 gesorteerde anckers;	somma van f 266570 : — : — ;
20451 R divers touwerek;	

en noch van de Caap de Goede Hoope:

4 mudden Caapse rogge, ter montura alleen van f 55 : — : —.

Ende gemerckt hiervooren onder dato 10 Juny met de aancomste van het schip Macassar uyt het vaderlant onder de substantie van die alsdoen ontfange missive van den commandeur Symon van der Stell en raat aan de Caap staat aangehaelt van eenige Macassarse en Maleytse briefiens, door den gedetineerden Prins Dain Mangala en Codia Oussin met het schip 't Lant van Schouwen na herwaerts gesonden, en van dewelcke ons naderhant 9 stux in handen gecomen zyn, soo is na gedaene translatie derselver in onse tale niet onnoodigh geagt deselve alsnu hieronder vervolgens tot speculatie te laten influeren, luydende aldus.

1. Eerst een translaatbriefie, door den Macassaarsen Prins Dain Mangala ende Codia Oussen van Caap de Goede Hoope aen Haer Hoogh Ed^{le}. tot Batavia geschreven.

Wy UEd^{le}. Hoogh Aghtbare seer geringe dienaeren Dain Mangale en Codia Oussen buygen ons mits desen seer nedrigh voor de voeten van UEd^{le}. Hoog Aghtbare, ootmoedigh biddende om genaden. Wy bekenen den doot volcomentlyck verdient te hebben, maar door UEd^{le}. Hoogh Agtbare goedertierentheyte hebben wy nogh ons leven behouden en vertrouwen vastelyck dat mits de castydinge, die wy nu lyden, van UEd^{le}. Hoogh Aghtbare nogh een barmhertige uytcomste zullen becomen.

(Onder stont:)

Den 9^{en} dagh van de maant Rabilawal.

2. Translaatbriefie van Dain Mangala aan den Ed^{le}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman.

Ick den aldergeringste dienaar Dain Mangale opoffere mits desen myne ootmoedige groete voor de voeten van den Ed^{le}. Heer Directeur Generael

met een beangst en benauwt herte, biddende om genade. Ja ick bekenne aan d'E. Compagnie niet anders verdient te hebben dan de strenge doot, dogh door UEd^{le}. goetheyt zoo ben ick nogh in 't leven. Ick hebbe uyt de mont van den schipper, waarmede ben overgecomen, verstaen soodanige novos die myn doen moet scheppen en bewegen, om met een innerlyck voornemen UEd^{le}. schoenen te komen omhelsen, want UEd^{le}. is diegeene welcke ick van beginne tot het eynde voor myn heere moet erkennen, en van welcq verseekert ben dat genade sal becomen.

(Onder stont:)

Geschreven op den 9^{en} dagh van de maant Rabilawal.

3. Translaatbriefie van Codia Oussen aan d'Ed^{le}. Heer Directeur Generael Cornelis Speelman.

Ick den aldergeringste en onderdanigste dienaer Codia Oussen opoffere by desen myne nedrige gebiedenisse voor de voeten van den Ed^{le}. Heer Directeur Generael. Met een onophoudelyck vreesse bidde om genade. Och Ed^{le}. Heer, schenckt my dogh het overschot van UEd^{le}. barmhertigheyt, gelyck aan myn ouders is geschiet; ja Ed^{le}. Heer, schenckt my doch het leven, anders ben ick een man des doots, want sonder UEd^{le}. goetheyt en is voor my geen genade te verwagten; dierhalven bidde ick Ed^{le}. Heere, dat UEd^{le}. my gelieft genadigh te wesen.

4. Translaatbriefie, door Dain Mangala aan zyn broeder Radia Bissey geschreven.

Myne gebiedenisse aan U Hoogheyt met zyn gemalin en aan U Hoogheys doghters Tyma en Radengh met toewensing van duysent soenties aan deselven mitsgaders myne hertelycke groetenisse aan al U Hoogheys byhebbende onderdanen. Den Opperheer die alle dingen bestiert geve Uw Hoogheys volle hoop en lanck leven. Ick bidde dien tot welke wy namaals keeren moeten, dat hy zyn zeegen over Uw Hoogheys staet langs hoe meer wil verleen tot vermeerderinge van Uw Hoogheys staet. Wyders E. Conincq weest verseekert, dat soo begeerigh als myn ziele na 't Conincqrycke der hemelen is, om dat te mogen aanschouwen, alsoo is oock myne lighamelycke lust om als een uwer minste onderdanen U Hoogheyt te gehoorsamen, maar 't schynt 't ongelucq my overheert, en daarom sal U Hoogheyt het niet gelooven, dogh sal U Hoogheyt hetselve wel gewaar werden hiernamaals, wanneer wy verschynen moeten voor dengheenen, die een kenner aller harten is. Voor tegenwoordigh ben ick als een doot lighaem ende van niemant (naast Godt) eenige hulpe te verwagten als van d'E. Compagnie. Dierhalve bidde ick dat U Hoogheyt my by deselve gelieft gunstigh te wesen.

(Onder stont:)

Op den 11^{en} dagh der maant Rabilawal heb ick dese brieff op Cabo de Boa Esperance geschreven.

5. Translaatbrieff, van Dain Mangala aan zyn huysvrouw, suster van Crain Panaraga, geschreven.

Dain Nisaly, zyt van myn hertelyck gegroet; den overal tegenwoordigen wil u zegenen en bewaren; hy is die ons doet scheyden. Blyft dogh altyt volherden in u gebeden, by dagh en nacht, hy sal u verhooren en vertroosten. Ick ben tegenwoordigh als een doot mensch, dogh eghter wilt daerom niet verflauwen aan de barmhertigheyt Godts, nogh op de goetheyt van Haer Ed^s. Wyders versoeck ick dat ghy myn kint Baheda en haer moeder niet sult verwerpen, maar hebt dogh medelyden met haer, indien des moeders leven na uw genegentheyt overeencomt. Zyt gerecommandeert, als ghy dit brieffie zult gelesen hebben, dat UE. hetselve aan Haer Ed^s. bekendmaeckt, dit raed ick tot uwen besten. Voorts versoeck ick dat ghy voorall niet van Batavia vertreckt, voor en alleer ghy myn doot verstaen hebt, want het soude wel cunnen wesen dat Haer Ed^s. aan my nogh eenige barmhertigheyt betoonde.

(Onder stont:)

Op den 10^{en} dagh van de maant Rabilawal is dit brieffie geschreven.

6. Translaatbrieffie, van Dain Mangala aan zyn 2de vrouw Mamo geschreven.

Myne hertelycke groete aan u Mamo mitsgaders omhelsinghe en duysent soenties aan myn kint Baheda, oock myne groetenis aan al ons volck. Godt geeft u met u kint een voorspoedige gesontheyt. Weest dogh volherdigh en verflouwyt niet om u gebeden tot Godt te storten, want hy is een Godt die alle dingh doet veranderen, soowel vancen scheydende als byeenkomende alles naar zyn goddelycke wille, en dewelcke u met u kint beware voor alle onheylen. Ick ben een dood lighaem gelyck geworden, doch moet daerom op Godts genade gelyck mede op Haer Ed^s. gunste niet twyffelen. Voorall, ghy sult niet van Batavia vertrecken off tenzy ghy van myn doot comt te hooren, want ick hoope dat nogh genade van Haer Ed^s. sal becomen, en soo 't geviel dat Dain Nisaly haer van Batavia wilde begeven, soo vermane u dat ghy niet sult medegaan, maar blyve met u kint op Batavia continueeren. Eynde.

7. Translaatbrieffie van Codia Oussen aan Codia Galat op Batavia.

Myn hertelycke groete aan myn oom Codia Galat; den hogen Godt geve u een langhduurige gesontheyt hier en hiernamaals. Voorts is myn ootmoedigh versoeck, dat UE. soowel gelielt te verrigten en de gebiedenissen van my ende van Dain Mangala te doen aan den capiteyn der Maleyers, item aan Koeko, den gewesen Chinesen capitain op Macasser, alsmede aan Mutiapamet. Bidde, dat haer Ed^s. om Godes wille sooveel gelieven te doen, en by

de Hooge Regeeringe van India voor ons pardon te versoeken, alsoo wy naest Godt allmaghtigh niemant anders hebben, daar wy onse toevlugt kunnen toe nemen, dan alleenlyck aan Haer Ed^l., willende vertrouwen dat se onse bode niet sullen verwerpen. Myn waarde oom, doet myn gebiedenis aan alle onse vrunden, specialyck aan de broeder van S^r. Mapule. Zynde op den eersten dagh der maant Rabilawal is dit brieffie geschreven aan Cabo de Boa Esperance.

8. Translaatbriefie van Codia Oussen aen eenen Intie Abdul.

Bevorens myne hertelyck groete aan myn heer en vrient Intie Abdul, soo is myn versoek om Godts wille dat, byaldien myn huysvrouw en kint nogh op Batavia moghte zyn, UE. haer alle hulp en faveur wilt bewysen en in geen gebreck laten komen, want ick niemant anders hebbe aan wien myn noot derif clagen dan alleene aan u, myn broederlycke vrint, waaraan my oock geheelyck verlate. Eynde.

9. Translaatbriefie van Codia Oussen aan zyn huysvrouw, de moeder van Jamban.

Myne hertelycke groete aan UE., ghy moeder van Jambangh; den Overalteenwoordigen geef UE. Zyn genade en beware u van alle 's werelts bedrogh, 't welck strecken magh t' uwer saligheyt. Voorts hout altyt sonder ophouden Godt in u gedaghten met een vast vertrouwen op Zyn barmhertigheyt alsmede op Haer Ed^l. goetheyt; verhoope dat wy malcanderen nogh eens sien sullen. Ick maacke UE. oocq by desen bekent, dat Care Montoely aan my nogh ten aghteren is 10 rd^s. en annachoda Aria van gelyck 10 rd^s. UE. sult hetselve van hun vorderen, alsoo het tot u guastos wel te passe sal comen. Doet dogh voorall myn gebiedenis aan Codia Robu en Codia Durwes, en seght dat ick niemant hebbe, die my in dese noot helpen kan en eenige verlichtinge mynentwegen by Haer Ed^l. tewegebrengen dan zylieden, op welckers gunst my oock geheel verlate.

Heden ter ordinarie vergaderinge is aan de opperhoofden van 't jagt Zeyst, welckers schipper cort na de aancomst hier is overleden, op haer versoek g'acordeert de halve premie voor gedaene uytreyse uyt het patria in 7 maanden 21 dagen wegen de camer Zeelant, van waar den 21 February passado alhier is aangekomen, en soo zyn oock tot commissarissen der verlossinge van 't gemeene volcq dit saysoen na 't patria aangestelt de Heeren Joannes Camphuys en Fredrick Lambertse Bent, om met het eynde van dese maant deswegen een begin te maacken, sullende ten dien eynde de gewoone placcaten ter behoorlycker plaatse werden affgecondigt en g'affigeert.

Wyders is nogh onder eenige besoignes raakende het eylant Ceylon gearresteert

mette aanstaande besendingh over Malacca na derwaerts af te steeken een nomber van 150 fluxe soldaten en 50 matroosen, boven het ordinary bootsvolcq op de schepen etc^o., gelyck sulx by 't resolutieboek en 't geene verder is beslooten g'extendeert staat te lesen.

22 d^o. 's Morgens comt alhier van de cust Cormandel te arriveeren 't jagt Poulerun, medebrenghende twee brieven, d'eene door den heer gouverneur en commissaris Jacob Jorisz Pits en den raat en d'andere door zyn E. particulier uyt Palleacatta aan Haer Ed^o. geschreven, beyde in dato 4 September passado en verselt met diverse bylagen, en daaronder oock een pacquetie Souratse papieren, bestaande in een dubbelde missive van den heer directeur Bucquoy en raat de dato 10 Juny nevens eenige dubbelde schriftuuren van die directie, den 26 des voorleden maants met 't schip Nieuw Middelburgh hier al ontfangen en onder dien datum hiervooren geregistreert, dogh den desen van Souratta alsnu nogh vergeselschap met een nader appendix van den 14 Juny en daarby oock een translaat Persiaense perwana, door den Nabab Camgaerchan, soone van den overleden ryxcancelier Sjafferchan, uyt des Conings leger voor Asmeer, mitsgaders noch een translaat Benjaanse missive, door den volmagt der drie Europiaanse natien in Suratta negotierende, genaemt Rustemsie Zeraab, mede uyt 's Conings leger en beyde aan de opperhoofden van die Hollantse, Engelse en France natien gecarteert, alle ten principalen van inhoud, dat den Coningh op de solicitatie van opgumelte Nabab de augmentatie van de 1½ percento tholl als 't opgestelde hoofstgelt aan de 5 Europeese natien gunstelyck soude hebben quytgescholden, begeerende gemelte Nabab deswegen oock als tot een recompens etc^o. parthy rariteyten en contanten, en van hetwelcke het effect en 's Coninx te geven firman binnen korten tegemoet gesien en daaraan niet getwyffelt wierde, dat wel te wenschen zy soodanigh magh voortganck nemen etc^o., behelsende wyders de voornoemde briefkens buytendes cortelyck soodanigen extensie, als by 't aancomend briefboek onder 't quartier van Souratta staat te beoogen, en soomede onder 't quartier van Cormandel den inhoud van de twee Palleacatse brieven, dewelcke behalven 't geene de negotie en de commissie van d'heer Pits raackt, geen bysonder nieuws bevatten, als dat de Engelse vrunden met den Moorsen hoofstregent Lingappa gereconcilieert waren, hebbende tot openstellinge van haere negotie de waardye van 10000 pagoden moeten uytkeren, en woelden die vrunden nu weder sterck in den inkoop der lywaeten, doende groote aanbestedingen, temeer haere drie scheepen, waarvan voor desen gesproken zy, onder 't gesagh van haeren nieuwen gouverneur Willem Giffort, tot Madras uyt Engellant verscheenen, seer emportante capitalen en daaronder wel 5 à 600 duysent pagoden aan gout en silver, soo se voorgaven, aangebraght hadden etc^o., en oordeelde den heer Pits dat die natie over haere quaede gangen en 't debaucheren onser volckeren wel eens ernstigh aangesproken dienden, dogh daarentegen saten de Fransen op Poedechery en ter custe nogh still en wierd van hare schepen nogh capitalen uyt Vranckryck of elders niemendal vernomen etc^o.

En heeft verders dit jagt Poulerun van de cust hier overgebraght een carguasoen van de volgende cleeden en andere custretouren, bezyden oock eenige

van Ceylon, daar dien bodem in de heenreyse vanhier volgens ordre en passant is aangeweest, als te weten:

van Gale:

140 packen geschilderde doecken;

van Portonovo en Tegenepatnam:

570 packen diverse cleeden;

van Sadrangapatnam:

145 packen en

van Palleacatta:

465 packen.

1120 packen diverse cleeden;

23520 R salpeter;

57803 R ysere gesmede cogels;

29556 R langh scherp off bouts;

200 paeren cattoene koussen, bedragende 't een en

't ander soo Ceylons als Cormandels tesamen met

de ongelden een somma van..... / 500364:15:12.

Soo comt oock desen morgen met het schip 't Huys te Velsen en 't jagt de Cabeljauw alhier van Sumatra's Westcüst te retourneren den E. commissaris Laurens Pit de Jonge na 't volbrengen zyner opgelegde commissie in 17 maanden uytwesens aldaer en met zyn E. oock den coopman Pieter van den Hoorn en ondercoopman Joannes Melman, mitsgaders den aldaar voorheen geresideert hebbenden coopman Reynier Fuys en lieutenant berghmeester Jan de Graaff, beyde over quade administratie opgesonden, item den p^l. lieutenant Nedrighbergh etc^a.

Hebbende gemelte E. Pit mits indispositie voor jegenwoordigh aan Haer Ed^a. eenlyck nevens eenigh gedaene kort mondelingh relaas overhandigt een missive van den E. Jan van Leene en den raat tot Padangh de dato 9 September met een appendix uyt Poulo Chinco van den 20 desselven maants, sullende het rapport van zyn E. en desselfs verdere papieren na desen werden overgegeven, dewyl hetselve, als gesegt, wegens zyn E^a. indispositie en dat een seer penibele moeyelycke herwaertsreyse hadde gehad niet gereet hadde konnen werden, sulx nu eenlyck by desen uyt de missive van den E. van Leene etc^a. 't volgende cortelyck voor Westcüstnieuws sullen noteren en 't verdere tot nader gelegentheyt en 't overgeven van 't rapport etc^a. refereren;

den E. commissaris Pit etc^a. sijn mits sieckte van Padangh na Poulo Chinco getransporteert hebbende, soo was den E. Joan van Leene na genome resolutie tot

slissingen der Troesangse revoluten den 12 July met een magt van 96 blancke en 52 Mardycker coppen per de schepen Velsen en Cabeljauw tot den optogt tegen Bayangh naar de rheede van Troessangh vertrocken, alwaer eenige Bayangse affgesondene aan boort verscheenen, versoeckende adsistentie tegens den rebel Radia Touackel, 't welcq haer toegesegt en daarop den marsch met voornoemde militairen en 41 onser matroosen mitsgaders 1000 coppen der Maleytse byeenversamelde inlantse hulpbenden over Troussangh na Bayangh ondernomen wierde, inwylen dat doen de Bayangers tegens alle verwagtinge 's Compagnies bontgenootschap quamen te verlaten en door eenige nader gesanten lieten seggen, het uytterste en onse magt te willen afwaghten, om waartegens dan te voorsien soo bleeff men by den optogt te lande persisteren, om dese bontbreuckige Bayangers met adsistentie der bontgenooten weder tot haer plight te brengen en te straffen, ten welcken eynde oock van alle Maleytse krygshoofden der hulptroupen den eedt van getrouwigheyt wierd afgenomen en daerop over een verkeerden wegh ende den bergh Poely gecommen zynde, hadden d'onse haer seer misleyt bevonden, als konnende aan die kant op den vyant geen voordeel doen, dogh evenwel avanceerende en op een gedeelte der vyanden te voet en te paert met de medegenomen 4 metale stuckiens vuurgevende, soo wierden onse crygers uyt onverwagte wegen van terzyden etc. door de rebelle Bayangers kloeckmoedelyck aangevallen en met die eerste attacque alle inlantse hulptroupen niet meer vernomen, sulx d'onse genoegh te doen hadden den vyandt af te keeren, dogh den Radia Troessang en den Cottatengsen gouverneur Poety mitsgaders den tweeden cryghshoof van Padangh (hoewel van haer volcq verlaten) waeren alleen met weynige d'onse nogh bygebleven, maar die niet veel hulpe konnende bybrengen en den vyand d'onse stoutelyck vervolgende, was men genootsaackt geworden (als zynde 't chargeeren door een swaren regen belet) te retireeren en met verlies van een man mitsgaders de 4 metale stuckiens en 't becomen van 5 gequeste de stranden te soecken, om voor verder nederlage in de ongebaande wegen bevryt te blyven, en naderhant oock ontdeckt, dat dit quade toevall alles door verraat van den eersten regent van Troessangh, genaemt Datou Gadangh, en eenige andere bontgenoten geschiet waere, temeer de vlugtende hulptroupen onse legerplaats voorby ten eersten naar Padangh, Pouw en Cottatenge na huys liepen sonder eens na de onse ofte haere gouverneur om te sien; oock was den gouverneur Siri Narra met het toegesegde secours niet verscheenen, sulx de misleydinge der wegen als de vlugt der inlantse troupen ende den gevallen regen de oorsaacke van dit ongevall, na 't scheen, was geweest, doch wat schaade den vyandt in de schermutselinghe hadde geleden wiste men niet, dogh wel dat eenen Bayangsen krygsoverste en zynen secunde gesneuveld waren, behalven 6 à 7 die men hadde sien weghdragen en had den vyandt over de 1000 man, alle meest met schietgeweer gewapent, sterck geweest, doch d'onse, hierop doen niet raadzaam oordeelende de Bayangers vooreerst weder aan te tasten, waren met de gantsche magt terugge en by den commissaris op Poulo Chinco overgecomen, en doen aldaar voorts geresolveert, dat den E. commissaris Pit mits sieckte ten eersten na Batavia soude vertrecken, ende een nader adsistentie van 200 blancke en 300 inlantse

militairen nevens een goet getall matrosen van Haer Ed^a. versoecken, om 's Compagnies reputatie daarmede ter Westcust weder te herstellen en dat nest desmogelyck te zuiveren en uyt te roeyen, en dat men inwylen tot verseekeringe van 's Compagnies goutmynen tusschen de benedenpagger en de redout op Sillida noch 2 à 3 paggers en boven aan de myn twee houte wamboesen souden opwerpen en 't guarnisoen overall met de cleene magt die er was verstercken etc^a., dewyl de Bayangers in den oorlogh tegens de Compagnie bleven volherden ende Troessangh en Sillida ja de geheele cust in geduurige onrust hielden;

de roeyschuyt van 't Huys te Velsen, voor Poulo Chinco uytgesonden geweest zynde om een passeerend Maleys vaartuygh te preyen en den nachoda aan boort te doen comen, was te dier tyt onvoorsiens door die booswigten afgelopen, 2 onser matroosen gemassacreert ende nogh 2 gequetst, dewelcke sigh evenwel met d'andere door 't swemmen noch aan de sloep Rooseboom gesalveert hadden, verlatende daerop by nader vervolginge dese Maleyers hun vaartuygh en vlugtende met onse schuyt naar lant en boschwaert in, dewyl men mits stilte deselve niet hadde connen aghterhalen, sonder dat in 't gemelte vaartuygh, 't welcq men nevens de schuyt weder becomen hadde, eenigh mensch maar alleen 4 à 5 lasten sout gevonden ende uyt eenige papieren ontdeekt waeren, dat se van Bantam quamen en tot Bongus tehuis hoorden;

de Bougysen, dewelcke sigh tot Cottatenga ophielden en (na het scheen) met den rebellen Radia Touackell in een nauw verbont waeren, hadden verclaart hun onder onse magt niet meer te vertrouwen nogh voor besoldinge meer te willen dienen, maar wel als andere vrywillige bontgenoten, als het hun goet dagte en te passe quam ten dienste te staan, hebbende sigh daer allom by de Maleyers door hun roven, moorden etc^a. reets seer onsaggelyck gemaect en 't welcq almede van dangereusen gevolg geoordeelt wierde te wesen;

de overvaart van Poulo Chinco na Sillida had men vastgesteld en best geoordeelt in de bhay van Pynen over te brengen en daar vooreerst een houte redout, woon- en packhuys te maacken, mitsgaders oock den wegh na Sillida en de myn te bequamen;

zedert Juny 1680 tot September 1681 waeren op Padangh 162 Compagnies dienaeren en op Sillida in de mynen nogh 39 overleden, mitsgaders op Baros weder 8 man, behalven dat men doorgaans soo tot Padangh als Poulo Chinco met veele siecken belemmert bleeff, en van dewelcke er 30 stux als t'eenemaal onbequaem nu na herwaerts overquamen;

met den peperhandel gingh het oock nogh ter dier custe maar redelyck en de goutnegotie lagh meest onder de voet; aangaande de Sillidase goutmynen, die thoonden haer dagelyx hoe langer hoe slegter, sonder dat men om de gestadige wisselvallige veranderinge eenige meerder off goede hoope deswegen coude geven etc^a., sulx er niet veel tot noch off oyt inderdaat is van te hoopen geweest;

het landschap Troessangh wierd wegens desselfs goede situatie en gelegentheyt seer gepresen, zynde daar, soo men sustineerde, gesonder als elders op de Westcust; oock was dese plaats tot den gout- en peperhandel seer bequaam en had bovendien

dien Radia ons aangeboden, soo wy daer residentie wilden nemen, hy alsdan oock de aldaer zynde goutmynen voor de Compagnie soude doen opgraven en aan ons overgeven, gelyck alles breeder ende hetgeene de tegenwoordige slegte toestant der negotie ter Westcust is raackende by 't aancomend briefboeck onder dat quartier staet aangehaelt.

Hebbende wyders 't schip 't Huys te Velsen vandaer hier overgebragt 't volgende gout, peper etc., als te weeten:

309 thonnen ongesmolten gout;

344746 cattys peper;

150 \mathfrak{R} camphur;

155 \mathfrak{R} eliphantstanden, bedragende met d'ongelden en eenige gedaene verstrekinge een somma van f 66275:8:12.

Doch de Cabeljauw comt ledigh, soo omdat men mits desselfs leckte daarin niet had derven vertrouwen, als omdat er oock geen meer peper of andere wharen veel aan de hant ofte in voorraat waeren.

Heden ter vergaderinge onder 't lesen van opgamelte brieven van de Westcust is oocq goetgevonden 4000 kisten in plaats van de jongst geprojecteerde 8000 dit aanstaande saysoen van Malacca na Cormandel af te doen steeken, en die overige 4000 kisten in plaats van die direct van Malacca na herwaerts te laten komen etc., gelyck by 't resolutieboek staat te lesen.

23 d°. 's Morgens erlangen van Samarangh per een inlants vaartuygh uyt handen van eenen inlants soldaat, genaamt Jacob van Bima, een missive, door den E. commandeur Jacobus Couper en raat uyt ons leger tot Cartasoura Diningrat aen Haer Ed^h. geschreven in dato 28 passado, behelsende cortelyck van den toestant aldaar het volgende nieuws:

tot Samarangh had den E. Couper te zyner overcomste van Japara berigt ontfangen, dat Pangeran Pougars met 10000 man uyt Baggaleen na de Mattaram getrocken waere en vandaer reets tot aan de poorte Tadzie genadert om den Sousouhounangh tot Cartasoura te gaan bestooken, dewyl hem kondschap ware gedaen, datter geene Hollanders tot gemelte Cartasoura waren, wes den E. Couper met onse byhebbende magt den 10 Augusty van Samarangh opgebroken en derwaerts na bovenen gemarcheert was, maar voor desselfs aancomste hadden den Sousouhounang met zyn broeder Pougars volck 4 uren gaans van Cartasoura al eens in actie geweest doch sich moeten retireeren, doch naderhant die slag hervat en de vyanden op de verschyninge onser compagnie verslagen en Pangeran Pougars tot aan de poorte Onnipack naargejaagt zynde, had men kort daeraen met de comste van den E. Couper voort g'advanceert en na wat schermutselen die rebellen nogmaals op de vlugt gedreven en in 't naarjagen over de 100 van die Pougaresen den hals gebroken, doch de rebellen van 't zuydergebergte retireerden hun naar Laro, en die van Wana Cassoema uyt het geslagt des Cadjorangs versamelden haer om de noort, alwaer een hoop van 300 by den anderen de inwoonders grooten overlast deden, tegens dewelcke een detaschement van 150 onser Macassaren en Maleyers nevens 600 Javanen gecommandeert zynde, hadden de Javanen d'onse in de attacque weder

schelmaghtigh verlaten, sulx met verlies van 16 man teruggegeslagen wierden, dogh die woedende gasten, met meerder magt verwelkomt, moesten naar geringen tegenstant 't hasepadt weder kiezen, werdende door 150 Javaanse mantrys te paert vervolgt, doch die in corten door parthy amockspeelders weder tot voorby de trompen onser musquetten teruggedreven, hoewel die desperate quanten hunne stoutheyt met de doot becoopen mosten, werdende den vlugtenden vyant daerop door 600 man vervolgt, doch die sonder yets uyt te regten wederkeeren, was een parthy van die stropers naar Damack affgesackt, alwaer se met eenige tesamen geraapte ingelanden den stedehouder met 400 man verslagen en tot in de stad Damack vervolgt hadden etc*.;

outrent de Oostcant van Java stont het na de tydingen nogh redelyck, dogh de dissentie op Madura en op Sourabaya tusschen Pangeran Tsacra Ningrat en Tommagon Jouda Nagara scheen noch all toe te nemen etc*, en van Wattas had men berigt, dat het jongste bontgenootschap tusschen Pangeran Pougar en den rebel Namroet volgens de gerugten nu tot een openbaere rupture en vyandschap was uytgeborsten;

van Damack had men verstaen, dat de vlugtelingen daer almede door den oppercoopman van Vliet opgeslagen waeren, wes den E. capteyn Sloodt, die met parthy volcq derwaerts afgesonden was, te halverwegen weder na bovenen terughgekeert en stinde den E. Couper nu ten eersten met den capteyn van den Eeden en 100 Nederlanders, 200 inlanders nevens 2500 gewapende Javanen in Baggaleen naar Cadoewangh op te marcheeren, om sich met den gouverneur Marta Wangsa tot Pranaraga te conjungeeren en tegelyk naar het zuydergebergte op te trecken etc*, gelyck dit alles by 'taancomend briefboeck in 't largo onder 't quartier van Javas Oostcust staat te lesen.

's Namiddaghs retourneert hier ter rhede van Japara de fluyt Delfshaven met 200 lasten zout ter montura van / 1166:12:8 en comt daarmede gesleept hier oocq over de nieuw gemaakte chialoup Cadiery met 582 picols swarte zuycker daerin gescheept ten bedrage van / 2182:10:—, doch beyde sonder eenigh schryvens medegebragt te hebben, als zynde desen bodem nevens Naardermeer tegelyck vandaar afgeseylt en den oppercoopman van Vliet hierop geweest, die de brieven van S^r. Bartels in handen gehadt heeft en om de snedigheyt van zyn vaartuygh onderwegen overgestapt, en sulx hier al den 18 deser vooraf verscheenen is en de brieven overgelevert heeft, als hiervoor staat te lesen.

Heden ter extraordinarie vergaderinge gebesoigneert zyde wegens de inhalinge van de Jambyse en Palembanghse gesanten, soo is oocq wyders verstaen, seker jonckie des Conincks van Siam, dat van Bantam met een oliphant voor den oudsten Prince tot Cheribon hier is aangekomen, alsnu na gemelte Cheribon te licentieeren en dat aldaar syn medegebragte goederen sal mogen verhandelen, om parthy paarden en andere cleenigheden daar voor zyn Conincq weder in te coopen, dogh onder toesigt van onsen resident tot Cheribon.

Voorts is oocq g'arresteert, den Maleytsen anachoda Bongsoe Toepan, in de maant July door den E. commissaris Tacq van Palembang herwaerts opgesonden

en zedert by onsen capteyn der Maleyers alhier liber en vry gelogiceert geweest, alsnu in hegtenisse te laten setten om daardoor syn vermeende en gedugte vlugt voor te comen.

Op de jongst ontfange tydinge van de Westcust en het gedaan berigt van den E. commissaris Pit wegens de nieuwe revolte der Bayangers etc. is te deser tyt vastgesteld, een magt van 200 blancke en 300 inlantse militairen opnieuw na derwaerts af te steeken om 's Compagnies respect en ontsagh te dier custe weder te herstellen ende staande te houden, gelyck sulx by 't resolutieboek breeder g'expresseert staat te beoogen, en soomede 't gebesoigneerde wegens de af te sendene contanten na Bengale en Cormandel.

24 d'. 's Voordemiddags wert de brieff met de gesanten en schenkagie van den Sultan Ratou, Conincq tot Palembangh, op den 16 deser met eygen vaartuygen hier verscheenen en met den E. Tacq tegelycq vandaar vertrocken, ingehaalt door den sabandaar Ocker Ockerse, vergeselschapt met capitain Joncker, den coopman Willem Bastincq, den ondercoopman Jan Truytman en den captain Maleyer Wan Abdul Bagus, staande de compagnie gewapende militairen deses casteels na ordinair gebruyck gerangeert, tusschen dewelcke van de hooftwagt aff tot aan de puye van Zyn Ed^{h^a}. woninge en voorts in de groote vergaderzaal geconduiseert, zylieden aldaar van de Ed^{h^e}. Heer Directeur Generael Speelman mits indispositie van Zyn Ed^{h^t}. ontfangen wierden en daarop na overleveringe des briefs ten respecte van dien Conincq door de soldatesque drie chergies musquetados en van de punt den Diamant 7 canonschoten gedaen, en voorts de gesanten met pynang en een glaasie Spaanse wyn op haer meesters gesontheyt onthaalt, na 't welcke deselve weder na buyten wierden begeleyt, en is de geciteerde missive na gedaene oversettinge uyt het Maleyts in onse taale bevonden te luyden als volgt.

Translaatbriefie des Sultan Ratous, Conincq van Palembangh, aen Haer Ed^{h^a}. geschreven.

Sultan Ratou in het conincqryck van Palembangh zendt desen brieff uyt een zuivere opregte genegentheyt, die noyt geen eynde en sal hebben, aan Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende de Raden van India, die uyt den name van den Hollants Conincq het gebiet hebben soo boven als beneden wints ende woonen in de stadt Batavia, die zeer wys ende verstandigh zyn om alle zaacken tot effecte te brengen en vernuftigh in alle hare gedoente, meedoogent over alle haere onderdanen, wiens deugdelycke namen daerover in alle landen beroemt wordt, maekende dat hare vrunden destemeer op haer mogen verlaten, ende zy zyn als een steunsel voor alle Coningen en een schaduwe voor alle grooten.

Verders den brieff, die Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende Raden van India met de gesanten van Zultan Ratou, genaemt Wadoe Wadia en Ingabey Sitia Nagara, nevens het geschenck hebben gelieven te senden, is Zulthan Ratou wel toegebracht en heeft Sultan Ratou met soodanige eere

als alle groote Coningen haere brieven ingehaalt, deselve gelesen en daaruyt alle het seggen en onderwysinge van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India wel verstaan, waarover Sulthan Ratou seer verblyt was geweest, temeer uyt dien brieff de opregte genegentheyt en goede onderreghtinge van Ryckloff van Goens en de Raden van India bespeurt hebbe, zendende de capteyns François Tacq en Joncker met 8 soo groote als kleene scheepen en een magt van de Compagnie nevens veele krygsvolckeren om Sultan Ratou te helpen, waarover het harte van Sultan Ratou en alle de volckeren van Palembangh, soo groote als cleene, alsmede over de liefste en genegentheyt van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India tot bescherminge van het landt Palembangh seer verblyt was. Dierhalven sendt Sultan Ratou nu Patsia Tanda, Wadoe Wadia en Ingabey Naya Wasiti tegelyck met den gesant François Tacq om desen brieff van zuivere genegentheyt aan UEd^h. te brengen, waarvan den inhoud hieronder begrepen staat. Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India hebben gelieven te gelasten, dat men de Macassaren en nachoda Bongsoe uyt het lant Palembangh soudon doen vertrecken, 'tgeene nu is geschiet en heeft den Sultan Ratou haar aan den capiteyn François Tacq overgeven. Nogh hebben Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India gelieven te gelasten, dat men alle twist en verschillen soudon ternederleggen ende den oorlogh tusschen Palembangh en Jamby in vrede brengen. Wat schult heeft Sultan Ratou daarinne en waerom zoude hy naer goeden raat niet willen luysteren? Maar hoedanigh soude het met myn lant gelegen zyn geweest? vermits den Sultan Anum tot Jamby 10 van myne plaatsen heeft genomen, hetwelcke de reden zyn geweest dat in oorlogh ben geraeckt, ende heeft daarna nogh seventigh van myne volckeren in de revier van Palembangh gerooft sonder dat wy in oorlogh waeren. Hoedanigh is nu de beradingh van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India over dese zaecke? Ick versoecke deselve wederom te mogen hebben, dogh gedrage my aan den goeden raadt van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India. Oocq is den gesant François Tack naar Jamby vertrocken, medenemende het volcq van Sultan Ratou nevens Patsia Tanda en Anda Moeja, door Sultan Ratou ten geleyde van capiteyn Tacq naar Jamby gesonden met volcomen magt en autoriteyt over de zaecke aldaar te beraadtslagen, wanneer doen de Jambinees hebben de schult bekend en wilden de thien plaatszen, Palembangh toebehoorende, den Sultan Ratou wederomgeven, gelyck mede de 70 persoonen, waarvan den Jambinees een brieff, waarop haer zegel en handtschrift was gestelt, hebben gepasseert tot een teeken van schult, bekennde en belovende dat alles wederom soude geven, hetgeene den capiteyn François Tacq alles bekend is. Wat is nu de beradinge diesaangaande van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India? Verders vanwegen de oncosten, die de Compagnie aan de schepen en chialoupen heeft gedaan, heeft Sultan Ratou met den capiteyn

François Tacq en des Compagnies fetor tot Palembangh affgerekent, dogh nu gelieft Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India den Sultan Ratou gunstigh te zyn.

Wyders heeft Sultan Ratou tot teeken van leven aan Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India niet anders te seuden als een groote rottanghmatt, ses stux oliphantstanden, 20 duysent draden garen, 2 canassers met gippesamber en 2 plancken ambaloe, 'tgeene Sultan Ratou versoecken met een goet harte gelieft aan te nemen, alschoon het van geen waardye is, maar alleenlyck tot teecken is van een broederlycke genegentheyt.

(Onder stont:)

Geschreven in de stadt Palembangh op Saturdagh den 7 September na de beschryvinge van den propheet Machomet in 't jaer 1092.

Volght nogh het translaatbriefje, door den Sultan Ratou tot Palembangh aen d'Ed^{le}. Heer Cornelis Speelman geschreven.

Desen brieff uyt een geheel opregte en zuivere genegentheyt, die onveranderlyck sal duuren, van Sultan Ratou in 't conincrycq Palembangh comt aan den admirael Cornelis Speelman, Directeur Generael wegens de Compagnie hier beneden wints, die in dese werelt met hoogen staat en heerlyckheyt verheven ende seer wys en verstandigh is om alle zyn gedoenten wel te dirigeeren, opregt, goet en meedogent in 't regeeren zyner onderdanen, een schaduwplaatse voor alle arme en nooddriftige, want zyne milddadigheyt is in alle landen rugtbaar, houdende stantvastige vruntchap met alle groote Coningen en Heeren.

Verders zendt Sulthan Ratou Patsia Tanda, Wadoe Wadia en Ingabey Naya Wasiti om desen brieff van genegentheyt te brengen, met bekendmaeckingh dat Sulthan Ratou gehoort heeft den admirael Cornelis Speelman nu tot een hooger staat is verheven en Gouverneur Generael van India geworden, waarover Sulthan Ratou seer verblyt is en wenst den Directeur Generael daarmede veel geluck, met versoeck dat de oude vriend- en bondtgenootschap gelieft te onderhouden. want Palembangh en Batavia zyn een. Verders wat aangaet de verschillen tusschen Palembangh en Jamby, Sultan Ratou versoeckt vrundelyck dat den Directeur Generael deselve in zyn harte gelieft te wegen en het regt plaatse geven, opdat Sultan Ratou alsoo de genegentheyt en hulpe van den Directeur Generael can bespeuren. Al het gedoenten is den gesant, genaemt François Tack, bekend. Nu gelieft den Directeur Generael myn maar gunstigh te zyn. Tegenwoordigh heeft Sultan Ratou aan den Directeur Generael tot teeken van leven niet anders te senden als een groote rottanghmatt, twee plancken ambaloe, 20 duysent draden garen en 2 canassers gitte gamber, 'tgeene Sultan Ratou versoeckt met een goet

harte gelieft aan te nemen, alſchoon het van geen waardye is, egther tot teeken van een zuivere vruntſchap en genegentheyt.

(Onder ſtont:) Geſchreven in de ſtadt Palembaugh op Saturdagh den 7 September in 't jaer Inga na de beſchryving van onſen propheet Machomet.

Heden ter vergaderinge onder eenige beſoignes raekende Sumatra's Weſtcuſt is oock verſtaan den borger Jan Thyſſen van Flesbagh te releveren van en te reimburseeren ſeekere betaalde 's Heeren geregtigheyt van ſeeker erff en huysen buyten deſer ſtede Nieuwpoort, door denſelven anno 1678 by openbaere venditie gecogt, en welcken coop door de Hooge Regeeringe alhier den 3 September 1680 weder is g'annulleert geworden.

25 d°. 's Avonts comt alhier voor de laaſte beſendinge ledigh uyt Amboina over Japara te arriveren 't jagt Roemerswale en daermede oock herwaerts den coopman en geweſen pl. ſecunde aldaar Gerrit van der Voorde, en geworden ons daermede twee miſſives, d'eerſte van den heer gouverneur Robbert de Vicq en raat ten caſteele Victoria in Amboina de dato 26 September nevens verſcheyde documenten, en d'andere van den oppercoopman Cornelis Bartelſe Marchier etc°. uyt Japara van den 16 deſer, aan Haer Ed°. geſchreven, niets ſonderlings behelſende, nodigh hier aan te roeren, als by de aſchriſften van dien onder de voornoemde quartier in 'taancomend Indiſch briefſboeck can comen te blycken. Dan ſyn per deſen bodem nu noch nader uyt Amboina herwaerts overgeſonden een getal van 12 der rebelle en gevangene Boeroſe hoofden van de jongſt opgeſtaene rebellen in de onluſten op dat eyland nevens 5 harer vrouwen en 3 kinderen, dewelcke in Amboina, gelyck ontrent eenige andere der principale was geſchiet, na regten aan het leven niet hadden connen werden geſtraft, dog egther nootsaeckelyck geoordeelt uyt die geweſten tot ruſte des landes gedimoveert te werden, en die volgens ſeeker overgecomen notitie genaamt werden als hieronder volgt:

Malle Bonga van Bouton, geweſen capteyn der Ternatanen;

Gnoſſa Sadaha, een Ternataans orangcay;

Nasſimita Patty, Liliaſ broeder;

Walemoy Hongy van Bouton, mede capteyn der Ternatanen;

Gorahay Patty, hooft van Tagaliſſa;

Djenal, orangkay ſoa van Tagaliſſa;

Boangh

Casſaret

Appopell

Backar

} ad idem;

Casſela van Xula, lieutenant en

Boylamma, orangcay ſoa van Lilio;

voorts d'vrouwen, waervan er eene onderwegen geſtorven is:

Datna van Tagaliſſa;

Maryan;

Boega Lamma;
Tega en
Uwangh;

en de kinderen.

Misse Noely;
Tahoely en

Ankotta, dewelcke alle tot nader dispositie vooreerst aan boort gebleven en gehouden zyn.

Voorts dient het briefje van den oppercoopman Cornelis Bartelse Marchier etc^a. tot Japara de dato 16 October eenlyck ten geleyde van 77 canassers off 10599 cattys zuycker ten bedrage van f , aldaar voor Batavia ingescheept, alsoo gemelte bodem uyt Amboina, als gesegt, ledigh is overgecomen en eenlyck medegebragt hebbende 5 casuarissen en 3 cacatouwen, costende f 64: 10.

Heden ter extraordinarie vergaderinge wegens de saacken raackende Sumatras Westcust nader gebesoigneert zynde, is verstaan en besloten, den capteyn Thielman van Eeuwigh alsnu met de absolute qualiteyt van capteyn met 80 guldens ter maant voor 3 jaar te honoreren en als hooft over de na derwaerts af te steekene Nederlandtse en inlantse militie onder de sorge etc^a. en 't gesagh van den E. van Leene daar ter custe de militie te laten commanderen, en daarnevens te laten medegaen de lieutenants Benjamin de Neville, Jan Kist en Court Brant, mitsgaders de vaandrighs Cornelis de Cocq, Lodewycq Rabenhooft en Albert Joan van der Keurheeck; zynde wyders de ondercooplieden Dirck Comans als eerste administrateur der negotie op Padangh, mitsgaders Cornelis Spanbroeck, die een wyle in plaats van den gesuspendeerden lieutenant Jan de Graaff als hooft over 't wercq in de goutmyne tot genougen is gebruyckt, beyde g'advanceert tot de qualiteyt van cooplieden met 65 guldens ter maant voor 3 jaeren etc^a.

Oock is te deser tyt goetgevonden om de voorgedrage goede gelegentheyt van Troessangh, even benoorden Sillida gelegen, aldaar een residentie te mogen begrypen en deselve met een matige besettinge soodanigh te voorsien als men voorheenen ten comptoire Priaman heeft geresideert.

Soo is mede geresolveert den heer berghopman Benjamin Olits op zyn aanbiedinge tot ondersoek der goutmynen alsnu oock te deser tyt na de Westcust te laten afgaen en denselven naast den pl. gesaghhebber d'E. Jan van Leenen aldaar te rangieren, mitsgaders de vlagge over de nu derwaerts gaande krygs- en scheepsmagt tot daartoe te defereren en aldaar mede in alle wigtige saecken in rade en na zyn rangh te laten besigheren, en soo is oock verstaan het tractement der berghwerckers, die met hem heer Olits uytgecomen zyn, op zyn instantie ter Westcust in swaar gelt te laten goetdoen etc^a., gelyck sulx ende 't verdere raackende gemelte Westcust by 't resolutieboek in 't breede g'extendeert staat te beoogen.

En dewyle nu jongst een somma der beloofde premie van 1000 rd^a. wegens de veroverde Sousouhounangs goude croone, anno 1679 aan den E. capteyn François

Tack belooft, uyt eenige op Javas Oostcust geconfisqueerde goederen daartoe door de E. Couper herwaerts zyn overgesonden in handen van den oppercoopman Jeremias van Vliet, soo is alsnu op 't versoeck van den E. Tacq in Rade van India verstaan, hem die soo langh beloofde somma en premie uyt Compagnies cassa onder behoorlycke quitantie te laten goetdoen.

Zynde ten lesten mede den pl. lieutenant Joris Bellison, die sonder permissie uyt Banda opgecomen, zyn gagie verstaan te laten afschryven etc*.

27 d*. 's Morgens gewert ons per Javaan een cleen briefje van den resident Caaff tot Bantam, aan den sabandar Ockerse alhier gisteren geschreven, tot advys dat het Engels schip London met oock de Javaanse Bantamse afgesanten binnen 10 à 14 dagen na Engeland stont te vertrecken, maar omdat zy seer swack van volcq waeren en dien bodem dierwegen moste blyven wagten, soo quamen eenige Engelsen herwaerts om parthy onser matroosen off borgeren etc*. vanhier des mogelyck te debauchereren, daartegen men na vermogen sal voorsien;

den Engelsen Mr. Quick soude volgens berigt ontrent een maant geleden met een chialoup van Bantam na de Oost vertrocken zyn, om aldaar omtrent Bima den Bataviasen ingeseten Joost de Jongh waer te nemen en eenige speceryen van hem te trocqueren.

's Voormiddags ontrent 11 uyren werden de jaerlyxe placcaten der verlossinge na gewoonte gepubliceert door den advocaat fiscael Zeeman en de gecommiteerde uyttten Raat van Justitie Jacobus de Gheyn en Wouter Valconier metten secretaris Overtwater van de puye van Zyn Ed*. woninge hier ten castele en voorts van het stadthuys afgelesen en ter behoorlycker plaatse g'affigeert, mitsgaders oocq door den E. waterfiscael Pieter Pauw en gecommiteerdens op de rheede.

Heden ter extraordinaire vergaderinge is aan de huysvrouwe van d'E. Jan van Leene en haar suster, de weduwe van den E. Hendrick Heydanus, licentie vergunt tot vertrecq na de Westcust, en soomede aan de weduwe van den opperschirurgyn Robbert Bassy met zyn familie over Malacca na Couchin.

Oock soo syn in Raade gelesen de verclaringen van de goede bequaamheyt der retourschepen Vryheyt, Hollandsen Thuyt en 't Lant van Schouwen na 't patria, gelyck by de insertien van dien in 't resolutieboek breeder magh blycken.

28 d*. Aangesien den hier remorerenden Prince Rotterdam, broeder des Conings van Ternaten, sigh aangeboden heeft met de nu gedestineerde crygsmagt mede ten dienste der E. Compagnie naar Sumatra's Westcust te willen gaan, om eens een preuve van zyne trouwe aan de Compagnie te geven, soo is heden ter ordinary vergaderinge goetgevonden hem als hooft over 2 compagnien Amboinese soldaten van het volcq van onsen capteyn Joncker behalven nogh 18 van zyn eygen volck derwaerts te laten medegaan, en deselve 2 compagnien nevens de andere Macassaeerse en verdere inlanderen, nu mede derwaerts geprojecteert, ten getalle tesamen van 456 coppen, in 8 inlandse vaandelen verdeelt, met goede officieren te versien en de hoofden derselver ten dage van hun vertrecq elck met eenigh geweer te vereeren, sullend oocq alle buyten de reets in dienst zynde Amboinesen en Mardyckeren, die 4 winnen, voor dese togt met 3 rd*. ter maant

gegagieert en de hoofden daarontrent na hun comportedement na discretie gehandelt werden, hoewel Crain Bissees volcq uyt eygen beweginge geen gagie begeert, maar alleen versogt hebben ten eersten weder herwaerts te mogen keeren, 't welck haer dan oock belooft zy, uytmaakende 2 compagnien als hierna breeder van sal genoteert werden.

Wyders is te deser tyt verstaan, de 12 Ambonse Bourose gevangen, met Roemerswaele uyt Amboina overgecomen en hiervooren onder 25 deser genoemt (met 5 vrouwen en 3 kinderen), in bannissement na 't eylant Ceylon over Malacca te senden, om aldaar tot nader ordre gebannen te blyven en aan de gemeene wercken te arbeiden, dogh van dewelcke eenen derselve, genaemt Mallebonga van Bouton, van de kettingh bevryt maar nogtans met niet meer als gemeen onderhout versien sal blyven.

Voorts is oock nogh goetgeagt den predicant Bartholomeus Grouwels behalven domine Cuyterus, voorheene reets genomineert, mede naar Ceylon te beroepen ende oock meteenen den predicant Joannes Heckius voor eene der oosterprovincien vast te stellen, sooals dat alles by 't resolutieboek breeder gespecificeert can werden nagelesen.

29 d°. 's Voormiddags schryven Haer Ed°. per de chialoup van den Bandas borger Theunis Claasse Zoet een preadvysbriefje aan den E. Willem van Zyll, p^l. gesaghebbber, mitsgaders den raat in Banda, op gisteren geteekent, dienende alleenlyck ten principalen tot notificatie der vandaer ontfangene advisen en eenige verdere praeadvertentien, gelyck by den inhoude van dien in 't genoemde uytgaande Indisch briefboek staat te lesen.

Heden ter ordinary vergaderinge is op het ingediende request van den adsistent Reynier Ruytiers om van de f 1088, wegens het gestolene quicksilver hem op reequeningh ten laste gebragt, te mogen werden ontheft, niettemin verstaan by de resolutie en belastinge van 13 Juny passado synentwegen te persisteren, onaangesien dat een soldaat Adam Croes daerover met de coorde ter doot gestraft zy geworden.

Voorts is nogh op 't nader ontfange berigt van Bantam, dat de Engelse voor haer schip London eenige van ons volcq alhier souden traghten te debauchereren, alsmede dat eenen M^r. Quick elders op Javas Oosteust op een onser ingeseten chialoup en tot becominge van parthy nagelen soude cruysen, gearresteert 't jagt de Cabeljauw na de Straat Sunda af te senden om eenigen tyt omtrent Bantam daerop te passen en des mogelyck dat vaartuygh by ontmoetinge in handen soecken te krygen, gelyck alles breeder by de resolutie en het aftegaene briefje aan den resident Caaff can comen te blycken, waarby oock gerecommandeert wert op het vervoeren van ons volcq alsmede het aancomen eeniger onser ingeseten tot Bantam nauwkeurigh te letten en dese intentie, om alle ombragie met d'Engelsen als Javanen te myden, voor den Bantamsen Sultan te secreteren.

30 d°. Het extract resolutie de dato 5 September des voorleden jaars, behelsende dat de vendumeesters en secretaris deser steele geene goederen, die belast off beswaart zyn, by openbaere venditie sullen vermogen op te veylen off

dat se selve daarvoor sullen moeten instaan, gisterenmiddagh hier ten casteele door d'heer fiscaal Zeeman en de gecommiteerde uyt den Raat van Justitie van de puye van Zyn Ed^{h^{te}}. wooninge gepubliceert zynde, soo wert hetselve heden voordemiddagh van het stadthuys mede soodanigh afgecondigt ende een yder bekentgemaackt.

's Namiddaghs komt hier ter rheede uyt Bengale aan te landen de fluyt Stryen, medebrengende een missive van den nieuwen heer commissaris en directeur Nicolaas Bauckes en raat tot Ougly de dato 20 September, mitsgaders nogh een cleen nabriefje van den oppercoopman Johannes van Culen en coopman van Swenne uyt 'tjagt 't Huys te Cleeff ontrent Ilho de Gale den 26 daaraenvolgende, beyde aan Haer Ed^e. met eenige bylaagen geschreven, dienende 't laastgenoemt eenlyck tot advis, dat uyt de boyer de Vlasboom in de scheepen Cleeff, Stryen, Soesdyck en Berckmeer op 't leste noch overgescheept waeren 26 packen lywaeten en hondert canassers amphioen ten bedrage van f 88131 : 9 : 5, over deselve verdeelt, ende behelst wyders de missive van den E. Bauckes en raat onder anderen cortelyck 't volgende nieuws:

den heer commissaris en directeur Nicolaes Bauckes, den 18 Juny met de scheepen 't Huys te Cleeff, Stryen, Soesdyck, Pynacker en de Meerle vanhier gestevent, was den 27 July voor 's Compagnies logie tot Ougly behouden aangekomen en des volgenden daags behoorlyck voorgesteld en voorts daar oock nogh successive verscheenen de volgende bodems, te weten de fluyten Aardenburgh en Berckmeer, item 't jagie de Speelman (dat wegens zyn onbequaamheyt afgelegt was) van Ceylon, 'tjagt 't Wapen van der Goes over Ceylon en Cormandel uyt Persia, 'tjagtie Naaltwyck van Cormandel, de fluyten Swanenburgh en Westeramstel over Ceylon, mits de schepen Sumatra, Alexander en de Stadt Grave direct van Batavia, zynde Marcken vanhier en de Gulde Wagen van Ceylon oock reets in de Ganges verscheenen;

door den stercken gevallen regen tot Pattana wasser groote schaarheyt en dierte in den amphioen veroorsaekt; de salpetervaartuygen waeren na gedaene schenckagie aan den Nabab gelargeert, dogh sustineerde den directeur en raat dat, indien 't geduurig beschencken aldaar continueeren soude, d'E. Compagnie het in Pattana niet lange soude connen gaande houden, hoewel zyn E. over 't ligten van dat comptoir nogh niet gebesoigneert hadde, 't gunt eerst na desen te geschieden stont; men rugte oock dat den Nabab Salfichan door eenen Rochallagam, broeder van eenen Mierchan (die des Compagnies vrunt niet was geweest), vervangen soude werden;

tot Cassimabasaar waeren de Pattenase vaartuygen met salpeter, amphioen etc. door Boelchient weder aengehouden, dogh verhoopte men, dat se haast weder losgelaten souden werden en by een nader advisje was verstaen, dat se stillekens vandaar vertrocken en op afcomende wegh waeren en omtrent Miersapour een vaartuygh met 2000 ƒ door de harde afwateringh gesoncken;

de Engelsen behartigden hunne negotie in Bengalen nogh seer sterck, hebbende van 35 afgesondene vaartuygen onlangs 5 stux met 1200 ƒ salpeter verlooren en den 19 July 2 schepen, genaemt de St. George en de Janny, direct uyt Engelant

gekregen met eèn aansienlyck ontset en, soo men rugte, van wel 14 tonnen gouts aan silvercapitaal, dat wat te hoogh opgegeven schynt;

in Malda, Bellasoor en Ougly stelde het sigh met de Moorse regeeringe noghal redelyck aan, hoewel de creaturen van Raey Boelchient hun in de laatstgenoemde plaats nogh somwylen wat beweegden, 't welc nogtans van geen importantie geoordeelt wierdt, en soude volgens de gerugten gemelte Boelchient door de veelvuldige clagten over hem aan 't hof uyt 's Coninx dienst werden geset, 't welck voor de Compagnie, soo 'tscheen, wel te wenschen was:

de opperhoofden van de fluyt Stryen hadden in de reyse na Bengalen ontrent 6 mylen buyten de Straat Sunda 2 France matroosen met een roeychialoup opgevischt, dewelcke by travadigh weder van haer schip de le Soleil d'Orient buyten de Princeneylanden waren losgeraect, en die men in Bengale weder op hun versoeck by de haere gelargeert hadde;

zedert primo Juny 1680 tot ultimo May 1681 had d'E. Compagnie over de geheele Bengaalse directie op de coopmanschappen als anders g'advanceert volgens de boecken een somma van..... f 489567: 7: 4;
daartegens beliepen d'ongelden in dien tyt..... f 152459: 14: 12;

sulx er in 12 maanden nogh zuyver was overgewonnen f 357107: 12: 8;

dat f 243551: 2: 15 meer was als 't voorleden jaer, gelyck dat en 't verdere by de brief en documenten selve nader is te beoogen, en heeft dese fluyt Stryen ons alhier overgebracht de volgende inladinge van coopmanschappen en andere goederen, als te weten:

voor Europa:

10000 R Ceylonsen caneel in 125 packen;

141 baalen zyde;

15 packen cassen de Malda;

12 packen mallemollen;

15 packen taffachelas gingangh:

1 pack gemberrys;

6 packen gerras;

20 baalen moghta;

6 kisten dubbelde armosynen;

voor Japan:

13 baalen moghta:

voor Batavia:

150 lasten ryst, bedragende tesamen met d'ongelden.. f 159954: 12: —;

Transportere..... f 159954: 12: —;

Per transport..... f 139984:12:—;

ende met het nagescheepte door den
E. van Ceulen etc*.

25 canassers amphioen;

9 packen cleeden monteert..... > 22020: 6: 8;
sulx het geheele carguasoen in Stryen comt te belooopen f 161974:18: 8.

's Avonts comt alhier van Malacca te verschynen de chialoup de Winthont met den coopman en gewesen fiscael S^r. Jacob Snickers, die om eenige onlusten door d'heer Quaalbergh wert opgesonden, en een brieff van den heer gouverneur Cornelis van Quaalbergh en raat de dato 11 deser, behelsende onder anderen summierlyck 't volgende:

by de geslote negotieboecken op ultimo July passado quam te blycken, dat de generale Malaxe winsten in 12 m. monteerden een somma van f 163040:7: 1/2;
en daartegens in die tyt de ongelden..... > 145823:1:15;
sulx er nogh zuyver geadvanceert soude zyn f 17217:5: 1 1/2;

den cleden- en thinhandel in Pera was thans van weynigh importantie, doordien de sluyckhandelaars die goederen doorgaans na Queda en Aatchin vervoerden, sonder dat men sulx terdegen beletten konde; de chialoup de Liefde was tot besettinge in die revier na derwaerts gesonden, omdat het jaght Laaren t'eenemaal vergaan en onbruyckbaar was, in welckers plaats dan een anderen bodem daartoe alsnoch g'eyst wierde;

tot Queda waren volgens berigt 2 Engelse en 8 Moorse scheepen uyt Souratta, Bengale en de Maldives mitsgaders een Portugees van Pegu met verscheyde coopmanschappen ten handel aangekomen;

van den Andragirysen Coninck waeren tot Malacca eenige affgesondene verscheenen met een brieff en 4 eliphantstanden tot schenckagie, doende daarby zyn excus wegens het niet beantwoorden van Haer Ed^h. vanhier gesonden missive anno passado, met verder verhaal dat, ingevalle wy eenige van d'onse weder in zyn lant wilden senden, hy met deselve sikh beraden soude, wat best en segourst byderhant genomen diende te werden etc*. en tot Compagnies negotie mogte vereysschen, synde 's Compagnies verblevene goederen aldaar by den Conincq nogh in wesen en bewaringe en die men hoopte nogh weder te sullen erlangen;

de inwoonderen soo Compagnies dienaeren als burgeren etc*, op ultimo Augusty passado onder 't destriect van Malacca sorteerende, opgenomen zynde, maacken uyt geheellyck een nomber van 4934 zielen;

het Engels scheepie de Avontuer was aldaer over Queda met Souratse cleden etc*. ten handel gecomen dogh onverrigter saacke na Bencalis vertrocken, op hoope hooger prysen te behaalen;

oock wasser een scheepie van den Vorst Sombagie Ragie g'arriveert van Porto Novo met cleeden, die se aldaar verhandelt hadden, zynde den anachoda daarvan op 'taanschryvens van d'heer gouverneur Pits alle mogelycke faveur

bewesen, gelyck dit alles en 't verdere breder by het aancomend briefboeck onder 't quartier Malacca staat uytgedruckt, hebbende gemelte chialoup de Winthont voorts ons toegebracht 80 bharen ofte fl thin, bedragende een somma van f 9170:14:8.

31 d°. 's Morgens becomen per Javaans vaartuygh een briefje van den resident Willem Caaff tot Bantam, op gisteren aan Haer Ed°. geschreven, meldende:

dat den Macassaersen Dain Cicila, hoewel den jongen Coninck hem syn lant verboden hadde, nogtans by den ouden Conineq tot noch wierd aangehouden;

tusschen den ouden en jongen Bantamsen Sultan soude volgens berigt weder eenige onlusten ontstaan zyn over de vlagge, die doorgaans van Turtiassa gewayt en welckers mast den ouden Conineq hadde moeten omhacken en door des jongen Conincks ordre op Bantam gebracht soude wesen, waarover dien ouden Vorst soude uytgespatt hebben dat, ingevalle zyn soon met soodanigen regeeringe wilde voortvaeren, hy alsdan nae Batavia begeerde te gaan, hoewel dat vrywat onwaarschynelyck schynt;

den rebel Sacrajouda was, soo men daar voorgaff, met 150 Balinesen en 400 Javanen uyt de bovenlanden omtrent Chirrebou weder op Turtiassa teruggegecomen;

eenige inlanderen, van Java's Oostcust op Bantam gecomen, hadden aldaar uytgestroyt, dat de plaatse Socquedana op Borneo door parthy uytgeweekene Macassaren en Maleyers ingenomen en dien Coninck boswaartin verjaagt soude syn, en insgelycks dat een Nederlantse chialoup hier om de Oost door 2 Bantamse Maleytse vaartuygen afgeloopen waere etc., en gelyck hiervooren onder dato 27 deser vermeldt staat, soo berigt den resident Caaff nader vernomen te hebben, dat den Engelsman Mr. Quick na Java's Oosteust was vertrocken om den Batavias borger Joost de Jongh te belooopen en parthy speceryen van hem te bemagtigen, en dat het Engelsch schip London met de Javaanse ambassadeurs des jongen Coninx en haer gevolg, bestaande geheel in 50 persoonen, met een geschenck van 6 à 8000 realen aan diamanten en 200 bharen thin etc. aan den Conineq van Engelant binnen 6 à 7 dagen stinden te vertrecken, eyschende gemelte Bantamsen Coninck van die van Engelant allerhande ammunitie van oorloge etc.

Heden ter extra en ordinarie vergaderinge wegens de besendinge na Malacca gebesogneert wesende, is verder meteenen aan den lieutenant Jacob Barentse Gast toegestaan, met de aanstaande eerste retourschepen in zyn qualiteyt te mogen repatrieeren.

In dese afgeloopene maant October zyn van verscheide om- en afgelegene plaatsen hier aangecomen een nomber van 151 stux soo groote als cleene vaartuygen, tesamen bemant met 687 copen, die alhier aangegeven en ter merckte gebragt hebben de ondergespecificeerde wharen en andere benodigheden, als te weten:

- 2 vaartuygen van Macasser met 30 man, 100 picols gedroogde hertevlees,
- 2 d°. wax, 800 stux hertevellen, 300 bossen rottangs, 30 stux lyfeygens,
- 9 lasten rys, 12 picols massoy, 5 d°. taback en 50 cattys casumba;
- 2 vaartuygen transportere.

- 2 vaartuygen per transport.
- 23 van Paccalonge met 92 man en $69\frac{1}{8}$ lasten rys, 800 stux oude pienangs, 30 d^{os}. plancken en $\frac{1}{2}$ last Javaans cadiangh;
- 4 van Caliwonge met 16 man en 5500 stux gesoute eyren, 2200 bossen ajuyn, 100 stux tinkans, 8300 bossen tamarinda, 7 stux coebeesten, 140 d^{os}. dootkistplancken, 80 d^{os}. balcken, 9 potten oly, 10000 stux oude pienangs en 100 d^{os}. hoenders;
- 15 van Indermayoe met 60 man en 59 lasten rys, 200 stux diverse zuyckeren en 150 d^{os}. hoenders;
- 2 van Banda met 20 man, niets mede;
- 1 van Toeban met 4 man en 70 canassers diverse zuycker en 600 vissen margosy;
- 6 van Damack met 34 man en $21\frac{1}{2}$ lasten rys;
- 1 van Amboina met 14 man en 1 last rys, van Macassar medegebragt;
- 2 van Madura met 8 man en 8600 stux diverse zuyckeren en 2000 d^{os}. steenbraesems;
- 6 van Japara met 50 man, 968 stux balcken, 2 d^{os}. paerden, 3 lasten rys, 100 bossen pady, 60 canassers swarte zuycker, 60 bossen rottangs en 600 d^{os}. goemoetstouw;
- 6 van Terbaya met 20 man en $3\frac{1}{2}$ lasten rys, 150 stux plancken en 200 bossen pady;
- 3 van Banjer met 17 man en 1000 stux toetoepe en 800 bossen rottangs;
- 15 van Cheribon met 60 man en 27 lasten rys, 3560 canassers, bossen en stux diverse zuycker, 2041 bossen en corven ajuyn, 250 stux rysmanties, 2000 stux tamarinda en 30 d^{os}. huyden zoolleer;
- 10 van Rimbangh met 40 man en 506 stux balcken, 69 canassers, bossen en stux diverse zuycker, 600 bossen tamarinda, 60 stux Chinese dootkistplancken, 30 d^{os}. plancken, 3 lasten rys en 90000 stux oude pinangs;
- 1 van Baly met 4 man en 1 last zout en 6 stux slavinnen;
- 4 van Pamanoekean met 16 man en 400 stux balckjens en 8 picols coebeestenvleesch;
- 1 van Siassem met 4 man en 150 stux balcken;
- 11 van Samarangh met 44 man en 24 lasten rys, 552 canassers ajuyn, 2510 canassers, bossen en stux diverse zuyckeren, 3000 bossen tamarinda, 1500 stux gesoute eyren en 400 d^{os}. vis margozy;
- 2 van Zombar met 8 man en 5 lasten rys;
- 21 van Tegael met 82 man en $70\frac{3}{4}$ lasten rys, 4 stux paerden, 500 stux diverse zuycker en 500 bossen pady;
- 2 van Jankonangh met 8 man en 2 lasten rys en 100 stux balcken;
- 1 van Cayely met 4 man en 900 stux bamboesen met oly;
- 1 van Babien met 4 man en 40000 stux oude pinangs;
- 139 vaartuygen transportere.

159 vaartuygen per transport.

2 van Sumor met 20 man en 24 lasten rys;

2 van Bouton met 8 man en 38 stux slaven;

1 van Pamalangk met 4 man en 3 lasten rys;

1 van Batangk met 4 man en 2 lasten rys;

4 van Grissick met 16 man en 6 lasten rys, 300 stux steenbrasems,
1 last witte boonties en 12 potten oly;

1 van Timor met 12 man en 130 p^l. sandelhout en 30 d^o. wax;

1 van Zingnap met 4 man en 10000 stux diverse zuyceren;

Somma 151 vaartuygen, hebben in 't generael soodanige goederen ter marckt
gebragt als in 't vervolg deses genaamt staat, als:

100	picols gedroogde hertevleesch;	250	stux hoenders;
54	picols wax;	12999	canassers, bossen en stux diverse suyceren;
800	stux hertevellen;	1000	stux visch margozy;
360	bossen rottangs;	6	d ^o . paarden;
77	stux lyffeygens;	1600	bossen pady;
308 ⁵ / ₈	lasten rys;	600	d ^o . goemoetstouw;
50	cattys casumba;	1000	stux toetops;
5	picols taback;	2593	bossen en corven ajuy;
12	d ^o . massoy;	250	stux rysmantjens;
10500	stux oude clappussen;	30	d ^o . huyden zoolleer;
60	d ^o . plancken;	150000	stux oude pinangs;
¹ / ₂	last Javaanse boontjes;	1	last zout;
7000	stux gesoute eyren;	900	bamboesen met oly;
2200	bossen aruy;	5	picols coebeestenvleesch;
100	stux tinkangs;	2500	stux steenbrasems;
13900	bossen tamarinda;	1	last swarte boontjes;
7	stux coebeesten;	12	potten oly;
200	d ^o . dootkistplancken;	150	picols sandelhout.
1236	d ^o . halcken;		
977	potten oly;		

Daarentegen zyn weder vertrocken naar diverse om- en afgelegene plaatsen een nomber van 140 soo kleene als groote vaartuygen, dewelcke naar calculatie van den ontfanger en licentmeester van hier hebben weghgesleept een summarium van 12483 rd^l., bestaende in de ondernoemende coopmanschappen, behoeften etc^l., als:

48 vaartuygen naar d'Oostcust van Java met rd^l. 1838 aan cleden, 789 amphioen, 50 aracq, 520 zandelhout, 48 out yser, 20 zoethout, 10 massoy, 6 porceleyn, 10 witte comyn, 12 loot, 10 taback, 20 busquit en 24 rd^l. aan kaes;

15 naar Paccalongon met 975 rd^l. aan cleden;

5 naar Samarangk met 325 rd^l. aan cleden;

6 naar Damack met 254 d^o. d^o;

71 vaartuygen transportere.

71 vaartuygen per transport.

- 2 naar Sombar met 125 d^{os}. d^o.;
- 2 naar Caliwonge met 120 d^{os}. d^o.;
- 5 naar Pamanoukan met 60 d^{os}. d^o.;
- 2 naar Madura met 120 d^{os}. d^o.;
- 6 naar Rimbangh met 342 d^{os}. d^o.;
- 4 naar Terbaya met 160 d^{os}. d^o.;
- 6 naar Zumor met 625 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Batangh met 50 d^{os}. d^o.;
- 5 naar Banjer met 100 d^{os}. d^o.;
- 2 naar Cayily met 195 d^{os}. d^o.;
- 2 naar Baly met 700 d^{os}. d^o., 350 yser en 30 rd^s. aan gouddraat;
- 1 naar Babien met 10 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Grissick met 40 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Pamalangh met 75 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Bouton met 712 d^{os}. d^o. en 12 rd^s. aan copere theeketels;
- 1 naar Jankowangh met 40 d^{os}. d^o.;
- 10 naar Cheribon met 200 d^{os}. aan amphioen en 850 rd^s. aan cleeden;
- 16 naar Tegaël met 875 rd^s. aan cleden en 20 rd^s. contant;
- 2 naar Banda met 100 d^{os}. aan kazen, 100 porceleyn, 30 speelgommen, 144 diversze suyckeren, 12 stysel, 21 soolleer, 15 thee, 36 Javaans gaeren, 30 booter, 36 pypen en 50 rd^s. aan diverse drancken;
- 5 naar Amboina over de Oostcust van Java met 16 rd^s. aan pypen, 40 booter, 110 messen, 25 stysel, 24 kaezen, 530 porceleynen diverse, 550 diverse zuyckeren, 40 dranken diverse, 40 radix China, 62 thee, 30 laxa, 20 Chinese tabacq, 40 quitasollen, 90 Chinees papier, 18 yser, 90 diverse copewercken, 60 copere doelangs, 200 zyde, 15 Japans gouddraat, 12 matten, 12 benjuyn, 55 zoethout, 12 Engels papier, 18 poetsiock, 200 zydestoffen divers, 150 diverse Europiaense crameryen en cleenigheden, 200 amphioen nevens 1000 rd^s. aan diverse cleeden, die om de Oostcust van Java moeten vergoet werden, ofte andersints, in Amboina gebragt werdende, sal hetselve prys zyn ofte verconfisqueert werden.

Somma 140 vaartuygen, die in 't generaël vanhier dese ondergenoemde gesorteerde goederen overgevoert hebben, als te weten:

1180 rd ^s . aan amphioen;	320 rd ^s . aan zandelhout;
9291 — diverse cleeden;	20 — zoethout;
20 — contanten;	598 — out yser;
436 — diverse porceleynen;	10 — massoy;
52 — pypen;	10 — witte comyn;
70 — booter;	12 — loot;
110 — messen;	10 — taback;
50 — aracq;	20 — busquit;

124 rd ^r . aan caesen;	21 rd ^r . zoolleer;
30 — goutdraat;	15 — thee;
12 — copere theeketels;	56 — Javaans gaarn en
50 — speelgommen;	50 — aan diverse dranken.
144 — diverse zuyckeren;	Somma 12483 rd ^r . in 't geheel.
12 — stysel;	

Synde behalven de hiervooren aangeroeerde vaartuygen oock nogh onder behoorlycke pascedullen mede naar diverse omleggende plaatsen affgegaen 4 stuk ledige vaartuygen, die nietmetallen na haer opgevinge metgenomen hebben.

Volgens de opgebragte notitie der dootgravers zyn in dese verstreckene maant October soo binnen als buyten dese stadt onder de Christenen overleden en ter g'ordonneerde plaatsen ten grave bestee:

56 Comp ^r . dienaeren;
2 burgers;
2 Hollantse vrouwen;
19 d ^o . kinderen;
1 Mardycker off inlantsen borger;
5 d ^o . vrouwen;
34 d ^o . kinderen;
7 slaven en slavinnen;
tesamen.... 106 coppen.

Behalven alle onchristenen als Javanen, Chinesen, Mooren, Baleyers, Macassaren, Bougys off andere heydenen en Mahumetanen, hier domicilium hebbende, dewelcke onder dit getal niet gerekent zyn, omdat geen notitie van deselve wert gehouden, ten aansien yder na zyn believen daarmede handelt, hoewel de Chinesen geene van haere dooden buyten kennisse en toestaan van heeren boedelmeesteren der Chinese sterffhuysen mogen laten begraven.

Daarentegen zyn in de Christelycke kercken en gemeente hier ter steede in dien tyt weder gedoopt geworden:

5 Nederlantse kinderen;
58 inlandse der Portugese gemeente;
7 inlandse der Maleytse gemeente;
in 't geheel.. 70 kinderen.

En voorts in dese maant in de voornoemde kercken oock in den huwelycken staet onder de Christenen bevestig:

4 Comp^e. dienaeren;
2 burgers;
14 Mardyckers:
2 slaven;
tesamen..... 22 paaren.

Door d'E. lantdrost en gecommittcerden zyn op 19 deser gevisiteert de lichaemen van twee Balyse vrouwen, genaemt Masale en Niay Pendeck, buyten de poort Uytrecht vermoort.

November Anno 1681.

Primo November. Heden in Raade van India wegens de zaaken raakende de cust van Mallabaar tot ordres en rescriptie alsnu over Malacca na derwaerts gebesoigneert zynde, is alsulx g'arresteert, als by 't resolutieboek in 't breede g'expresseert staat te lesen en daarby kom te blycken de intentie deser Regeeringe dat de saacken op Mallabaar voortaan meer door een goede directie als door kragt van wapenen souden moeten werden beheert en gemanieert, en omtrent de negotie, politie als anders niets als met communicatie van rade altoos gehaudelt.

2 d^e. In de voorleden nagt wert hier ter steede tusschen 4 en 5 uren een aardschuddinge gevoelt, dewelcke niet seer lange geduurt heeft.

's Avonts senden Haer Ed^h. ingevolge van 't gearresteerde op 29 passado het jagt de Cabeljauw na Bantam met een brieffie aan den resident Willem Caaff, op heden geteekent, en de ordre dat op de rheede voor Bantam sal blyven leggen om op den uyt Ambon verwagt werdenden Batavias borger Joost de Jonge te passen, item op eenige onser volcken, die door de Engelse gedebaucheert mogten wesen etc^e. om met haer gereede schip London na Engellant mits hun swackte van volck mede te voeren en by attrapperinge deselve te verseekeren en wyders alsulx te verrigten, als by 't uytgaande brieffboek verder g'extendeert staat te beoogen en soodanigh den schipper verder mondelinge door Zyn Ed^h. is aanbevolen, om met alle voorsigtigheyt te procederen en alle querellen met d'Engelsen te meyden en omtrent de Bantammers voor te geven daar om parthy rottangh als anders te halen gecomen te wesen, om de minste commotie daardoor te verwecken.

Heden ter extraordinarie vergaderinge is g'arresteert de 4 vastgestelde eerste retourschepen 't Lant van Schouwen, Africa, de Vryheyt en Hollandse Thuyt yder te bemannen met 110 zeeluyden, 25 gesonde militairen en 15 diverse impotenten, behalven Schouwen met maar 100 zeeluyden, en verder arrest oock, om het bootje de Posthoorn tot een voorseylder der retourschepen mede na 't patria te gebruycken.

Wyders is oock goetgeagt, met het gereetlegend Engelse schip London over Bantam en Engellant een advishrieffie aan onse Heeren Majores in 't patria af te senden, tot bekendmaeckinge, dat de voornoemde schepen met den Heer Generael Ryckloff van Goens in korten vanhier staan te volgen etc^e., gelyck sulx by 't resolutieboek breeder staat genoteert en in het brieffie selve nader sal werden geexpresseert.

3 d°. 's Voormiddags komt den sabandar Ocker Ockerse rapporteeren van den resident Caaff tot Bantam berigt te hebben dat de Engelse vrienden van resolutie waeren verandert en haer schip London nu morgenavont na Engelant stinde te vertrecken en dat de Bantamse jongen Coninx gesanten met name Keey Nebey Jaya Sadana, Keey Nebey Anga Dieta, Juwas Radia alias den Veerman Vlamingh ende zyn broeder Baskara met haer gevolg sterck 31 personen en des Sultans brieff oock morgenogtent na dat boort souden gaen etc*.

's Namiddags erlangen per Compagnies vaartuygh met den inlants corporael Gabriel Cardosa een briefie van Tanjongpoura, door den vaandrigh Willem Kuffelaer aan Haer Ed^{te}. op gisteren geschreven, met advis dat het verleende pardonbriefie voor de swervende Balyers met den Javaan Wiera Bjeuwa na bovenen was gesonden en dat hy had verstaan Wangsa Naya ontrent vier mylen van Bandongh sigh dagte neder te setten en een nieuwe negorye Ciemanjack opgeregt en besigh was met rysvelden daaromher te prepareeren, sterck ontrent 150 persoonen, soo mans als vrouwens, en hoewel die van Bandongh vry stercker waren, derfden zy hem evenwel daar niet vandaen jagen;

Wiera Zaba, die nevens den Tommagon Natta Jouda een coyangh reyst aan onse besettingh voor zyn gelt geleverd hadde, wierd alsnogh van de zyne weynigh gerespecteert, dogh zyn broeder Naya Troena hielt sigh thans still etc*.

4 d°. Even voor de parada namiddags comt den capteyn Jochum Michielse binnen, overleverende in geschrifte een relaasje, door den afgesonden van den Angabey Tjoetjock hier boven in 't lant aan zyn E. gedaan, 't welcq in 't Duyts bevonden zy van volgenden inhoud.

Translaatrelaas, door den Javaan Crana Soeta, afgesonden van den Angabay Tjoetjocq, gedaan, zynde alhier op 2 deser aengecomen.

Den Javaan Crana Soeta rapporteert, dat zyn meester hem gelast heeft aan den capteyn Jochum Michielse bekend te maacken, dat nu omtrent drie maanden geleden op de negorye Prackran Moeliangh zyn gecomen negen soo Baleyers als Macassaren benevens 9 vrouwen en 3 kinderen, dewelcke voor deesen onder Sacra Jouda en Wangsa Naya hebben gestaan ende met haere komste aldaar versogt om te mogen wonen, dat den voornoemden Angabey haer tot nader ordre hadde toegestaan, versoekende nu te mogen weten wat Haer Hoogedelens geliefden te ordonneeren, off hy deselve daar sal laten continueren off naar herwaerts senden, dogh betuygde dat, soolange zyluyden daar zyn geweest, nogh niemand overlast hebben gedaan maar beneffens de inwoonders haer stillgehouden; segt mede dat het Balyse hooft Wangsa Naya nu ontrent drie maanden geleden oock in Bandong is gecomen en sigh met 150 soo mans, vrouwen als kinderen op de negory Bato Wayangh heeft ternedergeseth en aan Daman Timbangantan, opperhooft aldaar, met zyn aancomste versogt om daar te mogen blyven woonea, met bysegginge: al wilde hy hem dooden, vandaar niet te willen

vertrecken, en heeft heden rysvelden en huysen gebouwt sonder ymant te molesteren etc*.

's Avonts gaat de chialoup 't Casteel Batavia vanhier na Bantam met een briefie aan den resident Willem Caaff en daarby oock een advisbriefie aan de Ed^e. Heeren XVII in 't patria, mede van huydigen dato en dubbelt in Persiaans leer benayt, om met het Engels schip London aff te gaan, verselt met de copien der jongst gesonde brieven aan de Heeren Majores dato 25 July en 29 Augusty met de Engelse Barnadiston en 't France schip le Soleil d'Orient doenmaals afgegaen en synde van soodanigen inhoude, als by het affgaande Indisch en generale patrias briefboeck hier ter Secretarie berustende staat ingeschreven, wesende den stuurman van gemelte chialoup belast, ingevalle geciteerde schip London van Bantam al mogte vertrocken wesen, 't selve na te volgen en tragten in de Straat te agterhaelen, al was het oock tot de Princeneylanden, sonder Bantam eerst aan te loopen, en by sulck geval 't nu medegaande briefie aan den resident Caaff te mogen opbreken ende het daerin synde vaderlantse pacquet nevens de medegegeve 28 ƒ gesorteerde speceryen voor den Engelsen capteyn aan denselven te overhandigen etc., dogh 't Engelse schip voor Bantams rheede nogh leggende, de brieven door onsen resident aan d'Engelsen captain te doen bestellen.

Heden ter vergaderinge onder het aflopen van verscheyde zaacken is aan den borger Pieter Dore gelicentieert met de retourscheepen nevens vrouw en kinderen na het vaderlant te vertrecken, en dat kost- en vragtvry, om onderweegs chirurgynsdienst te doen, zynde oock te deser tyt op het voordragen van den heer president van Heemraden g'arresteert, de wegh beoosten dese stadt na Anchiol mits zyn onbequaamheyt metten eersten door Haar Eerwaerde te laten repareren en opmaeken, gelyck by 't resolutieboek staat g'extendeert.

6 d^e. 's Morgens senden Haer Ed^e. per het provisievaartuygh na Tanjongpoura 200 rd^e. contant, 3 vaten speck, 1 vat vleesch, $\frac{1}{4}$ aam Spaanse wyn, $\frac{1}{2}$ aam lampoly, 6 kannen olyvenoly, 10 bossen kaarssen, 3 ƒ gesorteerde speceryen en 20 ƒ peper, benevens nogh eenige verstreckinge voor 't guarnisoen onder den boeckhouder Arent Voncq om de uytdeelinghe daarvan te doen, medenemende oock een briefie aan den vaandrigh Willem Cuffelaar, aldaar geposteert, dat op gisteren is geteekent en dienende ten principalen tot rescriptie op zyn ontfange advisen, met verdere consideratien en ordres, dat de nu nogh verdestruerde negorye Cambankoenigh en de negorye Timbanantingh vanouts onder Bandongh gesorteert hebbende, alsnu het gesagh over Bandongh en 't resort in den beginne deses jaars tot Cheribon door den E. van Dyck aan den Deman Temanintangh was gedefereert en den broeder van den na Bantam geretireerden Wiera Angon Angon, Sandra Wangsa, onder voornoemde Timbanantangs hoger bevel over die negorye Timbanantingh gestelt ware, 't welck dan oock soodanigh tot nader ordre diende te blyven;

de negorye Sentam moeste onder den regent Tambackbaya verblyven, die oock het gesagh over Goelongon hadde en denwelcken aangeport diende om syn plaatsen en landen met yver te bebouwen;

de negorye Baya soude onder den Tommagon Wiera Dedaha tot Sackapoera

blyven sorteren en de bevolkinge van de bovenstaande negoryen vanhier naar Cheribon mede werden gerecommandeert, gelyck sulx en 't verdere by 't affgaande briefboeck breeder g'expliceert kan werden gesien en gelesen.

's Voormiddags comen de 150 Nederlandtse militairen na Ceylon gedestineert binnen, werdende door drie sergeants 't pleyn ront en soo voorts weder na buyten de Waterpoort gevoert om op overmorgen verdeelt nevens nogh 50 extraordinaire matrosen met de scheepen 't Goet Begin, 't Wapen van Middelburgh en de cath Opmeer over Malacca naar 't eylant Ceylon te navigeeren.

7 d°. Heden ter ordinarie vergaderinge wegens 't gouvernement van Malacca en de te doene verdeeling van 't Japance carguasoen aldaar etc'. nader gebesoigneert wesende, is aan den E. Jorephas Vosch op zyn gedaan versoeck aan Heeren Heemraden toegestaan, op zyn eygen kosten een wegh te mogen maacken 2 à 3 roeden breed van het begin en de noordzyde van Bagheragsgragt buyten de westzyde deser stede door een moeras tot aan zyn daarontrent leggende thuyn, en waarvan den eygendom en de boomen, die hy gesint is daarop te planten, dan aan gemelte E. Vosch sullen verblyven, mits hy aan de binnenkant weder een sloot sal moeten laten ende graven tot bevreydinge van de daer langsheenen gelegen ingelanden, waardoor men sonder zyn voorsz. wegh te gebruycken met vaartuygjens aff- en aankomen kan, gelyck sulx by 't resolutieboek breeder staat g'expliceert.

8 d°. 's Morgens komen alhier eenige Javanen te lande van Craoangh, die met den capteyn Hartsincq binnen verschynen, medebrengende een briefie, van den Tommagon Natta Jouda aan gemelte E. Hartsincq geschreven, 't welck na gedane vertalinge uyttet Javaans bevonden zy van volgenden teneur.

Translaatbriefie, van den Tommagon Natta Jouda uyt Carwang aan den capteyn Willem Hartsincq alhier geschreven.

Dese briefie comt van my, den Tommagon Natta Jouda uyt Craoangh. Mynheer, ick versoeck vergiffenisse dat ick niet anders en sende, dewyll de cooplyden uyt de bovenlanden hier nogh niet syn aangekomen. By deesen gaan 20 cattys vogelnesjes; den brenger is sabandar Banda Warga.

Met dese briefie maacke ick Tommagon Natta Jouda, dat ick in myne jegenwoordige negorye Tolock Gompol niets kan planten nogh geene packhuysen maacken om yets daerinne te bergen, vermits met het hooge water alles onderstaat. Daerom versoeck ick mynheer naar Goedoegoedoch te mogen gaan verhuysen, en indien mynheer my sulx gelieft toe te staan, bid ick om een schriftelyck teeken van mynheer zyn hant.

Kort daaraen gewert ons per Javaans vaartuygh een cleen briefie van Bantam, door den resident Caaff op gisteren aan Haer Ed°. gecarteert, eenlyck tot advys dat het gesonde pacquet voor onse Heeren Meesters in 't vaderlant aan den Engelsen capteyn van 't schip London nevens de speceryen wel was overhandigt en die belofte gedaan had voor de goede bestellinge sorge te dragen, en stinde dien bodem op heden d' reyse na Engelandt aan te vangen.

De gedestineerde militaire magt soo blanke als swarte na de Westcust van Sumatra door de heer majoor St. Martin hedenmorgen op 't buytenpleyn voor het casteel in 11 compagnien verdeelt en in ordre gestelt zynde, soo komen deselve vervolgens ten 9 uren binnenmarcheeren. Oudertusschen vervoegt sich den Heer Directeur Generael met den Prins Rotterdam en verder gevolg ten huysen van den Heer Gouverneur Generael en kort daeraan nevens Zyn Ed^{ht}. de heer Camphuys met den secretaris Joan van Hoorn op de puye, werdende daerop alle die militie gerangeert voor des Generaels wooninge in ordre als volgt:

1. Eerst een compagnie Nederlanders aan de regtervleugel naast aan de hooftwagt, onder den lieutenant Benjamin de Nieville en vaandrigh Cornelis de Cock, sterck..... 57 coppen.
2. Compagnie Nederlanders onder den lieutenant Jan Kist en vaandrigh Lodewycq Rabenhooft, sterck..... 56 "
3. Een compagnie Nederlanders onder den lieutenant Court Brant en vaandrigh Albert Joan van Kourbeecq, sterck... 56 "
4. Een compagnie Amboinesen onder haeren lieutenant Tomatala en vaandrigh Niarauw..... 50 "
5. Een compagnie Amboinesen onder lieutenant Marcus Pays en vaandrigh Boura Sane van Soelongs, sterck..... 55 "
en daarby nogh van de Prins Rotterdams Ternatanen.... 18 "
6. Een compagnie onser Mardyckeren onder haren lieutenant Anthonio Anthonissen en vaandrigh Pieter Martyn van Banda, sterck..... 55 "
7. Een compagnie Macassaren van 't volcq van Crain Bissee onder haeren Dain Bourane en Dain Manjamra etc^a., sterck 61 "
8. Een compagnie Macassaren van Bissee als anders onder de soon van Crain Linques, Dain Mangimba en Narra Patty, sterck..... 45 "
9. Een compagnie onser Macassaerse ingesetenen van 't volcq van Dain Matara onder den vaandrigh Dain Matacka en den sergeant Carre Agoe als p^t. lieutenant en p^t. vaandrigh, sterck 65 "
10. Een compagnie Macassaren van 't volcq, jongst van Palembang overgesonden, onder Carre Ago en Carre Mangeway etc^a., sterck..... 65 "
11. Een compagnie Bougys onder eenen Topini, die nevens deselve zyn van onse ingesetenen buyten de westzyde deser stede en gerangieert waren naast aan de kercq, sterck..... 28 "
en sulx tesamen..... 609 coppen.

Zynde dan dusdanigh als gesegt gerangeert, soo wert door Zyn Ed^{ht}. de Heer Gouverneur Generael van Goens aan de 5 compagnien Macassaren yder een vaandel gegeven, als:

- 1 aan Dain Bourane;
- 1 aan Dain Mangimba;

1 aan Dain Matacka;

1 aan Carre Ago en

1 aan Topini,

en bovendien nogh aan yder derselve en hun vaandrighs een fyn snaphaen, een pistool en een patroontas etc., en vangelycken mede aan de verdere volgende hoofden, d'een als d'ander zynde, als namentlycq:

Dain Manjampa;

Dain Ilaou;

Dain Mangaga;

Dain Manaray;

Dain Pole;

Carre Mangaway;

Carre Biassa;

Carre Agoe;

Topa Samparangh;

Pagantin;

item:

aan den Prins Rotterdam en zyn broeder Hoccum yder een fyn snaphaen, een pistool en patroontas, en aan 2 zyner hovelingen yder een fyn snaphaen.

Zynde behalven het voornoemde geweer uyt Compagnies wapencamer aan alle deselve Macassaren en eenige Amboinesen nogh uytgereyckt geworden:

141 stux gemeene snaphaenroers;

160 patroontassen;

18 musquetten en sooveel bandaliers;

38 houwers met haar draagbanden en

629 stux vuursteen,

alle na rato van de sterckte der compagnien en dat zy die best gebruycken conden onder de Macassaren en oock de Amboinesen behooryck verdeelt etc., na 't welcke doen alle de Macassaarse hoofden etc. met uytgetogen crissen na haer gewoonte soowat gecanjert of uytgewaesemt en in de bogt gesprongen hebbende, soo wiert doen den capteyn Thieleman van Eeuwyc als hooft van dese afgaande Nederlantse militie mede voorgesteld en soomede d'heer Benjamin Olits, dat die geduurende de reyse 't gesagh en de vlagge soude voeren, en alsdoen daarop binnengegaen ende alle de officieren met den heer berghopman Olits en capteyn Thielman nevens de inlantse hoofden in de galderye van Zyn Ed^h. geroepen wesende en met een glaasje Rinse wyn getracteert zynde, soo versoghten de Macassaarse hoofden van Bissee ofte Dains Bourany en Mangimba uyt aller Macassaren name, om na verrighter saacken op Sumatras Westcust ten eersten weder na herwaerts te mogen keeren, ende 'tgunt hun dan oock belooft en daartoe op hun instantie onder de handteekeninge van d'E. secretaris Joan van Hoorn aanstonts een acte van recommandatie aan den E. van Leene en raat aldaar op- en haer terhandtgesteld

wiert, alswanneer zy weder wegh en den Heer Gouverneur Generael van Goens en de heeren Speelman en Camphuys metten secretaris, d'heer Olits en d'E. majoor op de puye gingen, en daarop doen de 11 compagnien in ordre voornoemt weder 't casteelspleyn eens ront en soo voorts de Waterpoort uyt naar boort in de daertoe geordonneerde chiampans en boots vertrocken om ten eersten met de scheepen Nieuw Middelburgh, 't Huys te Velsen, Rammekens en Delfshaven na gemelte Sumatras Westcust tot dempinge der rebelle Bayangers etc. aff te gaan.

's Avonts verseylen uyt deser rheede 't Goet Begin, 't Wapen van Middelburgh ende de cath Opmeer, 't eerste vanhier direct na Malacca, 't tweede gedestineert over Malacca na Masulipatnam, om vandaar voorts met Moorse vragtgoederen na Persia voort te gaen, doch sal desen bodem oock en passant de bhare van Palembangh aangieren om de huysvrouw van den Palembangsen resident Sabelaer, die haer vertreck derwaerts is g'acordeert, daer aan te setten, mitsgaders de voornoemde cath Opmeer over Malacca en Bengale na Ceylon, omme een rysladinge van Ougly naar Ceylon over te voeren, gaande ten dien eynde daarmede twee geleydbriefiens, aan den heer commissaris en directeur Nicolaes Bauckes en raat tot Ougly mitsgaders aan den heer gouverneur Laurens Pyll en raat tot Colombo geschreven doch onder couvert van het schryven aan d'heer Quaalbergh en raat op Malacca, 't gunt drievoudigh overgaat en onder hetselve noch mede twee dubbele briefies voor 't schip 't Wapen van Middelburgh, adresse 't eene aan d'heer gouverneur Pits en raat op Cormandel en 't ander aan d'heer directeur Casembroot en raat in Persia, zynde alle de voorsz. vyff brieven van Haer Ed^h. op gisteren geteekent en van soodanigen inhoude als by het uytgaande Indisch briefboeck vervolgens in 't breede staat ingeschreven, en hebben die 3 bodems wyders soo voor Malacca als Bengale en Cormandel vanhier weghgevoert de volgende contenten, coopmanschappen en andere goederen, als te weten:

't schip 't Goet Begin voor Malacca:

8000	Mexicaense realen;	6	pypen Maderywyn;
12575 ¹¹ / ₁₂	guldens aan contant payment;	1	legger Rinse wyn;
40	packen cleeden;	2	vaten mom;
3	stux laeckenrassen;	1	half aam wyntint;
1	stuck fyn swart laecken;	40	vaten vleesch;
50	stux Bengaalse armosynen;	30	vaten speck;
100	stux custleere vellen;	6	halve amen olyvenoly;
2120	⌘ plat loott;	30	picols swarte zuycker;
40800	⌘ salpeter;	3	vaten Hollandse booter;
1475	staven yser;	53	cannen lynzaatoly;
4909	⌘ Hollandse	15	lasten Suratse tarruw;
693	⌘ cust	800	stux gesorteerde baye plancken;
1461	⌘ poeyersuycker;	20	lasten smeekolen;
2	leggers Spaanse wyn;	9	werpanckers;

6 dreggen;
 16 gesorteerde touwen, voorts nogh verscheyde ambagts- en constapelsgereetschappen, ammonitien, medicamenten,

schryfftuygh, materialen en andere goederen, alles getaxeert, bedragende tesamen..... f 105524:17:9;

in 't Wapen van Middelburgh voor Cormandel:

1 kisie met divers gout;
 2 stux ysere balancen, tesamen ter montura van..... f 20966:3:—;

in Opmeer voor Bengale:

3100 silvere marckrealen, belopende..... f 70185:—:—.

En gaan met geciteerde bodems alsnu mede over de eerwaerde predicanten domine Bartholomeus Grouwels en Joannes Quiterius, d'eerste om op Nagapatnam geduurende d'absentie van domine Bos den dienst waar te nemen en daarna na Ceylon voort te gaan, ende den laastgenoemde ten eersten direct na Ceylon, ende voorts 150 militairen onder 3 sergeanten en 35 extraordinaire matroosen voor datselve Ceylonse gouvernement, mitsgaders nogh om aldaar gebannen te blyven 10 Boeroese gevangen roervincken, nu jongst nevens eenige haerer vrouwen en kinderen per 't jagt Roemerswaal uyt Amboina herwaerts opgesonden, dewelcke over dese scheepen soodanigh zyn verdeelt als hieronder staat aangeroot, namentlyck:

op 't Wapen van Middelburgh:

Gnossa Zadaha;
 Nassinissa Patty, Lelialys broeder;
 Walimoe Hangoe van Bouton, capteyn der Ternatanen;
 Gorahay Patty, hooft van de negorye Tagalissa;
 Djenal, orangcay soa van Tagalissa;
 Tega vrouwe;
 Iwangh vrouwe;
 Tkoely doghter;
 Anchotta zoon;

voorts:

75 militairen;
 20 matroosen;

op 't Goet Begin:

Boangh, orangh soa van Tagalissa;
 Backer d^o.;

Male Bonga van Bouton, capitain;
 Cassela van Xula, lieutenant;
 Boy Lamma, orangcay soa van Lilialy;
 Maryan vrouwe;
 Boega Lamma vrouwe;
 Nisse Noely doghter;

voorts:

76 militairen;
 18 matroosen;

op de cath Opmeer:

18 matrosen;

dewelcke alle van Malacca per 't schip de Betuwe naar Ceylon voortgestiert sullen werden, alwaar dese gebannene Boeroese Amboinesen aan d'E. Compagnies gemeene wercken in de kettingh (excepto Maleboenga, die om reden daarvan g'excuseert is) sullen moeten arbeyden, latende nogtans de vrouwen en kinderen by haer woonen.

9 en 10 d°. Niets naamwaardigs voorgevallen.

11 d°. Nadat gisteren en heden met het affvaerdigen der Macassaerse en verdere inlantse militie niet sonder moeyte de tyt doorgeschoten was, soo vertrecken heden avont uyt deser rheede na Sumatras Westcust de schepen 't Huys te Velsen, Rammekens, Nieuw Middelburgh ende Delfshaven ende daarmede den berghopman Benjamin Olits nevens den capteyn Thielman met 3 compagnien Nederlanders, tesamen sterck 169, 1 compagnie Mardyckers, sterck 33, 2 compagnien Amboinesen, sterck 105 en 123, daaronder 15 Ternatanen van Prins Rotterdam, 3 compagnien Macassaren, samen sterck 296, daaronder 28 Bougysen, item nogh boven het ordelycke zeevolcq 60 matrosen, tesamen uytmaekende een getal 686 coppen, mitsgaders nogh 6 smits en 6 timmerluyden, 20 pennisten en 4 chirurgyns, alle onder de vlagge van den voornoemden heer Olits, volgens de medegegeven instructie tot desselfs en zyn E. byhebbenden raat ter naregt tot Padangh toe, ende dese hoofden en militie etc. over de scheepen soodanigh verdeelt als hieronder staat genoteert.

Op 't schip Nieuw Middelburgh:

den berghopman Olits;	
Nederlantse militairen	168 coppen ;
extra zeevaerende	20 "
Macassaren onder Carre Ago	65 "
item onder Dain Matacko	65 "
Transportere	298 coppen ;

Per transport..... 298 coppen ;

op Rammekens:

captain Thielman	1	•
extraordinaire matrosen.....	20	•
Macassaren onder Dain Bourane.....	78	•

op Delfshaven:

Prins Rotterdam en zyn jongste broeder Hoccum;		
extraordinaire matrosen.....	20	•
Ambonesen en Ternatanen etc.....	167	•

op 't Huys te Velsen:

de compagnie Mardyckers	53	•
Bougys onder Toepini.....	28	•
in 't geheel.....	685	coppen

zynde alle soodanigh volgens de gedaene monsteringe behalven het ordinary scheepsvolcq bevonden.

De papieren, met de voornoemde 4 scheepen na de Westcust affgegaen, bestaen behalven de geciteerde instructie voor den heer Olits etc^a. in een driedubbele missive aan den E. pl. gesaghhebber en commandant Joan van Leene en raat tot Padangh, door Haer Ed^e. op gisteren geteeckent en verselt met verscheyde bylaagen daartoe specterende en behelsende soodanige ordres en consideratien, als by 't uytgaande briefboeck en verbaal largo staat g'expresseert, hebbende gemelte bodems wyders vanhier voor dat commandement weghgevoert de volgende coopmanschappen en andere goederen, als namentlyck:

't schip Nieuw Middelburgh:

257 packen diverse cleeden;
 50 baalen cattoen;
 100 lasten rys, voorts nogh eenige Persiaense fruyten, geweer, medicamenten,
 schryfftuygh en andere goederen, belopende tesamen f 88520 : 16 : 11 ;

in 't Huys te Velsen:

100 gesneden aracq, te weten leggers;
 2 leggers Spaanse wyn;
 4 pypen Maderywyn;
 20 halfaemen brandewyn;
 4 vaten Luyx bier;
 6 vaten Goes bier;

Transportere..... f 88520 : 16 : 11 ;

Per transport..... / 88520:16:11;

2 halve aemen jopenbier;
 2 halve aemen Hollandse azyn;
 5 vaten Hollandse booter;
 8 halve aemen olyvenoly;
 1 halfaem wyntint, monterende tesamen met goede
 parthye ammonitie en oorlogsgereetschap, medica-
 menten etc^a. een somma van. » 13225:11:5;

in Rammekens:

60 vaten vleesch;
 70 d^o. speck;
 65 Compagnies lyfleygenen, bedragende met parthye
 oorlogsgereetschap etc^a. en andere goederen, per de
 fluylt de Voorsigtigheyt voorafgesonden, een somma
 van..... » 27549:8:—;

in Delfshaven:

180 lasten zout { ter montura met eenige ongetaxeerde
 2 slaven..... } goederen..... » 8777:9:—;
 Sulx het geheele afgeschepte in de voornoemde
 4 bodems na Sumatras Westcust met het verstreete
 geweer aen de vertreckende inlantse militairen etc^a.
 en twee manslaven ten bedrage van..... » 1836:8:—;
 comt te monteren..... / 139909:13:—.

's Avonts komt hier de chialoup 't Casteel Batavia van Bantam terugge,
 medebrengende 1000 potten witten calcq en een missive van den resident Willem
 Caaff, op gisteren aan Haer Ed^{ie}. geschreven, meldende:

dat het Engelse schip London tenselven daage na Engelant was vertrocken,
 bemant met 108 coppen, waaronder 10 à 12 Engelse, die die vrunden genootsaeckt
 waeren geweest uyt hunne logie en de ter rheede leggende scheepen Bombayn en
 Saphir te ligten; de ladinge soude bestaan in 2000 baren peper, 900 picols sandelhout,
 550 potten geconfyte gember en ontrent 12 à 15 picols nagelen, mitsgaders
 6 à 7000 realen aan particuliere goederen, behalven de schenckagie der medegaande
 Javaanse Coninx Bantamse ambassadeurs aan den Conincq van Engelant, die, na men
 had konnen vernemen, was bestaande in 200 baeren peper, parthy diamanten, een
 goude pauw met edelgesteentens beset etc^a., tesamen ter waerdye van ontrent, na de
 gerugten, tot 12 duysent realen, en soude de intentie des jongen Bantamsen Sultans
 met dese ambassade leggen om parthy ammunitie van oorlogh etc^a., mitsgaders
 den Conincq van Engelant tot beschermheer van 't Bantamse rycq te versoecken,
 alsmede om sigh over de moort van den Engelschen agent Whytte, anno 1677 geschiet,
 te doen excuseeren;

van den borger Joost de Jonge, die uyt Ambon na Bantam soude komen, had men niets naders vernomen, dogh volgens berigt soude den Engelsman Mr. Quick op Chirrebou aangeweest en syn reyse over Tagal en Samarangh na Grissee genomen hebben om gemelte burger op te soecken;

seeker Fransman, van Chirrebou gecomen, had gerelateert aldaar ook verstaan te hebben, dat een onser chialoupen (waarvan op ultimo passato staat genoteert) ontrent de hoeck van Carwangh door des ouden Conings volckeren soude afgelopen zyn;

den rover Sacra Jouda, jongst op Turtiassa teruggegecomen, was van den ouden Conincq met de naam van Tommagon vereert en met 150 zyner Balynesen weder nae Tangerangh geretourneert om in de Batavise Ommelanden te roven, gelyck oock volgens de gerugten reets 20 onser Macassaren en Bougyssen over Tangerangh op Turtiassa gebragt souden zyn;

den ouden Conincq was ontrent het hooge lant van Bantam, soo men voorgaff om nogh een brieff aan den Conincq van Engelant aan 't schip London te bestellen, en zyn scheepie de Bombayn stinde in korten over Malacca na Cormandel en vandaer met vragtgoederen na de Manilhas off wel na Bengale te gaan, en soomede het Engels scheepie de Saphier over Malacca na Madras met parthy peper en contanten;

den jongen Conincq had een zyner Bataviase fugative slaven over 't steelen van zyn kris door 2 Engelse doggen laten verscheuren etc^a.

Heden is ter vergaderinge op het versoeck der ouders en vrunden aan het soontie van d'E. Constantin Nobel zaliger, Dirck Nobel, item aan Augustyn Tornton, soontie van domine Thornton, alsmede aan Isaack de Brauw, soontie van den coopman de Brauw zaliger, passagie met Compagnies scheepen na 't vaderlant cost- en vragtvy g'accordeert;

wyders is wegens 's Compagnies ommeslagh in Souratta alsulx geresolveert en vastgesteld, als by het resolutieboek in 't breede magh blycken en soomede het gearresteerde om een bededagh op den 19 deser voor de retourvloot te doen celebreren en met dese aanstaande eerste besendinge eenlyck een advisbriefie aan de Heeren Majores na 't vaderlant te laten afgaen, item dat men nogh uyt Compagnies cassa een somma van 1500 rd^a. tot'et graven boven Jaccatra en het opmaacken van de Anchiolse wegh etc^a. aan Heeren Heemraden op haer E. versoeck en d'heer presidents voordragen sal doen verstrecken.

12 d^e. 's Morgens gewert ons een cleen briefie, van den ondercoopman en p^t. resident Joannes Heynen uyt Jamby aan den sabandar Ockerse alhier dato 24 October gecarteert, synde per eenige Jambyse op heden hier aangecomene gesanten overgebragt, eenlyck tot bekendmaackinge dat den Conincq van Jamby zyne gesanten met een brief aan Haer Ed^h. reets aan hoort had gebragt en met deselve wel een derde van die revier ten respecte van de Hooge Regeeringe tot Batavia tot uytgeleyde daarmede gedagte af te dryven en dan weder na boven te keeren.

Op den middagh senden Haer Ed^h. per eenige Javanen van den Angabey Tsioetsiock te laude een briefie naar Tanjongpoura op Carwangh aan den vaandrigh Willem Cuffelaer, op heden geteeckent, ten principale tot rescriptie op zyn ontfange advysen, sooals by het afgaande briefboek staat te lesen.

's Avonts comen alhier over Tegaël en Pacalongan etc^a. van Samarangh te verschynen 6 affgesanten van den Sousouhounang Aman Courat met eenige vaartuygen en een gevolg van ontrent 100 à 150 Javanen, medebrenghende een briefje van haeren Heere den Sousouhounangh en van zyn soon, dewelcke te zyner tyt op de inhalinge hieragter staan te volgen, en gewert ons met deselve oock een briefje van Tegaal, door den p^l. resident Adriaan Willemsoon aldaar dato 4 deser aan Haer Ed^h. geschreven, behelsende eenlyck dat den lieutenant Grevinck agtervolgens des commandeur Coupers ordre met zyn byhebbende troupe en Javaanse magt der Tegalse volcken den 21 October van Wanarata tot Bellamoa gearriveert was, vanwaar kort daaraan naar Windowadie vertrocken ware, hebbende de vyant aldaar vry stercq gevonden en met dewelcke een cansie gewaagt soude werden;

dese gesanten des Sousouhounangs, tot Tegaël aangekomen wesende, wisten te relateeren, dat Pangeran Pougar over geleden affront met den rover Namroet in gevegt soude geweest zyn en den laatstgenoemde de nederlaag gekregen hebben, die sigh nu tot Selinga vastmaackende met intentie om vandaar niet te wycken; oock soude den heer commandeur Couper na de Mattaram vertrocken wesen om den Sousouhounangh daar in te wagten;

den Engelsman M^r. Quick was met zyn vaartuygh op Tegall aangeweest dogh had daar, voor sooveel men had connen vernemen, niets uytgeregt etc^a.

15 d^e. 's Voormiddags wert per eenige Javanen van den Tommagon Natta Jouda te lande naar Carwangh gesonden een dubbel afschryft van het briefje, op gisteren aan den vaandrigh Willem Cuffelaer tot Tanjongpoura door Haer Ed^h. geschreven.

14 d^e. 's Voormiddags werden de briefkens nevens de gesanten van den Conincq tot Jamby, op eergisteren met eygen vaartuygen hier aangekomen, ingehaalt door den E. sabandar Ockersze, verselt met den E. Dircq de Haes, den capteyn Jochum Michielse, den coopman Willem Bastinck, den ondercoopman Joannes Truytman en den capteyn der Maleyers Wan Abdul Bagus, staande de compagnie militairen in volle wapenen volgens gewoonte gerangeert van de hooftwagt tot aan de puye van 't generaals huys, tusschen dewelcke gepasseert en voorts tot in de groote raatkamer voor Zyn Ed^h. d'Heer Gouverneur Generael, die metten secretaris daar present was, geconduiseert, de brief geopent en door voornoemde capteyn Maleyer gelesen wesende, soo wierde doen door de soldatesque 5 chergies musquetados en van de punt den Diamant 7 canonschooten gedaan, en daarop na weynige discoursen van haer meesters welstant als anders de gesanten na 't nuttigen van sirypinangh en een glaasje wyn op haer meesters gesontheit soodanigh als se gecomen waren afscheyt gegeven en door de gecommiteerde weder na buyten en aan haer vaartuygen gebragt, zynde die brieven van Jamby na gedaene translatie uyt het Maleyts bevonden van volgende teneur, als te weten:

't Eerste translaatbriefje, van den Coninck van Jamby aan Syn Ed^h. geschreven.

Desen brief uyt een zuivere en opregte genegentheyt van Sulthan Henga Laga in 't coninckrycq van Jamby comt aan Ryckloff van Goens, die

in de stadt Batavia tot hogen staat verheven is, regeerende alle Hollanders soo boven als beneden wints, beroemt over zyne vernuftheyt en wetenschap, dat zyns gelycken in dese jegenwoordige tyt niet en is, stout en cloeckmoedigh in den velde des oorlogs, vast en getrouw in 't onderhouden van vruntschappen met alle Coningen. Godt de Heere geve dat soodanige deugden in hem niet mogen veranderen, soolange sonne en mane schynsel sullen geven.

Wyders hebben Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende Raden van India gesonden den capteyn François Tacq om Jamby en Palembangh te vereenigen. Den Sulthan heeft hetselve met genegentheyt aangenomen, maar indien het niet en was om den wille van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, en de Raden van India, den Sultan soude revengie soecken volgens onse gewoonte, maar wat sullen wy doen? Den Sulthan siet maar op de zuyvere en opregte vruntschap van Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende de Raden van India, die het lant van Jamby goet doen.

Verders wat aangaat de volckeren der thien dorpen, die de Palembangers wederom begeeren, sal den Sultan niet wederomgeven, alsoo pretentie maacken dat die myn overgrootvader hebben toebehoort en onderdanen van deselve syn geweest. Dierhalven versoeckt den Sultan aan Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende Raden van India, dat die volckeren onder myn mogen blyven, maar soo UEd^{ts}. my niet en gelieven te gelooven, ben ick gereet om een eedt te sweeren. Dit zyn de reden en den Sulthan heeft het lant Jamby aan Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende Raden van India overgegeven, want wie isser dogh daar wy ons vertrouwen vast op konnen stellen, die het landt Jamby sal goetdoen, als Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende Raden van India? Wat belangt de zaacke Bongsoe Toepan raeckende, die de schult der Macassaren bekend heeft, versoecke Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende Raden van Indias hulpe. De schult is groot rd^s. negenhondert. In de voorige brieff van den Gouverneur Generael staet er vermeldt vanwegen het buskruyt de waardye van een duysent rd^s., dat soo wanneer der een gesandt van Jamby tot Batavia quam, hetselve soude werden gegeven. Nu gaan als affgesanten van den Sultan Pangeran Seria Nata en Wadoe Wadie, om voor Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, ende Raden van India te verschynen ende onse opregte genegentheyt te doen blycken. Tegenwoordigh heeft den Sultan aan Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, geen ander teecken te senden als twee ringen panawar genaemt, vier kandelaers, ende Ratou Maes sendt aan Ryckloff van Goens, Gouverneur Generael, een rottingh met gout beslagh tot een teecken van een opregte zuyvere genegentheyt. Eynde.

Volght nu het tweede translaatbriefie, van den Coninck tot Jamby aen den Gouverneur Generael en Raden van India geschreven.

Desen brieff uyt een zuyvere opregte genegentheyt van Sultan Ingalaga in 't conincryck Jamby comt aan den Gouverneur Generael ende Raden van

India, die 't gebiet hebben in de stad Batavia en in eygendom hebben het regt in alle vroomigheyt, waarover door de geheele werelt beroemt werden, helpende alle armen en nooddrustige, meedoogent over alle vreemdelingen dat haers gelycken niet en is, stout en kloeckmoedigh tegen alle haere vyanden, stantvastigh en getrouw in 't onderhouden van vruntschappen met alle hare vrunden. Godt de Heere laete haer niet veranderen, soolange de nagten en dagen den anderen sullen volgen eeuwiglyck.

Verders maecke aan den Gouverneur Generael bekend, dat den Sulthan zyne opregte vruntschap en onveranderlycke genegentheyd wil openbaeren. Indien het den Gouverneur Generael ende Raden van India oordeelen goet te zyn, soude den Sultan met UEd^{ts}. believen gaerne eens op Batavia willen comen om den Gouverneur Generael ende Raden van India te begroeten, en soo het geschieden magh, versoeckt den Sultan dat UEd^{ts}. Pangerang Souria Nata en Wadoewadie met een schip op het spoedigste wederom tot Jamby gelieft te laten comen, opdat den Sultan met Gods believen daarmede op Batavia magh komen om den Gouverneur Generael ende Raden van India te ontmoeten.

Wyders vanwege de schult van Schilhoorn, den Gouverneur Generael en de Raden van India gelieven daerin de behulpsaeme hant te bieden, opdat hy deselve magh uytkeeren, ende uyt drift van een suyvere vrunt- en bontgenootschap versoeckt den Sultan aan den Gouverneur Generael ende Raden van India om twee duysent rd^s. te leen, tot een teecken van een zuivere en opregte genegentheyd. Eynde.

Door gemelte Jambyse gesanten wert te deser tyt noch mede overgelevert een missive, van den p^l. resident Joannes Heynen etc^a. in dat ryck dato 22 des voorleden maants aan Haer Ed^{ts}. geschreven, dienende ten principalen ten geleyde van genoemde gesanten en met verder advys, dat dien Sultan behalven den inhoud van zyn brieff nogh mondelingh te verstaan hadde gegeven, van meeninge en inclinatie te wesen om een springhtogie na herwaerts te doen;

vyff inlandse vaartuygen, van Bantam met cleeden etc^a. daar aangecomen, hadden deselve tot seer civile prysen uytgevent;

den Jambysen Conincq scheen nu den oorlogh t'eenemael moede en genegen om de negotie weder in zyn lant te doen hervatten, ten welcken eynde hy van meeninge was persoonelyck de visite in zyne bovenlanden te doen, om den peperhandel weder te doen bloeyen, hoewel men présumeerde dat die togt weder tot nadeel der inwoonderen soude geduyen;

met de aancomste van de chialoup de Zalm tot Jamby had Zyn Hoogheyt onse residenten om parthy gelt ter leen seer ernstigh versogt, 't welcq hem beleefdelyck was afgeslagen, en waarover hy sigh doen wat misnoegt hadde getoont, gelyck sulx en het verdere by 't aancomend brieffboek onder 't quartier van Jamby breeder kan werden gelesen.

's Namiddags erlangen per de chialoup van den Ambons borger Leendert Snyders een missive van den heer president Jacob Cops en raat ten casteele Rotterdam

op Macassar, in dato 13 October leestleden aan Haer Ed^{de}. geschreven, verselt met verscheyde boecken en andere papieren en behelsende cortelyck ten principalen 't volgende voor nieuws:

Radia Palacca had alle zyne grooten opgelegt een nieuwe fortresse op een kleyn eylandtie in de revier van Chindrana op te werpen laten, waarvan de muer volgens de gerugten 4 vademen dick, 2 vadems hoogh en 30 vademen langh soude wesen, in forme van een fortresse en grooter als dit casteel Batavia, en aan welcke sterckte met soodanigen spoet was g'arbeyt, dat se in 3 maanden tyts ten meerendeele ware voltrocken, dogh dit schynt een weynigh te hoogh genomen te wesen;

van Cayely was er berigt, dat Crain Bateroro en de Mandaersche Coningen geconjungeert aldaar waeren geweest en dat onsen Ternataansen capitain Saffagogo met de zyne sikh mede by de Cayelers hadde gevoegt en een pagger van defentie opgeworpen, dogh alsnogh wasser niets bysonders voorgevallen; oock rugte men dat voornoemde Bateroro met zyne vaartuygen den lang bekenden rover Soulong aangevallen en met nogh 5 personen ternedergevelt, mitsgaders 3 prauwen van hem met volcq en al tot buyt becomen soude hebben;

het rysgewas was dit jaar op Macassar redelyck wel geslaagt en 150 lasten van 15 tot 16 rd^e. het last ingecogt, sulx daar met de ingecomen thiende over de 250 lasten van dat graen voor de Compagnie in voorraat lagh;

op Caydoepa en Wanchy Wanchy waeren 85 stux jonge nooteboomen g'extirpeert, dogh die inwoonders hadden sikh seer onwilligh getoont om d'onse de speceryeboomen aan te wysen en te ontdekken;

uyt vreesse voor Palaccas ongunst, schryft de heer president, en derffde alsnoch bykans geene der bontgenoten aan 't casteel Rotterdam by de onse verschynen, hoewel men presumeerde dat Palacca niets bysonders altoos voor de teruggecomste zyner gesanten van Batavia soude byderhant nemen;

seekere 15 Nederlandse militairen en 2 matroosen, ten castele Rotterdam bescheyden, onder malcanderen besprooken hebbende om tesamen na Larentoeka te vlugten, was die boose aanspanninge noch bytyts ontdeckt en die gasten in versekeringe geset en hun quaat voornemen alsoo verydelt;

in de negorye Vlaerdingen in 't campon van den Moor Intie Boeang was al weder door het branden van clappusoly een hevigen brant ontstaan, die dat campon met een gedeelte van het Moorsee quartier mitsgaders dat van de Towadjers en Boegys tot ontrent 150 huysjens in de assche gelegd hadde etc^e.;

conform de geslote negotieboecken soo beliepen desen jaere de lasten op Macassar..... f 143610: 13: 3;
en daartegens de incomsten maar..... » 45005: 15: 1;

sulx die praesidie in 12 maanden..... f 98604: 18: 2

weder ten aghteren hadde geteert ende 't welcke nogh, na 't scheen, vooreerst niet te verminderen stinde;

het Ambonse chialoupie de Postbode was volgens berigt in de Straat Bouton ten voorschyn gecomen en den stuurman daerop Abraham van Toll en een jonge,

genaemt Jan Morre, door de zeerovers doodelyck gequetst, elders aan lant gebleven en buyten twyffel vermoort geworden;

op de teydinge dat eenige borgervaatuygen in de revier van Chindrana eghter in Bonee lagen en daar parthy speceryen souden verhandelen, had men den ondercoopman Frans Prins derwaerts gesonden om de waarheyt daarvan te ondersoecken, alsmede met eenen te vernemen, hoe het eygentlyck met de onderhandse fortresse van Radia Palacca gelegen mogt wesen, sooals dat by 't aancomend brieffboeck onder 't quartier van Macassar ende het verdere in 't breede te lesen zy.

15 d°. 's Voormiddags erlangen per Compagnies gontingh van Carwanghai door handen van den boeckhouder Arent Voncq, die de verstreckinge aan 't guarnisoen heeft gedaen, een briefje van Tanjongpoura, door den vaandrigh Willem Cuffelaer aan Haer Ed^{te}. op gisteren geschreven, meldende eenlyck:

hoe den Tommagon Natta Jouda sonder kennisse van den vaandrigh parthye vee van bovenen na Batavia hebbende willen afsenden, om hem sulx na ingenomen berigt te beletten een sergeant met 4 man na de negorye Insecaringh was gesonden, dewelcke eenige dagen daaraan 43 buffels, 11 coebeesten, 24 geyten en 120 hoenderen, meerendeels den gemelte Tommagon toebehoorende, afbragt, die den vaandrigh noghtans daarna op zyn instantie wederom gelargeert en na Telgompol aen hem gesonden hadde, met aansegginge, na desen sonder zyn passe off licentie geen vee meer uyt die landen te moeten laten weghbrengen op verbeurte van hetselve, komende daerop doen des volgenden daags den Tommagon selfs deswegen zyn excuse doen onder belofte sulx beeter te observeeren, hoewel hy daarvan als anders al dickwyls in gebreecke was gebleven etc^a.

's Avonts zyn buyten deser stede Diestpoort door een schielyck ontsaene brant 7 à 8 bamboese pedackiens in de assche gelegd, sonder verder schade.

16 d°. Heden ter extraordinaire vergaderingh is goetgevonden de gesanten des Sousouhounangs Aman Courat Sinnepatty Ingalaga, op 12 deser tot 6 in getalle met eygen vaartuygen van Java's Oostcust hier aangekomen, met fatsoen en naar gewoonte aan andere groote Coningen gebruyckelyck op overmorgen te doen inhaelen door den E. sabandar en eenige gecommiteerdens onder 3 chergies en 15 canqnschoten, gelyck dat dan oock geschiet zy op

17 d°. 's Voormiddags ten 9 uren, alswanneer de brieven ende ses gesanten des Sousouhounangs, 't gunt noch noyt tevoren geschiet zy, ingehaalt werden door den E. sabandar Ocker Ockersze, verselt met den E. Albert Brevincq, de capitainen Jan Francen Holsteyn, Willem Hartsincq en Harman Egberts, item de cooplyden Everhard van der Schuur en Willem Bastincq, mitsgaders den ondercoopman Joannes Truytman ende den capteyn der Maleyers Wan Abdul Bagus. De compagnie militairen deses casteels in volle wapenen was na gewoonte gerangeert, tusschen dewelcke de gesanten tot aan de puye van Zyn Ed^{te}. wooninge en voorts in de groote vergaderzaal, daar Zyn Ed^{te}. d'Heer Gouverneur Generael metten secretaris Joan van Hoorn present waere, geconduiseert, mitsgaders aldaar vooraan op stoelen na 't overleveren der brieven van den Sousouhounangh en zyn soon Pangeran Depatty nevens de voornoemde gecommiteerdens geplaatst en geseten zynde, soo wierden

voor het lesen der brieven door den capteyn Maleyer van de soldatesque drie chergies musquetados en van de punt de Diamant tusschen yder chergie een en voorts tot 15 canonschoten gedaan, verhaalende de voornoemde gesanten, met namen Tommagon Marte Laxana, Angabey Nieta Praja, Estra Sjappa, Nallajaja, Demangh Miroenijaja en Ney Sitjadana Sabandarse, dat se nu 36 dagen geleden met een gevolg van ruym 100 coppen van Carta Soura Diningrat en voorts van Caliwongen met 10 vaartuygen herwaerts te water vertrocken waeren, hebbende hun rendezvous op Tegaal gehadt, vanwaer se doen tesamen na herwaerts langs de stranden, sonder Cheribon aangedaan te hebben, gecomen en soodanigh compleet hier voorleden Vrydagh verscheenen waeren, verclarende wyders na 't lesen van de brieff niet anders buyten hetgeene daarinne vervat stonde te seggen te hebben, als zynde eenlyck herwaerts affgesonden om Zyn Ed^{ht}. de heer Cornelis Speelman als Gouverneur Generael vanwegens haeren Heere te begroeten en veel gelux toe te wenschen, seggende voorts dat den Sousouhounang die eenige oude ornamenten van zyn vader, om wat cierlycker vermaakt te werden, medegesonden en voorts om eenigh geweer, wat laeckenen en andere goederen doen versoecken had ende sigh liet ontschuldigen, dat alsnu geen luyden van hoger aansien en geen geschencken had medegesonden, omdat hy noch in oorloge en te velde was etc^a., na 't welke de gesanten met een glaasie wyn en een pinangh onthaelt zynde, soo wierden deselve weder soodanigh als se gecomen waeren af en na buyten en tot aan haere vaartuygen begeleydt, sullende deselve in een aparte wooninge binnen de stadt op haer versoeck werden gelogieert en geduurende haer aanwesen alhier oock van Compagnieswegen gedefroyeert etc^a., synde wyders de voornoemde brieven van den Sousouhounangh als desselfs Coninginne en zyn soone na gedane vertalinge uyt het Javaans bevonden van volgenden teneur, en eerst de

Translaatmissive in 't Javaans door den Sousouhounang Aman
Courat aan Syn Ed^{ht}. de Heere Cornelis Speelman ende Raden van India.

Desen brieff uyt een zuivere opregte genegentheyt van den Sousouhounangh Aman Courat Zira Patty Ingalaga, waarmede my vernedere voor myn vader, den Heer Gouverneur Generael Cornelis Speelman, ende de Raden van India, die 't gebiedt hebben in de stadt Batavia en deselve met verstant regeeren, maekende dat alle vyanden soo boven als beneden wints bevreest zyn, die in dese werelt met alle deugden begaaft zyn en 't conincryck Java herstelt hebben. Godt de Heere gunne haer een langh leven, opdat zy inderdaat en waerheyt mogen zyn als myn vader, die op Tagallwangi gestorven is.

Verders sendt UEd^{ht}. dienaer Astra Tsiapa, Poespa Troena, Soeta Nangh Dita en Nala Djaja myne dienaeren als gesanten om voor mynheer te verschynen ende mynentwegen eerbiedelyck te begroeten, alsoo UEd^{ht}. dienaer gehoort heeft mynheer tot Gouverneur Generael op 't ryck Batavia is verkoren, en waarover UEd^{ht}. dienaar zeer verblyt is geweest, als een

dwalent mensche die weder teregt gecomen is. Ten anderen omdat UEd^{le}. dienaar in lange niemant heeft gesonden om UEd^{le}. te begroeten, de reden omdat veel te doen gehadt hebbe; soo ick tot nu toe niet stantvastigh in hoope was gebleven, soude nu al ontrent West, Zuyd en Noort al tot schande gecomen zyn, maar myn vertrouwen is altyt geweest op Godts hulpe en de magt van den heer commandeur Jacob Couper, capteyn Slood, capteyn van Vliet en al het volck van de Compagnie die op dit lant Java zyn, en UEd^{le}. dienaar can het met deselve gesamentlyck nogh wel gaande houden. Daerom sal UEd^{le}. dienaar in desen brieff niet veel seggen en doet zyn best om te cunnen marcheeren naar Carti Soera Denierat, maar hebbe een brieff van den commandeur Jacob Couper gekregen, waerinne hy myn zyn hulpe belooft. Wyders versoeckt UEd^{le}. dienaar aan myn vader, dat de goederen off tomtanties, die hiernevens gaan en myn vader den Sousouhounangh heeft naargelaten, als voor desen ofte cierlycker mogen hermaeckt werden. Nogh versoecke aan mynheer om wit, purpur en groen laeken nevens eenige vierroers, gelyck voor desen op het schip off van Outers ⁽¹⁾ hebbe gekregen, alsmede sandelhout om scheden tot krissen van te maacken. Oock versoecke om een paerdt tot myn eygen gebruyck, soo het wesen kan; gelieft het paerdt Seramangh niet te senden, maar wagten dat het volcq van Panarangh comen om een paart te haelen.

Voor deesen heeft UEd^{le}. dienaar met Casoema Jouda een vierroer gesonden om vermaeckt te werden; soo 't selve gedaan is, versoecke met dese myne gesanten magh werden wederom gesonden. UE. dienaar bid om vergiffenis, dat hy tegenwoordigh niets en sendt, alsoo niets en hebbe dat UEd^{le}. aangenaam soude wesen, dan alleenlyck opoffere myn stantvastigh herte aan mynheer vader, die UEd^{le}. dienaar vertrouwt niet en sal veranderen eeuwiglyck. 't Geene UEd^{le}. dienaar verder te seggen heeft is de brengers deses aanbevolen.

(Onder stont:) Geschreven op Carta Soera Denierat, Vrydagh den 27^{en} dagh van de maant Augusty in 't jaer Ha.

Translaathriefie, van de Coninginne des Sousouhounangs Aman Courat aen Haer Ed^{le}. geschreven.

Desen brieff van de Coninginne Aman Courat comt aan myn vader den Gouverneur Generael Cornelis Speelman en Raden van India, die de stadt Batavia en alle de volckeren van de Compagnie over geheel India regeert en gesuccedeert is in plaatse van myn vader, de Sousouhounangh Aman Courat, die op Tagalwangi gestorven is, ende die door zyne opregtigheyt in desselfs plaats in de Mataram heeft gestelt den Sousouhounangh Aman Courat Ingalaga. Godt de Heere gunne hem een langh leven, opdat hy voor zyn dienaressen een oudt man magh werden.

(¹) Er staat: *off van nouters*. Bedoeld zal zijn de boekhouder Christoffel Outers of van Outers, vermeld in het Dagr. van 1678.

Verders komt UEd^{le}. dienaarsee haer vader eerbiedelyck groeten, alsoo verstaan hebbe, dat mynheer Gouverneur Generael is geworden en de stadt Batavia regeert, waarover UEd^{le}. dienaarsee seer verblyt is geweest, alsoo hy een beschuttinge sal wesen voor alle volckeren van Java, den Sousouhounangh toebehorende. Wyders vader, UEd^{le}. dienaarsee versoeckt om calembacqhout en muscus ende al myn seggen staat in desen brieff vermeldt.

Geschreven op Vrydagh den 27^{en} dagh van de maant Augusty in 't jaer Ha.

Volght nogh het translaatbriefje, van den Pangoran Dipatty Anum, soon des Sousouhounanghs Aman Courat, aen Haer Ed^{le}. tot Batavia geschreven.

Desen brieff nevens veele groeten van Pangeran Dipatty Anom, waarmede my vernedere voor myn grootvader, den Heer Gouverneur Generael Cornelis Speelman, ende Raden van India, die 't gebiedt heeft in de stadt Batavia. Godt de Heere gunne een langh gerust leven, opdat hy magh wesen als den Sousouhounangh die op Tagallwangi gestorven is, want den tegenwoordigen Sousouhounang Aman Courat erkent UEd^{le}. nu voor synen vader en gevolgelyck UEd^{le}. dienaar mede tot zyn gestadige welstant.

Verders sendt UEd^{le}. dienaar syn gesant genaemt Goulou om UEd^{le}. mynentwegen eerbiedelyck te begroeten, alsoo UEd^{le}. dienaar met verheuginge des harten verstaan heeft, dat zyn grootvader Gouverneur Generael geworden is, om Batavia en alles te regeeren. UEd^{le}. dienaar vertrouwt, dat UEd^{le}. sal wesen als een beschuttinge voor alle de volckeren van Java. Wyders versoেকে aan myn grootvader, dat myn gelieft te senden een paer carbyns en desselfs toebehooren tot myn eygen gebruyck ende oock meteenen een paar conynen, soo 't geschieden kan. 't Geene verder te seggen hebbe, is den brenger deeses aanbevolen.

Achtervolgens 't geresolveerde op 11 deeser gisteren na den gewoonlycken godsdienst den bestemden bededagh voor de gereetleggende retourscheepen in alle de kercken hier ter steele item op 't eylant Onrust ende het admiraalsschip hier ter rhee de afgecondigt zynde, soo wert hetselve extractresolutie heden voor de middagh door den heer fiscael Zeeman ende de gecommitteerde uytten Raat van Justitie deses casteels oock van de puye des Generaals wooninge, mitsgaders door den bailluw en gecommitteerde van Schepenen van het stadthuys mede afgecondigt en gepubliceert.

18 d^e. 's Namiddags verschynt hier ter rhee de uyt Bengale het jagt 't Huys te Cleeff met een dubbelde missive van den heer directeur Bauckes en raat tot Ougly dato 20 September en oock een nader van den oppercoopman Jan van Ceulen, waarvan de weergaa reets den 30 des voorleden maants per de fluylt Stryen ontfangen en onder dien datum aangeteeckent te vinden zy, dogh den deesen behalven eenige dubbelde papieren, alsdoen aangebragt, nogh verselt met parthy

Bengaelse boecken en verdere papieren, als zynde gemelte jagt tegelyck met Stryen, de Berckmeer en Soesdyck uyt de Ganges afgezeylt, ende heeft desen bodem ons wyders toegebracht de volgende Bengaalse coopmanschappen en andere retourgoederen, namentlyck:

voor Europa:

152864 R salpeter;	1750 stux marados photassen;
1068 p ^s . Maldase cassen;	2000 p ^s . niquanias;
1046 d ^{os} . mallemollen;	900 d ^{os} . dourias;
1500 p ^s . taffachelas gingams;	1400 d ^{os} . roemaals;
200 d ^{os} . gerberris;	200 d ^{os} . hammans;
960 d ^{os} . gerras;	600 d ^{os} . dubbelde armosynen;
143 baalen zyde;	3864 R geconfyte gember;
20 baalen mogta off florettegaarn;	

voor Japan:

14 packen florettegaarn;

en voor Batavia:

200 p ^s . enckelde armosynen;	332 sacken kitsery;
150 restas;	10 packen cleden;
2 canassers amphioen;	25 canassers amphioen.
332 sacken cadiangh;	
Beneden in de revier ingescheept tot.....	/ 26303: 4: 13;
En tot Ougly....	• 178146: 4: 1;
Soo comt het geheele aengebragte met 't Huys te Cleeff	
te bedragen een somma van.....	/ 204449: 8: 14.

's Avonts vertrecken uyt deser rhee de na Malacca de jagten Poulerun, Zeyst en Craanvogel, het eerste om van Malacca met parthy Japans copen weder herwaerts te keeren, het tweede om van Malacca na Bengale voort te gaan, en het laaste om tot Malacca aangehouden te werden tot de overcomste van de noch vanhier te volgene Egelenburgh met onse papieren, en dan zynde geprojecteert nevens dien bodem naar Cormandel te stevenen, medenemende de drie voornoemde bodems vanhier onder anderen ses brieven, als te weten:

voor Malacca:

Een missive aan den heer Cornelis van Quaalbergh en raat;

voor Bengale:

een missiven aan den heer directeur Nicolaes Bauckes en raat tot Ougly;

voor Cormandel:

een missive aan den heer gouverneur Jacob Jorisze Pits en raat tot Palaeacatta;

voor Ceylon:

een missive aan den heer gouverneur Laurens Pyll en raat tot Colombo;

voor Mallabaar:

een missive aan den heer commandeur Marten Huysman en raat tot Couchin;

voor Souratta:

een missive aan den heer directeur Jaques Buquoy en raat, alle ses by Haer Ed^l., op heden geteeckent en van soodanigen extentie als in 't generaal uytgaande brieffboeck en verbaal can werden gesien en gelesen, hebbende voorts die scheepen oock ingeladen en afgevoert de volgende contanten, coopmanschappen en andere goederen, als namentlyck:

in 't jagt Poulerun voor Souratta:

6000 R sandelhout;	4 trossen;
2745 R radix China;	2 varckens teer, belopende een somma
210 R galiga;	van f 2132:5:1;
2 vaten Luyx bier;	

in Poulerun voor Mallabaar:

1000 R sandelhout;	1 vatt Goes bier;
324 stux diverse hoeden;	2 halve leggers teer, ten bedrage
1 vatt Luyx bier;	van f 1354:12:3;

voor Ceylon:

108 $\frac{1}{2}$ @ fyn swart laecken;	1 vat Goes bier;
88 codebexhoeden;	5 levendige casuarissen;
8 halve aamen olyvenoly;	5 cacatouwen en louris, monterende met
2 vaten Luyx bier;	malcanderen f 1478:19:—;

welcke goederen voor de opgemelte plaatsen op Malacca uyt Poulerun in 't schip de Betuwe overgescheept staan te werden;

voorts nogh in Poulerun voor Cormandel:

8086 R nagelen;	5281 R radix China en galiga;
6000 R sandelhout;	300 bossen schagten;

2 vaten Hollandse boter;
 2 halve legger teer;
 80 ₧ canneel, bedragende tesamen..... / 5908:—:2;
 'tgunt in de scheepen Japan en Honsholredyck voor de cust mede op
 Malacca sal overgegeven werden.

in 't jaght de Zeyst voor Bengale:

155359 guldens aan baar zilver en marckrealen;
 5002 ₧ radix China;
 60 stux swalpen;
 1 vat Luyx bier;
 1 vat Goes bier met een pyp Maderywyn, voorheenen ongetaxeert
 gesonden, tesamen bedragende..... / 136057:6:2;

en in 't jaght Poulerun voor Malacca:

1 legger Rinse wyn;
 2 vaten Luyx bier;
 1 legger Spaanse wyn;
 1 legger zeck;
 2 vaten Hollandse boter;
 6 halve amen olyvenoly;
 200 kiate balcken, ter montura van..... / 24588:16:10;

item nogh in 't jagt de Craanvogel voor Malacca:

56 packen diverse cleeden;
 6105 ₧ nagelen;
 200 ₧ nooten;
 800 ₧ canneel;
 250 paaren coussen;
 50 dubbelde armosynen;
 3 sacken amandelen;
 1 pot pistasies;
 1 pot rosynen;
 1 pot kismis;
 15 kassen Persiaanse wyn;
 200 stux Cheribonse balekiens, voorts nogh eenige equipagiegoederen,
 bedragende een somma van..... / 22834:8:10.
 De voorengementioneerde nu afgaande brieven heden in Rade van India
 geresumeert, gelesen en tot het onderteecken en gereetgemaackt geweest zynde,

soo heeft Zyn Ed^h. de Heer Generael van Goens sigh daarvan noghmaals op zyn onpasselyckheyt en rusie van vertreck g'excuseert te lesen ofte te onderteecken, sulx deselve, van de Heeren Raden alleen gesubscribeert, alsdoen zyn voort- en afgegaen;

wyders is heden ter ordinary vergaderinge aan de opperhoofden van de fluyt Egelenburgh op haer versoeck voor gedane uytreyse wegens de camer van Hoorn in 6 maanden en 20 dagen over Caap de Goede Hoop, daer se 21 dagen still gelegen hebben, toegelegt de volle ordinarie premie;

voorts is aan den doctor deses casteels, d'E. Andries Cleyer, toegestaan, seeekeren apotheeker, genaemt Hendricq Claudius, mette aanstaande retourscheepen nevens 1 à 2 Compagnies slaven op zyn eygen costen na de Caap en vandaar naar het eylant Mauritius tot opsoeckinge eeniger medicinale cruyden te mogen afsenden en dat oock de opperhoofden te dier plaatsen denselven apoteecker daerin behulpsaam sullen moeten wesen, als tot beste van de Compagnie en het gemeen sullende strecken etc^a.;

voorts zyn nogh tot de laaste besendinge deses jaars na het vaderlant by provisie geprojecteert de fluyt Stryen en 't jagt 't Huys te Cleeff, soo se beyde daartoe bequaam sullen bevonden werden;

eyndelyck is nogh aan den capteyn der berghwerckers Jacob van Aghterbergh toegestaan mette eerste aanstaande retourscheepen te mogen repatrieeren etc^a., gelyck dit alles en 't verder geresolveerde breeder by 't resolutieboek onder hedigen dato staat uytgedrukt.

19 d^a. Heden zynde den vastgestelden dagh om Godt de Heere vierigligh te bidden voor het behouden vaaren der costlycke retourscheepen, die onder den Heer Generael van Goens etc^a. in korten na 't patria staan te vertrecken en den generalen welstant van de Compagnie, soo komt 's morgens even voor 't aangaan van den gewoonlycken godsdienst hier ter rheede uyt ons lieve vaderlant over de Caap te arriveren 't hoekerscheepie het Wout, zynde den 19 Maart passado voor reequeningh der camer Rotterdam uyt de Maas in zee geseylt met 24 coppen, alle zeevaerende, onder den schipper Jan Thomasze Poth en boeckhouder Jacob Stoy nas, doch kort daaraan door onbequaam weder binnen Duyns gelopen geweest, vanwaar se weder vertrocken maar door contrarie winden nochmaals genootsaecht waeren geweest binnen Pluymuyden te ankeren en na 7 dagen leggens andermaal voortgeseylt synde, den 19 Augusty aan de Caap arriveerden, nadat se alvorens oock weder 7 dagen in de Saldinabay hadden gelegen, en doen eyndelyck van de Cabo den 4 September herwaerts gestevent met nogh 5 matrosen meer, die door den commandeur aldaar daarop g'ordonneert zyn geworden, sulx dit bodempie hier nogh te lande brengt 27 gegagieerde zeeluyden, als hebbende op de reyse maar 2 man verlooren etc^a.

De patriase papieren, daarmede ons toegecomen, bestaan eenlyck in een particulier brieflie van de camer Rotterdam, de dato 11 Maart passado aan de Hooge Regeeringe van India geschreven, met eenige bylagen daartoe specterende en voorts het ingeladene in dit bootie voor den ommeslagh in India uyt het volgende:

18	p ^a . diverse laackenen;	100	pennemessen;
45	p ^a . perpetuānen;	9	hoet smeeholen;
10	p ^a . heele castore hoeden;	25	slypsteenē;
8 ¹ / ₃	dousin tafelmessen;	43658	⊗ stafyser en spyckers;
40	pypen Rotterdammer bier;	15000	klinckersteenē;
102	kelders met brandewyn;	700	⊗ Engelse lym, tesamen alles geta-
25	halfamen olyvenoly;	xeert tot een somma van f 14139:14:4.	
125	riemen papier;		

Zynde met geciteerde bodempie ons oock nogh toegebracht een briefie van de Caap de Goede Hoope, door den commandeur Symon van der Stell en raat dato ultimo Augusty aan Haar Ed^l. geschreven, ten principalen ten geleyde van dit bootie en met verder advis, dat den aldaar gebannenen Macassaarsze prins Crain Lambeengy, soone van Crain Linques, overleden en den gedetineerden prins Dain Mangala, broeder van Bisse, oock dootcranck was, schynende dat die natie dat koude climaat aldaar niet wel verdragen condē etc^a.;

den schipper van 't bootie het Wout had men aldaar op zyn versoek met nogh een stuurman moeten versien, om in geen verlegentheyt te vervallen, als zynde hem maar een stuurman medegeven, gelyck breeder by 't aancomend briefboeck onder de Caapse papieren can werden gelesen.

Kort daaraan komt mede hier ter rheede oock aan te landen de fluyt de Bercqmeer uyt Bengale, zynde tegelyck met 't Huys te Cleeff, Stryen en Soesdyck vandaar afgeseylt en oversulx ons eenlyck toebrengeende een triplicata missive, door d'heer directeur Bauckes en zynen raat den 28 September uyt Ougly herwaerts geschreven ende met de 2 eerstgenoemde bodems op 30 October en 18 deser reets ontfangen en onder die datums aangeteeckent en te vinden, hebbende gemelte bodem wyders hier overgebracht een Bengaelse retourcarguasoē van de volgende coopmanschappen en goederen, als:

voor Europa:

140	baalen zyde;	2	packen gerberrys;
10	packen cassen d'Malda;	5	packen gerras;
11	packen mallemolen;	20	baalen florettegaarn;
15	packen taffachelas gingans;	5	kisten dubbelde armosynen;

voor Japan:

- 12 baalen florettegaarn;
- 1 baal nay- en stickzyde;

en voor Batavia:

- 160 lasten rys;
 - 8 packen cleeden,
 - 25 canassers amphioen,
 - 86 kippen lont,
- } beneden in de revier ingescheept;

bedragende met den anderen een somma van..... f 144852:17:—.

Aangesien Zyn Ed^{ht}. de Heere Ryckloff van Goens op den 14 deser sigh verclaart heeft t'eenemaal gereet te wesen om ten eersten, al was het maar met 2 scheepen, na het vaderlant te vertrecken en alsdoen oock versogt de vergaderinge de sorge en bestieringe van 's Compagnies zaacken mits zyn swackheyt op hun geliefden te nemen etc^a., waarop terselver tyt Zyn welgemelte Ed^{ht}. van Haer Ed^{le}. weder gevraagt en oock versogt is geworden, maar een vasten dagh om met de gereede scheepen 't Lant van Schouwen en Africa nevens het bootie de Posthoorn van hier te vertrecken te willen stellen en sigh daarby wyders oock te willen verclaeren, off hy den vastgestelden bededagh niet eerst en soude laten passeeren en ordre te stellen om sigh met behoorlyck fatsoen van de Regeeringe van India te ontslaan en zyn vervanger manierlyck te introduceren, werdende daarby met eenen Zyn Ed^{ht}. erinnert tot de overgifte van 't register der papieren, die Zyn Ed^{ht}. van meeninge was met sigh mede na 't vaderlant te nemen, en waerop hy tot antwoord diende, dat uytterlyck aanstaande Maandagh na het houden van den bededagh na boort soude gaan ende behoorlycke ceremonien en instellinge van synen successeur, soo hy konde, oock in 't werck stellen, voorts dat den secretaris de papieren, die daar op zyn tafel lagen, conde laten registreren ende dat hy voorts de vergaderinge ten eersten off morgen van zyne conclusie en principale intentie by geschrifte nader kennisse soude geven, hetwelcke eghter eerst heden op den bedendagh na de predicatie zy geschiet, als wanneer Zyn Ed^{ht}. door den secretaris aan de Heeren Raden een schriftelycke periode dede overgeven, behelsende eenlyck dat hy het voorenstaande g'proponeerde der vergaderinge aan hem sonder aanstotelyckheyt te geven niet wel konde beantwoorden en dierwegen versogt dat de vergaderinge sigh daarmede wilde vergenougt houden, en sich wyders aan zyn memorie van dato 17 October passado refererende, gelyck dit alles by 't resolutieboek g'extendeert breeder staat te beoogen.

20 d^e. Heden middagh en 's avonts wert in de Ed^{le}. Heer Generael Cornelis Speelman syn thuyn hier even buyten het casteel het afscheytmaal aan den Heere Generael van Goens en zyn beminde, meevrouw Generaals Johanna van Ommeren, etc^a. gehouden en waarby mede genodigt syn geweest de presente en oude Heeren Raden van India met derselver huysvrouwen nevens alle de voornaamste g'qualificeerde ministers etc^a., borgers en juffrouwen item alle onse inlantse hoofden en de gesanten des Sousouhounangs, der Coningen van Palembangh en Jamby, mitsgaders Radia Palacca, in 't geheel wel tot 160 à 200 menschen sterck, buyten den ommeswier van het gevolgh en dienaeren etc^a., dat vry veel en rusieus was, dewelcke dan tesamen in zedige vrolyckheyt den tyt tot diep in de nanagt doorgebracht en sigh wat vermaackt hebbende, soo keerde een yder weder na zyn woninge en ruste, dogh de Heer Generael van Goens was daar niet verscheenen, hoewel egter tevoren beloofd hadde, tenminsten voor een korten tyt sich daar met zyne presentie te sullen laten vinden.

Inwylen komt alhier van Java's Oostcust en Japara te arriveren het lecke jagt de Batavise Coopman met een briefje van den oppercoopman Cornelis Bartelse Marchier en (*raet*) tot Japara, aan Haer Ed^{le}. de dato 7 deser geschreven, verselt met

verscheyde bylagen, en daaronder oock een briefie, door den coopman en resident Joannes van Mechelen uyt Sourabaya aan hem Bartelse gecarteert dato 7 October, behelsende eenlyck, dat seeker Javaan met zyn vaartuygh en behoorycke passe van Batavia omtrent Poulo Mondelique digt voor Japara door twee Macassaarse rovers afgelopen en meest al het volck gequetst waeren, dogh nogh meest met swemmen ontkomen;

van Sourabaya had men berigt, dat aldaar en de verdere omleggende gouvernementen alles nogh redelyck in een vreedige stant was, dogh dat de Javaanse regenten seer met den rys monopoliseerden, gelyck breeder by het aankomend briefboeck onder 't quartier van Japara staat te lesen, en heeft gemelte jaghie de Batavise Coopman herwaert mede- en overgebracht:

632 baye riemhouten;

1000 p^s. tinkangs;

400 kistplancken;

1000 bossen Javaanse bintrottaugh, bedragende met 2600 p^s. leggerduygen, in 't jagt Roemerswael affgescheept geworden, een somma van... f 1084:10:—.

21 d^e. 's Namiddags komt alhier van Bantam weder terugge 't jagt de Cabeljauw, medebrenge 60 canassers zuyster en 2000 potten witcalck, bedragende nevens 1000 potten calck en 4 lasten zout, voorheen herwaerts gesonden, f 694:10:—, hebbende gemelte bodem eenige dagen voor Bantam gelegen om het weghvoeren onser onderdanen met het Engels schip London te verhinderen, alsmede op den Batavias borger Joost de Jongh, die aldaar na de gerugten uyt Amboina met eenige speceryen verwacht wierd, te passen, doch niemendal opgedaan, als zynde gemelte borger inmiddens desen dagh uyt voorsz. Amboina alhier teruggegecomen, ons wyders toebrengende een cleen briefie, van den resident Willem Caaff aan Haer Ed^le. eergisteren geschreven en verselt met eenige bylaagiens, meldende eenlyck dat den ouden Coninck uyt de Straat Sunda op Turtiassa was teruggegecomen;

men rugte dat den Macassar Dain Cicila in corten met 60 van de zyne ter adsistentie van den rover Sacra Jouda na Tangerangh stinde versonden te werden;

tusschen den ouden en jongen Sulthan scheen het nu stil te wesen en zynde den laastgenoemden nogh doorgaans besigh met het voltoeyen van zyn vastigheyt off fortresse binnen Bantam;

den soon van den procureur Warnerus Nys, die omtrent drie jaeren geleden sigh aldaar in 't moorsdom hadde laten besnyden en nu berouw van zyn misdaad gecregen, was ootmoedigh om pardon versoekende etc^a.;

den resident Caaff was Haer Ed^le. mede versoekende, dat seecker Batavias weghgelopen lyffeygen, die sigh vrywilligh in Compagnies logie weder had begeven en nu herwaerts gesonden wierdt, aan zyn meester, zynde een schoenmaker, mogte werden g'restitueert en voor ditmaal ongestraft blyven;

voorts wierd daar gerugt, dat de Engelse vrunden in corten weder 3 vaartuygen met 3 haerer dienaeren na Jamby stinden te versenden om een logie aldaar op te regten en haere schulden te innen etc^a.

Met gemelte Cabeljauw is oocq nogh overgebracht een briefie van den soon

van den procureur Nys hiervoor gemelt, den 12 deser uyt Bantam aan den Ed^{le}. Heere Cornelis Speelman geschreven, versoekende vergiffenisse van zyn groote misdaat over het weghlopen en 't verloghenen van zyn geloove en dat hem van Haar Ed^{le}. daarvan een pardonbriefje mogte werden toegesonden etc^a.

Tegens den avont gewert ons per de chialoup en door den borger Joost de Jongh een briefje uyt Amboina, door den heer gouverneur Robbert de Vicq en raat ten casteele Victoria den 2 October passado aan Haar Ed^{le}. geschreven nevens eenige weynige bylaagiens, doch niets bysonders in sich bevattende, nodigh hier aan te roeren, als den continuerenden goeden toestand aldaar.

Staande de ordinarie vergaderinge heeft den Ambonesen capitain Joncker van Manipa aan Haar Ed^{le}. doen overleveren een Maleys geschrift ofte request, daarby versoekende om eens weder na zyn land in Amboina te mogen keeren, gelyck sulx na de gedane translatie in onse tale by den inhoude van dien hieronder in 't breede kan comen te blycken, luydende aldus.

Translaatrequest, in 't Maleys geschreven door capitain Joncker
aan Zyn Ed^{ht}. den Heere Cornelis Speelman.

Den grooten en goedertieren Godt zy verheerlyckt en gepresen, amen. Dit is een nedrige groete uyt een zuivere opregte genegenheit van UEd^{le}. dienaar Joncker Manipa, die door Godes geliefte comen sal aan de voeten van mynheer den Admiraal Cornelis Speelman, Directeur Generael in dese tyt en gedesigneert Gouverneur Generael, die nevens de Raden van India hier beneden wints opregtelyck regeert. Dit is UEd^{hts}. dienaars versoek aan mynheer: doordien ick de Compagnie onder mynheers regeeringe, soo by nacht als by dage, te water en te lande nu al 13 à 14 jaeren verleden gedient hebbe, ende Godt d'Almachtigh heeft mynheer tzedert gesegent ende al zyn gedoente wel laten gelucken, en Godt de Heere vermeerdert UEd^{hts}. staat en ryckdom noch dagelyx, waarover door de geheele werelt oock beroemt werdt, en dienselfden Godt heeft UEd^{ht}. nu tot zyn oogwit laten komen, daar UEd^{hts}. dienaar nacht en dagh soo lange naar verlangt heeft, hebbe oocq eyndelyck mynen wensch gekregen. Dit is myn vernederinge voor mynheer en alle de Raden van India.

Verders versoekt UEd^{hts}. dienaar ootmoediglyck, terwyl ick noch in 't leven ben, soo UEd^{hts}. het goetvinden, dat UEd^{hts}. dienaar weder mach keeren na syn geslaghte Manipa, wanneer alsdan wesen sal als een boom, die weder levendigh wert, om aldaar myne kinderen en naekomelingen die onder de Compagnie staan te hoeden en bewaeren, nae myn doot te begraven en myn erfgoedt van d'een op den ander versterven, want UEd^{hts}. dienaar heeft geen magt noch kragt meer en is sieck, en Compagnies werck is geen speelen gaan, gelyck mynheer selfs wel weet, want alle degeene die van Compagnies gelt leven, moeten oock de Compagnie na behoren dienen, niet met woorden maar met haar lichaem ofte daat. Dierhalven heeft UEd^{hts}.

dienaar altyt bevreest geweest, dat hy in Compagnies wercq beschaemt soude werden. Daerom versoeckt UEd^{ht.} dienaar het bovenstaande seer ootmoedelyck aan mynheer. Verders hebbe oock wel gehoord, dat die de Compagnie wel gedient hebben door deselve oock wel beloont werden. UEd^{ht.} dienaar buygt hem tot aan de voetzoolen van mynheer en bidt om vergiffenisse, soo yets in desen door onverstandt is misdaan, alsoo UEd^{ht.} dienaar maar een mensch is, niet sonder gebreck.

Geschreven op Vrydagmiddagh 11 November in 't jaar 1092, off naar de beschryvinge van onsen heyligen Mahometh.

(Onder stont:) Dit is de handteekeningh van Joncker.

Heden ter vergaderinge is oock door den Heer Directeur Generael Speelman voortgebracht een notitie van eenige meubelen etc., toebehoorende den Heer Generael Ryckloff van Goens, dewelcke Zyn Ed^{ht.} genegen was alhier in 't generaals huys te laten verblyven, omme voor de Compagnie gekogt en aangenomen te werden en by gemelte Heer Generael van Goens getaxeert, als namentlyck:

24 ebenhoute stoelen met Chinees gemeen goutlaecken à 4 rd ^s . yder	rd ^s .	96 ;
12 vergulde roode verlackte Chinese stoelen à 4 theyll.....	"	60 ;
2 kopere kroonen off ligters.....	"	87 ;
1 curieus horologie met zyn kas.....	"	300 ;
32 stux mansslaven à 60 rd ^s . yder.....	"	1920 ;
5 d ^o . vrouwen-slaven à 40 rd ^s	"	200 ;
en 7 d ^o . kinderen ongetaxeert.		

Dewelcke alle verstaan syn voor de Compagnie ten respecte van Zyn Ed^{ht.} aan te nemen, dogh het horologie niet hoger als tot 200 en de mansslaven yder à 50 rd^s., mits dat desselfs zoone by wederverschyninge hier in India het gesegde horologie ende de voorsz. slaven en slavinnen, indien se noch in wesen zyn, tot deselve pryzen dan weder sal mogen over en aan sich nemen.

Wyders is noch te deser tyt den breeden raat der nu te vertreckene retourscheepen opgesteld en zyn daartoe genomineert de volgende:

by de Heer Generaal van Goens ais admiraal op 't Lant van Schouwen den schipper Adriaan Hubregtse Steutel;

op de Holl. Thuyt als vice commandeur den schipper Leendert Maas;

op 't schip Schouwen den schipper Maurits Jacobse;

op Africa den schipper Jacob Valck;

op de Vryheyt den schipper Dominicus van Geyne;

op 't bootie de Posthoorn den lieutenant Jacob Gast, als 't nodigh is;

en voort alle soodanige stuurlieden etc^a. als Zyn Ed^{ht.} mogte comen nodigh te aghten, mitsgaders:

den boeckhouder Martinus van Coulster als secretaris;

zynde wyders best geagt Zyn Ed^{ht.} geen commissie oock als commissaris na de Caap etc^a. mede te geven, omdat Zyn Ed^{ht.} hooge character genoegsaam pouvoir daartoe comt mede te brengen etc^a.

Voorts is oock nogh geresolveert de solemnele authorisatie van den Ed^l. Heere Cornelis Speelman als Gouverneur Generael van India op 25 deser met soodanige ceremonien te laten voortganch nemen, als by het project, ten dien eynde heden in Rade van India opgesteld en geresumeert, in 't breede comt te blycken, 't welcq nevens het voorenaangeroerde in 't resolutieboek geëxtendeert staat te beoogen, en welckers effect ten dage van de authorisatie met de hoedanigheyt en methode van dien hieraghter sal werden verclaart.

22 d^e. 's Morgens gewert ons per eenige Javanen te lande een brieffie van den vaandrich Willem Kuffelaar tot Tanjongpoura, nu vier dagen geleden aan Haar Ed^l. geschreven, meldende eenlyck:

dat de negorye Tellogompol in den natten tyt het overlopen van water seer subject was en daarom den Tommagon Natta Jouda een andere plaats, genaemt Toolock Bonot, die daarvan bevryt was, voorgeslagen om zyn woonplaats te nemen, dogh het scheen gemelte Tommagon liever wat verre van de hant begeerde te woonen, aangesien hy by zyn versoeck om na Goedoegoedoch te verhuysen was blyven persisteren, dogh indien hem sulx niet wierde toegestaan, alsdan wel genegen te wesen even boven Prackan Saepie een negorye te gaan opreghten;

de volckeren van den overleden Naya Bangsa sorteerden jegenwoordigh onder gemelte Tommagon, sulx de negorye Goedonkoly onbewoont bleeff, hoewel sigh nogh 20 huysgesinnen van Palemoangh daar onthielden;

de voortsettinge van den lantbouw etc^e. wierd thans op de gedane recommendatie door de ingelanden na 'tscheen wel beyvert;

den borger Jan Foreest niettegenstaande alle gedane waarschouwinge bleeff met het vercopen van aræcq etc^e. aan onse besettelingen nogh al continueren, voorgevende hem sulx vry stinde te doen, waarover dan nader Haar Ed^l. ordre versogt wierd etc^e.

Kort daaraen gewert ons van Cheribon per een Engelse chialoup (dewelcke door onsen lieutenant Benjamin van der Meer aldaar in arest genomen zy) onder opsig van den opperstuurman Hans Kreuger een briefie van voornoemde lieutenant, dato 15 deser aan Haar Ed^l. geschreven, ten principalen ten geleyde van gemelte chialoup en met verder advis:

dat op den 10 deser eenige swarte Portugesen by hem aan lant waeren verscheenen, bekentmaackende met een chialoup van Siam gecomen te wesen en naar Timor gedestineert te zyn, dogh dat se Cheribon wegens gebreck van water ende branthout hadden moeten aanlopen etc^e., maar des volgenden daags verthoonden sigh by onse resident nogh twee Mardyckers, genaemt Joseph Nogara en François Perera, op gemelte chialoup mede bescheyden, die hem verclaarden van Malacca gecomen te wesen met intentie om naar Bantam te keeren, dogh door contrarie wint omtrent het lant van Bantam moetende ankeren. was gemelte Joseph tediertyt 's nagts door zyne mackers uyt den slaap geport, met aansegginge kennisse te moeten draegen dat haar commandeerend hooft, den Engelsman Mr. Jan Mol, over boort gevallen en in den stroom verdroncken ware, wes zy goetgevonden hadden, daarvan een verclaringe onder haer wierde gepasseert, om desnoots hun by hun

principalen, den Engelsen agent, van te kunnen dienen; dogh des anderen daags hadden zy doen vastgesteld Bantam niet aan te doen, maar naar Timor af te zeylen met bedreyginge, indien ymant van haerluyden sigh daartegens quame te stellen, de soodanige overboort te werpen etc^a., hebbende voorts daarop de gevondene goederen en contanten van den Engelsman onder malcanderen gedeelt en aanstonts een der haere tot hooft gestelt om dit boose voornemen voort uyt te voeren etc^a.;

op welcq becomen berigt onsen resident tot Cheribon doen ten eersten den opperstuurman na gemelte chialoup, die nogh wat van de rheede lagh, had afgesonden en deselve in arrest genomen, inwylen belastende het chialoupsvolcq, dat aan lant nogh was, in de pagger te brengen, dogh dese fielten, vermerckende dat se ontdeekt waeren, soo hadden sigh drie derselver, daaronder hun voornoemde hooft, ten eersten met de vlugt gesalveert en de andere wierden nevens de daerin bevonde goederen versgelt onder opsigt van gemelte stuurman nu herwaerts opgesonden etc^a.;

uyt de Chirrebonse bovenlanden had men berigt, dat die van Galo op Indralaya en die van Cawazeen op Parong Bizy tegens die van Namroet nogh posthielden sonder malcanderen eenigen overlast te doen, gelyck sulx en 't verdere breeder by het aankomend briefboeck staat te lesen.

's Middags becomen per Javaans vaartuygh een kleen briefie van Bantam, door den resident Willem Caaff op gisteren aan Haer Ed^{la}. gecarteert, eenlyck tot advis, dat het Engels schip de Scipio Africano ter rheede aldaar uyt Engellant tenselven daage was aangecomen.

's Namiddags komt alhier te verschynen seecker Chinees met eygen vaartuygh van Banjermassingh, die door den sabandar Ockersze binnen wert gebragt en aan Zyn Ed^{la}. overlevert een briefie, in 't Maleyts door den Pangeran Soura Nagara, die sigh noemt Conincq van Haley off Banjermassingh, aan Haer Ed^{la}. geschreven, hetwelcke na gedane translatie in onse tale bevonden zy te luyden als volgt:

Translaatmissive, in 't Maleyts door den Conincq Haley aen de
Hooge Regeeringe tot Batavia geschreven.

Desen brieff uyt een geheel opregt en zuyver herte nevens veele groete van den Pangeran Soura Nagara, die Conincq is van het lant Haley en des jaars een hondert taylen gout can uytleveren, alsmede in eygendom heeft het pepergewas ontrent de revier van Banjermassingh, komt aan myn broeder den Generael, die Conincq is op Batavia en de bestieringe heeft over alle Koningen, soo te water als te lande, beroemt over zyn stout- en kloeckmoedigheyt, genegen tot alle Koningen, een rust- en schaduwplaatse voor alle mannen in den velde des oorlogs, te doen hebbende met alle Koningen sonder eenige misslagen, maar onderhoudt zyne contracten standvastigh met deselve, sonder veranderinge, soodat een ygelyck, die haer op hem verlaten, haeren wensch genieten ende zyne goede en volmaackte wercken bespeuren.

Verders maacke bekend, opdat den Generael, die Conincq op Batavia is, op Radia Haley soude dencken, want ick ben de oom Pangeran Agengh

en de grootvader van desen nieuwen Panambahan, en Pangeran Haley regeert Banjermassingh met al hetgeene daaraen dependeert. Banjar is als een kindt van Batavia en Batavia als een opregte vader van deselve sonder eenige veranderinge. Voor deesen, wanneer den vorigen Panambahan regeerde, heeft hy de logie van den Conincq van Batavia doen afbreecken sonder daarover met iemant anders te beraden en heeft met de Compagnie niet meer te doen willen hebben, om welke reden desen Pangeran Soura Nagara uyt Banjar is vertrocken en tot Mandavy gaan wonen nevens alle de coopluysden, die over het breeken van het gemaakte contract met de Compagnie bevreest waren, maar de reden waerom Pangeran Soura Nagara en alle de coopluysden uyt Banjar zyn vertrocken, is niet omdat wy ons niet hebben connen defendeeren noch eenige schuldt hadden, maar ten eersten, omdat wy onschuldigh waeren en ten tweeden over het breeken van het contract. Dit maacken aan den Conincq van Batavia bekend, opdat soude weten wie goet ofte quaet is geweest. Soodanigh is het met de zaack van Banjer gelegen en wat is nu de beradinge van den Batavisen Conincq? alsoo Pangeran Soura Nagara door de geliefte Godts van meyninge is, met dit westemousson weder naar Banjer te keeren, maar ingevalle de Engelse ofte die van Macauw gelyck van tevooren alhier mogten komen, daarover gelieft den Conincq van Batavia wel te beraden, want de grooten die Banjer nu regeeren zyn haer vrunden, dogh off die van Macauw mogten komen, soude ick myn daarmede niet bemoeien, maar de cooplieden en grooten soudn haer konnen afweeren, want se zyn daartoe sufficient genoegh, en off d'Engelse tesamen met haar quamen, soudn egther door Godts hulpe ons na vermogen defendeeren en afweeren, als maar den Conincq van Batavia daarover een vast beraat genomen heeft en off hetselve soude kunnen geschieden ofte niet en ick tot een zoon aangenomen werden ofte niet. Dit staat nu in de beradinge van den Generael, Conincq van Batavia, want de Pangeran stelt op geen twee zyn vertrouwen maar alleen op den Generael, Conincq van Batavia, alshoon Pangeran Agongh de zoon van de Batavise Conincq is en ick de broeder van den Generael Conincq van Batavia ben, egther maacke dit in der waarheyt bekend aan den Generael, Conincq van Batavia, ende tegenwoordigh komt myn veele groete aan den Generael, Conincq van Batavia, aan wien eeuwich vruntschap versoecke, soolange als de sonne en mane sal wesen, en omdat ick in swarigheyt ben, sende desen brieff met Dana Sara naar Batavia, tot een teecken van myne opregte en ware genegentheyt tot den Generael, Conincq van Batavia, aan wien ick sende drie bezoarssteen, waaronder een lange, nevens hondert bossen rottangs en hondert toetops, hetgeen niet en gelieft te veraghten, want het is als een bloempie op een steel.

In den avontstont arriveert hier uyt Bengale de fluyt Soesdyck, zynde tegelyck met 't Huys te Cleeff, Stryen en de Bercmeer vandaar uyt de Ganges geseylt, geen ander schriftuuren medebrengende als een duplicata missive van den heer

directeur Baukes en raat tot Ougly aan Haer Ed^h. in dato 20 September, welckers afschriften met de voornoemde schepen op diverse datums hiervooren origineel reets ontfangen en aangeroot zyn, hebbende voorts dese fluyt ingeladen de volgende coopmanschappen en andere Bengaalse goederen, als te weten:

voor Europa:

125 packen Ceylonsen caneel;
 13 packen cassen de Malda;
 12 packen mallemolen;
 15 packen taffachelas gingams;
 2 packen gerberrys;
 5 packen gerras;
 139 baalen zyde;
 20 balen mogta;
 5 kisten dubbelde armosynen;

voor Japan:

12 balen mogta;
 2 balen naey- en stickzyde;

voor Batavia:

130 lasten rys;

nogh beneden in de revier door gecommitteerde in
 gemelte bodem gescheept:

9 packen diverse kleeden van Bellesoor;
 25 canassers amphioen;
 206 kippen lont, bedragende tesamen met de ongelden.... f 152673:2:3.

Kort daeraan komt hier mede in den avontstont van Masulipatnam of de custe Cormandel te verschynen 't schip 't Wapen van Zirckzee, en daarmede oock van dat comptoir over den oppercoopman Hendrick van Outhoorn, gewesen opperhoofd aldaar, overleverende aan Haer Ed^h. een missive van den E. president Willem Carel Hartsincq ende den raat ten voornoemde comptoire, dato 7 October geschreven, verselt met diverse bylagen en behelsende onder anderen kortelyck het volgende nieuws:

den 12 September was den E. Hartsincq nevens den coopman Joannes Huysman van Paleacatta tot Masulipatnam verschenen, hebbende ten eersten transport van 's Compagnies effecten van den E. Outhoorn overgenomen en werdende kort daaraan van den haweldaar Mahomet Alybeen in 's Compagnies logie verwelkomt; met de negotie gingh het aldaar nogh redelyck, hoewel de Engelse noch even stercq in de procura van lywaten woelden;

men rugte dat den Conincq van Golconda sigh onmaghtigh had verclaert om den Mogol met de g'eyste 120 duysent pagoden in contant en 12000 ruyters tegens Sombagie Ragie te connen adsisteren, en integendeel sigh bereydwillich getoont om zyn aghterstall en noch verlopen tribuyt te voldoen, op welck eerste de Mogolse Orangseepse ambassadeurs haer misnoegen met het weygeren van de eerkleden en betel hadden laten blycken, dogh naderhant hun nogh tevreeden gehouden met 100 à 120 duysent roepia in afkortinge der tribuit mitsgaders eenige eliphanten, paarden en juwelen, behalven nogh 20 duysent roepia voor gedane ongelden, waarmede zy den 28 September na 't Dillise hoff weder vertrocken waeren; gemelte Conincq van Golconda, den vermogenden heer Madoena de visite gegeven hebbende, was van denselven met 150 duysent roepia in contanten en verscheyde kostelyckheden beschoncken geworden; oock wiert er gesegt dat gemelte Mayesteyt binnen 15 à 20 dagen welligt weder een reysie over Petapoely na Palleacatta stinde aan te vangen, hoewel onseeker;

in Golconda was een buytengemeene pestilentialen tyt geweest, waardoor de menschen by duysenden weghgeruckt wierden, 't welcq men vermeende door den heeten en drogen tyt buyten het mouson veroorsaecht wierde;

tot Masulipatnam waeren in de maant September verscheyde vreemde scheepiens aangekomen en weder vertrocken met diverse coopmanschappen, gelyck dit alles en 't verdere 's Compagnies ommeslagh aldaar raeckende breeder by het aankomend brieffboeck en verbaal onder 't quartier van Cormandel uytgedruckt staat te lesen;

en heeft gemelte schip Zirckzee soo van Palleacatta als Masulipatnam hier overgebracht een inladinge van de volgende kleden en andere goederen, als namentlyck:

van Palleacatta:

200 packen diverse cleeden;
63896 @ caliatourshout, ter montura met d'ongelden van f 68296 : 15 : 15;

ende van Masulipatnam:

778 packen gesorteerde cleeden;
280 packen lyck- en cabelgaarn;
10 packen zeylgaarn;
5 packen lont;
1900 stux goenysacken;
600 stux leere velletjens;
14580 @ diverse spyckers;
3400 stux leere brantemmers;
19005 @ root caliatourshout, bedragende met d'ongelden » 269402 : 14 : 10;
Sulx 't geheele aengebragte met Zirckzee monteert f 337699 : 10 : 7.

Synde oock noch met voorgenoemden bodem apart erlangt een briefje, in 't Persiaens door eenen Moorsen heer, Mierza Moasoem, die sigh noemt gouverneur van Gendikota in 't Golcondase ryck, aan Zyn Ed^{ht}. de Heere Cornelis Speelman, Gouverneur Generael, geschreven op fyn geel papier, met roode bloemen bezaeyt en in een goudlakense zackjen benayt, hetwelcke na gedane oversettinge in onse tale niet onnodigh zy tot speculatie hier te insereren en bevonden van volgende teneur.

Translaatmissive uyt het Persiaens, door eene Mierza Maasoem uyt Golconda aen Zyn Ed^{ht}. Cornelis Speelman geschreven.

Het handtvatsel van hooge heerschappye en gebied, het uytmunsel in luyster en grootheyt, den vester van de gronden en pylaren eenes ryx en van een befaemde staet, een vastlegger van het gebouw der verheventheyt en een absoluut gebied, de golvaghtige glans in den houwer van dapperheyt en strydbaarheyt, een peerel in de zee van een doordringende en snydende magt, een cierlycke vleck in de mannen van staet en vermogentheyt, een oogappel in het gesigt van een aansienelyck en verhevene fortuyn, een kostelyck gesteente in de ringh van kennisse en verstandt, de schoonheyt in het wesen van eer en splendeur, de heer gebieder Cornelis Speelman, Generael (welcker glans en hooge fortuyn noyt afnemen), flickerende in den hemel van een glorieuse stadt, zy geduirigh van d'onaengenaeme toevallen der fortune bevryt en verkryge zyn innerlycke en uysterlycke wensch en begeeren naar de volbrengingh van de gewoonlycke pligtplegingen aan dese kant wegens zyuen vriend en verlanger Mierza Maasoem, gouverneur van Gendikota, een werelds vermaeck en plaasier. Zoo maeckt aan zyn glorieuse persoon in alle vruntchap bekend, hoedat in dese tyt de tydingh en blyde boodschap van zyn welvaeren gehoort hebbende, myn hart daerover in blydschap opengegaen en met een uytermaten vreugde bevange is geworden met hope, dat op de zetel van eer en aanzienlycke heerschappye steedt blyven zitten ende zyne vrunden koesteren ende zyne vyanden passeeren magh.

Voorts soo vertoont aan zyne wysheyt, die als de maen verligt is, hoedat verwondert is, hoedat mynheer, die de meriten van persoonen kent en zoo vrundhoudende is, noghtans in soo langen tyt niet met de blyde boodschap van zyn goede stant en welvaeren, die zooseer gedesidereert is, my verheerlyckt heeft gehadt. daar ick noghtans, wanneer in de reyse naar de quartieren van bovenswinds ende op Siam aangekomen was, een missive in gediensstigheyt aan zyn hooge persoon toegeschickt heb gehadt, sonder dat met een antwoord daerop vereert is geworden, niet wetende, wat d'oorsaeck van dese nalatingh is, onder hoop, dat daarvan geen andere reden als de vergetenheyt alleen zy. In alle geval heb ick dese verwagtingh, dat zyne ware vrunden uyt zyn vrundthoudende gemoet niet uytwisschen en in vergetenis stellen wil, maar zyne vrunden met de blyde boodschap van zyne

en zyner kinderen gezondheid geluckigh maacken, mitsgaders dese faveur aan my betoonen, dat een soodanige acte van recommendatie in forme, als den voorleden Generael gepasseert heeft, oock aan my, met zyn zegel bekrachtigt, gelieve te verleenen, opdat aan de vrunden en vyanden magh blycken, hoeseer zyn vrundt aan zynen dienst en onderdanigheyt verknogt is, en is de copye van dese acte voorleden jaer oock aen Zyn Ed^{ht}. gediensdiglyck toegesonden, houdende ick voor zeecker, dat deselve oocq aan Zyn Ed^{ht}. sal toegecomen wesen, zullende dese acte, die sal believen toe te stieren, boven duysent andere in kragt en consideratie valideeren.

Mynheer, in het jaer dat zyn dienaar in Siam was, heeft aan den capteyn aldaer vyff schilden en omtrent een somme van 100 toroneth contant ter handt gestelt om naar Japan te senden, en de schilden aldaar te laten coleuren en om voor 10 toroneth Japans papier voor my te koopen en te bestellen. Kort daarna ben ick naar de landen boven 's wints vertrocken, sonder dat zedert yets daarvan vernomen off gehoord heb, off die schilden en dat papier overgecomen zyn off niet en oock waer die verder belant zyn; sommige seggen, dat d'selve voor d'E. Compagnie aangeslagen zyn, in alle gevalle soo heb ick dese verwagtingh, dat myne geringheyt niet sal versmaden maar gelieven te favoriseren en aan zyne dienaren gelasten, dat naer die goederen vernemen, waer en by wien deselve zyn, sullende Zyn Ed^{ht}. aan my die gunst ontwyfelyck betoonen, dat die schilden en dat papier aan my mogen toekomen, sullende dit faveur rekenen, alsoff Zyn Ed^{ht}. my die tot een beneficie gegeven had, daer icq noghtans dit vertrouwen heb dat aan my grooter faveur sal bewysen.

Myn toevlugt, ick versoeck voor de tweede maal dat de voorsz. acte van den voorigen Generael, die hiernevens sende, gelieve te vernieuwen en toe te senden.

Voorts byaldien Zyn Ed^{ht}. tot de tyt van zyn aansienlycke rencontre eenigen dienst in deese quartieren te verrichten heeft, soo gelieft het maar met een wencq bekend te maecken en sal hetselve, soo lieff als myn ziel en leven is, traghten te volbrengen. Het handvatsel van dapperheyt en het puick onder zynsgelycken, Joan Neyendael, opperhoofd tot Helderabaad off Golconda, comporteert sikh ongemeen well, en zyn alle menschen met hem wonderlyck wel tevreden, en considereert de acte, die Zyn Ed^{ht}. aan my tevooren verleent heeft, in behoorlycke termen. Wanneer nu een nader acte door Zyn Ed^{ht}. faveur met een nieuwe recommendatie aan my sal toekomen, soo sal hy dan oocq te meer reguardt daarop dragen en ongelyck meer vrundschap en faveur aan my betoonen. Alsoo nu myn voornemen en begeeren ternedergesteld is. soo durff ick my niet meer verlengen. Zyne dagen passeeren naar wensch, syn leven en aansienlycke staet blyven altoos in eenen standt.

(Onder stont op de verkeerde zyde, onderaan stont het zegel in swarten inct affgedrukt.)

's Avonts seylt uyt deser rheede vooraff na Bantam en de Straat het jagt Roemerswael, om de verversinge voor de kort te volgene retourscheepen te haelen en nevens het inhebbene drinckwater aan deselve te bestellen mitsgaders hun tot aan het Princeneylant te convoyeren, medenemende ten dien eynde een briefie aan den resident Caaff, op heden geteeckent, behelsende de volgende ordres en advertenties:

dat Haer Ed^h. op des residents voordragen den getornden jongelingh Jacob Nys van zyne begaene groote misdaat voor ditmaal gepardonneert hadden, mits welcken hy denselven op de gevoeglyckste maniere na herwaerts soude oversenden;

dat den resident aan den Engelsen agent soude hebben bekend te maacken, hoe seeker chialoup door de onse tot Cheribon in arrest genomen en met parthy van het daarop zynde volck en goederen herwaerts opgesonden was, met advys en berigt, dat het daarop gewesen Engels hooft, genaemt Jan Mool, door het daerop bescheyden volck over boort gesmeten soude zyn, en zy voornemen geweest met die chialoup na Timor wegh te vlughten etc^h., opdat men daardoor konden ervaeren off gemelte Engelse agent deselve oock soude komen te reclameren etc^h., gelyck dit ende het verdere by het uytgaande briefffboeck breeder staat g'expresseert en oock by het resolutieboek onder huydigen datum en soomede het g'arresteerde in Rade van India wegens het vastgestelde vertrecq van den Heer Generael Ryckloff van Goens mitsgaders de solemnele aan te stelle authorisatie op 25 deser van den nieuwen Heere Generael Cornelis Speelman als Gouverneur Generaal van den Nederlandtsen staat in India, gelyck hieraghter breeder te zyner tyt g'explicceert staat te werden.

24 d^e. Den E. commissaris Laurens Pit de Jonge, op den 22 des voorleden maants per 't schip 't Huys te Velsen van Sumatras Westcust terugge hier aangekomen ende alsdoen mits desself indispositie het nodige berigt en rapport wegens zyne afgelegde commissie te dier custe op het papier niet hebbende konnen gereet vervaardigen, komt desen voormiddagh binnen, aan Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generael van Goens overlevende zyn schriftelyck rapport onder dato van gisteren, met nogh verscheyde daaraen gehorende andere papieren en documenten wegens desselfs bevindinge en verrigtinge geduurende zyn aanwesen ter gemelte Westcust, soo ontrent de Sillidase goutmynen als anders die commissie raeckende, gelyck de substantie van dien en zyn Ed^h. consideratien etc^h. over dat werck by 't aankomend briefffboeck en verbaal in 't breede g'extendeert staat te lesen, waarby onder anderen oock kan werden gesien, dat de voornoemde goutmynen tot Sillida doorgaans weder in waardye seer verergert zyn, tegens de voorheen gegeven goede en groote hoopen, hoewel de aderen haer somtyts wel voor een blickie wat rycker maar dan kort daaraen al weder sleghter verthonen, sulx (door de gestadige veranderinge, die dat mynwerck door ervarentheyt al van lange tyden en doorgaans onderworpen is) geenige seekere hoope ten goede alsnogh deswegen kan werden geschept, veel min een vast oordeel wegens het gewenste succes daarover gevelt, tenzy door ondersoek van den na derwaerts vertrockenen kundigen berghopman Benjamin Olits te zyner tyt ons yets naders en beeters mogte tevooren komen, dat wel te wenschen maar beswaarlyck te hoopen is.

's Voormiddaghs comt alhier van de Cormandelse Zuydercomptoiren te arriveren 't schip America, daar het door storm weder van voor Tegenepatnam schielyck heeft moeten ruymen, ons toebrengeende vyff stux brieven, d'eerste een paquet van den E. commandeur Marten Huysman en raat tot Couchin de dato 5 September, zynde vandaar over Palleacatta naar Tegenepatnam versonden, dogh sonder bylagen, het tweede van den E. Jacob Huygens en raat tot Nagapatnam in dato 24 desselven maants September, mede over Tegenepatnam, de derde van de residenten Lambert Hemsincq en Anthony de Clercq tot Sadraspatnam dato 4 October, de vierde van den heer commissaris en gouverneur Jacob Jorisze Pits en raat tot Palleacatta van dato 5 October met een appendix van den 6 daaraanvolgende, en de laatste van den coopman Cornelis Meersman en verderen raat tot Tegenepatnam de dato 20 October passado, alle aan Haer Ed^h. geschreven en van soodanigen inhoud als by de lectura van dien in het aankomend briefboek en verbaal onder de quartieren van Mallabaar en Cormandel in 't breede staat uytgedrukt, ende het daarby overgecomene nieuws buyten hetgeene de negotie raackt uyt het navolgende terloops kan werden beoogt, en vooreerst:

uyt de missive van den E. Huysman en raat tot Couchin in dato 5 September, hoe men van Coylan en Cananoor was berigt, dat de Engelsens voornemens waeren den peper niet alleen van 't noorder maar selfs van 't zuyder Mallabaar te comen haelen; oock lieten die vrunden niet naar jaarlyx haere toepassen en inlantse dienaeren na Trevancoer en Commoryn te senden en onder protext van cleeden en peerlgruys sooveel peper en canneel te bespreken, als se quamen te benodigen en bemagtigen konden etc^h.;

het jaghie Wingurla en chialoup de Lindeworm was den 17 July passado 's nagts, op de timmerwerff onder ola dacken staande, onvoorsiens in den brant geraackt en daardoor soodanigh beschadigt, dat se niet weder opgetimmerd konden werden;

de lang getreyneerde onderhandeling tusschen den derden Samorynsen Prince ende den Conincq van Couchin was eyndelyck wederom affgedaen, dogh het ontworpe contract had nogh geen verder effect sorteert als dat alle de vorige contracten gerenoveert en den treves nogh voor 5 jaeren na Juny aanstaande geprolongeert ware, blyvende 't resterende wegens 't vervoeren van den wilden canneel etc^h. mitsgaders de herstellinge van 't Couchinse ryck ende het verkiesen van een ander Ragiadoor in plaats van den Paljatter tot nader ordre van Haer Ed^h. uytgesteld;

den Conincq van Couchin wilde het vastgestelde op Chinotty niet naarmen, hoewel de Princen en landesgrooten met d'onse van intentie waeren om hetselve te doen stant grypen, sulx die Mayesteyt tot zyn eygen en des ryx welvaeren altoos self wel aangedreven diende te werden;

den Calicoylansen regerenden Prince, die nogh eerst bevestigst stinde te werden, comporteerde sikh niet wel, sikh toonende hem omtrent de Compagnie en Compagnies coopluysden seer onredelyck en bovendien door zyn onversadelycke schrapsugt en dwingelandye in gevaar om van 't gemeen niet g'accepteert te worden;

de vaart na Mocha scheen de Sammorynse en Colastrise Mooren hoe langer hoe smaarkelycker te bevallen, als hebbende op ultimo Augusty passado noch 5 scheepiens vandaar terugge becomen, dewelcke, soo men rugte, op haere derwaerts vervoerde coopmanschappen groote voordeelen hadden behaelt etc^a;

voorts leefde men op Mallabaar thans met de Coningen en regenten anders noch redelyck in gewenschte ruste.

De tweede en derde missive van Nagapatnam en Sadragapatnam behelsen niets anders als hetgeene in de Paliacatse brieff kortelyck wert gereitereert en aangehaalt en het nieuws mede hieronder sooveel die comptoiren raackt oocq can werden gesien, als uyt de vierde missive van den heer gouverneur Pits en raat het volgende:

het schip Zirckzee was besuyden Tegenepatnam by het Moorse fort aan de gront vast dogh door het lossen van parthy loot en ballast weder geluckigh daarafgecomen geweest, maar desselfs sloep buyten de brandingh tegens de wal gesmeten en verongeluckt, sonder eenige hulpe van de Mooren te kunnen becomen, dewyl den habeldaar sulx aan een yder op lyfstraffe hadde verboden;

de wegen naar Golconda waeren door de meenigte der struyckrovers voor de reysende cooplyden noch seer onveyll etc^a;

den handel tot Portonovo en Poudechery was thans al vry van importantie, aangesien zedert ultimo July 1680 tot ultimo Augusty 1681 22 vreemde scheepiens en 35 mindere vaartuygen uyt diverse plaatsen daar waeren ter negotie geweest, hebbende een aansienlyck capitaal medegebragt, bestaande ten principalen in gout, silver, coper, spialter, thin en ronde peper etc^a, en in de voornoemde tyt oock 29 scheepiens en 35 mindere vaartuygen weder vandaar na elders vertrocken, die na gissinge hadden vervoert 8800 packen cleeden, 250 kisten cooper, 100 bharen spialter en 80 bharen thin etc^a;

den Moorsen landregent der Zuyder benedenlanden ontrent Nagapatnam, genaemt Wawasie Pandidaar, die sigh doorgaans als een vrunt van d'E. Compagnie had getoont, was nu door Egosie Ragie uyt zyn gouvernement opgeroepen en een ander met name Narrengiry Pandidaar in plaatse gestelt, die al ten eersten door een afgesant de jaarlycke recognitie en den belooffden eliphant had laten eyschen, hetwelck men oock had moeten voldoen, en behalven dien voornoemde heer nogh met een geschenckie van 35 pagoden om desselfs gunst te gewinnen geregaleert, by welcke occasie de pretensie wegens het spolieren van Trimelevaas en Carcal was vernieuwt, dogh sonder hoope dat dierwegen eenige satisfactie soude werden gedaan;

de stadt Nagapatnam was in 3 maanden tyt weder f 9002:6:15 ten aghteren geraackt, dogh beliepen de behaalde winsten op geheel Cormandel desen verleden jaere, alle ongelden affgetrocken, op ultimo July in 12 maanden een somma van f 1054222:8:14, 't welck f 237971:14:6 meerder was dan het voorleden jaar;

van Ceylon had men particulier berigt, dat het fluytie de Civethcat daar voor Tutucoryn uyt bet vaderlant was aangelant;

in 's Compagnies logie tot Golconda was den 27 Augusty passado aan de zuyd- en westcant een hevigen brant ontstaan, waardoor de geheele logie in koolen

soude gelegd wesen, indien sulx door de gedane hulpe van een Sercheyl Chalilluchan en zyn volck niet ware belet en geblust, hoewel de Compagnie daarby nogh / 3811 was komen te verliesen; voorts rugte men aldaar oock, dat den Mogol Orangseep het Golcondase ryck weder met den oorlogh dreygde etc*.

Uyt de Tegenepatnamse missive van dato 20 October blyckt onder anderen:

dat men onaangesien de groote vaart van particuliere als andere en de geduurige vexatien des Soubedaars tot Portonovo als Tegenepatnam etc*. nogh in den tyt van 12 maanden evenwell een getal van 2095 packen, en daaronder 846 guinees lywatan, ingesameld hadde, met hoope dat getal 't aanstaande jaar nogh te sullen cunnen werden vermeerdert; den heer Argie Ragie, swager van den Vorst Sambosie Ragie, was in de benedenlanden van Visiapour en Carnatica affgecomen, om die landen in stede van eenen Samosie Neyck in besit te nemen, en denwelcken seer hadde gedoleert, omdat d'onse hem niet hadden gecongratuleert, 't welcq sooveel mogelyck aan desselfs affgesant waere g'excuseert en hy daarop met een geschenckie geregaleert, onder beloffte de vereyste plegtigheden ten eersten door ymandt te sullen laten affleggen, gelyck oock kort daaraen tot Zyn Hoogheys genoeg volbragt was, en door dien heer daarop helooft 's Compagnies negotie na vermogen te sullen begunstigen;

de zaacke van den heer Ragonado Pandit, Suwagies regent, was, soo men rugte, weder opgeschort, totdat den voornoemden heer Argie Ragie een nader ondersoeck soude hebben gedaan, of de swaere beschuldiging van landverraderie, hem ten laste gelegd, waar soudien zyn oolte niet: inwylen was Samogie Neyck en gemelte Pandief (gesteld geweest om gemelte Argie Ragie in zyn ampt te onderschragen) voor weynige dagen van dierglycke handelinge betigt zynde, in hegtensisse gestelt en van zyn gesigt, staat en middelen berooft, en oocq behalven hem nogh verscheide heeren van consideratie en zoude dien Vorst van intentie zyn, een generale veranderinge onder hunne voornaamste personen van staat te willen maacken, hoewel sulx nogh onseker was;

den Teuverheer gebruyckte thans syn principaalste magt in 't beleghe voor Bellapoer, 't geene door den Madureer met hulpe van den Masoerder mannelyck gedefendeert wierd; inwylen soude Tristnapally ('t welcq den Neyck van Madure all eenige jaeren voor zyn beste en seekerste hooftplaats beseten heeft) groot gevaar lyden om misschien overveldigt te werden, byaldien den Vorst Sombagie volgens gedaene beloften hetselve niet tydigh quame te verhinderen;

de negotie en residentie der France vrunden tot Poedechery was alsnogh van gheen belangh, hebbende nu wyders gemelte schip America alhier voor de Compagnie aangebragt een Cormandels retour der volgende cleeden en andere goederen, als te weeten:

van Sadragapatnam:

724 packen diverse lywatan;

200 stux steene drempels;

5835 stux arduine vloersteen;
 24600 R salpeter, bedragende tesamen een somma van / 175842 : 1:10 ,

van Tegenepatnam en Porto Novo:

1010 packen diverse lywaten;
 1680 R indigo;
 5600 R salpeter, tesamen ter montura van..... • 244878 : 19 : 6 ;
 sulx het geheele cargo, per America aangebragt, bedraagt / 420721 : 1 : — ;
 doch deesen bodem soowel als 't Wapen van Zirckzee op hun afzeylen van de custe Cormandel soo swaeren weder belooopen dat se genoegh te doen hadden het te konnen gaande houden, hebbende Zirckzee zyn stengen verloren en veel schade geleden en veel natte packen gekregen en America seer schielyck van voor Tegenepatnam uyt noot moeten ruymen en noch verscheyde packen aghterlaten, hoewel het oock al laat in het saysoen geworden was, eer hy vandaar den 17 October is affgeseylt.

25 *d*. Heden den dagh van het bestemde vertrecq van Zyn Ed^{te}. de Heere Ryckloff van Goens mitsgaders de authorisatie van den Heere Cornelis Speelman, althans Directeur Generael en Eerste Raat van India (conform het vastgestelde by resolutie van den 22 deeser) genaakt zynde, omme ingevolge van het aenschryvens der Ed^{te}. Heeren XVII in 't patria de dato 20 October 1680 de afftredinge van gemelte Heere van Goens en de solemnisatie van wellgemelten Heere Speelman als Gouverneur Generaal in 't generaal gouvernement van den staat der E. Compagnie in dese Indische gewesten met behoorlycke en competerende ceremonien, ontrent soodanigh werck gebruyckelyck, na de voorheen gestelde ordre solemneel te volvoeren, soo hoorde men 's morgens al vroegh de trommelen roeren, omme soowel 's Compagnies dienaeren als de burgeren deeser steede yder onder haere respective compagnies en vaandelen volgens des voorigen daags gedaene waarschouwinge door trommelslagh te doen compareren en byeencomen, gelyck oock daarop ontrent 7 uren vooraff de volslagen compaignie deses casteels in blanke volle wapenen well g'habiteert en door den E. François Tacq als capitain opgevoert (nadat alvorens buyten deeser casteels compaignie, die sigh hierbinnen stelde, verders d'een soowel als d'ander door den E. majoor Isaack St. Martin op 't groote pley n buyten en voor dit casteel gerangeert waeren) vervolgens in ordre binnen quamen trecken, stellende alvorens voornoemde compaignie des casteels sigh in 't midden aan het oosteynde van 't groote binnenpleyn, met de front na de kerck, waarop cort daaraan mede cierlycq opgetoeyt de Nederlandse borgercavallerie onder haeren ritmeester Jan Wynasse te paarde alsmede des casteels militaire ruyterye in volle Sondags monteringe paresseerden, sluytende d'eerste de reghter en de laaste de linckere vleugel van opgemelde casteels compaignie soldatesque, die in een bataillion waeren gestelt, en dusdanigh stanthoudende, soo verliep nogh een halff ure tyts, eer d'andere compaignien mede te voorschyn quamen, dewelcke dan vervolgens in- en opmarcheerden, en d'eerste naast aan de kercq met de front tegens des Generaals wooninge en digt

aan den anderen gesloten in 3 divisien, in soodanige ordre als hieronder magh blycken, namentlyck:

eerst de compagnie van 't Vierkant, gecommandeert werdende by den captain Jan Francen Holsteyn;

voorts de compagnie der oostzydse buytenposten onder den captain Willem Hartsinck;

de compagnie der Diestpoort, opgevoert by den capitain Harman Egbertsz;

de compagnie der scribenten onder haeren capitain Joan van Hoorn, werdende mits desselfs andere en nodigere besigheden als secretaris van de Hooge Regeeringe opgevoert door zynen lieutenant Manuel Bornezee, oppercoopman en opperhoofd des soldycomptoirs;

de compagnie pennisten in de stadt onder den captain Dirck de Haas;

de compagnie der oostzydse borgery onder haeren capitain Pieter van Leeuwen;

de compagnie der westzydse borgery onder haeren capitain Pieter Schippers;

de eerste compagnie der Mardyckers onder den oudsten capitain der inlanderen

Pieter Alvis;

de eerste compagnie Amboinesen onder den capitain Joncker van Manipa;

een compagnie der Maleyers onder den captain Wan Abdul Bagus;

de compagnie Macassaren onder haer hooft off lieutenant Dain Matara;

een compagnie Balyers onder den oudsten capitain dier natie genaemt Tiben;

een compagnie der oudste Javanen onder den capitain Naya Gatty;

en wyders de compagnie militairen bescheyden aan de Nieuwpoort onder den captain Jochum Michielse;

item de compagnie van de Rotterdammerpoort, mits de absentie off vertreck van den captain Thieleman van Eeuwuyck na de Westcust opgevoert door den lieutenant.....;

de compagnie der poort Uytreght onder den p^l. capitain Jan Struys.

En hoewell alle de voorsz. compagnien juyst niet in completen getalle waeren genomen, soo wierden deselve noghtans yder tusschen de 70 à 80 coppen en die buyten de blancke compagnie militairen ruym sooveel, mitsgaders de compagnie des casteels ontrent 130, item de borgerruyterye in de 40 en de militaire Compagnies ruyterye 50 (gelyck zy is) sterck bevonden.

Onderentusschen dit aanmarcheeren soo waeren mede op des voorigen daags gedane citatie door ordonnantie onder hanttekeninge van den secretaris Joan van Hoorn binnen desen casteele en op de groote voorsale des generaelswooninge gecompareert de volgende collegien en alle andere gequalificeerde Compagnies ministers etc. en aansienlycke burgers hieronder genoemt, als namentlyck:

de Collegien bestaande in:

den Agtbaren Raat van Justitie met haeren secretaris en boode, medebrengende haar gewoonlycke zegell;

het Eerwaerde Collegie van Heeren Schepenen, mede met haeren secretaris en boode met de roede en het stadszegell;

't Eerwaerde Collegie van Heeren Weesmeesteren metten secretaris en boode;
 de Eerwaerde predicanen;
 de heeren Heemraden metten secretaris en bode;
 heeren Commissarissen van huwelyxe en cleene saacken met den secretaris
 en boode;
 heeren Ouderlingen;
 de Boedelmeesteren van Chinese en vreemde sterffhuysen met haeren
 secretaris en bode;
 de Regenten van 't vrouwentughthuys;
 de Regenten van 't lasarushuys;
 voorts den E. sabandar Ocker Ockerse met alle de hier present aanwesende
 inlandse grooten, als:
 de gesanten van den Sousouhounangh Aman Courat Sinnepatty Ingalaga;
 de gesanten van den Macassaersen Radia Boné off Palacca;
 de gesanten van den Sultan Anum, Conincq van Jamby;
 de gesanten van den Sultan Ratoe, Conincq van Palembangh;
 de hier aanwesende Macassarse hoofden en grooten soo van den overleden
 Crain Bissee als andere;
 item den Bimaesen Prins Crain Panaraga met zyne grooten;
 wyders alle onse inlandse hoofden der Mardyckers, Chinesen, Maleyers,
 Baleyers, Javanen, Macassaren, Bougys etc*.

Voorts:

d'E. oppercooplyuden deeses casteels Jan Parvé en Mattheus van Lugtenburgh;
 d'E. majoor Isaack St. Martin;
 d'E. equipagienmeester Harman Lodewyckx;
 d'E. visitateur generael Roeloff Witwout;
 d'E. boeckhouder generaal Gysbert van Everdingen;
 d'E. commandeur Jacob Lobs;
 d'E. commandeur Melchior Hurt;
 d'E. commandeur Jorephas Vosch;
 d'E. Albert van Breugel;
 d'E. Amelingh Weydeman, constapel majoor dogh sieck;
 d'E. Marten Roos;
 d'E. Jeremias van Vliet;
 Albert de Reus, baas van Onrust;
 Jacob van Akersdyck;
 den baas Lodewyck van de rheede;
 baas Frans van de werff;
 den hooghbootzman Cornelis Condee.

Voorts:

Joannes Besselman;
 Herbert de Jager;

Joannes Cops;
 Abraham Opdam;
 Steven Schorer;
 Everhard van der Schuur;
 Pieter Silvius;
 Fredrick van Artzatt;
 Jan George Thourman;
 Willem Bastinck;
 Jan van Heden;
 Michiel Baalde;
 Gerrit van de Voorde;
 de baas van de wapenkamer Dircq Mulder;
 Nathaniel Goethandt;
 Jacob Snickers;
 Pieter van den Hoorn;
 Evan Jonas;
 Reynier Fuys;
 Daniel Braems;
 Willem Lucifer;
 Johannes Verhaven;
 Pieter van Daalen;
 Harman van Doeyenburgh;
 Cornelis Chastelyn;
 Adriaan de Man;
 Pieter du Clasel;

en uyt de voornaamste borgeren:

d'E. Isaack Soolmans;
 d'E. Abraham Struys;
 d'E. Pieter Elmers;
 d'E. Adriaan van Beekum;
 d'E. Jaques Boulan;
 Pieter Mortier;
 Hendrick Labey;
 Frans Gadé;
 Paulus Dusseldorp;
 Pieter de Ruyter;

uyt de procureurs:

Jan Blieck;
 Pieter Kettingh;

item alle de notarissen deser stede:

Jan Keyzers;
 Joannes Maurits;

David Disponteyn;
Jacobus Bolswaart;
Dionys van Es;
Christoffel Outers;
Joannes Maurus de Jonge.

Welcke voorengementioneerde Collegien en g'qualificeerde op gisteren, als gesegt, door bysondere ordonnantien onder de handteekeninge van den E. secretaris Joan van Hoorn, item de hier en ter rheeде aanwesende schippers door den equipagiemeester alsmede de doctoren en chirurgyns door den doctor deeses casteels, d'E. Andries Cleyer, gewaarschouwt en alsnu alle verscheenen wesende, soo sagh men onder een menigte van toekykers een magtigh gedrangh en gewoel van menschen, 't welcq onder het geklangh der trompetten en geraas der trommelen continueerde tot ontrent 9 uren, als wanneer de Heeren Raden Balthasar Borth, Anthony Hurt, Willem van Outhoorn, Joannes Camphuys en Frederick Lambertse Bent metten secretaris Joan van Hoorn (die alvorens ten huysе van welgemelte heere Bort byeengecomen waeren) in des Generaels wooninge en ter vergadersale sich begaven en hare comste aldaar alsdoen door den gemelten secretaris van Hoorn aan den Ed^l. Heer Generaal Ryckloff van Goens deden notificeren en 'Zyn Ed^h. affvragen, wat er van desselfs geliefte mogte wesen, en dat Haer Ed^l. andersints gereet stinden om den genomineerden Heer Generael Speelman na 't onderlinge bespreck en gevallen arrest van gisteren uyt Zyn Ed^l. wooninge aff te halen en terselver vergaderzale te geleyden, daarop gemelte Heer Generaal van Goens metten voornoemde secretaris uyt zyn comptoir mede ter raatkamer verscheen en aldaar doen kortelyck yets met de Heeren Raden g'aboucheert hebbende, soo zyn Haer Ed^l. tesamen weder uyt de raatkamer getreden, gaande de Heer Generaal van Goens uyt de galderye na zyn comptoir ende de Heeren Raden tesamen metten secretaris collegialiter over naar het huys van den Heer gedesigneert Generaal Cornelis Speelman, denwelcken de heeren vrundelyck ontfangen en met een onthyt en een roemer wyn getraceert hebbende, soo zyn Haer Ed^l. na ontrent een half uur vertoevens alsoo gesamentlyck metten heere Speelman weder uyt zyne wooninge naar des Generaals huys en regt toe na de groote raatkamer getreden, en van welke Haer Ed^l. verschyninge zy doen andermalen door den secretaris Joan van Hoorn den Heere Generaal van Goens kennisse deden geven, die alsdoen na een weynigh wagtens met voorsz. secretaris uyt zyn comptoir trad, alvorens de sleutels van hetselve aan hem secretaris overgevende ter bewaringe en weder recommanderende sorge te dragen dat Zyn Ed^h. pourtraict, 't welck daarbinnen stont, na zyn depart vanhier mede nevens alle de andere gewesene Generaals in de groote raatkamer mogte opgehangen werden etc., en daarop tesamen met denselven secretaris na de raatkamer is gegaan en aldaar van de heeren begroet wesende, soo gingen Haer Ed^l. naa weynige gevallen discoursen in ordre in Rade sitten, alwaar doen door d'Ed^l. Heer Generaal van Goens nogh eenige propositien van weynigh belangh wierden gedaen, soodanigh als dat by de resolutie, onder hedigen dato deswegen genomen, breeder kan blycken, waarna alsdoen wyders besloten wierd om aanstonts met de authorisatie van den heere

Cornelis Speelman tot Gouverneur Generaal voort te gaan, gelyck oock geschiede, nadat inmiddels voor de oude affgegaene Heeren Raden van India Laurens Pit, Pieter Anthonisse Overtwater, Pieter van Hoorn en Anthony Pavilioen, ofte die van deselve verschynen moghten om dese ceremonien by te woenen, oock 4 stoelen aan de linckerbant der raadttafel en een weynigh van deselve aff geseth stonden, vermits de presente heeren Raden alle aan de regterzyde van de tafel en vervolgens in ordre, en den secretaris na gewoonte op het eynde geseten waren.

Dogh van de oude Heeren alleen den E. Heer Laurens Pit gecompareert en zyn E. geseten zynde, wierden vervolgens door den secretaris Joan van Hoorn alle de voorgeciteerde en gecompareerde gequalificeerde ministers en borgeren van de voorzale binnengeroepen, en alle daarop verscheenen zynde en by den anderen in 't ronde staande, soo begon Zyn Ed^{ht}. de Heere Generaal van Goens de harangue in substantie, hoedat de Ed^{le}. Heeren Majores ter hooger vergaderinge van de XVII binnen Middelburgh by missive van dato 29 October des voorleden jaars 1680 Zyn welgemelte Ed^{ht}. op desselfs iterative versoeck, soo by de vanhier gegaene generale missive van dato 11 December 1679 als Zyn Ed^{le}. particulier schryven van den 12 Maart 1680 denselven van dat swaarwichtige ampt van Haar Hoogh Ed^{la}. staat en 't generaale gouvernement in India mits zyne hooge jaaren en debilityt hadden believen te ontslaan en desselfs verlossinge tot Zyn Ed^{hts}. vergenoegen te accorderen, ende meteenen tot Zyn Ed^{hts}. successeur genomineert en aangesteld den Ed^{le}. Heere Cornelis Speelman, althans Eerste Raat en Directeur Generaal, wes Zyn meergemelte Ed^{ht}. (als zynde althans volcomen geresolveert en gereet met de gereetleggende eerste retourscheepen nogh desen dagh na 't patria te vertrecken) oock alle de tegenwoordige Compagnies ministers, dienaren, ingesetenen en onderdanen, borgeren, mits desen van den eedt van getrouwigheyt en gehoorsaamheyt, als haeren Gouverneur Generaal aan hem gedaan, wilde ontslaan, bedanckende deselve daarop alle gesamentlyck en yder in 't bysonder voor de diensten en submissie, geduurende den tyt zyner regeeringe aan hem bewesen, en daarop den articulbrieff eysschende, soo wiert hem die oock aanstonts door den E. secretaris Joan van Hoorn inhandigt, en als wanneer Zyn Ed^{ht}. daaruyt overluyt voorlas den eedt van den Gouverneur Generaal van India, door de Ed^{le}. Heeren Principalen in gemelte articulbrieff beraamt, dewelcke g'eyndigt zynde, hy doen daarop den Ed^{le}. Heere Speelman affvraagde off Zyn Ed^{ht}. genegen was den voorsegden opgelesenen eedt aan te nemen en te presteren. 't welck door Zyn Ed^{le}. met jaa beantwoordt zynde, soo rees Zyn Ed^{ht}. van Goens overeynde en vervolgde, dat Zyn Ed^{le}. dan de bygevoegde woorden met het ophieven van twee vingeren hem soude naspreken, gelyck sulx oock all staande door den Ed^{le}. Heere Cornelis Speelman geschiede, en met het uytsteeken der twee voorste vingers en het overluyt spreekken der woorden: Soo waarlyck help my Godt Allmaghtigh, in 't selve moment gerepeteert en bekraghtigt wierde, doende alsoeden verder den Heere Generaal van Goens aan den heere Speelman oock overreycken 'tsecrete ciphers van de Compagnie nevens eenige andere cleene documenten, mitsgaders in twee neusdoecken de zegels van de 2 groote Collegien van Justitie deser stede, die denselven alvorens door derselver respective heeren

praesidenten waaren inhandigt, waarop den Heere Generaal Speelman de voornoemde zegels voor zigh op de tafel nederleyde ende de secrete papieren in 't opreysen aan den E. secretaris Joan van Hoorn overhandigde, met recommandatie deselve by sigh te houden, gaande Haer Ed^e. daarop voorts met en door den hierboven gemelte generalen stoet naar de puye van het generaals huys, die alvorens met alcativen bekleet en 8 roode kussens belegt ware geworden.

Alwaar dan, nadat den Heer Generaal van Goens gelast hadde de trommels en trompetten te doen stilhouden en gehoor te verlenen, andermalen de voorstaande corte aanspraake van d'ordre der Ed^e. Heeren Meesters over zyne verlossinge ende successie reitereerde en dat hy ingevolge van dien tot zynen vervanger in het generale gouvernement van haeren hooghwichtigen staat hier in India den Heere Directeur Generaal Cornelis Speelman, opdat alles met ordentelyckheyt mogte toegaan, den volcke soude voorstellen, soodanigh als dat (seyde hy) hun nader soude werden voorgelesen en meteenen aan den secretaris Joan van Hoorn (die tusschen Zyn Ed^{ht}. van Goens en Zyn Ed^{ht}. de heer Speelman stinde ende de Heeren Raden daaraan vervolgens in ordre, wesende aan alle kanten met een groot gedrangh van allerley slagh van menschen en soomede aan de overseyde in de huysen der Heeren Raden Borth en Camphuyse van veele juffrouwen en andere omringt) belastende, de genomen resolutie den 22 deser van de authorisatie van den Ed^e. Heere Speelman op te lesen, gelyck door denselven oock aanstonts volbragt ende overluyt soodanigh uytgesproken wierd, als dat uyt den inhoude van dien hieronder in 't breede nader kan werden beoogt.

Resolutie, genomen in Rade van India by de Hoge Regeringe vanwegen de Generale Vereenigde Nederlantsche Geoctroyeerde Oost Indische Compagnie tot Batavia op Saturdagh den 22 November 1681.

Dewyle de Hoogh Aghtbare Heeren XVII, representerende de Generale Vereenigde Nederlantse Geoctroyeerde Oost Indische Compagnie, terselver hooge vergaderinge binnen Middelburgh in Zeelant en by Haar Ed^e. generale missive, gedaghtekent 29 October des jaars 1680, op den 8 Juny deses jaars per 't schip Sumatra, vanwegen de camer Amsterdam affgeseylt, voor d'eerste maal hier overgebracht, ons hebben gelieven aan te schryven, dat zy op 't versoeck van den Ed^e. Heer Gouverneur Generaal Ryckloff van Goens, soo by de vanhier gegaene generale missive de dato 11 December 1679 als by Zyn WelEd^e. nader particulier schryven onder dato 12 Maart 1680 om van het swaarwigtige ampt van Haer Hoogh Ed^e. staat in 't generale gouvernement in India mits zyne jaeren en swachheden te mogen werden ontslagen, met aandagtige deliberatie hadden gereflecteert, en eyndelyck naar ryp overlegh waren bewogen en te raden geworden de genegentheyt van denselven Heer Generaal van Goens, om hem eenmalen tot ruste te begeven, te voldoen en ingevolge van dien desselfs versoeck van verlossinge te accorderen en toe te staan, soo is het dat hooghgemelte Haer Ed^e. terselver vergaderinge en

volgens voorsz. haere g'eerde missive meteen zyn getreden tot de verkiesinge van eenen nieuwen Gouverneur Generael, om welgemelte Zyn Ed^{ht}. van Goens te vervangen, en daarentrent behagen hebben believen te nemen in de persoon van den Ed^{le}. Heere Cornelis Speelman, Eerste Raad en Directeur Generael, die zy derhalven met cenparigheyt van stemmen daartoe hebben believen aan te stellen, te qualificeren en promoveren in conformiteyt van bovengeciteerden brieff, om als haeren Gouverneur Generael over haere dierbare landen en wydberoemden staat in dese Indische gewesten de saacken van de Generale Compagnie herwaertsover sooverre haere jurisdictie reyckt getrouwelyck te bestieren, en het transport van de regeringe uyt handen van den hooghgemelte heere van Goens in behoorycke forma over te nemen en te ontfangen in soodaniger voegen en met alsulcke expressien ten belange van de verlossinge van den Ed^{le}. Heere Generaal van Goens als de successie van den Ed^{le}. Heere Speelman, als uyt de naarovolgende insertie van Haar Hoogh Ed^{le}. gegevenen ordre nader en claarlyck mogen blycken.

Extract uyt de generale missive van de Hoogh Agtbare Heeren Bewinthebberen ter vergaderinge van XVII binnen Middelburgh in Zeelant, representerende de Generale Vereenigde Nederlandtse Geoctroyeerde Oost Indische Compagnie, in dato 29 October des jaers 1680.

Op het versoeck, by den Heer Gouverneur Generael van Goens in den generalen brieff van den 11 December des voorleden jaers in soo ernstige termen om zyne verlossinge van zyn swaarwichtigh ampt gedaan, en 't welck in desselfs particulieren brieff aan ons van den 12 Maart laestleden is reïtererende, by ons een serieuse deliberatie aangesteld zynde, moeten wy verklaeren dat wy wel hadden gewenscht dat, zyne jaeren en dispositie sulx toelatende, nogh een geruymen tyt dat ampt hadden blyven becleeden, als ons daarin doorgaans genoeghen gegeven hebbende; maar daartegens weder reflecterende op desselfs genegentheyt om hem eenmaal tot ruste te begeven en na dat zyn E. tekennengeven desselfs swacke dispositie sulx mede is requirerende oock in bedugtinge dat zyn E. ons wel schielycken zoude connen ontvallen, zyn wy eyndelyck bewogen geworden, zyn E. voorsz. versoeck te accorderen en toestaan by desen, weshalven zyn E. het voorsz. gouvernement generaal sal hebben over te geven en te stellen in handen van den Directeur Generael Cornelis Speelman, die wy by desen tot Gouverneur Generaal in desselfs plaetse aanstellen en promoveren en dat op het ordinaris tractement, rantsoenen als anders daartoe staande, dewelcke bygevolge den eedt daartoe zynde in handen van den tegenwoordigen Generaal alvooren sal hebben aff te leggen, hoopende en biddende dat Godt Almagtigh zyn E. met alle nodige gaven, die tot dat aansienelyck en niet min swaarwichtigh ampt werden vereyscht, en insonderheyt van vigilantie, dapperheyt en cloeckmoedigheyt,

gelieve te begenadigen, oock dat zyn E. in alle neerstigheyt, getrouwigheyt en ordentelyckheyt wel voorgaande, de andere, die onder hem gestelt zyn, wel mogen volgen, en waarop wy ons oock volcomentlyck sullen verlaten. Aan den gemelte Heer Generael van Goens wert dan by deesen g'acordeert, hetzy om met zyn familie te repatrieren, off oock wel daar te lande te verblyven, soocks zyn E. sulx gevalligst sal wesen en gevoeglyck comen te verkiesen, en welcken aangaande syn E. sijn binnen den tyt van 14 dagen nae den ontfangh deeses sal moeten verclaeren om, byaldien zyn E. tot het laeste, te weten zyn verblyff tot Batavia, comt te resolveren, dat zyn E. in zulcken gevalle voort na de expiratie van voorsz. 14 dagen, en sulx daegs daaraan, syne voorsz. bedieninge zal hebben over te geven aan den voornoemde Directeur Generaal Speelman, mits dat aan den gemelten heer van Goens zal blyven gedefereert dat respect, dat soolange gepresteerde diensten, en dat in soodanige hooge functien, hebben g'meriteert, tot welcken eynde syn E. mede in alle publycke byeenkomsten, begraeffnissen als anders zal hebben den rangh naest den heer Speelman off de regerende Generaal; maar ingevalle zyn E. binnen de voorsz. tyt van 14 dagen zoude mogen resolveren herwaertsaan te vertrecken, en 't welck wy oock verstaan dat in sulcken cas sal moeten geschieden, is onse meyninge, dat zyn E. in zyn tegenwoordige functie sal blyven continueren tot zyn vertreck met de eerste vandaar affgaande scheepen, oock in die qualiteyt herwaerts komen, mits voor zyn vertreck den voornoemden heer Speelman in zyn voorsz. functie van Generaal installerende.

Ingevolge dan van welck aanschryven, ordre en bevel den Heere Gouverneur Generaal Ryckloff van Goens op den 22 Juny passado in Rade van India g'openbaert en verclaart hebbende zyne intentie omme met de eerste retourvloot deeses saysoens te repatrieren in zoodanige termen als uyt dit onderstaande extract der resolutie, ten dien dage gevallen, consteert:

Sondagh 22 Juny anno 1681 namiddagh na de predicatie en parade heeft den Heer Gouverneur Generaal geproponeert, hoe het heden 14 dagen zy, dat sijn na de ordre der Heeren Meesters hadden te verklaeren, off hy na 't vaderlant vertrecken off hier verblyven wilde, na de honorable conditien, 't zy in 't een en 't ander by Haer Ed^h. t'zinen grooten genoegen uytgedrukt; verclaert dan eerstelyck, Haer Ed^h. hertelyck te dancken voor die keure die hem gestelt is, met betuyginge zyne resolutie tot vertreck na 't vaderlant vaststaet, ende dat hem niets daarvan onder Godes onbepaelden wille sal connen verhinderen, dan dat hem door een swaere siekten sulx door groote swackte belet wierde en anders niet, verhopende en Godt biddende Zyn heyligen zegen hiertoe te verleen en hem voor sieckte te bewaren; 't welcq soodanigh by de Heeren aangehoort zynde, heeft Zyn Ed^h. alsdoen voorts

verklaart desselfs genegentheyt en intentie omme met het op gisteren hier ter rheede gearriveerde schip 't Lant van Schouwen gaerne te willen repatrieren, 'tgunt dan op dat voorstel soodanigh g'arresteert en daarop gemelte bodem tot een retourschip voor de eerste besendinge aanstaande aengelegt zy.

Zoo is het dan dat, nadien den tyt tot het vertreck der voorsz. eerste retourscheepen na gewoonte ende ordre der Heeren Meesters nu weder voorhanden gecomen zynde en op dat hooghwigtige point in completen Rade nader gebesoigneert wesende, vervolgens oock is vastgesteld gewerden, den meergemelten Heer Generaal van Goens op Zyn Ed^{ht.} gedane iterative instantie, omme ten reguarde van zyn swackheyt als andere motiven hoe eer hoe liever, al waar het oock maar met 2 scheepen, te mogen vertrecken, daerinne na vermogen tegemoete te comen, en sulx de twee scheepen 't Lant van Schouwen en Africa nevens het bootie de Posthoorn als een voorseylder, alle 3 voor de prieciediale camer Amsterdam, ten spoedigsten, als naest gereet zynde, de reyse vanhier te laten aanvangen, en oversulx oock meteenen met cenpaerige vooten navolgens de voorsz. last onser Heeren Meesters g'arresteert en geresolveert, dat Zyn voormelte Ed^{ht.} van Goens den 25 deser loopende maant November zigh van de generale hooftregeringe van India ontslaen en gevolgelyck met de behoorlycke daartoe dienende en nodige solemniteyten zynen vervanger en successeur, den WelEd^{te.} Heere Cornelis Speelman, in het generale gouvernement van den Nederlantsen staat in India introduceren en authoriseren, mitsgaders hetselve in Zyn Ed^{te.} handen stellen en in debita forma overgeven zoude, gelyck daartoe tot dien eynde alles sal vervaardigt en de nodige ordres soo omtrent de militie, zeevaart, borgerye 'als andere collegien en ministers gestelt en nae behoren sullen gegeven werden, omme ten voorsz. dage op de ordentelyckste wyse ter executie te brengen, alswanneer Syn Ed^{ht.} gereet zynde omme met mevrouwe zyn beminde naar boort te vervoegen, den gandschen volcke in conformiteyt van de ordre onser Heeren Principalen en het boven g'arresteerde van den eedt, aan hem als haren Gouverneur Generaal gedaan, sal ontslaen en voor de trouwe en gehoorsaemheyt, aan Zyn Ed^{ht.} staande zyn oppergesagh en regeeringe bewesen, bedancken en vervolgens tot Gouverneur Generaal in syn stede over den gautsen staat vanwegens de Vrye Vereenigde Nederlanden hier in India ende de onderdanen daaronder sorterende, soo dienaeren van de Compagnie, borgeren als alle andere, geene uytgesondert, met het doen voorlesen van dese onse resolutie ende het daarin begrepen extract uyt de missive der Heeren Principalen authoriseren en qualificeren den WelEd^{te.} Heere Cornelis Speelman, die mitsdien een ygelyck voor soodanigh sal hebben aan te sien, te erkennen, te eeren, te respecteren en te gehoorsamen, gelyck wy mits desen ordonneren ende beveelen aan alle hooge en lage dienaeren van de Generale Compagnie mitsgaders derselver borgeren, ingesetenen, inlanderen,

vaçalen en alle onderdanen, van wat natie, conditie ofte character die mogte wesen, soo die present hier tot Batavia ofte op eenige plaatsen off comptoiren van onsen staat in dese landen sigh comen te bevinden ofte daer na deeses sullen aancomen, niemant uytgesondert, denselven Zyn Ed^{ht}. Cornelis Speelman voor haren Gouverneur Generaal te erkennen, en yder voor het zyne alle schuldige gehoorsaamheyt, trouwe en adsistentie na vermogen te bewysen en den waren en opregten dienst van d'E. Compagnie met en nevens Zyn Ed^{ht}. te helpen betraghten en daartoe den eedt aan denselven als dat behoort te presteren en nacomen, met toewenschinge dat Godt de Heere desselfs regeeringe en desseynden met Zyne goddelycke providentie steeds believen by te woonen en allomme met Zyne milde zegen tot eere en grootmakinghe van Zynen heyligen name, wellvaeren en reputatie onses lieven vaderlants en ten algemeenen beste en proffyte van de Generale Compagnie te overschaduwen en te becroonen. Amen.

(Onder stont:)

Gecollationeert en met desselfs principaal van woorde tot woorde bevonden te accorderen.

In 't casteel Batavia den 25 November 1681.

Des te oirconde uyt last en name van Haer Hoogh Edelens den Gouverneur Generael ende de Raden van Nederlants India.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Na het oplesen van welcke bovenstaande extraordinaire resolutie doen voorts den Heere Gouverneur Generael Ryckloff van Goens alle en een ygelyck in 't openbaar van den eedt, aan hem als haeren Gouverneur Generaal gedaen, heeft ontslagen en voor de trouwe en gehoorsaamheyt, staande zyne regeeringe bewesen, met corte woorden bedanckt.

Waarnaer den Ed^{ht}. Heere Generaal Cornelis Speelman het woort opnemende met een aenmoedigende redencavelinge den volcke affvroegh, off zy uytten hoofde van de voorsz. voorgelesen acte en ordre der Ed^{te}. Heeren Principalen genegen waeren en bleven, hem iustede van den presenten en nu vertreckenden heere Ryckloff van Goens tot haren Gouverneur Generael aan te nemen, te erkennen ende te gehoorsamen, ende dan oock den eedt daartoe nodigh en gebruyckelyck aan handen van Zyn Ed^{ht}. te presteren, 't weleq met een algemeyne toegalminge geaccepteert en van „jaa” geantwoort wesende, soo dede Zyn Ed^{ht}. aldoen door den secretaris Joan van Hoorn den algemeenen eedt van de Compagnie, zynde eenlyck universel voor alle ministers geïntituleert en tesamen gevoegt, soodanigh deselve oock by de Batavise Statuten aanstonts ter naregt voor de posteriteyt is g'insereert, mede voor den dagh haelen en al voort meteenen overluyt oplesen, dusdanigh van teneur:

Wy alle, dienaeren van de Generale Vereenigde Nederlandsche Oost-Indische Compagnie soo van de commercie, militie, de zeevaart etc^a., mitsgaders

borgers en ingezetenen, bescheyden onder de gehoorsaamheyt en het gebiet van deselve Compagnie, geene uytgesondert, beloven en sweeren, dat wy de Doorluchtige Hooghmogende Heeren Staten Generaal van de Vrye Vereenigde Nederlanden als onse hoogste en souveraine overheyt, Syne Hoogheyt Willem Hendrick de Derde, by der gratie Godes Prince van Orangien, Grave van Nassou etc^a., als Gouverneur, Capitain ende Admiraal Generaal ende de Bewinthebberen van de Generale Nederlandtse Oost Indische Compagnie in dese landen, mitsgaders oock den Gouverneur Generaal, over Oost Indien gestelt ende nogh te stellen, gehouw ende getrouw sullen zyn, ende dat wy allen dengeenen, die over ons gestelt sullen werden, wel ende getrouwelyck sullen dienen, alle ordres soo by den articulbrieff en de ordonnantien, by de voorsz. Bewinthebberen ofte oock by den voornoemde Gouverneur Generael ende Raden van Indien alreede gemaekt ende die by haerluyden ende alle andere onse commandeurs ende bevelhebberen geduurende onsen dienst nogh gemaeckt sullen werden, naar ons uysterste vermogen naar te comen, oock in alles des voorschreven Gouverneur Generael, syner Raden mitsgaders oock onse overheden en mindere bevelhebbers ordres te volgen en sulx alles te doen wat insonderheyt by den articulbrieff ten belange van de dienaars en by de successive ordonnantien ten reguarde van de borgers en verdere onderdanen uytgedruckt staat.

(Onder stont:) Soo waerlyck help ons Godt Allmaghtigh.

Ende dewelcke dan geeyndigt zynde van al het volcq met gemeener stemme door het naspreken van de daarby gevolgde cragtwoorden soodanigh oock is aangenomen en afgelegt etc^a. en voorts daarop door Zyn Ed^{ht}. de gemeynte off al het volck bedanckt, met een beweeghlycke segenwensch, dat Godt de Heere Zyn Ed^{ht}. aanvangende regeeringe soodanigh geliefde te bestieren, dat se tot dienst en welvaart van de Generale Compagnie en tot beste oock van de gandsche gemeynte en een ygelyck der goede onderdanen mogte comen te gedyen etc^a., 't gunt in 't generaal oock wierd beament.

Ende gaff daarop met geluckwenschinge den Heer Generael Ryckloff van Goens de sleutels van dit casteel ende dese stadt Batavia, die terselver stondt door den E. majoor S^t. Martin en den E. bailluw Casembroot yder aan Zyn Ed^{ht}. van Goens waeren overgegeven en ten dien eynde na de gebruyckelycke maniere medegebragt, aan den nieuwen Generaal Speelman over ende Zyn Ed^{ht}. deselve vooreerst in bewaringe en handen van den E. secretaris Joan van Hoorn, omme flus na gedane authorisatie binnen, deselve elck weder aan haere officieren te bevelen en te bestellen.

Wanneer dan dusdanigh hier buyten op de puye dese voorstellinge voleyndigt wesende, soo vervoeerden sigh Haer Ed^t. collegialiter wederom binnen in huys en nam alsdoen den out Heer Generaal van Goens zyn retraict (volgens voorigh bespreck) na binnen in zyn camer off gewesen comptoir, daar hem de heer Bort en Hurt conduiseerden, inwylen dat den nieuwen Heer Gouverneur Generaal Speelman nevens

de gesamentlycke Heeren Raden, alsoo de 2 heeren Borth en Hurt aanstonts weder binnenkeerden, metten secretaris Joan van Hoorn hun in corps weder na de groote raatcamer vervoegden, alwaar dan den Heere Gouverneur Generaal Cornelis Speelman voor de eerste maal in des Generaals stoel sessie genomen hebbende, soo is Zyn Ed^{ht}. daerinne door alle de Heeren gefeliciteert en naar een weynigh sittens door Zyn Ed^{ht}. daarop voorgesteld, hoe (Zyn Ed^{ht}. nu geintroduceert zynde) oock aan te mercken was de optredinge en gedaene electie van den Heere Ordinarie Raat Balthasar Borth tot Directeur Generaal in Zyn Ed^{ht}. plaatse, en met aanspraeke off gemelte heer Borth alsnogh bereyt waare, die importante en swaere functie aan te vaarden, die daarop van „ja” gediend en sigh, gelyck reets voorhenen hadde gedaen, bereyt verclaart hebbende, soo wierdt door Zyn welgemelte Ed^{ht}. voorts uyt de generale missive der Ed^{le}. Heeren XVII de dato 29 October 1680 het extract wegens die electie van den heere Borth tot Directeur opgelesen en zyn Ed^{le}. na den traant daarinne vervat sulx aangenomen hebbende, is vervolgens door Zyn Ed^{ht}. en de gandsche vergaderinge daarmede dan oock veel geluck gewenscht en op Zyn Ed^{ht}. aansprake en voorstel in de Eerste Raat ofte Directeur Generaals stoel opgetreden ende gaan sitten, wanneer vervolgens oock alle de andere heeren Hurdt, Outhoorn, Camphuys en Bent yder oock soodanigh een stoel opgeschickt zyn.

Na welck opschicken Zyn Ed^{ht}. wyders voordroegh dat het wel gebruyckelyck en manierlyck waere, de Heeren Raden by het aanstellen van eenen nieuwen Generaal oock den eedt, voor de Raden van India in den articulbrieff begrepen, aan handen van denselven quame te werden gepresteert, en meteenen vragende off Haer Ed^{le}. oock niet wel genegen waren, den voorsz. eedt opnieuw aan handen van Zyn Ed^{ht}. af te leggen, soo wiert sulx by de Heeren niet gedifficulteert en daarop na een corte aansprake van Zyn Ed^{ht}. dien eedt voor de Heeren Raden van India, soodanigh deselve in den generalen articulbrieff staat vervath, door dickgemelte Zyn Ed^{ht}. selve opgelesen en alsdoen van de Heeren Raden ordentelyck met uytspiraake bevestigt.

Waarna doen wyders door den secretaris Joan van Hoorn alle de collegien en gequalificeerde ministers etc*. (daarby sigh de hier aanwesende inlantse vremde gesanten en grooten mede lieten vinden) mitsgaders de militaire en borgerofficieren door den E. majoor St. Martin weder na binnen geroepen wierden en sigh alle in de vergaderzaal in 't ronde in ordre stelden, behalven de officieren van de compagnie des casteels, die compleet en ordre als een garde staan bleven, invoegen er niet veel ledige plaats overigh bleeff, maar de zaal bykans weder overcroot van menschen geraeckte.

Wanneer doen op de gegeven ordre van Zyn Ed^{ht}. door den E. secretaris Joan van Hoorn, staande even ter lincker zyde van Zyn Ed^{ht}. stoel, den hiervoren g'insereerden algemeenen eedt noghmaals overluyd wierde gepronuncieert en door alle aanwesende ministers etc*. in 't generaal op Zyn Ed^{ht}. affvraginge soodanigh aangenomen met het repeteren der woorden: Soo waarlyck help ons God Allmaghtigh.

't Gunt volbragt wesende, soo zyn al voort oock in gelycker voegen op Zyn Ed^{ht}. bevel en na het voorgenomen besluit alle de gewoonlycke formulieren van

de eeden, voor alle de collegien te deser stede by de Batavise Statuten opgesteld, een voor een door den gemelte E. secretaris oock opgelesen en door deselve collegien gepresteert (staande Zyn Ed^{ht}. telckens overeynde met het uytten en doen naspreken der duure woorden) te weten in navolgende ordre:

Eerst door den Agtbaren Raat van Justitie deeses casteels, in maniere als by de Batavise Statuten in 't ordonnantieboek op carta 10 staat te lesen, werdende den heer president Borth, die daartoe van zyn stoel was opgestaan en sigh aan Zyn Ed^{ht}. linckerzyde met en by zyn collegie sigh vervoegt hadde, doen oock na 't presteren van den eedt door Zyn Ed^{ht}. daarop de zegels van de camer van Justitie weder inhandigt, dewelcke van de morgen door zyn E. aan de Heer out Generaal van Goens en door denselven aan Zyn Ed^{ht}. de Heer Generaal Speelman waren getransporteert;

daarop voorts door de beyde E. fiscaals van India aparte buyten 't collegie, als by gemelte statuten op c^{ta}. 11 te sien;

en doen door het Eerwaerde Collegie van Heeren Schepenen volgens den inhoute op c^{ta}. 5, aan welckers president, de heer Anthonio Hurt, de zegels van de camer door Zyn Ed^{ht}. oock in gelycker voegen wederom wierden ter handt gestelt;

en soo oock aparte door den E. bailluw deser stede als op c^{ta}. 8, en aan denwelcken tegelycke door Zyn Ed^{ht}. alsdoen mede de sleutels van de stadt meteenen wederom over en ter bewaringe gegeven wierden, onder recommandatie deselve getrouwelyck te bewaeren en des stadts beste te besorgen;

daerna door de beyde d'E. landdrosten der oost- en westzyde conform den inhoudt op c^{ta}. 115;

voorts door Heeren Weesmeesteren als op c^{ta}. 44;

item door Heeren Heemraden c^{ta}. 162;

soo oock door de Commissarissen van houwelyxe en cleene saacken c^{ta}. 58;

mitsgaders door Boedelmeesteren van Chinese en vreemde sterffhuysen c^{ta}. 47;

en eyndelyck door de borgerschuttery hier ter steede als op c^{ta}. 72;

wesende alle de voornoemde juramenten door den E. secretaris Joan van Hoorn, soodanigh deselve hier ter Secretarie zyn berustende en op de voorsz. cartas g'insereert staan, yder voor zyn collegie voorgelesen en na volbrenginge van den eedt vervolgens ider collegie wat opgeschickt;

na 't welcke ten laasten door Zyn Ed^{ht}. doen verder aan den E. majoor Isaack St. Martin de sleutels van dit casteel wierden behandigt mede onder recommandatie deselve wel en getrouw te bewaeren.

Dit dan dus in ordre en op 't gevoeglygste alles verrigt wesende, soo was het dat Zyn Ed^{ht}. alsdoen uyt zyn stoel oprees en sigh een weynigh aan de linckerzyde van de taefel begevende, van een yder aller presente ministers en menschen in 't bysonder met handtastinge gefeliciteert wierde. Den Almogenden geve, dat Zyn Ed^{ht}. dit hooghwtigste ampt een reex van jaeren in goede gesontheit en gewenschte voorspoet magh bekleeden en den generalen staat van de Vereenigde Nederlandse Compagnie en hare goede onderdanen in dese gewesten met zyn hoogh beleyt en weysheyt regeeren tot Godes eere en grootmakinge van Zynen heyligen name,

welvaeren en reputatie onses lieven vaderlants en ten algemeenen profyte en beste van gemelte Compagnie ende oock derselver onderdaenen daaronder sorterende, opdat een yder onder zyne vleugelen seeker moge schuylen en zyn broot in vrede en ruste genieten etc^a., amen.

Dese solemnisatie en authorisatie dan aldus hier ten casteele volbragt zynde, soo begaven Haer Ed^a. sigh weder collegialiter tusschen en door de menschen uyt de raatcamer na binnen en by den Heer Generaal van Goens ende het vrouwengetimmer, dat aldaar present sigh bevondt, alwaar doen met corte swieren een frissen roemer op de algemeyne welstandt van zaacken en de behouden reyse van den Heer Generaal van Goens etc^a. in 't ronde wierd gedroncken, terwylen zigh eenige vrunden in de vergaderzaal aan de daartoe opgedichte tafel met spyse al begonnen te ontnugteren en met een goeden dronck soo wat ververschten etc^a., nemende daarop sonder langh te willen vertoeven all voort den Heer Generaal Ryckloff van Goens met mevrouw na malcanderen yder zyn afscheyt en werdende door Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generaal Speelman tot aan de trappen van de puye voor des Generaels woninge geconduiseert en uytgeleydet, dogh door alle de Heeren Raden met de juffrouwen en een groote stoet voorts tot aan de Waterpoort, sulx den E. secretaris van Hoorn voor die tyt alleene met den Heer Generaal Speelman weder binnentradt en by Zyn Ed^h. bleeff, totdat de Heeren Raden Camphuys en Bent nevens verscheyde andere gequalificeerde na ontrent een halfuurtie weder van buyten de Waterpoort binnenquamen en Zyn Ed^h. tesamen geselschap bleven houden.

En soodanigh is den Heer Generael Ryckloff van Goens met mevrouwe zyn beminde ende de gecommitteerde heeren en juffrouwen tusschen de gerangieerde militairen deeses casteels na de Waterpoort en voorts in de daartoe geordonneerde orembayen etc^a. van dese hoofstادت naar boort van 't schip 't Lant van Schouwen affgevaeren, werdende in 't uytroeyen van de revier van yder punt deses casteels met 7 en van de wester stadtpunten Groeningen en Zeeburgh yder met 5 canonschoten gecongeert, toonende Zyn Ed^h. sigh onderweegs welgemoet en als verheugt over zyn vertreck van Batavia naar het patria etc^a.

Ende bestonden de heeren, juffrouwen als verdere vrunden, by de Hooge Regeeringe gecommitteert en versogt tottet conduiseren ende naar boort geleyden van Zyn Ed^h. den Heer Generaal van Goens nevens Haer Ed^a. mevrouwe zyn gemalinne uyt de volgende vrunden:

eerstelyck de gecommitteerde Heeren Raden van India Balthasar Borth, Anthony Hurdt en Willem van Outhoorn, geadsisteert met den Eersten clercq Frederick van Artzatt, nademaal den E. secretaris Joan van Hoorn door den nieuwen Heere Generael Speelman gelast was hem te blyven vergeselschappen en by te woonen. en voorts de heer waterfiscaal Pieter Pauw;

d'E. Daniel van den Bolck,	} 3 voorsittende leden uyt den Agtbaren Raat van Justitie;
d'E. Jacobus de Gheyn,	
d'E. Albert Brevinck,	

metten secretaris Jacob Overtwater;

d'E. Laurens Pit de Jonge, landdrost;

d'E. Cornelis Swart,
 d'E. Jacob Does en
 d'E. Jan Lambertse Radder, } leden uyttet Eerwaerde Collegie van Heeren
 } Schepenen;

metten secretaris Jacob van Dam:

twee leden uyt het Collegie van Weesmeesteren, met den secretaris;

eene der leden uyt Heeren Heemraden, met den secretaris;

den E. Mattheus van Lugtenburgh, tweede oppercoopman deses casteels;

den E. Gysbert van Everdingen, boeckhouder generael;

d'E. capitain Willem Hartsincq;

d'E. capteyn Harman Egbertsze;

domine Petrus Wytens;

domine Theodorus Sass en

domine Servatius Clavius;

en insgelyx tot geleyde van Haer WelEd^{ie}. mevrouw Generaals de
 volgende jongfers:

mejuffrouw Borth;

mejuffrouw Hurt;

juffrouw Volger;

juffrouw Verburgh;

juffrouw Zeeman;

juffrouw Cnoll;

juffrouw Pauw;

juffrouw Heussens;

juffrouw Weyns;

juffrouw van Dam d'Oude;

juffrouw van Dam d'Jonge;

juffrouw van den Bolck;

juffrouw Brevincq etc^a.

Dit geselschap onder een geloop van aankyckers, als gesegt, sigh dan met den Heer Generaal van Goens nevens oock parthy Chinesen en andere in verscheyde orembayen, chialoupen en andere vaartuygen voor de Waterpoort deses casteels g'embarqueert en na hoort begevende ende Zyn Ed^{ht}. de Heer Gouverneur Generaal Speelman, als een weynigh voorwaarts genoteert, sigh na genomen afscheyt van de puye in geselschap van den E. secretaris Joan van Hoorn na binnen in het generaalshuys ter galderye getransporteert hebbende, soo zyn na weynigh vertoevens de Heeren Raden Camphuys en Bent nevens verscheyde gequalificeerde en borgeren etc^a. van de Waterpoort oock wederom by Zyn Ed^{ht}. verscheenen en binnen genodigt, alwaar doen andermaal aan een welopgedichte tafel in de galderye wat genuttigt en eens ververscht wierd, gelyck oock de hooftofficieren van alle de compagnien mede door last van Zyn Ed^{ht}. in ordre door den E. majoor wierden bovengeleyt, daar men doen wel een uurtie off twee doorbragt en een generale vreugde en genoegen vermerckt wierd, sulx den tyt tot ontrent een ure na de middagh doorgelopen wesende, gaff Zyn Ed^{ht}. bevel de hooftofficieren yder sigh weder voor hun compagnie te begeven, gelyck geschiede, om alle in ordre alsoo mede aff en yder na zyn bescheyden post en plaatse te trecken, sulx Zyn Ed^{ht}. daarop met de heeren Camphuys en Bent nevens den secretaris weder op de puye verschynende, soo wierden op een gegeven zeyn van de heer majoor weder 3 generale chergies gedaen en daarna begonnen de compagnien vervolgens aff te marcheeren, als eerst den capteyn Jan Francen Holsteyn met de compagnie van 't Vierkant, chargierende

in 't passeeren van de puy by gelederen en gaande stedewaart in, en soo vervolgens alle de andere compagnien, gelyck se van de morgen binnengekomen en gerangieert waeren, hebbende de compagnie militairen van de Rotterdammer en Uytregtse poort om het voorpleyn te min te belemmeren en oock het casteel in dese groote confluentie van menschen van aghteren te beeter mede te versekeren, sigh geposteert gehadt op 't aghterpleyn ter wederzyden van de Waterpoort en die dan gevolgelyck laast van daer op- en na gedaene tour mede nae huys marscheerden, alswanneer eyndelyck des casteels compagnie onder den capiteyn Tack in een bataillon van de oosthoek tot midden op 't pleyn voor de hooftwagt mede op avanceerden, tegelyck met de borgercavallerye ter regter en des Compagnies ruyterye ter linckervleugel, die doen almede weder na de stadt toe reden, wanneer des casteels compagnie sigh in de gewoone 3 divisien van bataille herstelden en daarop sigh regtsom keerende met de front na de oostzyde des casteels mede 3 brave chergies tot een laaste salvo deden en doen herstelt ende het vaandel in Zyn Ed^{ht.} woninge na gewoonte gebragt zynde, gescheyden en de militie na hun posten bestelt wierden ende de E. majoor Saint Martin met den capiteyn Tack boven by Zyn Ed^{ht.} mede ontboden, dewelcke tediertyt nogh een roemer op de goede successie van desen dagh ront hebbende laten gaan, soo begaff sigh Zyn Ed^{ht.} ontrent ten 3 uuren uyt het generaalshuys wederom na zyn oude woninge, werdende door de presente Heeren Raden Camphuys en Bent metten secretaris nevens eenige gequalificeerde en 5 à 6 juffrouwen derwaerts geconduiseert en doen nogh met den anderen tot den avont toe wat vervrolyckt, totdat inmiddels ontrent na 6 uuren de na boort gecommiteert geweest zynde Heeren Raden Bort, Hurdt en Outhoorn met haar byhebbende geselschap, soo om de Heer Generaal van Goens aan boort te conduiseren als oock omme meteenen volgens 't genomen arrest in Raade van India den nieuwen Heer Generaal Cornelis Speelman te deser rheede voor alle de aanwezende schippers en scheepshooftofficiere op het admiraalsschip het Huys te Spyck, dat daartoe by Zyn Ed^{ht.} was genomineert gewerden omme op heden na gedaene autorisatie daarop de vlagge en wimpel van de groote stenge te laten wayen instede van 't schip 't Lant van Schouwen, dat met den Heer out Generaal van Goens naar het vaderlant afzeylt, weder aan lant quamen en aan Zyn Ed^{ht.} d'Heer Generaal Speelman van hun wedervaeren by monde het volgende rapporteerden:

hoe Haar Ed^{ht.} van desen morgen met den Heer Generaal van Goens en al de gequalificeerde en jufferschap hiervooren geciteert van lant vooreerst aan 't schip 't Lant van Schouwen verschenen wesende, door gemelte Zyn Ed^{ht.} vrundelyck tesamen verwellecomt en voorts de juffrouwen nevens mevrouw Generaals in de cajuyt, mitsgaders de messieurs boven op het halve verdeck aan de ten dien eynde versorgde tafels getracteert waren, werdende inwylen den Heer Generaal van Goens door het vlaggeschip van den nieuwen Heer Generaal met 15 canonschoten begroet,

item van de scheepen:

Hollantse Thuyn;
de Vryheyt;
Tidor;

't Wapen van Zirckzee;
America;
de Veluwe, yder met 11 schooten;

alsmede van de fluyten:

Janskercke;
Goylant;
Spanbroeck;
Saxenburgh;
Stryen;
Bercqmeer;

Soesdyck;
de Zyp;
de Pyll;
Naardermeer;
Egelenburgh, yder met 5 schooten.

Nadat nu een yder wat genuttigt en met het drincken van verscheide gesontheden matiglyck ververscht ende ondertusschen vrundelycke discoursiens gevoert hadde, soo hadden de heeren vrunden en vrundinnen ydereen van den Heer Generaal van Goens en mevrouw syn gemalinne hun afscheyt genomen, waarop de gecommiteerde Heeren Raden met alle de voorengenoomde gequalificeerde na 't schip 't Huys te Spyck ende de juffrouwen naar lant waren gevaeren.

Op het Huys te Spyck tesamengecomen wesende, had men onder de vlagge van de groote stenge de wimpel laten wayen en cort daaraan de clock doen luyden, als zynde de schippers ende het volck van de andere ter rheede leggende scheepen op het voorheen gedane zeyn reets aan boort aldaar verscheenen, waarop de Heeren Raden Bort, Hurdt en Outhoorn nevens alle de andere voornoemde gecommiteerders hun uyt de cajuyt op het halve verdeck en voorts navooren aan de leuningh, die met alcativen bedeckt en 4 roode kussens belegt waeren, begaven, en alwaar den heere Bort de beneden staande zeevarende met dese off dierglycke woorden in substantie had aangesproocken:

Dat d'Ed^{le}. Heeren onse Principalen in 't vaderlant mits het toegestane vertreck van de Heer Generael van Goens goetgevonden hadden, den heere Cornelis Speelman tot Gouverneur Generael van Nederlants India te verkiesen ende de Hooge Regeeringe tot Batavia ingevolge van dien desen dagh tot Zyn Ed^{le}. autorisatie vastgesteld etc^a., gelyck zyluyden sulx uyt hetgeene haar voorgelesen stinde te werden in 't breede soudon connen vernemen, daarop den Eersten clerck, die tusschen de heeren Bort en Hurt aan de leuning stinde, belastende voort te vaeren, soo was de resolutie van den 22 November (soodanigh deselve hiervooren g'insereert staet) in 't geheel overluyt opgelesen geworden en alsdoen door welgemelte heere Borth wyders gesezt, dat se alsnu van den eedt, aan den Heer Generael van Goens als Gouverneur Generael gedaan, ontslagen wierden, om eenen anderen eedt, die haerlieden oock soude voorgelesen werden, aan den nieuwen Heer Gouverneur Generael Cornelis Speelman te doen, welcken algemeenen eedt (gelyck die hedenmorgen van de puye en binnen in de raatcamer afgelesen en hiervoren ingelascht zy) soodanigh oock daar mede door gemelten Eersten clerck gereciteert was geworden, en daarop by dickgemelte heer Bort de omstanders gevraagt, off zylieden nu genegen waren denselven voorgelesenen eedt te presteren en dat se alsdan derhalven haere twee vingeren opheffen en de woorden: Soo waarlyck helpt ons Godt allmaghtigh, naspreken soudon, hetwelck oock door alle het volck immediate g'affirmeert en volbragt waere.

Na 't welke men het clockie weder had laten luyden en aan yder van

't bootsvolck een mutsien arack laten uytdeelen, werdende daarop alsdoen nochmaals van 't schip 't Huys te Spyck 13 canonschoten en van yder der andere voorngeordonneerde groote scheepen 11, mitsgaders van de fluytscheepen elck 5 schooten gedaan, wanneer de heeren mette gequalificeerde en alle daar aan boort zynde hooftofficieren sikh tesamen weder aan een welbereyde taefel gevoegt, soowat gegeten, een roemer Rinse wyn en Hollants bier op dese en geene gesontheyt gedroncken mitsgaders een parthy cleengeldt onder de gemeene maats ter grabbel gesmeten hadden, sulx daarmede den tyt playsant tot ontrent vyff uyren in den avontstont doorgeschoten waere, als wanneer de gecommitteerde heeren nevens den geheelen stoet weder in de orembayen stapten en sikh naar lant toe begaven, werdende in 't van boort vaeren van 't schip 't Huys te Spyck tot besluyt nogh 11 canonschoten gedaan etc*.

In hoedaniger voegen dan 't mondelingh rapport van het uytgeleyden van d'Heer Generaal van Goens en 't geene by de voorstellinge op de rheede voorgevallen en verrigt waere gedaan zynde, soo wierd noch, te weten hier binnen 't casteel, by Zyn Ed^{te}. een goeden roemer wyn 2 à 5 op het behouden vaeren der retoursscheepen en de goede reyse van de Heer Generael van Goens mitsgaders mevrouw Generaals etc*. gedroncken en doen by een yder van den nieuwen Generael afscheyt genomen en sikh wel ververscht naar huys vervoegdt, zynde alsoo desen dagh met verheuginge geluckigh en sonder ongeluck in alle die rusie ten eynde gebragt en inmiddels noghal verscheyde vrunden van den Heer Generael van Goens wesen afscheyt nemen, alsoock verscheyde der principaalste Chinese ingesetenen, niet sonder eenige eerteekenen van gespeelen en wimpelen na hunne maniere, dogh niettemin opgeregt maar passelyck van Zyn Ed^{te}. aan boort verwellecomt en sommige oock maar met tamelyck genoeg van haer afscheyt weder naar lant gegaen synde.

Inwylen dese rusie van afscheyt en authorisatie arriveert 's namiddags hier ter rheede 't schip de Veluwe van de cust Cormandel off de zuydercomptoiren, medebrengende drie brieven, namentlyck een originele missive van den heer gouverneur Jacob Jorisse Pits en raat tot Palaeacatta de dato 5 October, waarvan de weergaa op gisteren met America reets ontfangen en onder dien datum aangeteekent, dogh den desen alsnu verselt is met een nader appendix van 6 desselven maants nevens veelderhande bylaagen, en daaronder oock een Ceylons pacquet met een missive van de heer gouverneur Laurens Pyl en raat tot Colombo de dato 25 Augusty met eenige documenten daartoe gehoorende ende nevens dien oock by een Mallabaars pacquet over Tutucoryn te lande ter custe erlangt een duplicata missive van d'heer commandeur Marten Huysman en raat tot Couchin dato 5 September, dewelcke almede op gisteren per America genoteert zy, dogh met den desen nevens de versorgde bylagen is overgecomen, behelsende het appendix van de heer Pits etc*. eenlyck hetgeene uyt de Tegenepatnamse missive hiervoren onder dato van gisteren wegens de afcomste van d'heer Argie Ragie als gouverneur der Carnaticase benedenlanden aangeroot staat;

en uyt de Ceylonse missive van den heer gouverneur Pyl wert het volgende terloops aangeroot:

het fluytie de Gulde Wagen was den 18 July ter rheede Tutucoryen en den 27 daaraen tot Colombo uyt het vaderlant overgecomen, hebbende wel 6 maanden tot Lissebon op hoope van een paspoort tevergeefs gewagt gehadt en naderhant volgens ordre der Ed^e. Heeren Majores 't eylant Madera aangelopen en aldaar parthy wynen ingecogt, waarmede na Caap de Goede Hoop en voorts naar ontlossinge van de meeste wynpypen voort van gemelte Caap naar Ceylon was gestevent;

op Ceylon selve was alles present in gewensten vredigen stant en genoot men alsnoch met de bovenlanders een vrundelycken ommegangh;

het voorheen g'adviseerde, dat onse caneschilders door 's Coninx lascoryns uyt de Pittigael Corle verdreven soudén zyn geweest en haer geschildte caneel vermorselt wesen, had men naderhant by ondervindinge t'eenemaal onwaar bevonden, dogh eenige vaguebonden der Chillas selve haer wat moetwilligh tegens de ingelanden aangestelt, waardoor se van deselve uyt 's Coninx gebiet, maar niet door zyn last verjaagt waeren en doen den caneel door die gasten, om haer saack goet te maecken, selfs verbrieselt en weghgeworpen geworden, dogh waren de verdere Chillas alsnoch yverigh besigh met het schillen, en stinden na de hoope in dien groeten oegst over de 8000 packen tesamen te brengen, en waerna men 3 à 4 dier voornaamste eygene roervincken soude na gedaene oegst over hun gepleegde moetwill na vereyssh doen straffen;

onaangesien den noch continueerden oorlogh tusschen den Neyck van Madure en den Maisoerder, die de laage landen volcomen in besit had, gingh het met den cledenhandel tot Madure noch redelyck voort en wierd er, dogh onseeker, gerugt, dat gemelte Madurees door Suwagie en den Conincq van Golconda tegens zyn vyand geadsisteert stinde te werden;

verscheyde articulen had men in concept opgesteld om van den Masoerder ten beste van de Compagnie by dese gelegentheyte te versoecken, waarvan den uytslag ten goede tegemoetgesien wierd;

volgens de gesloote negotieboecken op ultimo February 1681 was 't eylant Ceylon weder ten aghteren gecomen / 206458: 5: 5;

onsen opgesonden gesant met de schenckagie aan Ragia Singa bleeff noghall onderwegen tot Ampe leggen, en waren de 3 leeuwen door het geduirigh opsluyten in de hocken al lam geworden, en hoewel het sigh alsnoch liet aansien dat den Conincq voornemens was deselve voor sigh te laten comen, soo was er noghtans geen seeckeren staat op te maacken; niettemin wierden de onse allenthalven vrundelyck getracteert etc., gelyck dit alles breeder by het aancomend brieffboek behalven noch hetgeene de negotie is raeckende, onder het quartier van Ceylon can werden beoogt, en heeft wyders de inladinge van 't schip de Veluwe, van de cust Cormandel alhier overgebracht, bestaan uyt de volgende cleden en coopmanschappen, als te weten:

van Palleacatta:

457 packen cleden;

van Porto Novo:

374 packen diverse cleeden;
300 stux roggevellen;

van Nagapatnam:

102 packen verscheide cleeden;
48 packen roggevellen;
94²/₅ lasten rys, bedragende alle met malcanderen met de ongelden een
somma van f 272859:2:—.

Onder de vooren gepasseerde authorisatie van den nieuwen Heer Generaal Speelman verschynt oock desen voormiddagh met eygen Javaans vaartuygh hier van Japara den E. capitain Joan Albert Sloot, synde genootsaekt geweest mits sieckte en vermogens gedrage licentie van d'E. commandeur Couper na herwaerts te vertrecken, ende met sigh brengende twee originele brieven, door genoemde heer commandeur Couper en zyuen raat d'eene uyt ons leger tot Pawiedienan aan de groote revier Praga van dato 7, en d'ander uyt hetselve leger tot Calidjaly nader den 12 deser beyde aan Haer Ed^{le}. geschreven, behelsende het volgende aangenahme nieuws, en eerst de missive van 7 November:

den eersten October was den heer commandeur Couper met de geprojecteerde magt soo van d'onse als den Sousouhounangh van Carta Soura Diningrat in optogt naar het zuydergeberghte geraackt, dewelcke oock met goet succes was volbragt, hebbende de ingesetene in die landstreeke seer verstroyt gevonden (van dewelcke er oversulx veele gevangen wierden) en hun meeste dorpen en lyfzogt het vuur ten proye gegeven, en tegens de wederstrevende rebellen had men oock verscheide victorieuse rencontres gehad en parthy der vyanden gesneuveld, daarenboven waren de obstinate belhamels Carta Nadi en Carta Nagara nevens hun voornaamste mantris uyt het zuydergebergte vlugtigh naar Bagilleen gedreven, alwaar zy haar met Pangeran Pougat geconjungeert hadden, na 't welcke men sonder een eenigh man verloren te hebben den 25 October in de Mattaram terugge was gecomen;

op de gerugten dat Namroet tegens Pougat in aftogt en zy zoowel als de ingelanden onder malcanderen oneens geworden zouden zyn, had den heer commandeur ten eersten onse en de Javaanse magt byeengetrocken, en stinde gereet om met 300 Compagniesdienaeren, 180 Maleyers en Macassaren ende 10000 Sousouhounangs Javanen naar Djagabaya op te marcheren, sullende den Adypatty Ourawan met 10000 Javanen, een compagnie Nederlanders en 250 Maleyers en Macassaren de wegh over Sodongh en Salatien nemen, omme ontrent Calidialy weder te conjungeren en gelyckerhandt de meynedige Bagilleenders op het cragtigste aan te tasten en t'onder te brengen etc*.;

zedert de jongste rencontre op Douan waeren er uyt ontsagh voor 's Compagnies wapenen wel 100 huysgesinnen daaromher op genade en ongenade hun comen verootmoedigen.

Voorts is uyt het nader briefje van de heer Couper van dato 12 deser, tot Calidialy geschreven, te sien, hoe d'E. Couper den 9 met het byhebbende gros van 't leger opgebroken en over de revier Praga tot aan den oever van de diepe revier Bogawanta gekomen was, hebbende aldaar de voorledenjaarse gedomolieerde maar nu weder sterck opgemaackte pagger gevonden, langs dien stroom ruym 2 mylen met palisaden 8 voeten hoogh omheynt en 6 voeten dick met aerde gevult en van de vyanden wel beset, wes men oock onse magt ruym 1½ myll langsheen hadde laten uytbreyden en soodanigh dien langen pagger geattacqueert, dogh den vyant, sigh van alle canten aangetast vindende, nam ten eersten de vlugt en wierd door eenige troepen op de hielen vervolgt, dewelcke 's anderen daags met 100 mans, 500 vrouwen en kinderen gevangenen nevens menigte buffels teruggegecomen waeren en buytendes oock eenige van kant gemaackt hadden;

de hartneckige Cadjorangs gesinde Carta Pady en Carta Nagara, met een troepe van 500 man de Bagilleenders weder tot stant gebragt hebbende, waren naderhant gesamentlyck op d'onse weder comen afsacken, met dewelcke men oock in actie geraackte en waarinne onse Javanen soo furieus op den vyand waren ingevallen dat se deselve in de vlugt geslagen en ontrent een myll weegs vervolgt hadden en 500 derselver in de pann hackten, behalven een menigte, die in de revier Rauwa verdroncken waeren; 500 piecken, 500 krissen en verscheyde paarden had men tot buyt en buytendes parthy gevangens becomen en onder deselve eenen Wangsa Djaja, bloetverwant van Pangeran Mankoeboemy, uyt denwelcken men verstaan hadde dat Pangeran Pougat, door de Bagilleense ten meerendeele verlaten en door Namroet van de west aangetast, met het naderen van onse troepes al in bedencken was geweest om sigh voor zynen broeder den Sousouhounangh te verdemoedigen, dogh door de rebellen Carta Nady en Carta Nagara daarin verhindert en affgeraden, en dat in dese rencontre nevens Pangeran Pougat in 't gevegt geweest souden zyn verscheyde voornamen grooten, met namen Aria Tambacqaba, Tommongongh Soura Dickdjaja, Wana Jouda, Ardadjaja, Wira Radia, Angadjaya, Singalodracka, Sindoupatty, Wangsa Eeka, Singapraya, Nangoel Baya, Ranga Binner, Mangonrana, Jouda Prana en Wira Soeta, alle zyne vertrouwste oude dienaeren en Bagilleense grooten en mantrys, beneffens Carta Nady, Carta Nagara en hun gantsch geslepe van den zuydergebergtsen adel etc*;

zulx nu het voornemen van d'onse lagh, den capiteyn van den Eeden nevens 5000 Javanen, 3 vaandels Compagnies dienaeren en 100 vrye Macassaren ten eersten na den oever van de Zuydzee aff te steeken, omme niet alleen Carta Nady en Carta Nagara, maar oock Pangeran Pougat selfs etc*. het vlugten naar het zuydergebergte te beletten en t'eenemaal te dwingen, sullende den commandeur Couper met de rest van 't leger sigh aan de noortzyde van Rauwa (als het volck- en spysrycke gedeelte van Bagilleen) posteeren, om alsoo haerlieden allerzydts te benauwen en tot opgevinge te brengen, gelyck dit alles ende het verdere by 't aancomend briefboeck onder 't quartier van Javas Oostcust in 't breede g'expresseert staat te lesen.

Desen morgen voor het aftreden van den Heer Generael van Goens uyt de regeeringe op eenige voorstellen, nogh voor 't laaste by denselven in Raade gedaen

geweest, eenlyck g'arresteert zynde, dat aan yder compagnie, die op heden tot volvoeringe der authorisatie in de wapenen zyn geweest, een legger wyn van 's Compagnies wegen na gewoonte soude vereert werden, is voorts na de genomen sessie van den nieuwen Heer Generaal Speelman over de introductie van den Heere Directeur Bort als het affleggen der eeden door de Raden van India alsulx voorgesteld en besloten, als daarvan ter generale resolutien en in 't breede oock nogh nader onder huydigen datum moge blycken.

26 d^e. 's Morgens met het aanbreeken van den dageraat gaat den Heer Generael Ryckloff van Goens met de scheepen 't Lant van Schouwen, Africa, item het hoecker de Posthoorn uyt dese rheeде onder zeyl na de havenen onses lieven vaderlants over Caap de Goede Hoop, om aldaar de te volgene 2 scheepen vanhier, Hollandse Tuyn en Vryheyt, en de 2 van Ceylon aff te wagten en voorts gesamentlyck na het vaderlant te stevenen. Godt de Heere zy gebeden. Zyn Ed^{ht}. dese costelycke scheepen voorspoedigh over te brengen en voor alle rampen te behoeden, mitsgaders dat de ingeladen coopmanschappen een gewenschten marckt mogen aantreffen tot soulagement der gemeene participanten en tot genoegen onser Heeren Principalen, amen. Zynde dese 2 costelycke kielen nevens 't Posthoorntie samen met een emportant gesorteert Indisch retourcarguasoen geladen ter montura generalyck van f 962319:9:14, en soodanigh over deselve verdeelt, als uyt het onderstaande specifice comt te blycken:

in 't schip 't Lant van Schouwen voor de presidiale
camer Amsterdam:

199008	cattys swarte peper;	5000	p ^a . rouw guinees lywaat;
100000	⌘ garioffelnagelen;	1120	p ^a . gebleeckte bastas;
24178	⌘ foely off macis;	640	p ^a . bruytblauwe bastas;
50060	⌘ nootenmuscaten;	400	p ^a . grove gebleeckte moeris;
539320	⌘ Bengaalse salpeter;	320	p ^a . bruinblauw zeyldoeck;
73935	⌘ Siams sappanhout;	600	p ^a . allegias bethilles;
400	⌘ aloe de Succatorra;	600	p ^a . fyne gebleeckte bethilles Ter-
15048	⌘ indigo Biana;		natanes;
5000	⌘ benjuyn;	2720	p ^a . gedruckte chitsen op parcallen;
885	cattys Japance camphur;	516	p ^a . gebleeckte cassen de Malda;
690	⌘ zegellack;	420	p ^a . mallemollen de Malda;
12	potten g'confyte gember;	1500	p ^a . taffachelas gingams;
654	p ^a . Chinese pelings;	960	p ^a . gerras van Bellasoor;
306	p ^a . d ^e . gielams;	200	p ^a . gerberrys van d ^e .;
23521 1/4	⌘ Bengaalse rouwe zyde;	600	p ^a . fyne dubbelde armosynen de
3035	⌘ florettegaarn;		Bengale;
1360	⌘ caltoenegaarn;	50	vaten Sumatrasede mineraelerts on-
4420	p ^a . gebleeckt guinees lywaat;		getaxeert, bedragende tesamen met d'on-
500	p ^a . blauw guinees;		gelden een somma van f 371726:2:13;

item in Schouwen voor de camer Hoorn:

25000 ƒ garioffelnagelen;
 8250 ƒ notenmuscaten;
 52000 ƒ Ceylonse canneel;

5016 ƒ indigo Biana;
 6980 ƒ Bengaalse rouwe zyde, monterende met d'ongelden ƒ 53611:8:12;

in 't schip Africa voor de presidiale camer Amsterdam:

329450 cattys peper;
 8000 ƒ Ceylonsen canneel;
 100000 ƒ garioffelnagelen;
 20020 ƒ foely offte macis;
 74540 ƒ notenmuscaten;
 353600 ƒ Bengaalse salpeter;
 97785 ƒ Siams sappanhout;
 15048 indigo Biana;
 1327 $\frac{1}{2}$ cattys Japance camphur;
 2001 ƒ zegellack;
 3906 $\frac{2}{3}$ ƒ geconfyte gember;
 4000 stux Chinese porceleyne copiens en pierings;
 1997 stux theepotiens;
 560 p^s. Chinese pelings;
 19879 $\frac{1}{4}$ ƒ Bengaalse rouwe zyde;
 1972 $\frac{3}{4}$ ƒ florettegaarn;
 2880 p^s. gebleeckte guinees lywaat;
 3000 p^s. rouw d^o.;
 1480 p^s. blauw d^o.;
 2000 p^s. gebleeckte salempoeris;
 800 p^s. rouw d^o.;
 560 p^s. bruytblauw d^o.;
 1120 p^s. gebleeckte parcallen;
 5200 p^s. rouw zeyldoeck;
 480 p^s. bruytblauw d^o.;

400 p^s. roode moeris;
 1400 p^s. grove gebleeckte d^o.;
 240 p^s. gebl. Tutucorynse caatjens;
 700 p^s. allegias bethilles;
 1120 p^s. gebleeckte d^o., segge bruyne blauwe baftas;
 2400 p^s. gebleeckte d^o.;
 1200 p^s. fyne gebl. bethilles Ternatanes;
 1100 p^s. rouwe d^o.;
 500 p^s. fyne gestilderde chitsen;
 5040 p^s. chitsen gedrukt op parcallen;
 638 p^s. cassa de Malda;
 904 p^s. mallemollen de Malda;
 400 p^s. gerberrys van Bellasoor;
 160 p^s. gerras van Bellasoor;
 388 p^s. fyne zanen van Bellasoor;
 516 p^s. hammans de Bengale;
 516 p^s. breede adathais de Bellasoor;
 1040 p^s. swarte breede baftas;
 3220 p^s. Souratse smalle chitsen;
 2950 p^s. d^o. tapekankenias;
 360 p^s. niquanias;
 87 vaatiens Westcust mineraalerts ongetaxeert, belopende tesamen met de ongelden..... ƒ 458871:2:10;

item in Africa voor de camer Hoorn:

5544 ƒ foely off macis;
 720 ƒ notenmuscaten;

8000 ƒ Ceylonsen canneel, ter montura met d'ongelden..... ƒ 6575:6:9;

in Africa voor de camer Encghuysen:

25000 ƒ garioffelnagelen;
 15450 ƒ notenmuscaten;
 5544 ƒ foely off macis;
 40000 ƒ Ceylonsen canneel;

5016 ƒ indigo Biana;
 7587 $\frac{1}{2}$ ƒ Bengaalse rouwe zyde, ten bedrage met d'ongelden van ƒ 62181:6:5;

in 't hoeker de Posthoorn voor de camer Amsterdam :

30000 ₧ Malax thin, met d'ongelden belopende..... f 9554 : 2 : 13 ;

noch in 't schip Africa voor Caap de Goede Hoope :

360 stux swarte smalle baftas ;	240 stux cust rouw zeyldoeck ;
100 stux gebleeckte moerissen ;	1 kist met medicamenten ;
80 stux gebleeckte salempoeris ;	56 stux boomtiens, bedragende met
160 stux gebleeckte parcallen :	d'ongelden..... f 2401 : 18 : 6 ;

in 't hoeker de Posthoorn voor Cabo
de Boa Esprance :

3000 ₧ swarte peper ;

2007 ₧ candyzuycker ;

976 ₧ poeyerzuycker ;

1 kist met medicamenten, monterende tesamen met de

ongelden..... f 1503 : 13 : 10 ;

sulx hetgeene in de voormelte retourschepen voor 't com-
mandement van de Caap is ingescheept comt te bedragen..... f 5905 : 12 : —.

Werdende met den schipper Leendert Maas van 't admiraelschip Schouwen heden de instructien, zeynbrieven, placaten en andere gewone open en losse papieren ter naregt voor de retourscheepen de Heer Generael van Goens vooraff nagesonden en sullende de generale papieren voor de Heeren Meesters in 't vaderlant als de brieven na de Caap binnen 2 à 3 dagen, soo haast deselve gereet zyn, met de heer waterfiscael Pauw per 't jagt Muyderbergh na de Straat Sunda volgen.

En gelyck by het genomen arrest en opgesteld project op 22 deser in Rade van India ter saake van de aftredinge der regeringe van d'Heer Generael van Goens en de optredinge en authorisatie van d'Heer Generael Cornelis Speelman oock is beslooten en geresolveert, daags na de authorisatie hier ter plaatsen, soodanigh op gisteren door gecommiteerde te deser rheede zy geschiet, oock op heden op 't eylant Onrust de voorstellinge en introductie van den nieuwen Heer Generaal Speelman den volcke en Compagnies dienaeren aldaar te doen voorlesen en den algemeenen eedt van gehoorsaemheyt affnemen, soo gaan te dien eynde desen morgen ontrent $\frac{1}{2}$ seven uren de Heeren Raden van India Joannes Camphuys en Frederick Lambertse Bent nevens den secretaris deser vergaderingh Joan van Hoorn, verselt met de navolgende gecommiteerdens: den E. fiscaal Gualter Zeeman, 2 leden uyt den Raat van Justitie, d'E. François Tack en Andries Cleyer, item den bailliuw Casembroot en 2 gecommiteerde schepenen, d'E. Cornelis van der Duyn en Jacob Does, met derselver respective secretarissen, den equipagiemeester Harman Lodewyxe, den visitateur en boeckhouder generaal, de capitainen Jan Francen Holstein en Jochum Michielse na voorsz. eylant Onrust met 4 à 5 roeychialoupen en eenige schippers en een zeylsloep die aghteraan volgde, alwaar ontrent ten $\frac{1}{2}$ negen uren gecomen wesende, nae weynigh vertoevens het volck uyt den arbeyt scheydde en de

clock geluyt en alle hetselve voor het huys van den baas Albert de Reus binnen de pagger byeen geconvoceert wierde, die by den anderen in 't ronde gecomen wesende, soo dede d'Heer Ordinaris Raat Joan Camphuys deselve een korte en nette aanspraecke, ten welken eynde men hier voor ditmaal gecomen was, namentlyck dewyle den Heere Generael van Goens door de Heeren Meesters op zyn versoeck van 't generaal gouvernement van India was verlost en ontslagen en den Heere Directeur Generael Cornelis Speelman in zyn plaatse daartoe weder aangestelt en verkoren en oock met het vertreck van wellgemelte heere van Goens op gisteren tot Batavia en desselfs rheede geauthoriseert en voorgesteld en by een ygelyck aangenomen geworden, off zy officieren, timmerlieden en alle andere dienaeren en onderdanen, alhier bescheyden en sijn present onthoudende, mede niet genegen waren den eedt van trouwe en gehoorsaamheyt aan den Ed^{le}. Heere Speelman als haeren Gouverneur Generael te presteren, 't welck van »jaa» beantwoort en daarop by monde een ygelyck van haer generalycken van den eedt aan den voorgenoemde Generael van Goens ontslagen wesende, zyde d'heer Camphuys, dat se geliefden toe te luysteren na 't geen hun deswegen soude werden voorgelesen, en meteenen gelastende den secretaris de resolutie van den 22 deser, over 't point van de authorisatie gevallen, duydelick voor te lesen, gelyck daarop door denselven wiert volbragt, en na 't eyndigen van dien mede den algemeenen opgestellten generalen eedt, die doen mede generalyck gepresteert wierdt en daarop van de heeren weder de onderdanen en ons altesamen veel geluck en heyll onder de goede aan te vangen regeeringe van desen onsen nieuwen Heere Generael toegewenscht onder den zegen van Godt Almaghtigh, en doen, nadat op dese aanneming van dit eylant en desselfs fortificatiewercken de ten dien eynde g'ordonneerde canonschooten vooraff geschiet waeren, in 't ronde aan al het eylantvolck een dubbel mutsie omgedeelt, en soomede aan die van de schepen, welcke hier tot 5 à 4 toe in vertimmeringe laagen, werdende meteenen voor vandaagh een opschorting van arbeyt verleent en doen door de heeren en vrunden ten huys van baas Albert wat vertoeft, dat de middagh aanquam en met elckanderen aan een wel opgediste tafel wat genuttigt en alweder op 't goet succes van dese nieuwe regeeringe en den welstant van de Generale Compagnie als anders eens rontgedroncken wiert, zynde door den schaffmeester Vlaminck daartoe g'ordineert, hier geschaft, behalven de schoone vis en schaepen, door baas Albert voorgebragt, en waaraan ontrent de 50 gasten met de meesterknegts en andere officieren van 't eylant sich tesamen matelyck vervreugden en doen daarna om de hitte van den dagh in 't huys van de baas en aghter onder den tamarindaboom elck wat gerust hebbende, nam men zyn vermaack om hier en daar wat te discoureren en den omslagh alhier eens te besien tot ontrent 4 uren, wanneer weder een mutsie aan 't volck uytgedeelt en onder de heeren en vrunden oock noch een glaasie 2 à 3 omgedroncken wesende, soo stapte men tediertyt weder in de roeyschuyten en voeren van Onrust na Batavia terugge onder een g'ordonneerde adieu van canonschooten en quamen ontrent 1/2 ses uyren alhier weder te verschynen, alwaar Zyn Ed^{le}. met de heeren ter vergaderinge gevonden en van dit verrigten en g'passeerde door de heeren Camphuys en Bent rapport gedaan wierde,

keerende de andere vrunden yder na zyn huys, en de heeren hun noch tot laat in den avont ophoudende met het voortlesen der op gistere ontfangen Ceylonse en Cormandelse papieren per de Veluwe.

27 d^e. 's Namiddags gewert ons per 2 Engelse messieurs per een Javaans vaartuygh een brieffie van den Engelsen agent François Bouwyyear tot Bantam, op eergisteren aan Haer Ed^h. gecarteert ende hetwelcke, uyt het Engels in onse tale getranslateert zynde, bevonden zy te luyden als volgt:

Translaatbriefie, door den Engelsen agent François Bouwyyear tot Bantam aan Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generael Cornelis Speelman geschreven.

Reght Honorable Heere.

Bantam 15/25 October anno 1681.

De goddelycke voorsienigheyt na een verdrietige indispositie my eenige hoope van reconvalisatie gegeven hebbende in een tyt, als wanneer ick verstont dat de Nederlantse Oost Indische Compagnie de honorabele bestieringe van dien aen een soo wys, edelmoedigh en meriterende persoon, als UEd^h. is, waardiglyck opgedragen hadde, soo ben ick ambitieus geworden om UEd^h. in dat emportante en edele ampt te feliciteren en toe te wenschen dat den Allmogenden UEd^h. regtvaardige en hooge onderwindingen gelieve te segenen, tot Zyner eere ende den interest dergener die dat vertrouwen UEd^h. toegelegd hebben.

Den heere Ryckloff van Goens, UEd^h. voorsaet, door monsieur Caaff, UEd^h. hooft ten desen comptoire, ons hebbende kennisse gegeven van seeker chialoup die ons toekomt, waarop het Engels hooft in 't herwaerts keeren van Malacca verdaen zy en die tot Cheribon aangelopen waere, alwaar door 'Ed^h. dienaar aangehaalt ende de daerop zynde schelmen in verseekeringe genomen en met geciteerde vaartuygh na Batavia opgesonden geworden, zoo is myn ootmoedigh versoeck, dat UEd^h. gelieven te ordonneren dat het gesegde vaartuygh met de volckeren en soodanige goederen, contanten etc^e. als daarin gevonden zyn, aan bringer deeses moge werden gerestitueert, mitsgaders dat voornoemde bringer door UEd^h. ondersaten werde g'adsisteert in 'tgeene hy mogte comen te benodigen. Indien ick mynheere ofte de Nederlantse Oost Indische Compagnie in eenige dingen wederom dienst conde doen, sal ick dese faveur altyt erkennen en indagtigh wesen ende hetwelcke oock een vermeerderde verpligtingh zal zyn aan hem, die nae toewensinghe van alle voorspoet ende gesontheyt verblyft

(Onder stont:) Reght Honorable, Uwe Excellentie seer ootmoedigen dienaar

(Was geteekent:)

FRANCOIS BOUWYEART.

Op welck ontfange briefie al ten eersten ter extraordinaire vergaderinge verstaan zy by Haer Ed^h., de luyden van gemelte opgesonden chialoup, dewelcke hun eygen schipper, den Engelsman Jan Mool, na alle waerschynelyckheyt selve over boort gesmeeten hadden, door den E. fiscaal en 2 gecommiteerde uyt den Agtbaren Raat van Justitie ten overstaan van onsen medegecomen Nederlandtsen stierman van Chirrebon eens exactelyck te laten examineren en alsdan, soo er niets dat de Compagnie raackt offte praediceert in gevonden werdt, die chialoup met dat volck aan de Engelse gecommiteerdens, dierwegen na herwaerts gesonden, onder de inventaris daarvan overgecomen weder te doen overleveren, mits dat die vrunden de onkosten, tot Cheribon etc^a. daarvan gedaan, alvorens hier aan de Compagnie sullen gerembourseert hebben, gelyck dit alles breeder by 't resolutieboek g'extendeert staat te lesen.

29 d^e. 's Namiddags comt de chialoup de Vlieger van de affgeseylde retourscheepen hier terugge, medebrengeende een kleen briefie van den Heer Generael Ryckloff van Goens uyt het schip 't Lant van Schouwen, geaenckert in de St. Nicolaesbay, aan de gecommiteerdens tot de monsteringe etc^a. op gisteren geschreven, eenlyck tot advertissement, dat Zyn Ed^h. van meeninge was, de voornoemde heeren en Compagnies papieren nogh ruym een etmaal aldaar in te wagten en alsdan vorder na 't Princeneylant aff te dryven, om daar nogh 2 dagen nae deselve te vertoeven etc^a.

Heden 's middags en 's avonts wert door Zyn Ed^h. den Heere Gouverneur Generael Cornelis Speelman in desselfs thuyne even beoosten buyten dit casteel aan alle gequalificeerde ministers en voornaeme borgers en inlanders etc^a. met haere huysvrouwen, item de vreemd aanwezende gesanten des Sousouhounanghs, der Coningen van Jamby, Palembangh en Palacca etc^a., een heerlyck gastmael van de introductie den 25 deser in Zyn Ed^h. regeeringe van 't generale gouvernement van den staat van de Compagnie in dese gewesten uyt Compagnies naeme gegeven, alwaar men tesamen in sedige vrolyckheyt tot diep in de nanagt sich verheugde, terwylen dat tot recreatie verscheide vaderlantse en Chinese vuurwercken affgebrant wierden en van allerley gespeelen en andere vreugdeteeken en gehooft wierde.

Doch niettemin staande dese vreugdemaaltyt de heeren der Hooge Regeeringe, nadat de generale en particuliere brieven, bysonderlyck der Heeren XVII als aan de cameren Amsterdam, Hoorn en Enckhuysen mitsgaders aan den commandeur Symon van der Stell en raat aan de Caap, die met de eerste affgeseylde retourscheepen Schouwen, Africa en het hoeker de Posthoorn onder het gesagh van den Heer Generael van Goens staan voortganck te nemen, dese namiddagh t'eenemaal waren vaardigh geraackt, soo zyn deselve oock gelesen, g'eteekent en door den secretaris afgepackt ende geslooten, die daarmede laat in den avont gedaan krygende, soo gaat met deselve omtrent 12 uren des nagts den heer waterfiscaal Pieter Pauw met zyn chialoup de Brack nevens d'heer majoor Sainct Martin en de gecommiteerdens uyt den Agtbaren Raat van Justitie naar boort van 't jagt Muyderbergh, om de reets vertrocken retourscheepen na te zeylen ende die generale papieren aan deselve te bestellen ende oock meteenen de behoorycke monsteringe over die bodems te doen,

zullende de gemelte generale en particuliere brieven wyders soodanigh door den Heer Generael van Goens moeten verdeelt en bestelt werden, als hieronder komt te blycken dat se g'ordineert en gerigt zyn, namentlyck:

Aan den Heer Generael Rycqloff van Goens als admirael op
het schip 't Lant van Schouwen:

een groot pacquet ongesloten papieren, geconsigneert aan de Ed^{le}. Heeren
Bewinthebberen ter presidiale camer Amsterdam;

een cleen pacquet gesloten papieren voor de camer Hoorn;

een cleen pacquet gesloten papieren voor de camer Enckhuysen;

een pacquet ongesloten papieren aan den commandeur Symon van der Stell
en raat aan Caap de Goede Hoope;

aan den schipper Maurits Jacobse van Eyck op
het schip Africa:

een pacquet gesloten papieren aan de praesidiale camer tot Amsterdam;

een d^o. pacquet papieren aan de camer tot Hoorn;

een d^o. pacquet papieren aan de camer van Enckhuysen;

een pacquet papieren aan den E. commandeur Symon van der Stell aan
Caap de Goede Hoope;

en voor den schipper Dominicus van Geyne op
het bootje het Posthoorn:

een pacquetie papieren aan den E. commandeur Symon van der Stell en
raat aan de Caap.

Alle welcke pacquetten, tesamen in een casie gesloten en aan de Heer Generaal van Goens g'adresseert zynde, innehouden alsulcke brieven en verdere documenten als by het daartoe gehoorende register kan werden gesien en soo oock by het affgaande patrias briefboeck alhier ter Generale Secretarie, daar alle die brieven en stucken werden geïnserceert etc^a., comende oock by het resolutieboeck mede te blycken, dat deselve brieven, als vooren reets genoteert, heden voor- en naarmiddagh ter extraordinaire vergaderinge gelesen en vervolgens meteenen geteeckent zyn geworden etc^a. en de Caapse by 't Indisch affgaande briefboeck insgelyx werden naegelesen.

30 d^o. 's Namiddags gewert ons per den Javaan Wiera Djeuwa met inlants vaartuyghie te water een briefje van Tanjongpoura, door den vaandrigh Willem Cuffelaar aan Haer Ed^{le}. nu drie dagen geleden geschreven, meldende eenlyck dat gemelte Wiera Djeuwa, die met het pardonbriefje voor de verstroyde Balyers etc^a. na bovenen gesonden was geweest, den 23 deser weder teruggegecomen synde, gerapporteert hadde, dat den rebellen Balyer Wangsa Naya (zyn woonplaats nu met 70 mans en 70 vrouwen in de negorye Caminjack hebbende) verscheyde reysen in Bandough, dat maar een halve dagh daervandag lagh, by hem had geweest,

dogh geensints sigh genegen getoont volgens het beloofde pardon na Batavia te willen affcomen, maar indien Haer Ed^l. hem een plaatse daar elders in de Craoangse landen geliefden te ordonneeren om te woonen, dat hy sigh alsdan daar gewilligh ten dienste van de Compagnie, soo hy voorgaff, soude laeten gebruycken en vinden etc^a., hoewel daar weynigh staat op te maacken schynt; oock ware in seeker negorye Mannabaya 10 Macassaren en Balyers gevonden, dewelcke op het vertoonde pardon oock verclaart hadden, dat se om na herwaerts te comen niet conden resolveeren, aangesien zy van haer reysvelden, reets beplant, den oegst mosten affwaghten, doch seeker Macassar, die voorgaff uyt de Mattaram gecomen te zyn, had Wiera Djeuwa met nogh drie vrouwen afgebragt, dewelcke tot nader ordre onder hem bleven sorteeren etc^a.

's Avonts comt alhier van Palembangh te arriveeren de chialoup de Zalm met 720 bossen bintrottangh en 180 p^a. invendibele patholen ten bedrage van / 505:15:1, en medebrengende een briefie van den resident Willem Sabelaar en raat aldaar, den 19 deser aan Haer Ed^l. geschreven, behelsende onder anderen van den toestant derwaartsover cortelycq 't volgende:

in het Palembangse rycq was thans goede ruste, schynende dien Conincq met zyne grooten nu in goet verstant te leven, hoewel sigh eghter den Pangiran Aria noch all van zyn vaders tegenwoordigheyt onthielt, en was den Sultan Ratoe, naadat in 's Compagnies logie de resident had wesen besoecken, met meest all syno grooten naa de bovenlanden om sigh te vermaacken vertrocken;

den aanbrengh van peper was nogh slegties, sulx het noghall wat aanlopen soude eer het schip het Huys te Merwede syn volle ladinge conde inkrygen;

volgens de gesloote negotieboecken op ultimo July 1681 quam te blycken, dat ten comptoire Palembangh in 12 maanden tyt waere overgewonnen / 117030:6:15; daarentegens beliepen de ongelden in dien tyt..... 16751:5:15;
en alsoo de zuyvere advancen..... / 100299:3:—;

ses en dertigh Macassaren onder eenen Carre Awoe, die weder van Batavia naar Bantam en vandaar derwaerts gevlugt souden zyn, waeren aldaar met twee ingecogte vaartuygen weder aangecomen en dewelcke den Pangeran Aria feestelyck onthaalt en well gelogieert hadde;

van Jamby had men beright, dat dien Conings gesanten in corten naa Batavia stinden te vertrecken en wyders dat den aanbrengh van peper aldaar nogh niet heel groot was etc^a., gelyck alles en het verdere raeckende de negotie by het aancomend briefboecq 'n verbaal breeder geëxtendeert staat te lesen.

Ende aangesien Haer Ed^l. sedert eenigen tyt herwaerts op verscheyde dagen wegens den toestandt ende de saacken van 't eylant Ceylon ter vergaderinge gebesoigneert en geredencavelt hebbende, en doen ter tyt goetgevonden, all het verhandelde in een resolutie onder seekeren datum by den anderen te brengen, soo is sulx oock geschiet en onder desen dagh in een resolutie, by maniere van overwegingh, consideratien en meditatie opgesteld en genomen, conform de successive uyt het vaderlant jongst ontvangene ordres en aanschryvens der Ed^le. Heeren Seventhiene mitsgaders de van Ceylon g'eyschte en naa herwaerts overgesonde

consideration van den heer gouverneur Laurens Pyll ende den raat aldaar onder dato Augusty 1681 wegens de gelegentheyten en staat van 's Compagnies handel aldaar ende de onderhoorige plaatsen, de constitutie der landen, steeden, sterckkens, forten en schansen, wat daaraan gemaackt is en nogh comt te gebreeken, met hoeveel Europese en inlandse dienaren hetselve beset is ende de macht van Singalese hoofden en lascaryns, die op hetselve can uytgemaackt werden, waarin die van den Conincq van Candia soudien bestaan, ende hoeverre hy machtigh geoordeelt werdt d'E. Compagnie het schillen van den canneel te beletten, mitsgaders wat staat dat er op den lantbouw te maacken is ende de quantiteyt nely, die jaarlycx soo voor gerechtigheyt als van Compagnies eygen gesaey en voor contant werdt ontvangen en ingeogst etc., alles zoodanigh seer ampell beschreven, als by de extentie van dien en de consideration, daarop en ontrent gevallen, by 't generale resolutieboecq deses casteels onder huydigen datum can werden gesien en nagelesen.

In dese verstreekene maandt November syn alhier uyt verscheyde om- en afgelegene plaatsen aangekomen een getall van hondert negen en sestigh stux diverse groote en cleene vaartuygen, samen bemant met achthondert twee en seventigh coppen, dewelcke in 't generaal soodanige coopmanschappen en provisien als cleenigheden hier hebben ter merckt en aangebraght als hieronder specificce comt te blycken, namentlyck:

- 20 stux vaartuygen van Samarangh met 92 man en $90\frac{3}{4}$ lasten rys, canassers, bossen en stux gesorteerde suyckeren 65, stux kist- en doot d^{os}. plancken 175, stux tincans 50, potten oly 41, gesorteerde vissen 2800, lasten zout $5\frac{1}{2}$, bossen rottangs 200 en bossen ajuyne 400;
- 1 van Japan met hondert man en 2594 kisten en bossen staafcoper, 40 p^{ls}. camphur, 4626 stroyen gesorteert porceleyn, 101 kisten met laxa, 104 stux ysere pannen, 7 paaren groot en cleene comptoiren, 14 packen medecynen, 25 d^{os}. meel, 85 balys gesorteerde vissen en 387 d^{os}. en packiens met carstanjes, soya etc.;
- 25 van Cheribon met 102 man en $65\frac{1}{2}$ lasten rys, 2258 canassers, bossen en stux diverse zuycker, 300 stux steenbraesems, 100 stux rysmanties, 5 picols Javaans nettegaarn, 16 potten oly en 2600 bossen ajuyne;
- 28 van Tagaal met 112 man en $89\frac{1}{4}$ lasten rys, 900 bossen pady, 350 canassers, bossen en stux diverse zuycker, 20 potten oly, 1200 bossen ajuyne, 600 bossen loock en 5 picols gedroogde pinangs;
- 2 van Macassar met 57 man en 50 slaven en slavinnen, 100 picols talys Sumba, 50 d^{os}. wax, 60 d^{os}. gedroogde hertevleesch en 7 lasten cadiangh;
- 14 van Terbaya met 55 man en $51\frac{3}{4}$ lasten rys, 700 bossen pady, 4 lasten zout en 4000 bossen tamarinde;
- 90 vaartuygen transportere.

90 vaartuygen per transport.

4 van Grissick met 16 man en $52\frac{3}{4}$ lasten rys, 46040 canassers, bossen en stux zuycker, $1\frac{1}{2}$ last groene cadiangh;

8 van Dermayo met 32 man en 910 stux balcken, 100 d^o. duygen, 6 canassers swarte zuycker en 150 stux plancken;

7 van Rimbangh met 30 man en 22 lasten rys en 150 stux plancken;

1 van Jankonan met 4 man en 110 stux balcken;

1 van Batangh met 4 man en 2 lasten rys;

3 van Bima met 25 man en $6\frac{5}{8}$ lasten rys en 180 picols sappanhout;

1 van Calisappo met 4 man en 3 lasten rys;

1 van Badadangh met 4 man en 3 lasten rys;

12 van Paccalonge met 48 man en $54\frac{3}{8}$ lasten rys, 1 d^o. swarte boonties, 1000 stux gesoute eyren en 400 bossen ajuyn;

5 van Japara met 24 man en 400 stux balcken, 400 bossen pady, 150 stux plancken, 55 canassers swarte zuycker en $16\frac{1}{2}$ lasten rys;

1 van Sourabaya met 4 man en 8 lasten rys;

6 van Sombar met 24 man en 13 lasten rys;

1 van Damack met 4 man en 4 lasten rys;

3 van Baly met 18 man en 71 slavinnen;

1 van Toelongbauwa met 4 man en 600 stux potten en tresellen;

2 van Palembangh met 10 man en 90000 stux oude pienangh, 400 stux gindisz en 600 d^o. gedroogde visch cabos;

3 van Pamanoeakan met 12 man en 400 stux balcken;

4 van Barbos met 16 man en 16 lasten rys en 1500 stux zuycker;

1 van Caliwonge met 4 man en 2 lasten rys, 350 canassers en stux diverse zuycker en 2000 stux araxpullekens;

1 van Zumor met 4 man en 4 lasten rys;

3 van Pamalangh met 14 man en 9 lasten rys;

1 van Carwangh met 2 man en 1 last rys;

1 van Joee met 10 man en 117 picols cassia lignum, 10 stux slaven en 800 d^o. oude clappus;

1 van Boeton met 8 man en 6 slaven, $6\frac{3}{4}$ picol wax, 2 lasten groene cadiangh, 50 bondels Cayelys papier en 1 picol taly Sumba;

6 van Cayely met 25 man en 5400 bamboesen met oly en 2500 stux oly clappus;

1 van Goemola met 4 man en 1 last rys.

Somma 169 vaartuygen, hebben alhier in 't generaal aangebragt soodanige goederen van waarde en hoedanigheyt, als hieronder byeengetrocken en genaamt is te beoogen.

452 lasten rys;
4572 canassers, bossen en stux diverse
zuycker;
175 stux dootkistplancken;

50 d^o. tinkans;
77 potten oly;
3700 stux gesorteerde vissen;
800 bossen rottangs;

13 ¹ / ₂ lasten zout;	4626 stroen gesorteert porceleyn;
4209 bossen ajuyu;	101 kist met laxa;
100 rysmantiens;	104 stux ysere pannen;
3 picols Javaans nettegaarn;	7 paeren groote en cleene comp- toiren;
600 bossen loock;	14 packen medecynen;
5 picols gedroogde pinangh;	25 d ^{os} . meel;
1680 bossen pady;	82 balys gesoute vissen;
66 slaven en slavinnen;	22 d ^{os} . gedroogde d ^{os} ;
101 picol taly Sumba;	387 d ^{os} . en packiens met carstanjen, soya etc ^a .;
56 d ^o . wax;	180 picols sappanhout;
60 picols gedroogde hertevleesch;	1 last witte boontjens;
10 ¹ / ₂ lasten groene cadiangh;	1000 stux gesoute eyren;
6000 stux mangusz;	90000 d ^{os} . oude pienangh;
4000 bossen tamarinda;	400 gindisz;
42 picol en 92 cattys peper;	2000 stux araxpullekens;
600 potten en tresellen;	147 picols cassia lignum;
1820 stux balcken;	5500 stux oude clappusz;
100 d ^{os} . duygen;	50 bondels Cayelys papier;
15 d ^{os} . swalpen;	5400 stux bamboesen met oly.
150 d ^{os} . plancken;	
2240 kisten en bossen staalfcoper;	
40 picols camphur;	

Daarentegen zyn weder in deselve maant vanhier naar diverse om- en afgelegene plaatsen 165 stux soo groote als cleene vaartuygen vertrocken, dewelcke naar gehoude aantekeninge op de boom en taxatie van den licentmeester hebben vervoert aan veelerley goederen en cleenigheden een summarium van rd^s. 18264.

- 5 stux vaartuygen naar Indramayoe met 300 rd^s. aan diverse cleeden;
- 15 naar Terbaya met 540 rd^s. aan d^o.;
- 22 naar Tegaal met 1500 d^o. aan d^o.;
- 5 naar Pamanoeekan met 80 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Calisopo met 40 d^{os}. d^o.;
- 10 naar Paccalonge met 480 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Jancoan met 50 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Craoangh met 20 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Caliwonge met 50 d^{os}. d^s.;
- 1 naar Batangh met 40 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Bouton met 200 rd^s. aan cleeden en 100 d^{os}. aan porceleyn;
- 5 naar Pamalangh met 180 rd^s. aan cleeden;
- 1 naar Japara met 75 d^{os}. aan d^o.;
- 5 naar Baly met 710 d^{os}. d^o., 60 out yser, 20 witte comyn, 10 soethout en 50 rd^s. aan Japans gouddraat;
- 5 naar Bima met 1450 rd^s. aan cleeden en 25 rd^s. aan diverse porceleynea;
- 71 vaartuygen transportere.

71 vaartuygen per transport.

- 1 naar Passier met 300 rd^s. aan cleeden;
- 3 naar Barbos met 310 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Socan met 522 d^{os}. d^o.;
- 3 naar Samarangh met 380 d^{os}. d^o.;
- 2 naar Grissick met 155 d^{os}. d^o.;
- 1 naar Sourabaya met 160 d^o. d^o.;
- 2 naar Sumbauwa met 560 rd^s. aan cleeden en 50 porceleyn en 70 rd^s. aan oud yser;
- 1 naar Jude over de cust van Java met 198 rd^s. aan cleeden en 70 rd^s. aan eliphantstanden;
- 3 naar Cayely met 150 rd^s. aan cleeden;
- 1 naar Goemalagh met 20 rd^s. aan d^{os}.;
- 1 naar Sumor met 80 rd^s. d^o.;
- 4 naar Macassar met 370 rd^s. aan theeketels, 50 benjuyn, 60 messen, 20 thee, 24 Chinese cammen, 70 diverse porceleyn, 50 Billetonse parrangs, 10 Chinees papier, 900 zyde Chinese, 20 zuyceren, 10 fyne matten, 20 caesen en 320 rd^s. aan diverse drancken;
- 9 naar Zombar met 355 rd^s. aan cleeden diverse;
- 17 naar Cheribon met 700 rd^s. d^o.;
- 5 naar Rambangh met 140 d^{os}. d^o. en 100 rd^s. aan amphioen;
- 40 naar d'Oostcust van Java met 3800 rd^s. aan cleeden, 2100 amphioen en 25 rd^s. aan benjuyn;

Somma 165 stux vaartuygen, die rd^s. 18264 aan coopmanschappen, leeftogten etc^a. tot haer inladinge gehadt en vanhier weghgesleept hebben, als te weten:

13725 rd ^s . aan cleeden diverse soorten;	20 rd ^s . aan zuyceren;
2200 — amphioen;	10 — fyne matten;
220 — porceleyn diverse;	20 — caesen;
75 — benjuyn;	320 — drancken diverse;
370 — copere theeketels;	70 — eliphantstanden;
10 — Chinees papier;	130 — oud yser;
30 — parrings Billetonse;	20 — witte comyn;
24 — Chinese cammen;	10 — soethout en
60 — messen;	50 — Japans goudtraat;
20 — thee;	Somma 18264 rd ^s . in 't generael.
900 — aan Chinese zyde;	

En zyn buyten die voorige noch vanhier vertroocken 3 vaartuygen naar Japara ledigh, deweleke niet dan met behoortlycke passcedulle zyn voorsien geweest.

Conform de gehoude notitie der dootgravers zyn in de afgeweekene maandt binnen en buyten deser stede voorstadt onder de Christenen overleden en op d'ordinarie begraeffplaatsen ter aarde gebragt:

43 Comp^s. dienaeren;
 2 borgeren;
 2 Nederlantse vrouwen;
 15 d^o. kinderen;
 3 Mardyckers off inlandse borgers;
 2 d^o. vrouwen;
 14 d^o. kinderen;
 2 slaven en slavinnen;
 tesamen..... 83 coppen.

Behalven nogh alle onchristenen, als Javaenen, Chinesen, Mooren, Balyers, Macassaren, Boegysen off andere heydenen en Mahumetanen, alhier huyshoudende, van dewelcke geen notitie wert opgebragt, omdat yder na zyn wyse daarmede handelt, hoewel de Chinesen geene van haere dooden buyten kennisse en toestaan van boedelmeesteren der Chinese sterffhuysen mogen laten begraven.

Daarentegen zyn alhier in dienselven tyt in de Christelycke kercken en gemeente deser steele gedoopt:

13 Nederlantse kinderen;
 34 inlandse der Portugeese gemeente;
 3 inlandse der Maleytse gemeente;
 in 't geheel.... 50 kinderen.

In dese maant zyn mede in den huwelycken staat in de voorgenoemde Christelycke kercken getreden en bevestig gewerden:

3 Comp^s. dienaeren;
 3 burgeren en
 7 Mardyckers;
 tesamen..... 13 paaren.

Op den 10 deser is by den E. lantdrost en gecommiteerdens omtrent de fortresse de Vyffhoeck het vermoorde lichaem van een onbekende swart off inlander gevisiteert.

December Anno 1681.

Primo December. Syn Ed^{ht}. den Heere Gouverneur Generael Cornelis Speelman desen namiddagh uyt Zyn Ed^s. oude wooninge in het generaals huys overgecomen zynde, omdat de affairens als anders niet toelaten telkens over en weder te gaan, en desen nacht aldaar voor d'eerste maal geslapen hebbende, is onverwagt van een felle koors en graveelsieckte aangetast geworden; doch hoope dat Godt de Heere sulx in corten veranderen en ten besten keeren en Zyn WelEd^{ht}. weder tot voorige gesontheit herstellen sal.

2 d^o. 's Morgens komt alhier met de chialoup de Vlieger van Bantam en uyt de Straat Sunda van de retourscheepen te verschynen den resident Willem Caaff, medebrengeende een briefje, van den Heer Generael Ryckloff van Goens uyt het schip 't Lant van Schouwen in S^t. Nicolaesbay aan Haer Ed^s. alhier dato ultimo November geschreven, eenlyck tot advis dat zyn meeninge was, nogh een dagh in S^t. Nicolaesbay en voorts nogh 2 dagen aan 't Princeneylant na 't jagt Muyderbergh met de gecommiteerde der monsteringe en 's Compagnies papieren te wagten en by nonparese deselve ende de nader advisen tesamen per de te volgene scheepen Hollantse Thuyn en de Vryheyt aan de Caap de Goede Hoope tegemoet sien;

den resident Caaff, die gelicentieert was een sprongtogie na Batavia te doen, had de retourscheepen van Bantam met goede verversinge en een cas klareiwyne voorsien, waarvoor Zyn Ed^{ht}. Haer Ed^s. danckbaar bleeff, versoeckende noch wyders om twee wassende graden en twee caarten van hier na Europa, mitsgaders een caarte van Europa self etc^a., daar hy genegen was op de reyse wat in te speculeren en te exerceren.

's Avonts gaat met de Engelse messieurs Nathaniel Neck en Jan Dallis (die de Engelse chialoup van den agent Boyert, jongst van Cheribon herwaarts opgesonden, medenemen) naar Bantam aff een briefje aan den Engelschen agent François Bouwyer, door Zyn Ed^{ht}. de Heer Gouverneur Generael op heden geteekent en van soodanigen inhoude als hieronder komt te blycken, luydende aldus:

Bantam.

Aan den heer agent der Honorable Engelse Compagnie
François Bouwyer.

Eerwaerde Heer.

UEd^r. courtois briefje van den 15/23 der voorleden maant November is my door UE. twee affgesondene messieurs twee dagen daaraan wel terhant gecomen, waaruyt ick gaerne UE. reconvaletie van een verdrietige indispositie hebben gelesen en wyders oock de genegen geluckwenschinge, die UE. heeft believen te doen in dese myne aangefange charge van Gouverneur Generaal wegens den Nederlantsen staat en Compagnie in dese Indische gewesten, voor welcke betuygde expressien mits desen UE. seer vrundelyck ben bedanckende onder die verseekeringe, dat steeds seer gaerne onse devoiren sullen tragten te besteden tot conservatie van goede eenigheyt en vruntchap tusschen onse beyder natien en om daardoor meteenen oock verder UE. in 't particulier van myne bereydwillingheyt na vermogen te dienen.

Wat nu belangt de zaecke van de bewuste chialoup van die van uwe natie, daaraff wy UE. eenige dagen voorleden door onsen resident Caaff hebben kennisse gegeven, dat door het daarop vaerende volck na Chirrehon was gevoert en door onsen lieutenant op de become kennisse van haere boose voornemens in verseekeringe genomen en na behoorycke inventarisatie der goederen herwaerts geschickt, dat is naderhant by gecommiteerde regteren alhier oock inderdaat soodanigh bevonden te wesen, en hebben wy alsnu op UE. gedaene reclamatie en versoeck niet willen in gebreecken blyven, de voorsz. chialoup met al hetgeene daarin en by bevonden zy aan de voorsz. UE. gecommiteerdens alsnu soodanigh wederom te doen overhandigen benevens oock de acht persoonen, met en op deselve chialoup bescheyden geweest en soo lange in arrest gehouden zynde.

Gelyck oock verder op de instantie uwer gesegde gecommiteerdens soo tot verseekeringe van die schelmen als om de chialoup te seguurder tot UE. over te brengen onser matroosen daerin hebben gelaten, met versoeck en verwagtinge van UE. discretie dat deselve onse maats ten eersten aan onsen resident tot Bantam weder mogen werden overgelevert om by eerste occasie terugge herwaerts te keeren, zynde insgelyx mede de meergenoemde uwe gecommiteerdens geintrageert de verklaringe, die alhier door den E. fiscaal van India en gecommiteerde heeren van de justitie uyt de examinatie van het volck der voorsz. chialoup is belegt geworden, met de naamrolle derselver en copie inventaris van de goederen, daarinne bevonden geweest, en hebben zylieden oock alhier behooryck voldaan de ongelden, die van onsentwegen aan die chialoup tot desselfs behoudenisze zyn gedaan, gelyck zylieden UE. daaraff breeder sullen connen rapporteeren, in die hoope en verwagtinge dat UE. daarby, als gesegt, onsen goeden wille tot een band van goede vrunt- en nabuurschap volcomen sal kunnen blycken, gelyck oock verders allesints gaerne sullen soecken te betragten, in verwagtinge dat UE. Eerwaardens by voorvallende gelegentheden ons mede soodanige waere teekenen van haere evengelycke inclinatie tot wedyrsyts beste sullen doen

smaecken, en in welck vertrouwen ons verlatende, sal na toewenschinge van Goodes zegen, volcomene gesontheit en wellvaeren over UE. persoon verblyven

(Onder stont:) Eerwaerde Heer, uw eerwaardens bereytwillige en dienstvaardige vrundt en dienaar

(Was geteeckent:)

CORNELIS SPEELMAN.

(Terzyde stont:) In 't Casteel Batavia desen 2 December 1681.

3 d°. 's Voormiddags gewert ons per Javaans vaartuygh een briefie van Bantam, door den adsistent Gerrit van Loveren op gisteren aan den resident Willem Caaff alhier gecarteert, eenlyck tot advertentie, dat den jongen Conincq tot Bantam aanstaande Donderdag de schoonzoon van den Pangeran Aria Diepa Nierat als affgesant met een brief van congratulatie aan Zyn Ed^{le}. de Heere Gouverneur Generael Speelman en een eliphant tot schenckagie na herwaarts van meeninge was af te vaerdigen.

5 d°. 's Morgens komt den capitain Jochum Michielse binnen, aan Zyn Ed^{le}. overleverende seeker rapportie, door den Javaan Wiera d'Jeuwa, nu oock bygenaamt Demangh Raxa Nagara, aan zyn E. gedaan wegens zyn verrigten in de Craoangse bovenlanden, vanwaar hy weynigh dagen voorleden te water met licentie van den vaandrigh aldaar is herwaarts gecomen, ende 't welcke na gedane vertalinge uyt het mondeling relaas van gemelte Javaan in onse taale aldus is luydende:

Translaat relaas van den Javaan Deman Raxa Nagara, zynde in de Craoangse bovenlanden met een pardonbriefie tot inkeer der rebelle Balyers en Macassaren van Tanjongpoura gesonden geweest.

Het berigt off rapportie van den Javaen Raxa Nagara, die door den vaandrigh Cuffelaer van Tanjongpoura met de pardonbriefies wegens de verstroyde Balyers en Macassaren t'lantwaerts in na boven Carwangh is gesonden geweest, behelst dat hy aldaar gecomen zynde, hem bekend is gemaect, dat Wangsa Naya naar 't lant van Bandongh op een plaats genaemt Sleiniagh zyn woonplaats had genomen, dogh dat hy eghter zyn reys heeft vervordert tot voorsz. Bandongh toe, en by het opperhoofd aldaar, genaamt Deman Timbangh Antingh, gecomen wesende, hem mondeling heeft geseyt, dat hy aldaar gesonden was uyt last van d'Ed^{le}. Heer Gouverneur Generael met de voorsz. pardonbriefiens voor Wangsa Naya en Sacrajoudas volckeren, waarop voorsz. Timbangh Antingh tot antwoord gaff, dat zy gheen van beyden daar waeren, maer op de voorsz. plaats Scheiniagh haer ophielden, wanneer bovengemelte Deman Raxa Nagara versogt van voorsz. Demang Timbangh Antingh, dat zy beyde door hem mogten ontboden werden, 't welck hy had toegestaan en een bode na haer gesonden om aff te comen, alsmede een bode na de negorye van Prackan Moetsangh om eenen Abdul Macassar, die sigh daer met eenigh volck ophielt, oock aff te doen comen,

't welck een dagh off drie aanliep en quam doen aff den meergemelte Abdul, aan wie het pardonbriefje voorgelesen wierde, die daarop tot antwoord diende, hetselve niet te connen naarcomen, vermits hy doende was met zyn rysvelden, maar dat hy in de goede mousson wel soude willen afcomen.

Cort daaraan was den voorsz. Wangsa Naya oock op Bandongh gecomen, die dan den inhoud van de voorsz. pardonbriefkens mede voorgelesen wierde en daerop tot antwoord gaff, niet genegen te zyn vooralsnogh vandaar te verhuysen offte na Batavia aff te comen, alswanneer hem door Raxa Nagara gevraagt zynde, indien het vertreck na Batavia niet conde resolveeren, off hy dan al eghter sigh na Tanjongpoura onder Compagnies gehoorsaamheyt niet soude willen begeven, soo had hy daarop gedient, sulx voor jegenwoordigh nogh niet van sints was, maar dat hy niet weeten conde van wat resolutie hy daarontrent morgen off overmorgen soude connen werden, sulx hy Raxa Nagara niets verder van haer conde verkrygen, hun alsdoen aanzyde, dat zy dan uyt ordre van d'Ed^e. Heer Gouverneur Generael op die plaatsen, daar se tegenwoordigh haere wooninge waeren hebbende, souden continueren sonder haer te buyten te gaan off naar eenige andere vreemde plaatsen te vertrecken tot nader ordre, en daarmede was hy weder vandaar gescheyden en na Tanjongpoura ende soo voorts herwaerts affgecomen.

(Onder stont:) In 't Casteel Batavia den 5 December anno 1681.

's Voormiddags komt alhier met eygen chialoup off vaartuygh van Macassar over Java's Oostcust aan te landen den Batavias borger weesmeester Gabriel Nacken, zynde den 18 July passado vanhier over Java en Bima derwaerts vertrocken, hebbende de reyse van Bima na Celebes en aldaar na de bogt van Bone genomen, alwaar hy van Radia Palacca op Chindrana vrundelyck onthaalt waere en van desselfs gerugte fortresse oculaire inspectie had genomen, dogh deselve niet veel bediedens volgens zyn sustenue bevonden, en was hem op de afvraginge van gemelte St. Nacken tot wat eynde die vestingh wierd opgeworpen, door Zyn Hoogheyt Palacca onder anderen al laghende geantwoort, daarmede geen ander opsigt te hebben als, wanneer hy yets te verrigten kreegh en daartoe de hulpe der onderhoorige grooten benodigde, alsdan haere vrouwen en kinderen daar binnen te trecken om sigh van haere getrouwigheyt te beeter te verseecken, niet soo seer om sighselven als wel ten rezuarde van zynen successeur, die nogh jongh was, verclarende wyders een getrouw dienaar van de Compagnie te sullen zyn en blyven ende dat hy wel wiste daarmede noch all zyn vermogen jegens de Compagnie niet te connen uytrichten, off men oock sulcke gedagten daartoe mogte hebben ofte hem deswegen yets verkeerdelyx nagegeven werden (sullende gemelte St. Nacken hiervan alsmede van 't gepasseerde op Passourouan een nader relaas in geschriftte doen opstellen, gelyck hieragter onder dato 13 deser sal comen te blycken), hem voorts terhandt stellende twee briefkens aan Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generael Cornelis Speelman, d'eene van Zyn Hoogheyt selfs en de andere van zyn genomineerde successeur en susterssoone, den jongen Palacca Cooya, nu ontrent 10 jaeren out en gedesigneert

erffprince van Bone, dewelcke door hem Nacken nu oock Zyn Ed^h. syn overhandigt en hieronder in translaat staan te volgen, hebbende na zyn retour uyt Bone oock voor 't casteel Rotterdam op Macassar aangeweest en ons vandaar besyden dien toegebragt een missive, van den heer president Jacob Cops en den raat ten casteele Rotterdam de dato 3 November aan Haar Ed^h. geschreven, behelsende onder anderen cortelyck het volgende voor nieuws:

dat den ondercoopman Prins na de revier van Chindrana tot opsoekinghe eeniger Bandas borgers, die aldaar na eenige gerugten souden geweest en speceryen souden vernegotieert hebben, was affgesonden geweest, ende die de voornoemde fortresse van Radia Palacca dan oock besien en in een caartie gebragt hadde, die eenigsints met die van S^r. Nacken was differerende, hebbende hy Prins met Zyn Hoogheyt oock g'aboutcheert en van denselven ongevraagd verstaan dat hy die fortresse liet opvoeren om, soo wanneer de Compagnie hem ergens elders weder mogte van nooden hebben, alsdan zyn vrouw en beste vrunden daarinne te willen laten woonen, om van alle overlast geduurende zyn affwesen bevryt te mogen zyn en blyven etc^a.;

den Arou Maroewangy had aan gemelte S^r. Prins oock verclaart in het gedoente en de moort tegens Radia Tamparangh niet toegestemt te hebben, nogh dat hy oock ten reguarde van Radia Sopingh niets doen en soude maar sigh liever onttrecken ('twelcke ontrent eenige andere ryxgrooten allmede gemerckt was) en gevraagt, hoe de Compagnie de saacke, ontrent Radia Tamparangh voorgevallen, al opnemen en off Zyn Hoogheyt daarover yets gedaan werden soude etc^a.;

het accident van Radia Palacca aan zyn neus beloofde nogh all weynigh off geene beeterschap;

zedert 1½ jaeren herwaarts waeren ontrent 20 duysent rd^s. aan diverse Ambonse en Bandase borgers voor haere metgebragte wisselbrieven uyt de cassa op Macassar betaalt, die se ten meerendeele weder in rys besteet en naar huys gebragt hadden, en lagen aldaar nogh 20 Bandase en Ambonse vaartuygen, die wel 300 lasten rys stinden te vervoeren, en wierde bovendien ten behoeve van de oosterprovincien voor de Compagnie mede ruym sooveel in gereetheyt gehouden, omdat het rysgewasch dit jaar aldaar vry opulent was geslaagt etc^a., gelyck alles en 't verdere breeder by het aancomend brieffboeck onder het quartier van Macassar geëxteendeert staat te lesen.

Volght nu het translaathriefje, door Radia Palacca aan Syn Ed^h. d'Heere Gouverneur Generael geschreven.

Veele groete van UEd^h. broeder Radia Boney comt aan den Heer Admirael, die 't lant Bougis beschermt ende soo boven als beneden wints seer beroemt is. Wanneer wy den capteyn van de chialoup genaamt Gabriel Nacke in de maant October ontmoet hebben, zoo zyn wy alle volkeren van Boney en Compagnies bondgenoten seer verblydt geweest, doordien wy van de capteyn van de chialoup tydinge hoorden, dat den Heer Admirael

nu Generael geworden was. Daarna hebben wy alle de volckeren van Boney den allmaghtigen Godt gebeden, dat Hy UEd^{ht}. wil gunnen een langh leven en zyn staat vermeerderen in de stadt Batavia. Verders wanneer mynheers broeder gehooft heeft dat UEd^{ht}. Generael was geworden, zoo heeft mynheers broeder over die tydinge niet connen slaepen en was eveneens off ick mynheer persoonelyck aanschouwde; by gelyckenis, soo een vogel waere geweest, soude mynheers broeder terstont hebben overgevlogen om voor mynheere te verschynen. Maar wat raad isser nu voor mynheers broeder? alsoo hem een groote zieckte is overgecomen, dat alle myn leede seer swack zyn geworden, want in den tyt van twintigh maanden, dat mynheers broeder op Macassar is geweest, heeft hy den adem uyt zyn neusgaten niet connen haalen als alleenlyck uyt zyn mondt, en de medecynen, door mynheer gesonden, heeft UEd^{ht}. broeder thien dagen gebruyckt maar heeft geen hulpe noch schade toegebracht.

Wyders heeft mynheers broeder voor dees tyt niet anders te senden als twee slavinnen, genaemt Poetsioc en Sabangh, die niet gelieft te veragten, want het is een teeken van leven.

Geschreven in de plaats Tsindarahan den 8 October op Woensdagh.

Nogh volght het translaatbrieffie van den jongen Radia Palacca aan Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael Speelman.

De nedrige groete van de jonge Radia Palacca komt aan den Heer Gouverneur Generael tot Batavia. Verders heeft UEd^{ht}. kintskint de jonge Radia Palacca aan den Heer Gouverneur Generael niet anders te senden als een jongen, genaemt Si Boeton, die niet en gelieft te veragten, want het is als een kus offte omhelsinge aan mynheer.

Geschreven den 9 October op Donderdagh.

(Onder stont:) Bakachier Waka Teba Intie Chatieb.

Wat den borger Gabriel Nacken nu verders van zyn hiervoor genoteerde genarreerde wegens zyn voyagie naar Bone en zyn discourssen en 't gepasseerde tusschen hem en Radia Palacca heeft opgesteld en eenige dagen na desen aan Zyn Ed^{ht}. by geschrifte overgelevert, dat sal hieragter onder dato 13 deser werden ingeschreven tot naeregt, en soomede een ander relaas van denselven, waaraff hy nu insgelyx eenige communicatie by monde heeft gedaan van 't geen hem en passant van onse posthouders tot Passourouan op Java's Oostcust is verhaalt wegens de bevogte victorie door d'onse op eenige overgebleve rebellen aldaar, die se hadden g'attacqueert etc^a.

's Namiddags comt alhier van Bantam den tolck Huygh Boey en nevens denselven 2 affgesanten des jongen Coninx met 2 à 3 hunner eygen vaartuygen, genaamt Keey Aria Nata Mangala, schoonsoon van den Pangeran Aria Diepa Nierat en sabandaar, verselt met Keey Angabey Waganja Sadana en noch eenen anderen'

medebrengende twee briefiens, d'eerste van den jongen Sulthan en d'andere van den Pangeran Aria Nierat voornoemt, dewelcke na gedane vertalinge hieraghter op den dagh van de inhalinge geinuseert staan te werden, schynende na het mondelinge vooraff gedane berigt deselve meest herwaerts gedimiteert en hun medebrengende brieven gerigt, om den nieuwen Heere Generael Cornelis Speelman in zyn aangefangen regeeringe te begroeten, en gewert ons bezyden dien nogh per genoemde tolck Huygh Boey een briefie, van den adsistent Gerrit van Loveren aan Haer Ed^h. op gisteren gecarteert, ten principalen ten geleyde van voorsz. tolck en afgesanten en verder dat men aldaar rugte, dat de Lamponders met die van Toelongsbauwa en Palembangh in oneenigheyt waeren, en dat den Bantamsen jongen Sultan tot adsistentie van de eerstgenoemde 20 oorlogsvaartuygen na Lampon stinde aff te senden etc^h.; oock had men tydinge, dat den Heer Generael van Goens met de retourscheepen noch by Geertruyden Eylant ten ancker lagh;

de Engelse vrunden hadden, na men hoorde, met haer schip de Scipio Africaenuyt Engelant 14 kisten gelt becomen, en voor 2 dagen was seekere France chialoup van Bantam naar Timor vertrocken etc^h., gelyck dat verder by 't voorsz. briefie staat uytgedrukt.

's Avonts schryven Haer Ed^h. per den inlants sergeant Jan France met een Compagnies vaartuygh een briefie aan den vaandrigh Willem Cuffelaer na Tanjongpoura op Carwangh, heden geteeckent, en keert daarmede oock derwaerts weder terugge den Javaan Wiera Djeuwa, alias Demang Raxa Nagara, die voor eenige dagen om Zyn Ed^h. te begroeten en mondeling rapport van zyn bevindinge in de bovenlanden, daar hy gesonden was geweest, als wegens den rebellen Balyer Wangsa Naya te doen op eygen versoeck herwaerts is gecomen, ende denwelcken dan nu in 't affscheyt nemen van Zyn Ed^h. met een gobar en 2 tapies sarasses is geregaleert geworden, ende behelst 't voornoemde briefie onder anderen tot order en naeregt, dat den borger Jan Foreest by continuatie van 't aracq vercoopen aan onse besettelingen aldaar in arrest genomen en soo na herwaerts opgesonden moge werden;

dat den Tommagon Natta Jouda niet verder opwaarts als na Tellock Boenot soude mogen verhuysen en oock zyn oude plaats Telgompel niet affbreeken noch de landen daaromher laten verwoesten etc^h., breeder by den inhoude van dat briefie te sien.

Heden ter vergaderinge onder eenige gevallen discoursen wegens de hier aanwesende gesanten van Jamby en Palembangh is goetgevonden de nogh openstaande en jongst aan ons gedefereerde geschillen tusschen die twee rycken, specteerende ten meerendeele op eenige binnenlandse dorpen en volkeren, eens nader te doen examineren en voorsz. haer gesanten daarop eens te laten hooren en ten dien eynde te committeren de Heeren Raden Outhoorn en Bent metten secretaris Joan van Hoorn, nevens den E. sabandar Ockerse, den E. capitain Tack ende den coopman Bastinck, omme dan in Raade daaraff rapport te doen.

Aangesien 't jagt 't Huys te Cleeff, tot de vaderlantse reyse voor de laaste besendinge den 18 passado geprojecteert, alsnu daartoe na visitatie sonder merckelycke

vertimmeringe onbequaam geoordeelt zy, soo is jegenwoordigh verstaan in plaatse van dien totte laaste besendinge naar 't vaderlant nevens de fluyt Stryen nogh aan te leggen de fluyt 't Huys te Spyck, als welke 2 laatstgenoemde bodems beyde volgens de gedane verclaeringe tot de thuystryse ten vollen sufficient gekent zyn.

Voorts is oock gearresteert de stucken ten laste van den schipper Daniel den Back mitsgaders den cranckbesoecker Joannes Coekebacker ingevolge d'ordres der Heeren Majores te doen stellen in handen van den E. fiscaal van India, omme op 't een en 't ander zyn actie tegens gemelte schipper en cranckbesoecker Couckebacker ten eersten te institueren voor den Agtbaeren Raat van Justitie alhier, gelyck sulx breeder by 't resolutieboek staat uytgedrukt.

6 d^e. 's Voormiddags komt hier ter steede met een Javaans vaartuygh van Bantam den secunde persoon der Francen natie aldaar, genaamt Monsieur Combat, die nevens den E. sabandar Ockersze 's namiddags binnen by Zyn Ed^h. den Heer Gouverneur Generael verschynt met een Frans complimentbriefje, van den heer Francen agent Monsieur Guiljen aan welgemelte Zyn Ed^h. geschreven, hetwelcke na gedane translatie uyt het Frans in 't Nederduyts bevonden zy van volgenden teneur:

[Hier is in het origineel het overige der bladzijde blank gelaten].

7 d^e. 's Voormiddags onder den gewoonlycken godsdienst comt alhier salvo uyt Japan te arriveren 't schip Hellevoetsluys en daarmede den oppercoopman en gewesen opperhoofd d'E. Isaack van Schinne en den secunde Constantin Ranst de Jonge, zynde den 30 October uyt Nangasachy geseylt en den 28 November met en nevens de scheepen Japan, Betuwe en Honsholredycq gesamentlyck ter rheede Poelo Timaon geankert, vanwaar de drie eerste bodems des anderen daags naar Malacca waeren voortgestevent, hebbende doorgaans gemackelyck weder gehadt en den E. Hendrick Cansius als opperhoofd in Japan gelaten, medebrengende een missive, door gemelte E. van Schinne en zyn vervanger, den gemelte E. Cansius, mitsgaders den raat aldaar in dato 30 October aan Haer Ed^h. geschreven, waaruyt alsmede by het rapport en de verdere aanhorende overgeleverde bylagen doër den E. van Schinne omstandigh comt te blycken, dat van den Japanzen handel niet veel bysonders tot beeterschap te seggen valt, want de taxatie onser coopmanschappen bleeff nochal op den ouden voet continueren en verslimmerende de discretie der gouverneurs daarontrent meer als se verbeterde en aangesien de Bengaalse zyde, die de meeste profyt anno passado gegeven hadde, dit jaar dierder ingecogt en sulx nu in Japan vry minder als doenmaals, hoewel de Chinese zyde wat meerder, dogh de verdere coopmanschappen meest deselve pryzen behaalt hadden, soo volgt daaruyt nootsaackelyck, dat de winsten oock ditmaal cleender zyn geweest, als bedragende in 't geheel een somma van..... / 760789 : — : 5 ; en daartegens de ongelden, die hoe langer hoe swaerder vielen • 170478 : 10 : 4 ;

sulx er nogh overschiet..... / 590310 : 10 : 1 ;

dat op het geheele capitaal, ter montura van / 881918 : 19 : 10 aldaar aangebragt, niet meer als 67 $\frac{1}{3}$ ten hondert uytmaackte, sulx van de overgebleve restanten en het derwaerts gesonden capitaal de bovenstaande ongelden affgetrocken, niet meer geprocedeert was als een zuyver capitaal van / 1505504 : 11 : 6 en

waarvan met de scheepen Japan, de Betuwe en Honsholredyck naar Malacca was vervoert een cargo, meest in cooper en goude coubangs bestaande, ten bedrage van / 1199692:15:6, om wyders na de custen en comptoiren van India voortgesonden te werden etc., en heeft het voormelte schip Hellevoetsluys wyders herwaarts overgebracht een retour van / 278517:6:13 in:

6000 kisten cooper;	970 paaren cattoene koussen;
12500 R camphur;	3694 diverse porceleynen, voorts nogh
30000 stux cauwacopjes;	cenige Japance zoute fruytagien etc.,
80 Japanse zyde rocken;	samen ter montura als voormelt;

zynde dese maal van daar generalyck in 't geheel afgevoert:

24000 kisten off p^{ls}. staalfcooper, tegens 11 theyl 9 maas het picol ingecogt;

22500 R Japance camphur à 13 theyl 5 maas 't picol off 125 R ;

16677½ stux goude coupangs à 68 maas yder, voorts eenige porceleynen, fruyten, kleenigheden etc.;

de novos, ons daarmede uyt dat ryck toegecomen, bestaan ten principalen cortelyck uyt het volgende:

den E. van Schinne had de hoffreyse naar Jedo na gewoonte in 't begin deeses jaars gedaen, sonder dat daarin yets remarquabels ten reguarde van de Compagnie nogh oock geene vragen van den stant onser landen voorgecomen was, ofte van het senden van een ambassadeur om den nieuwen Japansen Keyser in zyn successie te feliciteren niets gerept, sulx men twyffelde off het voor desen opgegevene deswegen van de tolcken niet buyten kennisse van de Nangasachise gouverneur etc. mogte wesen geschiet etc.;

voor de ryxraden en andere Japanse grooten was er thans gheen eysch als van eenige cristaline brillen gedaen, behalven nogh eenige kleenigheden voor den commissaris Totomi;

den nieuwen Keyser (na 'tscheen) wilde de hant aan de zaacken van 't ryck selfs slaen, als hebbende den eersten ryxraat Oetasama uyt die hooge bedieninge verstooten en den schranderen Minosamma, die de schadelycke taxatie anno 1672 in practicq gebragt en versonnen, in desselfs plaats aangesteld en wyders oock in plaatse van den ordonnaire ryxraat Doyna Nottasamma eenen Abemma Sacke Caminosamma, item den oudsten soone van Minosamma tot commissaris der tempelgeschillen ende de soone van den ryxraat Fottobitson Samma, zynde met de oudste doghter van Immosamma getrouwt en een der grootste favoriten des Keyzers, tot hooft van Zyn Mayesteyts wagt binnen het derde casteel, sulx het groote credit van Minosamma nogh all scheen toe te nemen en waardoor hy sigh oock van de oorsaek, waeromme des Keyzers broeder Cofiosamma anno 1678 de buyck zigh selven had opgesneden, hadde weten te zuiveren en de schult aan Oetasamma geimputeert, denwelcken in de maant July seer schielyck was gestorven;

des tegenwoordigen Keyzers zoone en erfprints, out ontrent 4 jaeren, hield reets een aparte hoffhoudinge en had denselven daerom door d'onse oock aparte moeten werden beschoncken, dat de oncosten in de Jedose hoffreyse ditmaal oock al vrywat vermeerderd hadde;

ten aanwesen van ons opperhoofd in Jedo waeren er veele groote comedien en gastmalen door de voornaamste heeren ter eeren van den Keyser aangeregt geworden, en presumeerde men dat sulx door den Keyser uyt politie wiert gedaan, om de groote heeren arm en onder te beeter subjectie te houden;

noch veele voorname grooten waeren uyt haere bedieningen gestooten en elders heen versonden, daeronder den commissaris Oesimisamma op 't eyland Fatsitsio onthoofd, die door d'onse bysonderlyck beclaagt wiert, omdat hy altoos een goet vrunt van de Compagnie had gescheenen te wesen etc*;

den Keyser, dus rigoureux syne grooten vervolgende, scheen inwylen het interest van de gemeene luyden mede te behertigen, als hebbende ten dien eynde 24 commissarissen aangesteld om het gantsche ryck te visiteren en alle de lantheeren te examineren en die in alle plaatsen daar se quamen het gemeene volcq seer nauw ondersogten, haer animerende om haere clagten onbekommert in geschrifte aan hun over te geven om in presentie des Keysers naderhant gelesen te werden, 't welcq een groote becommeringe door het gantsche lant veroorsaackte en bynaar alle neeringen deede stillstaan;

drie van de voornoemde commissarissen waren tot Nangasachy oock geweest, dewelcke nauwkeurigh ondervraagt hadden, waerom den gouverneur Tsiouseymondonne anno 1672 de taxatie van de coopmanschappen der vreemdelingen gepractiseert hadde ende off de Compagnie en Chinesen by die maniere wel soudon connen bestaan, 't welcq door de tolcken na haer interest en sinlyckheyt was beantwoort geworden en onder anderen, dat uyt den aanbrengh der veele coopmanschappen genoegsaam quam te blycken dat zy daarby gheen schade leden, en uyt welcken hoofde d'E. van Schinne sustineerde voor des Compagnies interest vooreerst nochal best wesen den handel aldaar maar met matige carguasoenen te vervolgen, op hoope off daardoor nogh eyndelingh yets ten goede mogt comen uytgewerckt te werden;

Tsiouseymondonne, die als nieuw gouverneur tot Nangasachy soude affcomen, was van die bedieningh weder ontslagen en eenen kalen edelman in zyn plaats verkoren, van denwelcken men geen beeterschap soo men vermeende te verwaghten stont;

tusschen des Keysers doghter, out 10 jaeren, en den oudsten soone van den heer van Kinokony, out 15 jaeren, was een huwelyck geslotten;

in Jedo waeren al weder door den brant 50 huysen in de assche gelegd, wes den Keyser tot voorkominge van dien gestatueert hadde, dat alle lantheeren die minder als 10 mangog jaarlyxe incomsten hadde by het blussen in sulcke toevallen in haere wycken persoonlyck present mosten wesen etc*;

by den E. Cansius waeren ditmael maer 8 Compagnies dienaeren en 6 swarte jongens in Japan overgebleven etc., gelyck alles breeder by het aancomend briefboeck en verbaal onder 't quartier van Japan uytgedrukt te beoogen zy.

's Avonts wert alhier per een Javaans vaartuygh overgebracht een briefje van Bantam, door den gewesene secunde persoon der Engelse natie Mr. Griffit aan Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael Cornelis Speelman op gisteren gecarteert, hetwelcke na gedaene oversettinge uyt het Engels bevonden zy te luyden als volgt.

Translaatbrieffie, door den Engelsen tweede persoon tot Bantam aen Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael Cornelis Speelman geschreven.

Reght Honorabele.

Het wesen selfs door dootverwe aff te beelden, is der sonnen glants met een kaarsligt te willen vermeerderen. UEd^{ht}. waardigheyt is al te straalende om door een ongeleerde verbeetert te connen werden; buytendien ben ick verseekert dat het aan UEd^{le}. aangeboorne heldenaart soowel onaangenaem als verdrietigh soude wesen.

Sulx ick op een hertgrondige en onderdanige manier U Excellentie moet congratuleren met de intrede tot dat hooghwichtige ampt, 't welcq ydereen bekent eenlyck te zyn een regtmatige vergeldingh voor UEd^{le}. verdiensten en deugden, UEd^{le}. van harten toewenschende een bestendige gesontheit en lange reex van dagen.

Omme nu yets van 't gedoente in Engelandt te verthoonen, kan ick weynigh ander berigt geven als hetgeene U Excellentie alreede in 't breede (als ick vermeene) sal zyn verstendigt.

Gaande onder bewaeringe van M^r. Willem Caaff een hoet, denwelcken UEd^{le}. gunstelyck gelieven aan te nemen van

(Onder stont:)

Reght Honorabele, Uw Excellentie seer ootmoedigen dienaer

(Was geteekent:)

SAMUEL GRIFFIT.

(Terzyden:) Sourousovan den 6^{en} December 1681.

Heden ter extraordinarie vergaderinge is gearresteert de Bantamse aangecome gesanten des jongen Coninx met behooryck fatsoen door 14 aansienlycke ministers en borgeren als gecommiteerde onder het losbranden van 5 chergies en 11 canonschooten te doen aan lant en inhalen jegens morgen voor de middagh, gelyck sulx breeder by 't resolutieboek en op den dagh van de inhalinge staat te lesen.

8 d^e. 's Voormiddags wert de brief en de gesanten, genaemt Keey Aria Nata Sadana, op 5 deser hier aangekomen, nevens de schenckagie van den jongen Conincq van Bantam, bestaande in een jongh eliphant etc., aan lant en ingehaalt door den sabandar Ocker Ockerse, verselt met den E. fiscaal Gualter Zeeman, den E. Laurens Pit de Jonge, den E. Dircq de Haas, den oppercoopman Marten Roos, de capitainen Jan Franssen, Pieter van Leeuwen en Jeremias van Vliet, den E. Abram Struys, den coopman Steven Schorer, den ondercoopman Joannes Truytman, den resident Willem Caaff, den capitain der Maleyers mitsgaders den tolck Huyg Boey, synde de voornoemde gecommiteerde tesamen 's morgens ten 8 uren op de gedaene waarschouwinge des voorigen daags tesamen ten huyse van den sabandar Ockerse gegaen, vanwaar se met eenige prauwen na de vaartuygen van den Bantamsen

gesant gevaeren en cort daaraen nevens denselven hier binnen 't casteel verscheenen zyn, aldaar de compagnie soldatesque in volle wapenen van de hooftwagt aff tot aan de puye van Zyn Ed^h. wooninge en voorts in de groote voorsale der heeren oppassers mitsgaders in de galderye de ruytery deses casteels gerangieert stonden, tusschen dewelcke dan tot in de groote raatcamer begeleydet, alwaar Zyn Ed^h. nevens de heeren Bort, Hurt en Camphuys met den secretaris Joan van Hoorn present waren ende de brieff des jongen Sulthans aan Haer Ed^h. nevens nogh een briefie van den Pangiran Aria Diepa Nierat overgelevert zynde, soo wierde van de voornoemde compagnie soldaten drie chergies en van de punt den Diamant daerop 11 canonschooten gedaen ende alsdoen die brieven in de Maleytse tale na gewoonte overluide door den capitain der Malleyers opgelesen en doen aan den sabandar om te translateeren overhandigt, en dewelcke bevonden zyn soo van den Sultan als den Pangeran na gedane vertaelinge uyt het Maleyts in 't Nederduyts van inhoude als volgt, en eerst die van den jongen Sultan aan Haer Ed^h.

Translaatbriefie des jongen Conings tot Bantam aan de Hooge Regeeringe tot Batavia.

Desen brieff tot een teeken van een zuivere opreghte vruntschap en genegentheyt van Paducca Ziry Sulthan Abdul Cahaar Aboen Nasar, die het conincryck van Sourasouan regeert ende alle verschillen en oneenigheden door de hulpe Godes vereffent, leydende alle menschen tot de deugt en aftreckende van het quade door zyne opregte regeeringe, comt aan den Capteyn Moor Gouverneur Generael Cornelis Speelman ende Raaden van India, die de geheele regeeringe hebben in de stadt Batavia, straffende alle misdadige menschen en haer regeerende met wysheyt en verstant naar gewoonte, seer vernuftigh om alle saecken naer wensch uyt te voeren, waarover soo te water als te lande seer beroemt zyn, een wonder in alle stercke en vreeselycke steeden, welckers deugdelycke naemen aan alle haer vrunden rugtbaar gemaackt werden. Derhalven sal Paducca Siry Sultan tot Sourasouan noyt de vruntschap vergeten, maar myne genegentheyt met dit blaatie geschrift uyt een zuiver en opregt harte betuygen, alsmede tot een teeken en onderhoudingh van vrede en vruntschap tusschen dese twee steeden Sourasouan en Batavia, en sal oock soolange de sonne, starre en mane schynsel sullen geven het gemaakte contract van vruntschap niet veranderen. Wat soude nu mynen vrunt den Capitain Admiraal meer cunnen wenschen, dewyl hy tot hooger staat gecomen en Capitain Moor geworden is, die alle zaecken in de stadt Batavia naar behoren dirigeert en waarover ick seer verblyt ben geweest, opdat door de geliefte Godes dese twee steden Sourasouan en Batavia soo te water als te lande een heldre verligtinge en een opregte regeeringe tot welstant aller menschen mogen verkrygen alsmede dat er continueerlyck besendinge tusschen den Capitain Moor van Batavia en den Paducca Siry Sultan van Sourasouan magh geschieden, om alle

aghterclap verre van deselve te weeren en alle degene, die hier en daer eenigh quaet mogten traghten uyt te wercken, bevreesst wesen, en dat alle arme menschen door dat middel soo te water als te lande haer cost in vrede en gerustheyt mogen zoeken, alsmede dat de vereeniging tusschen Sourasouan en Batavia in alle andre landen magh komen te blycken.

Verders heeft Paducca Ziry Sultan Abdul Cabaar Aboon Nasar aan den Capitain Moor Gouverneur Generael Cornelis Speelman tegenwoordigh niet anders te senden als een eliphant, tot een teeken van leven en opregte vruntschap in dese werelt, 't geene niet en gelieft te versmaden, want het is als een bloempie op een steel, ende die Paducca Ziry Zultan met desen brieff sendt, zyn Kiay Aria Nata Mangala en Kiay Ingabey Waganja Sadana.

De Heere des Alderhoogsten zy gelooft ende gepresen, amen.

Volght nu nogh de translaatbrief, door den Pangeran Aria Diepa Nierat tot Bantam aen Haer Ed^h. geschreven.

Desen brief tot een teeken van een zuiver opregt harte en vruntschap van Pangeran Aria Diepa Nierat, die de grootste raadsheer van de stadt Sourasouan is en zyn gebiet over alle zaecken in deselve heeft, uytvoerende het regt met couragie en moet onder de regeeringe van Paducca Siry Sulthan van Sourasouan, wiens gedoenten soo te water als te lande openbaar en waardoor alle menschen (onder zyn gebiet staande) gerust zyn, comt aan den Capitain Moor Gouverneur Generael Cornelis Speelman ende Raden van India, die 't gebiet hebben over alle volckeren en gedoenten in de stadt Batavia. En alsoo tegenwoordigh onse bontgenoot Captain Moor is geworden, die alle menschen zoo hier en daar met wysheyt en verstant naar gewoonte weet te regeeren, te niet doende de wercken van alle quade menschen door zyn cloeckmoedigheyt, dat alsoo alle vreemdelingen hier en daer haer noodtdruft connen winnen en hare handeling onder haere regeeringe dryven, waarover in alle landen seer beroemt werden, sulx dat, soodanige deugdelycke naemen tot haere vrunden overcomende, zy en alle menschen daardoor verquickt werden, daaromme soo en kan Pangiran Aria Diepa Nierat oock niet naarlatten dit blaetje geschrift uyt een waer en opreghte vruntschap te senden, waarinne uytdrucke myne zuivere genegentheyt tot den Capitain Moor Gouverneur Generael Cornelis Speelman ende Raaden van India, opdat alle volckeren van wederzyden, soo Sourasouan als Batavia, gerust mogen wesen, soolange zy in dese werelt onder een goede regeeringe leven, en UEd^h. gelieven niet naar te laten continueerlyck tussen Sourasouan en Batavia besendingh te doen, opdat alsoo de vruntschap tussen beyde dese plaatsen magh comen te blycken, dat zy eens zyn.

Verders heeft Pangiran Aria Diepa Nierat aan den Capitain Moor Gouverneur Generael Cornelis Speelman voor dees tyt niet anders te senden als twee pieken met gout beslagh tot teeken van een zuivere opregte

vruntschap in dese werelt, die niet gelieft te versmaden, want het is als een bloempie op een steel. De gesanten, die desen brieff brengen, syn genaamt Kiay Aria Natas Mangala en Kiay Ingabey Waganja Sedana.

Zynde dese Bantamse gesanten, nadat eens op des Sultans gesontheit en de goede vruntschap tusschen Batavia en Bantam was omgedroncken, weder na buyten geleyt en ten huysen van den captain Malleyers des middags uyt Haar Ed^h. name en na haere wysen ter presentie van d'E. Ockerse en eenige der gecommiteerdens getracteert en doen namiddagh weder na haere vaartuygen geconduiseert.

Relaas off rapportie, gedaan door d'E. Heeren Willem van Outhoorn en Fredricq Lambertze Bent metten secretaris Joan van Hoorn, volgens resolutie van 5 dezer gecommiteert door de Hooge Regeeringe tottet hooren der differentien tusschen de hier aanwezende gesanten van Jamby en Palembangh.

De gesanten der Coningen van Jamby en Palembangh volgens 't besluit van den 5 deser heden namiddagh in Zyn Ed^h. thuyt hier even beoosten 't casteel verscheenen zynde omme gehoort te werden op de noch opengelaten verschillen tusschen die twee rycken op 't jongste aanwesen en gemaakte contract wederzyts door mediatie van onsen affgesant en commissaris den capitain François Tacq, en ten welcken eynde deselve gesanten door haere respective Coningen na herwaerts zyn gedepescheert geworden om daarover de arbitragie van de Hooge Regeeringe alhier te verstaan en waaraan zy beyde wederzydse ratificationen van dat haar gemaakte contract van vrede hebben overgegeven en gedefereert, zoo zyn deselve, ter presentie van den E. sabandar Ockersze, den voorsz. E. capitain Tacq en den coopman Willem Bastincq aan een ronde tafel in een beslooten camer geseten wesende, waarby nogh 2 van de gesanten van Jamby en een van die van Palembangh haerer voornaamste bywesende raatsluyden present zyn geweest, vooreerst de twee gesanten van den Conincq van Palembangh voorgehouden en afgevraagd, wat zy hadden te pretenderen op die van Jamby, dewelcke daarop alsdoen hebben ten antwoord gedient, dat zy vanwege haeren Conincq van die van Jamby niet anders en hadden te pretenderen als de restitutie van seekere 10 dorpen en 5 huysgesinnen, die zy voorgeven nogh apart en buyten voorsz. 10 dorpen te wesen met haere volckeren by het extract van alliantie, tusschen hun beyde rycken door mediatie van den E. commissaris jongst in dato 5 Augusty voor de revier van Jamby gemaakt en daarby g'expresseert en genomineert, en beyden dien oock sooveel menschen als er by eenen Layan Gatty van de Palembangse stranden waren gevangengenomen en gerooft geworden, sooveel als er daaraff nog moghten in leven off op Jamby in wesen zyn, voorgegeven werdende in 70 persoonen te hebben bestaan. Oock pretenderen zy daarbeyden mede nogh restitutie

van seekere 3 stucken canon, die van de Palembangers in hun beleg voor Jamby waren achtergebleven van den Palembangsen Pangeran Aria en welckers restitutie almede by het contract staat g'expresseert en genoteert, wanneer yder doen wyders is gevraagd geworden uyt wat hoofde en met wat regt zy Palembangers dese pretentie der 10 dorpen als d'andere 5 huysgesinnen en derselver volckeren op die van Jamby waeren vestende en begerende, daarop zy ten antwoort dienden, dat de Jambynesen die volckeren met geschencken van kleden als anders successive uyt de landen van Palembangh en haer Conings gebied hadden gedebaucheert en overgetrocken en tot haer gelockt, ende dat sedert den tyt van ontrent 3 jaeren herwaerts geleden en staande desen jongsten oorlogh successive; waarmede de voorsz. Palembangers niet verders hebbende in te brengen, zoo zyn alsdoen de 2 gesanten van Jamby voorgehouden en gevraagd, wat zy op en van dese pretentie der Palembangers hadden te seggen en daarjegen in te brengen.

Daarop deselve dan in ordre dienden, dat zy niet ontkenden dat er 6 van de voorsz. 10 dorpen voor desen eygentlyck onder Palembangh hadden gehoord, maar dat deselve met de doghter van eenen Niay Giddee (zynde getrouwt geweest met de grootvader van den tegenwoordigen Conincq van Jamby) tot een bruytschat aan het ryck van Jamby waren overgegeven en geschoncken geworden, en 'tgunt na hun seggen al veele jaeren ware geleden, sonder dat zy eghiter na gedane affvraag verclaerden te weten deswegen eenige schriftelycke bewysen by haeren Conincq te wesen.

Item dat 2 andere deser 10 off overige 4 dorpen door die van Palembangh aan den Jambysen Conincq Agon, vader van den desen, waeren geschoncken geworden cort na den aanvangh van zyn regeeringe van 't Palembangse ryck, en daarin zy Jambynesen voorgaven dat hy Sultan Ratoe doenmaals door toedoen en hulpe van den Jambysen Sulthan soude geraeckt zyn en alsdoen deswegen tot een teeken van danckbaarheyt hem die recompense van 2 dorpen hebben overgegeven en geschoncken geweest; en wyders dat de resterende 2 dorpen door den Palembangsen Sultan Ratou aan den tegenwoordigen Jambysen Sulthan Anum waren geschoncken in 't begin des jaars 1677, ten tyde wanneer hy Sultan Anum, van Bantam na Jamby keerende, alsdoen eenigen tyt en passant op Palembangh hadde aangeweest en te dier tyt oock zyn suster aan den Pangiran Depatty van Palembangh aldaar was getrouwt, en onder welcke 10 dorpen zy Jambyneesen vermeenden de verdere huysgesinnen medebegrepen te wesen, alsoo se verclaerden daar anders geen verder kennisse van te hebben.

Acquiescerende voorts by nader gevalle redencavelinge de wederzydse gesanten, dat de voorsz. 10 dorpen in questie waren gelegen in 't lantschap van Tambessy en dat dat lantschap sorteerde en lagh onder het gebied van 't ryck van Jamby, maar dat de volckeren daarin woonende van outs geweest waeren onderdanen en ingesetenen van Palembangh, ende welcke na 't voorgeven der Palembangse gesanten by gissinge soude bestaan in ruym

2000 menschen, maar na de verklaringe der Jambyse gesanten mede by gissinge in ruym 3000 menschen, gedragende zich eyndelyck wyders de ambassadeurs wederzyts van eenige verdere pretentien, die op elckanderen mogten geweest zyn, aan 't gemaekte contract door onse mediatie en de daarop gevolgde ratificatie hunner Coningen, en sonder dat se verder yets anders van eenigh verschil buytendes off yets meer te pretenderen hebben op ofte voorgeven.

Naar alle hetwelcke by de gecommiteerde heeren geoordeelt wesende, dat er voor tegenwoordigh ontrent dese beyde gesanten niet meer en resteerde te confereren, soo is haer eyndelycq tot besluyt door de heer Willem van Outhoorn voorgehouden en aff doen vragen, off zy wederzyts ambassadeurs hun nu beyden vanwege haer meesters verder souden gerusten en genoegen in de arbitragie, die den Gouverneur Generaal en de Raden van India alhier over de voorsz. haar nogh openstaande geschillen mogten comen te doen, gelyck dat by de ratificatie der gemaakte vrede tusschen Palembangh en Jamby van wederzyden wel expresselyck stont gestipuleert, daarop die van Palembangh verclaerden van ja, maar die van Jamby niet soo volcomen, onder betuyginge dat zy zich refereerden aan de brieff haeres Conings aan Haar Hoogh Ed^h., alhier door hun medegebragt, en waarmede dan, nadat een roemer wyn en een copje thee in 't ronde by de gesanten was genuttigt, dese conferentien een eynde nam en haer aangesegt wiert, dat van dit gepasseerde en haer beyder voorgeven aan d'Ed^h. Heer Gouverneur Generael rapport souden werden gedaan, gelyck dan oock, nadat zy gesanten eerst de Jambynesen en vervolgens de Palembangers yder bysonder te voet weder na haar wooninge en vaartuygen waren gegaan, aanstonts by mondelinge relaas aan gemelte Zyn WelEd^h. en nu by desen in geschrifte gedaan is.

(Onder stont:)

Batavia den 8^{en} December 1681.

(Was geteekent:)

WILLEM VAN OUTHOORN,
F. L. BENT en
JOAN VAN HOORN.

9 d^e. Niets annoteerens waardigh voorgevallen.

10 d^e. 's Voormiddags komen de gesanten van Radia Palacca, Arou Tsiballe en Arou Tosiado, binnen by den Heere Gouverneur Generael ter audientie, dewelcke Zyn Ed^h. de tydinge en ontfange missive per den borger Gabriel Nacken van haren heer Radia Palacca heeft gecommuniceert en meteenen gevraagd, off zy oock eenigh bescheyt van hem erlanget hadden, wanneer zy gesanten verder versogten mette eerste occagie weder na huys te mogen keeren, 't gunt Zyn Ed^h. haar beloofde, soo haast het bequameelyck by te brengen was te sullen doen effect sorteeren en dat se hun vaartuygen daartoe inwylen condon prepareren, maar dat zy in persoon

met een bequaam bodem van de Compagnie souden overvaeren en ten spoedigsten op haare zaecken en van 'tgeene aan haeren heere noodigh geoordeelt mogte werden te rescriberen ende te recommanderen gebesoingieert, en 't welck dan by de brieven aan denselven zoude werden vervat etc^a.

11 d^o. 's Namiddags comt alhier per een Javaans vaartuygh van Bantam seker Engelsman, medebrengende een briefie, van den Engelsen agent M^r. François Bouwyer aldaar op gisteren aan Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael Speelman geschreven, 't welke na gedaene translatie bevonden zy van volgenden teneur.

Translaatbriefie, door den Engelsen agent François Bouwyer tot Bantam aen den Heere Gouverneur Generaal Cornelis Speelman geschreven.

Bantam 30/10 December anno 1681.

Reght Honorabele.

Ick bevinde my seer verplicht door U Excellentie geëerde missive van den 2^{en} December en moet van herten U Excellentie om vergiffenisse versoecken over de groote moeyte, die U Excellentie hebben gelieven op sich te nemen in 't ondersoecken van dese vertwyffelde en godloose moordenaars, aan dewelcke volgens de wet van den Allmogenden een exempel behoorde gestatueert te werden, soo wel tot voldoeningh van 't onschuldigh vergoten bloet als om een afschrick onder deese wilde Christenen te verwecken, tot voorcominge van dierglycke onmenschelycke daden.

Wy en hebben alhier geen magistrale magt, ende ons aan een heyden Prins te appliceeren soude voor de Europeanen niet bevalligh schynen, wanneer een gereformeerde natie, tusschen dewelcke soodanige banden van vruntchap zyn, soo digte by is residerende, wes verhoopen 't Excellentie ons die gunst sal willen bewysen en toelaten; dat deese drie personen, die van U Excellentie stadt tot d'onse zyn overgecomen, weder terugge mogen gebragt en soodanigh gestraft werden als de wet die onder soo waardigen natie als de Nederlanders regtmatigh will toelaten.

Indien ick 'tzy aan de Compagnie, U Excellentie in 't particulier, offte de andere Heeren Raden van India in eenige zaacken dienstbaar magh wesen, sal ick in alle gelegentheden eergierigh zyn om dese en alle andere beleeftheden te erkennen en vergelden.

Den stierman en de 4 matroosen, die met de sloep zyn overgecomen, keeren alsnu met dese prauw weder terugge, dus U Excellentie in de goddelycke bescherminge beveelende, verblyve

(Onder stont:) Reght Honorabele

Uwe Excellentie seer gehoorsamen dienaar

(Was geteekent:)

FRANÇOIS BOUWYER.

Cort daaraan brengt den E. sabandar Ockersze oock binnen aan Zyn Ed^{ht}. over een briefje, uyt het Maleyts vertaalt, door de Bantamse gesanten aan zyn E. zoo even overhandigt ende door den Pangeran Aria Diepa Nierat tot Bantam aan gemelte gesanten herwaarts nader geschreven wegens eenige hostiliteyten, die door de jongst na de Westcust versonde Macassaren onder onse crygsmagt aan de Bantamse onderdanen in de Straat Sunda ontrent Anjer gepleegt souden zyn, ende 't welcke hieronder by de insertie breder sal blycken, luydende als volgt.

Translaatbriefje, door den Pangeran Aria Diepa Nierat tot Bantam aan de aenwesende Bantamse gesanten alhier geschreven.

Dit briefje van Pangeran Aria Depatty Nirat en comt aan Keey Aria Nata Mangala en Nebey Wista Sidana, waarby gelaste dat Keey Aria tegens den Heer Generaal sal seggen (en indien by den Heer Generaal niet conde verschynen, soo segt het tegens den sabandaar ofte faetor Caaff om den Heer Generaal bekend te maacken) als datter 4 scheepen ontrent Oudjangh Coelan zyn geweest, waarvan eenige Macassaren en Bougisen, die na Priaman wilde, aan lant zyn gecomen en in de dorpen gegaan, alwaar de vrugten, hoenders en meer andre goederen hebben gerooft, welke scheepen noch tot dese tyt voor Oudjongh Coelangh leggen. Dit maacke alleen aen den Heer Generael bekend, opdat den Heer Generael het gedoente van de Macassaren en Bougysen soude weten, want ick ben daarover ontstelt geweest, niet wetende wat daarvan soude dencken, dogh myn vertrouwen is zeer goet op den Heer Generael.

Inmiddens is oock aan den sabandar Ockerse en door hem terselver tyt aan Zyn Ed^{ht}. berigt gedaan, hoe eenige onser ingesetenen, van Javas Oostcust gecomen, hadden gerapporteert, dat eenige Bantamse roversvaartuygen haer even boven off beoosten Carwangh daar in 't vaarwater weder lieten vinden en onder anderen weynigh dagen verleden een Oosters handeldvaartuygh, die, met rys en andere mainclementos hier ter merckt geweest zynde, met eenige cleden etc^e. weder na huys meenden te keeren, daarontrent door die Bantamse zeeschuymers was aangeranst, berooft en afgelopen en eenige van 't volcq dootgeslagen en de rest door de vlugt gesalveert geworden etc^e.

12 d^e. 's Morgens vroegh comt alhier de chialoup de Bracq van den waterfiscaal Pieter Pauw uyt de Straat Sunda terugge, hebbende op Dynsdagh jongstleden mits het breeken van zyn hoofttouw en gekregen leccagie door een harde travade na herwaarts moeten opduwen, als geen kans ziende om aan boort te comen nogh het langer gaande te connen houden, rapporteerende den quartiermeester desselfs, het jagt Muyderbergh met de heer Pauw voor de Peperbhay te hebben gelaten en 's daags van tevooren de retourscheepen omtrent Toppershoetie gesien, dewelcke sonder den E. fiscaal in te waghten doen al voort vooruyt waeren geseylt, volgende Muyderbergh wel de schepen aghterna, dogh ontrent de Welcomstbay

een harde travade aantreffende, was zyn ancker en touw gebrocken en gemelte bodempie self al in pericul van stranden geweest etc*.

's Avonts erlangen per een Batavias Chinees vaartuygh een cleen advisbriefie van d'heer gouverneur Cornelis van Quaalbergh en raat tot Malacca, in dato 4 deser aan Haer Ed^{te}. geschreven, eenlyck tot advis dat 't schip 't Wapen van Middelburgh vanhier en de Betuwe van Japan aldaar waeren aangekomen, mitsgaders oock dat de scheepen 't Goet Begin, Opmeer, Japan en Honsholredyck mede al ontrent en voor Malacca.

Heden ter ordinaire vergaderinge onder 't lesen der translaatbriefiens van den Bantamsen Conincq en Pangeran Aria Diepa Nierat, per desselfs affgesondene overgebracht, is goetgeagt deselve brieven in beleefde termen weder te doen beantwoorden, van dat men de gebuir- en vruntschap met die Mayesteyt en dat ryck, gelyck altyt geschiet zy, nogh zoude traghten te onderhouden etc*. en wyders verders daarby oock yets aan te roeren wegens de clagten van de Pangiran Nirat over eenige insolentien, die onse na de Westcust jongst vertrockene Macassaren in de Straat gepleegt souden hebben, met verdere notificatie dan mede wegens seeker Javaans vaartuygh, door eenige Bantamse stroopers hier om de Oost afgelopen en meest al het volck om hals gebracht, waaraff hieeven vooren staat aangehaalt, en met versoeck dat dien Conincq over die zeeschuymers straffe soude gelieven te oeffenen etc*.

Voorts is oock verstaan deselve Bantamse gesanten met den eersten weder na huys te dimitteren, naardat se alvorens van Compagnies wegen door den sabandar ten bywesen van eenige gequalificeerde ministers en borgeren in de Heer Generaals thuyt op een collation eens sullen wesen getracteert.

En op het versoeck van den Engelsen agent Bouwyeart tot Bantam, dat vier van de na derwaerts jongst gestierde en op Sirrebon by d'onse gevangen genome inlanderen, die zy oordeelden aan het voorgenome afflopen van haar chialoup en 't verdrincken van haeren schipper Jan Mool schuldigh te wesen, weder herwaerts terugge mogten werden geschickt en na onse wetten alhier gestraft, omdat zy aldaar geen magistrale magt om criminele executie te doen en hadden etc*, is te deser tyt om verscheyde redenen goetgevouden, den voornoemden heer Engelsen agent in dat versoeck te complaiseren, namentlyck dat die voorsz. booswigten met de stucken tot haeren laste weder na herwaerts sullen mogen werden gestiert, omme hier by den Raat van Justitie getermineert en g'executeert te werden, dogh dat eghter sulx sal wesen sonder eenige verdere consequentie na desen, gelyck dit alles by 't resolutieboek in 't breede staat g'expresseert en hieraghter by de aftegaene brieven nader sal comen te blycken.

Sooals het gebruyck all van oude tyden wel zy geweest, de kettinggangers te deser steede alsmede de geconfineerde vrouwen in 't tugthuys ende eenige andere gebannene etc*, soo Europeanen als inlanderen, met de intrede van den nieuwen Heer Gouverneur Generaal Speelman by geschrifte om pardon versogt en Zyn Ed^{te}. deselve versoecken te deser tyt daarop in vergaderinge gebracht hebbende, soo is alsnu in Raade van India verstaan en gearresteert, het meerendeel derselve,

bestaande in de ondergespecificeerde, om goede insights van haere misdaden en gecondemneerde wellverdiende straffen te releveren en te pardonneeren, namentlyck:

Nederlanderen in de kettingh gaande:

Christiaan Swart;
 Reyer Leendertse;
 Harman Lodewyxe;
 Jacob Jacobsen van Haarlem;
 Hans Vetter van Regensburgh;
 Jacob Sampson;
 Jan Zegewalt van Calcker;
 Claas Michielse van Amsterdam;
 Isaack Jansen van Wensween;
 Laurens Crynen;
 Willem Gerritse de Boer;
 Barent Barentse van Amsterdam;
 Marten Janse van Swyndregt;
 Pieter Cramer van Bengeh;
 Wouter Cornelisz van Cortenhoeff;
 Juriaan Jansen van Emden;
 Gysbert van Houten van Rotterdam;
 Willem Andriess van Amsterdam;
 Pieter Pieterse Westerlant van Dorth;
 Adriaan Francen van Amsterdam;
 Gerrit Albertsen van Amsterdam;
 Jeremias Matthysen van Valckenburgh;
 Egbert Pietersze van Amsterdam;
 Joannes Verbeeck van Rotterdam;
 Jan Vorster van Hamburgh;
 Michiel de Ruyter van Lubecq;
 Vincent Fredrickse Schaaff;
 Jan Joosten van Alphen;
 Marten Harmense van Amsterdam;
 Adam Hendrix van Amsterdam;
 Roeloff Stoffelse van Westerryzen;
 Wouter Hendrickx van Enckhuysen;
 Philip Jansen van Batavia;
 Matthys Gerritse van Greuningen;
 Frans Keyser van Antwerpen;
 Meyndert Dircksen Bos;
 Matthys Teckhout.

Zullende alle dese bovenstaande werden gelargeert en wederom als matroosen gegagieert van dato deeser, dogh evenwell haere gagie niet hooger als tot 9 guldens

ingeschreven, schoon se voor desen meer hadden gewonnen, en die minder als 9 guldens winnen by haar voorige gagie continueren, om soodanigh mette aanstaande besendingen na de Oosterprovincien uyt de ketenbanden aan boort gebragt en derwaerts versonden te werden, uytgenomen den laatstgenoemden Matthys Eeckhout, die, om begaen overspel gestraft zynde, met de gerede retourscheepen voorts na 't patria by zyn vrouw sal gesonden werden.

Nota. Uyt de boeyen:

Julius de Baseliers, vryman, van Cormandel opgesonden, op vrye voeten gestelt om mette aanstaande besendinge na Ceylon by zyn vrouw gesonden te werden;

Sebastiaan Pittavin, borger backer, om na de Caap te gaan en sikh aldaar eenigen tyt als vryman te erneeren;

en uyt het vrouwentughthuys de volgende
Nederlandse vrouwen:

Catharina Bourgonjons;
Jannetie de Peer;
Catharina Tant;
Johanna Reynolda van Dynen;

en inlandse vrouwen uyt het tugthuys:

Maria Pieterse;
Maria Marinus;
Maria de Silva;
Tinicati van Macasser;

item uyt de kettingh en boeyen de volgende vrouwen:

Christina Perera;
Alonsa;
Sara Juriaanse;
Sara Lodrigo;
Camasan;
Boelillingh;
Sangy van Bougys en
Denogh van Baly, crancksinnig geweest en haar eygen kint geslagt
gehadt hebbende;

en wyders nogh uyt de kettingh de volgende inlanderen:

Jan Pietersen van Palleacatta;
Jan Jansen Callabaar;

Jabal van Mandhar;
 Mandhar van Mandhar;
 Zacharias Willemse van Batavia;
 Intche Alam;
 Intche Caricam;
 Intche Cassa;
 Intche Itam;
 Tonakel van Macasser;
 Tanoe van Carwangh;
 Nalla Soekapoera;
 Francisco Robero;
 Vintura van Mallabaar;
 Djournal van Macassar;

Jan Suaris,	} dese nogh de largatie uyt te stellen tot nader bevindinge van 't voorgeven van den Mardyker Hendrick Jeremias ten haren laste;
Cosamba Balyer,	
Sunier van Patany,	

Pedro de Costa,	} om uyt zyn bannissement van de Westcust opontboden te werden, synde een slaaff van d'E. van Dam;
Iman Coeningh,	

Siry Narra,	} om van hun bannissement van de Caap als gelargeert onthoden te werden;
Nalla,	

Sampurna en

Ananda Gentyff.

Eyndelycq is nogh op seeker ingediende versoeckschrift door den heer Anthonio Hurt voor en wegens zyn Ed^a. broeder, den commandeur Melchior Hurt, om copie der Westcust papieren van de heer commissaris Pit de Jonge raackende syn persoon te hebben als anders meer etc^a. alsulx gebesoigneert en geresolveert, als by het resolutieboek en het geinsereerde request deswegen in 't breede uytgedrukt can werden gesien en gelesen.

13 d^e. Op den vollen middagh comt te deser rheede uyt ons vaderlant over Caap de Goede Hoop te verschynen 't schip Europa, voor reequeningh van de camer Amsterdam den 31 May in compagnie van 't schip Ternaten uyt Texel in zee geseilt met 330 coppen, daaronder den schipper Jan Cadul, den boeckhouder Six, een predicant genaamt Joannes de Voogt en 140 militairen, waarmede den 29 September aan de Caap verscheenen en aldaar 10 matroosen en 16 soldaten aan lant in 't hospitaal overgegeven hebben en daartegen weder drie bootsgesellen en 5 militairen van lant overgekregen nevens nogh een vryman, een vrouw en 1 kint, met dewelcke den 15 October herwaerts zyn gestevent, geduirende de gansche reyse overleden wesende 12 bootsluyden, 20 soldaten en ten desen dage van het arrivement des predicants vrouw, sulx hier nogh te lande brengt 171 zeevaerende, 109 militairen, in 't geheel 280 gegagieerde coppen, behalven nogh 1 vryman, een vrouw en 1 kint, tesamen 283 zielen; de patriase papieren, daarmede ons toegecomen, bestaan ten meerendeele in duplicaten, voorheen reets ontfangen,

behalven een briefje van de camer Amsterdam in dato 8 May en een extract uyt het verbaal der besoignes van de heeren gecommiteerde Bewinthebberen op de Haagse vergaderinge, gehouden in de maant April, ten reguarde der contanten etc^a., en heeft dit schip alhier voor 's Compagnies emportanten ommeslagh in India aangebragt de volgende contanten, coopmanschappen, provisien en andere benodigde goederen, namentlyck:

218250	guldens aan Mexicaanse realen;
47	p ^s . diverse lackenen;
34	p ^s . fyne heeresayen;
20	p ^s . fyne croonrassen;
26	p ^s . fyne sargiens de dames;
10	p ^s . bouratten;
5	p ^s . ras de Cipres;
3	p ^s . pondesoyen;
27	p ^s . diverse hoeden;
2540	stux diverse drinckglasen;
521	stroofen verscheide roemers;
250	⌘ naygaren;
527	⌘ rouw barnsteen;
349 ⁶ / ₁₆	oncēn bloetcorael;
75	stux verrekeykers;
100	p ^s . cristalline brillen;
2	groote spiegels;
20	halve stucke Cameryx doeck;
126	bouquetten, touren, stutzen en lange veltplymen;
4	curieuse camerschutten;
295	stux curieus cloosterlinne blomwerck etc ^a ;
6	cleeden goutleer;
558	ellen gout en silvere kanten;
162	p ^s . geschilderde glase ruyten;
6	leggers Rinse wyn;
2	leggers France wyn;
200	halve pypen mom;
100	halve pypen haentjesbier;
50	halve pypen Zerpster bier;
16	aamen wyn de graaff;
5	halve aamen wyntint;
50	tonnen vleesch;
5	smaltonnen zout;
10	varckens azyn;
25	fleskelders brandewyn;
200	legger- en varckensschoven;
1	boot langh 55 voet;

40 hoet smeeckolen;
 10 halve leggers teer;
 40 vaten pick;
 20 vaten harpuys;
 106650 R diverse gesorteerde touwen;
 20 stux masten;
 47 werpanckers en dreggen, voorts nogh verscheyde andere equipagie-
 goederen, veelderhande medicamenten en gereetschappen, gedruckte
 boeken, materialien, instrumenten, gesorteert geweer en andere
 goederen meer, bedragende met de 200 realen voor de reys een
 somma van..... / 508940 : 8 : —;
 item met gemelte bodem van Caap de Goede Hoope:

20 vaten haantiesbier;
 50 goenysacken met medicinale drogues ongetaxeert, bedragende
 't bier..... / 524 : 10 : —.

Zynde hierbezyden ons behalven de patriase schriften oock gewerden een missive van den commandeur Symon van der Stell en raat aan Caap de Goede Hoope aan Haer Ed^l., geschreven in dato 13 October 1681, verselt met diverse bylaagen en behelsende onder anderen cortelycq 't volgende voor nieuws:

den 27, 28 en 29 September waeren de scheepen Ternaten, Schielant en Europa aldaar uyt het vaderlant g'arriveert en soomede 't schip Tertholen den 9 October daaraan uyt Zeelandt;

den Macassaarsen Prins Dain Mangala was tegens vermoeden en hoope weder van zyn sieckte gereconvaliteert en soomede meest alle de resteerende Macassaren, dogh Dain Matoedjoe, gewesen Conineq van Loeboe, had zyn schult der natuur betaalt etc., gelyck by het aancomende brieffboeck onder 't quartier van de Caap breeder staat guexpresseert en 't verdere oock kan werden gelesen.

In den avontstont gewert ons per een Batavias Chinees borgerjagtie, genaamt de Ruyter, een missive van den p^l. coopman Juriaan Munnick en ondercoopman Bruyningh etc., uyt het jagt Odyck van onder het eylant Maserican op de cust van China ontrent Macauw off voor Canton aan Haer Ed^l. in dato 20 November jongstleden geschreven, verselt met eenige bylaegen en behelsende in substantie het volgende nieuws:

hoe zy met de jaghten Odyck en Jamby in hare reyse nae Hoccieuw Palembangh passeerende, de hoecker de Brantgans aldaar nogh aan Poelo Timaon niet vernomen hadde, wes zy met de voornoemde bodems sonder te ankeren de reyse voorspoedigh bevorderden tot op de hoogte van 21 gr. 22 minuten Noorderbreete, alwaar se den 27 der maant July van een soo vreeselycken storm uyt het N. N. West overvallen wierden, dat se hunne behoudenisse genoegsaam desperaat stelden, hebbende Odyck de groote mast moeten cappen en alvorens de groote stengh van boven weder gekregen, waarna het weder wat bedaart en het ontramponeerde na vermogen geholpen synde, waren se al eghter voort tot op de breete van 23

graden g'advanceert boven de eylanden van Tangsooy, daar de wint andermaal uyt den Noorden soo sterck toenam, dat het haar onmooglyck was daartegens langer te connen holwercken, wes zy dan genootsaackt wierden tot behoudenisse van schip en goet de steven na de Macause eylanden te wenden, alwaar se nogh eyndelyck beyde den 6 September onder het eylant Limpiacan, daar weleer den sluyckhandel met de Cantonders gedreven plagh te werden, ten ancker waren gecomen maar jegenwoordigh daarontrent geen menschen nogh vaartuygen hadden gevonden, totdat door het omvaeren met de schuyt nogh een vaartuygh met 8 personen ontdeckt en aan boort gebragt hadden, dewelcke haar wisten te onderrechten dat niet verre vandaar verscheyde schepen en joncken onder een der andere eylanden ten ancker lagen, werwaerts dan ymant gesonden wiert, die met 2 Nederlanders off Bataviase vryborgers teruggegecomen synde, had men verstaan, dat zedert 5 jaeren den handel onder het eylant Masirican, 7 mylen noordelycker gelegen, gedreven was geworden, ten opsigte de Chinase coopluysden uyt vreesse voor de Coxinse en andere rovers haar niet verder buyten de wall met haere coopmanschappen dorsten risiqueren, waarheenen dan met de scheepen gestevent en eerst den 26 September onder het voornoemde eylant Maserican ten ancker gecomen was, nadat men al eens daarnatoe tevergeefs en in geen cleen gevaar om het jagt Odyck op een riff te verliesen geweest waere, hebbende ter voorsz. rheede gevonden het Engels scheepie Formosa, 3 Siamse, 1 Malax en 11 Cantons joncken, hebbende de voorseyde joncken naar Japan en 't Engels jagtie na Tayoan de will gehadt, maar door contrariewindt mede genootsaackt geweest aldaar te havenen om haere coopmanschappen aan de Chinesen op te veylen, en daar zedert haere aancomste nogh hygecomen waeren een Batavias jonck, een Cambodias en een Quinams, die mede de reyse na Tayoan en Japan niet conden erlangen; en hadden voorgemelte joncken etc., na men kon mercken, samen ontrent 5000 picols peper, 50 à 60 picols nagelen, parthy zandelhout, caliatour- en sappanhout, thin, loot etc. item quantiteyt lackenen, croonrassen, perpetuanen etc. aangebragt, welcke benevens eenige ruwe barnsteen en contanten doorgaans altemaal voor seer sobere pryzen wierden afgestaan dogh met sleghten afftrecq, hoewel de factoren van den Cantonsen Hitoe off zeeadmiraal eyndelingh per eenige vaartuygen waren afgecomen om de aanwezende joncken voor de genote zyde etc. te voldoen, dewelcke aan d'onse vanwegens eenen Lilanja, die als tweede ambassadeur anno 1680 uyt Hoccieuw hier was geweest en nu weder in een coopman in Canton getransformeert, de groetenisse aan St. Munnick medebragten ende verder berigt, dat de zaeken in Canton noghal wat slegt stinden, hoewel aldaar nogh eenige negotie gedreven wiert, want behalven dat den gewesenen Cantonsen Viceroy Pinglamon sigh selfz met 160 van de zyne in eene nagt had moeten verhangen, soo wierden alle de coopluysden en factoren, die maar bekend waren voor creaturen van den voornoemden Pinglamon, met dooden en pynigen nochal seer vervolgt, zynde bovendien den grooten coopman Simja, gewesene tweede persoon van Pinglamon, oock ter doot gevonnist en met een zyde strop vereert, die, soo se voorgaven, een groote schat van meer als 10 à 14 milioenen soude nagelaten hebben etc.;

den Maccausen Portugesen Gouverneur Louys de Melle Zampaya had in den beginne van de comste onser schepen in de Maccause eylanden d'onse willen diets maeken dat zy aldaar met de Chinesen niet vermogten te negotieeren en dat zylieden Portugesen alleen door den Tartarisen Keyser daartoe aldaar waren geoctroyeert, en waarover tusschen beyden eenige briefiens waren gewisselt, dogh ten laasten had voorsz. gouverneur daarvan stillegeswegen en zyne uytgesette sobere wagten, want zy daar seer swack gestelt scheenen, weder ingetrocken, als wesende wyders de stadt Maccauw selve in een sober postuur van defentie en niet meer als met 150 militairen Portugesen beset en maar met 2 à 3000 inwoonders gepopuleert, maar wel van ruym 12000 vrouwen voorsien etc*.;

den Tartarischen Keyser scheen tegenwoordigh de handen in 't Chinese ryck weder wat ruymmer te hebben, aangesien de nasaat van den vorst Usanquey (volgens de berigten) twee capitale nederlagen geleden hadde en sigh nu in de provincie Honan t'eenemaal stil hield, sulx den Hoccieuwsen Combou en Lipouy een leger van 20000 soldaten tot Sincheun byeengetrocken en sooveel bootsvolck van haer natie gecommandeert had, als tot het bemannen van 80 joncken vereyschte, om, soo se voorgaven, Tayoan aan te tasten, waartegens de Coxinders met 40 joncken de comste der Tartaren in de Piscadores bleven affwagten, als wesende de eylanden Ay- en Quemuy door de Tartaren nogh starcq beset, dogh den sluyckhandel daaromher ginch niettemin, na 't scheen, nochal syn ouden gangh etc*.;

wegens onse gevangene in Tayoan had men eenige brieven derwaerts geschreven, aangesien tot relaxatie van deselve eenige goede apparentien d'onse voor Canton waren tevorengecomen etc*.;

uyt seker bekende Chinees, die 's Compagnies logie in Hoccieuw langh gefrequentieert hadde en onlangs van Canton daar aan de schepen by de onse gecomen was, kreeg men berigt, dat d'E. Leeuwenson en Compagnies volcq en logie in Hoccieuw nogh welvaerende waeren, dogh soude den boeckhouder Marcus Stroelius overleden zyn, en soomede dat de hoeker de Brantgans den 28 September tot gemelte Hoccieuw behouden was gearriveert etc*.;

voor het jagt Odyck had men na veele moeyten onder 't eylant Maserican en door behulp eeniger Cantonse Chinesen een nieuwe mast becomen, waardoor dien bodem nu weder in postuur was gebragt etc*, gelyck dit alles ende het verdere raekende de negotie in de Cantonse eylanden en de haven onder Maserican by het aancomend briefboeck en verbaal ampel uytgedrukt staat te ontwaeren.

Den Batavias borger weesmeester Gabriel Nacken, den 5 deser met eygen chialoup van Macassar hier gearriveert, gelyck onder dien datum hiervoren staat genoteert, en de reyse langs Javas Oosterwall door het nauw van de Straat van Madura genomen en en passant aldaar Passarouan aangegiert hebbende, doet op heden ter ordre van Zyn Ed^{ht}. hier ter Generale Secretarie een mondelingh verhaal van hetgeene hem op gemelte Passarouan wegens het voorgevallene tusschen den bekenden Javaansen noch overgebleven rebel Darma Jouda en zyn broeder Zoeta Prana in dien oort en de onse aldaar posthoudende was voorgecomen ende hetwelcke in geschrifte gestelt zynde bevonden zy van volgende substantie.

Mondelingh relaas, door den Batavias borger Gabriel Nacken ter ordre van Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generael alhier gedaan den 15 October 1681 wegens het voorgevallene met den rebel Derma Jouda tot en ontrent Passarouan.

Den borger Gabriel Nacken, met eygen vaartuygh den 4 November passado van Macassar na Batavia vertrocken en den 13 d^o. en passant Passarouan om het benodigde water aangegiery hebbende, had aldaar van den vaandrigh Carel Martel, die te dier tyt nevens den pl. inlants lieutenant Domingo Pays van Compagnies wegen 't gesagh was voerende, verstaan, hoe dat ontrent drie dagen van tevooren den rebelligen Javaan Derma Jouda nevens zyn broeder Zoeta Prana met een troep van alderhande geboefte aldaar was geapprocheert met voornemen om onse pagger tot Passarouan aff te lopen en die negorye t'eenemaal te verdistruceren en te verbranden, hebbende ten dien eynde oock een byeengebragt Javaans legertie, sterck omtrent 4 à 5000 man, onder den gouverneur van Passarouan, genaemt Anja Djaja, die daarontrent was posthoudende, furieuslyck aangetast en geheellyck in roete geslagen gehadt, avanceerende daerop tot aan seeker paggertie off peggepegge, met een doornehegge omheynt, zynde de buytenste post, alwaar door d'onse nogh gestut en gerepousseert waere geworden, tot soolange dat gemelte vaandrigh, van dit voorval verwittigt zynde, den sergeant Hans met 6 Europese militairen en 50 Amboinese soldaten in behoorlycke ordre na derwaerts tegens den vyandt gesonden hadde, dewelcke terselver plaatse den vyandt nogh aangetroffen en met bysondere couragie soodanigh daarop waren ingevallen, dat na gedanen stercken tegenstandt in corten 20 der vyanden gesneuevelt en nogh wel 50 gequetsten becomen hadde, nemende daarop confuselyck de vlugt met aghterlatinge haerer dooden, daaronder beyde de voornoemde hoofden Derma Jouda en Soeta Prana gevonden, en hoewel men des volgenden daags wederom gemelte inlants lieutenant met 24 syner Amboinesen uytgesonden hadde om den vyant te aghterbalen en des mogelyck verder affbreuck te doen, soo waeren dogh geene derselver daaromtrent meer vernomen geworden.

Vorders berigt voorengemelte borger Nacken van onsen vaandrigh nogh verstaan te hebben, datter in seeker negorye (welckers naam hem ontgaan is) ontrent 300 Balanbangers ontdeckt waeren geworden, dewelcke ten synen aanwesen aldaar eenige dier ingelanden aan onsen vaandrigh affgevaardigt hadden, met versoeck haar toegestaan moghte werden, in de bovenlanden daarontrent parthy rys, djagon en andere eetbaere waeren tot haer noodtdruft te mogen opcoopen, onder voorgeven met de Compagnie in vrundschap en vrede te sullen en te willen leven, dogh sulx was haer afgeslagen en aangesegt opstonts vandaar te moeten vertrecken, off dat hy integendeel haer sulx soude doen, en ingevalle zy met de Compagnie volgens haar voorgeven in vrundschap begeerden te leven, haar alsdan na Sourabaja

souden hebben te transporteren, om met ons aldaar resideerend opperhoofd, die daartoe gequalificeert was, te contracteren, aangesien hy voor haar niets als cruyt en loot overigh hadde.

(Onder stont:) In 't Casteel Batavia den 15 December anno 1681.

Ende dewyle door voornoemden borger Gabriel Nacken aan Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generaal alsnu oock nader in geschrifte ingedient zy seeker verhaal van de voorgevallene discoursen en 't verdere gepasseerde tusschen hem Sr. Nacken en Zyn Hoogheyt Radia Palacca op Macassar etc^e. in de negorye Chindrana, weswegen denselven op syn E. verschyninge ten voormelten dage by monde praeallabel gerapporteert heeft en deswegen te dier tyt oock eenige corte notitie hiervooren gedaan zy, soo is niet onnoodigh geagt hetselve schriftelyck nu mede hieronder tot speculatie in syn geheel te laten influeren, luydende van woorde tot woorde als volgt.

Cort verhaal van 't geene op myne reyse naar Macassar etc^e. is voorgevallen tusschen my en Syn Hoogheyt den Conincq van Palacca in de negorye Chindrana.

Ady 9 September op Bima comende, hoorde ick aldaar zeer vreemde gerugten, alsdat Radia Palacca in de bogt van Bony op Macassar soude gereet hebben een vloot van 250 vaartuygen, gemant met 10000 mannen van oorloge, waarmede hy van meeninge zoude zyn Bima aan te doen en alles te vuur en swaarde te willen verdistrueren en, naar alles soude geruineert zyn, alsdan aff te sacken naar Java, om alsoo den oorlogh tegens d'E. Compagnie te beginnen, weshalven dat se op Bima hem oock alle uren verwagtede waeren. Hierbenevens verstont oock aldaar dat de Radias off Princen van Macassar gesamentlyck op de negorye Tsinrana by Radia Palacca vergadert waeren om over dese zaack te beraatslagen, desgelycks dat door geseyde Radia Palacca een groot en sterck fort gebouwt wierde om sigh selven te stercken tegens d'E. Compagnie, welke redenen my vreemt voorquamen, waarom ick alsdoen by myselfen een beslyt nam van niet a droictura naar Macassar te zeylen, maar naar de bogt van Bony te stevenen om van alles de opregte waarheyt te weeten, oordeelende by myselfen dat my niets quaats stont te geschieden, vermits Zyn Hoogheys ambassadeurs na Batavia vertrocken waren en d'oorlogh misschien soo nae nogh niet en was, hoopende oock daar eenigh voordeel te doen, soo 't gelucq my dienen wilde. Stelde alsoo myn cours regt op Salajar aan en quam den 28 October in de revier van Tjinrana des avonts binnen ten ancker.

Den 29 October naar middernagt quam ick voor de negorye Tjinrana ten ancker en vont aldaar twee chialoupen van Banda, waarvan de maats terstont aan ons boort quamen, 't welck my seer verblyde. Des morgens vroegh gingh ick aan lant, dede my terstont aandienen by Zyn Hoogheyt de Conincq

van Palacca door Radia Arou Mera en wiert terstont bewellecomt door Radia Tanete, die my dan by Zyn Hoogheyt den Conincq van Palacca bragt in 's Coninx huys, alwaar alle de Princen vergadert waeren. Soo vraagde my Zyn Hoogheyt off ick van Batavia quam, en als door my geantwoort wiert van jaa, vraagde hy verder, off zyn ambassadeurs all op Batavia waeren gearriveert. waarop ick seyde dat ick geloofde van jaa, eh dat ick met haer op Japara gesproocken had, en dat se well overgecomen waren tot daar toe. Doen vraagde Zyn Hoogheyt wat nieuws datter op Batavia was; soo heb ick Zyn Hoogheyt bekend gemaackt, dat d'E. Heer Gouverneur Generaal Ryckloff van Goens verlost was en naar 't patria vertrocken, en dat d'E. Heer Cornelis Speelman tot Gouverneur Generaal g'eligeert was in plaats desselfs. Hierover toonde Syn Hoogheyt sigh seer verbleyt, seggende om veele gouts dese tydinge niet te willen ontbeeren, en vraagde my vorder off het waar was dat Crain Bissey overleden waar, en als ick hem daarop diende van jaa, en dat ick de statie van zyn uytvaart zelfs met oogen gesien hadde, soo vraagde hy my vorder waer dat Crain Bissey dan begraven was, waarop ick Zyn Hoogheyt diende aan de hoeck van Poulo Poutery offte anders Tanjongpriock. Als Zyn Hoogheyt nu sagh de assurantie, daarmede ick hem dit verseekerde, soo toonde hy daar een groot contentement in te hebben, seggende: Nu gelooff ick eerst dat hy doot is, omdat ghy met bescheyt van de zaack spreekt, als die met oogen gesien hebt dat hy begraven is, en naar nogh eenige andere redenen die ick met de Princes had, die my naar deese en geene vraagde, soo seyde Zyn Hoogheyt tot my: Sal hier geen ander president op Macassar comen in plaats van d'heer Cops, off weet ghy daar niet van? Waarop ick hem in antwoord diende, dat ick geloofde de heer Cops toecomende jaar van Macassar soude vertrecken, vermits hy vermeerdert was van qualiteyt, waarop hy dan vroegh wie doch in de plaats van d'heer Cops soude comen. Ick antwoorde dat sulx niemant bekend was, vermits daarover nogh niet beraatslagt was. Hierop soo sprack Zyn Hoogheyt dese woorden: Soolange als d'heer Cops op Macassar is, soo sal ick aan 't casteel niet comen, maar soo daar een commissaris offte ander praesident comt, soo sal ick terstont derwaerts gaan, maar by Cops en kan ick met geen goet hart verkeerren, want hy heeft my zooveel affronten gedaan dattet overweegt; ick wenschte well datter een ander waere, soodanigh als de heer de Jongh geweest is, soo soude ick plaisier aan 't casteel hebben, want ick veel liever aan 't casteel soude wesen als hier. Indien d'E. Compagnie de majoor off Bastinck off van Vliet hier sont, dat wenschte ick well, off anders een sagtsinnigh man, dan soude ick op Bontuale gaan woonen en blyven. En naardat ick dan met reverentie afscheyt genomen had van Zyn Hoogheyt mitsgaders de Princen, ben ick naar boort vertrocken. Eenige dagen had Zyn Hoogheyt een statelycke maaltyt toebereyt, alwaar sommige der Princen oock waren genoot, synde de andere naar het casteel Rotterdam vertrocken, op welcke maaltyt ick oock genodigt zynde quam, ende naardat

Zyn Hoogheyt syne nieuwe waterfonteynen eens lustigh had laten speelen en wy redelyck gedroncken hadden, soo begon Syn Hoogheyt wederom te vragen naar het voorige nieuws, 't welke als ick hem verhaalde gelyck alsvooren, soo sloegh hy zyn redenen op de heer Cops, seggende: Wat dunckt uw, soudara? De heer Cops heeft veel quaats van my naar Batavia geschreven en ick weet altemaal wat hy geschreven heeft van my; hy beschuldigt my dat ick oorlogh soude soecken tegens d'E. Compagnie, 't welcq noyt in myn gedagten gecomen is, maar omdat ick dit fortress bouw, daarom presumeert hy sulx, maar ick bid uw, soudara, besiet het fortres, opdat ghy daarvan aan de Heer Generael reden geven kont; is dat een fort om tegen d'E. Compagnie te oorlogen? Soo antwoorde ick: Wel Touankou Radia, waartoe wert dogh dit fort gebouwt, wat wil Uwe Hoogheyt daarmede doen? Daarop diende hy in antwoorde: Ick worde alle dagen sieckelycker en sal apparent niet lange leven, want alle myn tanden vallen uyt; daarom hebb ick alle de Princen hier ontboden gehadt om myn susters soon Labetouw tot Conincq van Palacca te verkiesen; dat is d'oorzaak waerom zy alle hier zyn geweest, en als de vasten voorby is sal hy besneden worden. Siet daar, deese is nu de cleyne Radia Palacca, wysende met zyn handt op het jongetie daar present, seggende vorder: Ick hoope dat d'E. Compagnie naar myn doot hem mainctineren sal. Daartoe heb ick dit fort gebouwt, opdat hy daarin woone en voor overlast^o bevryt magh syn, soo se hem naar myn overlyden niet wilden kennen, oock principalyck om alle de Princen te disponeeren om hier yder een huysinge te bouwen en by my te wonen, maar wel specialyck opdat, ick van haer vrouwen ende kinderen verseekert zynde, zylieden geen onrust nogh onlusten mogten aanregten, want dat soude my apparent geimputeert mogen worden, connende ondertusschen yder zyn lant, als het tyt is, tot sayen en mayen vrylyck gaan besorgen etc^o. Daarop ick in antwoord diende: Indien Uw Hoogheyt tot sulcken eynde dit fortres gebouwt heeft, soo ist seer wel gedaan, waarop hy verder zeyde: De heer Cops heeft voor deesen aan de Hooge Regeeringe tot Batavia geschreven, dat ick een groot fort binnenlants gebouwt hebbe; dogh dat was maar een groote pagger en die breeck ick nu weder aff, want myn volcq moet in den arbeyt gehouden werden, anders practiseeren zy quaat: met deese steen bouw ick dit fortres, maar soudara, bedenckt eens by uw selven, wat soude my moveren om oorlogh met d'E. Compagnie te maeken? Wat kan ick meerder worden als ick nu ben? Behalven dat myn wellstant alleen van d'E. Compagnie affhangt, als genoeg bekend is, soo weet ick oock, dat niemant van alle de Princen die nu onder my staan uyt liefde my onderdanigh syn maar alleen uyt ontsagh. Indien ick nu oorlogh wilde beginnen tegens d'E. Compagnie, ick soude haast sooveel vyanden hebben als hairen op myn hoofd, jaa het soude de grootste dwaesheyt zyn die ymant bedencken mogt. Heb ick niet een goet exempel aan de Conincq van Macassar? Wie heeft ons (denoterende de Bougys) in vryheyt gestelt, anders als d'E. Compagnie? En die ons in dese

hoogheyd en eere gestelt hebben, souden ons oock haast terneder connen werpen, als aan veele andere geschiet is, maar de heer Cops uyt puure boosheyd en bitterheyd schryft alle quaat van my aan Haer Edelhedens en daarom en kan ick met hem geen gemeensamen ommegangh houden, gelyck ick met de andere heeren en presidenten gehadt hebbe. Ick wenschte datter al een ander president ware, opdat wy alsvooren in liefde en eenigheyd mogten leven etc*. Naardat wy onderwyll eens dronken en nogh diverse andere discoursen hadden, soo vraagde Syn Hoogheyd: Soudara, seght my eens opregtelyck hoe dattet op Batavia genomen wierd, als de tydingh daar quam van Arou Vaque zyn doot. Ick antwoorde: Mynheer Conincq, het gaff in de eerste aancomste een groot en quaat gerugte, ende het wierd geheel niet wel genomen by Haere Edelheden, maar by verloop van tyt is dat gemindert, ende het sal eyndelycq nogh well vergeten worden, soo ick meen, want die doot is en can niet weder levendigh worden. Hierop sweegh Zyn Hoogheyd een lange wyle still; ondertusschen moveerde ick andere discoursen van vrolickheyd, dogh conde ick wel bespeuren, dat hy wel wenschte sulx ongedaan ware geweest. Eyndelyck naar beneden gaande, heb ick het fort besigtigt en gemeten en ben, naardat ontrent vyff uren tyts met hem overgebracht hadde, met danckseggingh en oorloff genomen hebbende vertrocken.

Tegen het vertrecq nodigde Syn Hoogheyd my wederom, alwaar oock de voornaamste present waeren, alwaar wederom eenige discoursen voorvielen als tevooren, en naardat ick de brieven ontfangen hadde beneffens de groetenisse aan d'E. Heer Generael, ben den 9 November vandaar vertrocken, geen de alderminste teeken en off gerugten van oorlogh hoorende off siende, hoewel op Bima my sulx wysgemaect was.

Dit is dan sooveel de redenen en wederredenen tusschen Syn Hoogheyd ende my voorgevallen, zynde in drie besoecken nogh veel andere redenen meer tusschen Syn Hoogheyd en my gepasseert, maar de substantie der zaeken alle hierin begrepen, 't welcq ick verclaere waaraghtigh te wesen.

(Was geteekent:)

GABRIEL NACKEN.

14 d°. 's Morgens gaat de chialoup de Vlieger vanhier nae Bantam en daarmede den resident Willem Caaff weder terugge mitsgaders den Engelsman, voor 3 dagen hier gecomen en die op gisterenavont syn afscheyt van Zyn Ed^{ht}. met een antwoordbriefje becomen heeft aan den Engelsen agent François Bouwyear, door welgemelte Zyn Ed^{ht}. op gisteren geteekent, synde dat van soodanigen teneur als uyt het afschrift van dien hieronder magh blycken en gerigt conform de resolutie van 12 deser, dat in zyn versoeck tottet weder herwaerts opsenden eenige hunner gevangene van de afgelopen chialoup van Chirrehon voor deese maal is gecondescendeert, om alhier by den Agtbaren Raat van Justitie te regte gestelt te werden.

Bantam.

Aan den Heer François Bouwyear, Agent wegens de Honorabele Engelse Oost Indische Compagnie tot Bantam.

Eerwaarde Heer.

Het briefje van den 10 deeser maant, door UE. aan ons geschreven, is ons nevens ons terughgecomen volck door monsieur Eduard Breyn wel behandigt, daarby wy vernemen UE. intentie en versoeck, omme drie van de agt personen, die wy UE. jongst hebben toegevaardigt met de chialoup van uwe natie (en die onse residenten tot Cheribon uyt derselver boose handen en voornemens hadden gesalveert), wederom na herwaerts te mogen bestellen, opdat se alhier nae de wetten der gereformeerde Christenen na verdiensten mogten gestraft werden, 't gunt by ons, hoewel met verwonderinge voorgecomen, eghter om de genegen wille tot den bant van vruntchap en de bereytwilligheyt tot UE. persoon in consideratie genomen wesende, soo hebben wy om de geallegueerde redenen by UE. beleefde letteren,,ende ten opsichte dat deese booswigten hier en daar op vreemde plaatsen syn tehuys hoorende en eerstelyck door die van onse natie en onser bontgenoten jurisdictie agterhaalt geworden, ons bewogen gevonden, voorseyde UE. versoeck voor deese maal bereytwilligh te accepteren en UE. Eerwaarde daarinne ten gevalle te zyn, dat de drie bekende personen met UE. commoditeyt en believen ter eerster occagie wederom sullen verwagten met soodanige verclaringe en getuygnissen haerentwegen, als UE. Eerwaardens aldaar by ondersoeck mogten voorgecomen wesen, ende in wat manieren die ons eygentlyck toegeschickt werden, opdat den Agtbaren Raat van Justitie te deser stede sigh daarvan in regten deswegen na soude mogen rigten en sooverre het noodigh sal wesen van dienen connen. En daarmede desen besluytende, sal ick altoos nae myne vrundelycke gebiedenisse en wensch van alle wellvaeren gaarne betoonen te zyn

(Onder stont:) Eerwaarde Heer, Uw Eerwaardens bereytwillige en dienstvaardige vrunt en dienaer

(Was geteeckent:)

CORNELIS SPEELMAN.

(Terzyden:) In 't casteel Batavia den 15 December 1681.

15 d^r. 's Morgens werden de hier gecome Bantamse affgesanten des jongen Coninx Keey Aria Natta Mangala etcⁿ. door de gequalificeerde gecommiteerden, dewelcke by de inhalinge van haar uyt hunne vaartuygen zyn present geweest, met 2 carossen van Zyn Ed^{ht}. soo eens na Jaccatra uyt playsieren geleydet, en voorts alsdoen des middags door ordre van Haer Ed^{te}. in de thuyne van Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael Speelman hier beoosten het casteel van Compagnieswegen

fatsoenlyck getracteert en onthaalt, alwaar mede present zyn geweest de naervolgende gequalificeerde Compagnies ministers etc^a. en voorname borgers, namentlyck:

d'E. secretaris Joan van Hoorn;
 d'E. landdrost Laurens Pit de Jonge;
 d'E. sabandar Ocker Ockerse;
 den oppercoopman Marten Roos;
 den capiteyn Jan Francen;
 den capiteyn Jeremias van Vliet;
 den capiteyn Jochum Michielse;
 den borger coopman Abraham Struys;
 den borger capiteyn Pieter van Leeuwen;
 den coopman Pieter Silvius;
 den coopman Jacob van Ackersdyck;
 den coopman Steven Schorer;
 den coopman Fredrick van Artzat;
 den ondercoopman Joannes Verhaven;
 den capiteyn Maleyer Wan Abdul Bagus, met nogh eenige andere vrunden;
 dewelcke sigh dan tesamen redelyck ververscht en soowat verheugd hebbende,
 doen namiddags gemelte gesanten met de koetsen noch soowat omleydeden en voorts wellvernoegt na haar vaartuygen weder conduiseerden etc^a.

's Namiddags wert ons per eenige Javanen door Wiera Baya, broeder van den Tommagon Natta Jouda, overlant van Carwangh toegebracht een Javaans briefie, van gemelte Tommagon uyt syn negorye Tellogompel aan Zyn Ed^{ht}. de Heer Gouverneur Generael Speelman geschreven, waarvan het translaatie, door den E. capitain Hartsincq overgelevert, aldus is luydende.

Translaat Javaans briefie, door den Tommagon Natta Jouda
 aan Syn Edelheyt de Heer Gouverneur Generael geschreven.

Dese brieff comt van my, den Tommagon Natta Jouda, uyt Crawangh om my daarmede te verootmoedigen ontrent de Heer Gouverneur Generael, dien Godt in dese werelt met een langh leven gelieve te voeden. Ick ben verheugt, dat ick UEd^{te}. tot een nieuwen Generaal hebbe gekregen en will hoopen UEd^{te}. lange sal regeeren over all het volck van de Compagnie in Batavia. Ick wensche UE. veel heyl en zegen en bidde om vergiffenisse dat selfs niet come. Myne affgesondene is mynen broeder Wiera Baya. Ick versoecke mynheer gelieve my toe te staan dat ick magh verhuysen naar een plaats, die ick uytgesogt hebbe en hoogh en well gelegen is, genaamt Parackan Sapy, zynde digt by Area Wiera Saba. Al 't geen ick meer te seggen hebbe weet Wiera Baya etc^a.

16 d^e. 's Namiddags erlangen per een Chinees jonck, toebehoorende den Batavias Chinees ingeseten Tsoehincko, een briefie van den p^l. coopman Juriaan Munnicq

en ondercoopman Albert Bruyningh in dato 20 November 1681 ⁽¹⁾, waarvan de weergaa reets op 13 deser ontfangen en onder dien datum hiervooren aangeteekent zy, dogh den desen alsnu verselt met een nader appendix van den 26 desselven maants en eenige weynige bylaagjens, wesende daarbezyden met voorsz. jonck oock voor reequeningh van de Compagnie overgebracht 20 canassers met versche thee, ten bedrage van f 1651:4, en dienende gemelte nader appendix schryven ten principale tot geleyde van deselve, met verder advis dat zedert het voorige jongste schryven nogh eenige cramers uyt Canton waeren afgecomen, aan dewelcke men nogh parthy peper en whollewharen hadde vertiert en onder anderen daarontrent mede bevonden op een cas laeken, voor reequeningh van de camer Zeelant uytgesonden per 't schip 't Land van Schouwen, 11 1/2 @ tecort te wesen etc., gelyck sulx en 't verdere breeder by het aancomend briefboek onder het quartier van China can werden gesien.

's Avonts wert per een Javaans vaartuygh alhier van Bantam aangebragt een briefje, door den Deensen agent Pauly aan onsen sabandar Ocker Ockerse op gisteren geschreven, door den E. Ockersze aan Zyn Ed^{ht}. overgelevert zynde, ende hetwelcke bevonden zy het naarovolgende te behelsen wegens eenige goederen en pretentien, die hy noch op Chirrebou soude uytstaande hebben, 't welcq verstaan zy maar cortelyck door gemelte Ockerse weder te laten beantwoorden, en dat hy, sulx soo zynde, soude nader connen doen opgeven off ymant synentwegen herwaerts senden, om by occagie van 't vertreck van den Compagnies bodem mede derwaerts te gaan en onder de toesigt van onse resident ginder daarnaer nader te connen vernemen.

S^r. Ocker Ockerse.

Bantam 5/15 December 1681.

Mynheer.

Verhoope dese weynige letteren UE. by goede gesontheit sullen behandigt werden. Verder dient desen om van UE. vrundelyck te versoecken, de moeyte te willen mynetwegen nemen en by Zyn Ed^{ht}. de Heer Generaal versoecken dat, alsoo eenigh gelt my toebehoorende op Chirrebou in handen van den sabandar aldaar zy, dewelcke gecomen zyn van eenen Jan Steen, aldaar overleden zynde, voor goederen die my toebehoorden en d^o. persoon van my aanbetrout en onder handen gehadt heeft; ende alsoo de heer van Dyck zaliger, daar laast zynde, aan den sabandar voornoemt belast heeft d^o. gelden (onwetende dat se de myne waeren) aan de weduwe van de voorsz. Steen te betalen, kan ick deseive sonder permissie van Batavia niet obtineren. Zyn Ed^{ht}. gelieve aan den lieutenant aldaar te ordineren dat sulcke gelden, als myn eygen zynde ende aan dito Jan Steen maar aanvertrouwt, aan myn dienaar, die daarom naar Cheribou gaat, mogten behandigt werden, waarmede myn van UE. groote vruntschap geschied, die ick ten allen tyden

(1) In margine: van onder het eylant Muserican ontrent Canton in China van 26 November.

sal tragten te erkennen. Ende naar hartelycke groetenisse bevele UE. nevens UE. waarde huysvrouw ende kinderen onder de bescherminge des Almogenden.

(Onder stont:)

Mynheer, UEd^{le}. geobligeerden dienaer

(Was geteekent:)

JOAN JOACHIM PAULY.

Heden ter vergaderinge op 't voordragen van den heer Willem van Outhoorn is den borger heemraet Jurgen Schults op zyn versoek mits zyn ouderdom als anders van dat ampt van heemraatschap g'excuseert en ontslagen en haar E. gerecommandeert by occagie weder een nieuwe nominatie van een ander persoon in zyn plaatse te connen laten opbrengen etc^a.

Zynde wyders te deser tyt in Raade van India wegens het laat versenden der retourscheepen vanhier na 't patria ende de precise ordres der Ed^{le}. Heeren Majores deswegen, by missive van dato 23 January 1681 uyt 's Gravenhage uytgedrukt, om geene costelycke wharen vanhier later als medio December na 't vaderlant te mogen afsenden, gebesoigneert en ingevolge van die ordre gearresteert alle de Tonquinse en Chinase retouren alsmede de Persiaanse zyde, die nogh voor 't affgaan der twee laaste retourfluyten Spyck en Stryen hier mogten aangebragt werden, totte retourvloot van het toecomende jaar in India over en aan te houden, hoewel dese Regeeringe niettemin meest van eenpaerigh verstant zy, sulx om veele redenen ten ondiensse van de Compagnie comt te gedyen, gelyck oock daarover na 't patria sal werden geschreven.

Door d'Eerwaarde kerckenraat deser stede drie brieven aan d'Ed^{le}. Heeren en de classis van Amsterdam en Walcheren geslooten even voor 't vertreck van de Heer Generael van Goens aan denselven overhandigt zynde, met versoek deselve soodanigh voortganck te laten nemen, en die doenmaals door Zyn Ed^{ht}. aan den secretaris behandigt en by de vergaderinge verstaan wesende tot nader occagie op te houden en de Eerwaarde kerckenraat voor te houden dat se deselve, als buyten kennisse van den kerckelycken commissaris geschreven, en na voorige gewoonte open aan de Hooge Regeeringe belieften te doen behandigen, dogh Haer Eerwaarde dat anders begrypende en sustinerende die altoos geslooten bestelt waren en sulx deselve andermaal soodanigh aan Zyn Ed^{ht}. overgebragt hebbende, soo heeft den presenten Heer Gouverneur Generaal deselve alsnu weder in Raad voortgebragt, en is alsdoen na deliberatie deswegen verstaan, deselve 3 gesloten kerckelycke brieven hier in Raade van India te doen openen ende dan naar resumptie, indien er niet aanstotelyx in gevonden wert, weder met 's Compagnies signet te versegelen, om soodanigh na 't patria voortgesonden te werden, gelyck na lectura oock gearresteert is te laten geschieden, sooals dat en het verdere gebesoigneerde wegens de zaeken van Palembangh en Jamby alsmede yets ter materie van Bantam en derselver jongen Coninx gesanten by 't resolutieboek geëxpresseert staat te beoogen.

17 d^e. 's Voormiddags comt den E. capitain Willem Hartsinck binnen by Zyn Ed^{ht}. met eenige Javanen en een briefie van den Demang Timbanantingh, boven

uyt het lant herwaerts van Bandongh overgecomen en medegebragt hebbende tot een schenckagie aan Haer Ed^h. 8 coebeesten en 200 stucken gedroogde hertevleesch, welck briefie, uyt het Javaans in onse tale overgeset zynde, bevonden zy van volgerde teneur.

Translaat Javaans briefie, door den Demangh Timbangantangh uyt de negorye tot Bandong aen Haer Ed^h. tot Batavia geschreven.

Dit is de brieff van Demangh Timbangantingh, om sigh daarmede voor de Heer Generael ende Raden van India tot Batavia te verootmoedigen. Den desen bringer Wiga Jouda, Loera Widjaja en Wangsa Crea. Ick vernedere my hiermede voor de Heer Generael, en tot een erkennisse van myne onderdanigheyt send ick aan de Heer Generael agt coebeesten en tweehondert gedrooge stucken hertevleesch en bid vergiffenisse, alsoo dese myne giffte niet en is al se wel behoort. Alle myne verdere onderdanigheyt weet Wiga Jouda.

18 d^e. 's Voormiddags comen de Bantamse jongen Coninx gesanten Keey Aria Natta Mangala en Angabey Wajanja Sadana binnen 't casteel om hun afscheyt te erlangen, werdende door den sabandar Ocker Ockerse en den capitain der Maleyers geconduiseert en in Zyn Ed^h. camer gebragt, alwaar hun ten overstaan van den E. secretaris Joan van Hoorn de brieven, van Haar Ed^h. op den 15 deser aan den Conincq en den Pangeran Aria Diepa Nierat geschreven, terhant gestelt wierden ende de gesanten oock daarnevens met de volgende cleenigheden geregaleert, als te weten:

Keey Aria Nata Mangala:

3 @ scharlaeken;
1 gobar Mataram.

Angabey Waganja Sadana:

5 @ groen laeken;
1 sarassa gobar.

Narra Dita:

1 sarassa gobar;
1 Souratse allegias.

Wanneer deselve na 't nuttigen van een pienangh en een roemer wyn op haar meesters gesontheyt afscheyt namen en met hun brieven (die hieronder in 't geheel staan te volgen) door den E. Ockerse in een caros van Syn Ed^h. na het

Vierkant en voorts na hun vaartuygen uytgeleydet syn, om nogh desen avont nevens onsen tolck Huygh Boey weder naar huys te keeren, gaande besyden dien met gemelte tolck Boey oock aff een briefie aan onsen resident Willem Caaff aldaar, op heden geteekent, dienende ten principale ten geleyde en tot rescriptie op syn ontfange advisen en wyders bevattende soodanige consideratien etc., als by het uytgaande briefboek in 't breede staat te beoogen.

Volgt nu het voorgenoteerde briefie, van Haer Ed^l. tot Batavia aen den jongen Conincq tot Bantam geschreven.

Den Gouverneur Generael Cornelis Speelman en Raden van India, die alhier op Batavia resideren en vanwegens de Nederlantse Compagnie al de zaeken hier beneden wints regeeren, zenden desen haeren brieff uyt een zuuyvere opregte vruntschap en genegentheyt aan Paducca Siry Sultan Abdul Cahar Aboen Nasar, die het vermaarde conincqrycq Sourasouangh als Conincq bestiert, die alle de verschillen en oneenigheden door de hulpe Godes tragt te vereffenen, de menschen van het quade af te trecken en nae uysterste vermogen tot de deugt te leyden door een voorsigtige en opregte regeeringh, denwelcke God de Heere believe te zegenen en in alle syne goede aanslaegen voorspoedigh te maeken, opdat syn lant en onderdanen altyt wellvaeren en met de Compagnie een onverbreekelycke, opreghte en gebuirlycke vruntschap onderhouden mogen, zoolange de zonne, maan en sterren haar schynsel sullen geven. En sal wyder desen brieff dienen, om den Sulthan Abdul Cahar daarmede vrundelyck bekent te maeken dat zyne gesanten, met namen Kiay Aria Natta Mangala en Ingabey Wanganja Sadana, op den 5 December off den 5 dagh deser lopende maant alhier wel zyn verscheenen juyst in een tyt dat de Gouverneur Generael door een quaat toeval in zyn regterbeen hetselve niet en conde gebruycken. Evenwel heeft hy niet willen nalaten, des Sulthans brieff den derden dagh daaraanvolgende nevens de gesanten met de vereyste statie, eere en agtbaarheid binnen het casteel te doen geleyden en selfs in de groote zale uyt handen van des Sulthans gesanten over te nemen, om te betoonen dat se hem en ons alle seer aangenaam is geweest, voornamentlyck als wy na gedane overzettingh in de Nederlantse tale daarin hebben gesien en vernomen, dat Paducca Siry Sultan Abdul Cahar Aboen Nazar dese besendinghe belijft heeft ten principale te doen om den Gouverneur Generael in dese zyne nieuwe bedieninge, waartoe hem de heeren in Hollant hebben goetgevonden te verkiesen, met sooveel genegentheyt te begroeten en geluck te wenschen, alsmede om daarnevens te verclaren des Sulthans begeerte en meeninge om de alloude vruntschap, tusschen de Coningen van Sourosouangh ende de Compagnie soolange onderhouden, mede onverbreekelyck te agtervolgen, 't welcq insgelyx des Compagnies begeerte en meeninge altoos en opregt oock geweest is, welcken aangaande vanwegens de Compagnie zooveel openbaere blycken gegeven zyn, dat Paducca Siry

Sultan Abdul Cahar aan de waarheyt geensints kan twyffelen, en sulx magh oock Paducca Siry Sultan allenthalven verseekert en daarin volcomen gerust wesen, dat de Gouverneur Generael ende Raden van India in gheen gebreecken blyven sullen alles toe te brengen hetgeene tot bevestinge en eeuwigheidsduirigheyt van een getrouwe vruntschap tusschen de Sultan en de Compagnie maar eenigsints dienen en verstrecken can, zynde het noyt de gewoonte van den Gouverneur Generael en de Raden van India geweest eenige agterclap plaatse te geven, maar daarvan liever aan haere bontgenooten kennis te doen, om de waarheyt te ontdekken, ende ingevalle Paducca Siry Sultan hetselve oock soodanig beliefde te practiseren, dan sullen noyt eenige quaataardige menschen de gelegentheyt noch 't vermogen hebben, om tusschen beyden eenigh wantrouwen te veroorsaacken, 't welcq Godt geve dat sonder ophouden alsoo geschieden magh. De gesanten hebben benevens de brieff oock overgelevert den eliphant, die Paducca Siry Sultan tot vereeringe aan den Gouverneur Generael heeft believen te stieren, daar hy danckbaar voor is ende dewelcke hy wel gaarne met een goet Persiaans paart recompenseren soude, maar daar is tegenwoordigh niet een op Compagnies stall, bequaam om aan Paducca Siry Sultan tot een present en voor wat raars te presenteren; daarom senden wy tegenwoordigh voor des Sulthans soone den jongen Prince een cleen carosie, dat door twee osjens getrocken wert, welcke beesjes met groote moeyte uyt de bovenlanden van Bengale affgehaalt en daarom onder ons voor wat raars gehouden werden, sulx Paducca Siry Sultan die niet en belieft te versmaden, maar mede tot een teeken van leven en vruntschap van ons aan te nemen.

Geschreven op 't eylant Groot Java in Compagnies casteel op Jaccatra den 15^{en} dagh van de maant December 1681.

(Onder stont:)

Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteeckent:)

CORNELIS SPEELMAN.

(Terzyden 's Comp'. zegel in roden lacke gedrukt, daaronder:)

Ter ordonnantie van Haer Hoogh Ed^{le}.

(Geteeckent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Volgt nogh de missive, door Haer Ed^{le}. aen den Pangeran Aria Diepa Nierat tot Bantam geschreven.

Den Gouverneur Generael Cornelis Speelman en Raden van India, die alhier op Batavia resideren en vanwegens de Nederlandtse Compagnie al de zaacken hier beneden 's wints regeeren, senden desen haren brieff uyt een zuivere opregte vruntschap en genegentheyt aan Pangeran Aria Diepa Nirat, die de grootste raatsheer is van Paducca Siry Sultan Abdul Cahar.

Aboen Nazar, Conincq van Soerasoangh, en door denselven gestelt tot uytvoeringe van alle de zaacken synes rycks soo te water als te lande, waarin Godt de Heere hem geluckigh en voorspoedig believe te maacken, opdat de landen en onderdanen zynes Coninx wellvaeren mogen en door syne wysheyt zoo geregeert werden, datter tusschen Soerasoangh en Jaccatra noyt eenige verschillen comen voor te vallen, maar de vrede en vruntschap onverbreekelyck en tot den grooten dagh des oordeels duuren magh. Wyders maecken den Gouverneur Generaal en de Raden van India den Pangeran bekend, dat zy zynen brieff uyt handen van de gesanten Kiay Aria Nata Mangala en Angabey Waganja Sadana nevens die van Paducca Siry Sulthan met genegentheyt mede overgenomen en ontfangen hebben, zynde den Gouverneur Generael ende de Raden van India daarby met aangenaamheyt gebleecken, dat den Pangeran door een opregte vruntschap beliest heeft den Gouverneur Generael in zyn nieuwe bedieninge, waartoe hem de heeren in Hollant hebben verkooren, met zooveel affectie te begroeten, en daarbenevens te verclaren zyne meyninge en begeerte om tusschen de onderdanen van Paducca Siry Sulthan en de Compagnie altoos en onveranderlyck een vaste en bondige vrede en vruntschap te onderhouden, 't welcq oock de eygentlycke intentie van den Gouverneur Generael en Raden van India altoos geweest is en oock soodanigh blyven sal, gelyck den Pangaran niet onbekent kan zyn door de meenighvuldige blycken, die wy van onse zyde dienaangaande getoont en gegeven hebben, sulx Godt de Heere gebeden zy, de opreghte genegentheyt van wederzyde genadelyck te zegenen en te bevestigen, zoolange zon en maan schynsel sullen geven. Zynde ons door de gesanten op den 11 van dese maant mede verthoont het briefje, dat den Pangeran aan dezelve hadde geschreven om daardoor bekend te maeken, dat eenig Macassaren en Boegysen, die met onse vier scheepen naar Padangh zyn vertrocken, het volcq ontrent Oedjongh Coelan, onderdanen van Paducca Siry Sultan, veel overlast soudon hebben aangedaan, weghnemende haere vrugten, ende dat den Gouverneur Generael en Raden van India seer vreemt tevooren quam, want se niet wel connen bedencken hoedanigh de bevelhebbers van die vier scheepen dat soudon hebben derven toelaeten, alsoo zy hetselve voor ons niet soudon connen verantwoorden, vermits het haar aan geen gelt ontbrooken heeft om de noodige verversinge aan de luyden en eygenaeren ryckelyck en ten dancke te voldoen, gelyck in sulcken gelegentheyt ons bevel en ordre altyt medebrengh, sullende de gesanten den Pangeran oock connen bekendmaeken de clagten, die zy tenzelven dage uyt twee onser Javanen, komende van de oost, hebben gehoord over een vaertuig met eenige Maccasaren en Javanen, op Bantam thuys hoorende, die haar verradelingh overvallen, het vaartuygh affgelopen en alle haer mackers tot . . . in getall schelmagtigh vermoort, en dese twee met vastgebonde handen in zee geworpen hebben, die Godt de Heere beliest heeft nogh in 't leven te bewaeren om dat groote schelmstuck aan den dagh te brengen, 't welck niet ongestraft behoorde te

blyven, want de schelmen, soo der eenige moeyte toe gedaan wert, well uyt te vinden sullen wesen, dat wy op de regtveerdigheyt en opregtigheyt van den Pangeran Aria Dipatty Nirat laten aancomen. Deselve gesanten hebben benevens des Pangerans brieff den Gouverneur Generael oock overgelevert de twee pieken, die den Pangeran tot vereeringe aan den Generaal heeft gesonden, die hem zeer aangenaam zyn geweest, en soude deselve nu gaarne weder met eenig moy geweer hebben gerecompenseert, maar hy en heeft soodanigh crislemmet niet kunnen becomen als den Pangeran wel gaarne hadde, daar hy evenwel nogh nader nae zal laten soecken, zynde d'andere geweeren, met ons schip jongst uyt Hollant ontfangen, nogh niet gelost, sulx den Pangeran den Generael voor tegenwoordigh belijft te excuseren, die in geen gebreecke sal blyven over weynige dagen zyne vrendelycke erkenzenisse te doen, daar wy de gesanten niet naar hebben mogen ophouden, alsoo wy weten dat se haere dingen op Bantam tot behulp van den Pangeran dagelyx te verrigten hebben. Daarom zouden se oock zoolange hier niet gebleven zyn, indien de Gouverneur Generael door een quade toevall in syn been niet wat verhindert was geworden. Ondertusschen hebben wy haar naar gelegentheyt doen tracteeren en door onsen sabandar laten Sorge dragen dat haar niets en mogt gebreecken, zynde hare comportementen oock zoodanigh geweest als behoort, zonder dat daarop yets te seggen valt.

Geschreven op 't eylant Groot Java in Compagnies casteel op Jaccatra den 15 dagh van de maant December anno 1681.

(Onder stont:) Den Gouverneur Generael van Nederlants India

(Was geteekent:)

CORNELIS SPEELMAN.

(Terzyden stont 's Comp. zegel in rooden lacke gedrukt, daaronder:)

Ter ordonnantie van Haar Hoogh Ed^{le}.

(Was geteekent:)

JOAN VAN HOORN, secretaris.

Op den vollen middagh comt alhier uyt de Straat Sunda van 't bestellen der generaele brieven aan de Ed^{le}. Heeren XVII in 't patria over de retourscheepen 't Lant van Schouwen ende Africa als het bootie de Posthoorn onder den Heer Generael Ryckloff van Goens ende 't monstere van deselve bodems weer terugge 't jagt Muyderbergh met den E. waterfiscael Pieter Pauw nevens den E. majoor Saint Martin ende de gecommiteerde leden uyt den Agtbaren Raat van Justitie, d'E. Albert Brevincq en Wouter Valconier, hebbende de monsteringe en 't bestellen der gemelte generale brieven, soodanigh de verdeelinge van dien hiervooren op derselver affsendinge onder dato 29 November staat aangehaalt, behooryck volbragt ende de retourscheepen de 17 deser 's morgens voor dagh buyten 't Princeneylant in ruym zee geconvoyeert, ende deselve altoorens naa gedaane exacte monsteringe bevonden bemant te zyn met 366 koppen en yder schip bysonder soodanigh als dat hieronder specifice can werden gesien, namentlyck:

op 't schip 't Lant van Schouwen :

de heer Ryckloff van Goens, Gouverneur Generaal, als admiraal	1	coppen ;
Leendert Maas, schipper.....	1	» ;
Hermanus Grim, doctor.....	—	» ;
zeevaarende.....	110	» ;
5 helmbardiers } van Syn Ed ^{le}	6	» ;
1 coetsier.....		
militairen.....	35	» ;
mevrouw Joanna van Ommeren, gemalinne van Zyn Edelheyt	1	» ;
vrouwen.....	2	» ;
kinderen.....	8	» ;
slaven en slavinnen van Zyn Ed ^{le}	9	» ;
	173	coppen ;

op 't schip Africa :

Maurits, schipper.....	1	coppen ;
zeevaarende.....	117	» ;
militaire.....	27	» ;
impotente.....	16	» ;
vrouwen.....	2	» ;
passagiers.....	2	» ;
kinderen.....	5	» ;
	170	coppen ;

op de hoecker de Posthoorn :

Dominicus van Gheyne, schipper.....	1	coppen ;
zeevaarende.....	22	» ;
	23	coppen.

Waaruyt kan werden beoogt, dat de voornoemde drie bodems bemant zyn met een getal van 366 zielen in 't geheel ende daaronder 16 impotente, zoo uyt het hospitaal, guarnisoen als scheepen hier ter rheede verlost, behalven welck getall nu nogh mede naa de Caap de Goede Hoope vertrecken den borger Hendrick Klaudius om aldaar aan lant te gaan, item noch een bandit, genaamt Lasique van Baly, om in de gemeene wercken daar geketent te arbeiden etc., en gewert ons daarmede door handen van gemelte heer fiscaal Pauw en d'E. majoor Saint Martin, die mede is geweest, een missive, van den Heer Generael van Goens uyt het schip 't Lant van Schouwen van onder het Princeneylant nu 2 dagen geleden aan Haer Ed^{le}. geschreven, verselt met een zeynbrieff, door Zyn Ed^{le}. en den breeden raat der retourscheepen beraamt, behelsende in de missive verscheyde discoursen en sentimenten

over deese en geene saeken en quartieren hier in India, sooveel zyn advis deswegen by zyn gedagten hadde nodigh geagt na tytsgeleghentheyte te uytten, met recommandatie Haere Ed^h. gedagten daarop te willen laten gaan, meest van de oosterprovincien en de zaeken des Sousouhounangs, van Bantam etc^e. en met verdere intentie 't geen hem nogh nader mogte invallen en nodigh oordeelen Haar Ed^h. van de Caap noch nader te sullen bekendmaeken etc^e., gelyck sulx by het aancomend briefboeck onder 't quartier van de Straat Sunda in 't breede staat te lesen, en waarby oock kan werden gesien, dat Zyn Ed^h. den 17 deser met de scheepen Schouwen en Africa mitsgaders 't hoeker de Posthoorn in ruym zee was geraekt, en dat de Posthoorn gedugt wiert de andere scheepen, die beter beseylt waeren, niet soude connen volgen, wes Zyn Ed^h. van meeninge was dat hoeker aan de Caap te laten off wel weder herwaerts te stieren etc^e., en had het schip Africa in de Peperbay een ancker verlooren etc^e.

's Namiddags gewert ons per een Javaans vaartuygh door adresse van den sabandar Ockerse van Bantam een briefje, door den Deensen agent Joan Joachim Pauly aan Zyn Ed^h. de Heer Gouverneur Generael Cornelis Speelman 16 deser geschreven, behalven de congratulatie sprekende van zyn uytstaande penningen op Chirrebon en om hem daarin behulpsaam te zyn, gelyck dat reets den sabandar Ockers geordonneert zy te beantwoorden, als op 16 deser hiervoren van zy genoteert, van volgenden teneur.

Bantam 6/16 December 1681.

Hoogh Edele Seer Genereuse Heer Gouverneur Generael.

My is voor eenigen tyt geleden door den tolck Hugo Boey wel behandigt geworden Zyn Ed^h. missive van den 18 October jongstleden, waaruyt met aanmoedigheyt gesien ende vernomen de confirmatie van Zyn Ed^h. langh toegewenschte gouverno ende generaalschap van India wegens den grooten staat van de Honorabele Nederlantsche Geoctroyeerde Compagnie, als voor welke beleeftheden ende vervolgens de onveranderlycke affectie, welke Zyn Hoogh Ed^h. heeft gelieven my toe te keeren, die ick ten hoogsten aestimere ende hertelyck daarvoor bedancke, sullende verder aan my des te kragtiger bevestigen de groote obligatie, waarmede ick schuldigh ben Zyn Hoogh Ed^h. te vergenoegen, om daardoor de goede vruntschap ende alliantie, die tusschen Zyn Conincklycke Mayesteyt van Dennemarcken ende de Hooghmogende Heeren Staaten Generael van Hollant is ende gepleegt wert, respectivelyck te vereeren. Ick hebbe ondertusschen by dese occasie goetgevonden Zyn Ed^h. vrundelyck te versoecken, dat Haer Edelheys resident op Chirrebon, de heer van der Mehren, door eenigh aanschryvens mogte erinnert werden de onse onverhinderlyck te zyn, gelyck tot nogh toe verhinderlyck geweest is, de uytstaande penningen voor ons aldaar te mogen

invorderen, ende sal soodanige courtoisie my volcomentlyck moeten versekeren dat ick seer geluckigh ben voor andere, wanneer my magh noemen, gelyck altoos verlange te zyn ende te blyven

(Onder stont:)

Hoogh Ed^{le}. Seer Genereuse Heer,

UEd^{bts}. verobligeerde dienaar

(Was geteekent:)

JOAN JOACHIM PAULI.

20 d^e. 's Voormiddags comt alhier binnen 't casteel den Macassaarsen lieutenant Dain Matara met twee affgecapte hoofden en nogh 3 Tangerangse slavendieven, hebbende 4 van deselve ontrent 3 uyren gaans vanhier geattrappeert op de wegh na Tangerangh, die haerselven tot tegenweer stelden, sulx 2 daarvan gesneuvelt waren, eer hy de andere had connen overmannen, wesende den vyfde hunner mackers hier binnen de stadt agtherhaalt, rapporteerende denselven wyders gemerckt te hebben, dat sigh daarontrent in de wegh na Tangerangh nogh wel een troep van 40 dierglycke schelmen onthielden etc^e.

's Namiddags zeylt uyt dese rheede 't hoekerbootie 't Wout na de Straat Sunda en Bantam om de verversingh voor de cort te volgene scheepen Hollantse Thuyn en de Vryheyt van Bantam aff te haelen en aan deselve te bestellen, nemende ten dien eynde mede een cleen advisbrieffie van Haar Ed^{le}. aan den resident Willem Caaff, soo even geschreven, van geen anderen inhoudt als ten geleyde van dat bodempie, om de verversinge en parthy water aldaar in te nemen en dan na de Straat voort te zeylen, als by het uytgaande brieffboeck kan werden gesien.

Kort daaraan comt alhier te retourneeren 't jagt Roemerswale, hebbende de eerste retourscheepen 't Lant van Schouwen, Africa en Posthoorn de Straat uyt in ruym zee geconvoyeert sonder eenigh schryven medegebragt te hebben, als zynde 't selve met het jagt Muyderbergh tegelyck off cort daarnae van de Princen Eylanden geseylet, en welcken bodem met de heer fiscaal Pauw hier eergister al is verscheenen.

Tegens den avont vertrecken uyt deser rheede na ons lieve vaderlant over Caap de Goede Hoope voor de tweede besendinge deses saysoens de retourscheepen de Hollantse Thuyn ende Vryheyt, omme hun by de voorafgegaene retourscheepen 't Lant van Schouwen, Africa en de Posthoorn onder de Heer Generael van Goens, soo men hoopt, aan de Caap te voegen en voorts gecombineert na de havenen onses lieven vaderlants voort te stevenen; den Almogenden zy gebeden dese costelycke kielen nevens de voorige tesamen voorspoedigh en sonder rampen over te brengen, tot steunsel van desen staat en verligtinge der swaere ongelden, mitsgaders dat de coopmanschappen een gewenschten merckt mogen aantreffen, amen. Als zynde dese 2 bodems gecargeert met een considerabele ladinge van gesorteerde Indise retouren ten bedrage van f 1040056:17:3, en 't welcke over deselve soodanigh zy verdeelt, als hieronder in ordre specifice wert aangewesen, namentlyck:

in 't schip de Hollantse Thuyn voor de camer Zeelant:

373772	cattys swarte peper;
50000	⌘ garioffelnagelen;
11088	⌘ foely off macis;
29924	⌘ notenmuscaten;
327760	⌘ Bengaelse salpeter;
121330	⌘ Siams sappanhout;
15048	⌘ indigo Biana;
690	⌘ root zegellack;
1866 ² / ₃	⌘ geconfyte gember;
12800	⌘ Ceylonsen canneel;
3000	⌘ benjuyn;
1354	cattys Japance camphur;
1360	⌘ cattoene gaarn;
2000	stux Chinese porceleyne copjens en pierings;
1003	stux d°. theepotjens;
20	p°. Japance zyde rocken;
515	p°. witte gebloemde pelings;
210	p°. Chinese witte gielams;
20334 ¹ / ₂	⌘ Bengaalse ruwe zyde;
4510	p°. gebleeckt guinees lywaat;
3460	p°. rouw guinees lywaat;
980	p°. bruynblauw guinees lywaat;
2000	p°. gebleeckt salempoeris;
800	p°. rouw salempoeris;
200	p°. roode moerissen;
1920	p°. fyne gebleeckte parcallen;
1120	p°. gemeene gebleeckte parcallen;
400	p°. fyne gebloemde salpicados;
1200	p°. gebleeckte bastas;
880	p°. bruyn blauwe bastas;
2520	p°. rouw zeyldoeck;
160	p°. bruynblauw d°.
4720	p°. chitsen gedrukt op parcallen;
300	p°. fyne geschilderde zitsen;
609	p°. cassen de Malda;
516	p°. hammans;
836	p°. mallemollen de Malda;
500	p°. douriassen;
388	p°. fyne zanen de Bellasoor;
474	p°. fyne adathays de Bellasoor;
1120	p°. garras de Bellasoor;
1500	p°. taffachelas gingams;

- 240 p^a. Tutucorynse caatjens;
 300 p^a. fyne gebleekte bethilles Ternatanes;
 960 p^a. swarte brede baftas;
 2240 p^a. smalle Souratse chitsen;
 240 p^a. niquanias;
 1700 p^a. allegias bethilles;
 2950 p^a. tapekankenias;
 220 cattys Chinese thee, monterende met d'ongelden / 452929: 1:10;

in gemelte bodem de Thuyn voor de
 camer Amsterdam:

- 220 cattys Chinese thee ongetaxeert, welke de camer
 Amsterdam ten naasten ten laste staat gebragt
 te werden / 1255:16:7, voorts:
 2130 stux Chinese theepoties..... » 1303:11:3;

en in 't selve schip den Hollantsen Thuyn
 oock voor de camer Delft:

- 25000 ₤ garioffelnagelen;
 5082 ₤ foely off macis;
 15644 ₤ notenmuscaten;
 40000 ₤ Ceylonsen canneel;
 2508 ₤ indigo Biana;
 175 ₤ geconfyte gember;
 800 cattys Japance camphur;
 300 p^a. Bengaalse armosynen;
 5614³/₄ ₤ Bengaalse rouwe zyde;
 360 p^a. fyn gebleekte guinees lywaat;
 160 p^a. fyn gebleekte salempoeris;
 200 p^a. grove gebleekte mourissen;
 1120 p^a. gebleekte parcallen;
 200 p^a. fyne gebloemde salpicados gingams;
 400 p^a. bruytblauw salempoeris;
 200 p^a. fyne geschilderde chitsen;
 200 p^a. fyne douriassen;
 200 p^a. gerberrys de Bellasoor;
 105 p^a. mallemollen de Malda;
 454 p^a. cassa de Bengale;
 158 p^a. hammans de Bellasoor;
 1600 stux geconfyte nooten, belopende met d'ongelden
 een somma van..... » 81366:14:3;
 Transportere..... / 535599: 7:—;

Per transport..... / 535899: 7: ;

item noch in gemelte bodem voor de
camer Rotterdam:

2508 R indigo Biana;
175 R Bengaalse geconfyte gember;
1600 stux geconfyte notenmuscaten;
300 p^a. Bengaalse armosynen;
200 p^a. gebleeckte grove moerissen;
960 p^a. gemeene gebleeckte parcallen;
320 p^a. fyne gebleekte salempoeris en
400 p^a. bruytblauw salempoeris;
200 p^a. gebloemde fyne salpicados gingam;
100 p^a. fyne geschilderde chitsen;
105 p^a. mallemollen de Malda;
200 p^a. fyne douriasen;
200 p^a. gerberrys de Bellasoor, ter montura met de
ongelden 21260: 18: 3;

in 't schip de Vryheyd voor de
camer Zeelant:

363399 cattys swarte peper;
50000 R garioffelnagelen;
11088 R foely off macis;
33515 R notenmuscaten;
468 R geconfyte gember;
12800 R Ceylonsen canneel;
91180 R Siams sappanhout;
326400 R Bengaals salpeter;
690 R zegellack;
2062 cattys Japance camphur;
10 stux Japance zyde rocken;
2428 R Bengaalse rouwe zyde;
3945 $\frac{1}{2}$ R florettegaarn;
5250 p^a. gebleeckt guinees lywaat;
2260 p^a. rouw guinees lywaat;
680 p^a. bruytblauw guinees;
600 p^a. gebleeckte bethilles d'Oirnaal;
1200 p^a. d^o. bethilles Ternatanes;
1000 p^a. rouwe d^o.;
300 p^a. calewaphoe bethilles;

Transportere..... / 556860: 5: 3;

Per transport..... f 556860: 5: 3;

300 p^s. chiasterganty bethilles;
 400 p^s. roemaals d'Esta;
 1200 p^s. gebleeckte moeris;
 800 p^s. d^o. fyne salempoeris;
 400 p^s. gebleeckte baftas;
 560 p^s. bruytblauwe d^o.;
 200 p^s. fyne geschilderde chitsen;
 574 photassen de Malda;
 164 p^s. mallemollen de Malda;
 1200 p^s. Bengaalse niquanias;
 4000 p^s. photassen de Bengale;
 500 p^s. taffachelas gingam;
 160 p^s. gerras de Bellasoor;
 800 p^s. gerberrys de Bellasoor;
 388 p^s. zanen de Bellasoor;
 3200 stux geconfyte notenmuscaten;
 800 p^s. Bengaalse roemaals;
 500 p^s. Bengaalse dubbelde armosynen;
 299 cattys Chinese thee, bedragende met d'ongelden » 280448: 14: 2;

item nogh is in 't schip de Vryheyt voor
 de camer Amsterdam affgescheept:

293 cattys thee, ten bedrage van f 717: 5: 4;
 't welcq die camer ten naasten in factura ten laste
 staat gebragt te werden;

in gemelte schip de Vryheyt voor
 de camer Delft:

308 ₤ foely off macis;
 288 ₤ geconfyte gember;
 188 p^s. witte Hoccieuwse pelings;
 1669¹/₄ ₤ Bengaals florettegaarn;
 1560 p^s. gebleeckte guinees lywaat;
 1200 p^s. rouw guinees lywaat;
 800 p^s. bruytblauw guinees d^o.;
 160 p^s. fyn gebleeckte salempoeris;
 240 p^s. blauwe salempoeris;
 200 p^s. fyn gebleeckte moeris;
 800 p^s. fyn gebleeckte parcallen;
 400 p^s. fyn gebleeckte bethilles Ternatanes;

Transportere..... f 857308: 19: 5;

Per transport..... . / 837308: 19: 8;

500 p ^s .	allegias bethilles;	
200 p ^s .	siasterganty bethilles;	
240 p ^s .	gebleeckt zeyldoeck;	
240 p ^s .	rouw zeyldoeck;	
560 p ^s .	gebleeckte bafftas;	
560 p ^s .	bruynblauw bafftas;	
558 p ^s .	mallempollen de Malda;	
520 p ^s .	gerras de Bellasoor;	
1600 p ^s .	photassen de Bengale;	
300 p ^s .	Bengaalse roemaals;	
400 p ^s .	Bengaalse niquanias;	
500 p ^s .	Bengaalse taffachelas gingams;	
158 p ^s .	adathays de Bengale, ter montura met d'on-	
	gelden van..... .	71052: 1: 8

in 't schip de Vryheyt voor de
camer Rotterdam:

25000	⌘	garioffelnagelen;
15545	⌘	notenmuscaten;
5544	⌘	foely off macis;
40000	⌘	Ceylonsen canneel;
288	⌘	geconfyte gember;
174		stux effene Hoccieuwse pelings;
4552 1/2	⌘	Bengaalse zyde tanny;
1517 1/2	⌘	florettegaarn;
1920	p ^s .	gebleekt guinees lywaat:
1200	p ^s .	rouw guinees d ^o .;
800	p ^s .	bruynblauw d ^o .;
240	p ^s .	bruynblauwe salempoeris;
200	p ^s .	fyn gebleeckte moeris;
640	p ^s .	fyn gebleeckte parcallen;
400	p ^s .	fyn gebleeckte bethilles Ternatanes;
500	p ^s .	allegias bethilles;
100	p ^s .	siasterganty bethilles;
560	p ^s .	gebleeckte bafftas;
560	p ^s .	bruynblauw bafftas;
240	p ^s .	gebleeckt zeyldoeck;
240	p ^s .	rouw zeyldoeck;
516	p ^s .	hammans de Bellasoor;
441	p ^s .	mallempollen de Malda;

Transportere..... . / 908361: —: 13;

Per transport..... f 908361: — : 13;

320 p^s. gerras de Bellasoor;
 523 p^s. cassen de Malda;
 1400 p^s. photassen de Bengale;
 400 p^s. Bengaalse niquanas;
 300 p^s. Bengaalse roemaals;
 800 p^s. gingams taffachelas;
 158 p^s. adathays de Bengale;
 800 cattys Japance camphur, monterende tesamen met
 d'ongelden een somma van..... » 131695: 16: 6;
 Sulx in 't geheel voor 't patria voor de
 respective cameran in dese 2 bodems verdeelt... f 1040056: 17: 3.

Voorts nogh in 't schip den Hollantsen Thuyn voor
 Caap de Goede Hoope mede gescheept:

80 p^s. rouw zeyldoeck;
 80 p^s. gecattoeneerde deekens;
 100 p^s. taffachelas gingams;
 200 p^s. photassen de Bengale;
 136 R cattoene gaarn;
 135 stux pierings, ten bedrage met de ongelden.... f 1352: 10: 11;

item in de Vryheyt voor gemelte Caap
 de Goede Hoope:

100 p^s. rouw zeyldoeck;
 100 p^s. taffachelas gingams;
 200 p^s. photassen de Bengale;
 50 p^s. penasse gingams;
 100 p^s. Souratse gedruckte chitsen;
 40 p^s. gecattoeneerde deekens;
 140 stux Persiaanse pierings, tesamen met d'ongelden.. » 1745: 1: 6;
 Sulx het affgeschepte in de 2 voornoemde
 retourbodems voor Caap de Goede Hoope monteert f 3097: 12: 1.

Zynde wyders de opperhoofden der voornoemde retourscheepen ter handt
 gestelt 2 originele instructien van dato 24 November, voor de scheepen onder den
 Heer Generael van Goens medegegeven, geamplieert met nogh een appendix, nader
 voor deselve opgesteld en op gisteren by Haar Ed^l. geteekent t'hunner narigt
 op de reyse;

item 2 geslooten zecrete seynbrieven, om in 't gesigt van de Caap geopent
 te werden;

twee copie ordres, by Zyn Hoogheyt de Prince van Orangie op 't strycken
 van de vlagge etc^s. beraamt;

en 2 ordinaire instructien off zeylaasordres, door de Heeren Majoores opgesteld om de Caap aan te doen;

zullende wyders de generale brieven, die se soo na 't vaderlant als de Caap sullen medevoeren, al wederom eerstdaags en soo haest deselve gereet zyn per 't jagt Muyderbergh hun in de Straat Sunda werden nagesonden.

22 d°. 's Avonts senden Haar Ed^{te}. per een Siams coninxjonckie met den anachoda desselfs, die al eenige maanden geleden eerst vandaar op Bantam en nu onlanx van Bantam hier aangekomen zy met intentie om na Chirrebon te gaan, dat hun voor dese maal ten respecte hares Coninx met haar weynige inhebbende goederen om te verhandelen en schenckagie voor de Princen van Chirrebon uyt insighten is toegestaan, oock een briefie aan den lieutenant en onsen resident Benjamin van der Meer tot voormelte Chirrebon ten haren geleyde, op heden geteekent, dienende eenlyck tot een praeadvys en, als gesegt, ten geleyde van het gemelte jonck, gelyck by het afschrift van dien in 't generael uytgaande briefboeck breeder kan werden gesien en gelesen.

23 d°. 's Morgens levert den capitain Jochum Michielse aan Zyn Ed^{te}. over een relaasie in geschrifte, door de afgesondene van den Demangh Timbangantangh op 18 deser aan syn E. mondelingh gedaan, ende hetwelcke soodanigen materie behelst als hieronder uyt het afschrift van dien komt te blycken.

Translaat relaas, door de afgesondene van den Demang Timbangantangh tot Bandongh aan den capitain Jochum Michielse gedaan.

De afgesanten van den Demang Timbangantangh doen mondelingh rapport, dat Wangsa Naya met zyn byhebbend volckie, sterck omtrent 70 coppen, volgens zyn voorgeven van meeninge geweest synde om na den Sousouhounangh te gaan, door den Demang Timbangantangh met 600 man was gestut, als vreesende dat hy veeleer sigh by Namroet soude willen vervoegen als by den Sousouhounangh. Hierop Wangsa Naya siende, dat hy daar niet deur comen conde, had den Demang Soura Dikara na den Sousouhounangh afgesonden, en die oock reets op Pracanmoetiagh was aangeweest en aldaar een suster van des Sousouhounangs vrouwen, genaamt Niey Maas Gielangh, met gewelt willende weghvoeren, was door Angabey Tjoetsock daarin verhindert, onder voorgeven dat hy sulx niet derffde toestaan sonder kennisse van den Sousouhounangh. De voornoemde afgesondene seggen mede last te hebben van haar meester, om aan d'Ed^{te}. Heer Generael bekent te maeken dat Ranga Gompol tot Samadangh den Demang Timbangantangh by sigh hadde ontboden, maar dat hy Demang Timbangantangh Ranga Gompol daarop had laten weten, dat hy uyt zyn gouvernement buyten kennisse van de Compagnie en den Sousouhounangh sigh niet begeven dorste.

Voorts seggen gemelte afgesondene, van haar meester oock belast te wesen om d'Ed^{te}. Heer Gouverneur Generael te vraegen dat, byaldien die van Cheribon die van Bandongh mogten comen aan te seggen dat se

haere coopmanschappen na Cheribon soudén affbrengen, off zy dien last nacomen soudén offte niet, alsoo zy voor desen haere coopmanschappen gewoon waren geweest naar Crawangh off na Batavia te brengen etc*.

's Namiddags becomen per een Compagnies vaartuygh van Carwangh onder opsigt van den inlants corporael Gabriel Cardosa een briefje van den vaandrigh Willem Kuffelaer tot Tanjongpoura, dato 18 deser aan Haer Ed^h. gecarteert, dicteerende eenlyck dat hy de Javaanse hoofden volgens ordre het vertreck van de Heer Generael van Goens ende de authorisatie van Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generael Speelman bekentgemaackt hadde etc*;

en wyders dat gemelte vaandrigh nevens den Tommagon naar Toelockboenot waere geweest en denselven zyn te beginnen woonplaats aldaar aangewesen, waarover hy Tommagon sigh wel vergnoegt toonde, versoeckende alleenlyck noch dat dese zyn nieuwe negory met de naam van Cartajassa mogt werden vereert, sullende op Tellogompol 10 huysgesinnen blyven wonen om den lantbouw daaromher voort te setten en te onderhouden;

de huysgesinnen tot Goedoncoly had men tot het voortplanten der rysvelden geanimeert, die hun daarin oock all yverigh begonden te evertueren etc*.

's Avonts vertrecken vanhier naar Cheribon de hoeckers de Goutvinck en Quartel om het aldaar in voorraat leggende houtwerck en parthy rys aff te haelen, medenemende een missive aan den lieutenant en resident Benjamin van der Meer, door Haar Ed^h. op heden geteekent, dienende ten principalen tot beantwoordinge zyner ontfangene advisen en voorts behelsende soodanige ordres als by 't uytgaande briefboek kan werden gesien, waarby oock den resident wert gerecommandeert wel te letten off de besendinge der Siammers oock soude strecken tot de pepernegotie aldaar etc*, alsmede dat geen andere vreemdelingen cleden- off peperhandel daar comen te doen en sullende die van Indermayoe hun mede soowell als de Chirrebonders na de ordres van den Cheribonsen resident hebben te rigten, dogh die van Pamanoekan en Intchiassen, als er yets voorviel, voortaan herwaerts adresseeren moeten, soodanigh dat nu gearresteert was, en dat den Chinees Sarapada by provisie tot hoofd dier natie tot Cherrebou soude mogen blyven aangesteld, wesende in de hoeker de Quartel voorts vanhier voor Cheribon affgescheept en weghgevoert de volgende coopmanschappen en andere goederen, als te weten:

4 canassers amphioen;

240 p^a. tapechindos;

240 p^a. tapesarassen;

480 p^a. chordelchindos;

240 p^a. Souratse chitsen;

250 p^a. rode carikams;

110 p^a. Zouratse baftas;

200 p^a. patholen, bedragende tesamen
met de ongelden . f 4594:—:1.

Zynde op en onder dit vertreck en onder 't schryven der derwaerts gaande missive heden ter vergaderinge wegens Cheribon en de landen daaromher oock alsulx gebesoigneert en gearresteert, als by 't resolutieboek en oock de voornoemde brieven in 't breede aangehaalt kan werden gelesen.

24 d^r. De hier aanwezende Jambyse coningsgesanten op den 8 deser even buyten dit casteel nevens de affgesondene des Conings van Palembangh voor de daartoe expresse heeren gecommiteerdens wegens hun dispuyt en verschillen aangaande de gepretendeerde 10 dorpen etc. gehooft wesende, en deswegen doen te dier tyt alsulx verhandelt zy als by de daarvan gehouden conferentie, hiervooren g'inseereert onder dien dato, in 't breede kan werden gesien, soo comen gemelte Jambyse gesanten op heden 's voormiddags binnen, aan Zyn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generael Speelman overhandigen seker Maleyts relaas off verhaal, ten dien eynde door haarlieden ingestelt, 't welcke na gedane translatie in onse tale bevonden zy te luyden als volgt.

Translaat verhaalschrift, door de gesanten van Jamby overgelevert den 24 December 1681.

Hierby wert het geslagte der Coningen van Jamby bekendgemaakt, waaraff den eersten genaamt was Panambahan Cota Baron, dewelcke geprocureert heeft twee soonen, ende het geslagte der Coningen van Palembangh was Kiay Gede Soura, die voortgebragt heeft seven soonen ende eene doghter, die getrouwt is met een der soonen van den Jambysen Conincq genaemt Kiay Dipatty, nemende zyne gemalinne mede naar Jamby. Doen gaff den Conincq van Palembangh met syne doghter eenige volckeren en alle dorpen, welcke volckeren van Palembangh naar Jamby hebben gebragt, om aan de revier Tambessi, gelegen boven Jamby, te woonen, alwaar haar langsamerhant gerust hebben terneder gestelt en erneert. Daarnae is Kiay Dipatty, de man van Ratou Maes Palembangh, comen te overlyden, ende lange naar desselfs doot is gemelte Ratou Maes wederom hertrouwt met haar mans saliger jongste broeder, genaamt Pangeran Gede, by dewelcke zy twee zoonen heeft gekregen. Daarnae is haeren broeder, Pangeran Madingsoeka genaamt, Conincq van Palembangh, op Jamby gecomen, dewelcke tegens zyne zuster Ratou Maes Gede Jamby zeyde: Aangaande de Palembangse volckeren der bovenlanden, die alle op 't landt Tambessi haar woonplaatse hadden genoomen, syn d'uwe en die boven op Palembangh woonen, syn d'myne. Zoo is dan Pangeran Gade comen te overleyden, en zynen oudsten zoone, genaamt Pangeran Dipatty Anom, tot Palembangh getrouwt, die daarnae, wederom uyt Palembangh vertrocken zynde, op Jamby is comen te sterven; soo is zyn jongste broeder Conincq geworden, genaamt Sultan Agongh van Jamby, die een zoone heeft gekregen en hem genaamt Sultan Hengalaga en nae langen tyt dat Sultan Agongh Conincq was geweest, heeft hy alle de volckeren van Jamby en der dorpen gelast op Tsiamadie eenige vestinge offte sterckten te maeken, ende naardat deselve voltoyt was, zyn de volckeren der ses dorpen wederom van Tambessi naar Palembangh gevlugt, waarvan als hooft is geweest Depatty Wira Mangala. De namen der dorpen zyn Soera Winangor, Soengy Bohang, Panty Totia, Panty Moeda, Pinijouan en Rantou Tallangh; dit zyn de dorpen waarvan het volck uyt Jamby naar Palembangh zyn gevlugt, alwaar gecomen

zynde, hebben die van het dorp Soera Winangon haar onder den Pangeran Palembangh in het dorp Soura Widjaija begeven en die van Songi Bauangh in het dorp Comangh en die van Panty Toua en Moeda in het dorp Loeboe, Malapary en Araban, en die van Panijohan in het dorp Pany Johan van Palembangh en de volckeren van Rontou Talangh in het dorp Carrangh Pangongh. Dit is de bekendmaeckinge vanwegen de volckeren der ses dorpen, doen zy uyt Jamby naar Palembangh syn gevlugt ende aldaar verbleven.

Dit is een bekendmaekingh vanwegen de bovengenoemde volckeren der ses dorpen, die van Jamby naar Palembangh zyn gevlugt en aldaar lange tyt onder den Pangeran van Palembangh syn verblyven, en doordien haar hoofd Depatty Wiera Mangala gestorven was, syn de volckeren der ses dorpen uyt eygen wille wederom op Tambessi yder in haar dorpen gecoomen. Dit zyn nu de volckeren die den Conincq van Palembangh versoectt, maar den Sultan Hengalaga is niet genegen deselve wederom te geven; de reden omdat zy door des Sulthans overgrootvader (die een soone van den Palembangsens was) hem zyn aangestorven, want de dogter van den Palembangsens Conincq is met des Sulthans grootvader, Conincq van Jamby, getrouwt geweest. Hy was genaamt Pangeran Gede, ende des Sultans grootmoeder Ratou Gede, Princesse van Palembangh.

Aangaande het volck van Ranganie en Souranga Jouda Palembangers, die ten tyden wanneer de Hollanders Palembangh t'ondergebracht hebben nae Jamby zyn comen vlugten; doen heeft Radin Tommangon den Sultan Agongh geroepen, alsoo met Radin Dipatty over de regeeringe niet conde accordeeren; doen is den Sultan Agongh tot Palembangh gecomen en heeft Radin Tommangon tot Conincq van Palembangh gemaectt, die nu nogh Conincq is. Doen seyde den jegenwoordigen Pangeran van Palembangh tegens den Sultan Agongh: Oom, is het te doen om de volckeren der twee dorpen Rangani en Soura Naga Jouda, die van Jamby zyn weghgelopen, soo geeff ick het volck van dese twee dorpen aan UE., waarop den Sultan Agongh zeyde: Ick bedanke u zoon voor de gifte aan my gedaan. Dit is vanwegen het volck van Ragani en Soura Naga Jouda, en ten tyde wanneer den Pangeran van Palembangh deselve aan den Sultan Agongh van Jamby gegeven heeft. Daarnae zeyde den Sultan Agongh oock tegens den Pangeran van Palembangh: Nu is myn begeeren dat ick het volcq van de ses dorpen, die tot Palembangh met haar goederen gevlugt zyn, van nu aff wederom magb becomen en ten eersten naar Jamby gesonden mogen werden. Soo vernederde Pangeran Palembangh sigh voor den Sultan Agongh, seggende: Mynheer, weest niet verstoort, waght een weynigh. U dienaar sal traghten het volcq van de ses dorpen te bewegen, dat inderhaast wederom naar Jamby nevens hare goederen mogen begeven. Dit is de zaacke aangaande de volckeren der ses dorpen ten tyde wanneer den Sultan Agongh genoemde volckeren nevens hare goederen van den Pangeran Palembangh heeft begeert ende doen den Sultan Agongh hem tot Conincq van Palembangh heeft gemaectt.

Verders wat aangaat de volckeren van Zeajongh en Camahan, zyn van Palembangh naar Jamby gevlugt doen den Sultan Hengalaga van Bantam geretourneert ende Palembangh in passant aan heeft geweest, alswanneer den Sultan Ratou van Palembangh alle de volckeren der dorpen, nevens die van het dorp Camahan, dewelcke naar Jamby by den Sultan Hengalaga waren gevlugt, in zyn handen heeft gegeven, maar in die tyt was den Pangeran Dipatty van Palembangh en Pangeran Aria genegen broederschap te houden met den Sultan Henga, bygenaemt Ratou Maes Dangor en Ratou Maes Pertewi. Dus verde vanwege de volckeren der dorpen, wanneer die door den Sultan Ratou Palembangh aan den Sultan Hengalaga van Jamby wederom gegeven zyn.

Wanneer den Sultan Hengalaga in de logie van Jamby hadde gesonden den Pangeran Perba Nagara, Pangeran Diepa Nagara, Kiay Wadoe Wadje en Kiay Demangh Dira de Jouda, om tusschen Jamby ende Palembangh een vaste vrede te maeken, doen heeft den Pangeran Perba Nagara tegens Kiay Patsia Tanda en Kiay Anda Moedie gesezt, alsdat den Sultan Ratou van Palembangh de dorpsvolckeren van Ranganey en Soura Naya Jouda aan den Sultan Agongh van Jamby hadde gegeven, gelyck oock de volckeren van Secajongh en Camahan aan den Sultan Hengalaga van Jamby; daarop Kiay Patsia Tanda en Kiay Anda Moedi antwoorde: Seecker, Pangeran, het is soo geschiet als UE. segt, maar wat zyn nu de reden dat deselve nu niet afgebragt werden? Waarop Pangeran Perba antwoorde: Omdat zy reets tot Jamby wonen, welcke woorden zy gesezt hebben in presentie van den admiraal Tacq en den commissaris Bastinck. Daerna is den admiraal Tacq en capitain Joncker van Jamby wederom naar Palembangh vertrocken en daernevens heeft den Sultan Hengalaga gesonden Kiay Ingabey Wira Marta en Kiay Ingabey Derpa Wadana, om de vrede tot Palembangh te bevestigen, gelyck oock doen den Sultan Ratou bekend heeft, dat de bovengenoemde dorpsvolckeren aan die van Jamby hadde gegeven, en wanneer hy sulx seyde was het in presentie van den admiraal Tacq, captain Joncker en de Jambyse gesanten Kiay Ingabey Wira Marta en Kiay Ingabey Derpa Wadana.

's Avonts komt alhier van Tanjongpoura met licentie van den vaandrigh Cuffelaar aldaar den Angabey Wiera Zaba met 15 syner cleene prauties en 64 van zyn byhebbend volck, daaronder 3 zyner ombols ofte grooten, nevens 900 bamboesen en parthy provisie, synde de principale oorsaeke syner comste, na 't voorgeven, omme den nieuwen Heere Gouverneur Generaal in syne regeeringe te begroeten ende te feliciteren.

25 d°. Heden zynde Kersdagh soo comt 's morgens vroegh alhier per Javaans vaartuygh van Bantam den adsistent Gerrit van Loveren met een briefie van den resident Willem Caaff, op eergisteren aan Haar Ed^h. gedagteekent, verselt met een extract daghregister van 16 November tot 15 December en behelsende onder anderen, dat den jongen Conincq Haar Ed^h. brief en schenckagie, aan Zyn

Hoogheyt gesonden, met groote statie onder 't losbranden van 't canon had laten inhalen en 't welck, na 't scheen, dien Sultan seer aangenaem was geweest, als hebbende met woorden oock betuygt de goede bontgenoot- en buurschap met de Compagnie niet te sullen breeken;

den Pangeran Aria Diepa Nierat had men geadverteert van het affloopen van 't vaartuygh en 't vermoorden van het volcq omtrent Crawangh door eenige Bantamse seerovers, van wien daarop wel belofte was gedaan na de handdadigers te sullen vernemen en by ondervindinge na verdienste straffen, dogh praesumeerde de resident sulx welligt selff met kennisse van gemelte Pangerangh was geschiet, hoewel men door onsen spion verstaan, dat het van Pangerangh Abdullalium, des jongen Coninx broeders, volcq ware geweest, die die rooff soudén gedaan hebben, bestaande in 6 Macassaren en 4 Javanen, dewelcke het vaartuygh berooft en het volck behalven twee vermoort en de goederen tot Bantam opgebracht hadden en sigh ontrent de groote passer aldaar ophielden;

aan den Engelsén agent Bouwyear had den resident Caaff met syne overcomste genotificeert, dat hy hare 4 off 6 gevangene inlanders na herwaerts weder mogten overstieren om hun verdiende straffe hier na examinatie te ontfangen, en die daarop alsnu met de chialoup de Vlieger oock herwaerts gesonden wierden etc*.

Gelyck dan uyt dien hoofde ons nu mede door handen van gemelte adsistent van Loveren is toegebracht tenselven fine een Engels briefie, van denselven heer agent Bouwyear aan Syn Ed^{ht}. nu 3 dagen geleden gecarteert en verselt met ses stuks confessien in 't Engelsch van de inlanderen Jan Lopes, Alphonso de Veiga, Augustino Barbosa, Joseph Nagara, Anthonio de Costa en Francisco Patéro, door die natie tot Bantam den 6, 7 en 8 deser belegt, om tot de saeke in regten der delinquanten alhier te dienen, zynde wyders het briefie van den agent voornoemd na gedane vertalinge in 't Nederduyts bevonden te luyden als volgt.

Translaatbriefie, door den Engelsén agent Francois Bouwyear tot Bantam aan Syn Ed^{ht}. de Heere Gouverneur Generaal Cornelis Speelman geschreven dato 22 Decembris 1681.

Bantam 12/22 December 1681.

Regt Honorabele.

Uwer Exellentie beleefde regulen van den 3 deser met de gesondene examinatie der gevangens hebbe door handen van monsieur Willem Caaff ontfangen, voor welcke aangedaene moeyte ick UEd^{le}. van herten om vergiffnisse moet smeecken, en voor de toestemminge, dat die voornoemde gevangene tot Batavia voor den geregte gestelt en beproefd sullen mogen werden, ootmoedigh bedancken. Ick en twyffel geensints off de respective gecommiteerde heeren tot de executie van dat ampt sullen hetselve aghtervolgens de wet Godes determineren, opdat het een exempel magh

wesen tot verhoedinge van soodanige schrickelycke misdaden in 't aanstaande. Haere bekentenissen syn alhier opgemaackt, die in desen gesloten U Excellentie geworden, by dewelcke bevinde dat Jan Lopes, Alphonso de Veiga en Augustino Barbosa de voornaamste handdadigers zyn geweest, en die met U Excellentie sloep overgesonden werden, en hoewel wy gelooven dat den vierden, synde de schryver op de chialoup geweest, genaamt Nagara, onschuldigh mogte zyn, omdat de waere geschapentheyte deser zake ons onbekent is, soo nogtans hebbe ick belast, dat hy de andere drie vergesellschaften soude; ende wat voor onkosten naar gewoonte in 't vervolgen van sulck volckje mogten comen te vallen, die sullen op de te gevene notitie van den clercq van 't hoff seer punctueel betaalt werden. Indien ick Uwer Excellentie alhier weder dienstbaar magh wesen, sal ick in alle gelegentheden myselfs zeer bereytwilligh demonstrenen.

(Onder stont:)

Regt Honorabele, Uwer Excellentie sinceren vrund en ootmoedigen dienaer

(Was geteekent:)

FRANCOIS BOUWYEAR.

's Namiddags becomen alhier per een expresso Javaanse prauw uyt handen van den Loura Tirtajaja een briefje van den pⁱ. resident Adriaan Willemson tot Tegaal, in dato 3 deser aan Haar Ed^e. gecarteert, tot notificatie dat den Tegalsen lieutenant Arnold Grevinck den 1 courant met 70 Europeanen en 1700 Javanen van Bellimoa nae Windoe Wadje was opgetrocken, om vandaar voorts na Selinga (daar sigh Namroet onthielt) te marcheeren en met den heer Couper te conjungeren en dien rebell tesamen t'onder te brengen etc^e., dienende dit briefje voorts ten principalen ten geleyde van een paquet en missive, van denselven heer commandeur Couper en synen raade de dato 19 November jongstleden aan Haar Ed^e. uyt de negorye Ambal in Bagilleen geschreven en vandaar over lant aan den lieutenant Grevinck voornoemt (in 't Tegalse district geposteert) affgesonden om herwaarts voort te depescheren, behelsende deselve wyders kortelycken het volgende aangenaeme nieuws uyt dien oirt:

den 14 November jongstleden was een gandeock van den Pangeran Pougार by d'onse in 't leger tot Calydyaly affgecomen, uyt Zyn Excellenties naam met seeker dienaar van den veltoverste Sindouradia begeerende te spreekken en met versoeck dat hy geauthoriseert mogt werden om met den Pangeran Pougार eens te aboucheeren, dewyl Zyn Excellentie thans geresolveert was by zynen broeder den Sousouhounangh na Cartasoura in persoon af te gaan etc^e., en hoewel dit aanbrengen in 't eerste maar voor een Javaans praatie wierd aangesien, soo had men eghter twee mantris met denselven terugge opgesonden en inwylen de verblyfplaats van Pougार tot op uure gaans met het leger genadert, hoewel men daarnae vernam dat Zyn Excellentie daags tevooren van Oungarangh na de Zuydsee met vrouw en kinderen al weder was geweecken;

wanneer den heer commandeur cort daarop van den capteyn van den Eeden uyt ons leger tot Ambal nader advis bequam dat dickgemelte Pangeran Pougat syn moeder, twee syner vrouwen en syn oudste doghter nevens eenige syner grooten aldaar had afgesonden, met intentie om naar Souradiningrat vooraff te gaan en by syn broeder den Sousouhounangh Aman Courat om pardon te versoecken voor hem, mitsgaders meteenen syn voormelte doghter, die al over langh aan des Sousouhounangs soone, de Pangeran Depatty, versproocken was geweest, nu aan Syn Hoogheyt op te offeren, ten welcken eynde alsdoen den E. Couper, sijn na Ambal getransporteert hebbende, ten eersten den veltheer Adipatty Ourawan en den lieutenant Talbeeck na Pougat affvaardigde, om hem inderminne tot affcomen by hem te nodigen, gelyck sulx oock van soodanigen gewenschten succees was geweest, dat Syn Excellentie den 17 des jongstleden maants November (synde net een jaar, dat hy uyt de Mattaram opgeslagen en verdreven was geworden) onder geleyde van gemelte onse affgesondene met zyne voornaemste bloetverwanten en mantrys by den commandeur Couper op Ambal sonder eenige de minste voorwaarden off bedingh gemaackt te hebben verscheenen en door de onse vrundelyck verwellecomt was, waarop hy Pougat ten eersten begon te redencavelen daar gecomen te wesen om des commandeurs believen te vernemen, als synde bereytwilligh syn E^a. bevelen in allen dele prompt te gehoorsaamen en naar te comen. met aanbiedinge in weerwraake van de affronten, hem door den slaaffsen Namroet aangedaan, selfs in persoon met ons tegens denselven oock te willen optreken, off wel anders eerst naar syn broeder den Sousouhounangh tot Cartasoura Deningrat aff te gaan en sijn voor hem te verdemoedigen, welck laaste, het beste voor die tyt geoordeelt wesende, hem dan oock was ingewilligt en daarop hy Pougat doen wyders opentlyck had verclaart het gesagh, dat hy dus lange over de Bagilleenders ende inwoonders van die lantstreeke hadde gevoert, nu aan den heer commandeur Couper t'eenemaal over te geven, om met deselve na ons welgevallen te mogen handelen, daarby oock uyttende, dat hy vrywilligh van alle pretentie op deselve Bagilleenders etc^a. affstinde en met versoeck, indien zy haar na desen niet behoorlyck quamen te comportereren off ergens inue te misgrypen, dat hem sulx niet ten laste gebragt mogte werden, ende omdat se hier en daar wederzyts noch verstroyt waren, conde hy deselve niet persoonlyck overleveren etc^a., betuygende wyders syn verlangen om voor synen broeder te verschynen en denselven als Sousouhounangh Aman Courat te sien, temeer hy verstaan had, dat de Pangeran Depatty, Syn Hoogheys soone, sieck was, en daarom oock syn doghter all vooraff gesonden gehadt, om haeren bruydegom eenige blytschap by te brengen etc^a., wesende alsdoen cort daarop Syn voormelte Excellentie Pougat met een Nederlantse lyffwagt van 15 militairen en 500 gewapende Javanen onder opsig van eenige des Sousouhounangs grooten nevens 20 syner bloetverwanten en Mataramse mantrys met een grooten sleep na Cartasoura Deningrat affgesonden en vertrocken, mitsgaders deselve bloetverwanten en mantrys van Pougat alle bey de brieven benaamt soodanigh als dat hieronder staat gespecificeert, namentlyck:

Radeen Aria Panoulaar, Syn Excellentie broeder en
des Sousouhounangs broeder;

Adipatty Pougat,	}	bloetverwanten;
Radeen Aria Tioron, soon van		
Pangeran Singasary,		
Tommagon Pourbaya,		
Tommagon Boutoe Ydjoe,		
Angabey Prang Wadana,		
Demangh Tambacq Nagara,	}	oude hofdiënaeren;
Tommagon Djadarna,		
Aria Dicara,		
Aria Wiradjaya,		
Tommagon Jouda Nagara,		
Tommagon Djaga Baya,		
Tommagon Soura Dick Djaya,		
Aria Tambacq Baya,		
Angabey Wira Cassala,		
Paengoen Balangh,		
Angabey Soeta Bangsa,	}	Bagilleense mantrys;
Tommagon Anga Diepa,		
Demangh Oengaran,		
Angabey Nalla Praya,		

werdende Syn Excellentie meteenen doen door syn neeff, Radeen Marta Wangsa, gouverneur van Pranaraga, tot twee uren van Ambal tot de negorye Sampangh uytgeconvoeert en inwylen al veele der gevlugte en verstroyde Bagilleense familien uyt de omleggende bossen en bergen by d'onse tot Ambal afgecomen, om pardon biddende, die men oock alle in genade op- en aangenomen hadde;

wyders lagh nu verder het voornemen, ten eersten met de gantsche magt na Silinga op te trecken om den slaaffsen rebel Namroet met kragt van wapenen daar aan te tasten en met syne totale destructie 't voorneemste van dien langduirenden en verdrietigen oorlogh in 't Mataramse ryck eenmaal te becroonen, dat wel te wenschen zy, gelyck dit alles en 't verder relaas van andere clenigheden en saacken breeder by het aancomend briefboeck onder 't quartier van Javas Oostcust uytgedruckt staat te sien en te lesen.

26 d°. 's Middags keert van Bantam hier terugge de sloep de Vlieger, en waarmede de 4 der jongst overgesondene en op gisteren van gemelte inlanderen door den Engelschen agent Boeyear weder herwaarts gestiert werden, omme voor den Agtbaren Raat van Justitie te deser stede te regte gestelt en wegens hun begaene misdaat, over het buytenboort werpen etc°. van haar hoofd, den Engelschen M^r. Jan Mool, van een Engels chialoup en de voorgenome fugie by de Portugesen nae Timor gestraft te werden;

synde het schryven, dat onsen resident Caaff hierbenevens van Bantam aan

Haar Ed^e. heeft geaddressseert, all op gisteren vooraff door den adsistent Gerrit van Loveren bestelt nevens dat van den Engelschen agent Boeyert en hiervoor genoteert.

's Avonts gewert ons per den borger Pieter de Groot met eygen vaartuygh van Tegaal weder een briefje van den provisioneel resident Adriaan Willemsen, nader in dato 15 deser aan Haar Ed^e. geschreven, met advis, dat den lieutenant Grevinck den 6 deser seekere pagger op Waniassa ingenomen hebbende, de rebellen verder de onse niet hadden derven verwaghten, maar ten eersten op het gedruys der trommelen sich op de vlugt gegeven en haere vastigheyt ten besten gelaten hadden, wanneer gemelte lieutenant sonder tyt te verliesen voort naar Singasary de marsch genomen hadde, om de pagger aldaar mede aan te tasten en soo eyndelyck by de heer Couper te conjungeren, van denwelcken men mondelingh berigt hadde, dat hy met het leger tot Banjomas, een dagh reysens van Silinga offte Namroets verblyffplaats, geadvanceert soude zyn, dogh desen Nederlander, die het Tegalse briefje hier aangebragt heeft, relateert hoe even voor zyn vertreck nogh nader advis was gecomen, dat denselven E. Couper Namroet in syne vestinge (leggende in een moeras) rontom beslooten hadde, zoodat er niets uyt noch in conde comen etc^a. en sulx eerlange de overwinninge op tegemoetgesien wiert.

27 d^e. 's Voormiddags erlangen per 't jonck van den Chinesen captain Wanjock uyt Canton wederom een briefje van den p^t. coopman Jurriaan Munnick en Albert Bruyningh uyt het jagt Odyck van onder het eylant Maserican, in de Macause eylanden gelegen, dato 4 deeser maant aan Haar Ed^e. geschreven, meldende eenlyck, dat men sedert het jongste vooraffgegaene advis uyt eenige Hoccieuwse passagiers had verstaan, hoe het hoeker de Brantgans seekerlyck in 't eynde van September aldaar ter plaatse onder Sinhay was gearriveert, en den coopman Leeuwenson daar aan boort geweest, alsmede dat de Hoccieuwse regenten wegens het lighen van ons comptoir naar 't Peckinse hof geschreven hadden en, soo men presumeerde, sulx wel toegestaan soude werden;

de affgecomene Tartarise landraden in Canton bleven nogh even vigourens met haere proceduuren, waardoor de coopluyden in groote vreesse gehouden en de negotie seer becommert wierde, dogh hoopten zy dat die heeren door de groote geschencken, aan haar gedaan, hun vertreck naar Pekin wel weder spoedigen souden; ondertusschen hadden d'onse by cleene partyties weder eenige zyde, spialter en alluyn van de cramers genegotieert en soude 't gansche cargasoen welhaast aan de man gebragt syn geweest, indien de coopluyden van die hooftse becommeringen maar ontslagen waaren;

den ouden pater Philippus Couplet van de ordre der Jesuiten, die sigh roemde in den tyt van twintigh jaeren in 't ryck van China 40 duysent Christenen gewonnen te hebben, stinde eerstdaags uyt Macauw over Malacca naar Goa en vandaar naar Roomen te vertrecken, om rapport van zynen kerkelycken dienst in dat ryck te doen, gelyck sulx by het aancomend briefboeck onder 't quartier van China breeder staat te lesen.

Heden ter extraordinary vergaderinge den opgestelden generalen eysch van contanten, coopmanschappen etc^a. voor 's Compagnies grooten ommeslagh in India

uyt het vaderlant voor den jaare 1683 door Zyn Ed^{ht}. voortgebragt zynde, soo is deselve na gedane resumptie soodanigh geaprobeert en verstaan met de scheepen Hollantse Thuyt en de Vryheyt te laten affgaan en verders oock goetgevonden, de op 5 deser geprojecteerde 2 laeste retourfluyten 't Huys te Spyck en Stryen voor het patria dit saysoen het eerste aan de camer Amsterdam en het ander voor die van Hoorn en Enckhuysen te consigneeën en af te senden, mitsgaders de scheepen Couverden en Cortgeene, die by resolutie van 8 September voor de camer Amsterdam en Zeelant zyn genomineert geweest, alsnu na de gemaakte calculatie van 't generale retour in plaatse van sulx beyde voor de presidiale camer Amsterdam te laten retourneeren, uytgenomen dat alleen 2000 packen canneel uyttet schip Cortgeene voor de portie van de camer Zeelant sullen blyven dienen, en waarover dan het noodige soo aan den Heer Generaal van Goens en den commandeur en raat na de Caap als aan de Heeren Majores in 't vaderlant alsnu sal werden geschreven en geordonneert.

Wyders zyn noch te deser tyt tot de gewoone besendinge na de oosterse provintien diverse bodems aangelegt, gelyck de specificatie van dien en het verdere by 't resolutieboek in 't breede comt te blycken.

28 d^e. 's Namiddags erlangen per Javaans vaartuygh van Bantam een briefje, door den resident Willem Caaff op gisteren aan Haar Ed^{ht}. geschreven, eenlyck tot advys dat de afgeseylde 2 retourscheepen daarentrent tusschen Poulo Panjang noch ten ancker lagen, en dat seeker Portugees scheepje, comende van Maccauw, door onkunde van desselfs stuurman de reys over Malacca na Goa niet hebbende connen gewinnen, nu aldaar was aangekomen en daarmede oock den bekenden pater Philippus Couplet, hier weynig tevooren onder de become tydinge uyt China van gemelt etc^e.

Heden ter extraordinarie vergaderinge is onder anderen goetgevonden, de gewoone begroetingen en geluckwenschinge, die ordinarie op nieuwjaarsdagh aan de Hooge Regeeringe als anders werden gedaan, nu dit aanstaande jaar 1682 door alle de respective collegien en officieren deser stede etc^e. te laten geschieden en affleggen eerst na 't eyndigen van de voormiddagspredicatie, in plaatse dat sulx voorheen en tot noch altoos voor de predicatie wierde gedaan en daardoor veel gewoel en ongemack, insonderheyt voor de heeren, veroorsaecht, behalven dat daardoor dan oock weynigh luyden bequaamlyck conden ter kercke gaan, en ten welcken eynde nu den godsdienst op die nieuwjaarsdagh des morgens vroeger als ordinair en ten half agt uren sal aanvanck nemen en voor de eerstemaal ten half sevenen geluydet werden en hieraff in de Christelycke gemeente op Dynsdaghavont en Woonsdagh voormiddagh kennisse in de kercken werden gedaan, om daardoor, als gesegt, veele onordentelyckheden en ongemacken voor te comen, gelyck by het resolutieboek en de extensie van dien breeder comt te blycken.

Soo zyn oock te deser tyt door Haar Ed^{ht}. de generale brieven aan d'Ed^{ht}. Heeren Bewinthebberen ter vergaderinge van de Seventhiene benevens oock die aan de respective camer Amsterdam, Zeelant, Delft en Rotterdam, alsmede een particulier advisje op seeker subject aan den commandeur Symon van der Stell en

raat aan de Caap, item eene aan den gewesenen Heere Generaal van Goens aldaar, mitsgaders de resolutien en verdere nodige papieren meteenen afgelesen en voorts in 't ronde en by ider der heeren apart geteekent geworden, om op morgen met 't jagt Muyderbergh de afgeseylde retourscheepen Hollandse Thuyn ende Vryheyt agterna gesonden te werden, gelyck oock deselve dan gevolgelyck nevens de gereede boecken en verdere papieren en documenten voor 't vaderlant ende de Caap op

29 d^e. 's Middags t'eenemaal vaardigh geraekt, gesloten, versegelt en in de cassen gepackt wesende, soo gaat den heer waterfiscaal Pieter Pauw nevens de gecommiteerde uyten Agtbaren Raat van Justitie, d'E. Albert Brevinck en Abraham van Riebeeck, geadsisteert en daarbenellens twee onser clercken hier ter Generale Secretarie met de voornoemde generale papieren per de chialoup 't Casteel Batavia 's avonts laat naar 't boort van 't jagt Muyderbergh, omme daarmede de bovengenoemde reets vertrocke retourscheepen agterna te seylen ende de monsteringe meteenen over deselve te doen, mitsgaders de generale papieren soo voor 't vaderlant als de Caap over deselve te verdeelen en behooryck te bestellen, in soodaniger voegen als hieronder gespecificeert staat, namentlyck:

Aen den vicecommandeur op 't schip de Hollantse Thuyn:

een groote kas met papieren, toegesloten en geconsigneert aan d'Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter camer van Zeelant tot Middelburgh;

een casse met caarten, toegesegelt en geconsigneert aan de camer Zeelant;

een casie met papieren voor de camer Rotterdam;

een casie met papieren voor de camer Enckhuysen;

een groot pacquet versegelde papieren, geconsigneert aan de camer van Zeelant;

een cleen pacquet papieren voor de camer Amsterdam;

een cleen pacquet papieren voor de camer Delff;

een pacquet papieren, gesloten en geconsigneert aan den commandeur Symon van der Stell en raat aan Caap de Goede Hoope;

een briefje aan den vicecommandeur Steutel nevens een ingesloten missive aan den gewesenen Heer Generael Ryckloff van Goens, als die zy aan de Caap staan te rencontreren en sich by Zyn Ed^{ht}. scheepen te voegen;

Aen den schipper Jacob Valck op 't schip de Vryheyt:

een groote kas met papieren, gesloten en geconsigneert aan de Ed^{le}. Heeren Bewinthebberen ter praesidiale camer tot Amsterdam;

een cleen versegelde casse met caarten voor de camer Amsterdam voornoemt;

een casse met papieren voor de camer Delff;

een casse met papieren voor de camer Hoorn;

een groot pacquet papieren voor de camer Amsterdam;

een cleen pacquet papieren voor de camer Zeelant;

een pacquet papieren voor de camer Rotterdam;

een pacquet papieren aan den commandeur Symon van der Stell en raat aan Caap de Goede Hoop;

en daarby een ingesloten briefje aan den Heer Generael Ryckloff van Goens aldaar, als vooren geciteert;

alle welke voornoemde cassen en pacquetten alsulcke brieven, boecken, geschriften en andere documenten innehouden, als by de daartoe gehoorende registers specificke kan werden beoogt, dewelcke oock in 't affgaande patrias brieffboeck hier ter Generale Secretarie syn berustende, daar alle die brieven mede ingeschreven sullen bevonden en connen gesien werden etc.

30 d^e. In den avontstont arriveert, Gode loff, te deser rhee de uyt het vaderlant over Caap de Goede Hoop het schip Ternaten, voor reequeningh van de camer Amsterdam uyt Texel den laasten May deses jaars onder den schipper Jan Gerritsen en boeckhouder van Marcken in zee geseylt met 336 coppen, te weeten 193 zeevarende, 139 militairen, een predicant, genaemt Rombertus Vosch, 2 ongageerde en een vrouwe, hebbende onderweegs onverhoets onder de eylanden off rudsen van Trestan de Cunha onverwagt hun gevonden en op de russen eenigsints geraekt dogh evenwel niet seer hart gestooten, maar aldaar in groot pericul van schip en volcq geweest, byaldien Godt de Heere haar niet merckelyck bewaart en met een goede wint tydigh en sonder meer ongemack onder een groote verslagentheyte van alle het volck affgebragt hadde en voorts tot aan de Caap geen bysondere leckagie vernomen, alwaar zy den 27 September verscheenen en den 14 October off daags na de scheepen Europa en Schielant weder vandaar na herwaerts gestevent waren, naardat altoorens 12 matroosen en 16 soldaten aldaar aan lant gegeven en weder 4 zeeluyden en 2 krygers overgekregen hadden, zynde geduirende de reyse 14 zeevarende en 14 militaire overleden, sulx dat desen bodem hier noch te lande brengt 171 zeevarende en 111 militaire, een predicant, 2 vryluyden en 1 vrouwspersoon, tesamen in 't geheel 286 zielen, rapporterende den schipper tusschen de Straat Sunda en 't eylant Moena een seer sterck onweder een half etmaal langh ontmoet te hebben, waardoor het groot schooverzeyl vierkant uyt de lycken gewaeyt, en sigh meteen een weynigh boven de cruytcamer een groote leckagie ontdeckt hadde, en dat zy doen voorts wat beoosten de Straat ontrent Wynkoopsbergen eerst te lande gecomen waren. De patriase en Caapse papieren, hiermede ontfangen, zyn alle meest dubbelde en van die ons reets op den 13 deser per 't schip Europa zyn toegebragt, gelyck onder dien datum hiervooren genoteert is te vinden.

Bestaande voorts het aangebraghte carguasoen voor den ommevlagh in India met gemelte schip Ternaten in de volgende contanten, coopmanschappen en andere goederen, als namentlyck:

van de camer Amsterdam:

117000 guldens aan Mexicaanse realen;	1863 p ^s . diverse drinckglazen;
10 p ^s . bouratten;	250 R naygaarn;

664½	£ cooper;	16	aamen wyn de Graaff;
2	grootte spiegels;	5	smalltonnen zout;
1	casse met curieus closterwerck;	10	varckens azyn;
2	curieuse geschilderde schutsels;	25	kelders brandewyn;
207	ellen gout en silvere kant;	200	legger- en varckensschoven;
10	p ^a . heerensayen;	1	boot met zyn toebehooren;
24	p ^a . sergies de domes;	40	hoet smeeholen;
5	p ^a . curieuse zyde stoffen;	5	vaten roet;
52	p ^a . diverse laeckenen;	10	halve leggers teer;
529	£ rauw barnsteen;	40	vaten pick;
147¾	oncen bloetcoraal;	20	vaten harpuys;
50	p ^a . neusbrillen;	6	baalen zeyldoeck;
70	p ^a . boeckspiegels;	48	stux dreggen;
6	leggers Rinse wyn;	96324	£ diverse touwerck;
2	leggers Franse wyn;	20	stux masten, en voorts nogh
100	tonnen vleesch;		verscheyde andere equipagiegoederen,
75	vaten speck;		parthy medicamenten, instrumenten,
50	vaten booter;		gedruckte boecken, materialen en andere
200	halve pypen mom;		nootwendigheden, tesamen ten bedrage
100	halve pypen haantiesbier;		met de 200 roepia voor de reys
39	halve pypen Zerpster bier;		f 215500: 17: —;
5	halve aamen wyntint;		

voorts nogh van de camer Rotterdam:

4877 mark Mexicaanse realen, ter montura van..... f 109752: 10: —

item van de Caap de Goede Hoope:

60 kelders brandewyn, aldaar voorheenen uyt de passeerende vaderlantse schepen geligt, ter waarde van..... f 1560: —: —.

Heden ter vergaderinge onder anderen wegens de versoecken, van diverse paghters van Batavias domainen om afslag nu en dan zedert eenigen tyt gedaen, gebesoigneert zynde, soo is na resumptie van alle derselver successive ingediende requesten alsnu verstaan en gearresteert:

dat de versoecken paghters der revieren Anckee en Anchiol, item van de vischmarckt, alsmede der herbergiers buyten de stadt ende der waxkaersen als ongefondeert afgewesen sullen werden en gheen remis genieten, dogh aan den paghter der aancomende rys, Louys Michielse, Mardycker, cum socys is om den soberen aanbrengh van dat graan in dit lopende jaar en dat de Compagnie selfs buytendien oock noch 1800 lasten van de Javaanse rys, door particuliere aangebragt, heeft aan sich genomen, daar zy andersints 4 rd^a. per last voor tholl van yder soude genoten hebben, goetgevonden vier volle maanden pagtpenningen, samen ten bedrage van 4480 rd^a., quyt te schelden en de reecqueningh van rys daarvoor te debiteeren.

Insgelyx is oock aan den paghter van het handelen aan de scheepen Alidad Moor geaccordeert een affslagh van 555 rd^s., zynde een maant pagtpenningen.

Wyders is ten belange van de opnieuws te doene verpaghtinge tegens morgen voor het aanstaande jaar 1682 goet g'agt deselve wederom op de voorige conditien te doen opveyen, doch eenlyck om redenen dese weynige veranderinge daarby te noteren en in practycq brengen:

dat de hooftofficieren der Chinesen, te weten den capitain, lieutenant, vaandrigh en eerste sergeant, item de presente en jongst affgegaene boedelmeesteren, tesamen 8 personen, voortaan van 't betalen van 't hooftgelt der Chinesen in 't geheel bevryt sullen syn en blyven;

ende soomede de ingesetenen in de Bataviase Ommelanden van 't betalen van pagt van 't slagten van buffelbeesten, die se tot eygen gebruyck sullen slagten, in 't aanstaande te bevryden ende te excuseeren;

soo sullen oock de bosies suycker catoepa, die niet by p^{is}. maar by stux van buyten hier werden aangebragt, van 't waaghgelt voortaan om redenen syn en blyven g'eximeert.

Den Sultan Ratou tot Palembangh aan den E. capitain François Tack in desselfs commissie jongst aldaar vereert hebbende een cris met gout beslagh, soo is alsnu verstaan deselve cris zyn E. in eygendom te laten behouden, temeer hy in zyn verrigten jongst aldaar soo tot Palembangh en Jamby genoeggen heeft gegeven.

31 d^o. 's Voormiddags becomen per Javaans vaartuygh een briefie, van den resident Willem Caaff tot Bantam aan Haer Ed^s. op gisteren geschreven, tot advys dat de retourscheepen Hollantse Thuyn ende Vryheyt nogh daarontrent ten ancker lagen en den schipper Steutel om een swaar touw versogt hadde, in plaats van een dat hy all verlooren hadde door ondeugentheyt;

den ouden Coninck ontrent 500 berghluyden uyt het Bantamse gebiet by sigh op Turtiassa ontboden hebbende, soo had den jongen Conincq deselve niet willen laten volgen maar na de stadt Bantam doen comen, waarover dien ouden heer (soo men rugte) seer misnoegt was;

aan de verootmoediging van Pangeran Pougar voor synen broeder den Sousouhounangh twyffelden de Bantamse grooten noghall, als willende die tydingh voor de waarheyt niet aannemen;

men rugte daar mede, dat den ouden Sultan voornemens soude zyn over 't opvatten en om hals brengen eenige syner stroopers in de reysvelden hier boven Anckee door onse Macassaren revengie te nemen, hoewel met weynigh seekerheyt etc^s.

Ingevolge van het gearresteerde op 30 deser soo werden naar ouder gewoonte heden voor de middagh door Zyn Ed^h. de Heere Gouverneur Generaal Speelman en alle de Heeren Raden van India metten secretaris deser vergaderinge, d'E. Joan van Hoorn, ter presentie ven den E. bailluw Casembroot, de landdrosten der Oost- en Westzyde Vincent van Moock en Laurens Pit de Jonge, ende 2 gecommitteerde schepenen, met namen Jan Lambertse Radder en Jacob Does, item den secretaris Jacob van Dam nevens den E. sabandaar en licentmeester Ocker Ockersze alsmede de Chinesé hoofden of officieren deser stede op de groote voorsale hier binnen

't casteel naar voorgaande geaffigeerde biljetten en beekenslagh publyck opgeveylt ende aan de meestbiedende onder de oude conditien en restricten daartoe staande, behalven de daarin genoteerde en nu geamplieerde cleene weynige veranderingen, waaraff hiervooren by resolutie op gisteren mentie zy gemaackt, verpagt de generale domeynen ofte incomsten deser stede Batavia voor het aancomende jaar 1682, dewelcke dan oock successive by soodanige persoonen en tot alsulcke sommas van penningen ter maant en in ordre syn gemynt en gepagt als uyt de onderstaande specificatie in 't breede can werden beoogt, namentlyck:

't hooftgelt der Chinesen:

aan Quesoaucko, Chinees, voor..... rd^s. 880 ;

de groenselcramers en winckeliers:

Louys Anthonisse, Mardycker..... » 1870 ;

de aancomende zuyckeren:

Thesinio, Chinees, voor..... » 310 ;

d'aencomende rys:

Tsoan Tengelauw, Chinees..... » 1030 ;

't handelen aan de scheepen:

Isaack Paulussze, Mardycker, voor..... » 560 ;

de vischmarckt:

Quackheynio, Chinees... » 1060 ;

herbergiers binnen de stadt:

Hans Kel van Aldernach.. » 400 ;

herbergiers buyten de stadt:

Gerrit Anthonisse..... » 230 ;

de Waagh:

Khoupeco..... » 370 ;

't slagten van beestiaal:

Niotsioncko, Chinees..... » 370 ;

de coornmolen:

Caspar Haake..... » 420 ;

Transportere..... rd^s. 7500 ;

Per transport... .. rd ^s . 7500;	
’t maeken van waxkaersen:	
Antonio Pietersze, Mardyker.. .. .	» 160;
de zieryboomen:	
Ong Ougko, Chinees	» 300
de vaart Molenvliet:	
Jacob Jansze.....	» 155;
de vaart Anckee:	
Tamsiaco, Chinees.....	» 110;
de vaart Anchiol:	
Louys Anthonissze, Mardyker.....	» 45;
’t kerven van Chinese toback:	
Tsiou Djisay, Chinees	» 70;
de rysmarckt off bazaar:	
Nicolaas Michielse, Mardyker.. ..	» 40;
de houtzageryen:	
Jacob Janse, Mardyker.....	» 15;
het toppen der Chinesen:	
Tsioud Djisay, Chinees.	» 500;
’t coelyloon van de Waagh:	
Tsiougwanco.....	» 30;

geen bieder

zynde de cledenmarckt, ’t opdragen van de peper, ’t leveren der zacken, de clappushboomen,	alle om de minderwaardigheyt onopgeveylt en onverpagt aan de Compagnie verbleven.
---	--

Sulx de generale pagten tesamen ter maant monteren rd^s. 8925.

Buyten de cleedenpasser, daar de Compagnie onder opsigt van de basaarwaghters maandelyx 63 à 64 rd^s. comt te genieten, en bedragende de andere uytgereekende en verpaghte bovengeciteerde domeynen oversulx voor het toecomende jaar generallycken maar 107100 rd^s.. ’t welck rd^s. 5288 in ’t jaar minder beloopt als se dit gepasseerde

jaar 1681 hebben gehaalt, ontstaande, dat de paghten van het hooftgelt, rys, vischmarckt, de Waagh en 't slaghten van bestiaal vry minder als jongst bedragen, doch komt in 't generaal by de voornoemde verminderinge te blycken, dat de gemeente hier ter steede dagelyx langs hoe meer affneemt en verarmt ende daarentegens 's Compagnies lasten en ongelden eghter tot nogh niet veel comen te diminueren nogh haere sobere advancen te deser plaatse met het verbieden van de particuliere en vreemde vaart en handel te vermeerderen, sooals dat by ondersoeck van saacken duydelyck en klaar uyt te vinden soude wesen.

's Namiddags senden Haar Ed^l. met de boot van Onrust door adresse van den equipagiemeester 't jagt Muyderbergh in de Straat Sunda aghterna een cleen generaal nabriefje, dubbeld aan de Ed^l. Heeren Bewinthebberen ter vergaderingh van 17 in 't patria sooeven geteekent, eenlyck tot notificatie dat het schip Ternaten gisteren uyt het vaderlant behouden hier ter rheeде aangelant zy etc^a., gelyck de extensie daarvan by het uytgaande patrias briefboeck breeder kan werden gesien, sullende gemelte briefje door den E. fiscaal Pauw etc^a. nevens de andere generale secretariëpapieren aan deselve bestelt werden, en ten welckens geleyde nu noch mede een cleen advisie aan den vicecommandeur Steutel wert gesonden, met notificatie dat in plaats van het begeerde teuytouw voor 't schip den Hollantsen Thuyt uyt gebreck van dien een plegttoew van 't schip Ternaten medegestiert wiert etc^a.

In dese laatste verstreekene maant deses jaars syn alhier van diverse om- en afgelegene plaatsen aangekomen een getal van 191 soo groote als cleene inlandse meest vreemde vaartuygen, tesamen na hun opgeven bemant met 892 coppen, hebbende in 't generaël en yder in 't bysonder hier aangebragt soodanige coopmanschappen, leefdogten en andere snuysteryen, als hieronder specifice wert aangewesen, namentlyck:

- 16 stux vaartuygen van Cheribon met 79 man en 16 lasten rys, 11000 stux araxpullekens, 200 picols peper, 1000 stux potten en tresellen, 3600 bossen ajuyn, 2944 canassers, bossen en stux diverse zuyker, 70 stux huyden zoolleer, 21 potten oly en 42 slaven en slavinnen;
- 2 van Amboina over Macassar met 46 man en 21 lasten rys, 16 picols toback, 7 d^{os}. Javaans gaarn, 3 stux groote gommen, 20 picols gedroogde hartevleesch, 4 d^{os}. wax, 4 lyffeygens;
- 4 van Grisse met 24 man en 25 lasten rys, 55 potten oly, 25000 stux bossen diverse zuycker, 3500 d^{os}. steenbraesems en 1 last swarte zuycker;
- 18 van Zamarangh met 74 man en 79½ lasten rys, 5 paarden, 8 coebeesten, 400 stux oude clappus, 26 stux dootkistplancken, 5½ lasten zout, 1000 bossen tamarinde en 10 potten oly;
- 40 vaartuygen transportere.

40 vaartuygen per transport.

9 van Rimbangh met 43 man en 475 stux plancken, 550 d^{os}. balcken, 24 d^{os}. doodkistplancken, 1500 d^{os}. tamarinda, 90000 d^{os}. oude pienangs, 100 d^{os}. knien en 50 d^{os}. swalpen;

2 van Madura met 10 man en 1 last rys, 2 d^{os}. zout, 9500 stux diverse zuycker, 1 last witte boontjes en 10 potten oly;

1 van Macassar met 16 man en 3 lasten rys, 130 picols gedroogde hertevleesch, 2 picols casumba, 2 d^{os}. wax en 18 slaven;

5 van Sumbauwa met 24 man en 40 slaven en slavinnen, 4 picols wax, 400 potiens zuycker, 1³/₄ lasten rys, 3 picols massoy en 4 d^{os}. capock;

18 van Paccalonga met 73 man en 31³/₄ lasten rys, 49000 stux oude pienangs, 1200 d^{os}. oude clappusz, 12 canassers diverse zuycker;

7 van Terbaya met 28 man en 1 last rys, 1030 stux balcken en 150 d^{os}. plancken;

7 van Pamanoekan met 28 man en 7³/₈ lasten rys, 800 bossen tamarinda, 400 stux oude clappusz en 4¹/₂ lasten zout;

29 van Tagaal met 116 man en 113 lasten rys, 1000 stux diverse zuycker en 400 bossen tamerinda;

11 van Zingnap met 46 man en 3 lasten zout, 51 potten oly en 180000 stux bossen, canassers en stux diverse zuycker;

1 van Caliwonge met 4 man en 2¹/₂ lasten rys, 80 stux plancken en 1000 bossen ajuyn;

10 van Japara met 46 man en 30¹/₈ lasten rys, 300 stux balcken, 130000 stux oude pienangh, 10020 canassers en bossen diverse zuycker, 600 stux gedroogde cabos, 1000 stux tamarinda;

3 van Palembangh met 14 man en 70 stux cadiangs, 809 d^{os}. aarde gurgelets en 80000 stux oude pienangh;

1 van Bima met 12 man en 260 picols sappanhout, 5 d^{os}. wax, 4 d^{os}. massoy;

2 van Caliwonge met 8 man en 1600 bossen ajuyn, 6 potten oly, 250 stux plancken en 2¹/₂ lasten rys;

5 van Toelongsbauwa met 20 man en 4200 stux potten, 400 d^{os}. met calck en 60000 stux oude pienangh;

7 van Sumor met 28 man en 43⁷/₈ lasten rys, 10000 stux oude pienangs;

1 van Mangeray met 6 man en 20 slaven en slavinnen en 1 picol wax;

2 van Banjer met 9 man en 48 picols peper en 700 bossen rottangh;

1 van Mandawy met 4 man en 200 stux toetops en 200 bossen rottangh;

1 van Sampin met 8 man en 400 bossen rottangh;

8 van Zombar met 32 man en 35 lasten rys;

2 van Batangh met 8 man en 8¹/₄ lasten rys;

10 van Indermayoe met 40 man en 37¹/₈ lasten rys;

1 van Candangnauwer met 4 man en 2 lasten d^{os};

184 vaartuygen transportere.

184 vaartuygen per transport.

1 van Bencalis met 8 man en 6000 stux viskuyten;

1 van Pamalaugh met 4 man en $3\frac{1}{4}$ last rys;

1 van Jankonangh met 4 man en $3\frac{1}{8}$ d°;

1 van Malacca met 4 man, niets metgebragt;

1 van Arosbaya met 8 man en $5\frac{1}{2}$ lasten rys en 2500 bossen tamarinda;

2 van Damack met 14 man en $30\frac{1}{2}$ lasten rys.

Somma 191 stux vaartuygen, die in 't generaal soodanige goederen, coopmanschappen etc. ter marcet gebragt hebben, als 't sommarium daarvan hieronder nader aanwyst, als:

1300 bossen bintrottangh;	16 picols taback;
248 picols peper;	7 picols Javaans gaarn;
18 lasten zout;	3 stux groote gommen;
236957 stux canassers, bossen en stux	20 picols gedroogde hartevleesch;
diverse zuycker;	16 picols wax;
1 last witte boonties;	2000 stux oude clappusz;
157 potten oly;	3500 d°. steenbrasems;
7200 bossen tamarinda;	1 last swarte zuycker;
11000 stux araxpullekens;	400 potjens d°;
5200 d°. potten en tresellen;	7 picols massoy;
6200 bossen ajuyn;	4 picols capock;
70 stux huyden zooller;	5 stux paarden;
492 lasten rys;	8 d°. coebeesten;
130 slaven en slavinnen;	130 picols gedroogde hartevleesch;
200 stux toetops;	2 d°. casumba;
1000 stux plancken;	400 stux visskuyten;
1805 d°. balcken;	260 picols sappanhout;
50 d°. dootkistplancken;	600 stux visch cabos;
419000 d°. oude pienanghs;	800 stux aarde gurgetlets;
100 d°. knien;	70 d°. cadiangs.
50 d°. swalpen;	

Daarentegens zyn weder vertrocken naar diversze om- en afgelegene plaatsen een nomber van 164 soo cleene als groote vaartuygen, dewelcke alle naar calculatie van den ontfanger en licentmeester van hier hebben weghgesleept een sommarium van maar 12125 rd°, bestaande in de ondernoemende coopmanschappen, behoeften etc. als:

8 stux vaartuygen naar Zombar met rd°. 560 aan diverse cleeden;

4 naar Pamanoucan met 90 rd°. aan d°;

1 naar Mangary met 152 aan d°;

2 naar Palembangh met 54 d°. segge rd°;

2 naar Caliwonge met 50 d°;

6 naar Zingnap met 340 d°;

2 naar Passir met 525 d°;

25 stux vaartuygen transportere.

25 vaartuygen per transport.

13 naar Paccalonge met 860 d°.

2 naar Batingh met 150 d°.

1 naar Candaugauwer met 40 d°.

1 naar Pamalangh met 60 d°.

1 naar Timor over Javas Oostcust met 20 d°.

1 naar Grisse met 40 d°.

7 naar Rimbangh met 210 d°.

26 naar Tegal met 1100 d°.

6 naar Terbaya met 155 d°.

3 naar Zumor met 380 d°.

2 naar Arosbaya met 50 d°.

7 naar Indramayoe met 300 d°.

2 naar Madura met 110 d°.

1 naar Jangcowangh met 60 d°.

1 naar Babier met 30 d°.

3 naar Macassar over Javas Oostcust met 90 d°. aan koperwerck, 300 dranck, 25 quitasollen, 150 porceleyn, 100 cleeden en 600 rd°. aan zyde;

7 naar Zirrebou met 160 rd°. aan cleeden en 200 rd°. aan amphioen;

4 naar Zamarangh met 195 rd°. aan cleeden, 30 wax en 300 rd°. aan amphioen;

4 naar Macassar en Amboina over de Oostcust van Java met 50 rd°. aan leer, 450 kleden, 30 tobacspypen, 12 bierglasen, 78 casen, 300 aan dranck, 150 porceleyn en 40 rd°. aan Batavise hoeden;

4 naar Sumbauwa over de Oostcust van Java met 1060 rd°. aan cleeden en 77 rd°. aan koperwerck diverse;

4 naar Japara met 100 rd°. aan cleeden, 15 dackpannen, 12 dranck, 10 boter, 30 Chinese taback en 4 rd°. aan ysere pannen;

1 naar Banjer met 50 rd°. aan amphioen, 100 cleden diverse, 60 gouddraat en 10 rd°. aan porceleyn;

36 naar d'Oostcust van Java met 950 rd°. aan amphioen en 2550 rd°. aan cleden diverse.

Somma 162 vaartuygen, hebben altesamen, als gesegt, vanhier naar d'opgemelte plaatsen de waardye van 12125 rd°. vervoert naar taxatie van den ontfanger en licentmeester en 'topgeven van de boomwaghters, gelyck hieronder comt te blycken in wat goederen deselve hebben bestaan, als namentlyck:

8769 rd°. aan diverse cleeden;	4 rd°. aan ysere pannen;
1300 — amphioen;	167 — koperwercken;
510 — porceleyn diverse;	50 — leer;
612 — drancken diverse;	50 — tabaxypen;
60 — gouddraat;	12 — bierglasen;
10 — booter;	78 — casen;
30 — Chinese taback;	40 — hoeden Bataviase;

30 rd^s. aan wax;600 rd^s. aan zyde;

25 — quitasollen en

Somma 12125 rd^s. in 't geheel.

Zynde behalven de hiervooren aangeroeerde vaartuygen oock nogh onder behoorlycke pascedulle naar diverse omleggende plaatsen affgegaan drie stux ledige d^o., die niets met allen naar haar opgevinge medegenomen hebben.

Volgens de opgebraghte notitie der doodgravers zyn in dese verstreken maand Derember soo binnen als buyten dese stadt onder de Christenen overleden en ter geordonneerde plaatsen ter graeve bestee, als:

37 Comp^s. dienaeren;
 2 burgers;
 4 Hollandse vrouwen;
 10 d^o. kinderen;
 3 Mardyckers off inlandse burgers;
 2 d^o. vrouwen;
 11 d^o. kinderen;
 1 slaaff en slavin;

tesamen..... 70 coppen.

Behalven alle onchristenen als Javanen, Chinesen, Mooren, Balyers, Macassaren, Bougys off andere heydenen en Mahumetisten, hier domicilium hebbende, dewelcke onder 't bovengenoemde getal niet gereekent syn, omdat geen notitie van deselve wert gehouden, ten aansien yder na zyn believen daarmede handelt, hoewel de Chinesen geene van haere dooden buyten kennisse en toestaan van d'heeren Chinese boedelmeesteren mogen laten begraven.

Daarentegen zyn in dien tyt wederom in de Christelycke gemeente en de kercken deser steede gedoopt:

9 Nederlandse kinderen;
 35 inlandse der Portugese gemeente;
 5 inlandse der Maleytse gemeente;

tesamen..... 49 kinderen.

Oock syn in de genoemde kercken in dese maant December in den eghten staat getreden en bevestigd:

5 Comp^s. dienaeren;
 3 Nederlandse burgers;
 11 inlandse d^o. off Mardyckers;

tesamen..... 19 paaren.

Tzedert de maandt September 1681 synder by den Agtbaren Raat van Justitie deses casteels geene persoonen publyck gestraft geworden.

Oock is er tzedert ultimo July 1681 by Heeren Schepenen geen crimineele executie geschiet.

Op den 29 en 30 deser zyn door de gecommiteerde uyt het Eerwaerde Collegie van Heeren Schepenen gevisiteert het lighaam van een oudt swart persoon, synde een wildtschut, buyten de stadt vermoort, item het lighaam van Poulo van Timor, Mardycker, op de wegh van Grogoll in de thuyt van Pedro Dias vermoort.

Zedert ultimo Augusty gheen goederen aagehaalt.

De capitainen en verdere officieren der buytenforten na gewoonte met het eyndigen van dit jaar opgebracht hebbende het getal der Javanen en Balyers, onder haer bescheyden, soo comt daarin te blycken, dat deselve generalyck bestaan uyt 56 compagnien, sterck tesamen 4490 mannen, als namentlyck:

aan de oostsyde onder den E. capitain Hartsincq:

9 compagnien Javanen onder een capitain en yder compagnie
een lieutenant, vaandrager etc^a., sterck met haar officieren
t'samen 1454 coppen;

item:

3 compagnien aan die kant onder den E. landdrost Pit de Jonge 318 »

aan de westzyde onder den lieutenant Joannes Ruys:

10 compagnien Javanen onder een capitain en yder compagnie
een lieutenant, vaandrigh etc^a., sterck in 't geheel met de
officieren 1340 »
3 compagnien onder den E. landdrost Vincent van Moock.. 318 »

item nogh:

11 compagnien Balyers onder drie capitains en yder com-
pagnie een lieutenant, vaandrigh etc^a., tesamen sterck met
de officieren..... 1060 »
sulx het getall tesamen beloopt 4490 coppen;

Aangesien van Heeren Schepenen deser stede met het eyndigen van dit jaar na gewoonte nu wederom overgelevert zy een lyste aller sielen, soo binnen als buyten in de voorstadt rontsom deser steede in de cingels op ultimo deser bevonden, soodanigh als deselve door de respective wyckmeesteren opgenomen zy, soo wert deselve à uso tot speculatie hieronder weder cortelyck g'inserieert.

SOMMARIUM aller zielen in de wycken soo binnen als buyten Batavia in de voorstadt bevonden op ultimo December deses jaers 1681.

	NEDERLANDERS.				MOOREN EN JAVANEN.			
	mans.	vrouwen.	sonen dogters boven de 14 jaar.	sonen dogters onder de 14 jaar.	mans.	vrouwen.	sonen dogters boven de 14 jaar.	sonen dogters onder de 14 jaar.
Binnen Batavia's oostzyde.....	354	327	60	90	40	53	9	11
Binnen Batavia's westzyde.....	237	196	26	41	97	95	13	60
In de voorsteden en zingels.....	153	64	14	20	150	179	30	53
	744	587	100	151	287	327	52	124
	NIXTISEN.				MALEYERS.			
Binnen Batavia's oostzyde.....	11	71	23	22	5	7	—	1
Binnen Batavia's westzyde.....	23	91	17	25	110	117	9	56
In de voorsteden en zingels.....	22	44	18	12	163	222	43	107
	56	206	58	59	283	346	52	164
	MARDYCKERS.				BALEYERS.			
Binnen Batavia's oostzyde.....	59	117	17	19	19	38	4	2
Binnen Batavia's westzyde.....	246	397	69	61	98	134	8	9
In de voorsteden en zingels.....	875	1200	280	320	336	393	53	51
	1180	1714	366	400	453	565	65	62
	CHINEZEN.				LYFFEYGENEN.			
Binnen Batavia's oostzyde.....	401	370	54	31	mans. 2474	vrouwen. 2099	kindren. 893	
Binnen Batavia's westzyde.....	385	374	41	39	2532	2329	751	
In de voorsteden en zingels.....	130	147	9	5	2470	1932	308	
	916	891	104	75	7476	6360	1952	

Zulk volgens dese bovenstaande opneminge soo binnen de stadt als in de voorsteden en zingels in 't generael ende tesamen bevonden en aengeteekent zyn een nomber van 30598 zielen, als te weten:

Binnen Batavia's oostzyde..... 12112
 Binnen Batavia's westzyde..... 8579
 In de voorsteden en zingels..... 9907

Tesamen uytmaekende een getall van 30598 zielen.

Sommarium op 't Batavias daghregister.

	Aencomende vaer- tuygen.	Affgaende vaertuygen.		Waerde der wegh- gevoerde coop- manschappen.	Getroude.			Gedoopte.			Overledene.		
		ledig.			Nederlan- ders.	Inlandse.	Samen.	Nederlan- ders.	Inlanders.	Samen.	Nederlan- ders.	Inlanders.	Samen.
January.....	123	3	115	Rd• 19317	13	4	17	14	54	68	53	28	81
February.....	69	3	63	10173	8	9	17	11	27	38	62	23	85
Maert.....	36	3	50	14777	10	6	16	12	46	58	37	28	65
April.....	102	4	94	12521	6	12	18	14	43	57	48	33	81
May.....	109	2	112	16153 ¹ / ₂	13	5	18	11	25	36	45	29	74
Juny.....	132	2	128	29313	9	10	19	11	31	42	56	23	79
July.....	102	—	101	21152	7	8	15	16	62	78	65	34	99
Augusty.....	129	3	126	16696	12	10	22	16	29	45	58	58	106
September.....	140	2	140	12035	8	9	17	14	24	38	73	44	117
October.....	151	4	140	12483	6	16	22	5	65	70	59	47	106
November.....	169	3	165	18264	8	7	15	13	37	50	62	21	83
December.....	191	3	164	12125	8	11	19	9	40	49	53	17	70
	1453	32	1398	Rd• 195009 ¹ / ₂	108	107	215	146	483	629	671	385	1056

JAVANEN. De Javanen, onder de respective capitainen der buytenforten bescheyden, bestaende in 36 compagnien, maeken tesamen 2794 man.
item 11 compagnien Balyers. 1060
ende de 6 compagnien Javanen van de beyde landdrosten 636
synde alsoo tesamen 4490 man.

Waarby comt te blycken dat dit getall zeder 'tvoorleden jaar 2070 coppen is vermeerderd, omdat onder de Balyers, alsnu hieronder gerekent, een parthy van Carwangh en elders overgecomen zyn en parthy Javanen van d'Oostcust van Java oock terugge thuysgecomen etc^a.

Dit Daghregister jegens syn minute door ons expresse gecommiteerdens gecollationeert en bevonden te accorderen.

Batavia in 't Casteel den 8 Augusty anno 1682.

Pr. FUYS.

J^r. LINDIUS.

REGISTER

VAN

PERSONEN- EN PLAATSNAMEN.

A

- Aarnoutsen (P.), 410.
Abbema (S.), 136, 163, 360, 522.
Abdoel, 278.
Abdoel (Entji), 623.
Abdoel Bagoes (Wan), 38, 83, 107, 211, 227, 468, 506, 527, 605, 632, 660, 664, 689, 755.
Abdoel Bakar, 583.
Abdoel Basiti, 78, 79.
Abdoel Bedje, 492.
Abdoel Besi, 498.
Abdoel Djamal, 251, 485.
Abdoel Karim (Entji), 468.
Abdoel Makassar, 725, 726.
Abdoellah (Pangeran), 777.
Abemma Sacke Caminosama, 731.
Abian, 470.
Aboe, 341.
Aboel Nazar Abdoel Kahar (Sultan), 293, 734, 735, 759, 760.
Abrams (D), 138.
Abramsze (A.), 455.
Achena, 512, 582, 431, 564, 565.
Achmat, 459.
Achmatshah (Sultan), 336, 340, 341, 343.
Ackersdyck (J. van), 611, 621, 690, 735.
Adamsze (J), 454.
Adenare, 619.
Adersia, 488.
Adies (W.), 575.
Adimanggala (Rangga), 217.
Adjoe (Kraëng), 72.
Adriaanse (A.), 522, 455.
Ago (Kare), 486, 487, 652, 653, 656.
Agra, 124, 204, 319, 320, 379, 562.
Agterbergh (J. van), 25, 68, 162, 165—167, 169, 178, 671.
Ahmadabad, 124, 319, 320, 379.
Ai (Poeloe), 329, 577, 578.
Ajam (Goenoeng), 156.
Ajerhadji, 338.
Akbar, 124, 272, 313, 319, 320, 368, 369, 379, 427, 562.
Aladalad, 220.
Alam (Goegoegoe), 48.
Alam (Ketoet), 471.
Alam (Prins), 1, 36, 91—94, 97.
Alaoedin, 185, 591.
Albertse (L.), 405.
Albertsen (G.), 742.
Alexander (P.), 31, 35, 63, 310.
Alfoeren, 374, 456, 584.
Ali, 412, 455, 678.
Ali (Radja), 678.

- Alidaod, 549, 786.
 Alis, 529.
 Alonsa, 745.
 Alvis (P.), 455, 546, 689.
 Alvis de Jonge (P.), 455.
 Amabai, 616—618.
 Amahei, 573.
 Amahoesoe, 158.
 Amali (Aroe), 491, 492, 510.
 Amanda, 405.
 Amangkoerat (Soenan), 10, 12, 18, 154—156, 202, 212, 216, 241, 245, 269, 271, 272, 294, 297, 307, 474, 560, 614, 660, 664—667, 690, 779.
 Amarasi, 618.
 Amasoesang, 618.
 Amat (Entji), 609.
 Amataram, 618.
 Amatomanano, 618.
 Ambal, 778—780.
 Amblauw, 435.
 Ambon, 44, 45, 48, 49, 52, 61, 85, 89, 91—95, 95, 97—100, 103, 105, 114, 150, 146, 158, 176, 182, 184, 220, 248, 281, 295, 326, 371—375, 376, 454—456, 456, 510, 551, 578—581, 584, 591, 593, 605—605, 608, 609, 635, 636, 638, 645, 645, 648, 655, 659, 662, 663, 674, 675, 721, 789, 792.
 Amboneezen, 1, 48, 209, 222, 250, 248, 249, 504, 526, 456, 452, 454, 485, 503, 520, 521, 555, 595, 603—605, 657, 652, 655, 656, 657, 675, 689, 749.
 Ami Maroewa, 72.
 Aminchan, 124, 518—520, 427.
 Amit (Entji), 488.
 Ammanusgracht, 515.
 Amoy, 155, 235, 256, 441, 444, 748.
 Ampan, *zie*: Hampan.
 Amsterdam (stad), 20, 36, 47, 115, 118, 119, 137, 141, 187, 190, 192, 205, 206, 210, 265, 267, 308, 309, 315, 328, 357, 358, 361, 381, 386, 396, 405, 410, 411, 421—423, 450, 490, 520, 529, 549, 551, 552, 570, 694, 697, 710—712, 715, 716, 744, 745, 757, 767, 769, 782—784.
 Amsterdam (eiland), 281, 572.
 Amsterdam (Sultan), 2, 40, 44, 48, 95, 94, 182, 295, 326, 327, 372, 395, 457, 580, 584, 585, 588—594, 612.
 Anam Kokong, 389, 391.
 Ananda, 416.
 Andamoei (Kiai), 596, 599, 600—602, 655, 776.
 Andiapa 274.
 Andriesse (W.), 742.
 Andriesze (C.), 281, 455.
 Andriesze (F.), 454, 455.
 Andriesze (P.), 22, 210.
 Andromeda, 64.
 Angga Dipa, 780.
 Angga Diprana, 245, 476.
 Angga Diraksa, 245, 476.
 Angga Dita (Kiai Ngabehi), 649.
 Angga Djaja, 709, 749.
 Angga Joeda, 288.
 Angga Pradana, 7.
 Angga Soeta, 224.
 Angkee, 24, 321, 399, 455, 785, 786, 788.
 Angkee (fort), 514—516.
 Anjer, 30, 740.
 Ankotta, 656, 655.
 Anom (Sultan), 12, 215.
 Anro (Kraëng), 481, 482, 485, 603.
 Ansloo (N.), 417.
 Anthonisse (C.), 47, 397, 405.
 Anthonisse (G.), 787.
 Anthonisse (L.), 787, 788.
 Anthonissen (A.), 652.
 Anthonisze (H.), 455.
 Anthony (C.), 88.
 Anthony (M.), 498.
 Anthonys (M.), 510.
 Antjol, 513, 514, 546, 650, 659, 785, 783.
 Antonio (M.), 74, 129.

- Antwerpen, 36.
 Appopell, 635.
 Arabieren, 432, 489.
 Araham, 600, 775.
 Archona (J. d'), 121, 143, 144, 170, 174, 194.
 Arda Djaja, 709.
 Ardi (Pangeran), 51, 187, 215.
 Ardi Wangsa (Demang), 155.
 Aregatty, 565.
 Argi Ragi, 687, 706.
 Armeniërs, 121, 275, 512.
 Arnhem, 522.
 Aroe, 150, 550, 578.
 Arosbaja, 791, 792.
 Arrakan, 106—108, 140, 451.
 Arras (Don J. d'), 586.
 Artzatt (F. ab), 118, 262, 365, 566, 598, 448, 476, 539, 542, 691, 702, 755.
 Asem (Sultan), 124, 315.
 Asmeer, 520, 579, 562, 626.
 Astra Ana, 201.
 Astra Djiwa, 53, 196, 228, 251.
 Astra Gina, 27.
 Astra Ita, 150.
 Astra Joeda, 123.
 Astra Tjandra, 27, 53, 196, 228, 251.
 Astra Tjapa, 665.
 Athamad Doulat, 452.
 Ati (Ketoet), 471.
 Atingen, 517, 487.
 Atjeh, 26, 60, 193, 266, 302, 359, 346—351, 355, 356, 384, 428, 641.
 Aurungabad, 513.
 Aurungzebe, 428, 509, 562, 681, 687.
 Awang (Entji), 468.
 Awoe (Kare), 717.

B.

- Babane (Kraëng), 458.
 Babba Soelon, 471.
 Bacherachtsgracht, 516, 651.
 Back (D. den), 616, 618, 730.
 Backer (F.), 339, 545, 557.
 Backer (C. de), 210.
 Badadang, 719.
 Badong (Ketoet), 470.
 Baelde (M.), 691.
 Baenwa, 454.
 Bagalen 12, 18, 19, 177, 219, 225, 224, 269, 295, 509, 411, 550, 551, 615, 650, 651, 708, 709, 778—780.
 Bagoes, 459, 460, 469.
 Bagy, 526.
 Baheda, 624.
 Baixos de Padua, 520.
 Baja, 608, 650.
 Bajang, 69, 168, 336, 337, 340—345, 415, 425, 628, 629, 632, 654.
 Bakar, 655, 655.
 Bakkari, 572, 580, 589, 590.
 Balanta, 575, 587.
 Balck (D.), 525.
 Balembangan, 177, 220, 269, 295, 509, 749.
 Bali, 59, 147, 150, 207, 208, 244, 266, 302, 401, 531, 645, 645, 719, 720.
 Baliërs, 1, 7, 17, 23, 51, 35, 46, 47, 57, 62, 65, 122, 138, 139, 149, 157, 158, 160, 165, 177, 209, 222, 224, 225, 270, 275, 277, 286, 288, 290, 292, 298, 299, 304, 306, 307, 510, 325, 324, 363, 367, 395, 394, 404, 406—408, 412, 417, 418, 424, 451, 456, 460, 465, 467, 468—472, 479, 511, 512, 518, 523, 535, 544, 552, 555, 559, 575, 576, 578, 579, 607, 608, 611, 642, 646, 647, 649, 659, 689, 690, 716, 717, 722, 725, 729, 793—796.
 Bambang Sitabo, 251.

- Banda, 8, 55, 44, 76, 85, 97, 98, 100, 101, 114, 150, 158, 140, 165, 176, 295, 296, 528—550, 571, 502, 570, 577, 578, 595, 609, 612, 657, 658, 645, 645, 652, 727, 750.
 Banda Warga, 651.
 Bandaneezen, 452, 455, 555.
 Bandjar, 463.
 Bandjarmasin, 18, 59, 60, 246, 292, 505, 579, 400, 405, 551, 552, 571, 609, 645, 645, 678, 679, 790, 792.
 Bandoel, 459.
 Bandoeng, 56, 219, 394, 505, 512, 560, 649, 650, 716, 725, 726, 758, 772.
 Bangaai, 526, 527, 575, 456, 587.
 Bangarai, 84, 85, 537, 540.
 Bangasary, 456.
 Banjoemas, 781.
 Bantam *en* Bantammers *passim*.
 Bantam (Datoe), 534, 481.
 Bantam (Imam), 589.
 Bantams Bril, 7, 219.
 Bantar, 271, 521.
 Baoereksa (Toemenggoeng), 509.
 Bara, 295.
 Barangan, 541.
 Barbados, 425.
 Barbosa (A.), 777, 778.
 Barentse (B.), 742.
 Barentsze, (S.), 56, 45, 44.
 Barnevelt (fort), 42, 184.
 Baron (S.), 121, 199, 246, 527, 599, 565.
 Baros, 25, 26, 207, 556, 558, 559, 545—554, 556, 557, 415, 416, 426, 629.
 Bartelsz, *zie*: Marchier.
 Barton, 575.
 Barwell (E.), 151.
 Baseliers (J. de), 466, 745.
 Baskara, 649.
 Bassora, 454, 489.
 Bassy (R.), 637.
 Bastiaansze (D.), 455.
 Bastiaansze (J.), 454.
 Bastinck (W.), 211, 250, 551, 555, 483, 484, 595, 596, 605, 652, 660, 664, 691, 729, 756, 751, 776.
 Batahan, 548.
 Bataks, 559, 547, 551.
 Batan, 403.
 Batang, 400, 571, 572, 644, 645, 719, 720, 790, 792.
 Batapary, 288.
 Batavia *passim*.
 Bateroro (Kraëng), 665.
 Baticalao, 556, 548.
 Batjan, 42, 178, 185, 184, 584, 588, 591.
 Batjem, 278.
 Batoejang, 225, 470.
 Batoelajang, 201.
 Batoewajang, 649.
 Bauckes (N.), 150, 164, 222, 247, 248, 277, 289, 576, 577, 509, 515, 659, 654, 667, 672, 680.
 Bauser Cometchan, 125.
 Bawabley (Sultan), 105.
 Bawean, 401, 405, 571, 645, 645, 792.
 Bea, 574, 584, 586, 587, 594.
 Beckesteyn (P. C.), 275.
 Beek (D. J.), 56.
 Beekum (A. van), 52, 159, 691.
 Been (J.), 570.
 Bekasi, 158, 611.
 Bellapoer, 687.
 Bellasoor, 115—117, 123, 125, 126, 192, 569, 640, 650, 710, 711, 766—771.
 Bellimoa, 778.
 Bellisson (J.), 577, 637.
 Bengalen, 9, 16, 22, 29, 50, 57, 58, 87, 99—102, 106, 107, 110, 112, 115—117, 123, 127, 150, 154, 155, 141, 146, 147, 165, 164, 182, 191—195, 195, 204, 205, 208, 247, 250, 262, 265, 266, 275, 276, 277, 279, 285, 289, 290, 512, 515, 515, 516, 518, 528, 561, 562, 568—570, 576—579, 584, 586—588, 599, 408, 409, 417,

- 421, 434, 440—442, 450, 479, 488,
489, 500, 508—510, 513, 514, 520—
522, 564, 565, 568, 576, 606, 619,
632, 639—641, 654, 655, 659, 667,
668, 670, 672, 679, 680, 710, 711,
730, 760, 766—771.
- Bengkalis 207, 208, 265, 274, 641, 791.
- Benjanen, 427, 561, 562, 567, 626.
- Bent (F. L.), 44, 89, 91, 150, 160, 222,
249, 282, 322, 328, 366, 576, 388,
411, 417, 446, 452, 467, 477, 500,
550, 549, 625, 692, 700, 702—704,
712, 715, 729, 756, 738.
- Berampoer, 515, 379.
- Berckman (M.), 368.
- Berenbergh (C.), 296, 324, 364.
- Bergen (C. van), 417.
- Bergenopzoom, 210.
- Bergh (U.), 25, 627.
- Bergh (J. van den), 318, 387.
- Bergh (S. van den), 417.
- Bernaerdse (B.), 267.
- Bernagore, 124.
- Beroagi (Kraëng), 458, 459.
- Bervelt (J.), 2, 27, 46, 57, 65, 138, 139,
157, 162, 165, 177, 201, 224, 225,
270, 271, 273, 285, 288, 290, 297,
306, 362, 394, 406, 407, 416, 418,
459—441, 456, 462, 479.
- Bescherming (fort), 7, 46, 109, 156, 258,
272, 294.
- Besselman (J.), 83, 130, 221, 227, 277,
420, 528, 545, 690.
- Beyert (C.), 325, 398, 409.
- Biana, 428, 710, 711, 766—768.
- Biasa (Kare), 486, 487, 526, 653.
- Biblegamme, 517.
- Bilandre (F.), 24, 25, 162, 165, 167, 178,
194, 268, 287.
- Biliton, 59, 60, 101, 132, 486, 721.
- Billigacorre, 488.
- Bima, 31, 51—53, 59, 60, 70—74, 77—
81, 114, 128, 129, 176, 203, 222,
259, 282, 284, 295, 296, 326, 379,
408, 409, 418, 435, 446, 456—459,
491, 493, 494, 496—499, 511, 521,
577, 578, 582, 657, 690, 719, 720,
726, 750, 753, 790.
- Bimaneezen, 75.
- Bimelipatnam, 312, 582, 566.
- Binonang (Radja), 280.
- Bintang (Z.), 247, 483.
- Bisei (Kraëng), 3, 4, 6, 7, 10, 11, 13,
17, 27, 46, 56, 57, 109, 129, 170,
176, 177, 203, 216, 217, 225, 239,
240, 284, 321, 325, 379, 446, 452,
458, 526, 527, 555, 623, 658, 652,
672, 690, 751.
- Blancelaer (G.), 63, 618.
- Blieck (J.), 691.
- Blitar, 269.
- Block (A.), 365, 448.
- Block (J. C.), 366.
- Blocqlant (Mr. A.), 323.
- Blom (D.), 51, 160, 285, 503.
- Blom (N.), 65, 525, 528, 550, 556.
- Boang, 635, 655.
- Bobane, 584.
- Bocq (P. de), 326.
- Bodja Lomme, 79.
- Bodjong, 306, 394, 412.
- Bodore, 227.
- Boeang (Entji), 665.
- Boedjang (Entji), 459, 468.
- Boedoeloe, 590.
- Boega Lamma, 656, 656.
- Boegeroens, 97.
- Boegi's, 7, 25, 63, 79, 80, 164, 255, 256,
281, 282, 326, 327, 334, 339, 375,
404, 418, 456, 466, 481, 492, 493,
496, 514, 526, 527, 553, 629, 646,
652, 656, 657, 659, 663, 690, 722,
727, 740, 752, 761, 793.
- Boegon, 157.
- Boejang, 339.
- Boekoelang, 469.

- Boelakan, 224.
 Boelan 574, 584, 586.
 Boelchient, *zie*: Reyboelsient.
 Boeleang, 469.
 Boelekomban, 525, 526, 458, 510.
 Boeleng, 6, 46, 150, 469, 743.
 Boeleng (Wajahan), 471.
 Boeli, 619.
 Boemiluma, 494.
 Boemisoro, *zie*: Soro.
 Boenti Sampela, 78.
 Boer (W. G. de), 742.
 Boeralane, 247.
 Boerane (Daëng), 49, 57, 652, 657.
 Boeroe, 98, 103, 220, 281, 295, 371—375, 576, 455, 456, 510, 521, 558, 580, 604, 655, 658, 655, 656.
 Boeroe (Entji) 548, 549, 554, 557.
 Boesy (F.), 121.
 Boeton, 57, 97, 98, 102—103, 526, 527, 572, 585, 595, 605, 606, 644, 645, 719, 720, 728.
 Boetonners, 452, 455, 555, 579.
 Boevius (M.), 518.
 Bogowonto, 709.
 Bois (J. de), 529.
 Bolck (D. van den) 222, 587, 598, 506, 702, 703.
 Bollan (H. de), 522.
 Bollan (J. de), 691.
 Bolswart (J.), 692.
 Bombay, 519.
 Bondalaming, 471.
 Bone, 87, 88, 279, 282, 418, 492, 511, 664, 690, 726—728, 750.
 Bone (Kraëng), 279.
 Bone (Radja), 279—281, 527, 492; *zie*: Palakka.
 Bongasari, 608.
 Bongsoe, 28, 255, 254, 256, 259, 352, 354, 468, 481—484, 486.
 Bongsoe Toepan, 59, 526, 527, 600, 651, 655, 661.
 Bongus, 629.
 Boniërs, 279, 280.
 Bonoa, 455, 605.
 Bonsiqua, 500, 523.
 Bontekray (H.), 551, 552, 569.
 Bontemanompo (Kraëng), 279, 458, 459.
 Bonthain, 281, 459.
 Bontoeala, 280, 281, 492, 751.
 Bontosongo (Kraëng), 74, 458, 459.
 Boogaert (A.), 144.
 Boot (H.), 222.
 Booy (H.), 55, 112, 114, 278, 287, 293, 552, 612, 728, 729, 733, 759, 764.
 Borneo, 207, 244, 282, 642.
 Bornezee (E.), 565, 448, 689.
 Bort (B.), 91, 141, 163, 222, 528, 588, 411, 446, 452, 467, 477, 517, 518, 550, 557, 692, 694, 699—705, 710, 754.
 Bos (M. D.), 210, 655, 742.
 Bosch (J. van den), 460, 559.
 Bossel, 210.
 Bottate, 488.
 Bouden (A.), 419, 445, 519.
 Bourasane, 652.
 Bourgonjons (C.), 745.
 Bourreau (J.), 519, 599, 414, 428, 451, 461, 517, 525, 524, 529, 545, 544.
 Bout (P.), 564.
 Bovet (J.), 595.
 Bowyer (F.), 51—55, 111—113, 185, 570, 585, 598, 599, 409, 414, 461, 517, 518, 523, 558, 575, 714, 725, 759, 741, 753, 754, 777, 778, 780, 781.
 Boya (M.), 225.
 Boylamma, 655, 656.
 Braems (D.), 52, 691.
 Braham, 501, 502, 463.
 Brakel (J.), 83, 107, 130, 221, 528, 536, 541.
 Braman Boeleng, 469.
 Brandenburg, 187.
 Brant (C.), 47, 88, 656, 652.

- Bratan, 471.
 Brauw (I. de), 659.
 Brebes, 5, 13, 19, 59, 61, 265, 266, 295, 401, 403, 463, 531, 550, 719, 721.
 Bremen, 36.
 Breny, 265.
 Bretagne, 517.
 Breugel (A. van), 690.
 Brevinck (A.), 31, 222, 249, 664, 702, 703, 762, 783.
 Breyn (E.), 754.
 Broeck (J. van den), 45, 152—155, 615, 617—620.
 Broekenaar (H.), 558.
 Broncke (R.), 109.
 Brootchia, 197, 255, 427, 563.
 Brugge, 18, 36, 65.
 Brugman (C.), 316.
 Brummer, 152.
 Bruyn (J.), 194.
 Bruynes (J. van), 47, 88, 371.
 Bruynigh (A.), 365, 447, 746, 756, 781.
 Bruyninx (M.), 24.
 Bruynzels (P.), 110.
 Bucquoy (J. de), 29, 311, 315, 387, 317, 318, 426, 554, 561, 567, 581, 626, 669.
 Bugdin (E.), 369.
 Bureau, zie: Bourreau.
 Bushof (H.), 32.
 Bussy (F. de), 65.
 Buys (M. van der), 221.
 Bwool, 586.
 Bystervelt (J.), 371.

C.

(Zie ook onder K).

- Cabang, 120.
 Cadul (J.), 744.
 Caëff (W.), 17, 24, 34, 56, 45, 51—54, 56, 106, 110, 112, 114, 127, 141, 155, 154, 156, 158—161, 165, 176, 185, 199, 200, 204, 215, 250, 246, 271, 278, 289, 292, 293, 298, 310, 315, 321, 327, 363, 387, 417, 511, 512, 558, 575, 607, 609, 611, 612, 637, 658, 642, 648—651, 658, 674, 678, 684, 714, 723—725, 733, 740, 753, 759, 765, 776, 777, 780, 782, 786.
 Caesar (Juffrouw), 65.
 Caesar (M.), 235, 420, 595.
 Caheyng (Z.), 373.
 Calcar, 210.
 Calicoet, 519, 563.
 Calicoilan, 317, 318, 487, 563, 685.
 Callabaar (J. J.), 743.
 Camasan, 743.
 Camgaerchan (Nabab), 626.
 Cammarasary, 289, 291, 405.
 Camphuys (J.), 44, 91, 156, 157, 160, 163, 222, 282, 291, 322, 325, 366, 376, 387, 588, 597, 598, 406, 410, 411, 446, 452, 467, 477, 502, 505, 514, 516—518, 528, 545—547, 549, 610, 625, 652, 654, 692, 694, 700, 702—704, 712, 713, 754.
 Cananoor, 314, 487, 488, 520, 563, 685.
 Canara, 289, 520, 521, 563.
 Canaria, 136.
 Candia, 316, 317, 325, 370, 398, 488, 535, 718.
 Cansiewaron, 382.
 Cansius (H.), 91, 221, 249, 277, 397, 406, 408, 730, 732.
 Canton, 90, 139—141, 147, 148, 153, 234, 273, 278, 287, 292—294, 301, 313, 403, 441, 445, 452, 462, 464, 746—748, 756, 781.
 Caraffa (Kardinaal), 411.

- Cardeel (H. L.), 18, 369.
 Cardosa (G.), 46, 57, 139, 165, 306, 310, 406, 649, 775.
 Cardosa (J.), 455.
 Carical, 515, 686.
 Carien (Sengadji), 619, 620.
 Carlo, 454.
 Carnatica, 512, 582, 451, 565, 687, 706.
 Caroin, 105.
 Carstense (J.), 249, 267, 557, 560, 447.
 Casembroot (J.), 138, 295, 446, 467, 699, 712, 786.
 Casembroot (R.), 452, 455, 487, 489, 525, 554, 561, 581, 654.
 Casimbasar, 17, 115, 116, 204, 369, 659.
 Cassaret, 655.
 Cassela, 655.
 Castel (Ph.), 326, 456, 457.
 Castiliaan, 132, 143, 170, 194.
 Cauwa Goints Ginzey Mondono, 89.
 Cayamelle, 556.
 Cecila (Daëng), *zie*: Cicila.
 Ceilon, 26, 29, 50, 85, 125, 163, 164, 204, 248, 272, 285, 287, 289, 290, 292, 299, 305, 311—318, 320, 321, 325, 560, 561, 568, 570, 581, 585—587, 598, 425, 426, 450, 454, 487—489, 511, 520—522, 555, 556, 542, 547—549, 556—558, 561, 564, 568, 581—585, 592—594, 608, 610—612, 625, 627, 658—640, 651, 654—656, 669, 680, 686, 706, 707, 710, 711, 714, 717, 745, 766—768, 770.
 Ceilon (D. van), 405.
 Celebes, 281, 525, 526, 418, 492, 585, 726.
 Ceram, 182, 329, 572, 578, 579, 603.
 Ceram (Kiai Tjili), 179.
 Ceram (Prins), 457.
 Ceulen (J. van), 164, 277, 577, 639, 641, 667.
 Chaestachan (Nabab), 125, 369.
 Chalilulchan (Nabab), 450, 565.
 Chanchanna (Nabab), 124.
 Chapelin, 121.
 Chastelein (C.), 222, 691.
 Chebet, *zie*: Tjibebet.
 Chepert (T.), 575.
 Cheribon, 1—15, 17, 19, 22, 25, 27, 31, 36, 46, 49, 56, 57, 58, 60, 63, 75, 108—110, 114, 129, 145, 150, 154—156, 164, 169, 170, 176, 177, 201—204, 207, 208, 211—215, 215—218, 224, 250, 238—246, 264, 266, 270, 272, 275, 275, 285, 288, 294, 299, 500, 502, 521, 596, 400, 405, 410, 412, 414, 415, 419, 446, 451, 452, 460, 465, 464, 467, 472—480, 500, 501, 514, 520, 525, 528, 530, 552, 550, 552, 556, 557, 560, 569, 572, 576, 594, 607, 609, 613—615, 651, 642, 645, 645, 650, 651, 659, 665, 670, 677, 678, 684, 714, 715, 718, 721, 725, 724, 741, 753, 754, 756, 764, 772, 775, 789, 792.
 Cheribonan, *zie*: Katjerbonan.
 Chilauw, 516.
 Chilias, 707.
 China, 60, 61, 67, 85, 90, 91, 120, 141, 155, 190, 195, 208, 251, 255, 234, 257, 265, 266, 275, 287, 290, 295, 301—305, 562, 579, 590, 592, 408, 409, 415, 419, 424, 441—445, 447, 457, 465, 519, 595, 710, 711, 721, 730, 746, 747, 756, 757, 766, 767, 769, 781, 782, 792.
 Chinceeuw, 252, 255, 441, 444, 445.
 Chineezen, 1, 7, 17, 22, 25, 31, 35, 44, 51, 61—65, 89, 120, 127, 150, 151, 159, 140, 146—149, 152, 160, 162, 177, 193, 194, 209, 219, 222, 225, 251, 255, 254, 258, 267, 275, 275, 277, 278, 282, 287, 291—295, 504, 515, 525, 526, 527, 596, 402—404, 411, 415, 418—420, 425, 434, 437, 441, 445, 456, 461, 465, 466, 480,

- 485, 500, 501, 530, 532, 533, 569,
571—573, 581, 614, 624, 643, 645,
646, 676, 678, 690, 701, 703, 706,
715, 722, 732, 741, 746, 748, 755,
773, 781, 786—788, 793, 795.
- Chinotty, 685.
- Chinsir, 382, 385.
- Chinsura, 124.
- Christiaansz (N.), 371, 416, 462, 479.
- Christiaensze (A.), 466.
- Christoffelsz (N.), 479.
- Christoffelsz (R.), 574.
- Cicila (Daëng), 284, 321, 410, 451, 462,
523, 560, 561, 576, 607, 611, 642,
674.
- Claassen (W.), 35, 137.
- Claerbout (S.), 93, 94, 97.
- Claessen (A.), 350.
- Claessen (B.), 32.
- Claudius (H.), 671, 763.
- Clavius (S.), 164, 703.
- Clement (N.), 382, 383.
- Clerck (A. de), 382, 685.
- Clercq (J. de), 397.
- Cleyer (A.), 222, 515, 671, 692, 712.
- Cloeck (J.), 552.
- Cloot (B. van der), 416.
- Cnoll (C.), 98, 222, 363, 447, 578.
- Cnoll (F.), 221, 559, 574.
- Cnoll (P.), 703.
- Cochin, 29, 123, 132, 290, 314, 317, 318,
432, 434, 487—489, 520, 554, 561—
563, 578, 581—585, 637, 669, 685,
706, 707.
- Cochinchina, 273.
- Cocq (C. de), 247, 636, 652.
- Coedewaar, 319.
- Coekebacker (J.), 730.
- Coeman (C.), 160, 221.
- Cofiosama, 731.
- Coilan, 314, 318, 685.
- Colastri, 314, 488, 686.
- Collé (A.), 454.
- Colombo, 290, 311, 314—317, 320, 325,
370, 384, 487, 488, 520, 521, 535,
548, 549, 557, 581, 594, 654, 669,
706.
- Colyn (F.), 605.
- Comans (C.), 420, 522.
- Comans (D.), 26, 145, 636.
- Combal (F.), 575, 750.
- Combergen, 43.
- Commarrasana, 525.
- Comoryn, 685.
- Concordia, 132, 615—617.
- Condé (C.), 365, 447, 690.
- Congo, 432, 434, 489.
- Conincq (J.), 45.
- Contant, 361.
- Cops (C.), 525, 544.
- Cops (J.), 86, 178, 214, 220, 221, 279,
325, 528, 365, 372, 418, 449, 457,
491, 510, 662, 691, 727, 751—753.
- Corenburgh (D.), 152.
- Coringo, 106.
- Coris (S.), 597.
- Cormandel, 29, 50, 44, 66, 110, 121,
140, 144, 155, 163, 230, 246, 262,
274—276, 283, 289, 292, 295, 311,
312, 315, 368, 370, 381, 382, 384,
385, 415, 417, 429, 431, 434, 445,
450, 461, 488, 490, 499, 508, 547,
549, 561, 562, 564, 566, 568, 570,
609, 626, 627, 632, 630, 639, 654,
655, 659, 668, 669, 680, 681, 685,
687, 688, 706, 707, 714, 743.
- Cornego (J.), 249, 267.
- Cornelisze (W.), 742.
- Costa (A. de), 777.
- Costa (D. de), 405.
- Costa (F. de), 405.
- Costa (L. de), 405.
- Costa (M. de), 563.
- Coster (C. C.), 608.
- Coster (G.), 83—85, 221.
- Coulster (M. van), 676.

- Couper (J.), 6, 18—20, 22, 27, 45, 202, 218, 223, 224, 246, 268—270, 309, 410, 415, 437, 473, 474, 479, 480, 491, 550, 555, 557, 592, 593, 613, 650, 631, 637, 660, 666, 708, 709, 778, 779, 781.
 Couplet (P.), 781, 782.
 Cousaart (J.), 8.
 Couwanten, *zie*: Kawoenganten.
 Coxinga, 153, 233, 420, 444, 445, 747, 748.
 Coyett (B.), 324.
 Craayvanger (B.), 222.
 Cramer (P.), 742.
 Cramers (A.), 106, 107.
 Cranendonck (A. C.), 553.
 Croes (A.), 425, 466, 658.
 Croes (D.), 97.
 Croes (J.), 508.
 Crol (H.), 136.
 Crombergen (G. van), 273, 350.
 Cromhuysen (J.), 534, 591.
 Croon (C.), 596, 405.
 Crudop (H.), 52, 89, 97, 98, 102, 572, 373.
 Cryn (Senghadji), 132, 134, 135.
 Cuterius (J.), 357; *zie*: Cuyterus.
 Cuyck van Mierop (J.), 488.
 Cuyper (J.), 18, 63.
 Cuyterus (J.), 549, 638, 655. *zie*: Cuterius.

D.

(Voor *Dj* zie ook onder *J*).

- Daalen (P. van), 365, 448, 691.
 Dada, 296, 511, 521.
 Dadapan, 122.
 Dajang, 527.
 Dajehloehoer, 19.
 Dales (J.), 452, 723.
 Dam (J. van), 291, 292, 587, 703, 744, 786.
 Damman (H.), 363, 449.
 Dana Sara, 679.
 Dangi, 470.
 Dangor, 776.
 Daniels (J.), 35, 63, 569.
 Danser (P.), 454.
 Dasabang, 527.
 Dasi (Senghadji), 132, 134, 135, 615, 619, 620.
 Databan, 586.
 Datcheron, 312, 382, 566.
 Datna, 635.
 Datoe, 587, 613.
 David (Koning), 171.
 Davidse (D.), 557.
 Dayloor, *zie*: Dajehloehoer.
 Dekka, 123, 578, 616, 618.
 Delcampo (D.), 454.
 Delcourt (J.), 548.
 Delft (stad), 20, 21, 137, 193, 210, 262, 263, 769, 782, 783.
 Delgado, 423.
 Delhi, 681.
 Deli, 405.
 Delton, 565.
 Demak, 59, 61, 146, 220, 264, 269, 301, 309, 401, 438, 531, 571, 572, 592, 593, 631, 643, 644, 719, 791.
 Demankerri, 493.
 Dender, 329.
 Denemarken, 434, 764.
 Denen, 18, 112, 127, 161, 186, 201, 215, 230, 246, 370, 384, 599, 421, 431, 462, 609, 756, 764.
 Denogh, 745.
 Derma Joeda, 269, 309, 748, 749.
 Derma Paja, 196.
 Derpa Djaja, 122, 157, 226, 286.
 Derpa Joeda, 278.

- Derpa Manggala, 278.
 Derpa Wadana, 776.
 Derwits (Kodjah), 70, 80—82, 128, 456, 457, 625.
 Deuts (E.), 394.
 Diaka, 471.
 Diamant (bastion), 35, 38, 85, 93, 108, 131, 158, 211, 228, 525, 506, 574, 606, 652, 660, 665, 734.
 Dias (B.), 455.
 Dias (P.), 794.
 Didloff (C.), 47, 88, 371, 416, 462, 479.
 Dielen (I. van), 548.
 Dielen (W. van), 548.
 Dies (J.), 210.
 Diestpoort, 310, 452, 522, 664, 689.
 Digra Woly, 584, 594.
 Dikara (Aria), 780.
 Dilheer, *zie*: Ilir.
 Dillichan, 513.
 Dinckels (I.), 549, 553.
 Dingding, 30, 110, 311.
 Diogo (D.), 454.
 Dionys (F.), 364.
 Dipa Nagara (Pangeran Aria), 332, 597, 776.
 Dipa Ningrat (Pangeran Aria), 364, 379, 396, 410, 429, 452, 461, 501, 508, 576, 607, 725, 728, 729, 754, 735, 740, 741, 758, 760—762, 777.
 Dira Dijoeda, 776.
 Dispontyn (D.), 32, 563, 364, 448, 692.
 Diu, 319, 489.
 Djadarna, 780.
 Djaga Sara, 125.
 Djagabaja, 223, 708, 780.
 Djaja (Kiai), 278.
 Djaja Derpa, 278.
 Djaja Diwangsa, 412, 515.
 Djaja Ningrat (Pangeran), 369.
 Djaja Sadana (Kiai Ngabehi), 649.
 Djajang (Entji), 310.
 Djala Joeda, 202.
 Djambi, 27, 28, 38, 39, 50, 51, 108, 130, 144, 162, 194—199, 215, 226—229, 231, 239, 249—254, 256—261, 274, 292, 330, 332—334, 483, 484, 526, 595—602, 605, 608, 631, 635, 654, 659—662, 675, 674, 690, 715, 717, 729, 736—738, 757, 774—776, 786.
 Djangpati (Ngabehi), 202.
 Djenal, 635, 655.
 Djilolo, 40, 179, 180.
 Djoeana, 59, 310.
 Djoedja (Shah), 126.
 Djoemahat, 304, 329, 472.
 Djohore, 28, 51, 55, 59, 61, 110, 111, 127, 162, 215, 226—229, 231, 249—254, 256—261, 265, 273, 274, 292, 510, 530, 532, 533, 485, 484, 597.
 Dodinga, 584.
 Doeane, 708.
 Doel, 472.
 Doela, 511.
 Doemoegoe, 574, 575, 586.
 Does (J.), 144, 145, 296, 705, 712, 786.
 Doeyenburgh (H. van), 364, 691.
 Doeyenburgh (W. van), 322.
 Doggerszand, 136.
 Domingo (A.), 455.
 Domingo (M.), 454.
 Dominikanen, 121.
 Dampo, 70, 72, 75—77, 81, 128, 129, 282, 296, 457, 492—497.
 Doorn (A. van), 164.
 Doornyck (B. van), 549.
 Dordrecht, 210.
 Dore (P.), 650.
 Dorre (J. van), 417.
 Dorth (P. van), 364.
 Doyna Nottasama, 751.
 Dryver (G.), 610.
 Duclasel (P.), 565, 449, 691.
 Duins, 671.
 Duitsch, 97, 108, 128, 151, 152, 152,

- 165, 178, 194, 195, 239, 551, 556,
537, 554, 442, 456, 457, 472, 477,
556, 560, 567, 578, 595, 649.
- Duitschland, 411.
- Dupree, 318.
- Durant (J.), 364.
- Durent (T.), 24, 54.
- Dusseldorp (P.), 52, 691.
- Duyker (C. H.), 417.
- Duyn (C. van der), 2, 56, 59, 40, 42, 179,
181, 221, 296, 564, 712.
- Dwars-in-den-weg, 141, 187, 379.
- Dyck (J. van), 1—8, 11, 12, 14—16, 27,
45, 46, 56, 57, 108, 109, 114, 129,
154—156, 164, 169, 170, 177, 202,
205, 211—214, 216, 217, 219, 222,
238, 239, 244, 245, 270, 275, 285,
387, 394, 398, 411, 419, 473, 474,
476—478, 503, 510, 614, 650, 756.
- Dyckman (H.), 364.
- Dye (Entji), 468.
- Dynen (J. R. van), 743.
- E.**
- Eck (F. van), 47, 88.
- Eeckhout (M.), 742, 743.
- Eeden (H. van den), 231, 252, 256, 288,
290, 296—298, 362, 368, 393, 394,
406, 407, 409, 413, 416, 418, 438,
459, 441, 443, 446, 452, 462, 467,
479, 490, 491, 550, 557, 613, 631,
709, 779.
- Eeuwyck (T. van), 219, 452, 467, 636,
653, 656, 657, 689.
- Egbertsz (H.), 189, 221, 510, 452, 664,
705.
- Egosi, 315, 429, 430, 686.
- Elias (P.), 570.
- Elinama, 572.
- Elmers (P.), 691.
- Eloer, 565.
- Endeh, 492, 612.
- Engeland, 34, 51, 54, 111—113, 127,
161, 165, 178, 185—187, 199—201,
305, 306, 315, 319, 320, 369, 396,
399, 410—414, 416, 428, 450, 461,
462, 508, 511, 529, 552, 558, 565,
609, 611, 626, 637, 659, 642, 648,
649, 651, 658, 659, 672, 678, 733.
- Engelschen, 18, 24, 50, 34, 37, 45, 51—
54, 60, 61, 65, 66, 106, 111, 112,
121, 123, 124, 127, 151, 153, 159,
161, 165, 185, 187, 193, 199, 200,
271, 272, 274, 279, 292, 305, 312—
314, 317, 319, 320, 325—327, 369,
370, 372, 375, 382, 384, 385, 396,
398, 399, 409, 411, 413, 414, 416,
420, 421, 423, 426—428, 431, 432,
434, 445, 446, 450, 452, 461, 488—
490, 508, 514, 517, 518, 523, 529,
543, 544, 552, 554, 558, 562, 563,
565, 569, 575, 608, 609, 626, 637—
639, 641, 645, 648—651, 658—660,
674, 677—680, 684, 685, 714, 715,
723, 729, 732, 733, 741, 747, 753,
754, 759, 777, 780, 781.
- Enkhuizen (stad), 21, 58, 116, 118, 119,
263, 574, 711, 715, 716, 782, 783.
- Enkhuizen (bastion), 520.
- Ente (P.), 159—161, 185.
- Es (D. van), 692.
- Es (J. van), 524, 566.
- Esta, 769.
- Etter, zie: Wetter.
- Europa, 16, 112, 157, 166, 173, 187,
188, 200, 271, 292, 319, 360, 371,
384, 386, 399, 409, 410, 427, 428,
543, 563, 640, 668, 672, 723.
- Europeanen, 6, 7, 19, 25, 46, 167, 171,
174, 175, 220, 224, 306, 313, 517,
521, 538, 571, 579, 412, 415, 417,
434, 535, 542, 565, 592, 593, 596,
598, 613, 626, 645, 718, 739, 741,
749, 778.

Everdingen (G. van), 221, 366, 690, 703.

Eyck (M. J. van), 716, 763; *zie*: Jacobse.

Eyckbergen (S.), 31, 63.

Eyckman (W.), 75, 77, 295, 296, 457, 493—497, 499.

Eygel (A.), 343.

Eynden (F. van den), 8.

F.

Faa (A.), 65, 67, 157, 276, 525, 530, 536, 538, 541, 542

Fagoedoe, 588.

Fakir (Entji), 468.

Falmouth, 412.

Falxoor, 612.

Fatsitsio, 732

Fattamatta, 295, 375, 588.

Fatzey, 584, 588.

Fauconier (J.), 314, 317.

Fentzel (H.), 16, 123, 125—127, 204, 368—370, 377, 386.

Ferdinandus (F.), 580, 581.

Ferman (I.), 454.

Fernando (J.), 454.

Fernando (S.), 454.

Fernando (T.), 454.

Fermon (F.), 27.

Ferroch (Hadji), 125.

Fetzanko, 277.

Feyt (N.), 239, 247, 481, 605.

Fidi, 181.

Figuredo (H.), 35.

Figuredo (P.), 454.

Flesbach (J. T. van), 145, 364, 453, 576, 635.

Foekiën, 232, 235, 442, 443.

Fonseca (Ph. da), 374.

Fonteyn (J.), 339.

Foreest (J.), 560, 677, 729.

Formosa, 151, 233; *zie*: Tajoean.

Fotto Bitsjonsama, 90, 731.

Francen (A.), 742.

Frankryk, 34, 53, 66, 67, 111, 161, 165, 187, 305, 319, 320, 359, 360, 396, 409, 411, 414, 428, 450, 451, 461, 479, 517, 521, 529, 543, 544, 554, 558, 615, 621, 626, 745, 785.

Franschen, 8, 18, 34, 37, 66, 67, 110—112, 121, 127, 136, 155, 154, 161, 165, 175, 177, 187, 208, 215, 238, 246, 271, 272, 287, 292, 294, 319, 320, 326, 379—381, 383, 384, 387, 399, 410, 411, 413, 414, 426—428, 440, 442, 454, 458, 451, 452, 461, 462, 488, 489, 508, 514, 517, 525, 529, 545, 562, 563, 565, 575, 608, 626, 640, 650, 659, 687, 729, 730.

Fransen (J.), *zie*: Holsteyn.

Fransze (D.), 454.

Fransze (M.), 455.

Freeman (R.), 565.

Fuys (R.), 26, 627, 691, 796.

G.

Gabang, 521.

Gadang (Datoe), 628.

Gadé (F.), 691.

Galat, 624.

Gale, 292, 314, 316, 318, 361, 368, 487—489, 521, 535, 536, 548, 566, 594, 627.

Galesoeng, 281, 288, 295.

Gallois (P.), 137.

Galoeh, 56, 214, 219, 321, 515, 678.

Galonggang, 6, 19, 56, 109, 155, 156, 216, 219, 505, 650.

Galonggang (Demang), 6, 17, 22, 46, 109, 154—156, 270, 500, 501, 528, 529, 557.

- Gambir, 293.
 Gamoeleenora, 580, 588, 589.
 Gamoosongi, 590, 591.
 Gamron, 452, 453, 487, 489, 554, 561, 581.
 Gan Tengkwā, 130, 131.
 Ganges, 123, 127, 141, 205, 386, 639, 668, 679.
 Gani (Entji), 23.
 Gans (J. S.), 210.
 Gapa (Kare), 284.
 Gapi, 575.
 Garst (J.), 98.
 Gasiapour, 427.
 Gaspar Sinnewirad (Dom), 325.
 Gasper, 518.
 Gassenaar, 428.
 Gast (J.), 47, 88, 642, 676.
 Galoe, 574, 584.
 Gay, 588.
 Gedoengkole, 677, 773.
 Geens (J.), 56.
 Geertruid's Eiland, 729.
 Geesten (J. van), 287.
 Gelder (E. van), 621.
 Geleyn (J. van), 566, 448.
 Gelria (fort), 450.
 Gemoelak, 719, 721.
 Gempol, 664, 729.
 Gempol (Rangga), 7, 49, 57, 272, 505, 512, 772.
 Gendikota, 682.
 Gent, 210.
 Gentieven, *zie*: Jentieven.
 Gepa, 587.
 Gerrits (J.), 221, 566, 448.
 Gerritse (M.), 742.
 Gerritsen (J.), 784.
 Gerry, 569.
 Geus (J.), 58, 145, 221, 365.
 Geus (M. de), 314, 487, 488, 555, 548.
 Geyne (D. van), 8, 676, 765.
 Gheyn (J. de), 56, 59, 40, 42, 119, 179, 395, 637, 702.
 Gifford (W.), 410, 565, 626.
 Gilang (Entji), 122.
 Gilang (Niai Mas), 772.
 Gilde (C. de), 20.
 Gnoffagita, 437, 588.
 Gnoffatiga, 584, 594.
 Goa, 518, 565, 781, 782.
 Gobok, 593.
 Godong, 278.
 Godormo, 518.
 Goede Hoope (Fort), 20, 568.
 Goedoegoedoe, *zie*: Oedoegoedoe.
 Goelian, 471.
 Goeling Java, 412.
 Goeloe, 667.
 Goelongon, *zie*: Galoungang.
 Goenam (Entji), 468.
 Goenoengdjaja, 321.
 Goenoengkidoel, 269.
 Goenoengkinang, 551.
 Goenoengsitoli, 359.
 Goenoengtiga, 288, 295, 414, 509, 555.
 Goens (R.), 586.
 Goens (F. M. van), 88.
 Goens (R. van), 1, 9, 14, 22, 55, 40, 54, 70, 74—77, 79, 81, 83—89, 95, 102, 105, 108, 135—155, 142, 145, 167, 179, 185, 185, 189, 195, 197—199, 211, 213, 218, 228, 229, 240, 245, 248, 251, 255, 256, 258, 284—286, 293, 294, 327, 528, 555, 540, 544, 546, 555, 588, 591, 593, 445, 457, 472, 476, 477, 492, 500, 514, 517, 518, 530, 537, 559, 540, 542, 545, 545, 547, 549, 556, 567, 576, 577, 585, 598, 599, 617, 620, 652—654, 648, 652, 654, 660, 661, 671, 675, 676, 684, 688, 692—699, 702—706, 709, 710, 712—716, 723, 729, 751, 757, 762, 763, 765, 771, 773, 782—784.
 Goens (V. van), 360.
 Goens de Jonge (R. van), 21, 118, 263, 505, 506, 528, 539, 560, 568, 547.

- Goeong, 25.
 Goes, 210, 622, 657, 669, 670.
 Goethant (N.), 577, 691.
 Gofassa, 436.
 Golconda, 67, 312, 315, 519, 582, 430, 431, 488, 564—566, 681—683, 686, 687, 707.
 Gole, 181.
 Gonsal (M.), 455.
 Gopalladas, 585.
 Gorahay, 635, 655.
 Goram, 296, 578.
 Goranjaja, 179.
 Gorontalo, 327, 574, 575, 456, 584, 585, 587, 591, 592, 594.
 Gouserate, 519.
 Goutchyn, 237, 238.
 Gouw (P. A. van der), 22.
 Gowa, 177, 280.
 Gowa (Radja), 279, 458, 511.
 Graaff (J. de), 166, 337, 338, 416, 656.
 Grave (G. de), 490.
 Gravenbroek, 152.
 's Gravenhage, 136, 422, 551, 744, 757.
 Grevinck (A.), 18, 177, 202, 287, 288, 295, 414, 491, 509, 550, 555, 557, 660, 778, 781.
 Griffith (S.), 414, 420, 752.
 Grim (H. N.), 24, 68, 69, 95, 96, 595, 763.
 Grinnel (T.), 18, 177, 202, 287, 414, 491, 509, 550, 555.
 Grissce, 59, 61, 145, 265, 266, 300, 401, 405, 531, 532, 571, 572, 644, 645, 659, 719, 721, 789, 792.
 Groedoek, 556.
 Groen (A.), 508.
 Groen (J. G.), 210.
 Groenendaal (C.), 603.
 Groenesteyn (D.), 222.
 Grogol, 515, 516, 794.
 Grompol, 615.
 Groningen, 522.
 Groningen (bastion), 702.
 Groot (P. de), 781.
 Groot-Brittanje, 55.
 Groot Java, 294, 445, 476, 577, 760, 762.
 Groote Kombuis, 505, 595.
 Grouwels (B.), 552, 638, 655.
 Gruyt (H. de), 20—22, 30.
 Gruyter (M. de), 45.
 Grypecove (A. van), 25.
 Guiljen, 750.
 Guilliamse (G.), 272, 277.
 Gysbregtse (J.), 522.

H.

- Haake (C.), 787.
 Haarlem, 522.
 Habbian, 471.
 Hadjenemang, 18.
 Haen (P. de), 360.
 Haes (D. de), 32, 36, 83, 227, 229, 296, 335, 365, 387, 420, 449, 506, 660, 699, 755.
 Hagan, 458.
 Haley, 678.
 Halmaheira, 103, 182, 326, 436, 589.
 Halmalille, 536.
 Hamdja (Sultan), 181, 182.
 Hamer (F.), 45.
 Hametchan, 124.
 Hampan, 81, 492, 493, 497, 498.
 Handjaal, 115, 117.
 Haneman (H. C.), 564, 455.
 Hans (Chr.), 65.
 Happel (J. M. van), 559, 556, 557.
 Harde (J. de), 250.
 Harmense (M.), 742.
 Hartman (A.), 47, 88, 577.
 Hartogh (J. de), 577, 578.

- Hartsinck (P.), 69, 358.
 Hartsinck (W.), 49, 122, 162, 189, 288,
 298, 310, 439, 549, 611, 651, 664,
 689, 703, 755, 757, 794.
 Hartsinck (W. C.), 581, 585, 429, 450,
 680.
 Harxe, 591.
 Hases Malam, 428.
 Hasi, 521, 558, 608.
 Hasius (P.), 188.
 Hatoelahat, 580, 581.
 Hatouw, 594.
 Hatuwe, 184.
 Hayman (J. C.), 539.
 Hayting, 233.
 Hazas (P. P.), 508.
 Heck (M. van), 190, 621.
 Heckius (J.), 638.
 Heckmans (D.), 138, 150.
 Heden (J. van), 32, 38, 691.
 Heemskerck (A.), 567.
 Heere (J.), 528.
 Heger (A. de), 139, 570.
 Hella, 470.
 Hellenius (I.), 575.
 Helsdingen (I. van), 20, 50.
 Helt (H.), 505, 504.
 Hemsinck (L.), 582, 685.
 Hendricxe (W.), 574, 742.
 Hendrix C.), 530.
 Hendrix (A.), 272, 277, 742.
 Henricus (fort), 133, 617.
 Herckmans (H.), 515.
 Herculessen (J.), 32, 522.
 's Hertogenrade (D.), 455, 555.
 Heussens, 705.
 Heuvel (J. van den), 525.
 Heydanus (H.), 637.
 Heyde (R. de), 548.
 Heynen (C.), 559, 574.
 Heynen (J.), 52, 38, 107, 230, 333, 597,
 659, 662.
 Heynman (Ph.), 540, 426.
 Heysselbergh (J.), 446, 467.
 Hildebrant (J.), 566, 448.
 Hinlopen (B.), 107, 108.
 Hitje (P. J.), 415.
 Hitoe, 575.
 Hoa (Jeneli), 75, 496.
 Hockset (J.), 455.
 Hoegli, 16, 123—125, 127, 141, 204,
 289, 318, 568, 370, 577, 586, 489,
 509, 515, 639, 640, 654, 667, 668,
 672, 680.
 Hoeko, 419.
 Hoeseinbeek, 566.
 Hoksieuw, 90, 159, 155, 204, 251—256,
 419, 420, 424, 441—445, 519, 595,
 746—748, 769, 770, 781.
 Holileeu, 575.
 Holland, 15, 57, 66, 84, 86, 87, 99—102,
 107, 171—176, 255, 276, 308, 377,
 378, 381, 388—390, 392, 409, 422,
 423, 450, 478, 479, 524, 538, 540,
 541, 558, 559, 582, 610, 632, 658,
 670, 706, 759, 761, 762, 764.
 Hollanders, 59, 84—86, 125, 143, 195,
 211, 219, 237, 318, 404, 455, 459—
 441, 458, 472, 485, 489, 500, 553,
 545, 562, 573, 576, 605, 620, 626,
 630, 646, 654, 661, 775, 795.
 Holsteyn (J. F.), 2, 26, 71, 77, 80—82,
 87, 93, 94, 177, 189, 211, 221, 412,
 446, 458, 467, 496—498, 506, 521,
 549, 608, 611, 664, 689, 703, 712,
 729, 753, 755.
 Honan, 748.
 Honimoa, 52, 158, 572.
 Hoop (P. de), 106, 141, 210.
 Hoorn (stad), 18, 21, 63, 116, 118, 119,
 187, 210, 263, 308, 579, 609, 610,
 671, 711, 715, 716, 782, 785.
 Hoorn (eiland), 118, 119, 555.
 Hoorn (G. van), 448.
 Hoorn (J. van), 56, 74, 76, 79, 81, 85,
 89, 91, 92, 105, 130, 134, 135, 143,

- 176, 185, 185, 197, 199, 211, 222,
249, 255, 258, 282, 284, 285, 291,
294, 323, 365, 376, 387, 391, 395,
395, 398, 406, 410, 411, 424, 445,
448, 449, 452, 467, 477, 502, 505,
506, 514, 516, 528, 542, 545, 547,
556, 557, 577, 605, 605, 606, 652,
653, 664, 689, 692—694, 698—705,
712, 729, 734, 736, 738, 755, 758,
760, 762, 786.
Hoorn (P. van), 45, 528, 546, 695.
Hoorn (J. van der), 575—577, 608
Hoorn (P. van den), 542, 545, 627, 691.
Hopman (A.), 65, 67, 525, 528, 536.
Horney, 617.
Hosten (A. van), 52, 363, 448.
Houten (G. van), 742.
Houten (R. van), 373.
Houw, 235.
Houwens (C.), 552.
Hulsbergen, 508.
Hurdt (A.), 48, 91, 158, 161, 291, 296,
328, 376, 388, 411, 446, 452, 467,
477, 499, 513, 517, 518, 530, 549,
553, 556, 583, 692, 699—705, 734,
744.
Hurdt (M.), 26, 164, 166, 178, 690, 744.
Huygens (J.), 685.
Huysens (J.), 371, 373.
Huysman (J.), 564, 680.
Huysman (M.), 290, 314, 317, 318, 487,
488, 520, 554, 561, 563, 581, 669,
685, 706.

I.

- Ibrahim, 512, 549, 550, 552, 554
Ijan, 196.
Ilaou (Daëng), 653.
Ilha de Gale, 205, 659.
Ilir, 25.
Iljart (Mr.), 569.
Imersa Ragie, 489.
Immosama, 751.
Inabo Minosama, 90.
Inchiado, 315.
Indianen, 188, 598.
Indië, 764.
Indragiri, 50, 66, 162, 274, 330, 641.
Indralaja, 678.
Indramajoe, 1, 3, 5—7, 13, 25, 46, 49,
59, 61, 145, 146, 169, 170, 202—204,
207, 214, 218, 219, 265, 266, 295,
301, 302, 307, 401, 403, 412, 463,
464, 512, 531, 532, 552, 558, 571,
572, 574, 614, 643, 719, 720, 775,
790, 792
Indramoelia (Radja), 356, 357.
Indrapoera, 25, 337, 359—341, 543, 545,
415.
Indyck (L.), 45.
Ingen (M. van), 239, 524, 566, 549.
Inta Soeta, 122.
Intchiassem, zie: Tjiasem.
Ismola, 580, 584.
Isneen, 374, 584, 594.
Ispahan, 452, 454, 487, 489.
Iwang, 655.

J.

(Zie ook onder *Dj*)

- Jacatra, 84—86, 185, 197, 199, 201, 255,
258, 261, 294, 297, 391, 393, 522,
539, 542, 546, 547, 607, 659, 754,
760—762.
Jacobse (H.), 393, 409.
Jacobse (I.), 453.
Jacobse (L.), 466.
Jacobse (M.), 676.

- Jacobsen (J.), 742.
 Jacobsze (A.), 455.
 Jafnapatnam, 203, 317, 488, 536, 545, 594.
 Jager (C. de), 363, 449.
 Jager (H. de), 324, 366, 690.
 Jager (Z. de), 57, 159.
 Jalou, 264.
 Jamban, 625.
 Janse (M.), 742.
 Janse (P.), 454.
 Jansen (A.), 47, 88, 454.
 Jansen (C.), 310.
 Jansen (D.), 24, 34, 454.
 Jansen (H.), 403.
 Jansen (I.), 210, 366, 448, 742.
 Jansen (J.), 455, 605, 742.
 Jansen (O.), 203.
 Jansen (Ph.), 742.
 Jansze (F.), 454.
 Jansze (G.), 43.
 Jansze (J.), 788.
 Jansze (L.), 36.
 Jansze (N.), 454.
 Japan, 16, 29, 34, 58, 44, 60, 61, 67, 89—91, 112, 115, 117, 120, 141, 146—149, 153, 157, 162, 175, 177, 192, 195, 200, 204, 205, 208, 230, 249, 262, 265, 266, 275, 275, 276, 295, 305, 312, 350, 367, 377—379, 386, 389, 390, 392, 397, 400—402, 406, 408, 409, 417, 419, 420, 464, 485, 502, 521, 522, 552, 558, 541, 554, 557, 572, 575, 621, 645, 651, 668, 672, 680, 685, 710, 711, 718, 720, 721, 750—752, 741, 747, 766—768, 771.
 Japanners, 90, 91.
 Japara, 89, 61, 76, 82, 110, 114, 145, 150, 177, 178, 194, 202, 208, 219, 220, 250, 264, 268—270, 287, 294, 295, 300, 302, 309, 310, 400, 405, 410, 415, 454, 457, 458, 465, 464, 479, 480, 490, 491, 499, 501, 509, 550—552, 555, 556, 570, 572, 583, 592, 595, 612, 613, 615, 617, 620, 621, 630, 651, 655, 656, 643, 673, 674, 708, 719—721, 751, 790, 792.
 Japkinko, 277, 425.
 Jasmetsing (Radja), 369.
 Jauw, 255.
 Java, 146, 270, 326, 502, 665—667, 750; *zie*: Groot Java.
 Javanen, *passim*.
 Java's Oostkust, 1, 8, 17, 18, 45, 48, 60, 61, 70, 111, 112, 127, 128, 161, 186, 200, 208, 215, 219, 220, 230, 246, 248, 265, 269, 270, 302, 370, 402, 410, 415, 416, 441, 461, 462, 464, 479, 480, 490, 491, 532, 551, 561, 571, 572, 609, 612, 631, 657, 658, 642, 644, 645, 664, 675, 709, 721, 726, 728, 740, 748, 780, 792, 796.
 Jedo, 89, 90, 751, 732.
 Jentieven, 18, 405, 416.
 Jeppes (J.), 448, 490.
 Jerenika (Kraëng), 458, 459.
 Jessoor, 124.
 Jezueten, 120, 172, 563, 781.
 Joden, 172.
 Joeda Manggala, 201.
 Joeda Mardawa, 300.
 Joeda Nagara, 220, 270, 309, 458, 396, 599—602, 651, 780.
 Joeda Prana, 709.
 Joeë, 719.
 Joeman, 150.
 Joenan, 120.
 Johonsing, 257.
 Jonas (E.), 691.
 Joncker (D.), 250.
 Jongh (D. de), 162, 525.
 Jongh (H. de), 248, 249, 467.
 Jongh (J. de), 637, 642, 648, 659, 674, 675.
 Jongh (M. de), 751.

- Jonker (Kapitein), 48, 250, 247—249, 253, 257, 260, 551, 552, 481, 482, 484, 585, 595, 605, 652, 655, 657, 675, 676, 689, 776.
 Jonkerstraat, 559.
 Joosten (J.), 742.
 Josephse (J.), 210.
 Jourouan, 539, 546, 549.
 Jude, 721.
 Juriaanse (P.), 453.
 Juriaanse (S.), 745.
 Juwas (Radia), 649.

K.

(Zie ook onder C).

- Kaap de Goede Hoop, 20—22, 50, 58, 63, 114, 117—119, 150, 157, 150, 178, 187, 188, 190, 205, 215, 216, 265, 264, 268, 299, 305, 306, 308, 309, 314, 321, 322, 327, 328, 557—561, 563, 568, 580, 581, 599, 421—424, 441, 509, 521, 551—555, 555, 594, 609—611, 615, 621—623, 625, 671, 672, 676, 707, 710, 712, 715, 716, 725, 745, 744, 746, 765—765, 771, 772, 782—785.
 Kaap Lopez, 190, 509.
 Kada Saraja, 201.
 Kadjoran, 155, 650, 709.
 Kadoewang, 651.
 Kaidoepe, 665.
 Kairon, 600.
 Kaissousa, 590.
 Kajeli, 281, 526, 571, 418, 455, 580, 645, 645, 665, 719—721.
 Kalaba, 589, 590.
 Kalamata (Prins), 511.
 Kalangs, 220, 269, 457, 595.
 Kalidjali, 708, 709, 778.
 Kaligawe, 462, 464, 551, 552.
 Kaliloendjar, 310.
 Kalimade, 615.
 Kalisaat, 288, 555.
 Kalisapo, 501, 502, 405, 464, 551, 552, 614, 719, 720.
 Kaliwoengoe, 56, 61, 269, 500, 502, 509, 401, 465, 464, 551, 571, 572, 645, 645, 665, 719, 720, 790, 791.
 Kaloengkoeng, 72, 75, 78, 81, 282, 296, 526, 418, 495—498, 511, 520, 521.
 Kalst (H.), 579, 580, 585, 596.
 Kamahan Moesi, 600, 776.
 Kamahan Sikajoe, 600.
 Kambodja, 552, 747.
 Kameryk, 558, 555, 745.
 Kampan, 456.
 Kanaal, 268.
 Kandahar, 587.
 Kandanghaoer, 465, 790, 792.
 Kandoer, 451.
 Kanjar (Kraëng), 6, 79.
 Kannus (Anro), 526.
 Kaœ, 105, 182, 456, 584, 589, 590.
 Kaoelon, 527.
 Kapadian, 415.
 Kapajang, 70, 556—558, 541, 425.
 Kapal (Ketoet), 469.
 Kapal (Wajahan), 57, 470.
 Kapar, 248.
 Karang (Kapitein), 18, 49, 155, 201; zie: Michielsz (J.).
 Karanganjer, 309, 571, 572.
 Karangantoe, 200.
 Karanggelam, 270.
 Karangpanggong, 775.
 Karangsandoelang, 552, 575, 607.
 Karangtengah, 225.
 Karawassang, 470.
 Karim, 459.
 Karoengroeng (Kraëng), 284, 321, 410, 458, 459, 511, 560.

- Karr (J.), 523.
 Karta Danala, 212, 473, 477.
 Karta Joeda, 57, 224, 225, 270, 513.
 Karta Manggala, 202.
 Karta Nadi, 708, 709.
 Karta Nagara, 708, 709.
 Karta Widjaja, 239, 240, 245, 246, 475, 476.
 Kartajasa, 775.
 Kartasana (Aria), 269, 309.
 Kartasoera, 269, 309, 437, 550, 592, 613, 650, 663, 666, 708, 778, 779.
 Kartoedia, 466.
 Kasapen, 615.
 Kasim, 123, 125, 204, 289, 318, 458, 489.
 Kassela, 656.
 Katewel, 469.
 Katjerbonan, 202, 513, 556, 594.
 Katobo, 527.
 Kaudipan, 586, 587.
 Kawasen, 678.
 Kawoenganten, 224, 225, 285, 438.
 Kaynosio Kiemonsanna, 90.
 Kedah, 84, 274, 641.
 Kedoe, 223, 224.
 Keerdecoe (T.), 106, 451.
 Kelling, 293, 529, 578.
 Kelck (D.), 32, 159, 522.
 Kell (J.), 272, 314, 318, 319, 379, 387, 426, 522, 787.
 Keliwaro, 578.
 Kembangkoening, 424, 511, 523, 608, 650.
 Kemelimori, 578.
 Kempong, 59.
 Kenninck (G.), 397.
 Kerpen (C. T.), 609.
 Ketoet, 468, 523.
 Kettingh (P.), 691.
 Keulen, *zie*: Ceulen.
 Keurbeeck (A. J. van der), 636, 652.
 Keys (F. van), 8.
 Keyser (F.), 742.
 Keyser (L. de), 32, 364, 365, 449, 513.
 Keyzers (J.), 222, 692.
 Keyts (J.), 329.
 Khonpeeko, 425, 787.
 Kidoel (Pangeran), 54, 51.
 Kidoeleezen, 9, 15, 23, 240.
 Kimsia, 235, 236.
 Kinokony, 732.
 Kissendas, 518.
 Kist (J.), 47, 88, 656, 652.
 Kistnappa, 564, 566.
 Klausthal, 358.
 Knight (R.), 525, 398, 409.
 Knox (R.), 398.
 Kodja, 407, 412, 458.
 Koedoes, 551, 552, 551, 571, 572.
 Kocko, 63, 624.
 Koelon (Pangeran), 51, 53, 111, 127, 186, 187, 200.
 Koepang, 153, 155, 615—620.
 Koereloer, 384, 565.
 Koesoema Joeda, 666.
 Koeta (Ketoet), 470.
 Koewala, 437.
 Kolastri, 314, 488, 686.
 Kolonting, 470.
 Komang, 775.
 Komber, 529.
 Koncko, 396.
 Koningsbergen, 63, 559, 574.
 Kools (J.), 220.
 Kootwycq (D. A. van), 210.
 Kore, 493—495.
 Korlam, 339, 350.
 Kotabaroe, 356, 357, 774.
 Kotalama, 338, 350, 351.
 Kotatengah, 25, 348, 628, 629.
 Krajoenan, 155.
 Krakatou, 112, 156, 292.
 Krawang, 2, 7, 23, 46, 57, 65, 122, 139, 146, 157, 158, 160, 162, 170, 177, 202, 219, 224, 225, 270, 271, 277, 278, 285, 288, 289, 292, 296—298, 306, 307, 310, 323, 362, 367, 395—

- 595, 406—408, 412, 415, 418, 421, 424, 438, 439, 441, 451, 456, 479, 505, 512, 513, 544, 545, 553, 556, 560, 576, 578, 594, 608, 651, 659, 660, 664, 717, 719, 720, 725, 729, 740, 777, 796.
 Kreeft (O.), 177, 220, 269.
 Kreuger (H.), 614, 677.
 Krokot, 516, 546, 574.
 Kuffeler (W.), 259, 416, 418, 440, 505, 512, 525, 544, 554—556, 560, 578, 608, 649, 650, 659, 660, 664, 677, 716, 725, 729, 775, 776.
 Kun (Entji), 468.
 Kuoad, 572.
 Kwantoeng, 254.

L.

- Laaff (A. van der), 45.
 Laars, 281.
 Labetouw, 751.
 Labey (H.), 609, 691.
 Labiti, 102.
 Labouwers, 585.
 Ladi, 102.
 Lagawa (Radèn), 615.
 Lagoes, 458.
 Laha, 158.
 Lairesse (H. de), 455.
 Lakadjaja, 507.
 Lakantara, *zie*: Lokantara.
 Lakko, 237, 329.
 Lamahale, 617, 619.
 Lamakera, 152, 154, 155, 615, 620.
 Lamang, 412.
 Lamant (J. J.), 21.
 Lambeengi (Kraëng), 672.
 Lambertsen (M.), 56.
 Lamboene, 587.
 Lamoa (A. de), 407, 412, 415.
 Lampidja, 471.
 Lampongs, 56, 44, 55, 414, 481, 508, 607, 729.
 Lamponger, 460.
 Lamphong, 50, 66.
 Lanang, 567, 469.
 Lange (W.), 48.
 Laoetan, 529.
 Laomita, 558.
 Laotoemalessi (S.), 373.
 Larantoeka, 155, 665.
 Lareta, 102.
 Larike, 575.
 Laro, 650.
 Laroema, 102.
 Lasem, 551.
 Lasique, 765.
 Lasumbatta, 104.
 Latoelessi, 575.
 Latoemahina, 575.
 Laukokie, 255.
 Laurensen, (L.), 417.
 Lauwaya, 74.
 Lavadjoe, 455.
 Lawajang, 616, 619.
 Laxia, 255.
 Layan Gatty, 756.
 Laynembo, 455.
 Lebaksioe, 19.
 Leenderts (J.), 120.
 Leenderts (P.), 552.
 Leendertse (R.), 742.
 Leendertsen, 152.
 Leene (J. van), 25, 164, 229, 351, 354, 355, 358, 346, 349, 554, 555, 357, 416, 627, 656, 657, 655, 657.
 Leeuw (A. de), 524, 566, 416, 448.
 Leeuwen (P. van), 565, 587, 448, 505, 546, 689, 755, 755.
 Leeuwenson (J.), 251—255, 256—258, 420, 441, 442, 444, 445, 748, 781.
 Lefebber (A.), 520, 565.

- Lehue (A.), 509.
 Leiden, 530, 555.
 Lela Maradja, 414, 420.
 Lela Setja, 359, 555, 586.
 Lele Wangsa, 547.
 Leliali, 655, 655, 656.
 Lengcese (Kraëng), 129, 281, 284, 456,
 458, 499, 652, 672.
 Lepper (H.), 526.
 Lesagie, (S.), 548.
 Leyely, 455.
 Liangati, 600.
 Libon, 79.
 Lidjiko, 225.
 Lieckebedo (Kraëng), 74.
 Liefde (G. de), 504.
 Lier (A. van), 509.
 Lifao, 617.
 Ligor, 85, 525, 528, 530, 556, 557, 541.
 Lihitoby, 575.
 Lihoeko, 500.
 Lilio, 655.
 Lilouja, 251, 747.
 Lima (T. de), 425.
 Limbotto, 574, 575, 456, 584, 585, 587,
 594.
 Limburg, 165.
 Limko, 525—527.
 Limlakko, 258.
 Limon, 469.
 Limpiacan, 747.
 Limsiam, 257, 238.
 Limsinko, 148.
 Limsinqua, 141, 149, 325.
 Limsoeko, 415.
 Linde (H. van der), 296, 550.
 Lindius (J.), 796.
 Lindius de Jonge (C.), 419, 445, 519.
 Lindsay (R.), 520.
 Lingappa, 451, 564, 565, 626.
 Linghen (C. van), 566, 448.
 Lingosi Sangrasoe, 582, 451, 564.
 Linques, zie: Lengcese.
 Lintangmaoe, 458, 505.
 Liolouja, 251.
 Lip (D. van der), 55, 56, 63.
 Lissabon, 560, 561, 707.
 Lobener, 258.
 Lobs (J.), 37, 45, 97, 102, 181, 455,
 456, 551, 585, 584, 591—593, 605—
 605, 612, 690.
 Lodewykse (H.), 58, 118, 282, 510, 565,
 417, 447, 690, 712, 742.
 Lodrigo (S.), 745.
 Loebœ, 486, 487, 600, 746, 775.
 Loeffhouwer (C), 221.
 Loehoe, 247, 575.
 Loemadjang, 269.
 Loesy, 455.
 Loetondoe, 470.
 Loffzangh (A.), 585.
 Lohadjaja, 287, 501.
 Lokantara, 287, 507, 501.
 Loloda, 574, 586.
 Lompo, 540, 541, 545.
 Londen, 24, 100, 187, 190, 325.
 Lonthoir, 296, 529.
 Lopes (J.), 777, 778.
 Loringtengah, 150.
 Losari, 5, 19, 25, 214, 521, 415.
 Loveren (G. van), 24, 55, 112, 114, 569,
 570, 579, 585, 596, 598, 599, 409,
 411, 415, 417, 421, 424, 428, 445,
 450, 451, 461, 490, 501, 507, 508,
 517, 518, 523, 529, 545, 551, 552,
 558, 560, 575, 607, 725, 729, 776,
 777, 781.
 Lubeck, 522.
 Lucifer (W.), 565, 447, 691.
 Lucipara, 519.
 Luconia, 275.
 Lughtenburgh (M. van), 221, 522, 565,
 448, 510, 528, 690, 705.
 Luik, 622, 657, 669, 670.
 Lutgens (J.), 52.
 Lutgens (R.), 224.

M.

- Maas (L.), 417, 613, 671, 676, 712, 763.
 Macao, 204, 234, 239, 262, 527, 401,
 403, 410, 679, 746—748, 781, 782.
 Maccoe, 594.
 Maccon (G.), 47, 88, 571.
 Maccore, 578.
 Madagaskar, 69, 137, 264, 268, 425, 532,
 610.
 Madapalam, 315.
 Madera, 360, 361, 577, 581, 408, 409,
 423, 450, 491, 521, 534, 538, 654, 707.
 Madingsoeke (Pangeran), 774.
 Madjanang (Daëng), 527.
 Madoena, 312, 451, 681.
 Madoera, 462, 531, 552, 553, 570, 571,
 651, 645, 645, 790, 792.
 Madoerezen, 552.
 Madras, 153, 350, 569, 584, 597, 410,
 490, 569, 626, 659.
 Madraspatnam, 66, 110, 512, 513, 451,
 565.
 Madsiegy (Kraëng), 72.
 Madura (Cormandel), 514—516, 518, 585,
 450, 488, 556, 548, 687, 707.
 Maetsuyker (J.), 71, 553.
 Magado, 25.
 Magat, 548, 549, 534, 536, 537.
 Magati, 55.
 Mahmedaminchan, 515, 569.
 Mahmedshah (Sultan), 540, 541, 543, 545,
 415.
 Mahootse, 291, 293.
 Majompa (Daëng), 227.
 Majong, 470.
 Majottes, 264, 268.
 Majuda, 1, 48, 92—94, 592, 611.
 Makassar, 6, 51, 60—65, 71, 72, 74, 75,
 78—85, 86—88, 104, 105, 155, 176,
 178, 205, 222, 248, 254, 259, 279,
 281, 282, 284, 295, 296, 304, 321,
 325—328, 371, 372, 380, 418, 424,
 456, 463, 464, 466, 491, 492, 496,
 501, 502, 503—507, 510, 511, 576,
 605, 624, 642, 663, 664, 718, 721,
 726, 727, 748—752, 789, 790, 792.
 Makassaren, 1, 5—7, 17, 23, 27, 28, 46,
 48, 51, 56, 57, 62, 68, 74, 77, 79,
 80, 108, 109, 114, 122, 155, 156, 162,
 170, 176, 177, 200, 202, 205, 209,
 215, 219, 222—224, 226, 227, 229,
 250, 259, 240, 245, 244, 248, 252—
 257, 259, 260, 267, 270—272, 277,
 280, 281, 285, 286, 289, 290, 292,
 304, 306, 307, 310, 321, 325, 331,
 352, 354, 361, 372, 379, 393—395,
 397, 399, 404, 410, 412, 418, 421,
 459, 440, 451, 452, 456, 458, 462,
 465, 479—482, 485, 486, 492, 500,
 505, 511, 512, 514, 519, 525, 526,
 527, 553, 544, 555, 560, 573, 574,
 576, 579, 592, 595, 603, 607, 611,
 613, 614, 622, 630, 633, 637, 642,
 646, 649, 652, 653, 656, 657, 659,
 661, 672, 674, 689, 690, 708, 709,
 717, 722, 725, 740, 741, 746, 761,
 765, 777, 786, 793.
 Makjan, 180, 181, 183, 184, 436, 437,
 584, 585, 588, 594.
 Malabar, 65, 68, 123, 150, 204, 272, 290,
 315—318, 568, 586, 587, 426, 487,
 488, 490, 502, 509, 520, 521, 555,
 554, 557, 561, 563, 564, 567, 578,
 581, 583, 612, 648, 669, 685, 686,
 706.
 Maladiven, 26, 125, 641.
 Malaga, 411.
 Malaka, 29, 50, 56, 43, 50, 68, 100, 109,
 110, 115, 152, 145, 157, 164, 205,
 226, 266, 275—275, 277, 279, 290,
 300, 302, 310—312, 318, 350, 354,
 369, 377, 379, 585, 585, 587, 401,
 406, 417, 426, 451, 452, 490, 502,

- 531, 533, 583, 608, 609, 626, 630, 637, 638, 641, 642, 648, 651, 654, 656, 659, 668—670, 677, 712, 714, 730, 731, 741, 747, 781, 782, 791.
 Malang, 509.
 Malapore, 600, 775.
 Malda, 116, 192, 569, 640, 668, 672, 680, 710, 711, 766—771.
 Malebonga, 656.
 Maleiers, 1, 5, 25, 27, 33, 35, 38, 40, 62, 68, 83, 97, 107, 109, 128, 130, 132, 149, 167, 177, 178, 185, 194, 195, 200, 209, 211, 213, 215, 222, 224, 225, 227, 228, 239, 242, 244—246, 255—256, 259, 267, 274, 283, 292, 304, 306, 310, 331, 332, 333—337, 342, 343, 345, 348, 349, 354, 357, 394, 404, 414, 415, 417, 420, 421, 429, 436, 437, 439, 466—469, 472, 477, 480—483, 485, 486, 492, 506, 507, 511, 514, 523, 526, 527, 535, 536, 560, 573, 579, 585, 584, 594, 595, 600, 602, 603, 605, 606, 609, 613—615, 620, 622, 624, 628—632, 642, 660, 664, 665, 673, 678, 689, 690, 708, 722, 733, 734, 736, 740, 753, 758, 774, 793, 795.
 Malema (Daëng), 496.
 Malewa (Daëng), 458.
 Maleyo, 180—182, 576, 589.
 Mali, 574.
 Malle Bonga, 635, 638.
 Mamampang (Kraëng), 458, 459.
 Mamaroet, *zie*: Namroed.
 Mambal, 470.
 Mamo, 624.
 Mamoelja (Sultan), 342.
 Mamucksient Wora, 427, 562.
 Man (A. de), 691.
 Manaar, 123, 289, 316, 556.
 Manabaja, 717.
 Manaray (Daëng), 653.
 Manda, 344.
 Mandala (Kraëng), 459.
 Mandalika (Poeloe), 674.
 Mandar, 280, 418, 665.
 Mandareezen, 280.
 Mandarsbah, 1, 180.
 Mandoera, 227.
 Maneenre (Daëng), 496.
 Manetoete, 529.
 Manga Joeda, 201.
 Manganaja, 481, 482, 486, 487, 526, 527.
 Manganitoe, 583.
 Mangapa (Daëng), 653.
 Mangaway (Kare), 486, 487, 652, 653.
 Mange Samail, 491.
 Manggala (Daëng), 622—624, 672, 746.
 Manggaraai, 59, 61, 72, 286, 526, 790, 791.
 Manggis, 130.
 Mangi Mana, 286.
 Mangika (Daëng), 28, 39, 162, 213, 226, 227, 254, 256, 259, 332, 480—482, 483, 486, 526, 527, 600, 603.
 Mangimba (Daëng), 129, 284, 652.
 Mangkoeboemi (Pangeran), 28, 331, 333, 535, 709.
 Mangoen Joeda, 278.
 Mangoen Pali, 556, 594.
 Mangoen Rana, 709.
 Mangoensadana (Kiai Aria), 17, 37, 43, 44, 53, 106, 111, 114, 127, 134, 139, 161, 186, 200, 212, 230, 278, 369.
 Manhello, 519, 554.
 Manicabers, 534, 536.
 Manila, 121, 143, 153, 157, 172—176, 273, 312, 330, 461, 609, 659.
 Manipa, 248, 372, 433, 673, 689; *zie*: Bintang.
 Manjampa (Daëng), 632, 653.
 Mansoer (Radja), 339, 346, 354.
 Manteau (C.), 330, 577, 578.
 Mantoe, 177.
 Mapule, 623.
 Mara, 468.

- Marchier (C. B.), 114, 178, 219, 269, 437, 491, 592, 612, 621, 631, 655, 656, 673, 674.
- Marcken (van), 784.
- Marcussen (F.), 47.
- Mardykers, 1, 23, 62, 65, 149, 209, 222, 250, 267, 298, 299, 305, 304, 359, 362, 404, 405, 407, 412, 417, 425, 452—455, 465, 466, 484, 508, 510, 512, 520, 555, 554, 550, 559, 575, 595, 607, 628, 657, 646, 647, 652, 656, 657, 677, 689, 690, 722, 744, 785, 787, 788, 793—795.
- Mari (Aroe), 280.
- Marinus (M.), 745.
- Marinuse (G.), 210.
- Maroejoeng, 201.
- Maroenda, 2, 528, 611.
- Maroewangi (Aroe), 72, 491, 492, 510, 727.
- Maros, 458.
- Maros (Kapitein), *zie*: Holsteyn.
- Marsaoli, 1, 56, 48, 91, 92, 94, 97, 589, 590.
- Marta, 158, 150, 468, 481.
- Marta Gati, 415.
- Marta Joeda, 25, 278.
- Marta Laja, 5, 20, 25.
- Marta Laksana, 665.
- Marta Manggala, 277.
- Marta Naja, 272.
- Marta Wangsa, 224, 651, 780.
- Marta Widjaja, 259, 240, 245, 246, 475, 476.
- Martel (C.), 749.
- Martin, 565.
- Martyn (P.), 652.
- Maryan, 655, 656.
- Masale, 647.
- Masampang, 527.
- Mascarenho (F.), 75.
- Masem, 579.
- Maserican, 746—748, 756, 781.
- Mashoera, 556, 557.
- Masihour, 584, 594.
- Maskat, 452.
- Masulipatnam, 29, 106, 107, 511—515, 569, 450, 466, 561, 564, 565, 568, 608, 654, 680, 681.
- Mataka (Daëng), 652, 653, 656.
- Matara (Daëng), 4, 6, 129, 170, 177, 271, 285—287, 289, 506, 507, 412, 500, 505, 511, 512, 603, 611, 652, 689, 765.
- Mataram, 5, 12, 18—20, 22, 109, 154, 212, 217, 219, 225, 241, 248, 269, 272, 295, 507, 479, 557, 615, 650, 660, 666, 708, 717, 758, 779, 780.
- Matoedjoe (Daëng), 746.
- Matsendeyro Josemonsanna, 90.
- Matthysen (J.), 742.
- Matthysze (D.), 455.
- Mature, 525, 548.
- Mauritius, 264, 268, 505, 558, 560, 610, 671.
- Maurits, *zie*: Van Happel.
- Maurus (J.), 692.
- Mechelen (J. van), 269, 458, 674.
- Medan, 468.
- Medusa, 64.
- Meer (B. van der), 8, 218, 250, 258, 259, 272, 294, 321, 415, 460, 472, 500, 520, 550, 556, 615, 677, 764, 772, 775.
- Meersman (C.), 685.
- Mekka, 455.
- Melho Sampaja (L. de), 748.
- Melman (J.), 542, 545, 545, 627.
- Mema Djaja, 201.
- Memang (Daëng), 280, 481, 482, 486, 487, 526, 527.
- Menado, 574, 586.
- Menangkabouw, 545, 546, 549, 555, 555, 557.
- Mendawe, 401, 679, 790.
- Mendis (P.), 510.
- Mendonsa (A.), 454.

- Mendosa (M.), 454.
 Menscheter, 327.
 Ments (H.), 221, 446, 452.
 Mera (Aroe), 751.
 Merwede (J. J. van), 231, 362.
 Mesali (Daëng), 74.
 Meugens, 339.
 Meulen (P. J. van der), 210.
 Mexico, 137, 250, 378, 399, 442, 515, 559, 654, 745, 784, 785.
 Mey (D. A. van der), 363.
 Mey (L. de), 455, 508, 575, 607.
 Meyde (D. van der), 449.
 Michielse (C.), 210, 742.
 Michielse (N.), 788.
 Michielsz (J.), 3, 4, 6—8, 10, 11, 15, 17, 22, 23, 27, 36, 46, 56, 109, 154, 170, 202, 216, 217, 219, 224, 225, 240, 244, 245, 270—273, 277, 285, 286, 288—290, 296—298, 306, 307, 310, 324, 363, 367, 368, 393, 394, 406, 407, 409, 412, 413, 418, 458, 459, 451, 456, 473, 476, 479, 500, 503, 512, 525, 529, 545, 556, 560, 594, 605, 608, 649, 660, 689, 712, 725, 755, 772; *zie ook*: Karang (Kapitein).
 Michielsz (L.), 362, 455, 510, 559, 785.
 Michielsze (D.), 455.
 Middelburg, 20, 21, 156, 159, 210, 262, 263, 308, 328, 358, 368, 551, 695—695, 785.
 Mierchan, 639.
 Minosama, 731.
 Miroeni Djaja, 665.
 Mirsa Maasoem, 682.
 Mirsapoer, 639.
 Mispel (A. J.), 140.
 Misse Noely, 636.
 Mixtiezen, 109, 429, 795.
 Moarack, 405.
 Moasen, 313.
 Mobean (C.), 183.
 Mocha, 66, 305, 352, 522, 562, 686.
 Modet (C.), 364.
 Moearasale, 600.
 Moeda, 374, 594.
 Moena, 784.
 Moershedabad, 124, 204.
 Moetabad Chan, 126.
 Moewara Tambang, 341.
 Mogol, 272, 313, 319, 320.
 Mohammed, 127, 342, 345, 345, 349, 354, 357, 602, 634, 635, 676.
 Mohammed Alibeek, 680.
 Mohammed Ibrahim, 282.
 Mohammedanen, 149, 209, 267, 304, 357, 404, 465, 476, 573, 599, 611, 646, 722, 795.
 Mol (J.), 677, 684.
 Molenvliet, 419, 545—547, 570, 610, 788.
 Molukken, 41, 93, 181—184, 374, 492, 584, 585, 588, 591, 593, 607.
 Molukko, 179.
 Modyn (A. de), 47.
 Moman, 150.
 Mondone, 375.
 Mongoli, 588.
 Montoeli (Kare), 625.
 Moock (V. van), 5, 111, 127, 138, 222, 295, 304, 321, 446, 452, 451, 467, 501, 504, 508, 579, 794.
 Moeg, 107.
 Mool (J.), 715, 741, 780.
 Moolen (W. van der), 548.
 Moor (J. de), 621.
 Mooren, 5, 18, 26, 37, 53, 62, 67, 70, 81, 122, 123, 144, 149, 155, 157, 204, 209, 244, 255, 267, 274, 289, 304, 311—315, 316, 318, 368, 369, 373, 383, 399, 404, 428, 430—432, 434, 436, 455—457, 465, 488, 489, 508, 521, 555, 549, 562, 563, 565, 569, 575, 578, 608, 611, 626, 640, 641, 646, 654, 665, 682, 686, 722, 786, 793, 795.
 Mooy (L. de), 120, 367, 388.

Morah, 468.
 Morales (D.), 121, 145, 144, 170, 174, 194.
 Moreana, 379.
 Morre (J.), 664.
 Mortier (J.), 605.
 Mortier (P.), 52, 691.
 Mortusa Coelybeeck, 455.
 Mortusa Coelychan, 455.
 Mosambique, 423.
 Moscovië, 99, 102, 422, 440.
 Moubagh (W.), 565, 447.
 Moulin (A. de), 88.

Mousat Lebe, 55.
 Moutmaker (P.), 511, 561, 564.
 Mulder (D.), 691.
 Muller (N.), 322, 364.
 Muller (P.), 539, 608.
 Mults (J. G.), 45, 47, 88, 97, 574.
 Munnick (J.), 419, 441, 442, 519, 746,
 747, 755, 781.
 Munster (J.), 564, 447.
 Mutiapamet, 624.
 Mysore, 515, 585, 450, 488, 563, 687,
 707.

N.

Nacken (G.), 421, 726—728, 758, 748—
 750, 755.
 Nagapa, 95, 405, 416.
 Nagara (J.), 677, 777, 778.
 Nagelwanse, 512, 582, 564.
 Naja Bangsa, 677.
 Naja Dipra, 511.
 Naja Doeta, 545.
 Naja Gati, 689.
 Naja Koesoema, 462.
 Naja Pada, 125.
 Naja Pati, 245, 476.
 Naja Sadana, 6, 25.
 Naja Troena, 412, 459, 649.
 Naja Wasiti, 655, 654.
 Nala, 150.
 Nala Djaja, 665.
 Nala Djantaka, 212, 473, 477.
 Nala Praja, 780.
 Namroed, 19, 46, 56, 109, 156, 177, 202,
 225, 269, 271, 288, 294, 295, 507,
 510, 521, 411, 412, 414, 415, 457,
 490, 501, 509, 550, 615, 651, 660,
 678, 708, 709, 772, 778—781.
 Nangalo, 25.
 Nangasaki, 89, 90, 141, 276, 597, 403,
 750—752.
 Nangoel Baja, 709.

Naning, 274.
 Nanteraffakoere, 494, 495.
 Nara Dimarta, 199, 215.
 Nara Dita, 758.
 Nara Pati, 652.
 Nara Wikrama, 596, 597, 599—602.
 Narrendas Naan, 561, 567, 569.
 Narrengiry, 686.
 Narsapoer, 515.
 Nasar Alichan, 452—454.
 Nassa (Kare), 526.
 Nassau (Graaf van), 699.
 Nassau (fort), 97, 165, 295, 528, 577.
 Nassimita, 655, 655.
 Nata Joeda, *zie*: Panata Joeda.
 Nata Manggala, 728, 735, 756, 740, 754,
 758, 759, 761.
 Nata Ningrat (Pangeran Depati), 216.
 Nata Sadana (Kiai Aria), 106, 111, 127,
 155, 735.
 Nats (J.), 569.
 Naundorff (M.), 279, 501, 507, 555. -
 Neck (N.), 725.
 Nederduitsch, 165, 244, 548, 506, 525,
 567, 579, 759, 754, 777; *zie*: Duitsch.
 Nederland, 167.
 Nederlanders, 18, 24, 51, 54, 56, 57, 43,
 45, 47, 52, 54—57, 62, 63, 68, 86,

- 91, 97, 108, 111—113, 127, 149, 155, 159, 170, 177, 183, 186, 202, 209, 218—220, 223, 229, 247, 267, 269, 295, 297, 303, 310, 316, 317, 321, 324—326, 339, 342, 343, 345, 360, 365, 374, 382, 404, 410, 413, 446, 449, 452, 453, 455, 456, 463—467, 479, 483, 503, 512, 533, 530, 537, 573, 583, 603, 605, 607, 613, 614, 616, 631, 636, 642, 646, 651—653, 656, 663, 688, 708, 713, 722, 739, 742, 743, 747, 759, 779, 781, 793, 795, 796.
 Nederlandsch-Indië, 40, 54, 74, 76, 81, 83, 88, 105, 134, 135, 183, 185, 197, 199, 235, 258, 287, 341, 344, 353, 391, 443, 476, 539, 542, 567, 698, 703, 760, 762.
 Nedrighbergh, *zie*: Bergh.
 Negapatnam, 204, 292, 311, 312, 313, 317, 381, 384, 429—431, 430, 431, 499, 547, 549, 564, 635, 6—8, 686, 708.
 Negombo, 533.
 Neira, 328, 377.
 Nellabocar Marçay, 353.
 Nendang, 202.
 Nepo, 279.
 Nere Kanawa, 493.
 Neyendaal (J.), 683.
 Niarauw, 632.
 Nias, 69, 339.
 Nias (Daëng), 311.
 Niasser, 23.
 Nicolaes (A.), 304.
 Nicolaes (J.), 433.
 Nieuw-Guinea, 293.
 Nieuwland (A. van), 48.
 Nieuwpoort, 210.
 Nieuwpoort (te Batavia), 446, 449, 452, 453, 467, 472, 522, 608, 631, 689.
 Nîmes, 87.
 Niobouco, 273.
 Niotsionkô, 194, 787.
 Nirau, 247.
 Nisajoe (Daëng), 327, 603.
 Nisali (Daëng), 624.
 Nisse Noely, 636.
 Niti Praja, 665.
 Nivelles (B. de), 47, 88, 371, 636, 632.
 Njai Pendek, 647.
 Nobel (C.), 639.
 Nobel (D.), 639.
 Noordwyk, 343, 343—347, 370.
 Nooteboom (J.), 30, 330.
 Nordingh (P. van), 47, 88.
 Nouters (B.), 30, 97.
 Nys (J.), 684.
 Nys (W.), 674, 673.

O.

- Obdam (A.), *zie*: Opdam.
 Ockerse (H.), 322.
 Ockerse (O.), 32, 33, 38, 52, 53, 83, 107, 130, 131, 177, 194, 200, 211, 213, 215, 217, 231, 239, 282, 284, 285, 322, 393, 396, 439, 472, 477, 501, 506, 511, 521, 522, 531, 603, 632, 637, 649, 659, 660, 664, 678, 690, 729, 730, 733, 736, 740, 753, 756, 758, 764, 786.
 Oebi, 183, 388, 391, 603.
 Oedesah, 126.
 Oedjein, 124.
 Oedjoeng (Raden), 609, 611.
 Oedjoengkoelon, 740, 761.
 Oedjoengpandan, 87, 437, 507.
 Oedjoengselong, 337, 340.
 Oedjoengtanah, 330, 492, 501, 614.
 Oedoegeoedoe, 23, 33, 36, 47, 139, 138, 160, 163, 177, 223, 270, 273, 277, 286, 288, 306, 307, 363, 367, 393, 394, 406, 407, 412, 438, 431, 631, 677.

- Oei Kinko, 17.
 Oei Pingko, 454.
 Oekan, 468.
 Oekoer, 201, 594, 560.
 Oelilima, 579.
 Oelisiva, 579.
 Oeloe, 201.
 Oeloedjami, 400.
 Oelofs (A.), 585.
 Oemar Mambal, 471.
 Oempak, 630.
 Oenggaran, 778, 780.
 Oerawan (Adipati), 223, 708, 779.
 Oerong, 295.
 Oesimisama, 752.
 Oesin, 622—625.
 Oesson Bioeu, 469.
 Oetasama, 751.
 Oirnaal, 117, 768.
 Okobo Kangasama, 90.
 Oldenburg, 522.
 Oldenvliet (J.), 211.
 Olits (B.), 557, 558, 597, 416, 656, 655, 654, 656, 657, 684.
 Oliviers (J.), 590.
 Oluffz (A.), 455.
 Oma, 575.
 Omaly, 578; *zie*: Tiomali.
 Ommen (P. van), 549.
 Ommeren (J. van), 89, 675, 765.
 Ong Ougko, 788.
 Onin, 578.
 Onrust, 45, 417, 611, 667, 690, 712, 715, 789.
 Ontong Java, 595, 420, 429, 459.
 Oostenburg, 435.
 Oosterwyck (A. van), 522.
 Oost-Indië, 187.
 Opdam (A.), 525, 545, 691.
 Oporto, 517, 518.
 Oranje (Prins van), 156, 157, 165, 699, 771.
 Oranje (fort), 1, 97, 178, 456, 580, 584, 588, 589, 591.
 Orixá, 126, 512.
 Osipoko, 616.
 Osnabrück, 559.
 Ostende, 45, 550.
 Oucat (Tjili), 415.
 Oudje, 109.
 Outers (C. van), 666, 692.
 Outhoorn (H. van), 511, 417, 561, 564, 680.
 Outhoorn (W. van), 91, 150, 144, 159, 160, 285, 525, 524, 566, 576, 587, 588, 597, 410, 411, 446, 447, 452, 467, 477, 510, 514, 516, 550, 556, 583, 692, 700, 702, 704, 705, 729, 756, 738, 757.
 Overtwater (J.), 587, 702.
 Overtwater (P. A.), 528, 546, 657, 695.
 Overvelt (J.), 559, 574.
 Owenno Patty, 572.

P.

- Paay Jan, 504.
 Paboeba, 470.
 Paboegangong, 469.
 Padadeka, 469.
 Padang, 24—26, 68, 70, 162, 206, 282, 358, 342, 345—348, 551—557, 425, 426, 440, 552, 572, 627—629, 656, 656, 657, 761.
 Padang (op Celebes), 574, 586.
 Padbrugge (R.), 1, 57, 40—42, 45, 48, 91, 97, 98, 178, 185, 574, 575, 456, 578, 580, 584, 585, 586, 588, 591, 594, 604.
 Padjang, 225.
 Padjangkoenan 465, 464, 645, 645, 719, 720, 791, 792.
 Padjarakan, 269.
 Padoeka Radja, 110.

- Pagaden, 7, 23, 57, 451, 456, 500, 513, 523.
 Paganding, 469.
 Pagantin, 653.
 Paganting Lanang, 471.
 Pagie, 278.
 Pagihan, 471.
 Pagila, 470.
 Pagirikan, 506.
 Pahang, 146, 147.
 Painan, 336—338, 340, 341, 343, 344, 415, 629.
 Pakansambat, 470.
 Pakisan (Ketoet), 57, 470.
 Palakka (Radja), 72, 86, 87, 170, 203, 279—281, 325—327, 375, 380, 418, 436, 438, 459, 491, 492, 496, 499, 501, 502, 505—507, 510, 511, 525, 527, 587, 611, 663, 664, 673, 690, 715, 726—728, 738, 750, 751.
 Palakka Koja, 726.
 Palembang, 27, 28, 32, 33, 37—39, 43, 44, 50, 51, 58, 108, 150, 159, 162, 178, 194—198, 200, 210, 215, 226—230, 239, 247, 249—254, 256—261, 274, 292, 296, 330—333, 335, 356, 361, 362, 366, 379, 396, 398, 419, 424, 441—443, 465, 480—483, 514, 519, 525, 526, 528, 533, 539, 593—597, 599—605, 605, 608, 611, 619, 620, 631—635, 632, 634, 661, 673, 690, 715, 717, 719, 729, 736—738, 746, 757, 774—776, 786, 790, 791.
 Paliacate, 276, 292, 311, 312, 316, 381, 382, 384, 385, 416, 429—432, 450, 499, 561, 554, 626, 627, 669, 680, 681, 685, 686, 706, 707.
 Palicol, 312, 566.
 Palimboe, 472.
 Paljetter, 318, 685.
 Paloe, 374.
 Pamalang, 146, 263, 266, 288, 295, 301, 302, 401, 403, 414, 463, 464, 531, 532, 550, 644, 645, 719, 720, 791, 792.
 Pamanoe kan, 5, 7, 23, 49, 59, 145, 146, 214, 219, 265, 266, 297, 299, 300, 302, 400, 403, 465, 515, 523, 531, 571, 572, 643, 645, 719, 720, 773, 790, 791.
 Pamoelikan (Kraëng), 458, 459.
 Pamogan, 35, 469.
 Pampangers, 452, 454.
 Panaragan (Kraëng), 6, 7, 27, 73, 129, 176, 203, 259, 284, 379, 446, 624, 690.
 Panaroeban, 225.
 Panata Joeda (Toemenggoeng), 122, 138, 159, 157, 162, 278, 288, 290, 297, 298, 310, 311, 362, 394, 395, 406, 407, 412, 413, 459, 512, 544, 545, 603, 649, 651, 660, 664, 677, 729, 755.
 Pande, 469, 471.
 Panendjoan, 600, 774, 775.
 Panida, 469.
 Panjabrangan, 307.
 Panjer, 471.
 Pangaty, 457.
 Pange, 413.
 Pangoekirang, 469.
 Pangon, 600.
 Pangua, 515.
 Pannawongan, 412.
 Pannela, 563.
 Panoelar (Raden Aria), 109, 780.
 Panoelis, 527.
 Pante, 774, 775.
 Panthiano, 104.
 Paoeh, 628.
 Papas (Kare), 526.
 Pape (J. de), 364, 447.
 Papekat, 494.
 Papoc (Kare), 486.
 Papoea's, 182, 326, 329, 372, 579.
 Parakanmoentjang, 219, 301, 512, 649, 725, 772.

- Parakansapi, 439, 677, 755.
 Parigi, 374, 586.
 Parker (R.), 54, 113.
 Paroengbeusi, 678.
 Parvé (J.), 130, 164, 222, 690.
 Parys, 411.
 Pasak Pomogan, 471.
 Pasan, 586.
 Pasanggrahan, 514—516.
 Pasir, 721, 791.
 Pasoeroean, 309, 726, 728, 748, 749.
 Patanbirang, 492.
 Patani, 157, 207, 208, 265, 266.
 Patero (F.), 777.
 Patibehe, 247, 485.
 Patimoean, 677.
 Patja Tanda, 596, 599—602, 633, 634, 776.
 Patjinian, 406.
 Patna, 115—117, 125, 204, 514, 515, 519, 568, 639.
 Patoto, 491, 492, 496, 499.
 Patra Koesoema, 199, 215.
 Paulusse (J.), 298, 407, 455.
 Paulusze (I.), 787.
 Paulusze (N.), 453.
 Pauly (J. J.), 112, 161, 186, 201, 215, 230, 246, 370, 421, 462, 609, 756, 757, 764, 765.
 Pauw (P.), 119, 194, 549, 611, 637, 702, 705, 712, 715, 740, 762, 763, 765, 783, 789.
 Paviljoen (A.), 415, 514, 528, 546, 547, 693.
 Pawidinan, 708.
 Pays (D.), 749.
 Pays (M.), 247, 652.
 Pedel (T.), 574.
 Pedro (Don), 66.
 Peeko, 140.
 Peer (J. de), 745.
 Pegasus, 64.
 Pegu, 511, 641.
 Pekalongan, 59, 61, 145, 147, 202, 206, 208, 230, 264, 266, 300, 303, 400, 403, 415, 463, 464, 531, 532, 550, 571, 572, 643, 644, 660, 719, 720, 790, 792.
 Peking, 90, 120, 139, 231, 252, 254, 236, 443, 781.
 Pello Zadeck, 618.
 Pen (A. H.), 342, 345.
 Penneman (F.), 546.
 Peperbaai, 740, 764.
 Perak, 274, 641.
 Perbentsjein, 357.
 Perembo, 75.
 Perera (A.), 455.
 Perera (C.), 745.
 Perera (F.), 677.
 Perera (L.), 454.
 Perera (P.), 405.
 Perman (J. W.), 210.
 Permeyn (J.), 177.
 Pernambuco, 360.
 Perseus, 23, 64.
 Pertewi, 776.
 Perzen, 488, 489.
 Perzië, 12, 15, 29, 37, 67, 87, 99—102, 115, 123, 125, 152, 165, 182, 195, 255, 272, 312, 514, 518—520, 408, 409, 450, 452, 454, 440—442, 451, 475, 487—490, 502, 522, 525, 536, 555—555, 561—566, 568, 578, 581—583, 608, 626, 659, 650, 654, 657, 670, 682, 757, 760, 771.
 Pessart (M.), 58.
 Petapoeli, 681.
 Peti (Soengei), 557, 341.
 Peulier (P.), 56.
 Phypher (N.), 522.
 Piacenza, 121, 143, 170.
 Piantai, 585.
 Pieterse (A.), 580, 455.
 Pieterse (J.), 453, 745.
 Pieterse (M.), 743.

- Pietersze (A.), 788.
 Pietersze (E.), 742.
 Pinati, 470.
 Pinglamong, 234, 747.
 Pinonko, 604, 603.
 Pipeli, 126.
 Piroe, 372.
 Piscadores, 748.
 Pit (L.), 178, 693.
 Pit (M.), 363.
 Pit de Jonge (L.), 24, 25, 68, 69, 162, 164, 282, 556, 558, 540, 542, 544—546, 553, 413, 416, 423, 426, 440, 627, 632, 684, 702, 753, 744, 753, 786, 794.
 Pits (J. J.), 29, 30, 109, 110, 164, 276, 292, 311, 312, 313, 340, 343, 381, 429—431, 430, 499, 561, 564, 570, 626, 641, 634, 669, 683, 686, 706.
 Pittavin (E.), 564, 433.
 Pittavin (S.), 743.
 Pittigil Corle, 553, 707.
 Plancken (J. van der), 420.
 Plejaden, 64.
 Pluys (G. M.), 310.
 Plymouth, 671.
 Poeger (landstreek), 269, 509.
 Poeger (Adipati), 269, 780.
 Poeger (Kiai Mas), 122, 137, 201, 394, 313, 360, 608.
 Poeger (Pangeran), 6, 12, 18, 19, 22, 23, 27, 46, 109, 133, 133, 177, 223, 269, 288, 294, 307, 321, 411? 412, 413, 437, 479, 490, 530, 593, 613, 630, 631, 660, 708, 709, 711? 778, 779, 786.
 Poeli (Kare), 486, 487.
 Poeloe Babi, 140.
 Poeloe Pandjang, 51, 782.
 Poeloe Poetri, 731.
 Poeloe Timaon, 750, 746.
 Poeloe Tjinko, 25, 26, 68—70, 207, 536, 558, 540—543, 543, 546, 423, 426, 627—629.
 Poely, 628.
 Poenot, 386.
 Poerba Nagara, 243, 476, 776.
 Poerbaja (Pangeran), 31—33, 311.
 Poerbaja (Toemenggoeng), 780.
 Poespa Djiwa, 201.
 Poespa Troena, 663.
 Poeti, 23, 628.
 Poetjoek, 728.
 Polanen (F. J. van), 366, 447.
 Pole (Kare), 326, 327, 633.
 Polen, 489.
 Pols (F.), 47, 88, 371.
 Pommeren, 249, 267.
 Pondicheri, 133, 383, 384, 363, 626, 686, 687.
 Ponhitam, 336, 337.
 Pontang, 18.
 Pop (H.), 332.
 Porboe, 363.
 Porca, 317, 487, 363.
 Pormessa, 616.
 Portland, 523.
 Portlouis, 314, 317.
 Portonovo, 110, 311, 312, 382—383, 430, 431, 363, 627, 641, 686—688, 708.
 Portugal, 314, 317, 318.
 Portugeezen, 31, 62, 75, 108, 109, 129, 143, 149, 170, 204, 209, 234, 239, 262, 267, 304, 327, 330, 384, 396, 401, 404, 410, 432, 466, 489, 314, 317, 318, 323, 333, 332, 363, 363, 367, 373, 617, 618, 641, 646, 677, 722, 748, 780, 782, 795.
 Poth (J. T.), 671.
 Pothoff (C.), 130.
 Praat (R.), 220, 372.
 Praga, 18, 223, 708, 709.
 Prana, 374.
 Prana Soeta, 649.
 Pranaraga, 631, 780.
 Prang Wedana, 780.
 Pranok Alia, 217.

Preanger, 503; *zie*: Priangan.

Prendasaria, 214.

Prenten (J.), 18, 63.

Priaman, 26, 636, 740.

Priangan, 201; *zie*: Preanger.

Prins (F.), 664, 727.

Prinseneiland, 20, 22, 164, 191, 246.

268, 289, 640, 650, 684, 715, 723,
762, 763, 765.

Proelius (J.), 222.

Punto das Pedras, 292.

Purmerend, 210.

Purmerend (eiland), 194, 513, 553.

Pyl (D.), 527, 537, 558, 560.

Pyl (L), 163, 287, 290, 311, 314—317.

325, 328, 487, 488, 533, 547, 548,
556, 557, 581, 594, 634, 669, 706,
718.

Q.

Quackheynio, 787.

Quaelbergh (C. van), 29, 30, 109, 273.

273, 311, 330, 641, 654, 668, 741.

Quast (L.), 318.

Quedjeuwqua, 423.

Quedsonqua, 443.

Quemuy 133, 253, 256, 441, 748.

Quesoaucko, 787.

Quick, 637, 638, 642, 659, 660.

Quickelenburgh (C. van), 366, 448.

Quinam, 747.

Quiterius (J.), *zie*: Cuterius.

R.

Raap (H.), 203.

Raat (J. de), 363, 442.

Rabenhaupt (C.), 603.

Rabenhaupt (L.), 247, 636, 632.

Radder (J. L.), 32, 296, 703, 786.

Rademaker (E.), 106, 111, 127, 141,
161, 210.

Radengh, 623.

Radja Karbouw, 337, 344, 413.

Radja Singa, 312, 316, 370, 398, 450,
488, 533, 707.

Raga Naja, 536, 578, 594.

Ragenado, 383, 384, 687.

Ragamandron, 363.

Ragimahol, 369.

Rajpoet, 124, 272, 318, 320, 369, 379,
427, 562.

Raksa Nagara, 201, 216, 219, 238, 243,
476, 512, 723, 726, 729.

Ram (sterrenbeeld), 64.

Rama (Panembahan), 133.

Rana, 313, 320, 362.

Rana Soeta, 201.

Rande (K.), 392, 603.

Ranga Binner, 709.

Rangani, 773, 776.

Ranst de Jonge (C.), 730.

Rantoe Talang, 774, 773.

Raseni, 73, 496.

Rawa, 709.

Rawat, 201.

Reede (H. van), 487, 561.

Relawan, 134.

Rembang, 206, 220, 287, 300, 302, 310,
400, 405, 462, 464, 531, 532, 571,
572, 643, 645, 719, 721, 790, 792.

Rene de Ragia, 23.

Renesse (A. D. van), 608.

Resant (J. van), 324.

Rety, 1, 36, 48, 91, 92, 94, 97.

Reus (A. de), 523, 690, 713.

Revenge (fort), 329.

Reyboelsient, 124, 204, 369, 639, 640.

Reynierse (J.), 522.

- Rhee (T. van), 548.
 Rhyne (W. ten), 69, 164, 515.
 Ribero (F.), 150.
 Riebeeck (A. van), 32, 54, 115, 119, 587, 595, 785.
 Riolo, 227.
 Riouw, 66, 110, 146, 147, 207, 208, 264, 266, 274, 300, 502, 597.
 Robin (A.), 274.
 Robyn (bastion), 592.
 Rochallagam, 659.
 Rochelle, 411.
 Rodrigo (J.), 520.
 Rodrigo (S.), 597.
 Roeboe, 70—76, 78, 81, 83, 128, 129, 496, 498, 499, 625.
 Roedjasa, 278.
 Roeloffse (M.), 366, 448.
 Roemer (P.), 178, 490.
 Roggeveen (J.), 580.
 Rombouw, 274.
 Rome, 66, 67, 111, 187, 781.
 Romeyro, 560.
 Ron (Poeloe), 529.
 Ronking, 468.
 Roos (J.), 50.
 Roos (M.), 221, 690, 755, 755.
 Roos (S.), 577.
 Root (J. P.), 156.
 Rosairo (P. de), 455.
 Rosairo (V.), 455.
 Rosemont (H.), 522.
 Rosengain, 529.
 Rostock, 53, 56, 63.
 Roth (I.), 518.
 Roti, 519, 534, 539, 574, 578, 585, 616, 618.
 Rotterdam (stad), 20, 21, 87, 99, 100, 102, 195, 210, 262, 263, 671, 672, 768, 770, 782, 783, 785.
 Rotterdam (fort), 86, 178, 279, 280, 525, 418, 491, 510, 662, 663, 727, 751.
 Rotterdam (Prins), 1, 40, 92—94, 222, 395, 452, 611, 657, 652, 655, 656, 657.
 Rotterdammerpoort, 239, 446, 452, 467, 472, 520, 522, 689, 704.
 Rouen (De), 415.
 Roy (M. de), 457, 590.
 Rus (L.), 221.
 Rustemsie Zeraab, 626.
 Ruys (J.), 25, 794.
 Ruyter (M. de), 742.
 Ruyter (P. de), 564, 691.
 Ruyter (W. de), 5, 247, 481, 485.
 Ruytiers (R.), 567, 658.
 Rycke (L.), 222.
 Ryke (J. H. de), 510.
 Ryssel, 615.
 Ryswyk, 398, 515, 516.

S.

- Sabalat, 501, 502.
 Saban, 574, 585, 586.
 Sabang, 470, 728.
 Sabda Karti, 510.
 Sabelaar (W.), 27, 50, 108, 150, 178, 195, 226, 654, 717.
 Sacaryo Oetasama, 90.
 Sacradana, 596.
 Sadaha, 455, 580, 655, 655.
 Sade (Anro), 526.
 Sade (Manga), 526.
 Sadrabone, 279, 525, 458, 459.
 Sadraspatnam, 292, 511, 512, 582, 593, 585, 450, 450, 499, 564, 627, 685—687.
 Saffagogo, 663.
 Said (Sultan), 181.
 Saifoedin (Sultan), 179, 585.
 Saint Martin (I. de), 56, 59, 40, 42, 54, 88, 93—96, 102, 105, 113, 160, 179, 185, 184, 188, 189, 222, 247, 522,

- 417, 521, 528, 543, 546, 592, 611,
652, 688, 690, 699—701, 704, 715,
762, 763.
Sajoe (Daëng), 485, 486.
Sakan, 586, 587.
Sala (Soengei), 541.
Saladjang, 59, 61.
Salajarang, 532.
Salak, 57.
Salam, 471.
Salamadong, 586.
Salang, 84, 85.
Salanradonga, 574.
Salapang, 80.
Salaparang, 82.
Salapulla, 295.
Salat, 470, 471.
Salatien, 703.
Saldanhabaai, 21, 188, 263, 264, 299,
506, 508, 671.
Saleier, 326, 418, 750.
Salemoe, 280.
Salida, 24, 25, 68, 69, 115, 158, 162,
165—167, 356, 358, 340—344, 415,
425, 629, 656, 684.
Saliman, 469.
Salines, 572.
Salinga, 223, 224, 269, 613, 660, 778,
780, 781.
Sallere, 562.
Salomo (Radja), 55, 529.
Salvadoor (J.), 454.
Sama, 541, 471.
Samahan, 471.
Samarang, 12, 59, 61, 145, 207, 219, 220,
223, 224, 261, 266, 269, 287, 500,
503, 507, 509, 510, 401, 403, 437,
462, 464, 491, 530, 532, 550, 571,
572, 595, 615, 650, 645, 644, 659,
660, 666, 718, 721, 789—792.
Samarsangh Wora, 562.
Sambagi, 513, 579, 582, 427, 562, 565,
566, 641, 681, 687.
Sambosi, 687.
Samelahi, 435.
Samon, 166.
Samoryn, 685, 686.
Samosi, 687.
Sampang, 509, 531, 780.
Sampela, 497, 511, 521.
Sampit, 790.
Samplahan, 471.
Sampoerna, 150, 337, 543, 544, 415.
Sampson (J), 742.
Sangy, 745.
Sansinglausol, 255.
Santa Praja, 49, 50.
Santa Prana, 509.
Saoeq Ganea, 618.
Saparoea, 158.
Saphier (bolwerk), 425.
Sapi (Jeneli), 494.
Sara Gati, 122.
Sara Manggala, 51, 65.
Sarantaka, 139, 158, 177, 224—226,
271, 275, 286, 506, 507, 565, 595,
594, 412, 458, 500, 505, 545, 555,
579.
Sarapada, 219, 775.
Sarchiachan, 512.
Sardinië, 121, 143, 170.
Sary, 526.
Sas (Th.), zie: Zas.
Sasamanja, 214.
Sasamatta, 214.
Sasburg (D. van), 156.
Satja Bakti, 557.
Satja Dana, 665.
Satja Lela, 549, 554.
Satja Moeda, 549, 554.
Satja Nagara, 227, 251, 652.
Satoewers, 579.
Satsuma, 29, 115, 116.
Saty, 526.
Saulau (Radja), 572.
Saurys, 405.

- Savito, 279.
 Saway, 579.
 Sawoe, 436, 437, 589, 590.
 Sawoewoe, 584.
 Saynadin, 104.
 Schaaff (V. F.), 405, 742.
 Scheepens (J.), 566, 447.
 Schellingh (C.), 224.
 Schilhoorn (J.), 662.
 Schinne (I. van), 89, 141, 249, 276, 397, 406, 408, 730—732.
 Schippers (P.), 222, 363, 447, 689.
 Schoenmaker (P. D.), 210.
 Scholt (J.), 555.
 Scholtes (M.), 548.
 Schoonhoven (J.), 524.
 Schorer (S.), 65, 221, 565, 449, 691, 733, 755.
 Schouten (D.), 364, 447.
 Schotland, 55, 65.
 Schriek (M. van), 460.
 Schuer (E. van der), 565, 449, 664, 691.
 Schults (J.), 757.
 Sebetang (Ketoet), 471.
 Sedari, 490.
 Sedelebe, 274.
 Seffichan, 569.
 Segeres, 458.
 Segewalt (J.), 210, 742.
 Sejammal, 494, 495.
 Sekajang, 776.
 Selamma (J.), 605.
 Selangor, 66.
 Selarong (Pangeran), 109.
 Selepe, 75, 511.
 Sentam, 650.
 Sepoeh (Sultan), 5, 12, 13.
 Seprana, 226.
 Sercheyl Chalilluchan, 687.
 Seriachan, 450.
 Serlasker, 382.
 Severyn (M.), 210.
 Shiras, 455, 566.
 Siam, 50, 54, 57, 51, 53, 65—67, 83—86, 110, 111, 115, 116, 121, 157, 161, 162, 187, 191, 192, 195, 196, 262, 271, 275, 276, 292, 295, 320, 362, 379, 396, 399, 408—410, 415, 428, 429, 452, 461, 485, 489, 518, 519, 521, 525, 528, 530, 536—558, 540, 541, 554, 557, 631, 677, 682, 683, 710, 711, 747, 766, 768, 772, 775.
 Siambosi, 585.
 Siangs, 458.
 Siauw, 87, 586—588.
 Sibens (J.), 567.
 Sibilio (T.), 522.
 Sidada, 494, 497.
 Sidi Achmat, 125.
 Siela, 494.
 Sigale, 494.
 Sikoeri, 76.
 Silva (L. de), 514, 517, 518, 525.
 Silva (M. de), 466, 745.
 Silveiro (F. M. da), 51.
 Silvius (A.), 25, 538, 546, 549, 554, 555, 557, 416, 425.
 Silvius (P.), 48, 159, 221, 364, 565, 411, 449, 691, 755.
 Simja, 747.
 Sincheun, 748.
 Sindoeapati, 709.
 Sindoepraja, 288.
 Sindoeredja, 225, 501, 551, 615, 778.
 Sing, 565.
 Singa Derpa, 278.
 Singa Manggala, 202, 545.
 Singa Nagara, 202.
 Singa Prabangsa, 407.
 Singa Pradana, 202.
 Singa Praja, 709.
 Singa Widara, 278.
 Singa Widjaja, 202.
 Singa Wira Prana, 258.
 Singaleezen, 516, 517, 525, 488, 555, 549, 718.

- Singalodraka, 709.
 Singapore, 66.
 Singasari, 781.
 Singasari (Pangeran), 109, 780.
 Singerewarana, 80, 82.
 Singkel, 556, 559, 555—557, 415, 416.
 Singlamong, 159, 254.
 Sinhay, 781.
 Sint Domingo, 411.
 Sint Helena, 201, 425.
 Sint Nicolaasbaai, 715, 725.
 Sint Thome, 67.
 Sira, 70, 556—558, 541.
 Sire Nara, 542, 545.
 Sitavacca, 516, 517, 525, 570, 488.
 Sitoedjoeh (Daeng), 7, 49, 57, 170, 270, 272, 277, 594, 599, 611.
 Sittoorger, 124.
 Siwagi, 515, 582, 569, 687, 707.
 Six, 744.
 Sjafferchan, 626.
 Slood (J. A.), 224, 510, 595, 651, 666, 708.
 Sluis, 5, 51, 65, 522.
 Sluys (C. van der), 55.
 Sman (C. C.), 118, 119.
 Smith (A.), 566.
 Smits (A.), 447.
 Snickers (J.), 641, 691.
 Snusa, 76.
 Snyders (L.), 662.
 Socotora, 428, 710.
 Sodong, 708.
 Soeali, 519.
 Soeba Manggala, 415.
 Soebang Poela, 619.
 Soeboeloe, 550.
 Soedimara, 615.
 Soeding, 201.
 Soekadana, 246, 271, 642.
 Soekapoera, 150, 214, 219, 512, 650.
 Soekasari, 225.
 Soela, 526, 527, 588, 655, 656.
 Soelabesi, 295, 527, 571, 575, 580, 584, 588.
 Soeloe, 468.
 Soelong, 468, 652, 665.
 Soelot, 620.
 Soemabrata, 225.
 Soemadita, 615.
 Soemba, 718—720.
 Soembar, 59, 61, 145, 146, 207, 208, 264, 266, 501, 505, 401, 402, 463, 464, 551, 552, 571, 572, 645, 645, 719, 721, 790, 791.
 Soembawa, 6, 59, 60, 65, 70, 72, 75, 77, 79—85, 128, 129, 146, 147, 165, 286, 526, 456, 457, 466, 492, 721, 790, 792.
 Soemedang, 7, 49, 57, 214, 219, 272, 294, 412, 501, 505, 512, 614, 772.
 Soemenap, 208, 400, 405, 463, 464, 551, 552, 571, 572, 644, 790, 791.
 Soemoer, 59, 146, 265, 501, 502, 465, 464, 571, 572, 644, 645, 719, 721, 790, 792.
 Soengei Bawang, 774, 775.
 Soengei Jelle, 425; zie: Nangalo.
 Soengeikapala, 168.
 Soengei Nipa, 544.
 Soengei Pagoe, 425.
 Soensang, 28, 485.
 Soepa, 280.
 Soera, 472, 774.
 Soera Dikara, 25, 515, 772.
 Soera Dikdjaja, 709, 780.
 Soera Dimarta, 278, 452.
 Soera Djata, 278.
 Soera Joeda, 278.
 Soera Nagara, 678, 679.
 Soera Nata, 457, 595, 661, 662.
 Soera Prana, 278.
 Soera Wikrama, 507.
 Soerabaja, 177, 220, 250, 269, 295, 500, 509, 400, 410, 458, 571, 651, 674, 719, 721, 749.

- Soeranggajoeda, 775, 776.
 Soerasowan, 278, 735—755, 759, 761.
 Soerawidjaja, 600, 775.
 Soerawinangon, 774, 775.
 Soesinko, 596.
 Soet (T. C.), 612, 658.
 Soeta, 201, 285.
 Soeta Bangsa, 780.
 Soeta Dilaga, 254.
 Soeta Dita, 550, 556.
 Soeta Djaja, 217.
 Soeta Nangga, 665.
 Soeta Prana, 269, 748, 749.
 Sokan, 79, 147, 721.
 Solor, 152—155, 461, 508, 615, 618—620.
 Someren (A. van), 558, 541.
 Somersdyk, 522.
 Somit, 375.
 Sonnebaai, 616—618.
 Soolmans (I.), 528, 570, 691.
 Sopeng, 280, 506, 727.
 Sore, 469.
 Soro (Boemi), 72, 75, 77, 81, 282, 296, 456, 492—498, 511.
 Sorkam, 559, 550.
 Soubre (A.), 25.
 Sourate, 15, 29, 57, 66, 67, 88, 101, 102, 115—118, 121, 122, 165, 187, 192—194, 271, 272, 285, 289, 290, 511—516, 518—520, 568, 569, 579, 584, 587, 596, 599, 408—410, 415, 424, 426—428, 454, 442, 462, 472, 477, 488—490, 502, 508, 522, 541, 555—558, 561—565, 565, 567—569, 578, 581—585, 608, 626, 641, 654, 659, 669, 711, 738, 767, 771, 775.
 Soury (J.), 522, 562.
 Soury (P.), 598.
 Sousa (A. de), 454.
 Soutstatsen, 254.
 Spanbroeck (C.), 538, 542, 656.
 Spanjaarden, 120, 122, 152, 155, 195, 219, 585.
 Spanje, 27, 37, 87, 99—102, 165, 171, 172, 175, 176, 250, 275, 505, 559, 588, 408, 409, 411, 422, 440, 442, 460, 479, 491, 521, 555, 558, 559, 582, 650, 654, 657, 670.
 Speckman (R.), 526.
 Speelman (C.), 1, 2, 9, 14, 16, 17, 22, 44, 48, 74, 79, 82, 89, 91, 92, 104, 128—150, 156, 160, 165, 176, 215, 220, 221, 225, 262, 270, 291, 306, 507, 528, 579, 588, 595—595, 411, 421, 424, 446, 449, 450, 452, 456, 458, 467, 472, 477, 479, 491, 498, 501, 506, 507, 517, 518, 550, 557, 558, 595, 611—614, 622, 625, 632, 654, 654, 665—667, 675, 675—677, 682, 684, 688, 692—700, 702—705, 708, 710, 712—715, 725, 725, 726, 728, 729, 752—755, 759, 741, 751, 754, 755, 759, 760, 762, 764, 775, 774, 777, 786.
 Speelman (J.), 150.
 Spiljardus (J.), 514, 518.
 Spinhuis (Batavia), 527.
 Sprce, 499.
 Springer (H.), 107, 456.
 Staden (H. van), 140.
 Stappen (G. van der), 25.
 Starrenburgh (J. C.), 421.
 Steelman (J.), 575.
 Steen (J.), 8, 57, 55, 170, 461, 569, 756.
 Steenhouwersbrug, 467.
 Stel (S. van der), 20, 21, 118, 119, 156, 157, 188, 206, 505, 528, 558, 559, 568, 422, 551, 552, 610, 615, 621, 622, 672, 715, 716, 746, 782—784.
 Stepe (P.), 522.
 Sterckenburgh (J. van), 520.
 Sterreveld (E. van), 549.
 Steutel (A.), 22, 221, 676, 785, 786, 789.
 Stigtmulder (A. R.), 542.
 Stoelties (J.), 455.
 Stoffelse (R.), 742.

- Stokholm, 249, 267.
 Stomphius (J. F.), 30, 144, 287.
 Stoynas (J.), 671.
 Straat Banka, 36, 50, 159, 330, 419, 519.
 Straat Boelon, 97, 98, 326, 663.
 Straat Madocra, 748.
 Straat Patiëntie, 184, 584, 588.
 Straat Soenda, 22, 50, 54, 114, 140, 141, 156, 158, 164, 176, 177, 187, 191, 246, 249, 262, 264, 268, 287, 289, 298, 299, 305, 308, 321, 322, 362, 365, 368, 370, 385, 396, 399, 421, 424, 551, 592, 594, 609, 658, 640, 650, 674, 684, 712, 723, 740, 741, 762, 764, 765, 772, 784, 789.
 Strafford (Graaf), 410.
 Stralen (C. P. van der), 365, 447.
 Stroelius (M.), 748.
 Struys (A.), 145, 691, 753, 755.
 Struys (J.), 47, 88, 97, 372, 435, 522, 585, 592, 608, 689.
 Strykersbergen (A.), 222.
 Suffichan (Nabab), 123, 639.
 Sumatra, 56, 85, 140, 519, 710.
 Sumatra's Oostkust, 50.
 Sumatra's Westkust, 24, 26, 65, 68—70, 95, 162, 164—167, 178, 199, 210, 248, 275, 277, 282—321, 336, 338, 340, 342, 345, 346, 348, 355, 358, 380, 396, 397, 405, 415, 416, 419, 424—426, 440, 445, 466, 608, 610, 627, 629, 650, 632, 635—637, 652—654, 656—658, 684, 689, 711, 740, 741, 744.
 Suurmout (O.), 324.
 Suythoff (C.), 365, 449.
 Swart (C.), 296, 703, 742.
 Swart (J.), 65.
 Swenne (E. van), 150, 221, 227, 277, 577, 639.
 Sybrantse (S.), 28, 597.
 Symonse (P.), 453.
 Symonsze (J.), 454.
 Symonsze (M.), 454.
 Sympathieberg, 168.

T.

- Tabahan, 471.
 Tabbert (C.), 491.
 Tabbert (W.), 550, 555.
 Taboekan, 585.
 Taboeli, 574.
 Tack (F.), 45, 49, 52, 54, 113, 189, 229—231, 239, 247, 249—251, 255—255, 257, 260, 292, 351—353, 355, 398, 424, 480—485, 485, 514, 519, 525, 526, 559, 595—602, 605, 608, 611, 631—634, 637, 661, 688, 704, 712, 729, 736, 776, 786.
 Tadjji, 630.
 Tafelbaai, 21, 263, 264, 360.
 Taffin (J.), 151.
 Tagal (Wajahan), 469.
 Tagalissa, 435, 655, 655.
 Tagoelanda, 584, 587, 594.
 Tahoely, 656.
 Tahoman, 470.
 Tajo, 401.
 Tajoeli (Iman), 372, 435, 456.
 Tajoean, 90, 151, 155, 199, 256, 420, 428, 747, 748.
 Tajoli, 461, 580.
 Takinta, 585.
 Tako (Kare), 321.
 Talak, 159.
 Talbeck (W.), 779.
 Talele (Daëng), 284.
 Taliabo, 527, 572, 375, 588.
 Taliako, 527.
 Tamagola, 589.
 Tamahouw, 295.

- Tamalette, 373.
 Tambak Baja, 413, 608, 650, 709, 780.
 Tambak Nagara, 780.
 Tambang, 24, 95, 166, 167, 169.
 Tambesi, 469, 599, 757, 774, 775.
 Tambora, 70, 72, 75, 77—79, 81, 128, 129, 296, 326, 459, 491—499, 511.
 Tamboekoe, 31, 33, 51, 65, 104, 326, 527.
 Tamela, 575.
 Tamsiako, 282, 419, 788.
 Tamparang (Radja), 279—281, 492, 727.
 Tanara, 51, 55.
 Tanawang, 581.
 Tandia, 289—292.
 Tandjoengpoera, 1, 2, 26, 27, 55, 46, 47, 57, 60, 65, 138, 159, 157, 158, 162, 165, 177, 201, 202, 224, 225, 270—275, 277, 285—290, 297, 306, 307, 310, 362, 363, 367, 393, 394, 406, 408, 409, 413, 416, 418, 438—441, 451, 456, 479, 500, 505, 512, 515, 525, 544, 554—556, 560, 578, 608, 649, 650, 659, 660, 664, 677, 716, 725, 726, 729, 773, 776.
 Tandjoengpriok, 176, 177, 205, 751.
 Tandsinio, 419.
 Tandua, 323.
 Tanete, 280, 281, 510, 751.
 Tange (W.), 371.
 Tangerang, 158, 161, 186, 264, 292, 300, 321, 395, 399, 414, 429, 458, 459, 461, 508, 511, 523, 552, 558, 559, 574, 607, 659, 674, 765.
 Tangsooy, 747.
 Tangy (F.), 514, 517, 523.
 Tanhoko, 258.
 Tankianio, 293.
 Tannoera, 563.
 Tanoebaja (Toemenggoeng), 501, 512.
 Tanoenoe, 372.
 Tansjouwer, 515.
 Tant (C.), 745.
 Taokal, 466.
 Taroena, 374, 585—587, 589.
 Tartaren, 120, 159, 153, 204, 251, 253, 254, 441, 444, 781.
 Tartarye, 443.
 Tavacan, 155.
 Taylor (J.), 319.
 Tchianio, 295.
 Tega, 656, 655.
 Tegal, 8, 12, 13, 18—20, 59, 61, 109, 158, 145, 146, 150, 169, 177, 202, 207, 208, 264, 266, 287, 288, 294, 295, 300, 305, 310, 400, 403, 411, 414, 415, 463, 464, 490, 491, 501, 509, 523, 550, 550, 555, 557, 571, 572, 643, 645, 659, 660, 718, 720, 778, 781, 790, 792.
 Tegalwangi, 212, 214, 665—667.
 Tegappa, 138.
 Tegenapatnam, 292, 511, 585, 585, 429—451, 450, 499, 627, 685—688, 706.
 Tekkenkoer, 565.
 Teko (Aroe), 72, 282.
 Tellier (D.), 571.
 Tello (Radja), 511.
 Telokboenoet, 677, 729, 775.
 Telokgempol, 565, 459, 651, 677, 775.
 Telokipis, 286.
 Temmer (H), 52, 609.
 Tenassarim, 66, 583, 568.
 Tenimber, 612.
 Terlucco, 456.
 Termane, 616, 618.
 Ternate, 2, 50, 35—37, 59, 40, 42, 44, 45, 48, 49, 52, 83, 89, 91—94, 97—99, 101—104, 150, 155, 165, 178, 180, 181, 184, 199, 222, 295, 326, 371, 372, 374—376, 395, 435—437, 446, 452, 492, 511, 521, 579, 580, 583—586, 588—594, 605—605, 608, 611, 612, 619, 637, 710, 711, 767—770.
 Ternatanen, 1, 2, 41, 42, 47, 48, 74, 76, 91, 92, 95, 179—185, 191, 192, 281, 282, 371, 457, 635, 652, 655—657, 663.

- Terser, 117.
 Tety, 529.
 Teunisse (S.), 610.
 Teuver, 316, 383, 430, 488, 687.
 Texel, 187, 190, 205, 298, 308, 309, 321, 559, 560, 609, 610, 744, 784.
 Thedja, 469.
 Themming (A.), 522.
 Theogouki, 237, 238.
 Thesinio, 787.
 Thien, 173.
 Thomas (C.), 510.
 Thomasse (C.), 570.
 Thomassen (D.), 45, 97.
 Thornton (A.), 659.
 Thourman (J. G.), 365, 448, 490, 691.
 Thy, 578.
 Thye (I. van), 281, 371.
 Thyssen (J.), 424, 520.
 Tiben, 393, 469, 689.
 Tiboro, 326, 327.
 Tidore, 41, 178—181, 183, 437, 583.
 Tihoelala, 579.
 Tikoe, 110.
 Tilar, 468.
 Tima, 625.
 Timbanganten, 394, 608, 630.
 Timbanganten (Demang), 56, 503, 512, 560, 649, 650, 725, 757, 758, 772.
 Timmerling (L.), 47, 88.
 Timor, 51, 45, 59, 61, 63, 110, 114, 150, 132, 326, 327, 518, 552, 577, 578, 613—617, 644, 677, 684, 729, 780, 792, 794.
 Timoreezen, 68.
 Timpang (Ketoet), 470.
 Tingal, 455.
 Tinhay, 90, 231, 419, 441.
 Tincati, 745.
 Tinnekon, 316, 325, 549.
 Tiomali, 616, 618; zie: Omaly.
 Tiotsauka, 569.
 Tiron (Raden Aria), 780.
 Tirtadjaja, 778.
 Tirtajasa, 51, 53, 127, 250, 277, 278, 292, 397, 410, 418, 424, 451, 452, 462, 511, 512, 518, 523, 532, 558, 560, 607, 609, 611, 642, 659, 674, 785.
 Tirtanagara, 439.
 Tisoa, 590.
 Titus (V.), 36.
 Tjahoo, 470.
 Tjakra Joeda, 7, 23, 36, 46, 57, 122, 138, 139, 157, 158, 270, 271, 278, 286, 288, 306, 307, 310, 393, 394, 418, 421, 424, 438—440, 451, 511, 518, 523, 544, 545, 552, 559, 560, 576, 607, 608, 642, 649, 659, 674, 725.
 Tjakra Joeda (Ngabehi), 20, 288, 309.
 Tjakra Manggala, 288.
 Tjakra Ningrat (Pangeran), 220, 270, 309, 438, 631.
 Tjandra Manggala, 153.
 Tjandra Soeta, 153.
 Tjandra Wangsa, 56, 394, 650.
 Tjarita, 146.
 Tjendrana, 281, 326, 418, 492, 511, 663, 664, 726—728, 750.
 Tjiasem, 7, 23, 202, 219, 224, 225, 265, 285, 438, 439, 513, 525, 556, 645, 773.
 Tjibehet, 297, 407, 439.
 Tjidjantoeng, 157.
 Tjidjengkol, 225.
 Tjidjoehoeng, 201.
 Tjigoegoer, 321.
 Tjihaoer, 122.
 Tjikalong, 512.
 Tjikarang, 664.
 Tjikondang, 594.
 Tjilembar, 451.
 Tjileungsir, 6, 418, 518, 523.
 Tjili Moeda (Niai), 132—135, 615, 617—619.
 Tjili Widara, 7, 49, 57, 157.
 Tjilintjing, 531, 532.
 Tjiminjak, 649, 716, 725.

- Tjingko, *zie*: Poeloe Tjingko.
 Tjipare, 201.
 Tjipetong, 201.
 Tjissalak, 270.
 Tjisero, 438, 440.
 Tjitalahab, 201.
 Tjitra Wangsa, 201.
 Tjoelik, 470.
 Tjoetjoek (Ngabehi), 134, 649, 659, 772.
 Tkoeli, 655.
 Tobare, 588.
 Todani, 506, 507.
 Todja, 469.
 Toeaboe, 486.
 Toeakel, 556.
 Toealaysma (S.), 575.
 Toeban, 645.
 Toede, 526.
 Toehala, 575.
 Toeho (P.), 575.
 Toekangbesi, 593, 605.
 Toekassy, 74.
 Toelangbawang, 36, 37, 45, 59, 145, 186,
 207, 265, 301, 400, 465, 551, 719,
 729, 790.
 Toemia (Poeloe), 606.
 Toenara (Datoe), 483, 527.
 Toeriliado, 494.
 Toeriligampo, 70—75, 78, 128, 129,
 495—497.
 Toesang (Ketoet), 471.
 Toewadjoe (Aroe), 528.
 Tokassi, 280.
 Toll (A. van), 663.
 Tolnerus (H.), 45.
 Tomatala, 247, 652.
 Tomatoe, 526.
 Tombergen (H. van), 524.
 Tome, 604.
 Tomini, 327, 374, 586, 587.
 Toncamet, 556.
 Tonkin, 18, 65, 101, 112, 120, 121, 130—
 152, 145—146, 170—174, 191—195,
 200, 208, 209, 277, 327, 362, 366,
 567, 570, 588—392, 399, 420, 462,
 554, 557, 575, 757.
 Tonseydin, 557.
 Tontoli, 327, 374, 586, 587.
 Topasamparang, 655.
 Topati (Pangeran Depati), 15, 15.
 Topini, 652, 655, 657.
 Toppershoedje, 740.
 Torbaja, 59, 61, 265, 266, 301, 302, 401,
 405, 465, 464, 551, 552, 571, 572,
 643, 645, 718, 720, 790, 792.
 Torbay, 557.
 Torlille, 529.
 Toseho, 181, 182, 456, 584, 585.
 Tosiado (Aroe), 491, 501, 507, 738.
 Totomi, 731.
 Touackel, 426, 628, 629.
 Tournel, 522.
 Tousiaen, 557.
 Touwerchan, 579.
 Towadjo, 665.
 Tower (in Londen), 410.
 Tranquebar, 18, 95, 584.
 Trevancore, 517, 488, 563, 685.
 Triangel, 64.
 Trimelevaas, 515, 429, 686.
 Trinconomale, 292, 517, 525, 556, 548.
 Tripety, 582, 431.
 Tristan da Cunha, 784.
 Trisnapali, 687.
 Troena Djaja, 48, 241, 248.
 Troesan, 25, 258, 357, 340, 341, 345,
 415, 425, 628, 629, 656.
 Trong, 619.
 Truytman (J.), 52, 58, 83, 107, 130, 211,
 227, 506, 605, 632, 660, 664, 755.
 Tsiballa (Aroe), 491, 502, 507, 738.
 Tsihootse, 293.
 Tsiou Djisay, 788.
 Tsioug Wanco, 788.
 Tsiouseymondonne, 89, 732.
 Tsjoukkitton, 237, 238.

- Tsoan Tengelaauw, 787. 432, 548, 561, 567, 696, 706, 707,
 Tsoehinko, 755. 711, 767.
 Tsooko, 425. Twendre, 487.
 Turken, 489. Tygersgracht, 214, 220.
 Turkye, 558. Tziacq Congh Congh, 132.
 Tutecoreyn, 283, 290, 292, 316, 317, Tzuhinko, 139, 148.

U.

- Ursula, 520. Uwangh, 656.
 Usanquey, 254, 748. Uylckens (W.), 222, 513.
 Utrechtsche poort, 446, 449, 452, 608,
 647, 689, 704.

V.

- Vakka (Aroe), 279—281, 458, 459, 753. Vicq (R. de), 45, 91, 97, 98, 176, 281,
 Valck (J.), 549, 676, 783. 295, 371, 372, 434—456, 456, 521,
 Valck (L.), 542. 579—581, 593, 603, 609, 635, 675.
 Valckenier (G.), 411. Victoria (kasteel), 91, 97, 158, 176, 571,
 Valconier (W.), 421, 490, 637, 762. 573, 454, 456, 579, 581, 609, 635, 675.
 Valentyn (J.), 152. Vierkant (Batavia), 395, 396, 405, 446,
 Valentyn (W.), 417. 449, 467, 472, 574, 689, 705, 759.
 Vanning, 120. Visch (B.), 8, 23, 221.
 Veen (H. van), 65. Visiapoer, 582, 687.
 Veere, 210. Visjare (P. S.), 360.
 Vega (A. de), 777, 778. Visscher (J.), 8.
 Vegnerus (E.), 178. Vlaanderen, 31, 63, 411, 522.
 Vegnerus (J.), 564. Vlaardingen, 663.
 Velsen (J. van), 97. Vlaminck, 715.
 Ventura (A.), 454. Vlamingh (de Veerman), 649.
 Verbeeck (A.), 454. Vlamingh (J. de), 564, 453.
 Verbeeck (J.), 742. Vliet (B. van), 35.
 Verbergmoes (J.), 524. Vliet (J. van), 220, 268, 270, 592, 612,
 Verbies (H.), 153. 621, 631, 637, 666, 690, 733, 751, 755.
 Verburgh (J.), 125, 125, 126, 150, 164, Vlissingen, 136, 363, 380, 611, 621.
 703. Volger (W.), 33, 34, 125, 705.
 Verhaven (J.), 48, 222, 691, 755. Vonck (D.), 106, 108.
 Vesten (P. van der), 27, 50, 108, 150, Voncq (A.), 650, 664.
 178, 195, 226. Voogt (J. de), 744.
 Vettekens (B.), 553. Voorde (G. van der), 579, 635, 691.
 Vetter (H.), 742. Vorsten (D. van), 548.
 Vick (J. de), 372, 373. Vorster (J.), 742.

- Vorwer (P.), 511, 515, 429, 547, 564.
 Vosburgh (G.), 528, 560, 565, 568, 580,
 509, 554.
 Vosch (J.), 51, 522, 528, 562, 651, 690.
 Vosch (R.), 784.
 Vreelant (G.), 52, 91, 322.
 Vry (J. de), 564, 447.
 Vyfhoek, 515, 516, 722.
 Vyver (B. C. van de), 24.

W.

- Waal, 25.
 Waal (P. de), 504.
 Wacker (H.), 510.
 Wacocia, 606.
 Wade, 181.
 Wadjoe, 227, 228, 481, 482, 652—654,
 661, 662.
 Wadjoreezen, 79.
 Wadoe Wadje, 251, 776.
 Waganja Sadana, 728, 735, 736, 758,
 759, 761.
 Wageman (J.), 119, 120, 421.
 Waggon, 109.
 Waily, 606.
 Wajahan, 224, 225.
 Wajar Abassan, 470.
 Wajoeroe, 572.
 Walcheren, 757.
 Walen, 357.
 Walier, 619.
 Walinoe, 606.
 Walimoe Hangoe, 655, 655.
 Wamoesti, 606.
 Wana joeda, 709.
 Wana Koesoema, 550, 613, 650.
 Wanagiri, 109.
 Wanajasa, 781.
 Wanakarta, 225, 224, 269, 410.
 Wanarata, 288, 550, 555, 660.
 Wanderpoel (H. D.), 514, 517, 548.
 Wangsa Djaja, 709.
 Wangsa Eka, 709.
 Wangsa Karta, 202, 259, 240, 245, 246,
 475, 476.
 Wangsa Krea, 758.
 Wangsa Marta, 412, 515.
 Wangsa Naja, 46, 57, 159, 157, 158, 177,
 225, 271, 286, 288, 506, 507, 510,
 595, 594, 412, 458—440, 451, 559,
 608, 649, 716, 725, 726, 729, 772.
 Wangsa Nia, 214.
 Wangsa Tanoe, 57, 451, 515.
 Wangsa Troena, 505.
 Wanjok, 89, 147, 194, 282, 781.
 Wantjiwantji, 665.
 Wargajasa, 414, 415.
 Waringin Pitoe, 459.
 Wary Amon, 619.
 Wastoero, 181.
 Watas, 177, 225, 224, 295, 509, 457,
 509, 551, 651.
 Waterpoort (Batavia), 151, 247, 576, 425,
 462, 651, 654, 702—704.
 Watho, 418.
 Wawaroe, 75, 77, 78, 81, 496, 497,
 511, 686.
 Wawoin, 105.
 Wayamby, 455.
 Wayapol, 455.
 Wayer, 529.
 Waytina, 588.
 Weda, 181, 588.
 Wee (L.), 326.
 Weevoort (A. van), 552.
 Welkomstbaai, 740.
 Wensveen, 210.
 Werelt (J. de), 540.
 Werff (A. van der), 221.
 Werff (J. J. van der), 210.
 Westdorp (A.), 608.

- Westerlant (P. P.), 742.
 Westermaal, 522.
 Westerrysen, 574.
 West-Indië, 411.
 Wetter 55, 529, 530, 578.
 Weydeman (A.), 549, 690.
 Weynbergen (B.), 210.
 Weyns, 705.
 White (G.), 66, 658.
 Widjaja, 758.
 Willem de Derde, 54, 699.
 Willemse (J.), 210.
 Willemsze (C.), 140.
 Willemsze (Z.), 574.
 Willemzoon (A.), 550, 555, 660, 778, 781.
 Wilst (J.), 558, 541.
 Windoeadj, 202, 251, 660, 776, 778.
 Windoewesi, 18, 19.
 Wingurla, 289, 520, 521.
 Winkler (A.), 376.
 Wils, 569.
 Wira Angonangon, 594, 650.
 Wira Antaka, 7.
 Wira Baja, 755.
 Wira Dedaha, 512, 608, 650.
 Wira Djaja, 780.
 Wira Djiwa, 512, 544, 649, 716, 717, 725, 729.
 Wira Goea, 405, 416.
 Wira Joeda, 288, 758.
 Wira Koesoema, 780.
 Wira Lojera, 5, 7, 588.
 Wira Manggala, 228, 260, 508, 774, 775.
 Wira Marta, 776.
 Wira Prana, 412, 513.
 Wira Radja, 709.
 Wira Saba (Kiai Aria), 159, 298, 394, 412, 458, 459, 512, 544, 649, 755, 776.
 Wira Sasmita, 5, 56, 216.
 Wira Singa, 202.
 Wira Soeta, 709.
 Wira Pati, 558.
 Wisa Prana, 501.
 Wissumberdeuw, 512, 582.
 Wista Sadana, 740.
 Wittlage, 574.
 Witsenburgh (J.), 548.
 Witte (M. de), 529.
 Wittebol (J.), 159.
 Witwout (R.), 221, 322, 323, 564, 566, 598, 505, 690.
 Woll (P.), 221.
 Wollereezen, 153.
 Wonderaers (P.), 215, 220.
 Wybenga (P. W.), 528.
 Wyckersloot (J. van), 45, 152.
 Wynants (J.), 564, 453, 688.
 Wynkoopsbergen, 784.
 Wys (F.), 426.
 Wytens (P.), 705.

X.

Xarre Jarre Janong, 79.

Xeres, 508.

Y.

Yarmouth, 557.

York (Hertog van), 187, 410.

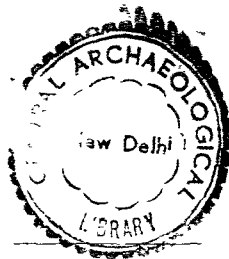
Ysselmuyden (A. van), 562.

Z.

Zas (Th.), 151, 222, 420, 557, 705.
 Zeeburg, 585, 702.

Zeeland (provincie), 20, 21, 47, 156, 191,
 215, 262, 263, 514, 528, 558, 559,

- 568, 580, 386, 421—423, 425, 441, Zerbst, 785.
 450, 520, 549, 551, 552, 570, 615, Zeyl (W. van), 8, 97, 98, 165, 295, 328,
 621, 625, 694, 695, 746, 766, 768, 329, 577, 638.
 782, 783. Zierikzee, 210.
 Zeeland (bolwerk), 574. Zuidooster Eilanden, 529, 577, 578, 612.
 Zeeman (G.), 51, 53, 141, 142, 163, 249, Zuidzee, 223, 709, 778.
 593, 596, 425, 519, 525, 559, 569; Zuythoff (C.), zie: Suythoff;
 621, 637, 659, 667, 703, 712, 733. Zweden, 434, 489.
 Zeeman (J.), 190, 221.

11/10/1914

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.

S. B., 148. N. DELHI.